HE 112/2013 vp

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2014

HELSINKI 2013

ISSN 1237-4318

Edita Prima Oy, Helsinki 2013

Viitaten yleisperusteluihin ja yksityiskohtaisten perustelujen selvitysosiin ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 2014.

Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Valtiovarainministeri *Jutta Urpilainen*

SISÄLLYSLUETTELO

YLEISPERUSTELUT . . . . . **Y 7**
1. Yhteenveto . . . . . Y 7
2. Talouden näkymät . . . . . Y 12
2.1 Suhdannenäkymät . . . . . Y 12
2.2 Julkisen talouden näkymät . . . . . Y 13
3. Hallituksen finanssipolitiikka . . . . . Y 14
3.1 Finanssipolitiikan tavoitteet . . . . . Y 15
3.2 Finanssipolitiikan toimenpiteet . . . . . Y 15
4. Talousarvioesityksen tuloarviot . . . . . Y 17
4.1 Keskeiset veroperustemuutokset vuonna 2014 . . . . . Y 19
4.2 Veronalaisten tulojen ja muun veropohjan kehitys . . . . . Y 21
4.3 Verotuloarvioiden riski- ja herkkyystarkastelu . . . . . Y 22
4.4 Verotuet . . . . . Y 27
4.5 Muiden tulojen arviot . . . . . Y 28
5. Talousarvioesityksen määrärahat . . . . . Y 29
5.1 Talousarvioesitys ja valtiontalouden kehys . . . . . Y 30
5.2 Määrärahat hallinnonaloittain . . . . . Y 33
5.3 Tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikka . . . . . Y 58
5.4 Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot . . . . . Y 60
6. Hallinnon kehittäminen . . . . . Y 63
6.1 Hallinnon toimintatapojen, rakenteiden ja prosessien kehittäminen . . . . . Y 63
6.2 Julkisen hallinnon ICT-toiminnan kehittäminen . . . . . Y 66
6.3 Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka . . . . . Y 67
7. Peruspalvelubudjettitarkastelu . . . . . Y 68
7.1 Kuntatalouden tila ja kehitysnäkymät . . . . . Y 68
7.2 Kuntien menojen kehitys . . . . . Y 76
7.3 Kuntien verotulot . . . . . Y 79
7.4 Kuntien valtionavut . . . . . Y 83
7.5 Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen . . Y 88
7.6 Maksutulot . . . . . Y 94
7.7 Kuntauudistus . . . . . Y 95
7.8 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistus . . . . . Y 98
7.9 Asiakaspalvelu 2014 -hanke . . . . . Y 99
7.10 Kuntien tuottavuus, vaikuttavuus ja tuloksellisuus . . . . . Y 100
8. Valtion talousarvion ulkopuolella olevat rahastot ja liikelaitokset sekä valtion omistajapolitiikka . . . . . Y 100
8.1 Valtion talousarvion ulkopuolella olevat rahastot . . . . . Y 100
8.2 Liikelaitokset . . . . . Y 106
8.3 Valtion omistajapolitiikka . . . . . Y 107

VALTION TALOUSARVIO VUODELLE 2014 . . . . . **1**
Taulukko-osa 1

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT 26
Yleiset määräykset 26

Tuloarviot 1 33
11. Verot ja veronluonteiset tulot 1 33
12. Sekalaiset tulot 2 58
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset 4 81
15. Lainat 5 85

Määrärahat 6 88
21. Eduskunta 6 88
22. Tasavallan presidentti 7 94
23. Valtioneuvoston kanslia 7 98
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala 8 108
25. Oikeusministeriön hallinnonala 8 133
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala 9 170
27. Puolustusministeriön hallinnonala 10 219
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala 11 240
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala 13 317
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala 16 418
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala 18 505
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala 19 549
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala 21 634
35. Ympäristöministeriön hallinnonala 24 723
36. Valtionvelan korot 25 758

Liite: Taloudellinen katsaus

YLEISPERUSTELUT

1. Yhteenveto

Talouden näkymät

Vaikka euroalueen taantuma päättyy v. 2013, pysyy talouskasvu myös jatkossa hitaana. Suomen BKT supistuu 0,5 % v. 2013. Vuonna 2014 kokonaistuotanto lisääntyy 1,2 % kotimaisen kulutuksen ja viennin tukemana.

Kokonaistuotannon aleneminen kahtena vuotena peräkkäin 2012—2013 heijastuu julkisen talouden rahoitusasemaan ja julkinen talous pysyy alijäämäisenä lähivuodet. Suomen taloutta vaivaavat samanaikaisesti rakenteelliset kasvun ja julkisen talouden kestävyyden ongelmat sekä vaikea suhdannetilanne.

Talouspolitiikan linja

Talouden kasvun edellytysten vahvistaminen ja hyvinvointivaltion rahoituksen turvaaminen ovat pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen finanssi- ja talouspolitiikan keskeiset haasteet.

Hallitus on asettanut tavoitteekseen tasapainottaa valtiontaloutta ja kääntää valtionvelka selkeään laskuun suhteessa kokonaistuotantoon vaalikauden loppuun mennessä. Tavoitteisiin pääsemiseksi hallitus on sitoutunut toteuttamaan valtion tuloihin ja menoihin kohdistuvia sopeutustoimia sekä uudistamaan talouden rakenteita talouden kasvun vahvistamiseksi. Lisäksi hallitus aloittaa kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi tarvittavat toimet vuoteen 2015 mennessä.

Suomen julkisen talouden tavoitteenasettelua määrittää myös EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisesti asetettava keskipitkän aikavälin tavoite, joka asetetaan julkisyhteisöjen rakenteelliselle rahoitusasemalle. Vakausohjelmassa keväällä 2013 tavoite asetettiin -0,5 prosenttiin BKT:sta.

Hallitus on päättänyt välittömistä valtion menoja vähentävistä ja tuloja lisäävistä toimista niin hallitusohjelman ja ensimmäisen kehyspäätöksen yhteydessä kuin keväiden 2012 ja 2013 kehyspäätöksissä. Toimet toteutetaan asteittain ja ne kohentavat valtion rahoitusasemaa nettomääräisesti yhteensä n. 4,8 mrd. eurolla vuodesta 2017 lukien.

Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan sekä valtion että koko julkisen talouden velka kasvaa suhteessa kokonaistuotantoon ennustejakson ajan. Lisäksi julkisyhteisöjen velka ylittää EU:n perustamissopimuksessa asetetun 60 prosentin viitearvon v. 2014. Valtiontaloudelle asetettua alijäämätavoitetta ei saavuteta. Lisäksi julkisen talouden rakenteellinen alijäämä on jäämässä tavoitteeksi asetettua suuremmaksi.

Tuloarviot

Vuonna 2014 budjettitalouden tulojen (pl. lainanotto) arvioidaan olevan n. 47,2 mrd. euroa ja verotulojen n. 40,1 mrd. euroa. Budjettitalouden tulot kasvavat vajaa 3 % verrattuna vuodelle 2013 budjetoituun (ml. lisätalousarvioesitykset). Kokonaistuotannon supistu-

minen v. 2013 ja vaatimaton talouskasvu v. 2014 rajoittavat veropohjien kasvua.

Veroperustemuutokset

Mittaluokaltaan merkittävin veropoliittinen ratkaisu on yhteisö- ja osinkoverouudistus. Talouskasvun, työllisyyden ja yrittäjyyden tukemiseksi yhteisöverokantaa alennetaan 4,5 prosenttiyksiköllä 20 prosenttiin samalla kun osinkotulojen verotusta muutetaan. Veropohjaa laajennetaan elinkeinoverotuksessa poistamalla edustuskulujen vähennysoikeus, rajoittamalla yritysten korkomenojen vähennysoikeutta ja muuttamalla pitkäikäisten investointien poistot hyödykekohtaiseksi.

Vuonna 2014 voimaan tulevat veropoliittiset sopeutustoimenpiteet koostuvat pääosin valmisteverotuksessa tehtävistä veronkorotuksista: alkoholijuomaveron, tupakkaveron ja virvoitusjuomaveron korotusten arvioidaan lisäävän valtion verotuloja yhteensä 230 milj. euroa ja liikennepolttoaineiden veronkorotuksen ja sähköveron korotuksen 195 milj. euroa.

Pääomatuloverotuksen progressiorajaa alennetaan siten, että 40 000 euron ylittävältä osalta pääomatulon vero on 32 %. Asuntolainan korkomenojen vähennyskelpoisuutta rajoitetaan edelleen 5 prosenttiyksiköllä. Kilometrikorvausten verotuksen perusteita muutetaan. Hallituksen päätöksen mukaisesti ansiotuloveroperusteita ei tarkisteta inflaation ja ansiotason nousun mukaisesti v. 2014. Ansiotuloverotuksen oikeudenmukaisuutta edistetään kasvattamalla työtulovähennystä ja perusvähennystä. Kotitalousvähennyksen enimmäismäärää korotetaan 2 400 euroon.

Määrärahat

Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 53 920 milj. euroa, mikä on n. 0,6 mrd. euroa vähemmän kuin vuoden 2013 varsinaisessa talousarviossa. Hintatason nousu ja talousarvioesityksen rakennemuutokset huomioiden hallinnonalojen määrärahat alenevat reaalisesti n. 2,9 % vuoden 2013 varsinaisen talousarvioon verrattuna.

Hallituksen päätökset valtiontalouden sopeuttamiseksi hillitsevät menokasvua ja alentavat valtion menoja talousarviovuonna nettomääräisesti n. 0,6 mrd. eurolla vuoden 2013 säästöihin verrattuna. Säästöjä kohdistuu aiemmin päätetyn mukaisesti mm. kuntien peruspalveluiden valtionosuuteen, puolustusvoimien toimintamenoihin ja materiaalihankintoihin sekä kehitysyhteistyömenoihin. Valtiontalouden määrärahatason alenemiseen vuoteen 2013 verrattuna vaikuttaa myös mm. viennin jälleenrahoituksen ja alusluotoituksen siirtyminen Finnveran kautta toteutettavaksi.

Määrärahatasoa korottavat toisaalta hallituksen päättämät lisäpanostukset mm. nuorten yhteiskuntatakuuseen ja kouluttamattomien varannon purkuun, sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämiseen, LNG-terminaaleihin investoimiseen ja uuden kasvurahaston pääomittamiseen. Menoja lisäävät myös eräät automaattitekijät, kuten laki- ja sopimusperusteiset hinta- ja kustannustasotarkistukset sekä valtion eläkemenojen kasvu.

Budjettitalouden tuloarviot, määrärahat ja tasapaino, milj. euroa

	2012 tilinpäätös	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys	Muutos, % 2013—2014
Ansio- ja pääomatulovero	7 869	8 597	8 879	3
Yhteisövero	2 906	3 198	2 477	-23
Arvonlisävero	15 814	16 803	17 030	1
Muut verot	10 731	11 325	11 671	3
Muut tulot	8 413	7 110	7 139	0
Yhteensä	45 733	47 033	47 196	0
Nettolainanotto ja velanhallinta[1)]	4 703	7 503	6 724	-10
Tuloarviot yhteensä	50 437	54 536	53 920	-1
Kulutusmenot	13 612	13 969	14 093	1
Siirtomenot	34 684	36 543	36 640	0
Sijoitusmenot	3 257	2 150	1 355	-37
Muut menot	1 893	1 873	1 832	-2
Määrärahat yhteensä	53 446	54 536	53 920	-1
Tilinpäätösalijäämä (ml. edelliset vuodet)	-607			

[1)] Sisältää nettoutettuna velanhallinnan menoja -64 milj. euroa v. 2012, -50 milj. euroa v. 2013 ja -50 milj. euroa v. 2014.

Vaalikauden kehys ja jakamaton varaus

Vaalikauden kehys vuodelle 2014 on 42 796 milj. euroa. Talousarvioesityksen kehykseen luettaviksi määrärahoiksi ehdotetaan 42 513 milj. euroa. Näin ollen vuodelle 2014 jää n. 83 milj. euron jakamaton varaus 200 milj. euron lisätalousarviovarauksen ohella.

Toimenpiteet työllisyyden ja kasvun tukemiseksi

Vuonna 2014 käynnistetään pitkäaikainen kasvurahoitusohjelma vahvistamaan pääomasijoitusmarkkinoita ja tukemaan pk-yritysten kasvua. Suomen Teollisuussijoitus Oy:n pääomittamiseen ehdotetaan 30 milj. euroa, joka käytettäisiin uuden kasvurahastojen rahaston perustamiseen. Tavoitteena on vähintään 100 milj. euron rahasto, johon sijoitukset tehdään markkinaehtoisesti. Osana kasvurahoitusohjelmaa Finnvera Oyj:lle ehdotetaan 5 milj. euron pääomalainaa käytettäväksi Aloitusrahasto Vera Oy:n pääomittamiseen. Rahasto tekee sijoituksia aikaisen vaiheen teknologiayrityksiin sekä teknologiaintensiivisiin tai innovatiivisiin palveluyrityksiin. Lisäksi alkavan kasvuvaiheen yrityksille tarjottavat rahastosijoitukset siirretään Tekesin hoidettavaksi. Toimintaa varten perustetaan sijoitusyhtiö ja toimintaan arvioidaan käytettävän vuosittain 20 milj. euroa.

Vuonna 2015 voimaan tulevaan rikkidirektiiviin sopeutumista helpotetaan 90 milj. euron investointituen myöntämisvaltuudella nesteytetyn maakaasun (LNG) terminaalien rakentamiseen. Lisäksi energiatuen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 60 milj. euroa, josta 20 milj. euroa on varattu merituulivoiman demonstraatiohankkeelle.

Suurimmilla kaupunkiseuduilla aiesopimusten tavoitteena on eheiden, toimivien ja kilpailukykyisten kaupunkiseutujen luominen. Valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi Helsingin seudun aiesopimuskunnille voidaan myöntää määräaikaisia käynnistysavustuksia yhteensä 10 milj. eurolla. Aiesopimusalueilla asuntotuotantoa edistetään lisäksi kunnallistekniikka-avustuksilla, joita myönnetään enintään 15 milj. euroa. Valtion tukemaan sosiaaliseen asuntotuotantoon ehdotetaan 1 040 milj. euron korkotukivaltuuksia sekä 285 milj. euron takauslainavaltuuksia. Erityisryhmien asuntojen rakentamista ja korjaamista ehdotetaan tuettavaksi korkotuen lisäksi 120 milj. euron investointiavustuksilla. Rakennusalan työllisyyden edistämiseksi käyttöön otettuun määräaikaiseen asuinrakennusten korjaamisen käynnistysavustukseen kohdennetaan 100 milj. euroa vuodelle 2014. Lisäksi asuntojen korjaus- ja energiaavustuksiin osoitetaan yhteensä 43 milj. euroa.

Julkisten tietovarantojen avaaminen

Joukkoliikenteen reitti- ja aikataulutiedot sekä liikenneverkkotiedot muutetaan maksuttomiksi, johon ehdotetaan n. 1,5 milj. euroa. Myös sää- ja tutkatiedot sekä lentokenttähavainnot muutetaan maksuttomiksi, johon osoitetaan yhteensä 5,2 milj. euron lisärahoitus. Myös Liikenteen turvallisuusvirastolle (0,9 milj. euroa) ja Tilastokeskukselle (0,3 milj. euroa) ehdotetaan määrärahalisäyksiä julkisten tietovarantojen avaamiseen.

Ns. työurasopimuksen myötä muutoksia työttömyysturvaan

Työllisyyden edistämiseksi alle kolmen vuoden työhistorian omaavien ansiopäivärahakauden enimmäiskestoaika lyhenee 400 päivään, työssäoloehto lyhenee 34 viikosta 26 viikkoon ja työllistymistä edistävistä aktiivitoimenpiteistä kieltäytyminen 250 ensimmäisen työttömyyspäivän aikana lyhentää päivärahakautta 100 päivällä. Ansiopäivärahan korvaustasoja vähennetään ja työllistymistä edistäviin aktiivitoimenpiteisiin osallistuville maksetaan muutosturvan mukaista päivärahaa. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2014. Vaikutus valtion menoihin on vähäinen v. 2014.

Osatyökykyisten työllistämisen toimenpideohjelma käynnistetään. Pilotointiin on varattu 0,4 milj. euroa vuodelle 2014. Osatyökykyisten työllistymisen helpottamiseksi ehdotetaan osasairauspäivärahakauden enimmäiskestoa pidennettäväksi 120 päivään. Vaikutus valtion kustannuksiin on vähäinen. Ammatilliseen kuntoutukseen pääsemisen kriteerejä lievennetään, mikä lisää valtion menoja 2,4 milj. eurolla v. 2014.

Nuorten yhteiskuntatakuu ja opintojen tukeminen

Nuorten yhteiskuntatakuun toteutusta jatketaan. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijapaikkoja ehdotetaan lisättäväksi n. 700 kevään 2013 kehyspäätöksen mahdollistamaan tasoon nähden, mikä tarkoittaa 3 milj. euron valtionosuuden lisäystä. Valtakunnallisen työpankkikokeilun kohderyhmää laajennetaan koskemaan nuorisotakuun piiriin kuuluvia nuoria, joilla ei ole ammatillista perustutkintoa. Laajennukseen ehdotetaan 0,5 milj. euron määräraha.

Opintoraha ehdotetaan sidottavaksi indeksiin 1.8.2014 lukien. Lisäksi opintolainan valtiontakauksia ehdotetaan korotettavan 100 eu-

rolla 400 euroon kuukaudessa. Opintolainavähennysjärjestelmä ehdotetaan korvattavaksi tutkinnon tehokkaampaan suorittamiseen kannustavammalla opintolainahyvitysjärjestelmällä. Maahanmuuttajille tarkoitettu lukio- ja ammattikorkeakouluopetukseen valmistava koulutus otetaan opintotuen piiriin.

Kokeilua YTHS-mallin soveltuvuudesta ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon järjestämistavaksi jatketaan.

Kuntatalous

Kuntien valtionavut ovat v. 2014 yhteensä n. 10,6 mrd. euroa, josta laskennalliset valtionosuudet n. 9,6 mrd. euroa. Valtionavut vähenevät n. 1½ % vuoteen 2013 verrattuna.

Kuntatalouteen kohdistuu 362 milj. euron valtionosuussäästö, minkä lisäksi opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksiin ei tehdä indeksikorotuksia, mikä vähentää kuntatalouden valtionosuuksia 36 milj. eurolla. Toisaalta kuntien saamia tuloja korottaa jäteveron tuottoa vastaava valtionosuuksien lisäys (70 milj. euroa) sekä kiinteistöjen arvostamisperusteiden tarkistaminen kiinteistöverotuksessa (100 milj. euroa). Valtion toimenpiteiden arvioidaan menojen, tulojen ja veroperustemuutosten kokonaisvaikutuksena heikentävän kuntien rahoitusasemaa 257 milj. eurolla verrattuna vuoteen 2013.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittäminen

Sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen kohdennetaan asteittain 130 milj. euron lisäys vuoden 2015 tasolla. Vuonna 2014 vanhuspalvelulain toimeenpanoon osoitetaan 54,5 milj. euroa. Omaishoidon tukipalvelujen parantamiseen kohdennetaan edelleen 10 milj. euroa. Valtionosuuksiin lisätään oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämiseen 8,45 milj. euroa v. 2014. Vuositasolla valtionosuuksien lisäys olisi 13,1 milj. euroa. Lastensuojelun kehittämiseen suunnataan v. 2014 valtionosuutta 4,65 milj. euroa, josta toimeenpanokustannusten osuus aloitusvuonna olisi 1,25 milj. euroa.

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen parantamiseksi otetaan käyttöön joustava hoitoraha, mikä kannustaisi myös lyhyen osa-aikatyön tekemiseen. Alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille maksettava osittainen hoitoraha ehdotetaan korvattavaksi uudella joustavalla hoitorahalla. Valtionosuuksia lisätään 11 milj. eurolla uudistuksen aiheuttaman lisääntyvän päivähoidon tarpeen johdosta.

Valtiontalouden tasapaino

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2014 on 6,7 mrd. euroa alijäämäinen, mikä katetaan ottamalla lisää velkaa. Kansantalouden tilinpidon käsittein valtiontalouden alijäämän arvioidaan olevan v. 2014 n. 6,6 mrd. euroa eli -3,3 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Valtionvelka

Vuoden 2014 lopussa valtionvelan (ml. rahastotalouden velan) arvioidaan olevan n. 100 mrd. euroa, mikä on n. 49 % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Valtionvelan korkomenoiksi arvioidaan n. 1,8 mrd. euroa, mikä on suunnilleen vuoden 2013 tasoa. Vaikka valtionvelka kasvaa, korkomenot pysyvät matalina alhaisten korkooletusten vuoksi.

Kuvio 1. Valtionvelan kehitys, mrd. euroa ja % suhteessa BKT:hen

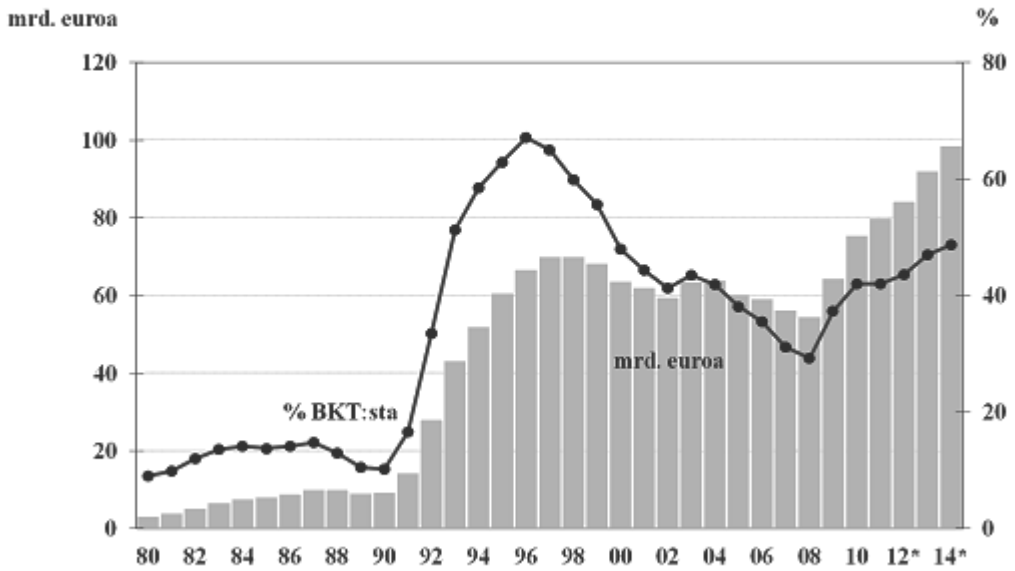

2. Talouden näkymät

Tässä luvussa esitellään tiivisti kokonaistaloudellinen ennuste, johon hallituksen talousarvioesitys pohjautuu. Talouden näkymät kuvataan kattavasti valtiovarainministeriön Taloudellisessa katsauksessa, joka annetaan eduskunnalle talousarvioesityksen liitteenä.

2.1. Suhdannenäkymät

Euroalueen taantuma päättyy v. 2013 ja jatkossa kasvu pysyy hitaana alhaisen työllisyyden, kotitalouksien ja julkisen sektorin tasesopeutusten sekä kehnona pysyttelevän kilpailukyvyn vuoksi. Finanssi- ja velkakriisi on rapauttanut euroalueen kasvupotentiaalia. Yhdysvaltain talous jatkaa hidasta elpymistään. Maailmankaupan kasvu jatkuu poikkeuksellisen hitaana.

Suomen BKT supistuu 0,5 % v. 2013. Talouden ennustetaan pääsevän hitaalle kasvu-uralle vasta vuoden lopulla. Talousarviovuonna 2014 kokonaistuotanto lisääntyy 1,2 % kotimaisen kulutuksen ja viennin tukemana. Kasvua tukee euroalueen asteittainen elpyminen, vientikysynnän lisääntyminen ja edelleen alhaisena säilyvä korkotaso. Vuonna 2015 kasvuksi ennustetaan n. 2 % ja kasvu on aiempaa laajapohjaisempaa. Ennusteen loppuvuosina BKT:n kasvuvauhti ylittää talouden potentiaalisen tuotannon kasvun, vaikka historiallisesti katsottuna talouskasvu on vaimeaa. Talouden kasvu-

potentiaali on alhainen, sillä työpanos ei kasva, rakennemuutos on tuhonnut olemassa olevaa tuotantokapasiteettia ja investoinnit uuteen ovat vähäiset.

Vaimea kotimainen talouskehitys on heijastunut kuluttajahintojen kehitykseen ja myös hintapaineet kansainvälisiltä raaka-ainemarkkinoilta ovat jääneet vähäisiksi. Kuluvan vuoden 2013 keskimääräinen inflaatio on 1,6 % ja v. 2014 se on 2,1 %. Molempina vuosina välillisen verotuksen kiristäminen nostaa hintoja 0,6 prosenttiyksiköä. Työttömyysaste nousee 8,3 prosenttiin v. 2013. Työttömyys vähenee hitaasti verkkaisen talouskasvun ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmien vuoksi.

Kansantalouden kehitys

	2010	2011*	2012*	2013**	2014**	2015**
BKT käyvin hinnoin, mrd. euroa	179	189	193	195	202	210
BKT, määrän muutos, %	3,4	2,7	-0,8	-0,5	1,2	1,9
Työttömyysaste, %	8,4	7,8	7,7	8,3	8,2	7,9
Työllisyysaste, %	67,8	68,6	69,0	68,7	69,0	69,5
Kuluttajahintaindeksi, %	1,2	3,4	2,8	1,6	2,1	2,0
Pitkät korot (valtion obligaatiot 10 v.), %	3,0	3,0	1,9	1,8	2,3	2,9

2.2. Julkisen talouden näkymät

Kokonaistuotannon aleneminen kahtena vuotena peräkkäin heijastuu vääjäämättä julkisen talouden rahoitusasemaan niin, että julkinen talous pysyy alijäämäisenä lähivuodet. Valtio ja kunnat ovat selvästi alijäämäisiä, työeläkesektori ylijäämäinen ja muut sosiaaliturvarahastot suunnilleen tasapainossa.

Julkinen velka lisääntyy sekä nimellisesti että kokonaistuotantoon suhteutettuna ja velkasuhde ylittää 60 prosentin rajan jo v. 2014. Julkinen velka uhkaa kasvaa edelleen keskipitkällä aikavälillä. Julkiset menot suhteessa kokonaistuotantoon kohoavat korkeammaksi kuin kertaakaan yli 15 vuoteen.

Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja kansantalouden tilinpidon mukaan

	2010	2011*	2012*	2013**	2014**	2015*
Suhteutettuna bruttokansantuotteeseen, %						
Verot ja sosiaaliturvamaksut	42,4	43,6	44,0	44,9	44,9	44,8
Julkisyhteisöjen menot	55,8	55,2	56,6	58,1	58,1	57,5
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto	-2,8	-1,0	-2,2	-2,6	-2,3	-1,9
Valtionhallinto	-5,6	-3,4	-3,8	-3,8	-3,3	-3,0
Paikallishallinto	-0,2	-0,6	-1,1	-0,9	-1,1	-1,1
Työeläkelaitokset	3,0	2,9	2,5	2,1	2,1	2,2
Muut sosiaaliturvarahastot	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
Perusjäämä	-3,0	-1,3	-2,2	-2,6	-2,5	-2,2
Rakenteellinen jäämä	-1,3	-0,7	-1,1	-1,1	-1,2	-1,2
Julkisyhteisöjen velka	48,7	49,2	53,6	58,3	60,7	62,0
Valtionvelka	42,0	42,2	43,6	47,5	49,3	50,1

3. Hallituksen finanssipolitiikka

Suomen taloutta vaivaavat samanaikaisesti rakenteelliset kasvun ja julkisen talouden kestävyyden ongelmat sekä vaikea suhdannetilanne.

Ikärakenteen muutos vähentää työikäisten määrää ja kasvattaa ikäsidonnaisia julkisia menoja. Tämä vaikeuttaa julkisen talouden rahoitusta ja luo siihen niin sanotun kestävyysvajeen. Valtiovarainministeriön arvion mukaan kestävyysvaje on n. 4,7 % BKT:sta. Tämä tarkoittaa, että julkisen talouden rahoitusaseman tulisi kohentua perusennusteeseen verrattuna n. 9 mrd. euroa vuoteen 2017 mennessä, jotta julkinen valta kykenisi hoitamaan velvoitteensa ilman, että julkisen talouden velkaantuminen karkaa kestämättömälle uralle.

Myös heikko suhdannetilanne rasittaa julkista taloutta. Vaikka kokonaistuotanto alkaisikin kasvaa vuoden 2013 aikana, se jää vuositasolla vuotta 2012 alhaisemmaksi. Julkisen talouden rahoituspohjaa heikentävä työttömyyden kasvu näyttäisi jatkuvan ensi vuoden alkupuoliskolle saakka.

Talouden kasvun edellytysten vahvistaminen ja hyvinvointivaltion rahoituksen turvaaminen ovat pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen finanssi- ja talouspolitiikan keskeiset haasteet. Hallituksen politiikkaa ohjaavat linjaukset on määritetty hallitusohjelmassa. Valtion talousarviot ja valtiontalouden kehykset laaditaan näiden linjausten mukaisesti.

3.1. Finanssipolitiikan tavoitteet

Hallitus on asettanut tavoitteekseen tasapainottaa valtiontaloutta ja kääntää valtionvelka selkeään laskuun suhteessa kokonaistuotantoon vaalikauden loppuun mennessä. Tavoitteisiin pääsemiseksi hallitus on sitoutunut toteuttamaan valtion tuloihin ja menoihin kohdistuvia sopeutustoimia sekä uudistamaan talouden rakenteita niin, että edellytykset talouden ennusteita vahvemmalle kasvulle vahvistuvat. Hallitus arvioi tavoitteiden toteutumista vuosittain. Jos näyttää siltä, että valtionvelka suhteessa kokonaistuotantoon ei käänny laskuun ja valtiontalouden alijäämä jää yli 1 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon v. 2015, hallitus on sitoutunut toteuttamaan lisätoimia.

Tämän ohella Suomen julkisen talouden tavoitteenasettelua määrittää EU-lainsäädäntö, joka velvoittaa jäsenvaltiot ylläpitämään julkisen talouden tasapainoa ja välttämään liiallisia alijäämiä ja velkaantumista. Keskipitkällä aikavälillä Suomi on velvollinen ylläpitämään sellaista julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa, joka varmistaa julkisen talouden kestävyyden pitkällä aikavälillä. Vakausohjelmassa keväällä 2013 Suomen keskipitkän aikavälin rakenteellisen jäämän tavoite (KAT) asetettiin -0,5 prosenttiin BKT:sta, mikä täyttää sekä vakaus- ja kasvusopimuksen että kansallisen lain[1)] vähimmäisvaatimukset. Lain mukaan valtioneuvosto ryhtyy tarpeellisiksi katsomiinsa julkisen talouden vakautta ja kestävyyttä korjaaviin toimenpiteisiin, jos julkisen talouden rakenteellisessa rahoitusasemassa sen arvion mukaan on keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamista vaarantava merkittävä poikkeama.

3.2. Finanssipolitiikan toimenpiteet

Toimenpiteet finanssipolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi

Julkisyhteisöjen rakenteellisen rahoitusaseman koheneminen vaatii toimia, jotka lisäävät julkisyhteisöjen tuloja ja vähentävät julkisyhteisöjen menoja. Toimet voivat olla tuloihin ja menoihin kohdistuvia välittömiä sopeutustoimia tai toimia, jotka kohentavat talouden kasvun edellytyksiä.

Hallitus on päättänyt välittömistä valtion menoja vähentävistä ja tuloja lisäävistä toimista näiden askelmerkkien mukaisesti. Merkittävimmät toimenpiteet sisältyvät hallitusohjelmaan sekä lokakuun 2011, huhtikuun 2012 ja huhtikuun 2013 kehyspäätöksiin. Toimet toteutetaan asteittain vuoteen 2015 mennessä ja ne kohentavat valtion rahoitusasemaa nettomääräisesti yhteensä n. 4½ mrd. eurolla vuoden 2015 tasolla verrattuna edellisen vaalikauden viimeiseen

[1)] Laki talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lain-säädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista

kehyspäätökseen ja n. 4,8 mrd. eurolla vuodesta 2017 lukien. Sopeutustoimet kohoavat koko julkisen talouden tasolla valtion sopeutustoimia suuremmiksi, n. 5½ mrd. euroon vuodesta 2017 lukien. Tämä johtuu etenkin sosiaaliturvamaksujen korotuksista.

Valtiovarainministeriön uusimman ennusteen mukaan sekä valtion että koko julkisen talouden velka kasvaa kuitenkin suhteessa kokonaistuotantoon koko ennustejakson ajan. Lisäksi julkisyhteisöjen velka ylittää EU:n perustamissopimuksessa asetetun 60 prosentin viitearvon v. 2014. Rajan ylittyminen saattaa merkitä, että EU-tasolla tapahtuva Suomen julkisen talouden seuranta ja ohjaus tiivistyisivät nykyisestä ja että Suomen tulisi sitoutua velan supistamista koskevaan aikatauluun.

Valtiontaloudelle asetettua alijäämätavoitetta ei saavuteta. Lisäksi julkisen talouden rakenteellinen alijäämä on lipeämässä tavoitteeksi asetettua suuremmaksi.

Hallitus tarkastelee mahdollisesti tarvittavia sopeutustoimia kehysriihessä keväällä 2014.

Välittömin, julkisen talouden tuloihin tai menoihin suoraan kohdistuvin toimin kestävyysongelmaa ei voida yksin ratkaista. Keskeisessä asemessa ovat työllisyysastetta, talouden muuta kasvuperustaa ja julkisen palvelutuotannon tuottavuutta vahvistavat rakenteelliset uudistukset. Mitä paremmin tällaisissa rakenteellisissa uudistuksissa onnistutaan, sitä pienemmäksi jää välittömien sopeuttamistoimien tarve.

Hallitus on jo päättänyt joukosta talouden rakenteisiin kohdistuvia uudistuksia. Se on alentanut yhteisöverokantaa, uudistanut osinkoverojärjestelmää, käynnistänyt kuntauudistuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksen sekä asuntopoliittisen uudistuksen ja päättänyt toimista, jotka vahvistavat nuorten kouluttautumista ja työllistymistä sekä helpottavat osatyökykyisten työllistymistä.

Hallitus on päättänyt myös rakennepoliittisesta ohjelmasta talouden kasvuedellytysten vahvistamiseksi ja julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi.

Toimenpiteet mahdollisten merkittävien poikkeamien eliminoimiseksi

Esitys valtion vuoden 2014 talousarvioksi on yhdenmukainen Suomen vakausohjelmassa 2013[1)] esitetyn julkisen talouden tavoiteuran kanssa. Riski tavoiteuraa suuremmista rakenteellisista alijäämistä keskipitkällä aikavälillä on kuitenkin ilmeinen.

Poikkeamien eliminoimiseksi hallitus varautuu päättämään alijäämän pienentämiseksi ja velkasuhteen taittamiseksi tarvittavista sopeutustoimista valtiovarainministeriön tuoreimpaan kokonaistaloudelliseen ennusteeseen perustuvan arvion perusteella kehysriihessä maaliskuussa 2014.

[1)] Suomen vakausohjelma 2013, Valtiovarainministeriö, Taloudelliset ja talouspoliittiset katsaukset, 9a/2013.

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman jatkovalmistelu tehdään syksyn 2013 aikana. Hallitus valmistautuu päättämään konkreettisesta ohjelmasta osa-aluekohtaisine toimineen ja niiden aikatauluineen marraskuun loppuun mennessä.

4. Talousarvioesityksen tuloarviot

Valtion budjettitalouden tuloiksi ilman nettolainanottoa arvioidaan 47,2 mrd. euroa v. 2014. Tuloista n. 85 % on veroja ja veronluonteisia tuloja. Kokonaistuotannon supistuminen v. 2013 ja vaatimaton talouskasvu v. 2014 rajoittavat veropohjien kasvua.

Verotuloennusteessa on otettu huomioon kevään 2013 kehyspäätöksen mukaiset sekä hallituksen aikaisemmin päättämät toimet tarkistettuine tuottovaikutuksineen. Valtion verotulojen kasvuksi arvioidaan n. 3 % v. 2014, eli vajaat 1,3 mrd. euroa vuodelle 2013 budjetoituun verrattuna (talousarvio ml. lisätalousarvioesitykset).

Vallitsevaan taloustilanteeseen ja kokonaistalouden kehityksen ennusteisiin sekä verotuloarvioon liittyy runsaasti epävarmuutta. Yleinen talousluottamus on heikentynyt v. 2013 myös Suomessa, ja kuluttajien luottamus on painunut selvästi alle pidemmän aikavälin keskiarvon. Epävarmuuden lisääntyessä kotitalouksien säästämisaste nousee v. 2013. Valtiovarainministeriön talousennusteessa vientimarkkinoiden heikkous sekä heikentynyt kotimainen kysyntä painavat talouskasvun negatiiviseksi v. 2013. Vuonna 2014 yleisen suhdannetilanteen arvioidaan hieman kohenevan. Tämä heijastuu viiveellä kotimaiseen taloudelliseen aktiviteettiin ja myös kotitalouksien kulutukseen. Veropohjien kasvu on kuitenkin jäämässä vähäiseksi.

Tuloarviot osastoittain vuosina 2012—2014[1)]

Tunnus	Osasto	v. 2012 tilinpäätös milj. €	v. 2013 varsinainen talousarvio milj. €	v. 2014 esitys milj. €	Muutos 2013—2014 milj. €	Muutos 2013—2014 %
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	37 321	39 923	40 057	135	0
12.	Sekalaiset tulot	6 065	4 936	4 742	-194	-4
13.	Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	1 925	1 922	1 995	73	4
15.	Lainat, pl. nettolainanotto ja velanhallinta	423	252	402	150	60
	Yhteensä	**45 733**	**47 033**	**47 196**	**163**	**0**
15.03.01	Nettolainanotto ja velanhallinta	4 703	7 503	6 724	-779	-10
	Yhteensä	**50 437**	**54 536**	**53 920**	**-615**	**-1**

[1)] Jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon verrattuna verotulojen arvioidaan kasvavan 135 milj. euroa ja budjettitalouden varsinaisten tulojen runsaat 160 milj. euroa. Talousarvioesityksen mukainen nettolainanoton tarve on n. 6,7 mrd. euroa.

Vuoden 2013 varsinaisten tulojen arviota alennettiin vuoden 2013 ensimmäisessä lisätalousarviossa nettomääräisesti yhteensä 122 milj. eurolla. Verotulojen arviota lisätalousarviossa alennettiin 249 milj. euroa. Vuoden 2013 kolmannessa lisätalousarvioesityksessä verotuloarvioita ehdotetaan alennettavan 899 milj. eurolla. Vuodelle 2013 budjetoituun, eli lisätalousarvioilla täydennettyyn talousarvioon, verrattuna varsinaisten tulojen sekä verotulojen arvioidaan v. 2014 kasvavan runsaat 3 % eli vajaalla 1,3 mrd. eurolla.

Kuviossa 2 on esitetty valtion verotulojen kehitys verolajeittain vuosina 2005—2014. Tuloon ja varallisuuteen perustuvat verokertymät, erityisesti yhteisö- sekä pääomatulovero, alenivat voimakkaasti taloudellisen taantuman johdosta v. 2009. Myös veroperustemuutokset, kuten tuloveronkevennykset ja valtion yhteisöveroosuuden väliaikainen alentaminen, pienensivät tuloverojen tuottoa. Verotulojen arvioidaan ylittäneen euromääräisesti arvioituna taantumaa edeltäneen tason vasta v. 2012. Tuloon ja varallisuuteen perustuvien verojen arvioidaan pysyvän kuitenkin edelleen taantumaa edeltänyttä alemmalla tasolla. Valtion saaman yhteisöverotuoton odotetaan v. 2014 olevan vain noin puolet vuoden 2008 tasosta, mikä selittyy yhteisöverokannan alentamisella vuosina 2012 ja 2014 sekä väliaikaisella valtion yhteisövero-osuuden alentamisella, mutta myös yritysten tuloskehityksellä.

Tuloihin ja varallisuuteen perustuvien verojen osuus kokonaisverotuloista on vakiintunut vuoden 2008 jälkeen runsaaseen 30 prosenttiin. Samanaikaisesti välillisten verojen osuus verotuloista on kohonnut 60 prosentin yläpuolelle. Välillisiin veroihin luetaan liikevaihtoon perustuvat verot sekä valmisteverot. Välillisten verojen osuutta ovat osaltaan kasvattaneet veroperustemuutokset, joista merkittävimpiä ovat olleet arvonlisäverotuksen kiristäminen prosenttiyksiköllä vuosina 2010 ja 2013 sekä energiaverojen korotukset.

Muiden verojen ja veronluonteisten tulojen, joista merkittävimmät ovat auto-, ajoneuvo- sekä varainsiirtovero, osuus kokonaistuloista on pysynyt viime vuosina varsin vakaana, 7—8 prosentissa.

Kuvio 2. Valtion verotulot verolajeittain vuosina 2005—2014 (milj. euroa)

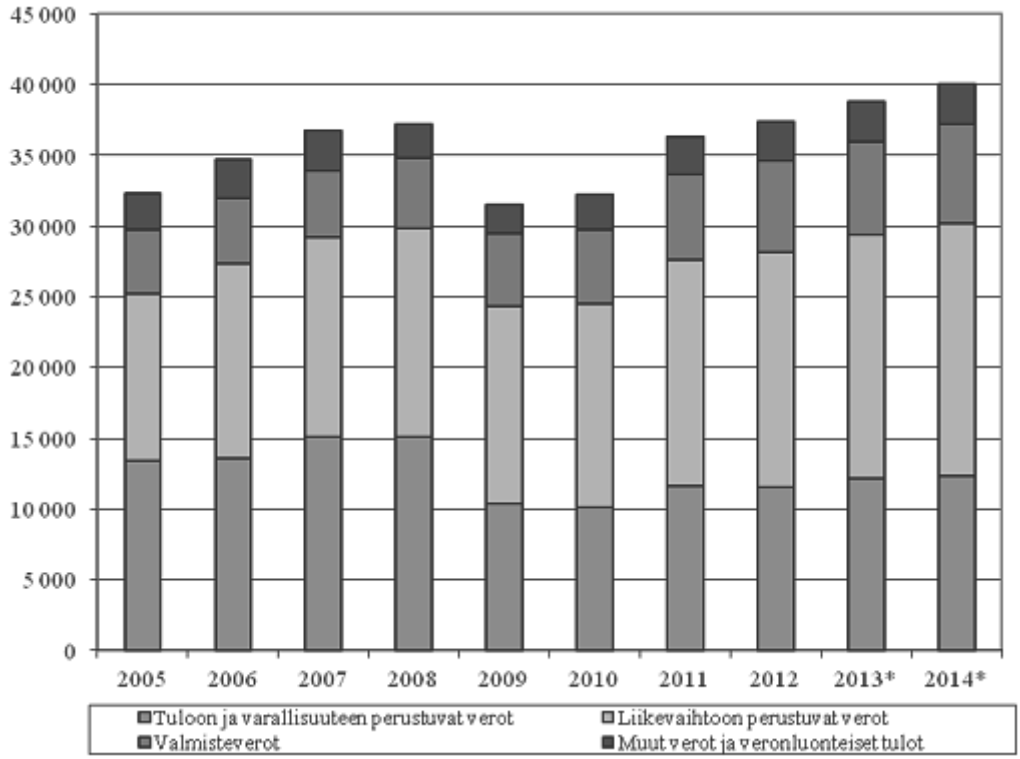

4.1. Keskeiset veroperustemuutokset vuonna 2014

Hallituksen veropolitiikan tavoitteena on turvata hyvinvointipalveluiden rahoituksen kestävyys, tukea talouskasvua ja työllisyyttä, huolehtia yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta sekä ohjata tuotantoa ja kulutusta ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan. Vuonna 2014 toteutetaan merkittävä yhteisö- ja osinkoverouudistus, jossa yhteisöverokantaa alennetaan 4,5 prosenttiyksiköllä 20 prosenttiin samalla kun osinkotulojen verotusta muutetaan. Jatkossa julkisesti noteeratuista yhtiöistä saaduista osinkotuloista 85 % luetaan yksityishenkilöiden verotuksessa veronalaiseksi aiemman 70 prosentin veronalaisuuden sijaan. Muista kuin julkisesti noteeratuista yhtiöistä saadut osingot verotetaan siten, että osakkeen matemaattiselle arvolle laskettua 8 % vuotuista tuottoa vastaavasta osingon määrästä 25 % on veronalaista tuloa, kuitenkin enintään 150 000 euroon saakka. Euromääräisen rajan ylittävältä osin osinko on 85 prosenttisesti veronalaista pääomatuloa. Osakkeen matemaattiselle arvolle lasketun 8 prosentin vuotuisen tuoton ylimenevältä osalta osinko on puolestaan 75 prosenttisesti veronalaista ansiotuloa. Yhteisöverokannan alentamisella arvioidaan olevan talouskasvua vauhdittavia vaikutuksia ja sitä kautta myös veropohjia laajen-

tava vaikutus. Yhteisöveropohjan arvioidaan kasvavan myös verokilpailullisista syistä, kun yritysten kannustimet tuotannon säilyttämiseen Suomessa kasvavat ja voittoja siirretään verotettavaksi Suomeen aikaisempaa enemmän. Veropohjien kasvua tullee myös tuotannollisista syistä, kun yritykset investoivat ja työllistävät enemmän. Talouden suhdannekuva on kuitenkin heikko ja vienti- ja kotimaisen kysynnän kasvuennustetta on edelleen heikennetty. Yhteisöverokannan alentamisen kasvua vauhdittavat vaikutukset tulevat näkyviin vasta talouden elpyessä. Lisäksi monilla yrityksillä on tappiollisia tuloksia taantuman myötä. Tappiot pienentävät yritysten tulevien vuosien verotettavaa tuloa. Näistä syistä yhteisöveron tuottoon myönteiset vaikutukset heijastuvat viiveellä talouden kasvun kautta sekä yritysten veronmaksun lisääntyessä Suomeen.

Yhteisö- ja osinkoverouudistuksen ohella hallitus toteuttaa julkisen talouden tasapainoa vahvistavia veropoliittisia toimenpiteitä, jotka siirtävät verotuksen painopistettä talouskasvun kannalta haitallisemmasta työn ja yrittämisen verotuksesta kohti ympäristö- ja terveysperusteista verotusta. Verotuksen oikeudenmukaisuutta hallitus tukee keventämällä pienituloisten verotusta, lisäämällä pääomatuloverotuksen progressiota ja karsimalla verotukia. Alkoholijuomaveroa, tupakkaveroa, virvoitusjuomaveroa sekä sähköveroa korotetaan kehyspäätöksen yhteydessä linjatun mukaisesti. Hallitusohjelman mukaisesti liikennepolttoaineiden verotusta korotetaan ja otetaan käyttöön voimalaitosvero vanhoille päästökaupan ulkopuolisille sähköntuotantolaitoksille. Voimalaitosverolla pyritään kuitenkin keräämään huomattavasti hallitusohjelmaan kirjattua vähemmän veroa.

Verotuksen oikeudenmukaisuutta edistävinä ja veropohjaa laajentavina toimina pääomatuloverotuksen progressiorajaa alennetaan, elinkeinoverotuksessa poistatetaan edustuskulujen vähennysoikeus, yritysten korkomenojen vähennysoikeutta rajoitetaan sekä pitkäikäisten investointien poistot muutetaan hyödykekohtaiseksi. Pääomatuloverotuksessa asuntolainan korkomenojen vähennyskelpoisuutta rajoitetaan ja kilometrikorvausten verotuksen perusteita muutetaan. Verotuloja puolestaan vähentävät työtulovähennyksen sekä perusvähennyksen kasvattaminen. Kohdistettuina kannustintoimenpiteinä kotitalousvähennyksen enimmäismäärää korotetaan ja konesalien sähköveroa alennetaan.

Veroperustemuutoksista kuntien tuloihin aiheutuvat muutokset kompensoidaan täysimääräisesti. Ansiotuloverotuksen kuntien verotuloja vähentävät muutokset kompensoidaan valtionosuusjärjestelmän kautta ja kuntien yhteisöverotuloja alentavat muutokset korottamalla kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta ja alentamalla valtion osuutta vastaavasti. Aiemmin päätetyn mukaisesti mukaisesti kuntien yhteisövero-osuus maksetaan 5 prosenttiyksiköllä korotettuna ja seurakuntien yhteisövero-osuus 0,4 prosenttiyksiköllä koro-

tettuna vuosina 2012—2015. Valtion jako-osuutta alennetaan vastaavasti.

Valtion verotuottoja lisääviä veroperustemuutoksia ehdotetaan vuodelle 2014 yhteensä n. 870 milj. euron edestä vuositasolla. Hallituksen päätöksen mukaisesti ansiotuloveroperusteita ei tarkisteta inflaation ja ansiotason nousun mukaisesti. Tämä lisää v. 2014 verotuloja suhteessa aikaisemmin arvioituun, mutta kyseessä ei ole varsinainen vuodelle 2014 kohdistuva veroperustemuutos eikä sitä ole edelliseen lukuun sisällytetty. Verotuottoa vähentäviä veroperustemuutoksia on 1 195 milj. euron edestä. Väliaikaisen kuntien ja seurakuntien yhteisövero-osuuden korotuksen osuus verotuottoa vähentävistä toimista on n. 210 milj. euroa. Voimaantulovuonna monien perustemuutosten vaikutus jää pienemmäksi mm. verojen maksamiseen liittyvästä viiveestä johtuen. Vuositasolla tarkasteltuna v. 2014 toteutettavien veroperustemuutosten nettovaikutus vähentää valtion verotuloja n. 325 milj. euroa (pl. ansiotuloverotuksen inflaatiotarkistuksesta luopuminen).

Verotuksen kokonaistasoon vaikuttavat valtion päätösten lisäksi kunnallisverotuksen ja sosiaalivakuutusmaksujen taso. Kokonaisveroasteen arvioidaan v. 2014 pysyvän vuoden 2013 tasolla.

4.2. Veronalaisten tulojen ja muun veropohjan kehitys

Verokertymiin vaikuttaa veroperustemuutosten ohella veropohjan kehitys, joka on riippuvainen kansantalouden ja sen eri osien kehityksestä. Tuloarvioiden perustana käytetyt veropohjan kehitysarviot (oheinen taulukko) on johdettu talousarvioesityksen liitteenä olevan taloudellisen katsauksen arvioista ja ennusteista. Talouden toipuminen vuosien 2008—2009 taantumasta vahvisti veropohjia. Taloussuhdanteen huippu ajoittui vuoteen 2011, jonka jälkeen talouskasvu ja veropohjien kasvu on hidastunut. Vuonna 2013 talouskasvun arvioidaan olevan miinusmerkkistä ja vuodelle 2014 ennakoidaan vain hidasta kasvua. Myös veropohjien kasvu on tästä johtuen vaatimatonta.

Eräiden veronalaisiin tuloihin ja veropohjaan vaikuttavien tulo- ja kysyntäerien kehitysarviot

	2010	2011	2012	2013	2014
			vuosimuutos, %		
Veronalaiset ansio- ja pääomatulot	4	5	3½	2½	3
— palkkatulot	2	5	3	1½	2½
— eläkkeet ja muut sosiaalietuudet	5	3	7	6	5½
— pääomatulot	23	11	-11½	2½	12½
Ansiotasoindeksi	2,6	2,7	3,2	2,1	2,1
Toimintaylijäämä	15	4	-4	-2	5
Kotitalouksien kulutusmenojen arvo	5	7	3	2	3
Arvonlisäveron pohja	5	6	3	0	3
Bensiinin kulutus	-2	-2	-4	-2½	-2½
Dieselöljyn kulutus	8	4	-½	½	1½
Sähkön kulutus	8	-1	-5	4	1½
Verollisen alkoholin kulutus	-2	0	-2	-1	-3½
Verotettavat uudet henkilöautot (kpl)	106 000	122 000	108 000	103 000	105 000
Kuluttajahintaindeksi	1,2	3,4	2,8	1,6	2,1

4.3. Verotuloarvioiden riski- ja herkkyystarkastelu

Talousarvioesityksen verotuloarvio pohjautuu liitteenä olevan talousennusteen mukaiselle veropohjien kehitykselle. Suhdannekäänteen ajoittumisen osalta v. 2014 koskevaan talousennusteeseen sekä sitä kautta myös verotulokehitykseen liittyy epävarmuutta. Talouskehityksen ja verotuloja koskevien ennusteiden osuvuuteen liittyvät riskit kasvavat juuri suhdannekäänteiden yhteydessä. Vuosien 2008 ja 2009 talousarvioissa verotulot yliarvioitiin selvästi, samoin kuin 1990-luvun laman yhteydessä vuosina 1990—1993. Talouskasvua koskenut ennustevirhe oli erityisen suuri v. 2009 kokonaistuotannon pudottua poikkeuksellisen jyrkästi, n. 8 % edellisvuodesta. Toisaalta v. 2010 kasvun piristyessä nopeasti ennustevirhe oli merkittävä mutta selvästi edellisvuotta pienempi. Vuonna 2012 talouskehitys osoittautui jälleen odotettua selvästi heikommaksi, ja tuloarvioita jouduttiin alentamaan vuoden 2012 aikana lisätalousarvioissa. Tilinpäätöksen mukainen verotulokertymä oli lähellä budjetoitua.

Peruslaskelmasta poikkeavan talouskehityksen vaikutukset kokonaisverokertymään riippuvat siitä, minkä talouden kysyntäerien ja tekijöiden osalta talousennuste poikkeaa aiemmin arvioidusta. Esimerkiksi muutokset kotimaisessa kysynnässä vaikuttavat verotulokertymään voimakkaammin kuin ulkoisen kysynnän kautta tulleet muutokset. Historiatietojen perusteella talouden kasvun hidastuminen prosenttiyksiköllä heikentäisi keskimäärin valtion rahoitusasemaa 0,2—0,3 prosenttiyksiköllä suhteessa kokonaistuotantoon. Tästä valtaosa perustuu verotulojen heikkenemiseen. Vuoden 2014 kokonaistuotannon tasoon suhteutettuna prosenttiyksikön muutos

talouskasvussa heijastuisi valtion rahoitusasemaan n. 500 milj. euron vaikutuksena.

Seuraavassa tarkastellaan keskeisimpiä verotuloihin liittyviä riskitekijöitä ja niiden merkitystä verokertymän kannalta. Tuloennusteet perustuvat käsitykseen talouskasvusta ja sen taustalla olevista tekijöistä. Oheisessa taulukossa on esitetty arvioita eräiden verolajien tuoton herkkyydestä veropohjassa tapahtuviin muutoksiin.

Eräiden veropohjaerien muutoksen vaikutus valtion verotuottoon

Verolaji	Veropohja / kysyntäerä	Muutos	Verotuoton muutos, milj. euroa
Ansiotuloverot	Palkkatulot	1%-yks.	374 (ml. maksut), josta valtio 131
	Eläketulot	1%-yks.	113, josta valtio 30
Pääomatulovero	Pääomatulot	1%-yks.	30
Yhteisövero	Toimintaylijäämä	1%-yks.	40, josta valtio 25
ALV	Yksityisen kulutuksen arvo	1%-yks.	116
Autovero	Uusien henkilöautojen myynti, kpl	1 000 kpl	7
Energiavero	Sähkön I kulutus	1 %	8
	Bensiinin kulutus	1 %	13
	Dieselin kulutus	1 %	14
Alkoholijuomavero	Alkoholin kulutus	1 %	15
Tupakkavero	Savukkeiden kulutus	1 %	7

Ansio- ja pääomatulovero

Ansio- ja pääomatuloveroarvion merkittävimmät riskit liittyvät pääomatuloennusteeseen sekä mahdollisiin jako-osuuksien oikaisuihin. Ansiotuloverojen kehitykseen vaikuttaa eniten palkkatulojen kehitys, joka puolestaan on riippuvainen ansiotason ja työpanoksen kehityksestä. Kaikki tekijät, jotka luovat epävarmuutta työllisyyskehitykseen, muodostavat siten riskin myös ansiotuloveroennusteen osuvuudelle. Palkkasumman kasvun poikkeaminen prosenttiyksiköllä ennustetusta heijastuisi n. 375 milj. euron suuruisena ansiotuloverokertymään, josta valtion verojen osuus on n. 130 milj. euroa ja kunnallisveron osuus n. 165 milj. euroa.

Pääomatulot, etenkin luovutusvoitot, reagoivat talouden suhdanteisiin ansiotuloja voimakkaammin. Pääomatuloverotuotto on erityisen altis rahoitusmarkkinoiden epävakaudelle. Lisäksi pääomatulojen ennustamista vaikeuttaa se, että niistä saadaan suhteellisen vähän toteutumatietoa ennen verotuksen valmistumista. Vuoden 2014 talousarvioesitystä laadittaessa on käytettävissä lopulliset tiedot vuoden 2011 pääomatuloista ja ennakkotietoja vuoden 2012 pääomatuloveron määrästä. Vuonna 2010 pääomatulot nousivat viidenneksen, v. 2011 ne puolestaan nousivat kymmenyksen verran. Vuonna 2012 pääomatulojen odotetaan puolestaan vähenevän ennakkotietojen perusteella n. 11 % edellisvuodesta luovutusvoittojen ja pörssiosinkojen alentuessa. Vuonna 2013 pääomatulojen kasvuksi arvioidaan n. 3 %. Vuonna 2014 pääomatulojen odotetaan kasvavan runsaat 2 %. Pääomatuloverotuotto on altis rahoitusmarkkinoi-

den epävakaudelle. Erityisesti luovutusvoittojen muutosten voimakkuuden ennakoiminen on osoittautunut vaikeaksi, koska niiden muutokset seuraavat osakekurssien ja muiden varallisuusarvojen kehitystä. Mikäli heikkeneminen rahoitusmarkkinoilla edelleen jatkuu, luovutusvoitot saattavat jäädä ennustettuakin alemmalle tasolle sekä v. 2013 että v. 2014. Oman vaikeasti arvioitavissa olevan tekijän muodostavat luovutustappiot, joiden määrän ja sen, kuinka paljon niitä voidaan vähentää luovutusvoitoista, ennakointiin liittyvät samat hankaluudet kuin luovutusvoittojen tason ennustamiseen. Yrityssektorin näkymät heijastuvat osinkotulojen ja puunmyyntitulon kehitykseen. Pääomatuloja koskevan ennusteen poikkeaminen 10 prosenttiyksiköllä näkyisi pääomatuloverotuotossa arviolta 300 milj. euron suuruisena.

Pääomatulojen muutos näkyy verokertymässä viiveellä. Pääomatulojen suhdanneherkimmän erän, luovutusvoittojen, vero maksetaan useimmiten vasta verovuotta seuraavana vuonna joko ennakon täydennysmaksuna tai jäännösverona. Vuoden 2013 luovutusvoittojen määrä vaikuttaa näin ollen vuoden 2014 ansio- ja pääomatuloveron kertymään. Lisäksi pääomatuloennusteen osuvuus vaikuttaa myös ansio- ja pääomatuloverojen tilityksessä sovellettavien jakoosuuksien välityksellä. Pääomatulojen kehityksen poikkeaminen ennustetusta vaikuttaa veronsaajaryhmien jako-osuuksien arviointiin enemmän kuin ansiotuloverojen ennusteet johtuen siitä, että valtio on pääomatuloveron ainoa veronsaaja, kun taas ansiotuloverojen veronsaajina ovat kaikki tilityskokonaisuuden veronsaajat. Verovuoden lopulliset verojen määrät ja niistä kullekin veronsaajalle kuuluvat jako-osuudet tiedetään vasta verotuksen valmistuttua verovuotta seuraavan vuoden lokakuussa. Ennen verotuksen valmistumista tilityksissä sovelletaan verotuloennusteisiin perustuvia arvioituja jako-osuuksia, joita oikaistaan tarvittaessa ennusteiden muuttuessa verovuoden kuluessa.

Yhteisövero

Yhteisövero on suhdanneherkimpiä veromuotoja. Yhteisöveron kokonaistuotto romahti taantuman seurauksena v. 2009. Vuonna 2010 tuotto kuitenkin kasvoi 8½ % edellisvuodesta. Vuonna 2011 tuotto jatkoi kasvuaan maltillisemmin kasvuprosentin ollessa n. 4 %. Verotuksen ennakkotietojen perusteella vuoden 2012 verotuoton arvioidaan alenevan n. 4 % edellisvuodesta. Tämän arvioidaan pääosin aiheutuvan yhteisöverokannan alentamisesta vuoden 2012 alussa 26 prosentista 24,5 prosenttiin. Vuonna 2013 yhteisöveron tuoton ennakoidaan alenevan 4 % yhteisöveropohjan säilyessä suurin piirtein ennallaan. Yhteisöveron tuottoa alensivat vuoden 2013 alussa voimaan tulleet tutkimus- ja kehitystoiminnan verokannustin ja tuotannollisten investointien korotetut poistot.

Vuonna 2014 yhteisöveron kokonaistuoton arvioidaan alenevan selvästi, n. 13 %, mikä aiheutuu pääosin ehdotetusta yhteisöverokannan alentamisesta 24,5 prosentista 20 prosenttiin. Valtion yhteisöverotuoton ennakoidaan v. 2014 alenevan 21 % edellisvuodesta.

Valtion yhteisöverotuoton arvioidaan alenevan enemmän kuin yhteisöveron kokonaistuoton, koska vuodeksi 2014 ehdotettujen veroperustemuutosten vaikutukset kuntien ja seurakuntien tuloihin kompensoidaan korottamalla niiden osuutta yhteisöveron tuotosta ja alentamalla valtion osuutta vastaavasti.

Yhteisöveroennusteen lähtökohtana on oletus siitä, että yritysten verotettava tulo kasvaa kansantalouden tilinpidon mukaisen toimintaylijäämän kasvua vastaavasti. Kuluvan vuoden ennusteessa otetaan lisäksi huomioon kertymätiedot ja yhteisöveron tuottoon kohdistuvat veroperustemuutokset. Yhteisöveron tuoton ennustamisessa hyödynnetään myös markkina-analyytikkojen näkemyksiä yritysten tuloskehityksestä, joskaan tuloskehityksen perusteella ei voi suoraan ennustaa yritysten verotettavan tulon kehitystä. Kirjanpidon tuloskäsitteeseen sisältyy sellaisia eriä, joita ei verotuksessa lueta tuloksi. Yhtiön globaalin tuloksen kehityksen perusteella ei myöskään voi suoraan arvioida Suomeen maksettavien verojen määrää. Verotulojen jako valtioiden kesken on riippuvainen muun muassa konsernin siirtohinnoittelussa käytetyistä arvoista tai ulkomaille maksettujen verojen hyvityksistä. Lisäksi edellisvuosina syntyneiden tappioiden vähentäminen voi pienentää maksettavaa yhteisöveroa.

Yhteisöverokertymissä on suurempaa vaihtelua kuin muilla veromuodoilla, ja kalenterivuoden yhteisöverokertymät vaihtelevat enemmän kuin koko verovuoden yhteisövero. Yksittäisen vuoden yhteisöverokertymään vaikuttavat paitsi samalta vuodelta maksettava vero, myös edellisen vuoden tuloksen perusteella oma-aloitteisesti maksettavat täydennysmaksut tai yrityksille näiden hakemuksesta palautettavat ennakot. Yritysten tuloskehityksen heikkeneminen näkyy verokertymässä tyypillisesti nopeammin kuin tuloskehityksen paraneminen. Tulosnäkymien heiketessä yritykset hakevat välittömästi ennakoiden alennuksia, kun taas tuloskehityksen parantuessa ennakoiden korottamisen sijasta yritykset maksavat tyypillisesti ennakon täydennysmaksua, joka tulee maksaa neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

Yhteisöverokertymään liittyvien riskien merkitystä kertymän kannalta kuvaa se, että jos yritysten tuloskehitys tai tilinpidon näkökulmasta talouden toimintaylijäämä jäisi 5 prosenttiyksikköä ennakoitua heikommaksi, niin yhteisöveron koko tuotto supistuisi arviolta 200 milj. euroa, josta valtion osuus olisi 125 milj. euroa.

Välilliset verot

Arvonlisäveroennusteen osuvuus riippuu keskeisesti siitä, miten kulutuksen kokonaisarvon kehitys ja kohdentuminen kyetään ennakoimaan. Yksityisen kulutuksen kasvaminen prosenttiyksikön oletettua heikommin vähentäisi arvonlisäverokertymää arviolta 116 milj. euroa. Yksityisen kulutuksen kohdalla riskit liittyvät kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin sekä kulutushalukkuuteen. Kotitalouksien kulutus muodostaa lähes 70 % arvonlisäveropohjasta. Muutokset siinä vaikuttavat nykyisen kulutuksen lisäksi ennustet-

tuun tulevaan kulutukseen ja tätä kautta ennustettuun arvonlisäveropohjaan. Kotitalouksien kulutukseen voivat vaikuttaa talousnäkymien lisäksi esimerkiksi varallisuusarvojen, kuten arvopaperien hinnan kehitys. Vuosien 2008—2009 taantuman aikana kotitalouksien säästäminen lisääntyi tuntuvasti. Säästämisaste on tämän jälkeen alentunut ja kehityksen odotetaan jatkuvan v. 2013. Talousnäkymien epävarmuuden johdosta on kuitenkin mahdollista, että kotitalouksien säästäminen alkaa jälleen lisääntyä, mikä muodostaa selvän epävarmuustekijän yksityisen kulutuksen kehitykselle ja sitä kautta arvonlisäveron tuotolle.

Yleinen talousluottamuksen heikentyminen heijastuu kulutushyödykkeistä tyypillisesti voimakkaimmin kestokulutushyödykkeisiin, kuten autoihin, joiden hankintaa on usein mahdollista siirtää myöhemmäksi. Muutokset talousnäkymissä ja kuluttajien luottamuksessa muodostavat näin ollen merkittävän riskin autoveroennusteelle. Autoveron tuoton kannalta uusien henkilöautojen myynnin kehityksellä on suurin merkitys. Talousnäkymien ja kuluttajien luottamuksen heikentymisen odotetaan vaikuttavan v. 2013 siten, että uusien henkilöautojen kysyntä jää hieman alemmaksi kuin vuoden 2013 talousarviossa oletettiin. Vuonna 2014 kysynnän ennakoidaan nousevan hieman, 105 000 kappaleeseen. Nämä arviot ovat edelleen pitkän aikavälin toteutuneita myyntimääriä alempia. Arvion toteutuminen voi kuitenkin vaarantua, mikäli kuluttajien luottamus omaan talouteen edelleen heikkenisi. Esimerkiksi vuosien 2008—2009 taantuman yhteydessä uusien autojen ensirekisteröinnit putosivat poikkeuksellisen jyrkästi n. 140 tuhannesta 90 tuhanteen kappaleeseen. Uusien autojen myynnin jääminen 10 000 kpl ennakoitua vähäisemmäksi pienentäisi autoveron tuottoa runsaat 70 milj. euroa.

Suhdannekehityksestä aiheutuu riskejä myös varainsiirtoveron tuottoon, joka riippuu asuntojen ja kiinteistöjen hintojen ja kauppojen lukumäärän kehityksestä. Varainsiirtoveron tuotto vaihtelee vuosittain huomattavasti johtuen muun muassa veron piiriin kuuluvien yritysjärjestelyjen määrän vaihtelusta samoin kuin asunto- ja kiinteistömarkkinoiden suhdannevaihteluista. Varainsiirtovero tulee suorittaa 2—6 kuukauden kuluessa, uusien asunto-osakkeiden tapauksessa tätäkin myöhemmin, minkä johdosta asunto- ja kiinteistökaupassa tapahtuvat muutokset näkyvät varainsiirtoveron kertymässä jopa vuoden viiveellä.

Verotuloarvioihin liittyviä riskejä ja herkkyyttä käsitellään myös talousarvioesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa sekä valtiovarainministeriön tuloarvioiden laatimista koskevassa menetelmäkuvauksessa (www.vm.fi).

4.4. Verotuet

Verotuet ovat verolainsäädännössä tukemistarkoituksessa määriteltyjä poikkeuksia verotuksen normaalista perusrakenteesta. Verotukia on n. 180 kappaletta, joista kaikkien euromääräistä arvoa ei ole mahdollista arvioida. Verotukien arvioidaan alentavan verotuottoja n. 23,6 mrd. eurolla v. 2014. Valtion verotuottoihin tästä kohdistuu n. 15,4 mrd. euroa. Verotukien kokonaismäärää arvioitaessa on otettava huomioon, että osa tuista on päällekkäisiä, eikä verotuen poistaminen välttämättä lisää verotuloja vastaavalla määrällä, koska tuet vaikuttavat hintoihin ja käyttäytymiseen. Verotukia ja niiden vaikutuksia verotuottoihin on käsitelty verolajeittain tuloarvion selvitysosassa.

Eräitä verotukia ehdotetaan muutettavaksi v. 2014. Tuloverotukseen kohdistuu verotukien määrää lisääviä ja vähentäviä muutoksia. Verotukien määrää lisäävät työtulovähennyksen ja kotitalousvähennyksen enimmäismäärän korotukset sekä perusvähennyksen korotus kunnallisverotuksessa. Verotukien määrää puolestaan vähentää asuntolainan korkomenojen vähennyskelpoisuuden rajaamisen jatkaminen. Valmisteverotuksessa sähköveron korotus kohdistuisi siten, että se kasvattaa teollisuuden alemmasta sähköverokannasta aiheutuvaa verotukea.

Uusina verotukina esitetään konesalien sähköveron alennusta sekä osaamisen ja hyvinvoinnin kehittämiseksi suunniteltua koulutus- ja hyvinvointivähennystä. Vuonna 2014 tulee voimaan myös verosanktio, kun korkomenojen vähentämisoikeutta elinkeinotulon verotuksessa rajoitetaan kansainvälisen verosuunnittelun hillitsemiseksi ja Suomen veropohjan turvaamiseksi.

Veroperustemuutoksista eniten verotukien määrään kuitenkin vaikuttaa yhteisöverokannan alentaminen 24,5 prosentista 20 prosenttiin, koska yhteisöverokannan alennus pienentää yhteisöverotuksen verotuista johtuvaa laskennallista veromenetystä. Yhteisöverokannan alennuksen arvioidaan vähentävän verotukien määrää n. 220 milj. euroa.

Vuotta 2014 koskevien veroperustemuutosten arvioidaan alentavan verotukien määrää nettomääräisesti n. 0,1 mrd. euroa.

4.5. Muiden tulojen arviot

	2012 tilinpäätös	2013 arvio	2014 esitys	2013—2014 muutos, %
Sekalaiset tulot, milj. euroa	6 065	4 966	4 739	-5
— siirto valtion eläkerahastosta	1 604	1 689	1 740	3
— EU-tulot	1 162	1 181	1 086	-8
— valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista	521	532	541	2
— Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	381	413	420	2
— siirto valtion asuntorahastosta	130	117	90	-23
— muut	2 267	1 035	862	-17

Valtion sekalaisiksi tuloiksi v. 2014 arvioidaan 4 739 milj. euroa eli 227 milj. euroa vähemmän kuin on budjetoitu vuodelle 2013. EU:lta saatavien tulojen arvioidaan vähenevän 95 milj. euroa vuoteen 2013 nähden. Euroopan unionilta saatavista tuloista merkittävimmät erät koostuvat maatalouden ja maaseudun kehittämisen tuista sekä rakennepoliittisesta tuesta. EU:lta saatavien tulojen ennakoituun alenemiseen vaikuttaa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan tuloutettavien maksujen ajoittuminen. Edellinen ohjelmakausi päättyy vuonna 2013 ja vuosia 2014—2020 koskevan ohjelmakauden osalta maksuja alkaa kertyä vasta vuodesta 2015 alkaen. Valtion eläkerahastosta tuloutetaan valtion budjettitalouteen arvion mukaan 1 740 milj. euroa. Tuloutus vastaa lain mukaista enimmäismäärää eli 40 % vuotuisesta eläkemenosta. Myös veikkausvoittovaroja ja Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa tuloutetaan valtion budjettitalouteen hieman vuodelle 2013 budjetoitua enemmän. Siirto valtion asuntorahastosta sen sijaan alenee 23 % vuodesta 2013. Muita sekalaisiin tuloihin budjetoituja eriä ovat mm. maksutuotot.

Korkotuloja ja voitontuloutuksia arvioidaan kertyvän 1 995 milj. euroa, mikä on 1 % vähemmän kuin vuodelle 2013 budjetoitu. Korkotuloiksi arvioidaan n. 150 milj. euroa, n. 13 % enemmän kuin on budjetoitu vuodelle 2013. Valtion korkotulot kertyvät valtion myöntämistä pitkäaikaisten lainojen sekä päivittäisen tarpeen ylittävien kassareservien sijoitustoiminnan koroista. Korkotulojen kasvu aiheutuu pääasiassa viennin jälleenrahoituksen lainakannan ennakoidusta kasvusta. Muille valtioille myönnetyistä lainoista saatavien korkotulojen arvioidaan alenevan vuoteen 2013 nähden. Valtion kassareservien arvioidaan olevan 7,0 mrd. euroa v. 2014 ja keskituoton poikkeuksellisen alhainen, 0,2 %.

Osinkotuloiksi arvioidaan 985 milj. euroa. Nettotuloiksi osakemyynneistä on oletettu 490 milj. euroa. Suomen Pankista annetun lain mukaan Suomen Pankki tulouttaa valtiolle 50 % edellisen vuoden tuloksestaan. Pankkivaltuusto voi päättää tätä suuremman osuuden tulouttamisesta. Vaikka viime vuosina Suomen Pankki on

tulouttanut pääsäännön mukaista määrää suurempia osuuksia valtiolle, vuodelle 2014 on oletettu samansuuruista tuloutusta kuin vuoden 2013 varsinaisessa talousarvioesityksessä, 150 milj. euroa. Valtion liikelaitosten voiton tuloutuksiksi arvioidaan 220 milj. euroa, josta Metsähallituksen osuus on 120 milj. euroa ja Senaatti-kiinteistöjen 100 milj. euroa.

	2012 tilinpäätös	2013 arvio	2014 esitys	2013—2014 muutos, %
Korkotulot ja voiton tuloutukset, milj. euroa	1 925	2 019	1 995	-1
— korkotulot	117	133	150	13
— osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	1 383	1 419	1 475	4
— osuus Suomen Pankin voitosta	185	227	150	-34
— valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	240	240	220	-8

5. Talousarvioesityksen määrärahat

Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 53 920 milj. euroa, mikä on n. 0,6 mrd. euroa vähemmän kuin vuoden 2013 varsinaisessa talousarviossa ja n. 1,1 mrd. euroa vähemmän kuin vuodelle 2013 on budjetoitu mainitun vuoden lisätalousarvioesitykset mukaan lukien. Hintatason nousu ja talousarvioesityksen rakennemuutokset huomioiden hallinnonalojen määrärahat alenevat reaalisesti n. 2,9 % vuoden 2013 varsinaisen talousarvioon verrattuna ja n. 3,8 % vuodelle 2013 budjetoidusta.

Hallituksen päätökset valtiontalouden sopeuttamiseksi hillitsevät menokasvua ja alentavat valtion menoja talousarviovuonna nettomääräisesti n. 0,6 mrd. eurolla vuoden 2013 säästöihin verrattuna. Vuonna 2014 ei mm. tehdä lapsilisiin ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuuksiin indeksikorotuksia (yhteensä 76 milj. euron säästö). Tämän lisäksi leikataan kuntien peruspalveluiden valtionosuutta 362 milj. eurolla vuoteen 2013 verrattuna, mutta toisaalta jäteveron tuottoa vastaavasti kunnille ohjataan 70 milj. euron lisärahoitus 2014 lukien. Lisäksi säästetään mm. puolustusvoimien toimintamenoissa ja materiaalihankinnoissa (n. 50 milj. euroa vuoden 2013 säästöihin verrattuna) sekä kehitysyhteistyömenoissa (n. 45 milj. euroa vuoden 2013 säästöihin verrattuna, jolloin määrärahat säilyvät euromääräisesti ennallaan). Valtiontalouden määrärahatasoa alentaa vuoteen 2013 verrattuna myös viennin jälleenrahoituksen ja alusluototuksen määrärahojen merkittävä aleneminen, mikä johtuu toiminnan siirtymisestä Finnveran kautta toteutettavaksi.

Määrärahatasoa korottavasti vaikuttavat toisaalta hallituksen päättämät lisäpanostukset mm. nuorten yhteiskuntatakuuseen ja kouluttamattomien varannon purkuun, oppilas- ja opiskelijahuoltoon, vanhuspalveluiden kehittämiseen, LNG-terminaaleihin investoimiseen ja uuden kasvurahaston pääomittamiseen. Toisaalta me-

noja lisäävät myös eräät automaattitekijät, kuten laki- ja sopimusperusteiset hinta- ja kustannustasotarkistukset (vajaa 450 milj. euroa) sekä valtion eläkemenojen kasvu (reilut 150 milj. euroa).

Määrärahat pääluokittain vuosina 2012—2014[1)]

Tunnus	Pääluokka	v. 2012 tilinpäätös milj. €	v. 2013 varsinainen talousarvio milj. €	v. 2014 esitys milj. €	Muutos 2013—2014 milj. €	Muutos 2013—2014 %
21.	Eduskunta	146	158	158	-1	-0
22.	Tasavallan presidentti	16	40	38	-2	-6
23.	Valtioneuvoston kanslia	83	84	85	1	2
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 284	1 303	1 294	-8	-1
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	887	870	896	25	3
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 293	1 317	1 264	-53	-4
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	2 804	2 876	2 751	-125	-4
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	17 415	16 982	16 947	-35	-0
29.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	6 541	6 656	6 597	-59	-1
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 678	2 723	2 657	-66	-2
31.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	2 401	2 964	2 968	4	0
32.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	3 765	3 842	3 376	-466	-12
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	11 990	12 593	12 810	217	2
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	279	261	267	6	2
36.	Valtionvelan korot	1 864	1 866	1 814	-52	-3
	Yhteensä	**53 446**	**54 536**	**53 920**	**-615**	**-1**

[1)] Jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

5.1. Talousarvioesitys ja valtiontalouden kehys

Vastuullisen, pitkäjänteisen ja taloudellista vakautta edistävän menopolitiikan varmistamiseksi hallitusohjelmaan sisältyy budjettitalouden menojen kehitystä ohjaava koko vaalikauden kattava menosääntö, joka asettaa enimmäismäärän n. 80 prosentille talousarviomenoista. Menosäännön ja sen pohjalta vahvistettavan valtiontalouden kehyksen ulkopuolelle jäävät ennen kaikkea suhdanteiden ja rahoitusautomatiikan mukaisesti muuttuvat menot, kuten työttömyysturvamenot, palkkaturva, asumistuki, sekä valtion osuus toimeentulotukimenoista. Mainitut menot luetaan kuitenkin kehyksen piiriin niiden perusteisiin tehtyjen muutosten menovaikutusten osalta. Lisäksi kehyksen ulkopuolelle jäävät mm. valtionvelan korkomenot, arvonlisäveromenot, finanssisijoitukset sekä menot, joissa valtio toimii teknisenä ulkopuoliselta saatavan rahoitusosuuden välittäjänä.

Hallitusohjelmassa sovittiin kehyksen piiriin kuuluvien menojen tason laskevan vuoden 2015 tasolla 1 215,5 milj. eurolla verrattuna maaliskuun 2011 kehyspäätökseen. Keväiden 2012 ja 2013 kehyspäätöksissä sovittiin uusista sopeutustoimista, joiden myötä vaalikauden kehystasoa alennettiin edelleen. Kevään 2013 kehyspäätöksessä kehystaso vuodelle 2014 oli 42 871 milj. euroa, josta hallinnonaloille kohdentamattomaksi ns. jakamattomaksi varaukseksi jätettiin 193 milj. euroa lisätalousarviovarauksen ohella.

Huhtikuun kehyspäätöksessä vuosien 2014—2017 kehys muutettiin vuoden 2014 hinta- ja kustannustasoon. Hinta- ja kustannusarviot ovat tarkentuneet tämän jälkeen, minkä johdosta kehysmenojen hintakorjausta alennetaan nettona yhteensä n. 54 milj. eurolla. Vuoden 2014 hinta- ja kustannustasoon siirtymisen kokonaiskustannus ottaen huomioon jo kehyspäätöksen yhteydessä tehdyt hinta- ja kustannustasotarkistukset on n. 630 milj. euroa. Ilman säästötoimenpiteinä päätettyjä indeksijäädytyksiä hinta- ja kustannustasotarkistus olisi ollut yhteensä n. 700 milj. euroa.

Kehyksen hinta- ja kustannustasotarkistukset, milj. euroa

	2014	2015
Tarkistus kehystasoon verrattuna kevään 2013 kehyspäätökseen:		
Lakisääteisesti indeksisidonnaiset menot (eläkkeet, kuntien valtionosuudet sekä muut lakisääteisesti indeksoitavat valtionavut, EU-jäsenmaksu)	-38,3	-38,7
Muut kehykseen kuuluvat menot	-15,4	-15,3
Yhteensä	**-53,7**	**-53,9**

Vuoden 2014 kehystasossa otetaan lisäksi huomioon kehyksen rakenteellisia muutoksia yhteensä n.-26,5 milj. eurolla. Rakennemuutoksista aiheutuvat tarkennukset on eritelty seuraavassa taulukossa.

Kehyksen rakennemuutokset, milj. euroa

Momentti	Asia	2012	2013	2014	2015
21.10.74	Eduskunnan peruskorjaushankkeen ajoituksen muutos		8,0	-8,0	
24.30.66	Yhteistoimintahankkeiden menoja, joita vastaavat tulot momentilla 12.24.99 (läpivirtaus).			12,5	
29.40.30	Ammattikorkeakoulujen oikeushenkilömuodon muutokseen liittyen yksityisesti ylläpidettyjä ammattikorkeakouluja on enemmän ja siten suurempi osa laskennallisista kustannuksista määräytyy alv:n sisältävän yksikköhinnan mukaan, mikä lisää määrärahatarvetta. Vastaavasti yksityisesti ylläpidetyt amk:t maksavat valtiolle alv:n, mikä korottaa valtion alv-tuloja.			3,3	3,3
31.10.77	Ulkopuolisten rahoittajien osuus Kehä I hankkeessa on pienempi (Helsingin kaupungin rahoitus ei tule valtion budjetin kautta). Muutos myös tulo-momentilla 12.31.10.			-15,0	
32.60.40	Maksatusarvion muutos: biojalostamohankkeiden tukemiseen varatun valtuuden maksatusarviota myöhennetty.			-15,0	15,0
33.10.54	Kehyspäätöksessä 2014—2017 päätetyn asumistuen enimmäisasumismenojen korotuksen kustannus tarkentunut vuoden 2014 osalta.			4,0	
33.20.50, 33.20.51, 33.20.52, 33.60.35	KEL-sidonnaiset indeksikorotukset toteutetaan kehyspäätöksestä poiketen täysimääräisenä, josta aiheutuu yht. 8,2 milj. euron kustannus kehyksen ulkopuolisille momenteille.			-8,2	
	Yhteensä		**8,0**	**-26,5**	**18,3**

Jakamaton varaus

Ottaen huomioon edellä mainitut kehystason tarkistukset vuoden 2014 kehystaso on 42 796 milj. euroa.

Talousarvioesityksen kehykseen luettaviksi määrärahoiksi ehdotetaan 42 513 milj. euroa. Näin ollen vuoden 2014 jakamaton varaus on n. 83 milj. euroa 200 milj. euron lisätalousarviovarauksen lisäksi.

Kehyksen ulkopuoliset menot

Kehyksen ulkopuolisiksi menoiksi ehdotetaan 11 407 milj. euroa. Kehysten ulkopuolelle jäävien menojen arvio on n. 550 milj. euroa matalampi kuin vuoden 2013 varsinaisessa talousarviossa. Suurin yksittäinen kehyksen ulkopuolisten menojen tason alenemista selittävä tekijä on Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan myönnettyihin lainoihin liittyvän määrärahatason aleneminen sekä kotimaisten alustoimitusten kertaluonteisen valtuuden maksatusten lakkaaminen, muutos yhteensä lähes 430 milj. euroa vuodesta 2013. Kaikkiaan finanssisijoitukset alenevat lähes 650 milj. eurolla verrattuna vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon.

Suhdanneluonteiset työttömyysturva, asumistuki ym. menot ovat v. 2014 n. 250 milj. euroa suuremmat kuin v. 2013, mitä selittää heikentyvä työttömyystilanne. Toisaalta valtion osallistuminen ns. raamisopimuksen yhteydessä vuosiksi 2012—2013 sovittuun ansioturvan lomautuspäivärahojen rahoitukseen peruspäivärahaa vastaavalla osuudella päättyy, mikä alentaa määrärahatarvetta 160 milj. eurolla edellisvuoteen verrattuna.

Valtionvelan korkomenoarvio vuodelle 2014 on n. 1,8 mrd. euroa, mikä on edellisen vuoden tasolla. Korkotaso on edelleen poikkeuksellisen matala.

Kehyksen ulkopuolelle jäävät määrärahat, milj. euroa

	2014 esitys
Työttömyysturvamenot, asumistuki ja palkkaturva	3 654
Veronkevennysten kompensaatiot kunnille	1 266
EU:lta saatavia tuloja vastaavat menot	1 196
Veikkausvoittovaroja ja RAY:n tuloutusta sekä totopeleistä kertyviä tuloja vastaavat menot	943
Osakkeiden myyntitulojen käyttösääntöön perustuen osakemyyntituloilla rahoitettavat menot	0
Korkomenot	1 814
Finanssisijoitukset	711
Tekniset läpivirtauserät	174
Arvonlisäveromäärärahat	1 140
Päästöoikeuksien huutokauppatuloilla rahoitettavat menot	0
Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon	511
Yhteensä	**11 407**

5.2. Määrärahat hallinnonaloittain

Valtioneuvoston kanslia (pääluokka 23)

Valtioneuvoston kanslian pääluokkaan ehdotetaan määrärahoja yhteensä 85,4 milj. euroa. Vuodelle 2014 osoitetaan 1,0 milj. euroa Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden valmisteluun. Hallitus varautuu Suomen itsenäisyyden juhlavuoden 2017 järjestelyjen valmistelun rahoitukseen kehyskaudella 15 milj. euron määrärahalla. Valmisteluresurssien mitoitus tarkennetaan vuoden 2014 aikana ja määrärahat jatkovuosille 2015—2017 varataan hallituksen kehyspäätöksessä keväällä 2014.

Ulkoasiainministeriön hallinnonala (pääluokka 24)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 1 294 milj. euroa, missä on vähennystä n. 8 milj. euroa vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Pääluokan määrärahoista ulkoasiainhallinnon osuus on 17 %, kriisinhallinnan 6 %, kansainvälisen kehitysyhteistyön 70 % ja muiden menojen 7 %.

Ulkoasiainministeriön toimintamenoihin ehdotetaan 201 milj. euroa. Ulkomaanverkoston vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta tehostetaan toiminnan entistä tarkemmalla kohdentamisella sekä edistämällä Suomen kansainvälisiä toimintoja Suomi-talo/Team Finland –toimintamallin kautta. Voimavarat keskitetään erityisesti niihin maihin ja alueisiin, joiden poliittinen ja taloudellinen merkitys on Suomen kannalta kasvamassa. Suomi toimii v. 2014 Itämeren valtioiden neuvoston (CBSS) ja Barentsin euroarktisen neuvoston (BEAC) puheenjohtajana.

Kriisinhallinta

Ulkoasiainministeriön hallinnonalan osuus suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoista on 56,3 milj. euroa. Siviilikriisinhallintaan ehdotetaan 17,4 milj. euroa. Määrärahaan sisältyy 0,4 milj. euron osuus rauhavälittämiseen. Sotilaallisissa ja siviilikriisinhallintaoperaatioissa arvioidaan olevan palkattua henkilöstöä v. 2014 yhteensä n. 720 henkilöä.

Kehitysyhteistyö

Kansainväliseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan yhteensä 1,1 mrd. euroa. Kehitysyhteistyömäärärahojen tason arvioidaan olevan v. 2014 0,55 % BKTL:sta. Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan myönnettäväksi yhteensä 891,8 milj. euroa sekä 716,9 milj. euron sitoumusvaltuuksia, joista aiheutuvat menot ajoittuvat vuoden 2014 jälkeisille vuosille. Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n (Finnfund) osakepääoman korottamiseen ehdotetaan 10 milj. euroa.

Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

Järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen ehdotetaan 86,5 milj. euroa. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyöhön ehdotetaan 3,2 milj. euroa. Toiminnassa painotetaan ensisijaisesti pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa, monenvälistä yhteistyötä pohjoisissa alueneuvostoissa sekä tuetaan Venäjä-toimintaohjelman toimeenpanoa.

Oikeusministeriön hallinnonala (pääluokka 25)

Oikeusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 896 milj. euroa, mikä on 25 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2013 varsinaisessa talousarviossa. Ilman vuosittain paljon vaihtelevia vaalimenoja hallinnonalan määrärahat kasvavat 10 milj. euroa vuoteen 2013 verrattuna. Keskeisimmät määrärahalisäykset ovat 4 milj. euroa tuottavuutta lisääviin tietojärjestelmähankkeisiin sekä 1,7 milj. euroa tuomioistuinten ja Rikosseuraamuslaitoksen toimitilamenoihin ja turvallisuusjärjestelyihin. Lisäksi tuomioistuinmaksuja korotetaan yhteensä 1,6 milj. eurolla ja tuomioistuimille osoitetaan tätä vastaava määrärahalisäys. Vaalimenot kasvavat 15 milj. eurolla, koska v. 2014 toimitetaan europarlamenttivaalit ja v. 2015 eduskuntavaalit sekä saamelaiskäräjävaalit.

Oikeusturvan tosiasiallinen toteutuminen

Oikeusturvaa kehitetään ja sopeutetaan talouden kiristyviin reunaehtoihin v. 2013 valmistuneen vuosille 2013—2025 laaditun Oikeudenhoidon uudistamisohjelman ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella tehtävien linjausten pohjalta.

Jatketaan syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentinhallintajärjestelmän (AIPA-tietojärjestelmähanke) kehittämistä, mihin ehdotetaan 8,5 milj. euroa. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan tehtävät siirretään hallinto-oikeuksiin 1.9.2014 lukien, mikä yhtenäistää ja selkiyttää hallintolainkäyttöasioiden muutoksenhakutietä ensiasteessa alueellisiin hallinto-oikeuksiin. Valmistellaan jatkokäsittelyluvan laajentamista hovioikeuksissa. Tuomioistuinharjoitteluun kiinnitetään erityistä huomiota, sillä tuomarikunnasta noin puolet eläköityy vuoteen 2020 mennessä. Tuomioistuinharjoittelupaikkojen lisäämiseen ehdotetaan 340 000 euroa. Oikeusavun asiakohtaisia vähimmäispalkkioita ja tuntipalkkioita korotetaan 4 prosentilla, mihin ehdotetaan 0,9 milj. euroa. Korotuksilla pyritään varmistamaan kokeneiden avustajien halukkuus hoitaa oikeusaputoimeksiantoja, mikä osaltaan turvaisi vähävaraisten henkilöiden mahdollisuudet saada korkealaatuista oikeusapua. Saatetaan vuonna 2013 voimaan EU:n käännöstä ja tulkkausta koskeva direktiivi, jonka täytäntöönpanoon ehdotetaan 0,8 milj. euroa.

Rikollisuuden torjunta

Kriminaalipolitiikan vaikuttavuustavoitteina ovat rikollisuuden ja sen haittojen vähentäminen sekä turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen parantaminen.

Laajennetaan yhdyskuntaseuraamusten käyttöalaa. Vankiloiden peruskorjausohjelmaa jatketaan paljusellien poistamiseksi, minkä johdosta Rikosseuraamuslaitoksen toimitilamenoihin ehdotetaan 1,4 milj. euron määrärahalisäystä. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kehittämis- ja asiakastietojärjestelmähanke (RISE-ATJ), jolla tavoitellaan työ- ja asiakasprosessien toiminnallista tehokkuutta ja tuottavuutta, toteutetaan vuosina 2010—2017. Tarkoitukseen ehdotetaan 1,67 milj. euroa vuodelle 2014. Rikosseuraamuslaitos sopeuttaa toimintaansa kiristyvään määrärahatilanteeseen vuosille 2012—2016 laaditun sopeuttamisohjelman mukaisesti.

Oikeusministeriö osallistuu poikkihallinnollisen Lastenasiaintalo-hankkeen toiminnan kehittämiseen. Lastenasiaintalo on lapsilähtöisesti tuotettu poikkihallinnollinen erityispalvelu alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille, joiden epäillään joutuneen fyysisen tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi.

Harmaan talouden torjuntaan ehdotetaan samansuuruista 5,2 milj. euron lisämäärärahaa kuin vuoden 2013 talousarviossa.

Toteutetaan valtioneuvoston hyväksymän Kansalliskielistrategian toimenpiteitä kahden elinvoimaisen kansalliskielen ylläpitämiseksi sekä kansalaisen sähköisen osallistumisympäristön loput palvelut.

Sisäasiainministeriön hallinnonala (pääluokka 26)

Sisäasiainministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 1 264 milj. euroa, mikä on 53 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2013 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahojen väheneminen johtuu erityisesti Rajavartiolaitoksen ilma- ja vartioalusten hankintaan käytettävien määrärahojen pienenemisestä.

Tietohallinto

Valtion korkean varautumisen tietoverkko TUVE on siirtymässä hankevaiheesta toteutukseen. Hallinnon tietotekniikkakeskukselle (Haltik) osoitetaan yhteensä 11,53 milj. euron lisämääräraha vuodelle 2014 TUVEn ICT-palveluiden käyttö- ja ylläpitorahoitukseen. Haltikin tuottamat TUVE-palvelut on luotu kaikkien turvallisuusverkon käyttäjäorganisaatioiden käyttöön, mutta ennen kuin käyttäjät saadaan täysimääräisesti mukaan jakamaan kustannuksia, on ylimääräiset käyttö- ja ylläpitokustannukset katettava valtion talousarviorahoituksella. Sisäasiainministeriön hallinnonalalla on lisäksi käynnissä useita valtakunnallisesti kriittisiä tietohallintohankkeita (hätäkeskustietojärjestelmä ERICA, poliisin toiminnanohjausjärjestelmä KEJO, poliisin kenttäjohtojärjestelmä VITJA), jotka tulevat toimimaan TUVE-alustalla ja nojautuvat viranomaisradioverkkoon (VIRVE).

Siviilikriisinhallinta

Siviilikriisinhallinnan menoihin ehdotetaan 1,4 milj. euroa. Siviilikriisinhallinnan kansallista toimintakykyä vahvistetaan hallitusohjelman ja siviilikriisinhallinnan kansallisten strategialinjausten mukaisesti. Kansallisten viranomaisten yhteistyötä ja voimavarojen yhteiskäyttöä laajennetaan kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan perusteiden mukaisesti.

Poliisitoimi

Poliisitoimen menoihin ehdotetaan n. 737 milj. euroa, mikä on 9 milj. euroa enemmän kuin v. 2013 varsinaisessa talousarviossa. Vuonna 2014 uudet poliisiyksiköt aloittavat toimintansa ja poliisin hallintorakenneuudistuksen (Pora III) linjausten toimeenpanoa jatketaan. Poliisitoiminnan toiminnalliset tulokset pidetään nykytasolla ja operatiivisissa tehtävissä toimivien poliisimiesten riittävyys turvataan. Turvallisuus- ja oikeusviranomaisten toimintaprosesseja yhtenäistävän Vitja-tietojärjestelmän käyttöönotto v. 2014 tehostaa poliisin toimintaa. Liikenneturvallisuuteen vaikutetaan aktiivisesti ja teknistä liikennevalvontaa lisätään.

Poliisi toteuttaa tehostettua harmaan talouden torjuntaa. Henkeen ja terveyteen kohdistuvien sekä seksuaalirikosten kokonaismäärää pyritään vähentämään. Poliisi jatkaa päivitetyssä terrorismin torjuntastrategiassa esitettyjen toimenpiteiden täytäntöönpanoa ja väkivaltaisen ekstremismin torjuntaa. Suojelupoliisin lisäresursseilla ylläpidetään ajantasaista tilannekuvaa sekä tehostetaan terrorismin torjuntaa vastaten muuttuvaan toimintaympäristöön. Erityisesti ampuma-aseturvallisuuden parantamista tuetaan kehittämällä yhtenäisiä lupaprosesseja ja uudistamalla tietojärjestelmiä. Poliisiammattikorkeakoulu aloittaa yleisen tutkintojärjestelmän kanssa harmonisoidun ammattikorkeakoulutasoisen poliisikoulutuksen.

Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitoksen menoihin ehdotetaan n. 229 milj. euroa.

Rajavartiolaitokselle osoitetaan 6,2 milj. euroa lisärahoitusta, jolla jatketaan kaakkoisrajan, Helsingin sataman ja Helsinki-Vantaan rajatarkastusten edelleen kehittämistä.

Rajavartiolaitoksen keskeisenä haasteena on huolehtia jatkuvasti kasvavan henkilöliikenteen sujuvuudesta ja turvallisuudesta suurimmilla kansainvälisillä rajanylityspaikoilla. Tämä edellyttää rajanylityspaikkojen infrastruktuurin, liikenneväylien ja henkilöstövoimavarojen kehittämistä. Lisäksi on hankittava tehokkaan ulkorajavalvonnan vaatimat tarkastuslaitteistot. Samalla varaudutaan näköpiirissä olevaan EU:n ja Venäjän väliseen viisumivapauteen.

Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta

Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan menoihin ehdotetaan n. 94 milj. euroa, mikä on 4,3 milj. euroa enemmän kuin v. 2013 varsinaisessa talousarviossa. Kunnallisen pelastustoimen ja ensihoidon tietojärjestelmien liittämiseksi TUVEeen ja hätäkeskustietojärjestelmään (ERICA) osoitetaan 3 milj. euroa. Hätäkeskustietojärjestelmän yhteensovittamiseksi TUVEn kanssa osoitetaan 1 milj. euroa.

Hätäkeskustoimintaa tehostetaan ja toiminnan tuottavuutta lisätään Hätäkeskuslaitoksen rakenteita kehittämällä. Hätäkeskusten ja hätäkeskuspalveluita käyttävien viranomaisten toimintaa yhdenmukaistetaan hälytyspalvelujen osalta valtakunnan tasolla. Hätäkeskustoiminta ja tietojärjestelmät uudistetaan vuoden 2015 loppuun mennessä siten, että verkottuneet hätäkeskukset voivat tukea toisiaan ruuhka- ja häiriötilanteissa.

Maahanmuutto

Maahanmuuttohallinnon, turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja paluumuuttajien muuttovalmennuksen menoihin ehdotetaan n. 68 milj. euroa, mikä on 6,3 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2013 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahan väheneminen edellyttää turvapaikanhakijoiden lukumäärän pysymistä suurin piirtein nykyisellä tasolla (n. 3 100 henkilöä), turvapaikkahakemusten käsittelyn edelleen nopeutumista ja erityisesti sitä, että myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneet henkilöt sijoittuvat mahdollisimman nopeasti kuntiin.

Turvapaikanhakijoiden määrät ovat kääntyneet pieneen nousuun. Vuonna 2012 turvapaikanhakijoita tuli Suomeen 3 129, kun määrä v. 2011 oli 3 086. Turvapaikanhakijoiden määrän väheneminen vuodesta 2010 lähtien on näkynyt majoituskapasiteetin voimakkaana vähenemisenä.

Joutsenon vastaanottokeskuksen yhteyteen varustetaan uusi 30-paikkainen säilöönottoyksikkö, joka toimii jatkossa myös perheiden, naisten ja muutoin erityistarpeita omaavien säilöönottoyksikkönä.

Puolustusministeriön hallinnonala (pääluokka 27)

Puolustusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 751 milj. euroa, missä on vähennystä 125 milj. euroa vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Määrärahojen vähennys aiheutuu pääosin hallitusohjelmassa sovituista puolustusvoimien toimintamenoihin ja puolustusmateriaalihankintoihin kohdistetuista menosäästöistä, puolustusmateriaalihankintamenojen aikaistamisesta vuodelle 2013 sekä puolustusvoimien tilausvaltuuksien maksatusten siirroista myöhemmille vuosille.

Vuoden 2014 talousarvioesityksen mukaisista uusista ja aiemmin myönnetyistä puolustusvoimien tilausvaltuuksista aiheutuu menoja v. 2014 yhteensä 637 milj. euroa ja talousarviovuoden jälkeisinä vuosina yhteensä 1 142 milj. euroa.

Sotilaallinen maanpuolustus

Puolustusvoimien tehtäviä ovat Suomen sotilaallinen puolustaminen, muiden viranomaisten tukeminen sekä osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan. Suomen sotilaallinen puolustaminen toteutetaan ylläpitämällä ajantasaista ja turvallisuusympäristöön suhteutettua puolustuskykyä valtioneuvoston vuoden 2012 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon (VNS 2012) määrittämien toimintalinjojen mukaisesti. Puolustusvoimille osoitettuja voimavaroja kohdennetaan siten, että priorisoidut tehtävät voidaan toteuttaa kaikissa tilanteissa. Materiaalisen valmiuden, toiminnan tason sekä suorituskykyjen rakentamisen tasapaino tarkastellaan vuosittain. Toiminnan painopiste on v. 2014 puolustusvoimauudistuksen toimeenpanossa. Uudistuksen lähtökohtia ovat puolustusvoimien nykyisten tehtävien jatkuminen, yleisen asevelvollisuuden toimivuuden varmistaminen sekä puolustusperiaatteen kehittäminen alueellisen puolustuksen pohjalta. Puolustusvoimauudistuksen tuloksena syntyvät sellaiset sodan ja rauhan ajan puolustusvoimien rakenteet, että rauhan ajan organisaatiolla on edellytykset tuottaa sodan ajan joukot kustannustehokkaalla tavalla. Puolustusvoimien poikkeusolojen suorituskyvyn kehittämisen painopiste on v. 2014 alueellisten joukkojen ja kaukovaikuttamiskyvyn kehittämisessä. Puolustusvoimat jatkaa sopeuttamispäätösten toimeenpanoa menosäästöjen aikaansaamiseksi, menopaineiden hallitsemiseksi ja puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon rahoittamiseksi. Reserviläiskoulutusta, harjoitustoimintaa sekä lento- ja alustoimintaa jatketaan madalletulla tasolla vielä v. 2014. Muiden viranomaisten tukemiseen ja sotilaalliseen kriisinhallintaan valmistaudutaan käytössä olevien resurssien puitteissa. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin osoitetaan 60 milj. euroa.

Varusmiesten sosiaalis-taloudellista asemaa parannetaan siten, että kaikki kotimaan lomamatkat säädetään vuoden 2014 alusta maksuttomiksi.

Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan 1 859 milj. euroa, missä on lisäystä 88 milj. euroa vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Lisäys johtuu valtaosaltaan määrärahasiir-

rosta puolustusmateriaalihankintojen momentilta. Puolustusmateriaalihankintoihin ehdotetaan määrärahoja 470 milj. euroa.

Valtiovarainministeriön hallinnonala (pääluokka 28)

Valtiovarainministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 16 947 milj**.** euroa, missä on vähennystä 35 milj. euroa vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Hallinnonalan määrärahoista kunnille maksettavien avustusten osuus on 52 %, valtion maksamien eläkkeiden ja korvausten 27 % ja EU-maksujen 11 %.

Verotus ja tullitoimi

Verohallinnon valmistelema valmisohjelmistohanke on edennyt hankintavaiheeseen. Tämän ns. valmisohjelmistouudistukseen perustuvan toiminnanohjausjärjestelmän arvioidaan turvaavan parhaiten verotuksen pidemmän ajan häiriöttömän toiminnan.

Tullilaitoksen määrärahaa ehdotetaan nostettavaksi 2,2 milj. eurolla, jotta voidaan toteuttaa tullipalvelujen ja tullivalvonnan turvaamisen vaatimat henkilöstölisäykset itärajalla ja turvata rikostorjunnan tutkintakyky. Lisäksi Tullille aiheutuu lisäresurssitarpeita verovapaan maahantuonnin alarajan laskun tehtävien hoitamisesta arviolta 0,4 milj. euroa. Vuoden 2014 aikana Tulli keskittää pääkaupunkiseudun toimitilansa Pasilaan, mistä aiheutuu 1,8 milj. euron muuttokulut.

Harmaan talouden torjunta

Harmaan talouden torjuntaan ehdotetaan verohallinnolle 2,2 milj. euron lisäystä vuodelle 2014. Lisäksi Aluehallintovirastojen toimintamenomomentille ehdotetaan rahanpesun ja terrorismin valvonnan lisäämiseen 0,3 milj. euroa.

Palvelut valtioyhteisölle

Valtiokonttori jatkaa keskeisten konsernitason hankkeiden, kuten talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä Kiekun käyttöönoton ohjausta ja toteutusta. Valtiokonttorin toimintamenojen sopeuttamista nykyistä alhaisemmalle tasolle jatketaan tavoitteena saattaa viraston nettomenotaso kevään 2012 kehyspäätöksen tasoon kehyskauden päättymiseen mennessä. Vuonna 2014 Valtiokonttorin toimintamenoihin osoitetaan toiminnan sopeuttamiseen hallinnonalan tuottavuusmäärärahasta siirtona 1 milj. euroa ja lisäyksenä 4 milj. euroa välttämättömän toiminnan rahoitukseen.

Valtion it-palvelukeskus osallistuu JulkICT-strategian toteuttamiseen ja toimialariippumattomien ICT-tehtävien yhteenkokoamiseen. Talousarviovuonna aloittaa toimintansa Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelukeskus (TORI), jolle ehdotetaan toimintamäärärahaa 3 milj. euroa. Käynnistämisvaiheen investointimenoihin ehdotetaan 1 milj. euroa.

Tietohallinto- ja tietojärjestelmähankkeiden sekä tuottavuushankkeiden edistäminen

Julkisen hallinnon tuottavuutta edistäviin tietohallintohankkeisiin, tutkimusten ja palveluiden hankkimiseen sekä keskeisiin tietojärjestelmähankkeisiin ehdotetaan yhteensä 80 milj. euroa keskitettyä rahoitusta, josta edelleen siirrettäväksi kahdeksalle hankkeelle ehdotetaan yhteensä 46,3 milj. euroa. Hankkeet ovat hallinnonalojen tuottavuutta nostavia ja sähköiseen asiointiin siirtymistä edistä-

viä tietohallintohankkeita tai tietojärjestelmien kehittämishankkeita. Myöhemmin vuoden 2014 aikana jää kohdennettavaksi tuottavuutta lisääviin hankkeisiin 33,7 milj. euroa, josta tietohallinto- ja tietojärjestelmähankkeisiin arvioidaan kohdistuvan 28,7 milj. euroa ja muihin tuottavuushankkeisiin 5 milj. euroa.

Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto

Tilastokeskukseen siirretään Suomen Pankissa toteutettu maksutasetilastointi, minkä vuoksi ehdotetaan 0,7 milj. euron määrärahalisäystä v. 2014. Hallitusohjelman mukaiseen julkisten tietovarantojen avaamiseen ehdotetaan 0,3 milj. euroa.

Väestörekisterikeskukselle ehdotetaan lisäystä 2 milj. euroa siirtona momentilta 33.10.60 Kansallisen Terveysarkiston (KanTa) varmennepalvelun rahoittamiseen käyttöönottovaiheessa.

Valtion alue- ja paikallishallinto

Kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimen tehtävät, kulttuurin toimialan peruspalvelujen arviointitehtävät ja oppilaitosrakentamiseen liittyvät tehtävät on tarkoitus siirtää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta aluehallintovirastolle, minkä vuoksi ehdotetaan 3,5 milj. euron määrärahasiirtoa edellä mainittujen aluehallintoviranomaisten välillä.

Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot

Ehdotetaan perustettavaksi uusi momentti 28.60.12 ja sille määrärahaa 12,3 milj. euroa, joka on tarkoitettu valtionhallinnon virastoille ja laitoksille maksettaviin korvauksiin niiden järjestämästä koulutuksesta henkilöstölleen. Koulutuksen järjestäminen ja siihen liittyvä taloudellinen kannuste liittyvät työmarkkinoiden raamisopimuksen sekä työmarkkinakeskusjärjestöjen kesken sovitun osaamisen kehittämisen toimintamallin toteutukseen.

Kuntien tukeminen

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen ehdotetaan 8 627 milj. euroa, missä on vähennystä 51 milj. euroa vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Keskeisimmät määrärahaa korottavat tekijät ovat 190 milj. euron indeksikorotus, 81 milj. euron laskentatekijöiden muutokseen liittyvä lisäys, 70 milj. euron jäteverontuottoa vastaava valtionosuuden lisäys sekä 51,5 milj. euron lisäys, joka liittyy sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoimenpiteisiin. Keskeisimpiä uudistuksia ovat vanhuspalvelulain toimeenpanon jatkaminen, oppilas ja opiskelulain toimeenpano sekä kotihoidontuen ja lastenhoitojärjestelmän joustavuuden edistäminen. Toisaalta kuntien peruspalvelujen valtionosuutta pienentää 362 milj. euron valtionosuuden leikkaus ja veroperustemuutoksiin liittyvä 47 milj. euron vähennys.

Kuntataloutta, valtiontukea kunnille sekä valtiontoimenpiteiden vaikutusta kuntatalouteen käsitellään yleisperustelujen luvussa 7 Peruspalvelubudjettitarkastelu.

Ahvenanmaan maakunnan tukeminen

Ahvenanmaan maakunnalle maksettavat tulonsiirrot on arvioitu yhteensä 250 milj. euroksi, missä on lisäystä 0,7 milj. euroa vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Ahvenanmaan tasoitusmaksun perusteena ovat valtion varsinaiset tulot, joiden arvioidaan kasvavan talouskehityksen sekä hallitusohjelmaan sisältyvien veroratkaisujen johdosta.

Valtion eläkemenot

Valtion maksamiin eläkkeisiin ja korvauksiin ehdotetaan 4 570 milj. euroa, missä on lisäystä 156 milj. euroa vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Kasvu johtuu indeksitarkistuksista sekä alkavien eläkkeiden tarkentuneista arvioista.

EU ja kansainväliset järjestöt

Suomen maksuosuuksiin Euroopan unionille ehdotetaan 1 925 milj. euroa, missä on vähennystä 5 milj. euroa vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Seuraava EU:n rahoituskehyskausi 2014—2020 on edellistä kehystä alhaisempi. EU-budjetin tason odotetaan kasvavan EU:n rahoituskehyskauden loppua kohti, mistä syystä v. 2014 on alhaisemmalla tasolla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala (pääluokka 29)

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 6 597 milj. euroa, missä on vähennystä 59 milj. euroa vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Määrärahoista pääosan muodostavat määrärahat yliopistojen valtionrahoitukseen ja tieteen tukemiseen sekä valtionosuudet ja -avustukset ammattikorkeakouluopetukseen, yleissivistävään koulutukseen, ammatilliseen koulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön, opintotukeen sekä kulttuuriin, taiteeseen, liikuntatoimeen ja nuorisotyöhön. Valtio ja kunnat rahoittavat pääosan opetus- ja kulttuuritoimen menoista. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan määrärahaan sisältyvistä tieteen sekä kulttuurin, taiteen, liikuntatoimen ja nuorisotyön menoista yhteensä 54,9 % rahoitetaan veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista.

Opetuksen ja kulttuurin valtionosuudet

Kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien koulutuspalvelujen sekä kulttuuritoimen valtionrahoitus määräytyy pääosin laskennallisen valtionosuusjärjestelmän mukaisesti yksikköhintojen ja suoritemäärien perusteella. Opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten valtionosuuksiin ja -avustuksiin ehdotetaan 2,7 mrd. euroa. Kuntataloutta, valtion tukea kunnille sekä valtion toimenpiteiden vaikutusta kuntatalouteen käsitellään yleisperustelujen luvussa 7. peruspalvelubudjettitarkastelu.

Yliopistojen ja tieteen rahoitus

Yliopistojen valtionrahoituksessa huomioitava indeksikorotus on 1,9 %. Suomen Akatemian myöntämisvaltuuteen sisältyy 10 milj. euron lisäys tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-ohjelmaan. Valtuuteen kohdistuu myös säästösyistä tehtävä kertaluonteinen 17 milj. euron vähennys.

Opintotuki

Opintoraha ehdotetaan sidottavaksi indeksiin 1.8.2014 alkaen. Opintolainan valtiontakauksen määriä ehdotetaan korotettavaksi 100 eurolla. Opintolainavähennysjärjestelmä ehdotetaan korvattavaksi selkeämmällä, tutkinnon tehokkaaseen suorittamiseen kannustavalla sekä lainan takaisinmaksua turvaavalla opintolainahyvityksellä. Lisäksi ehdotetaan maahanmuuttajille tarkoitetun lukio- ja ammattikorkeakouluopetukseen valmistavan koulutuksen ottamista opintotuen piiriin 1.8.2014 kotoutusohjelmaan liittyen.

Nuorten yhteiskuntatakuu

Nuorten yhteiskuntatakuun toteuttamista jatketaan yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Lisäksi ehdotetaan vuodelle 2014 52 milj. euroa toimenpiteisiin, joilla voidaan vähentää ilman koulutusta jääneiden nuorten 20—29 -vuotiaiden määrää (nuorten aikuisten osaamisohjelma).

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka

Kulttuuripolitiikan tavoitteena on kulttuurin perustan turvaaminen, luovan työn tekijöiden työllisyyden ja toimeentulon parantaminen, kulttuuripalveluiden tasa-arvoisen saatavuuden edistäminen sekä kulttuurin ja luovan talouden vahvistaminen. Lisäksi tavoitteena on varmistaa kulttuuriperinnön säilyminen muistiorganisaatioiden avulla. Hallitusohjelman mukaisesti Valtion taidemuseo muutetaan julkisoikeudelliseksi säätiöksi vuoden 2014 alusta. Museoviraston kiinteistöt siirretään Senaatti-kiinteistöille vuoden 2014 alusta. Suomen itsenäisyyden 100-vuotiskirjaston rakentamiseen myönnettävän valtionavustuksen maksamiseen Helsingin kaupungille ehdotetaan 30 milj. euron valtuutta vuosille 2014—2018. Liikuntapolitiikassa tavoitteena on vahvistaa liikunnan asemaa peruspalveluna, lisätä liikunnallista elämäntapaa ja varmistaa liikuntapalveluiden yhdenvertainen saatavuus sekä rakentaa pohjaa menestykselle kansainvälisessä huippu-urheilussa. Nuorisotyössä ja nuorisopolitiikassa painotetaan nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista erityisesti työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä kehittämällä.

Veikkausvoittovarojen käyttö

Arpajaislain mukaisesti raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotto käytetään urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämiseen. Em. pelejä toimeenpanevan rahapeliyhteisön asianomaisen tilikauden voittoa sekä voittovaroista myönnetyistä lainoista kertyviä kuoletuksia ja korkoja vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain valtion talousarvioon.

Veikkauksen voittovaroja arvioidaan kertyvän 540,8 milj. euroa. Voittovaroista käytetään jakosuhdelain mukaisesti vähintään 25 % urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen, 9 % nuorisotyön edistämiseen, 17,5 % tieteen edistämiseen ja 38,5 % taiteen edistämiseen. Tieteen menoista 10 % rahoitetaan veikkauksen ja raha-arpajaisten tuotoilla. Taiteen, kulttuuri-, museo- ja kirjastotoimen, liikunnan ja nuorisotyön valtionrahoituksen (ml. kulttuurin valtionosuudet) kokonaismäärästä 65 % myönnetään veikkausvoittovaroista.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala (pääluokka 30)

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ehdotetaan yhteensä 2 657 milj. euroa, missä on vähennystä 66 milj. euroa vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Vähennys johtuu mm. maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuen mitoitusperusteiden muuttumisesta, kansallisen maa- ja puutarhatalouden tuen supistumisesta ja EU-tulotuen supistumisesta yhteisen maatalouspolitiikan CAP2020-uudistuksen seurauksena sekä luopumistukiin tarkoitetun määrärahan vähenemisestä ja hallituksen päättämistä säästöistä. EU:n kalastuspolitiikan uudistuksen keskeneräisyyden vuoksi määrärahoissa ei ole voitu ottaa huomioon EU:n meri- ja kalatalousrahaston uuden ohjelmakauden menoja.

Maaseudun kehittäminen

Maaseutua kehitetään kilpailukykyisenä asuinympäristönä ja yritysten sijoituspaikkana. Haasteena on harvaan asutun ja ydinmaaseudun väestökehityksen tasapainottuminen, työllisyyden paraneminen ja elinkeinotoiminnan monipuolistuminen. Määrärahat lisääntyvät 24,6 milj. euroa, mikä johtuu pääosin Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman maksatusten lisääntymisestä.

Maatalous

Maatalouden osuus pääluokan määrärahoista on 74,7 %. Tavoitteena on maatalouden kannattavuuden turvaaminen, elintarvikeketjun kilpailukyvyn edistäminen, tuotannon jatkuminen koko Suomessa sekä kotimaisen elintarvikeketjun tarvitsemien laadukkaiden raaka-aineiden ja kuluttajien odotuksia vastaavien tuotteiden tuottaminen. Tavoitellaan myös luomu- ja lähiruuan tuotannon, jalostuksen ja kulutuksen kasvattamista sekä maataloustuotannon ravinnekuormituksen ja maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä. Tavoitteisiin pyritään EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kansallisen tukipolitiikan, tutkimuksen ja neuvonnan keinoin. Määrärahat vähenevät yhteensä 64,2 milj. euroa, mikä johtuu mm. maaseutuelinkeinojen korkotuen määrärahan 27,5 milj. euron, EU-tulotukeen varatun määrärahan 15,2 milj. euron, luopumistukiin ja -eläkkeisiin tarvittavan määrärahan 13,1 milj. euron sekä maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen 12,2 milj. euron vähenemisestä. Hallinnonalan kokonaissäästöstä 59,2 milj. euroa kohdistuu maatalouteen, josta maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen osuus on 26,2 milj. euroa, luopumistukien ja -eläkkeiden 22 milj. euroa, ympäristötuen 5 milj. euroa, korkotuen 4 milj. euroa, EU:n osarahoittaman ruokaketjun kehittämisen kansallisen tuen 1 milj. euroa ja MTT:n toimintamenojen 1 milj. euroa.

Kala-, riista- ja porotalous

Tavoitteena on kala- ja riistakantojen kestävä ja monipuolinen käyttö. Määrärahataso laskee 10,5 milj. eurolla, koska EU:n viivästyneen aikataulun johdosta vuosia 2014—2020 koskevaa EU:n meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelmaa varten ei ole voitu vielä budjetoida EU:n ja valtion rahoitusosuutta.

Vesitalous

Pyritään turvaamaan vesivarojen kestävä käyttö sekä varautumaan turvallisuudelle, terveydelle ja ympäristölle aiheutuviin riskeihin ja luomaan näin edellytyksiä hyvinvoinnille ja monipuoliselle taloudelliselle toiminnalle. Vesitalouden määrärahat alenevat kaikkiaan 12,0 milj. eurolla, josta 9,5 milj. euroa aiheutuu tulvavahinkojen korvaamiseen varattujen määrärahojen vähenemisestä vuoden 2013 poikkeuksellisen korkealta tasolta.

Metsätalous

Tavoitteena on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, hakkuumahdollisuuksien parempi hyödyntäminen lisäämällä kotimaisen aines- ja energiapuun käyttöä, metsien puuntuotannon kestävyyden ja metsätalouden kannattavuuden edistäminen sekä metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Toteutetaan Kansallinen metsäohjelma 2015:n toimenpiteitä, jotka on tarkistettu toimintaympäristön muutoksia vastaaviksi. Metsätalouden määrärahojen taso laskee 2,4 milj. euroa. Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen vähenee 1,8 milj. eurolla verrattuna vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon. Pienpuun energiakäytön edistämiseen ehdotetaan 20 milj. euroa, missä lisäystä 2 milj. euroa.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala (pääluokka 31)

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2 968 milj. euroa, josta liikenneverkkoihin 1 701 milj. euroa, liikenteen viranomaispalveluihin 52 milj. euroa, liikenteen tukemiseen ja ostopalveluihin 227 milj. euroa, viestintäpalveluille ja -verkoille ja viestinnän tukemiseen 533 milj. euroa, sekä tutkimukseen 48 milj. euroa. Hallintoon ja toimialan yhteisiin menoihin ehdotetaan käytettäväksi 406 milj. euroa. Hallinnonalan virastojen ja laitosten maksullisen toiminnan ja muiden tulojen määräksi arvioidaan 214 milj. euroa. Veroluonteisten maksujen tulokertymäksi arvioidaan 149 milj. euroa.

Viestintäpolitiikka

Hallinnollisia tehtäviä hoitavan Viestintäviraston 31 milj. euron toimintamenot rahoitetaan pääosin viraston maksutuloilla. Määräraharahoituksen osuus on 11 milj. euroa. Sanomalehdistön tukemiseen ehdotetaan 0,5 milj. euroa. Valtion televisio- ja radiorahastoon siirretään Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi 510,5 milj. euroa (ml. vuoden 2014 indeksikorotus). Valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteutukseen ehdotetaan valtiontukena yhteensä 10,5 milj. euroa vuodelle 2014.

Liikennepolitiikka

Liikennepalvelujen osalta liikennepolitiikkaa toteutetaan käyttämällä lainsäädännön ja ohjauksen keinoja sekä ostamalla liikenteen palveluja turvallisen ja ympäristöystävällisen liikennepalvelujärjestelmän luomiseksi. Juna-, meri-, lento- ja linja-autoliikennepalvelujen ostoilla ja tuilla turvataan peruspalvelutasoiset liikkumistarpeet koko maassa sekä edesautetaan liikenteen palvelujen säilymistä.

Liikenneviraston toimintamenoiksi arvioidaan 86 milj. euroa ja perusväylänpidon menoiksi 1 061 milj. euroa, josta määräraharahoituksen osuus on 988 milj. euroa. Joukkoliikenteen reitti- ja aika-

taulutieto muutetaan maksuttomaksi, johon osoitetaan 0,87 milj. euron lisärahoitus. Väylästön päivittäiseen kunnossapitoon ja ylläpitoon jokapäiväisen liikkumisen turvaamiseksi käytetään yhteensä 767 milj. euroa. Liikenneverkkotiedot muutetaan maksuttomaksi, johon osoitetaan 0,62 milj. euron lisärahoitus.

Yksityisteiden valtionapuun ehdotetaan 5 milj. euroa. Muiden kuin Finavia Oyj:n vastuulla olevien, säännöllisen reittiliikenteen piirissä olevien lentokenttien avustamiseen ehdotetaan 1 milj. euroa.

Liikenteen turvallisuusviraston menoiksi arvioidaan 138 milj. euroa, josta 85 milj. euroa rahoitetaan maksutuloilla ja 53 milj. euron määrärahalla. Katsastustoiminnan valvontamaksu muuttuu veroluonteiseksi maksuksi vuoden 2014 alusta lukien lisäten viraston määrärahan tarvetta 9,6 milj. eurolla. Julkisten tietovarantojen avaamista varten virastolle osoitetaan 0,9 milj. euroa.

Liikenteen tukemiseen ja ostopalveluihin ehdotetaan yhteensä 227 milj. euroa, josta merenkulun ja muun vesiliikenteen edistämiseen 126 milj. euroa ja joukkoliikenteen palvelujen ostoihin ja kehittämiseen 101 milj. euroa, josta junien kaukoliikenteen ostoihin 34 milj. euroa. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostoihin ja kehittämiseen ehdotetaan 11 milj. euroa.

Tutkimus

Ilmatieteen laitoksen menoiksi arvioidaan 69 milj. euroa, josta 21 milj. euroa rahoitetaan tuloilla ja 48 milj. euroa määrärahalla. Eurooppalaiselle tutkimusinfrastruktuurikartalle hyväksytylle ICOS-hankkeelle eli kasvihuonekaasupäästöjen seurantahankkeen Suomeen sijoittuvan päämajan toimintaan varataan 1,25 milj. euroa. Sää- ja tutkatiedot sekä lentokenttähavainnot muutetaan maksuttomaksi, johon osoitetaan yhteensä 3,2 milj. euron lisärahoitus.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala (pääluokka 32)

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan määrärahoiksi ehdotetaan 3 376 milj. euroa, joka on 466 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2013 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys johtuu pääosin Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan myönnettyjen lainojen nostojen vähentymisestä sekä kotimaisten alustoimitusten kertaluonteisen valtuuden maksatusten lakkaamisesta. Hallinnonalalle sovittujen menosäästöjen toimeenpanoa jatketaan hallitusohjelman ja kehyspäätösten mukaisesti.

Hallinto

Hallinnon määrärahoiksi ehdotetaan 371 milj. euroa, josta Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskukset) toimintamenoihin 214 milj. euroa. Keksintösäätiöltä siirretään ELY-keskusten yhteyteen keksintötoiminnan rahoitus. Siviilipalvelusjärjestelmän hallintoon liittyvät tehtävät liitetään Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen yhteyteen. Lisäksi siviilipalvelusvelvollisten kotimaan lomamatkat koti- ja asuinpaikkakunnalle säädetään maksuttomiksi 1.1.2014 alkaen.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikassa korostuvat toimenpiteet, jotka kohdistuvat kasvun uusien lähteiden vahvistamiseen rakenteita uudistamalla ja tuottavuuden kasvun nopeuttamiseen. Työ- ja elinkeinopolitiikan yhteisenä tavoitteena on yksityisten työpaikkojen määrän kasvattaminen.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan määrärahoiksi ehdotetaan 1 267 milj. euroa. Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoiminnan lainoiksi ehdotetaan 414,5 milj. euroa, jossa on vähennystä 340,5 milj. euroa. Syksyllä 2012 käynnistynyt Finnvera Oyj:n varainhankintaan perustuva ja pysyvä luottomuotoinen vientirahoitusjärjestelmä korvaa aiemman järjestelmän. Lisäksi kertaluonteisen kotimaisten alustoimitusten valtuuden lisäyksestä aiheutuvat maksatukset lakkaavat ja tästä aiheutuu 185 milj. euron vähennys määrärahoihin.

Vuonna 2014 on tavoitteena käynnistää pitkäaikainen kasvurahoitusohjelma, joka vahvistaa pääomasijoitusmarkkinoita ja tukee pk-yritysten kasvua. Suomen Teollisuussijoitus Oy:n pääomittamiseen ehdotetaan 30 milj. euroa, joka käytettäisiin uuden kasvurahastojen rahaston perustamiseeen. Tavoitteena on perustaa vähintään 100 milj. euron kokoinen rahasto, jossa sijoitukset tehdään markkinaehtoisesti. Uuden rahaston sijoituskausi alkaisi vuoden 2014 alkupuoliskolla. Osana kasvurahahoitusohjelmaa Finnvera Oyj:lle ehdotetaan 5 milj. euron pääomalainaa käytettäväksi Aloitusrahasto Vera Oy:n pääomittamiseen. Rahasto tekee sijoituksia aikaisen vaiheen teknologiayrityksiin sekä teknologiaintensiivisiin tai innovatiivisiin palveluyrityksiin.

Alkavan vaiheen kasvuyrityksille tarjottavat rahastosijoitukset siirretään 1.1.2014 lähtien Finnvera Oyj:ltä Tekes — Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskukseen. Tekesin sijoitustoimintaa varten perustetaan sijoitusyhtiö ja sijoitustoimintaan arvioidaan käytettäväksi 20 milj. euroa vuosittain. Määräraha ehdotetaan siirrettäväksi Tekesin lainavaltuuksista. Lisäksi Innovatiiviset kaupungit -ohjelman (INKA) hallinnointi sekä Team Finlandin kansainvälisen ennakoinnin koordinaatio keskitetään Tekesiin.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikassa painotuksena on kasvun vauhdittaminen luomalla edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle ja investoinneille sekä vastaamalla yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin. Palveluja suunnataan erityisesti pk-yritysten kasvun, kehittymisen ja kansainvälistymisen edistämiseen. Yritystukilain uudistuksella yksinkertaistetaan ja joustavoitetaan yritystukijärjestelmää. Yritysten kehittymistä, rakennemuutosten hallintaa ja työurien jatkumista tuetaan toteuttamalla yritysten tarpeiden mukaista työvoimakoulutusta sekä yritysten ja työelämän laadun kehittämistoimenpiteitä. Uudistetut yritystoiminnan kehittämispalvelut otetaan käyttöön v. 2014. Nuorten ja vastavalmistuneiden kiinnittymistä työmarkkinoille tuetaan varmistamalla nuorisotakuun toteutus. Pit-

käaikaistyöttömyyttä ja työmarkkinoilta syrjäytymistä vähennetään.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan määrärahoiksi ehdotetaan 747 milj. euroa, jossa on vähennystä 50 milj. euroa edellisen vuoden varsinaiseen talousarvioon nähden. Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden määrärahaksi ehdotetaan 511 milj. euroa, jossa on vähennystä 35 milj. euroa. Hallitus antaa eduskunnalle esityksen työttömyysturvalain muuttamisesta siten, että työttömyyspäivärahan edellytyksenä oleva työssäoloehto lyhenisi kahdeksasta kuuteen kuukauteen. Samalla esitetään kunnille säädetyn työllistämisvelvoitteen enimmäisajan lyhentämistä kahdeksasta kuuteen kuukauteen.

Työ- ja elinkeinotoimistojen (TE-toimistot) toimintamenoihin ehdotetaan 157 milj. euroa, jossa on vähennystä 11 milj. euroa. Vähennyksestä 7 milj. euroa johtuu talous- ja henkilöstöhallinnon siirrosta ELY-keskuksiin. Työvoima- ja yrityspalvelujen kehittämistä jatketaan vuoden 2013 alussa käynnistyneen palvelu-uudistuksen myötä. Uudistuksella tuetaan osaavan työvoiman saatavuutta, työnhakijoiden nopeaa työllistymistä ja yrittäjyyttä.

Äkillisen rakennemuutoksen tilanteita varten ehdotetaan yritysten investointi- ja kehittämishankkeisiin varattavaksi 20 milj. euron myöntämisvaltuus. Alueellista kuljetustukea koskevan asetuksen voimassaoloa jatketaan vuoden 2017 loppuun.

Energiapolitiikka

Osana EU:n yhteisiä tavoitteita Suomen on vähennettävä päästökaupan ulkopuolella olevien toimintojen (mm. maaliikenteen, maatalouden ja talokohtaisen lämmityksen) päästöjä 16 % vuoden 2005 tasosta vuoteen 2020 mennessä ja lisättävä uusiutuvan energian käyttöä 28,5 prosentista 38 prosenttiin energian loppukulutuksesta laskettuna. Keväällä 2013 valmistuneen energia- ja ilmastostrategian päivityksen mukaan Suomi on pääsemässä vuodelle 2020 asetettuihin tavoitteisiin.

Energiapolitiikan määrärahoiksi ehdotetaan 281 milj. euroa, jossa on kasvua 24 milj. euroa edellisen vuoden talousarvioon nähden. Uusiutuvan energian tuotantotukeen ehdotetaan 154 milj. euroa, jossa on lisäystä 29 milj. euroa. Momentin arviomäärärahan tasoon vaikuttavat toteutuvien investointien lisäksi sähkön markkinahinnan kehitys ja metsähakevoimaloiden syöttötariffin osalta päästöoikeuden hinnan kehitys. Energiatuen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 60 milj. euroa, josta 20 milj. euroa on varattu merituulivoiman demonstraatiohankkeelle.

LNG-infrastruktuurin rakentaminen on yksi keskeisiä rikkidirektiivin kansallisen toimenpideohjelman toimia. Nesteytetyn maakaasun (LNG) terminaalien rakentamisella turvataan maakaasun jakelua ja saantia. LNG-terminaalien investointukeen ehdotetaan 90 milj. euron myöntämisvaltuutta.

Pohjois-Lapin sähköhuollon varmistamiseksi ehdotaan 4,8 milj. euron lisävaltuutta, joka on tarkoitus käyttää Kilpisjärven alueen sähkönsyötön varmistamisesta aiheutuviin menoihin.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen Energiamarkkinavirastosta annetun lain muuttamisesta. Tavoitteena on, että uusi Energiavirasto perustetaan 1.1.2014 lukien. Muutoksen myötä virasto saa uusia viranomaistehtäviä, jotka liittyvät mm. energiatehokkuussopimusten toimeenpanoon ja energiakatselmustoiminnan ohjaukseen.

Muut politiikkalohkot

Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä -politiikkalohkon määrärahaksi ehdotetaan 41 milj. euroa. Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa yhdessä muiden ministeriöiden kanssa hallituksen käynnistämää terveen kilpailun edistämisen ohjelmaa. Varmistetaan, että suomalaiset viranomaiset ja elinkeinoharjoittajat ovat hyvin informoituja v. 2013 uudistetuista EU:n valtiontukisääntelyn periaatteista ja velvoitteista. Kuluttajapolitiikassa painotetaan arjen kuluttajataitojen vahvistamista ja kuluttajan oikeuksista huolehtimista sekä terveen ja vastuullisen kilpailun turvaamista. Tilaajavastuulakia uudistetaan osana harmaan talouden torjuntaohjelmaa.

Alueiden kehittämisen ja rakennerahastopolitiikan määrärahoiksi ehdotetaan 573 milj. euroa. EU:n rakennerahastojen ohjelmakausi 2014—2020 käynnistyy ja samalla vanhan ohjelmakauden käytännön toteutus ja sulkemistoimet jatkuvat vuoden 2015 loppuun saakka. Yksityiskohtaisemmin alueiden kehittämisestä ja rakennerahastoista on yleisperustelujen kohdassa Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot.

Kotouttamispolitiikan määrärahoiksi ehdotetaan 95 milj. euroa. Kotouttamisohjelman vaikuttavuutta vahvistetaan perustamalla työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen kotouttamisen osaamiskeskus, jonka tehtävänä on tukea paikallisten toimijoiden osaamista maahanmuuttajien kotouttamisen ja työllisyyden edistämiseksi. Keskus seuraa ja arvioi kotouttamisen toimeenpanoa. Arvioidaan kotouttamiskoulutuksen toimivuutta ja kehittämistarpeita sekä valmistellaan esitykset tarvittavista muutoksista. Kotoutumisen, kotouttamisen ja hyvien etnisten suhteiden seurannan toimeenpanoa jatketaan ja seurantajärjestelmää kehitetään edelleen.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala (pääluokka 33)

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 12 810 milj. euroa, missä on lisäystä 217 milj. euroa vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Muutos aiheutuu hallitusohjelman mukaisten uudistusten toteuttamisesta sekä sosiaaliturva- ja toimeentuloturvaetuuksien tarvearvioiden tarkistuksista.

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osuus sosiaalimenoista on vajaa viidennes. Valtion ohella sosiaalimenoja rahoittavat kunnat, työnantajat ja vakuutetut. Valtion osuus kustannuksista vaihtelee järjestelmittäin siten, että työnantajilta ja vakuutetuilta perittävin maksuin rahoitetaan ensisijaisesti ansiosidonnaisia etuuksia. Toimeentuloturvajärjestelmissä valtio vastaa perusturvan rahoituksesta kokonaisuudessaan toimeentulotukea, peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea lukuun ottamatta. Lisäksi valtio vastaa yrittäjäeläkejärjestelmien rahoituksen riittävyydestä. Kunnat vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä sekä toimeentulotuesta, joiden rahoittamiseen valtio osallistuu.

Työllisyyden edistäminen

Työllisyyden edistämiseksi alle kolmen vuoden työhistorian omaavien ansiopäivärahakauden enimmäiskestoaika lyhenee 400 päivään, työssäoloehto lyhenee 34 viikosta 26 viikkoon ja työllistymistä edistävistä aktiivitoimenpiteistä kieltäytyminen 250 ensimmäisen työttömyyspäivän aikana lyhentää päivärahakautta 100 päivällä. Ansiopäivärahan korvaustasoja vähennetään ja työllistymistä edistäviin aktiivitoimenpiteisiin osallistuville maksetaan muutosturvan mukaista päivärahaa. Sovitellun ansiopäivärahan enimmäistaso yhtenäistetään siten, että soviteltu ansiopäiväraha lapsikorotuksineen yhdessä työtulon kanssa voi olla enintään 95 % päivärahan perusteena olevasta palkasta nykyisen 90 prosentin ja 100 prosentin sijaan. Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa työmarkkinatuen korotusosaa koskevat 500 ja 180 päivän rajoitukset kumotaan, korkeimmalla korotetulla palkkatuella tehty työ luetaan kokonaan työssäoloehtoon, työmarkkinatuen tarveharkinta ulotetaan myös ensimmäisiin 180 päivään ja työmarkkinatuen omavastuu otetaan vain kerran. Lisäpäiväoikeuden ikärajaa korotetaan yhdellä vuodella v. 1957 ja sen jälkeen syntyneillä. Valtion menoihin ikärajan korotus vaikuttaa vasta v. 2015. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2014 ja uudistusten kokonaisvaikutus valtion menoihin tuo lisäystä 0,75 milj. euroa v. 2014. Valtakunnallisen työpankkikokeilun kohderyhmää laajennetaan koskemaan nuorisotakuun piiriin kuuluvia nuoria, joilla ei ole ammatillista perustutkintoa. Tähän on varattu 0,5 milj. euroa.

Osatyökykyisten työllistymisen helpottamiseksi ehdotetaan osasairauspäivärahakauden enimmäiskestoa pidennettäväksi 72 päivästä 120 päivään vuodesta 2014 lähtien. Vaikutus valtion kustannuksiin on vähäinen, koska valtio rahoittaa vain vähimmäispäivärahat. Ammatilliseen kuntoutukseen pääsemisen kriteerejä lievennetään, mikä lisää valtion menoja 2,4 milj. eurolla v. 2014. Lisäksi osatyökykyisten työllistämisen toimenpideohjelman pilotointiin on varattu 0,8 milj. euroa vuosille 2014—2016, josta 0,4 milj. euroa kohdentuu vuodelle 2014.

Perhe-, asumis- ja toimeentulokustannukset

Perhe- ja asumiskustannuksiin ja eräisiin palveluihin ehdotetaan 2 615 milj. euroa, missä on lisäystä 66 milj. euroa vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Enimmäisasumismenoja korotetaan, mikä lisää valtion menoja 6 milj. euroa v. 2014 ja vuositasolla 10 milj. euroa. Enimmäisasumismenojen korotus kohdennetaan kuntaryhmittäin siten, että se tehokkaimmin vähentää enimmäisasumismenonormien ylityksiä.

Lapsilisiin ehdotetaan 1 483 milj. euroa. Lapsilisää saavia perheitä arvioidaan v. 2014 olevan n. 558 500. Lapsilisien indeksikorotukset jätetään tekemättä vuosina 2013—2015.

Sosiaalivakuutusmaksut

Toimeentulojärjestelmien rahoitus säilyy rakenteiltaan entisellään. Työnantajilta peritään sairausvakuutusmaksua, työttömyysvakuutusmaksua ja työeläkevakuutusmaksua. Työnantajien vakuutusmaksujen yhteismäärä nousee työeläkemaksujen ja sairausvakuutusmaksun kohotessa. Lisäksi työnantajat maksavat tapaturma- ja ryhmähenkivakuutusmaksua.

Vakuutetuilta peritään sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua, palkansaajilta ja yrittäjiltä lisäksi sairausvakuutuksen päivärahamaksua. Lisäksi vakuutetuilta peritään työttömyysvakuutusmaksua ja työeläkevakuutusmaksua. Vakuutettujen sosiaalivakuutusmaksujen yhteismäärä nousee sairaanhoitomaksun, päivärahamaksun ja työeläkevakuutusmaksujen kohotessa.

Sosiaalivakuutusmaksut, % palkasta

	2011	2012	2013	2014
Työnantajat:				
Sairausvakuutus				
Kaikki työnantajat	2,12	2,12	2,04	2,15
Työttömyysvakuutus[1)]				
alempi maksu	0,80	0,80	0,80	0,75
ylempi maksu	3,2	3,2	3,2	3,05
Työeläkevakuutus[2)]				
Työnantajan keskimääräinen TyEl -maksu	17,1	17,35	17,35	17,70
Kiinteä maksu	16,9	17,3	17,3	17,70
Vakuutetut:				
Sairausvakuutus				
Sairaanhoitovakuutus				
— Sairaanhoitomaksu				
Etuudensaajat (eläke- ja etuustulot)	1,36	1,39	1,47	1,50
Palkansaajat ja yrittäjät	1,19	1,22	1,30	1,33
Työtulovakuutus				
— Päivärahamaksu				
Palkansaajat	0,82	0,82	0,74	0,85
Yrittäjät	0,92	0,97	0,88	0,98
Työttömyysvakuutus	0,60	0,60	0,60	0,50
Työeläkevakuutus, alle 53–vuotiaat	4,7	5,15	5,15	5,20
53 vuotta täyttäneet	6,0	6,5	6,5	6,60
Yrittäjät ja maatalousyrittäjät:				
Työeläkevakuutus, alle 53-vuotiaat	21,6	22,5	22,5	22,6
53 vuotta täyttäneet	22,9	23,85	23,85	24,0

[1)] Työnantajan alempaa maksua maksetaan palkkasumman tiettyyn rajaan saakka. Vuonna 2012 raja oli 1 936 500 euroa, v. 2013 1 990 500 euroa ja v. 2014 se pidetään ennallaan 1 990 500 eurossa. Sen ylittävältä palkkasumman osalta maksetaan ylempää maksua.

[2)] Työeläkemaksuissa on huomioitu tilapäinen alennus 0,5 % v. 2011, 0,4 % v. 2013 ja 0,7 % v. 2014, jolla on purettu työkyvyttömyyseläkemaksuista muodostunutta ylijäämää.

Sairausvakuutus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen. Työtulovakuutuksen rahoittavat työnantajat ja palkansaajat sekä yrittäjät. Valtio osallistuu työtulovakuutuksen rahoitukseen rahoittamalla vähimmäismääräiset päivärahat, osuuden yrittäjien sekä maatalousyrittäjien työterveyshuollosta ja pienen (0,1 %) osuuden vanhempainpäivärahoista. Työnantajien, palkansaajien ja yrittäjien osuus työtulovakuutuksen rahoituksesta v. 2014 on arviolta 2 476 milj. euroa ja valtion osuus arviolta 143 milj. euroa.

Sairaanhoitovakuutuksen kuluista valtio rahoittaa EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset kokonaan, ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvat kustannukset sekä osan Kelan toimintakuluista.

Vuodesta 2014 lukien valtio korvaa sairaanhoitovakuutuksen kautta kunnille kotikuntaa vailla olevien henkilöiden terveydenhuoltopalveluista aiheutuvat kustannukset, arviolta 11 milj. euroa, joista Suomi EU-lainsäädännön nojalla vastaa. Vastaava summa vähennetään kuntien peruspalvelujen valtionosuuksista. Sairausvakuutuksen kautta korvaukset kohdentuvat terveydenhoitoa järjestäneille kunnille. Muutoin sairaanhoitovakuutuksen rahoittavat puoliksi vakuutetut arviolta 1 256 milj. euron osuudella ja valtio yhteensä arviolta 1 152 milj. euron osuudella. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden.

Sairausvakuutus-korvaukset

Sairausvakuutuskorvauksien arvioidaan nousevan v. 2014 kaikkiaan 5 081 milj. euroon (n. 4 872 milj. euroa v. 2013). Merkittävin kasvu aiheutuu sairaus- ja vanhempainpäivärahamenojen sekä matkakorvausmenojen kasvusta. Uusien lääkkeiden hyväksymiseksi erityiskorvattavien lääkkeiden luetteloon on varattu 8,4 milj. euroa.

Kokeilua YTHS-mallin soveltuvuudesta ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon järjestämistavaksi jatketaan. Kokeilu lisää valtion sairausvakuutuksen menoja 0,2 milj. euroa v. 2014.

Lakiehdotus rajat ylittävästä terveydenhuollosta, joka sisältää ns. potilasdirektiivin toimeenpanon vahvistaa säännöt turvallisen ja laadukkaan, rajat ylittävän terveydenhuollon palvelujen saatavuuden helpottamiseksi EU- ja ETA -valtiossa ja Sveitsissä. Lakiehdotuksen toimeenpanon kustannuksiksi on arvioitu n. 7 milj. euroa v. 2014. Direktiivi edellyttää myös kansallisen yhteyspisteen ja palveluvalikoimatoimielimen käynnistämistä jo v. 2013. Näiden toimintakuluihin ehdotetaan n. 1,3 milj. euroa vuodelle 2014.

Ns. yhdistelmälupadirektiivi saatetaan kansallisesti voimaan 1.1.2014. Direktiivi velvoittaa kohtelemaan EU:n alueelle kolmansista maista tulevia työntekijöitä yhdenvertaisesti oman maan kansalaisten kanssa sosiaaliturvan alalla. Direktiivi lisää terveydenhuollon kustannuksia ja sairausvakuutuskorvausmenoja n. 3,6 milj. eurolla kotikuntaa vailla olevien henkilöiden osalta, lapsilisämenoja 1 milj. eurolla ja eräitä valtion korvattavia perhe-etuuksia 0,4 milj. eurolla.

Eläkkeet

Kansaneläkkeen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikärajaa on nostettu 63 vuoteen v. 1952 ja sen jälkeen syntyneiltä, mikä vähentää kansaneläkemenoja 1 milj. euroa v. 2014 ja 2 milj. euroa vuodesta 2015 lähtien.

Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämäänjättämislakia jatketaan vuosille 2014—2017, mikä säästää valtion menoja 0,5 milj. euroa vuodessa.

Työeläkkeet rahoitetaan pääosin työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Valtio osallistuu yrittäjä-, maatalousyrittäjä- ja merimieseläkkeiden rahoitukseen. Kansaneläkkeet rahoitetaan valtion varoista.

Eläkemomenteille on v. 2014 varattu eläkkeisiin sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa 4,54 mrd. euroa. Valtio rahoittaa kansaneläkkeet 2 419 milj. euroa ja takuueläkkeet 159 milj. euroa. Lisäksi maatalousyrittäjien eläkkeisiin käytetään 608 milj. euroa, yrittäjäeläkkeisiin 100 milj. euroa, merimieseläkkeisiin 62 milj. euroa ja maatalousyrittäjien tapaturmaeläkkeisiin 17,2 milj. euroa.

Eläkkeiden indeksimuutokset ja palkkakerroin

Työeläkeindeksin arvioidaan nousevan 1,6 % (v. 2013 nousu 2,8 %) vuoteen 2013 verrattuna ja palkkakertoimen 2,0 % vuoteen 2013 verrattuna (v. 2013 2,8 %). Kansaneläkeindeksin arvioidaan nousevan 1,5 % (v. 2013 2,8 %). Kehyspäätöksestä poiketen eräisiin kansaneläkelaitoksen toimeenpanemiin perusturvaetuuksiin ja toimeentulotukeen tehdään täysimääräinen kansaneläkeindeksin korotus v. 2014. Arviot ovat talousarvioesityksen laadintavaiheen arvioita, jotka tarkentuvat lokakuussa 2013.

Indeksit ja palkkakerroin

	2011	2012	2013	2014
Työeläkeindeksi	2 323	2 407	2 475	2 515
KEL-indeksi[1)]	1 508	1 565	1 609	1 633
Palkkakerroin	1,253	1,291	1,327	1,353

[1)] Lisäksi toteutettiin osittain aikaistettu 0,7 % suuruinen indeksikorotus v. 2013 eräisiin Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemiin perusturvaetuuksiin ja toimeentulotukeen.

Työttömyysturva

Valtion työttömyysturvamenojen suuruudeksi arvioidaan v. 2014 yhteensä 2,7 mrd. euroa (2,65 mrd. euroa v. 2013).

Valtion korvaukseen kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen arvioidaan v. 2014 n. 26,5 milj. euroa. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia arvioidaan olevan n. 21 000 henkilöä (19 000 v. 2013).

Veteraanit

Veteraanien tukemiseen ehdotetaan yhteensä 273,3 milj. euroa, josta 135,1 milj. euroa kohdentuu sotilasvammakorvauksiin, 66,2 milj. euroa sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 31,3 milj. euroa rintamalisiin ja 32,6 milj. euroa rintamaveteraanien kuntoutukseen. Kuntoutusmäärärahan taso veteraania kohden kasvaa kustannustason ja kuntoutustarpeen kasvun myötä. Sotilasvammalain mukaisten avohuoltopalvelujen kustannusten korvaamiseen osoitetaan 20 milj. euroa Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroja.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Kuntien sosiaali- ja terveyspalvelujen tavoitteena on palvelujen toimivuuden, saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen koko maassa. Peruspalveluja vahvistetaan ja uudistetaan, ikäihmisille turvataan ihmisarvoinen vanhuus, omaishoidon tukipalveluja parannetaan, opiskelija- ja oppilashuoltoa sekä lastensuojelua kehitetään, minkä lisäksi panostetaan mielenterveys- ja päihdepalveluihin.

Kunnilta siirretään lapsiin kohdistuvien pahoinpitelyrikosten selvittämisen järjestäminen valtion tehtäväksi. Lapseen kohdistuneen seksuaalirikoksen selvittämisen järjestämistä koskevan lain soveltamisalaa laajennetaan myös pahoinpitelyrikoksiin. Rahoitusvastuun siirto 2,2 milj. euroa kunnilta valtiolle on tarkoitus toteuttaa kustannusneutraalisti.

Kemikaalien markkinavalvontaan liittyvät tehtävät siirtyvät Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle 1.9.2013 lukien, minkä johdosta vähennetään valtionosuuksista 0,375 milj. euroa v. 2014.

Lailla rajat ylittävästä terveydenhuollosta säädetään Suomessa työskentelevien EU- ja ETA -valtioiden ja Sveitsin kansalaisten julkisessa terveydenhuollossa aiheutuneiden hoitokustannusten korvaamisesta kunnille Kelan kautta v. 2014 alkaen. Siirtoon liittyen vähennetään kuntien valtionosuuksista 11 milj. euroa.

Lääkäri- ja lääkintähelikoptereiden menoihin kohdennettavaa valtion rahoitusta lisätään 5,84 milj. euroa liittyen tukikohtainvestointien ja niihin liittyvien käyttöomaisuus- ja irtaimistohankintojen rahoitukseen. Vastaava rahoitusosuus sekä jo aiemmin päätetty kuntien rahoitusosuutta vastaava määrä 16,3 milj. euroa eli yhteensä runsaat 22 milj. euroa vähennetään kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta.

Kuntataloutta, valtiontukea kunnille sekä valtion toimenpiteiden vaikutusta kuntatalouteen käsitellään tarkemmin yleisperustelujen luvussa 7 Peruspalvelubudjettitarkastelu.

Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta sekä poronhoitajien sijaisapu

Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoimintaan ehdotetaan 225 milj. euroa. Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin ehdotetaan 1 milj. euron tasokorotusta. Turkistuottajien lomituspalvelujen kustannusten 0,9 milj. euron säästö ehdotetaan siirrettäväksi lomituspalvelujen hallintomenoihin kohonneisiin hallintokustannuksiin ja Lomitusnetin laajentamiseksi myös turkistuottajien lomituspalveluihin. Poronhoitajien sijaisapukokeilun jatkamiseen v. 2014 ehdotetaan 0,3 milj. euron määrärahaa.

Virastot ja laitokset

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan virastojen ja laitosten toimintamenomomenteille ehdotetaan 178,5 milj. euroa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sähköinen tiedonhallinta (KanTa) -hankkeelle ehdotetaan 16,3 milj. euroa.

Valtionavustusta UKK-instituutin menoihin korotetaan 150 000 eurolla määrärahan siirrolla terveyden edistäminen -momentilta.

Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintameno sisältää harmaan talouden torjunnan vahvistamiseen yhteensä 1,3 milj. euroa ja VERA -tietojärjestelmän kehittämiseen 0,3 milj. euroa. Lisäksi määrärahassa on huomioitu kemikaalilain uudistuksen liittyen valvonnan siirtona 40 000 euroa momentille 32.40.05.

Ympäristöministeriön hallinnonala (pääluokka 35)

Ympäristöministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 267 milj. euroa. Valtion asuntorahaston varoja käytetään lisäksi 290 milj. euroa asuntotoimen avustusten ja korkotukien maksamiseen sekä 335 milj. euroa asuntorahaston velkojen korkoihin ja lyhennyksiin. Valtion asuntorahastosta tuloutetaan talousarvioon 90 milj. euroa.

Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) 2008—2016 toimeenpano sekä Natura 2000 -verkoston ja aiemmin päätettyjen luonnonsuojeluohjelmien toteutus jatkuu. Yhteensä niihin ehdotetaan määrärahaa 53,5 milj. euroa sekä lisäksi sopimus- ja sitoumusvaltuutta 10 milj. euroa. Metsähallituksen luontopalveluiden julkisiin hallintotehtäviin ehdotetaan kaikkiaan n. 29 milj. euroa.

Vihreään talouden edistämiseen ehdotetaan 2,5 milj. euroa, jota on tarkoitus käyttää erityisesti ilmastopolitiikkaan liittyviin selvityksiin, tuotannon ja kulutuksen ekotehokkuuden parantamiseen sekä materiaalien käsittelyn ja kierrätyksen tehostamiseen. Itämeren tilan parantamista edistetään kansainvälisenä ja kansallisena eri hallinnonalojen yhteistyönä, jossa tavoitteena on suojelutoimien mahdollisimman hyvä vaikuttavuus ja kustannustehokkuus. Itämeren ja sisävesien tilan parantamistoimet kohdentuvat erityisesti maataloudesta peräisin olevan ravinnekuormituksen vähentämiseen. Öljyntorjunta-alus Hylkeen peruskorjaukseen varataan 12 milj. euroa, minkä lisäksi öljyntorjuntalaitteiston ja avomeriöljyntorjuntakaluston hankintaan ehdotetaan 1,5 milj. euron lisäystä.

Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Energiatehokkuuden parantamiseen sekä energiatehokkuutta koskevien direktiivien kansalliseen voimaan saattamiseen liittyviin selvityksiin varataan 1 milj. euroa. Asuntojen korjaus- ja energia-avustuksiin osoitetaan yhteensä 43 milj. euroa. Ikääntyneiden asumisen kehittämisen toimenpideohjelman toimeenpanoon osoitetaan lisäpanostuksia. Rakennusten kosteus- ja homeongelmien vähentämiseksi sekä niiden ennaltaehkäisemiseksi ehdotetaan Kosteus- ja hometalkoot -toimenpideohjelman jatkamista 0,9 milj. euron rahoituksella v. 2014.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus vastaa vuodesta 2014 lähtien ARA-vuokra-asuntojen vuokrienmäärityksen valvonnasta.

Asuinalueiden kehittämiseen suunnataan 4 milj. euroa painottaen erityisesti suurimpien kaupunkien asuinalueita sekä niille sosiaalista eheyttä luovia toimenpiteitä, joilla parannetaan alueiden palvelukykyä, asukkaiden toimintamahdollisuuksia sekä alueiden toimivuutta. Rakennusalan työllisyyden edistämiseksi käyttöön otettuun määräaikaiseen asuinrakennusten korjaamisen käynnistysavustukseen kohdennetaan 100 milj. euroa.

Kasvukeskuksissa kysyntää vastaava asuntotuotanto ja asumisen kohtuuhintaisuus edellyttävät asuntotonttien riittävää kaavoitusta. Tonttien saatavuutta on tarpeen lisätä erityisesti työpaikkakeskittymien läheisyydessä ja alueilla, jotka voivat tukeutua hyviin joukkoliikenneyhteyksiin. Suurimmilla kaupunkiseuduilla aiesopimusten tavoitteena on eheiden, toimivien ja kilpailukykyisten kaupunkiseutujen luominen vahvistamalla kuntien keskinäistä sekä koko kaupunkiseudun ja valtion välistä sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin. Valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi Helsingin seudun aiesopimuskunnille voidaan myöntää määräaikaisia käynnistysavustuksia yhteensä enintään 10 milj. euroa. Aiesopimusalueilla asuntotuotantoa edistetään lisäksi kunnallistekniikan rakentamisen avustuksilla, joita myönnetään enintään 15 milj. euroa. Korkotukivaltuuksia valtion tukemaan sosiaaliseen asuntotuotantoon ehdotetaan 1 040 milj. euroa sekä takauslainavaltuuksia 285 milj. euroa. Valtaosa valtion tukemasta asuntotuotannosta kohdistetaan suurimpiin kasvukeskuksiin, erityisesti Helsingin seudulle.

Erityisryhmien asuntojen rakentamista ja korjaamista ehdotetaan tuettavaksi lisäksi 120 milj. euron investointiavustuksilla. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelmaa jatketaan hallituksen tekemän periaatepäätöksen mukaisesti. Erityisryhmien asuntojen investointiavustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuntotuotannon edistämiseen. Toimivia asumisratkaisuja ja asuinoloja ikääntyneille edistetään ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman mukaisesti. Kehitysvammaisten asumistilannetta parannetaan toteuttamalla heille suunnattua asumisen ohjelmaa.

Määrärahat taloudellisen laadun mukaan vuosina 2012—2014[1)]

Tunnus	Menolaji	v. 2012 tilinpäätös milj. €	v. 2013 varsinainen talousarvio milj. €	v. 2014 esitys milj. €	Muutos 2013—2014 milj. €	Muutos 2013—2014 %
01-14	Toimintamenot	6 342	6 402	6 523	121	2
15-17	Eläkkeet	4 043	4 244	4 377	133	3
18-19	Puolustusmateriaalin hankkiminen	650	685	470	-215	-31
20-28	Muut kulutusmenot	1 511	1 501	1 583	82	5
29	Arvonlisäveromenot	1 066	1 137	1 141	4	0
01-29	**Kulutusmenot**	**13 612**	**13 969**	**14 093**	**124**	**1**
30-39	Valtionavut kunnille ja kunta-yhtymille ym.	11 991	12 233	12 146	-87	-1
40-49	Valtionavut elinkeinoelämälle	3 386	3 740	3 623	-117	-3
50-59	Valtionavut kotitalouksille ja yleis-hyödyllisille yhteisöille	10 350	10 959	11 038	78	1
60	Siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin ja kansaneläke-laitokselle	5 098	5 641	5 718	77	1
61-65	EU:n rakennerahasto-osuudet, muiden EU:n rahastojen rahoitus-osuudet, vastaavat valtion rahoitus-osuudet ja muut siirrot kotimaahan	1 039	1 008	1 123	115	11
66-69	Siirrot EU:lle ja ulkomaille	2 820	2 961	2 992	30	1
30-69	**Siirtomenot**	**34 684**	**36 543**	**36 640**	**97**	**0**
70-73	Kaluston hankinta	54	110	65	-45	-41
74-75	Talonrakennukset	43	69	59	-10	-15
76	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt	52	35	35	0	0
77-79	Maa- ja vesirakennukset	576	577	486	-91	-16
70-79	*Reaalisijoitukset*	725	791	645	-147	-19
80-86	Valtion varoista myönnettävät lainat	1 042	1 049	505	-544	-52
87-89	Muut finanssisijoitukset	1 490	311	206	-105	-34
80-89	*Lainat ja muut finanssi-sijoitukset*	2 532	1 359	711	-648	-48
70-89	**Sijoitusmenot**	**3 257**	**2 150**	**1 355**	**-795**	**-37**
90-92	Valtionvelan korot	1 836	1 827	1 775	-52	-3
93-94	Valtionvelan nettokuoletukset ja velanhallinta[2)]	0	0	0	0	—
95-99	Muut ja erittelemättömät menot	57	46	57	11	24
90-99	**Muut menot**	**1 893**	**1 873**	**1 832**	**-41**	**-2**
	Yhteensä	**53 446**	**54 536**	**53 920**	**-615**	**-1**

[1)] Menot on koottu taloudellisen laadun mukaisiin ryhmiin momentin numerotunnuksen perusteella. Jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

[2)] Velanhallinnan menot otetaan huomioon momentilla Nettolainanotto ja velanhallinta (15.03.01), mikäli talousarvio on alijäämäinen.

5.3. Tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikka

Globaalin toimintaympäristön dynamiikka sekä kotimaiset rakennemuutos- ja epävarmuustekijät asettavat vaativia haasteita Suomelle. Tutkimus- ja innovaatiopolitiikka on keskeisessä asemassa vahvistettaessa kansainvälistä kilpailukykyä, kansalaisten hyvinvointia ja ympäristöllisesti kestävän kasvun edellytyksiä. Uuden kasvun perustaa luodaan laadukkaan tutkimuksen, onnistuneiden innovaatioiden ja kasvuyrittäjyyden kautta sekä erikoistumalla globaaleissa arvoverkostoissa korkeaa koulutusta ja osaamista vaativiin tehtäviin. Keskeinen tavoite on t&k-rahoituksen riittävyyden varmistaminen taloutta ja työllisyyttä pitkällä aikavälillä edistävissä tärkeimmissä kohteissa. T&k-politiikassa painotetaan laatua ja vaikuttavuutta.

Politiikkatoimia ohjaavat asiakirjat ovat hallitusohjelma ja tutkimus- ja innovaationeuvoston linjaus vuosille 2011—2015. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö laativat v. 2012 tiede- ja innovaatiopoliittiset toimintaohjelmat, joiden toteutus on käynnissä. Vuonna 2014 valmistuu tutkimus- ja innovaationeuvoston linjaus vuosille 2015—2019. Hallitus vauhdittaa innovaatiojärjestelmän uudistamista jo pitkään jatkuneen kehittämislinjan mukaisesti. Tavoitteena on luoda maailmanluokan edellytykset uuden tiedon ja osaamisen luomiselle ja osaamisperustaiselle liiketoiminnalle.

Julkisen ja yksityisen rahoituksen vähennyksistä johtuen v. 2013 t&k-intensiteetti (t&k-menot/BKT) jäänee alle 3,3 prosenttiin. Hallituskauden loppuun mennessä lähestytään kolmea prosenttia. Julkisen sektorin suoran t&k-rahoituksen BKT-osuus laskee 1,01 prosentista v. 2013 lähemmäs 0,9 prosentin tasoa v. 2015.

Valtion tutkimuslaitoskentän rakennetta ja valtion t&k-rahoitusta kehitetään sen pohjalta, mitä uudistusta valmisteleva ministerityöryhmä vuoden 2013 aikana esittää. Tavoitteena on tehdä asiasta valtioneuvoston periaatepäätös. Tutkimuslaitosten ja yliopistojen työnjakoja selkeytetään ja yhteistyötä vahvistetaan.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitus- ja ohjausjärjestelmien uudistaminen jatkuu. Vuonna 2013 voimaan tullut yliopistojen rahoitusmalli tukee tutkimuksen ja opetuksen laadun parantamisesta, nopeampaa siirtymistä työelämään, tutkimustulosten hyödyntämistä, kansainvälistymistä ja yliopistojen profiloitumista vahvuusalueilleen. Tutkijankoulutuksen ja sen rakenteiden uudistaminen on yliopistoissa käynnissä, tavoitteena mm. koulutuksen saattaminen kansainvälisesti vetovoimaisemmaksi. Ammattikorkeakoulujen oikeusasemaa, ohjausta, hallintoa ja rahoitusta koskevan lakiesitys on eduskunnan käsittelyssä.

Korkeatasoisen tutkimuksen edellytyksiin kiinnitetään huomiota myös niukkenevien resurssien oloissa. Ajanmukaiset tutkimusinfrastruktuurit ovat oleellisia, jotta tutkimus pysyy kilpailukykyisenä ja Suomi ulkomaisten osaajien ja yritysten näkökulmasta houkuttelevana. Infrastruktuurien kehittämistä ja EU:n yhteisiin infrastruktuu-

reihin osallistumista koskeva kansallinen tiekartta valmistuu alkuvuonna 2014.

Kasvun tukemiseksi on vuosina 2013—2014 voimassa yritysten t&k-verokannustin. Yksityisen pääomasijoittajan verokannustin otettiin käyttöön v. 2013, ja nk. patenttiboksin eli patentoinnin verokannustimen mahdollisuuksia selvitetään. Työ- ja elinkeinoministeriön uusia innovaatiopoliittisia avauksia ovat mm. t&k- ja innovaatiotoimintaa edistävien julkisten hankintojen ja edelläkävijämarkkinoiden edistäminen. Kesäkuussa 2013 valtioneuvosto teki periaatepäätöksen uusien ja kestävien ympäristö- ja energiaratkaisujen edistämisestä julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on, että julkinen sektori kohdistaisi hankintojaan ko. ratkaisuihin vuosittain vähintään 300 milj. eurolla, mikä on n. 1 % hankintojen koko arvosta. Kehittämistoimia toteutetaan valtion ja kuntien toimin, hallituksen linjausten mukaisesti. Aineettomien oikeuksien (IPR) strategia uudistetaan ja luovan talouden kasvua kannustetaan uusilla panostuksilla. Lisäksi edistetään julkisten tietovarantojen avointa saatavuutta ja sovellettavuutta.

Hallitus käynnistää mittavan kasvurahoitusohjelman pääomasijoitusmarkkinoiden vahvistamiseksi ja pk-yritysten kasvun tukemiseksi. Ohjelmassa yhdistetään julkiset ja yksityiset panostukset. Tekesille siirretään vähitellen vuodesta 2014 alkaen kokonaisvastuu yritysten varhaisen vaiheen julkisista tuista, ml. pääomasijoitustoiminnasta. Rahoittaja- ja tukiorganisaatioiden roolia tarkennetaan ja niiden keskinäiseen työnjakoon ja yhteistyöhön kiinnitetään erityistä huomiota.

Vuonna 2013 valmistuneiden arviointien pohjalta on käynnistetty lukuisia kehittämistoimia. Strategisen huippuosaamisen keskittymiä (SHOK) uudistetaan merkittävästi. Osaamiskeskusohjelma OSKE lakkautetaan ja osittain sen tilalle tulee v. 2014 uusi yhteistyökonsepti, innovatiiviset kaupungit -ohjelma (INKA). Nykyinen FinNode-verkosto sulautetaan osaksi yhteistä ennakointipalvelua, Team Finland -brändin alle. Näiden toimien tavoitteena on lisätä kansallisen ja alueellisen tason toimijoiden ja voimavarojen synergiaa, tukea Suomen kansainvälisesti vetovoimaisia innovaatiokeskittymiä ja vahvuusaloja, edistää tarttumista uusiin liiketoimintamahdollisuuksiin sekä tehostaa Suomen toimia taloudellisissa ulkosuhteissa ja ulkomaisten investointien hankinnassa. Suomen Akatemian arviointi valmistuu syksyllä 2013 ja tutkimus- ja innovaationeuvoston arviointi vuoden 2014 alkuun mennessä.

Keskeisten tutkimus- ja kehittämismäärärahojen muutos, milj. euroa

	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys	2013—2014 muutos	2013—2014 muutos, %
Korkeakoulut[1)]	559	560	1	0
Valtion tutkimuslaitokset	310	305	-5	-2
— josta valtion teknillinen tutkimuskeskus	91	86	-5	-6
Tutkimusorganisaatioiden tutkimusmäärärahat, yhteensä	869	865	-4	0
Suomen Akatemia	317	323	6	2
Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus	590	567	-22	-4
— josta t&k-rahoitus[2)]	542	500	-42	-8
Rahoitusorganisaatiot yhteensä	907	890	-17	-2
Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu ja keksintötoiminta	4	2	-2	-50
Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoitolain mukaiseen tutkimustoimintaan	31	30	-1	-3
Yhteensä	1 811	1 788	-24	-1
— vain t&k-rahoitus, yhteensä	1 763	1 720	-43	-2

[1)] T&K-määrärahojen kehityksen vertailukelpoisuuden parantamiseksi yliopistojen saamaan valtionrahoitukseen ei ole laskettu mukaan työnantajan työttömyysvakuutusmaksua ja arvonlisäverokompensaatiota.

[2)] Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen rahoitusta tarkasteltaessa on otettava huomioon, että viime vuosina enenevä määrä rahoituksesta on kohdistunut muuhun kuin kansainväliset tilastokriteerit täyttävään t&k-toimintaan. Valtaosa tästä on kohdennettu innovaatiotoimintaan sekä nuoriin, osaamisperustaisiin ja kasvaviin yrityksiin. Taulukkoon on merkitty omalle rivilleen yksinomaan t&k-toimintaan liittyvä rahoitus. Teknologian kehittämiskeskuksen t&k-rahoitusvolyymi on arvio, joka tarkentuu Tilastokeskuksen t&k-budjettianalyysissä helmikuussa 2014.

5.4. Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot

Alueiden kehittäminen

Alueiden kehittämisen strategiset painopisteet ja tärkeimmät toimenpiteet määritellään hallitusohjelmassa ja valtioneuvoston päätöksessä valtakunnallisista alueiden kehittämisen tavoitteista. Alueellista kehittämistyötä toteutetaan sekä kansallisilla että EU:n osittain rahoittamilla ohjelmilla ja toimenpiteillä. Kansallinen alue- ja maaseutupolitiikka sekä EU:n rakennerahasto- ja maaseutuohjelmien alue- ja maaseutupoliittiset linjaukset ja toimenpiteet integroidaan toimivaksi kokonaisuudeksi.

Alueiden kehittämisen toimintajärjestelmää sekä valtakunnallisia alueiden kehittämisen tavoitteita toteuttavia toimenpiteitä käsitellään tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan luvussa 32.50.

EU:n rakennerahastojen toiminta Suomessa ja rakennerahastovarat talousarvioesityksessä

Suomessa toteutetaan vielä v. 2014 ohjelmakauden 2007—2013 EU:n alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta, joka keskittyy ensisijaisesti tutkimukseen, innovointiin, saavutettavuuteen ja työllisyyden edistämiseen.

Lisäksi Suomessa toteutetaan, yhteistyössä usean muun maan kanssa, Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta sekä Eurooppalaisen naapuruuden ja kumppanuuden (ENPI CBC) -ohjelmia. Päämääränä on mm. lujittaa unionin alueen yhdentymistä kaikilla osa-alueilla sekä lisätä rajat ylittävää yhteistyötä ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa. Näiden ohjelmien EU-varat eivät sisälly valtion talousarvioon.

Ohjelmakauden 2007—2013 viimeiset vuosikehykset jaettiin v. 2013. Ohjelmien käytännön toteutus ja sulkemistoimenpiteet jatkuvat kuitenkin vuoden 2015 loppuun saakka.

Ohjelmakauden 2007—2013 rakennerahasto-ohjelmien vuoden 2014 rahoitus ja hankkeet liittyvät edelleen erityisesti yrittäjyyttä, uutta liiketoimintaa ja uusia työpaikkoja luoviin toimenpiteisiin sekä työllisyys- ja koulutustoimenpiteisiin huomioiden myös rakennemuutosalat ja -alueet.

Suomen saama rakennerahastorahoitus ohjelmakaudella 2007—2013 on käyvin hinnoin yhteensä n. 1,6 mrd. euroa ja vastaavan valtion rahoitusosuuden arvioidaan olevan n. 1,5 mrd. euroa.

Uuden ohjelmakauden 2014—2020 rakennerahasto-ohjelman tavoitteena on

— alueiden elinkeinorakenteen uudistaminen ja monipuolistaminen sekä työllisyyden edistäminen,

— pk-yritysten kasvumahdollisuuksien parantaminen,

— uusiutuvan energian osuuden ja energiatehokkuuden lisääminen,

— rakenteellisen työttömyyden vähentäminen ja työelämän laadun kehittäminen,

— osaamisen ja uuden tiedon hyödyntäminen kilpailukyvyn vahvistamiseksi,

— työmarkkinoiden ja elinkeinoelämän tarpeita vastaavan osaavan työvoiman varmistaminen ja

— elinikäisen oppimisen tukeminen sekä sosiaalisen osallisuuden edistäminen.

Rakennerahasto-ohjelmalla toteutetaan Eurooppa 2020 -strategiaa ja sen kansallista ohjelmaa.

Ohjelmakaudella 2014—2020 Suomen arvioitu rakennerahastorahoitus on käyvin hinnoin n. 1,3 mrd. euroa. Kiintein hinnoin laskettuna rahoitus vähenee n. 1/4 verrattuna päättyvään ohjelmakauteen.

Ohjelmakauden 2014—2020 Euroopan alueellisen yhteistyön prioriteetin toimenpitein tuetaan raja-alueiden ja laajempien yhteistyöalueiden kokemusten vaihtoa, yhteistyötä ja verkostojen syntymistä.

Rakennerahastovaroja arvioidaan tuloutuvan valtion talousarvioon v. 2014 yhteensä 260 milj. euroa. Tässä ovat mukana Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta ohjelmakaudelta 2007—2013 saatavat tulot sekä ohjelmakauden 2014—2020 ennakkomaksut.

EU:n rakennerahasto-ohjelma 2014—2020 ja vuoden 2014 TAE:ssa esitetty rahoitus (EU:n ja valtion rahoitus yhteensä) milj. euroa[1)]

Ohjelma/-osio/prioriteetti	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys valtuutena	Myöntämisvaltuus v. 2014
Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)		
— Itä- ja Pohjois-Suomi	771,606	102,886
— Etelä- ja Länsi-Suomi	321,165	42,824
Valtakunnalliset teemat	79,111	10,549
Tekninen tuki	102,000	14,572
Yhteensä	1 273,882	170,831
Euroopan sosiaalirahasto (ESR)		
— Itä- ja Pohjois-Suomi	419,871	55,987
— Etelä- ja Länsi-Suomi	174,763	23,303
Valtakunnalliset teemat	194,734	25,966
Yhteensä	789,368	105,256
Eurooppalainen alueellinen yhteistyö (EAY)	105,750	15,107
EAKR, ESR ja EAY yhteensä	2 169,000	291,194

[1)] Valtion talousarvio ei sisällä Eurooppalaisen alueellisen yhteistyön ohjelmien EU:n rahoitusta, joka tuloutuu ohjelmien hallintomallin mukaisesti suoraan talousarviotalouden ulkopuoliselle hallinto- ja todentamisviranomaiselle. Näiden ohjelmien EU-tukea vastaava valtion rahoitusosuus sisältyy valtion talousarvioon. Valtion talousarvioon ei sisälly myöskään Ahvenanmaalla toteutettavien toimenpideohjelmien varoja, sillä nämä ohjelmat kuuluvat maakunnan toimivaltaa.

6. Hallinnon kehittäminen

Hallintopoliittisten toimien tavoitteena on kääntää julkisen hallinnon tuottavuuskehitys selvään nousuun ja sitä kautta osaltaan tukea kestävää valtion taloutta.

Hallitusohjelman toimeenpanon avulla turvataan kansalaisten oikeus hyvään hallintoon koko maassa. Valtionhallinnossa toteutetaan avoimen hallinnon toimintasuunnitelmaa. Tavoitteena on parantaa kansalaisten osallisuutta ja hallinnon läpinäkyvyyttä sekä lisätä toiminnan vaikuttavuutta, tuottavuutta sekä vastuullisuutta.

Kansalais- ja asiakaskeskeisyyden korostaminen lisää hallinnossa ja palvelutuotannossa tarvetta poikkihallinnollisiin ratkaisuihin ja muodostuneiden siilojen ja organisaatiorajojen purkamiseen. Valtion viranomaisten on jatkossa huolehdittava siitä, että sähköinen palvelukanava on asiakkaalle houkuttelevin vaihtoehto. Asiakkaiden siirtymistä sähköiseen palveluun tuetaan, mutta asiakkaalle järjestetään tarvittaessa mahdollisuus käyntiasiointiin.

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla vastataan osaltaan julkisen talouden kestävyysvajeen supistamistarpeeseen sekä työmarkkinoiden muutokseen kirkastamalla valtionhallinnon roolia ja tehtäviä sekä nostamalla esiin rakenteellisia uudistustarpeita. Ohjelman avulla kehitetään valtionhallinnon toiminnan tuloksellisuutta toteuttamalla hallinnonalakohtaisia ohjelmia, joiden vaikuttavuutta, palvelukykyä, aikaansaannoskykyä, tuottavuutta ja taloudellisuutta seurataan. Hallinnonalakohtaiset vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmat muodostavat ohjelman toimeenpanon ytimen ja ne muodostuvat VATU-hankkeista, inhimillisen pääoman kehittämisestä sekä ydintoimintoanalyysissä ehdotettujen toimenpiteiden toteuttamisesta. Ministeriöt vastaavat hallinnonalan toimenpiteiden toteuttamisesta ja seurantietojen tuottamisesta.

6.1. Hallinnon toimintatapojen, rakenteiden ja prosessien kehittäminen

Valtion keskushallinto

Keskushallinnon uudistuksen keskeisin tavoite on vahvistaa hallitusohjelman ja hallituksen strategisen näkemyksen toimeenpanoa ja toimeenpanon yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Tavoitteena on muodostaa valtioneuvostosta toiminnallisesti ja taloudellisesti nykyistä yhtenäisempi rakenteellinen kokonaisuus seuraavasta hallituskaudesta 2015 alkaen.

Valtion tulosohjausjärjestelmän uudistamista jatketaan toteuttamalla tulosohjauksen kehittämishankkeen toimenpidelinjauksia sekä pilotoimalla mm. tulosohjauksen nelivuotiseen suunnittelukauteen siirtymistä. Koko valtionhallinnolle asetettavia yhteisiä tavoitteita ja niiden asettamisprosessia jatkokehitetään.

Julkisen hallinnon asiakaspalvelun kehittäminen

Julkisen hallinnon asiakaspalvelua uudistetaan. Tavoitteena on koota valtion ja kuntien käyntiasiakaspalvelu vuoden 2015 alussa alkavan siirtymäkauden aikana mahdollisimman laajasti koko maan kattaviin julkisen hallinnon yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin, joista asiakas saa palvelun yhden luukun periaatteella. Asiakaspalveluun liittyen käynnissä on SADe-ohjelmaan sisältyvä etäpalveluhanke. Vuonna 2014 hankkeen tavoitteena on tarjota kansalaisille lisää etäpalveluyhteyksiä asiakaspalvelupisteistä viranomaisiin.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon uudistus

Valtiokonttori on selvittänyt vuosina 2011—2012 kattavasti talous- ja henkilöstöhallinnon uuden toimintamallin vaikutuksia resurssien käyttöön ja toiminnan tehokkuuteen. Selvityksen perusteella valtion taloushallintoon sitoutuu n. 16 % vähemmän työpanosta kuin lähtötilanteessa v. 2002. Henkilöstöhallinnossa vastaava kehitys on ollut n. 22 %. Uudistamiselle asetettiin lähtötilanteessa tavoitteeksi 40 prosentin tuottavuusparannus, joka sisälsi myös yhteisen tietojärjestelmän käyttöönoton tuomat vaikutukset. Tavoitteena on, että v. 2014 taloushallinnon tuloksellisuutta ja tuottavuutta edistetään jatkamalla Kieku-tietojärjestelmän käyttöönottoja vahvistetun aikataulusuunnitelman mukaisesti sekä toteuttamalla tunnistettuja kehittämistoimenpiteitä.

Kieku on keskitetysti rahoitettu laaja talous- ja henkilöstöhallinnon toiminnan muutoshanke. Yhteinen toimintamalli kattaa prosessit, tietorakenteet ja palvelukeskuspalveluiden vakioidun käytön sekä em. toimintoja tukevan tietojärjestelmäkokonaisuuden. Käyttöönottohankkeet toteutetaan Valtiokonttorin organisoimina yhteistyössä talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (Palkeet), ministeriöiden ja virastojen kanssa.

Valtion taloushallintoa kehitetään taloushallintostrategian mukaisesti niin, että se tuottaa päätöksenteon tarpeita tukevaa taloustietoa ja pyrkii kaikilla osa-alueilla taloudellisuuteen ja olennaisuuteen. Palkeet ja Valtiokonttori ovat kiinteä osa taloushallintoa ja toimivat virastojen ja laitosten kumppaneina. Tavoitteena on, että valtion kaikki toimijat toimivat yhteisten prosessien mukaan. Ministeriöiden tulee ohjata hallinnonalaansa talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävien siirtämiseksi palvelukeskuksen hoidettavaksi toimintamallilla tavoiteltavien hyötyjen toteuttamiseksi sekä yhteisten tietojärjestelmien käytön ja prosessien tuottavuuden lisäämiseksi. Taloushallinnon osaamisen hallinta sekä tietojärjestelmien toimivuus ja helppokäyttöisyys varmistetaan.

Valtion toimitilojen käytön tehostaminen

Valtion toimitilastrategian mukaisesti valtionhallinnon työympäristöjä parannetaan peruskorjausten ja muutostöiden yhteydessä siten, että tilat tukevat tuloksellista toimintaa kustannustehokkaasti ja tilaratkaisuissa varmistetaan valtion kokonaisetu ja yhteiskuntavastuullisuus. Erityisesti pyritään toimitiloihin, jotka mahdollistavat paremman tiedonkulun ja vuorovaikutuksen, huomioivat etä- ja liikkuvan työn lisääntymisen sekä tuovat tiloille joustavuutta muutoksissa. Valtion tilojen yhteiskäyttöä lisätään ja yhteistä tilatieto-

kantaa pidetään ajan tasalla. Valtion käyttämät tilat tulee valita hyvien julkisten kulkuyhteyksien varrelta ja tilojen energiankulutusta vähennetään. Hallitusohjelman tavoitteen mukainen 10 milj. euron säästö toimitilatehokkuutta parantamalla vuoteen 2015 mennessä on kohdennettu hankkeille siten, että v. 2014 säästöistä toteutuu n. 6,4 milj. euroa. Tilatehokkuutta parannetaan edelleen vastaamaan muuttuneita työnteon tapoja sekä kansalaisten sähköisen asioinnin lisääntymistä.

Asuntotuotantoon soveltuvien maa-alueiden inventointi

Asuntopoliittisen toimenpideohjelman mukaisesti valtiovarainministeriön johdolla on inventoitu valtion asuntotuotantoon soveltuvia maa-alueita Helsingin seudulla. Toimenpideohjelman tavoitteiden edistämiseksi vielä joillakin virastoilla ja laitoksilla olevaa kiinteistövarallisuutta keskitetään valtion kiinteistöstrategian mukaisesti Senaatti-kiinteistöille ja Metsähallitukselle. Senaatti-kiinteistöt ryhtyy selvittämään nykyisten omistusten ohella keskitettävien maa-alueiden hyödyntämismahdollisuuksia asuntotuotannossa yhteistyössä valtiotoimijoiden kanssa.

Valtion hankintojen kehittäminen

Hallitusohjelman mukainen 55 milj. euron säästö yhteishankintojen lisäämisestä on kohdennettu hallinnonaloille. Valtion hankintatoimen kehittämisessä panostetaan hankintaosaamisen lisäämiseen sekä hankintamenettelyjen ja -ohjeiden kehittämiseen ja yhtenäistämiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään hankintatoimen taloudellisuuteen, tehokkuuteen sekä hankintojen ympäristö- ja vastuullisuusnäkökulmiin. Tavoitteena on, että yhteishankintojen käyttöaste kasvaa (80 %) ja puitesopimusten käyttöalaa laajenee. Sopimusten käytön volyymitavoite v. 2014 on n. 700 milj. euroa. Valtion hankintatoimen neuvottelukunnan avulla varmistetaan, että hankintatoimelle asetetut konsernitason tavoitteet saavutetaan.

Aluehallinto

Aluehallintoa kehitetään eduskunnalle aluehallinnon uudistuksen toimeenpanosta ja toteutumisesta annetun selonteon linjausten ja eduskunnan siihen antaman vastauksen mukaisesti. Vuoden 2014 alusta lukien toteutetaan kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimen tehtävien, kulttuurin toimialan peruspalveluiden arviointitehtävien ja oppilaitosrakentamiseen liittyvien tehtävien siirto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta aluehallintoviranomaisille sekä poliisin vastuualueiden lakkauttaminen aluehallintovirastoista. Tarkoitus on, että vuoden 2014 aikana toteutetaan aluehallintovirastojen toimivallan muuttaminen osassa tehtäviä valtakunnalliseksi erikseen tehtävän selvityksen mukaisesti sekä käynnistetään mahdollisesti maistraattien liittäminen osaksi aluehallintovirastoja. Aluehallintovirastojen määrää ja aluejakoa arvioidaan.

6.2. Julkisen hallinnon ICT-toiminnan kehittäminen

Julkisen hallinnon tieto- ja viestintäteknisen toiminnan painopisteet

Valtiovarainministeriö vastaa julkisen hallinnon tieto- ja viestintäteknisen (ICT) toiminnan kehittämisestä ja ohjauksesta. Toimintaa kehitetään julkisen hallinnon ICT-strategian mukaisesti.

Valtion yhteinen perustietotekniikka- ja tietojärjestelmien palvelukeskus (TORI) aloittaa toimintansa 1.1.2014 lain valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniikkapalvelujen järjestämisestä tultua voimaan. Uuteen palvelukeskukseen arvioidaan siirrettävän vuosien 2014—2016 aikana 80 viraston ja laitoksen toimialariippumattomat tehtävät ja vuoden 2014 loppuun mennessä n. 630 henkilötyövuotta. Valtioneuvoston kehyspäätöksen 2014—2017 mukaisesti jatketaan julkisen hallinnon tietovarantojen avaamista kansalaisten, yritysten ja koko yhteiskunnan käyttöön. Valtiovarainministeriö on asettanut avoimen tiedon ohjelman koordinoimaan ja seuraamaan tietovarantojen avaamista ja kehittämään sitä varten yhteisiä käytäntöjä. Vuonna 2013 toteutettujen valtionhallinnon yhteisen ICT-hankesalkkuratkaisun käyttöönottojen jälkeen palvelussa siirrytään jatkuvan ylläpidon toimintamalliin.

Vuonna 2014 aloitetaan kansallisen palveluväylän toteuttaminen ja jatketaan palveluarkkitehtuurin kuvaamista. Valtiovarainministeriö ohjaa kansallisen tietoalan toimialat ylittävien tietoteknologisten palveluiden kehittämistä ja toimeenpanee kansallista tietopolitiikkaa. Tietoalan ohjauksen vahvistamisella ja kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaisten toimialat ylittävien tietoteknologisten ratkaisujen toteutuksella pyritään vahvistamaan kansallista tietojärjestelmien yhteentoimivuutta erityisesti julkisessa hallinnossa.

Vuonna 2013 aloitettua valtionhallinnon ympärivuorokautisen tietoturvatoiminnan kehittämishanketta (SecICT) jatketaan ja sen osana julkisesta verkosta tapahtuvien tietoturvaloukkausten havainnointi- ja reagointikykyä parannetaan kehittämällä GovCERT- ja GovHAVARO-palveluita.

Valtiovarainministeriö osallistuu kuntasektorin verkostomaiseen tietohallintoyhteistyöhön ja sovittaa yhteen yhteistyötä valtionhallinnon ja muiden sidosryhmien kanssa sekä tukee osaltaan kunta- ja palvelurakenteen ja julkisten palvelujen uudistamista. Vuonna 2014 toteutetaan mm. kuntarakenneuudistuksen ICT-muutostukea, Kuntatieto-hanketta ja Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelmaa. SADe-ohjelman hankkeiden toteuttamat palvelut, lukuun ottamatta sosiaali- ja terveysalan palvelukokonaisuutta, saadaan pääosin valmiiksi. Vuonna 2014 levitetään palveluja valtakunnalliseen käyttöön ja jatketaan palvelujen asiakaskäyttöönottojen tukea, valtakunnallisia viestintätoimenpiteitä ja ohjelman riippumaton arviointia.

Valtion budjettitalouden piirissä työskentelee v. 2014 n. 80 700 henkilöä ja työvoimakustannukset ovat n. 4,7 mrd. euroa.

Valtion 31.3.2014 päättyvä sopimus vuosille 2012—2014 on työmarkkinoiden keskusjärjestöjen välisen raamisopimuksen mukainen. Sopimuksen viimeisten, 1.4.2013 toteutettujen korotusten ns. perintövaikutuksen johdosta talousarvioesityksessä lisätään toimintamenomäärärahoja 17,3 milj. euroa.

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan keskeisiä tavoitteita ovat valtionhallinnon toiminnan tuloksellisuuden parantaminen ja kilpailukyvyn vahvistaminen työnantajana. Työelämän laatua, työn tuottavuutta sekä henkilöstön työhyvinvointia ja osaamista kehitetään yhteistyössä muiden työmarkkinatoimijoiden kanssa. Henkilöstön saatavuutta edistetään sisäisiä työmarkkinoita kehittämällä ja hyvällä työnantajakuvalla. Valtio tukee myös työnantajana kansantalouden kehitysedellytyksiä pidentämällä työuria valtionhallinnossa. Henkilöstön eläkkeellesiirtymisikä on noussut sekä työhyvinvointi pysynyt hyvällä tasolla ja parantunut työtyytyväisyyttä ja sairauspoissaolojen kehitystä kuvaavien mittarien valossa. Hallinnon kehittyessä vahvistetaan julkisen toiminnan arvopohjaa, hyvän hallinnon periaatteita ja korkeatasoista virkamiesetiikkaa.

Valtiolle on työnantajana tärkeää kyetä hankkimaan palvelukseensa, kehittämään ja kannustamaan päteviä johtajia, sillä johtajien eläkepoistuma on lähivuosina nopeaa. Valtion johtajapolitiikan painopisteitä jatkossa ovat johtajien rekrytoinnin, valmennuksen ja urapolkujen ja liikkuvuuden kehittäminen sekä tehtävissä onnistumisen edistäminen. Valtiovarainministeriö on muodostanut erityisen valtionhallinnon johdon tukitoiminnon, joka toimii läheisessä vuorovaikutuksessa ministeriöiden ja virastojen johdon kanssa.

6.3. Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka

Budjettitalouden henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja vuosina 2011—2014

Tunnusluku	2011	2012	2013[1)]	2014[1)]
Henkilöstön lukumäärä	85 100	82 800	81 800	80 700
Muutos edell. vuodesta, %	-1,5	-2,7	-1,2	-1,3
Henkilötyövuodet, lukumäärä	83 300	81 500	80 500	79 400
Muutos edell. vuodesta, %	-1,7	-2,2	-1,2	-1,4
Palkkasumma, milj. euroa[2)]	3 643	3 706	3 752	3 745
Työvoimakustannukset, milj. euroa[2)]	4 532	4 607	4 664	4 656
Keskimääräinen kokonaisansio euroa/kk/henkilö[2)]	3 520	3 690	3 780	3 820
Palkkojen sivukulut, %	61,5	61,5	61,5	61,5

Budjettitalouden henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja vuosina 2011—2014

Tunnusluku	2011	2012	2013[1)]	2014[1)]
Valtion maksamat kaikki eläkemenot, milj. euroa[3)]	3 776	4 047	4 232	4 409
Naisten osuus, %	48,7	48,4	48,4	48,4
Henkilöstön keski-ikä, vuotta	45,7	45,9	45,9	45,8

[1)] Vuosien 2013 ja 2014 tiedot ovat arvioita. Niissä on otettu huomioon tuottavuuden parantamisen mahdollistama valtion henkilöstön väheneminen, mutta ei muita vuoden 2014 talousarvioesitykseen sisältyviä henkilöstömuutoksia.

[2)] Vuosien 2013 ja 2014 arvioissa on otettu huomioon tiedossa olevista sopimuksista ja niiden soveltamisesta aiheutuvat lisäykset ja tuottavuuden parantamisen mahdollistama valtion henkilöstön väheneminen.

[3)] Vuosina 2012—2014 eläkemeno ei sisällä Kevalle maksettavaa korvausta kunnallistettujen valtion toimintojen eläkkeiden korvaamisesta.

7. Peruspalvelubudjettitarkastelu

7.1. Kuntatalouden tila ja kehitysnäkymät

Tilastokeskus julkaisi toukokuun lopussa kuntien ja kuntayhtymien ennakolliset tilinpäätöstiedot vuodelta 2012. Uudet tiedot eivät muuttaneet helmikuussa julkaistujen tilinpäätösarvioiden perusteella kuntatalouden kehityksestä muodostunutta kuvaa. Kuntatalous heikkeni selvästi v. 2012, kun menot kasvoivat huomattavasti nopeammin kuin tulot. Toimintamenot kasvoivat 5½ %, kun verotulojen ja valtionosuuksien kasvu jäi 2½ prosenttiin. Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate heikentyi 2,5 mrd. eurosta 1,8 mrd. euroon, eikä se riittänyt kattamaan edes poistoja. Investoinnit jatkoivat edelleen kasvuaan, ja nettoinvestoinnit nousivat 3,5 mrd. euroon. Kuntatalouden velka kasvoi ennätyksellisen paljon, 1,5 mrd. euroa.

Hallitus sopi elokuun 2013 lopussa rakennepoliittisesta ohjelmasta talouden kasvuedellytysten vahvistamiseksi ja kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi. Hallitus valmistautuu päättämään konkreettisesta ohjelmasta osa-aluekohtaisine toimineen ja niiden aikatauluineen marraskuun loppuun mennessä. Ohjelmaan sisältyviä toimenpiteitä ei ole tästä syystä otettu tässä peruspalvelubudjetissa huomioon.

Kuntatalous pysyy alijäämäisenä vuonna 2013

Vuonna 2013 kuntatalous pysyy alijäämäisenä, vaikkakin kuntatalouden tilan arvioidaan hieman kohenevan, kun kertaluontoiset tekijät, suuruudeltaan n. 400 milj. euroa, kasvattavat verokertymiä.

Kokonaistuotannon määrän arvioidaan alenevan v. 2013, mikä heikentää myös veropohjien kehitystä. Palkkatulojen ennustetaan kasvavan vain 1½ % ja yritysten tuloskehityksen olevan heikkoa. Kuntien verotulojen arvioidaan kuitenkin kasvavan 5½ %, mutta kasvu selittyy pääasiassa kertaluontoisilla tekijöillä. Ensinnäkin kunnallisverokertymää kasvattaa verontilityslain muutos, joka tuli

voimaan kesäkuussa 2013. Muutos nopeuttaa verotulojen tilittämistä kunnille ja lisää voimaantulovuonna kunnille tilitettävää kunnallisverokertymää n. 200 milj. eurolla. Toiseksi vuoden 2012 verotuksen valmistumisesta saatujen tietojen perusteella näyttää siltä, että pääomatuloveron määrä verovuonna 2012 jää selvästi ennustettua pienemmäksi ja että valtion jako-osuus on ollut liian korkea. Ansio- ja pääomatuloverojen tilityksessä sovellettavia verovuoden 2012 jako-osuuksia muutettiin elokuussa siten, että valtion osuus alenee ja muiden verosaajien osuudet nousevat. Oikaisu lisää kuntien verokertymää runsaat 200 milj. euroa.

Käyttötalouden valtionosuudet kasvavat 3½ %. Niiden kasvua hidastavat osana valtiontalouden sopeutustoimina tehty 125 milj. euron vähennys peruspalvelujen valtionosuuteen ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan indeksikorotuksen jäädytys, mikä vähentää kuntien ja kuntayhtymien valtionosuuksia n. 50 milj. eurolla. Valtion kolmannessa lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan puolestaan yhteensä 50 milj. euron lisäystä vuosina 2013 ja 2014 alkaviin oppilaitos- ja päiväkotirakennusten sekä sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten homekorjaushankkeisiin. Yhteensä verorahoituksen eli verotulojen ja valtionosuuksien kasvuksi arvioidaan 4½ %.

Kuntien toimintamenojen nimellisen kasvun arvioidaan hidastuvan runsaaseen 3 prosenttiin, koska kustannusten nousu hidastuu. Menojen volyymikasvuksi arvioidaan noin prosentti ja peruspalvelujen hintatason nousuksi n. 2 %. Ansiotason nousu kuntasektorilla hidastuu 1,8 prosenttiin edellisvuoden 3,6 prosentista. Kuntatalouden henkilöstömäärän arvioidaan pysyvän edellisen vuoden tasolla, joten henkilöstömenojen arvioidaan nousevan ansiotasokehitystä seuraten vajaat 2 %. Ostojen arvioidaan kasvavan nimellisesti 5½ % ja avustusten 5 %.

Näillä oletuksilla kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate kohenisi edellisvuodesta n. 400 milj. eurolla. Tilikauden tulos jää kuitenkin n. 200 milj. euroa alijäämäiseksi, eikä vuosikate riitä kattamaan poistoja. Velan määrä kasvaisi n. 1,6 mrd. eurolla v. 2013.

Kuntatalouden velkaantuminen jatkuu vuonna 2014

Vuonna 2014 talousnäkymien ennustetaan hieman paranevan. Kokonaistuotannon kasvun arvioidaan kuitenkin olevan vaimeaa ja veropohjien kasvavan näin ollen hitaasti. Hinta- ja kustannuskehityksen arvioidaan pysyvän maltillisena.

Kuntien verotulojen kasvuksi ennakoidaan 2 % v. 2014. Laskelmaan ei sisälly oletusta kunnallisvero- tai kiinteistöveroprosenttien korotuksista. Kunnallisveron tuoton arvioidaan kasvavan 1½ %. Tähän vaikuttaa veropohjan hitaan kasvun lisäksi se, että vuoden 2013 kunnallisverokertymää lisäsivät poikkeukselliset ja kertaluontoiset tekijät. Ansiotulojen verotuksen perustemuutosten arvioidaan nettomääräisesti lisäävän kunnallisveron tuottoa n. 47 milj. eurolla, mutta peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään vastaavan suuruinen vähennys. Kiinteistöveron tuottoa puolestaan kasvattaa 100 milj. eurolla kiinteistöjen arvostamisperusteiden tarkistaminen. Valtio kompensoi yhteisöverokannan alentamisen ja muut yhteisöveroon kohdistuvat perustemuutokset kunnille korottamalla näiden osuutta yhteisöveron tuotosta.

Käyttötalouden valtionosuudet alenevat 1½ %. Peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistuu 362 milj. euron suuruinen vähennys osana valtiontalouden sopeutustoimia. Toisaalta jäteveron tuottoa vastaavan euromääräisen lisäyksen ohjaaminen kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta lisää valtionosuuksia 70 milj. euroa v. 2014. Valtionosuuksia kasvattaa myös indeksikorotus, jota ei kuitenkaan tehdä valtiontalouden säästötoimien vuoksi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla. Yhteensä verotulojen ja valtionosuuksien kasvuksi ennakoidaan vain 1 %.

Valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen sisältyviä kuntatalouteen vaikuttavia toimenpiteitä tarkastellaan jäljempänä yksityiskohtaisemmin verojen ja valtionosuuksien yhteydessä (luvut 7.3. ja 7.4. sekä 7.5.).

Toimintamenojen arvioidaan kasvavan nimellisesti 3½ %. Ansiotason noususta käytetään teknistä oletusta 2,1 %. Peruspalvelujen kustannustason arvioidaan nousevan 2,1 %. Laskelmassa menojen volyymikasvu on n. 1 %, joka vastaa väestö- ja ikärakenteen muutoksesta aiheutuvaa peruspalvelujen kysynnän kasvua. Investointien arvioidaan pysyvän nimellisesti edellisen vuoden tasollaan. Menojen kehitystä menolajeittain tarkastellaan jäljempänä luvussa 7.2.

Näillä oletuksilla kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate heikkenisi lähes 800 milj. eurolla, ja kuntatalouden alijäämä syvenisi. Velan määrä kasvaisi runsaalla 2 mrd. eurolla.

Kuntatalouden tulojen ja menojen kehitysarvio vuosina 2013—2017 kuntien kirjanpidon mukaisesti, mrd. euroa.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tuloksen muodostuminen						
1. Toimintakate	-25,8	-26,7	-27,7	-28,7	-29,7	-30,8
2. Verotulot	19,3	20,4	20,8	21,5	22,0	22,9
3. Valtionosuudet, käyttötalous	8,1	8,4	8,3	8,5	8,6	8,7
4. Rahoitustuotot ja -kulut, netto	0,2	0,1	0,0	-0,2	-0,3	-0,5
5. Vuosikate (=1.+2.+3.+4.)	1,8	2,2	1,4	1,1	0,7	0,4
6. Poistot	-2,4	-2,7	-2,8	-2,9	-3,0	-3,1
7. Satunnaiset erät, netto	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
8. Tilikauden tulos	-0,4	-0,2	-1,1	-1,5	-2,0	-2,4
Rahoitus						
9. Vuosikate	1,8	2,2	1,4	1,1	0,7	0,4
10. Satunnaiset erät	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
12. Tulorahoitus, netto (=9.+10.+11.)	1,5	2,0	1,2	0,9	0,5	0,2
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-4,6	-4,6	-4,6	-4,6	-4,6	-4,6
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
15. Investoinnit, netto (=13.+14.)	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5	3,5
16. Rahoitusjäämä (=12.+15.)	-2,0	-1,5	-2,3	-2,6	-3,0	-3,3
17. Lainakanta[1)]	13,8	15,4	17,7	20,3	23,4	26,6
18. Kassavarat	4,2	4,2	4,1	4,0	3,9	3,8
19. Nettovelka (=17.-18.)	9,6	11,2	13,7	16,4	19,5	22,9

[1)] Lainakanta määräytyy laskelmissa rahoitusjäämän kehityksen mukaan. Esimerkiksi kunnallisverotuksen kiristyessä (muut tekijät ennallaan) rahoitusjäämä kohenee ja lainakannan kasvu pienenee.

Kuntatalouden näkymät lähivuosille ovat huolestuttavan synkät

Edellä olevassa taulukossa on hahmoteltu kuntatalouden tulojen ja menojen laskennallista kehitystä vuoteen 2017 asti. Laskelmassa on otettu huomioon valtiovarainministeriön keskipitkän aikavälin ennuste kokonaistaloudellisesta kehityksestä sekä valtion vuoden 2014 talousarvioesitys ja valtiontalouden vuosien 2014—2017 kehyspäätös.

Edellä olevan taulukon tarkastelussa ei ole kyse ennusteesta vaan ns. painelaskelmasta, jonka tarkoituksena on näyttää, mikä kuntatalouden keskimääräinen sopeuttamistarve on arvioitu tulokehitys huomioon ottaen. Toimintamenouran lähtökohdaksi on otettu ennustettu kustannuskehitys ja väestörakenteen muutoksen aiheuttama kysyntäpaine peruspalvelumenoihin. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti sekä kiinteistöveroprosentit pidetään laskelmassa vuoden 2013 tasolla. Vastaavasti maksuihin ei ole oletettu korotuksia, eikä menoja ole lähtökohtaisesti tasapainotettu tulokehityksen kanssa. Painelaskelmassa syntyvä rahoitusalijäämä kasvattaa suo-

raan kuntien lainakantaa. Laskelma kuvastaa kuntatalouden kehitystä kokonaisuudessaan tehdyillä oletuksilla; yksittäisten kuntien väliset erot sekä tulo- että menokehityksessä ovat suuria.

Vuosina 2015—2017 kuntatalouden näkymät heikkenevät edelleen, sillä ilman uusia toimenpiteitä toimintamenojen kasvu uhkaa jatkua kuntien tulojen kasvua selvästi nopeampana. Talouskasvu jatkuu hitaana, joten myös verotulojen kasvu on vaatimatonta. Valtiontalouden sopeutustoimet hillitsevät puolestaan valtionosuuksien kasvua.

Kuntien **verotulojen** ennustetaan kasvavan keskimäärin 3 % vuodessa. Kuntien keskinäiset erot verotulokehityksessä ovat kuitenkin suuret. Verotuloennustetta ja sen taustaoletuksia selostetaan tarkemmin luvussa 7.3.

Valtionosuudet on sisällytetty laskelmaan valtion vuoden 2014 talousarvioesityksen ja valtiontalouden kevään 2013 kehyspäätöksen mukaisina. Valtiontalouden päätetyt sopeutustoimet hidastavat valtionosuuksien kasvua tarkastelujaksolla.

Valtionosuuksien ja verotulojen arvioidaan kokonaisuudessaan kasvavan vuosina 2014—2017 keskimäärin 2½ % vuodessa

Toimintamenot kasvavat laskelmassa keskimäärin 3½ %. Niiden volyymikasvuksi arvioidaan noin yksi prosentti, mikä vastaa väestön määrän ja ikärakenteen muutoksesta johtuvaa palvelutarpeen arvioitua lisäystä. Kuntien kustannustason nousuennuste perustuu puolestaan valtiovarainministeriön kokonaistaloudellisen ennusteen mukaisiin hinta- ja kustannuskehitystä koskeviin laskentaoletuksiin. Valtion toimenpiteisiin sisältyy sekä kuntien menoja lisääviä että vähentäviä toimenpiteitä. Yhteenlaskettuna niiden ei arvioida koko kuntatalouden tasolla juuri vaikuttavan kuntatalouden menotasoon tarkasteluajanjaksolla. Kuntasektorin henkilöstömäärän oletetaan pysyvän vuoden 2012 tasolla, ja laskennallisen väestötekijöistä johdetun palvelutarpeen kasvun oletetaan toteutuvan palvelujen oston kautta.

Investointien on laskelmassa oletettu pysyvän viimeisimmän toteutumavuoden tasolla. Kuntasektorin investointipaineet ovat suuret, mutta toisaalta tiukkeneva kuntatalous rajoittaa investointeja.

Edellä kuvatuilla oletuksilla kuntatalouden vuosikate heikkenisi vuosi vuodelta, ja kuntatalouden alijäämäisyys olisi pysyvää. Painelaskelmassa syntyvä rahoitusalijäämä kasvattaa kokonaisuudessaan kuntien lainakantaa, joten edellä kuvatulla kehityksellä kuntatalouden velka kasvaisi keskimäärin n. 2,5 mrd. eurolla vuosittain. Kuntatalouden bruttovelka suhteessa bruttokansantuotteeseen nousisi lähes 12 prosenttiin tarkasteluajanjakson lopussa.

Kuntatalouden kehitys kuntaryhmittäin

Vuonna 2011 alkanut kuntien tulorahoituksen määrää osoittavan vuosikatteen lasku pysähtyy ja vuosikate kohentuu hieman vuosina 2013 ja 2014 valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osaston laskennallisen ennakointimallin mukaan koko maan tasolla. Ennakointimallissa ei ole mukana kuntayhtymiä. Malli sisältää oletuksia

kunnan talouden tasapainotuksesta, miltä osin sen mukainen arvio poikkeaa koko maan tasoisesta painelaskelmasta.

Kuntien lainakannan arvioidaan kasvavan v. 2013, ja kasvu jatkuu myös seuraavana vuonna. Lainakanta kasvaa kaikissa kuntakokoryhmissä, ja lainakannan kasvu on suurinta yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä. Koko maan tasolla kasvu on lähivuosina lähellä vuoden 2012 tasoa.

Vuoden 2012 ennakollisten tilinpäätöstietojen mukaan negatiivisen vuosikatteen kuntia oli 80. Vuosina 2013 ja 2014 näitä kuntia arvioidaan olevan hieman enemmän. Vuosikatteen heikkous tai negatiivisuus on tyypillistä asukasluvultaan keskimääräistä pienemmille kunnille, joskin lisääntyvässä määrin vaikeuksissa ovat myös monet seutukaupungit ja maakuntakeskukset. Lainakannan kasvu on ollut erittäin voimakasta suurimmissa kaupungeissa.

Vuonna 2012 vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja 232 kunnassa. Vuosina 2013 ja 2014 näiden kuntien määrän arvioidaan kasvavan jonkin verran.

Vuosien 2011 ja 2012 tilinpäätösten mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien (kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annetun lain 63 a §) tunnusluvut täyttyivät neljällä kunnalla. Yksi kunta on ensimmäistä kertaa arviointimenettelyssä. Kolme kuntaa ei ole saanut talouttaan tasapainotettua ja joutuvat arviointimenettelyyn uudelleen. Edellä mainitun lain mukainen arviointimenettely on toteutettu seitsemän kertaa ja niissä on ollut mukana yhteensä 28 kuntaa.

Manner-Suomen kuntien talouskehitys vuosina 2012—2014, euroa/as kuntaryhmittäin ilman kuntayhtymiä[1)]

Asukasluku	Vuosikate 2012	Vuosikate 2013	Vuosikate 2014	Lainakanta 2012	Lainakanta 2013	Lainakanta 2014
alle 2 000	142	48	75	2 320	2 395	2 504
2 000—6 000	148	83	118	1 829	1 879	1 987
6 001—10 000	156	144	160	2 123	2 153	2 221
10 001—20 000	133	129	151	2 289	2 311	2 369
20 001—40 000	187	222	256	2 114	2 117	2 126
40 001—100 000	111	157	181	2 521	2 584	2 706
yli 100 000	424	435	414	2 318	2 921	3 308
Koko maa	248	259	268	2 262	2 507	2 696

[1)] Vuodet 2013 ja 2014 eivät sisällä harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta ja toimintakatteen kasvu on peruspalvelubudjetin mukainen. Kaikki vuodet vuoden 2013 kuntajaolla.

Kuvio 3. Kuntien vuosikate ja kertynyt yli-/alijäämä vuoden 2012 tilinpäätöksessä

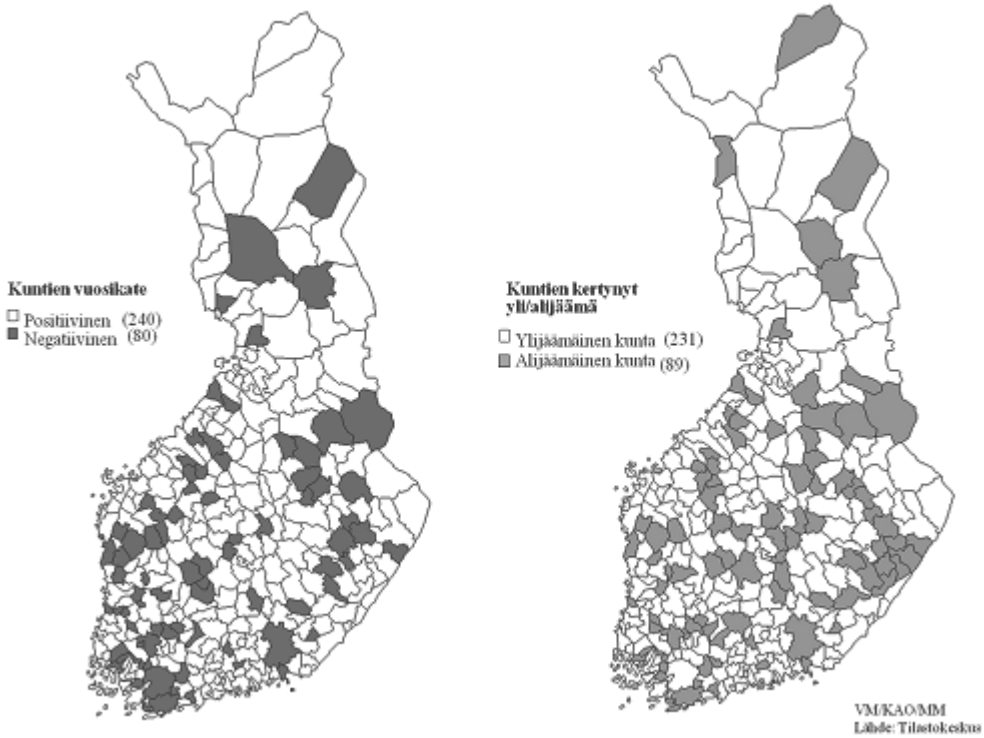

Kunnilla kasvava paine veroprosenttien korotuksiin ja toiminnan tehostamiseen

Kehitysarviossa toimintamenojen kasvun ennakoidaan hidastuvan viime vuosista, mutta menojen kasvu jatkuu aivan liian nopeana tulojen ennustettuun kasvuun nähden. Lähivuosien ja pidemmän aikavälin näkymät edellyttävät sitä, että toimintamenojen kasvun pitäisi sopeutua tulokehityksen asettamiin rajoihin. Tämä edellyttää myös kunnilta aktiivisia toimenpiteitä toiminnan tehostamiseksi. Keskeisessä asemassa kunta-alalla on myös työmarkkinaratkaisun taso.

On perusteltua olettaa, että lähivuosina kunnat pyrkivät hillitsemään menokasvuaan ja mitoittamaan menonsa lähemmäksi tulokehityksen asettamaa rajaa. Ensinnäkin valtionosuuksiin tehtävät vähennykset sekä yhteisöveron korotetun jako-osuuden poistuminen v. 2016 kaventavat tuntuvasti kuntatalouden liikkumavaraa. Toiseksi talouskasvun ennustetaan olevan lähivuosina hidasta, ja talouden näkymiin liittyy merkittäviä epävarmuuksia. Veropohjien ja sitä myöten verotulojen kasvu saattaa tästä syystä jäädä tässä arvioitua hitaammaksi. Kolmanneksi kunnan talouden kääntyminen alijäämäiseksi velvoittaa kunnat ryhtymään ennakoiviin toimenpiteisiin taloutensa tasapainottamiseksi.

Korkotaso on pysynyt viime vuodet poikkeuksellisen matalalla tasolla, mutta keskipitkällä aikavälillä myös korkotason nousu yhdessä velkamäärän tuntuvan kasvun kanssa uhkaa lisätä kuntien rahoitusmenoja ja siten heikentää kuntataloutta entisestään. Lisäksi väestön ikääntymisestä kansantalouteen ja kuntatalouteen kohdistuvat paineet kasvavat vuosi vuodelta, mikä korostaa peruspalvelujen tuottavuutta parantavien uudistusten välttämättömyyttä.

Kuntien omilla toimilla menokasvun hillintä on mahdollista pääasiassa tuottavuutta parantamalla, palvelurakenteita uudistamalla sekä ottamalla käyttöön uusia tuloksellisuutta lisääviä toimintatapoja. Tuottavuuden parantaminen on mahdollista kuitenkin vain rajatulta osin, sillä valtaosa kuntien toiminnasta on lailla säädeltyä ja erilaisin normein ohjattua. Mitä enemmän palvelujen järjestämistä ohjataan kuntia sitovilla mitoituksilla ja normeilla, sitä vähäisempiä ovat kuntien omat mahdollisuudet hillitä menokasvua. Nykyisillä velvoitteilla ja tehtävien määrällä kunnat eivät selviä talouden vakautuksesta ilman merkittäviä verojen korotuksia.

Jotta vuosikate riittäisi kattamaan poistot ja kuntatalous olisi kuntalain tarkoittamassa mielessä tasapainossa, vuosikatteen pitäisi olla lähes 2,4 mrd. euroa korkeampi v. 2017. Tämä merkitsee keskimääräisen kunnallisveroprosentin noin 2½ prosenttiyksikön suuruista korotuspainetta vuoden 2017 tasossa. Jos sopeutus tapahtuisi kokonaisuudessaan toimintamenojen kasvun hidastumisen kautta, toimintamenojen kasvun pitäisi olla vuosittain miltei 2 prosenttiyksikön verran tässä esitettyä hitaampaa. Tämän toteutuminen edellyttäisi sitä, että toimintamenot alenisivat reaalisesti. Ottaen huomioon kuntien tehtäväkentän laajuus ja rajoitettu liikkumavara sekä väestön ikääntymisestä seuraava palvelutarpeen kasvu kuntatalouden synkät näkymät lisäävät painetta kunnallisveroprosenttien tuntuviin korotuksiin ja samalla kokonaisveroasteen nousuun. Lisäksi on syytä huomata, että kuntatalouden velkaantumisen kasvun pysäyttäminen edellyttäisi edellä esitettyä vielä suurempaa tulo- tai menosopeutusta.

7.2. Kuntien menojen kehitys

Menojen kehitys vuonna 2012

Kuntien toimintamenojen kasvu jatkui nopeana v. 2012. Menot kasvoivat nimellisesti 5½ %. Kunta-alan palkkamenot kasvoivat 4 %. Ansiotason nousu oli 3,2 %, ja henkilöstömäärä pysyi edellisen vuoden tasolla. Palkkamenojen nousua selittää osaltaan lomapalkkavelan kirjaamistavan muutos. Ostot kasvoivat 7 % ja kuntien maksamat avustukset 7½ %. Toimintatulojen kasvu jäi toimintamenojen kasvua pienemmäksi, alle 4 prosenttiin.

Menokehitys vuosina 2013—2017

Vuosina 2013—2017 toimintamenojen kasvun arvioidaan hidastuvan kustannustason nousun hidastuessa. Toimintamenojen keskimääräiseksi kasvuksi arvioidaan 3½ %.

Toimintamenojen kasvu on tässä painelaskelmassa hitaampaa kuin viime vuosien toteutunut kasvu. Tähän vaikuttaa ensinnäkin se, että kustannustason nousu arvioidaan lähivuosina selvästi hitaammaksi kuin viime vuosien toteutunut kehitys. Toiseksi laskelmassa myös menojen volyymin kasvu hidastuu viime vuosien toteutuneelta tasolta. Laskelman lähtökohtana on laskennallinen väestötekijöistä johdettu palvelutarpeen kasvu, ja valtion toimenpiteiden ei arvioida kokonaisuutena lisäävän kuntien menoja. Menokasvun hidastuminen kuvatulla tavalla edellyttää kuitenkin paitsi kuntien omia toimenpiteitä menokehityksen hillitsemiseksi myös maltillisia palkankorotuksia sekä sitä, että valtio pidättäytyy antamasta kunnille uusia tehtäviä ja tehtävien hoitoa koskevia velvoitteita.

Toimintamenojen volyymin arvioidaan kasvavan noin prosentilla, mikä vastaa väestön määrän ja ikärakenteen muutoksesta johtuvaa palvelutarpeen arvioitua lisäystä. Kuntien kustannustason nousuennuste perustuu puolestaan valtiovarainministeriön kokonaistaloudellisen ennusteen mukaisiin hinta- ja kustannuskehitystä koskeviin laskentaoletuksiin.

Kevään 2013 valtiontalouden kehyspäätöksen yhteydessä linjattiin, että vuosina 2014—2017 toteutetaan toimintaohjelma, jolla vähennetään kuntien lakisääteisten tehtävien perusteella säädettyjä velvoitteita. Ohjelman tavoitteena on saavuttaa yhden miljardin euron kokonaisvähennys kuntien ja kuntayhtymien toimintamenoihin vuoden 2017 tasolla. Ohjelma valmistellaan lokakuun 2013 loppuun mennessä. Ohjelmaa ei ole otettu huomioon tässä kehitysarviossa, koska sen valmistelu on vielä kesken ja toimenpiteet täsmentymättä.

Laskelmassa on tehty tekninen oletus, että toimintatulot kasvavat puoli prosenttiyksikköä toimintamenojen kasvua hitaammin. Tämä oletus pohjautuu toteutuneeseen kehitykseen, jonka perusteella on havaittavissa, että joinakin vuosina toimintatulojen kasvu on jäänyt selvästi alle toimintamenojen kasvun. Alempaa kasvuoletusta voi perustella myös liikelaitosten yhtiöittämisvelvoitteella, jonka arvioidaan merkittävästi vähentävän kuntasektorin toimintatuottojen

määrää. Toisaalta toimintamenotkin vähenisivät mutta vähemmän, joten myös kuntien ja kuntayhtymien toimintakate heikkenisi.

Henkilöstömenot

Kuntatalouden toimintamenoista henkilöstömenojen osuus on lähes 60 %. Palkkamenojen arvioidaan kasvavan vajaat 2 % v. 2013. Henkilöstömäärä nousi voimakkaasti vuoteen 2008 asti, mutta sen jälkeen muutokset ovat olleet pieniä. Laskelman lähtökohtana on oletus, että kuntien ja kuntayhtymien henkilöstömäärä pysyy viimeisimmän toteumatiedon eli vuoden 2012 tasolla, joten kehitysarviossa kuntatalouden henkilöstömenojen kehitys seuraa ansiotason ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen kehitystä. Vuodesta 2014 lähtien ansiotason noususta käytetään teknistä oletusta, jonka mukaan kuntasektorin ansiotaso nousisi 2,1 % vuosina 2014—2015 ja sen jälkeen 2,5 % vuodessa. Edellä kuvatuilla oletuksilla palkkamenot kasvaisivat vuosina 2014—2017 keskimäärin runsaat 2½ % vuodessa, minkä toteutuminen edellyttää maltillisia palkankorotuksia sekä kuntien aktiivisia toimia palkkamenojen kasvun hillitsemiseksi.

Kuntatyönantajan maksut nousevat hieman v. 2014, mutta sen jälkeen niiden oletetaan hieman alenevan vuosittain. Kuntatyönantajan eläkemaksun arvioidaan Kevan ennusteen mukaisesti pysyvän kuluvan vuoden 23,90 prosentin tasolla v. 2014, alenevan 23,50 prosenttiin v. 2015 ja sen jälkeen 0,2 prosenttiyksiköllä vuosittain. Työnantajan maksu alenee vuodesta 2015 lähtien, kun työntekijän eläkemaksun ennakoidaan nousevan nopeammin kuin kokonaiseläkemaksun.

Ostot

Laskelmassa ostojen nimellisen kasvun oletetaan kustannustason nousupaineiden pienenemisen myötä hidastuvan 5½ prosenttiin vuodessa, mikä on hitaampaa kuin viime vuosien toteutunut kehitys. Menneen kehityksen perusteella on havaittavissa, että ostojen kasvu, kuten toimintamenojen kasvu yleensäkin, on seurannut jossain määrin kuntien tulojen kehitystä. Ostomenojen kasvun hidastumiseen vaikuttaa sekä kuntatalouden tiukkeneminen että kustannusten nousun hidastuminen.

Avustukset

Kuntien maksamien avustusten oletetaan kasvavan 5 % v. 2013. Toimeentulotukimenoja kasvattavat toimeentulotukeen ja asumistukeen tehdyt perustemuutokset sekä työttömyyden kasvu. Toimeentulotuen perusosan korottaminen kasvattaa toimeentulotukimenoja, ja perusturvan korottaminen ja asumistuen tulorajojen korotus puolestaan pienentävät. Nettomääräisesti nämä uudistukset lisäävät toimeentulotukimenoja. Hallituskauden loppupuolella toteutettavan asumistuen uudistamisen arvioidaan puolestaan vähentävän toimeentulotuen tarvetta ja siten alentavan toimeentulotukimenoja. Työttömien määrän ennustetaan nousevan v. 2013, mutta sen jälkeen työttömyyden ennustetaan hitaasti vähenevän. Työttömyyden alentuessa ja työllisyyden kohentuessa myös toimeentulotukimenojen kasvun oletetaan hidastuvan. Riskinä on, että työttö-

myysjaksojen pitkittymisen myötä toimeentulotukimenot pysyvät korkeina.

Valtiontalouden kevään 2013 kehyspäätöksessä päätettiin, että työmarkkinatuen rahoitusvastuuta siirretään valtiolta kunnille vuoden 2015 alusta lukien. Tässä laskelmassa on oletettu, että se lisää kuntien maksamia avustuksia 150 milj. eurolla vuodesta 2015 alkaen. Vaikutukset kuntatalouteen täsmentyvät uudistuksen valmistelun edetessä.

Korkomenot

Korkomenojen kehitykseen vaikuttaa lainakannan ja korkotason kehitys. Kuntatalouden lainakannan huomattavasta kasvusta huolimatta korkomenojen kasvu on jäänyt maltilliseksi johtuen matalasta korkotasosta. Korkotason arvioidaan kääntyvän nousuun lähivuosina. Rahoituskustannusten nousu heikentää erityisesti pahimmin velkaantuneiden kuntien taloudellista liikkumavaraa.

Investoinnit

Kuntien ja kuntayhtymien bruttoinvestointien oletetaan kuntatalouden kehitysarviossa pysyvän vuoden 2012 tasolla 4,6 mrd. eurossa. Investointipaineet ovat suuret johtuen muun muassa koulujen ja muiden julkisten rakennusten peruskorjauksista tilojen sisäilmaongelmien yleistymisen vuoksi sekä kasvukeskusten investoinneista. Talouden kiristyessä kunnissa joudutaan harkitsemaan uusien investointien aloituksia. Valtion kolmannessa lisätalousarvioesityksessä kohdennetaan lisäyksiä kunnille myönnettäviin homekorjausavustuksiin. Näiden avustusten arvioidaan jonkin verran aikaistavan korjauksia ja vaikuttavan investointien kohdentumiseen, mutta kokonaisuuden tasolla investointien lisäys jäänee pieneksi.

Poistot

Laskelmassa on poistojen osalta otettu huomioon v. 2011 tehty tarkistus kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeisiin. Niissä suositellaan poisto-ohjeen liitteen mukaisten poistoaikojen alarajojen (tasapoistossa poistoajan alaraja, jäännösarvopoistossa korkein poisto-prosentti) käyttämistä, ellei pidemmän poistoajan käyttämiseen ole erityistä hyödykekohtaista perustetta. Tämän arvioidaan näkyvän vuoden 2013 tilinpäätöksissä poistotason selvänä kasvuna, kun kertapoistojen taso nousee.

Kuntien ja kuntayhtymien menot vuosina 2012—2017, mrd. euroa

Käyvin hinnoin	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1. Toimintamenot	37,6	38,9	40,2	41,5	42,9	44,4
Palkkausmenot	21,1	21,5	22,1	22,4	23,0	23,5
Palkat	16,3	16,6	16,9	17,3	17,7	18,2
Muut henkilömenot	4,8	5,0	5,1	5,2	5,3	5,4
Ostot	13,6	14,3	15,0	15,8	16,7	17,5
Avustukset	2,2	2,3	2,4	2,6	2,6	2,6
Muut toimintamenot	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
2. Toimintatulot	11,8	12,2	12,5	12,9	13,2	13,6
3. Toimintakate	-25,8	-26,7	-27,7	-28,7	-29,7	-30,8
4. Korkomenot, brutto	0,3	0,4	0,5	0,7	0,9	1,1
5. Investoinnit, brutto	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6
6. Kokonaismenot (1+4+5)	42,6	43,8	45,3	46,9	48,4	50,0
7. Bruttokansantuote, mrd. euroa	192,5	195,3	201,7	209,7	217,6	225,4
8. Toimintamenot, % BKT:sta	19,5	19,9	19,9	19,8	19,7	19,7
9. Kokonaismenot, % BKT:sta	22,1	22,4	22,5	22,3	22,3	22,2
10. Kokonaistulot, % BKT:sta	21,3	21,8	21,5	21,2	21,0	20,9
11. Toimintatulot, % toimintamenoista	31,4	31,3	31,1	31,0	30,8	30,7
Kunta-alan henkilöstön määrä, 1000 henkilöä	464	462	462	462	462	462

7.3. Kuntien verotulot

Kuntien tuloista lähes puolet (45 %) muodostuu verotuotoista. Kuntien verotulolähteet ovat kunnallinen ansiotulovero, kiinteistövero ja osuus yhteisöveron tuotosta. Vuonna 2012 kunnallisveron osuus verotuloista oli 87 %, yhteisöveron 6 % ja kiinteistöveron 7 %.

Kunnallisvero on lähtökohtaisesti suhteellinen vero, mutta vähennysjärjestelmästä johtuen kunnallisveroon on tullut progressiivisia elementtejä. Vähennysjärjestelmän laajentaminen on johtanut siihen, että nimellisen ja efektiivisen kunnallisveron erotus on noussut jo n. 5 prosenttiyksikköön. Kunnat päättävät vuosittain paikallisesti soveltamansa kunnallisveroprosentin, valtion tasolla päätetään muista veron määräytymisperusteista ja verovähennyksistä. Vuonna 2013 korkein kunnallisveroprosentti on 22 ja matalin 16,25. Keskimääräinen painotettu veroprosentti on 19,38, ja se nousi n. 0,1 prosenttiyksikön edellisvuodesta.

Kunnille jaetaan osa yhteisöveron tuotosta kuntakohtaisten jakoosuuksien perusteella. Yhteisöveron perusteet ja veroprosentin päättää valtio. Vuonna 2013 kunnat saavat yhteisöveron tuotosta 29,49 %. Verovuosille 2012—2015 kuntien yhteisöveron jakoosuutta on korotettu määräaikaisesti 5 prosenttiyksiköllä.

Kiinteistövero on paikallistason vero. Kiinteistövero määräytyy kiinteistön verotusarvon ja kunnan päättämän veroprosentin mu-

kaan. Kiinteistöt on jaettu veroprosentin määräämistä varten kuuteen ryhmään, joiden veroprosenteille on laissa säädetty ala- ja yläarajat. Vuonna 2013 keskimääräinen Manner-Suomessa sovellettu yleinen kiinteistöveroprosentti on 0,92 ja vakituisen asuinrakennuksen 0,41.

Verotulojen kehitys vuosina 2014—2017

Vuonna 2014 kuntien verotuloiksi arvioidaan 20,8 mrd. euroa, ja niiden arvioidaan kasvavan n. 2 %. Alla olevassa taulukossa on ennuste kuntien verotuloista vuoteen 2017 saakka eriteltynä verolajeittain.

Ennuste kuntien **verotulojen** kehityksestä perustuu valtiovarainministeriön kokonaistaloudelliseen ennusteeseen. Kunnallisveron kannalta keskeisten palkkatulojen arvioidaan kasvavan keskimäärin 2,8 % vuosina 2014—2017 ja ansiotulojen yhteensä keskimäärin runsaat 3 % vuodessa. Yhteisöveroennusteessa käytettävän toimintaylijäämän ennustetaan kasvavan keskimäärin 5½ %.

Laskelmassa on otettu huomioon hallitusohjelman ja valtiontalouden kehyspäätösten verotusta koskevat linjaukset. Vuonna 2015 veroperusteita tarkistetaan hallitusohjelman mukaisesti siten, että työn verotus ei kiristy ansiotason tai kuluttajahintojen nousun seurauksena. Vuosien 2016—2017 osalta oletuksena on, että valtion tuloveroasteikon rajoihin tehdään inflaatiotarkistus. Lisäksi kuntien yhteisövero-osuuden määräaikainen korotus 5 prosenttiyksiköllä päättyy vuoden 2015 lopussa. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti sekä kiinteistöveroprosentit pidetään laskelmassa vuoden 2013 tasolla.

Näillä oletuksilla kuntien verotulot kasvaisivat keskimäärin 3 % vuosina 2014—2017. Kunnallisveron tuotto kasvaa keskimäärin 3 % vuosittain seuraten palkkatulojen kasvuennustetta. Kuntien saama yhteisöverotuotto ei tarkasteluajanjaksolla juuri kasva johtuen kuntien yhteisövero-osuuden määräaikaisen korotuksen päättymisestä v. 2016. Kiinteistöveron tuoton ennakoidaan puolestaan kasvavan keskimäärin 3½ %.

Kuntien verotulot vuosina 2012—2017, milj. euroa

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kunnallisvero	16 846	17 743	17 990	18 569	19 251	20 054
Yhteisövero	1 212	1 299	1 374	1 432	1 282	1 365
Kiinteistövero	1 270	1 330	1 450	1 470	1 500	1 530
Verotulot yht.	19 319	20 372	20 814	21 471	22 033	22 949
Verotulot, % BKT:sta	10,0	10,4	10,3	10,2	10,1	10,2
Muutos, %						
Kunnallisvero	4,0	5,3	1,4	3,2	3,7	4,2
Yhteisövero	-27,3	7,2	5,8	4,2	-10,5	6,5
Kiinteistövero	6,1	4,7	9,0	1,4	2,0	2,0
Verotulot yht.	1,3	5,4	2,2	3,2	2,6	4,2
Kunnallisveroprosentti, keskimäär.	19,24	19,38	19,38	19,38	19,38	19,38
Yhteisöveroprosentti	24,5	24,5	20	20	20	20
Kuntien osuus yhteisöverosta, %	28,34	29,49	35,17	34,16	28,04	28,04

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntien verotuloihin

Ansiotuloverotus

Ansiotuloverotukseen ehdotetaan vuosille 2014 ja 2015 pääasiassa verovähennyksiä koskevia muutoksia. Verotusta kevennetään matalimmilla tulotasoilla korottamalla kunnallisverotuksen perusvähennyksen sekä työtulovähennyksen enimmäismäärää 30 eurolla. Tämä vähentää kuntien verotuloja arviolta yhteensä 27 milj. euroa. Lisäksi kotitalousvähennyksen enimmäismäärää korotetaan nykyisestä 2 000 eurosta 2 400 euroon. Kunnallisveron tuottoa korotus vähentäisi 4 milj. eurolla. Asuntolainojen korkovähennysoikeutta rajoitetaan edelleen 5 prosenttiyksiköllä sekä 2014 että 2015. Rajaukset lisäävät kuntien verotuloja 7 milj. eurolla v. 2014 ja 9 milj. eurolla v. 2015. Opintolainan korkovähennys poistetaan kokonaan v. 2015, mikä lisää kuntien verotuloja 4,5 milj. eurolla. Aiemmin tehtyjä kuntien verotuottoihin vaikuttavia päätöksiä ovat avainhenkilölain jatkaminen sekä verovapaiden kilometrikorvausten lisärajaus, joista ensin mainittu vähentää kunnallisveron tuottoa n. 0,5 milj. eurolla ja viimeksi mainittu puolestaan kasvattaa tuottoa n. 6,5 milj. eurolla.

Kunnallisveron tuottoon vaikuttaa v. 2014 myös osinkoverotuksen rakenteellinen uudistus. Uudessa osinkoverotusjärjestelmässä muista kuin julkisesti noteeratuista yhtiöistä saadut osingot verotetaan siten, että osakkeen matemaattiselle arvolle laskettua 8 prosentin vuotuista tuottoa vastaavasta osingon määrästä 25 % on veronalaista pääomatuloa kuitenkin enintään 150 000 euroon saakka. Euromääräisen rajan ylimenevältä osalta osinko on 85-prosenttisesti veronalaista pääomatuloa. Osakkeen matemaattiselle arvolle laske-

tun 8 prosentin vuotuisen tuoton ylimenevältä osalta osinko on puolestaan 75-prosenttisesti veronalaista ansiotuloa.Muutosten arvioidaan lisäävän kunnallisveron tuottoa 65 milj. eurolla.

Veroperustemuutosten aiheuttama verotulojen lisäys vähentää peruspalvelujen valtionosuutta 47 milj. eurolla v. 2014.

Vuoden 2014 veroperustemuutosten vaikutukset verotuloihin

	Milj. euroa
Asuntolainan korkovähennyksen rajaaminen 75 prosenttiin	7
Avainhenkilölain voimassaolon jatkaminen	-0,5
Kehitetään kilometrikorvausten laskentatapaa	6,5
Työtulovähennyksen korottaminen	-18
Perusvähennyksen korottaminen	-9
Kotitalousvähennyksen korottaminen	-4
Osinkoverotuksen muutos	65
Yhteensä	47

Yhteisövero

Yhteisöverokantaa alennetaan nykyisestä 24,5 prosentista 20 prosenttiin v. 2014. Samalla kuitenkin yhteisöveropohjaa laajennetaan poistamalla ja rajoittamalla verotukia. Edustuskulujen vähennysoikeus poistetaan, velan korkovähennysoikeutta rajataan edelleen ja taloudelliselta käyttöiältään pitkäaikaisempien investointien poistot verotuksessa muutetaan hyödykekohtaisiksi. Lisäksi päätettiin poistaa yrityksille suunnatut määräaikaiset verokannustimet jo vuotta aikaisemmin, eli t&k -vähennys ja teollisuusinvestointeja koskevat korotetut poistot perutaan verovuodelta 2015.

Verokannan alentamisen arvioidaan pienentävän yhteisöveron tuottoa n. 870 milj. eurolla. Verotukien rajaamisten arvioidaan puolestaan kasvattavan yhteisöveron tuottoa yhteensä n. 60 milj. eurolla v. 2014 ja v. 2015 n. 190 milj. eurolla.

Veroperustemuutoksista aiheutuvat yhteisöverotulojen muutokset kompensoidaan kunnille verojärjestelmän sisällä kuntien yhteisövero-osuutta muuttamalla. Verokannan alentamisen vaikutus kuntien yhteisöveron jako-osuuteen määritellään laskennallisesti suhteellisena muutoksena siten, että jako-osuus ennen verokannan alentamista kerrotaan vuoteen 2013 voimassa olevan veroprosentin (24,5 %) ja uuden vuodesta 2014 voimaan tulevan prosentin (20 %) suhteella. Laskelmassa jako-osuutena ennen verokannan alentamista käytetään prosenttiosuutta, joka ei sisällä vuoden 2014 tilapäisiä tai vuoden 2014 alusta voimaan tulevien veroperustemuutosten jako-osuusmuutoksia.

Vuoden 2014 yhteisöveron veroperustemuutosten kompensointi kunnille yhteisöveron jako-osuutta muuttamalla

	Euromääräinen muutos, milj. euroa	Prosenttiosuuden muutos
Edustuskulujen vähennyskelpoisuuden poistaminen	11,1	-0,28
Korkovähennysoikeuden lisärajaus	4,1	-0,10
Pitkäaikaisten investointien muuttaminen hyödykekohtaiseksi	5,8	-0,15
Koulutusvähennys	-16,6	0,42
Yhteensä	4,4	-0,11
Kuntien osuus (%) yhteisöveron tuotosta v. 2014		35,17

Kiinteistövero

Kiinteistöjen arvostamisperusteita tarkistetaan kuntien kiinteistöveropohjan vahvistamiseksi. Rakennusten jälleenhankinta-arvoja korotetaan. Lisäksi asuinrakennusten ikäalennusten enimmäismäärää alennetaan 80 prosentista 70 prosenttiin. Myös maapohjien verotusarvoja korotetaan laskentaperusteita tarkistamalla. Kaiken kaikkiaan arvostamisperusteiden muutosten arvioidaan lisäävän kuntien kiinteistöverotuloja n. 100 milj. eurolla. Kiinteistöveron kehittämistyöryhmän työ jatkuu tavoitteena kiinteistöveropohjan laajentaminen ja kiinteistöverotuottojen kasvattaminen.

7.4. Kuntien valtionavut

Kuntien valtionosuusjärjestelmä

Kuntien valtionavut ovat laskennallisia ja yleiskatteisia valtionosuuksia sekä määrättyihin käyttötarkoituksiin kohdistettavia valtionavustuksia, joiden suuruus kattaa määrätyn osuuden toiminnan kustannuksista. Valtionavut koostuvat pääosin valtionosuuksista, jotka muuttuvat asukasluvun ja ikärakenteen sekä kustannustason muutoksen perusteella. Lisäksi valtionosuudet ja -avustukset muuttuvat päätösperusteisesti lainsäädännön muutosten ja budjettipäätösten perusteella (valtion toimenpiteet).

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta valtaosa, n. 90 % muodostuu päivähoidon, esi- ja perusopetuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon, yleisten kirjastojen, kuntien yleisen kulttuuritoimen sekä taiteen perusopetuksen laskennallisen perusteen ja kunnan omarahoitusosuuden erotuksesta. Kunnan itse rahoitettava osuus laskennallisista kustannuksista on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri nykyisten valtionosuusperusteiden mukaisesti. Lisäksi kunnan peruspalvelujen valtionosuus sisältää yleisen osan, verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen, erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan ja saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat, valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset sekä valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasauksen. Kunnan peruspalvelujen valtionosuutta hallinnoi valtiovarainministeriö. Osana kunnan peruspalvelujen valtionosuutta voidaan myöntää harkinnanvaraista

valtionosuuden korotusta vaikeassa taloustilanteessa oleville kunnille. Korotuksen kokonaismäärä päätetään vuosittain.

Toisen asteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen rahoituksesta (nk. ylläpitäjäjärjestelmä) sekä perusopetuksen oppilaskohtaisesti myönnettävästä rahoituksesta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Ylläpitäjäjärjestelmän seurauksena kunnat rahoittavat kunnan asukaskohtaisella rahoitusosuudella myös yksityisten sekä kuntayhtymien järjestämää lukiokoulutusta, ammatillista peruskoulutusta ja ammattikorkeakoulutusta. Myös aikuiskoulutus, liikunta- ja nuorisotoimi sekä museot, teatterit ja orkesterit, opetustuntikohtaisesti rahoitettava taiteen perusopetus sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitus kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriön budjettiin ja hallintoon.

Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasausjärjestelmän kautta kuntien verotulot ovat yhteydessä valtionosuusjärjestelmään. Tasauksessa kunnalle myönnettyä valtionosuutta lisätään (tasauslisä) tai vähennetään (tasausvähennys) kunnan omaan laskennalliseen verotuloon perustuen. Kunta on oikeutettu tasauslisään, jos kunnan laskennallinen verotulo asukasta kohden alittaa 91,86 % (tasausraja) maan keskimääräisestä laskennallisesta asukaskohtaisesta verotulosta. Kiinteistövero irrotettiin verotuloihin perustuvasta valtionosuuksien tasausjärjestelmästä vuoden 2012 alusta. Tasauslisällä jokaiselle kunnalle taataan vähintään tasausrajan mukainen verotulo asukasta kohden. Kunnan valtionosuuteen tehdään tasausvähennys, jos kunnan laskennallinen verotulo asukasta kohden ylittää tasausrajan. Tasausvähennys on 37 % kunnan tasausrajan ylittävästä verotulosta. Jos kunnille yhteensä maksettavat tasauslisät ovat suuremmat kuin kuntien valtionosuuksiin tehtävät tasausvähennykset, vähennetään kuntien valtionosuudesta tätä erotusta vastaava määrä. Jos puolestaan tasausvähennykset ovat suuremmat kuin tasauslisät, lisätään kuntien valtionosuuteen tätä erotusta vastaava määrä. Valtionosuuden vähennys tai lisäys on kaikissa kunnissa asukasta kohti yhtä suuri.

Valtionosuusjärjestelmään sisältyvä valtionosuusprosentti kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden valtionosuusprosentti alenee 1,39 prosenttiyksikköä ja on 29,57 v. 2014. Näin ollen kunnan rahoitusosuus peruspalveluihin on 70,43 %. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja ammattikorkeakoulujen valtionosuusprosentti on 41,89 % ja kuntien osuus vastaavasti 58,11 %. Valtionosuusjärjestelmään perustuva valtionrahoitus on kunnille yleiskatteellista korvamerkitsemätöntä rahaa, jonka kohdentamisesta kunnan sisällä päättää kunta itse.

Valtiovarainministeriö tekee päätökset kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta sekä kotikuntakorvauksen perusosista. Valtionosuutta kuntien peruspalvelujen järjestämiseen myönnetään runsaat 8,6 mrd. euroa

v. 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoima valtionosuus kunnille ja kuntayhtymille on vajaat 1 mrd. euroa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden, esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvausten sekä opetus- ja kulttuuriministeriön opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisten valtionosuuksien ja muun rahoituksen maksatus tapahtuu kootusti yhtenä kokonaisuutena valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut 2012—2014 valtion talousarviossa (milj. euroa) ja muutos 2013—2014 (%)

	2012 budjetoitu[1)]	2013 budjetoitu[1)]	2014 esitys	2013—2014, %
Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevat laskennalliset valtionosuudet tasauserineen				
VM	8 472	8 677	8 627	-0,6
OKM	1 017	979	976	-0,3
siitä kuntayhtymät	1 505	1 386	1 382	-0,3
Laskennalliset valtionosuudet yhteensä	**9 489**	**9 656**	**9 603**	-0,6
Muut peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavustukset				
VM, kuntien yhdistymisavustukset	44	67	35	-47,7
OKM, harkinnanvaraiset avustukset	140	158	159	0,8
OKM, liikuntatoimi ja nuorisotyö	27	27	27	0,3
OKM, perustamishankkeet	83	98	52	-47,0
TEM, työllistämistuki kunnille ja pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisen kokeilu	66	83	82	-1,2
TEM, pakolaisista ja turvapaikanhakijoista maksettavat korvaukset	112	95	93	-2,5
STM, valtionavustus vanhuspalvelulain toimeenpanoon	0	6	0	-100,0
STM, oikeuspsykiatriset tutkimukset sekä potilassiirrot [2)]	10	11	13	20,0
STM, terveydenhoitolain mukainen tutkimus (EVO)	36	31	30	-3,2
STM, lääkäri- ja hammaslääkärikoulutus (EVO)	109	110	110	0,4
STM, kehittämishankkeet (Kaste)	18	18	12	-37,5
STM, korjaushankkeet	20	15	0	-100,0
STM, perustoimeentulotuki	357	345	332	-3,7
STM, kuntouttava työtoiminta	23	26	26	1,9
Muut peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavustukset yhteensä	**1 045**	**1 090**	**972**	**-10,8**
STM, valtion korvaus lääkärihelikopteritoimintaan	22	24	33	38,1
Peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavut yhteensä	**10 557**	**10 770**	**10 608**	-1,5

[1)] Talousarvio ja lisätalousarviot

[2)] Määrärahaan ehdotetaan lisäystä 2,2 milj.euroa ja tehtävän siirtoa kunnilta valtiolle v. 2014. Euromäärä siirrettäisiin valtionosuusmomentilta 28.90.30.

Kuntien valtionavut vuonna 2014

Kuntien valtionavut ovat v. 2014 yhteensä 10,6 mrd. euroa. Laskennallisiin valtionosuuksiin ehdotetaan yhteensä 9,6 mrd. euroa ja muihin valtionavustuksiin n. 1 mrd. euroa. Valtionavut vähenevät vuodelle 2013 budjetoituun (ml. kolmas lisätalousarvioesitys) verrattuna yhteensä 162 milj. euroa v. 2014. Kunnan peruspalvelujen valtionosuutta vähennetään valtiontalouden kehyspäätösten mukaan 362 milj. euroa vuoden 2013 tasoon verrattuna.

Kuntien rahoitusosuus valtionosuusjärjestelmän piirissä olevien peruspalvelujen järjestämiseen kasvaa v. 2014 n. 1 mrd. eurolla. Rahoitusosuudet toisen asteen koulutukseen ja ammattikorkeakoulutukseen alenevat n. 50 milj. eurolla.

Kustannustason muutos

Vuonna 2014 valtionosuuksien indeksikorotus on 2,4 %. Peruspalvelujen hintaindeksin muutokseksi v. 2014 ennustetaan 2,1 %, ja lisäksi indeksikorotuksessa otetaan huomioon vuoden 2012 peruspalvelujen hintaindeksin toteutuneen muutoksen ja talousarvioesityksessä käytetyn arvion erotus, 0,3 prosenttiyksikköä. Indeksikorotus lisää peruspalvelujen valtionosuutta 190 milj. eurolla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla ei tehdä säästösyistä valtionosuuksiin kustannustason muutoksesta aiheutuvia tarkistuksia v. 2014 (vaikutus yhteensä 54 milj. euroa sisältäen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain perusteella määräytyvät esi- ja perusopetuksen rahoitusperusteet, josta kuntien ja kuntayhtymien osuus 36 milj. euroa).

Väestön ja ikärakenteen muutosten vaikutukset valtionosuuteen

Kuntien valtionosuuksiin vaikuttaa ikärakenteen ja väestön määrän ja muiden laskentatekijöiden muutos. Tässä tarkastellaan vain asukas- ja ikärakenteen muutosten vaikutuksia. Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset lisääntyvät laskentatekijöiden muutoksen vuoksi 274 milj. euroa v. 2014. Valtionosuudet lisääntyvät niistä johtuen 83,8 milj. euroa.

Esiopetusikäisten ja peruskouluikäisten määrä vakiintuu. Lukioon ja ammatilliseen peruskoulutukseen siirtyvä ikäluokka alkaa pienentyä, mutta korkea-asteelle siirtyvien määrä ei muutu olennaisesti. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten osuudet kasvavat kaikilla koulutusasteilla. Myös aikuiskoulutuksen kysyntä kasvaa.

Yhteensä valtionosuudet lisääntyvät näiden tekijöiden seurauksena 82,1 milj. eurolla v. 2014.

Asukasluvun ja ikärakenteen muutoksen vaikutukset kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen ja laskennallisiin kustannuksiin v. 2014, milj. euroa

	Laskennalliset kustannukset	Valtionosuudet
Esi- ja perusopetus	-5,4	-1,7
Sosiaali- ja terveydenhuolto	274	83,8
Yhteensä	**268,6**	**82,1**

Valtionosuuksien tasaukset

Kunnan peruspalvelujen valtionosuutta lisätään tai vähennetään kuntakohtaisesti valtionosuuden tasauksella, joka perustuu kunnan laskennallisten verotulojen määrään. Vuoden 2014 tasaus perustuu verovuoden 2012 tietoihin.

Valtionosuuden tasaus 2012—2014, milj. euroa

	2012	2013	2014
Tasauslisät	761	779	791
Tasausvähennykset	-796	-826	-842
Erotus / netto	**-35**	**-37**	**-51**

Verotuloihin perustuvien valtionosuuden tasausten määrä on 791 milj. euroa, jossa on lisäystä edelliseen vuoteen 12 milj. euroa. Tasauslisää saa 242 kuntaa. Valtionosuuden tasausvähennys tehdään 62 kunnalle.

Kuntien rahoitusosuus peruspalvelujen järjestämiseen[1)] (VM)

	2012 budjetoitu	2013 budjetoitu	2014 esitys
Asukasluku	5 347 269	5 372 913	5 398 173
Laskennalliset kustannukset, 1 000 euroa	23 391 059	24 403 834	25 373 758
Rahoitusosuusarvio, 1 000 euroa	16 041 593	16 848 381	17 871 052
Rahoitusosuusarvio, euroa/asukas	2 999,96	3 185,80	3 310,85

[1)] Sisältää sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset sekä opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta rahoitettavan osuuden perusopetuksseen.

Kuntien rahoitusosuudet toisen asteen koulutukseen ja ammattikorkeakoulutukseen (OKM)

	2012 budjetoitu	2013 budjetoitu	2014 esitys
Asukasluku	5 347 269	5 372 913	5 398 173
Laskennalliset kustannukset, 1 000 euroa	3 437 675	3 399 709	3 320 087
Rahoitusosuusarvio, 1 000 euroa	1 997 633	1 975 571	1 929 302
Rahoitusosuusarvio, euroa/asukas	373,58	367,74	359,08

7.5. Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen

Tässä luvussa tarkastellaan valtion toimenpiteiden vaikutusta kuntien ja kuntayhtymien talouteen vuodesta 2013 vuoteen 2014. Valtion toimenpiteiden vaikutus perustuu lainsäädännön ja normien muutoksiin sekä harkinnanvaraisten määrärahojen osalta budjettipäätöksiin. Talousarvioesitykseen sisältyvien valtion toimenpiteiden arvioidaan menojen, tulojen ja veroperustemuutosten kokonaisvaikutuksena heikentävän kuntien rahoitusasemaa vuoteen 2013 verrattuna nettomääräisesti 257 milj. euroa. Tarkastelussa ei ole tällöin otettu huomioon vuoden 2013 lisätalousarvioesityksessä ehdotettavaa kertaluonteista lisämäärärahaa homekorjaushankkeisiin.

Valtiontalouden vuosien 2013—2016 kehyspäätökseen liittyen peruspalvelujen valtionosuutta vähennetään asteittain vuoteen 2015 mennessä. Vuonna 2014 vähennys on 125 milj. euroa. Valtiontalouden vuosien 2014 —2017 kehyspäätökseen liittyen valtionosuuksia vähennetään 237 milj. euroa vuonna 2014. Kehyspäätösten myötä kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään v. 2014 vähennyksiä yhteensä 362 milj. euroa. Vähennykset toteutetaan alentamalla valtionosuusprosenttia yhteensä 1,43 prosenttiyksiköllä. Muutosten jälkeen valtionosuusprosentti on 29,57.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen ehdotetaan 8 627 milj. euroa, missä on vähennystä 50 milj. euroa vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Suurimmat määrärahan vähenemiseen liittyvät tekijät ovat valtionosuuden 362 milj. euron leikkaus ja veroperustemuutoksiin liittyvä 47 milj. euron valtionosuuden vähennys. Keskeisimmät määrärahaa korottavat tekijät ovat 190 milj. euron indeksikorotus, 81 milj. euron laskentatekijöiden muutokseen liittyvä lisäys, 70 milj. euron jäteverontuottoa vastaava valtionosuuden lisäys sekä 51,5 milj. euron lisäys, joka liittyy sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoimenpiteisiin.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus ja valtionavustukset

Laki ikääntyvän väestön toimintakyvyn tukemiseksi (vanhuspalvelulaki) tuli voimaan 1.7.2013. Lain toimeenpanon liittyen kuntien menot kasvavat v. 2014 n. 50 milj. euroa. Vanhuspalvelulain uusien ja laajenevien tehtävien osalta valtionosuusprosentti on 54,3.

Vuoden 2014 talousarvioesitykseen liittyy myös eräitä muita lainsäädännöllisiä uudistuksia, jotka vaikuttavat peruspalvelujen valtionosuuden suuruuteen. Tällaisia uudistuksia ovat erityisesti:

— Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, johon koottaan nykyisin hajallaan olevat oppilas- ja opiskeluhuoltoa koskevat säännökset. Lisäksi toisen asteen opiskelijoille mahdollistetaan opiskelijahuollon kuraattori- ja psykologipalvelut. Tämän lakimuutoksen johdosta kuntien menojen arvioidaan kasvavan 26,2 milj. euroa vuosittain. Koska laki tulee voimaan vasta 1.8.2014, valtion osuus v. 2014 on 8,45 milj. euroa. Vuositasolla valtionosuuksien lisäys olisi 13,1 milj. euroa vuodesta 2015 alkaen. Kyseessä on kuntien kannalta uusi tehtävä, jonka valtionosuusprosentti on 50. Lisäksi uudistuksen toimeenpanoa on tarkoitus tukea yhteensä 1,5 milj.

euron valtionavustuksin opetushenkilöstön jatko- ja täydennyskoulutukseen 2014—2016.

— Perus- ja toisen asteen opetusta koskevaan lainsäädäntöön esitetään muutoksia, jotka vahvistavat kouluhyvinvointia sekä koulujen ja oppilaitosten turvallisuutta ja työrauhaa. Oppilaskuntien toiminta vakiinnutetaan perusasteella, jonka johdosta kuntien kustannusten arvioidaan kasvavan vajaalla 0,7 milj. eurolla. Myös tältä osin kyse on uudesta tehtävästä, jonka valtionosuusprosentti on 50. Lisäksi valtio kohdentaa tukea muutoksen aiheuttamiin koulutuskustannuksiin 2014—2015.

— Lastensuojelulainsäädännön uudistamisessa täsmennetään velvoitetta lapsen edun toteuttamisesta kaikissa lapseen liittyvissä asioissa ja varmistetaan moniammatillisen asiantuntemuksen hyödyntäminen. Lastensuojelun kehittämiseen suunnataan 2014 valtionosuutta 4,65 milj. euroa. Tämän lakimuutoksen johdosta kuntien menojen arvioidaan kasvavan 9 milj. euroa vuosittain.

— Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista tuetaan uutena etuutena esitettävällä joustavalla hoitorahalla, jonka arvioidaan samalla lisäävän kunnallisen päivähoidon tarvetta. Kuntien menojen arvioidaan tämän johdosta kasvavan 36 milj. euroa v. 2014, jolloin valtionosuus kasvaa vastaavasti 11 milj. euroa.

Opiskelijavalintapalvelujen ylläpidon turvaamiseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta esitetään siirrettäväksi 3,3 milj. euroa Opetushallituksen toimintamenoihin. Opiskelijavalintapalvelujärjestelmä esitetään rahoitettavaksi valtioneuvoston talouspoliittisen ministerivaliokunnan 12.3.2013 puoltamien ICT-hankkeita koskevien linjausten mukaisesti keskitetyllä rahoituksella. Hakijoiden ohella keskeisiä hyödynsaajia ovat opetuksen ja koulutuksen järjestäjät. Rahoitusjärjestelyssä noudatetaan ”hyötyjä maksaa -periaatetta”.

Potilasdirektiivin toimeenpanoon liittyen Suomessa työskentelevien EU- ja ETA -valtioiden sekä Sveitsin kansalaisten hoidosta julkisessa terveydenhoidossa aiheutuneet kustannukset on tarkoitus jatkossa korvata kunnille Kelan kautta. Uudistus toteutetaan kustannusneutraalisti kuntien ja valtion välillä. Tähän liittyen kunnan peruspalvelujen valtionosuutta vähennetään 11 milj. euroa.

Lisäksi kustannusneutraalisti valtion ja kuntien välillä toteutetaan kuntien kemikaalien markkinavalvontaan liittyvien tehtävien siirto Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Siirtoon liittyen kunnan peruspalvelujen valtionosuutta vähennetään 0,375 milj. euroa.

Lapseen kohdistuneen seksuaalirikoksen selvittämisestä annetun lain soveltamisalaa laajennetaan pahoinpitelyrikoksiin. Tähän liittyen valtion menojen lisäykseksi on arvioitu 2,2 milj. euroa, joka vastaavasti vähennetään kunnan peruspalvelujen valtionosuusmäärärahasta.Uudistus toteutetaan kustannusneutraalisti kuntien ja valtion välillä.

Kuntien pelastustoimen ja ensihoidon tietojärjestelmän sekä turvallisuusverkon välisen yhteyden kehittämisen rahoitukseen varataan sisäasiainministeriön hallinnonalalle 3 milj. euron osuus. Rahoitusjärjestelyyn liittyen kuntien peruspalvelujen valtionosuusmäärärahasta vähennetään 1,5 milj. euroa, jolloin noudatetaan valtion ja kuntien yhteisten tietojärjestelmien kehittämisen rahoituksessa käytettävää 50/50 % -periaatetta.

Valtiontalouden vuosien 2013—2016 kehyspäätökseen liittyen peruspalvelujen valtionosuutta vähennetään 16,281 milj. euroa v. 2014 liittyen lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan rahoitukseen. Lisäksi valtionosuudesta vähennetään 5,8 milj. euroa liittyen siihen, että lääkäri- ja lääkintähelikoptereiden erilliseen valtionrahoitukseen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla kohdennetaan vastaavan suuruinen lisäys, joka on tarkoitus käyttää vuonna 2014 tukikohtien rakennusinvestointeihin ja niihin kuuluviin irtaimisto- ja käyttöomaisuushankintoihin.

Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotukseen ehdotetaan 20 milj. euroa, mikä on samalla tasolla kuin edellisenä vuotena.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti on 29,57 v. 2014.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus ja valtionavustukset

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan määrärahatasoa alentavat hallitusohjelmassa ja kehyspäätöksissä sovitut säästöt, jotka kohdistuvat mm. lukioon, ammatilliseen peruskoulutukseen, oppisopimuskoulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen, ammattikorkeakoulujen rahoitukseen, oppilaitosten perustamiskustannusten valtionosuuteen, vapaan sivistystyön rahoitukseen sekä teattereiden, orkestereiden ja museoiden rahoitukseen. Vuonna 2014 nämä säästöt lisääntyvät 62 milj. euroa edellisvuodesta, mistä 41 milj. euroa on kuntien ja kuntayhtymien arvioitu osuus. Valtiontalouden menosäästöjen johdosta lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta alenee 4,2 prosenttia 6 426 euroon ja ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta 1,6 prosenttia 10 970 euroon v. 2014. Lisäksi osa ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen rahoituksen leikkauksista toteutetaan opiskelijamääriä vähentämällä. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksiin ei tehdä säästösyistä kustannustason muutoksesta aiheutuvia tarkistuksia v. 2014, mikä vähentää kuntien ja kuntayhtymien valtionosuuksia lisäksi 36 milj. eurolla.

Maahanmuuttajille ja vieraskielisille suunnattuun lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen esitetään 0,4 milj. euroa vuodelle 2014. Tämän lakimuutoksen johdosta kuntien menojen arvioidaan lisääntyvän 1 milj. eurolla. Hallituksen esitys lukiokoulutukseen valmistavasta koulutuksesta annetaan syksyllä 2013.

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijapaikkoja lisätään n. 700 kevään 2013 kehyspäätöksen mahdollistamaan tasoon nähden, mikä tarkoittaa 3 milj. euron valtionosuuden lisäystä.

Oppilaitosten perustamishankkeiden rahoitus vähenee valtiontalouden menosäästöjen ja määräaikaisten lisäysten päättymisen myötä 46,6 milj. euroa. Kunnissa on suuret investointipaineet koulujen ja päiväkotien peruskorjaukseen mm. tilojen sisäilmaongelmien yleistymisen vuoksi.

Perusopetuksen laadun parantamista kuten ryhmäkokojen pienentämistä sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kehittämistä ehdotetaan jatkettavaksi hallitusohjelman mukaisesti. Uusiin yleissivistävän koulutuksen oppilaitosten perustamishankkeisiin voidaan v. 2014 myöntää avustuksia 15 milj. euroa. Toisen asteen koulutuksen rakenneuudistuksen tavoitteena on väestökehitys huomioon ottaen koulutuksen palvelukyvyn ja yhteistyön vahvistaminen sekä elinvoimaisen ja toimintakykyisen järjestäjäverkon muodostuminen. Tavoitteena on vahvistaa koulutuksen vaikuttavuutta sekä varmistaa koulutuspalveluiden tasa-arvoinen saatavuus maan eri osissa.

Nuorten ja vastavalmistuneiden kiinnittymistä työmarkkinoille tuetaan opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalojen yhteistyössä. Kaikille alle 25-vuotiaille työttömille ja alle 30-vuotiaille vastavalmistuneille työttömille tarjotaan työ- tai koulutuspaikka tai aktiivitoimenpide viimeistään kolmen työttömyyskuukauden kuluessa. Nuorisotakuun toteuttamiseen esitetään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ammatilliseen peruskoulutukseen 10 milj. euroa sekä työvaltaista oppimista ja koulutuksen eri järjestämismuotoja yhdistävien koulutusmallien toteuttamiseen 8 milj. euroa v. 2014. Nuorten yhteiskuntatakuun lisäksi ehdotetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle v. 2014 52 milj. euroa toimenpiteisiin, joilla voidaan purkaa ilman koulutusta jääneiden nuorten varantoa (nuorten aikuisten osaamisohjelma). Nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön esitetään veikkausvoittovarat mukaan lukien 27 milj. euroa v. 2014.

Valtio varautuu avustamaan Helsingin kaupunkia Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlakirjaston rakentamishankkeessa yhteensä 30 milj. eurolla vuosina 2014—2018.

Muut valtion avustukset

Kuntien yhdistymisen taloudelliseen tukeen ehdotetaan 35 milj. euroa. Vähennystä vuoden 2013 talousarvioon verrattuna on n. 32 milj. euroa. Vuonna 2013 toteutui 10 yhdistymistä, v. 2014 ei toteudu yhtään yhdistymistä. Vuodesta 2015 alkaen toteutuviin kuntien yhdistymisten selvityskustannuksiin esitetään 4 milj. euroa, jossa on lisäystä 1,6 milj. euroa vuoden 2013 tasoon. Kunta- ja palvelurakennemuutosten toteuttamiseen ehdotetaan 0,6 milj. euroa. Määrärahalla käynnistetään ja seurataan kehittämishankkeita, jotka tukevat kuntaorganisaatioita uudistuksen toteuttamisessa sekä toiminnan ja palvelujärjestelmien kehittämisessä.

Kuntien lakisääteisiin tehtävien perusteella säädettyjen velvoitteiden vähentämisen toimintaohjelman tueksi käynnistettävien paikallisten kuntakokeilujen rahoitukseen ehdotetaan 0,52 milj. euroa. Määrärahalla käynnistetään paikallisia kokeiluhankkeita ja siitä myönnetään kokeiluihin osallistuville kunnille avustusta.

Valtion korvausta terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin lisätään 0,2 milj. euroa v. 2014. Lisäys kohdennetaan Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille hammaslääkärien peruskoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Valtion korvausta terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoitolain mukaiseen tutkimustoimintaan on käytettävissä 30 milj. euroa (31 milj. euroa v. 2013).

Toimeentulotuen kustannuksiin arvioidaan käytettävän n. 660 milj. euroa v. 2014, josta puolet on kunnille maksettavaa valtionosuutta. Arvioidut kustannukset laskevat n. 13 milj. euroa vuoteen 2013 verrattuna. Toimeentulotukeen v. 2013 tehtyjen uudistusten arvioidaan vähentävän määrärahan tarvetta. Työttömyyden kasvu ja pitkittyminen lisäävät toisaalta toimeentulotuen tarvetta.

Pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi toteutetaan vuosina 2012—2015 kuntakokeilu, jossa kunnan vastuuta pitkäaikaistyöttömien palvelussa lisätään. Tähän osoitetaan 20 milj. euroa vuodelle 2014. Samassa yhteydessä 62 kunnassa toteutetaan työllistymisbonuskokeilu, jossa pitkäaikaistyötön saa työllistymisen jälkeen pitää yhden kuukauden ajan työmarkkinatuen. Tätä kautta kannustimet työn vastaanottamiseksi kohenevat.

Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen valtion talousarviossa (ml. lisätalousarviot), milj. euroa, muutos 2013—2014[1)]

	Menot	Tulot	Netto
1. Toiminnan muutokset ja budjettipäätökset			
VM, valtionosuusleikkaukset		-362	-362
VM, vanhuspalvelulain toimeenpano	50	27	-23
VM, joustava hoitoraha ja tuntiperusteinen päivähoito	36	11	-25
VM, oppilas- ja opiskelijahuollon muutokset	17	8	-8
VM, lastensuojelun kehittäminen	9	5	-5
VM, oppilaskuntien vakiinnuttaminen peruskouluihin	1	0	0
VM, kotikuntaa vailla olevien terveydenhuolto	-11	-11	0
VM, valtionosuusmenetysten kompensaatiot		2	2
VM, yhdistymisavustukset		9	9
VM, kuntajakolain mukaiset selvitykset ja esiselvitykset		4	4
VM, jäteveron tuottoa vastaava lisäys kuntien valtionosuuksiin		70	70
VM, kuntien rahoitusosuus lääkärihelikoptereihin		-22	-22
VM, opiskelijavalintapalvelujen uudistaminen		-3	-3
VM, kuntien pelastustoimen ja ensihoidon tietojärjestelmien yhteys turvallisuusverkkoon		-2	-2
OKM, koulutuksen laadun kehittäminen	-2	-2	0
OKM, lukiokoulutuksessa toteutettavat säästöt	-32	-14	19
OKM, perustamishankkeet[2)]	-11	-11	0
OKM, ammatillisessa koulutuksessa toteutettavat säästöt	-31	-13	18
OKM, ammatillisen lisäkoulutuksen oppisopimuspaikkojen vähentäminen	-6	-6	0
OKM, valtionrahoituksessa toteutettavat säästöt ammattikorkeakouluissa	-20	-8	11
OKM, nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpano ammatillisessa koulutuksessa	12	12	0
OKM, nuorten yhteiskuntatakuuseen liittyvä kouluttamattomien varannon purkaminen oppisopimuskoulutuksessa	4	4	0
OKM, ammatillisen peruskoulutuksen toiminnan laajuuden muutos	-14	-6	8
OKM, oppisopimuskoulutuksen toiminnan laajuuden muutos	-2	-2	0
OKM, ammatillisen lisäkoulutuksen vähennys ei-tutkintoon johtavasta koulutuksesta	-2	-2	0
OKM, nuorisotakuun toimeenpanoon liittyvä lisärahoitus alueille	18	7	-10
OKM, valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin	14	6	-8
OKM, valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen	7	7	0
OKM, lukiokoulutukseen valmistava koulutus maahanmuuttajille ja vieraskielisille	1	0	0
OKM, valtionosuusindeksin jäädytys		-36	-36
OKM, ammatillisen peruskoulutukseen opiskelijapaikkojen lisääminen	5	2	-3
OKM, ammattikorkeakoulujen avustukset	-4	-4	0
OKM, Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlakirjaston perustamishanke	1	1	0
TEM, palkkatuki kunnille	-1	-1	0
STM, valtionavustus kunnille vanhuspalvelulain toimeenpanoon	-8	-6	2
STM, säästö kehittämishankkeissa	-6	-6	0
STM, oikeuspsykiatriset tutkimukset ja potilassiirrot	-2	-2	0
STM, säästö EVO-tutkimuksessa	-1	-1	0
STM, valtion korvaus lääkärihelikopteritoimintaan		9	9
Yhteensä[3)]	22	**-334**	**-357**

Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen valtion talousarviossa (ml. lisätalousarviot), milj. euroa, muutos 2013—2014[1)]

	Menot	Tulot	Netto
2. Verotuksen ja maksujen muutokset			
Veroperustemuutoksista aiheutuva valtionosuuksien vähennys 47 milj. euroa. (Osinkoverotuksen muutos 65 milj. euroa, työtulovähennyksen korotus -18 milj. euroa, perusvähennyksen korotus -9 milj. euroa, kotitalousvähennyksen korotus -4 milj. euroa, asuntolainojen korkovähennysten rajaaminen 7 milj. euroa, kilometrikorvausten laskentatavan kehittäminen 6,5 milj. euroa, avainhenkilölain voimassaolon jatkaminen -0,5 milj. euroa.)		0	0
Yhteisöveron perustemuutosten vaikutus kompensoidaan kunnille kuntien yhteisöveron jako-osuutta muuttamalla		0	0
Kiinteistöjen arvostamisperusteiden tarkistaminen		100	100
Yhteensä		100	100
Valtion toimenpiteiden vaikutukset yhteensä	**22**	**-234**	**-257**

[1)] Valtion budjetilla on kuntatalouteen myös välillisiä vaikutuksia, joita ei ole huomioitu tässä taulukossa. Taulukossa luvut on pyöristetty lähimpään täyteen miljoonaan euroon.

[2)] Sisältää sekä hallitusohjelman mukaiset säästöt että määräaikaiset lisäykset (vuodelle 2014 ehdotettu avustusmääräraha sisältää 4 milj. euroa hallitusohjelman mukaista menosäästöä ja 7 milj. euroa oppilaitosten korjaushankkeisiin myönnetyn lisäyksen päättymisestä aiheutuvaa vähennystä).

[3)] Taulukossa ei ole otettu myöskään huomioon valtion lisätalousarvioehdotuksessa 2013 esitettävää kertaluonteista 15 milj. euron lisämäärärahaa sosiaali- ja terveyden homekorjaushankkeisiin sekä vastaavaa 35 milj. euron lisämäärärahaa oppilaitosten ja päiväkotien homekorjaushankkeisiin.

7.6. Maksutulot

Sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttäjiltä perittävien maksujen osuus palvelujen kokonaisrahoituksesta pienentyi 2000-luvun alkupuolella, mutta on ollut nousussa viime vuosina. Asiakasmaksujen osuus kuntasektorin sosiaali- ja terveystoimen käyttökustannusten rahoituksesta oli n. 1,6 mrd. euroa eli 7 % v. 2011. Asiakasmaksujen osuus vaihtelee palveluittain. Terveyskeskusten suun terveydenhuollossa ja vanhusten laitoshoidossa niiden osuus on reilu viidesosa, muussa perusterveydenhuollossa keskimäärin 8 % ja erikoissairaanhoidossa 5 %. Kotipalveluissa asiakasmaksujen osuus on 16 % ja lasten päivähoidossa 14 %.

Hallitusohjelmaan perustuen maksulainsäädäntö tullaan uudistamaan. Ensimmäisessä vaiheessa pyritään toteuttamaan kuntien järjestämän palveluasumisen maksusääntelyn uudistus ja osana sitä selvitetään mahdollisuus säätää niin sanottu vähimmäiskäyttövara. Jatkossa tehdään koko maksulainsäädännön kokonaisuudistus. Siinä yhteydessä on tarkoitus toteuttaa kunnallisen terveydenhuollon maksukaton ja sairausvakuutuksen omavastuukattojen yhdistäminen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin on tehty indeksitarkistus vuoden 2012 alusta lukien. Maksut tarkistetaan kahden vuoden välein eli seuraavan kerran vuoden 2014 alusta lukien.

Asiakasmaksuihin indeksitarkistuksista aiheutuvat korotukset tuovat kunnille jonkin verran asiakasmaksutuloja. Maksujen korotukset eivät vaikuta kuntien valtionosuuksiin.

7.7. Kuntauudistus

Kuntauudistus koostuu kuntarakennelaista, kuntalain sekä kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta, metropoliratkaisusta sekä kuntien tehtävien arvioinnista.

Kuntarakennelaki

Kuntarakenneuudistusta ohjaava kuntarakennelaki on tullut voimaan 1.7.2013. Lain mukaan kunnilla on yhdistymistä koskeva selvitysvelvollisuus, kun laissa säädetyt selvitysperusteet täyttyvät. Kunnan tulee selvittää yhdistymistä yhdessä muiden kuntien kanssa, jos yksikin seuraavista selvitysperusteista osoittaa tarpeen:

— palvelujen edellyttämä väestöpohja,

— työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti- ja yhdyskuntarakenne tai

— kunnan taloudellinen tilanne.

Selvitysperusteiden lisäksi laissa säädetään selvitysalueista, mahdollisuudesta saada poikkeuksia selvitysalueesta sekä yhdistymisen taloudellisesta tuesta. Lisäksi laissa säädetään valtioneuvostolle toimivalta päättää kuntien yhdistymisestä valtuuston vastuksesta huolimatta tilanteessa, jossa erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyssä ja sen jälkeisessä kuntajakoselvityksessä on päädytty siihen, että kunnan kyky peruspalvelujen järjestämiseen on vaarantunut eivätkä kuntalaiset saa tarvitsemiaan palveluja.

Selvitysten laatimisen ja vuosia 2016—2017 koskevien yhdistymisesitysten määräaikaa koskeva säännös tulee voimaan erillisen voimaantulolain perusteella. Määräaika on kuusi kuukautta em. lain voimaantulosta. Yhdistymisavustusten ja liitoksiin liittyvien valtionosuusmenetysten korvaus on kytketty yhdistymisselvityksen määräaikaan. Kuntarakenneuudistuksen tavoitteena on, että uudet kunnat aloittavat toimintansa viimeistään vuoden 2017 alusta.

Kuntien avuksi käynnistetään muun muassa kuntien tietohallintoon liittyvä muutostukiohjelma. Hallitus kannustaa kuntia tekemään rakennemuutokset maksamalla kunnille kohdennettuja yhdistymisavustuksia. Mikäli liitos tulee voimaan vuonna 2015, tulee yhdistymispäätös tehdä 1.4.2014 mennessä. Yhdistymisten tulee tapahtua viimeistään 2017. Kunnille, jotka eivät käynnistä kriteerien perusteella kuntajakoselvityksiä, varaudutaan asettamaan ministeriön erityiset kuntajakoselvittäjät. Lisäksi hallitus käynnistää muita muutoksen tukihankkeita kuntien tueksi.

Suurille kaupunkiseuduille asetettuja erityisiä kuntajakoselvityksiä seurataan ja tuetaan osana kuntauudistusta. Valmistellaan aieso-

pimusten kehittämistä sekä toiminnallisen arviointimenettelyn mahdollista vakinaistamista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta uudistetaan osana kuntauudistusta. Palvelurakenneuudistuksen toteuttamiseksi valmistellaan laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sekä siihen liittyvä muu lainsäädäntöä. Lain sisältö täsmentyy kuntarakenteen uudistuksen edetessä. Järjestämislakia valmistelee sosiaali- ja terveysministeriön asettama valmisteluryhmä, jonka määräaika päättyy 31.12.2013. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistusta on selostettu luvussa 7.8.

Kuntalain kokonaisuudistus

Hallitusohjelman mukaisesti valmistellaan kuntalain kokonaisuudistus. Kuntarakenneuudistus muodostaa perustan kuntalain kokonaisuudistukselle. Lain valmistelutyössä kiinnitetään erityisesti huomiota kunnalliselle itsehallinnolle ja demokratialle perustuslaissa asetettujen vaatimusten toteutumiseen sekä perusoikeuksien turvaamiseen liittyviin kuntien velvoitteisiin. Valmistelu sovitetaan yhteen eri sektoreilla käynnissä olevien lainsäädäntöhankkeiden kanssa.

Valtiovarainministeriö asetti 3.7.2012 kuntalain kokonaisuudistuksen valmistelua varten parlamentaarisen seurantaryhmän, työvaliokunnan ja neljä valmistelujaostoa (toimielimet ja johtaminen -jaosto, demokratiajaosto, talousjaosto ja kunnat ja markkinat -jaosto). Niiden toimikausi päättyy 15.4.2014. Tarkoituksena on, että uusi kuntalaki tulisi voimaan vuoden 2015 alussa.

Hallinnon ja aluekehityksen ministeriryhmä linjasi kuntalain kokonaisuudistusta kesäkuussa 2013 jaostojen jatkotyötä varten. Kuntalakia valmistelevan työryhmän talousjaosto valmistelee lainsäädäntömuutokset, joiden mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa määräajassa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavien määrävuosien alusta ilman mahdollisuutta lykätä taloussuunnitelmassa alijäämän kattamista myöhempään ajankohtaan. Lisäksi jaosto jatkaa konserninäkökulman huomioon ottamista alijäämän kattamisvelvollisuutta ja kriisikuntamenettelyä koskevassa sääntelyssä. Jaosto ei jatka menokaton, lainakaton eikä verokaton sääntelyn valmistelua.

Kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistaminen

Valtionosuusjärjestelmä uudistetaan hallitusohjelman kirjaukset toteuttavasti. Valtiovarainministeriö asetti kesäkuussa 2012 selvitysmiehen kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamista varten. Selvitysmiehen tukena toimivat tukiryhmä sekä asiantuntija- ja laskentaryhmä. Tavoitteena on uudistaa valtionosuusjärjestelmä siten, että hallituksen esitys voidaan käsitellä eduskunnassa kevään 2014 aikana ja uusi lainsäädäntö tulee voimaan vuoden 2015 alusta lukien.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä on linjannut valtionosuusjärjestelmän uudistamista seuraavasti:

— Järjestelmää yksinkertaistetaan vähentämällä merkittävästi laskentakriteereitä ja poistamalla kriteerien päällekkäisyyksiä.

— Järjestelmän kannustavuutta lisätään siirtämällä painopistettä kustannusten tasauksesta tulojen tasaukseen.

— Nykyisessä järjestelmässä olevat määräytymisperusteiden porrastukset poistetaan, mikä osaltaan vähentää kuntaliitosten esteitä.

— Taajamarakennekriteeri korvataan työpaikkaomavaraisuuskriteerillä.

— Vieraskielisten määräytymisperusteita laajennetaan koskemaan koko väestöä.

— Kustannustenjaon tarkistuskäytäntö säilytetään osana järjestelmää. Tavoitteena on siirtyä nykyistä tiheämpään tarkistusajanjaksoon.

— Kuntien valtionosuudet perustuvat jatkossakin merkittävästi kunnan väestön ikärakenteeseen ja sairastavuuteen.

— Toisen asteen koulutuksen rahoitus myönnetään edelleen hallitusohjelman mukaisesti koulutuksen järjestäjille.

Selvitysmies tekee lopulliset esitykset valtionosuusperusteiden uudistamistarpeista vuoden 2013 loppuun mennessä.

Metropolialue

Metropolialueen esiselvitys toteutettiin hallituksen iltakoulun kannanoton mukaisesti 3.7.2012—28.2.2013. Selvityshenkilöiden loppuraportissa esitettiin vaihtoehdot alueen tulevista kuntajakoselvitysalueista sekä näihin kytkeytyvät metropolihallinnon mallit. Raportista pyydettiin lausunnot 11.3.2013—22.5.2013. Lausuntojen perusteella kunnat eivät pääsääntöisesti kannata esiselvityksessä esitettyjä vaihtoehtoisia malleja kuntajakoselvitysalueiksi tai metropolihallinnoksi. Alueen 14 kunnasta vain Helsinki ja Vantaa olisivat valmiita osallistumaan jatkovalmisteluun jonkin esiselvityksessä esitetyn vaihtoehdon pohjalta. Alueen 14 kunnan näkemykset kuntajakoselvitysalueista ovat pääsääntöisesti yhtenäiset. Myös Helsinki ja Vantaa ovat halukkaita selvitysten käynnistämiseen, mutta muut kunnat eivät esitä niitä selvityskumppaneiksi. Kuntien kannat metropolihallintomalleista vaihtelevat. Alueella on kesäheinäkuussa käynnistynyt kahdeksan ns. Kuuma-kunnan yhteinen selvitys. Myös Espoo, Kauniainen, Kirkkonummi ja Vihti ovat käynnistämässä kuntajakoselvitystä lausuntojensa mukaan. Hallinnon ja aluekehityksen ministeriryhmä linjaa metropolialueen kuntauudistusta syksyllä 2013.

Kuntien tehtävien ja kuntatalouteen liittyvien säädösehdotusten taloudellisten vaikutusten arviointi

Valtiovarainministeriön marraskuussa 2011 asettama kuntien tehtävien arviointi -työryhmä kartoitti v. 2012 kuntien lakisääteiset tehtävät ja niiden hoitamista koskevat velvoitteet.

Hallitus päätti kehysriihessä maaliskuussa toteuttaa vuosina 2014—2017 toimintaohjelman, jolla vähennetään kuntien lakisääteisten tehtävien perusteella säädettyjä velvoitteita. Kehysriihessä sovitun mukaisesti toimintaohjelman tavoitteena on saavuttaa yhden miljardin euron kokonaisvähennys kuntien ja kuntayhtymien toimintamenoissa vuoden 2017 tasolla. Kehysriihessä päätettiin myös käynnistää toimintaohjelman tueksi vuoden 2014 alusta lukien paikallisia kokeiluja, joissa kokeilun avulla vähennetään velvoit-

teita. Paikallisissa kokeiluissa ministeriöt ja kunnat sopivat yhdessä palveluja koskevat tavoitteet.

Kuntien tehtävien arviointi –työryhmän toimikausi päättyy vuoden 2014 toukokuun lopussa. Työryhmän työ liittyy kuntauudistukseen ja jatkotyössä keskitytään kuntauudistukselle luotujen uusien kuntien tehtävien arvioimiseen ja niiden priorisoimiseen. Toimeksiannon mukaan työryhmä voi tehdä ehdotuksia valtion ja kuntien välisistä tehtäväsiirroista, kokonaan luovuttavista tehtävistä sekä kolmannelle sektorille siirrettävistä tehtävistä.

Kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan yhteyteen on perustettu säädösehdotusten taloudellisten vaikutusten arviointiin uusi jaosto, joka aloittaa työnsä syksyllä 2013.

7.8. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistus

Pääministeri Jyrki Kataisen asettama kunta- ja sote-koordinaatioryhmä esitti 8.5.2013 sosiaali- ja terveystoimen palvelurakennetta uudistuvassa kuntakentässä koskevat peruslinjaukset. Palvelurakenteen uudistus perustuu vahvoihin peruskuntiin, jotka muodostuvat luontaisista työssäkäynti- ja asiointialueista. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu määräytyy kunnan asukasluvun mukaan yhdenmukaisin periaattein koko maassa. Yksittäistapauksissa väestöpohjakriteereistä voidaan poiketa, jos siihen on erityiset perusteet.

Palvelut järjestetään pääsääntöisesti vastuukuntamallilla. Vastuukunnassa on kuntien yhteinen toimielin, jossa on kuntien edustus. Poikkeuksellisesti sote-alueen hallintomalli voi olla myös kuntayhtymä. Vastuukunnan on järjestettävä palvelut yhdenvertaisesti kaikissa perustason alueeseen ja sote-alueeseen kuuluvissa kunnissa hyödyntäen olemassa olevaa palveluverkostoa. Palvelujen rahoittamiseen osallistuvat kaikki kunnat. Palveluja voivat tuottaa kunnalliset ja yksityiset toimijat.

Väestömäärältään 20 000—50 000 asukkaan kunnalla on pääsääntöisesti oikeus järjestää itse perustason sosiaali- ja terveyspalvelut. Vähintään n. 20 000 asukkaan kunta voi toimia saman toiminnallisen alueen alle 20 000 asukkaan kuntien vastuukuntana. Keskuskunta järjestää palvelut vastuukuntaperiaatteella. Jos tällaista toiminnallista kokonaisuutta ei voida muodostaa, kunta kuuluu sote-alueeseen.

Perustason palveluja ovat lähinnä nykyiset terveyskeskusten ja sosiaalitoimen palvelut. Laajan perustason palvelujen järjestämiseksi kunnan on kuuluttava sote-alueeseen.

Laaja perus- ja erityistaso tarkoittaa kaikkia lakisääteisiä sosiaali- ja terveyspalveluja mukaan lukien erikoissairaanhoito. Maakunnan keskuskaupunki ja vähintään noin 50 000 asukkaan kunta voi järjestää laajan perustason sote-palvelut. Maakunnan keskuskaupunki toimii sote-alueen vastuukuntana. Vähintään n. 50 000 asukkaan kunta voi toimia vastuukuntana, jos sillä on riittävä kantokyky. Kri-

teerien pohjalta syntyvien sote-alueiden määräksi arvioidaan 20—30. Sote-alueet vastaavat nykyisin sairaanhoitopiireille kuuluvista tehtävistä.

Alle 20 000 asukkaan kunnat saavat asukkailleen sosiaali- ja terveydenhuollon perustason palvelut siten, että ne tukeutuvat lähimmän työssäkäyntialueen tai muun toiminnallisen kokonaisuuden yli 20 000 asukkaan keskuskuntaan.

Metropolialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä tehdään päätökset erikseen. Jokainen sote-alue kuuluu yhteen viidestä erityisvastuualueesta (erva). Erityisvastuualueita hallinnoidaan kuntayhtyminä. Niiden tehtävänä on turvata yhdenvertaisuus keskitettävissä palveluissa ja ohjata voimavarojen tarkoituksenmukaista käyttöä.

Perustason alueet ja sote-alueet säädetään valtioneuvoston asetuksella. Alueiden muodostamisen kriteereistä kuullaan kuntia marraskuussa 2013 kuntarakennelaissa tarkoitetun ilmoituksen yhteydessä. Asetus annetaan vuoden 2015 aikana. Kuntien ehdotusten sote-alueiksi tulee olla valtioneuvoston käytettävissä vuoden 2014 loppuun mennessä. Sote-alueet aloittavat toimintansa viimeistään 1.1.2017.

7.9. Asiakaspalvelu 2014 -hanke

Päätökset Asiakaspalvelu 2014 -hankkeen ehdotusten toteuttamisesta tehdään syyskuun puolivälissä päättyvän lausuntokierroksen jälkeen. Hankkeen ehdotukset merkitsevät kunnille julkisen hallinnon yhteisten asiakaspalvelupisteiden perustamista ja ylläpitämistä. Ylläpitämisvelvoite koskee syksyllä tehtävästä ratkaisusta riippuen 164 kuntaa tai 129 kuntaa. Ylläpitämisestä vastaavat kunnat kokoavat myös omaa asiakaspalveluaan laajasti samaan asiakaspalvelupisteeseen.

Yhteisiin asiakaspisteisiin osallistuvat lakisääteisesti niitä ylläpitävät kunnat, poliisin lupahallinto, työ- ja elinkeinotoimistot, maistraatit, Verohallinto sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Sopimuksenvaraisesti yhteiseen asiakaspalveluun osallistuvat ainakin Kansaneläkelaitos ja Maanmittauslaitos, mutta pisteisiin voivat osallistua sopimuksin kaikki valtion viranomaiset niin halutessaan.

Valtio ja sopimuskumppanit korvaavat ylläpitäjäkunnalle niiden asiakaspalveluiden antamisesta aiheutuvat kustannukset. Uusien asiakaspalvelupisteiden investoinneista aiheutuvat kustannukset jaetaan myös pisteessä annettavien asiakaspalvelusuoritteiden suhteessa kuntien ja muiden osallistuvien kesken.

Kunnat ja valtio aloittavat yhteisten asiakaspalvelupisteiden suunnittelun ja valmistelun vuoden 2014 aikana niin, että ensimmäiset pisteet aloittavat toimintansa vuoden 2015 alkupuolella. Toimintamallia myös pilotoidaan vuoden 2014 aikana muutamissa kunnissa.

7.10. Kuntien tuottavuus, vaikuttavuus ja tuloksellisuus

Valtiovarainministeriön asettaman kuntatuottavuuden ja tuloksellisuuden koordinaatioryhmä on kuvannut tuottavuuden ja tuloksellisuuden käsitteistön sekä jatkanut kestävän kuntatuottavuuden ja –tuloksellisuuden mittariston kehittämistä. Työryhmä seuraa kuntien ja kuntayhtymien tuottavuus- ja tuloksellisuuskehitystä sekä kunnissa toteutettavia tuottavuustoimia. Työryhmän tehtävä on myös tuottavuus- ja tuloksellisuustietoisuuden lisääminen kunnissa, kuntatuottavuuden ja tuloksellisuuden parantamiseksi tarvittavan innovaatiotoiminnan edistäminen sekä tiedonvaihto ja yhteistyö muun muassa tutkimuslaitosten kanssa.

Koordinaatioryhmän toimikausi kestää vuoden 2014 loppuun saakka. Työryhmän työ liittyy keskeisiin kuntasektorin uudistus- ja kehittämishankkeisiin. Tavoitteena on, että työ ja tuotettava aineisto tukevat kuntia myös kuntarakenteita uudistettaessa, jotta kunnat voivat hyödyntää kuntaliitosten kehittämispotentiaalia ja sen mahdollistamaa tuottavuuden ja tuloksellisuuden parantamista.

8. Valtion talousarvion ulkopuolella olevat rahastot ja liikelaitokset sekä valtion omistajapolitiikka

8.1. Valtion talousarvion ulkopuolella olevat rahastot

Valtiolla on yksitoista talousarvion ulkopuolista rahastoa. Niiden yhteenlaskettujen tulojen arvioidaan v. 2014 olevan n. 5,3 mrd. euroa ja menojen n. 4,9 mrd. euroa, jolloin rahastotalouden nettomääräinen ylijäämä on n. 0,3 mrd. euroa. Kansantalouden tilinpidossa Valtion eläkerahasto luetaan kuuluvaksi työeläkelaitosten sektoriin muiden valtion talousarvion ulkopuolisten rahastojen ollessa osa valtionhallinnon sektoria. Budjettitalouden ulkopuolisten rahastojen nettoylijäämä ilman Valtion eläkerahastoa on arviolta n. 0,2 mrd. euroa v. 2014.

Rahastoista ehdotetaan tuloutettavaksi valtion talousarvioon yhteensä 1,8 mrd. euroa ja niihin ehdotetaan siirrettäväksi 0,5 mrd. euroa v. 2014. Siirtoa budjettitaloudesta rahastoihin kasvattaa vuodesta 2013 lähtien yleisradioveron käyttöönotto suoraan rahastoon kerättyjen televisiolupamaksujen sijaan. Samasta syystä rahastojen sekalaiset tulot alenevat. Vuoden 2012 korkea sekalaisten tulojen taso on seurausta huoltovarmuusvarastojen kierrätyksen aiheuttamasta rahaston liikevaihdon voimakkaasta kasvusta. Seuraavassa taulukossa on esitetty yhteenvetotiedot rahastojen taloudesta vuosina 2012—2014.

Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. euroa

	2012	2013**	2014**
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	86	73	89
Sekalaiset tulot	1 001	263	214
Eläkemaksut	1 637	1 679	1 668
Korkotulot ja voiton tuloutukset	905	541	514
Siirrot talousarviosta	4	504	514
Tulot pl. rahoitustaloustoimet	3 634	3 060	2 999
Myönnettyjen lainojen takaisinmaksut	2 136	1 949	2 263
Tulot yhteensä	5 770	5 009	5 262
Kulutusmenot	399	245	200
Siirtomenot	680	816	893
Korkomenot	27	52	16
Siirrot talousarvioon	1 741	1 806	1 830
Muut menot	0	0	0
Menot pl. rahoitustaloustoimet	2 847	2 919	2 939
Myönnetyt lainat ja muut finanssisijoitukset	1 589	1 638	2 004
Menot yhteensä	4 435	4 557	4 943
Nettorahoitusylijäämä	1335	452	319

Valtion asuntorahasto (VAR)

Valtion talousarviossa hyväksytyn valtuuden nojalla sosiaaliseen asuntotuotantoon myönnettävät lainat, korkotuet, avustukset ja asuntolainojen valtiontakauksista aiheutuvat menot maksetaan valtion asuntorahaston varoista. Rahaston varoista maksetaan myös sen velkojen menot.

Rahasto saa varansa aravalainojen koroista ja lyhennyksistä sekä valtiontakauksiin liittyvistä takausmaksuista. Rahoitusta rahastolle hankitaan myös osana valtion lainanottoa. Talousarviovuoden alussa rahastovelka on n. 0,6 mrd. euroa. Valtion asuntorahaston asuntolainasaatavien pääomien ennakoidaan olevan vuoden 2014 alussa n. 6,9 mrd. euroa ja rahastosta suoritettavan korkotuen piirissä olevan lainakannan n. 11,0 mrd. euroa. Takausvastuita rahastolla ennakoidaan olevan korkotukilainoissa n. 8,9 mrd. euroa, omistusasuntolainojen osatakauksissa n. 2,0 mrd. euroa ja aravalainojen ensisijaislainoissa n. 0,1 mrd. euroa. Korkotukilainojen takausvastuut kasvavat edelleen lähivuosina.

Vuonna 2014 rahaston tuloiksi asuntolainoista ja takausmaksuista ennakoidaan n. 615 milj. euroa. Uusien myönnettävien korkotukilainojen valtuudeksi ehdotetaan 1 040 milj. euroa ja vuokra-asuntojen rakentamislainojen takausvaltuudeksi 285 milj. euroa. Rahastosta maksettavien avustusten, akordien ja kehittämisrahan valtuudeksi ehdotetaan yhteensä 259,9 milj. euroa. Valtion asuntorahastosta maksetaan lisäksi ennen vuotta 2006 myönnetyt

asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustukset sekä v. 2010 myönnetyt asuntojen suhdanneluonteiset korjausavustukset. Vuonna 2014 rahastosta ehdotetaan siirrettäväksi valtion talousarvioon 90 milj. euroa, mikä vastaa valtion talousarvion puolella kannettavaa rahaston oman pääoman korkokustannusta.

Omistusasuntojen voimassa olevien lainatakausten enimmäismääräksi vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa vuoden 2014 lopussa ehdotetaan yhteensä 2,3 mrd. euroa.

Valtion eläkerahasto (VER)

Valtion eläkerahaston avulla valtio varautuu valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien tulevien eläkkeiden maksamiseen ja pyrkii tasaamaan tulevien vuosien eläkemenoja. Rahastoon kerätään työnantajan eläkemaksuina valtion virastoilta ja laitoksilta, liikelaitoksilta, kunnilta, yksityisiltä valtionapulaitoksilta ja ns. Valtava-laitoksilta arviolta 1 259 milj. euroa v. 2014, mikä vastaa kuluvan vuoden kertymää. Työntekijäin eläkemaksuja ja työttömyysvakuutusmaksuja kerätään rahastoon yhteensä 410 milj. euroa. Rahaston tuloja ovat myös sijoitustoiminnan tuotot, yhteensä arviolta 926 milj. euroa v. 2014 (arvio sisältää arvonmuutoksen).

Valtion eläkerahaston sijoitussalkku oli maaliskuussa 2013 markkina-arvoltaan 1,3 mrd. euroa viime vuoden vastaavaa ajankohtaa suurempi eli 15,8 mrd. euroa, mikä on n. 17 % suhteessa valtion eläkevastuuseen. Rahastolla on valtion eläkelaissa säädetty rahastointitavoite. Sen mukaan rahastoa kartutetaan, kunnes rahaston määrä vastaa 25 % valtion eläkevastuusta. Rahaston tuloista siirretään valtion talousarvioon vuosittain enintään 40 % valtion vuotuisesta eläkemenosta. Siirto talousarvioon on 1 740 milj. euroa v. 2014.

Valtiovarainministeriön asettama strateginen tulostavoite on, että valtion eläkerahaston sijoitustoiminta tuottaa pitkällä aikavälillä enemmän kuin valtion näkökulmasta riskitön sijoitusvaihtoehto, jolla tarkoitetaan valtion nettovelan kustannusta. Toiminnallisena tulostavoitteena on saavuttaa riskikorjattu sijoitustuotto, joka ylittää rahaston sijoitussuunnitelmassa määritellyn vertailuindeksin tuoton.

Maatilatalouden kehittämisrahasto (MAKERA)

Maatilatalouden rakenteen kehittämisen tavoitteena on maatalouden kilpailukyvyn parantaminen. Investointitukea suunnataan myös eläinten hyvinvoinnin parantamiseen ja kotimaisen energian käytön edistämiseen. Maa- ja porotalouden investointeihin ja nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamiseen myönnetään rahoitustukea valtion talousarviosta lainojen korkotukena sekä Maatilatalouden kehittämisrahastosta avustuksina ja eräinä lainoina. Korkotukilainoja voidaan myöntää enintään 250 milj. euron lainapääomalle.

Vuonna 2014 rahaston käytettävissä olevat varat ovat arviolta 141,5 milj. euroa, kun huomioon on otettu vuodelta 2013 siirtyväksi

arvioidut erät. Vuonna 2014 talousarviosta ei siirretä varoja rahastoon. Hallitusohjelman mukaisesti rahaston toimivuus, rakenne ja asema nykymuotoisena investointien rahoituskanavana arvioitiin v. 2012. Rahaston käytettävissä olevista tuloista EU:n rahoitusosuutta on n. 21,3 milj. euroa. Avustuksia arvioidaan v. 2014 myönnettävän 90 milj. euroa.

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Valtion ydinjätehuoltorahasto muodostuu kolmesta erillisvarallisuudesta, jotka ovat Varautumisrahasto, Ydinturvallisuustutkimusrahasto ja Ydinjätetutkimusrahasto. Varautumisrahaston pääoma muodostuu ydinjätehuoltomaksuista ja rahaston lainaustoiminnan voitosta. Rahastoinnin tavoitteena on varmistaa, että ydinjätehuollon vaatimat varat ovat käytettävissä. Ydinjätehuoltomaksuja ovat velvollisia suorittamaan ne, joiden toiminnasta aiheutuu ydinjätettä eli voimayhtiöt Teollisuuden Voima Oyj ja Fortum Power and Heat Oy sekä Teknologian tutkimuskeskus VTT, jonka käytössä on FiR 1 –tutkimusreaktori. Varautumisrahaston tase on vuoden 2012 tilinpäätöksen mukaan n. 2,1 miljardia euroa.

Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtävänä on lisäksi periä ydinenergialaissa määritellyt veronluonteiset maksut ja jakaa kaikki näin kerätyt varat vuosittain ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyville tutkimushankkeille. Ydinlaitosten haltijoilta v. 2013 kerättävät maksut ovat yhteensä n. 5,7 milj. euroa ja jätehuoltovelvollisilta kerättävät maksut 1,7 milj. euroa. Ydinlaitosten haltijoilta v. 2014 kerättävien maksujen arvioidaan pysyvän jotakuinkin vuoden 2013 tasolla.

Huoltovarmuusrahasto

Huoltovarmuuskeskuksen hoidossa olevaan huoltovarmuusrahastoon tuloutetaan polttoaineiden ja sähkön valmisteverotuksen yhteydessä kannettava huoltovarmuusmaksu. Taloustaantuman aiheuttama sähkön kulutuksen laskun ja liikennepolttonesteiden kulutuksen rakenteellisen pienenemisen johdosta maksun tuotto on alentunut pitkään vallinneesta 50 milj. euron tasostaan n. 45 milj. euroon vuodessa.

Rahaston varoilla turvataan kansalaisten, elinkeinoelämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömien taloudellisten toimintojen jatkuvuus normaaliaikojen vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa. Keskeisiä rahoitettavia toimintoja ovat varmuusvarastointi ja erilaiset tekniset varajärjestelyt, kriittisen infrastruktuurin turvaaminen sekä huoltovarmuuskriittisten toimipaikkojen jatkuvuudenhallinnan edistäminen. Varmuusvarastoja kierrätetään kauppatoimilla, joiden tuotto vaihtelee suuresti. Öljyn varmuusvarastoissa on meneillään laaja ympäristönormien muuttumisesta johtuva kierrätysohjelma, joka jatkuu vuoteen 2015. Kierrätyskaupoista aiheutuu varmuusvarastojen tasearvojen voimakas nousu. Kierrätyskauppo-

jen sekä eräiden osakehankintojen johdosta rahaston tase on noussut 1,8 mrd. euroon ja nousun odotetaan jatkuvan.

Valtioneuvosto vahvistaa huoltovarmuudelle uudet tavoitteet loppuvuonna 2013. Uusissa tavoitteissa viljan ja öljyn varmuusvarastointimääriä on tarkoitus alentaa 385 milj. euron edestä.

Valtiontakuurahasto

Valtiontakuurahaston tarkoituksena on turvata Finnvera Oyj:n antamien vientitakuiden, takausten ja muiden valtiontakuurahastosta annetun lain (444/1998) tarkoittamien sitoumusten täyttäminen. Rahaston varoista hoidetaan myös aiemmin syntyneet sitoumukset. Valtiontakuurahasto saa varansa Valtiontakuukeskuksen ja sitä edeltäneiden laitosten antamista vientitakuisiin ja muihin vastuusitoumuksiin liittyvistä takuumaksuista ja takaisinperintäsaatavista sekä tarvittaessa valtion talousarviossa rahastolle siirrettävästä määrärahasta. Viime vuosina talousarviosiirtoja ei ole tehty.

Rahaston vastuulla oleva vientitakuu- ja erityistakauskanta oli vuoden 2012 lopussa n. 11,2 mrd. euroa, jossa kasvua n. 0,8 mrd. euroa edellisen vuoden loppuun verrattuna. Rahaston kassavarat olivat vuoden 2013 alussa n. 737 milj. euroa. Vuoden 2014 aikana rahaston kokonaisvastuiden määrä tullee kasvamaan ja vastuukanta kehittynee riskipitoisempaan suuntaan ottaen huomioon myös vientitakuulaissa 1.1.2013 voimaan tulleen erityisriskinoton lisäämisen. Suuret toimialakohtaiset riskikeskittymät ja kansainvälisen talouden epävakaa tilanne lisäävät tarvetta ylläpitää rahaston likvidejä varoja tasolla, jolla maksuvalmius säilytetään kohonnutta riskipositiota vastaavana.

Valtion vakuusrahasto (VVR)

Valtion vakuusrahasto keskittyy 1990-luvulla myönnetyn pankkituen hallinnointiin sekä tukiehtojen noudattamisen ja omaisuudenhoitoyhtiöiden alasajon valvontaan. Myönnettyä pankkitukea oli vuoden 2012 loppuun mennessä maksettu nettomääräisesti yhteensä 5,9 mrd. euroa. Lukuun sisältyy Suomen Pankin, Valtion vakuusrahaston ja valtioneuvoston valtion talousarvion kautta myöntämä tuki. Vakuusrahaston viimeinen tukipäätös tehtiin v. 1996. Vuonna 2009 lakia vakuusrahastosta täydennettiin siten, että siihen lisättiin säännökset vakavaraisuusongelmiin joutuneen talletuspankin velvoittamisesta tukihakemuksen tekemiseen vakuusrahastolle.

Valtion televisio- ja radiorahasto

Valtion televisio- ja radiorahaston hallintoa hoitaa Viestintävirasto. Vuoden 2013 alusta lukien Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi otettiin käyttöön yleisradiovero, jota vastaava määräraha siirretään valtion televisio- ja radiorahastoon. Vuonna 2014 määräraha on 510,5 milj. euroa.

Maatalouden interventiorahasto (MIRA)

Maatalouden interventiorahastosta rahoitetaan v. 2014 vain maatalouden interventiotoimintaa. Rahastosta ei makseta enää vuoden 2014 EU:n ruoka-apuohjelmasta aiheutuvia menoja. Interventiotoiminta (varastoihin ostot ja varastoista myynnit) on ollut vilkasta vuosina 2009—2011. Vuonna 2012 interventiotoimintaa ei viljojen korkean markkinahinnan vuoksi tapahtunut, eikä muillakaan interventioon hyväksytyillä maataloustuotteilla ollut markkinahäiriötä. Keväällä 2013 näköpiirissä olevien markkinanäkymien perusteella vuosina 2013 ja 2014 tilanteen arvioidaan jatkuvan samantyyppisenä.

Valtion talousarviosta interventiorahastoon tehtävällä siirrolla katetaan niitä rahaston menoja, joita ei rahoiteta EU:n maataloustukirahastosta. Vuonna 2014 valtion vastattavaksi arvioidaan jäävän 0,354 milj. euroa lähinnä interventiovarastoinnin menoja.

Palosuojelurahasto

Palosuojelurahastolain (306/2003) mukaan tulipalojen ehkäisyn ja pelastustoiminnan edistämiseksi on Suomessa olevasta palovakuutetusta kiinteästä ja irtaimesta omaisuudesta vuosittain suoritettava palosuojelumaksu. Palosuojelumaksun on velvollinen suorittamaan jokainen, joka harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa.

Palosuojelumaksukertymän arvioidaan v. 2014 olevan n. 9,88 milj. euroa, mikä on hieman edellisvuotta enemmän. Kertymän arvioidaan kasvavan 1—2 % vuosittain.

Rahaston rooli erilaisten pelastustoimen kehittämishankkeiden sekä paloasemien ja kalustohankintojen rahoittajana on merkittävä. Toiminta-ajatuksena on edistää turvallisuutta ja tukea pelastustoimen palvelukyvyn kehittämistä myöntämällä tarkoituksensa puitteissa ja osana pelastustoimen kokonaisrahoitusjärjestelmää harkinnanvaraisia avustuksia tulipalojen ehkäisemistä ja pelastustoimintaa edistävään toimintaan ja hankkeisiin. Keskeisimmät avustuskohteet ovat pelastusalan järjestöjen valistus- ja koulutustoiminta, pelastusalan tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä pelastustoimen alueiden, kuntien ja sopimuspalokuntien paloasema- ja kalustohankkeet.

Öljysuojarahasto (ÖSRA)

Öljysuojarahastosta korvataan öljyvahingoista, niiden torjunnasta ja ympäristön ennallistamisesta, öljyntorjuntakaluston hankinnasta ja ylläpidosta sekä torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia. Öljysuojarahasto saa varansa maahantuodusta ja Suomen kautta kuljetetusta öljystä perittävästä öljysuojamaksusta. Öljyisten maiden kunnostukseen siirretään lisäksi valtion talousarviossa öljyjätemaksuina kertyneitä tuloja. Rahastoon ehdotetaan siirrettäväksi 3,0 milj. euroa v. 2014.

Öljyn merikuljetusten kasvu Suomenlahdella lisää valtion ja alueiden pelastustoimien torjuntavalmiushankintoja ja niistä aiheutu-

via korvaustarpeita. Vuonna 2012 rahastosta maksettiin korvauksia 22,0 milj. euroa ja korvauspaineet ovat selvässä kasvussa torjunta-alus ja -kalustohankintojen vuoksi. Pysyvä öljynsuojamaksu on 0,50 euroa öljytonnilta. Korotettua maksua 1,50 euroa öljytonnilta peritään vuosina 2010—2015.

8.2. Liikelaitokset

Valtiolla on kaksi liikelaitosta, Senaatti-kiinteistöt ja Metsähallitus. Senaatti-kiinteistöihin sovelletaan vuoden 2010 lakia valtion liikelaitoksista (1062/2010). Kumottua vuoden 2002 liikelaitoslakia (1185/2002) sovelletaan Metsähallitukseen kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään.

Liikelaitosten talous on valtion talousarvion ulkopuolella. Liikelaitosten voiton tuloutuksista vuodelta 2013 arvioidaan kertyvän valtion vuoden 2014 talousarvioon momentille 13.05.01 220 milj. euroa, josta 100 milj. euroa Senaatti-kiinteistöiltä ja 120 milj. euroa Metsähallitukselta.

Valtion liikelaitostoiminta v. 2014

Liikelaitos (konserni)	Liikevaihto		Tilikauden tulos		Sijoitetun pääoman tuotto	Oma-varaisuus-aste	Investointi-menot	Henkilöstö keskim.
	milj. €	muutos, %	milj. €	liike-vaihdosta (%)	(%)	(%)	milj. €	lkm
Senaatti-kiinteistöt	631,0	1,4	128,0	20,3	4,1	63,3	270	266
(konserni)	637,0	1,4	136,0	21,4	4,2	62,3		
Metsähallitus	345,4	1,0	114,0	33,0	4,6	99,0	20	1 074
(konserni)	376,0	1,0	114,0	30,0	4,6	98,0		1 227
Yhteensä	**976,4**		**242,0**				**290**	**2 567**

Valtion liikelaitosten tuloutukset ja määrärahat v. 2014 (milj. euroa)

Liikelaitos	Senaatti-kiinteistöt	Metsähallitus	Yhteensä
Tuloutukset talousarvioon			
— takausmaksut	7,0	-	7,0
— korot	21,0	-	21,0
— voiton tuloutukset	100,0	120,0	220,00
— lainojen takaisinmaksut	78,2	-	78,2
Yhteensä	206,2	120,0	326,2
Erityistehtävien määrärahat	-	34,1	34,1

8.3. Valtion omistaja-politiikka

Valtio sitoutuu omistamiensa yritysten omistaja-arvon pitkäjänteiseen kasvattamiseen. Omistajapolitiikan lähtökohtana on yhteiskunnallisesti ja liiketaloudellisesti kestävä tulos. Tavoitteena on vahvistaa ja vakauttaa kotimaista omistusta kansallisesti tärkeissä yhtiöissä. Valtion aktiivisella omistajapolitiikalla tuetaan kasvua ja työllisyyttä edistäen näin yhteiskunnan kokonaisetua. Omistajapolitiikalla voidaan tukea hallittua elinkeinorakenteen uudistamista ja yhteiskunnallisesti kestävää kehitystä ottaen huomioon myös työntekijöiden aseman turvaamisen muutoksessa. Valtio noudattaa omistajaohjauksessaan osakeyhtiölain mukaista tehtävien ja vastuiden jakoa yhtiön toimielinten ja omistajan välillä. Omistusjärjestelyt harkitaan aina yhtiökohtaisesti voimassa olevien eduskunnan antamien valtuuksien rajoissa.

Yritysjohdon ja avainhenkilöiden palkitsemisesta on talouspoliittinen ministerivaliokunta tehnyt uudistetun kannanoton elokuussa 2012. Kannanoton peruslinjauksiin kuuluvat avoimuus, kohtuullisuus ja tulosperusteisuus. Kokonaispalkitseminen kiristyy kaikissa yrityksissä edelliseen vuodelta 2009 olevaan kannanottoon verrattuna.

Valtion talousarvio vuodelle 2014

TULOARVIOT

Osasto 11	€
11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	**40 057 333 000**
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	**12 328 000 000**
01. Ansio- ja pääomatuloverot	8 879 000 000
02. Yhteisövero	2 477 000 000
03. Korkotulojen lähdevero	159 000 000
04. Perintö- ja lahjavero	630 000 000
05. Pankkivero	133 000 000
06. Voimalaitosvero	50 000 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	**17 879 500 000**
01. Arvonlisävero	17 030 000 000
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	706 000 000
03. Apteekkimaksut	143 500 000
08. Valmisteverot	**6 975 000 000**
01. Tupakkavero	811 000 000
04. Alkoholijuomavero	1 499 000 000
05. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero	250 000 000

07. Energiaverot	4 400 000 000
08. Eräiden juomapakkausten valmistevero	15 000 000
10. Muut verot	**2 715 000 000**
03. Autovero	997 000 000
05. Varainsiirtovero	581 000 000
06. Arpajaisvero	235 000 000
07. Ajoneuvovero	832 000 000
08. Jätevero	70 000 000
19. Muut veronluonteiset tulot	**159 833 000**
02. Lästimaksut	800 000
03. Ratavero	18 000 000
04. Eräät viestinnän maksut	26 822 000
05. Lentoliikenteen valvontamaksu	11 100 000
06. Väylämaksut	83 010 000
07. Katsastustoiminnan valvontamaksu	9 570 000
08. Öljyjätemaksu	4 000 000
09. Muut verotulot	3 500 000
10. Energiaviraston valvontamaksu	3 031 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT	**4 742 080 000**
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	**17 260 000**
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	17 260 000
25. Oikeusministeriön hallinnonala	**96 160 000**
10. Tuomioistuintulot	27 010 000
20. Ulosottomaksut	69 000 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	150 000
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	**18 599 000**
98. EU:lta saatavat tulot yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan	18 149 000
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	450 000
27. Puolustusministeriön hallinnonala	**3 696 000**
01. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	8 000
20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista	18 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	3 670 000

28.	**Valtiovarainministeriön hallinnonala**	**2 205 916 000**
10.	Tullin tulot	4 162 000
11.	Kuntien osuudet verotuskustannuksista	144 836 000
12.	Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	27 744 000
13.	Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	22 101 000
25.	Metallirahatulot	25 000 000
50.	Siirto valtion eläkerahastosta	1 740 000 000
51.	Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset	148 143 000
52.	Vakuutusmaksut	20 410 000
60.	Työturvallisuusmaksu	900 000
92.	Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	52 000 000
93.	Euroopan unionilta saatavat tulot matkamenojen korvaamiseen	2 500 000
99.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	18 120 000
29.	**Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala**	**565 111 000**
70.	Opintotukitoiminnan tulot	20 300 000
88.	Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista	540 811 000
99.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot	4 000 000
30.	**Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala**	**618 965 000**
01.	EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot	535 888 000
02.	Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	45 000 000
03.	Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	4 000 000
04.	EU:lta saatavat muut tulot	475 000
20.	Valtion osuus totopeleistä saadusta tulosta	1 120 000
32.	Kasvinjalostusmaksut	380 000
40.	Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	2 500 000
41.	Tenojoen kalastuslupamaksut	500 000
42.	Hirvieläinten metsästysmaksut	3 400 000
43.	Viehekalastusmaksut	3 198 000
44.	Kalastuksenhoitomaksut	6 264 000
45.	Riistanhoitomaksut	10 240 000
99.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	6 000 000
31.	**Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala**	**12 266 000**
10.	Liikenneviraston tulot	12 216 000
99.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	50 000
32.	**Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala**	**356 927 000**
20.	Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot	2 700 000
31.	Palkkaturvamaksujen palautukset	36 327 000
50.	Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	247 000 000
99.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	70 900 000
33.	**Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala**	**517 030 000**
02.	Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot	1 460 000
03.	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot	500 000

90. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	421 695 000
98. Valtionapujen palautukset	93 200 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	175 000

35. Ympäristöministeriön hallinnonala	**99 650 000**
10. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	6 150 000
20. Siirto valtion asuntorahastosta	90 000 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	3 500 000

39. Muut sekalaiset tulot	**230 500 000**
01. Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista	103 000 000
02. Verotukseen liittyvät korkotulot	75 000 000
04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	50 000 000
10. Muut sekalaiset tulot	2 500 000

Osasto 13

13. KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET	**1 995 000 000**
01. Korkotulot	**149 800 000**
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	21 000 000
05. Korot muista lainoista	93 000 000
07. Korot talletuksista	11 000 000
09. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen ja valtion muille eläkelaitoksille maksamien ennakoiden korkotulot	24 800 000
03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	**1 475 200 000**
01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot	1 475 200 000
04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta	**150 000 000**
01. Osuus Suomen Pankin voitosta	150 000 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	**220 000 000**
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	220 000 000

Osasto 15

15.	**LAINAT**	**7 125 996 000**
01.	**Valtiolle takaisin maksettavat lainat**	**401 652 000**
02.	Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	78 000 000
04.	Muiden lainojen lyhennykset	323 652 000
03.	**Valtion nettolainanotto ja velanhallinta**	**6 724 344 000**
01.	Nettolainanotto ja velanhallinta	6 724 344 000

Tuloarvioiden kokonaismäärä:

53 920 409 000

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 21

	€
21. EDUSKUNTA	**157 697 000**
01. Kansanedustajat	**21 744 000**
01. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)	21 744 000
10. Eduskunnan kanslia	**106 504 000**
01. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	54 339 000
02. Peruskorjaukseen liittyvät toimintamenot (arviomääräraha)	8 765 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	12 500 000
70. Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	4 400 000
74. Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)	26 500 000
20. Eduskunnan oikeusasiamies	**6 049 000**
01. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	6 049 000
30. Ulkopoliittinen instituutti	**3 506 000**
01. Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 338 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	168 000
40. Valtiontalouden tarkastusvirasto	**15 889 000**
01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 307 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	582 000
90. Eduskunnan muut menot	**4 005 000**
50. Eduskuntaryhmien ryhmäkanslioiden tukeminen (kiinteä määräraha)	4 005 000

Pääluokka 22

22. TASAVALLAN PRESIDENTTI	**37 710 000**
01. Tasavallan presidentti	**3 175 000**
01. Tasavallan presidentin palkkio (kiinteä määräraha)	126 000
02. Tasavallan presidentin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	199 000
20. Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	2 850 000
02. Tasavallan presidentin kanslia	**34 535 000**
01. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 535 000
02. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (siirtomääräraha 2 v)	600 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	6 500 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	18 900 000

Pääluokka 23

23. VALTIONEUVOSTON KANSLIA	**85 442 000**
01. Hallinto	**43 293 000**
01. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 212 000
02. Ministereiden ja heidän erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)	5 764 000
03. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000
20. Pääministerin ja hänen avustajiensa matkat (arviomääräraha)	867 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	3 450 000
10. Omistajaohjaus	**2 700 000**
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	2 700 000
20. Poliittisen toiminnan avustaminen	**34 000 000**
50. Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	34 000 000
30. Oikeuskanslerinvirasto	**3 709 000**
01. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 709 000
90. Muut menot	**1 740 000**
21. Kunniamerkit (arviomääräraha)	640 000
26. Suomi 100 (siirtomääräraha 3 v)	1 100 000

Pääluokka 24

24.	**ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**1 294 309 000**
01.	**Ulkoasiainhallinto**	**225 855 000**
01.	Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	201 254 000
21.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	974 000
29.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	19 627 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	4 000 000
10.	**Kriisinhallinta**	**73 662 000**
20.	Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	56 302 000
21.	Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	17 360 000
30.	**Kansainvälinen kehitysyhteistyö**	**901 844 000**
50.	Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle	—
66.	Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	891 844 000
88.	Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
90.	**Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot**	**92 948 000**
50.	Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	1 696 000
51.	Hädänalaisten avustaminen (arviomääräraha)	45 000
66.	Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	86 507 000
67.	Kansainvälisen ilmastosopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)	500 000
68.	Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	3 200 000
95.	Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	1 000 000

Pääluokka 25

25.	**OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**895 689 000**
01.	**Ministeriö ja hallinto**	**128 974 000**
01.	Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 944 000
03.	Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 780 000
04.	Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 066 000
20.	Erityismenot (arviomääräraha)	10 865 000
21.	Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	251 000

29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	60 000 000
50. Avustukset (kiinteä määräraha)	4 068 000
51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	18 000 000
10. Tuomioistuimet ja oikeusapu	**364 636 000**
01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 979 000
02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 945 000
03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	257 326 000
04. Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	29 278 000
05. Yleisen edunvalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 958 000
50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	45 150 000
20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	**105 062 000**
01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	105 062 000
30. Syyttäjät	**45 806 000**
01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	45 806 000
40. Rangaistusten täytäntöönpano	**233 962 000**
01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	228 562 000
74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	5 400 000
50. Vaalimenot	**17 249 000**
20. Vaalimenot (arviomääräraha)	17 249 000

Pääluokka 26

26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	**1 263 720 000**
01. Hallinto	**136 324 000**
01. Sisäasiainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 725 000
03. Hallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 000
04. Vähemmistövaltuutetun ja syrjintälautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 012 000
20. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)	12 890 000
22. EU:n osuus yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	21 500 000
23. Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiudet (siirtomääräraha 2 v)	1 439 000

24.	EU:n osuus sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	10 480 000
29.	Sisäasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	66 240 000
66.	Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet ulkomaille (arviomääräraha)	1 017 000
10.	**Poliisitoimi**	**737 045 000**
01.	Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	726 545 000
20.	Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	3 500 000
21.	KEJO-hankkeen yhteiset toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 000 000
20.	**Rajavartiolaitos**	**228 821 000**
01.	Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	228 821 000
30.	**Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta**	**93 600 000**
01.	Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 343 000
02.	Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	65 751 000
20.	Erityismenot (arviomääräraha)	3 406 000
43.	Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)	8 100 000
40.	**Maahanmuutto**	**67 930 000**
01.	Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 526 000
20.	Paluumuuttajien muuttovalmennus (arviomääräraha)	876 000
21.	Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	30 511 000
63.	Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet (arviomääräraha)	10 017 000

Pääluokka 27

27.	**PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**2 751 100 000**
01.	**Puolustuspolitiikka ja hallinto**	**360 142 000**
01.	Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 151 000
21.	Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	2 315 000
29.	Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	337 676 000
10.	**Sotilaallinen maanpuolustus**	**2 330 882 000**
01.	Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 858 647 000
18.	Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	470 357 000
50.	Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	1 878 000

30. Sotilaallinen kriisinhallinta **60 076 000**

20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v) 60 066 000
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha) 10 000

Pääluokka 28

28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA 16 947 422 000

01. Hallinto **162 144 000**

01. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 39 524 000
13. Julkisen hallinnon yhteisten tietojärjestelmien ja -palvelujen käyttöönottojen tuki (siirtomääräraha 3 v) 3 031 000
20. Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen ja hallinnonalan omistajaohjaus (siirtomääräraha 2 v) 415 000
21. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v) 30 000
29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha) 79 144 000
69. Suomen Pankin eräiden sijoitustuottojen siirto Kreikan valtiolle (kiinteä määräraha) 35 000 000
89. Suomen Erillisverkot Oy:n pääomittaminen (siirtomääräraha 3 v) 5 000 000

10. Verotus ja tullitoimi **624 628 000**

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 429 907 000
02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 165 821 000
63. Takaisin maksetut verot (arviomääräraha) 3 200 000
95. Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha) 22 700 000
97. Autoveron vientipalautus (arviomääräraha) 3 000 000

20. Palvelut valtioyhteisölle **40 691 000**

01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 30 550 000
03. Valtiovarain controller -toiminnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 1 089 000
06. Valtion IT-palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 2 454 000
07. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v) 2 000 000
08. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v) 598 000
09. Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 3 000 000
10. Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelukeskuksen investointimenot (siirtomääräraha 2 v) 1 000 000
88. Senaatti-kiinteistöt ..... —

30.	**Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto**	**65 341 000**
01.	Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	51 311 000
02.	Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 219 000
03.	Väestörekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 811 000
40.	**Valtion alue- ja paikallishallinto**	**89 997 000**
01.	Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	57 689 000
02.	Maistraattien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 084 000
03.	Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet (siirtomääräraha 3 v)	224 000
50.	**Eläkkeet ja korvaukset**	**4 570 115 000**
15.	Eläkkeet (arviomääräraha)	4 352 989 000
16.	Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	2 200 000
17.	Muut eläkemenot (arviomääräraha)	2 798 000
50.	Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	39 185 000
63.	Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot (arviomääräraha)	148 143 000
95.	Muiden eläkelaitosten valtion puolesta maksamien eläkemenojen ja valtiolle maksamien ennakoiden korkomenot (arviomääräraha)	24 800 000
60.	**Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot**	**13 548 000**
02.	Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)	50 000
03.	Valtion henkilöstöjärjestelyistä aiheutuvat palkkamenot (arviomääräraha)	40 000
10.	Työturvallisuuden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	900 000
12.	Osaamisen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	12 328 000
60.	Siirto Koulutusrahastolle (arviomääräraha)	230 000
70.	**Valtionhallinnon kehittäminen**	**70 130 000**
01.	Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 813 000
02.	Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	9 912 000
03.	Kansallisen tietoalan ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	13 000 000
04.	Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen tietojärjestelmien tietoturvallisuus ja varautuminen (siirtomääräraha 3 v)	1 700 000
20.	Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	33 705 000
80.	**Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle**	**250 382 000**
30.	Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	212 382 000
31.	Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	25 000 000
40.	Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	13 000 000

90.	**Kuntien tukeminen**	**8 679 826 000**
20.	Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	16 995 000
22.	Kunta- ja palvelurakennemuutosten toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	600 000
30.	Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)	8 626 683 000
31.	Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki (arviomääräraha)	35 028 000
34.	Paikallisten kuntakokeilujen rahoitus (siirtomääräraha 3 v)	520 000
91.	**Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen**	**302 020 000**
41.	Energiaverotuki (arviomääräraha)	302 020 000
92.	**EU ja kansainväliset järjestöt**	**1 940 150 000**
20.	Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 500 000
40.	Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)	9 140 000
67.	Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	170 000
68.	Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)	3 340 000
69.	Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	1 925 000 000
99.	**Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot**	**138 450 000**
87.	Pankkiveron tuoton käyttö (siirtomääräraha 3 v)	133 000 000
95.	Satunnaiset säädösperusteiset menot (arviomääräraha)	300 000
96.	Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
97.	Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	150 000

Pääluokka 29

29.	**OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**6 596 706 000**
01.	**Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot**	**123 724 000**
01.	Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 717 000
02.	Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 058 000
03.	Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 635 000
04.	Koulutuksen ja korkeakoulujen arviointi (siirtomääräraha 2 v)	3 575 000
21.	Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	3 726 000
22.	Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	18 238 000
23.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 994 000

29.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	30 803 000
50.	Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	648 000
51.	Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)	3 148 000
66.	Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	2 182 000
10.	**Yleissivistävä koulutus**	**956 970 000**
01.	Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	50 773 000
02.	Ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 949 000
20.	Yleissivistävän koulutuksen ja lasten päivähoidon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	12 697 000
30.	Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	844 023 000
34.	Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	46 400 000
51.	Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	1 128 000
20.	**Ammatillinen koulutus**	**732 719 000**
01.	Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 487 000
20.	Työpaikalla tapahtuva oppiminen (siirtomääräraha 2 v)	3 026 000
21.	Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 339 000
30.	Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	719 867 000
30.	**Aikuiskoulutus**	**523 538 000**
20.	Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)	25 347 000
21.	Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	3 010 000
30.	Valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	164 618 000
31.	Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)	138 075 000
32.	Valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)	117 343 000
33.	Nuorten aikuisten osaamisohjelma (arviomääräraha)	52 000 000
51.	Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	15 879 000
53.	Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	7 266 000
40.	**Korkeakouluopetus ja tutkimus**	**2 667 194 000**
01.	Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 305 000
02.	Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 059 000
03.	Kotimaisten kielten keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 013 000
04.	Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 866 000
20.	Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	31 364 000
22.	Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitus (siirtomääräraha 3 v)	8 500 000

30.	Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	404 277 000
50.	Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 893 258 000
51.	Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (arviomääräraha)	143 807 000
52.	Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)	29 144 000
53.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen edistämiseen (arviomääräraha)	103 213 000
66.	Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	18 388 000
70.	**Opintotuki**	**916 505 000**
01.	Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	703 000
52.	Opintolainojen valtiontakaus (arviomääräraha)	30 200 000
55.	Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)	798 275 000
57.	Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	30 750 000
58.	Avustus vuokrakustannusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v)	5 877 000
59.	Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)	50 700 000
80.	**Taide ja kulttuuri**	**454 017 000**
01.	Taiteen edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 500 000
03.	Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 712 000
04.	Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 473 000
05.	Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 800 000
06.	Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 335 000
16.	Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)	18 575 000
20.	Museoviraston kulttuuri- ja nähtävyyskohteiden tilakustannukset (siirtomääräraha 2 v)	16 300 000
30.	Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)	4 713 000
31.	Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	40 420 000
32.	Valtionosuudet museoille (arviomääräraha)	17 431 000
33.	Valtionavustukset kuntien ja alueiden kulttuuritoiminnan kehittämiseen (arviomääräraha)	106 000
34.	Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	4 500 000
35.	Valtionavustus Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden merkkihankkeen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
40.	Korvaus Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappioon (arviomääräraha)	252 000
50.	Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	1 160 000
51.	Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)	14 246 000
52.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen edistämiseen (arviomääräraha)	237 069 000
53.	Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)	29 156 000
54.	Valtionavustus taide- ja kulttuurilaitosten toimitilainvestointeihin (kiinteä määräraha)	7 210 000

55. Kulttuuriperinnön digitoinnin tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	2 200 000
59. Eräät avustukset Kansallisgallerialle (siirtomääräraha 2 v)	14 670 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	500 000
72. Kansallisgallerian kokoelman kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	739 000
75. Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	3 800 000
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	150 000
90. Liikuntatoimi	**147 558 000**
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arviomääräraha)	147 448 000
52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin (kiinteä määräraha) ..	110 000
91. Nuorisotyö	**74 481 000**
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	53 081 000
51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)	21 000 000
52. Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta (siirtomääräraha 2 v) .	400 000

Pääluokka 30

30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**2 657 133 000**
01. Hallinto	**102 023 000**
01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 637 000
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 129 000
03. Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 984 000
04. Lautakuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	595 000
21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	669 000
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 795 000
29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	30 500 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	3 714 000
10. Maaseudun kehittäminen	**195 840 000**
50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	6 168 000
54. Hevostalouden edistäminen totopeleistä valtion osuutena kertyvillä varoilla (siirtomääräraha 2 v)	952 000
55. Valtionapu 4H-toimintaan (kiinteä määräraha)	3 820 000

61. EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha) ..	86 200 000
62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)	80 900 000
64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)	17 800 000
20. Maatalous	**1 984 861 000**
01. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 661 000
40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v) ...	498 800 000
41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	530 000 000
42. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	3 400 000
43. Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 2 v)	369 329 000
44. Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)	422 673 000
45. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)	84 390 000
46. EU:n osarahoittama ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 605 000
47. Kansallinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 249 000
49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	31 400 000
60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	354 000
30. Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu	**52 569 000**
01. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 391 000
20. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)	4 730 000
41. Erät korvaukset (siirtomääräraha 2 v)	6 448 000
40. Kala-, riista- ja porotalous	**51 591 000**
01. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 214 000
20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	3 400 000
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	4 300 000
43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 764 000
50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	10 240 000
51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	6 295 000
52. Kalastuslupamaksujen palautukset ja saimaannorpan suojeluun liittyvät sopimuspalkkiot (arviomääräraha)	3 621 000
62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 500 000
77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	757 000
50. Vesitalous	**25 398 000**
20. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	12 058 000
31. Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	12 079 000
43. Erät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha)	420 000
48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	841 000

Pääluokka 31

60.	**Metsätalous**	**177 621 000**
01.	Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	44 753 000
41.	Metsäpuiden siemenhuolto (siirtomääräraha 2 v)	200 000
42.	Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)	43 958 000
43.	Eräät korvaukset (arviomääräraha)	100 000
44.	Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (arviomääräraha) .	59 730 000
45.	Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 527 000
47.	Pienpuun energiatuki (siirtomääräraha 2 v)	20 000 000
50.	Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	2 343 000
83.	Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	10 000
63.	**Metsähallitus**	**6 373 000**
50.	Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	6 373 000
70.	**Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuuri**	**60 857 000**
01.	Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	50 283 000
02.	Geodeettisen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 574 000
40.	Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	5 000 000

Pääluokka 31

31.	**LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**2 967 508 000**
01.	**Hallinto ja toimialan yhteiset menot**	**406 307 000**
01.	Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 687 000
21.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 154 000
29.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	383 438 000
40.	Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	1 028 000
10.	**Liikenneverkko**	**1 701 345 000**
01.	Liikenneviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	86 079 000
20.	Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)	987 484 000
35.	Valtionavustus länsimetron rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v) ...	55 744 000
41.	Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
50.	Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
70.	Jäänmurtajan hankinta (siirtomääräraha 3 v)	46 000 000
76.	Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	34 997 000

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	391 041 000
78. Eräät väylähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	25 000 000
79. Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	69 000 000
20. Liikenteen viranomaispalvelut	**52 356 000**
01. Liikenteen turvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	52 356 000
30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut	**227 362 000**
42. Valtionavustus koulutuksesta (siirtomääräraha 3 v)	841 000
43. Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (arviomääräraha)	84 700 000
46. Alusinvestointien ympäristötuki (siirtomääräraha 3 v)	20 000 000
50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)	800 000
51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)	4 200 000
63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	100 773 000
64. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 745 000
66. Yhteysalusliikennepalvelujen ostosopimukset (siirtomääräraha 3 v)	5 303 000
40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen	**532 545 000**
01. Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 045 000
42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)	500 000
50. Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)	10 500 000
60. Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon (siirtomääräraha 3 v)	510 500 000
50. Tutkimus	**47 593 000**
01. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	47 593 000

Pääluokka 32

32. TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA	**3 375 593 000**
01. Hallinto	**370 955 000**
01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 645 000
02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	214 139 000
20. Siviilipalvelus (arviomääräraha)	5 083 000
21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	6 369 000
29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	81 692 000
60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)	20 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	10 007 000

20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka	**1 267 003 000**
01. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	38 082 000
02. Teknologian tutkimuskeskus VTT:n toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	86 125 000
05. Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 956 000
06. Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	40 830 000
07. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 031 000
40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	405 320 000
41. Yleisavustus eräille yhteisöille ja järjestöille elinkeinopolitiikan edistämiseksi (siirtomääräraha 3 v)	24 212 000
42. Innovaatiokeskittymien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 300 000
43. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)	20 515 000
45. Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
47. Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset (arviomääräraha)	52 722 000
48. Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	10 000 000
50. Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000
80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan (arviomääräraha)	414 500 000
82. Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan (arviomääräraha)	10 000
83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)	90 400 000
87. Pääomalaina Finnvera Oyj:lle (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
88. Pääomasijoitus Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)	30 000 000
89. Pääomasijoitus alkavien yritysten pääomasijoitustoimintaan (kiinteä määräraha)	20 000 000
30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka	**746 500 000**
01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	157 063 000
44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)	5 067 000
45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	29 239 000
50. Palkkaturva (arviomääräraha)	37 000 000
51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)	510 975 000
64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)	7 156 000
40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä	**41 346 000**
01. Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 331 000
03. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	2 364 000
04. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 857 000
05. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 510 000
31. Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)	4 511 000

50. Valtionavustus kuluttajajärjestölle (kiinteä määräraha)	673 000
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)	2 080 000
95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)	20 000
50. Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka	**573 179 000**
43. Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	5 566 000
62. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 023 000
64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin (arviomääräraha)	565 590 000
60. Energiapolitiikka	**281 169 000**
01. Energiaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 864 000
28. Materiaalitehokkuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	500 000
40. Energiatuki (arviomääräraha)	72 905 000
41. LNG-terminaalien investointituki (arviomääräraha)	42 000 000
42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)	1 500 000
43. Kioton mekanismit (arviomääräraha)	1 000 000
44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)	154 400 000
70. Kotouttaminen	**95 441 000**
03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 661 000
30. Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)	92 780 000

Pääluokka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA 12 809 820 000

01. Hallinto	**91 454 000**
01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 903 000
02. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 244 000
03. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 537 000
04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	600 000
05. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	548 000
21. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 070 000
25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	16 330 000
29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	20 900 000
66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)	4 322 000

02.	**Valvonta**	**43 902 000**
03.	Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 372 000
05.	Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 736 000
06.	Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 494 000
20.	Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)	10 300 000
03.	**Tutkimus- ja kehittämistoiminta**	**112 891 000**
04.	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	68 319 000
50.	Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v) ...	36 842 000
63.	Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	7 730 000
10.	**Perhe- ja asumiskustannusten tasaus ja eräät palvelut**	**2 614 900 000**
50.	Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen adoptioon (arviomääräraha)	11 800 000
51.	Lapsilisät (arviomääräraha)	1 483 100 000
52.	Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)	2 900 000
53.	Sotilasavustus (arviomääräraha)	19 200 000
54.	Asumistuki (arviomääräraha)	714 100 000
55.	Elatustuki (arviomääräraha)	185 800 000
56.	Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut (arviomääräraha)	38 300 000
60.	Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston toimintakulut (arviomääräraha)	159 700 000
20.	**Työttömyysturva**	**2 705 026 000**
31.	Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)	26 486 000
50.	Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)	962 850 000
51.	Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)	234 680 000
52.	Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)	1 373 700 000
55.	Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha)	55 160 000
56.	Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)	52 150 000
30.	**Sairausvakuutus**	**1 295 872 000**
28.	Kansallisen yhteyspisteen ja palveluvalikoimatoimielimen toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)	1 272 000
60.	Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 294 600 000
40.	**Eläkkeet**	**4 539 700 000**
50.	Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	62 000 000
51.	Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	608 000 000
52.	Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	100 000 000

53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)	3 000 000
54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	17 200 000
60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)	3 749 500 000
50. Veteraanien tukeminen	**273 334 000**
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)	1 450 000
50. Rintamalisät (arviomääräraha)	31 300 000
51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	135 121 000
52. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	66 207 000
53. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 100 000
54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	60 000
55. Erät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	3 500 000
56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	23 988 000
57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	8 608 000
60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	**540 381 000**
30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	500 000
31. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirtomääräraha 3 v)	11 500 000
32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)	30 000 000
33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	110 440 000
34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	13 200 000
35. Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)	332 150 000
36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	480 000
40. Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)	32 811 000
63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)	3 000 000
64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 300 000
70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen	**59 320 000**
01. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 738 000
20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	22 890 000

21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	930 000
22. Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)	660 000
50. Terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 130 000
51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	2 900 000
52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 072 000
80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta	**225 040 000**
40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	206 000 000
41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	1 700 000
42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisapukokeilun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	300 000
50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)	17 040 000
90. Raha-automaattiyhdistyksen avustukset	**308 000 000**
50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)	308 000 000

Pääluokka 35

35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	**266 960 000**
01. Ympäristöhallinnon toimintamenot	**77 455 000**
01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	35 554 000
04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 811 000
21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 490 000
29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	7 600 000
65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu	**139 551 000**
20. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	5 200 000
21. Erät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	2 840 000
22. Erät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)	15 860 000
52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	28 755 000
60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000
61. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 542 000
63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	53 530 000
64. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000
65. Öljyjätemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000

66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	1 324 000
70. Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)	13 500 000
20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	**49 954 000**
01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 104 000
37. Avustukset kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)	500 000
55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	43 000 000
60. Siirto valtion asuntorahastoon	—
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	1 350 000

Pääluokka 36

36. VALTIONVELAN KOROT	**1 813 600 000**
01. Valtionvelan korko	**1 775 000 000**
90. Valtionvelan korko (arviomääräraha)	1 775 000 000
09. Muut menot valtionvelasta	**38 600 000**
20. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	38 600 000

Määrärahojen kokonaismäärä:

53 920 409 000

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

YLEISET MÄÄRÄYKSET

Brutto- ja nettobudjetointi

Valtion talousarviossa noudatetaan pääsääntönä bruttobudjetointia. Nettobudjetointi on talousarviosta annetussa laissa tarkoin rajoitettu poikkeus pääsäännöstä.

Talousarviossa voidaan nettobudjetoida

1) uudet valtionlainat, valtionlainoista saatavat emissiovoitot ja pääomavoitot ja valtionlainojen pääomaa suojaavista johdannaisista kertyvät tulot sekä valtionvelan kuoletukset, valtionlainoihin liittyvät pääomatappiot ja emissiotappiot ja valtionlainojen pääomaa suojaavista johdannaisista aiheutuvat menot;

2) valtionlainoista saatavat korkotulot ja valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista kertyvät tulot sekä valtionlainoista aiheutuvat korkomenot ja valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista aiheutuvat menot;

3) viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot;

4) osakkeiden myynnistä kertyvät tulot sekä myyntiin liittyvät myyntipalkkiot ja valtion ostajan puolesta vastattavaksi ottamat maksuvelvoitteet;

5) eläkelaitokselle lain nojalla maksettava maksuvalmiussuoritus ja suorituksen palautus valtiolle;

6) lakiin perustuva valtionapu kunnalle ja kunnan maksettavaksi valtiolle valtionapujärjestelmän määräytymisperusteiden mukaan tuleva määrä.

Viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvinä tuloina voidaan nettobudjetoida seuraavat tulot vähentämällä ne asianomaiselta toimintamenomomentilta, vaikka sille ei olisi momentin perusteluissa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa:

1) toimintamenomomentin vakiosisällön kuvauksessa mainitut virastolle työnantajana maksetut, mutta työntekijälle myönnetyt sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat, työkyvyttömyyseläke ja kuntoutusraha silloin, kun virasto maksaa työntekijälle palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta tahi työkyvyttömyyseläkeajalta tai kuntoutusrahakaudelta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin;

2) viraston tai laitoksen saamat vakuutus- ja vahingonkorvaukset;

3) viraston tai laitoksen saamat korvaukset työpaikkaruokaloiden käytöstä;

4) viraston tai laitoksen saamat tulot sen toimitilojen satunnaisesta luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten;

5) virastolle tai laitokselle maksetut korvaukset korkeakouluharjoittelijoista ja siviilipalvelusvelvollisista;

6) myyntituotot sellaisesta irtaimesta käyttöomaisuudesta, jonka hankinta rahoitetaan toimintamenomäärärahasta. Kiinteän omaisuuden, finanssisijoitusten (esim. osakkeet ym. arvopaperit) ja erillismomenteilta rahoitettavan irtaimen käyttöomaisuuden myyntituottoja ei saa kuitenkaan nettouttaa toimintamenomäärärahan kanssa.

Jos viraston tai laitoksen toimintamenomomentille on momentin perusteluissa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa, tai jos viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvien tulojen ja siitä aiheutuvien menojen erotus on otettu nettomääräisenä tuloarviona tulomomentille, kuuluvat nettobudjetoinnin piiriin kaikki viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat, toimintamenomomentin vakiosisällön kuvauksen ja momentin perusteluiden päätösosan mukaiset menot. Nettobudjetoitavia tuloja ja menoja ovat tällöin muun muassa:

1) valtion maksuperustelain (150/1992) tai vastaavien erityislakien mukaista maksullista toimintaa harjoittavan viraston toiminnasta tai

toiminnan osasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot;

2) viraston tai laitoksen vastuulla toteutettavasta tutkimus- tms. yhteishankkeesta tai yhteisestä toiminnasta tuloina saatavat muiden osapuolten maksuosuudet ja hankkeesta tai toiminnasta aiheutuvat menot;

3) viraston tai laitoksen toimintaan liittyvät EU:lta saatavat tulot ja näihin tuloihin liittyvät menot;

4) viraston tai laitoksen lahjoituksena ja testamentilla saamat varat sekä sponsoreilta saatavat tulot silloin, kun virastolla tai laitoksella on oikeus ottaa ne vastaan eikä kysymys ole viraston tai laitoksen tavanomaiseen toimintaan ja talouteen nähden epätavallisen suurista määristä; ja

5) valtion sisäiset palvelumaksut (esimerkiksi maksut palvelukeskuksille).

Jos viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvistä tuloista vain osa on budjetoitu toimintamenomomentille, jolle on momentin perusteluiden päätösosassa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa, on asianomaisen momentin perusteluiden päätösosassa lisäksi yksilöity, mitkä tulot momentille on nettoutettu tai mitä tuloja ei ole momentille nettoutettu. Vastaavasti, jos nettobudjetoitu tulomomentti sisältää vain osan viraston tai laitoksen toiminnasta aiheutuvista menoista, on asianomaisen tulomomentin perusteluiden päätösosassa yksilöity, mitkä menot momentille on nettoutettu taikka mitä menoja ei sille ole nettoutettu.

Nettobudjetoitavia tuloja eivät ole verot, veronluonteiset maksut tai sakkomaksut. Nettobudjetoinnin kohteena eivät voi olla siirtomenot tai niiden palautukset lukuun ottamatta lain nojalla maksettavaa maksuvalmiussuoritusta eläkelaitokselle ja suorituksen palautusta sekä lakiin perustuvaa valtionapua kunnalle ja kunnan maksettavaksi valtiolle valtionapujärjestelmän määräytymisperusteiden mukaan tulevaa määrää. Nettobudjetoinnin kohteena eivät myöskään voi olla sijoitusmenot tai omaisuuden myyntitulot lukuun ottamatta osakkeiden myyntiä taikka viraston tai laitoksen toimintaan tarkoitetun irtaimen omaisuuden hankintaa tai irtaimen omaisuuden myyntiä.

Nettobudjetoidun toimintamenomomentin menojen vakiosisältöön kuuluvat jäljempänä ilmenevät toimintamenomomenttien vakiosisällön mukaiset menot.

Nettoutetusta toiminnasta kertyviä tuloja saa käyttää tästä toiminnasta aiheutuviin menoihin ilman, että siitä on mainintaa luku- tai momenttiperusteluissa.

Menomomentteja koskevat yleiset määräykset

Menot on jaettu talousarviossa momenteiksi tehtävän tai menojen laadun mukaan.

Tehtävän mukaan budjetoituja määrärahoja ovat jäljempänä käsiteltävät virastojen toimintamenomäärärahat sekä eräät kulutusmenoihin luettavat projektiluonteiset määrärahat. Tehtävän mukaan budjetoitua määrärahaa saa käyttää kaikkiin kyseisestä tehtävästä säännönmukaisesti aiheutuviin menoihin, ellei talousarviosta muuta johdu.

Pääjaotteluna on seuraava menojen laadun mukainen pääryhmitys (suluissa vastaavat momenttien numerotunnukset):

1) kulutusmenot (01—29): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannontekijöitä, kuten työpanosta, tavaroita ja palveluksia,

2) siirtomenot (30—69): menot, joista valtio ei saa välitöntä vastiketta,

3) sijoitusmenot (70—89): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa pitkävaikutteisia tuotannontekijöitä tai rahoitusvaateita, joista valtio saa tuloa tai muuta hyötyä useana varainhoitovuonna, ja

4) muut menot (90—99): edellä mainittuihin pääryhmiin kuulumattomat menot, kuten valtionvelan hoitomenot.

Momentin määrärahaa saa käyttää ainoastaan momentin numerotunnuksen osoittaman menoryhmän menoihin. Siten kulutusmenoihin tarkoitettua määrärahaa ei saa käyttää siirtomenoihin eikä siirtomenoihin tarkoitettua määrärahaa kulutusmenoihin, ellei momentin perusteluissa ole määrätty toisin.

Momentilla yksilöityyn käyttötarkoitukseen ei saa käyttää muuta käyttötarkoitukseltaan yleisempää määrärahaa (esim. toimintamenomomentin määrärahaa), vaikka kyseisen yleisemmän määrärahan perusteluissa mainittua yksilöityä käyttötarkoitusta ei olisi suljettu pois. Tästä voidaan poiketa, jos momentin perusteluissa on asiaa koskeva maininta.

Määrärahat henkilöstön palkkaamiseen on budjetoitu pääsääntöisesti toimintamenomomenteille (01—14). Muun momentin määrärahaa saadaan käyttää henkilöstön palkkaamiseen virastoihin ja laitoksiin vain, jos palkkauksesta ja momentin määrärahalla palkattavien henkilöiden enimmäismäärästä ilmaistuna henkilötyövuosina on maininta momentin perustelujen päätösosassa. Milloin määrärahaa saa käyttää palkkoihin tai palkkioihin, sitä käytetään myös näihin liittyviin sosiaaliturva- ja eläkemaksuihin ja muihin henkilösivumenoihin. Määrärahaan, jota käytetään palkkoihin, voidaan nettobudjetoida palkkoihin liittyvät virastolle työnantajana maksetut, mutta työntekijälle myönnetyt sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat, työkyvyttömyyseläke ja kuntoutusraha silloin, kun virasto maksaa työntekijälle palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta tahi työkyvyttömyyseläkeajalta tai kuntoutusrahakaudelta.

Menojen ja tulojen kohdentaminen varainhoitovuoteen kuuluviksi

Määrärahaa saa käyttää vain momentille sovellettavan kohdentamisperusteen mukaan varainhoitovuoteen kohdentuviin menoihin.

Jos asianomaisen momentin perusteluiden päätösosassa ei ole toisin mainittu, on määrärahat ja tuloarviot kohdennettu talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi valtion talousarviosta annetun asetuksen 5 a ja 5 b §:ssä säädetyillä perusteilla.

Vakiosisältöiset menomomentit

Toimintamenomomenteille ja momenteille 29, 70, 74—75, 76 ja 77—79 on määritelty sellaisia vakiosisältöisiä käyttötarkoituksia, joihin ao. momenteille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta ao. momentin perusteluissa. Toimintamenomomentin vakiosisältöä sovelletaan myös silloin, kun toimintamenot on nettobudjetoinnin johdosta budjetoitu osittain tai kokonaan tulopuolelle osaksi nettotuloarviota.

Määrärahoja käytettäessä momenttien perustelut ovat vakiosisältömääritykseen nähden ensisijaisessa asemassa. Siten momentin perusteluissa voidaan poiketa vakiosisällöstä joko sulkemalla osa vakiokäyttötarkoituksista pois tai täydentämällä niitä muilla käyttötarkoituksilla. Vakiosisältöisten käyttötarkoitusten täydentäminen ilmaistaan ”myös”-sanalla.

Toimintamenomäärärahat

Viraston toiminnasta aiheutuvat menot budjetoidaan yhtenä määrärahana menomomenteille 01—14. Toimintamenomäärärahaa saa käyttää viraston tai laitoksen laissa tai asetuksessa säädettyjen tehtävien hoidosta aiheutuviin palkkausmenoihin ja muihin kulutusmenoihin, koneiden ja kaluston sekä muun aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankintamenoihin sekä muihin viraston toiminnasta välittömästi aiheutuneisiin menoihin, kuten leasingkorkoihin ym. korkomenoihin ja vahingonkorvauksiin.

Virastot ja laitokset voivat ilman niille talousarvion yhteydessä erikseen myönnettyä valtuutta tehdä lakisääteisten velvoitteidensa täyttämiseksi välttämättä tarvittavia, ehdoiltaan ja laajuudeltaan viraston tai laitoksen talouteen ja toimintaan nähden tavanomaisia sopimuksia ja sitoumuksia, joista voi aiheutua menoja myös tulevina varainhoitovuosina. Tällaiset sopimukset ja sitoumukset voivat koskea kulutusmenon luonteisia eriä, esimerkiksi vuokria ja tarvehankintoja.

Toimintamenomäärärahaa saa käyttää myös vähäisten, viraston tai laitoksen tavanomaiseen jatkuvaan toimintaan liittyvien ennakkomaksujen maksamiseen.

Erillisinä menojen laadun mukaisina määrärahoina on budjetoitu siirtomenot, talonrakennus- ja maa- ja vesirakennusinvestointimenot ja osakkeiden ja osuuksien hankinta- ja lainananto- ym. finanssisijoitusmenot sekä eräät poikkeuksellisen suuret kalustoinvestoinnit. Näihin ei siten saa käyttää toimintamenomäärärahaa, ellei määrärahan perusteluissa ole toisin määrätty.

Ellei tarkoitukseen ole osoitettu muuta määrärahaa, kuten rakennerahasto-ohjelmien määrärahaa, toimintamenomäärärahaa saa käyttää viraston toimialaan kuuluvien, EU:n hyväksymien ja osarahoittamien hankkeiden rahoittamiseen sekä ao. hankkeiden tarjouksiin osallistumisen edellyttämään rahoitukseen.

Toimintamenomomentille nettobudjetoidaan virastolle työnantajana maksetut, mutta työntekijälle myönnetyt sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat, työkyvyttömyyseläke ja kuntoutusraha silloin, kun virasto maksaa työntekijälle palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta tahi työkyvyttömyyseläkeajalta tai kuntoutusrahakaudelta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin. Lisäksi toimintamenomomentille nettobudjetoidaan viraston saamat kohdassa ”Brutto- ja nettobudjetointi” tarkoitetut irtaimen käyttöomaisuuden myyntituotot, korvaukset työpaikkaruokaloiden käytöstä ja viraston saamat vakuutus- ja vahingonkorvaukset, viraston saamat tulot sen toimitilojen satunnaisesta luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten sekä virastolle maksetut korvaukset korkeakouluharjoittelijoista ja siviilipalvelusvelvollisista.

Lisäksi toimintamenomomentin määrärahaa saa käyttää maksullisen toiminnan menoihin, mikäli viraston tai laitoksen maksullista toimintaa ei ole budjetoitu omaksi momentikseen.

Menojen laadun mukaiset momentit

Kulutusmenot (01—29)

Kulutusmenoja ovat menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannontekijöitä. Kulutusmenoihin luetaan valtion palveluksessa olevan henkilöstön palkkaukset, muut palkkiot, sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, tavaroiden ja palvelusten ostomenot, puolustusmateriaalin sekä arvoltaan vähäisten tai taloudelliselta pitoajaltaan lyhytikäisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot sekä muut sellaiset valtion toiminnasta johtuvat tai toimintaan liittyvät menot, mikäli niitä ei ole luettava siirto- tai sijoitusmenoihin.

Kulutusmenoihin luetaan myös EU-ohjelmien vaatima tekninen apu.

Valtion henkilöstön palkkauksiin saa käyttää kulutusmenomomentteja seuraavasti:

a) toimintamenomomentteja (numerotunnus 01—14) ja

b) muita kulutusmenomomentteja työsopimussuhteisen henkilöstön ja valtion virkamieslain (750/1994) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitettyjen virkamiesten palkkauksiin, jos momentin vakiokäyttötarkoituksessa tai päätösosassa on niin määrätty sekä

c) valtion virkamieslain mukaan valtioneuvoston käytettäväksi asetetun virkamiehen palkkaukseen kyseessä olevan hallinnonalan ministeriön toimintamenomomenttia.

Virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkauksia ei saa maksaa muilta kuin toimintamenomomenteilta.

15—17. Eläkkeet

Momenteille on merkitty lakiin, asetukseen tai valtiota sitovaan sopimukseen perustuvat tai perusteluissa erikseen määritellyt vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, ylimääräiset eläkkeet sekä eräät lähinnä eläkkeen luonteiset avustukset.

18—19. Puolustusmateriaalin hankkiminen

Momenteille on merkitty puolustusmateriaalin hankkimisesta aiheutuvat menot. Lisäksi momentille voidaan vähennyksenä merkitä viraston saamat puolustusmateriaalihankintoihin liittyvät vakuutus- ja vahingonkorvaukset sekä sopimussakot, vaikka tästä ei olisi mainintaa momentin perusteluissa.

29. Arvonlisäveromenot

Määrärahaa saa käyttää pääluokassa 21 eduskunta ja pääluokassa 22 tasavallan presidentti tavaroiden ja palveluiden ostoihin sisältyvien arvonlisäverojen maksamiseen sekä muissa pääluokissa valtioneuvoston ja ministeriöiden hallinnonalojen muiden kuin erikseen arvonlisäverovelvollisten virastojen ja laitosten tavaroiden ja palveluiden ostoihin sisältyvien arvonlisäverojen maksamiseen.

Jos menoa, johon liittyvä arvonlisävero maksetaan hallinnonalan arvonlisäveromenomäärärahasta, vastaan saadaan tuloa (kuten maksullinen toiminta, EU- ja muu yhteisrahoitus), tulon arvonlisäveromenoa vastaava osuus tuloutetaan momentille 12.39.10 Muut sekalaiset tulot. Valtion viraston tai laitoksen arvonlisäverollisten suoritteiden myynnistä arvonlisäverolain mukaan suoritettava vero tuloutetaan kuitenkin momentille 11.04.01 Arvonlisävero.

Valtion kulutus- ja investointimenot (momentit 01—28 ja 70—79) on budjetoitu ilman arvonlisäveroa. Muille kuin erikseen verovelvollisille valtion virastoille ja laitoksille myönnetään määrärahat verottomin hinnoin.

Siirtomenot (30—69)

Siirtomenoihin luetaan kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut ja valtion välityksellä tapahtuvat varainsiirrot sekä vastikkeetta tapahtuvat varainsiirrot talousarvion ulkopuolella oleviin valtion rahastoihin, kansaneläkelaitokselle ja ulkomaille. Valtio ei saa siirtomenoista välitöntä tai suoranaista aineellista vastiketta, kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirron saajalta. Välillisesti siirtomenot edistävät valtion tehtävien toteuttamista. Siirtomenomomenteilta maksettavat kulutus- ja investointimenot budjetoidaan arvonlisäverollisina.

Siirtomenot on yleensä luokiteltu saajan mukaan. Valtionavut rakennustoimintaan sekä koneiden ja kaluston hankintaan on pyritty merkitsemään eri momenteille kuin kulutukseen tai muihin käyttötarkoituksiin menevät valtionavut. Mikäli määräraha koskee useaa siirronsaajaryhmää, on esitetty jaottelu saajaryhmittäin tarvittaessa edelleen jaoteltuna käyttötalouteen ja pääomatalouteen tarkoitettuihin siirtoihin.

Momenteille 30—69 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu muille kuin valtiolle.

Lakisääteisesti määräytyvät ja harkinnanvaraiset siirtomenot on pyritty merkitsemään eri momenteille.

30—39. Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.

Momenteille on merkitty kunnille ja kuntayhtymille sekä Ahvenanmaan maakunnalle suoritettavat valtionavut.

40—49. Valtionavut elinkeinoelämälle

Momenteille on merkitty elinkeinoelämän edistämiseksi tarkoitetut valtionavut yrityksille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille sekä yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien yms. etuja edistäville keskusjärjestöille, yhdistyksille ym.

50—59. Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille

Momenteille on merkitty siirrot kotitalouksille (yksityisille kuluttajille) sekä valtionavut yleishyödyllisille järjestöille, laitoksille, yhdistyksille, seuroille jne. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, yksityiset oppilaitokset, yksityiset sairaalat ja sellaiset yksityiset tutkimuslaitokset, jotka eivät välittömästi palvele liike- tai elinkeinoelämää.

60. Siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin ja kansaneläkelaitokselle

Momentille on merkitty siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin sekä siirrot kansaneläkelaitokselle.

61—65. EU:n rakennerahasto-osuudet, muiden EU:n rahastojen rahoitusosuudet, vastaavat valtion rahoitusosuudet ja muut siirrot kotimaahan

Momenteille on merkitty sellaiset erittelemättömät siirrot, joiden jakamista kuntien, elinkeinoelämän ja kotitaloussektorin kesken ei ole voitu edeltäkäsin suorittaa. EU:n osallistuminen rakennerahasto-ohjelmiin sekä vastaava valtion rahoitus on merkitty momentille 32.50.64.

66—69. Siirrot EU:lle ja ulkomaille

Momenteille on merkitty sellaiset ulkomaille siirrettävät varat, joista ei saada välitöntä vastiketta tai joiden vastike on vähäinen suhteessa menon suuruuteen. Tällaisia ovat esim. kehitysyhteistyötoiminnan puitteissa myönnettävät avustukset sekä kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksut ja muut sellaiset avustusluonteiset jäsenmaksut, jotka ao. yhteisöt käyttävät toimintansa rahoitukseen tai välittävät edelleen avustuksina kolmansille tahoille.

Sijoitusmenot (70—89)

Sijoitusmenoihin luetaan muut kuin puolustusmateriaalin ja arvoltaan vähäisten tai taloudelliselta pitoajaltaan lyhytikäisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot, talonrakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden rakentamismenot, arvopapereiden, maa-alueiden ja rakennusten hankintamenot sekä lainananto.

Reaalisijoitukset (70—79)

Reaalisijoituksiin luetaan sellaiset valtion käyttöomaisuuden hankinnat, jotka täyttävät jäljempänä eri vakiomomenttiryhmien kohdalla esitetyt tunnusmerkit. Koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot on merkitty momenteille 70—73. Talonrakennukset on merkitty momenteille 74—75 ja muut rakennustyöt momenteille 77—79. Maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot on merkitty momentille 76.

70—73. Kaluston hankinta

Mikäli viraston tai laitoksen toimintamenot on budjetoitu toimintamenomomentille (01—14), on tälle yleensä sisällytetty myös määrärahat kaluston ja aineettoman käyttöomaisuuden hankintaan.

Poikkeustapauksissa (hankinnan suuruus, kertaluonteisuus, valtuuden käyttö, poikkeuksellinen hankintamenettely) voidaan momentilla erikseen määriteltävän kaluston hankintamenot budjetoida momentille 70 (Kaluston hankinta), jonka määrärahaa saa käyttää mainitunlaisten, viraston tai laitoksen (tai nimetyn hallinnonalan) toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenoihin.

74—75. Talonrakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisista valtion uudisrakennustöistä ja rakennusten perusparannustöistä aiheutuviin tarpeellisiin muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenoihin ja muihin rakentamismenoihin. Perusparannuksiksi katsotaan sellaiset muutos- tai korjaustyöt, joiden johdosta rakennuksen arvo lisääntyy oleellisesti. Määrärahoja saa käyttää myös rakennusten turva- ja muista teknisistä järjestelmistä aiheutuviin menoihin. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös uudisrakennustöiden ja perusparannustöiden suunnittelusta ja siihen liittyvien konsulttipalvelujen ostoista aiheutuviin menoihin, lukuun ottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamenomomentille.

Momenteilla yksilöityjen hankkeiden kustannusarviot vastaavat rakennuskustannusindeksin pistelukua, joka ilmoitetaan kehyspäätöksen yhteydessä. Jos hankkeesta on tehty urakkasopimus, kustannusarvio perustuu sopi-

mukseen. Kustannusarviot eivät sisällä arvonlisäveroa.

76. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt

Momentille on merkitty maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot.

77—79. Maa- ja vesirakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisten muista valtion rakennustöistä kuin talonrakennuksista aiheutuviin muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenoihin ja muihin menoihin. Tällaisia töitä voivat olla esim. maanteiden, rautateiden, satamien, kanavien ja siltojen rakentamis- ja peruskorjaustyöt, maankuivatustyöt, vesi- ja viemärijohtotyöt, koskien ja vesiväylien perkaamis-, uittoväylien rakentamis- sekä pengerrys- ja patoamistyöt. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös mainitunlaisten rakennustöiden suunnittelusta ja siihen liittyvien konsulttipalvelujen ostoista aiheutuviin menoihin, lukuun ottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamenomomentille.

Lainat ja muut finanssisijoitukset (80—89)

80—86. Valtion varoista myönnettävät lainat

Momenteille on merkitty valtion varoista myönnettävät lainat.

87—89. Muut finanssisijoitukset

Momenteille on merkitty osakkeiden ja muiden arvopapereiden ostomenot sekä oman pääoman ehtoiset sijoitukset osakeyhtiöihin ym. finanssisijoitukset.

Muut menot (90—99)

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot sekä muut kulutus-, siirto- ja sijoitusmenoihin kuulumattomat menot.

90—92. Valtionvelan korot

Momenteille on merkitty valtionvelan korot.

93—94. Valtionvelan nettokuoletukset ja velanhallinta

Momenteille on merkitty valtionvelan nettokuoletukset, pääomatappiot ja emissiotappiot nettoutettuina.

95—99. Muut ja erittelemättömät menot

Momenteille on merkitty edellä luokittelemattomat menot, kuten alijäämän kattamiseen tarkoitetut menot.

T U L O A R V I O T

Osasto 11
VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

S e l v i t y s o s a : Valtion verotulojen arvioidaan kasvavan noin 3 % vuonna 2014, eli vajaat 1,3 mrd. euroa vuodelle 2013 budjetoituun (talousarvio ml. lisätalousarviot) verrattuna. Verokertymien kasvu perustuu veropohjien kasvuun. Keskeisimpien veropohjaerien kasvuennusteet on esitetty tuloarviomomenttien selvitysosissa.

Hallituksen veropolitiikka ja keskeiset veroperustemuutokset

Hallituksen veropolitiikan tavoitteena on turvata hyvinvointipalveluiden rahoituksen kestävyys, tukea talouskasvua ja työllisyyttä, huolehtia yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta sekä ohjata tuotantoa ja kulutusta ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan. Julkisen talouden heikko lähtötilanne - hidas talouskasvu, kasvava työttömyys, euroalueen talousongelmat sekä väestön ikääntyminen - asettaa suuria haasteita talouspolitiikalle. Vuonna 2014 hallitus toteuttaa merkittävän talouskasvua, työllisyyttä ja yrittäjyyttä tukevan yhteisö- ja osinkoverouudistuksen. Uudistuksen ohella hallitus toteuttaa julkisen talouden tasapainoa vahvistavia veropoliittisia toimenpiteitä, jotka siirtävät verotuksen painopistettä talouskasvun kannalta haitallisemmasta työn ja yrittämisen verotuksesta kohti ympäristö- ja terveysperusteista verotusta. Verotuksen oikeudenmukaisuutta hallitus tukee keventämällä pienituloisten verotusta sekä lisäämällä pääomatuloverotuksen progressiota. Lisäksi verotukia karsitaan veropohjien vahvistamiseksi. Kevään 2013 kehyspäätöksen yhteydessä ja sitä ennen sovittujen, vuonna 2014 toteutettavien verotoimenpiteiden nettovaikutuksen arvioidaan alentavan valtion verotuloja noin 326 milj. euroa.

Mittaluokaltaan merkittävin vuonna 2014 voimaan tuleva verotusta koskeva muutos on yhteisö- ja osinkoverouudistus. Investointien, työllisyyden ja yrittäjyyden tukemiseksi yhteisöverokantaa alennetaan 4,5 prosenttiyksiköllä 20 prosenttiin samalla kun osinkotulojen verotusta uudistetaan. Julkisesti noteeratuista yhtiöistä saaduista osinkotuloista 85 % luetaan yksityishenkilöiden verotuksessa jatkossa veronalaiseksi pääomatuloksi nykyisen 70 prosentin

veronalaisuuden sijaan. Muista kuin julkisesti noteeratuista yhtiöistä saadut osingot verotetaan siten, että osakkeen matemaattiselle arvolle laskettua 8 % vuotuista tuottoa vastaavasta osingon määrästä 25 % on veronalaista pääomatuloa, kuitenkin enintään 150 000 euroon saakka. Euromääräisen rajan ylimenevältä osalta osinko on 85 prosenttisesti veronalaista pääomatuloa. Osakkeen matemaattiselle arvolle lasketun 8 prosentin vuotuisen tuoton ylimenevältä osalta osinko on puolestaan 75 prosenttisesti veronalaista ansiotuloa. Uudistuksessa säilytetään ansiotulona verotettavat osingot ja lisäksi huojennusaluetta kavennetaan yhdellä prosenttiyksiköllä ja huojennusrajan ylittävän osingon veronalaista osuutta korotetaan 5 prosenttiyksiköllä. Yhteisöverokannan alentamisen arvioidaan vähentävän valtion verotuloja laskennallisesti vuositasolla 870 milj. euroa ja osinkotulojen verotusta koskevien muutosten puolestaan lisäävän valtion verotuloja noin 200 milj. euroa. Yhteisöverokannan alentamisella arvioidaan olevan talouskasvua vauhdittavia vaikutuksia ja sitä kautta myös veropohjia laajentava vaikutus. Yhteisöveropohjan arvioidaan kasvavan myös verokilpailullisista syistä, kun yritysten kannustimet tuotannon säilyttämiseen Suomessa kasvavat ja voittoja siirretään verotettavaksi Suomeen aikaisempaa enemmän. Veropohjien arvioidaan kasvavan myös tuotannollisista syistä, kun yritykset investoivat ja työllistävät enemmän. Talouden suhdannekuva on kuitenkin heikko ja vienti- ja kotimaisen kysynnän kasvuennustetta on edelleen heikennetty. Yhteisöverokannan alentamisen kasvua vauhdittavat vaikutukset tulevat näkyviin vasta talouden elpyessä. Lisäksi monilla yrityksillä on tappiollisia tuloksia taantuman myötä. Tappiot pienentävät yritysten tulevien vuosien verotettavaa tuloa. Näistä syistä yhteisöveron tuottoon myönteiset vaikutukset heijastuvat viiveellä talouden kasvun kautta sekä yritysten veronmaksun lisääntyessä Suomeen.

Samalla kun yhteisöverokantaa alennetaan, veropohjaa laajennetaan yrityksille suunnattuja verotukia poistamalla ja rajoittamalla. Edustuskulujen vähennysoikeus poistetaan, velan korkovähennysoikeutta rajataan edelleen ja taloudelliselta käyttöiältään pitkäaikaisten investointien poistot verotuksessa muutetaan hyödykekohtaisiksi. Lisäksi yrityksille suunnatut määräaikaiset verokannustinohjelmat keskeytetään jo yhtä vuotta päätettyä aikaisemmin. Tämän mukaisesti t&k-lisävähennys ja teollisuusinvestointeja koskevat korotetut poistot perutaan verovuodelta 2015. Yhteisöveron tuottoon vaikuttava aiemmin sovittu työmarkkinaosapuolten väliseen raamisopimukseen liittyvä koulutuskulujen verovähennysoikeus astuu voimaan vuoden 2014 alusta.

Hallitus päätti keväällä 2013, että ammattikorkeakouluja koskevaa lainsäädäntöä muutetaan. Tämän seurauksena muutetaan myös arvonlisäverolakia. Lakimuutoksen arvioidaan lisäävän arvonlisäverotuloja vuositasolla noin 14 milj. eurolla.

Kevään 2013 kehyspäätöksen yhteydessä päätetyt ja vuonna 2014 voimaan tulevat veropoliittiset sopeutustoimenpiteet koostuvat pääosin valmisteverotuksessa tehtävistä veronkorotuksista. Alkoholijuomaveron, tupakkaveron ja virvoitusjuomaveron korotusten arvioidaan lisäävän valtion verotuloja yhteensä 230 milj. euroa. Liikennepolttoaineiden veronkorotuksen ja sähköveron korotuksen arvioidaan lisäävän valtion verotuloja 195 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaisesti otetaan käyttöön voimalaitosvero vanhoille päästökaupan ulkopuolisille sähköntuotantolaitoksille, mutta huomattavasti lievempänä kuin hallitusohjelmassa on kirjattu. Verolla pyritään keräämään 50 milj. euroa hallitusohjelmaan kirjatun 170 milj. euron sijaan.

Lisäverotuloja valtio saa myös verotuksen oikeudenmukaisuutta edistävistä ja veropohjaa laajentavista toimenpiteistä. Pääomatuloverotuksen progressiorajaa alennetaan siten, että 40 000 euron ylittävältä osalta vero on 32 %, kun aiemmin tuloraja oli 50 000 euroa. Asuntolainan korkomenojen vähennyskelpoisuutta ansio- ja pääomatuloverotuksessa rajoitetaan edelleen 5 prosenttiyksiköllä. Aiemmin päätetty kilometrikorvausten verotuksen perusteiden muuttaminen lisää sekä yhteisö- että ansio- ja pääomatuloveropohjaa.

Verotuloja puolestaan vähentävät työn tarjonnan kannustimia lisäävät toimenpiteet. Työtulovähennystä ja kunnallisverotuksen perusvähennystä korotetaan pieni- ja keskituloisilla. Kannustin-

toimenpiteinä myös kotitalousvähennyksen enimmäismäärää korotetaan ja konesalien sähköveroa alennetaan.

Veroperustemuutoksista kuntien tuloihin aiheutuvat muutokset kompensoidaan täysimääräisesti. Ansiotuloverotuksen kuntien verotuloja vähentävät muutokset kompensoidaan valtionosuusjärjestelmän kautta. Kuntien ja seurakuntien yhteisöverotuloja alentavat muutokset kompensoidaan korottamalla näiden veronsaajien osuutta yhteisöveron tuotosta ja alentamalla valtion osuutta vastaavasti. Lisäksi aiemmin päätetyn mukaisesti kuntien yhteisövero-osuus maksetaan 5 prosenttiyksiköllä korotettuna ja seurakuntien yhteisövero-osuus 0,4 prosenttiyksiköllä korotettuna vuosina 2012—2015. Valtion jako-osuutta alennetaan vastaavasti.

Veroperustemuutosten laskennallinen vaikutus valtion verotuottoon vuonna 2014 vuositasolla (milj. euroa)

	vaikutus vuositasolla
Ansio- ja pääomatuloverot[1)]	
— asuntolainan korkomenojen vähennyskelpoisuuden rajoittaminen	13
— pääomatuloverotuksen progressiorajan alentaminen 40 000 euroon	5
— listaamattomista yhtiöistä saadun osingon pääomatulovero	54
— listaamattomista yhtiöistä saadun osingon ansiotulovero	95
— listatuista yhtiöistä saadun osingon pääomatulovero	50
— työtulovähennyksen enimmäismäärän korotus	-40
— kotitalousvähennyksen enimmäismäärän korotus	-8
— verovapaiden kilometrikorvausten muutos[2)]	7
— yleisradioveron indeksikorotus	10
Yhteisövero	
— yhteisöverokannan alentaminen 4,5 prosenttiyksiköllä 20 prosenttiin	-870
— edustuskulujen vähennyskelpoisuuden poistaminen	38
— kuntien (5 %-yks.) ja seurakuntien (0,4 %-yks.) yhteisövero-osuuden väliaikainen korotus	-210
— lainojen korkovähennysoikeuden rajoittaminen[3)]	80
— pitkäaikaisten investointien poistojen muuttaminen verotuksessa hyödykekohtaiseksi	20
— verovapaiden kilometrikorvausten muutos[2)]	8
— koulutuskulujen verovähennys	-57
Voimalaitosvero	
— voimalaitosveron käyttöönotto	50
Arvonlisävero	
— ammattikorkeakoulujen lainsäädäntöä koskeva muutos	14

Veroperustemuutosten laskennallinen vaikutus valtion verotuottoon vuonna 2014 vuositasolla (milj. euroa)

	vaikutus vuositasolla
Valmisteverot	
— tupakkaveron korotus	50
— alkoholiveron korotus	125
— virvoitusjuomaveron korotus	55
— liikennepolttoaineiden veron korotus	115
— sähköveron korotus	80
— konesalien sähköveron alennus	-10
Yhteensä	-326
— josta verotuottoa lisäävät	869
— josta verotuottoa vähentävät	-1 195

[1)] Hallitusohjelman mukaan ansiotuloveroperusteita tarkistetaan vuosittain siten, että työn verotus ei kiristy inflaation ja ansiotason nousun seurauksena. Tarkistuksesta luopuminen vuonna 2014 lisää verotuloja suhteessa aikaisemmin arvioituun, mutta koska kyseessä ei ole varsinainen vuodelle 2014 kohdistuva veroperustemuutos, vaikutusta ei esitetä tässä taulukossa.

[2)] Muutoksesta päätetty vuonna 2012.

[3)] Vaikutus jakautuu kahteen osaan. Vuoden 2013 alusta voimaan tulleen, mutta vasta vuoden 2014 alusta sovellettavan korkovähennyslain arvioidaan lisäävän verotuloja 66 milj. euroa. Vuoden 2013 kehyspäätöksen yhteydessä päätettiin korkojen vähennyskelpoisuuden 14 milj. euron lisärajoituksista.

Ehdotetut ja aikaisemmin päätetyt veroperustemuutokset alentavat valtion verotuottoa vuositasolla yhteensä noin 326 milj. eurolla. Voimaantulovuonna monien perustemuutosten vaikutus jää pienemmäksi muun muassa verojen maksamiseen liittyvästä viiveestä johtuen.

Verotulojen kehitys

Verotuksen painopistettä on viime vuosina siirretty työn verottamisesta kulutuksen verotuksen puolelle eli ympäristö-, terveys- ja kulutusveroihin.

Valtion verotulot verolajeittain vuosina 2011—2014 (milj. euroa)

	2011 tilinpäätös	2012 tilinpäätös	2013 TA+III LTAE	2014 esitys
Tuloon ja varallisuuteen perustuvat verot	11 614	11 521	12 095	12 328
Liikevaihtoon perustuvat verot	15 935	16 619	17 263	17 880
Valmisteverot	6 049	6 448	6 606	6 975
Muut verot ja veronluonteiset tulot	2 718	2 733	2 811	2 875
Yhteensä	36 316	37 321	38 775	40 057

Verotuksen kokonaistasoon vaikuttavat valtion päätösten lisäksi kuntien veropäätökset ja sosiaalivakuutusmaksujen taso. Seuraavassa taulukossa on esitetty kansantaloudessa kertyvät verot yhteensä suhteessa bruttokansantuotteeseen (kokonaisveroaste) sekä sektoreittain että verolajeittain jaoteltuna.

Julkisyhteisöjen saamat verotulot sektoreittain ja verolajeittain, % BKT:sta

	2010	2011	2012	2013	2014
Sektoreittain:					
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä	**42,4**	**43,6**	**44,0**	**44,9**	**44,9**
Valtio	19,3	20,7	20,7	21,3	21,2
Kunnat	10,4	10,2	10,1	10,4	10,3
Soturahastot	12,8	12,7	13,2	13,2	13,4
Verolajeittain:					
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä	**42,4**	**43,6**	**44,0**	**44,9**	**44,9**
Välittömät verot	16,2	16,6	16,3	16,8	16,6
Tuotannon ja tuonnin verot	13,4	14,2	14,4	14,9	14,9
Sosiaalivakuutusmaksut	12,8	12,7	13,3	13,2	13,4

Verotuet

Verotuet ovat verolainsäädännössä tukemistarkoituksessa määriteltyjä poikkeuksia verotuksen normaalista perusrakenteesta[1)]. Verotukia on noin 180 kappaletta, joista kaikkien euromääräistä arvoa ei pystytä laskemaan. Aineistopuutteista johtuen myös monet alla olevassa taulukossa esitetyt verotuet ovat suuruusluokka-arvioita. Verotukien kokonaismäärää arvioitaessa on otettava huomioon, että osa tuista on päällekkäisiä, eikä verotuen poistaminen välttämättä lisäisi verotuloja vastaavalla määrällä, koska tuet vaikuttavat hintoihin ja käyttäytymiseen. Kunkin verotuloarviomomentin selvitysosassa on esitetty merkittävimmät momentin tuottoa alentavat verotuet. Verotukien määräksi arvioidaan noin 23,6 mrd. euroa vuonna 2014. Valtion verotuottoihin tästä kohdistuu runsaat 15,4 mrd. euroa.

Verotuet 2012—2014 (milj. euroa)

	2012	2013	2014
Yleinen hallinto	15	15	15
Opetus, tiede ja kulttuuri	146	152	159
Sosiaaliturva	5 089	5 250	5 340
Terveydenhuolto	349	356	368
Asuminen ja ympäristö	5 253	5 287	5 292
Maa- ja metsätalous	148	156	160
Liikenne	1 145	1 169	1 194
Teollisuus ja elinkeinot	6 024	6 454	6 361
Ei eriteltävissä	4 663	4 693	4 683
Yhteensä	22 832	23 532	23 572

[1)] Verotukien määrittelyä ja laskentaa on kuvattu VATT:n julkaisussa Verotuet Suomessa 2009 (Valmisteluraportit 5 lokakuu 2010).

Osaston tuloarviot vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot**	**11 520 689**	**12 610 000**	**12 328 000**	**-282 000**	**-2**
01.	Ansio- ja pääomatuloverot	7 868 650	8 597 000	8 879 000	282 000	3
02.	Yhteisövero	2 906 278	3 198 000	2 477 000	-721 000	-23
03.	Korkotulojen lähdevero	236 519	150 000	159 000	9 000	6
04.	Perintö- ja lahjavero	509 242	495 000	630 000	135 000	27
05.	Pankkivero	—	170 000	133 000	-37 000	-22
06.	Voimalaitosvero	—	—	50 000	50 000	0
04.	**Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut**	**16 618 753**	**17 657 000**	**17 879 500**	**222 500**	**1**
01.	Arvonlisävero	15 814 472	16 803 000	17 030 000	227 000	1
02.	Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	660 239	708 000	706 000	-2 000	0
03.	Apteekkimaksut	144 042	146 000	143 500	-2 500	-2
08.	**Valmisteverot**	**6 448 497**	**6 711 000**	**6 975 000**	**264 000**	**4**
01.	Tupakkavero	752 168	779 000	811 000	32 000	4
04.	Alkoholijuomavero	1 380 818	1 429 000	1 499 000	70 000	5
05.	Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero	196 672	203 000	250 000	47 000	23
07.	Energiaverot	4 103 436	4 285 000	4 400 000	115 000	3
08.	Eräiden juomapakkausten valmistevero	15 403	15 000	15 000	—	0
10.	**Muut verot**	**2 608 761**	**2 793 000**	**2 715 000**	**-78 000**	**-3**
03.	Autovero	1 007 227	1 034 000	997 000	-37 000	-4
05.	Varainsiirtovero	579 668	606 000	581 000	-25 000	-4
06.	Arpajaisvero	207 111	201 000	235 000	34 000	17
07.	Ajoneuvovero	758 552	882 000	832 000	-50 000	-6
08.	Jätevero	56 203	70 000	70 000	—	0
19.	**Muut veronluonteiset tulot**	**123 954**	**151 702**	**159 833**	**8 131**	**5**
02.	Lästimaksut	970	800	800	—	0
03.	Ratavero	16 283	18 000	18 000	—	0
04.	Eräät viestinnän maksut	6 234	26 946	26 822	-124	0
05.	Lentoliikenteen valvontamaksu	11 101	11 545	11 100	-445	-4
06.	Väylämaksut	81 374	84 680	83 010	-1 670	-2
07.	Katsastustoiminnan valvontamaksu	—	—	9 570	9 570	0
08.	Öljyjätemaksu	3 865	4 000	4 000	—	0
09.	Muut verotulot	4 127	2 700	3 500	800	30
10.	Energiaviraston valvontamaksu	—	3 031	3 031	—	0
	Yhteensä	**37 320 653**	**39 922 702**	**40 057 333**	**134 631**	**0**

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Momentille arvioidaan kertyvän 8 879 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu tuloverolakiin (1535/1992). Momentille kertyvät luonnollisten henkilöiden ansiotuloista valtion progressiivisen tuloveroasteikon mukaan maksettava vero ja pääomatulovero, jossa on vuodesta 2012 lähtien ollut kaksiportainen veroasteikko. Lisäksi momentille kertyvät rajoitetusti verovelvollisten maksama lähdevero sekä henkilön yleisradiovero.

Verotuloennusteen pohjana ovat viimeksi valmistuneen verotuksen eli verovuoden 2011 ansio- ja pääomatuloverojen määrät. Ennuste vuoden 2014 veroista perustuu ennusteeseen veronalaisten tulojen kehityksestä huomioiden veroperusteisiin tehdyt muutokset sekä vuosien 2012 ja 2013 kertymätietoihin.

Veronalaisten ansio- ja pääomatulojen arvioitu kehitys

Veronalaiset tulot, taso ja muutos	2012 ennakkotieto milj. €	%	2013 ennuste milj. €	%	2014 ennuste milj. €	%
Ansiotulot, mistä	118 400	4½	121 600	3	125 500	3½
— palkkatulot	80 600	4	81 700	1½	83 700	2½
— eläketulot	26 500	7	28 100	6	29 400	5½
Pääomatulot[1)], mistä	8 700	-11½	9 000	3	9 200	2½
— luovutusvoitot	2 800	-29	2 900	3	3 000	4
— osinkotulot	3 700	0	3 700	0	3 700	0

[1)] Pääomatulojen osalta myös vuoden 2012 luvut ovat ennusteita.

Ansiotulojen merkittävin erä on palkkatulot, joiden kehitykseen vaikuttavat työllisyyden ja ansiotason kehitys. Palkkatulojen arvioidaan kasvavan noin 2,4 % vuonna 2014. Toinen merkittävä ansiotuloerä on eläketulot, joiden arvioidaan kasvavan palkkatuloja nopeammin lähivuosina eläkkeelle siirtyvien määrän kasvaessa vuosittain ja keskimääräisen eläketulon noustessa. Pääomatuloja ovat mm. luovutusvoitot, osinkotulot, vuokratulot, puun myyntitulot sekä yritystulon pääomatulo-osuus. Merkittävin pääomatuloerä on luovutusvoitot, joita syntyy muun muassa arvopaperi- ja kiinteistökaupasta ja joiden kehitys riippuu varallisuusarvojen kehityksestä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vuoden 2014 tuloveroasteikkolaiksi sekä laeiksi eräiden verotusta koskevien lakien muuttamisesta. Esityksen mukaisesti pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään korottamalla työtulovähennyksen enimmäismäärää 30 eurolla ja vähennyksen kertymäprosenttia 0,1 prosenttiyksiköllä sekä korottamalla kunnallisverotuksen perusvähennyksen enimmäismäärää 30 eurolla. Lisäksi kotitalousvähennyksen enimmäismäärää ehdotetaan korotettavaksi 400 eurolla 2 400 euroon.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen osinkotuloverouudistukseksi. Esityksen mukaisesti julkisesti noteeratuista yhtiöistä saaduista osinkotuloista 85 % luetaan yksityishenkilöiden verotuksessa veronalaiseksi pääomatuloksi, kun voimassa olevan lainsäädännön mukaan veronalainen osuus on 70 %. Muista kuin julkisesti noteeratuista yhtiöistä saadut osingot verotetaan siten, että osakkeen matemaattiselle arvolle laskettua 8 % vuotuista tuottoa vastaavasta määrästä 25 % on veronalaista pääomatuloa, kuitenkin enintään 150 000 euroon saakka. Tämän euromääräisen rajan ylittävästä osingosta 85 % on veronalaista pääomatuloa. Osakkeen matemaattiselle arvolle lasketun 8 prosentin vuotui-

sen tuoton ylimenevältä osalta osinko on puolestaan 75 prosenttisesti veronalaista ansiotuloa. Uudistuksessa säilytetään ansiotulona verotettavat osingot ja lisäksi huojennusaluetta kavennetaan yhdellä prosenttiyksiköllä ja huojennusrajan ylittävän osingon veronalaista osuutta korotetaan 5 prosenttiyksiköllä. Lisäksi pääomaverotusta ehdotetaan kiristettäväksi siten, että ylemmän verokannan (32 %) tuloraja alennetaan 10 000 eurolla 40 000 euroon. Yhteisöverokannan alentaminen lisää voitonjakokelpoisia varoja, minkä arvioidaan osaltaan lisäävän luonnollisille henkilöille maksettavia osinkoja. Myös osinkoveroperusteiden muutos vaikuttaa yrittäjien palkan- ja osingonmaksupäätöksiin.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi yleisradioveron sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan, että henkilön yleisradioveron euromääräisiä veroperusteita korotetaan 2,1 %. Pienin maksuun pantava määrä korotettaisiin siten 50 eurosta 51 euroon ja veron enimmäismäärä 140 eurosta 143 euroon. Ansiotuloverotuksen yhteydessä on tarkoitus kerätä 490 milj. euroa yleisradioveroa. Valtiolle suoritettavalla vuotuisella verolla on kerätty Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseksi tarvittavat varat vuodesta 2013 alkaen. Arviot yhteisöiltä kerättävästä yleisradioverosta esitetään yhteisöverotulomomentilla 11.01.02.

Osana valtiotalouden sopeutustoimia ansiotuloverotuksen perusteisiin ei tehdä inflaatiotai ansiotasotarkistusta vuonna 2014.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti asuntolainan korkovähennysoikeutta rajoitetaan viidellä prosenttiyksiköllä sekä verovapaiden kilometrikorvauksien enimmäismäärää alennetaan edelleen. Vuonna 2014 asuntolainan koroista on vähennyskelpoista 75 %. Vuodesta 2014 alkaen Verohallinto vahvistaa erikseen verosta vapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärän 15 000 ajokilometrin ylittävälle osalle. Rajan ylittävältä osin verosta vapaa määrä on 55 prosenttia Valtion työmarkkinalaitoksen laskemasta kilometrikorvauksen enimmäismäärästä.

Muutosten vaikutus valtion tuloverojen tuottoon on esitetty alla olevassa taulukossa. Perusvähennys tehdään kunnallisverotuksessa eikä sillä ole vaikutusta valtion verotuottoon.

Ansio- ja pääomatuloverotukseen esitettävien veroperustemuutosten vaikutus valtion verotuottoon vuonna 2014 ja vuositasolla (milj. euroa)

	Vaikutus vuonna 2014	Vaikutus vuositasolla
Listaamattomista yhtiöstä saatujen osinkojen pääomatulovero	27	54
Listatuista yhtiöstä saatujen osinkojen pääomatulovero	25	50
Listaamattomista yhtiöistä saatujen osinkojen ansiotulovero	87	95
Työtulovähennyksen kasvattaminen	-37	-40
Verovapaiden kilometrikorvausten enimmäismäärän alentaminen	6	7
Asuntolainan korkovähennysoikeuden rajaaminen	11	13
Kotitalousvähennyksen korottaminen	-7	-8
Pääomatuloverotuksen progressiorajan alentaminen	3	5
Yleisradioveron indeksikorotus	9	10
Yhteensä	124	186
— josta verotuottoa lisäävät	168	234
— josta verotuottoa vähentävät	-44	-48

Verovuosina 2010—2014 maksuunpantujen verojen määrät (milj. euroa)

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 ennuste	2013 ennuste	2014 ennuste
Progressiivinen tulovero	5 104	5 271	5 300	5 761	6 049
Pääomatulovero	1 771	2 000	1 900	2 065	2 422
Yleisradiovero				478	490

Kunkin verovuoden ansio- ja pääomatulovero kertyy useamman kalenterivuoden aikana. Näin ollen momentin kertymä koostuu eri verovuosilta maksuunpantujen verojen tilityksistä. Suurin osa verovuoden veroista kertyy kuitenkin saman kalenterivuoden aikana ennakonpidätyksinä ja ennakoina. Verovuotta seuraavan vuoden aikana kertyvät ennakon täydennysmaksut ja osa jäännösveroista. Kertymää puolestaan pienentävät verotuksen valmistumisen jälkeen palautettavat ennakkoverot. Momentin kertymään vaikuttavat myös kalenterivuoden sekä sitä edeltävän verovuoden verojen tilityksissä sovellettavien veronsaajien jako-osuuksien oikaisut. Verovuoden aikana tilityksissä sovelletaan verotuloennusteisiin perustuvia arvioituja jako-osuuksia. Jako-osuuksia oikaistaan tarvittaessa ennusteiden muuttuessa verovuoden kuluessa.

Valtion jako-osuus on valtiolle kuuluvien verojen osuus ansio- ja pääomatuloverojen tilityskokonaisuuden veroista (valtion progressiivinen ansiotulovero, pääomatulovero, henkilön yleisradiovero, kunnallisvero, kirkollisvero ja sairausvakuutusmaksu). Lopulliset verojen määrät verovuodelta selviävät vasta verotuksen valmistuttua verovuotta seuraavan vuoden lokakuussa. Lopullinen oikaisu veronsaajille tilitettyjen verojen määriin (ns. maksuunpanotilitys) tehdään verotuksen valmistuttua.

Arvio valtion ansio- ja pääomatuloveron kertymästä vuonna 2014 (milj. euroa)

Ansio- ja pääomatuloverojen kertymät	
— samalta verovuodelta	7 723
— aikaisemmilta verovuosilta	528
Rajoitetusti verovelvollisten maksama lähdevero	179
Yleisradiovero	449
Yhteensä	8 879

Verotuloennusteen epävarmuus liittyy suurelta osin pääomatulojen ennusteeseen sekä mahdollisiin jako-osuuksien oikaisuihin. Pääomatulojen kehitys on epätasaisempaa kuin ansiotulojen ja ne reagoivat talouden suhdanteisiin ansiotuloja voimakkaammin. Lisäksi pääomatulojen ennustamista vaikeuttaa se, että niistä saadaan suhteellisen vähän toteutumatietoa ennen verotuksen valmistumista. Vuoden 2014 talousarvioesitystä laadittaessa tuoreimmat tiedot pääomatuloista ovat vuodelta 2012. Talousarviovuoteen ja sitä edeltävään verovuoteen liittyvät jako-osuuksien oikaisut saattavat muuttaa momentin kertymää useilla kymmenillä tai jopa sadoilla miljoonilla euroilla. Etenkin suhdannekäänteiden yhteydessä näitä muutoksia on vaikea ennakoida.

Ansio- ja pääomatuloveroihin kohdistuu 49 verotukea, joista 37:lle pystytään esittämään arvio tuen verotuottoa vähentävästä vaikutuksesta. Alla olevassa taulukossa on esitetty ansio- ja pääomaverotuksen verotukien valtion tuloverojen tuottoa alentava vaikutus. Monet taulukossa esitetyistä tuista vähentävät lisäksi kunnallisveron, kirkollisveron sekä sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tuottoa. Vuonna 2014 verotukien perusteisiin tehdään muutoksia, joiden arvioidaan kasvattavan ansio- ja pääomatuloverotuksen verotukien määrää yh-

teensä noin 83 milj. eurolla, josta valtion tuloverojen tuottoon kohdistuu noin 48 milj. euron vähennys. Valtion verokertymään vaikuttavien verotukien muutokset ovat työtulovähennyksen korotus, kotitalousvähennyksen korotus, korkovähennysoikeuden ja kilometrikorvausten lisärajoitukset.

Ansio- ja pääomaverotuksen verotukien arvioidaan vähentävän kaikkien veronsaajien verotuottoja yhteensä noin 14,5 mrd. euroa (sisältäen laskennallisen asuntotulon verovapaudesta muodostuvan verotuen, noin 2,3 mrd. euroa) v. 2014, josta valtion veroihin kohdistuva vaikutus on noin 7,6 mrd. euroa.

Valtion ansio- ja pääomatuloveron tuottoon kohdistuvat verotuet (milj. euroa)

	2012	2013	2014
Sosiaaliturva, josta	1 415	1 515	1 595
— eläketulovähennys	175	235	250
— lakisääteisten eläke-, työttömyys- ja sairausvakuutusmaksujen vähentäminen	940	970	1 010
— vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen vähentäminen	100	100	105
— lapsilisien verovapaus	125	130	145
Asuminen ja ympäristö, josta	4 105	4 155	4 205
— laskennallisen asuntotulon verovapaus	2 800	2 850	2 900
— oman asunnon myyntivoiton verovapaus	1 300	1 300	1 300
— asumistuet	5	5	5
Teollisuus ja elinkeinot (mukana myös valtion pääomatuloveron tuottoa lisääviä yritystulon jakoon liittyviä verotukia)	175	200	5
Yleinen hallinto, liikenne, opetus, tiede ja kulttuuri, maa- ja metsätalous	35	40	40
Ei eriteltävissä	1 615	1 685	1 715
Yhteensä	7 345	7 595	7 560

2014 talousarvio	8 879 000 000
2013 III lisätalousarvio	-434 000 000
2013 talousarvio	8 597 000 000
2012 tilinpäätös	7 868 649 745

02. Yhteisövero

Momentille arvioidaan kertyvän 2 477 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu tuloverolakiin (1535/1992). Momentille kertyy valtion osuus vuoden aikana kertyvästä yhteisöjen tuloverosta ja yhteisön yleisradioverosta. Yhteisöveron muita veronsaajia ovat kunnat ja seurakunnat.

Yhteisöveroennusteen perusteena ovat tuoreimmat toteutumatiedot ja arviot kunkin verovuoden lopullisesta verosta. Verovuoden 2014 yhteisöveron määrä ennustetaan arvioidun yritysten tuloskehityksen perusteella vuodesta 2012 vuoteen 2014. Arvio verovuoden 2012 lopullisen yhteisöveron määrästä perustuu verotuksen valmistumisesta saatuihin ennakkotietoihin ja toteutuneisiin kertymiin. Yritysten tuloskehitystä arvioidaan lähinnä kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän muutoksen avulla. Yritysten tuloskehitys ei täysin seuraa toimintaylijäämän muutoksia. Varsinkin poikkeuksellisen voimakkaiden suhdannevaihteluiden oloissa toimintaylijäämän antama kuva yritysten tuloksista saattaa poiketa huomattavasti todellisuudesta. Ennusteen laadinnassa toimintaylijäämä tarjoaa kuitenkin luontevan lähtökohdan tarkasteltaessa yhteisöverokertymän kehitystä suhteessa koko talouden aktiviteettia kuvaavaan kasvuennusteeseen. Yhteisöveroennustetta täydennetään tarvittaessa yritysten tulostietojen ja kertymätietojen pohjalta. Yhteisövero on suhdanneherkimpiä veromuotoja, jonka tuotto on vaihdellut muita veromuotoja enemmän. Muutokset talouskasvussa ja yritysten tulosnäkymissä voivat nopeasti ai-

heuttaa suuriakin muutoksia yhteisöveron tuottoon.

Toimintaylijäämän, yritysten tuloskehityksen ja yhteisöveron lopullisen veron arvioitu kehitys

	2011	2012 ennuste	2013 ennuste	2014 ennuste
Toimintaylijäämän muutos, %	11,2	-4,0	-2,0	5,0
Yritysten tuloskehitys, %	1,7	2,0	0,0	5,0
Verovuoden lopullinen vero, milj. euroa	4 791	4 600	4 421	3 861
— valtion osuus yhteisöveron tuotosta, %	65,46	69,36	68,16	62,03

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vuoden 2014 tuloveroasteikkolaiksi sekä laeiksi eräiden verotusta koskevien lakien muuttamisesta. Yhteisöveroprosenttia ehdotetaan alennettavaksi 24,5 prosentista 20 prosenttiin. Muutoksen arvioidaan alentavan koko yhteisöverotuottoa laskennallisesti vuositasolla noin 870 milj. eurolla. Koko verotuottomenetys kohdistuu valtion osuuteen, koska verokannan alentamisesta aiheutuva verotuottojen menetys kompensoidaan kunnille ja seurakunnille niiden yhteisöveron jako-osuutta korottamalla ja alentamalla valtion osuutta vastaavasti. Yhteisöverokannan alentamisella arvioidaan olevan talouskasvua vauhdittavia vaikutuksia ja sitä kautta myös yhteisöveropohjaa laajentava vaikutus. Yhteisöveropohjan arvioidaan kasvavan myös verokilpailullisista syistä, kun yritysten kannustimet tuotannon säilyttämiseen Suomessa kasvavat ja voittoja siirretään verotettavaksi Suomeen aikaisempaa enemmän. Veropohjien arvioidaan kasvavan myös tuotannollisista syistä, kun yritykset investoivat ja työllistävät enemmän. Talouden suhdannekuva on kuitenkin heikko, ja viennin ja kotimaisen kysynnän kasvuennustetta on edelleen heikennetty. Yhteisöverokannan alentamisen kasvua vauhdittavat vaikutukset tulevat näkyviin vasta talouden elpyessä. Lisäksi monilla yrityksillä on tappiollisia tuloksia taantuman myötä. Tappiot pienentävät yritysten tulevien vuosien verotettavaa tuloa. Näistä syistä yhteisöveron tuottoon myönteiset vaikutukset heijastuvat viiveellä talouden kasvun kautta sekä yritysten veronmaksun lisääntyessä Suomeen.

Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotettiin väliaikaisesti 10 prosenttiyksiköllä ja seurakuntien 0,8 prosenttiyksiköllä verovuosille 2009—2011. Valtion jako-osuutta alennettiin vastaavasti. Verovuosille 2012—2015 kunnille sovelletaan väliaikaisesti 5 prosenttiyksiköllä korotettua osuutta ja seurakunnille 0,4 prosenttiyksiköllä korotettua osuutta. Valtion osuutta alennetaan vastaavasti. Valtion osuus yhteisöveron tuotosta vuonna 2014 alenee tämän johdosta verovuositasolla noin 210 milj. euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta, joissa ehdotetaan edustuskulujen säätämistä vähennyskelvottomiksi menoiksi, pitkäaikaisten investointien poistojen muuttamista hyödykekohtaiseksi sekä koulutuskulujen verovähennystä. Lisäksi esityksessä laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ehdotetaan korkomenojen vähennysoikeuden lisärajoittamista. Edustusmenojen vähennyskelpoisuuden poistamisen arvioidaan korottavan yhteisöveron kertymää 8 milj. euroa vuonna 2014, korkomenojen vähennysoikeuden rajoittamisen 16 milj. euroa ja pitkäaikaisten investointien poistoja koskevan muutoksen 4 milj. euroa. Koulutuskulujen verovähennyksen arvioidaan alentavan yhteisöveron tuottoa 11 milj. euroa vuonna 2014. Toimenpiteistä aiheutuvat verotuottomuutokset kompensoidaan muille veronsaajille yhteisö-

veron jako-osuuksia muuttamalla. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen verontilityslain ja tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, jossa ehdotetaan tehtäväksi edellä mainituista veroperustemuutoksista johtuvat yhteisöveron jako-osuusmuutokset.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen yleisradioverolain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Valtiolle suoritettavalla vuotuisella verolla on kerätty Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseksi tarvittavat varat vuodesta 2013 alkaen. Yhteisön yleisradioverolla on tarkoitus kerätä 22 milj. euroa vuositasolla yhteisöverotuksen yhteydessä.

Yhteisöveroon kohdistuvien veroperustemuutosten vaikutus valtion verotuottoon vuonna 2014 (milj. euroa)

	Vaikutus vuonna 2014
Kuntien ja seurakuntien yhteisöveroosuuden väliaikainen korotus vuosina 2012—2015	-210
Kilometrikorvausten verotuksen kiristäminen	2
Pitkäaikaisten investointien poistojen muuttaminen hyödykekohtaiseksi	4
Yhteisöverokannan alentaminen 20 prosenttiin (ml. kompensaatio muille veronsaajille)	-783
Koulutuskulujen verovähennys	-11
Korkomenojen vähennysoikeuden rajoittaminen	16
Edustuskulujen vähennyskelpoisuuden poistaminen	8
Yhteensä	-974

Verovuoden vero kertyy useamman kalenterivuoden aikana ja näin ollen momentin kertymä koostuu eri verovuosilta tilitetystä yhteisöverosta. Verovuoden lopullisesta yhteisöverosta yleensä runsas 80 % kertyy saman vuoden aikana ennakoina. Vuoden 2014 alusta voimaan tulevien veroperustemuutosten arvioidaan heijastuvan verotuottoihin siten, että verovuoden 2014 osalta 20 % kertyy vuoden 2014 ennakoina ja noin 80 % kohdistuu vuoden 2015 verokertymään. Verovuoden päättymisen jälkeen ennen verotuksen valmistumista oma-aloitteisesti maksettavien ennakon täydennysmaksujen määrä vaihtelee vuosittain huomattavasti. Yrityksille myös palautetaan hakemuksesta ennakoita ennen verotuksen valmistumista. Verotuksen valmistumisen jälkeen kertyy jäännösveroja, ja kertymää pienentävät maksettavat ennakonpalautukset. Vuonna 2014 kertyy vielä veroja verovuosilta 2013 ja 2012.

Ennuste yhteisöveron kertymästä vuonna 2014

Yhteisöveron kertymät eri verovuosilta, milj. euroa	
— verovuodelta 2015	323
— verovuodelta 2014	3 301
— verovuodelta 2013	302
— aikaisemmilta verovuosilta	35
Yhteensä	3 961
— josta valtion osuus	2 477

Elinkeinoverotukseen sisältyy useita verotukia. Näistä merkittävimpiä ovat irtaimen käyttöomaisuuden poistojärjestelmään sisältyvä verotuki, noin 560 milj. euroa ja käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittojen verovapaus, noin 250 milj. euroa. Edellä esitetyt verotukien määrät ovat suuruusluokka-arvioita. Lisäksi käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittojen verovapaudesta aiheutuvan verotuen määrä voi vaihdella suurestikin vuosittain riippuen osakekauppojen määrästä.

2014 talousarvio	2 477 000 000
2013 I lisätalousarvio	-209 000 000
2013 talousarvio	3 198 000 000
2012 tilinpäätös	2 906 278 040

03. Korkotulojen lähdevero

Momentille arvioidaan kertyvän 159 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu korkotulojen lähdeverosta annettuun lakiin (1550/1992). Veron määrä on 30 % talletukselle tai joukko-

velkakirjalainalle Suomeen maksetusta korosta. Verovelvollisia ovat luonnolliset henkilöt.

Kotitalouksien talletukset muodostavat veropohjasta suurimman osan. Vuoden 2012 lopussa suomalaisten kotitalouksien talletusten kanta Suomen rahalaitoksissa oli noin 79 mrd. euroa ja niiden keskikorko oli noin 0,7 %. Kotitalouksien lähdeverollisten talletusten kannan ja keskikoron arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2012 toteutuma	2013 ennuste	2014 ennuste
Lähdeverollisten talletusten kannan muutos, %	3,3	2,5	3,2
Kotitalouksien talletusten keskikorko, %	0,92	0,56	0,52

2014 talousarvio	159 000 000
2013 I lisätalousarvio	50 000 000
2013 talousarvio	150 000 000
2012 tilinpäätös	236 519 350

04. Perintö- ja lahjavero

Momentille arvioidaan kertyvän 630 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu perintö- ja lahjaverolakiin (378/1940) ja siinä oleviin perintö- ja lahjaveroasteikkoihin. Lahjaveron osuudeksi momentin kertymästä arvioidaan 55—65 milj. euroa.

Perintö- ja lahjaverotukseen kohdistuu 15 erilaista verotukea, joista yritysten sukupolvenvaihdoshuojennuksen verotuen määräksi arvioidaan noin 80 milj. euroa. Muille perintö- ja lahjaverotuksen verotuille ei pystytä laskemaan euromääräistä arvoa.

2014 talousarvio	630 000 000
2013 III lisätalousarvio	115 000 000
2013 talousarvio	495 000 000
2012 tilinpäätös	509 241 806

05. Pankkivero

Momentille arvioidaan kertyvän 133 000 000 euroa.

Selvitysosa: Väliaikaisessa pankkiverolaissa (986/2012) säädetään valtiolle verovuosina 2013—2015 suoritettavasta pankkiverosta. Pankkiveroa on velvollinen suorittamaan luottotoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu suomalainen talletuspankki, joka harjoittaa talletuspankkitoimintaa verovuoden alkaessa. Pankkiveron verovuosi on kalenterivuosi. Pankkiveron suuruus perustuu talletuspankin vakavaraisuuslaskennan mukaisten riskipainotettujen erien yhteismäärään edeltävän kalenterivuoden lopussa. Vero on 0,125 prosenttia riskipainotettujen erien yhteismäärästä. Pankkiverolain mukaisesti talletuspankit maksavat verovuoden pankkiveron kokonaisuudessaan huhtikuun loppuun mennessä.

2014 talousarvio	133 000 000
2013 I lisätalousarvio	-37 000 000
2013 talousarvio	170 000 000

06. Voimalaitosvero

Momentille arvioidaan kertyvän 50 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen voimalaitosverolaista. Voimalaitosvero otetaan käyttöön vuoden 2014 alusta, ja sen tuotoksi arvioidaan 50 milj. euroa.

Voimalaitosvero kohdistuu niihin vesi-, tuuli- ja ydinvoimalaitoksiin, jotka ovat valmistuneet ennen vuotta 2004 ja jotka laitoksina hyötyvät päästökauppajärjestelmän pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla aiheuttamasta sähkön hinnannoususta. Pienet voimalaitokset ovat kuitenkin veron ulkopuolella. Voimalaitosveron perusteena on voimalaitosrakennuksen ja sitä palvelevien rakennusten kiinteistöverotuksessa määritelty jälleenhankinta-arvo.

2014 talousarvio	50 000 000

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Momentille arvioidaan kertyvän 17 030 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu arvonlisäverolakiin (1501/1993). Hallitus päätti kevään 2013 kehyspäätöksen yhteydessä, että ammattikorkeakouluja koskevaa lainsäädäntöä muutetaan. Tämän seurauksena hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi arvonlisäverolain 30 § muuttamisesta, jossa ehdotetaan, että yksityinen ammattikorkeakoulu rinnastettaisiin kiinteistön käyttöoikeuden luovutustilanteissa yliopistoon. Kiinteistön käyttöoikeuden luovuttamisesta voisi hakeutua verovelvolliseksi, jos kiinteistön käyttäjänä olisi yksityinen ammattikorkeakoulu. Lakimuutoksen arvioidaan lisäävän arvonlisäverotuloja vuositasolla noin 14 milj. eurolla. Ne aiheuttaisivat vastaavat menojen lisäykset ammattikorkeakoulujen budjettirahoituksessa vuodesta 2016 lähtien. Muutoksen yhteisvaikutuksen on tarkoitus olla kokonaisuutena valtion rahoitusaseman kannalta kustannusneutraali.

Lisäksi hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen arvonlisäverolain muuttamisesta, jossa tietyt yhteenliittymän verotonta toimintaa harjoittaville jäsenilleen myymät palvelut ehdotetaan vapautettavaksi verosta. Ehdotetulla muutoksella ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Merkittävimmän osan arvonlisäverotuksen veropohjasta muodostaa kotitalouksien kulutus, josta kertyy lähes 70 % arvonlisäveron tuotosta. Arvonlisäveroa kertyy myös valtiosektorin ja julkisen sektoriin luettavien sosiaaliturvarahastojen välituotekäytöstä. Kuntien ja kuntayhtymien välituotekäytöstä kerätään myös arvonlisäveroa, mutta koska kerätyt verot palautetaan paikallishallinnolle, ne eivät lisää valtion arvonlisäverotuottoja. Merkittävä verokertymän erä on myös ns. muun verovapaan toiminnan välituotekäytöstä kerättävä arvonlisävero. Tähän sisältyy mm. rahoitus- ja vakuutustoiminnan, asuntojen omistuksen ja vuokrauksen sekä yksityisen terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen välituotekäytön arvonlisävero. Kotitalouksien kulutuksesta, valtion ja sosiaaliturvarahastojen välituotekäytöstä sekä muun verovapaan toiminnan välituotekäytöstä kertyy yhteensä noin 86 % valtion arvonlisäverokertymästä. Arvonlisäveroa kertyy lisäksi mm. kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen välituotekäytöstä ja investoinneista.

Arvonlisäveron veropohjan keskeisten erien muutos, %

	2012	2013 ennuste	2014 ennuste
Kotitalouksien kulutusmenojen arvo	3,2	1,7	2,7
Valtiosektorin ja sosiaaliturvarahastojen toiminnan välituotekäyttö	5,1	6,0	3,3
Muun verovapaan toiminnan välituotekäyttö	2,0	0,6	3,3

Arvonlisäveron kertymä koostuu verohallinnon ja tullilaitoksen kantamista arvonlisäveroista sekä muiden valtion tilivirastojen suoraan arvonlisäveromomentille kirjaamista määristä. Tullilaitos kantaa arvonlisäveroa Euroopan unionin ulkopuolisesta tuonnista. Kertymästä vähennettävät arvonlisäveronpalautukset koostuvat arvonlisäverovelvollisille ilmoitusten, hakemusten ja muutosten johdosta palautetuista veroista. Varsinaisen veron lisäksi palautuksiin sisältyy kunnille palautettu arvonlisävero.

Arvonlisäveron kertymät (milj. euroa)

	2012 tilinpäätös	2013 talousarvio	2014 esitys
Verohallinnon bruttokertymä	24 021	25 018	25 628
Tullilaitoksen nettokertymä	2 790	2 797	2 905
Arvonlisäverokertymä muista valtion tilivirastoista	65	69	70
Verohallinnon maksamat palautukset	-11 062	-11 081	-11 573
Arvonlisäverokertymä yhteensä	15 814	16 803	17 030

Arvonlisäveroennusteen osuvuus riippuu keskeisesti siitä, miten kulutuksen kokonaisarvon kehitys ja kohdentuminen kyetään ennakoimaan. Muutokset kulutuksessa vaikuttavat nykyisen kulutuksen lisäksi ennustettuun tulevaan kulutukseen ja sitä kautta ennustettuun arvonlisäveropohjaan.

Tuottoennusteessa on otettu huomioon arvonlisäveron verotuet, jotka muodostuvat alennetuista verokannoista. Ennuste sisältää myös eräät verosanktiot, jotka johtuvat normijärjestelmästä poikkeavista positiivisista verokannoista. Arvonlisäverotukseen kohdistuu 20 verotukea vuonna 2014. Niiden kokonaissummaksi arvioidaan noin 3 mrd. euroa.

Arvonlisäveroon kohdistuvat verotuet (milj. euroa)

	2012	2013	2014
Elintarvikkeiden ja rehujen alennettu alv-kanta (13 %, 1.1.2013: 14 %)	1 156	1 170	1 194
Lääkkeiden alennettu alv-kanta (9 %, 1.1.2013: 10 %)	349	356	368
Henkilökuljetusten alennettu alv-kanta (9 %, 1.1.2013: 10 %)	251	257	265
Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien sekä yhdistysten jäsenlehtien painoksen myynnin nollaverokanta 2011, alennettu 9 % verokanta 2012 ja alennettu 10 % verokanta 1.1.2013 alkaen	143	132	135
Ravintola- ja ateriapalvelujen alennettu alv-kanta (13 %, 1.1.2013: 14 %)	473	483	499
Muut verotuet	563	556	571
Verotuet yhteensä	2 935	2 954	3 032

2014 talousarvio	17 030 000 000
2013 III lisätalousarvio	-372 000 000
2013 talousarvio	16 803 000 000
2012 tilinpäätös	15 814 472 344

02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero

Momentille arvioidaan kertyvän 706 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta eli vakuutusmaksuverolakiin (664/1966). Vero on tarkoitettu ensi vaiheessa vakuutuslaitosten kannettavaksi ja siirrettäväksi vakuutuksenottajien rasitukseksi. Vakuutusmaksuvero täydentää arvonlisäveroa, koska arvonlisäverotuksessa vakuutuspalvelut on jätetty verotuksen ulkopuolelle. Vakuutusmaksuveron verokanta on seurannut yleisen arvonlisäverokannan kehitystä. Vuonna 2014 vero on 24 % vakuutusmaksuista, joihin vero ei sisälly.

2014 talousarvio	706 000 000
2013 III lisätalousarvio	-22 000 000
2013 talousarvio	708 000 000
2012 tilinpäätös	660 238 976

03. Apteekkimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 143 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkimaksusta annetun lain (148/1946) mukaisia maksuja.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta siten, että taulukon tarkistus perustuu toteutuneeseen kokonaisliikevaihdon muutokseen vuodesta 2012 vuoteen 2013. Tarkistettua apteekkimaksutaulukkoa sovelletaan ensimmäisen kerran apteekkimaksuun, joka määrätään vuoden 2013 liikevaihdon perusteella.

2014 talousarvio	143 500 000
2013 talousarvio	146 000 000
2012 tilinpäätös	144 041 810

08. Valmisteverot

01. Tupakkavero

Momentille arvioidaan kertyvän 811 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin tupakkaverosta (1470/1994). Lain mukaan savukkeista kannetaan yksikköperusteista veroa 22,50 euroa 1 000 kappaletta kohti ja arvoon perustuvaa veroa 52 % vähittäismyyntihinnasta laskettuna, kuitenkin vähintään 146,00 euroa 1 000 kappaletta kohti. Sikareista ja pikkusikareista vero on 27 % vähittäismyyntihinnasta. Piippu- ja savuketupakasta veroa kannetaan 13,50 euroa kilolta ja lisäksi 48 % vähittäismyyntihinnasta. Savukkeiksi käärittävästä hienoksi leikatusta tupakasta kannetaan veroa 16,50 euroa kilolta ja lisäksi 52 % vähittäismyyntihinnasta, kuitenkin vähintään 87,50 euroa kilolta. Savukepaperista ja muista tupakkaa sisältävistä tuotteista kannetaan lisäksi valmisteveroa, joka on 60 % vähittäismyyntihinnasta.

Tupakkaveroa on korotettu vuosina 2009, 2010 ja 2012. Veronkorotusten ja muiden tupakan kulutusta vähentävien toimenpiteiden seurauksena savukkeiden veropohja on supistunut noin 5 % vuodesta 2008.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tupakkaverolain muuttamisesta. Esityksen mukaisen veronkorotuksen seurauksena tupakkaveron tuoton arvioidaan kasvavan vuositasolla 50 milj. euroa. Tupakkatuotteiden verollisen kulutuksen ennustetaan puolestaan supistuvan noin 3 % veronkorotuksen seurauksena.

Tupakkaveron kertymän arvioitu kehitys (milj. euroa)

	2012 tilinpäätös	2013 talousarvio	2014 esitys
Savukkeet	674	701	730
Muut tupakkatuotteet	78	78	81
Yhteensä	752	779	811

Tupakkaveroon ei kohdistu verotukia.

2014 talousarvio	811 000 000
2013 talousarvio	779 000 000
2012 tilinpäätös	752 167 771

04. Alkoholijuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän 1 499 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin alkoholi- ja alkoholijuomaverosta (1471/1994). Veron määrä on väkevien alkoholijuomien osalta 43,40 euroa litralta laskettuna sataprosenttisena alkoholina. Välituotteiden vero (21 tilavuusprosenttia) on vastaavasti 29,76 euroa ja viinien vero (11 tilavuusprosenttia) 28,36 euroa litralta laskettuna sataprosenttisena alko-

holina. Oluen vero litrassa sataprosenttista alkoholia on 29,90 euroa.

Alkoholijuomien kulutusarviot perustuvat valtiovarainministeriön yhteistyössä eri toimijoiden kanssa laatimiin ennusteisiin alkoholin kulutuksesta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen alkoholiveron korottamisesta. Veronkorotuksen seurauksena alkoholiveron tuoton arvioidaan kasvavan vuositasolla noin 125 milj. euroa.

Alkoholin verollisen kulutuksen arvioitu kehitys

	2012 tilinpäätös	2013 ennuste	2014 ennuste
Alkoholin verollisen kulutuksen muutos, %	-2	-1	-3½

Alkoholijuomaveron verokertymän kehitys (milj. euroa)

	2012 tilinpäätös	2013 ennuste	2014 esitys
Etyylialkoholi	454	446	460
Olut	581	593	658
Viinit ja muut käymisteitse valmistetut tuotteet sekä välituotteet	346	348	381
Yhteensä	1 381	1 387	1 499

Alkoholijuomaveron verotuottoa pienentää pienpanimoiden verohuojennus. Verotuen määrä on noin 5 milj. euroa.

2014 talousarvio	1 499 000 000
2013 III lisätalousarvio	-42 000 000
2013 talousarvio	1 429 000 000
2012 tilinpäätös	1 380 817 550

05. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero

Momentille arvioidaan kertyvän 250 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta (1127/2010). Veron määrä on makeisilla 95 senttiä kilogrammaa kohti ja virvoitusjuomilla 11 senttiä litralta valmista juomaa. Veroa kannetaan makeisista, makeisten kaltaisista valmisteista, suklaasta, kaakaota sisältävistä tuotteista, jäätelöstä, mehujäästä ja alkoholittomista tai vain vähän alkoholia sisältävistä juomista. Makeisten ja jäätelön osalta vero tuli voimaan vuoden 2011 alusta alkaen. Samassa yhteydessä virvoitusjuomien veroa korotettiin. Vuoden 2012 alussa makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveroa korotettiin edelleen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen virvoitusjuomaverolain muuttamisesta. Esityksen mukaisen veronkorotuksen seurauksena virvoitusjuomien verotuoton arvioidaan kasvavan vuositasolla 55 milj. euroa.

Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveron verokertymän kehitys (milj. euroa)

	2012 tilinpäätös	2013 talousarvio	2014 esitys
Makeiset	76	78	76
Jäätelö	33	34	34
Virvoitusjuomat	88	91	140
Yhteensä	197	203	250

Verotukena momentin kertymää pienentää eräiden kliinisten ravintovalmisteiden, äidinmaidonkorvikkeiden ja vieroitusvalmisteiden, lastenruokien ja laihdutusvalmisteiden vapautus verosta. Verotuen määrän arvioidaan olevan verotuottojen kannalta vähäinen.

2014 talousarvio	250 000 000
2013 talousarvio	203 000 000
2012 tilinpäätös	196 671 885

07. Energiaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 400 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annettuun lakiin (1472/1994) sekä lakiin sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996).

Energiaverojen tuottoennusteessa hyödynnetään laajasti työ- ja elinkeinoministeriön energiaosastolla laadittavaa energiatasetta. Sen laadinnassa käytetään valtiovarainministeriön ja eri tutkimuslaitosten suhdanne-ennusteita sekä koko kansantalouden tasolla että toimialatasolla.

Energiaverojen veropohjan keskeisten erien arvioitu kehitys (%)

	2012 tilinpäätös	2013 ennuste	2014 ennuste
Moottoribensiinin kulutus	-3,6	-2½	-2½
Dieselöljyn kulutus	-0,4	½	1½
Sähkön kulutus	-5,1	4	1½

Lämmityspolttoaineiden ja sähkön veroja korotettiin vuoden 2011 alusta alkaen nettomääräisesti noin 730 milj. eurolla työnantajan kansaneläkemaksun poistamisesta aiheutuneiden verotuottomenetysten kompensoimiseksi. Samanaikaisesti energiaverotuksessa siirryttiin ympäristöohjausta korostavaan energiasisältöön ja hiilidioksidipäästöihin perustuvaan veroon kaikkien energiatuotteiden osalta lukuun ottamatta sähköä ja turvetta. Edellisen hallituksen päätösten mukaisesti turpeen ja maakaasun veroa korotetaan kahdessa vaiheessa, joista ensimmäinen tuli voimaan vuonna 2013 ja toinen korotus on määrä toteuttaa vuonna 2015. Polttoaineverotuksen rakennemuutoksen yhteydessä säädettiin dieselöljyn vero korotettavaksi noin 7,9 sentillä litralta vuoden 2012 alusta lukien ja samalla ajoneuvoveron käyttövoimaveroa alennettiin. Vuoden 2012 alusta liikenteen polttoaineiden veroja korotettiin noin 5 prosentilla painottaen hiilidioksidiveroa. Turpeen verotasoa korotettiin nykyisen hallituksen toimesta jo aikaisemmin päätettyjen korotusten lisäksi vuonna 2013.

Vuoden 2013 alusta lämmityspolttoaineiden hiilidioksidiveroa korotettiin ja energiasisältöveroa alennettiin ympäristöohjaavuuden lisäämiseksi. Painopisteen muutos toteutettiin momentin verokertymän kannalta tuottoneutraalisti. Lisäksi vuoden 2013 alusta täsmennettiin liikennepolttoaineiden hiilidioksidiveron laskentaperustetta siten, että biopolttoaineiden li-

säksi fossiilisen moottoribensiinin ja dieselöljyn hiilidioksidipäästössä otettiin huomioon polttoaineen elinkaarenaikainen kasvihuonekaasupäästö. Tämä ei kuitenkaan aiheuttanut muutoksia verotasoihin, sillä samalla veron laskentaperusteena olevan hiilidioksiditonnin arvoa alennettiin.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen nestemäisten polttoaineiden sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteveroa koskevien lakien muuttamisesta. Esityksen mukaisella liikennepolttoaineiden 5 % veronkorotuksella toteutettaisiin hallitusohjelmaan kirjatun 10 % veronkorotuksen toinen vaihe. Sähkön veronkorotus kohdistettaisiin veroluokkaan I eli kotitalouksien, palveluelinkeinojen, julkisen sektorin ja rakennustoiminnan kuluttamaan sähköön. Energiaverotuoton arvioidaan kasvavan liikennepolttoaineiden veron korotuksen seurauksena vuositasolla 115 milj. euroa ja sähköveron korotuksen seurauksena vuositasolla 80 milj. euroa. Lisäksi konesalien sähköveroa alennetaan siten, että jatkossa niiden verotaso on sähköveroluokan II mukainen.

	Verotaso vuonna 2013 (sis. huoltovarmuusmaksun)	Verotaso 1.1.2014 alkaen
Moottoribensiini, snt/l	65,04	67,29
Dieselöljy, snt/l	46,95	49,66
Kevyt polttoöljy, snt/l	16,34	16,34
Raskas polttoöljy, snt/kg	19,21	19,21
Sähkö I (kotitaloudet, palveluala jne.), snt/kWh	1,703	1,903
Sähkö II (teollisuus), snt/kWh	0,703	0,703
Kivihiili, €/t	132,71	132,71
Maakaasu, €/MWh	11,464	11,464
Polttoturve, €/MWh	4,90	4,90

Verokertymän arvioitu kehitys energiatuotteittain (milj. euroa)

	2012 tilinpäätös	2013 ennuste	2014 esitys
Moottoribensiini[1)]	1 311	1 288	1 285
Diesel[1)]	1 260	1 320	1 409
Sähkö	917	969	1 048
Muut	615	645	658
Yhteensä	4 103	4 222	4 400

[1)] Sisältää korvaavat biopolttoaineet.

Energiaveromomentille kohdistuu 13 verotukea, joiden kokonaismääräksi arvioidaan n. 1,9 mrd. euroa vuonna 2014. Alla olevassa taulukossa esitettyjen merkittävimpien energiaverotukien lisäksi muita momentille kohdistuvia verotukia ovat liikenteessä käytetyn sähkön ja maakaasun normia alemmat verokannat, konesalien sähkön alempi verokanta sekä puupohjaisten polttoaineiden, nestekaasun, biokaasun ja raideliikenteen sähkön verottomuudet.

Merkittävimmät verotuet (milj. euroa)

	2012	2013	2014
Dieselpolttoaineen alempi verokanta[1)]	739	753	764
Työkoneissa käytetyn kevyen polttoöljyn dieseliä alempi verokanta	476	474	474
Turpeen alempi verokanta[2)]	112	94	88
Maakaasun alempi verokanta	69	38	33
Teollisuuden ja kasvihuoneiden sähkön alempi verokanta	370	376	465
CHP-laitosten puolitettu CO2-vero	62	77	77
Muut	24	24	34

[1)] Tämän verotuen osalta on otettava huomioon verosanktioksi luettava henkilö- ja pakettiautojen ajoneuvoveron käyttövoimavero, joka on n. 255 milj. euroa vuonna 2012.

[2)] Turpeen vero ei noudata nykyistä energiaveromallia.

Lisäksi energiaverotuiksi luetaan maa- ja puutarhatalouden energiaverotuki, jonka määrä on noin 50 milj. euroa, sekä energiaintensiivisten yritysten veronpalautus, jonka suuruus on noin 205 milj. euroa vuonna 2014. Edellä mainitut verotuet kuuluvat menomomentille 28.91.41 (energiaverotuki) eivätkä siten vähennä energiaverojen tulomomentin verokertymää.

2014 talousarvio	4 400 000 000
2013 III lisätalousarvio	-63 000 000
2013 talousarvio	4 285 000 000
2012 tilinpäätös	4 103 436 263

08. Eräiden juomapakkausten valmistevero

Momentille arvioidaan kertyvän 15 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräiden juomapakkausten valmisteverosta (1037/2004). Alkoholijuomien, virvoitusjuomien, vesien ja eräiden muiden sellaisenaan juotavien juomien eri materiaalista valmistetut juomapakkaukset, lukuun ottamatta nestepakkauskartongista valmistettuja pakkauksia, ovat veronalaisia. Verosta vapaita puolestaan ovat juomapakkaukset, jotka ovat uudelleenkäytettäviä ja kuuluvat panttiin perustuvaan palautusjärjestelmään. Kertakäyttöisten, hyväksyttyyn palautusjärjestelmään kuulumattomien juomapakkausten vero on 51 senttiä litralta. Veronalaisten pakkausten määrän oletetaan säilyvän vuonna 2014 likimain vuoden 2013 tasolla.

2014 talousarvio	15 000 000
2013 talousarvio	15 000 000
2012 tilinpäätös	15 403 233

10. Muut verot

03. Autovero

Momentille arvioidaan kertyvän 997 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu autoverolakiin (1482/1994). Vuoden 2008 alusta sekä uusien että käytettyjen henkilöautojen autovero on määräytynyt hiilidioksidipäästön perusteella. Vero määräytyy yleisestä kuluttajahinnasta ja sen osuus vaihtelee 5 %—50 % välillä hiilidioksidipäästöstä riippuen. Pakettiautojen verotus vastaa henkilöautojen verotusta, mutta kookkaiden pakettiautojen veroa alennetaan kokonaismassan perusteella. Autoveron tasoa on tarkistettu vuoden 2012 huhtikuussa keskimääräisen CO2-tason alenemisen tuottovaiku-

tuksen korvaamiseksi ja ympäristöohjauksen tehostamiseksi.

Autoveron tuoton kehitys riippuu sekä verotettavien ajoneuvojen määrän että keskimääräisen veron kehityksestä. Autoveron tuoton kannalta uusien henkilöautojen myynnin kehityksellä on suurin merkitys. Uusia henkilöautoja ennakoidaan verotettavan noin 103 000 kpl vuonna 2013. Vuonna 2014 uusien autojen hankinnan oletetaan kasvavan vuodesta 2013 muutamalla tuhannella kappaleella. Käytettyjen autojen tuonnin odotetaan hieman laskevan vuosittain.

Autoveron veropohjan keskeisten erien arvioitu kehitys

	2012		2013 ennuste		2014 ennuste	
	kpl	keskim. vero, euroa	kpl	keskim. vero, euroa	kpl	keskim. vero, euroa
Uudet henkilöautot	107 524	7 250	103 000	7 500	105 000	7 500
Käytetyt henkilöautot	22 533	5 530	23 000	5 600	22 000	5 500
Uudet pakettiautot	11 851	5 980	11 000	5 600	13 500	5 600

Uusien henkilöautojen keskimääräinen hiilidioksidipäästö oli vuonna 2012 139,7 g/km. Uusien henkilöautojen hiilidioksidipäästöt ovat laskeneet tasaisesti vuodesta 2008 lähtien. Laskun arvioidaan jatkuvan edelleen noin 3—4 % vuodessa.

Autoveron arvioitu kertymä eri ajoneuvoryhmistä (milj. euroa)

	2012 tilinpäätös	2013 ennuste	2014 ennuste
Uudet ajoneuvot	870	851	867
Käytetyt ajoneuvot	137	134	130
Yhteensä	1 007	985	997

Merkittävin autoveroennusteen riski liittyy verotettaviksi tulevien ajoneuvojen kysyntään. Jos uusien henkilöautojen kysyntä poikkeaa ennustetusta 10 000 kappaleella, tämä vaikuttaisi verotuottoon noin 75 milj. eurolla.

Autoveron verotukien yhteismääräksi arvioidaan noin 144 milj. euroa vuonna 2014.

Autoveron arvioitu verotuki (milj. euroa)

	2012 tilinpäätös	2013 ennuste	2014 ennuste
Muuttoautojen verotuki	17	14	14
Taksien verotuki	31	32	32
Invalidien verotuki	4	5	5
Pelastusautojen, sairasautojen, invataksien, matkailuautojen sekä muiden ajoneuvojen verotuet	85	93	93
Yhteensä	137	144	144

2014 talousarvio	997 000 000
2013 III lisätalousarvio	-49 000 000
2013 talousarvio	1 034 000 000
2012 tilinpäätös	1 007 227 411

05. Varainsiirtovero

Momentille arvioidaan kertyvän 581 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu varainsiirtoverolakiin (931/1996). Vuonna 2013 varain-

siirtoveron määrä on 4 % kiinteistöjen kauppahinnasta. Asunto-osakeyhtiön, keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön ja kiinteistöyhtiön osakkeiden omistusoikeuden luovutuksesta suoritettavan varainsiirtoveron määrä on 2 % kauppahinnasta tai muun vastikkeen arvosta. Muiden kuin asunto- tai kiinteistöyhtiöiden osakkeiden omistusoikeuden luovutuksesta suoritettavan varainsiirtoveron määrä on 1,6 % kauppahinnasta tai muun vastikkeen arvosta.

Varainsiirtoveron tuotosta suurin osa kertyy asunto- ja kiinteistökaupasta. Varainsiirtoveron tuotto vaihtelee vuosittain huomattavasti johtuen muun muassa veron piiriin kuuluvien yritysjärjestelyjen määrän vaihtelusta samoin kuin asunto- ja kiinteistömarkkinoiden suhdannevaihteluista. Tuloarvioesityksessä on käytetty oletusta, että vuonna 2014 asunto-osakekaupan arvo nousisi 1 % ja kiinteistökaupan arvo nousisi 3,5 %. Varainsiirtovero tulee suorittaa 2—6 kuukauden kuluessa, uusien asunto-osakkeiden tapauksessa tätäkin myöhemmin, minkä johdosta asunto- ja kiinteistökaupassa tapahtuvat muutokset näkyvät varainsiirtoveron kertymässä jopa vuoden viiveellä.

Varainsiirtoveroon kohdistuu 12 verotukea, joista neljälle pystytään laskemaan arvo. Merkittävimmät varainsiirtoverotuksen verotuet ovat ensiasunnon ostajien vapautus varainsiirtoverosta ja se, että julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopaperien kauppa ei kuulu varainsiirtoveron piiriin.

Varainsiirtoverotuksen merkittävimmät verotuet (milj. euroa)

	2012	2013	2014
Ensiasunnon luovutuksen varainsiirtoverovapaus	95	95	95
Julkisesti listatun arvopaperin varainsiirtoverovapaus	2 000	2 000	2 000
Muut	4	4	4
Yhteensä	2 099	2 099	2 099

2014 talousarvio	581 000 000
2013 III lisätalousarvio	-54 000 000
2013 talousarvio	606 000 000
2012 tilinpäätös	579 667 904

06. Arpajaisvero

Momentille arvioidaan kertyvän 235 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu arpajaisverolakiin (552/1992). Vero on 12 % yksinoikeudella toimeenpantujen arpajaisten ja totopelien tuotosta. Vero kertyy lähes kokonaan yksinoikeudella toimeenpannuista arpajaisista, joista vero kerätään rahapanosten ja maksettujen voittojen erotuksesta.

2014 talousarvio	235 000 000
2013 III lisätalousarvio	29 000 000
2013 talousarvio	201 000 000
2012 tilinpäätös	207 111 074

07. Ajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän 832 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu ajoneuvoverosta annettuun lakiin (1281/2003). Veron päivää kohden kannettava määrä on perusveron osuus lisättynä käyttövoimaveron osuudella.

Perusveroa kannetaan henkilö- ja pakettiautoista. Perusvero on määräytynyt vuoden 2011 maaliskuusta alkaen ajoneuvon hiilidioksidipäästön perusteella. Jos hiilidioksidipäästön määrästä ei ole merkintää ajoneuvorekisterissä, vero perustuu ajoneuvon suurimpaan sallittuun kokonaismassaan. Käyttövoimaveroa määrätään ajoneuvolle, jota käytetään muulla voimalla tai polttoaineella kuin moottoribensiinillä.

Perusveron verotaulukkoja tarkistettiin vuoden 2013 alusta lukien ympäristöohjauksen tehostamiseksi vuonna 2011 päätetyn mukaisesti.

Ajoneuvoveron kertymän jakautuminen perusveroon ja käyttövoimaveroon ajoneuvolajeittain (milj. euroa)

	2012 tilinpäätös	2013 ennuste	2014 esitys
Perusvero			
— henkilöautot	362	397	400
— pakettiautot	72	80	80
— kuorma-autot	-	-	-
Käyttövoimavero			
— henkilöautot	202	222	222
— pakettiautot	72	80	80
— kuorma-autot	50	50	50
Yhteensä	758	829	832

Käyttövoimaveroa määrätään ajoneuvolle, jota käytetään muulla voimalla tai polttoaineella kuin moottoribensiinillä. Käyttövoimaveron tarkoituksena on tasata eri polttoaineiden tai käyttövoiman toisistaan poikkeavasta verotuksesta johtuvaa vuoden aikana maksettavaksi tulevaa verojen määrää niissä ajoneuvoryhmissä, joissa on muita kuin bensiinikäyttöisiä ajoneuvoja. Tämä koskee lähinnä henkilöautoja. Nykyisin käyttövoimavero on mitoitettu ottaen huomioon dieselöljyn moottoribensiiniä alempi verotus. Koska käyttövoimavero on kiinteä ja polttoaineverotus taas riippuu ajoneuvokohtaisesta polttoainekulutuksesta ja ajosuoritteesta, verorasituksen tasaus toteutuu tarkasti vain tietyillä keskimääräisyyksiin perustuvilla oletuksilla. Muiden ajoneuvojen kuin henkilöautojen käyttövoimaverolla on lähinnä fiskaaliset tavoitteet.

Ajoneuvoverotuksen merkittävimmät verotuet ovat invalidien vapautus ajoneuvoveron perusverosta ja eräiden ajoneuvoryhmien vapautus ajoneuvoverosta. Näiden verotukien yhteismääräksi arvioidaan 7 milj. euroa.

2014 talousarvio	832 000 000
2013 I lisätalousarvio	-53 000 000
2013 talousarvio	882 000 000
2012 tilinpäätös	758 551 840

08. Jätevero

Momentille arvioidaan kertyvän 70 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu jäteverolakiin (1126/2010). Lakia uudistettiin vuoden 2011 alusta alkaen. Muutoksen yhteydessä jäteveron veropohjaa laajennettiin koskemaan yleisten kaatopaikkojen lisäksi myös yksityisiä kaatopaikkoja ja veroa korotettiin 30 eurosta 40 euroon jätetonnilta. Samassa yhteydessä päätettiin jäteveron korottamisesta 50 euroon jätetonnilta vuonna 2013. Verotuottoa vastaava summa on lisätty kuntien valtionosuuksiin.

2014 talousarvio	70 000 000
2013 III lisätalousarvio	-7 000 000
2013 talousarvio	70 000 000
2012 tilinpäätös	56 202 500

19. Muut veronluonteiset tulot

02. Lästimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 800 000 euroa.

Selvitysosa: Lästimaksu perustuu lakiin (189/1936) ja asetukseen (468/1954) lästi-

maksusta. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.30.50.

2014 talousarvio	800 000
2013 talousarvio	800 000
2012 tilinpäätös	970 196

03. Ratavero

Momentille arvioidaan kertyvän 18 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Ratavero perustuu ratarosta annettuun lakiin (605/2003). Rataverolain 5 §:n pykälän muuttamisesta annetun lain perusteella kannetaan momentilta 31.10.78 rahoitetun Kerava—Lahti -oikoradan käytöstä investoinnin rataveroa, jonka tuotto on arvioitu 4 200 000 euroksi. Tuloarviosta 13 800 000 euroa on otettu huomioon momentin 31.10.20 määrärahan mitoituksessa.

2014 talousarvio	18 000 000
2013 talousarvio	18 000 000
2012 tilinpäätös	16 282 942

04. Eräät viestinnän maksut

Momentille arvioidaan kertyvän 26 822 000 euroa.

Selvitysosa: Viestintämarkkinamaksu, 3 400 000 euroa, perustuu viestintämarkkinalakiin (393/2003). Tietoturvamaksu, 480 000 euroa, perustuu sähköisen viestinnän tietosuojalakiin (516/2004). Postitoiminnan valvontamaksu, 1 488 000 euroa, perustuu postilakiin (415/2011). Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksu, 1 069 000 euroa, perustuu lakiin televisio- ja radiotoiminnasta (744/1998). Varmennemaksu, 196 000 euroa, perustuu lakiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009). Edellä mainittuja maksuja arvioidaan kertyvän yhteensä 6 633 000 euroa. Näistä toiminnoista aiheutuvat menot on otettu huomioon momentin 31.40.01 määrärahan mitoituksessa.

Toimilupamaksut, 20 189 000 euroa, perustuu eräiden radiotaajuuksien huutokaupoista annettuun lakiin (462/2009). Vuonna 2009 toteutettiin 2 600 megahertsin taajuusalueen huutokauppa. Tämän taajuusalueen toimilupamaksu maksetaan toimilupakauden aikana vuosittain tasaerissä. Viisi ensimmäistä vuosittaista erää maksettiin kuitenkin yhdellä kertaa toimilupakauden alkaessa vuonna 2009. Vuodesta 2014 alkaen vuoteen 2029 saakka vuotuinen maksuerä on 189 000 euroa. Lisäksi Viestintävirasto perii 800 megahertsin taajuusalueella vuonna 2013 toteutettavan taajuushuutokaupan tuloksen perusteella toimiluvan saaneilta teleyrityksiltä lain edellyttämän toimilupamaksun. Koko taajuusalueen lähtöhinta on 100 milj. euroa ja se tuloutetaan tasaerissä toimilupakauden viiden ensimmäisen vuoden aikana.

2014 talousarvio	26 822 000
2013 talousarvio	26 946 000
2012 tilinpäätös	6 233 610

05. Lentoliikenteen valvontamaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 11 100 000 euroa.

Selvitysosa: Lentoliikenteen valvontamaksu perustuu lakiin lentoliikenteen valvontamaksusta (1249/2005). Valvontamaksu on 1,20 euroa/matkustaja. Maksu peritään jokaisesta lentoasemilta lähteneestä vähintään kaksivuotiaasta matkustajasta. Maksuvelvollinen on lentoaseman pitäjä. Maksu peritään vain 20 000 euroa ylittävältä osalta. Vuoden 2014 arvio lentoliikenteen valvontamaksukertymästä perustuu arvioon kotimaan ja kansainvälisen liikenteen kehityksestä. Näistä toiminnoista aiheutuvat menot on otettu huomioon momentin 31.20.01 määrärahan mitoituksessa.

2014 talousarvio	11 100 000
2013 talousarvio	11 545 000
2012 tilinpäätös	11 100 840

06. Väylämaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 83 010 000 euroa.

Selvitysosa: Väylämaksu perustuu väylämaksulakiin (1122/2005), jonka perus-

teella Suomen vesialueella kauppamerenkulkua harjoittavasta aluksesta suoritetaan valtiolle väylämaksua. Vuoden 2014 arvio väylämaksukertymästä perustuu vuoden 2013 toteutuma-arvioon siten, että vuonna 2014 liikenteen määrän on arvioitu kasvavan 2,0 %, mikä korottaa tulokertymää noin 1,0 %.

2014 talousarvio	83 010 000
2013 talousarvio	84 680 000
2012 tilinpäätös	81 374 455

07. Katsastustoiminnan valvontamaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 9 570 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen katsastus- ja yksittäishyväksyntätehtävien järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 17/2013 vp). Hallituksen esityksen mukaan esitetään säädettäväksi laki katsastustoiminnan valvontamaksusta. Valvontamaksun suuruudeksi esitetään 2,90 euroa jokaisesta katsastustoimipaikalla suoritetusta katsastuksesta ja jälkitarkastuksesta. Katsastusten kokonaismäärän arvioidaan olevan noin 3,3 miljoonaa katsastusta vuonna 2014. Näistä toiminnoista aiheutuvat menot on otettu huomioon momentin 31.20.01 määrärahan mitoituksessa.

2014 talousarvio	9 570 000

08. Öljyjätemaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Maksu perustuu öljyjätemaksusta annettuun lakiin (894/1986). Maksun suuruus on 5,75 senttiä voiteluöljykilolta. Öljyjätemaksulla rahoitettavat vastaavat menot on budjetoitu momenteille 35.10.60 ja 65.

2014 talousarvio	4 000 000
2013 talousarvio	4 000 000
2012 tilinpäätös	3 864 990

09. Muut verotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan kaikki sellaiset verot ja veronluonteiset tulot, joiden osalta ei ole katsottu kertymän vähäisyyden vuoksi tarpeelliseksi pitää omaa tulomomenttia. Momentille kertyy lähinnä ennen vuotta 2014 voimassa olleiden veroperusteiden mukaisia veroja ja maksuja.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi säätiön valvontamaksusta, jonka perusteella kannettavat verot tuloutetaan tälle momentille. Valvontamaksuilla rahoitettavat menot on otettu huomioon momentilla 32.40.03.

2014 talousarvio	3 500 000
2013 talousarvio	2 700 000
2012 tilinpäätös	4 126 523

10. Energiaviraston valvontamaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 3 031 000 euroa.

Selvitysosa: Sähkö- ja maakaasuverkon haltijoiden valvontamaksut perustuvat lakiin sähkö- ja maakaasuverkkomaksusta (950/2012). Valvontamaksuilla rahoitettavat menot on otettu huomioon momentilla 32.60.01.

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	3 031 000
2013 talousarvio	3 031 000

Osasto 12
SEKALAISET TULOT

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
24.	**Ulkoasiainministeriön hallinnonala**	**29 944**	**14 710**	**17 260**	**2 550**	**17**
99.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	29 944	14 710	17 260	2 550	17
25.	**Oikeusministeriön hallinnonala**	**105 628**	**94 600**	**96 160**	**1 560**	**2**
10.	Tuomioistuintulot	33 833	25 400	27 010	1 610	6
20.	Ulosottomaksut	71 683	69 000	69 000	—	0
99.	Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	111	200	150	-50	-25
26.	**Sisäasiainministeriön hallinnonala**	**12 859**	**17 028**	**18 599**	**1 571**	**9**
98.	EU:lta saatavat tulot yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan	11 651	16 578	18 149	1 571	9
99.	Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	1 208	450	450	—	0
27.	**Puolustusministeriön hallinnonala**	**3 055**	**2 076**	**3 696**	**1 620**	**78**
01.	Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	8	8	8	—	0
20.	Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista	18	18	18	—	0
99.	Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	3 029	2 050	3 670	1 620	79
28.	**Valtiovarainministeriön hallinnonala**	**2 633 286**	**2 132 307**	**2 205 916**	**73 609**	**3**
10.	Tullin tulot	5 264	4 474	4 162	-312	-7

Osaston tuloarviot vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
11.	Kuntien osuudet verotus-kustannuksista	134 050	138 043	144 836	6 793	5
12.	Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	25 678	26 443	27 744	1 301	5
13.	Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	20 456	21 065	22 101	1 036	5
25.	Metallirahatulot	15 457	25 000	25 000	—	0
50.	Siirto valtion eläke-rahastosta	1 603 669	1 688 792	1 740 000	51 208	3
51.	Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläke-menojen hyvitykset	102 676	130 950	148 143	17 193	13
52.	Vakuutusmaksut	17 862	20 220	20 410	190	1
60.	Työturvallisuusmaksu	—	900	900	—	0
92.	Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	46 599	55 000	52 000	-3 000	-5
93.	Euroopan unionilta saatavat tulot matkamenojen korvaamiseen	1 417	2 800	2 500	-300	-11
99.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	660 159	18 620	18 120	-500	-3
29.	**Opetus- ja kulttuuri-ministeriön hallinnonala**	**560 812**	**555 756**	**565 111**	**9 355**	**2**
70.	Opintotukitoiminnan tulot	27 604	19 900	20 300	400	2
88.	Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voitto-varoista	520 836	531 856	540 811	8 955	2
99.	Opetus- ja kulttuuri-ministeriön hallinnonalan muut tulot	12 371	4 000	4 000	—	0
30.	**Maa- ja metsätalous-ministeriön hallinnonala**	**861 494**	**891 937**	**618 965**	**-272 972**	**-31**
01.	EU:n maataloustuki-rahastosta saatavat tulot	540 777	549 288	535 888	-13 400	-2
02.	Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	276 884	304 500	45 000	-259 500	-85
03.	Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	5 914	4 000	4 000	—	0
04.	EU:lta saatavat muut tulot	1 267	560	475	-85	-15
20.	Valtion osuus totopeleistä saadusta tulosta	2 491	1 120	1 120	—	0
32.	Kasvinjalostusmaksut	226	380	380	—	0

Osaston tuloarviot vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
40.	Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	2 736	2 500	2 500	—	0
41.	Tenojoen kalastuslupamaksut	444	550	500	-50	-9
42.	Hirvieläinten metsästysmaksut	5 235	5 400	3 400	-2 000	-37
43.	Viehekalastusmaksut	3 028	2 896	3 198	302	10
44.	Kalastuksenhoitomaksut	5 941	5 556	6 264	708	13
45.	Riistanhoitomaksut	9 255	10 187	10 240	53	1
99.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	7 296	5 000	6 000	1 000	20
31.	**Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala**	**64 192**	**62 033**	**12 266**	**-49 767**	**-80**
10.	Liikenneviraston tulot	64 146	61 983	12 216	-49 767	-80
99.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	46	50	50	—	0
32.	**Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala**	**431 196**	**299 957**	**356 927**	**56 970**	**19**
20.	Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot	3 990	2 530	2 700	170	7
(30.)	Rahoitusosuus työ- ja elinkeinoministeriön sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluista	204	200	—	-200	-100
31.	Palkkaturvamaksujen palautukset	33 624	29 327	36 327	7 000	24
50.	Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	273 993	245 000	247 000	2 000	1
99.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	119 385	22 900	70 900	48 000	210
33.	**Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala**	**522 202**	**508 430**	**517 030**	**8 600**	**2**
02.	Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot	1 669	960	1 460	500	52
03.	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot	93	500	500	—	0
90.	Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	381 475	413 295	421 695	8 400	2
98.	Valtionapujen palautukset	138 777	93 500	93 200	-300	0

Osaston tuloarviot vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
99.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	189	175	175	—	0
35.	**Ympäristöministeriön hallinnonala**	**144 033**	**124 650**	**99 650**	**-25 000**	**-20**
10.	Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	10 788	4 150	6 150	2 000	48
20.	Siirto valtion asuntorahastosta	130 000	117 000	90 000	-27 000	-23
99.	Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	3 245	3 500	3 500	—	0
39.	**Muut sekalaiset tulot**	**696 135**	**232 500**	**230 500**	**-2 000**	**-1**
01.	Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista	92 534	105 000	103 000	-2 000	-2
02.	Verotukseen liittyvät korkotulot	80 797	75 000	75 000	—	0
04.	Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	517 235	50 000	50 000	—	0
10.	Muut sekalaiset tulot	5 569	2 500	2 500	—	0
	Yhteensä	**6 064 837**	**4 935 984**	**4 742 080**	**-193 904**	**-4**

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 17 260 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien sekä kehitysavun palautuksista, YK:n sotilaallisesta kriisinhallinnasta maksamista palkkausmenokorvauksista sekä muista tuloista, joita ei ole nettoutettu hallinnonalan menomomenteille.

Tuloista 460 000 euroa aiheutuu ministeriön ja Norjan ulkoministeriön, 500 000 euroa ministeriön ja Itävallan kehitysyhteistyöviraston (ADA) ja 11 500 000 euroa ministeriön ja Britannian kehityspoliittisen osaston (DFID) osuuksista ao. yhteistoimintahankkeisiin. Yhteistoimintahankkeista saatavilla tuloilla katetaan ao. yhteistoimintahankkeiden menot, jotka on budjetoitu momentille 24.30.66. Sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioista aiheutuvat menot on budjetoitu momentille 24.10.20.

2014 talousarvio	17 260 000
2013 I lisätalousarvio	1 000 000
2013 talousarvio	14 710 000
2012 tilinpäätös	29 944 459

25. Oikeusministeriön hallinnonala

10. Tuomioistuintulot

Momentille arvioidaan kertyvän 27 010 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettuun lakiin (701/1993) ja vastaavaan asetukseen (1214/2010), lakiin kaupanvahvistajista (573/2009) sekä avioliittoasetukseen (820/1987).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	33 664	25 200	26 810
— muut tuotot	169	200	200
Tuotot yhteensä	33 833	25 400	27 010
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	57 200	42 000	45 000
— osuus yhteiskustannuksista	34 400	28 000	32 000
Kustannukset yhteensä	91 600	70 000	77 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-57 767	-44 600	-49 990
Kustannusvastaavuus, %	37	36	35

2014 talousarvio	27 010 000
2013 talousarvio	25 400 000
2012 tilinpäätös	33 833 367

20. Ulosottomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 69 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin ulosottomaksuista (34/1995) ja vastaavaan asetukseen (35/1995).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	71 683	69 000	69 000
— muut tuotot	43	-	-
Tuotot yhteensä	71 726	69 000	69 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	37 613	43 000	38 000
— osuus yhteiskustannuksista	30 381	25 000	30 500
Kustannukset yhteensä	67 994	68 000	68 500
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	3 732	1 000	500
Kustannusvastaavuus, %	105	101	101

2014 talousarvio	69 000 000
2013 talousarvio	69 000 000
2012 tilinpäätös	71 683 279

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 150 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat oikeusministeriön asetukseen oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten suoritteista perittävistä maksuista (1376/2010), oikeusministeriön asetukseen julkisen notaarin suoritteiden maksuista (841/2012) ja oikeusministeriön asetukseen tietosuojavaltuutetun toimiston maksullisista suoritteista (59/2012). Lisäksi momentille kertyvät konkurssilain mukaan valtiolle tilitettävät velkojien menettämät jako-osuudet.

2014 talousarvio	150 000
2013 talousarvio	200 000
2012 tilinpäätös	111 442

26. Sisäasiainministeriön hallinnonala

98. EU:lta saatavat tulot yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan

Momentille arvioidaan kertyvän 18 149 000 euroa.

Selvitysosa: Suomeen vuoden 2014 aikana tuloutuvaksi arvioitu kertymä koostuu:

— ulkorajarahaston, paluurahaston, kotouttamisrahaston sekä pakolaisrahaston vuoden 2012 toisista ennakkomaksuista ja aiempien vuosien loppumaksuista

— sisäasioiden uusien Sisäisen turvallisuuden rahaston ja Turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston ensimmäisistä ennakkomaksuista.

Euroopan pakolais-, ulkoraja-, kotouttamis- ja paluurahastojen tuloista tehtävät maksatukset on budjetoitu momentille 26.01.22. Yleisohjelman 2007—2013 alaisten rahastojen tulot ja menot tasapainottuvat ohjelmien loppuun mennessä.

Sisäisen turvallisuuden rahaston ja Turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston tuloista tehtävät maksatukset on budjetoitu momentille 26.01.24. Rahoitusohjelmakauden 2014—2020 alaisten rahastojen tulot ja menot tasapainottuvat ohjelmien loppuun mennessä.

Tulojen arvioitu kertymä (1 000 euroa)

Vuosiohjelma	2007—2009	2010	2011	2012	2013	Yhteensä
Pakolaisrahasto	-	-	128	2 095	-	2 223
Ulkorajarahasto	-	-	351	3 900	-	4 251
Kotouttamisrahasto	-	-	57	532	-	589
Paluurahasto	-	-	36	570	-	606
Yhteensä	-	-	572	7 097	-	7 669

Tulojen arvioitu kertymä (1 000 euroa)

Vuosiohjelma	2014	Yhteensä
Sisäisen turvallisuuden rahasto	6 480	6 480
Turvapaikka- ja maahanmuuttorahasto	4 000	4 000
Yhteensä	10 480	10 480

2014 talousarvio	18 149 000
2013 talousarvio	16 578 000
2012 tilinpäätös	11 650 933

99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 450 000 euroa.

Selvitysosa: Vuoden 2014 aikana tuloutuvaksi arvioitu kertymä koostuu vastaanottokeskuksille myönnettyjen turvapaikanhakijoiden määrään perustuvien edellisten talousarviovuosien määrärahojen palautuksista, takavarikoitujen esineiden myyntituloista ja muista tuloista.

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Vastaanottokeskuksille myönnettyjen määrärahojen palautukset	350 000
Takavarikoitujen esineiden myyntitulot	50 000
Muut tulot	50 000
Yhteensä	450 000

2014 talousarvio	450 000
2013 talousarvio	450 000
2012 tilinpäätös	1 208 432

27. Puolustusministeriön hallinnonala

01. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 8 000 euroa.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää myös peruskorjaus- tai perusparannusmenojen väliaikaiseen rahoittamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet

Rakennuslaitoksen tuloksellisuus muodostuu asiakastyytyväisyydestä, työtyytyväisyydestä, hintakehityksestä verrattuna markkinoiden hintakehitykseen, ulkoistettujen toimintojen kilpailutuksen onnistumisesta, toimitilojen ja laitteiden käytettävyyden ja energiatehokkuuden parantumisesta sekä oman työn tehokkuuden lisäämisestä.

Toiminnallinen tehokkuus

Varmistetaan puolustushallinnolle järjestettävien palvelujen laatu, kilpailukyky, saatavuus ja toimintavarmuus. Lisätään palvelujen markkinaehtoisuutta turvallisuus ja valmiuskyky huomioiden. Kiinteistöjen ylläpidon, energiapalvelujen, ympäristönsuojelun ja asuntotoimen tunnusluvuille asetetaan seuraavat tavoitetasot:

Tunnusluku	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 arvio
Kiinteistönhoito			
Kiinteistönhoidon hintakehityksen vertailu, %	-1,8	0,0	-2,0
Hoito €/htm^2 (Ei sis. kiinteistöveroa eikä ns. käyttäjäpalveluita)	0,66	0,65	0,65
Hoito m^2/htv	9 600	9 300	9 600
Siivouspalvelut			
Siivouspalvelujen hintakehityksen vertailu, %	-0,5	-1,0	-1,0
Siivouspalvelut, €/sm^2	0,94	0,94	0,94
Siivouspalvelujen ulkoistamisaste, %	41	42	45
Tekniset palvelut			
Vuosikorjaukset, €/htm^2/kk	0,52	0,54	0,55
Teknisten palveluiden ulkoistamisaste, %	65	70	70

Tunnusluku	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 arvio
Asuntotoimi			
Vuokrattavat asunnot, kpl/htv	236	260	260
Energiapalvelut			
Lämmön ominaiskulutus, kWh/rm^3/L	38,0	37,9	37,5
— Toimistorakennukset	44,2	42,4	41,8
— Kasarmit	45,6	46,3	45,9
— Huoltorakennukset	42,6	40,2	39,8
— Lämpimät varastot	29,8	30,0	29,6
Sähkön ominaiskulutus, kWh/rm^3/S	15,4	16,2	15,8
Veden ominaiskulutus, l/rm^3/L	87	92	85
Ympäristöpalvelut			
Sekajätteen määrän vähentäminen, %	52	35	50
Hiilidioksidipäästöjen määrän vähentäminen, 1 000 tn CO_2	144	148	137
Hiilidioksidipäästöjen määrän vähentäminen, kgCO_2 / MWh	240	230	224
Uusiutuvan energian osuus energiantuotannossa, %			
— lämpö, osto	24	22	25
— lämpö, oma tuotanto	9	7	11
— sähkö	30	30	30
Ympäristönäkökulman huomioiminen hankinnoissa, %	89	90	90

Tuotokset ja laadunhallinta

Tunnusluku	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 arvio
Kiinteistöpalvelut			
Huoneistoala (milj. htm^2), puolustushallinto	3,00	3,03	2,77
Huoneistoala (milj. htm^2), muut	0,17	0,13	0,2
Rakennustilavuus (milj. rm^3), puolustushallinto	14,8	15,2	13,7
Rakennustilavuus (milj. rm^3), muut	0,9	0,6	1,1
Lämmitetty rakennustilavuus (milj. rm^3), puolustushallinto	9,4	9,6	8,7
Lämmitetty rakennustilavuus (milj. rm^3), muut	0,6	0,4	0,7
Siivouspalvelut			
Siivousala (milj. sm^2), puolustushallinto	1,3	1,31	1,25
Siivousala (milj. sm^2), muut	0,1	0,11	0,11
Tekniset palvelut			
Vuosikorjausprojektit (kpl)	1 500	1 500	1 500
Erillistilausprojektit (kpl)	805	900	800
Pieninvestointiprojektit (kpl)	143	200	200
Energiapalvelut			
Toimitettu lämpö (MWh)	375 067	392 000	360 000
Toimitettu sähkö (MWh)	266 975	275 000	256 725
Toimitettu vesi (1 000 m^3)	1 161	1 200	1 120
Ympäristöpalvelut			
Ympäristöraportit (kpl)	0	1	1
Päivitetyt jätehuoltosuunnitelmat, kpl	0	2	2
Uudet jätehuoltosuunnitelmat, kpl	5	2	2

Tunnusluku	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 arvio
Rakennuttamispalvelut			
Valmistuneet hankesuunnitelmat (kpl)	39	30	20
Valmistuneet hankkeet (kpl)	28	25	25
Asiakastyytyväisyys (1—5)	3,99	3,9	3,9

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Ylläpidetään työtyytyväisyyden tasoa panostamalla valittuihin henkilöstöpolitiikan painopistealueisiin.

Tunnusluku	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 tavoite
Työtyytyväisyys (1—5)	3,5	3,5	3,5
— naiset	3,5	3,5	3,5
— miehet	3,5	3,5	3,5

Rakennuslaitoksen tulot kertyvät valtion maksuperustelain (150/1992) ja Puolustushallinnon rakennuslaitoksen maksullisista suoritteista annetun puolustusministeriön asetuksen mukaan hinnoiteltavista suoritteista, joita puolustushallinnolle tuotetaan omakustannushintaan ja ulkopuolisille liiketaloudellisin perustein.

Toiminnan tulot ja menot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttotulot	162 553	159 472	156 588
Bruttomenot	162 545	159 464	156 580
Nettotulot	8	8	8

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	162 553	159 472	156 588
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	162 545	159 464	156 580
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	8	8	8
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

2014 talousarvio	8 000
2013 talousarvio	8 000
2012 tilinpäätös	8 151

20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 18 000 euroa.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää irtaimen omaisuuden hankinta- ja huoltomenoihin,

kotimaisen puolustusteollisuuden kanssa tehtävistä materiaalin vaihtosopimuksista aiheutuviin menoihin sekä irtaimen omaisuuden myynnistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat irtaimen omaisuuden myyntituloja, häviämiskorvauksia sekä puolustusvoimien rahoittamasta tuotekehityksestä perittäviä rojaltimaksuja.

Tulot ja menot (euroa)

Bruttotulot	
Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä, häviämiskorvauksista ja rojaltimaksuista	4 418 000
Bruttomenot	
Irtaimen omaisuuden myynti-, hankinta- ja huoltomenot	4 400 000
Nettotulot	18 000

2014 talousarvio	18 000
2013 talousarvio	18 000
2012 tilinpäätös	18 000

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 670 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat YK:n suorittamia kustannusten korvauksia kriisinhallintaoperaatioista ja niissä muille osanottajamaille tuotetuista palveluista perittyjä maksuja, hankintaennakkojen viivästyskorkoja, FMS-maksujärjestelyjen palautuksia ja korkotuottoja sekä hallinnonalan kirjanpitoyksikköjen sellaisia tuloja, joita ei ole budjetoitu muille momenteille.

2014 talousarvio	3 670 000
2013 I lisätalousarvio	1 545 000
2013 talousarvio	2 050 000
2012 tilinpäätös	3 028 836

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala

10. Tullin tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 162 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat seuraaviin säädöksiin:

1) tullilaki (1466/1994)

2) valtiovarainministeriön asetus Tullin suoritteiden maksullisuudesta (1041/2012).

Momentille tuloutetaan myös muiden viranomaisten puolesta kannettujen maksujen kantopalkkiot.

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Julkisoikeudelliset suoritteet	1 965 000
Liiketaloudelliset suoritteet	595 000
Muiden viranomaisten puolesta kannettujen maksujen kantopalkkiot	202 000
Muut sekalaiset tulot	1 400 000
Yhteensä	4 162 000

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	2 550,1	2 560,4	2 560,4
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 382,9	2 519,2	2 578,3

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	167,2	41,2	-17,9
Kustannusvastaavuus, %	107,0	101,6	99,3

Osa Tullin julkisoikeudellisista suoritteista myydään kohtuusyistä omakustannushintaa alhaisemmalla hinnalla. Ko. suoritteet ovat:

— tietyt ennakkoratkaisut ja
— tietyt rekisteröintiä koskevat päätökset.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	125,9	116,5	106,5

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	4 162 000
2013 talousarvio	4 474 000
2012 tilinpäätös	5 263 954

11. Kuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 144 836 000 euroa.

2014 talousarvio	144 836 000
2013 talousarvio	138 043 000
2012 tilinpäätös	134 049 975

12. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 27 744 000 euroa.

2014 talousarvio	27 744 000
2013 talousarvio	26 443 000
2012 tilinpäätös	25 678 404

13. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 22 101 000 euroa.

2014 talousarvio	22 101 000
2013 talousarvio	21 065 000
2012 tilinpäätös	20 455 678

25. Metallirahatulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 25 000 000 euroa.

Momentille tuloutetaan metallirahojen liikkeeseenlaskusta ja niiden lyöntioikeuksien luovutuksesta syntyvät tulot ja palautuneiden rahojen metalliseosten myynnistä syntyvät tulot.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää metallirahojen valmistuksesta tehtyjen sopimusten mukaisten valmistus-, rahoitus- ja varastointikustannusten maksamiseen sekä metallirahojen takaisinlunastukseen sekä rahojen varastoinnista ja hävityksestä aiheutuviin menoihin.

Momentille merkitään myös juhla- sekä keräilyrahoista saatavien tulojen ja niistä aiheutuvien menojen erotus.

Selvitysosa:

Tulot ja menot (euroa)

Toiminnan tulot	31 050 000
Toiminnan erillismenot	6 050 000
Nettotulot	25 000 000

2014 talousarvio	25 000 000
2013 talousarvio	25 000 000
2012 tilinpäätös	15 456 516

50. Siirto valtion eläkerahastosta

Momentille arvioidaan kertyvän 1 740 000 000 euroa.

Siirron kuukausittaisen määrän päättää Valtion Eläkerahasto.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Siirto perustuu valtion eläkelakiin (1295/2006). Valtion eläkerahastosta siirretään vuosittain valtion talousarvioon määrä, joka on 40 % lain piiriin kuuluvaan palvelukseen perustuvista eläkkeistä aiheutuvasta vuotuisesta menosta.

Tuloarvio on laskettu vuodelle 2014 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2515).

2014 talousarvio	1 740 000 000
2013 talousarvio	1 688 792 000
2012 tilinpäätös	1 603 669 147

51. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset

Momentille arvioidaan kertyvän 148 143 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Momentille kertyy tuloja muiden eläkelaitosten valtiolle suorittamina niiden vastuulla olevien eläkemenojen korvauksena valtion eläkelain (1295/2006) nojalla. Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.50.63.

Tuloarvio on laskettu vuodelle 2014 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2515).

2014 talousarvio	148 143 000
2013 talousarvio	130 950 000
2012 tilinpäätös	102 675 654

52. Vakuutusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 20 410 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Valtiokonttorista annetun lain (305/1991) perusteella valtion virastoilta ja laitoksilta sekä valtion liikelaitoksilta perittävistä Valtiokonttorin suorittamista tapaturmakorvauksista, ryhmähenkivakuutusta vastaavista eduista, liikennevahinkokorvauksista sekä muita korvauksia vastaavista maksuista.

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Tapaturmat (vakuutusmaksut)	17 000 000
Ryhmähenkivakuutusta vastaava etu	1 280 000
Vanhat liikelaitokset	35 000
Työvoimapalvelulaki, maahanmuutto, lautamiehet	565 000
Metsähallituksen vastuumaksu	80 000
Liikennevahingot	1 450 000
Yhteensä	20 410 000

2014 talousarvio	20 410 000
2013 talousarvio	20 220 000
2012 tilinpäätös	17 861 958

60. Työturvallisuusmaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 900 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarvio perustuu lakiin työsuojelurahastosta (407/1979), tapaturmavakuutuslakiin (608/1948) ja lakiin Valtiokonttorista (305/1991). Tuloarvio lasketaan siten, että se on 0,23 promillea valtion henkilöstölle maksetuista palkoista. Tuloarviossa on otettu huomioon valtion henkilöstömäärän väheneminen ja toisaalta virka- ja työehtosopimusneuvotteluissa sovittujen palkankorotusten vaikutus palkkasummaan.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.60.10.

2014 talousarvio	900 000
2013 talousarvio	900 000

92. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot

Momentille arvioidaan kertyvän 52 000 000 euroa.

Selvitysosa: Euroopan unionin neuvoston tekemän omien varojen päätöksen (2007/436/EY) mukaan jäsenvaltiot saavat

unionin puolesta keräämiään tullituloja, maatalousmaksuja ja sokerimaksuja EU:lle tilittäessään vähentää kertyneistä tuloista 25 % jäsenvaltiolle aiheutuvien keruukustannusten kattamiseen.

Eurooppa-neuvoston 8.2.2013 saavuttaman rahoituskehyssovun mukaan jäsenvaltioiden kantopalkkioita alennetaan 20 prosenttiin. Päätös vaatii vielä omien varojen päätöksen muutoksen, jonka ei odoteta tulevan voimaan vuoden 2014 aikana.

2014 talousarvio	52 000 000
2013 talousarvio	55 000 000
2012 tilinpäätös	46 598 501

93. Euroopan unionilta saatavat tulot matkamenojen korvaamiseen

Momentille arvioidaan kertyvän 2 500 000 euroa.

Selvitysosa: Euroopan unioni maksaa matkamenojen korvauksen ennakkoon jäsenmaille. Jäsenvaltio saa vuotuisen kokonaismäärärahan, joka on kullekin jäsenvaltiolle vahvistettu prosentuaalinen osuus EU:n talousarvion yleiset kokouskulut -alamomentin määrärahasta. Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.92.20.

2014 talousarvio	2 500 000
2013 talousarvio	2 800 000
2012 tilinpäätös	1 417 163

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 18 120 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Tulot perustuvat seuraaviin säädöksiin:

1) vakuutuskorvausten regressit: tapaturmavakuutuslaki (608/1948) ja sotilastapaturmalaki (1211/1990)

2) valtionperinnöt: perintökaari (40/1965)

3) liikelaitosten ottamista lainoista perityt takausmaksut: laki valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakuusta (449/1988)

4) eläkkeiden palautukset: valtion eläkelaki (1295/2006)

5) sotilasvammakorvauksiin liittyvät regressit: sotilasvammalaki (404/1948).

Momentille kertyy myös Senaatti-kiinteistöjen lainojen valtiontakauksesta perittäviä maksuja.

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Vakuutuskorvausten regressit	2 900 000
Valtionperinnöt	3 000 000
Saadut maksut myönnetystä takauksista	7 000 000
Eläkkeiden palautukset	500 000
Sotilasvammakorvauksiin liittyvät regressit	330 000
Investointirahastolainasaamiset	20 000
Muut tulot	4 370 000
Yhteensä	18 120 000

2014 talousarvio	18 120 000
2013 talousarvio	18 620 000
2012 tilinpäätös	660 159 168

29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

70. Opintotukitoiminnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 20 300 000 euroa.

Selvitysosa:

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Vuonna 2014 maksettujen takausvastuiden lyhennykset	900 000
Takausvastuusaatavien lisäys	17 500 000
Korkotulot	1 900 000
Yhteensä	20 300 000

2014 talousarvio	20 300 000
2013 talousarvio	19 900 000
2012 tilinpäätös	27 604 138

88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista

Momentille arvioidaan kertyvän 540 811 000 euroa.

Selvitysosa: Veikkaus Oy:n arvioitu tuloutus on 540 811 000 euroa, josta 23 300 000 euroa on rahastoituja jakamattomia voittovaroja.

2014 talousarvio	540 811 000
2013 talousarvio	531 856 000
2012 tilinpäätös	520 836 440

99. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat hallinnonalan sellaisia tuloja, joita ei ole budjetoitu muille momenteille.

2014 talousarvio	4 000 000
2013 talousarvio	4 000 000
2012 tilinpäätös	12 371 201

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

01. EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 535 888 000 euroa.

Tulojen kohdentamisperusteena ovat EU:n toimielimen varainhoitovuonna tekemät maksupäätökset.

Selvitysosa: EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kalastuspolitiikan toteuttamiseksi Suomen osuuden Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) arvioidaan olevan yhteensä 537 222 000 euroa. Kun tästä tuloutetaan talousarvion ulkopuoliseen Maatalouden interventiorahastoon 1 334 000 euroa, momentille arvioidaan tuloutuvan 535 888 000 euroa.

Vuodesta 2014 alkaen Suomessa mahdollisesti käyttöön otettavan EU:n kouluhedelmäjärjestelmän tulot 1 500 000 euroa tuloutuvat tälle momentille. Maidontuotannon maakiintiön ylityksen rahoittamiseksi tuottajilta perittävät maksut tuloutetaan tälle momentille. Koska komissio vähentää maksuja vastaavasti Suomelle suoritettavia maataloustukirahaston osuuksia, maksuilla ei ole vaikutusta momentin tulokertymään.

Tulokertymässä ei ole otettu huomioon Ahvenanmaan tuloja sen toimivaltaan kuuluvien tehtävien osalta.

Arvio maataloustukirahaston tuloista

	Yhteensä milj. €	Vastaavia menoja momenteilla
Talousarvioon		
EU-tulotuki	524,000	30.20.41
EU-markkinatuki	6,000	30.20.41
Tuottajaorganisaatiot	2,200	30.20.46
Hunajantuotanto	0,103	30.20.46
Menekinedistäminen	1,200	30.20.46
EU:n kouluhedelmäjärjestelmä	1,500	30.20.46
Eläinlääkintä ETY 424/90	0,800	30.30.01
		30.30.20
Kasvinsuojelutoimien tukeminen (EY) N:o 1290/2005	0,085	30.30.01
Yhteensä	535,888	
		Maatalouden
Maatalouden interventiorahastoon	1,334	interventiorahastossa
Kaikki yhteensä	537,222	

2014 talousarvio	535 888 000
2013 talousarvio	549 288 000
2012 tilinpäätös	540 776 958

02. Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta

Momentille arvioidaan kertyvän 45 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Tulokertymä sisältää Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) tuloutuvan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman viimeisen välimaksun ohjelmakauden 2007—2013 osalta sekä ensimmäisen ennakon ohjelmakauden 2014—2020 osalta.

Ohjelmakauden 2007—2013 osalta maaseuturahastosta arvioidaan tuloutuvan 24 000 000 euroa. Kun tästä tuloutetaan Maatilatalouden kehittämisrahastoon 2 000 000 euroa, momentille arvioidaan kertyvän 22 000 000 euroa. Ohjelmakauden 2014—2020 osalta ensimmäinen ennakko (1 % koko ohjelmakauden maaseuturahaston rahoitusosuudesta) maksetaan sen jälkeen, kun komissio on hyväksynyt Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman.

Ohjelmakauden 2014—2020 ensimmäiset välimaksut arvioidaan tuloutuvan vuonna 2015.

Arvio eri ohjelmien tulokertymästä (milj. euroa)

Ohjelma	Tuloutuu talousarvioon	Tuloutuu MAKERAan	Tuloutuu yhteensä
Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007—2013, välimaksu	22,000	2,000	24,000
Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014—2020, ennakko	23,000	-	23,000
Yhteensä	45,000	2,000	47,000

2014 talousarvio	45 000 000
2013 talousarvio	304 500 000
2012 tilinpäätös	276 883 778

03. Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Euroopan kalatalousrahastosta (EKTR) arvioidaan tuloutuvan ohjelmakauden 2007—2013 tuloja yhteensä 4 000 000 euroa.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus.

2014 talousarvio	4 000 000
2013 talousarvio	4 000 000
2012 tilinpäätös	5 914 242

04. EU:lta saatavat muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 475 000 euroa.

Selvitysosa: Momentin tuloina on otettu huomioon EU:lta maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueelle saatavat muut kuin momenteille 12.30.01, 12.30.02 ja 12.30.03 sekä laitosten rahoittamiin hankkeisiin EU:sta tuloutuvat tulot. Tulot kertyvät EU-säädösten mukaisesti.

Tulot ja vastaavat menot

	Tulot €	Menot €	Momentti
Kalastuksen valvonta, Neuvoston asetus (EY) 1224/2009 sekä komission täytäntöönpanoasetus 404/2011	400 000	1 560 000	30.01.01
Maatalouden rakennetutkimus, Neuvoston asetus 1166/2008	75 000	200 000	30.01.02

Momentille tuloutuvat EU:n edellyttämiin kalastuksen valvonnan vuoden 2013 menoihin kohdistuvat Neuvoston asetukseen ja komission täytäntöönpanoasetukseen perustuvat EU:n osuudet. EU:n tukikelpoisiksi luettavista menoista EU:n rahoitusosuus on enintään 50—90 %, jotka tuloutuvat vuonna 2014. Vuonna 2014 tuloutuu vuoden 2013 menoihin perustuvia saman komission täytäntöönpanoasetuksen mukaisia EU:lta saatavia tuloja 400 000 euroa.

Vuonna 2013 ja 2014 toteutettavan EU:n maatalouden rakennetutkimuksen kokonaiskustannukseksi arvioidaan 426 600 euroa. EU:n rahoitusosuus on yhteensä enintään 150 000 euroa (Max 75 %), mistä vuonna 2012 tuloutui ennakkona 75 000 euroa ja loppuerä 75 000 euroa tuloutuu vuonna 2014. Vastaavat menot ovat momentilla 30.01.02.

2014 talousarvio	475 000
2013 talousarvio	560 000
2012 tilinpäätös	1 267 178

20. Valtion osuus totopeleistä saadusta tulosta

Momentille arvioidaan kertyvän 1 120 000 euroa.

Totopelien tuottojen käyttämisestä annetun lain (1055/2001) mukaisten käyttötarkoitusten lisäksi valtion osuutena saadusta tulosta voidaan käyttää 168 000 euroa hevostalouden tutkimukseen.

Tuloarvio budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Tulot perustuvat arpajaislakiin (1047/2001). Totopeleistä arvioidaan kertyvän valtion osuutena 1 120 000 euroa. Tuloja vastaavasti myönnetään määrärahoja 952 000 euroa momentilla 30.10.54 hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen sekä 168 000 euroa momentilla 30.20.01 Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukselle hevostalouden tutkimukseen.

2014 talousarvio	1 120 000
2013 talousarvio	1 120 000
2012 tilinpäätös	2 490 921

32. Kasvinjalostusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 380 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/1977) mukaisina maksuina. Jalostettujen lajikkeiden siementavarasta suoritettavia maksuja arvioidaan kertyvän 300 000 euroa, mitä vastaavasti menoja on momentilla 30.30.41. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän 80 000 euroa puutarhakasvien jalostusmaksutuloja, joita vastaavat menot on merkitty momentille 30.20.01.

2014 talousarvio	380 000
2013 talousarvio	380 000
2012 tilinpäätös	225 912

40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 2 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät vesilain (587/2011) 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (86/2000) 44 §:n nojalla määrätyistä kalatalousmaksuista sekä muista vastaavista maksuista. Vastaavia menoja on merkitty momentille 30.40.20.

2014 talousarvio	2 500 000
2013 talousarvio	2 500 000
2012 tilinpäätös	2 736 353

41. Tenojoen kalastuslupamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä Norjan kuningaskunnan kanssa tehdyn sopimuksen (Sops 94/1989) 5 artiklan ja kalastussäännön 2 §:n mukaisista kalastuslupamaksuista. Vuoden 2013 tulokertymää vastaavista menoista valtiolle kuuluva osuus on merkitty momentille 30.01.01 sekä kalastuskunnille ja muille yksityisille vesialueen omistajille kuuluva osuus momentille 30.40.52.

2014 talousarvio	500 000
2013 talousarvio	550 000
2012 tilinpäätös	444 315

42. Hirvieläinten metsästysmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 3 400 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 4 §:n mukaisista pyyntilupamaksuista saatavina tuloina. Aikuisen hirven pyyntilupamaksu on 120 euroa ja hirvenvasan 50 euroa riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun valtioneuvoston asetuksen (491/2007) 2 §:n mukaan. Maksujen taso säilyy ennallaan. Vastaava meno on momentilla 30.40.41.

2014 talousarvio	3 400 000
2013 talousarvio	5 400 000
2012 tilinpäätös	5 234 892

43. Viehekalastusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 3 198 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/1982) 88 §:ään.

Viehekalastusmaksun hintaa on indeksikorotuksen johdosta tarkoitus korottaa kalenterivuodelta kahdella eurolla 31 euroon. Seitsemän vuorokauden kalastusjaksolta maksu pysyy edelleen 7 eurossa. Vuonna 2012 maksettiin 93 517 kpl läänikohtaisia viehekalastusmaksuja kalenterivuodeksi ja 45 082 kpl seitsemän vuorokauden pituiselle jaksolle. Kun kalenterivuotta koskevia viehekalastusmaksuja arvioidaan kertyvän vuonna 2014 vähintään 93 000 ja seitsemän vuorokauden kalastusjaksokohtaisia maksuja vähintään 45 000 suoritusta, kokonaiskertymäksi tulee yhteensä 3 198 000 euroa. Vuoden 2013 arvioitua tulokertymää vastaavat menot vähennettyinä valtiolle maksun kannosta vuonna 2013 koituviksi arvioiduilla menoilla jaetaan vuonna 2014 kalavesien omistajille. Tämä meno on merkitty momentille 30.40.52.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kalastuslain 88 §:n muuttamisesta, jolla viehekalastusmaksuun tehdään elinkustannusindeksin nousua vastaava tarkistus.

2014 talousarvio	3 198 000
2013 talousarvio	2 896 000
2012 tilinpäätös	3 027 561

44. Kalastuksenhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 6 264 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/1982) 88 ja 91 c §:iin.

Kalastuksenhoitomaksun hintaa on indeksikorotuksen johdosta tarkoitus korottaa kalenterivuodelta 24 euroon. Seitsemän vuorokauden kalastusjaksolta maksu pysyy edelleen 7 eurossa. Vuonna 2012 maksettiin 258 083 kpl kalastuksenhoitomaksuja kalenterivuodeksi ja 37 658 kpl seitsemän vuorokauden pituiselle jaksolle. Kun kalenterivuotta koskevia kalastuksenhoitomaksuja arvioidaan kertyvän vuonna 2014 vähintään 250 000 kpl ja seitsemän vuorokauden maksuja 37 000 kpl, momentille arvioidaan kertyvän yhteensä 6 259 000 euroa. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän 5 000 euroa kalastuksenhoitomaksurekisterin osoite- ja nimitietojen myynnistä saatavina tuloina. Kalatalouden edistämiseen käytettävä meno on merkitty momentille 30.40.51.

2014 talousarvio	6 264 000
2013 talousarvio	5 556 000
2012 tilinpäätös	5 941 431

45. Riistanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 10 240 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/1993) 1 §:ään. Jokaisen, joka harjoittaa metsästystä tai toimii metsästyslain (615/1993) 28 §:ssä tarkoitettuna metsästyksen johtajana, on metsästysvuosittain suoritettava valtiolle riistanhoitomaksu. Riistanhoitomaksun suuruus on 33 euroa. Arvioitu metsästäjämäärä vuodelle 2014 on 310 322. Arvioitu kertymä on siten 10 240 000 euroa. Riistatalouden edistämiseen käytettävä meno on merkitty momentille 30.40.50.

2014 talousarvio	10 240 000
2013 talousarvio	10 187 000
2012 tilinpäätös	9 254 834

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulokertymässä otetaan huomioon ne hallinnonalan tulot, joita varten ei ole erillistä tulomomenttia tai joita ei oteta huomioon nettoutettavina tuloina. Lisäksi momentille tuloutetaan momenttien 30.10.61, 30.10.62 ja 30.10.64 takaisinperinnästä aiheutuvat erät.

2014 talousarvio	6 000 000
2013 talousarvio	5 000 000
2012 tilinpäätös	7 295 528

31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

10. Liikenneviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 12 216 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat muiden osapuolten osuuksia yhdessä valtion kanssa rahoitettaviin väylähankkeisiin sekä lipputuloja, jotka ELY-keskukset saavat bruttomallilla järjestämästään linja-autoliikenteestä.

Tuloarvioon sisältyy Kotkan kaupungin rahoitusosuus E18 Koskenkylä—Kotka erillis-

hankkeesta 7 990 000 euroa, Espoon kaupungin osuus Länsimetron liityntäyhteydet -hankkeesta 800 000 euroa ja Helsingin kaupungin rahoitusosuus Pisara-radan suunnittelusta 1 700 000 euroa. Joukkoliikenteen lipputuloja arvioidaan kertyvän 1 726 000 euroa.

2014 talousarvio	12 216 000
2013 I lisätalousarvio	-4 414 000
2013 talousarvio	61 983 000
2012 tilinpäätös	64 145 863

99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 50 000 euroa.

Selvitysosa: Hallinnonalan muiden sekalaisten tulojen arvioidaan olevan noin 50 000 euroa.

2014 talousarvio	50 000
2013 talousarvio	50 000
2012 tilinpäätös	46 198

32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

20. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 700 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat työ- ja elinkeinoministeriön asetukseen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (1302/2010), sähköturvallisuuslakiin (410/1996), laitteiden energiatehokkuudesta annettuun lakiin (1241/1997), painelaitelakiin (869/1999), kemikaalilakiin (744/1989), kuluttajaturvallisuuslakiin (920/2011), maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999), jalometallituotteita koskevaan lakiin (1029/2000) sekä mittauslaitelakiin (707/2011).

2014 talousarvio	2 700 000
2013 talousarvio	2 530 000
2012 tilinpäätös	3 989 933

(30.) Rahoitusosuus työ- ja elinkeinoministeriön sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluista

Selvitysosa: Momentti ja sen tuloarvio ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2013 talousarvio	200 000
2012 tilinpäätös	203 621

31. Palkkaturvamaksujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 36 327 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat palkkaturvalain (866/1998) 31 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 29 §:n mukaisia työttömyysvakuutusrahaston suorituksia sekä työnantajilta ja niiden konkurssipesiltä kyseisen vuoden aikana takaisin perittyjen saatavien pääomia. Palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain mukaiset menot 37 000 000 euroa on budjetoitu momentille 32.30.50.

2014 talousarvio	36 327 000
2013 talousarvio	29 327 000
2012 tilinpäätös	33 624 331

50. Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 247 000 000 euroa.

Selvitysosa: Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osalta tulot kertyvät ohjelmakauden 2007—2013 alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta toteuttavien Itä-Suomen, Pohjois-Suomen, Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen toimenpideohjelmien EU-tuen maksuista vuoden 2014 osuutena.

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osalta tulot kertyvät Manner-Suomen ESR -ohjelman

2007—2013 toteuttamiseen myönnettävän EU-tuen maksuista vuoden 2014 osuutena.

Ohjelmakauden 2014—2020 tulot kertyvät Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman ennakkomaksuista.

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Ohjelmakausi 2007—2013	
EAKR	
Itä-Suomi	54 000 000
Pohjois-Suomi	35 000 000
Etelä-Suomi	25 000 000
Länsi-Suomi	26 000 000
EAKR yhteensä	140 000 000
ESR	
Manner-Suomi	90 000 000
ESR yhteensä	90 000 000
EAKR ja ESR yhteensä	230 000 000
Ohjelmakausi 2014—2020	
EAKR	10 000 000
ESR	7 000 000
EAKR ja ESR yhteensä	17 000 000
Kaikki yhteensä	247 000 000
2014 talousarvio	247 000 000
2013 talousarvio	245 000 000
2012 tilinpäätös	273 993 095

99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 70 900 000 euroa.

Selvitysosa:

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen tulot	1 500 000
Royalty-tulot	3 000 000
Palkkaturvapalautusten korot	1 000 000
Korontasaustoiminnan korkohyvitykset ja suojaustulot	14 900 000
Päästöoikeuksien huutokauppatulot	50 000 000
Muut tulot	500 000
Yhteensä	70 900 000

Momentille kertyy tuloja Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen osallistumisesta eurooppalaisiin yhteistyöhankkeisiin sekä rahoituksen takaisinperinnöistä ja vahingonkorvauksista. Vastaavat menot on merkitty momentille 32.20.40.

Royalty-maksuista saatavat tulot perustuvat lakiin valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa toisen omaksi valtion omistamia kivennäislöydöksiä sekä niiden hyväksikäyttöä varten tarvittavia maa-alueita (174/1940).

Palkkaturvapalautusten korot ovat palkkaturvalain (866/1998) 17 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 15 §:n mukaan palkkaturvana maksetuille määrille kertyviä korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisia korkoja, jotka työnantaja tai tämän konkurssipesä on velvollinen maksamaan.

Korkohyvitykset ja suojaustulot liittyvät Suomen Vientiluotto Oy:n OECD-ehtoisten vienti- ja alusluottojen korontasaustoimintaan (1543/2011, 1137/1996).

Päästöoikeuksien huutokauppatulot perustuvat päästökauppadirektiiviin (2003/87/EY).

2014 talousarvio	70 900 000
2013 I lisätalousarvio	27 790 000
2013 talousarvio	22 900 000
2012 tilinpäätös	119 385 241

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

02. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 460 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisia alkoholilain (1143/1994) tarkoittamia lupa- ja valvontamaksuja, tupakkalain (693/1976) 25 §:n mukaisia käsittelymaksuja, terveydensuojelulain (763/1994) 20 b ja 28 a §:ssä tarkoitettujen suoritteiden maksuja sekä valtioneuvoston määräämien perusteiden mukaisia geenitekniikkalain (377/1995) tarkoittamia tarkastusmaksuja.

2014 talousarvio	1 460 000
2013 talousarvio	960 000
2012 tilinpäätös	1 668 700

03. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) 7 §:n mukaisia maksuja ja sekalaisia tuloja.

Tulot kertyvät rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta sekä sekalaisista tuloista. Vastaavat menot on merkitty momenteille 33.03.04 ja 33.70.20.

2014 talousarvio	500 000
2013 talousarvio	500 000
2012 tilinpäätös	92 607

90. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto

Momentille arvioidaan kertyvän 421 695 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat arpajaislain (1047/2001) 3 §:n 4 momentin mukaisia tuottoja. Tuloja vastaavasti momentilta 33.90.50 myönnetään 308 000 000 euroa avustuksina yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen sekä momenteilta 33.50.52, 55 ja 56 yhteensä 93 695 000 euroa valtion korvauksena sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, eräisiin kuntoutustoiminnan menoihin ja rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin. Edelleen viitaten momentin 33.50.51 perusteluihin tuloarvion mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 20 000 000 euroa kunnille ja kuntayhtymille korvattavien avohuoltokustannusten kattamiseen.

2014 talousarvio	421 695 000
2013 talousarvio	413 295 000
2012 tilinpäätös	381 475 000

98. Valtionapujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 93 200 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaalivakuutuksen erityislakien nojalla maksettujen valtionapujen ja valtion osuuksien palautuksia.

2014 talousarvio	93 200 000
2013 talousarvio	93 500 000
2012 tilinpäätös	138 777 202

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 175 000 euroa.

2014 talousarvio	175 000
2013 talousarvio	175 000
2012 tilinpäätös	188 632

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

10. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista

Momentille arvioidaan kertyvän 6 150 000 euroa.

Selvitysosa: Öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 10 ja 18 §:n mukaisina korvauksina arvioidaan saatavan merivoimien Hylje-aluksen peruskorjauksesta 4 000 000 euroa, jääolosuhteiden öljyntorjuntalaitteiden ja puuttuvan avomeritorjuntakaluston hankinnasta 1 500 000 euroa sekä muun öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta ja öljyntorjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuneista menoista 500 000 euroa.

Korotetun öljysuojamaksun perimistä on jatkettu vuosille 2013—2015.

Ympäristövahinkojen torjuntakustannuksista arvioidaan vahingonkorvausvelvollisilta saatavan korvauksina 150 000 euroa.

2014 talousarvio	6 150 000
2013 talousarvio	4 150 000
2012 tilinpäätös	10 788 190

20. Siirto valtion asuntorahastosta

Momentille siirretään 90 000 000 euroa.

Selvitysosa: Rahastosta tehdään valtion lainanoton korkokustannuksiin ja rahaston omapääomaeriin perustuva tuloutus valtion talousarvioon. Korollisen pääoman pohjana käytetään vuoden 2012 vahvistetun tilinpäätöksen mukaista omaa pääomaa, josta on vähennetty ne summat, yhteensä noin 1,35 mrd. euroa, jotka valtion talousarviosta on vuosina 1990—1993 siirretty rahastoon. Valtion lainanoton korkokustannuksena käytetään vuoden 2012 valtion euromääräisen pitkäaikaisen lainanoton efektiivistä, nimellistä korkokustannusta (1,2 %) siten, että sen muutoksesta on otettu huomioon puolet. Jälleenrahoituskoron lähtötaso on 2,21 %. Näin jälleenrahoituskoroksi vuodelle 2014 tulee 1,71 %. Rahastosta tehtävää tuloutusta vähentää rahaston yhdystilin saldolle samoin perustein laskettu korko, joka on noin 3,6 milj. euroa.

2014 talousarvio	90 000 000
2013 talousarvio	117 000 000
2012 tilinpäätös	130 000 000

99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille arvioidaan kertyvän 2 500 000 euroa lähinnä EU:n ympäristörahaston (LIFE) rahoituskauden 2007—2013 ja uuden kauden 2014—2020 tuloja. Vastaavina menoina on budjetoitu aiemmilta vuosilta siirtyvät määrärahat huomioon ottaen 3 000 000 euroa momentille 35.10.64. Muut tulot perustuvat ympäristöministeriön suoritteista annettuun maksuasetukseen (83/2013) ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen suoritteista annettuun maksuasetukseen (84/2013). Lisäksi momentille tuloutetaan ympäristöministeriön, Suomen ympäristökeskuksen ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen sekalaiset tulot.

Momentille tuloutetaan myös Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kylmälaitteiden sekä sammutus- ja torjuntalaitteiden huoltajien ja jätehuollosta vastaavien pätevyysilmoituksista tulevat tulot.

2014 talousarvio	3 500 000
2013 talousarvio	3 500 000
2012 tilinpäätös	3 244 975

39. Muut sekalaiset tulot

01. Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 103 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sakkorangaistuksista sekä rangaistusluonteisista hallinnollisista maksuseuraamuksista kertyvät tulot.

2014 talousarvio	103 000 000
2013 talousarvio	105 000 000
2012 tilinpäätös	92 534 121

02. Verotukseen liittyvät korkotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 75 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan verotuksen toimittamiseen liittyvät korkotulot, kertyneet viivekorot ja jäämämaksut, verotilin viivästyskorot sekä verontilityslain mukaiset korkotulot. Momentille kertyvien erien korko on sidottu korkolain mukaiseen viitekorkoon.

2014 talousarvio	75 000 000
2013 talousarvio	75 000 000
2012 tilinpäätös	80 797 330

04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 50 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan käyttämättä jääneet siirretyt siirtomäärärahat, joita tilinpäätöksessä ei enää voida siirtää seuraavalle vuodelle.

2014 talousarvio	50 000 000
2013 I lisätalousarvio	4 435 000
2013 talousarvio	50 000 000
2012 tilinpäätös	517 234 763

10. Muut sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sellaiset sekalaiset tulot, joita ei voida tulouttaa muille momenteille.

2014 talousarvio	2 500 000
2013 talousarvio	2 500 000
2012 tilinpäätös	5 568 525

Osasto 13
KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Korkotulot**	**116 777**	**133 400**	**149 800**	**16 400**	**12**
04.	Korot valtion lainoista liikelaitoksille	24 573	21 000	21 000	—	0
05.	Korot muista lainoista	61 863	85 000	93 000	8 000	9
07.	Korot talletuksista	15 633	8 500	11 000	2 500	29
09.	Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen ja valtion muille eläkelaitoksille maksamien ennakoiden korkotulot	14 708	18 900	24 800	5 900	31
03.	**Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot**	**1 383 115**	**1 419 000**	**1 475 200**	**56 200**	**4**
01.	Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot	1 383 115	1 419 000	1 475 200	56 200	4
04.	**Osuus valtion rahalaitosten voitosta**	**185 000**	**150 000**	**150 000**	**—**	**0**
01.	Osuus Suomen Pankin voitosta	185 000	150 000	150 000	—	0
05.	**Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset**	**240 000**	**220 000**	**220 000**	**—**	**0**
01.	Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	240 000	220 000	220 000	—	0
	Yhteensä	**1 924 892**	**1 922 400**	**1 995 000**	**72 600**	**4**

01. Korkotulot

04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 21 000 000 euroa.

Selvitysosa: Korot kertyvät Senaattikiinteistöille lainaehdoin annetun vieraan pääoman koroista. Liikelaitosten lainoista tehtävät lyhennykset kirjataan momentille 15.01.02.

2014 talousarvio	21 000 000
2013 talousarvio	21 000 000
2012 tilinpäätös	24 573 452

05. Korot muista lainoista

Momentille arvioidaan kertyvän 93 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarviossa on otettu huomioon valtion talousarvion määrärahoista myönnettyjen lainojen korot. Näitä lainoja ovat mm. Islannin ja Kreikan valtioille myönnetyt lainat, peruskuivatus- ja metsänparannuslainat, Vientiluoton alustoimitusten lainat sekä viennin jälleenrahoitus- ja Tekesin lainat. Muista lainoista tehtävät lyhennykset kirjataan momentille 15.01.04.

2014 talousarvio	93 000 000
2013 talousarvio	85 000 000
2012 tilinpäätös	61 862 938

07. Korot talletuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 11 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) mukaisia tuloja. Momentin tuloiksi merkitään yli päivittäisen tarpeen olevien valtion kassareservien sijoitustoiminnasta kertyvät korkotulot.

	2012	2013 talousarvio	2014 esitys
Keskikassa, milj. euroa	9 000	8 500	7 000
Keskimääräinen korkotaso, %	1,6	0,1	0,2

Momentin toteutuma saattaa poiketa merkittävästi arviosta, koska tulevien sijoitusten korkotaso ja velanhallinnan tulevat operaatiot eivät ole etukäteen tiedossa.

2014 talousarvio	11 000 000
2013 talousarvio	8 500 000
2012 tilinpäätös	15 633 233

09. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen ja valtion muille eläkelaitoksille maksamien ennakoiden korkotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 24 800 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Valtio saa korkotuloa VILMA-kustannustenjaosta maksamistaan muiden eläkelaitosten vastuulla olevista eläkemenoista sekä maksamistaan kustannustenjaon ennakoista. Korkokantana käytetään TyEL:n 179 §:n 4 momentissa tarkoitettujen perusteiden mukaista perustekorkoa.

Momentille kirjataan myös mahdollinen valtioneuvoston asetuksessa 784/2010 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu korkotulo.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.50.95.

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	24 800 000
2013 talousarvio	18 900 000
2012 tilinpäätös	14 707 697

03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot

01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloja 1 475 200 000 euroa.

Momentti on osittain nettobudjetoitu. Momentille osakkeiden myynnistä kertyviä tuloja saa käyttää osakkeiden myynnistä aiheutuvien myyntipalkkioiden maksamiseen enintään 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät osinkotuloina valtion osakeomistuksen perusteella, pääomanpalautuksina sekä valtion osakkeiden myyntituloina. Osinkopolitiikan yleisenä lähtökohtana on, että valtionyhtiöt ja valtion osakkuusyhtiöt maksavat osinkoa, joka osinkosuhteella mitattuna vastaa pörssiyhtiöiden normaalia tasoa.

Osinkotuloiksi ja pääomanpalautuksiksi arvioidaan 985 milj. euroa ja nettotuloiksi osakemyynneistä oletetaan 490 milj. euroa.

2014 talousarvio	1 475 200 000
2013 talousarvio	1 419 000 000
2012 tilinpäätös	1 383 115 096

04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta

01. Osuus Suomen Pankin voitosta

Momentille arvioidaan kertyvän 150 000 000 euroa.

Selvitysosa: Suomen Pankista annetun lain (214/1998) mukaan osa pankin voitosta siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin. Lain mukaan voitosta käytetään puolet vararahaston kartuttamiseen ja muu osa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin. Pankkivaltuusto voi kuitenkin lain mukaan päättää voiton käyttämisestä toisin, jos se on pankin taloudellisen aseman tai vararahaston suuruuden vuoksi perusteltua. Valtiolle tuloutettava osuus sisältää 35 milj. euroa Kreikan valtionvelkakirjoista saatavia tuottoja. Nämä sijoitukset on toteutettu Euroopan keskuspankkijärjestelmän arvopaperimarkkinaohjelman puitteissa. Vastaava meno on budjetoitu momentille 28.01.69.

	2010	2011	2012	2013
Suomen Pankin voiton tuloutus, milj. euroa	260	195	185	227
Osuus edellisen vuoden voitosta, %	62	69	73	67

2014 talousarvio	150 000 000
2013 I lisätalousarvio	77 000 000
2013 talousarvio	150 000 000
2012 tilinpäätös	185 000 000

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 220 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaisesti voitontuloutuksina vuoden 2013 tuloksien perusteella.

Voitontuloutukseksi arvioidaan 220 milj. euroa, josta Metsähallituksen osuus on noin 120 milj. euroa.

Liikelaitosten voiton tuloutus (milj. euroa)	
Senaatti-kiinteistöt	100
Metsähallitus	120
Yhteensä	220

2014 talousarvio	220 000 000
2013 I lisätalousarvio	20 000 000
2013 talousarvio	220 000 000
2012 tilinpäätös	240 000 000

Osasto 15
LAINAT

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Valtiolle takaisin maksettavat lainat**	**422 913**	**251 500**	**401 652**	**150 152**	**60**
02.	Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	110 106	72 500	78 000	5 500	8
04.	Muiden lainojen lyhennykset	312 807	179 000	323 652	144 652	81
03.	**Valtion nettolainanotto ja velanhallinta**	**4 703 308**	**7 502 974**	**6 724 344**	**-778 630**	**-10**
01.	Nettolainanotto ja velanhallinta	4 703 308	7 502 974	6 724 344	-778 630	-10
	Yhteensä	**5 126 221**	**7 754 474**	**7 125 996**	**-628 478**	**-8**

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat

Selvitysosa: Valtion lainasaatavaa hoitavalla viranomaisella on oikeus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 78 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä luopua osasta valtion myöntämän lainan pääomaa ja korkoa.

02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 78 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnetyiksi merkittyjen lainojen takaisinmaksusta. Liikelaitoksista vain Senaatti-kiinteistöillä on valtion lainaa. Liikelaitosten lainojen korkotulot kirjataan momentille 13.01.04.

2014 talousarvio	78 000 000
2013 talousarvio	72 500 000
2012 tilinpäätös	110 106 318

04. Muiden lainojen lyhennykset

Momentille arvioidaan kertyvän 323 652 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarvio koostuu valtion talousarviossa myönnettyjen lainojen lyhennyksistä. Tuloarvio sisältää mm. valtion liikelaitoksista valtion yhtiöiksi muutetuille yhtiöille sekä muille valtion yhtiöille myönnettyjen lainojen lyhennyksiä sekä valtion liikelaitosten eläkemaksulainojen lyhennyksiä. Tuloarvioon sisältyy myös maatila-, maankäyttö- ja maanhankintalain mukaan muodostettujen tilojen kauppa- ja lunastushintojen lyhennykset sekä peruskuivatus- ja metsänparannuslainojen lyhennykset. Tuloarvioon sisältyy myös lyhennykset Vientiluoton lainoista kotimaisille alustoimituksille sekä viennin jälleenrahoituksen ja Tekesin lainojen lyhennykset. Tuloarviossa on huomioitu myös muille valtioille myönnettyjen lainojen lyhennykset. Momentin lainojen korkotulot kirjataan momentille 13.01.05.

2014 talousarvio	323 652 000
2013 talousarvio	179 000 000
2012 tilinpäätös	312 807 120

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

Selvitysosa: Valtion velanhoidon strategisena tavoitteena on velasta aiheutuvien kustannusten minimointi siten, että velanhoidollisten toimenpiteiden ja itse velkasalkun riskit pysyvät hyväksyttävällä tasolla ja siten, että valtion maksuvalmius turvataan kaikissa olosuhteissa. Kustannuksia minimoidaan muokkaamalla aktiivisesti velkasalkun korkorakennetta siten, että velasta aiheutuvia korkomenoja voitaisiin hallitusti vähentää. Lisäksi pidetään yllä mahdollisimman likvidit viitelainamarkkinat edullisen rahoituksen turvaamiseksi.

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Momentille merkitään nettotuloa 6 724 344 000 euroa.

Tuloina otetaan huomioon uusien valtionlainojen nimellisarvot, emissiovoitot, pääomavoitot sekä velan riskiaseman säätelemiseksi tehdyistä johdannaissopimuksista saatavat tulot.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää:

1) valtionvelan kuoletusten ja takaisinostojen maksamiseen

2) valtion lainanotossa esiintyvien emissiotappioiden ja velan takaisinostoissa esiintyvien pääomatappioiden sekä valtionlainojen ottamista ja takaisinmaksua suojaavista johdannaisista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentille budjetoitua lainaa saa valtion maksuvalmiuden salliessa jättää nostamatta siihen määrään asti, jolla talousarvion muille tuloarviomomenteille kertyneet tulot ylittävät vastaavat budjetoidut tuloarviot.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) mukaisia tuloja.

Budjettitalouden velan nimellisarvon kehitys vuosina 2011—2014 (mrd. euroa)

	2011 tilinpäätös	2012 tilinpäätös	2013 budjetoitu	2014 esitys
Budjettitalouden velka, nimellisarvo	78,6	83,3	92,3	98,9

Momentin nettotuloarvio vastaa muista kuin velanhallinnasta aiheutuvista eristä syntyvää nettolainanottotarvetta. Momentille kertyy nettotuloja uusista valtionlainoista saatavista

tuloista vähennettynä velan takaisinmaksuista aiheutuvilla menoilla. Nettotuloon sisällytetään lisäksi valtion lainanotossa esiintyvien emissiotappioiden ja velan takaisinostoissa esiintyvien pääomatappioiden sekä lainan ottamista tai takaisinmaksuhintaa suojaavista johdannaissopimuksista aiheutuvat erät.

Budjettitalouden velan pitkäaikaisten lainojen kuoletuksia arvioidaan maksettavan 6,9 mrd. euroa vuonna 2014. Tämän lisäksi arvioidaan erääntyvän velkasitoumuksia ja lyhytaikaista luottoa 5,0 mrd. euroa. Uusista lainoista saatavan määrän, ml. emissiotappiot, arvioidaan olevan 18 667 000 000 euroa ja lainojen kuoletuksiin ja takaisinmaksuun, ml. pääomatappiot, käytettävän määrän 11 943 000 000 euroa.

Tulot ja menot (milj. euroa)

Tulot	
Nimellisarvoinen nettolainanotto	6 774
Menot	
Emissiotappiot (netto)	-40
Pääomatappiot (netto)	-10
Nettotulot	6 724

2014 talousarvio	6 724 344 000
2013 III lisätalousarvio	1 288 256 000
2013 II lisätalousarvio	10 000 000
2013 I lisätalousarvio	253 419 000
2013 talousarvio	7 502 974 000
2012 tilinpäätös	4 703 307 934

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 21
EDUSKUNTA

Selvitysosa:

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Kansanedustajat**	**21 165**	**21 735**	**21 744**	**9**	**0**
01.	Kansanedustajien toiminta-menot (arviomääräraha)	21 165	21 735	21 744	9	0
10.	**Eduskunnan kanslia**	**95 459**	**107 463**	**106 504**	**-959**	**-1**
01.	Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	54 736	54 194	54 339	145	0
02.	Peruskorjaukseen liittyvät toimintamenot (arviomääräraha)	1 693	2 769	8 765	5 996	217
29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	9 730	12 500	12 500	—	0
70.	Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	5 500	4 000	4 400	400	10

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
74.	Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)	23 800	34 000	26 500	-7 500	-22
20.	**Eduskunnan oikeusasiamies**	**5 754**	**5 920**	**6 049**	**129**	**2**
01.	Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	5 754	5 920	6 049	129	2
30.	**Ulkopoliittinen instituutti**	**3 406**	**3 440**	**3 506**	**66**	**2**
01.	Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 242	3 257	3 338	81	2
29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	164	183	168	-15	-8
40.	**Valtiontalouden tarkastusvirasto**	**15 906**	**15 889**	**15 889**	**—**	**0**
01.	Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 379	15 307	15 307	—	0
29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	527	582	582	—	0
90.	**Eduskunnan muut menot**	**4 005**	**4 005**	**4 005**	**—**	**0**
50.	Eduskuntaryhmien ryhmäkanslioiden tukeminen (kiinteä määräraha)	4 005	4 005	4 005	—	0
	Yhteensä	**145 694**	**158 452**	**157 697**	**-755**	**0**

01. Kansanedustajat

01. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 744 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kansanedustajien palkkiot	15 683 000
Kansanedustajien kulukorvaukset	3 691 000
Kansanedustajien kotimaan matkat	2 370 000
Yhteensä	21 744 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkio- ja kulukorvausmuutokset	9
Yhteensä	9

2014 talousarvio	21 744 000
2013 talousarvio	21 735 000
2012 tilinpäätös	21 165 195

10. Eduskunnan kanslia

01. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 54 339 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahaan sisältyy kansanedustajien avustajajärjestelmän kulut, joista palkkaus- ja muiden henkilöstömenojen, avustajien matkojen ja puhelinkulujen määrä on yhteensä 7 235 000 euroa. Uutena menona on avustaja-TES:n mukaisesti budjetoitu 25 000 euroa 1.1.2014 voimaan tulevaan hammashoitokorvaukseen. Avustajamäärärahaa voidaan käyttää kokeiluun, jossa eduskuntaryhmä toimii avustajien työnantajana, siten kuin kansliatoimikunta on asiasta päättänyt.

Peruskorjauksesta johtuvat Eduskunnan kirjaston, kiinteistötoimiston, tietohallintotoimiston ja turvallisuusyksikön käyttömenot maksetaan momentin 21.10.02 määrärahasta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palvelukeskuksen käyttöönottoprojekti	115
Tietoliikennekulut, tietohallinnon käyttöoikeusmaksut sekä atk-huolto- ja ylläpitokulut	987
Toimintamenosäästö (HO)	-957
Yhteensä	145

2014 talousarvio	54 339 000
2013 III lisätalousarvio	-1 149 000
2013 talousarvio	54 194 000
2012 tilinpäätös	54 735 804

02. Peruskorjaukseen liittyvät toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 765 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää peruskorjauksesta johtuviin sisustus- ja kalustemenoihin, laitehankintoihin, muutto- ja kuljetuskustannuksiin sekä tila- ja aluevuokriin sekä muihin vastaaviin käyttömenoihin.

Selvitysosa: Määrärahaa saa käyttää Eduskunnan kirjaston, kiinteistötoimiston, tietohallintotoimiston ja turvallisuusyksikön budjetoimiin peruskorjauksesta johtuviin käyttömenoihin. Näitä menoja ovat mm. väistötilojen ja peruskorjauksen jälkeen käyttöönotettavien tilojen kalustekorjaukset, sisustus-, kaluste- ja laitehankinnat, atk-järjestelmien ja niiden yhteyksien rakentamiskustannukset, muutto- ja kuljetuskustannukset, väistötilojen vuokrat, niiden muutos- ja suunnittelukustannukset sekä muut peruskorjauksesta aiheutuvat tila- ja aluevuokrat.

Peruskorjaushankkeeseen sisältyvien kaluste- ja laitteistokustannusten arvioidaan olevan yhteensä noin 15 milj. euroa, tilapäistilojen ja -järjestelyjen sekä muuttojen kustannusten arvioidaan olevan yhteensä noin 14 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskunnan kirjaston osuus	125
Kiinteistötoimiston osuus	3 446
Tietohallintotoimiston osuus	1 271
Turvallisuusyksikön osuus	1 154
Yhteensä	5 996

2014 talousarvio	8 765 000
2013 III lisätalousarvio	1 149 000
2013 talousarvio	2 769 000
2012 tilinpäätös	1 692 860

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille on budjetoitu koko pääluokan arvonlisäveromenot lukuun ottamatta momenteille 21.30.29 ja 21.40.29 budjetoituja arvonlisäveromenoja.

2014 talousarvio	12 500 000
2013 talousarvio	12 500 000
2012 tilinpäätös	9 729 927

70. Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tietohallinnon koneja laitehankintoihin sekä niiden käyttöön liittyvien uusien tai nykyisiä sovellutuksia korvaavien kehittämishankkeiden maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tietohallinnon kehittämishankkeet	400
Yhteensä	400

2014 talousarvio	4 400 000
2013 talousarvio	4 000 000
2012 tilinpäätös	5 500 000

74. Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 26 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää eduskunnan rakennusten peruskorjausten ja muutostöiden suunnittelu- ja rakentamiskustannuksiin.

Selvitysosa: Peruskorjausohjelman mukaan vuonna 2014 määrärahaa on tarkoitus käyttää vuoden 2013 lopulla valmistuvan C-rakennuksen loppurahoitukseen, vuoden 2014 alussa alkavan D-rakennuksen peruskorjaukseen sekä syksyllä 2014 tapahtuvaan maanalaisten väestönsuoja- ja muiden tilojen rakentamisen loppuun saattamiseen. Peruskorjauksen muista kuin vuoden 2014 määrärahasta tehdään ratkaisut vuosittain erikseen.

Peruskorjauksen kokonaissuunnitelman kustannukset ovat arviolta yhteensä 224,6 milj. euroa. Ne jakaantuvat siten, että maanpäällisten tilojen rakentamiskustannukset ovat 147,3 milj. euroa ja maanalaisten tilojen 77,3 milj. euroa. Vuodesta 2007 vuoden 2012 loppuun mennessä peruskorjauksen toteutuneet menot ovat olleet 72 milj. euroa.

Lisäksi hankkeeseen sisältyy kaluste- ja laitteistokustannukset, tilapäistilojen ja -järjestelyjen sekä muuttojen kustannukset. Nämä menot maksetaan momentilta 21.10.02.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Peruskorjauksen eteneminen suunnitelmien mukaisesti	-7 500
Yhteensä	-7 500

2014 talousarvio	26 500 000
2013 III lisätalousarvio	10 000 000
2013 talousarvio	34 000 000
2012 tilinpäätös	23 800 000

20. Eduskunnan oikeusasiamies

01. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 049 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahasta 5 634 000 euroa käytetään oikeusasiamiehen kanslian perustehtävien hoidosta aiheutuviin menoihin ja 415 000 euroa kanslian yhteydessä toimivan Ihmisoikeuskeskuksen menoihin. Ihmisoikeuskeskus on toiminnallisesti itsenäinen perus- ja ihmisoikeuksia edistävä valtiollinen toimielin.

Oikeusasiamiehen kanslian tavoitteena on, että kaikki kantelut käsitellään enintään yhden vuoden tavoiteajassa.

Oikeusasiamiehen kanslian tehtävät laajenivat eduskunnan 5.4.2013 hyväksyttyä lakimuutoksen, jolla oikeusasiamies nimettiin YK:n kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisessa pöytäkirjassa tarkoitetuksi kansalliseksi valvontaelimeksi (ns. OPCAT-tehtävä). Sen tehtävä on tarkastaa vankiloita, poliisivankiloita, mielisairaaloita sekä lastensuojelu- ja vanhustenhuoltoyksiköitä. Kaikille näille on tunnusomaista se, että niissä pidetään tai voidaan pitää vapaudenriiston kohteeksi joutuneita ihmisiä.

Lisätehtävän ohella toinen syy menojen kasvuun on sähköisen asianhallintajärjestelmän kehittämishanke.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ihmisoikeuskeskuksen lakisääteisten tehtävien hoitaminen	10
OPCAT-valvontatehtävän suorittaminen ja sähköisen asianhallintajärjestelmän kehittämishanke	119
Yhteensä	129

2014 talousarvio	6 049 000
2013 talousarvio	5 920 000
2012 tilinpäätös	5 754 058

30. Ulkopoliittinen instituutti

01. Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 338 000 euroa.

Selvitysosa: Arvioituina toiminnan tuloina on otettu huomioon mm. julkaisutoiminnan tilaustuotot sekä tutkimusten ulkopuolinen hankerahoitus ja kustannusten korvaukset yhteensä 680 000 euroa. Ulkopuolisista hankerahoituksista merkittävimmät ovat finassikriisin jälkeistä EU:ta käsittelevä hanke ja Yhdysvaltojen tutkimukseen keskittyvä hanke. Molemmat ovat monivuotisia hankkeita.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	3 600	3 487	4 018
Bruttotulot	355	230	680
Nettomenot	3 245	3 257	3 338
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	307		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	304		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toteutuneiden palkantarkistusten maksaminen	81
Yhteensä	81

2014 talousarvio	3 338 000
2013 talousarvio	3 257 000
2012 tilinpäätös	3 242 000

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 168 000 euroa.

2014 talousarvio	168 000
2013 talousarvio	183 000
2012 tilinpäätös	163 790

40. Valtiontalouden tarkastusvirasto

01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 307 000 euroa.

2014 talousarvio	15 307 000
2013 talousarvio	15 307 000
2012 tilinpäätös	15 379 000

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 582 000 euroa.

2014 talousarvio	582 000
2013 talousarvio	582 000
2012 tilinpäätös	527 050

90. Eduskunnan muut menot

50. Eduskuntaryhmien ryhmäkanslioiden tukeminen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 4 005 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää eduskuntaryhmistä annetun lain (979/2012) mukaisen tuen maksamiseen ryhmien toiminnalle välttämättömän henkilöstön palkkaamiseen ja ryhmien toiminnasta aiheutuviin muihin menoihin.

Kansliatoimikunta antaa tarvittaessa määrärahan käyttöperiaatteita koskevia tarkentavia ohjeita.

Selvitysosa: Määräraha jaetaan ryhmien kesken siten, että kutakin edustajaa kohden suoritetaan 1 545 euroa kuukaudessa, minkä lisäksi kullekin vuoden 2011 kansanedustajainvaalien tuloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle vaalikauden loppuun asti suoritetaan perussummana kahden edustajan kuukausisummaa vastaava määrä kuukaudessa.

2014 talousarvio	4 005 000
2013 talousarvio	4 005 000
2012 tilinpäätös	4 004 640

Pääluokka 22
TASAVALLAN PRESIDENTTI

Selvitysosa:

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Tasavallan presidentti**	**1 514**	**3 209**	**3 175**	**-34**	**-1**
01.	Tasavallan presidentin palkkio (kiinteä määräraha)	154	160	126	-34	-21
02.	Tasavallan presidentin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	119	199	199	—	0
20.	Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	1 240	2 850	2 850	—	0
02.	**Tasavallan presidentin kanslia**	**14 255**	**36 718**	**34 535**	**-2 183**	**-6**
01.	Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 136	8 918	8 535	-383	-4
02.	Eläkkeellä olevien presidenttien menot (siirtomääräraha 2 v)	556	600	600	—	0
29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	1 563	5 500	6 500	1 000	18
75.	Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	2 000	21 700	18 900	-2 800	-13
	Yhteensä	**15 768**	**39 927**	**37 710**	**-2 217**	**-6**
	Henkilötyövuodet	78,9	78,0	78,0		

01. Tasavallan presidentti

01. (22.01.01, osa) Tasavallan presidentin palkkio (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 126 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain (1152/2011) 1 §:n mukaisen tasavallan presidentin palkkion maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-34
Yhteensä	-34

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	126 000
2013 I lisätalousarvio	-26 000
2013 talousarvio	160 000
2012 tilinpäätös	154 000

02. (22.01.01, osa) Tasavallan presidentin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 199 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää muista kuin tasavallan presidentin kanslian toimintamenomomentille tai momentille 22.01.20 budjetoiduista tasavallan presidentin järjestämistä tilaisuuksista tai tasavallan presidentin toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

2014 talousarvio	199 000
2013 talousarvio	199 000
2012 tilinpäätös	119 432

20. Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tasavallan presidentin ulkomaille suuntautuvista vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) Suomeen suuntautuvista vierailuista aiheutuvien menojen maksamiseen

3) näihin vierailuihin ja matkoihin liittyvän tilapäisen työvoiman palkkioiden ja työnantajamaksujen maksamiseen.

2014 talousarvio	2 850 000
2013 talousarvio	2 850 000
2012 tilinpäätös	1 240 142

02. Tasavallan presidentin kanslia

Selvitysosa: Tasavallan presidentin kansliasta annetun lain (100/2012) mukaisesti kanslian tehtävänä on avustaa tasavallan presidenttiä hänen tehtävänsä hoidossa, järjestää tasavallan presidentin ja hänen perheensä tarvitsemat palvelut sekä huolehtia tasavallan presidentin ja hänen käytössään olevien tilojen turvallisuudesta. Lisäksi tasavallan presidentin kanslia järjestää tarvittavat hallintopalvelut.

Tasavallan presidentin kanslia järjestää eläkkeellä oleville presidenteille tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain (40/1994) mukaiset palvelut.

Tasavallan presidentin kanslia on valtion kiinteistöyksikkö, joka huolehtii ja vastaa Presidentinlinnan, Mäntyniemen virka-asunnon ja Kultarannan huvilatilan kiinteistöjen ylläpidosta sekä tarpeellisista ja välttämättömistä vuosi- ja peruskorjauksista sekä perusparannuksista.

01. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 535 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös tasavallan presidentin kanslian hallussa olevien valtion antiikki- ja taide-esineiden kunnossapidosta ja Kultarannan huvilatilan puutarha- ja viljelytoiminnasta aiheutuvien tarpeellisten ja välttämättömien menojen maksamiseen sekä vuosittain järjestettävistä valtiollisista edustustilaisuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentille kertyy tuloja pääasiassa asuntojen vuokrauksesta ja Kultarannan viljelytoiminnasta. Lisäksi vähäisiä tuloja kertyy muun muassa henkilöstöruokailusta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	8 836	8 968	8 585
Bruttotulot	72	50	50
Nettomenot	8 764	8 918	8 535
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	765		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 137		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Komennetun henkilöstön menot (siirto momentille 26.10.01)	-295
Komennetun henkilöstön menot (siirto momentille 27.10.01)	-93
Palkkausten tarkistukset	20
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-15
Yhteensä	-383

2014 talousarvio	8 535 000
2013 talousarvio	8 918 000
2012 tilinpäätös	10 136 000

02. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain (40/1994) 1 §:n 2 momentin mukaisten eläkkeellä olevien presidenttien käytettäväksi osoitetuista palveluista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

2014 talousarvio	600 000
2013 talousarvio	600 000
2012 tilinpäätös	555 633

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentilta maksetaan pääluokan kaikki arvonlisäveromenot.

2014 talousarvio	6 500 000
2013 talousarvio	5 500 000
2012 tilinpäätös	1 563 172

75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Presidentinlinnan, Mäntyniemen virka-asunnon ja Kultarannan huvilatilan tarpeellisiin peruskorjauksiin ja -parannuksiin. Määrärahaa saa käyttää myös kyseisten hankkeiden valmistelun, suunnittelun ja toteuttamisen kanslian varsinaiselle toiminnalle aiheuttamiin lisäkustannuksiin, kuten väistötilojen vuokrauksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Presidentinlinnan peruskorjaukset	24 300
Väistötilojen käytöstä aiheutuvat menot	700
Mäntyniemen ja Kultarannan huvilatilan peruskorjaukset	140
Edelliseltä vuodelta siirtyvä erä	-6 240
Yhteensä	18 900

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-2 800
Yhteensä	-2 800

2014 talousarvio	18 900 000
2013 talousarvio	21 700 000
2012 tilinpäätös	2 000 000

Pääluokka 23
VALTIONEUVOSTON KANSLIA

Selvitysosa: Valtioneuvoston kanslia osana valtioneuvostoa vastaa toiminta-ajatuksensa mukaisesti pääministerin johdolla hallitusohjelman toimeenpanon seurannasta ja avustaa pääministeriä valtioneuvoston johtamisessa. Valtioneuvoston kanslia vastaa Suomen EU-politiikan yhteensovittamisesta ja käsittelee EU:n kehittämistä. Valtioneuvoston kanslia turvaa kaikissa olosuhteissa pääministerin ja hallituksen toimintaedellytykset. Valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluu myös valtioenemmistöisten yhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden yleinen omistajapolitiikka. Valtioneuvoston kanslian toiminnassa noudatettavia arvoja ovat asiantuntemus, avoimuus, dynaamisuus ja vastuullisuus.

Toimintaympäristö

Valtioneuvoston kanslia toteuttaa tehtäväänsä hallitusohjelman puitteissa. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan tavoitteena on välittävä ja menestyvä Suomi. Suomea kehitetään pohjoismaisena hyvinvointivaltiona ja yhteiskuntana, joka kantaa vastuunsa paitsi omista kansalaisistaan, myös kansainvälisesti osana Pohjoismaita, Eurooppaa ja maailmaa.

Hallitusohjelman mukaan suomalainen yhteiskunta perustuu ahkeruudelle, työn ja yrittäjyyden kunnioittamiselle, tasa-arvolle, yhteisvastuulle sekä toisistamme välittämiselle. Jokaisen kunnioittaminen ja avoimuus erilaisuutta kohtaan ovat suomalaisia hyveitä.

Pohjoismainen, korkeaan työllisyysasteeseen, kilpailukykyiseen talouteen, tasa-arvoisiin palveluihin sekä huolenpitoon perustuva hyvinvointimalli on osoittautunut parhaaksi yhteiskuntajärjestelmäksi. Siinä yhdistyvät sosiaalinen eheys ja kilpailukyky. Hallitus parantaa hyvinvointiyhteiskunnan perusrakenteita päättäväisesti. Koko maata kehitetään alueellisia erityispiirteitä kunnioittaen.

Hallituksen tavoitteena on varmistaa kaikille työhön kykeneville mahdollisuudet ja kannusteet työhön osallistumiseen, pidentää työuria sekä tarjota olemassa olevalle ja uudelle elinkeinotoiminnalle hyvät toimintaedellytykset. Työmarkkinoilla vallitseva luottamuksen ilmapiiri sitouttaa eri osapuolet yhteisiin päämääriin. Tämä vahvistaa myös maamme kilpailukykyä.

Suomi tähtää kansainväliseen kärkeen niin ammattiosaamisessa, korkeakoulutuksessa kuin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa.

Ympäristö jätetään tuleville sukupolville paremmassa kunnossa. Suomea rakennetaan luonnon monimuotoisuuden vaalimisen ja ilmastonmuutoksen torjunnan edelläkävijämaaksi.

Suomi harjoittaa aktiivista ja aloitteellista ulkopolitiikkaa ja yhteistyötä muiden kansakuntien ja kansojen kanssa. Suomi toimii aktiivisesti pohjoismaisen sekä lähinaapureiden välisen yhteistyön tiivistämiseksi, Euroopan unionin toiminnan kehittämiseksi ja osana globaalia yhteisöä. Suomi toimii globaalin köyhyyden vähentämiseksi.

Keskinäisriippuvaisessa maailmassa uudet turvallisuushaasteet, kuten ilmastonmuutos, hallitsemattomat muuttoliikkeet, köyhyys ja eriarvoisuus, epidemiat, kansainvälinen rikollisuus, joukkotuhoaseiden leviäminen, terrorismi ja tietoverkkoihin kohdistuvat hyökkäykset, vaativat laajan turvallisuuskäsityksen mukaista johdonmukaista varautumista.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Valtioneuvoston kanslian yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet huomioon ottaen kanslian tehtävä ja pääministeri Kataisen hallituksen hallitusohjelma ovat:

— Valtioneuvoston kanslia seuraa hallitusohjelman keskeisiä tavoitteita ja toimenpiteitä kokonaisuutena niin, että hallitus pystyy päättämään tarvittavista politiikkatoimista hyvän tiedon pohjalta ja oikea-aikaisesti.

— Valtioneuvoston kanslialle kuuluu valtioneuvoston toiminnan turvaaminen sekä sen varmistaminen, että valtioneuvostolla on kyky kaikissa tilanteissa ohjata tehtävänsä mukaisesti yhteiskunnan toimintaa.

— Valtioneuvoston kanslian tavoitteena on varmistaa, että Suomen tavoitteita Euroopan unionissa edistetään ennakoivasti, aktiivisesti ja tuloksellisesti.

— Valtioneuvoston kanslian tavoitteena on, että valtion yritysvarallisuutta hoidetaan tuloksellisesti.

— Valtioneuvoston kanslian tavoitteena on, että Suomen taloudellisia ulkosuhteita, suomalaisten yritysten kansainvälistymistä, Suomen maakuvaa sekä Suomeen suuntautuvia ulkomaisia investointeja koskevat julkisrahoitteiset toiminnot on organisoitu tehokkaasti ja tuloksellisesti.

Oikeuskanslerinvirasto

Oikeuskanslerinvirasto on itsenäinen virasto, jonka määrärahat ovat valtioneuvoston kanslian pääluokassa omassa luvussaan, jossa todetaan myös viraston yhteiskuntapoliittiset ja toiminnalliset tavoitteet.

Oikeuskanslerinvirasto tukee oikeuskansleria ja apulaisoikeuskansleria valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatointen lainmukaisuuden valvonnassa, tuomioistuinten, muiden viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien laillisuusvalvonnassa sekä asianajajien toiminnan valvonnassa.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Hallinto**	**42 106**	**42 836**	**43 293**	**457**	**1**
01.	Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 122	32 205	32 212	7	0
02.	Ministereiden ja heidän erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)	5 132	5 764	5 764	—	0
03.	Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 000	1 000	1 000	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
20.	Pääministerin ja hänen avustajiensa matkat (arviomääräraha)	516	867	867	—	0
29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	3 336	3 000	3 450	450	15
10.	**Omistajaohjaus**	**2 700**	**2 700**	**2 700**	**—**	**0**
88.	Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	2 700	2 700	2 700	—	0
20.	**Poliittisen toiminnan avustaminen**	**34 000**	**34 000**	**34 000**	**—**	**0**
50.	Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	34 000	34 000	34 000	—	0
30.	**Oikeuskanslerinvirasto**	**3 681**	**3 718**	**3 709**	**-9**	**0**
01.	Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 681	3 718	3 709	-9	0
90.	**Muut menot**	**666**	**803**	**1 740**	**937**	**117**
21.	Kunniamerkit (arviomääräraha)	603	640	640	—	0
26.	Suomi 100 (siirtomääräraha 3 v)	—	100	1 100	1 000	1000
(58.)	Avustus Tammenlehvän perinneliiton toiminnan tukemiseen (siirtomääräraha 3 v)	63	63	—	-63	-100
	Yhteensä	**83 153**	**84 057**	**85 442**	**1 385**	**2**
	Henkilöstön kokonaismäärä	293	301	309[1)]		

[1)] Valtioneuvoston kanslian henkilötyövuosiarvio on 237 henkilötyövuotta, oikeuskanslerinviraston 37 henkilötyövuotta sekä 35 erityisavustajaa. Valtioneuvoston jäsenet eivät sisälly henkilötyövuosiin.

01. Hallinto

Selvitysosa: Pääluokan perusteluissa todetaan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet valtioneuvoston kanslian osalta. Vaikuttavuuden arviointi tehdään vuonna 2014.

Hallitusohjelman seurantaa ja siihen liittyviä menettelyitä kehitetään hallitusohjelman lupausten mukaisesti. Tavoitteena on valtioneuvoston toimintakyvyn turvaaminen kaikissa olosuhteissa sekä siihen liittyen tietoliikenteen ja -tekniikan toiminnan varmistaminen.

Valtioneuvoston kanslia vastaa Suomen taloudellisten ulkosuhteiden toiminnan yhteensovittamisesta ja niin sanotun Team-Finland -verkoston ohjauksesta.

Inhimillinen pääoma

Valtioneuvoston kanslian inhimillisen pääoman osalta henkilöstösuunnittelun tavoitteena on oikein mitoitettu ja osaava henkilöstö, joka työskentelee ilmapiiriltään innostavassa työyhteisössä, jonka tuloksia seurataan ja jonka toimintaa kehitetään asetettujen tavoitteiden mukaisesti vuosittain. Inhimillisen pääoman mittarit ovat valtion sisäisesti yhtäläiset. Työyhteisön kehittämisen tukena käytetään myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa sekä toiminnallista tasa-arvoryhmää. Tasa-arvotavoitteita edistetään rekrytoinneissa.

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Innostava johtaminen ja esimiestyö			
— johdon toiminta esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä	2,92	3,1	3,2
— töiden yleinen organisointi työyhteisössä	3,11	3,2	3,2
Henkinen, fyysinen, sosiaalinen ja eettinen työkyky			
— työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa	2,98	3,1	3,3
— työn innostavuus ja työssä koettu työnilo	3,41	3,5	3,5
— sairauspoissaolot, työpv/htv	10	8	8
Osaamisen kehittyminen ja uudistuminen			
— tulos- ja kehityskeskustelujen toimivuus osaamisen kehittämisessä	2,75	3,1	3,2
— esimiesten ja johdon asettamat mahdollisuudet uudistua työssä	2,89	3,1	3,3

01. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 32 212 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) ministereiden turvallisuus- ja virka-autokuljetuspalveluihin, valtioneuvoston yhteiseen varautumiseen sekä ministeriöiden keskitetysti hoidettuihin turvallisuuspalveluihin

2) EU-tiedonhallintaan

3) ministeriöiden kansalliskielten säädöskääntämiseen.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	32 230	32 237
Bruttotulot	25	25
Nettomenot	32 205	32 212

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansalaisen sähköinen osallistumisympäristö (siirto momentille 25.01.01)	-20
Kulunvalvontahankkeen kertaluonteisen erän poistuminen	-1 000
Ministeriöiden kulunvalvontahankkeen loppuun saattaminen	500
TEM Aleksanterinkatu 4 peruskorjaus (siirto momentilta 32.01.01)	340
YM Aleksanterinkatu 7 peruskorjaus (siirto momentilta 35.01.01)	350
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-126
Palkkausten tarkistukset	63
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-45
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-55
Yhteensä	7

2014 talousarvio	32 212 000
2013 talousarvio	32 205 000
2012 tilinpäätös	32 122 000

02. Ministereiden ja heidän erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 764 000 euroa.

Henkilöstön määrä on enintään 54, josta 19 valtioneuvoston jäsentä ja 35 erityisavustajaa.

Selvitysosa: Pääministerin ja hänen erityisavustajiensa matkat maksetaan momentin 23.01.20 määrärahoista ja muut menot valtioneuvoston kanslian toimintamenomäärärahoista. Valtioneuvoston kansliassa toimivien muiden ministereiden kanslian toimialasta johtuvat matkat ja vieraanvaraisuus maksetaan momentilta 23.01.20 samoin kuin muun ministerin yksinomaan valtioneuvoston kanslian toimialalla toimivan erityisavustajan matkat. Muiden ministereiden ja heidän erityisavustajiensa matkat, työterveys, koulutus- ja muut vastaavat menot maksetaan sijoitusministeriöiden toimintamenomäärärahoista. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon hallitusohjelman edellyttämät muutokset sisältäen viiden prosentin laskun ministereiden palkkioihin.

2014 talousarvio	5 764 000
2013 talousarvio	5 764 000
2012 tilinpäätös	5 132 266

03. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan unionin toimielimissä toimivien suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden palkkaus- ja sosiaaliturvakustannusten maksamiseen

2) eräissä tapauksissa tiettyjen päivärahojen maksamiseen sellaisille kansallisille asiantuntijoille, joille Euroopan unioni ei maksa korvauksia.

Selvitysosa: Tarkoitus on, että hallinnonalat voivat täydentää soveltuvista toimintamenomäärärahoistaan kansallisten asiantuntijoiden rahoittamista, jos keskitetty rahoitus ei riitä kattamaan kaikkia tarpeellisina pidettyjen asiantuntijoiden kustannuksia.

2014 talousarvio	1 000 000
2013 talousarvio	1 000 000
2012 tilinpäätös	1 000 000

20. Pääministerin ja hänen avustajiensa matkat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 867 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Eurooppa-neuvoston kokouksista sekä pääministerin matkoista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) valtioneuvoston kansliassa toimivien muiden ministerien valtioneuvoston kanslian toimialasta johtuvien matkustusmenojen korvaamiseen sekä ministerin vieraanvaraisuuteen

3) pääministeriä välittömästi avustavien henkilöiden ja turvamiesten sekä muun ministerin yksinomaan valtioneuvoston kanslian toimialalla toimivan erityisavustajan matkustusmenojen korvaamiseen.

2014 talousarvio	867 000
2013 talousarvio	867 000
2012 tilinpäätös	516 347

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 3 450 000 euroa.

Selvitysosa: Momentilta maksetaan pääluokan kaikki arvonlisäveromenot.

2014 talousarvio	3 450 000
2013 talousarvio	3 000 000
2012 tilinpäätös	3 335 589

10. Omistajaohjaus

Selvitysosa: Valtio on kaikissa kaupallisesti toimivissa yhtiöissä johdonmukaisesti ja ennakoitavasti toimiva omistaja, jonka omistajuus edistää yhtiön pitkäjänteistä kehittämistä ja omistaja-arvon kasvua ilman, että yhtiöllä olisi omistuksen vuoksi erityisasemaa tai erillisvelvoitteita. Valtion omistukseen liittyvät yhteiskunnalliset intressit, kuten huoltovarmuus, tunnistetaan ja otetaan asianmukaisesti huomioon omistajaohjauksessa sekä omistusta koskevissa ratkaisuissa. Valtion aktiivisella omistajapolitiikalla tuetaan kasvua ja työllisyyttä edistäen näin yhteiskunnan kokonaisetua.

Valtion yhtiöomaisuuden arvon kehittymistä ja yhtiöiden osingonmaksua verrataan suomalaisten saman toimialan yhtiöiden vastaaviin tekijöihin. Kaupallisesti toimivien yhtiöiden odotetaan tuottavan omistaja-arvon kasvua, ja tavoitteena on, että yhtiöön sijoitetun pääoman tuotto ylittää saman suuruisen pääoman sijoittamisesta saatavissa olevan ns. riskittömän tuoton. Valtion saamaa vuotuista osinkotuloa verrataan myös yhtiöiden markkina-arvoa vastaavaan osuuteen valtionvelan korkokustannuksista ja tavoitteena on, että valtion saama vuotuinen osinkotuotto on suurempi kuin vastaava korkokustannus. Valtion kokonaan omistamien yhtiöiden ja valtioenemmistöisten yhtiöiden edellytetään ja muiden valtio-omisteisten listaamattomien yhtiöiden toivotaan laativan erillisen yhteiskuntavastuuraportin tai sisällyttävän sen selkeästi erotettavana osana vuosikertomukseensa. Yhteiskuntavastuun osalta lähtökohtana on toimialan parhaiden käytäntöjen noudattaminen ja vähintään keskeisiä kilpailijoita vastaavien standardien omaksuminen.

Saavutetut tasa-arvotavoitteet naisten riittävän osuuden ylläpitämiseksi valtioenemmistöisten yhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden hallituksissa säilytetään. Keväällä 2013 pidettyjen yhtiökokousten päätösten perusteella valtio-omistajan nimeämisvallassa olevista hallituksen jäsenistä on naisten osuus 47 %.

Vaikuttavuusarviointi tehdään vuonna 2014.

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 2 700 000 euroa.
Määrärahaa saa käyttää:

1) niiden osakkeiden merkintähinnan maksamiseen, joita valtio merkitsee valtioenemmistöisten yhtiöiden tai valtion osakkuusyhtiöiden osakeannissa taikka uusia valtio-omisteisia yhtiöitä perustettaessa

2) muiden omistus- ja yritysjärjestelyistä aiheutuvien menojen sekä valtion osakemyynteihin ja omistajaohjaukseen liittyvien, muiden kuin toimintamenomomentille kuuluvien menojen maksamiseen

3) osakeyhtiölain (624/2006) 10 luvussa tarkoitettujen osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien, kuten vaihtovelkakirjalainojen, merkitsemiseen. Jos merkintä perustuu lainaan, osakkeiksi muutettavissa oleva laina saa olla vakuudeton.

Selvitysosa: Omistus- ja yritysjärjestelyistä ja osakemyynneistä aiheutuvia tai niihin liittyviä menoja ovat järjestelyistä ja toimenpiteistä sekä niiden valmistelusta aiheutuvien

kustannusten lisäksi sellaiset kauppahinnan osittaiset palautukset, jotka perustuvat kauppakirjassa oleviin hinnantarkistusta tai myyjän maksettavaksi tulevia korvauksia koskeviin sopimusehtoihin. Omistajaohjaukseen liittyviä menoja ovat osakkeiden ja arvo-osuuksien hallinnointikustannukset, valtion tarvitsemien neuvonantaja- ja koulutuspalvelujen kustannukset, hallitusjäsenten rekrytointiin ja koulutukseen liittyvät kustannukset, omistajaohjauksen toimiala- ja yritysjärjestelyosaamisen ylläpitämiseen liittyvät kustannukset sekä omistajaohjauksen kansainväliseen yhteistyöhön ja omistajien keskinäiseen yhteistyöhön liittyvät kustannukset.

2014 talousarvio	2 700 000
2013 I lisätalousarvio	115 000 000
2013 talousarvio	2 700 000
2012 tilinpäätös	2 700 000

20. Poliittisen toiminnan avustaminen

Selvitysosa: Puoluerahoituksessa noudatetaan hallitusohjelmassa hyväksyttyjä periaatteita, joiden mukaan erillinen vaalitukijärjestelmä on lakannut. Puoluerahoitus sisältää yleisen tuen puolueiden toimintaan sekä tuen puolueiden tiedotustoimintaan ja viestintään.

50. Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 34 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/1969) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/1973) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Määrärahasta 17 910 000 euroa on tarkoitettu käytettäväksi puolueiden poliittisen toiminnan tukemiseen, mistä 10 prosenttia on tarkoitettu puolueille naisten poliittiseen toimintaan sekä samoin 10 prosenttia puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mukaisesti kuin edellä mainitut avustukset. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 90 000 euroa avustuksen suorittamiseen Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa. Lisäksi määrärahasta 15 920 000 euroa on tarkoitettu käytettäväksi puolueille niiden tiedotustoiminnan ja viestinnän tukemiseen sekä 80 000 euroa avustuksena Ahvenanmaan maakuntahallitukselle tiedotustoiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

2014 talousarvio	34 000 000
2013 talousarvio	34 000 000
2012 tilinpäätös	34 000 000

30. Oikeuskanslerinvirasto

Selvitysosa: Oikeuskansleri seuraa, että asiat ratkaistaan valtioneuvostossa laillista järjestystä ja voimassa olevia säännöksiä noudattaen. Valvonnassa tarkastetaan yleisistuntojen ja tasavallan presidentin istuntojen esittelylistat ennakolta siten, että havaitut virheet voidaan korjata. Tavoitteena on, että valvonta ei sinänsä hidasta tai hankaloita valtioneuvoston toimintaa. Viikoittain tarkastetaan kaikki lista-asiat. Vuonna 2012 tarkastettiin 1 823 lista-asiaa. Kanteluasioiden osalta tavoitteena on käsitellä asiat mahdollisimman nopeasti ja antaa oikeita, asianmukaisesti perusteltuja ja laadukkaita ratkaisuja. Vuosittain pyritään ratkaisemaan vähintään sama määrä asi-

oita kuin mitä on saapunut. Vuoden 2013 alusta lukien myös luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat ovat tulleet oikeuskanslerin valvottavien piiriin. Tämä lisännee saapuvien kanteluiden ja tarkastettaviksi saapuvien Suomen Asianajajaliiton valvontalautakunnan päätösten määriä.

Kanteluasiat

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
saapuneet	1 808	1 900	2 000
ratkaistut	1 823	1 900	2 000

Saapuneiden kanteluiden määrissä on ollut suurta vuosittaista vaihtelua. Vuonna 2012 kanteluasioiden käsittelyajan mediaani oli 6,4 viikkoa ja keskiarvo 23,6 viikkoa. Vuonna 2012 ns. toimenpideratkaisujen osuus on ollut 17 % tutkituista kanteluasioista.

Omat aloitteet ja tarkastukset

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
aloitteet	15	20	20
tarkastukset	31	30	30

Omista aloitteista ja tarkastus- ja tutustumiskäynneistä aiheutui vuonna 2012 yhteensä 12 toimenpidettä.

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Rangaistustuomioiden tarkastus	5 704	6 000	6 000

Oikeusrekisterikeskus lähettää annettujen ohjeiden mukaisesti muodostuvan otoksen rangaistustuomioista tarkastettavaksi. Rangaistustuomioiden tarkastuksen perusteella pantiin vuonna 2012 vireille 117 asiaa.

Asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien valvonta

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
saapuneet	443	500	600
tutkitut	463	500	600

01. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 709 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-12
Palkkausten tarkistukset	11
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-8
Yhteensä	-9

2014 talousarvio	3 709 000
2013 talousarvio	3 718 000
2012 tilinpäätös	3 681 000

90. Muut menot

21. Kunniamerkit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 640 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion virkamiehille ja muille lunastuksetta annettavien kunniamerkkien kustannusten korvaamiseen.

2014 talousarvio	640 000
2013 talousarvio	640 000
2012 tilinpäätös	603 091

26. Suomi 100 (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden valmistelun palkkaus- ja muihin kustannuksiin.

Selvitysosa: Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden suunnittelu, toteutus ja järjestelyt suhteutetaan juhlavuoden arvoon ja merkitykseen. Tavoitteena on, että juhlavuoden suunnittelun ja valtakunnallisen yhteisen toteutuksen kustannukset katetaan valtion talousarvioon varattavilla määrärahoilla vuosina 2014—2018.

Suomen valtiollisesta itsenäistymisestä tulee vuonna 2017 kuluneeksi 100 vuotta. Yhteiskunnassa on osoitettu suurta mielenkiintoa juhlavuoden järjestelyjä kohtaan. Eri virastoilta, laitoksilta, kansalaisjärjestöiltä ja kansalaisilta on tullut kymmeniä ehdotuksia ja aloitteita juhlien järjestämiseksi postimerkeistä uusiin rakennuksiin. Valtioneuvoston kanslian valmistelua varten asettaman projektiorganisaation tehtävänä on valmistella ehdotukset juhlavuoden viettämisestä ja ehdotusten toteuttamisesta. Projektiorganisaatiossa ovat edustettuina laajasti yhteiskunnan eri osa-alueet ja toimijat. Valmistelussa otetaan huomioon aiempien vastaavien suurten juhlahankkeiden kokemukset. Lähtökohtana on ottaa huomioon satavuotisjuhlan merkittävyys ja varata valmisteluihin riittävästi aikaa ja voimavaroja. Yleisenä tavoitteena on synnyttää mukaansa tempaava ja kiinnostava juhlavuosi. Juhlavuoden tavoitteena olisi lisätä yhteistä ymmärrystä Suomen valtiollisesta itsenäistymisestä ja kansakunnan kehityksestä, Suomen ja suomalaisuuden merkityksestä nykypäivänä, sekä kansakunnan tulevaisuuden haasteista ja uudesta suunnasta. Juhlavuosi korostaa kansanvaltaisuutta, ihmisarvon loukkaamattomuutta, yksilön vapautta ja oikeuksia sekä edistää oikeudenmukaisuutta ja avoimuutta yhteiskunnassa. Juhlavuoden tavoitteena olisi myös välittää tietoa, edistää oppimista ja luoda edellytyksiä sitouttavalle keskustelulle niistä keskeisistä arvoista ja periaatteista, joille suomalainen moniarvoinen kansanvalta rakentuu.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Suomi 100 määrärahan korotus	1 000
Yhteensä	1 000

2014 talousarvio	1 100 000
2013 talousarvio	100 000

(58.) Avustus Tammenlehvän perinneliiton toiminnan tukemiseen (siirtomääräraha 3 v)

S e l v i t y s o s a : Momentti ja sen määräraha ehdotetaan yhdistettäväksi momenttiin 29.01.50.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 29.01.50	-63
Yhteensä	-63

2013 talousarvio	63 000
2012 tilinpäätös	63 000

Pääluokka 24
ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toiminta-ajatus

Suomen turvallisuus, hyvinvointi ja menestyksen edellytykset perustuvat laaja-alaiseen yhteistyöhön muiden valtioiden ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Suomen ulkopolitiikan tavoitteena on kansainvälisen vakauden, turvallisuuden, rauhan, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen vahvistaminen sekä oikeusvaltion, demokratian ja ihmisoikeuksien edistäminen.

Ulkoasiainministeriön toiminnan keskiössä ovat ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä ulkopoliittisesti merkittävät asiat. Toiminta perustuu hyviin kahdenvälisiin suhteisiin, vahvaan vaikuttamiseen Euroopan unionissa sekä tehokkaaseen monenkeskiseen yhteistyöhön osana kansainvälistä yhteisöä. Ministeriö edistää Suomen kaupallistaloudellisia etuja ja vastaa kehityspolitiikasta ja kehitysyhteistyöstä sekä vaikuttaa globalisaation hallintaan, kehittää kansainvälistä ja EU-oikeutta ja ihmisoikeuksia sekä huolehtii julkisuusdiplomatiasta. Ministeriön edustustoverkko palvelee suomalaisia ja koko suomalaista yhteiskuntaa. Edustustoverkon merkitys ja kattavuus korostuu kansainvälisessä vaikuttamisessa.

Ulkoasiainministeriön arvot ovat yhteistyö, luovuus ja tuloksellisuus. Hallitusohjelman ja ministeriön omien linjausten mukaisesti periaatteena on tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen ministeriön kaikessa toiminnassa.

Toimintaympäristö ja hallinnonalan strategiset prioriteetit

Suunnittelukaudella 2014—2018 ulkopoliittisen vaikuttamisen tarve kasvaa niin ulkomailla kuin kotimaassa. Maailmanpolitiikassa ja -taloudessa jatkuu rakenteellinen siirtymä kehittyviin maihin ja taloudellisten ulkosuhteiden merkitys korostuu. Tämän siirtymän rinnalle ovat nousseet mm. EU:n talouskriisi seurauksineen sekä arabimaista liikkeelle lähtenyt yhteiskunnallinen murros EU:n lähialueilla. Suomalaiset odottavat kehitysyhteistyöltä selvempiä tuloksia. Myös kansalaisten, muun valtionhallinnon ja yritysten odotukset Suomen ulkoasiainhallinnon palveluita kohtaan ovat lisääntyneet.

Toimintaympäristön muutos edellyttää ulkoasiainhallinnolta:

1) Paremmin kohdennettua toimintatapaa. Voimavaroja on keskitettävä erityisesti maihin ja alueisiin, joiden poliittinen ja taloudellinen merkitys on Suomen kannalta kasvamassa. Niukkenevat resurssit on ohjattava Suomen kannalta tärkeisiin vaikuttamishankkeisiin, ja vastaavasti on vähennettävä luonteeltaan rutiininomaista asioiden ja prosessien seurantaa. Mahdollisuuksiin tarttuminen edellyttää ulkoasiainhallinnolta myös entistä suurempaa nopeutta ja ketteryyttä resurssien kohdentamisessa.

2) Entistä laajempaa ulkopolitiikan välineistöä. EU:n yhteinen ulkopolitiikka ja monenkeskinen yhteistyö säilyvät tärkeinä, mutta näiden rinnalla on vahvistettava mm. avointa sääntöihin pe-

rustuvaa talous- ja kauppajärjestelmää, Suomen suhteita kehittyviin maihin, pohjoismaista yhteistyötä sekä yhteistyötä ei-valtiollisten toimijoiden kanssa.

Painopisteet:

Lähialueet ja Euroopan turvallisuus

*S*uomen lähialueiden merkitys säilyy suurena. Pohjoismaisen yhteistyön merkityksen odotetaan kasvavan. Suomen kannalta on jatkossakin tärkeää pyrkiä integroimaan Venäjä eurooppalaiseen yhteistyöhön. Suomelle merkityksellinen EU:n ulkoisen toiminnan vahvistaminen etenee hitaasti. Yhdysvaltain ulko- ja turvallisuuspolitiikassa painopiste siirtyy yhä enemmän Aasiaan. Suomelle ja EU:lle on tärkeää ylläpitää Yhdysvaltojen kiinnostusta Euroopan turvallisuuteen ja siinä tehtävään yhteistyöhön. Yhteistyössämme Naton kanssa on tarkasteltava uusia yhteistyön muotoja operaatiotoiminnan vähentyessä.

Tavoitteet:

— Vahvistetaan EU:n ulkoista toimintaa sekä yhteistä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa.

— Kehitetään yhteistyötä Venäjän kanssa kahdenvälisesti, EU-tasolla ja monenkeskisesti, pyrkien näin vaikuttamaan Venäjän kehitykseen.

— Syvennetään kahdenvälisiä ja EU:n suhteita Yhdysvaltoihin sekä tuetaan Yhdysvaltain sitoutumista monenkeskiseen yhteistyöhön sekä Euroopan vakauteen ja turvallisuuteen.

— Kehitetään yhteistyötä Naton kanssa sekä EU-Nato -yhteistyötä.

EU:n toimintakyvyn ja yhteisen ulkopolitiikan vahvistaminen

EU:n ulkosuhteiden ja Euroopan ulkosuhdehallinnon vahvistaminen on Suomelle tärkeää. Euroopan unionissa huomio on kiinnittynyt unionin sisäisiin ongelmiin ja talous- ja velkakriisin hallintaan. Talousongelmat muodostavat riskin EU:n sisäiselle yhtenäisyydelle ja toimintakyvylle sekä unionin ulkopoliittiselle vaikutusvallalle.

Tavoitteet:

— Edesautetaan yhteisen strategian ja sisällön luomista EU:n ulkopolitiikkaan. Tuetaan EU:n ulkosuhdehallinnon kehittämistä. Tavoitteena on ulkosuhteissaan vaikuttavampi, tehokkaampi, johdonmukaisempi ja yhtenäisempi EU. EU:n yhtenäistä ulkoista toimintaa vahvistetaan mm. EU:n liittymisellä Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Tuetaan EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä puolustusyhteistyön kehittämistä tavoitteellisella tavalla, mukaan lukien tukemalla EU:n tehokasta valmistautumista aiheen käsittelyyn joulukuun 2013 Eurooppa-neuvostossa.

— Myötävaikutetaan EU:n laajentumisprosessin etenemiseen ja osallistutaan aktiivisesti EU:n naapuruuspolitiikan kehittämiseen, erityisesti EU:n itäisissä kumppanimaissa. Tuetaan EU:n strategisia kumppanuuksia koskevan politiikan vahvistamista.

— Tuetaan kestävien ratkaisujen löytämistä EU:n talous- ja velkakriisiin, sekä pyritään sitä kautta ylläpitämään unionin yhtenäisyyttä ja toimintakykyä.

Globalisaation hallinta ja monenkeskisen järjestelmän vahvistaminen

Globaalihallinnan ja kansainvälisen arkkitehtuurin muutokset aiheuttavat uudistumispaineita myös YK-järjestelmälle. Monenkeskisten toimijoiden on jatkossa entistä selvemmin pystyttävä osoittamaan toimintansa tuloksia ja kustannustehokuutta. Globaalihallinnan kehittämiseksi on tärkeää sitoutua monenkeskiseen järjestelmään ja vahvistaa nykyisten mekanismien hyödyntämistä uusien luomisen sijaan tässä työssä. Kansainvälinen yhteisö ei ole kyennyt tehokkaasti käsittelemään finanssimarkkinoiden toimintaa, luonnonvarojen hyödyntämistä tai hauraiden valtioiden ongelmia.

Tavoitteet:

— Toimitaan aloitteellisesti globaalihallintaan liittyvissä kysymyksissä, Suomen kannalta tärkeillä aloilla (mm. kestävä kehitys, asevalvonta- ja riisunta, avoin sääntöihin perustuva talous- ja kauppajärjestelmä, globaalitalouden vakaus ja tasapaino, ympäristö, ilmasto, ihmisoikeudet, naisten oikeuksien edistäminen ja arktiset kysymykset). Tässä toiminnassa EU-vaikuttamisen sekä monenkeskisen ja transatlanttisen yhteistyön rooli on keskeinen. Uudistettu YK-strategia ohjaa vaikuttamistyötä.

— Tuetaan YK-järjestelmän toimintakyvyn ja aseman vahvistamista sekä YK:n reformeja. Vahvistetaan monenkeskisten toimijoiden tuloksellisuutta, vaikuttavuutta ja avoimuutta.

— Vahvistetaan Suomen kykyä seurata uusia kansainvälisen yhteistyön mekanismeja sekä vaikuttaa niihin (mm. G-maita koskevat järjestelyt, ei-valtiolliset toimijat ja verkostot).

Taloudellisten ulkosuhteiden edistäminen

Talouskriisi varjostaa näkymiä Euroopassa ja monissa kehittyneissä maissa. Kehittyvien maiden suhteellinen painoarvo jatkaa samanaikaisesti kasvuaan ja kilpailu näillä markkinoilla kiihtyy. Taloudellisten ulkosuhteiden edistämisen tulee olla yksi Suomen ulkopolitiikan keskeisiä alueita. Panostaminen Euroopan ulkopuolisiin kasvumarkkinoihin Aasiassa, latinalaisessa Amerikassa ja Afrikassa on tärkeää Suomen taloudellisen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Uusien mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää taloudellisissa ulkosuhteissa myös strategisempaa otetta sekä tiiviimpää yhteistyötä eri julkisrahoitteisten toimijoiden kesken. Ulkoasiainministeriö voi kauppapoliittisin ja VKE-toimenpitein edistää merkittävästi taloudellista hyvinvointia ja työllisyyden kasvua.

Tavoitteet:

— Kesällä 2013 valmistuva taloudellisten ulkosuhteiden strategia, mukaan lukien kauppapolitiikka, markkinoillepääsy ja viennin edistäminen, ohjaa Team Finland -toimintaa ja ulkoasiainhallinto vastaa osaltaan sen toimeenpanosta.

— Vahvistetaan Suomen maakuvaa erityisesti EU:n ulkopuolisilla markkinoilla, julkisuusdiplomatian ja promootiotoiminnan kautta.

— Panostetaan EU:n kahden- ja alueiden välisiin vapaakauppasopimusneuvotteluihin Suomelle taloudellisesti tärkeiden maiden kuten Yhdysvaltojen kanssa, sekä useammanvälisiin sektorikohtaisiin sopimusjärjestelyihin erityisesti WTO-järjestelmän sisällä.

Köyhyyden vähentäminen, kestävän kehityksen, ihmisoikeuksien ja laaja-alaisen turvallisuuden edistäminen

Vaikka maailma on kokonaisuudessaan vaurastunut, on kehitys ollut maailmanlaajuisesti epätasaista. Eriarvoisuus sekä maiden sisällä että välillä on kasvanut. Arabimaista käynnistynyt yhteiskunnallinen murros avaa mahdollisuuden demokratian vahvistamiseen EU:n lähialueilla. Väestönkasvu, nuorisotyöttömyys, ääriliikkeiden toiminta, ruokakriisi, ympäristöongelmat, eriarvoisuutta ylläpitävät rakenteet (mm. huono hallinto, pääomapako ja korruptio) sekä valtioiden sisäiset ja alueelliset konfliktit muodostavat esteen kehitysmaiden kehittymiselle ja vaikuttavat myös Suomeen ja Eurooppaan mm. lisääntyvän maahanmuuton ja turvallisuusongelmien kautta. Ongelmia ei ratkaista yksin kehitysyhteistyön keinoin, vaan tarvitaan kokonaisvaltaisia ja johdonmukaisia toimia. Toiminnan perustana ovat Suomen vahvuudet kuten rauhanvälitys, oikeusvaltiokehitys, laadukas koulutus, hyvä hallinto, ekologinen kestävyys, tasa-arvo ja pohjoismainen malli.

Tavoitteet:

— Kehityspoliittisen ohjelman ja ihmisoikeuspoliittisen selonteon mukaisesti vähennetään äärimmäistä köyhyyttä ja eriarvoisuutta sekä konfliktien ja luonnonkatastrofien aiheuttamaa kärsimystä, edistetään oikeusvaltion, demokratian, ihmisoikeuksien ja naisten aseman vahvistamista

oikeusperustaisuutta korostaen ja kestävää kehitystä. Laaditaan ihmisoikeusstrategia käynnissä olevan selontekotyön osana.

— Suomi on aktiivinen vuoden 2015 jälkeisen kehitysagendan valmistelussa.

— Hyödynnetään täysipainoisesti Suomen Maailmanpankki- ja Afrikan kehityspankkiyhteistyön koordinaatiovastuun (2013—2015) sekä muun johtokuntatyön (UNICEF, EITI) tarjoamia vaikuttamismahdollisuuksia.

— Puututaan kehityksen esteisiin edistämällä kehitystä tukevaa politiikkajohdonmukaisuutta Suomessa, EU:ssa ja globaalitasolla.

— Edistetään rauhaa ja vakautta vahvistamalla Suomen roolia rauhanvälitystoiminnassa ja nykyisiä yhteistyöverkostoja (ml. Pohjoismaat) ja vahvistamalla kansainvälisen oikeuden noudattamista ja kehittämistä.

— Osallistutaan kansainväliseen siviili- ja sotilaalliseen kriisinhallintaan kansainvälistä vastuunkantoa osoittavalla tavalla ja kokonaisvaltaista lähestymistapaa noudattaen.

— Edistetään kehitysmaiden osallistumista kansainväliseen kauppaan sekä talouskehityksen laajapohjaisuutta ja köyhyyttä vähentävää vaikutusta.

Joustava ja resurssitehokas ulkoasiainhallinnon toiminta ja palvelut

Ulkoasiainhallinnon toimintaa rajoittavat julkisen talouden supistuvat resurssit, samalla kun ulkopoliittisen vaikuttamisen tarve kasvaa. Myös kansalaisten, muun valtionhallinnon ja yritysten odotukset ulkoasiainhallinnon palveluita kohtaan ovat lisääntyneet. Väheneviä voimavaroja on keskitettävä erityisesti maihin ja alueisiin, joiden poliittinen ja taloudellinen merkitys on Suomen kannalta kasvamassa. Ulkomaanedustustoihin odotetaan ohjautuvan muiden ministeriöiden henkilöresursseja niiden toimialoihin kuuluvissa tehtävissä.

Tavoitteet:

— Sopeutetaan ulkoasiainhallinnon toiminta entistä täsmällisemmin käytössä oleviin voimavaroihin. Rajataan toimintaa strategisten prioriteettien mukaisesti, keskittämällä ja keventämällä hallinnonalan sisäisiä prosesseja sekä hyödyntämällä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa kotimaassa ja ulkomailla. Ulkomaanverkoston vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta tehostetaan toiminnan tarkemmalla kohdentamisella sekä edistämällä Suomen kansainvälisiä toimintoja Suomitalo/Team Finland -toimintamallin kautta.

— Jatketaan edustustoverkon kehittämistä kokonaisvaltaisesti, keskittämällä voimavaroja maihin ja alueisiin, joiden poliittinen, kehityspoliittinen ja taloudellinen merkitys on Suomen kannalta kasvamassa. Kehittämistyössä huomioidaan tiiviin pohjoismaisen yhteistyön lisäksi EU:n ulkosuhdehallinnon kehittyminen.

— Kehitetään kansalaispalveluja vastaamaan muuttuvaa kysyntää kansalaispalvelustrategia 2015:n mukaisesti.

— Kehitetään tietojärjestelmiä vastaamaan ulkoasiainhallinnon laajaa tehtäväkenttää, pyrkimyksenä käyttäjäystävällisyys sekä korkeatasoinen tietoturva.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla sitoudutaan hallitusohjelman mukaisesti edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa päätöksenteossa hallinnonalan erityispiirteet huomioon ottaen. Ministeriön periaatteena on sukupuolten välisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen ministeriön toiminnassa, kuten rekrytoinneissa, hallinnonalan tehtäviin määrättäessä, johtajapolitiikassa ja palkkauksessa. Tasa-arvonäkökulma on otettu huomioon myös ulkoasiainhallinnon ulkomaanedustuksen korvauslainsäädännön perhepoliittisissa painotuksissa.

Ulkoasiainministeriön hallinnonalan määrärahoista noin 77 % on siirtomenoja, joiden vaikutukset sukupuolten asemaan riippuvat rahoituksen saajien päätöksistä. Hallitusohjelmassa ulkoasiainhallinnon kärkihankkeeksi on nimetty kauppapolitiikan taloudellisten ulkosuhteiden ohjel-

man kansainvälistyminen ja vienninedistäminen. Kärkihanke keskittyy selvittämään sukupuolten tasa-arvoa globaaleissa arvoketjuissa ja kaupankäyntiä tukevan kehitysyhteistyön roolia naisten ja miesten välisen tasa-arvon ja naisten työllisyyden edistäjänä kehitysmaissa. Selvityksessä tarkastellaan sukupuolijakoa ja siihen perustuvia rajoitteita globaaleissa arvoketjuissa sisältäen teollisuus- ja kehitysmaanäkökulman sekä taloudellisen arvonlisäyksen seurauksena syntyviä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Selvityksen tarkoituksena on analysoida eri tapoja ja instrumentteja, joilla tasa-arvokehitystä ja naisten työllisyyttä kehitysmaissa voidaan tukea kappapolitiikan ja kauppaa tukevan kehitysyhteistyön kautta.

Kehityspolitiikassa edistetään läpileikkaavasti naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä sukupuolten välistä tasa-arvoa. YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 "Naiset, rauha ja turvallisuus" kansallisen toimintaohjelman toimeenpanossa kiinnitetään huomiota naisten aseman vahvistamiseen ja osallistumiseen konfliktien ehkäisyyn, ratkaisemiseen ja rauhanrakentamiseen. Ohjelma tukee sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen vahvistamista hallitusohjelman linjausten mukaisesti.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
24.30.50	*Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle*		
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	168,19	168,19
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	100,00	100,00
24.30.66	*Varsinainen kehitysyhteistyö* (siirtomääräraha 3 v)		
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	1 248,91	716,88

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Ulkoasiainhallinto**	**232 581**	**223 223**	**225 855**	**2 632**	**1**
01.	Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	204 459	200 302	201 254	952	0
21.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	478	794	974	180	23
29.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	21 644	18 127	19 627	1 500	8
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	6 000	4 000	4 000	—	0
10.	**Kriisinhallinta**	**50 007**	**80 162**	**73 662**	**-6 500**	**-8**
20.	Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	36 699	62 802	56 302	-6 500	-10

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
21.	Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	13 308	17 360	17 360	—	0
(20.)	**Lähialueyhteistyö**	**6 000**	**—**	**—**	**—**	**0**
(66.)	Lähialueyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	6 000	—	—	—	0
30.	**Kansainvälinen kehitysyhteistyö**	**908 520**	**902 594**	**901 844**	**-750**	**0**
50.	Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle	0	0	—	—	0
66.	Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	893 520	892 594	891 844	-750	0
88.	Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	15 000	10 000	10 000	—	0
90.	**Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot**	**86 398**	**96 533**	**92 948**	**-3 585**	**-4**
50.	Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	1 793	1 743	1 696	-47	-3
51.	Hädänalaisten avustaminen (arviomääräraha)	38	39	45	6	15
66.	Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	83 778	90 051	86 507	-3 544	-4
67.	Kansainvälisen ilmastosopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)	500	500	500	—	0
68.	Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	—	3 200	3 200	—	0
95.	Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	289	1 000	1 000	—	0
	Yhteensä	**1 283 505**	**1 302 512**	**1 294 309**	**-8 203**	**-1**
	Henkilöstön kokonaismäärä[1)]	1 535	1 544	1 522		

[1)] Hallinnonalalla arvioidaan olevan lisäksi sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan palkattua henkilöstöä vuonna 2014 noin 720 henkilöä ja ulkomaanedustuksen toimipisteisiin asemamaasta palkattua henkilöstöä vuonna 2014 noin 1 094 henkilöä.

01. Ulkoasiainhallinto

S e l v i t y s o s a : Tuotokset ja laadunhallinta

— Hallinnonalan johtamisen kehittämistä jatketaan tavoitteena toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden entistä järjestelmällisempi ohjaaminen ja arviointi.

— Voimavarat keskitetaan erityisesti niihin maihin ja alueisiin, joiden poliittinen ja taloudellinen merkitys on Suomen kannalta kasvamassa. Suomen ulkoisen edustautumisen rakenteen ja toimintatapojen kehittämistä jatketaan. Kehittämistyössä otetaan huomioon tiiviin pohjoismaisen yhteistyön lisäksi EU:n ulkosuhdehallinnon kehittyminen sekä Suomi-talo/Team Finland -toimintamalli.

— Edustustojen tarjoamat kansalaispalvelut ovat edustustoja eniten työllistävä sisältötehtävä. Riittävän laajan edustustoverkon ylläpitämisen mahdollistamiseksi kansalaispalveluiden tuotantoa tehostetaan uusia yhteistyöjärjestelyjä ja sähköisiä menetelmiä hyödyntäen. Kansalaispalveluita kehitetään vastaamaan muuttuvaa kysyntää kansalaispalvelustrategian mukaisesti. Kansalaisten omaa vastuuta korostetaan. Maahantulopalveluiden järjestämisessä, laittoman maahantulon ja ihmiskaupan torjunnan estämisessä sekä kriisiasioissa hyödynnetään viranomaisten välistä yhteistyötä sekä pohjoismaisen ja EU-yhteistyön tuomia mahdollisuuksia.

— Ulkoasiainministeriön viestintätoimintojen organisaatiorakenne uudistetaan siten, että se tukee vähenevienkin resurssien oloissa hallinnonalan yhteiskunnalista vaikuttavuutta ja toiminnallisia tavoitteita. Verkkoviestintä uudistetaan palvelemaan laajenevaa kansalaiskysyntää, erityisenä painopisteenä monikanavaviestintä.

— Suomi toimii vuonna 2014 Itämeren valtioiden neuvoston (CBSS) ja Barentsin euroarktisen neuvoston (BEAC) puheenjohtajana.

Toiminnallinen tehokkuus

— Osana ministeriön suunnittelujärjestelmää kehitetään toiminnan tuloksellisuuden ja tuottavuuden mittaamista ml. toimintolaskenta. Hallinnonalalla otetaan vuonna 2014 käyttöön valtionhallinnon yhteisiin talous- ja henkilöstöhallinnon prosesseihin perustuvan tietojärjestelmän (Kieku) taloushallinto-osuus.

— Ulkoasiainhallinnon tietoarkkitehtuurimallin ja sähköisten asianhallintapalvelujen kehittämistä jatketaan osana tiedon hallinnan ja toimintaprosessien kehittämis- ja tehostamistyötä. Tietoturvallisuutta kehitetään kansainvälisten velvoitteiden asettamien reunaehtojen mukaisesti Salve-hankkeessa yhteistyössä valtiovarainministeriön JulkICT-toiminnon kanssa. Vuoden 2014 aikana kaikki ulkomaan edustustot on saatettu turvallisen tiedonvälitysjärjestelmän piiriin.

— Ulkoasiainministeriö jatkaa valmius- ja tilanneorganisaationsa tarkentamista toimintavarmuuden turvaamiseksi monenlaisissa haastavissa tilanteissa.

— Suomi toimii myös turvallisuuden suhteen haasteellisissa asemamaissa, joissa myös Pohjoismaihin kohdistuva uhka on viime vuosina selkeästi kasvanut. Erityisesti panostetaan korkeauhkaisten toimintaympäristöjen edustustojen fyysiseen turvallisuuteen, kuten myös koko edustustoverkon sisäisen toiminnallisen turvallisuuden kehittämiseen.

— Ulkoasiainministeriö hallinnoi kirjanpitoarvoltaan noin 251 milj. euron kiinteistöomaisuutta. Kiinteistöomaisuuden vuonna 2011 kartoitettu markkina-arvo on noin 442 milj. euroa. Vuonna 2013 valmistuneen kiinteistöstrategian mukaisesti tavoitteena on entistä parempi taloudellisuus, tuottavuus ja tarkoituksenmukaisuus kiinteistöjen hallinnassa. Ministeriön kuntokartoitusohjelmaa jatketaan ulkomailla sijaitsevien kiinteistöjen kunnon ja arvon tarkentamiseksi. Kotimaassa parannetaan tilatehokkuutta yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen kanssa. Merkittävin vireillä olevista korjaushankkeista on vuonna 2014 käynnistyvä New Delhin edustustokiinteistön peruskorjaus.

— Suomen viisumitoimintojen kehittäminen jatkuu erityisesti Suomen Venäjän edustustoissa ennakoiden kattavaa biometriikan käyttöönottoa Schengen-alueella. Venäjän toimintoihin liittyen Kouvolan viisumipalvelukeskuksen toimintaa kehitetään palvelemaan Pietarin pääkonsulaatin ohella myös muita edustustoja. Suomen viisumipalvelut ulotetaan noin 15 ulkoistusperiaatteella toimivaan viisumikeskukseen ympäri Venäjää ja palvelujen sähköistämistä laajennetaan.

— Osana hallinnonalan vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaa jatketaan ydintoimintojen läpikäyntiä ja priorisointia sekä tukitoimintojen kehittämistä, ml. toimintatapojen muutokset. Vuonna 2014 hallinnonalalta vähennetään 23 tehtävää.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Henkilöstöpolitiikka ja -hallinto edistää ulkoasiainhallinnon työn tuloksellisuutta. Tehtäväkuvien ja osaamisen kehittäminen, sujuva tehtäväkierto, johdonmukainen urakehitys ja työhyvinvointi laajassa merkityksessä ovat keskeisiä tuloksellisuuden osatekijöitä. Samalla käytössä olevat henkilöstövoimavarat tulee kohdentaa entistä paremmin hallinnonalan prioriteettialueille kokonaisvaltaisen resurssisuunnittelun keinoin.

— Ulkoasiainhallinnon henkilöstöstrategian 2010—2015 toimeenpanoa jatketaan sekä aloitetaan henkilöstöstrategia 2015—2020 valmistelu. Johtajapolitiikassa kiinnitetään erityistä huomiota johtajapotentiaalin tunnistamiseen.

— Työhyvinvoinnin valtavirtaistamista jatketaan mm. hyödyntämällä työtyytyväisyysbarometrin tuloksia työhyvinvoinnin arvioinnissa. Työsuojeluun kiinnitetään erityistä huomiota. Vuoden 2014 aikana valmistellaan lakiuudistus ulkomaanedustuksen terveydenhuollosta.

— Valtiokonsernin hankkeista merkittävin on vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman inhimillisen pääoman osuus. Hallinnonalan pitemmän aikavälin tavoitteena on ottaa käyttöön valtionhallinnon yhteisen Kieku-järjestelmän henkilöstöhallinto-osuus siinä vaiheessa, kun siinä voidaan ottaa huomioon ministeriön lainsäädäntöön perustuvien rakenteiden ja toiminnan edellyttämät ominaisuudet. Hallinnonalan henkilöstötietojärjestelmää kehitetään siirtymäajan tarpeisiin.

Ulkoasiainhallinnolle asetettujen tavoitteiden mukaiset tunnusluvut

	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 tavoite
Kansalaispalvelut			
Hädänalaisten avustaminen	Tapaus aloitettu 24 h kuluessa tiedoksi saamisesta	Tapaus aloitettu 24 h kuluessa tiedoksi saamisesta	Tapaus aloitettu 24 h kuluessa tiedoksi saamisesta
Kriisipäivystys/ tehostettu tilanneseuranta	Käynnistetty 1 h kuluessa tiedoksi saamisesta	Käynnistetty 1 h kuluessa tiedoksi saamisesta	Käynnistetty 1 h kuluessa tiedoksi saamisesta
Matkustustiedotteet	Päivitetty joka toinen kuukausi ja vähintään 10 h kuluessa siitä, kun toimialueen turvallisuustilanteessa on tapahtunut muutos	Päivitetty joka toinen kuukausi ja vähintään 10 h kuluessa siitä, kun toimialueen turvallisuustilanteessa on tapahtunut muutos	Päivitetty joka toinen kuukausi ja vähintään 10 h kuluessa siitä, kun toimialueen turvallisuustilanteessa on tapahtunut muutos
Konsulikomennuskuntien lähtövalmius/ vastaanottaminen	Korkeintaan 6 h kuluessa lähettämispäätöksestä	Korkeintaan 6 h kuluessa lähettämispäätöksestä	Korkeintaan 6 h kuluessa lähettämispäätöksestä

Ulkoasiainhallinnolle asetettujen tavoitteiden mukaiset tunnusluvut

	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 tavoite
Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Työtyytyväisyys-barometrin johtajuus-indeksi	3,6	3,6	3,6
Työtyytyväisyys-barometrin osaamisen johtamisindeksi	3,6	3,6	3,7
Työhyvinvointi-indeksi	3,8	3,8	3,8
Työtyytyväisyys-barometrin vastaus-prosentti[1)]	UM 77 % UE 58 %	UM 80 % UE 60 %	UM 80 % UE 63 %
Terveysprosentti (sairauspäivättömien osuus henkilöstöstä)	51 %	52 %	53 %

[1)] UM= ulkoasiainministeriö, UE= ulkomaanedustustot

01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 201 254 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) kunniakonsulien menojen maksamiseen

2) valtion virastoille maksettavien tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen

3) ulkoasiainhallinnon toimialaan liittyvien tutkimusapurahojen maksamiseen

4) Suomeen suuntautuvien ministerivierailujen menojen ja niihin liittyvän tilapäisen työvoiman palkkioiden ja työnantajamaksujen maksamiseen.

Selvitysosa:

Ulkoasiainhallinnon toimintamenot vuonna 2014 (euroa)

Ministeriö, 955 henkilötyövuotta	**78 557 000**
Toimintamenot	15 000 000
Henkilöstömenot	63 557 000
Edustustot, 91 toimipistettä, 567 henkilötyövuotta[1)]	**86 087 000**
Toimintamenot	22 840 000
Henkilöstömenot	63 247 000

Ulkoasiainhallinnon toimintamenot vuonna 2014 (euroa)

Hallinnonalan toimialavastaavat menot	**36 610 000**
Tietohallinto	23 610 000
Kiinteistöhallinto	11 000 000
Turvallisuus	2 000 000
Yhteensä	**201 254 000**

[1)] Toimipisteiden lukumäärä alueittain: Eurooppa 33, Itä 7, Aasia ja Amerikka 26, Afrikka ja Lähi-itä 20 ja pysyvät ja erityisedustustot 5 toimipistettä

Edustustojen henkilöstömenoissa on esitetty lähetetyn henkilökunnan peruspalkkojen lisäksi seuraavat ulkomaan edustautumisen korvaukset: paikallis-, puoliso- ja lapsikorvaus, olosuhdekorvaus, lasten koulutuskorvaukset, hautajais-, kotiloma- ja tapaamismatkat, lähetetyn henkilöstön terveydenhuoltoon liittyvät korvaukset, varustaumiskorvaus, päivähoitokorvaus sekä muuttokorvaus. Paikalta palkatun henkilöstön henkilöstömenot sisältyvät edustustojen toimintamenoihin.

Hallinnonalan yhteisillä menoilla katetaan vuoden mittaan ko. toimialojen menoja sekä ministeriössä että edustustoissa.

Hallinnonalan julkisoikeudellisista suoritteista saamat tulot kertyvät pääasiassa edustustoista saatavista viisumituloista ja ne esitetään osana edustustojen toimintamenoja. Suurin osa tuotoista kertyy Suomen Venäjän edustustojen viisumituloista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	274 993	267 593	270 413
Bruttotulot	58 392	67 561	69 159
Nettomenot	216 601	200 032	201 254
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	36 170		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	24 028		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	52 783	63 997	64 231
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	14 425	20 582	17 575
— osuus yhteiskustannuksista	15 375	19 565	18 941
Kustannukset yhteensä	29 800	40 147	36 516
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	22 983	23 850	27 715
Kustannusvastaavuus, %	177	159	176

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina ulkoasiainhallinnon suoritteiden maksuista annetun asetuksen (1353/2011) mukaiset tulot sekä edustustojen pankkitilien korkotulot.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Edustustoverkon kattavuuden turvaaminen	3 000
Kansainvälisen aineiston tietoturva, Salve-hanke	-920
Kansalaisen sähköinen osallistumisympäristö (siirto momentille 25.01.01)	-20
Suomen Wienin suurlähetystön erityisasiantuntija, IAEA-hallintoneuvostojäsenyys (siirto momentilta 32.01.01)	74

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet	-240
UMA:n ylläpitomenot (siirto momentilta 26.40.01)	104
Valtionhallinnon kuriiritoiminta	250
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-646
Palkkausten tarkistukset	417
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-296
Toimintamenosäästö (HO)	-500
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-271
Yhteensä	952

2014 talousarvio	201 254 000
2013 I lisätalousarvio	45 000
2013 talousarvio	200 302 000
2012 tilinpäätös	204 459 000

21. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 974 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ministeriön hallinnonalan tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	180
Yhteensä	180

2014 talousarvio	974 000
2013 talousarvio	794 000
2012 tilinpäätös	478 000

29. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 627 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kehitysyhteistyöhön ja lähialueyhteistyöhön käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Arvonlisäverolain mukaan ministeriöiden kehitysyhteistyötä ja lähialueyhteistyötä varten kotimaasta ostamat palvelut ovat arvonlisäverollisia. Jotta arvonlisäverolla ei rasiteta Suomen kehitysyhteistyötä ja lähialueyhteistyötä arvonlisäveromenot budjetoidaan erikseen.

2014 talousarvio	19 627 000
2013 I lisätalousarvio	4 000 000
2013 talousarvio	18 127 000
2012 tilinpäätös	21 643 725

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainhallinnon toimitilojen rakennus- ja korjaushankkeisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle vuokrattujen tilojen peruskorjausluonteisten korjaus- ja muutostöiden maksamiseen.

Momentilta voidaan maksaa myös ennakkomaksuja. Niiden osalta määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

2014 talousarvio	4 000 000
2013 talousarvio	4 000 000
2012 tilinpäätös	6 000 000

10. Kriisinhallinta

Selvitysosa: Suomi on aktiivisesti mukana EU:n, YK:n ja keskeisten kriisinhallintaa toteuttavien kansainvälisten järjestöjen työssä osallistuen toiminnan ja sen edellyttämien valmiuksien kehittämiseen. Suomi osallistuu kriisinhallintatehtäviin eri puolilla maailmaa painopistealueiden ollessa Libanonissa, Afganistanissa, Afrikassa ja Kosovossa.

Sotilaallisessa kriisinhallintaosallistumisen alueelliset painopisteet ovat Libanonissa ja Afganistanissa, mutta myös muualla Lähi-idässä sekä Afrikassa. Suurin osallistumistaso tulee vuosina 2011—2013 tehtyjen linjausten mukaisesti olemaan UNIFIL-operaatiossa Libanonissa ja ISAF-operaatiossa Afganistanissa. Suomen toiminnassa korostuu myös kriisialueiden omien turvallisuusrakenteiden ja oikeusvaltiokehityksen tukeminen ja turvallisuustoimijoiden kouluttaminen. Operaatio-osallistumisen ohella pyritään panostamaan lisääntyvästi kriisinhallinnan koulutus-

osaamisen viemiseen. Tavoitteena on vahvistaa kehittyvien maiden omaa kriisinhallintakykyä, erityisesti Afrikassa.

Siviilikriisinhallinnassa osallistuminen on tarkoituksenmukaista keskittää niihin ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden kannalta merkittäviin operaatioihin, joissa Suomen panostuksella voidaan saavuttaa erityistä lisäarvoa ja vaikuttavuutta. Suurin osa Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisesta suuntautuu Euroopan unionin operaatioihin.

Sotilaallisiin ja siviilikriisinhallintatehtäviin palkattua henkilöstöä arvioidaan vuonna 2014 olevan noin 720 henkilöä.

20. Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 56 302 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (211/2006) tarkoitetun kriisinhallintahenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, muonanparannusraha- ja koulutusmenojen sekä valtion eläkemaksun ja kriisinhallintahenkilöstölle palvelusajaksi otetun henkilövakuutuksen kustannusten maksamiseen sekä sotilaallisen kriisinhallintahenkilöstön ryhmätapaturmavakuutusta vastaavien etuuksien maksamiseen ja niistä aiheutuvien hallintokulujen maksamiseen

2) kansainvälisen kriisinhallintayhteistyön puitteissa annettavaan koulutukseen ja sen materiaalikuluihin

3) kansainvälisen kriisinhallintatyön puitteissa yksittäisille maille annettavaan tukeen puolustussektorilla ja vakauttamistehtäviin konfliktien jälkeen

4) sellaisten kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden taloudelliseen tukemiseen, joihin Suomi ei lähetä henkilöstöä tai muutoin osallistu.

Käyttösuunnitelma (euroa)

01.	EU:n taisteluosastojen koulutus- ja valmiusajan menot	1 291 000
03.	Liberian kriisinhallintaoperaation menot (UNMIL-operaatio)	260 000
04.	Suomen Kosovon kriisinhallintajoukon menot (KFOR-operaatio)	2 392 000
05.	Yhteiset menot	6 600 000
06.	Suomen Bosnia-Hertsegovinan kriisinhallintajoukon menot (EUFOR/ ALTHEA-operaatio)	998 000
08.	SKJA:n menot (ISAF-operaatio), Afganistan	15 530 000
09.	Varalla käynnissä olevien operaatioiden lisämenoihin ja niiden jatkamiseen, mahdollisiin uusiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä muihin kriisinhallintamenoihin	1 666 000
10.	Atalanta-operaation menot	711 000
11.	EUTM/Somalian koulutusoperaation menot	833 000
14.	Libanonin kriisinhallintaoperaation menot	25 311 000
15.	EUTM/Malin koulutusoperaation menot	710 000
Yhteensä		56 302 000

Selvitysosa: Operaatioiden määrärahat on mitoitettu Suomen kriisinhallintajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti ottaen huomioon ne kriisinhallintaoperaatiot, joihin Suomi todennäköisesti tulee osallistumaan vuonna 2014. Näissä operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan vuonna 2014 olevan noin 590 sotilasta.

Pääosa momentin määrärahoista siirretään puolustusvoimien käyttöön. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot budjetoidaan puolustusministeriön pääluokkaan momentille 27.30.20.

YK:n maksamat palkkausmenokorvaukset on budjetoitu momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-6 500
Yhteensä	-6 500

2014 talousarvio	56 302 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	62 802 000
2012 tilinpäätös	36 699 363

21. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 360 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kriisinhallintatoimintaan ulkomailla osallistuvasta suomalaisesta siviilihenkilöstöstä aiheutuvien erityismenojen ja Suomen siviilikriisinhallintatoiminnasta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen

2) vaalitarkkailijoiden aiheuttamien menojen maksamiseen

3) siviilikriisinhallinnan tehtävissä toimivalle henkilöstölle otetun henkilövakuutuksen kustannusten maksamiseen

4) siviilikriisinhallinnan projekteihin ja koulutukseen

5) sellaisen rauhanvälittämistoiminnan ja siihen liittyvän kapasiteetin vahvistamiseen, johon Suomi osallistuu, menoihin.

Momentilta voidaan myöntää valtionavustusta.

Käyttösuunnitelma (euroa)

01.	Siviilikriisinhallinta	16 660 000
02.	Vaalitarkkailijat	300 000
03.	Rauhanvälittäminen	400 000
Yhteensä		17 360 000

Selvitysosa: Suomi on osallistunut siviilikriisinhallintaan viime vuosina 100—150 asiantuntijan vuotuisella vahvuudella. Nykyisellä määrärahatasolla tavoitteena on vakiinnuttaa Suomen lähettämien siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden lukumäärä keskimäärin 130—135 henkilöön.

Järjestöiltä saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-1
Tasomuutos	1
Yhteensä	0

2014 talousarvio	17 360 000
2013 talousarvio	17 360 000
2012 tilinpäätös	13 308 014

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Kehityspolitiikka on olennainen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen kehityspolitiikan päätavoitteena on äärimmäisen köyhyyden poistaminen ja ihmisarvoisen elämän turvaaminen kaikille YK:n vuosituhatjulistuksen kehitystavoitteiden mukaisesti. Lisäksi Suomi edistää köyhien aseman vahvistamista ja eriarvoisuuden vähentämistä. Köyhyyden poistamisen ohella kehityspolitiikalla autetaan löytämään ratkaisuja myös muihin globaaleihin haasteisiin.

Suomen kehityspolitiikka ja -yhteistyö on ihmisoikeusperustaista. Kehitysmaiden hallitukset ovat vastuussa toimistaan ennen kaikkea omille kansalaisilleen, mikä edellyttää oikeusvaltion periaatteiden noudattamista, hyvää hallintoa ja avoimuutta. Tavoitteena on, että köyhimmätkin ihmiset tuntevat oikeutensa ja kykenevät toimimaan niiden puolesta. Kehityspolitiikan muut pääperiaatteet ovat tuloksellisuus, vaikuttavuus, avoimuus ja johdonmukaisuus sekä keskittyminen vähiten kehittyneisiin maihin.

Suomen kehityspolitiikan ja -yhteistyön painopisteinä ovat valtioneuvoston kehityspoliittisen toimenpideohjelman mukaan ihmisoikeuksia edistävä, demokraattinen ja vastuullinen yhteiskunta, osallistava ja työllistävä vihreä talous, luonnonvarojen kestävä hallinta ja ympäristönsuojelu sekä inhimillisen kehityksen tukeminen. Kehityspolitiikan ja -yhteistyön läpileikkaavina tavoitteina ovat sukupuolten välinen tasa-arvo, eriarvoisuuden vähentäminen ja ilmastokestävyys, joita edistetään valtavirtaistamalla, kohdennetuilla toimilla sekä poliittisella vaikuttamistyöllä.

Suomen kehityspolitiikkaa toteutetaan kahdenvälisesti, alueellisesti ja EU-tasolla, monenkeskisesti, temaattisesti eri toiminta-aloihin liittyen sekä yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan kanssa. Kaikki nämä kanavat muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden, jonka tuloksena Suomen kehityspolitiikan vaikuttavuus maatasolla syntyy. Humanitaarisen avun tavoitteena on pelastaa ihmishenkiä, lievittää inhimillistä hätää ja ylläpitää ihmisarvoa kriisien aikana.

Suomen kehitysyhteistyö perustuu kehitysmaiden määrittämiin kehitystarpeisiin, maiden omiin kehityssuunnitelmiin ja -tavoitteisiin ottaen huomioon myös muun avunantajayhteistyön toiminnan sekä Suomen omat kehityspoliittiset linjaukset. Kehitysyhteistyön laatua parannetaan kehittämällä tulosperustaista toimintatapaa. Kehitysyhteistyön osapuolet vastaavat keskinäisten sitoumustensa täyttämisestä ja ovat yhdessä vastuussa kehitystulosten saavuttamisesta.

Suomen toiminnan painopiste on Afrikan ja Aasian vähiten kehittyneissä maissa. Kahdenvälistä yhteistyötä keskitetään pitkäaikaisiin kumppanuuksiin, jotta voidaan vähentää pirstaloitumista sekä rahoituksen että työn osalta.

Hallitus tavoittelee määrärahakehitystä, jolla 0,7 prosentin määrärahataso BKTL:sta voidaan saavuttaa. Vuoden 2014 kehitysyhteistyömäärärahojen tasoksi on talousarvioesityksessä arvioitu noin 0,55 % BKTL:sta.

Hallitusohjelman mukaisesti vuosina 2013—2014 varsinainen kehitysyhteistyön määräraha jäädytetään vuoden 2012 tasolle. Kehyspäätöksen mukaan hallitus tavoittelee kehitysyhteistyömäärärahojen BKTL-osuuden kasvua ohjaamalla päästöoikeuksien huutokaupasta kertyvät tulot kehitysyhteistyöhön ja samalla osana Suomen virallista kehitysapua myös ilmastorahoitukseen sitä mukaa kuin niitä kertyy. Suomi on sitoutunut kaikkein köyhimpien maiden (LDC-maat) saaman tuen osuuden säilyttämiseen vähintään 0,15 prosentissa BKTL:sta rahoituksen noustessa kohti 0,7 prosenttia. Tavoite otetaan huomioon kehitysyhteistyön suunnittelussa ja niiden saavuttamista seurataan säännöllisesti.

Kööpenhaminan ilmastopuitesopimuksen (UNFCCC) 15. osapuolikokouksessa vuonna 2009 Suomi sitoutui osana EU:n lyhyen aikavälin rahoituslupausta 110 milj. euron osuuteen vuosien 2010—2012 aikana. Tämän lisäksi Cancunin (2010) päätösten mukaan teollisuusmaiden tavoitteena on saada aikaan 100 miljardin USD vuotuinen rahoitusvirta kehitysmaiden ilmastotoimiin vuoteen 2020 mennessä. Tämä summa koostuu teollisuus- ja kehitysmaiden yksityisestä ja julkisesta rahoituksesta sekä innovatiivisista rahoituslähteistä. Pitkän aikavälin julkisen ilmastorahoituksen volyymista tai taakanjaosta ei ole vielä sovittu, joten Suomen maksuosuutta ei tiedetä, mutta vuonna 2009 tehtyjen arvioiden mukaan Suomen vuotuinen budjettirahoitteinen maksuosuus olisi 70—200 milj. euron välillä. Suomen tulee siis edelleen kasvattaa ilmastorahoituksen tasoa ja lyhyellä tähtäimellä tason tulee vähintään pysyä saavutetulla tasolla. Vuoden 2014 talousarvioesityksessä arvioitu Suomen ilmastorahoituksen osuus ulkoasiainministeriön hallinnonalalla on noin 93 milj. euroa.

Tuloksellisuus, vaikuttavuus ja johdonmukaisuus

Suomen kehityspolitiikan tavoitteiden saavuttaminen näkyy muutoksina ja kehityksenä yhteistyömaissa ja maailmanlaajuisesti. -Köyhyyden vähentäminen ja kestävän kehityksen edistäminen ovat moniulotteisia haasteita. Eri ulottuvuuksiin vaikuttamiselle ei ole olemassa yksiselitteisiä mittareita. Suomen tuki on osa kansainvälisen yhteisön ja kumppanimaan yhteistä panosta ja sillä myötävaikutetaan kehitykseen. Suomi on sitoutunut Pariisin julistuksen, sitä tukevan Accran toimintaohjelman ja Busanin loppuasiakirjan periaatteisiin. Niitä noudattamalla pyritään parempiin kehitystuloksiin.

Monenkeskisten toimijoiden johtokuntatyöskentelyssä ja muussa vaikuttamistoiminnassa Suomi edistää YK-järjestelmän uudistamista ja YK-järjestöjen sekä Maailmanpankin ja alueellisten kehityspankkien toiminnan tehokkuutta. Vaikuttamistoiminnan avuksi tullaan monenkeskisten toimijoiden osalta laatimaan vaikuttamisstrategioita.

Kotimaassa ulkoasiainministeriö kehittää omia ja muiden kehitysyhteistyötoimijoiden toimintatapoja linjauksilla, ohjeistuksilla ja koulutuksen keinoin. Toimintatapojen kehittämisessä keskitytään vahvistamaan hanke- ja ohjelmayhteistyön tuloksellisuutta maatasolla. Sekä Suomea että kumppanimaita kuormittavaa rahoituksen ja toiminnan pirstaloituneisuutta hallitaan vähentämällä hankkeiden määrää, edistämällä avunantajien välistä työnjakoa ja keskittämällä apua pitkäaikaisille yhteistyömaille ja -kumppaneille. Kehitysrahoituksen avoimuutta ja ennakoitavuutta pyritään parantamaan. Päästöoikeuksien huutokaupoista saatavien tulojen osalta ennakoitavuuden varmistamiseen liittyy haasteita, joihin pyritään mahdollisuuksien mukaan vastaamaan muun muassa identifioimalla sopivia rahoituskohteita ennakoidusti.

Suomen suurlähetystöt kumppanimaissa ovat keskeisessä roolissa, kun tuloksellisuutta parannetaan maatasolla. Edustustojen ja alueosastojen yhteistyönä laaditut maaohjelmat ohjaavat yhteistyötä pitkäaikaisten kumppanimaiden kanssa, ja niitä seurataan ja päivitetään vuosittain.

Kehitysyhteistyön evaluointitoimi toimeenpanee laajojen kokonaisuuksien evaluointeja. Evaluoinneissa noudatetaan OECD:n kehitysapukomitea DAC:n periaatteita. Alueosastot vastaavat kahdenvälisen yhteistyön seurannasta ja arvioinneista.

Kehityspoliittinen toimikunta- valtioneuvoston asettamana neuvoa-antavana elimenä arvioi kehitysyhteistyön laatua, vaikuttavuutta ja johdonmukaisuutta sekä seuraa määrärahakehitystä. Vuonna 2014 annetaan eduskunnalle vaikuttavuutta ja johdonmukaisuutta koskeva selonteko.

OECD:n kehitysapukomitea (DAC) on keskeisin kansainvälisen tason kehitysyhteistyön seurannasta ja raportoinnista vastaava elin. Suomi saa suosituksia kehitysapukomitean suorittamista neljän vuoden välein tehtävistä vertaisarvioista, joista tuorein on vuodelta 2012. YK seuraa vuosituhattavoitteiden edistymistä yksittäisten kehitysmaiden tasolla.

OECD/DAC:in tilastoinnissa seurataan myös ilmastorahoitushankkeita laadullisilla mittareita koskien ilmastonmuutoksen hillintää ja ilmastonmuutokseen sopeutumista. Suomi hyödyntää ilmastohankkeiden suunnittelussa ja seurannassa näitä mittareita.

Monenkeskistä kehitysyhteistyötä tullaan toteuttamaan kehityspoliittisen toimenpideohjelman mukaan tavoitteellisesti ja strategisesti. Yhteistyöstä on tehty strateginen analyysi ja vaikuttamistyötä terävöitetään keskittymällä rajallisiin kokonaisuuksiin. Monenkeskisten järjestöjen arvioinnissa Suomi on hyödyntänyt muun muassa OECD/DAC:n, MOPAN-verkoston (Multilateral Organizations Performance Assessment Network) ja Pariisin julistuksen toimeenpanon seurantamekanismin tuottamia aineistoja samoin kuin organisaatioiden sisäisten arviointien tuloksia. Suomi on aktiivisesti osallistunut monenkeskisten organisaatioiden arviointiprosesseihin.

Julkisen kehitysavun määrärahat ja maksatukset (milj. euroa) sekä maksatusten %-osuus BKTL:sta

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Määrärahat yhteensä	670,8	746,1	830,4	915,6	965,6	1 073,8	1 124,0	1 118,3
Maksatukset	658,6	711,1	789,7	923,6	1 007,6	1 012,7	1 026,7	
%-osuus BKTL:sta	0,39	0,40	0,43	0,54	0,55	0,52	0,53	

Valtion kehitysyhteistyöhön kohdistettavat määrärahat vuonna 2014 hallinnonaloittain (1 000 euroa)

Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla momentilla 24.30.66	879 384
Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muilla momenteilla	92 384
Sisäasiainministeriön hallinnonalalla	18 099
Valtiovarainministeriön hallinnonalalla	106 888
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla	1 430
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla	200
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla	1 181
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla	1 336
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla	1 577
Ympäristöministeriön hallinnonalalla	194
Yhteensä	1 102 673

50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Valtuus

Valtioneuvosto voi Teollisen yhteistyön rahasto Oy:stä annetun lain (291/1979) 3 §:n 4 momentin ja 3 a ja b §:n nojalla antaa määräämillään ehdoilla yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle sen luotonanto- ja takaustoiminnassa mahdollisesti syntyneitä tappioita sekä osake- ja osuussijoitusten menetyksiä ja arvonalennuksia ja valtio maksaa yhtiön ottamasta muusta kuin euromääräisestä lainasta mahdollisesti aiheutuvan kurssitappion. Sitoumuksia saa antaa siten, että niiden piiriin kuuluvien maksettujen luottojen, osake- ja osuussijoitusten ja takausten yhteinen pääomamäärä saa olla vasta-arvoltaan enintään 168 187 926 euroa ja nostettujen muiden kuin euromääräisten lainojen yhteinen pääoma enintään 100 000 000 euroa.

2014 talousarvio	—
2013 talousarvio	—
2012 tilinpäätös	—

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 891 844 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) kehitysyhteistyöhallintoon liittyvien valtion kulutusmenojen, ei kuitenkaan palkkausmenojen, maksamiseen

3) humanitaariseen apuun, johon tarkoitettuja määrärahoja voidaan käyttää muiden kuin kehitysmaiden avustamiseen vain poikkeuksellisen laajan humanitaarisen kriisin niin edellyttäessä kyseisen maan apupyyntöön pohjautuen ja vain mikäli valtioneuvosto niin päättää

4) Finnfundin toteuttamaan erityisriskirahoituksen tappioiden korvaamiseen

5) ministeriön ja Norjan ulkoministeriön, Britannian kehityspoliittisen osaston (DFID) ja Itävallan kehitysyhteistyöviraston (ADA) yhteistoimintahankkeiden menojen maksamiseen.

Momentin määrärahoista veloitetaan valtion virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitetuista kehitysyhteistyötehtävistä virastolle tai laitokselle aiheutuvat kustannukset.

Momentilta voidaan myöntää valtionavustusta.

Momentilta maksettaviin kulutus- ja investointimenoihin liittyvät arvonlisäveromenot saa maksaa hallinnonalan arvonlisäveromomentilta 24.01.29.

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Monenkeskinen kehitysyhteistyö	299 392 000
2.	Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö[1)]	255 760 000
3.	Euroopan kehitysrahasto	48 659 000
4.	Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	56 450 000
5.	Humanitaarinen apu	88 707 000
6.	Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus	8 176 000
7.	Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	2 600 000
8.	Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle	114 000 000
9.	Korkotuki-instrumentti	18 100 000
Yhteensä		891 844 000

[1)] Sisältää ministeriön ja Norjan ulkoministeriön yhteistoimintahankkeen menoja 460 000 euroa, ministeriön ja Britannian kehityspoliittisen osaston (DFID) yhteistoimintahankkeen menoja 11 500 000 euroa ja ministeriön ja Itävallan kehitysyhteistyöviraston (ADA) yhteistoimintahankkeen menoja 500 000 euroa.

Valtuus

Vuoden 2014 aikana saa tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2014 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 716 882 000 euroa ja hyväksyä enintään 90 000 000 euron arvosta Finnveran takaamia korkotukiluottoja, joille voidaan myöntää enintään 35 000 000 euroa valtion tukea. Tästä tuesta enintään 20 000 000 euroa saa kohdistua vuoden 2014 jälkeen.

Myöntö- ja sopimusvaltuuksien jakautuminen (euroa)

1.	Monenkeskinen kehitysyhteistyö	378 765 000
2.	Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	121 787 000
3.	Euroopan kehitysrahasto	-
4.	Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	32 720 000
5.	Humanitaarinen apu	25 800 000
6.	Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus	860 000
7.	Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	-
8.	Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle	136 950 000
9.	Korkotuki-instrumentti	20 000 000
Yhteensä		716 882 000

Selvitysosa:

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Kehitysyhteistyövaltuus						
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	648 693	500 709	370 651	227 766	877 990	2 625 809
Vuoden 2014 sitoumukset	-	191 307	245 320	222 855	57 400	716 882
Menot yhteensä	648 693	692 016	615 971	450 621	935 390	3 342 691

1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 299 392 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2014 jälkeisille vuosille yhteensä 378 765 000 euroa.

Tuki kohdennetaan YK:n alaisille järjestöille, ohjelmille ja rahastoille, kansainvälisille ja alueellisille kehitysrahoituslaitoksille yleisavustuksina, jäsenmaksuina ja maksuosuuksina, kumppanuushankkeisiin ja temaattisena tukena. Tukea ohjataan kehityspoliittisen toimenpideohjelman painopisteiden mukaisesti, jonka myötä Suomi vahvistaa panostusta monenkeskisiin järjestöihin ja kehitysrahoituslaitoksiin toimien niissä tavoitteellisesti ja strategisesti.

Monenkeskisen kehitysyhteistyön jakosuunnitelma (1 000 euroa, arvio)

YK-järjestöt	**117 730**
YK:n kehitysohjelma (UNDP)	22 000
YK:n lastenrahasto (UNICEF)	19 200
YK:n väestörahasto (UNFPA)	33 550
Muut	42 980
Maailmanpankkiryhmä	**102 774**
Kansainvälinen kehitysjärjestö (IDA)	92 427
Velkahelpotusohjelmat (HIPC, MDRI)	7 397
Maailmanpankkiryhmän kumppanuusohjelmat	2 950

Monenkeskisen kehitysyhteistyön jakosuunnitelma (1 000 euroa, arvio)

Alueelliset kehitysrahoituslaitokset	**52 451**
Afrikan kehityspankki (AfDB) ja Afrikan kehitysrahasto (AfDF)	45 861
Aasian kehityspankki (ADB) ja Aasian kehitysrahasto (AsDF)	6 050
Latinalaisen Amerikan kehityspankin (IDB), pääomankorotus	540
Muut monenkeskiset järjestöt	**25 837**
Maailmanlaajuinen ympäristörahasto (GEF)	14 325
Muut	11 512
Jakamaton	**600**
Yhteensä	**299 392**

Monenkeskisen kehitysyhteistyön myöntö- ja sopimusvaltuuksien jakosuunnitelma (1 000 euroa, arvio)

YK-järjestöt	**261 790**
YK:n kehitysohjelma (UNDP)	51 000
YK:n lastenrahasto (UNICEF)	66 000
YK:n väestörahasto (UNFPA)	105 550
Muut	39 240
Maailmanpankkiryhmä	**41 600**
Velkahelpotusohjelmat (HIPC, MDRI)	32 400
Maailmanpankkiryhmän kumppanuusohjelmat	9 200

Monenkeskisen kehitysyhteistyön myöntö- ja sopimusvaltuuksien jakosuunnitelma (1 000 euroa, arvio)

Muut monenkeskiset järjestöt	**75 375**
Maailmanlaajuinen ympäristörahasto (GEF)	42 975
Muut	32 400
Yhteensä	**378 765**

2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 255 760 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2014 jälkeisille vuosille yhteensä 121 787 000 euroa.

Maa- ja aluekohtaisen kehitysyhteistyön jakosuunnitelma (1 000 euroa, arvio)

Afrikka ja Lähi-itä	**164 460**
Pitkäaikaiset yhteistyömaat	**98 335**
Etiopia	14 000
Kenia	14 000
Tansania	31 000
Mosambik	24 393
Sambia	14 942
Hauraat valtiot	**17 353**
Etelä-Sudan	6 000
Sudan	50
Somalia	3 143
Palestiinalaisalueet	8 160
Afrikan alueellinen ja muu yhteistyö	**29 072**
Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	5 900
Itä- ja Länsi-Afrikka	10 275
Eteläinen Afrikka	12 897
Paikallinen yhteistyö	**7 240**
Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	940
Itä- ja Länsi-Afrikka	2 400
Eteläinen Afrikka	3 900
Yhteistoimintahankkeen DFIDn osuus	**11 500**
Yhteistoimintahankkeen ADAn osuus	**500**
Yhteistoimintahankkeen Norjan ulkoministeriön osuus	**460**
Aasia	**66 680**
Pitkäaikaiset yhteistyömaat	**27 050**
Nepal	20 300
Vietnam	6 750
Hauraat valtiot	**20 000**
Afganistan	20 000

Maa- ja aluekohtaisen kehitysyhteistyön jakosuunnitelma (1 000 euroa, arvio)

Alueellinen ja muu yhteistyö	**17 910**
Mekongin alueellinen ja temaattinen yhteistyö	14 000
Muu alueellinen ja temaattinen yhteistyö	3 910
Paikallinen yhteistyö	**1 720**
Latinalainen Amerikka	**11 820**
Alueellinen ja muu yhteistyö	**11 085**
Andien alueellinen yhteistyö	5 070
Keski-Amerikan alueellinen yhteistyö	4 000
Muu alueellinen ja temaattinen yhteistyö	2 015
Paikallinen yhteistyö	**735**
Länsi-Balkan	**1 500**
Länsi-Balkan	1 200
Paikallinen yhteistyö	300
Itä-Eurooppa ja Keski-Aasia	**10 700**
Itä-Eurooppa ja Keski-Aasia	9 600
Paikallinen yhteistyö	1 100
Jakamaton	**600**
Yhteensä	**255 760**

Maa- ja aluekohtaisen kehitysyhteistyön myöntö- ja sopimusvaltuuksien jakosuunnitelma (1 000 euroa, arvio)

Afrikka ja Lähi-itä	**83 472**
Pitkäaikaiset yhteistyömaat	**54 304**
Etiopia	400
Kenia	3 100
Tansania	8 500
Mosambik	23 000
Sambia	19 304
Hauraat valtiot	**11 518**
Somalia	11 518
Afrikan alueellinen ja temaattinen yhteistyö	**17 650**
Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	6 150
Itä- ja Länsi-Afrikka	4 900
Eteläinen Afrikka	6 600

Maa- ja aluekohtaisen kehitysyhteistyön myöntö- ja sopimusvaltuuksien jakosuunnitelma (1 000 euroa, arvio)

Aasia	**36 015**
Pitkäaikaiset yhteistyömaat	**24 115**
Nepal	24 115
Hauraat valtiot	**2 500**
Afganistan	2 500
Alueellinen ja temaattinen yhteistyö	**9 400**
Mekongin alueellinen ja temaattinen yhteistyö	7 900
Muu alueellinen ja temaattinen yhteistyö	1 500
Latinalainen Amerikka	**1 350**
Alueellinen ja temaattinen yhteistyö	**1 350**
Andien alueellinen yhteistyö	750
Muu alueellinen ja temaattinen yhteistyö	600
Länsi-Balkan	**950**
Länsi-Balkan	950
Yhteensä	**121 787**

Maa- ja aluekohtaisen kehitysyhteistyön lähtökohtana ovat yhteistyökumppanien kehitys-suunnitelmat ja köyhyydenvähentämisstrategiat. Suomen tuki kohdistetaan kehityspoliittisen ohjelman painopisteiden mukaisesti tavoitteena köyhyyden poistaminen ja ihmisarvoisen elämän turvaaminen kaikille YK:n vuosituhatjulistuksen kehitystavoitteiden mukaisesti käyttämällä eri kahdenkeskisen yhteistyön muotoja monipuolisesti ja toisiaan täydentäen. Hauraiden valtioiden erityistarpeet huomioidaan tukemalla niitä kohti rauhaa ja kehitystä. Tukea ohjataan myös alueelliseen yhteistyöhön. Käyttösuunnitelmakohtaan osoitettuja määrärahoja käytetään edustustoissa paikallisen yhteistyön hankkeisiin.

3. Euroopan kehitysrahasto

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 48 659 000 euroa.

Tuki kohdennetaan EU:n ja AKT-maiden (Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren -maiden) väliseen kehitys- ja muuhun yhteistyöhön Eurooppalaisen kehityspoliittisen konsensuksen ja Cotonou-kumppanuussopimuksen linjausten mukaisesti, sekä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen neljännessä osassa tarkoitettujen merentakaisten maiden ja alueiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Cotonoun sopimukseen perustuva kehitys- ja muu yhteistyö AKT-maille rahoitetaan Euroopan Kehitysrahastosta (European Development Fund, EKR).

4. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 56 450 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2014 jälkeisille vuosille yhteensä 32 720 000 euroa. Tukea kohdennetaan YK:n alaisten järjestöjen, ohjelmien ja rahastojen sekä kehitysrahoituslaitosten alaisiin temaattisiin ohjelmiin. Käyttösuunnitelmakohdan jakamatonta määrärahaa tullaan kohdentamaan demokratiatukea koskeviin hankkeisiin. Tukea kohdennetaan myös humanitaariseen miinatoimintaan.

Käyttösuunnitelmakohdasta voidaan myöntää tukea myös Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen (CIMO) hallinnoimiin korkeakoulujen vaihto-ohjelmaan (North South South) ja korkea-asteen oppilaitosten kapasiteetin vahvistamisen tukiohjelmaan yhteensä enintään 5 700 000 euroa.

5. Humanitaarinen apu

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 88 707 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2014 jälkeisille vuosille yhteensä 25 800 000 euroa.

Tuki kohdennetaan tarvelähtöisesti katastrofien, kriisien ja aseellisten konfliktien uhreille puolueettomuuden, tasapuolisuuden ja humaanisuuden periaatteita noudattaen. Humanitaarisen avun tavoitteena on ihmishenkien pelastaminen, ihmisten hädän lievittäminen ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevien auttaminen. Humanitaarinen apu ohjataan kansainvälisten ja kotimaisten humanitaaristen avustusjärjestöjen kautta.

Humanitaarisesta avusta rahoitetaan myös keskeisten kansainvälisten humanitaaristen järjestöjen yleisavustukset, joita ovat: YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR), YK:n Palestiinan

pakolaisten avustusjärjestö (UNRWA), YK:n humanitaarisen avun koordinaatioyksikkö (OCHA), YK:n keskitetty hätäapurahasto (CERF) ja YK:n kansainvälinen strategia tuhojen vähentämiseksi (UNISDR), jolle ehdotetaan yhteensä 2 800 000 euroa myöntö- ja sopimusvaltuuksia. Humanitaarisesta avusta rahoitetaan myös Punaisen Ristin Kansainvälistä Komiteaa (ICRC) ja Maailman elintarvikeohjelmaa (WFP), jolle ehdotetaan yhteensä 23 000 000 euroa myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2013 jälkeisille vuosille.

Humanitaarisen avun tuloksellisuutta seurataan humanitaarista apua antavien avustusjärjestöjen omien tuloksellisuutta arvioivien tunnuslukujen avulla.

6. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 8 176 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2014 jälkeisille vuosille yhteensä 860 000 euroa.

Määrärahat kohdennetaan seuraaviin käyttötarkoituksiin: kehityspoliittinen suunnittelu- ja tutkimustoiminta, kehitysyhteistyön henkilöstön koulutus- ja valmennustoiminta, kehitysviestintä ja kehityskasvatus, vapaaehtoisrahoitus OECD:n kehitysapukomitean alaiseen työhön sekä kehitysyhteistyön tietojärjestelmien ja muun kehitysyhteistyöhallinnon kehittämiseen.

Käyttösuunnitelmakohdasta voidaan myöntää Suomen Akatemian hallinnoimaan kehitystutkimukseen määrärahaa enintään 2 950 000 euroa.

7. Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 2 600 000 euroa.

Määrärahat kohdennetaan kehitysyhteistyön sisällön, laadun ja hallinnollisten toimintatapojen sekä varainkäytön tehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden vahvistamiseksi.

8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 114 000 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2014 jälkeisille vuosille yhteensä 136 950 000 euroa.

Tuesta noin 70 % kohdennetaan kumppanuusjärjestöjen kautta ja loput muiden kansalaisjärjestöjen kautta. Tuki kehitysyhteistyötiedotukselle on tarkoitettu kansalaisjärjestöjen Suomessa tapahtuvaan viestintään ja kehityskasvatukseen. Lisäksi tukea voidaan myöntää kansainvälisille kansalaisjärjestöille (INGOt) ja EU-rahoitteisten hankkeiden kansallisiin osuuksiin. Suomen Unicefille, Suomen UN Womenille ja Suomen Pakolaisavulle voidaan myöntää harkinnanvaraista tukea niiden kotimaassa harjoittamaan toimintaan enintään yhteensä 1 000 000 euroa vuonna 2014. Kumppanijärjestöjen toiminnan tuloksellisuutta seurataan järjestöjen kehittämien vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta arvioivien tunnuslukujen pohjalta. Järjestöt raportoivat avun tuloksista ja tuotoksista. Kehitysyhteistyötuen käytön oikeellisuuden ja tuloksellisuuden seuranta perustuu vakiintuneisiin kansalaisjärjestöjen ja ministeriön välillä sovittuihin laadunvarmistuskäytäntöihin.

9. Korkotuki-instrumentti

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 18 100 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2014 jälkeisille vuosille yhteensä 20 000 000 euroa. Lisäksi ehdotetaan, että uusia korkotukiluottoja saa vuonna 2014 hyväksyä enintään 90 000 000 euron edestä.

Valtioneuvoston Suomen kehityspoliittisessa toimenpideohjelmassa on päätetty, että korkotukiluotot korvataan muilla yksityisen sektorin yhteistyömuodoilla. Tämän johdosta uusia hankkeita ei oteta valmisteluun. Koska hankkeiden valmisteluprosessi on pitkä ja kustannuksista vastaa kumppanimaa ja/tai vientiyritys, valikoitujen pitkälle valmistelussa eh-

tineiden hankkeiden valmistelua kuitenkin jatketaan.

Määrärahat kohdennetaan tukemaan kehitysmaiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä OECD:n vientiluottoja ja korkotukiluottoja koskevan niin sanotun konsensussopimuksen mukaisesti. Kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista on säädetty laissa kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista (1114/2000).

Määrärahaa käytetään myös myönnettyjen luottojen käytön seurantaan ja valvontaan sekä uusien hanke-esitysten valmisteluun ja arviointiin sekä hankkeisiin liittyvään teknisen avun tukemiseen.

Yhteistoimintahankkeista saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteistoimintahankkeiden menot	-750
Yhteensä	-750

2014 talousarvio	891 844 000
2013 I lisätalousarvio	32 655 000
2013 talousarvio	892 594 000
2012 tilinpäätös	893 520 000

88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) uusien osakkeiden merkitsemisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

2014 talousarvio	10 000 000
2013 talousarvio	10 000 000
2012 tilinpäätös	14 999 780

90. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa:

Kioton joustomekanismit

Tavoitteena on vahvistaa Suomen toimintaa kansainvälisessä ympäristöpolitiikassa, mihin pyritään mm. toteuttamalla Kioton pöytäkirjan joustomekanismeja kehitys- ja muissa maissa. Ulkoasiainministeriö huolehtii ns. puhtaan kehityksen mekanismin kautta hankittavista päästövähenemistä hallituksen energia- ja ilmastopoliittisen strategian mukaisesti.

Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi tehostaa toimintaansa pohjoisilla alueilla tehtävässä alueellisessa yhteistyössä. Toiminnassa painotetaan ensisijaisesti pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa sekä monenvälistä yhteistyötä pohjoisissa alueneuvostoissa, kuten Itämeren valtioiden neuvostossa, Barentsin euroarktisessa neuvostossa ja Arktisessa neuvostossa. Lisäksi tuetaan hallituksen Venäjä-toimintaohjelman toimeenpanoa, jossa yhtenä keskeisenä painopistealueena on Suomen ja Venäjän välisen liikkuvuuden edistäminen.

Pohjoisen ulottuvuuden tavoitteita ovat mm. ympäristönsuojelu, terveyden edistäminen sekä alueellisten liikenne- ja logistiikkaratkaisujen kehittäminen. Lisäksi yhteistyötä pohjoisilla alueilla ohjaavat EU:n Itämeri-strategian ja Suomen arktisen strategian tavoitteet.

50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 696 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhteisöille.

Kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotukseen varatusta määrärahasta osoitetaan Eurooppalainen Suomi ry:lle 249 000 euroa ja Vaihtoehto EU:lle Tiedotuskeskus ry:lle 51 000 euroa sekä Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleihin liittyvään tiedotukseen 100 000 euroa.

Käyttösuunnitelma (euroa)

Kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotus, ml. Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleihin liittyvä tiedotus	583 000
Suomen YK-liitto	284 000
Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi	62 000
Saamelaisneuvosto	71 000
Etyjin toimintaa tukevat järjestöt sekä ihmisoikeusjärjestöt	28 000
SPR:n kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja Geneven sopimusten tunnetuksi tekeminen Suomessa	62 000
Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto KATU	95 000
Suomen Atlantti-seura	89 000
Crisis Management Initiative ry	389 000
Muut kansainvälistä toimintaa harjoittavat järjestöt	33 000
Yhteensä	1 696 000

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotus; Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleihin liittyvä tiedotus	100
Kuurojen maailmanliitto	-50
Tasomuutos	-97
Yhteensä	-47

2014 talousarvio	1 696 000
2013 talousarvio	1 743 000
2012 tilinpäätös	1 792 799

51. Hädänalaisten avustaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 45 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) konsulipalvelulain mukaan hädänalaisessa asemassa olevien henkilöiden kotiuttamisesta ja avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) edellisistä aiheutuviin tileistä poistoihin

3) avustuksien maksamiseen ulkomailla.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	6
Yhteensä	6

2014 talousarvio	45 000
2013 talousarvio	39 000
2012 tilinpäätös	38 020

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 86 507 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Maksuosuus Pohjoismaiden ministerineuvoston talousarvioon	24 592 000
Maksuosuus YK:n talousarvioon	11 180 000
Maksuosuus YK:n rauhanturvajoukoille	30 059 000
Maksuosuudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille	2 897 000
Kemiallisen aseen kieltojärjestön jäsenmaksu (OPCW)	395 000
Euroopan Neuvoston jäsenmaksut	3 530 000
OECD:n jäsenmaksu	2 437 000
WTO:n jäsenmaksu	970 000
Maksuosuudet Etyjin talousarvioihin	3 835 000
Ydinkoekieltosopimus; Suomen maksuosuus valmistelukomitean kustannuksista	580 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Maksuosuus kansainväliselle rikostuomioistuimelle (ICC)	1 012 000
Muut jäsenmaksut	5 020 000
Yhteensä	86 507 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Suomen maksuosuus Euroopan neuvostolle	41
Suomen maksuosuus Kansainväliselle rikostuomioistuimelle (ICC)	92
Valuuttakurssivaikutus	764
Ydinkoekieltosopimus; Suomen maksuosuus valmistelukomitean kustannuksiin (CBTO)	101
Tasomuutos	-4 542
Yhteensä	-3 544

2014 talousarvio	86 507 000
2013 talousarvio	90 051 000
2012 tilinpäätös	83 778 000

67. Kansainvälisen ilmastosopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansainvälisen ilmastosopimuksen alaiseen yhteistyöhön kehitysmaiden kanssa

2) Suomen Kioton joustomekanismeja koskevan koeohjelman ja sen hankkeiden kustannuksiin.

Selvitysosa: Energia- ja ilmastopoliittisen strategian mukaisesti ulkoasiainministeriö huolehtii ns. puhtaan mekanismin kautta hankittavista päästövähenemistä. Koeohjelman kustannusten osalta määrärahat osoitetaan ulkoasiainministeriölle. Koeohjelman kustannuksiin kuuluu myös eräitä ns. yhteistoteutushankkeisiin kuuluvia kustannuksia.

2014 talousarvio	500 000
2013 talousarvio	500 000
2012 tilinpäätös	500 000

68. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa tukeviin hankkeisiin

2) Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen monenvälisiin hankkeisiin

3) hallituksen Venäjä-toimintaohjelman toimeenpanoa tukeviin hankkeisiin

4) kansainvälisten rahoituslaitosten yhteydessä toimivien rahastojen tukemiseen

5) kansainvälisissä järjestöissä, rahoituslaitoksissa tai näitä vastaavissa organisaatioissa toimivien asiantuntijoiden rahoittamiseen

6) Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyöhön sekä Venäjä-toimintaohjelman toimeenpanon tukemiseen liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla edistetään Suomen kansallisia tavoitteita Itämeren alueen yhteistyössä sekä tuetaan uudistetun arktisen strategian toimeenpanoa. Tavoitteena on edistää kansainvälisen rahoituksen ohjautumista Suomelle tärkeisiin hankkeisiin.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Itämeren alueen ja pohjoisen ulottuvuuden yhteistyö	1 300 000
Arktisen ja Barentsin alueen yhteistyö	1 300 000
Venäjä-toimintaohjelman toimeenpano	600 000
Yhteensä	3 200 000

2014 talousarvio	3 200 000
2013 talousarvio	3 200 000

95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ulkoasiainministeriön vahvistamien tilikurssien ja pankkien virallisten päivänkurssien välisten laskennallisten kurssierojen kattamiseen

2) muiden valuuttamääräisten ulkomaisten maksujen laskennallisten kurssierojen kattamiseen.

2014 talousarvio	1 000 000
2013 talousarvio	1 000 000
2012 tilinpäätös	288 701

Pääluokka 25
OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Yhteiskunnallinen kehitys heijastuu oikeusministeriön hallinnonalaan oikeusjärjestelmän moninaistumisena ja kansainvälistymisenä. Toisaalta perus- ja ihmisoikeuksien merkitys kasvaa. Samaan aikaan kuitenkin julkisen talouden rahoitusmahdollisuudet asettavat rajat oikeusvaltion ylläpitämiselle ja kehittämiselle.

Oikeuslaitos yhteiskunnan toimivuuden ja yhteiskuntarauhan ylläpitäjänä on oikeusvaltion kulmakivi. Korkealaatuinen ja tehokas oikeuslaitos lisää turvallisuutta ja hyvinvointia sekä yhteiskunnan kilpailukykyä ja hallinnon toimivuutta. Se myös säästää kustannuksia muilla hallinnonaloilla ja edistää yhteiskunnan taloudellista toimivuutta ja voi myös osaltaan estää syrjäytymiskehitystä.

Oikeusjärjestyksen monimutkaisuus ja pirstoutuneisuus sekä sääntelyn suuri määrä heikentävät lainsäädännön hallittavuutta. Tämä edellyttää koko valtioneuvoston lainvalmistelun johtamisen ja yhtenäisten menettelytapojen kehittämistä. Lisäksi on pyrittävä aktiivisesti vaikuttamaan Euroopan unionin lainsäädännön sisältöön ja laatuun, koska unionilla on suuri rooli säädösvalmistelun käynnistäjänä.

Kotitalouksien velkaantumisaste on noussut voimakkaasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Asuntovelkojen pääomat ovat kasvaneet merkittävästi. Uusien maksuhäiriömerkintöjen ja luottotietorekisteriin merkittyjen henkilöiden määrä on jatkanut kasvuaan. Kuluttajien uusista maksuvaikeuksista kertovat velkomistuomiot ovat lisääntyneet. Vuoden 2013 aikana voimaan tulevan pikaluottolainsäädännön kiristymisen uskotaan vähentävän yleisiin tuomioistuimiin saapuvien velkomus- ja insolvenssiasioiden sekä hieman vähentävän ulosottoon saapuvien asioiden määriä. Vaikean taloudellisen tilanteen oletetaan kuitenkin edelleen pitävän näiden asioiden ja konkurssien määrän suurena.

Ulkomaalaisasioiden ja talousrikollisuuteen liittyvien veroasioiden määrien voidaan arvioida kasvavan. Ratkaisujen viipyminen hallintotuomioistuimissa käsiteltävissä asioissa aiheuttaa paitsi haittaa asianosaisille ja välittömiä kustannusvaikutuksia muilla hallinnonaloilla myös välillisiä vaikutuksia kansantalouteen, kuten työllisyyteen ja verotuloihin. Merkittäviä kustannuksia syntyy esimerkiksi julkisia hankintoja, ulkomaalaisasioita, maankäytön suunnittelua, rakentamista ja liikenneyhteyksiä sekä ympäristölupia koskevien ratkaisujen viipymisestä.

Suomen rikollisuustilanne on pysynyt viime vuosina melko vakaana ja kaikkien rikosten väkilukuun suhteutettu määrä on kansainvälisesti vertaillen alhainen. Vuonna 2012 poliisin tietoon tulleen rikollisuuden määrä oli edellistä vuotta pienempi. Vakavin väkivalta näyttäisi olevan vähentymässä, sillä henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia tuli vuonna 2012 poliisin tietoon

edeltävää vuotta vähemmän ja henkirikosten määrä oli alhaisin vuoden 1970 jälkeen. Lapsia surmattiin vuonna 2012 poikkeuksellisen paljon (12). Määrää nostivat moniuhriset perhesurmat. Omaisuusrikosten määrä laski vuoteen 2011 nähden selvästi. Erityisesti vapaa-ajan asuntoihin, liikkeisiin ja moottoriajoneuvoihin kohdistuneiden rikosten määrät laskivat. Sen sijaan seksuaali-, huumausaine- ja petosrikosten määrät kasvoivat.

Kehitys eri rikoslajeissa johtuu sekä rikollisuuden todellisista muutoksista että siitä, miten aktiivisesti rikoksen uhriksi joutuneet ilmoittavat rikoksista poliisille. Ilmitulleiden rikosten määrään vaikuttavat myös viranomaisten valvonnan tehokkuus ja suuntautuminen.

Suomessa vankiluku, yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien määrä ja tilastoidun rikollisuuden määrä ovat kaikki laskussa. Tämä vallitseva kriminaalipoliittinen kehitys on eurooppalaisittain ainutlaatuinen.

Turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta mittaavan kansallisen uhritutkimuksen mukaan joka kymmenes 15—74 -vuotias suomalainen oli vuoden aikana joutunut väkivallan kohteeksi ja joka kolmas oli pelännyt joutuvansa väkivallan uhriksi iltaisin kodin ulkopuolella. Väkivallan kohteeksi joutuminen ei näytä aiempien tutkimusten tietoihin verrattuna ainakaan merkittävästi muuttuneen. Kyselyn tulokset eivät ole suoraan vertailukelpoisia edellisiin uhritutkimuksiin, koska sekä tietosisältö että tietojen keruutapa poikkeavat aikaisemmasta.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Oikeusministeriön hallinnonalan keskeiset yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Lainsäädäntö on oikeasuhteista ja tehokasta sekä selkeää ja ymmärrettävää.

— Kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa valmisteluun ja päätöksentekoon vahvistetaan.

— Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä edistetään.

— Tuomioistuimet ja oikeusapu turvaavat palvelukyvyltään, osapuolille aiheutuvilta kustannuksiltaan sekä käsittelyajoiltaan oikeusturvan tosiasiallisen toteutumisen kansallisen lainsäädännön ja Suomea koskevien kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

— Velallisten selviytymistä edistetään maksuhäiriöpolitiikalla.

— Luottotappioita torjutaan tehokkaalla perinnällä.

— Rikollisuutta ja rikollisuuden haittoja vähennetään. Erityisesti vähennetään väkivaltarikollisuutta.

— Uusintarikollisuutta vähennetään parantamalla rangaistusta suorittavan edellytyksiä rikoksettomaan elämäntapaan.

— Turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta parannetaan.

— Oikeudenmukainen rikosvastuu toteutuu tehokkaasti ja laadukkaasti asianosaisten oikeusturva huomioon ottaen.

Perusoikeudet, valtiollinen järjestelmä ja demokratia

Tavoitteena on, että lainsäädäntö on toimivaa, selkeää ja ymmärrettävää. Tämä edistää hallituksen poliittisten tavoitteiden saavuttamista, parantaa kansalaisten ja yritysten oikeusturvaa sekä vähentää hallinnon ja oikeuslaitoksen työtä.

Vaikuttavuustavoitteena on vahvistaa kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa valmisteluun ja päätöksentekoon sekä edistää kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä.

Tavoitteena on parempi ihmis- ja perusoikeuksien toteutumisen seuranta.

Euroopan unionissa tavoitteena on edistää toimielinten asiakirjajulkisuuden toteutumista sekä hyvän hallinnon periaatteiden noudattamista.

Oikeusturva

Oikeusturva on kokonaisuus, joka muodostuu muun muassa tosiasiallisesta pääsystä oikeuteen, oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä, annettujen ratkaisujen laadusta ja niiden antamiseen käytetystä ajasta. Vaikuttavuustavoitteena on oikeusturvan tosiasiallinen turvaaminen.

Vuonna 2012 Euroopan ihmisoikeustuomioistuin antoi viisi (5 vuonna 2011) suomalaisen oikeudenkäynnin kestoa koskevaa ratkaisua, joista yksikään ei ollut langettava (2 vuonna 2011). Kahdessa tapauksessa päästiin sovintoon (2 vuonna 2011) ja kolmessa (1 vuonna 2011) hallitus antoi Suomen puolesta yksipuolisen julistuksen. Ihmisoikeustuomioistuimen antamien ratkaisujen ja langettavien tuomioiden määrää on vähentänyt muun muassa oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämistä koskevan lain (362/2009) voimaantulo vuoden 2010 alussa. Vuonna 2012 yleiset tuomioistuimet käsittelivät lain nojalla 26 asiaa (48 vuonna 2011), joissa hylkäävä tuomio annettiin 12 asiassa (11 vuonna 2011). Vuonna 2012 viivästymisiä korvattiin kansallisen lainsäädännön perusteella 76 000 eurolla (156 300 eurolla vuonna 2011). Sekä käsiteltävien asioiden että korvausten määrä on ollut laskussa.

Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämistä koskevan lain soveltamisala laajeni 1.6.2013 hallintotuomioistuimiin ja lautakuntiin, jotka soveltavat hallintolainkäyttölakia.

Keskimääräiset käsittelyajat ovat tuomioistuimissa kohtuulliset, mutta osa oikeudenkäynneistä kestää liian pitkään. Asianosaisen kannalta on ratkaisevaa käsittelyn kokonaiskesto ja siihen kiinnittää huomiota myös ihmisoikeustuomioistuin arvioidessaan oikeudenkäynnin keston kohtuullisuutta. Kokonaiskäsittelyajasta tulee siten ottaa vastuu asian käsittelyn kaikissa vaiheissa muun muassa seuraamalla erityisesti kussakin tuomioistuinasteessa yli vuoden viipyneitä asioita ja edistämällä niiden nopeaa käsittelyä.

Tuomioistuinten keskimääräisissä käsittelyajoissa on myös alueellisia eroja. Jotta oikeusturva toteutuisi yhdenvertaisesti, käsittelyaikaeroja pyritään supistamaan.

Oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan tavoitteena on, että asiakkaat saavat tarvitsemansa asiantuntevan avun oikeaan aikaan ja kohtuullisin kustannuksin. Syrjäytymistä voidaan ehkäistä antamalla asianosaisille oikeudellista apua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Oikeusaputoimistojen oikeudellisen neuvonnan ja riitaisten asioiden vapaamuotoisen sovittelun avulla voidaan riidat ratkaista nopeasti sekä vähentää tuomioistuimiin saapuvien asioiden määrää.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö korostaa epäillyn oikeutta neuvotella avustajan kanssa jo ennen kuulustelujen alkamista. Tämän vuoksi avustajat osallistunevat enenevässä määrin myös kuulusteluihin. Vaikka kansallinen lainsäädäntömme takaa jo nyt nämä epäillyn oikeudet, niiden käytön arvioidaan lisääntyvän ihmisoikeustuomioistuimen käytännön vuoksi. Tämän vuoksi oikeusavun kustannukset lisääntyvät.

Maksuhäiriöpolitiikan yhteiskunnallisina vaikuttavuustavoitteina on edistää velallisten selviytymistä ja torjua luottotappioita. Velallisen taloudellisen tilanteen nopealla selvittämisellä ja oikeiden toimenpiteiden valinnalla ehkäistään velkaongelmien syvenemistä ja turvataan velkojan saatavia. Luottotappioiden torjunnassa tavoitteena on saada aikaan hyvä perintätulos ja käsitellä asiat joutuisasti.

Osa luottotappioiden vähentämiseen tähtäävää toimintaa on talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuminen. Valtakunnalliseksi laajentuneen ulosoton erikoisperinnän arvioidaan yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa tehostavan rikoshyödyn poisottamista ja parantavan perintätulosta puuttumalla velallisten väärinkäytöksiin ja täytäntöönpanon välttelyyn ulosotossa. Konkursseihin liittyvä talousrikollisuuden torjunta on keskeinen osa Konkurssiasiamiehen toimiston toimintaa.

Oikeusturvan vaikuttavuustavoitteita toteuttavat toimenpiteet ja toiminnalliset tavoitteet esitetään lainsäädännön osalta luvussa 25.01, tuomioistuinten, oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan osalta luvussa 25.10 ja maksuhäiriöpolitiikan osalta luvussa 25.20.

Kriminaalipolitiikka

Kriminaalipolitiikan vaikuttavuustavoitteina ovat rikollisuuden ja rikollisuuden haittojen vähentäminen sekä turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen parantaminen. Erityisesti pyritään vähentämään väkivaltarikollisuutta sekä parannetaan uhrien asemaa. Nämä edellyttävät useiden hallinnonalojen yhteistä tavoitteenasettelua ja yhteisiä toimintalinjoja.

Vaikuttavuustavoitteina ovat myös uusintarikollisuuden vähentäminen parantamalla rangaistusta suorittavan edellytyksiä rikoksettomaan elämäntapaan sekä oikeudenmukaisen rikosvastuun toteuttaminen tehokkaasti ja laadukkaasti asianosaisten oikeusturva huomioon ottaen.

Kriminaalipolitiikan vaikuttavuustavoitteita toteuttavat toimenpiteet ja toiminnalliset tavoitteet esitetään rikoksentorjunnan ja lainsäädännön osalta luvussa 25.01, syyttäjäntoimen osalta luvussa 25.30 ja rangaistusten täytäntöönpanon osalta luvussa 25.40.

Arjen oikeussuhteet

Vaikuttavuustavoitteena on turvata kansalaisten toiminnan selkeät oikeudelliset puitteet ja mahdollistaa valinnan vapaus ja siten lisätä yhteiskunnan, talouden ja kansalaisten toimeliaisuutta ja hyvinvointia. Tavoitteena on myös huolehtia lainsäädännössä heikomman osapuolen suojaamisesta, erityisesti kuluttajansuojassa ja perheoikeudessa.

Arjen oikeussuhteiden vaikuttavuustavoitteita toteuttavat toimenpiteet esitetään luvussa 25.01.

Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Toiminnassa noudatetaan sukupuolten välisen tasa-arvon periaatteita. Lainvalmisteluhankkeista valitaan vuosittain 1—2 tarkasteltavaksi erityisesti tasa-arvonäkökulmasta. Tavoitteena on myös sisällyttää sukupuolinäkökulma vuosittain 1—2 valitun muun kuin säädösvalmisteluhankkeen tai ohjelman tavoitteisiin ja arviointiin. Tulosohjauksen käyttöä lisätään asteittain tasa-arvosuunnitelmien laatimisen ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen laajentamiseksi hallinnonalan virastoissa.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan on kirjattu useita oikeusministeriön päävastuulla olevia hankkeita, joissa kiinnitetään huomiota sukupuolinäkökulmaan ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseen.

Vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Aiempi valtionhallinnon tuottavuusohjelma on vuonna 2011 korvattu uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. Hallitusohjelman mukaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan. Hallituksen kehyspäätösten mukaiset määrärahaleikkaukset edellyttävät uusia, toiminnan vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta parantavia toimenpiteitä. Toimenpiteitä valmistellaan osana hallitusohjelman mukaista oikeusturvaohjelmaa sekä Rikosseuraamuslaitoksen sopeuttamisohjelmaa. Niissä keskeistä on edelleen noudattaa johdonmukaista ja kestävää, henkilöstön työhyvinvointia tukevaa henkilöstöpolitiikkaa. Oikeusministeriön asettama neuvottelukunta on ehdottanut oikeusturvaohjelmaksi Oikeudenhoidon uudistamisohjelmaa vuosille 2013—2025, johon sisältyy myös ehdotus vuosien 2013—2016 kehyspäätöksen edellyttämäksi sopeuttamisohjelmaksi.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Ministeriö ja hallinto**	**123 650**	**123 176**	**128 974**	**5 798**	**5**
01.	Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 582	26 718	26 944	226	1
(02.)	Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1	1	—	-1	-100
03.	Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 160	6 764	6 780	16	0
04.	Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 042	2 068	2 066	-2	0
20.	Erityismenot (arviomääräraha)	9 086	10 330	10 865	535	5
21.	Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	163	207	251	44	21
29.	Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	57 386	55 000	60 000	5 000	9
50.	Avustukset (kiinteä määräraha)	3 776	4 088	4 068	-20	0
51.	Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	17 454	18 000	18 000	—	0
10.	**Tuomioistuimet ja oikeusapu**	**354 294**	**360 745**	**364 636**	**3 891**	**1**
01.	Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 846	8 964	8 979	15	0
02.	Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 774	10 932	10 945	13	0
03.	Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	245 587	253 965	257 326	3 361	1
04.	Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 597	29 398	29 278	-120	0
05.	Yleisen edunvalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 461	13 586	12 958	-628	-5
50.	Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	47 029	43 900	45 150	1 250	3

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
20.	**Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta**	**103 940**	**106 487**	**105 062**	**-1 425**	**-1**
01.	Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	103 940	106 487	105 062	-1 425	-1
30.	**Syyttäjät**	**45 312**	**45 947**	**45 806**	**-141**	**0**
01.	Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	45 312	45 947	45 806	-141	0
40.	**Rangaistusten täytäntöönpano**	**230 583**	**231 853**	**233 962**	**2 109**	**1**
01.	Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	224 558	226 453	228 562	2 109	1
74.	Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	6 025	5 400	5 400	—	0
50.	**Vaalimenot**	**29 708**	**2 027**	**17 249**	**15 222**	**751**
20.	Vaalimenot (arviomääräraha)	29 708	2 027	17 249	15 222	751
	Yhteensä	**887 486**	**870 235**	**895 689**	**25 454**	**3**
	Henkilöstön kokonaismäärä	9 283	9 274	9 150		

01. Ministeriö ja hallinto

Selvitysosa: Oikeusministeriö toiminta-ajatuksensa mukaisesti osana valtioneuvostoa luo oikeuspolitiikan linjoja, kehittää säädöspolitiikkaa ja ohjaa hallinnonalaansa. Oikeusministeriön tavoitteena on avoin, aktiivinen ja turvallinen yhteiskunta, jossa jokainen voi luottaa oikeuksiensa toteutumiseen. Oikeusministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tavoitteet vuodelle 2014.

Perusoikeudet, valtiollinen järjestelmä ja demokratia

Valtioneuvostossa otetaan käyttöön yhteiset menettelytavat ja työvälineet lainvalmistelutyön suunnitteluun, johtamiseen ja seurantaan. Lainvalmistelutyön osaamista parannetaan koulutuksella ja ohjeistuksella. Valtioneuvostossa laaditut säädösehdotukset tarkastetaan oikeusministeriössä lakitekniseltä kannalta.

Huolehditaan oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluvista Ahvenanmaan asioista sekä yhteensovitetaan valtioneuvostossa ministeriöiden hallinnonaloille kuuluvia Ahvenanmaan asioita. Jatketaan työtä Ahvenanmaan itsehallintojärjestelmän nykyaikaistamiseksi.

Vuonna 2014 on tarkoitus antaa hallituksen demokratiaselonteko. Kehitetään demokratiaindikaattoreita, joiden avulla voidaan seurata kansalaisyhteiskunnan ja demokratian tilannetta. Tuetaan oikeusministeriön yhteydessä toimivan Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukuntaa ja

näin vahvistetaan kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä. Toteutetaan kansalaisen sähköisen osallistumisympäristön loput palvelut.

Toteutetaan valtioneuvoston hyväksymän Kansalliskielistrategian toimenpiteitä kahden elinvoimaisen kansalliskielen ylläpitämiseksi. Kehitetään viittomakielilainsäädäntöä. Edistetään ILO:n alkuperäiskansoja koskevan sopimuksen nro 169 ratifiointia ja toteutetaan oikeusministeriölle kuuluvat saamen kielen elvyttämisohjelman toimenpiteet.

EU:ssa vaikutetaan erityisesti asiakirjajulkisuutta koskevan lainsäädännön soveltamiseen sekä henkilötietojen suojaa ja eurooppalaista hallintotapaa koskevan lainsäädännön valmisteluun.

Oikeusturva

Oikeusturvaa kehitetään ja sopeutetaan kiristyviin talouden reunaehtoihin vuonna 2013 valmistuneen vuosille 2013—2025 laaditun Oikeudenhoidon uudistamisohjelman ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella tehtävien linjausten pohjalta. Jatketaan syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentinhallintajärjestelmän kehittämistä tietojärjestelmähankkeella (AIPA), jossa rakennettavan aineistopankin avulla tuotetaan näille nykyistä paremmat työvälineet. Valmistellaan myös hallintotuomioistuinten asianhallintajärjestelmien uudistamista.

Jatketaan tuomioistuinten hallintoa koskevien säädösten yhtenäistämistä.

Annetaan esitys sakon ja rikesakon määräämistä koskevan lainsäädännön voimaantulosta niin, että lainsäädäntö voi tulla voimaan vuoden 2015 alusta lukien.

Jatketaan valmistelua oikeudenkäyntimenettelyä hallintoasioissa koskevan sääntelyn uudistamiseksi täsmällisemmäksi ja informatiivisemmaksi. Tavoitteena on korvata nykyinen hallintolainkäyttölaki uudella lailla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa. Lisäksi jatketaan työtä hallinnon muutoksenhaun kehittämiseksi laajentamalla oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmiä uusiin asiaryhmiin.

Uudistetaan todistelua koskeva lainsäädäntö. Valmistellaan jatkokäsittelyluvan laajentamista hovioikeuksissa. Uudistetaan yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lainsäädäntöä.

Kehitetään nykyisen oikeusapujärjestelmän toimivuutta muuttuvassa toimintaympäristössä vuosina 2013—2014 valmistuvien Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tekemien selvitysten mukaisesti. Tavoitteena on, että oikeusapupalvelut kohdentuvat nykyistä oikeudenmukaisemmin.

Kriminaalipolitiikka

Rikoksentorjuntatyön painopisteenä ovat paikallisen rikoksentorjuntatyön tukeminen, asuinalueiden turvallisuuden kehittäminen, vakavien väkivaltarikosten ja nuorten kokeman väkivallan vähentäminen sekä haavoittuviin ryhmiin kohdistuvan väkivallan tunnistaminen. Kansalaisten osallistumista turvallisen ympäristön kehittämiseen edistetään ottamalla käyttöön naapuriapumalli sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaisesti. Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisohjelmassa määriteltyjä oikeusministeriön toimenpiteitä toteutetaan lainvalmistelussa, tulosohjauksessa ja muun toiminnan suunnittelussa.

Rikoksen uhrin asemaa kehitetään EU:n rikosuhridirektiivissä täsmennettyjen suuntaviivojen mukaisesti. Oikeusministeriö osallistuu poikkihallinnollisen lastenasiaintalo-hankkeen toiminnan kehittämiseen. Vuoden 2014 aikana tehdään päätös rikosuhripalvelujen ja erityisesti rikosuhripäivystyksen kestävästä rahoitusmallista, jotta palvelut saadaan turvattua hallitusohjelman ja sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Oikeusministeriö toimii korruption vastaisen työn koordinaatioviranomaisena. Vuonna 2014 tavoitteena on edelleen lisätä keskeisten viranomaisten ja yksityisen sektorin välistä yhteistyötä. Lisäksi kartoitetaan tutkimuksella korruption riskisektorit. Suomi panee täytäntöön kansainvälisten korruption vastaisten järjestöjen antamat suositukset.

Seuraamusjärjestelmässä tavoitteena on laajentaa yhdyskuntaseuraamusten käyttöalaa. Rangaistusten täytäntöönpanossa vankeja ei sijoiteta suljetumpaan vankilaan tai osastoon kuin vankilan järjestys ja turvallisuus sekä vankilassa pitämisen varmuus edellyttävät. Jatketaan Rikosseuraamuslaitoksen asiakastietojärjestelmän (ATJ) kehittämistä.

Yhdyskuntaseuraamusten lainsäädännön uudistamisen valmistelua jatketaan vuoden 2014 aikana. Vuoden 2014 aikana valmistellaan lainsäädäntöä, joka mahdollistaa matkustuskiellon sähköisen valvonnan ja muiden tutkintavankeuden vaihtoehtojen käyttämisen. Sakon muuntorangaistuksen kokonaisprosessia uudistetaan. Tavoitteena on selkeyttää ja tehostaa muuntorangaistusmenettelyä, joka nykymuodossaan on monimutkainen ja työllistää useita eri viranomaisia.

Oikeusministeriö osallistuu hallituksen harmaan talouden ja talousrikollisuuden vähentämisen kuudennen torjuntaohjelman toimeenpanoon. Rikosprosessin tehostamiseksi ja nopeuttamiseksi parannetaan poliisin, syyttäjän ja tuomioistuinten yhteistyötä.

Seksuaalirikoslainsäädäntöä uudistetaan. Syyteneuvottelujärjestelmä otetaan käyttöön.

Pannaan kansallisesti täytäntöön hyväksytyt vastavuoroisen tunnustamisen ja rikosoikeuden alan EU-säädökset.

Arjen oikeussuhteet

Perheoikeuden alalla annetaan hallituksen esitys isyyslaiksi.

Kuluttajansuojaoikeuden alalla annetaan hallituksen esitys asuntokauppalain muuttamisesta, jolla parannetaan ryhmärakennuttamisen toimintaedellytyksiä selkeyttämällä asunnonostajan suojaa koskevaa sääntelyä.

Yhtiöoikeuden alalla annetaan hallituksen esitys uudeksi säätiölaiksi.

Rakenteiden uudistaminen ja henkilöstömuutosten tuki

Oikeuslaitoksen ja Rikosseuraamuslaitoksen kehittämistä ja toiminnan sopeuttamista kiristyvään määrärahatilanteeseen toteutetaan vuonna 2013 valmistuneen Oikeudenhoidon uudistamisohjelman, lyhyen aikavälin sopeuttamisohjelman ja Rikosseuraamuslaitosta koskevan sopeuttamisohjelman pohjalta. Hallinnonalalla viime vuosina toteutetut ja lähivuosina vireillä olevat merkittävät rakennemuutokset edellyttävät kaikilla toimialoilla toimipaikkaverkoston kehittämistä ja tilankäytön tehostamista, mutta luovat tähän myös mahdollisuuksia. Toimitilajohtamista ja hankintatointa tehostetaan hyväksyttyjen strategialinjausten pohjalta. Tietohallinnossa jatketaan yhteistyössä eri toimialojen kanssa perusprosesseja tukevien tietojärjestelmien uudistamista ja työskentelyä tukevien palvelujen kehittämistä. Tuomioistuinten, syyttäjien ja Rikosseuraamuslaitoksen keskeisiä työprosesseja tukevat vanhentuneet tietojärjestelmät korvataan lähivuosina uusilla, työskentelyä paremmin tukevilla järjestelmillä.

Henkilöstöpolitiikassa olennaista on tukea rakennemuutoksia sekä toiminnan ja työyhteisöjen kehittämistä pitkäjänteisesti, kannustavasti sekä hyvään ja tasapainoiseen henkilöstöpolitiikkaan kuuluvien periaatteiden mukaisesti.

Tietoja henkilöstöstä

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Oikeusministeriö			
Henkilötyövuodet	243	240	245
Keski-ikä	47,3	47,5	47,5
Naisten osuus, %	68	68	68
Työtyytyväisyysindeksi	3,7	3,7	3,7
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	6,0	6,0	6,0

Tietoja henkilöstöstä

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Muut erillisvirastot			
Henkilötyövuodet	239	240	173
Keski-ikä	46,0	46,0	46,0
Naisten osuus, %	60	60	60
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	10,1	10,0	10,0

01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 26 944 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	27 607	27 118	27 344
Bruttotulot	661	400	400
Nettomenot	26 946	26 718	26 944
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 142		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 778		

Määrärahan arvioitu käyttö päätoiminnoittain (%)

Yhteiskuntapoliittiset tehtävät, sidosryhmäyhteistyö ja ulkoinen viestintä	8
Säädösvalmistelu	18
EU- ja kansainvälinen yhteistyö	12
Ministeriön ja hallinnonalan ohjaus ja kehittäminen	20
Ministeriön muut hallintotehtävät	6
Ministeriön sisäinen hallinto	23
Palkallinen poissaolo	13

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eräiden taloushallintotehtävien siirto Palkeista	267
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO), joka kohdistetaan muihin kuin ICT-menoihin	-25

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansalaisen sähköinen osallistumisympäristö (siirto momenteilta 23.01.01, 24.01.01, 26.01.01, 27.01.01, 28.01.01, 29.01.01, 30.01.01, 31.01.01, 32.01.01, 33.01.01 ja 35.01.01)	220
Vuoden 2013 kertaluonteinen määräraha (kielistrategian toimeenpano)	-150
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-35
Palkkausten tarkistukset	76
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-54
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-73
Yhteensä	226

2014 talousarvio	26 944 000
2013 talousarvio	26 718 000
2012 tilinpäätös	26 582 000

(02.) Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2013 talousarvio	1 000
2012 tilinpäätös	1 000

03. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 780 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää oikeusrekisterikeskuksen, onnettomuustutkintakeskuksen, tietosuojalautakunnan ja tietosuojavaltuutetun toimiston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei ole otettu huomioon sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 32 § 1 momentin 1 kohdassa (125/2009) säädetyistä valvontatehtävistä perittävistä maksuista kertyviä tuloja.

Selvitysosa: *Oikeusrekisterikeskus* huolehtii oikeusministeriön hallinnonalan tiedonhallinnasta, tietovarannoista, oikeushallinnon rekisterinpidosta, varallisuusrangaistusten täytäntöönpanosta sekä hallinnonalan ydintoimintaan liittyvien tietojärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta yhteistyössä tilaajasektoreiden kanssa. Oikeusrekisterikeskus vastaa myös sakkorangaistusten ja rikesakkojen sekä valtiolle tuomittujen korvausten ja saamisten sekä erilaisten hallinnollisten maksujen perimisestä. Viraston tehtävänä on lisäksi rikosvahinkosaamisten periminen ja sakon muuntorangaistusten täytäntöönpanon käynnistäminen sekä monien oikeushallinnon keskeisten rekisterin ylläpito.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi. Esityksellä pantaisiin täytäntöön Euroopan unionin parlamentin ja neuvoston direktiivi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/YOS korvaamisesta (2011/92/EU). Tämän lisäksi tehtäisiin uudistuksen toteuttamiseksi tarpeelliset muutokset rikosrekisterilakiin ja niin sanottuun EU-rikosrekisterilakiin.

Onnettomuustutkintakeskuksen tehtävänä on turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaan kehittää ja ylläpitää onnettomuuksien tutkintavalmiutta, selvittää tehokkaasti ja luotettavasti onnettomuuksien syitä ja antaa niiden perusteella turvallisuussuosituksia sekä seurata turvallisuussuositusten toteutumista.

Tietosuojalautakunnan tehtävänä on käsitellä ja ratkaista asiat, jotka henkilötietolain (523/1999) mukaan kuuluvat sen päätettäviksi sekä seurata henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön kehittämistarvetta ja tehdä tarpeelliseksi katsomiaan aloitteita.

Tietosuojavaltuutetun toimisto antaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa ohjausta ja neuvontaa sekä valvoo henkilötietojen käsittelyä. Tietosuojavaltuutetun toimisto ylläpitää ja edistää perusoikeutta yksityisyyteen ja luottamusta yhteiskunnan palveluihin sekä osallistuu tietoyhteiskunnan kehittämiseen Suomessa ja EU:ssa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	9 457	12 209	13 707
Bruttotulot	3 044	5 445	6 927
Nettomenot	6 413	6 764	6 780
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 457		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 204		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Oikeusrekisterikeskus	3 133
Onnettomuustutkintakeskus	1 410
Tietosuojalautakunta	15
Tietosuojavaltuutetun toimisto	1 722
Palvelukeskusten maksut	500
Yhteensä	6 780

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Onnettomuustutkintakeskuksen henkilöstörakenteen muutos	150
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-50
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-90
Palkkausten tarkistukset	19
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-13
Yhteensä	16

2014 talousarvio	6 780 000
2013 talousarvio	6 764 000
2012 tilinpäätös	7 160 000

04. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 066 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen ja Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimivan Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutin toimintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Kriminaalipolitiikan instituutin jakamien apurahojen maksamiseen.

Selvitysosa: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tavoitteena on tukea oikeusministeriön suunnittelua, lainvalmistelua ja päätöksentekoa sekä hallinnonalan toimijoiden ja yhteiskunnan tietotarpeita.

Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva *Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutti* tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipolitiikan alalla. Laitoksen toimintaa ohjaavat keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen liittyvät linjapäätökset.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	2 519	2 568	2 566
Bruttotulot	653	500	500
Nettomenot	1 866	2 068	2 066
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	257		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	433		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos	1 429
Kriminaalipolitiikan instituutti	523
Palvelukeskusten maksut	114
Yhteensä	2 066

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-5
Palkkausten tarkistukset	9
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-6
Yhteensä	-2

2014 talousarvio	2 066 000
2013 talousarvio	2 068 000
2012 tilinpäätös	2 042 000

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 865 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) turvallisuustutkintalaista (525/2011), Euroopan unionin lainsäädännön ja Suomea velvoittavien kansainvälisten sopimusten mukaan turvallisuustutkintaa varten asetetuista tutkintaryhmistä sekä kansainvälisenä yhteistyönä toimitettavasta tutkinnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen

2) konkurssiasiamiehen vähävaraisessa konkurssipesässä ottamaan kuluvastuuseen liittyen ulkomaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa antamasta sitoumuksesta mahdollisesti johtuvan korvausvastuun toteuttamiseen

3) viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen maksamiseen

4) valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain (412/1974) nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen

5) oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) nojalla aiheutuvien hyvitysten maksamiseen

6) oikeusapulain (257/2002) mukaisesti hoidettavien asioiden tulkkaus- ja käännöskulujen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Onnettomuustutkintakeskuksen henkilöstörakenteen muutos	-265
Tulkkausdirektiivin täytäntöönpano	800
Yhteensä	535

2014 talousarvio	10 865 000
2013 talousarvio	10 330 000
2012 tilinpäätös	9 085 966

21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 251 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ministeriön hallinnonalalla tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan.

Määrärahaa saa käyttää myös tuottavuutta edistäviin hankkeisiin liittyvän määräaikaisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määräraha on tarkoitus käyttää tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuusmäärärahan kasvu	44
Yhteensä	44

2014 talousarvio	251 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	207 000
2012 tilinpäätös	163 000

29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 60 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös momentilta 25.10.50 yksityisille oikeusavustajille maksettaviin korvauksiin liittyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

2014 talousarvio	60 000 000
2013 talousarvio	55 000 000
2012 tilinpäätös	57 386 287

50. Avustukset (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 4 068 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksiin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen

2) avustuksiin rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville ja rikosten uhreista huolehtiville yh-

teisöille sekä rikollisuutta ehkäisevän työn arviointiin

3) avustuksiin Julkisen Sanan Neuvostolle ja säädösaineistoa julkaiseville yhteisöille

4) avustuksiin oikeusjärjestyksen ja demokratian kehittämistä ja tunnetuksi tekemistä tukevaan toimintaan.

Määrärahaa saa käyttää myös valtionhallinnon laitosten kanssa rikoksentorjuntaan ja rikoksentorjunnan arviointiin liittyvistä hankkeista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma (1 000 euroa)

Avustukset saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen (enintään)	3 317
Muut avustukset (enintään)	751
Yhteensä	4 068

Selvitysosa:

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019 lukien
Saamelaiskulttuurikeskuksen vuokrasopimusvaltuus						
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi
Vuoden 2014 sitoumukset	-	-	-	-	-	-
Menot yhteensä	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi

Tarkoitus on, että momentin määrärahaa ei käytetä avustuksiin korvausten hakemiseen ympäristövahinkoasioissa ja edunvalvontakustannuksiin, vaan että tämä toiminta rahoitetaan momentin 25.10.04 määrärahan ja käyttötarkoituksen mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Saamelaiskulttuurikeskuksen vuokramenot	30
Vuoden 2013 kertaluonteinen määräraha (avustukset korvausten hakemiseen ympäristövahinkoasioissa ja edunvalvontakustannuksiin)	-50
Yhteensä	-20

2014 talousarvio	4 068 000
2013 I lisätalousarvio	30 000
2013 talousarvio	4 088 000
2012 tilinpäätös	3 775 534

51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) rikosvahinkolain (1204/2005) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin

2) syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/1974) nojalla maksettaviin korvauksiin sekä niihin liittyvien vähäisten asiamiespalkkioiden maksamiseen.

2014 talousarvio	18 000 000
2013 talousarvio	18 000 000
2012 tilinpäätös	17 453 724

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

Selvitysosa: Riippumattomat sekä hyvin ja tehokkaasti toimivat tuomioistuimet ovat edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaisen oikeusturvan toteutumiselle sekä oikeusvarmuudelle, jota vaaditaan niin talouselämässä kuin kansalaisten keskinäisten suhteiden järjestämisessä. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilyttäminen sekä ristiriitojen selvittäminen tasapuolisin menettelyin ennalta asetettujen yleisten sääntöjen pohjalta edellyttävät hyvin toimivaa oikeusjärjestelmää.

Kansallisen lainsäädännön lisäksi oikeusturvatehtävistä on säädetty kansainvälisin sopimuksin. Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuin arvioi oikeuskäytännössään sitä, miten jäsenvaltiot noudattavat kansainvälistä ihmisoikeussopimusta.

Tuomioistuinharjoittelu tuli mahdolliseksi myös hovi- ja hallinto-oikeuksissa 1.10.2011 voimaan tulleella lainsäädännön muutoksella. Järjestelmän käyttöalan laajentamiseksi on tarpeen perustaa hovi- ja hallinto-oikeuksiin käräjänotaarin virkoja. Samalla tuomioistuinharjoittelupaikkojen kokonaismäärää hieman lisätään. Tuomioistuinharjoittelupaikkojen lisääminen on tärkeää tuomioistuinhenkilöstön rekrytointipohjan laajentamiseksi, erityisesti kun henkilöstön vaihtuvuus kasvaa suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle.

Tietotekniikan kehitys ja videoneuvottelulaitteiden käyttö antavat mahdollisuuden tehostaa työtä ja parantaa sähköisiä oikeuspalveluja. Lainkäytön laadun parannushankkeita on jatkettava sekä tuomioistuinten työmenetelmiä kehitettävä ottaen huomioon tietotekniikan tarjoamat mahdollisuudet.

Yleisissä tuomioistuimissa riita-asioiden määrät ovat kasvaneet. Suppealla haastehakemuksella vireille tulleiden (summaariset) asioiden määrä on kasvanut huomattavasti muutamassa vuodessa. Vuonna 2012 asioita saapui enemmän kuin koskaan aiemmin. Asiamäärän arvioidaan vähentyvän vuonna 2014, mutta olevan edelleen korkea muutaman vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna. Merkittävä osuus käräjäoikeuksiin saapuneiden summaaristen asioiden kasvusta liittyy lyhytaikaisia lainoja koskevaan luottotoimintaan. Pienluottojen (pikavipit) käytön voimakkaan yleistymisen on arvioitu olleen osaltaan hallitsemattoman velkaantumisen taustalla ja vaikuttaneen erityisesti nuorten velkaongelmien kasvuun. Epäkohtien lieventämiseksi pikaluottotoimintaa koskevia säännöksiä on kiristetty.

Tuomioistuinten käsiteltäväksi tulee yhä useammin laajoja ja oikeudellisesti vaativia asioita sekä uudenlaisia oikeudellisia kysymyksiä. Yhtenä syynä tähän on EU-säädösten ulottuminen vähitellen yhä laajemmalle hallintolainkäytössä sekä yksityis- ja rikosoikeudellisissa asioissa. Niin ikään kotimaisessa eri alojen lainsäädännössä tapahtuu jatkuvasti muutoksia, jotka vaativat perehtymistä ja tulkintaa tuomioistuimissa. Myös oikeusturvaa koskevat odotukset ovat kasvaneet. Kaikki tämä asettaa yhä suurempia vaatimuksia niin lainkäyttöjärjestelmän toimivuudelle kuin henkilöstön ammatillisille taidoillekin.

Jotta oikeudenkäynnit eivät pitkittyisi, on tärkeää, että voimavarat on kohdennettu oikein tuomioistuimille ja niitä käytetään tehokkaasti. Lisäksi tulee varmistaa, että toimintatavat ovat sellaiset, että oikeudenkäyntien kokonaiskestosta otetaan riittävästi vastuuta asian käsittelyn jokaisessa vaiheessa.

Erityisesti ihmisoikeustuomioistuin on kiinnittänyt huomiota siihen, että oikeudenkäynnin kokonaiskeston on asianosaisten kannalta oltava kohtuullinen. Lisäksi oikeusturvan yhtäläisen saatavuuden kannalta on tärkeää, että yksikkökohtaiset käsittelyajat eivät samantyyppisissä asioissa poikkea merkittävästi koko maan keskiarvosta.

Hovi- ja hallinto-oikeuksien tuomiopiirirakennetta kehitetään siten, että 1.4.2014 lukien Itä-Suomen hovioikeus ja Kouvolan hovioikeus yhdistetään. Hovioikeudella on pysyvä istuntopaik-

ka Kouvolassa. Itä-Suomen hallinto-oikeus muodostetaan Kuopion ja Kouvolan hallinto-oikeuksista. Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet yhdistyvät Pohjois-Suomen hallinto-oikeudeksi. Rakenneuudistus luo pitkällä aikavälillä osaltaan paremmat mahdollisuudet tuomioistuinten yleis- ja erityisosaamisen kehittämiseen yhä vaativammassa oikeusympäristössä. Myös henkilöstöresurssien kohdistamiseen liittyviä rajoitteita on suuremmista tuomioistuinyksiköistä koostuvassa tuomioistuinrakenteessa vähemmän. Tämä puolestaan edistää oikeuden saatavuutta.

Yleisissä tuomioistuimissa käsitellään ja ratkaistaan rikosoikeudellista vastuuta koskevat syyteasiat sekä yksityisoikeudellisia oikeussuhteita koskevat riita-asiat ja hakemusasiat. Yleiset tuomioistuimet huolehtivat siten rikosvastuun toteuttamisesta kaikilla yksityisen ja yhteiskunnallisen toiminnan aloilla. Ne vastaavat myös oikeussuojan antamisesta yksityishenkilöille, yrityksille ja muille yhteisöille niiden keskinäisissä suhteissa sekä myös suhteissa julkisyhteisöihin silloin, kun kysymys ei ole hallinto-oikeudellisen lainsäädännön soveltamisesta.

Hallitusohjelman mukaisesti talousrikollisuuden ja harmaan talouden vastaisia toimenpiteitä jatketaan eri hallinnonaloilla. Tuomioistuimiin saapuvien talousrikosasioiden käsittelyyn kiinnitetään erityistä huomiota niiden käsittelyn joutuisuuden edistämiseksi.

Mahdollistetaan asiantuntija-avustajan käyttö kaikissa käräjäoikeuksissa oikeudenkäynneissä, joissa on kyse lapsen huollosta tai tapaamisoikeudesta. Vuonna 2013 annetaan tätä koskeva hallituksen esitys. Tavoitteena on, että näissä asioissa päästään lapsen edun kannalta parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen ilman käsittelyn pitkittymistä. Hovioikeuksissa on otettu käyttöön jatkokäsittelylupamenettely, jonka vaikutuksia seurataan. Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentinhallintajärjestelmän (AIPA) kehittämistä jatketaan.

Hallintotuomioistuimilta haetaan muutosta viranomaisten eri hallinnonaloilla ja -tasoilla tekemiin päätöksiin. Hallinnossa tehdään vuosittain noin 20—30 milj. päätöstä, joista hallintotuomioistuimiin saapuu valitusasioina käsiteltäviksi noin 30 000 asiaa. Näistä noin 4 000 asiassa valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakutuomioistuimissa käsiteltävien asioiden määrä on hallintopäätösten kokonaismäärään nähden vähäinen, mikä osoittaa, että hallinto toimii hyvin. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut, mutta myös muiden hallintotuomioistuinten ratkaisut ohjaavat koko julkisen vallankäytön lainmukaisuutta ja oikeusturvan toteutumista. Ratkaisuilla on myös vaikutuksia yhteiskunnan toimintaan ja kilpailukykyyn. Esimerkiksi verotusta ja taloudellista kilpailua, julkisia hankintoja, maankäytön suunnittelua, rakentamista ja liikenneyhteyksiä, ympäristölupa-asioita sekä ulkomaalaisasioita koskevilla ratkaisuilla on usein myös välittömiä kansantaloudellisia vaikutuksia. Niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta on tärkeää turvata asioiden joutuisa käsittely ja päätösten oikeusvarmuus. Viiveet käsittelyssä aiheuttavat paitsi inhimillistä kärsimystä myös moninkertaisia kustannusvaikutuksia yhteiskunnalle. Lisäksi pitkät oikeusprosessit saattavat vaikuttaa heikentävästi kilpailukykyyn erilaisten investointipäätösten viivästyessä. Asioiden käsittelyn viivästymisten hyvittämistä koskeva lainsäädäntö tuli hallintotuomioistuinten osalta voimaan 1.6.2013.

Teollis- ja tekijänoikeusasiat (IPR) on siirretty Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnasta ja Helsingin käräjäoikeudesta markkinaoikeuteen 1.9.2013 lukien. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan tehtävät siirretään hallinto-oikeuksiin 1.9.2014 lukien.

Tietoja henkilöstöstä

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Yleiset tuomioistuimet			
Henkilöstömäärä, htv	2 500	2 500	2 490
Keski-ikä	47,3	47,0	46,0
Naisten osuus, %	68,8	69,0	69,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	8,0	8,0	8,0
Hallintotuomioistuimet			
Henkilöstömäärä, htv	677	670	670
Keski-ikä	48,3	48,0	47,0
Naisten osuus, %	70,4	70,0	70,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	8,4	8,0	8,0

Oikeusavun tavoitteena on oikeusturvan toteuttaminen oikeusapuasioissa yhdenvertaisesti, oikea-aikaisesti ja kohtuullisin kustannuksin. Valtion oikeusaputoimistojen tehtävänä on oikeusapupäätösten tekeminen ja asianajo oikeusapuasioissa. Valtion oikeusaputoimistoista kansalainen voi saada itselleen oikeudellisten asioiden hoitamista varten avustajan kokonaan tai osittain valtion varoilla. Oikeusaputoimistojen käsittelemistä asioista keskimäärin 69 % hoidetaan korvauksetta ja osakorvausta vastaan oikeusapua annetaan 24 prosentissa asioista.

Oikeusaputoimistoissa hoidettavista asioista suurimman osan muodostavat perhe- ja perintöoikeudelliset asiat. Oikeusapupäätösten nojalla oikeusapua antavat myös asianajajat ja muut yksityiset lakimiehet.

Hallitusohjelmaan kirjatun mukaisesti julkisen oikeusavun oikeudenmukaista kohdentumista selvitetään. Selvityksen tekee Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos vuosien 2011—2014 välisenä aikana. Selvityksen ensimmäinen osa on valmistunut. Selvityksen mukaan haasteena on muun muassa oikeusapupalvelun saatavuuden ja yhdenvertaisuuden turvaaminen muuttuvassa toimintaympäristössä. Selvityksen mukaan oikeusavun tavoitettavuutta on parantanut sähköinen asiointi, puhelinpalvelut ja etäpalvelu.

Oikeusaputoimistojen etäpalvelua kehitetään. Tällä hetkellä etäpalvelua kokeillaan muutamassa oikeusaputoimistossa. Etäpalvelua laajennetaan kokeilusta saadun palautteen perusteella.

Julkisen oikeusapupalvelun yhdenvertaisuuden turvaamiseksi oikeusapupalkkioita korotetaan.

Oikeusaputoimistojen keskimääräinen jonotusaika on noin 14 päivää. Oikeusaputoimistojen ajanvarausjärjestelmän käytäntöjä ja sähköisen asioinnin ajanvarausta kehitetään. Tavoitteena on, että ajanvaraus on nykyistä joustavampaa ja nopeampaa.

Kuluttajariitalautakunta toteuttaa oikeusturvaa antamalla kirjallisia ratkaisusuosituksia kuluttajien ja elinkeinoharjoittajien välisiin sekä asuntoa koskeviin yksityisten välisiin erimielisyyksiin. Kuluttajariitalautakunta ennaltaehkäisee, sovittelee ja ratkaisee lautakunnan toimivaltaan kuuluvia riita-asioita puolueettomasti, asiantuntevasti ja taloudellisesti. Lautakunnan tavoitteena on joutuisa asian käsittely. Vakiintuneella ratkaisukäytännöllään ja periaatteellisesti tärkeillä täysistuntoratkaisuillaan lautakunta linjaa ja ohjaa kuluttajaoikeutta.

Yleisen edunvalvonnan asiakkaita ovat henkilöt, jotka eivät kykene valvomaan etujaan tai hoitamaan taloudellisia asioitaan sairauden tai muun syyn takia ja joille ei ole määrätty yksityistä edunvalvojaa. Edunvalvojan toiminta on luonteeltaan yksityisoikeudellisten asioiden hoitoa, kuten sopimusten tekemistä, kirjanpitoa, sijoitustoimintaa, laskujen maksua ja etuuksien hakemista.

Tietoja henkilöstöstä

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Oikeusaputoimistot ja yleinen edunvalvonta			
Henkilöstömäärä, oikeusaputoimistot, htv	928	928	928
Keski-ikä	49,1	49,0	49,0
Naisten osuus, %	83,8	84,0	84,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	11,0	9,9	9,9
Kuluttajariitalautakunta			
Henkilöstömäärä, htv	31	32	32
Keski-ikä	48,3	48,3	48,3
Naisten osuus, %	65,6	65,0	65,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	12,8	7,0	7,0

01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 979 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot sekä yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot.

Selvitysosa: Korkein oikeus on ylin tuomioistuin riita- ja rikosasioissa. Sen tehtävä on valituslupajärjestelmän pohjalta yksittäisiä valitusasioita tutkimalla ja ratkaisemalla antaa oikeuskäytäntöä ohjaavia ja yhtenäistäviä ennakkopäätöksiä lain tulkinnasta ja soveltamisesta. Lisäksi korkein oikeus käsittelee ja ratkaisee ylimääräistä muutoksenhakua koskevia asioita ja antaa tasavallan presidentille lausuntoja armahdusasioissa ja Ahvenanmaan itsehallintoa koskevissa asioissa. Korkein oikeus valvoo alempien tuomioistuinten lainkäyttöä.

Korkeimpaan oikeuteen saapuvissa asioissa on havaittavissa sovellettavien oikeussääntöjen moninaistuminen, kuten eurooppaoikeuden ja muun kansainvälisen oikeuden kasvava merkitys. Sääntelyn ja muiden oikeuslähteiden lisääntyminen, muuttuminen ja juttujen monimutkaistuminen lisäävät asioiden käsittelyn vaativuutta.

Oikeuskäytäntöä ohjataan ennakkopäätöksillä kaikilla esiin tulevilla oikeudenaloilla kulloinkin ajankohtaisten tarpeiden mukaan.

Korkeimpaan oikeuteen arvioidaan vuonna 2014 saapuvan noin 2 500 asiaa. Tavoitteena on, että valitusluvan myöntämistä tai epäämistä koskeva päätös annetaan mahdollisimman joutuisasti, jotta niissä asioissa, joissa valituslupaa ei myönnetä, ratkaisun lainvoimaisuus ei viivästy tarpeettomasti. Jatkokäsittelylupajärjestelmän käyttöönoton yhteydessä käyttöön on otettu myös ohivalitus suoraan korkeimpaan oikeuteen. Tietyissä oikeudellisissa asioissa on tarpeen saada nopeasti ennakkoratkaisu, jolla on alemmissa asteissa ratkaisuja yhtenäistävä ja muutoksenhakua vähentävä vaikutus. Tavoitteena on, että vuoden 2014 lopussa vireillä olevista valitusasioista (valitusluvan saaneet ja suorat valitukset) enintään 55 % on ollut vireillä yli 12 kuukautta. Pidemmän aikavälin tavoitteena on, että vireillä olevista valitusasioista vähintään 33 % on ollut vireillä alle 9 kuukautta, noin 33 % 9—12 kuukautta ja enintään 33 % yli 12 kuukautta.

Tunnuslukutaulukko

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	2 640	2 600	2 600
— myönnetyt valitusluvat	141	140	150
— annetut asiaratkaisut valitusasioissa	128	150	150
— julkaistut ratkaisut	109	110	110
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)			
— kaikki asiat	6,4	7,0	7,0
— valituslupa-asiat	5,1	5,0	5,0
— asiaratkaisut	17,5	17,0	17,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/asia)	3 337	3 507	3 589
— tuottavuus (asia/htv)	34	34	33

Korkeimman oikeuden päätöksistä lain 701/1993 mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 120 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	8 815	8 965	8 982
Bruttotulot	6	1	3
Nettomenot	8 809	8 964	8 979
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	625		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	662		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tietohallintomenot	1
Toimitilamenot	25
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-10
Palkkausten tarkistukset	28
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-20
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-9
Yhteensä	15

2014 talousarvio	8 979 000
2013 talousarvio	8 964 000
2012 tilinpäätös	8 846 000

02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 945 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot sekä yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot.

Selvitysosa: Korkein hallinto-oikeus ratkaisee hallintolainkäyttöasiat ylimpänä oikeusasteena. Ratkaisuilla on oikeuskäytäntöä ohjaava ja yhtenäistävä vaikutus. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisemista asioista lähes 90 % koskee alueellisten hallinto-oikeuksien antamia päätöksiä. Lisäksi korkein hallinto-oikeus ratkaisee muun muassa markkinaoikeu-

den sekä valtioneuvoston ja ministeriöiden päätöksistä tehtyjä valituksia.

Korkeimman hallinto-oikeuden on voitava vastata oikeusturvatehtävästään ratkaisemalla muutoksenhakuasiat joutuisasti ja perustellusti. Korkein hallinto-oikeus myös valvoo hallintolainkäyttöä muun muassa seuraamalla hallintotuomioistuinten käsittelyaikoja, voimavarojen riittävyyttä ja päätösten laatua sekä järjestämällä neuvottelupäiviä.

Tavoitteeksi on asetettava, että korkein hallinto-oikeus ratkaisee jonkin verran enemmän asioita kuin uusia tulee vireille. Ruuhkautunut työtilanne ja käsittelyaikojen venyminen saadaan näin estettyä. Vuodelle 2014 osoitettavilla määrärahoilla korkein hallinto-oikeus voi ratkaista arviolta noin 100 asiaa enemmän kuin niitä saapuu.

Ratkaistavien asioiden keskimääräinen käsittelyaika on saatava oikeusturvasyistä laskemaan nykyisestä noin 12,8 kuukaudesta 11 kuukauteen. Tavoitteena pitkällä aikavälillä pidetään edelleen 9,5 kuukauden keskimääräistä käsittelyaikaa siten, että valitusasiat (asiaratkaisut) ratkaistaan 9,7 kuukaudessa ja valituslupa-asiat 9,0 kuukaudessa. Tavoitteena on, että asioista 30 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja 20 % 6—9 kuukaudessa. Yli 24 kuukauden käsittelyaikoja voi olla vain poikkeuksellisesti, lähinnä Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua odottavissa asioissa.

Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuvista asioista 24 % on ulkomaalaisasioita, 19 % sosiaali- ja terveysasioita ja 17 % veroasioita. Muita asiaryhmiä ovat mm. yleishallinto, ympäristö ja rakentaminen. Ulkomaalaisasioista suurin osa koskee hallinto-oikeuden kielteistä ratkaisua turvapaikkaa koskevissa asioissa. Vuonna 2012 saapui 510 turvapaikka-asiaa. Turvapaikka-asioiden määrän oletetaan olevan edelleen korkealla tasolla vuonna 2014. Tavoitteena on kuitenkin pitää keskimääräinen käsittelyaika näissä asioissa alle 8 kuukaudessa (9,7 kk v. 2012).

Tunnuslukutaulukko

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	3 928	4 100	4 000
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)	12,8	12,0	11,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	2 793	2 677	2 737
— tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	37	40	40

Korkeimman hallinto-oikeuden suoritteista lain 701/1993 mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 290 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	10 975	10 952	10 950
Bruttotulot	4	20	5
Nettomenot	10 971	10 932	10 945
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	823		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	626		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tietohallintomenot	-1
Toimitilamenot	25
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-12
Palkkausten tarkistukset	36
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-25
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-10
Yhteensä	13

2014 talousarvio	10 945 000
2013 talousarvio	10 932 000
2012 tilinpäätös	10 774 000

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 257 326 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetusta laista (715/2011) aiheutuviin menoihin.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/1993) eikä avioliittoasetuksen (820/1987) mukaisesti perittäviä maksuja.

Lakkautetaan 1.4.2014 lukien yksi hovioikeuden presidentin (D22) virka ja kaksi hallintooikeuden ylituomarin (D17) virkaa sekä neljä hovioikeudenlaamannin (T16) virkaa.

Perustetaan 1.4.2014 lukien viisi hovioikeudenneuvoksen (T14) virkaa ja kuusi hallintooikeustuomarin (4 T13 ja 2 T11) virkaa sekä 1.9.2014 lukien kolme hallinto-oikeustuomarin (T 13 ja 2 T11) virkaa.

Selvitysosa: Virkojen lakkauttaminen liittyy hovi- ja hallinto-oikeuksien 1.4.2014 voimaan tulevaan rakenneuudistukseen. Kouvolan hovioikeus ja Itä-Suomen hovioikeus yhdistetään. Kouvolan hallinto-oikeus ja Kuopion hallinto-oikeus yhdistetään Itä-Suomen hallinto-oikeudeksi. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus muodostetaan yhdistämällä Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet. Rakenneuudistuksen yhteydessä kehitetään hovi- ja hallinto-oikeuksien virkarakennetta perustamalla uusia tuomarin virkoja. Tämä ei lisää momentin määrärahatarvetta, sillä tuomioistuinten muita virkoja vastaavasti vähennetään. 1.9.2014 lukien perustettavat virat tarvitaan, koska maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan asiat siirtyvät hallinto-oikeuksiin.

Hovioikeuksiin saapui yhteensä 9 777 asiaa vuonna 2012. Vuonna 2014 arvioidaan saapuvan noin 9 500 asiaa. Vuonna 2012 saapuneista asioista oli 36 % siviiliasioita ja 64 % rikosasioita. Keskimääräinen käsittelyaika on lyhentynyt 6,0 kuukauteen. Asioista 75 % käsiteltiin alle 6 kuukaudessa ja 12 % viipyi hovioikeudessa yli vuoden. Yksittäisen hovioikeuden keskimääräinen käsittelyaika ylitti enimmillään 0,7 kuukautta koko maan keskiarvon vuonna 2012. Tavoitteena on, että alueelliset käsittelyaikaerot pienenevät. Vanhojen, yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrään kiinnitetään erityistä huomiota ja tavoitteena on, että näiden osuus vireillä olevista asioista on alle 7 %.

Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnassa, syyteharkinnassa ja käräjäoikeusvaiheessa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee ottaa huomioon. Hovioikeudet pyrkivät siihen, että aiemmissa vaiheissa yli kolme vuotta kestäneiden asioiden käsittelyaika hovioikeusvaiheessa on enintään 12 kuukautta.

Käräjäoikeuksiin saapui vuonna 2012 noin 582 000 rikos- ja siviilioikeudellista asiaa. Siviilioikeudellisia asioita saapui noin 500 000, joista 88 % tuli vireille suppealla haastehakemuksella. Näiden ns. summaaristen asioiden määrä on ollut viime vuosina voimakkaassa kasvussa ja taloudellisen tilanteen vuoksi säilynee korkeana, vaikka lyhytaikaista luottotoimintaa koskevien lainsäädäntömuutosten ennakoidaan vähentävän asiamääriä edellisen vuoden tasosta vuonna 2014.

Pääkäsittelyssä ratkaistavien laajojen riita-asioiden osalta tavoitteena on, että asioista 35 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja enintään 25 prosentissa käsittelyaika on yli vuoden. Yksinkertaiset rikosasiat voidaan käsitellä kir-

jallisessa menettelyssä pääkäsittelyä toimittamatta. Kirjallisesti ratkaistavien rikosasioiden osuuden arvioidaan vuonna 2014 olevan aimpien vuosien tasolla (n. 33 %).

Lautamieskokoonpanoa on tarkoitus keventää vähentämällä eri kokoonpanovaihtoehdoista yksi lautamies ja antaa tätä koskeva hallituksen esitys vuoden 2013 loppupuolella. Tuomarin ja kolmen lautamiehen kokoonpanossa ratkaistiin noin 4 500 asiaa vuonna 2012. Kokoonpanosäännösten muutoksella tavoitellaan taloudellisia säästöjä.

Rikosasioiden pääkäsittelyn peruuntumisten osalta tavoitteena on, että peruuntumisosuus vähenee nykyisestä noin 20 prosentista. Istuntojen peruuntumistarpeen arvioidaan vähentyvän muun muassa videokuulemisia lisäämällä. Videoyhteyksien käyttöalaa on tarkoitus laajentaa asiaa pohtineen työryhmän esitysten pohjalta.

Vuoden 2012 lopussa vanhoja, yli vuoden vireillä olleita laajoja riita-asioita oli 4 234 kappaletta eli 45 % vireillä olevista laajoista riita-asioista. Tavoitteena on, että vanhojen asioiden osuus on vuonna 2014 huomattavasti pienempi kuin vuonna 2012. Laajojen riita-asioiden keskimääräisen käsittelyajan ennakoidaan merkittävästi kasvavan tilapäisesti vuonna 2013. Tämä johtuu siitä, että käräjäoikeuksissa on paljon vireillä tiettyihin rikosasioihin (esim. WinCapita) liittyviä laajoja riita-asioita, joiden käsittely alkaa pääosin vasta rikostuomion jälkeen. Keskimääräinen käsittelyaika rikosasioissa vuonna 2012 oli 3,6 kuukautta ja pääkaupunkiseudun suurissa käräjäoikeuksissa 3,6—6,6 kuukautta. Vuonna 2014 tavoitteena on, ettei minkään käräjäoikeuden keskimääräinen käsittelyaika rikosasioissa ole yli 3 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi. Lisäksi tavoitteena on, että 50 prosentissa rikosasioista käsittelyaika on enintään 2 kuukautta, ja että käsittelyaika ylittää 9 kuukautta enintään 10 prosentissa rikosasioista.

Vuoden 2012 lopussa yli vuoden vireillä olleita rikosasioita oli 2 674 kappaletta eli 15 % vireillä olevista asioista. Tavoitteena on, että vanhojen vireillä olevien asioiden osuus on vuonna 2014 pienempi kuin vuonna 2012.

Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnassa ja syyteharkinnassa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee rikosasioissa ottaa huomioon. Keskimääräinen käsittelyaikatavoite on 9 kuukautta niissä asioissa, joissa esitutkinta ja syyteharkinta ovat kestäneet yhteensä yli kaksi vuotta. Sama tavoite koskee kaikkia talousrikosasioita ja tukee näin ollen harmaan talouden torjuntaohjelmaa. Varsinaisten talousrikosasioiden käsittelyyn kohdennetaan voimavaroja ruuhkautumisen välttämiseksi siten, että niitä ratkaistaan yhtä paljon kuin niitä saapuu.

Asiantuntija-avusteinen lasten huoltoriitojen sovittelumenettely otetaan käyttöön koko maassa. Menettelyä on kokeiltu ns. Follo-hankkeena 11 käräjäoikeudessa. Tavoitteena on kehittää valtakunnallisesti näissä asioissa toimiva järjestelmä, joka ottaa lapsen edun huomioon parhaalla mahdollisella tavalla.

Hallinto-oikeuksiin saapui 20 441 asiaa vuonna 2012. Vuonna 2012 suurimpia asiaryhmiä olivat sosiaali- ja terveydenhuolto (30 %), ulkomaalaisasiat (16 %) ja verot (14 %). Vuonna 2014 asiarakenteessa ei arvioida tapahtuvan merkittäviä muutoksia aiempaan nähden.

Keskimääräinen käsittelyaika oli 7,7 kuukautta vuonna 2012. Asioista 47 % käsiteltiin alle kuudessa kuukaudessa ja 22 % viipyi hallinto-oikeudessa yli vuoden. Yksittäisen hallinto-oikeuden keskimääräinen käsittelyaika ylitti enimmillään 2,2 kuukautta koko maan keskiarvon vuonna 2012. Tavoitteena on, että alueelliset käsittelyaikaerot pienenevät. Vanhojen, yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrään kiinnitetään erityistä huomiota ja tavoitteena on, että näiden osuus vireillä olevista asioista on alle 10 % (vuoden 2012 lopussa 1 371 asiaa eli 11 %).

Ulkomaalaisasiat muodostavat suuren osan hallinto-oikeuksiin saapuvista asioista. Turvapaikka-asiat kuuluvat ulkomaalaisasioiden ryhmään ja niitä käsittelee yksinomaan Helsingin hallinto-oikeus. Turvapaikka-asioita saapui yli 900 vuonna 2012. Turvapaikka-asioiden määrän oletetaan olevan korkealla tasolla

myös vuonna 2014. Tavoitteena on, että turvapaikka-asiat käsitellään joutuisasti siten, että keskimääräinen käsittelyaika näissä asioissa on alle 6 kuukautta.

Vakuutusoikeuteen saapuneiden asioiden määrä on viime vuosina hieman vähentynyt. Vuonna 2012 asioita saapui 6 521 (7 318 vuonna 2011). Asiamäärän arvioidaan pysyvän lähes samalla tasolla. Vakuutusoikeusprosessin avoimuuden lisääminen hallitusohjelman mukaisesti edellyttää varautumista asiantuntijalausunnoista aiheutuvien kustannusten lisääntymiseen.

Markkinaoikeuteen saapuneiden asioiden määrä on ollut pitkään kasvussa. Viime vuonna saapuneiden asioiden määrä kuitenkin kääntyi selkeään laskuun ollen 474 (511 vuonna 2011). Markkina-oikeudessa käsiteltävien asioiden asiamäärän voidaan arvioida kasvavan merkittävästi vuonna 2014, kun IPR-asioiden keskittäminen 1.9.2013 lukien vaikuttaa koko vuoden osalta.

Työtuomioistuimeen on 2000-luvulla saapunut vuosittain 100—190 asiaa. Vuonna 2012 saapuneiden asioiden määrä oli 160 ja asiamäärän arvioidaan pysyvän samalla tasolla vuonna 2014. Keskimääräinen käsittelyaika oli tavanomaista pidempi vuonna 2012. Vuonna 2013 käsittelyajan oletetaan palautuvan aiemmin toteutuneelle tasolle ja säilyvän suunnilleen samana vuonna 2014.

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut vuodelle 2014 seuraavat alustavat arviot ja toiminnalliset tavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite/arvio
Hovioikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	10 228	9 800	9 500
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,0	6,0	6,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	4 016	4 100	3 200
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	21	21	21
Käräjäoikeudet			
Ratkaistut asiat yhteensä, kpl	550 963	500 000	450 000
— Rikosasiat	58 904	57 000	60 000
— Laajat riita-asiat	9 797	10 500	9 500
— Summaariset asiat	411 977	400 000	300 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk			
— Rikosasiat	3,6	3,5	3,6
— Laajat riita-asiat	8,8	9,8	8,5
— Summaariset asiat	2,4	2,4	2,4
— Velkajärjestelyasiat	5,7	5,5	5,5
Taloudellisuus (€/työmäärä)	732	780	800
Tuottavuus (työmäärä/htv)	98	96	98
Hallinto-oikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	20 584	20 500	21 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	7,7	7,7	7,5
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	1 680	1 600	1 620
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	47	50	50

Tunnuslukutaulukko

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite/arvio
Vakuutusoikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	6 880	7 200	7 200
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	12,2	11,0	11,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	1 130	1 050	1 100
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	64	68	68
Markkinaoikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	531	600	800
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	7,3	7,0	7,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	5 052	4 900	5 000
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	20	20	20
Työtuomioistuin			
Ratkaistut asiat, kpl	171	180	180
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	5,6	5,8	6,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	6 764	5 450	5 500
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	18	20	20

Tuomioistuinten suoritteista lain 701/1993 mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän noin 27 000 000 euroa momentille 12.25.10. Niiden suoritteiden kokonaiskustannuksista, joista edellä mainitun lain perusteella maksuja peritään, voidaan maksuilla kattaa noin 33 %.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	242 509	254 105	257 396
Bruttotulot	69	140	70
Nettomenot	242 440	253 965	257 326
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 366		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 513		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Yleiset tuomioistuimet	
Hovioikeudet	41 706
Käräjäoikeudet	139 333
Työtuomioistuin	992
Yhteensä	*182 031*
Hallintotuomioistuimet	
Hallinto-oikeudet	34 967
Markkinaoikeus	3 554
Vakuutusoikeus	8 253
Yhteensä	*46 774*
Tietohallinto- ja muut menot	*28 521*
Yhteensä	257 326

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO), joka kohdistetaan muihin kuin ICT-menoihin	-175
Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan asioiden siirto hallinto-oikeuksiin (siirto momentilta 30.01.04)	278
Palvelukeskusmaksut	-102
Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten aineistopankki (AIPA) (siirto momentilta 28.70.20)	8 500
Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten aineistopankki (AIPA) (vuoden 2013 talousarvion siirto momentille 28.70.20)	-6 400
Teollis- ja tekijänoikeusasioiden (IPR) keskittäminen markkinaoikeuteen	733
Tietoluovutusten maksuttomuus (siirto momentille 31.10.20)	-4
Toimitilojen turvallisuus	300
Tuomioistuinharjoittelupaikkojen lisääminen	340
Tuottavuustoimet (uusi tuottavuusohjelma -51 000 euroa, tuottavuusmääräraha 19 000 euroa)	-32
Vuoden 2013 kertaluonteinen määräraha (ruuhkautuneet tuomioistuimet)	-1 000
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-50
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-418
Palkkausten tarkistukset	766

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-545
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-430
Tasomuutos	1 600
Yhteensä	3 361

2014 talousarvio	257 326 000
2013 I lisätalousarvio	485 000
2013 talousarvio	253 965 000
2012 tilinpäätös	245 587 000

04. Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 29 278 000 euroa.

Momentille nettoutettavista tuloista oikeusavun saajan hävinneen vastapuolen korvaukset oikeudenkäyntikuluista budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Oikeusaputoimistoissa hoidettujen asioiden määrä on viime vuosina vähentynyt. Vuonna 2012 oikeusaputoimistoihin saapui noin 3 800 asiaa ja käsiteltiin noin 3 200 asiaa edellistä vuotta vähemmän. Asiamäärien vähenemiseen ovat vaikuttaneet taloudellisen perustein tehdyt mittavat henkilöstövähennykset ja toiminnan rakenteelliset muutokset. Tavoitteena on, että oikeusapupalvelujen alueellinen saatavuus turvataan ja palvelua saadaan tasapuolisesti koko maassa.

Vuonna 2012 oikeusaputoimistoihin saapui noin 44 400 asiaa. Saapuneista asioista 83 % oli siviili- ja hallinto-oikeudellisia asioita, joista suurin asiaryhmä olivat perhe- ja perintöoikeudelliset asiat (48 %). Rikosasioiden osuus oli 17 %. Vuonna 2013 arvioidaan saapuvan noin 47 000 asiaa ja vuonna 2014 noin 48 400 asiaa.

Liiketaloudellisen toiminnan kustannusvastaavuutta parannetaan hieman vuonna 2014.

Kuluttajariitalautakuntaan saapui vuonna 2012 noin 4 800 valitusta, mikä on 1 % vuotta 2011 vähemmän. Lautakuntaan valitetaan eni-

ten asuntokaupasta, kiinteistövälityksestä ja autokaupasta. Vuonna 2013 arvioidaan saapuvan noin 4 800 asiaa ja vuonna 2014 noin 4 800 asiaa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on alustavasti asettanut oikeusaputoimistoille ja kuluttajariitalautakunnalle seuraavat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2014:

Oikeusaputoimistot

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Käsitellyt asiat, kpl	44 607	46 699	48 400
Oikeusapuohjaus, kpl	11 698	13 000	13 000
Oikeusapupäätökset yksityisille asiamiehille, kpl	24 553	23 800	24 000
Taloudellisuus (euroa/painotettu työmäärä)	121	121	125
Tuottavuus (painotettu työmäärä/htv)	467	484	500
Jonotusaika, pv	14,0	11,0	11,0

Kuluttajariitalautakunta

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Käsitellyt valitukset, kpl	4 707	4 600	4 700
Taloudellisuus (€/käsitelty asia)	433	458	460
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	153	147	150
Käsittelyaika, kk	8,7	8,0	7,8

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	31 220	34 598	34 478
Bruttotulot	4 876	5 200	5 200
Nettomenot	26 344	29 398	29 278
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 379		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 632		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Julkisoikeudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 545	3 700	3 700
— muut tuotot	92	-	-
Tuotot yhteensä	3 637	3 700	3 700
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	6 344	6 700	6 450

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Julkisoikeudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 esitys
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 707	-3 000	-2 750
Kustannusvastaavuus, %	57	55	57

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Liiketaloudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	1 366	1 500	1 500
— muut tuotot	29	-	-
Tuotot yhteensä	1 395	1 500	1 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 717	1 720	1 700
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-322	-220	-200
Kustannusvastaavuus, %	81	87	88

Oikeusavun palkkioista säädetään valtioneuvoston asetuksessa oikeusavun palkkioperusteista (290/2008).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO), joka kohdistetaan muihin kuin ICT-menoihin	-31
Palvelukeskusmaksut	-15
Tietohallintomenot	10
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-52
Palkkausten tarkistukset	110
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-79
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-63
Yhteensä	-120

2014 talousarvio	29 278 000
2013 talousarvio	29 398 000
2012 tilinpäätös	28 597 000

05. Yleisen edunvalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 958 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää holhoustoimen edunvalvontapalvelujen järjestämisestä annetussa laissa (575/2008) tarkoitettujen edunvalvontapalvelujen järjestämisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Edunvalvojan määrää maistraatti tai käräjäoikeus henkilölle, joka ei itse kykene valvomaan etujaan tai hoitamaan taloudellisia asioitaan esim. sairauden takia. Edunvalvojaksi voidaan määrätä joko yksityinen tai yleinen edunvalvoja. Vuonna 2012 yleisen edunvalvonnan päämiesmäärä oli noin 35 100. Oikeusaputoimistoissa hoidettiin noin 31 400 päämiehen edunvalvonta ja ostopalveluina noin 3 700 päämiehen edunvalvonta. Päämiehistä täysi-ikäisiä oli 93 %.

Ostopalveluja tarvitaan täydentämään oikeusaputoimistojen virkatyönä tuottamaa edunvalvontaa. Palveluja ostetaan erityisesti silloin, kun se on tarpeen palveluiden alueellisen saatavuuden turvaamiseksi edunvalvonta-

alueiden laajentuessa. Tavoitteena on lisäksi toiminnan tuottavuuden parantaminen ostopalveluja hankkimalla.

Yleinen edunvalvonta

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Päämiesten määrä, kpl	35 112	35 921	36 700
— oikeusaputoimisto edunvalvojana	31 400	32 097	32 800
— edunvalvonta ostopalveluna	3 712	3 824	3 900
Taloudellisuus (euroa/päämies)	267	298	270
Tuottavuus (päämiesmäärä/htv)	61	66	66

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	30 820	31 086	31 158
Bruttotulot	18 427	17 500	18 200
Nettomenot	12 393	13 586	12 958
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	12 283		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 351		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	18 428	17 500	18 200
— muut tuotot	11	-	-
Tuotot yhteensä	18 439	17 500	18 200
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	28 791	27 700	29 100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-10 352	-10 200	-10 900
Kustannusvastaavuus, %	64	63	63

Edunvalvonnan palkkioista säädetään valtioneuvoston asetuksella edunvalvojan palkkion suuruudesta (696/2012).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palvelukeskusmaksut	-15
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-50
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-508
Palkkausten tarkistukset	52
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-37
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-70
Yhteensä	-628

2014 talousarvio	12 958 000
2013 I lisätalousarvio	-485 000
2013 talousarvio	13 586 000
2012 tilinpäätös	13 461 000

50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 45 150 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) oikeusapulaissa (257/2002)

2) yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993)

3) oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997) säädettyjen korvausten maksamiseen

4) enintään 1 350 000 euroa konkurssilain (120/2004) mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkioihin sekä julkisselvityksestä aiheutuvien muiden konkurssimenettelyn menojen maksamiseen.

Momentille budjetoituihin yksityisille oikeusavustajille maksettaviin korvauksiin liittyvät arvonlisäveromenot maksetaan momentilta 25.01.29.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Oikeusapu ja puolustus	38 300 000
Asianomistajan avustaminen	200 000
Yksityishenkilön velkajärjestely	1 800 000
Syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvaus	3 500 000
Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkiot sekä julkisselvityksestä aiheutuvat muut konkurssimenettelyn menot (enintään)	1 350 000
Yhteensä	45 150 000

Oikeusavun palkkioperusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella (290/2008). Asiakohtaisia vähimmäispalkkioita ja tuntipalkkioita korotetaan 4 prosentilla 1.1.2014 lukien.

Vuonna 2012 yksityinen avustaja määrättiin 33 442 asianosaiselle. Yksityisille asiamiehille oikeusavusta suoritettavista kustannuksista 76 % kertyi käräjäoikeuksista ja 18 % hovioikeuksista. Keskimääräinen korvaus asianosaista kohti oli 1 137 euroa. Oikeusavun tuomioistuinasioista rikosasiat ovat määrällisesti ja kustannuksiltaan suurin asiaryhmä. Yksityishenkilön velkajärjestelylain mukaiset korvaukset olivat noin 1,8 milj. euroa. Syytteestä vapautettujen oikeudenkäyntikulujen korvaukset olivat noin 3,8 milj. euroa. Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien palkkiot olivat noin 0,5 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisselvityksestä aiheutuvien konkurssimenettelyn menojen kasvu (Avilon Fibres Oy)	350
Oikeusapupalkkion korotus	900
Yhteensä	1 250

2014 talousarvio	45 150 000
2013 I lisätalousarvio	900 000
2013 talousarvio	43 900 000
2012 tilinpäätös	47 028 656

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

Selvitysosa: Ulosotto-organisaatio on kaksiportainen. Se muodostuu keskushallinnosta ja sen alaisesta 22 paikallisesta ulosottovirastosta. Keskushallinnon tehtävät kuuluvat Valtakunnanvoudinvirastolle. Asetus ulosottovirastojen toimipaikoista tuli voimaan 1.1.2013. Sen mukaan ulosottovirastot siirtyvät toimimaan siirtymäajan jälkeen (vuoden 2014 loppuun mennessä) 66 toimipaikassa entisen 178 sijaan. Ulosottolaitoksessa on meneillään vuonna 2012 aloitettu tuottavuuden ja taloudellisuuden parantamiseen liittyvä selvitystyö, jossa pohditaan ulosottolaitoksen tehtäviä ja työmenetelmiä sekä niiden edellyttämää virkarakennetta. Selvitystyötä on tarkoitus jatkaa konkreettisella suunnittelutyöllä vuonna 2014.

Talousrikollisuuden torjuntaan ja harmaan talouden vastaiseen toimintaan keskittyvä erikoisperintä toimii maanlaajuisesti jaettuna kuuteen erikoisperintäalueeseen. Erikoisperinnän toimintaedellytyksiä on parannettu nimittämällä jokaiselle alueelle päätoiminen erikoisperinnästä vastaava kihlakunnanvouti ja hänen alaisenaan toimiva erikoisperintätehtäviin erikoistunut henkilöstö, joka on saatu pääosin ulosoton nykyhenkilöstöstä. Erikoisperinnän hallinnollista ohjausta on tehostettu Valtakunnanvoudinvirastossa. Erikoisperinnälle on vahvistettu omat toiminnalliset tavoitteet.

Konkurssiasiamiehen toimisto on konkurssipesien hallinnon valvontaa hoitava viranomainen.

Tietoja henkilöstöstä

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Valtakunnanvoudinvirasto			
Henkilötyövuodet	22	24	24
Keski-ikä	47	47	47
Naisten osuus, %	68	68	68
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	4,4	5,3	5,0
Ulosottovirastot			
Henkilötyövuodet	1 255	1 284	1 284
Keski-ikä	49	49	49
Naisten osuus, %	66	66	66
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	9,2	9,0	9,0
Konkurssiasiamiehen toimisto			
Henkilötyövuodet	10	10	10
Keski-ikä	45,8	45,9	46,0
Naisten osuus, %	45,5	45,5	45,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	2,9	2,0	2,0

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 105 062 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Valtakunnanvoudinviraston, ulosottovirastojen, Ahvenanmaan maakunnanvoudinviraston ja Konkurssiasiamiehen toimiston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot, yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot sekä Konkurssiasiamiehen toimiston erityistilintarkastuksista takaisin perittävät korvaukset.

Selvitysosa: Ulosottoon arvioidaan vuonna 2014 saapuvan 2,9 milj. asiaa (v. 2012 3 milj. asiaa, v. 2013 arviolta 2,9 milj. asiaa). Vuosittain ulosotossa olevien velallisten määrä on hieman noussut (517 000 eri velallista v. 2010, 527 000 eri velallista v. 2011 ja 529 000 eri velallista v. 2012). Vuoden 2012 lopussa ulosotossa oli kaikkiaan 242 000 velallista, joista pitkäkestoisessa ulosotossa eli yli kolme vuotta ulosotossa yhtäjaksoisesti oli ollut 18 % ja yli kaksi vuotta 25 %.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on asettanut ulosottolaitoksen toiminnalle vuodelle 2014 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite/arvio
Käsitellyt asiat (1 000 kpl)	2 939	2 900	2 900
Peritty (milj. euroa)	1 009	1 000	950
Perittyjen ja varattomien rahasaamisten suhde			
Asiamääristä, %	49	47	45
Rahamääristä, %	50	43	42
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,8	6,7	6,7
Taloudellisuus (euroa/käsitelty asia)	34	35	37
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	2 343	2 302	2 302

Ulosottovirastojen toiminnassa pyritään etupainotteiseen toimintaan, jossa velallisen taloudellinen tilanne saadaan selvitettyä, syrjääntymistä ehkäistyä ja oikeat toimenpiteet valittua mahdollisimman nopeasti asian vireille tultua. Lyhyiden käsittelyaikojen tavoitteena on velallisen lisävelkaantumisen ehkäiseminen ja luottotappioiden torjunta.

Erikoisperinnän ja vaativan perinnän avulla pyritään puuttumaan myös aikaa vieviin ja laajaa selvitystyötä edellyttäviin tapauksiin, joissa ulosottoa pyritään tarkoituksellisesti välttelemään erilaisin omaisuusjärjestelyin.

Hallitusohjelman mukaisesti harmaan talouden vastaisia toimenpiteitä on tehostettu kehittämällä erikoisperintää ja lisäämällä konkurssipesien erityistarkastuksia.

Konkurssien määrä on pysynyt korkealla tasolla ja se on lisännyt Konkurssiasiamiehen toimiston työmäärää. Vuoden 2013 keväällä Konkurssiasiamiehen toimiston valvonnassa oli noin 3 200 vireillä olevaa konkurssimenettelyä, noin 400 julkisselvitystä sekä noin 900 yrityssaneerausta. Konkurssiasiamiehen toimiston toimintaa tehostetaan kehittämällä työmenetelmiä ja hyödyntämällä konkurssien ja yrityssaneerausten tietohallintajärjestelmää, joka otettiin tuotantokäyttöön vuonna 2013.

Konkurssimenettelyä voidaan konkurssiasiamiehen hakemuksesta jatkaa julkisselvityksenä, jos sitä voidaan pitää perusteltuna pesän vähävaraisuuden taikka velalliseen tai konkurssipesään kohdistuvien selvitystarpeiden vuoksi. Erityistarkastusten kohteena ovat raukeavat ja vähävaraiset konkurssipesät, joihin erityistarkastus tehdään konkurssivelallisen tekemien talousrikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi. Sekä julkisselvitysmenettelyllä että erityistarkastuksilla pyritään torjumaan harmaata taloutta ja talousrikollisuutta. Erityistarkastusmenoista arvioidaan saatavan perityksi valtiolle takaisin 14 %. Tavoitteena on käynnistää vuosittain 60—80 julkisselvitystä sekä tehdä 140—150 velallisen ja konkurssipesän hallinnon erityistarkastusta. Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan liittyvää viranomaisyhteistyötä jatketaan ja hyvää pesänhoitotapaa kehitetään pesänhoitajien koulutuksella sekä hyvää pesänhoitotapaa koskevien suositusten päivityksellä yhdessä konkurssiasiain neuvottelukunnan kanssa.

Ulosottomaksutuloina arvioidaan momentille 12.25.20 kertyvän 69 000 000 euroa. Ulos-

ottomaksutulojen määrä vastaa noin 70 % ulosottovirastojen kokonaismenoista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	102 840	106 601	105 176
Bruttotulot	111	114	114
Nettomenot	102 729	106 487	105 062
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 339		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 550		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO), joka kohdistetaan muihin kuin ICT-menoihin	-26
Palvelukeskusmaksut	-35
Tietoluovutusten maksuttomuus (siirto momentille 31.20.01)	-7
Tuottavuustoimet (uusi tuottavuus-ohjelma -21 000 euroa ja tuottavuus-määräraha 8 000 euroa)	-13
Vuoden 2013 kertaluonteinen määräraha (asiamäärän kasvu)	-1 000
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-167
Palkkausten tarkistukset	351
Raamisopimuksen mukaisten koulutus-rahojen keskittäminen	-250
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-178
Yhteensä	-1 425

2014 talousarvio	105 062 000
2013 talousarvio	106 487 000
2012 tilinpäätös	103 940 000

30. Syyttäjät

Selvitysosa: Syyttäjälaitoksen vaikuttavuustavoitteena on huolehtia rikosvastuun toteuttamisesta osana rikosasioiden käsittelyketjua tehokkaasti ja laadukkaasti asianosaisten oikeusturva huomioon ottaen. Asianosaisten kannalta keskeisiä mitattavissa olevia laatuun ja yhdenvertaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat käsittelyn nopeus ja erot syyttäjänvirastojen välisissä syyteharkinta-ajoissa.

Rikosprosessin laatua ja nopeutta parannetaan kehittämällä syyttäjä-poliisi -esitutkintayhteistyötä ja käyttämällä tarkoituksenmukaisinta prosessimenettelyä. Vuonna 2014 voimaan tulevan esitutkintalain säännösten velvoitteet sitovat syyttäjien työajasta aiempaa suuremman osan esitutkintayhteistyöhön, mutta nopeuttavat siirtymävaiheen jälkeen syyteharkintaan kuluvaa aikaa.

Toimintaa sopeutetaan aleneviin määrärahakehyksiin työprosesseja ja lainsäädäntöä kehittämällä oikeudenhoidon uudistamisohjelman (2013—2025) linjausten mukaisesti.

Talousrikosasioiden käsittelyä tehostetaan ja nopeutetaan hallitusohjelman ja talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämistä koskevan kuudennen torjuntaohjelman mukaisesti.

Paikallissyyttäjille saapui vuonna 2012 yhteensä 84 959 asiaa. Ratkaistujen asioiden määrä oli 87 115. Lisäksi ratkaistiin noin 210 000 summaarista asiaa. Vuonna 2014 sekä saapuvien että ratkaistujen asioiden määrän arvioidaan pysyvän noin 86 000 asiassa.

Tietoja henkilöstöstä

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Syyttäjälaitos			
Henkilötyövuodet	546	547	532
— joista syyttäjiä[1)]	368	368	357
— joista paikallissyyttäjät	347	347	336
Keski-ikä	46,6	46,4	46,6
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	6,3	7,0	7,0

[1)] Syyttäjiin lasketaan myös valtakunnansyyttäjänviraston neuvotteleva virkamies, ylitarkastajat ja lakimies.

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 45 806 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnansyyttäjänviraston, syyttäjänvirastojen ja Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänviraston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot sekä yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut syyttäjälaitoksen toiminnalle vuodelle 2014 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Joutuisuus			
— keskimääräinen syyteharkinta-aika, kk	2,1	2,0	2,1
— yli 6 kk syyteharkinnassa olleita asioita avoinna	1 958	2 000	2 500
— yli vuoden syyteharkinnassa olleita asioita avoinna	212	150	180
Tuottavuus			
— ratkaistut asiat/htv (koko henkilöstö)	173	170	170
— ratkaistut asiat (painotettu työmäärä/htv, koko henkilöstö[1)]	810	824	824
— ratkaistut asiat/htv (syyttäjät)	251	248	248
— ratkaistut asiat (painotettu työmäärä/htv, syyttäjät)	1 201	1 270	1 270
Taloudellisuus			
— toimintamenot/ratkaisu, euroa	439,0	456,0	456,0
— toimintamenot/ratkaisu (painotettu työmäärä), euroa	101,1	101,9	102,0

[1)] Painotetussa työmäärässä huomioidaan se, että tietyt juttutyypit ovat toisia työläämmät ja sitovat enemmän resursseja. Painotettu työmäärä lasketaan ratkaistuista jutuista, joiden aiheuttama työmäärä arvioidaan rikosnimikkeidensä perusteella keskimääräisen työmäärän mukaan. Painotettuun työmäärään vaikuttavat myös vähintään viisi istuntopäivää kestäneet käräjäoikeuskäsittelyt.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	44 679	45 987	45 846
Bruttotulot	42	40	40
Nettomenot	44 637	45 947	45 806
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 033		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 708		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Valtakunnansyyttäjänvirasto	4 632
Paikalliset syyttäjäyksiköt	38 959
Yhteiset menot	2 215
Yhteensä	45 806

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO), joka kohdistetaan muihin kuin ICT-menoihin	-33
Palvelukeskusmaksut	-16
Tietoluovutusten maksuttomuus (siirto momentille 31.20.01)	-4
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-71
Palkkausten tarkistukset	150
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-107
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-60
Yhteensä	-141

2014 talousarvio	45 806 000
2013 talousarvio	45 947 000
2012 tilinpäätös	45 312 000

40. Rangaistusten täytäntöönpano

Selvitysosa: Vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanossa huolehditaan täytäntöönpanon varmuudesta, luotettavuudesta ja turvallisuudesta. Rangaistusten täytäntöönpanon vaikuttavuustavoitteena on vähentää rangaistusta suorittavien riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin rangaistusaikana ja sen jälkeen. Tavoitteiden toteuttaminen edellyttää seuraamusjärjestelmän ja seuraamusten sisältöjen kehittämistä.

Vankiluvun arvioidaan vuonna 2014 hieman laskevan edellisestä vuodesta. Pitkäaikaisvankien ja ulkomaalaisten vankien suhteellinen osuus on koko 2000-luvun ajan noussut. Valvotun koevapauden ja valvontarangaistuksen käytön lisääminen alentavat vankilassa olevien vankien määrää. Yhdyskuntaseuraamuksien kokonaismäärän arvioidaan laskevan erityisesti liikennejuopumusten vähenemisen seurauksena. Seuraamuksiin liittyvien asiantuntijalausuntojen määrän arvioidaan laskevan nuorten seuraamusselvityksiä koskevan lainsäädännön muutoksen seurauksena.

Toiminnan laajuus

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Vankeja keskimäärin	3 236	3 220	3 205
Vapaudesta vankilaan tulleet	6 066	6 050	6 050
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa keskimäärin	3 645	3 660	3 600
Täytäntöönpantaviksi tulleet yhdyskuntaseuraamukset	4 590	4 600	4 600
Seuraamuksiin liittyvät pyydetyt asiantuntijalausunnot	10 199	9 500	9 000

Rangaistusten täytäntöönpanossa henkilöstömäärää ja toimintoja sopeutetaan määrärahatasoon. Vankien sijoittelutoimintaa kehitetään ottamalla käyttöön vankiloiden valvontatasoluokitus. Rikosseuraamuslaitoksen toimitilasuunnitelma, joka sisältää tulevien vuosien investointitarpeet, valmistuu. Mikkelin, Helsingin ja Hämeenlinnan vankiloiden ns. paljusellihankkeita jatketaan.

Seuraamusten vaikuttavuutta lisätään kehittämällä edelleen täytäntöönpanon sisältöjä sekä erityisesti tehostamalla hallittua vapauttamista ja toimintajatkumoita. Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon sisältöjä kehitetään. Vapautumista suoraan suljetusta laitoksesta vähennetään ja verkostoyhteistyötä lisätään. Valvotun koevapauden valvontaa tehostetaan ja käyttöä laajennetaan. Laki valvotusta koevapaudesta tulee voimaan 1.1.2014. Laki mahdollistaa valvottuun koevapauteen sijoitetun valvonnan teknisillä apuvälineillä, myös ns. pantavalvonnan. Vuonna 2014 valvotussa koevapaudessa on päivittäin keskimäärin 190 vankia.

Vuoden 2014 aikana valmistellaan vankien terveydenhuollon järjestämisvastuun ja rahoittamisen siirto Rikosseuraamuslaitokselta sosiaali- ja terveysministeriölle ja valvontavallan siirto Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valvira) 1.1.2015 lukien. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kehittämis- ja asiakastietojärjestelmähanketta jatketaan.

Tietoja henkilöstöstä

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Henkilöstömäärä, htv	2 832	2 799	2 762
Keski-ikä	45,0	45,1	45,2
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	13,6	13,1	12,8
Sairauspoissaolot, kalenteripäivää/htv[1)]	18,5	18,0	17,7

[1)] Jaksotyötä tekevien sairauspoissaoloja seurataan kalenteripäivinä.

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 228 562 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Rikosseuraamuslaitoksen ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen toimintamenojen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää Rikosseuraamuslaitoksen toiminnallisista tarpeista aiheutuvien henkilökunnan asuntojen vuokraosuuksien alentamiseen enintään 2 000 000 euroa.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut vuodelle 2014 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Toiminnalliset tavoitteet			
Laitosten säilytysvarmuus, %	99,2	99,2	99,2
Vangeista avolaitoksissa keskimäärin päivässä, %	36	37	37
Vankeusvangeista toiminnoissa keskimäärin päivässä, %	63	62	62
Valvotun koevapauden loppuun suorittaneet, % aloitetuista	83	81	80
Yhdyskuntapalvelun loppuun suorittaneet, % päättyneistä[1)]	83	83	83
Tuottavuus			
Vangit, keskimäärin päivässä/htv[2)]	1,36	1,33	1,35
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa, keskimäärin päivässä/htv	13,2	13,1	13,1
Seuraamuksiin liittyvät pyydetyt asiantuntijalausunnot vuodessa/htv	284	270	260
Taloudellisuus			
Toimintamenot (netto)/vanki	60 843	61 659	62 920
Toimintamenot (netto)/yhdyskuntaseuraamusta suorittava	4 934	5 023	5 117

[1)] Tunnusluvun suhteutus muutettu koskemaan ko. vuonna päättyneitä seuraamuksia (aiemmin suhteutettiin alkaneisiin).

[2)] Tunnusluvun laskentaperustetta on tarkennettu vuodesta 2012 lähtien.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Rangaistusten täytäntöönpano	194 619
Täytäntöönpanon ohjaus, kehittäminen ja hallinto (keskushallinto)	6 810
Rikosseuraamusalan koulutuskeskus	2 550
Terveydenhuoltoyksikkö	15 500
Ostopalvelut palvelukeskuksilta	9 083
Yhteensä	228 562

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	239 927	240 618	243 127
Bruttotulot	14 992	14 165	14 565
Nettomenot	224 935	226 453	228 562
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 012		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	9 635		

Rikosseuraamuslaitoksen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)[1)]

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	10 316	9 850	10 200
— muut tuotot	1 046	1 000	1 050
Tuotot yhteensä	11 362	10 850	11 250
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	10 986	10 580	10 600
— osuus yhteiskustannuksista	9 875	9 350	9 500
Kustannukset yhteensä	20 861	19 930	20 100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-9 499	-9 080	-8 850
Kustannusvastaavuus, %	54	54	56

[1)] Ei sisällä ateriakorvauksia ja palvelussuhdeasunnoista saatavia vuokratuloja.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asiakastietojärjestelmähanke (ATJ) (siirto momentilta 28.70.20)	1 670
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO), joka kohdistetaan muihin kuin ICT-menoihin	-160
Palvelukeskusmaksut	-84
Toimitilahankkeet	1 400
Tuottavuustoimet (uusi tuottavuus-ohjelma -45 000 euroa, tuottavuusmääräraha 17 000 euroa)	-28
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-242
Palkkausten tarkistukset	611
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-434
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-624
Yhteensä	2 109

2014 talousarvio	228 562 000
2013 talousarvio	226 453 000
2012 tilinpäätös	224 558 000

74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 400 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 700 000 euroa avolaitostöihin kunnan, seurakunnan tai yleishyödyllisen yhteisön työkohteissa. Määrärahaa saa käyttää myös maanrakennustöihin. Työkohteet ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita tai niihin voidaan liittää kuntouttavaa toimintaa, jonka kustannuksiin asianomainen yhteisö osallistuu. Määrärahaa voi käyttää erityisesti pitkäaikaishankkeissa myös avolaitostyönä toteutettavien rakentamisprojektien edellytysten luomiseksi vaadittavien tarpeellisten tukitoimintojen menoihin, kuten vankien asuintilojen kunnostamiseen.

Selvitysosa: Avolaitosmäärärahalla kyetään työllistämään vankeja ja kunnostamaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita. Tavoitteena on työllistää keskimäärin 165 avolaitosvankia. Avolaitosten majoituskapasiteettia käytetään myös ko. laitoksiin sijoitettavien arviolta keskimäärin 40 laitoksen ulkopuolella siviilityössä tai opiskelemassa käyvän vangin majoittamiseen. Työllistämis- ja ylläpitomenot ovat noin 31 000 euroa vankia kohti vuodessa.

2014 talousarvio	5 400 000
2013 talousarvio	5 400 000
2012 tilinpäätös	6 025 000

50. Vaalimenot

20. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 249 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vaalilain (714/1998) mukaisten yleisten vaalien ja menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetussa laissa (571/1987) tarkoitettujen valtiollisten kansanäänestysten toimittamisesta ja niihin liittyvästä tiedottamisesta ja tietopalvelusta, vaalitietojärjestelmän ja vaalivalmiuden ylläpidosta, vaalijärjestelmän ja vaalitietojärjestelmän kehittämisestä sekä äänestysaktiivisuuden vahvistamiseen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) siirtomenojen maksamiseen kunnille vaalilain 188 §:n 2 momentissa tarkoitettuna kertakorvauksena ja saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetuista saamelaiskäräjävaaleista aiheutuvien menojen maksamiseen.

S e l v i t y s o s a :

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Europarlamenttivaalit 25.5.2014, vaalitietojärjestelmän ylläpito ja sen valmistuminen v. 2015 eduskunta-vaaleihin	8 229
Europarlamenttivaalien kertakorvaus kunnille	8 900
Valmistautuminen vuonna 2015 toimitettaviin saamelaiskäräjävaaleihin	120
Yhteensä	17 249

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Europarlamenttivaalit sekä vuoden 2015 eduskuntavaalit ja saamelaiskäräjävaalit	15 222
Yhteensä	15 222

2014 talousarvio	17 249 000
2013 talousarvio	2 027 000
2012 tilinpäätös	29 707 722

Pääluokka 26
SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö on sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton ministeriö, jonka tehtävänä on vastata:

— yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, poliisihallinnosta, yksityisestä turvallisuusalasta, pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ohjaamisesta, rajaturvallisuudesta ja meripelastustoiminnasta, siviilikriisinhallinnan koulutuksesta ja kotimaan valmiuksista sekä aluehallinnon yhteisestä varautumisesta poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin

— Suomen kansalaisuutta, maahanmuuttoa, paluumuuttoa ja kansainvälistä suojelua koskevista asioista sekä hyvien etnisten suhteiden, syrjimättömyyden ja yhdenvertaisuuden edistämisestä.

Sisäasiainhallinnon strategisen tavoitetilan mukaan Suomi on Euroopan turvallisin ja yhdenvertaisin maa. Tavoitteen saavuttamiseksi toiminta kohdistetaan

— turvallisuusriskien ennaltaehkäisyyn

— kilpailukykyisen, suvaitsevaisen ja monimuotoisen Suomen rakentamiseen

— palvelujen saatavuuden ja laadun varmistamiseen perusoikeuksia kunnioittaen ja hyvää hallintoa noudattaen

— lisäksi pyritään eri toimenpitein varmistamaan tulevaisuuden toimintakyky.

Toimintaympäristön kuvaus

Sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton näkökulmasta toimintaympäristöä voidaan tarkastella useista näkökohdista. Sisäinen turvallisuus on valtion perustehtäviä ja siksi on tärkeätä turvata turvallisuuspalvelut kaikilla alueilla. Toimintaympäristössä nopealla syklillä tapahtuvat muutokset sekä taloudelliset reunaehdot ja näistä seuraavat hallinnonalan eri toimijoiden palvelukyvyn sekä tuloksellisuuden turvaavat rakenteelliset uudistukset vaikuttavat olennaisesti hallinnonalan toimintaan.

Väestön ikääntyminen, yksinasuvien vanhusten määrä ja väestön keskittyminen kasvukeskuksiin asettavat haasteita sisäasiainministeriön hallinnonalan tuottamille turvallisuuspalveluille. Palvelutarpeiden ennustetaan kasvavan ja palvelutaso tulee kyetä ylläpitämään myös harvaanasutuilla alueilla, joiden väestörakenne painottuu ikäihmisiin. Ikääntymisen myötä myös onnettomuusriskit kasvavat.

Kansainvälistyminen, teknologinen kehitys ja ympäristötietoisuuden sekä toisaalta riskitietoisuuden lisääntyminen saattavat muuttaa sisäisen turvallisuuden tehtäväkenttää jo lähitulevaisuudessa. Keskeisenä haasteena on poliittisen, taloudellisen, teknologisen, sosiaalisen ja ekologisen kehityksen ennakoiminen sekä nopean ja joustavan muutoksiin reagoinnin varmistaminen. Myös kansainvälistyminen on tuonut mukanaan joukon ulkoisia tekijöitä, joiden huomioiminen on välttämätöntä. Globaalit haasteet korostavat yhteistyön merkitystä niin ympäristöuhkien, kansainvälisen rikollisuuden kuin terrorisminkin laajenemisen torjumisessa.

Euroopan unionin merkitys kaikilla yhteiskunnan sektoreilla on huomattava. Julkisen talouden sopeuttamistoimet pyritään sisäasiainministeriön hallinnonalalla toteuttamaan siten, että hallinnonalan viranomaisten toimintakyky tärkeimmissä tehtävissä kyetään turvaamaan.

Maahanmuuton avulla voidaan ehkäistä mahdollista tulevaa työvoiman niukkuutta ja vahvistaa myös osaamispohjaa, jota väestön ikääntyminen maan eri alueilla voisi muuten kaventaa. Työperusteinen maahanmuutto tulee lisääntymään edelleen ja monilla toimialoilla maahanmuutolla on jo huomattava merkitys työvoiman saatavuuden kannalta.

Suurten ikäluokkien poistuminen työelämästä vaikuttaa osaltaan myös sisäasiainhallinnon toimintaan. Käytettävissä olevan työvoiman supistuminen edellyttää toimintojen tehostamista ja rationalisointia sekä työn tuottavuuden parantamista hyödyntämällä entistä enemmän mm. yhä erilaisia teknisiä ratkaisuja ja sähköisiä palveluja.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Valtioneuvosto asettaa sisäasiainministeriön hallinnonalalle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2014:

Poliisitoimi, pelastustoimi ja Rajavartiolaitos osallistuvat omalta osaltaan kansallisen kilpailukyvyn kannalta tärkeän sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseen, jonka tavoitteena on, että Suomi on Euroopan turvallisin maa. Sisäisen turvallisuuden keskeiset tavoitteet vahvistetaan hallinnonalan strategiassa vuosille 2012—2015 ja hallitusohjelman mukaisesti valmisteltavassa sisäisen turvallisuuden ohjelmassa.

Varmistetaan, että maahanmuuttopolitiikassa toteutuvat perus- ja ihmisoikeudet, hallinto on toimivaa ja oikeusvarmaa sekä noudattaa hyvän hallinnon periaatteita.

Hallinnon tietotekniikkakeskus

Hallinnon tietotekniikkakeskuksen (HALTIK) yhteiskunnallinen vaikuttavuus kohdistuu kriittisten sisäiseen turvallisuuteen liittyvien tietojärjestelmien häiriöttömän toiminnan turvaamiseen, sisäasiainministeriön hallinnonalan keskeisten kehityshankkeiden menestykselliseen toteuttamiseen sekä valtion verkkoturvallisuuden edistämiseen.

HALTIKin yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ydintavoitteena on käytettävyys ja tehokkuus. Tavoitteen mukaisesti viraston tuottamat palvelut mahdollistavat sisäasiainhallinnon toimijoiden toiminnan integraation ja vapauttavat niiden resursseja operatiiviseen toimintaan.

Poliisitoimi

Poliisitoimen osalta painotetaan rikosten, järjestyshäiriöiden ja onnettomuuksien ennaltaehkäisemistä ja vähentämistä, järjestäytyneen ja talousrikollisuuden sekä harmaan talouden torjuntaa sekä poliisin toimintavalmiuden, palvelukyvyn ja näkyvyyden turvaamista. Lisäksi poliisitoimi edistää osaltaan myönteistä turvallisuusajattelua sekä kansalaisten turvallista elinympäristöä.

Kehityskuvaaja

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Rikoslakirikosten määrä, enintään	484 411	470 000	470 000
Katuturvallisuusindeksin arvo, vähintään (1999=100)[1)]	85,8	80,0	86,5
Liikenneturvallisuusindeksin arvo, vähintään (1999=100)[2)]	n. 151,0	151,0	155,0
Kansalaisten luottamus poliisin toimintaan, keskiarvo, vähintään asteikolla 1—4[3)]	3,4	-	3,6
Kansalaisten kokema turvallisuuden tunne, keskiarvo, vähintään asteikolla 1—4[4)]	3,0	-	3,2

[1)] Katuturvallisuusindeksissä painotetaan poliisille ilmoitettujen ryöstöjen, pahoinpitelyjen, vahingontekojen sekä ratti- ja liikennejuopumuksien lukumäärät ja lasketaan yhteen. Saatu summaluku suhteutetaan alueen asukaslukuun. Mitä suurempi indeksiluku, sitä parempi tilanne verrattuna valtakunnalliseen keskiarvoon vuodelta 1999.

[2)] Liikenneturvallisuusindeksi on rekisteröityjen autojen ja moottoripyörien määrä jaettuna liikenteessä kuolleiden ja loukkaantuneiden painotetulla lukuarvolla.

[3)] Kansalaisten luottamusta poliisin toimintaan mitataan Poliisibarometri-tutkimuksen kysymyksellä "Missä määrin luotatte seuraavien viranomaisten toimintaan...?", 1 = erittäin vähän, 2 = melko vähän, 3 = melko paljon, 4 = erittäin paljon. Lähde: Poliisibarometri 2012 ja 2014. Joka toinen vuosi tehtävä kansalaishaastattelu.

[4)] Kansalaisten turvallisuuden tunnetta mitataan Poliisibarometri-tutkimuksen kysymyksellä "Kuinka vakavana ongelmana pidätte rikollisuutta lähiympäristössä?", 1 = erittäin vakava, 2 = melko vakava, 3 = ei kovin vakava, 4 = ei lainkaan vakava. Lähde: Poliisibarometri 2012 ja 2014. Joka toinen vuosi tehtävä kansalaishaastattelu.

Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitoksen yhteiskunnallisina vaikuttavuustavoitteina on ylläpitää rajaturvallisuutta, varmistaa sujuva rajaliikenne, tuoda viranomaisapua rajaseudun ja rannikon harvaan asutuille alueille, lisätä merellistä turvallisuutta ja osallistua sotilaalliseen maanpuolustukseen. Nämä vaikuttavuustavoitteet tuotetaan kustannustehokkaasti maalla, merellä ja ilmassa vaikeissakin luonnonoloissa myös yhteiskunnan kaikissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Tunnusluku/mittari	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus (ind)	106	107	110
Vaikuttavuus (ind)	96	95	97
— Rajaturvallisuuden ylläpitäminen (1—5)	3,9	3,9	4,1
— Sujuvan rajaliikenteen varmistaminen (1—5)	4,6	4,6	4,6
— Viranomaisavun tuominen rajaseudun ja rannikon harvaan asutuille alueille (1—5)	3,9	3,4	3,4
— Merellisen turvallisuuden lisääminen (1—5)	4,3	4,2	4,2
— Sotilaalliseen maanpuolustukseen osallistuminen (1—5)	3,9	3,8	3,9
Kustannusvaikuttavuus (ind)	116	120	124
— Painotetut suoritteet (1 000 kpl)	115 700	114 976	117 855
— Kustannukset (milj. euroa)	245,7	244,8	247,6

Pelastustoimi

Pelastustoimen keskeisenä yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on vähentää onnettomuuksia, erityisesti tulipaloja ja niistä aiheutuvia henkilö- ja omaisuusvahinkoja. Onnettomuuksien tapahtuessa pelastustoimen tehtävänä on antaa kiireellistä ja tehokasta apua sekä pyrkiä pienentämään onnettomuuksista aiheutuneita vahinkoja.

Tunnusluku	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tulipalojen määrä, enintään (pl. metsä- ja maastopalot) (kpl)	11 790	11 000	11 000
— josta rakennuspalojen määrä, enintään (kpl)[1)]	5 905	5 400	5 400
Palokuolemien määrä, 5 vuoden keskiarvo, enintään (hlö)	88	78	67
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien keskimääräinen toimintavalmiusaika, enintään	8:35	9:20	9:20
Luottamus pelastustoimeen, % väestöstä[2)]	-	-	96

[1)] Sisältää rakennuspalovaarat

[2)] Lähde: TNS Gallup-tutkimus, joka toteutetaan joka kolmas vuosi. Vuoden 2011 toteutuma: 96 % asukkaista.

Hätäkeskustoiminta

Suomessa on vuonna 2015 yhtenäinen, verkottunut ja luotettava valtakunnallinen Hätäkeskuslaitos, joka ensimmäisenä lenkkinä vastaa avun tarpeeseen viipymättä ja ammattitaitoisesti.

Tunnusluku	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Hätäkeskus vastaa hätäpuheluun nopeasti			
Hätäpuheluun vastataan 10 sekunnissa (x %:ssa hätäpuheluista)	92	90	90
Hätänumeroon soittaneet ovat tyytyväisiä hätäkeskuslaitoksen palveluihin			
Hätänumeroon soittaneiden tyytyväisyys hätäkeskusten tuottamiin palveluihin (asteikolla 1—5), vähintään	4,42	-	4,4
Hätäkeskustietojärjestelmän toimintavarmuus			
Hätäkeskustietojärjestelmän toimintavarmuus (käyttöaste), (%)	100	100	100

Maahanmuutto

Maahanmuuttopolitiikan tavoitteena on edistää Suomen kansainvälistä kilpailukykyä sekä tukea suvaitsevan, turvallisen ja monimuotoisen Suomen rakentamista. Lainsäädäntöä uudistettaessa otetaan huomioon työvoiman tarve, maahanmuuttajien moninaiset lähtökohdat ja tarpeet sekä kansainväliset velvoitteet. Vahvistetaan laittoman maahanmuuton ja ihmiskaupan vastaista toimintaa laaja-alaisen viranomaisyhteistyön ja verkostoitumisen kautta. Varmistetaan kansainvälisen suojelun velvoitteiden toteutuminen turvapaikkamenettelyssä ja vastaanotossa. Keskeisenä tavoitteena on maahanmuuttohallinnon tehostaminen ja tähän liittyvien lupaprosessien nopeuttaminen. Turvapaikanhakijoiden vastaanoton kokonaiskustannuksia sopeutetaan turvapaikanhakijoiden määrää ja käsittelyaikojen lyhenemistä vastaavaksi. Panostetaan kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntaan siirtymisen nopeutumiseen yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Tunnusluku	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Käsittelyaika keskimäärin (vrk)			
Maahanmuutto			
— työntekijän oleskelulupa (sis. TE-toimiston osapäätöksen)	110	65	65
josta Maahanmuuttoviraston osuus	54	30	30
— oleskelulupa, opiskelija	18	30	30
Kansainvälinen suojelu, kokonaiskäsittelyaika ilman muutoksenhakua			
— turvapaikka (kaikki)	250	210	180
josta Maahanmuuttoviraston osuus	-	150	120
— normaali menettely	370	255	190
josta Maahanmuuttoviraston osuus	-	212	170
— nopeutettu menettely	82	65	49
josta Maahanmuuttoviraston osuus	-	54	42
Kansalaisuushakemukset, kokonaiskäsittelyaika			
— kansalaisuushakemukset (kaikki)	381	265	254
Maahanmuuttoviraston päätösten pysyvyys muutoksenhaussa (%)[1)]	>95	>95	>95
Kuntaan sijoituksen odotusaika vastaanottokeskuksissa, keskimäärin enintään kk[2)]	2,0	2,0	2,0

[1)] Tavoitteena on, että niiden muutoksenhakutuomioistuinten päätösten, joissa Maahanmuuttoviraston päätös kumotaan sillä perusteella, että virasto on tehnyt laintulkinta- tai menettelyvirheen on alle 5 % valitusten kokonaismäärästä. Niitä päätöksiä, joissa Maahanmuuttoviraston päätös kumotaan olosuhteiden perusteella, ei oteta tässä huomioon.

[2)] Oleskeluluvan myöntämiseen tiedoksisaannista kuntaan muuttoon kuluva aika.

Vaikuttavuus ja tuloksellisuus

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Sisäasiainministeriön hallinnonalalla toteutetaan vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaa sekä koko hallinnonalaa koskevin toimenpitein että virastotasolla yksittäisin toimenpitein. Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman kokonaisuus muodostuu vaikuttavuus- ja tuloksellisuushankkeista sekä inhimilliseen pääomaan ja tuloksellisuusajatteluun liittyvistä kokonaisuuksista.

Sisäasiainministeriön hallinnonalan henkilötyövuodet

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Sisäasiainministeriö	247	242	231
Hallinnon tietotekniikkakeskus	427	445	475
Vähemmistövaltuutetun toimisto ja syrjintälautakunta	13	13	13
Poliisitoimi	10 526	10 388	10 288
Rajavartiolaitos	2 787	2 771	2 715
Pelastusopisto (ml. CMC)	139	136	134
Hätäkeskuslaitos	735	725	720
Maahanmuuttovirasto	309	290	290
Valtion vastaanottokeskukset	94	95	100
Yhteensä	15 277	15 105	14 966

Tasa-arvovaikutukset

Henkilöstön yhdenvertainen kohtelu on osa hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja liittyy kaikkeen työnantajatoimintaan. Sisäasiainministeriön hallinnonalalla noudatetaan hallituksen tasa-arvo-ohjelmaa ja sisäasiainhallinnon yleisiä linjauksia yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevien tavoitteiden toteutumista seurataan osana toiminnan ja talouden suunnittelua ja seurantaa. Seurantaa koordinoi sisäasianministeriön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden koordinaatioryhmä.

Ministeriössä sukupuolinäkökulma otetaan huomioon kaikessa toiminnassa. Naisten ja miesten välistä tasa-arvoa edistetään tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luodaan ja vakiinnutetaan sellaiset toimintatavat, joilla varmistetaan tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Ministeriön henkilöstölle on tehty tasa-arvokysely keväällä 2013, jonka perusteella päivitetään henkilöstöpoliittinen tasa-arvosuunnitelma. Tasa-arvosuunnitelmassa esitellään keskeiset kehittämistoimenpiteet vuodelle 2014.

HALTIKissa on laadittu tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma, joka päivitetään vuosittain. Henkilöstön tasa-arvoista kohtelua seurataan säännöllisiin kyselyihin sekä tilastoaineistoihin pohjautuen.

Poliisihallinnossa sukupuolten välistä tasa-arvoa edistetään tulosohjauksen ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien avulla. Poliisin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan henkilöstöstrategian yhteydessä. Vuoden 2014 alusta toimeenpannaan poliisin hallintorakenneuudistus (PORA III). Sisäasiainministeriön vahvistamien linjausten mukaisesti PORA III -toimenpiteisiin liittyviä henkilötyövuosivähennyksiä kohdistetaan mahdollisimman vähän poliisin operatiiviseen toimintaan ja sen sijaan mahdollisimman paljon hallinto- ja tukitehtäviin. Naiset työskentelevät poliisihallinnossa pääosin toimisto- ja lupahallinnon tehtävissä, naisten osuus poliisimiehistä on verrattain pieni. Tuki- ja hallintotehtäviin kohdistuvat vähennysvelvoitteet näin ollen kohdistuvat naisvaltaisiin henkilöstöryhmiin.

Rajavartiolaitoksen päivittäinen toiminta rajaturvallisuus- ja merellisissä tehtävissä kohdistuu miehiin ja naisiin sekä etniseltä alkuperältään monipuoliseen joukkoon. Rajavartiolaitos ottaa yhdenvertaisuussuunnitelmansa mukaisesti moniperustaisen syrjinnän huomioon kaikessa toiminnassaan eikä hyväksy syrjintää missään muodossa. Rajavartiolaitos jatkaa toimenpiteitä, joilla naisten osuutta sotilasviroissa (vuonna 2012, 3 %) pyritään lisäämään. Vuoden 2014 aikana laaditaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma seuraaville vuosille. Toimenpiteitä saamenkielisten palveluiden parantamiseksi jatketaan lisäämällä saamenkielisten viranomaislomakkeiden saatavuutta.

Pelastusopistolla on laadittu yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma sekä oppilaitoksen toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma 2012—2014 pääpainona opiskelijoiden tasa-arvoiseen kohteluun liittyvät asiat. Vuonna 2013 toteutetun tasa-arvokyselyn perusteella valitaan keskeiset kehittämistoimenpiteet vuodelle 2014.

Hätäkeskuslaitoksessa on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, jota päivitetään vuosittain. Operatiivisessa koulutuksessa sekä rekrytoinnissa toimitaan sukupuolineutraalisti ja henkilöstön sukupuolijakaumaa seurataan. Tällä hetkellä operatiivisiin tehtäviin hakeutuu enemmän naisia kuin miehiä. Kokonaishenkilöstömäärästä naisia on lähes kaksi kolmasosaa.

Maahanmuuttovirastossa ja kaikissa vastaanottokeskuksissa on laadittu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat. Maahanmuuttoviraston suunnitelma päivitetään joka kolmas vuosi laajemmin. Vastaanottokeskuksien suunnitelmat tarkistetaan vuosittain. Turvapaikanhakijat tilastoidaan sukupuolen perusteella. Vuonna 2012 turvapaikanhakijoista oli miehiä 71 %. Alaikäisistä yksin, ilman huoltajaa tulleista turvapaikanhakijoista oli poikia 82 %. Vastaanoton kustannukset hakijoiden sukupuolijakaumasta johtuen kohdentuvat enemmän miehiin kuin naisiin.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Hallinto**	**117 614**	**122 086**	**136 324**	**14 238**	**12**
01.	Sisäasiainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 169	21 510	21 725	215	1
03.	Hallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 307	921	21	-900	-98
04.	Vähemmistövaltuutetun ja syrjintälautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	994	1 011	1 012	1	0
20.	Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)	9 888	8 588	12 890	4 302	50
22.	EU:n osuus yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	15 030	22 100	21 500	-600	-3
23.	Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiudet (siirtomääräraha 2 v)	1 437	1 439	1 439	—	0
24.	EU:n osuus sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	—	—	10 480	10 480	0
29.	Sisäasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	65 901	65 500	66 240	740	1
66.	Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet ulkomaille (arviomääräraha)	889	1 017	1 017	—	0
10.	**Poliisitoimi**	**729 938**	**728 127**	**737 045**	**8 918**	**1**
01.	Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	726 367	723 627	726 545	2 918	0
20.	Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	3 571	3 500	3 500	—	0
21.	KEJO-hankkeen yhteiset toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	—	1 000	7 000	6 000	600
20.	**Rajavartiolaitos**	**270 015**	**303 386**	**228 821**	**-74 565**	**-25**
01.	Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	225 594	227 386	228 821	1 435	1

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
(70.)	Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	44 421	76 000	—	-76 000	-100
30.	**Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta**	**86 677**	**89 259**	**93 600**	**4 341**	**5**
01.	Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 127	13 682	16 343	2 661	19
02.	Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	59 483	64 071	65 751	1 680	3
20.	Erityismenot (arviomääräraha)	1 707	3 406	3 406	—	0
(31.)	Pelastustoimen valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	3 260	—	—	—	0
43.	Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)	8 100	8 100	8 100	—	0
40.	**Maahanmuutto**	**88 875**	**74 231**	**67 930**	**-6 301**	**-8**
01.	Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 650	26 766	26 526	-240	-1
20.	Paluumuuttajien muuttovalmennus (arviomääräraha)	630	876	876	—	0
21.	Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	36 180	30 401	30 511	110	0
63.	Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet (arviomääräraha)	19 414	16 188	10 017	-6 171	-38
	Yhteensä	**1 293 119**	**1 317 089**	**1 263 720**	**-53 369**	**-4**
	Henkilöstön kokonaismäärä	15 277	15 105	14 966		

01. Hallinto

Selvitysosa:

Sisäasiainministeriö

Sisäasiainministeriö toteuttaa hallitusohjelman mukaisesti poliisitoimen, Rajavartiolaitoksen, pelastustoimen, Hätäkeskuslaitoksen sekä maahanmuuttohallinnon strategisia tavoitelinjauksia ja toiminnallisia tulostavoitteita, jotka on tarkemmin kerrottu pääluokan eri lukujen perusteluissa.

Hallinnonalan tietohallinto

Sisäasiainministeriön tietohallinto vastaa ministeriön ja hallinnonalan yhteisen tietohallinnon kehittämisestä, strategisesta ohjauksesta, valvonnasta ja tietoturvallisuudesta. Sen tulosohjaukseen kuuluva Hallinnon tietotekniikkakeskus (HALTIK) hankkii, kehittää ja ylläpitää hallinnonalan strategisena palvelukeskuksena hallinnonalan virastojen ja laitosten korkean käytettävyyden ja turvallisuuden tieto- ja viestintätekniset palvelut.

Solid-rahastot

Sisäasiainministeriö vastaa Euroopan unionin yhteisvastuuta ja maahanmuuttovirtojen hallintaa koskevan yleisohjelman 2007—2013 kansallisesta hallinnoinnista. Rahastojen rahoituksella tuetaan Haagin ja Tukholman ohjelmissa määriteltyjen tavoitteiden toteutumista mm. tukemalla turvapaikkaprosessin ja palauttamismenettelyjen hallinnoinnin kehittämistä, pakolaisten ja muiden kolmansien maiden kansalaisten kotoutumista sekä EU:n ulkorajojen valvontaan liittyvää kehittämistoimintaa. Tulevalle rahoitusohjelmakaudelle 2014—2020 perustetaan EU:ssa sisäasioiden alalle kaksi uutta rahastoa: Sisäisen turvallisuuden rahoitusväline sekä Turvapaikka- ja maahanmuuttoa koskeva rahoitusväline. Sisäasiainministeriö vastaa rahastojen valmistelun kansallisesta koordinoinnista.

Siviilikriisinhallinta

Sisäasiainministeriö vastaa Suomen valmiuksista osallistua kansainväliseen siviilikriisinhallintatoimintaan. Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksia kehitetään ja ylläpidetään, jotta lähetettävien asiantuntijoiden osallistumistaso ja asiantuntemus vastaavat Suomen prioriteetteja. Siviilikriisinhallintatoiminnoissa edistetään kokonaisvaltaisuutta yhteistyöllä sotilaallisten ja siviilivoimavarojen käytössä. Laajalla sidosryhmäyhteistyöllä edistetään hallinnonalojen ja kansalaisjärjestöjen välistä kanssakäymistä ja tietojenvaihtoa siviilikriisinhallinnasta.

01. Sisäasiainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 21 725 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) EU:n hyväksymien ja rahoittamien hankkeiden maksamiseen

2) EU:n Progress-ohjelman kansallisen syrjinnän vastaisen hankkeen sekä maahanmuuton kehittämisestä aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

Tuotokset ja laadunhallinta

— Toteutetaan hallitusohjelmaa ja sisäasiainministeriön hallinnonalan strategiaa vuosille 2012—2015.

— Ministeriön toimialan ohjaus edistää yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteiden toteutumista.

— Toimitaan hallinnonalan osalta sekä muiden ministeriöiden kanssa yhteistyössä hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi sellaisten toimintasektoreiden osalta, joiden voidaan katsoa kuuluvan ensisijaisesti sisäasiainministeriön vastuualueelle.

— Ministeriön ja sen hallinnonalan toiminnan ja talouden suunnittelu sekä seuranta on systemaattista ja kokonaisvaltaista.

— Ministeriön lainsäädäntötyö täyttää valtioneuvoston asettamat laatuvaatimukset. Vahvistetaan suunnitelmallisuutta, yhteistyötä ja osaamista lainsäädännön valmistelussa.

Toiminnallinen tehokkuus

— Luodaan edellytyksiä ministeriön vaikuttavuuden ja tuottavuuden paranemiselle. Toteutetaan ministeriön hallinnonalan vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman mukaisia hankkeita.

Henkisten voimavarojen kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Henkilötyövuodet	247,2	242,4	230,9
Sairauspoissaolot (pv/htv)	7,9	7,6	7,5
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,6	3,6	3,7

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	21 387	22 010	22 225
Bruttotulot	626	500	500
Nettomenot	20 761	21 510	21 725
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 794		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 202		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansalaisen sähköinen osallistumisympäristö (siirto momentille 25.01.01)	-20
Muutosta ja kalustuksesta aiheutuvat menot (kehyspäätös 23.3.2011)	400
Siirto momentilta 26.30.01 (1 htv)	65
Siirto momentilta 26.30.01 (tekninen korjaus)	10
Uusien tuottavuustoimenpiteiden vähennys (kehyspäätös 30.3.2010)	-225
Palkkausten tarkistukset	66
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-50
Toimintamenosäästö (HO)	-31
Yhteensä	215

2014 talousarvio	21 725 000
2013 talousarvio	21 510 000
2012 tilinpäätös	21 169 000

03. Hallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 21 000 euroa.

Selvitysosa: Hallinnon tietotekniikkakeskus (HALTIK) kehittää, hankkii, tuottaa ja ylläpitää sisäasiainministeriön hallinnonalan strategisena palvelukeskuksena hallinnonalan virastojen ja laitosten korkean käytettävyyden ja turvallisuuden tieto- ja viestintätekniset palvelut.

HALTIKin päätehtävänä on tuottaa sisäisen turvallisuuden keskeiset tietojärjestelmät ja säädetyt tai määrätyt turvallisuusverkon palvelut ja hankkia sisäasiainministeriön hallinnonalan yhteiset palvelut sekä tuottaa ICT-asiantuntijapalvelut.

HALTIKin rahoitus muodostuu asiakasvirastoilta perittävistä palvelusopimusmaksuista.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

HALTIKin keskeisin tavoite on nykyisen palvelutuotannon turvaaminen asiakastarpeiden mukaisesti sekä sen laadun varmistaminen. Hallinnonalalla on merkittäviä tietohallintohankkeita ja järjestelmien kokonaisuudistuksia, joiden onnistuminen on kriittisten järjestelmien ylläpidon ohella koko kehyskauden tärkeimpiä tavoitteita. Asiakastyytyväisyys HALTIKin toimintaan kasvaa.

Palvelukohtaiset tavoitteet:

— Tietoliikennepalveluiden palvelutaso säilytetään korkealla ja muiden kuin suunniteltujen katkojen määrä vähenee.

— Käyttöpalveluissa varmistetaan tietojärjestelmien toiminnan jatkuvuus konesali- ja palvelinympäristöjen osalta.

— Tietojärjestelmien ylläpitopalvelu painottuu turvallisuuskriittisten tietojärjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen.

— Työasemapalvelut tuottaa vakioitujen, varmennettujen ja hyväksyttyjen päätelaitteiden koko elinkaaren mittaisen palvelun.

— Viestintäpalveluiden keskeinen tavoite on se, että sisäisen turvallisuuden toimijoiden viestintäratkaisut ovat käytettävissä ja viranomaisten tavoitettavuus on teknisesti mahdollista.

— ServiceDesk-palveluiden tavoitteena on yhtenäisen prosessin mukaiset toimivat palvelut.

— Aluepalvelun tavoitteena on tuottaa tietoteknisiä tukipalveluita alueellisesti asiakkaiden operatiivisten tehtävien tukemiseksi.

— Yhteyspalveluyksikkö tuottaa laadukkaat puhelunvälityspalvelut keskitetysti koko sisäasiainministeriön hallinnonalalle sekä lisäksi valtiovarainministeriön hallinnonalalta maistraateille sekä aluehallintovirastoille ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.

— Sisäasiainministeriön hallinnonalan keskeisten kehityshankkeiden menestyksellinen toteuttaminen.

Toiminnallisen tuloksellisuuden toimenpiteet

— Tietoliikenteen häiriötön toiminta turvataan kaikissa oloissa ja verkkoturvallisuutta parannetaan sekä yhdistetään lähiverkkoja suunnitellun mukaisesti.

— Keskitetään palvelimia ja rationalisointia pääsaleihin jatketaan.

— Kehitetään järjestelmien käytön tukea ja ongelmanratkaisua edelleen.

— Jatketaan toimialojen siirtämistä Windows 7 -ympäristöön ja jatketaan ITIL-prosessien käyttöönottoa.

— Huolehditaan 071-numeroinnin kehityksestä ja hallinnasta sekä puhepalvelujärjestelmien elinkaarenhallinnasta ja käyttöpalveluista.

— Palvelupyynnöt vastaanotetaan asiakkaan näkökulmasta yhdessä virtuaalisesti toimivassa palvelupisteessä ja kehitetään käyttöön otettua toiminnanohjausjärjestelmää.

— Parannetaan palvelun laatua ja kehitetään toimintaa työnohjausjärjestelmän käyttöä terävöittämällä ja ottamalla käyttöön ITIL-prosesseja.

— Yhteyspalvelun teknisen ympäristön ja puhelunvälitysjärjestelmän vaihtaminen sekä tietokannan sisällöntuoton kehittäminen.

— Projektitoiminnan laatua parannetaan yhtenäistämällä projektikäytäntöjä, testausprosesseja ja käyttöönottamalla järjestelmäarkkitehtuurien hallinnan ja järjestelmäkehityksen työkaluja.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet mittareilla esitettynä	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tuettavien päätelaitteiden lkm/htv	251,0	227,6	227,6
Käsitellyt puhelut/htv	52 799	52 799	52 799
Virtualisointisuhde (loogisia palvelimia/fyysinen palvelin)	2,99	4,00	5,00
Vastaanotetut palvelupyynnöt/htv	6 176	9 345	10 292
Vastaanotetut palvelupyynnöt (SLA-%)	86,9	87,0	87,5
Suoritteet ja julkishyödykkeet			
Tuettavat päätelaitteet, kpl	17 570	17 300	17 300
Videoneuvottelut, kpl	99 192	115 000	130 000
Saapuneet puhelut, 1 000 kpl	2 116	2 150	2 250

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet mittareilla esitettynä	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Vastaanotetut palvelupyynnöt, kpl	148 225	224 288	247 000
Tietoliikenneliittymien lkm	360	360	360
Ylläpidettävät järjestelmät	77	89	95
Palvelukyky ja laatu			
Asiakastyytyväisyys (1—5)	2,78	3,01	3,03

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

Henkiset voimavarat	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Työtyytyväisyysindeksi	3,2	3,5	3,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	9,3	8	8
Henkilöstö yhteensä, htv	**427**	**445**	**475**
— josta vakinaisessa palvelussuhteessa	335	355	355
Naisia, %-osuus	35	36	36

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	84 106	75 540	83 085
Bruttotulot	83 595	74 619	83 064
Nettomenot	511	921	21
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	400		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 196		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-900
Yhteensä	-900

2014 talousarvio	21 000
2013 talousarvio	921 000
2012 tilinpäätös	2 307 000

04. Vähemmistövaltuutetun ja syrjintälautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 012 000 euroa.

Selvitysosa: Vähemmistövaltuutettu on sisäasiainministeriön yhteyteen sijoitettu itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka tehtävänä on edistää etnisten vähemmistöjen ja ulkomaalaisten asemaa, oikeusturvaa sekä hyviä etnisiä suhteita Suomessa. Vähemmistövaltuutettu toimii myös kansallisena ihmiskaupparaportoijana.

Vähemmistövaltuutetun neuvontapalveluiden kehittyminen

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Neuvonta	359	350	350
Lausunto/kannanotto/aloite	70	100	100
Vireille avustajana tai hakijana esim. tuomioistuimessa tai syrjintälautakunnassa	1	6	6

Vähemmistövaltuutetun toimisto on kehittänyt neuvontapalvelujaan, jotta ihmiset eri puolella Suomea saavat neuvontaa mahdollisimman helposti. Toimistoon tulevien neuvontayhteydenottojen määrä on tavoitteiden mukaisesti jo jonkin verran vähentynyt. Tavoitteena on ollut tätä kautta vapauttaa resursseja asioiden syvempään tarkasteluun esim. sovittelemalla juttuja enemmän tai viemällä niitä eteenpäin.

Valtioneuvoston nimittämä syrjintälautakunta on yhdenvertaisuuslakiin perustuva etnistä syrjintää koskevia hakemuksia käsittelevä sisäasiainministeriön ohessa toimiva itsenäinen ja riippumaton oikeusturvaelin, joka voi antaa syrjintää koskevan kieltopäätöksen, jonka noudattamista se voi tehostaa uhkasakolla ja tuomita sen maksettavaksi.

Asiakastapausten lukumäärä syrjintälautakunnassa

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Syrjintälautakunta	350	370	380

Henkilötyövuosien lukumäärä

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Vähemmistövaltuutettu	11	11	11
Syrjintälautakunta	2	2	2

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	1 033	1 061	1 062
Bruttotulot	50	50	50
Nettomenot	983	1 011	1 012
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	129		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	140		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Vähemmistövaltuutettu	877
Syrjintälautakunta	135
Yhteensä	1 012

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintamenosäästö (HO)	1
Yhteensä	1

2014 talousarvio	1 012 000
2013 talousarvio	1 011 000
2012 tilinpäätös	994 000

20. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 890 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sisäasiainhallinnon runkoverkon ja ministeriön lähiverkon, yhteiskäytössä olevien tietojärjestelmien ylläpito- ja kehittämismenoihin, Turvallisuusverkkohankkeen (TUVE) käyttömenoihin sekä S-TUVE-verkon ylläpitomenoihin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

TUVE-käyttömenot	8 530 000
S-TUVE-verkon ylläpitomenot	3 000 000
Palvelusopimus	520 000
Strateginen ohjaus	40 000
Arkkitehtuuri	50 000
Asiankäsittelyjärjestelmät	450 000
Julkaisujärjestelmät	180 000
Sähköinen asiointi	60 000
Tietoturvallisuus	30 000
Muut tietohallintomenot	30 000
Yhteensä	12 890 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Muu muutos	-21
S-TUVE-verkon ylläpitomenot	3 000
TUVE-käyttökustannukset	-1 940
TUVE-ylläpitomenojen lisäys	5 830
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-2 567
Yhteensä	4 302

2014 talousarvio	12 890 000
2013 I lisätalousarvio	3 900 000
2013 talousarvio	8 588 000
2012 tilinpäätös	9 888 000

22. EU:n osuus yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan unionin mukaisiin yhteisvastuuta ja maahanmuuttovirtojen hallintaa koskevan yleisohjelman 2007—2013 alaisten rahastojen mukaisesti toteutettaviin hankkeisiin (Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökset 575/2007/EY, 573/2007/EY ja 574/2007/EY sekä neuvoston päätös 435/2007/EY)

2) teknisen avun ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan ja näihin tehtäviin kohdennettavan sisäasiainministeriön hallinnonalan eri virastojen, enintään 16 henkilötyövuotta vastaavan, henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen

3) hankkeisiin sisältyvien arvonlisäveromeno-osuuksien maksamiseen

4) siirtomenojen maksamiseen.

Momentille voidaan nettouttaa virastolle työnantajana maksetut tulot.

Selvitysosa: Yhteisvastuuta ja maahanmuuttovirtojen hallintaa koskeva yleisohjelma koostuu neljästä rahastosta: Euroopan pakolaisrahasto, paluurahasto, ulkorajarahasto sekä kotouttamisrahasto. Yleisohjelman hallinnointi- ja valvontajärjestelmiä koskevat jä-

senvaltion velvollisuudet on määritelty rahastoja koskevissa päätöksissä. Sisäasiainministeriö vastaa rahastojen kansallisesta hallinnoinnista. Rahastoille yhteisen kansallisen hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen mukaisesti ministeriöön on nimetty vastuu-, todentamis- ja tarkastusviranomaiset.

Rahastojen arvioidut maksatukset vuosiohjelmittain (1 000 euroa)

Vuosiohjelma	2007—2011	2012	2013	Yhteensä
Pakolaisrahasto	-	1 743	2 611	4 354
Ulkorajarahasto	-	4 875	8 923	13 798
Kotouttamisrahasto	-	665	1 012	1 677
Paluurahasto	-	713	958	1 671
Yhteensä	-	7 996	13 504	21 500

Kansallinen vastinrahoitus on budjetoitu momenteille 24.01.01, 26.01.01, 26.10.01, 26.20.01 ja 70 sekä 26.40.01 ja 63 sekä momentille 28.10.02 ja 32.70.03. Komissiosta saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.26.98. Yleisohjelman 2007—2013 alaisten rahastojen tulot ja menot tasapainottuvat ohjelmien loppuun mennessä.

Hankkeille tältä momentilta maksettavaan EU:n tukiosuuteen on mahdollista sisältyä arvonlisäveroa. EU:n tukiosuus maksetaan hankkeille pääsääntöisesti kahtena ennakkomaksuna ja yhtenä loppumaksuna, jolloin tukikelpoisten kustannusten raportointi (ml. alv-menot) tapahtuu jälkikäteen eikä alv-osuuden arvioiminen etukäteen ole mahdollista.

Pakolaisrahastosta tuetaan turvapaikanhakijoiden vastaanotto-olosuhteiden kehittämistä, turvapaikkaprosessia, pakolaisten uudelleensijoitusohjelmia ja pakolaisten integroitumista yhteiskuntaan.

Ulkorajarahastosta tuetaan toimia, joilla kehitetään maahantuloa edeltäviä tarkistuksia, viisumien myöntämistä rajoilla, maahantulon sujuvuutta siihen oikeutetuille henkilöille, laittoman maahantulon vähentämistä ja yhteistyötä kolmansien maiden kanssa.

Kotouttamisrahasto kohdentuu kolmansien maiden kansalaisten maahanmuuttoon ja integraation tukemiseen pois lukien pakolaiset (myönteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat, kiintiöpakolaiset ja tilapäistä suojelua saavat henkilöt).

Paluurahasto on tarkoitettu laittomasti maassa oleskelevien ulkomaalaisten palauttamiseen, turvapaikanhakijoiden, jotka eivät ole vielä saaneet päätöstä, vapaaehtoisen paluun tukemiseen ja pakolaisten vapaaehtoisen paluun avustamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuosiohjelmien maksatusten täsmentyminen	-600
Yhteensä	-600

2014 talousarvio	21 500 000
2013 talousarvio	22 100 000
2012 tilinpäätös	15 030 000

23. Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 439 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksiin liittyvään toimintaan

2) EU-rahastojen tuella toteutettavien siviilikriisinhallintahankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

3) enintään 33 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon yhteisrahoitteisesta toiminnasta saatavat tulot.

Momentille voidaan nettobudjetoida Kriisinhallintakeskuksen vastuulla toteutettavista tut-

kimushankkeista tuloina saatavat muiden osapuolten maksuosuudet ja hankkeesta aiheutuvat menot.

Selvitysosa: Pelastusopiston yhteydessä toimiva Kriisinhallintakeskus vastaa sisäasiainministeriön ohjauksessa kokonaisvaltaisesti siviilikriisinhallinnan operatiivisesta toiminnasta: koulutuksesta, rekrytoinnista, tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, materiaali- ja logistiikkavalmiuksista sekä vaadittavasta tilannekuvasta.

Siviilikriisinhallintatoimintaan ulkomailla osallistuvien henkilöiden aiheuttamat menot maksetaan momentilta 24.10.21.

Sisäasiainministeriö asettaa toiminnalle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

— Kriisinhallintakeskus kouluttaa Suomen osallistumistasoa vastaavan määrän siviiliasiantuntijoita lähetettäväksi siviilikriisinhallintatehtäviin.

— Kriisinhallintakeskus lähettää vuositasolla asiantuntijoita siviilikriisinhallintatehtäviin valtioneuvoston linjausten mukaisesti.

— Naisten osuus lähetettävistä asiantuntijoista pysyy edelleen jäsenvaltioiden keskitasoa korkeammalla.

— Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien toiminta on suunnitelmallista ja kustannustehokasta.

Toiminnan tunnuslukuja

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Siviilikriisinhallintakoulutettavapäivät	1 199	1 500	1 500
Koulutettavapäivän hinta	640	460	460
Hyväksytyt/ehdolle asetetut asiantuntijat	0,52	0,57	0,6

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	1 429	1 439	1 489
Bruttotulot	10	0	50
Nettomenot	1 419	1 439	1 439
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	215		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	233		

2014 talousarvio	1 439 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	1 439 000
2012 tilinpäätös	1 437 000

24. EU:n osuus sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton hallintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 480 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan unionin rahoitusohjelmakauden 2014—2020 sisäasioiden uusien Sisäisen turvallisuuden rahaston ja Turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston toteuttamiseen

2) edellä mainittujen rahastojen toteuttamiseen tarvittavan teknisen avun ja näihin tehtäviin kohdennettavan sisäasiainministeriön hallinnonalan eri virastojen, enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan, henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen sekä rahasto-

jen toteuttamisen kannalta muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen

3) hankkeisiin sisältyvien arvonlisäveromeno-osuuksien maksamiseen Euroopan unionin asetusten salliessa

4) siirtomenojen maksamiseen.

Momentille voidaan nettouttaa virastolle työnantajana maksetut tulot.

Selvitysosa: Tulevalle rahoitusohjelmakaudelle 2014—2020 perustetaan EU:ssa sisäasioiden alalle kaksi uutta rahastoa: Sisäisen turvallisuuden rahoitusväline sekä Turvapaikka- ja maahanmuuttoa koskeva rahoitusväline. Jäsenvaltion velvollisuudet rahastoihin liittyen määritellään rahastokohtaisissa asetuksissa sekä hallinnointia koskevassa horisontaaliasetuksessa. Sisäasiainministeriö vastaa rahastojen valmistelun kansallisesta koordinoimisesta.

Komissiosta saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.26.98. Rahoitusohjelmakauden 2014—2020 rahastojen tulot ja menot tasapainottuvat ohjelmien loppuun mennessä.

Rahastoista rahoitettavilla hankkeilla tulee olla kansallista rahoitusta niiden toimeenpanoa varten.

Sisäisen turvallisuuden rahoitusväline jakaantuu kahteen rahastoon: ulkorajoja ja viisumipolitiikkaa koskevaan rahastoon sekä poliisiyhteistyötä, rikosten ehkäisemistä ja torjuntaa sekä kriisinhallintaa koskevaan rahastoon.

Rahastojen arvioidut maksatukset vuosiohjelmittain (1 000 euroa)

Vuosiohjelma	2014	Yhteensä
Sisäisen turvallisuuden rahasto	6 480	6 480
Turvapaikka- ja maahanmuuttorahasto	4 000	4 000
Yhteensä	10 480	10 480

2014 talousarvio	10 480 000

29. Sisäasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 66 240 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 26.40.63 (rakennemuutoksen johdosta)	740
Yhteensä	740

2014 talousarvio	66 240 000
2013 talousarvio	65 500 000
2012 tilinpäätös	65 900 683

66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet ulkomaille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 017 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sisäasiainhallinnon kansainvälisten järjestöjen (Interpol, FATF[1)], IGC[2)], IOM, ICMPD[3)], COSPAS-SARSAT[4)] ja ICAO PKD[5)]) jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja vastaavien velvoitteiden suorittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Poliisin kansainvälisessä yhteistyössä ja sen kehittämisessä erityinen pääpaino on EU:n puitteissa suoritettavalla poliisiyhteistyöllä sekä lainsäädännön että käytännön toiminnan tasolla. Huomiota kiinnitetään myös lähialueyhteistyön, YK:n ja Euroopan neuvoston sekä muiden kansainvälisten organisaatioiden piirissä tapahtuvaan poliisin toimialaan liittyvään kehitykseen.

---

1) FATF=Financial Action Task Force

2) IGC=Inter-Governmental Consultations on Asylum, Refugee and Migration Policies in Europe, North America and Australia

3) ICMPD=International Centre for Migration Policy Development

4) COSPAS-SARSAT=satellittipaikannusta maalla, merellä ja ilmassa hyödyntävä maailmanlaajuinen etsintä- ja pelastusjärjestelmä

5) ICAO PKD=kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön sähköinen varmennepankki

IGC:ssä käsitellään kaikkia kansainvälisten maahanmuuttovirtojen hallintaan liittyviä merkittäviä kysymyksiä. Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) on hallitustenvälinen järjestö, joka harjoittaa laaja-alaista siirtolaisuuteen liittyvää toimintaa. ICMPD on riippumaton hallitustenvälinen tutkimuslaitos. Se pyrkii edistämään kestävää maahanmuuttopolitiikkaa ja keskittyy Länsi- ja Itä-Euroopan kannalta tärkeisiin maahanmuuttokysymyksiin ja toimii Budapest-prosessin sihteeristönä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Interpol	526 000
FATF	30 000
IGC	85 000
IOM	300 000
ICMPD	5 000
COSPAS-SARSAT	45 000
ICAO PKD	26 000
Yhteensä	1 017 000
2014 talousarvio	1 017 000
2013 talousarvio	1 017 000
2012 tilinpäätös	888 502

10. Poliisitoimi

Selvitysosa: Poliisi turvaa oikeus- ja yhteiskuntajärjestystä, ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta, estää ennalta, paljastaa ja selvittää rikoksia sekä saattaa ne syyteharkintaan.

Poliisitoiminnan eri osa-alueiden tuloksellisella toiminnalla osaltaan vaikutetaan siihen, että Suomi on Euroopan turvallisin maa.

Uudet poliisiyksiköt aloittavat toimintansa 1.1.2014. PORA III -linjausten mukaisesti jatketaan palveluverkkouudistusta sekä edistetään eräiden tietoteknisten kehittämistoimien toteuttamista (lupalvelujen kehittämishanke, automaattisen liikennevalvonnan kehittämishanke). Poliisitoiminnan toiminnalliset tulokset pidetään vähintään v. 2013 tasolla. Operatiivisissa tehtävissä, erityisesti kenttä- ja rikostorjuntatehtävissä, toimivien poliisimiesten riittävyys turvataan. Poliisin johtamisrakenteiden ja -toimintojen uudistamista jatketaan sekä tehostetaan tulosohjausta.

Poliisi pitää yhdessä sidosryhmien ja toimijoiden kanssa mukaan lukien yksityiset palveluiden tuottajat, järjestöt ja vapaaehtoiset (kansalaistoiminta) turvallisuuden tason ja yleisen turvallisuuden tunteen hyvänä kiinnittäen paikallisessa yhteistoiminnassa erityistä huomiota kasautuviin turvallisuushaasteisiin ja sosiaaliseen mediaan.

Poliisi toimii asiakaslähtöisesti ja eettisesti korkeatasoisesti niin, että kansalaisten luottamus toimintaan säilyy. Poliisin arvot eli oikeudenmukaisuus, ammattitaito, palveluperiaate ja henkilöstön hyvinvointi toteutuvat sekä toiminnassa että viestinnässä. Viestintä on strategisen johtamisen väline ja luonnollinen osa johtamista.

Poliisi reagoi toimintaympäristön muutoksiin sekä kohdistaa turvallisuusriskien analysointiin, tietojohtoisuuteen ja oikeaan tilannekuvaan perustuen yhdessä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa ennakoivat toimet ja voimavarat turvallisuuden kannalta kriittisiin asioihin.

Poliisi varmistaa poliisin peruspalveluiden saatavuuden, mukaan lukien kielelliset palvelut, palveluiden laadun ja niiden toimintaedellytykset kansalaisille koko maassa asuinpaikasta riippumatta.

Poliisi vaikuttaa aktiivisesti tietojenvaihdon ja operatiivisen yhteistyön tehostamiseksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden kesken ja lähialueiden maiden kanssa ja hyödyntää kansainvälistä yhteistyötä sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Kansainvälisellä yhteistyöllä torjutaan Suomeen ulottuvaa ja Suomesta käsin toimivaa kansainvälistä rikollisuutta mukaan lukien talousrikollisuus. Kansainvälisen poliisiyhteistyön keinoin torjutaan ulkopuolelta

Suomeen kohdistuvaa rikollisuutta jo lähtömaissa. Poliisitoiminnassa hyödynnetään Euroopan unionin rahoitusmahdollisuudet.

Poliisi valmistautuu vastaamaan kasvavan itäliikenteen ja tulevan viisumivapauden tuomiin haasteisiin ja lisätehtäviin vahvistamalla torjuntatoimintaa, lisäämällä yhteistyötä lähialueilla ja syventämällä henkilöstön osaamista.

Poliisi torjuu talousrikollisuutta ja harmaata taloutta edistämällä kuudennen talousrikosohjelman täytäntöönpanoa tehostamalla talousrikostorjuntaa ja rikoshyödyn jäljittämistä. Harmaata taloutta kitketään monipuolisella keinovalikoimalla. Vahvistetaan korruptionvastaista toimintaa johtavaa viranomaisverkostoa ja kartoitetaan korruptiolle riskialttiit alat ja tilanteet, jotta niihin voidaan puuttua.

Poliisi osallistuu eri rikoslajit huomioivan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntastrategian toimeenpanoon. Syvennetään poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistyötä, samoin näiden tahojen yhteistyötä syyttäjäviranomaisten kanssa. Toimivalla kansainvälisellä yhteistyöllä erityisesti lähialueiden viranomaisten kanssa turvataan rikosvastuun toteutuminen tekijän kotimaassa.

Jatketaan päivitetyssä terrorismin torjuntastrategiassa esitettyjen toimenpiteiden täytäntöönpanoa ja väkivaltaisen ekstremismin torjuntaa. Suojelupoliisin lisäresursseilla ylläpidetään ajantasaista tilannekuvaa sekä tehostetaan terrorismin torjuntaa vastaten muuttuvaan toimintaympäristöön.

Jatketaan tietoverkkojen avulla tehtävien rikosten tehostettuja torjuntatoimenpiteitä yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Poliisi torjuu väkivaltarikollisuutta painopisteenä vakavat väkivaltarikokset, perhe- ja lähisuhdeväkivalta sekä nuorten väkivaltaisuuden vähentäminen. Parannetaan haavoittuviin ryhmiin kohdistuvan väkivallan tunnistamista ja edistetään naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisohjelman toimeenpanoa. Niin sanotun kunniaväkivallan samoin kuin pakkoavioliittojen kohteeksi joutumisen riskien tunnistamista tehostetaan.

Poliisi jatkaa rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaista työtään ja torjuu viharikoksia parantamalla niiden tunnistamista.

Poliisi jatkaa LUPA 2016 -hankkeessa lupahallinnon kehittämistä lupahallintostrategian, hallinnonalan TTS-asiakirjan ja lupahallinnon kehittämishankkeen linjauksia noudattaen: lupahallinto keskittyy ydintehtäviinsä, joita ovat aseasioihin, yksityiseen turvallisuusalaan, yleisötilaisuuksiin ja henkilöllisyyttä osoittaviin asiakirjoihin liittyvät tehtävät. Poliisi ulkoistaa lupahallinnon menettelyitä (esim. asiakirjojen postittaminen). Lisäksi poliisi lisää sähköistä asiointia ja poliisin lupahallinnon palvelut ovat henkilökohtaisesti saatavilla pääsääntöisesti ajanvarausta käyttämällä. Poliisi huolehtii näiden tehostamistoimenpiteiden seurannaisvaikutusten hallinnasta suunnitelmallisesti ja ennakoiden. Näillä kehittämistoimilla toteutetaan hyvää hallintoa sekä parannetaan asiakaspalvelun joustavaa saatavuutta. Lupahallinnon palvelut toimivat kustannustehokkaasti, taloudellisesti ja tuottavasti.

Poliisi osallistuu aktiivisesti sisäisen turvallisuuden ohjelman toteuttamiseen ja tekee osaltaan monialaista viranomais- ja sidosryhmäyhteistyötä paikallisten ja alueellisten turvallisuussuunnitelmien toteuttamiseksi kaupunkien turvallisuuden ylläpitämiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden varmistamiseksi.

Poliisi osallistuu osaltaan Suomen kyberturvallisuusstrategian toimeenpanoon ja huolehtii, että poliisilla on tehokkaat edellytykset ennalta ehkäistä, paljastaa ja selvittää kybertoimintaympäristöön kohdistuvia ja sitä hyödyntäviä rikoksia.

Vitjan vuonna 2014 tapahtuva käyttöönotto tehostaa poliisin toimintaa.

Poliisin sisäisellä laillisuusvalvonnalla varmistetaan kansalaisten perus- ja ihmisoikeuksien sekä poliisin toiminnan laillisuuden ja laadun toteuttaminen.

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 726 545 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) EU:n hyväksymien ja rahoittamien poliisitoimeen liittyvien hankkeiden maksamiseen

2) poliisihallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa annetun asetuksen (1177/2009) 2 §:n nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö asettaa poliisille seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Valvonta- ja hälytystoiminta

Hälytyspalveluiden saatavuus ei heikkene. Yleistä järjestystä ja turvallisuutta heikentäviin tekoihin puututaan. Liikennevalvonnan määrä ja tuloksellisuus säilyvät nykytasolla ja liikennevalvonnan ohjausta kehitetään PORA III -linjausten mukaisesti. Liikenneturvallisuuteen vaikutetaan puuttumalla aktiivisesti liikenteessä havaittuihin rikkomuksiin sekä hyödynnetään teknisiä valvontamenetelmiä. Lisäksi teknistä liikennevalvontaa lisätään keskittämällä automaattisen liikennevalvonnan hallinnointia. Raskaan liikenteen valvontaa tehostetaan. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan puututaan kotihälytyksillä. Laittoman maahantulon tilanne pysyy Suomessa hallittuna ja toimenpiteet laittoman maahantulon torjumiseksi ovat uskottavia ja tehokkaita. Turvapaikkamenettelyn prosessia kehitetään ja varaudutaan itäliikenteen kasvun haasteisiin.

Valvonta	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tuottavuus			
Tuottavuus (yjt-tehtävät/htv)	357	346	341
Liikennevalvonnan tuottavuus, kpl/vhtv	825	858	832
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	190 928	193 932	198 625
Henkilötyövuodet	2 791	2 831	2 876
Valvonnan kustannukset, 1 000 euroa	234 743	248 229	250 856
Taloudellisuus (kustannukset/yjt-tehtävät), euroa	236	253	256
Palvelukyky ja laatu			
Onnistuminen kotiväkivaltaan puuttumisessa, keskiarvo vähintään, arvosana 1—4[1)]	2,86	-	3,0
Onnistuminen liikennevalvonnassa, keskiarvo vähintään, arvosana 1—4[1)]	3,07	-	3,2
Onnistuminen poliisin partioinnissa ja muussa näkyvässä toiminnassa, keskiarvo vähintään, arvosana 1—4[1)]	3,02	-	3,1
Liikennevalvontaan käytetty työaika, htv	592	600	619
— josta raskaan liikenteen valvontaan käytetty työaika, htv	52	54	54
Automaattisen liikennevalvonnan suoritteet, kpl	342 794	350 000	400 000
Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen, tapaukset enintään, kpl	3 624	3 800	4 000
Henkilövahinkoon johtaneet liikenneonnettomuudet enintään, kpl	5 714	5 500	5 500
Rattijuopumusrikosten määrä enintään, kpl	20 321	20 000	20 000
Ulkomaalaisvalvontaan käytetty työaika, htv	25	26	29
Turvapaikkatutkinnan tutkinta-aika, päätetyt jutut, keskiarvo, vrk	33	30	30

Valvonta	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Suoritteet			
Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden (yjt) tehtävämäärä, kpl	995 505	980 000	980 000
— josta oma-aloitteiset tehtävät, %	28	29	29
Oma-aloitteellisuus (%) eräissä taajamavalvontaan liittyvissä tehtävissä (03 Pahoinpitely, tappelu | 15 Vahingonteko | 34 Päihtynyt henkilö | 35 Häiriökäyttäytyminen ja ilkivalta)	9,7	10,0	10,0

[1)] Lähde: Poliisibarometri 2012 ja 2014

Hälytystoiminta	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tuottavuus			
Tuottavuus (hälytystehtävät, määrä/htv)	897	920	966
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	73 041	66 574	66 208
Henkilötyövuodet	1 110	1 065	1 015
Hälytystoiminnan kustannukset, 1 000 euroa	90 983	83 238	84 119
Taloudellisuus (kustannukset/hälytystehtävät A+B), euroa	121	111	112
Palvelukyky ja laatu			
Toimintavalmiusaika A-luokan tehtävissä, min	9,2	10,0	10,0
Toimintavalmiusaika A- ja B-luokan tehtävissä, min	16,7	16,9	16,7
Toimintavalmiusaika alle 20 min (%, tehtävistä)	73,2	73,0	74,0
Toimintavalmiusaika alle 45 min (%, tehtävistä)	93,3	92,0	94,0
Onnistuminen kiireellisissä hälytystehtävissä, keskiarvo vähintään, arvosana 1—4[1)]	3,13	-	3,2
Suoritteet			
Perheväkivaltaan liittyvät hälytystehtävät enintään, kpl	23 656	27 000	25 000
A ja B hälytystehtävien määrä enintään, kpl	749 954	750 000	750 000
A, B ja C hälytystehtävien määrä enintään, kpl	995 505	980 000	980 000

[1)] Lähde: Poliisibarometri 2012 ja 2014

Rikostorjunta

Kansalaisten luottamus poliisin kykyyn ehkäistä, paljastaa ja selvittää rikoksia on korkea. Rikosasioiden pitkiin käsittelyaikoihin kiinnitetään huomiota. Poliisi toteuttaa tehostettua harmaan talouden torjuntaohjelmaa. Talousrikostorjunnassa pyritään reaaliaikaiseen rikostutkintaan, avoinna olevien juttujen määrän vähentämiseen, tutkinta-aikojen lyhentämiseen ja takaisin saadun rikoshyödyn määrän kasvattamiseen. Vakavan väkivallan ja rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaa tehostetaan huomioiden myös itäliikenteen kasvu. Rikosten ennalta estävää toimintaa tehostetaan lisäämällä moniviranomaisyhteistyötä, ihmisten omaa varautumista rikosuhkiin ja vastuuta rikostorjunnasta sekä kolmannen sektorin toimijoiden mukanaoloa. Henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten sekä seksuaalirikosten kokonaismäärää pyritään vähentämään ennalta estävällä toiminnalla ja rikostapausten paremmalla tunnistamisella. Järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiä heikennetään muun muassa hallinnollisten haittaamistoimien avulla. Järjestäytynyttä rikollisuutta torjutaan tiiviillä yhteistyöllä Tullin ja Rajavartiolaitoksen kanssa sekä toimivalla kansainvälisellä yhteistyöllä. Tietoverkkorikollisuuden torjuntaan panostetaan osana järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa ja ennalta ehkäisevää nettipoliisitoimintaa. Poliisi puuttuu rasistisia piirteitä omaavaan ja muuhun viharikollisuuteen sekä

ihmiskauppaan aktiivisesti. Poliisi ylläpitää muiden lainvalvontaviranomaisten, hallinnollisten viranomaisten sekä yksityisen sektorin toimijoiden kanssa tilannekuvaa rikollisuudesta yleisesti sekä sen tietyistä erityisalueista, mm. terrorismi ja järjestäytynyt rikollisuus.

Rikostorjunta vastaa herkästi toimintaympäristön muuttuviin tarpeisiin ja kykenee estämään ennalta rikoksia, paljastamaan piilossa olevaa rikollisuutta sekä toteuttamaan rikosvastuuta.

Rikostorjunta	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tuottavuus			
Tuottavuus (selvitetyt rikoslakirikokset/htv)	79	82	85
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	279 730	280 044	280 612
Henkilötyövuodet	3 953	3 915	3 889
Rikostorjunnan kustannukset, 1 000 euroa	342 711	338 156	341 735
Taloudellisuus (kustannukset/selvitetyt rikoslakirikokset), euroa	1 104	1 057	1 036
Palvelukyky ja laatu			
Rikoslakirikosten selvitystaso (pl. liikennerikokset), %, vähintään	50,4	50,2	51,0
Rikoslakirikosten tutkinta-aika (pl. liikennerikokset), ka, vrk	95	96	100
Omaisuusrikosten selvitystaso, %, vähintään	37,8	37,0	39,3
Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten selvitystaso, %, vähintään	77,2	81,0	82,0
Päätettyjen talousrikosjuttujen sisälläoloaika, ka, vrk, enintään	454	425	400
Talousrikostorjunnan henkilötyövuodet	407	430	430
Järjestäytyneiden rikollisryhmien määrä (EU- ja muut ryhmät), kpl	81	81	73
Järjestäytyneisiin rikollisryhmiin kuuluvien henkilöiden määrä, kpl	1 237	970	950
Onnistuminen väkivaltarikosten selvittämisessä ja torjunnassa, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4[1)]	2,97	-	3,1
Onnistuminen talousrikosten torjunnassa, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4[1)]	2,68	-	3,0
Onnistuminen huumerikosten selvittämisessä/paljastamisessa, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4[1)]	2,93	-	3,0
Onnistuminen asuntomurtojen selvittämisessä, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4[1)]	2,83	-	2,9
Onnistuminen autovarkauksien selvittämisessä, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4[1)]	2,69	-	2,9
Onnistuminen rasismiin viittaavien rikosten paljastamisessa ja t utkinnassa, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4[1)]	2,76	-	3,0
Verkossa tapahtuva poliisitoiminta (esim. vihjepalvelu, verkkopoliisi), keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4[1)]	-	-	3,5
IT-tutkintaan käytetyt henkilötyövuodet	32	35	35
Suoritteet			
Kaikki selvitetyt rikokset, määrä, sis. liikennerikkomukset	663 498	680 000	690 000
Selvitetyt rikoslakirikokset, määrä	310 414	300 000	300 000
Haltuun saatu rikoshyöty kaikissa rikoksissa (netto), milj. euroa	44	50	60
Haltuun saatu rikoshyöty talousrikoksissa (netto), milj. euroa	36	40	55
Päätettyjen talousrikosten määrä, kpl	1 693	2 050	2 150
Avoinna olevien talousrikosten määrä, kpl	2 007	1 700	1 400

Rikostorjunta	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Päätettyjen järjestäytyneen rikollisuuden juttujen määrä, kpl	530	600	600
Henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrä, kpl	40 953	38 000	38 000
Poliisin tietoon tulleet törkeät huumausainerikokset, määrä	809	800	800

[1)] Lähde: Poliisibarometri 2012 ja 2014

Lupahallinto

Lupahallinto vaikuttaa lupaharkinnan ja -valvonnan keinoin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilymiseen ja hallinnolliseen rikostorjuntaan. Asehallinto ja turvallisuusalan valvonta toimivat luotettavasti ja yhteiskunnan turvallisuusintressit huomioiden. Vaikutukset ulottuvat myös yksityisen turva-alan luotettavaan toimintaan. Erityisesti ampuma-aseturvallisuuden parantamista tuetaan kehittämällä yhtenäisiä lupaprosesseja ja uudistamalla tietojärjestelmiä. Maahanmuuttoon liittyvät lupamenettelyt ovat tehokkaita ja valtakunnallisesti yhdenmukaisia. Henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan hakijan luotettavaan tunnistamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Henkilökorttien osalta varaudutaan lisäksi biometristen tunnisteiden käyttöönottoon. Poliisin lupahallinnon palvelut noudattavat hyvän hallinnon periaatteita. Tietojärjestelmät, menettelyt ja rakenteet tukevat päätösten yhdenmukaisuutta sekä sujuvaa, yhdenmukaista ja oikeudenmukaista päätöksentekoa.

Lupahallinto	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tuottavuus			
Tuottavuus (poliisin myöntämät luvat/htv)	1 526	1 569	1 580
Lupahallinnon tuottotavoite, 1 000 euroa	64 611	61 000	61 000
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	-7 471	2 171	2 183
Henkilötyövuodet	871	860	860
Lupahallinnon kustannukset, 1 000 euroa	52 465	61 000	61 000
Taloudellisuus (kustannukset/poliisin myöntämät luvat), euroa	39	45	45
Lupahallinnon kustannusvastaavuus, %	123	100	100
Palvelukyky ja laatu			
Onnistuminen lupahallinnossa, arvosana 1—4[1)]	3,28	-	3,3
Suoritteet			
Poliisin myöntämät luvat yhteensä, kpl	1 329 222	1 349 000	1 354 000
— Matkustusasiakirjat (passit ja henkilökortit yhteensä)	761 567	800 000	800 000
— Ajoluvat	365 246	350 000	350 000
— Aseluvat	59 048	60 000	60 000
— Turva-alan luvat	62 534	62 000	62 000
— Ulkomaalaisluvat	68 390	65 000	70 000
— Muut luvat	12 437	12 000	12 000

[1)] Lähde: Poliisibarometri

Lupavalvonta	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Taloudellisuus			
Henkilötyövuodet (sisältyvät lupahallinnon kokonaishtv-määrään)	210	212	212
Lupavalvonnan kustannukset (maksuttomat lupapalvelut), 1 000 euroa	13 842	14 101	14 135
Suoritteet			
Valvonnalliset toimenpiteet yhteensä, kpl	70 925	72 688	72 700

Poliisikoulutus

Poliisikoulutuksen tavoitteena on vastata poliisin henkilöstötarpeeseen. Poliisiammattikorkeakoulun uusien opiskelijoiden määrästä päätettäessä varmistetaan suunnitelmallinen rekrytointi käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. Poliisiammattikorkeakoulu aloittaa yleisen tutkintojärjestelmän kanssa harmonisoidun ammattikorkeakoulutasoisen poliisikoulutuksen. Uusimuotoiseen koulutukseen valittujen opiskelijoiden opintososiaaliset etuudet ovat yhdenmukaiset muiden korkeakouluopiskelijoiden kanssa. Poliisikoulutusta annetaan edelleen molemmilla kansalliskielillä. Koulutuksessa kehitetään kansainvälisen poliisiyhteistyön ja monikulttuurisuuden edellyttämää ammattitaitoa. Koulutuksen tuottavuutta parannetaan laajentamalla verkko-opetuksen käyttöä. Poliisiammattikorkeakoulu harjoittaa poliisitoimintaa ja -hallintoa koskevaa monitieteistä tutkimusta.

Poliisikoulutus	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tuottavuus			
Vuoden aikana suoritetut tutkintokoulutuksen opintopisteet/ opettajien kokonaishtv	331,3	452,0	452,0
Julkaisut/tutkimuksen htv:t	3,1	6,0	6,0
Taloudellisuus			
Poliisikoulutuksen kokonaiskustannukset, 1 000 euroa	26 183	25 000	26 000
Henkilötyövuodet	196,6	201,0	189,0
Perustutkintokoulutuksen koulutuspäivän hinta, enintään, euroa	296	360	360
Poliisipäällystötutkinnon koulutuspäivän hinta, enintään, euroa	239	260	300
Palvelukyky ja laatu			
Perustutkintokoulutuksesta tavoiteajassa valmistuneet, %	97,9	97,0	97,0
Suoritteet			
Perustutkintokoulutukseen hakijoiden määrä aloituspaikkaa kohden	13,0	7,3	5,0
Perustutkintokoulutuksen aloittaneiden määrä, hlöä	102	168	240
Perustutkintokoulutuksesta valmistuvien määrä, hlöä	290	326	152

Yhteiset palvelut - tukitoiminnot ja muut tehtävät

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Yhteiset palvelut - tukitoiminnot[1]			
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	135 403	133 871	128 420
Henkilötyövuodet	897	827	783
Yhteiset palvelut - muut tehtävät[2]			
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	46 859	47 036	50 202
Henkilötyövuodet	708	689	676
Muiden tehtävien kustannukset, 1 000 euroa	57 764	59 604	60 805

[1] Tukitoiminnot = taloushallinto, henkilöstöhallinto, materiaalitoiminnot, tietotekniikka, tutkimus- ja analyysitoiminto, koulutus, työhyvinvointi, konsernipalvelut

[2] Muut tehtävät = vartijat, vankilatoiminnot, vankikuljetukset, virka-avut, löytötavaratoiminto, kantelu- ja valitusasiat

Henkiset voimavarat

Poliisin organisaatiota, toimintaa ja prosesseja kehitetään tehokkaammaksi ja tuottavammaksi. Varmistetaan organisaatiomuutoksen toimeenpano pitkän aikavälin henkilöstösuunnittelulla.

Henkiset voimavarat	2012 toteutuma[1]	2013 arvio	2014 tavoite
Henkilötyövuodet	10 526	10 388	10 288
Naisia, %-osuus	28,5	28,6	28,7
Poliisimiehet, htv	7 546	7 564	7 564
Naisia, %-osuus	14,3	14,4	14,5
Opiskelijat, htv[2]	408	260	210
Naisia, %-osuus	23,6	25,5	25,7
Muu henkilöstö, htv	2 572	2 564	2 514
Naisia, %-osuus	71,1	71,0	71,0
Naisten %-osuus alipäällystössä, päällystössä ja päällikkötasolla	8,7	8,7	8,8
Sairauspoissaolot, pvä/htv	10,2	10,0	10,0
Työtyytyväisyysindeksi	3,3	-	3,45

[1] Lähde PolStat, kaikki momentit. Vuoden 2012 toteutumassa poliisin momentilta 26.10.01 palkattujen osuus yht. 10 465,4 htv, muilta momenteilta palkattujen osuus yht. 60,6 htv. Vuoden 2013 arviossa muilta momenteilta palkattujen osuus yht. 78 htv. Vuoden 2014 tavoitteessa muilta momenteilta palkattavien osuus yht. 78 htv (14 htv poliisit + 64 htv muita virkoja).

[2] Opiskelijoilla tarkoitetaan käytettävissä olevaan työvoimaan luettavat opiskelijat, jotka ovat työssäoppimisjaksolla työ- tai kenttäharjoittelussa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	796 700	798 327	802 945
Bruttotulot	78 498	74 700	76 400
Nettomenot	718 202	723 627	726 545
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	14 069		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	22 234		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	71 881	68 036	69 262
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	59 333	68 036	69 262
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	12 548	-	-
Kustannusvastaavuus, %	121	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

AFIS-päivitys	2 000
HO:n toimialakohtainen säästö	-3 000
Tasavallan presidentin kansliassa työskentelevät poliisimiehet (siirto momentilta 22.02.01)	295
Telekuuntelun menot	500
Terrorismin torjunta	1 600
Tietoluovutusten maksuttomuus (siirto momentille 31.20.01)	-575
Toimitilahankkeet	500
UMA:n ylläpitomenot (siirto momentilta 26.40.01)	87
Uusien tuottavuustoimenpiteiden vähennys	-8 100
Valtiovarainvaliokunnan lisäys harmaan talouden torjuntaan (kertamenon poisto)	-50
Vitja-hanke	-3 000
Harmaan talouden torjunta (HO)	200
Palkkausten tarkistukset	2 550
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-1 814
Toimintamenosäästö (HO)	2 208

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-1 583
Tasomuutos	11 100
Yhteensä	2 918

2014 talousarvio	726 545 000
2013 I lisätalousarvio	2 800 000
2013 talousarvio	723 627 000
2012 tilinpäätös	726 367 000

20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) poliisin vastuulla olevien maasta poistettavien henkilöiden maasta poistamiskuljetuksista aiheutuviin menoihin

2) turvapaikanhakijoiden tulkkaus- ja käännöspalveluista aiheutuviin menoihin

3) Suomeen luovutettavien rikoksentekijöiden noutokuljetuksista aiheutuviin menoihin

4) turvapaikanhakijoiden identiteetin ja kansalaisuuden varmistamisesta sekä iänmäärityksen ja kielitestien tekemisestä aiheutuviin menoihin

5) turvapaikkatutkinnan valmiusryhmän käytöstä aiheutuneiden matka- ja majoitusmenojen korvaamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Maasta poistamiskuljetukset	2 600 000
Tulkkaus- ja käännöspalvelut	350 000
Noutokuljetukset	150 000
Henkilöllisyyden selvittäminen	200 000
Valmiusryhmän käyttö	200 000
Yhteensä	3 500 000

2014 talousarvio	3 500 000
2013 talousarvio	3 500 000
2012 tilinpäätös	3 570 744

21. KEJO-hankkeen yhteiset toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 000 000 euroa.

Selvitysosa: Poliisin, pelastustoimen, sosiaali- ja terveystoimen, Rajavartiolaitoksen, Puolustusvoimien sekä Tullin yhteisen kenttäjohtojärjestelmähankkeen (KEJO) tavoitteena on hankkeeseen osallistuvien keskeisten turvallisuusviranomaisten yhteisen kenttäjohtojärjestelmän käyttöönotto ja sovittaminen osaksi viranomaisten yhteistä sähköistä tapahtumankäsittelykokonaisuutta ja verkottunutta hätäkeskusmallia.

Viranomaisten yhteisen kenttäjohtojärjestelmän keskeisimpiä tavoitteita ovat viranomaisten toiminnan ja viranomaisyhteistyön tehostuminen, viranomaisten yhteisen tilannekuvan mahdollistaminen, uusien työprosessien käyttöönotto kenttäolosuhteissa, kenttäjohtamisen ja viranomaisten välisen reaaliaikaisen tiedonvaihdon ja viestinnän tehostuminen sekä viranomaisten yhteisen kenttäjärjestelmäratkaisun myötä saavutettava kustannustehokkuus. Hanke ajoittuu vuosille 2013—2016 ja sen kokonaiskustannukset ovat n. 19,16 milj. euroa. Valtiovarainministeriö rahoittaa hanketta yhteensä 15 milj. eurolla tuottavuuden edistämiseen tarkoitetulla määrärahalla vuosina 2013—2016 erikseen laaditun KEJO-hankkeeseen osallistuvien ministeriöiden (sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, puolustusministeriö ja valtiovarainministeriö) välisen yhteistyöpöytäkirjan mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Viranomaisten kenttäjohtamis-järjestelmä (siirto momentilta 28.70.20)	6 000
Yhteensä	6 000

2014 talousarvio	7 000 000
2013 talousarvio	1 000 000

20. Rajavartiolaitos

Selvitysosa: Rajavartiolaitos on yhteistyökykyinen ja kansainvälisesti arvostettu rajaturvallisuuden ja meripelastuksen asiantuntija. Rajavartiolaitoksen ydintoiminnot ovat rajojen valvonta, rajatarkastukset, rikostorjunta, merialueen turvallisuus, merellisen ympäristön suojelu, kansainvälinen yhteistyö ja maanpuolustus. Rajavartiolaitos toimii maalla, merellä ja ilmassa, turvana kaikissa oloissa.

Ihmisten vapaa liikkuvuus Euroopassa perustuu toimivaan Schengen-järjestelmään. Suomi antaa vahvan panoksen EU:n yhdenmukaisen ja tehokkaan ulkorajavalvonnan toimeenpanossa ja kehittämisessä. Euroopan rajaturvallisuuden haasteet ovat suurimmat Välimeren alueella.

Suomen rajaturvallisuus on hyvä. Näköpiirissä on merkittäviä haasteita. Kasvava rajaliikenne kaakkoisrajalla ja pääkaupunkiseudulla lisää Rajavartiolaitoksen tehtäviä. Lisävoimavaroja tar-

vitaan itärajan rajanylityspaikkojen uudistamiseen, vahventamiseen ja varustamiseen. Samalla Suomi varautuu EU:n ja Venäjän viisumivapauteen.

Rajavartiolaitokselle kehyspäätöksessä myönnetyllä lisärahoituksella voidaan toimeenpanna kaakkoisrajan, Helsingin sataman ja Helsinki-Vantaan rajatarkastusten kehittäminen hallituskaudella. Lisärahoituksella ei ole mahdollista kattaa kokonaan arvioidusta liikenteen kasvusta syntyviä tarpeita. Hallituskauden jälkeinen rajatarkastusten kehittäminen sekä EU:n ja Venäjän viisumivapauden vaikutuksiin varautuminen tulevat seuraavan hallituksen ja eduskunnan käsiteltäviksi.

Itämeren pitäminen turvallisena on Suomelle tärkeää. Kasvava alusliikenne lisää monialaisen merellisen onnettomuuden riskiä. Rajavartiolaitoksen jatkuva johtamisvalmius, kattava valvontajärjestelmä sekä uudistuva alus- ja ilma-aluskalusto parantavat valmiuksia onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä ja hallinnassa. Itämeren maiden yhteisvastuullisuutta riskien hallinnassa edistetään.

Julkishallinnon säästöt yhdessä kustannustason nousun kanssa kaventavat merkittävästi Rajavartiolaitoksen talouden liikkumavaraa. Rajavartiolaitoksen voimavarat turvataan kaakkoisrajalla, pääkaupunkiseudulla, Suomenlahden alueella ja pohjoisella Itämerellä. Rajavartiolaitoksen toimintakyky ja strateginen kehittäminen varmistetaan määrätietoisin ja ennakoivin toimenpitein.

01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 228 821 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) meripelastuslain (1145/2001) 21 §:n 3 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen sekä Rajavartiolaitoksen ilmaalusten rajaturvallisuustehtävistä (ml. meripelastus) johtuvien lennonvarmistuspalvelujen ja meripelastustoimeen liittyvän lentopelastuksen hälytys- ja johtamistoiminnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen Finavialle

2) Rajavartiolaitoksen omistajahallinnassa olevien rakennusten sekä rakenteiden ja muiden rakennettujen kiinteistöjen ulkopuolella sijaitsevien rajavalvontaan ja koulutukseen käytettävien rakennusten ja rakenteiden perusparannuksesta ja uudisrakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) rajavartiolain (578/2005) 81 §:n nojalla työsuhdeasuntojen vuokrakompensaatioon

4) EU:n hyväksymiin ja rahoittamiin hankkeisiin

5) Merivartiomuseon toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö asettaa Rajavartiolaitokselle seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Rajojen valvonta

Rajojen valvonnalla ennaltaehkäistään ja paljastetaan laiton maahantulo ulkorajoilla. Riskianalyysiin perustuvilla painopistealueilla luvattomat rajanylitykset on kyettävä havaitsemaan välittömästi ja luvattomat rajanylittäjät ottamaan kiinni raja-alueella. Toistuva laiton toiminta paljastetaan myös muualla raja-alueella. Luvattomat rajanylitykset selvitetään luotettavasti siten, että kaikista tarvittavista jatkotoimenpiteistä voidaan päättää viivytyksettä.

Rajojen valvonta	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Partiointi (h)	249 663	250 300	228 300
— josta itärajalla	182 081	179 550	172 500
Tekninen valvonta	870 689	902 000	907 500
Tarkastukset	28 141	25 000	25 200

Rajojen valvonta	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Rajavyöhykeluvat	7 755	6 650	6 950
Turvallisuuspalvelut harva-alueella (poliisi- ja virka-aputehtävät)	495	575	550
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	114,9	115,1	110,1
Henkilötyövuodet	1 302	1 303	1 207
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	127	120	130
Taloudellisuus (ind)	122	118	127
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	3,9	4,5	4,5
Rajatapahtumien estäminen (%)	84	98	98
Rajatapahtumien paljastaminen (%)	77	93	93
Tilannekuvan laatu	3,6	3,9	3,9

Rajatarkastukset

Kaikki Schengen-alueen ulkorajan ylittävät henkilöt tarkastetaan. EU/ETA-kansalaisille tehdään vähimmäistarkastus ja muille perusteellinen tarkastus. Schengen-alueen sisärajoilla ylläpidetään valmius rajavalvonnan väliaikaiseen palauttamiseen. Maahantulo ja maastalähtö vastoin säädettyä järjestystä paljastetaan turvaten sujuva rajanylitysliikenne. Rajatarkastuksissa ja niihin liittyvissä tutkinnoissa ja hallintopäätöksissä huolehditaan henkilöiden oikeusturvasta.

Rajatarkastukset	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Rajatarkastukset (milj. hlöä)	16,5	18,0	20,3
Tullitarkastukset (hlöä)	2 792	5 510	5 560
Käännyttämispäätös	1 576	1 725	1 680
Myönnetyt viisumit	1 267	1 834	1 837
Päätökset rajanylityslupa-anomuksiin	2	4	4
Vastaanotetut turvapaikkahakemukset	280	211	213
Vastaanotetut kiintiöpakolaiset	504	650	670
Muun viranomaisen päätöksen täytäntöönpano	619	620	570
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	96,2	96,2	102,2
Henkilötyövuodet	1 090	1 089	1 121
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	143	157	171
Taloudellisuus (ind)	136	155	167
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	4,3	4,3	4,5
Rajatarkastusten kattavuus (%)	100	100	100
Rajatarkastusten laatu (%)	94,1	93,1	97,2
Rajatarkastusten sujuvuus (min)	9	10	10
Rajatarkastusten asiakaspalvelu (1—5)	4,1	4,1	4,1
Oikeusturva (%)	99,9	100,0	100,0

Rikostorjunta, hallinnolliset maksuseuraamukset ja valvontatoimenpiteet

Rajavartiolaitos toimii ammattitaitoisena, yhteistyökykyisenä ja tehokkaana rikostorjuntaviranomaisena rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi ja erityisesti Schengenin ulkorajat ylittävän rikollisuuden torjumiseksi. Rajavartiolaitoksen rikostorjuntatyössä keskitytään laittoman maahantulon ja ihmiskaupan torjuntaan.

Rikostorjunta, hallinnolliset maksuseuraamukset ja valvontatoimenpiteet	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Rikosilmoitus (R-ilmoitus)	925	990	955
Valtionrajarikos (kpl)	155	188	219
Laittoman maahantulon järjestäminen ja ihmiskauppa (kpl)	74	87	104
Muu rikos (kpl)	7 031	7 350	7 275
Rikesakko	727	810	780
Rangaistusvaatimusilmoitus	4 290	4 500	4 170
Pakkokeino	3 684	4 000	3 370
Huomautus	737	860	830
Päätös alusöljypäästöasiassa	5	7	7
Päätös liikkeenharjoittajan seuraamusmaksussa	127	90	100
Turvaamistoimenpide	2 961	3 190	3 180
Sekalainen ilmoitus (S-ilmoitus)	1 559	1 235	1 150
Valvontailmoitus	375	375	355
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	16,7	16,7	17,8
Henkilötyövuodet	189	189	195
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	118	126	117
Taloudellisuus (ind)	113	124	114
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	4,2	4,4	4,4
Rikoslakirikosten selvitystaso (pl. liikennerikokset)	82	87	87
Laittoman maahantulon järjestämisten ja ihmiskaupparikosten selvitystaso (%)	46	66	65
Aluspäästötapausten selvitystaso (1—5)	5,0	5,0	5,0
Tavoiteajassa (60 vrk) selvitettyjen rikoslakirikosten osuus (%)	79	84	84
Tavoiteajassa (180 vrk) selvitettyjen laittoman maahantulon järjestämisten ja ihmiskauppatapausten osuus (%)	70	67	67
Oikeusturva (%)	99,9	99,9	99,9

Meri- ja muu pelastustoiminta

Kaikkiin meripelastuksen hätätilanteisiin osoitetaan apua viivytyksettä. Meripelastustapahtumien havaitsemiseksi, ennalta ehkäisemiseksi ja läheltä piti -tilanteiden taltioimiseksi, huolehditaan merialueiden riittävästä valvonnasta rajavalvonnan yhteydessä. Pelastustoimea ja lentopelastuspalvelua tuetaan tarpeen mukaan Rajavartiolaitoksen kalustolla ja henkilöstöllä.

Meri- ja muu pelastustoiminta	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Etsinnät (kpl)	225	215	212
merialue (kpl)	68	65	62
maa-alue (kpl)	157	150	150
Pelastustehtävät (kpl)	1 132	1 250	1 250
merialue (kpl)	1 027	1 100	1 100
maa-alue (kpl)	105	150	150
Sairaankuljetus (kpl)	409	432	432
merialue (kpl)	48	52	52
maa-alue (kpl)	361	380	380
Avustustehtävä (kpl)	469	473	463
merialue (kpl)	431	430	420
maa-alue (kpl)	38	43	43
Muu pelastussuorite (kpl)	485	477	474
merialue (kpl)	289	300	300
maa-alue (kpl)	196	177	174
Päivystyspalvelu ja meripelastuksen työaika (tuntia)	398 802	401 000	401 000
Pelastettu henkilö (kpl)	2 666	3 705	3 705
Estetty onnettomuus (kpl)	11	16	16
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	7,5	6,6	7,3
Henkilötyövuodet	85	75	80
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	96	113	106
Taloudellisuus (ind)	92	112	103
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	3,5	4,2	4,2
Johtamisen laatu (1—5)	-	4,0	4,0
Yksiköiden valmius (1—5)	-	4,5	4,5
Meritilannekuva (1—5)	3,5	3,8	3,8

Sotilaallinen maanpuolustus

Puolustussuunnitelmat, tilanteen edellyttämä johtamis- ja toimintavalmius sekä valmius joukkojen perustamiseen ylläpidetään. Vastataan osaltaan rajajoukkojen tuottamisesta kouluttamalla varusmiehiä ja järjestämällä kertausharjoituksia.

Sotilaallinen maanpuolustus	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tuotokset			
Koulutusvuorokaudet	74 908	84 560	85 000
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	10,5	10,1	10,2
Henkilötyövuodet	119	115	112
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	114	133	137
Taloudellisuus (ind)	109	132	134

Sotilaallinen maanpuolustus	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Toiminnan laatu ja palvelukyky	3,9	3,9	4,0
Suunnitelmavalmius (1—5)	3,6	3,7	3,9
Sijoitettavuus (%)	78	86	86
Koulutettavuus (%)	93	93	93
Sijoitustilanne (1—5)	4,6	4,6	4,6
Koulutus (1—5)	3,7	3,´8	3,9
Materiaalivalmius (1—5)	3,7	3,5	3,5

Henkiset voimavarat

Rajavartiolaitoksen henkilöstörakenne, henkilöstömäärä ja henkilöstön osaaminen pidetään tehtävien edellyttämällä tasolla.

Henkiset voimavarat	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Ammattitaidon ylläpito (koulpv/htv)	13	13	11
Lähtövaihtuvuus (%)	0,4	0,6	0,6
Kenttäkelpoisuus (1—5)	0,0	4,4	4,4
Fyysinen kunto (1—5)	0,0	4,3	4,3
Sairastavuus (sa pv/htv)	8,7	8,6	8,2
Tapaturmat (sa pv/htv)	0,9	0,9	0,9
Työilmapiiri (1—5)	3,5	3,6	3,6
Henkilöstön keski-ikä (vuotta)	40	40	40
Koulutustasoindeksi	4,2	4,1	4,1
Sukupuolijakauma (% naisia)	12	12	12

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	236 143	233 386	236 321
Bruttotulot	8 901	6 000	7 500
Nettomenot	227 242	227 386	228 821
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	29 726		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	28 078		

Momentilta 26.01.22 arvioidaan saatavan ulkorajarahastohankkeisiin 2013 vuosiohjelmasta vuonna 2014 yhteensä noin 2,8 milj. euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 270	2 580	3 375
— muut tuotot	20	20	25
Tuotot yhteensä	3 290	2 600	3 400
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	3 326	2 580	3 420
— osuus yhteiskustannuksista	2 244	1 720	2 280
Kustannukset yhteensä	5 570	4 300	5 700
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 280	-1 700	-2 300
Kustannusvastaavuus, %	59	60	60

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Imatran ja Vaalimaan raja-asemien kehittäminen	1 296
Imatran rajanylityspaikan uudistamisen kertaluonteiset laiteinvestoinnit	-316
Merelliset valvontajärjestelmät	-1 000
Rajanylityspaikkojen kehittäminen	4 900
Tietoluovutusten maksuttomuus (siirto momentille 31.20.01)	-9
UMA:n ylläpitomenot (siirto momentilta 26.40.01)	139
Uusien tuottavuustoimenpiteiden vähennys	-2 835
Vaalimaan toimitila	150
Palkkausten tarkistukset	725
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-516
Toimintamenosäästö (HO)	210
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-509
Tasomuutos	-800
Yhteensä	1 435

2014 talousarvio	228 821 000
2013 III lisätalousarvio	2 000 000
2013 talousarvio	227 386 000
2012 tilinpäätös	225 594 000

(70.) Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

AB/B 412 helikopterikaluston korvaaminen 2012	-22 000
Super Puma modifikaatio ja G-huolto 2012	-2 000
Ulkovartiolaivahankinta 2012	-52 000
Yhteensä	-76 000

2013 III lisätalousarvio	20 500 000
2013 talousarvio	76 000 000
2012 tilinpäätös	44 421 000

30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta

Selvitysosa: Pelastustoimen tehtävänä on tulipalojen ehkäiseminen ja pelastustoiminta normaali- ja poikkeusoloissa sekä varautuminen näihin tehtäviin. Lisäksi pelastustoimi osallistuu yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa onnettomuuksien ehkäisytyöhön. Pelastustoimella on valmius kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen.

Vastuun pelastustoimen eri tehtävien hoitamisesta jakavat valtio ja kuntien ylläpitämät pelastuslaitokset. Valtion talousarviosta rahoitetaan Pelastusopiston toiminta sekä sisäasiainministeriön johtama pelastustoimen valtakunnallinen kehittämistoiminta. Pelastuslaitosten rahoituksesta vastaavat kunnat.

Pelastustoiminnan valmiudet erilaisissa onnettomuustilanteissa ja poikkeusolojen toiminnassa ovat hyvällä tasolla.

Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on hätäkeskuspalvelujen tuottaminen sekä hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvä pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten toiminnan tukeminen, kuten tehtävän välittämiseen liittyvät toimenpiteet, viestikeskustehtävät, väestön varoittamistoimenpiteiden käynnistäminen äkillisessä vaaratilanteessa sekä muut viranomaisten toiminnan tukemiseen liittyvät tehtävät. Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on myös hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen ja valvonta.

Hätäkeskustoimintaa tehostetaan ja toiminnan tuottavuutta lisätään Hätäkeskuksen rakenteita kehittämällä. Hätäkeskusten ja hätäkeskuspalveluita käyttävien viranomaisten toimintaa yhdenmukaistetaan hälytyspalveluiden osalta valtakunnan tasolla. Tavoitteena on parantaa hätäkeskusten toimintaa ja viranomaisyhteistyötä ja sitä kautta väestön turvallisuuspalveluja. Hätäkeskustoiminta ja tietojärjestelmät uudistetaan vuoden 2015 loppuun mennessä siten, että verkottuneet hätäkeskukset voivat tukea toisiaan ruuhka- ja häiriötilanteissa.

Hallitusohjelman mukaisesti hätäkeskusuudistuksen toimivuutta tarkastellaan turvallisuuden ja alueellisen yhdenvertaisuuden sekä henkilöstön näkökulmasta. Arvioinnissa huolehditaan ensisijaisesti hätäkeskuspalveluiden laadusta, asiantuntemuksesta ja toimintavarmuudesta.

01. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 16 343 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) EU:n hyväksymiin ja rahoittamiin hankkeisiin sekä EU-rahastojen tuella toteutettaviin pelastustoimen kansainvälisiin hankkeisiin sisältyvien omarahoitusosuuksien maksamiseen

2) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tapaturmat ja toimintakyky -yksikölle myönnettävään rahoitukseen yhteistyösopimuksen mukaisesti

3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston pelastustoimen laitelain (10/2007) mukaisten valvontaviranomaistehtävien sekä vuosittain laadittavan tulossopimuksen mukaisien pelastustoimen kehitys-, selvitys- ja valmistelutehtävien toimintamenoihin

4) pelastuslain (379/2011) 107 §:n mukaisten erityisten palon- tai onnettomuuden syiden tutkimusten aiheuttamien menojen suorittamiseen

5) pelastuslain 100 §:n 1 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen

6) pelastuslain 97 §:ssä tarkoitetulla tavalla valmiuden ylläpitämiseen

7) pelastustoimeen liittyvään standardisointitoiminnan edistämiseen ja standardisointityöhön osallistumisesta johtuviin menoihin.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö asettaa pelastustoimelle seuraavat alustavat tuloksellisuustavoitteet:

Onnettomuuksien ehkäisy

Pelastustoimen tehtävä on erityisesti tulipalojen ehkäisy. Toimiala osallistuu myös muiden onnettomuuksien ehkäisyyn. Onnettomuuksia ja niiden seurauksia pyritään ehkäise-

mään parantamalla ihmisten ja yhteisöjen omatoimista varautumista, lisäämällä väestön turvallisuustietoisuutta ja -osaamista sekä toteuttamalla pelastuslaitosten laatimien valvontasuunnitelmien mukaisia toimia. Pelastuslain vaikutuksia pelastusviranomaisten toimintaan seurataan.

Onnettomuuksien ehkäisy	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tuotokset			
Erheellisten paloilmoitusten määrä (kpl), enintään	20 076	18 700	17 400
Neuvontaa ja valistusta saaneiden osuus väestöstä (%), vähintään	16	16	20

Pelastustoiminta ja varautuminen

Pelastustoimella on yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisesti uhka-arvio pelastustoimen valtakunnallista koordinaatiota edellyttäviä erityistilanteita varten. Pelastustoimen osuus yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta toteutetaan.

Pelastustoimi kykenee toimimaan nopeasti onnettomuustilanteissa riskejä vastaavasti, antamaan pelastustoimeen kuuluvaa apua suuronnettomuustilanteissa ulkomailla ja varautumaan avun vastaanottamiseen.

Pelastuslaitosten toiminta on järjestetty uusien, yhdenmukaisten pelastustoimen mitoitusten, rakenteiden, suorituskyvyn ja toimintavalmiuden perusteiden mukaisesti.

Turvataan väestön suojaamismahdollisuudet ja varaudutaan mahdollisesti tarvittaviin evakuointeihin. Pelastustoimi toteuttaa sille osoitettua varautumisen yhteensovittamistehtävää.

Pelastustoiminta ja varautuminen	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tuotokset			
Pelastuslaitosten hälytysluonteisten tehtävien määrä, kpl, arvio, josta[1)]	101 654	96 900	96 900
— tulipaloista (pl. maastopalot) aiheutuvat tehtävät	10 790	11 000	11 000
— maastopaloista aiheutuvat tehtävät	1 011	2 900	2 900
— tarkistus- ja varmistustehtävät	30 572	21 000	21 000
— ensivastetehtävät (pl. sairaankuljetustehtävät)	26 772	30 000	30 000
— muut tehtävät	32 509	32 000	32 000
Toiminnan laatu ja palvelukyky			
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien toimintavalmiusaika 1. riskialueella ensimmäisen yksikön mukaan, % tavoitteesta	50	50	50
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien toimintavalmiusaika 2. riskialueella ensimmäisen yksikön mukaan, % tavoitteesta	50	50	50

[1)] Pelastuslaitoksen eri tehtävätyypeille ei aseteta tavoitteita, vaan niiden kehitystä seurataan.

Koulutus- ja tutkimustoiminta

Pelastusopistossa annettavan tutkintoon johtavan koulutuksen avulla varmistetaan pelastus- ja hätäkeskushenkilöstön riittävyys ja oikeanlainen osaaminen.

Pelastusopiston jatko- ja täydennyskoulutusjärjestelmä tukee monipuolisesti pelastustoimen osaamista.

Lisätään pelastustoimen kotimaista tutkimustoimintaa ja kansainvälisen tutkimuksen sekä uusien toimintamenetelmien ja tekniikoiden hyödyntämistä. Selvitys pelastustoimen verkostomaisen tutkimus- ja kehittämiskeskuksen perustamisesta valmistuu.

Pelastustoimen vapaaehtoista ja sivutoimista henkilöstöä sekä pelastustoimen ammatillista

lisä- ja täydennyskoulutusta koskevat selvitykset valmistuvat.

Pelastustoimi	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tuotokset			
Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen koulutettavapäivien määrä, kpl, vähintään	51 360	49 860	50 000
Pelastusopiston tutkintojen määrä, kpl, vähintään	207	180	200
AMK-tutkintojen määrä, kpl	36	30	33
Panokset			
Momentin 26.30.01 henkilötyövuodet, josta	121,5	118	112,7
— Pelastusopiston henkilötyövuodet	104,5	106	104
— Sisäasiainministeriön henkilötyövuodet	8	3	1
— Turvallisuus- ja kemikaaliviraston henkilötyövuodet	5	5	3,7
— Kriisinhallintakeskuksen henkilötyövuodet (kv. pelastustoimi)	4	4	4
Koulutuksen kokonaiskustannukset (1 000 euroa)	13 360	13 250	13 250
Toiminnan tehokkuus			
Pelastusopiston koulutettavapäivät/henkilötyövuodet	981	995	995
Pelastusopiston koulutettavapäivät/opettaja	1 323	1 331	1 330
Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijakohtainen vuosikustannus, euroa, enintään	28 428	28 050	28 050
Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen koulutettavapäivän hinta, euroa, enintään	158	156	156
Toiminnan laatu ja palvelukyky			
Pelastusopiston tutkintopalaute (asteikolla 1—4)	3,01	3,08	3,08
Hakeneiden lukumäärä/aloituspaikat	5,5	5,0	5,0
Henkiset voimavarat			
Pelastusopiston henkilöstön lukumäärä	110	112	110
Kriisinhallintakeskuksen henkilöstön lukumäärä (kv. pelastuspalvelu)	4	4	4
Työtyytyväisyys, indeksi (asteikko 1—5)	-	3,4	3,4
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv, enintään	9,4	6,5	6,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	18 715	17 447	20 489
Pelastustoimen **bruttotulot**	4 984	3 765	4 146
Nettomenot	13 731	13 682	16 343
— Pelastusopisto	11 290	11 628	11 123
— Sisäasiainministeriö	2 349	1 604	4 770
— Kansainvälinen pelastuspalvelu	92	450	450
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 077		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 473		

Pelastustoimen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	1 007	1 053	1 149
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	484	594	533
— osuus yhteiskustannuksista	774	810	881
Kustannukset yhteensä	1 258	1 404	1 414
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-251	-351	-265
Kustannusvastaavuus, %	80	75	81

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kunnallisten toimijoiden lisääminen TUVE-verkkoon (mistä 1 500 000 euroa siirtona momentilta 28.90.30)	3 000
Lähialueyhteistyö	-50
Siirto momentille 26.01.01 (-1 htv)	-65
Siirto momentille 26.01.01 (tekninen korjaus)	-10
Säästöjen kohdentuminen (osuus 10 milj. eurosta)	-100
Toimintamenojen säästö (osuus 60 milj. eurosta)	45
Uusien tuottavuustoimien vähennys	-135
Palkkausten tarkistukset	32
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-23
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-33
Yhteensä	2 661

2014 talousarvio	16 343 000
2013 talousarvio	13 682 000
2012 tilinpäätös	14 127 000

02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 65 751 000 euroa.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö asettaa Hätäkeskuslaitokselle seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Toteutetaan hätäkeskustoiminnan strategisten linjausten mukaisia toimenpiteitä. Hätäkeskuslaitos jatkaa toiminnan yhdenmukaistamista yhdessä hätäkeskuspalveluita käyttävien viranomaisten kanssa. Yhdenmukaistaminen tulee saattaa tasolle, joka mahdollistaa verkottuneen toimintamallin käyttöönoton uudella tietojärjestelmällä. Uuden hätäkeskustietojärjestelmän kehitystyötä ja käyttöönoton valmistelua jatketaan siten, että käyttöönotto voidaan toteuttaa vuoden 2015 loppuun mennessä. Vuonna 2014 yhdistetään Keski-Suomen hätäkeskus (Jyväskylä) Pohjanmaan hätäkeskukseen (Vaasa) ja Länsi-Uudenmaan hätäkeskus (Lohja) Keravan hätäkeskukseen sekä Hämeen hätäkeskus (Hämeenlinna) Varsinais-Suomen hätäkeskukseen (Turku).

Hätäkeskuslaitos	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tuotokset			
Ilmoitusten määrä, kpl, josta	4 137 000	4 327 000	4 367 000
— hätäpuhelujen määrä, kpl	3 021 000	3 072 000	3 100 000
— välitettyjen tehtävien määrä, kpl	1 647 000	1 752 000	1 770 000
Panokset			
Hätäkeskustoiminnan kokonaismenot, brutto, 1 000 euroa	66 605	68 075	69 721
Henkilötyövuodet	746	721	711
Toiminnan tehokkuus			
Hätäilmoitusten määrä/hätäkeskuspäivystäjä (pl. vuoromestarit)	8 000	8 200	8 200
Hätäkeskustoiminnan kustannukset, euroa/asukas, enintään	11,6	11,8	11,2
Hätäkeskustoiminnan kustannukset, euroa/hätäkeskusilmoitus, enintään	15,1	14,5	13,7
Toiminnan laatu ja palvelukyky			
Hätäkeskuslaitoksen yhteistyöviranomaisten tyytyväisyys, indeksi, vähintään (asteikko 1—5)	3,22	-	3,5
Väestöstä keskeiset hätäkeskuspalvelut tuntee, (%)	-	90	95
Henkiset voimavarat			
Työtyytyväisyys, indeksi (asteikko 1—5)	3,18	3,21	3,24
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv, enintään	15,9	15,0	14,0
Henkilöstön määrä	735	725	720

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	66 605	68 434	69 721
Bruttotulot	4 331	4 363	3 970
Nettomenot	62 274	64 071	65 751
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 463		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 672		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	4 286	4 267	3 973
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 907	1 765	2 183
— osuus yhteiskustannuksista	467	1 818	467
Kustannukset yhteensä	2 374	3 583	2 650
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	1 912	684	1 323
Kustannusvastaavuus, %	181	119	150

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hätäkeskuslaitoksen rakennemuutokseen liittyvä muutosturva	-243
Hätäkeskuslaitoksen rakennemuutokseen liittyvän muutosturvan aikaistaminen	1 336
Kunnallisten toimijoiden liittäminen TUVE-verkkoon	1 000
Säästöjen kohdentuminen (osuus 10 milj. eurosta)	-300
Tietoluovutusten maksuttomuus (siirto momentille 31.20.01)	-18
Toimintamenojen säästö (osuus 60 milj. eurosta)	189
Toti-hanke ja rakennemuutos	790
Uusien tuottavuustoimien vähennys	-495
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-500
Palkkausten tarkistukset	195
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-139
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-135
Yhteensä	1 680

2014 talousarvio	65 751 000
2013 I lisätalousarvio	525 000
2013 talousarvio	64 071 000
2012 tilinpäätös	59 483 000

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 406 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) pelastuslain (379/2011) 97 §:ssä tarkoitetulla tavalla toimintakustannuksiin, jotka aiheutuvat ilma-alusten käytöstä etsintä- ja pelastustehtäviin sekä poliisiviranomaisen johtamiin etsintä- tai muihin vastaaviin virka-aputehtäviin ja niistä aiheutuvan valmiuden ylläpitämiseen sekä ilma-alusten käyttöön liittyvän hälytys- ja johtamisjärjestelmän välittömien kustannusten korvaamisesta Finavialle

2) pelastuspalveluavun antamisesta ja vastaanottamisesta sekä siihen varautumisesta aiheutuviin kustannuksiin Euroopan unionin ja kansainvälisten järjestöjen yhteistyössä sekä Suomen kahden- ja monenvälisten pelastuspalvelun yhteistoimintasopimusten perusteella, mihin luetaan myös Suomen osallistuminen Euroopan unionin, YK:n sekä NATO:n euroatlanttisen kumppanuusneuvoston pelastuspalvelun hälytys- ja informaatiokeskusten ja järjestelmien asiantuntijatehtäviin niistä aiheutuvine palkkaus- ja toimintakustannuksineen. Määrärahaa saa käyttää enintään 6 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkauksiin.

3) pelastuslain 31 §:n mukaisiin metsäpalojen tähystystoiminnasta ja sen valmiuden ylläpidosta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

1) Ilma-alusten käyttö etsintä- ja pelastustehtäviin	1 706 000
2) Kansainvälisen hätäavun antaminen ja vastaanottaminen sekä siihen varautuminen	1 000 000
3) Metsäpalojen tähystystoiminta	700 000
Yhteensä	3 406 000

2014 talousarvio	3 406 000
2013 talousarvio	3 406 000
2012 tilinpäätös	1 707 176

43. Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää viranomaisradioverkon hintatuen ja alijäämätuen maksamiseen Suomen Erillisverkot Oy:lle.

Selvitysosa: Momentilta myönnetyn rahoituksen tavoitteena on turvata viranomaisradioverkon toiminta.

2014 talousarvio	8 100 000
2013 talousarvio	8 100 000
2012 tilinpäätös	8 100 000

40. Maahanmuutto

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö ohjaa ja kehittää maahanmuuttohallintoa ja vastaa maahanmuuttopolitiikan sekä maahanmuuttoa ja kansalaisuutta koskevan lainsäädännön valmistelusta ja edustaa maahanmuuttoasioissa Suomea Euroopan unionissa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Sisäasiainministeriö yhteensovittaa maahanmuuttoasioihin liittyvää toimintaa hallinnonalojen välillä.

Sisäasiainministeriö vastaa turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton yleisestä kehittämisestä, suunnittelusta, ohjauksesta, seurannasta ja yhteensovittamisesta sekä ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinoimisesta.

Sisäasiainministeriö huolehtii Maahanmuuttoviraston toimintaedellytyksistä. Maahanmuuttovirasto käsittelee ja ratkaisee ulkomaalaisten maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen ja kansalaisuuteen liittyviä asioita, vastaa turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toiminnan ohjauksesta ja suunnittelusta, säilöönottoyksiköiden käytännön toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanon ohjauksesta. Vastaanottokeskukset tuottavat turvapaikanhakijoiden vastaanottopalveluita sekä kahden valtion vastaanottokeskuksen että ostopalveluna tuotettujen vastaanottopalveluiden kautta. Valtion vastaanottokeskukset sijaitsevat Joutsenossa ja Oulussa ja ne toimivat Maahanmuuttoviraston alaisina. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimintaa koordinoi Joutsenon vastaanottokeskus. Lisäksi Maahanmuuttovirasto ylläpitää ulkomaalaisasioiden sähköistä asiankäsittelyjärjestelmää (UMA) ja tuottaa tietoja viranomaisille ja kansainvälisille järjestöille.

Maahanmuuttoa kuvaavat tunnusluvut	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Suomessa asuvat ulkomaalaiset[1)]	195 538	213 000	227 000
Maahanmuutto/ulkomaalaiset[2)]	22 750	19 800	19 800
Nettomaahanmuutto/ulkomaalaiset[2)]	18 600	16 280	16 280
Suomen kansalaisuuden saaneet/vuosi[3)]	9 518	9 000	9 000

[1)] Vuosi 2012: Tilastokeskus/Väestörakenne 2012. Vuodet 2013 ja 2014: SM:n arvio on laskettu Tilastokeskuksen vuoden 2013 tammi—maaliskuun väestön ennakkotilaston perusteella.

[2)] Vuosi 2012: Tilastokeskus/Väestön ennakkotilasto 2012. Vuodet 2013 ja 2014: SM:n arvio on laskettu Tilastokeskuksen vuoden 2013 tammi—maaliskuun ennakkotilaston perusteella.

[3)] Taulukossa on esitetty Suomen kansalaisuuden hakemuksesta tai ilmoituksesta saaneiden henkilömäärä. Momentin 26.40.01 perusteluissa oleva taulukko kuvaa Maahanmuuttovirastossa vireille tulevien ja ratkaistujen hakemusten määrää. Samassa hakemuksessa voi olla useita henkilöitä.

Sisäasiainministeriön hallinnonalan menot maahanmuuttajista (1 000 euroa)

	2012 tilinpäätös	2013 talousarvio	2014 esitys
26.40.01 Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot	**27 444**	**26 766**	**26 526**
26.40.20 Paluumuuttajien muuttovalmennus	**630**	**876**	**876**
26.40.21 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto	**39 825**	**30 401**	**30 511**
26.40.63 Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet	**20 976**	**16 188**	**10 017**
Yhteensä	**88 875**	**74 231**	**67 930**

Maahanmuuttopolitiikka

Maahanmuuttopolitiikka perustuu hallitusohjelman linjauksiin.

Keskeiset strategiset tavoitelinjaukset ovat:

— Edistämme Suomen kilpailukykyä ja väestön hyvinvointia tukevaa maahanmuuttoa

— Huolehdimme kansainvälisen suojelun hakemiseen liittyvien menettelyjen oikeudenmukaisuudesta, tehokkuudesta ja inhimillisyydestä

— Nopeutamme maahanmuuttohallinnon hakemusten käsittelyä

— Torjumme laitonta maahantuloa. Teemme aktiivista ihmiskaupan vastaista työtä ja varmistamme ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimivuuden.

Maahanmuuttopolitiikan toteutusta ohjaavan Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategian toimeenpano varmistetaan ja peilataan strategian soveltuvuutta toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Maahanmuuttohallinnon tuloksellisuutta parannetaan muun muassa viranomaisyhteistyötä kehittämällä. Tavoitteena on varmistaa turvapaikkahakemusten käsittelyaikojen lyheneminen sekä parantaa vastaanottotoiminnan kustannustehokkuutta.

Sisäasiainministeriön hallinnonalan toimijoiden yhteistyötä ulkomaalaisten maahantuloon ja maassa oleskeluun liittyen tehostetaan. Yhteistyössä hyödynnetään vuonna 2013 käyttöön otettua maahanmuuttoviranomaisten moniviranomaismallia (MPR), joka antaa aikaisempaa selkeämmät puitteet Maahanmuuttoviraston, poliisin ja Rajavartiolaitoksen väliselle yhteistyölle ja sen ohjaukselle.

Ulkomaalaislain nojalla säilöön otetuille henkilöille rakennetaan Joutsenon vastaanottokeskuksen yhteyteen vuonna 2014 uusi 30-paikkainen säilöönottoyksikkö, joka toimii jatkossa myös perheiden, naisten ja muutoin erityistarpeita omaavien säilöönottoyksikkönä.

Maahanmuuttohallinnossa varaudutaan maahanmuuton tieto- ja analyysipalvelujen kehittämiseen.

Kehitetään edelleen maahanmuuttohallinnon lupaprosesseja hyödyntämällä täysimääräisesti ulkomaalaisasioiden sähköisen asiankäsittelyjärjestelmän (UMA) mahdollisuuksia. Tarjotaan kattavasti lupaprosesseihin liittyvät sähköiset asiointipalvelut hakija-asiakkaille.

Maahanmuuton maksullisissa suoritteissa pyritään saamaan maksutulot vastaamaan omakustannushintoja.

Muuttoliike

Maahantuloon liittyvää yhteistyötä sisäasiainministeriön hallinnonalan sisällä vahvistetaan. Oleskelulupajärjestelmän kehittämisessä tavoite on menettelyn selkeyttäminen. Toisaalta samalla on huolehdittava siitä, että valvonnan tarpeet tulevat riittävästi katetuksi eivätkä laiton maahanmuutto ja ihmiskauppa lisäänny. Työvoiman maahanmuuton osalta on tärkeää vastata oikea-aikaisesti työmarkkinoiden tarpeisiin, jolloin käsittelyaikoihin kohdistuu erityinen huomio. Lupatoiminnalla on erittäin tärkeä merkitys työehtojen ennakkovalvonnassa. Jälkivalvonnassa kyse on käytännössä pitkälti poliisin ja työsuojeluhallinnon tarkastustoiminnan resursseista ja niiden kohdentamisesta.

Yhteistyötä opetushallinnon kanssa tulee lisätä EU:n ulkopuolelta tulevien ulkomaalaisten opiskelijoiden maahantuloon liittyen. Väärinkäytösten määrä tulee pitää pienenä. Opiskelupaikkojen kohdentamisessa tulisi ottaa huomioon ne alat, joilla mahdollisesti esiintyy ulkomaisen työvoiman tarvetta tulevaisuudessa. Tämä vaatii myös kotimaisten kielten opintojen lisäämistä opiskelun aikana.

Vaikutetaan siihen, että EU-maiden maahanmuuttopolitiikka pystytään sovittamaan entistä paremmin yhteen kehitys- ja ihmisoikeuspolitiikan sekä EU-maiden oman työvoimapolitiikan tarpeisiin. EU:ssa pyritään yhteiseen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaan muun muassa har-

monisoimalla lainsäädäntöä. Suomi huolehtii kansallisten etujen huomioon ottamisesta säädösten valmistelussa.

Ongelmina laittoman maahanmuuton lisääntyessä ovat myös laittoman työnteon ja ihmiskaupan sekä muun eriasteisen hyväksikäytön lisääntyminen. Tehostetaan viranomaisyhteistyötä laittoman maahantulon torjunnassa sekä huolehditaan tarvittavan lainsäädännön kehittämisestä. Keskeisiin maahanmuuttomaihin pyritään sijoittamaan maahanmuuton yhdyshenkilöitä. Laittoman maahanmuuton ongelmat näkyvät osaltaan myös lieveilmiöiden lisääntymisenä pidempiaikaisen maassa oleskelun tilanteissa henkilöiden jäädessä kotouttamistoimien ja yhteiskunnan palvelujen ulkopuolelle. Tehokas laittoman maahanmuuton torjunta ehkäisee näistä ongelmista yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia.

Kansainvälinen suojelu

Huolehditaan siitä, että ihmis- ja perusoikeudet, hyvä hallinto ja oikeusturva toteutuvat turvapaikkapolitiikassa. Seurataan turvapaikkamenettelyä ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskevien säännösten toimivuutta ja valmistellaan mahdolliset lainmuutokset. Vahvistetaan edelleen eri viranomaisten välistä yhteistyötä turvapaikkaprosessin tehostamiseksi. Nopeutetaan prosessia, jotta vastaanoton menot laskevat.

Jatketaan yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän kehittämistä saattamalla loppuun mahdollisesti vielä keskeneräiset turvapaikkajärjestelmän toisen vaiheen säädöksiä koskevat neuvottelut. Ryhdytään valmistelemaan hyväksyttyjen EU-säädösten kansallista täytäntöönpanoa ja osallistutaan sitä koskevaan EU-jäsenvaltioiden yhteistyöhön. Lainsäädännön kehittämisen ohella on tärkeää tiivistää jäsenvaltioiden turvapaikkaviranomaisten välistä käytännön yhteistyötä, minkä vuoksi on tärkeää tukea Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston (EASO) toiminnan vakiintumista.

Turvapaikkapolitiikan kehittämisessä vahvistetaan johdonmukaisuutta eri maahanmuuton politiikkalohkojen, kuten rajavalvonnan, laittoman maahanmuuton torjunnan ja palautuspolitiikan välillä. Edistetään turvapaikkapolitiikan yhteyttä kehitys- ja ihmisoikeuspolitiikkaan.

Kiintiöpakolaispolitiikan toimeenpanoa jatketaan uudelleen sijoittamalla Suomeen kansainvälisen suojelun tarpeessa olevia ulkomaalaisia (ulkomaalaislaki 301/2004 90 §). Uudelleen sijoittamisen perusteet (voimavarat kiintiöpakolaisten ottamiselle ja kiintiöpakolaisten määrä) vahvistetaan vuosittain valtion talousarviossa. Vuoden 2014 pakolaiskiintiö on 750 henkilöä.

Jatketaan valmisteluja paluuta koskevien yhteistyöpöytäkirjojen solmimiseksi lähtömaiden kanssa ja vakiinnutetaan vapaaehtoisen paluun toimintamalli. Turvapaikanhakijoita arvioidaan saapuvan vuoden aikana noin 3 000, joista alaikäisiä ilman huoltajaa tulleita noin 150.

Vastaanottokeskusten paikkaluku keskimäärin vuodessa

	2012	2013	2014
Vastaanottokeskusten paikkaluku yhteensä	**3 075**	**3 000**	**2 880**
— valtion vastaanottokeskukset	650	560	560
— yksityisen, kunnan tai järjestön ylläpitämät keskukset	2 385	2 400	2 250
— säilöönottoyksikkö	40	40	70
— käyttöaste keskimäärin %	89,0	90,0	90,0
Ryhmäkotien ja tukiasuntojen paikkaluku yhteensä	**199**	**150**	**140**
— ryhmäkodit	110	80	70
— tukiasunnot	89	70	70
— käyttöaste keskimäärin %	70,0	80,0	85,0

Vastaanottopalvelujen saajat	2012	2013	2014
Keskimäärin vastaanoton piirissä olevia / henkilöä / vuosi	**3 916**	**3 600**	**3 509**
— Vastaanottokeskuksiin majoitettuja	2 667	2 330	2 220
— Alaikäisiä yksintulleita	135	130	149
— Säilöön otetut ulkomaalaiset	34	40	70
— Yksityismajoituksessa	1 080	1 100	1 100

Vastaanoton kustannukset / euroa / vuosi	2012 tilinpäätös	2013 talousarvio	2014 esitys
Vastaanoton kokonaiskustannukset	**69 500 559**	**55 289 000**	**49 652 000**
Vastaanottokeskusten kokonaiskustannukset	66 990 147	51 374 000	47 218 000
— vastaanottokeskusten yksikkökustannus / hlö	15 770	15 175	16 367
— alaikäisen kustannus ryhmäkodissa / hlö	43 976	82 487	82 487
— alaikäisen kustannus tukiasunnossa / hlö	26 936	33 376	33 376
— säilöön otetun kustannus / hlö	65 061	52 391	50 856
— yksityismajoituksen kustannukset	6 066 657	4 049 796	4 003 817
— yksityismajoituksen kustannus / hlö	5 515	3 681	4 003
Lasten edustaminen	117 885	134 000	134 000
Pakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset	687 830	915 000	800 000
Muut maahantuloon liittyvät menot[1)]	1 704 697	2 866 000	1 500 000

[1)] Tulkkaus- ja käännöspalkkiot, Maahanmuuttoviraston ulkopuolella suoritettavat turvapaikkapuhuttelut, DNA-testit ja sähköiset palvelut (Umarek).

01. (26.40.01 ja 63, osa) Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 26 526 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 33 §:n mukaisen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toiminnan rahoittamiseen

2) EU:n rahoittamiin hankkeisiin

3) maahanmuuttohallinnon toiminnan kehittämiseen.

Selvitysosa: Maahanmuuttovirasto käsittelee ja ratkaisee maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen sekä Suomen kansalaisuuteen liittyviä asioita hyödyntäen ja kehittäen ulkomaalaisasioiden sähköistä asiankäsittelyjärjestelmää viranomaisten ajantasaisena asianhallinta- ja tietopalvelurekisterinä. Virasto tuottaa ajankohtaista tietoa maahanmuutto- ja kansalaisuusasioista. Virasto vastaa turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toiminnan ohjauksesta ja suunnittelusta, säilöönottoyksiköiden käytännön toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanon ohjauksesta. Valtiolla on kaksi vastaanottokeskusta: Joutsenon ja Oulun vastaanottokeskukset, jotka toimivat Maahanmuuttoviraston alaisina. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimintaa koordinoi Joutsenon vastaanottokeskus.

Sisäasiainministeriö asettaa Maahanmuuttovirastolle alustavasti seuraavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Maahanmuuttovirasto ja valtion vastaanottokeskukset	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tuotokset			
Päätökset	60 142	60 350	60 450
Panokset			
Toimintamenot (1 000 €)			
Maahanmuuttovirasto	18 744	18 066	17 402
Valtion vastaanottokeskukset	8 700	8 700	9 124
Henkilötyövuodet			
Maahanmuuttovirasto	309,3	290	290
Valtion vastaanottokeskukset	93,9	100	120
Tehokkuus			
Toiminnallinen tuloksellisuus			
— tuottavuus (päätöstä/Maahanmuuttoviraton htv)	194	208	208
— taloudellisuus (nettomenot €/päätös)	288	300	300
— maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	78	90	120

Nopea ja oikeusvarma päätöksenteko

Vireille tulleiden hakemusten läpivientiajat lyhenevät. Perheenyhdistämishakemusten käsittelyaika on enintään yhdeksän kuukautta. Asiakkaiden oikeusturva säilyy hyvänä. Henkilö- ja teknisiä resursseja käytetään joustavasti ja tehokkaasti. Päätöksentekoprosessit ovat laadullisesti mitattavia sekä läpinäkyviä, ohjaavia ja rutiinityötä säästäviä. Soveltamiskysymykset linjataan sisäisellä ohjeistuksella.

Vireille tulleet ja ratkaistut asiat 2012—2014

	2012 toteutuma Vireille tulevat	Ratkaistut	2013 arvio Vireille tulevat	Ratkaistut	2014 tavoite Vireille tulevat	Ratkaistut
Maahanmuutto yhteensä	18 214	28 289	25 100	30 100	25 200	30 200
— työntekijän oleskelulupa	5 744	4 179	6 600	6 600	6 700	6 700
— opiskelijan oleskelulupa	6 023	5 934	6 500	6 500	6 500	6 500
— muut oleskeluluvat (sis. kv. suojelu)	6 447	18 176	12 000	17 000	12 000	17 000
Maasta poistaminen	8 908	8 445	4 000	4 000	4 000	4 000
Kansainvälinen suojelu yhteensä	10 784	10 809	11 750	12 050	11 750	12 250
— turvapaikkahakemukset	3 129	3 894	3 000	3 800	3 000	4 000
— kiintiöpakolaiset[1)]	750	689	750	750	750	750
— matkustusasiakirjat	4 815	5 376	6 000	5 000	6 000	5 000
— dublinasiat	2 090	2 156	2 000	2 500	2 000	2 500
Kansalaisuus yhteensä	10 413	12 869	8 000	10 000	8 000	10 000
— kansalaisuushakemukset	7 865	9 723	6 000	9 000	6 000	9 000
Yhteensä	48 319	60 412	48 850	56 150	48 950	56 450

[1)] Vuonna 2012 UNHCR:n kiintiöpakolaisesityksiä oli yhteensä 785 kpl, joista osa on tilastoitu vireille tulleisiin. Pakolaiskiintiössä valituista tehdään vain päätös, koska asiassa ei ole asiakkaan vireille laittamaa lupahakemusta.

Käsittelyaika keskimäärin (vrk)

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Maahanmuutto			
— työntekijän oleskelulupa (sis. TE-toimiston osapäätöksen)	110	65	65
josta Maahamuuttoviraston osuus	54	30	30
— oleskelulupa, opiskelija	20	30	30
Kansainvälinen suojelu, kokonaiskäsittelyaika ilman muutoksenhakua			
— turvapaikka (kaikki)	250	210	180
josta Maahanmuuttoviraston osuus	-	150	120
— normaali menettely	332	255	190
josta Maahanmuuttoviraston osuus	-	212	170
— nopeutettu menettely	82	65	49
— josta Maahanmuuttoviraston osuus	-	54	42
Kansalaisuushakemukset, kokonaiskäsittelyaika			
— kansalaisuushakemukset (kaikki)	381	265	254
— kansalaisuushakemukset (ns. selvät)	318	200	180
— kansalaisuushakemukset (ns. muut)	501	360	360
Ratkaistut/vireille tulleet (%)	124	125	125

Maahanmuuttohallinnon prosessien sähköistäminen

Maahanmuuttohallinnon kaikkien viranomaisten sähköistä asianhallintajärjestelmää (UMA) käytetään tehokkaasti ja sen ylläpidosta huolehditaan. Sähköisten palvelujen käyttöä laajennetaan ja samalla nopeutetaan prosessien kulkua. Järjestelmän toimintoja kehitetään vastaamaan ulkomaalaislain muutoksia.

Henkisten voimavarojen hallinta

Henkiset voimavarat, Maahanmuuttovirasto

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Henkilötyövuodet	309,3	290	290
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	9,9	9,9	9,9
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,40	3,40	3,40

Henkiset voimavarat, Valtion vastaanottokeskukset

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Henkilötyövuodet	93,9	100	120
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	10	10	10
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,60	3,70	3,70

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	33 472	31 766	31 526
Bruttotulot	6 028	5 000	5 000
Nettomenot	27 444	26 766	26 526
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 067		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 909		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Joutsenon säilöönottoyksikön perustamis- ja ylläpitokustannukset	1 164
Siirto momentille 26.01.29 (rakennemuutoksen johdosta)	-740
UMA:n ylläpitomenot (siirto momentille 24.01.01)	-104
UMA:n ylläpitomenot (siirto momentille 26.10.01)	-87
UMA:n ylläpitomenot (siirto momentille 26.20.01)	-139
UMA-rekisterin muutostyö	150
Uudet tuottavuustoimenpiteet	-405
Palkkausten tarkistukset	63
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-59
Toimintamenosäästö (HO)	-83
Yhteensä	-240

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	26 526 000
2013 talousarvio	26 766 000
2012 tilinpäätös	32 650 487

20. Paluumuuttajien muuttovalmennus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 876 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ulkomaalaislain (301/2004) 48 §:n perusteella järjestettävään paluumuuttovalmennukseen

2) suomen tai ruotsin kielen taidon testaamiseksi laaditun kielitutkinnon järjestämiseen ja muihin menoihin

3) enintään 40 000 euroa asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Ulkomaalaislain 48 §:n perusteella oleskelulupaa Suomesta hakevalta edellytetään todistusta Suomen viranomaisen järjestämän kielitutkinnon hyväksytystä suorittamisesta, jollei kielitutkintoon osallistumista ole pidettävä hakijan olosuhteet huomioon ottaen kohtuuttomana. Kielitutkintoja järjestetään useamman kerran vuodessa ja tutkintoihin osallistuu enimmillään noin 2 000 henkilöä vuodessa. Kielitutkintoon valmistavaa paluumuuttovalmennusta on tarkoitus järjestää noin 600 henkilölle vuodessa.

Asiantuntijapalkkioina maksetaan kielikokeen arvioijien matkakustannuksia ja palkkioita sivukuluineen.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Paluumuuttovalmennus	836 000
Asiantuntijapalkkiot (enintään)	40 000
Yhteensä	876 000

2014 talousarvio	876 000
2013 talousarvio	876 000
2012 tilinpäätös	630 033

21. (26.40.63, osa) Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 511 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) (vastaanottolaki) 7 §:n mukaisesti vastaanotto- ja järjestelykeskusten perustamis- ja ylläpitokustannusten sekä palveluntuottajalle vastaanottopalveluiden järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseen, ilman kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettua kotikuntaa Suomessa olevan ihmiskaupan uhrin auttamisesta aiheutuvien kulujen korvaamiseen vastaanottorahaa lukuun ottamatta ja alaikäisen, jolla ei ole oleskelulupaa Suomessa, edustajan palkkion maksamiseen sekä kansainvälistä suojelua hakeviin yleisen oikeudellisen neuvonnan kustannuksiin

2) säilöönottoyksiköstä annetun lain (116/2002) 3 luvun mukaisen toimeentulon ja huolenpidon järjestämiseen säilöön otetuille ulkomaalaisille käyttörahaa lukuun ottamatta

3) vastaanottopalveluna järjestettyyn työ- ja opintotoimintaan osallistuvien henkilöiden vastaanottolain 30 §:n mukaisten tapaturmakorvausten ja ryhmävastuuvakuutusten sekä Valtiokonttorin näistä perimien hoitokulujen maksamiseen

4) vastaanoton toteuttamiseksi erityistilanteissa tarpeellisten palvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä vastaanottojärjestelmän kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

5) turvapaikkapuhuttelujen tulkkaus- ja käännösmenoihin sekä vapaaehtoisesta paluusta aiheutuviin kuluihin ja vapaaehtoista paluuta tukeviin EU:n rahoittamiin hankkeisiin

6) Maahanmuuttoviraston toimipisteiden ulkopuolella suoritettavien turvapaikkapuhuttelujen matkakustannusten, perhesiteen selvittämiseksi tehtävien DNA-testien ja oikeuslääketieteellisten testien kustannuksiin sekä kotipaikan tai kansalaisuuden selvittämiseksi tehtävien kielianalyysien kustannuksiin

7) kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 86 §:n mukaisesti kiintiöpakolaisten ja heidän perheenjäsentensä maahantulomatkojen järjestämisestä, lähtömaassa suoritettavista terveystarkastuksista ja koulutuksesta (kulttuuriorientaatiosta) sekä vastaanottoa edistävän koulutuksen ja tiedotustoiminnan järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisesti.

Vuoden 2014 pakolaiskiintiö on 750 henkilöä.

Selvitysosa: Kansainvälistä suojelua hakevien ja tilapäistä suojelua saavien vastaanottopalvelut järjestää vastaanottokeskus vastaanottolain 13 §:n nojalla. Laajamittaisen maahantulon yhteydessä vastaanottopalvelut järjestetään vastaanottolain 12 §:n mukaisesti. Maahanmuuttovirasto sopii kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen tai säätiöiden kanssa vastaanottopalvelujen järjestämisestä ja siitä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

Tilapäistä suojelua saaneen, ihmiskaupan uhrin tai kansainvälistä suojelua hakeneen, jonka oleskelulupahakemus on hylätty tai joka on peruuttanut hakemuksensa, vapaaehtoista paluuta voidaan tukea kohtuullisten matka- ja muuttokustannusten ja paluuavustuksen verran.

Turvapaikkapuhuttelujen tulkkaus- ja käännöskustannukset vaihtelevat turvapaikanhakijoiden määrän ja hakijoiden kielen mukaan. Turvapaikkahakemuslomakkeella selvitetään hakemuksen perusteet ennen turvapaikkapuhuttelua. Hakijan täyttämä lomake sekä hakijan vieraskieliset asiakirjat ja selvitykset käännetään Maahanmuuttovirastossa. Maahanmuuttoviraston turvapaikkapuhuttelussa käytetään hakijan äidinkieltä tai hänen ymmärtämänsä kielen tulkkausta.

Ulkomaalaislain (301/2004) 65 §:n mukaan Maahanmuuttovirasto voi varata hakijalle ja perheenkokoajalle tilaisuuden osoittaa biologinen sukulaisuus toteen valtion varoista kustannettavan DNA-tutkimuksen avulla, jos biologiseen sukulaisuuteen perustuvasta perhesiteestä ei muutoin voida saada riittävää

selvitystä ja jos DNA-tutkimuksen avulla on mahdollista saada olennaista näyttöä perhesiteestä. Ulkomaalaislain 6 a §:n mukaan oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen tai perheenkokoajan iän selvittämiseksi voidaan tehdä oikeuslääketieteellinen tutkimus jos on olemassa ilmeisiä perusteita epäillä hänen itsestään antamien tietojen luotettavuutta. Perheenkokoajille, joiden henkilöllisyyttä ei ole voitu varmistaa, voi olla tarpeen joissakin tapauksissa osana henkilöllisyyden selvittämistä tehdä kielianalyysi hakijan kielellisen identiteetin ja taustan ja sitä kautta kotiseudun selvittämiseksi. Kielianalyysin avulla selvitetään, täyttyvätkö perheenyhdistämisen edellytykset perheenyhdistämishakemusten käsittelyn yhteydessä.

Kiintiössä otettavat pakolaiset voidaan valita talousarviovuonna ja he voivat saapua maahan sinä vuonna sekä sitä seuraavien kahden vuoden aikana. Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) järjestää kiintiöstä valittujen pakolaisten maahantulomatkat ostopalveluna. Sopimus sisältää matkustusta varten tehtävän terveystarkastuksen. Vastaanoton erityistilanteissa korvataan erityispalveluja, kuten matkan aikana tarvittavat lääkäripalvelut tai kauttakulku- tai maasta poistumiseen vaadittavien viisumien kustannukset.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kuntien, kuntayhtymien, järjestöjen vastaanottokustannukset	21 370 000
Vastaanoton muut menot	6 841 000
— palvelujen ostot	1 418 000
— terveydenhuolto	5 300 000
— muut menot	123 000
Vastaanottokustannukset yhteensä	28 211 000
Muut maahantuloon liittyvät menot	1 500 000
Pakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset	800 000
Yhteensä	30 511 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vastaanoton asiakasmaksut (Joutsenon säilöönottoyksikkö)	110
Yhteensä	110

2014 talousarvio	30 511 000
2013 talousarvio	30 401 000
2012 tilinpäätös	36 180 269

63. (26.40.63, osa) Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 017 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaalaiselle kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) (vastaanottolaki) ja säilöönottoyksiköstä annetun lain (116/2002) perusteella myönnettävän vastaanottorahan, käyttörahan ja toimeentulotuen maksamiseen.

Selvitysosa: Kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle sekä ihmiskaupan uhrille, jolla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa, myönnetään vastaanottoraha välttämättömän toimeentulon turvaamiseksi ja itsenäisen selviytymisen edistämiseksi, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa muulla tavalla. Jos vastaanottokeskus järjestää täyden ylläpidon, ilman huoltajaa olevalle lapselle myönnetään vastaanottorahan sijasta käyttöraha.

Säilöön otetulle ulkomaalaiselle annetaan käyttörahaa, jos hänellä ei ole käytettävissään omia varoja eikä hän voi saada käyttövaroja muulla tavalla. Säilöön otetulle ulkomaalaiselle voidaan poikkeuksellisesti myöntää täydentävää vastaanottorahaa siten kuin vastaanottolaissa säädetään tai toimeentulotukea siten kuin toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) säädetään.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vastaanottoraha	9 510 000
Täydentävä vastaanottoraha	400 000
Käyttöraha	107 000
Yhteensä	10 017 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	
Maahanmuuttopolitiikan tehostaminen ja turvapaikanhakijoiden määrän lasku	-6 208
Säilöön otettujen ulkomaalaisten käyttörahan tasokorotus (Joutsenon säilöönottoyksikön perustaminen)	17
Palkkausten tarkistukset	20
Yhteensä	-6 171

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	10 017 000
2013 talousarvio	16 188 000
2012 tilinpäätös	19 413 803

Pääluokka 27
PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toimintaympäristön kuvaus

Suomen turvallisuusympäristö on tällä hetkellä vakaa, mutta turvallisuuspoliittisia muutoksia voi syntyä äkillisesti. Suomi voi joutua painostuksen tai voimankäytön kohteeksi yleiseurooppalaisessa tai alueellisessa kriisissä, jossa sotilaallista voimaa voidaan käyttää rajoitetusti osana poliittista tai taloudellista painostusta. Laajamittaisen sotilaallisen voimankäytön uhka on pieni, mutta sitä ei voi sulkea pois pitkällä aikavälillä.

Lähialueen turvallisuuspoliittisen kehityksen ohella keskeisimmät Suomen toimintaympäristöön vaikuttavat tekijät ovat uhkien luonteen monimuotoistuminen sekä talouden ja kansainvälisen yhteistyön kehitys. Turvallisuusympäristön muuttuessa epäselvemmäksi uhkien ennakoimattomuus ja monimutkaisuus lisääntyvät. Maailmantalouden häiriöillä, globaaleilla uhkilla ja kaukaisillakin kansainvälisen turvallisuustilanteen muutoksilla on vaikutuksia myös Suomeen. Keskinäisriippuvuuden kasvu tiivistää yhteistyötä ja mahdollistaa sen paremman hyödyntämisen. Samalla kuitenkin riskit kasvavat.

Maailmanlaajuisesti monet valtiot varautuvat edelleen konventionaaliseen sodankäyntiin samalla, kun ne kehittävät uudenlaista keinovalikoimaa. Sodankäynti on laajentunut kattamaan sotilaallisen voimankäytön ja poliittisten sekä taloudellisten painostustoimien lisäksi erilaisia epäsymmetrisiä keinoja ja niiden yhdistelmiä. Tulevaisuudessa voivat korostua erityisesti informaatio- ja kybersodankäynnin muodot kriisin kaikissa vaiheissa. CBRN (Chemical, Biological, Radiological and Nuclear)- ja kyberuhkat sekä terrorismi voivat aiheuttaa rajat ylittäviä, nopeasti eteneviä ja koko yhteiskuntaan vaikuttavia kriisejä.

Teknologian kehittymisen ja yhteiskunnan lisääntyvän haavoittuvuuden myötä myös ei-valtiollisten toimijoiden vaikuttamismahdollisuudet konflikteissa kasvavat. Asevoimien kehittämisessä ja käytössä painotetaan liikkuvuutta ja tulen ulottuvuutta sekä tarkkuutta. Tekninen kehitys mahdollistaa kaukovaikutteisen tulenkäytön järjestelmien käytön nopeuden ja kantaman kasvattamisen sekä elektronisen sodankäynnin ja tietoverkkosodankäynnin käyttömahdollisuuksien laajenemisen. Länsimaissa on laajalti omaksuttu informaatioteknologiaan perustuva verkostoavusteinen toimintapa, joka vahvistaa yhteistä tilannetietoisuutta, päätöksenteon nopeutta, vaikuttamiskykyä ja yhteistoimintaa. Kriisien ja taistelukentän epävarmuustekijöiden yllättävyyttä pyritään lieventämään kehittämällä ennakointia, tilannetietoisuutta, tilannekuvaa sekä tiedustelu- ja analyysikykyä.

Kaupan, liikenteen, tiedonvälityksen ja muun vuorovaikutuksen verkostot vaikuttavat Suomen toimintaympäristöön. Kaikkien hyödyntämien yhteisten toimintaympäristöjen (meri, ilma, avaruus, kyber) turvaaminen korostuu. Ilmasto-, raaka-aine- ja energiakysymykset kasvattavat ark-

tisen alueen turvallisuuspoliittista merkitystä. Kansallisiksi haasteiksi muodostuvat kriittisen infrastruktuurin, tuotannon ja palveluiden siirtyminen ulkomaiseen hallintaan sekä yhteiskunnan omavaraisuuden ja kriisinsietokyvyn heikkeneminen. Huoltovarmuuden ylläpitäminen pelkästään kansallisin toimenpitein ja voimavaroin on käytännössä mahdotonta.

Vakaasta turvallisuusympäristöstä huolimatta Suomen naapurivaltioiden Venäjän, Ruotsin, Norjan ja Viron puolustusbudjetit ovat eri syistä kasvussa. Ruotsi on jatkanut puolustusvoimiensa määrällistä supistamista ja laadullista kehittämistä. Vuoden 2009 puolustuspäätöksellä Ruotsi luopui rauhan aikana yleisestä asevelvollisuudesta ja siirtyi ammattiarmeijaan. Ruotsi panostaa vahvasti puolustusvoimien kansainväliseen toimintaan ja siinä tarvittavien sotilaallisten suorituskykyjen kehittämiseen. Ruotsi ylläpitää vahvoja ilma- ja merivoimia, joilla se kykenee alueellisen koskemattomuutensa valvontaan ja turvaamiseen. Myös Tanskan ja Norjan puolustusvoimien vahvuuksia on supistettu, samalla kun niiden suorituskykyä ja käytettävyyttä kansainvälisiin operaatioihin on parannettu. Baltian maiden osalta puolustuksen kehittäminen ilman Naton ja Yhdysvaltojen vahvaa osallistumista ei ole realistinen vaihtoehto, johtuen Baltian maiden omien voimavarojen pienuudesta.

Toimintaympäristön kehitykseen vaikuttavat myös Venäjän talous, sisäinen vakaus sekä sotilaallinen varustautuminen. Venäjän strategisena tavoitteena on palauttaa kansainvälisesti tunnustettu suurvalta-asema. Sotilasdoktriininsa mukaan Venäjä voi käyttää voimaa sekä ennalta ehkäisevästi että kansalaistensa puolustamiseen oman alueensa ulkopuolella. Venäjä kehittää kooltaan nykyistä pienempiä, mutta nopeammin käytettävissä olevia ja nykyaikaisesti varustettuja asevoimia sekä tietoverkkosodankäynnin kykyään. Venäjä näkee oikeuden ydinaseiden käyttämiseen, mikäli sitä tai sen liittolaisia vastaan käytetään ydinaseita tai muita joukkotuho-aseita tai mikäli sitä vastaan tavanomaisin asein tehty hyökkäys uhkaa valtion olemassaoloa.

Vastaaminen talouden haasteisiin ja uhkien monipuolistumiseen edellyttää kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä. Keskinäisriippuvuuden kasvaessa ja resurssien supistuessa valtiot hakevat ratkaisuja kansainvälisestä yhteistyöstä puolustuskyvyn ylläpitämiseen, kehittämiseen ja käyttöön.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Puolustusministeriön hallinnonalalle asetetaan seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet:

Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka

Puolustuspolitiikka ohjaa puolustuskyvyn ylläpitoa, kehittämistä ja käyttöä. Puolustuspolitiikalla edistetään valtion ja väestön turvallisuutta, tuetaan valtionjohdon päätöksentekoa sekä osallistutaan kansainväliseen päätöksentekoon ja yhteistoimintaan. Puolustuspolitiikka tukee ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääriä. Suomen etujen mukaisen puolustuspolitiikan tärkeimmät tehtävät ovat Suomen itsenäisyyden, alueellisen koskemattomuuden ja perusarvojen turvaaminen, väestön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä yhteiskunnan toimivuuden varmistaminen. Puolustuspoliittisen suunnittelun ja valmistelun päämääränä on tuottaa perusteet toimintaympäristöön ja käytössä oleviin voimavaroihin suhteutetun puolustuskyvyn ylläpidolle, kehittämiselle ja käytölle.Suomen puolustuskyvyn ylläpito ja kehittäminen perustuvat syvään ja monipuoliseen kansalliseen ja kansainväliseen verkottumiseen. Puolustuspolitiikalla varmistetaan, että puolustuskykyä koskevassa päätöksenteossa otetaan huomioon toimintaympäristön kehitys ja että tehtävät sekä niiden edellyttämät kyvyt ja voimavarat muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden.

Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä

Puolustusjärjestelmä on kokonaisuus, jonka tärkeimmät osat ovat johtamisjärjestelmä, tiedustelu- ja valvontajärjestelmä, logistiikkajärjestelmä sekä maa-, meri- ja ilmavoimien joukoista ja järjestelmistä koostuva taistelujärjestelmä. Joukkotuotantojärjestelmällä sekä toiminnanohjausjärjestelmällä tuetaan puolustusjärjestelmän suorituskykyjen suunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa sekä käyttöä. Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä edellyttää henkilöstö- ja materiaalivoimavarojen sekä infrastruktuurin tasapainon varmistamista ja kansan vahvaa maanpuolustustahtoa. Asevelvollisuusjärjestelmä ja maanpuolustustahto ovat keskeinen osa suorituskykyisen puolustusjärjestelmän ylläpitämistä ja kehittämistä. Yleinen asevelvollisuus tuottaa päätarkoituksensa lisäksi myös sekä yksilölle että yhteiskunnalle valmiuksia toimia osana yhteiskuntaa erilaisissa kriisitilanteissa. Maanpuolustustahdolla on tulevaisuudessakin suuri merkitys puolustuskyvyn ylläpitämiseen. Asevelvollisten laadukas koulutus ylläpidetään myös muutoksen aikana. Puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon aikana toiminnan tasoa voidaan tilapäisesti laskea. Tavoitteena on tehtävien ja turvallisuusympäristöön suhteutettujen suorituskykyjen tasapainoinen kokonaisuus ottaen huomioon käytettävissä olevat voimavarat.

Turvallinen yhteiskunta

Suorituskykyisen puolustusjärjestelmän tuottamisen ohella puolustushallinto tukee muuta yhteiskuntaa omilla suorituskyvyillään, voimavaroillaan ja osaamisellaan. Puolustushallinto edistää toiminnallaan yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. Puolustusministeriössä sijaitseva Turvallisuuskomitea sovittaa yhteen kokonaisturvallisuutta, jonka tavoitteena on yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistoimintana. Kokonaisturvallisuuden yhteensovittamisen päämääränä on yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitäminen kaikissa tilanteissa. Yhteensovittamisessa noudatetaan Yhteiskunnan turvallisuusstrategian periaatteita.

Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen

Kansainvälinen puolustuspoliittinen yhteistyö ja osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan vahvistavat Suomen puolustuskykyä. Yhteistyötä voidaan tehdä usealla taholla päällekkäisyyksiä välttäen. Aktiivinen puolustusyhteistyö edistää puolustuksen uskottavuutta, parantaa ennaltaehkäisy- ja torjuntakykyä ja turvaa sotilaallisten suorituskykyjen kehittämistä. Yhteistyö edesauttaa poliittisen tuen ja sotilaallisen sekä muun avun saantia tilanteessa, jossa Suomen voimavarat osoittautuisivat riittämättömiksi. Kriisinhallinta on Suomen turvallisuuspolitiikan keskeinen keino, jolla Suomi osaltaan pyrkii edistämään maailman konfliktialueiden vakautta. Sotilaallinen kriisinhallinta on osa Suomen puolustusta. Kansainvälisellä kriisinhallinnalla ennaltaehkäistään ja rajoitetaan kriisejä ja niiden vaikutusten ulottumista Suomeen. Osallistuminen operaatioihin kehittää Suomen puolustuksessa ja Suomeen vaikuttavissa kriiseissä tarvittavia valmiuksia ja kykyjä. Suomi pyrkii vahvistamaan kriisinhallintatoimintansa vaikuttavuutta sekä kykyjään osallistua myös vaativaan kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan kokonaisvaltaisella ja Suomen vahvuudet huomioon ottavalla tavalla. Tavoitteena on saada suomalaisia kriisinhallintaoperaatioiden johtotehtäviin.

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioidaan hallituksen vuosikertomuksessa arviointiasteikolla Erinomainen, Hyvä, Tyydyttävä, Välttävä. Arvioinnissa otetaan huomioon puolustusministeriön ja sen alaisten virastojen toiminnan vaikuttavuus edellä mainittujen yhteiskunnallisten tavoitteiden toteutumisessa.

Vaikuttavuustavoitteisiin liittyvät puolustusministeriön hallinnonalan menot (milj. euroa)[1)]

	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 arvio
Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka	11	10	16
Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä	2 356	2 461	2 330
Turvallinen yhteiskunta	76	4	3
Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen	58	66	64
Yhteensä	2 501	2 541	2 413

[1)] Vuoden 2012 osalta kassaperusteinen toteutuma. Ei sisällä arvonlisäveromenoja eikä UM:n pääluokkaan budjetoituja kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoja.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Puolustusministeriön hallinnonalalla sitoudutaan edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa kaikessa päätöksenteossa huomioiden hallinnonalan erityispiirteet.

Puolustusministeriössä, puolustusvoimissa ja puolustushallinnon rakennuslaitoksessa ylläpidetään tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia, jotka on suunnattu hallinnonalan palkatulle henkilöstölle sekä puolustusvoimissa myös kriisinhallintahenkilöstölle ja asevelvollisille. Tavoitteena on edistää tasa-arvoisen työympäristön ja johtamisen kehittymistä mm. puuttumalla epäkohtiin ja poistamalla toimintatapoja, jotka voivat johtaa epätasa-arvoon. Toiminnassa seurattavia kohteita eri työntekijä- ja ikäryhmät huomioiden ovat mm. palkkaus, urasuunnittelu, koulutus, poissaolot, työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen, työpaikkakiusaaminen sekä häirintä eri muodoissa. Varusmiesten loppukyselyyn lisätään vuonna 2014 tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, kiusaamista ja häirintää kartoittavat kysymykset.

Puolustushallinto toteuttaa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -periaatteita kaikissa sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa. Tavoitteena on sulauttaa tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmat entistä kokonaisvaltaisemmin kriisinhallintatoimintaan jo koulutusvaiheessa. Sekä naisten osuutta kriisinhallintahenkilöstöstä että Gender -neuvonantajien ja -yhdyshenkilöiden määrää pyritään lisäämään kriisinhallintatehtävissä. Lisäksi puolustushallinto on mukana NORDEFCO (Nordic Defence Cooperation) -yhteistyössä kehittämässä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävää kriisinhallintatoimintaa.

Puolustusvoimauudistus vaikuttaa hallinnonalan henkilöstöön sekä henkilöstön vähentämisenä että uudelleensijoittamisina. Henkilöstön yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoisuuteen on kiinnitetty huomioitu suunnittelun ja toimeenpanon kaikissa vaiheissa. Henkilöstövaikutukset ja -vähennykset kohdentuvat kaikkiin ikä- ja henkilöstöryhmiin. Uudistukseen liittyvien organisaatiomuutosten perusteella arvioidaan 2 000 tehtävän siirtyvän paikkakunnalta toiselle. Henkilöstön kokonaismäärä tulee vähenemään noin 2 100 henkilöllä vuoteen 2015 mennessä. Sotilaiden määrän arvioidaan vähenevän 670 henkilöllä ja siviilien määrän 1 430 henkilöllä. Suurin osa vähennyksestä toteutuu eläkepoistuman avulla. Irtisanomisuhanalaisia on alle 500 henkeä. Heistä naisia on noin 56 % ja miehiä 44 %.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Aiempi valtionhallinnon tuottavuusohjelma on korvattu uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. Hallitusohjelman mukaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan. Puolustusministeriön hallinnonalan osalta vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman muodostaa

puolustusvoimauudistuksen toimeenpanokokonaisuus, jonka taloudelliset vaikutukset sisältyvät voimassa olevaan valtioneuvoston kehyspäätökseen.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
27.10.01	*Puolustusvoimien toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v) — tilausvaltuus	177,2	84,4
27.10.18	*Puolustusmateriaalihankinnat* (siirtomääräraha 3 v) — tilausvaltuus	527,5	294,7

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Puolustuspolitiikka ja hallinto**	**359 568**	**357 129**	**360 142**	**3 013**	**1**
01.	Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 873	19 724	20 151	427	2
21.	Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 195	1 755	2 315	560	32
(23.)	Julkisen hallinnon verkkoturvallisuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	19 025	—	—	—	0
29.	Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	317 675	334 500	337 676	3 176	1
(40.)	Avustus Leijona Catering Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)	1 200	1 150	—	-1 150	-100
(88.)	Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	1 600	—	—	—	0
10.	**Sotilaallinen maanpuolustus**	**2 392 218**	**2 457 899**	**2 330 882**	**-127 017**	**-5**
01.	Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 740 494	1 770 549	1 858 647	88 098	5
18.	Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	641 996	685 272	470 357	-214 915	-31
(19.)	Hawk Mk 66 -koneiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	7 700	—	—	—	0
50.	Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	2 028	2 078	1 878	-200	-10

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
30.	**Sotilaallinen kriisinhallinta**	**52 692**	**60 634**	**60 076**	**-558**	**-1**
20.	Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)	52 692	60 624	60 066	-558	-1
95.	Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	0	10	10	—	0
	Yhteensä	**2 804 478**	**2 875 662**	**2 751 100**	**-124 562**	**-4**
	Henkilöstön kokonaismäärä	14 900	15 050	14 790		

01. Puolustuspolitiikka ja hallinto

Selvitysosa:

PUOLUSTUSMINISTERIÖ

Puolustusministeriö vastaa valtioneuvoston osana ja hallinnonalansa ohjaajana puolustuspolitiikan valmistelusta ja toimeenpanosta sekä sotilaallisen maanpuolustuksen ohjauksesta. Puolustuspolitiikan valmistelun ja toimeenpanon lisäksi puolustusministeriö vastaa sotilaallisen maanpuolustuksen voimavaroista ja muista toimintaedellytyksistä, kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamisesta ja kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumisesta sekä vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämisestä ja yhteensovittamisesta.

Toiminnan painopisteenä on puolustusvoimien uudistaminen siten, että 2020-luvun puolustuskyvyn vaatimuksia vastaavat puolustusvoimien rauhan ja sodan ajan rakenteet ja toimintatavat ovat täysimääräisesti käytössä vuoden 2016 alusta lukien.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Puolustusministeriölle asetetaan seuraavat, pääluokkaperusteluissa esitettyjä hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka

Ohjataan valtioneuvoston selonteon turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon linjausten toteuttamista ja puolustuskyvyn pitkäjänteistä kehittämistä.

Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä

Varmistetaan hallitusohjelman linjausten toimeenpano puolustushallinnossa sekä ohjataan puolustusvoimauudistuksen toteutumista.

Varmistetaan kansainvälisellä yhteistoiminnalla erityisesti EU:n, Naton ja pohjoismaiden kanssa puolustuskyvyn kehittäminen ja huoltovarmuus.

Kehitetään tilahallintaa ja ympäristönsuojelua painopisteinä terveys, turvallisuus, kustannustehokkuus ja ympäristövastuullisuus sekä poikkeusolojen vaatimukset. Tarpeettomasta kiinteistövarallisuudesta luopumista edistetään.

Turvallinen yhteiskunta

Kokonaisturvallisuutta yhteensovitetaan ja kehitetään yhteiskunnan turvallisuusstrategian periaatteiden mukaisesti.

Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen

Laaditaan erillisen suunnitelman mukaisesti kansainvälisen tietoturvallisuuden velvoitteista ja kansainvälisistä sopimuksista sekä tietoturvallisuusasetuksesta johtuvat ohjausnormit hallinnonalalle.

PUOLUSTUSHALLINNON RAKENNUSLAITOS

Rakennuslaitoksen toiminta-ajatuksena on järjestää maanpuolustukselle laadukkaat ja tarkoituksenmukaiset kiinteistöpalvelut kaikissa oloissa. Rakennuslaitos toimii puolustushallinnon kiinteistöalan osaamiskeskuksena, josta puolustushallinto saa tarvitsemansa kiinteistö- ja ympäristöalan asiantuntemuksen ja niihin liittyvät palvelut.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Puolustushallinnon rakennuslaitokselle asetetaan seuraavat, pääluokkaperusteluissa esitettyjä hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä

Puolustushallinnon rakennuslaitoksella on valmius tukea puolustusvoimia annettujen valmiusvaatimusten mukaisesti.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen organisaatiota, tehtäviä ja henkilöstörakennetta on kehitetty vastaamaan rauhan ajan sekä poikkeusolojen suorituskykyvaatimuksia sekä asetettuja kustannustehokkuusvaatimuksia vahvistettujen strategioiden mukaisesti.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksella on ajan tasalla oleva tilannekuva kiinteistöistä, rakennuksista ja verkostoista (ml. niiden kunto, terveys-, turvallisuus- yms. riskit ja niiden hallinta) sekä kyky tukea puolustusvoimia ja kiinteistöjen omistajia.

Turvallinen yhteiskunta

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen puolustusvoimille ja sen strategisille kumppaneille tuottamat ja järjestämät palvelut täyttävät asetetut/sovitut ja lakisääteiset turvallisuusvaatimukset. Omalle ja alihankkijan henkilöstölle järjestetty turvallisuuskoulutus täyttää palvelutuotannon turvallisuuden vaatimukset.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen sopimushallinnalla varmistetaan alihankkijoiden palvelutuotanto häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen

Puolustushallinnon rakennuslaitoksella on kyky ja valmius tukea puolustusvoimia sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa tehtävänannon mukaisesti.

01. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 151 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) räjähtävän materiaalin turvallisuuteen keskittyvän järjestön (Munitions Safety Information Analysis Center) ja Euroopan puolustusviraston sekä muiden kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien maksamiseen

2) ETY-järjestön luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien täytäntöönpanosta sekä näistä johtuvista hallinnollisista toimista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet[1)]

Toiminnallinen tehokkuus	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 arvio
Taloudellisuus			
Menot tulosalueittain (1 000 euroa)			
Puolustuspolitiikka	1 514	2 000	4 031
Sotilaallinen maanpuolustus	334	1 030	715
Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen	726	870	592
Sotilaallinen kriisinhallinta	88	230	164
Ohjaustoiminnot	5 990	7 050	5 009
Tukitoiminnot	10 971	9 085	10 205
Yhteensä	19 623	20 265	20 716
Tuottavuus			
Henkilötyövuodet tulosalueittain			
Puolustuspolitiikka	12	20	30
Sotilaallinen maanpuolustus	4	9	4
Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen	9	7	6
Sotilaallinen kriisinhallinta	2	3	2
Ohjaustoiminnot	45	50	48
Tukitoiminnot	74	58	57
Yhteensä	146	147	147

[1)] Tiedot ovat kassamenopohjaisia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 tavoite
Työtyytyväisyys (1—5)	3,58	3,5	3,5
— naiset	3,45		
— miehet	3,69		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansalaisen sähköinen osallistumisympäristö (siirto momentille 25.01.01)	-20
Korkean turvatason työasemien käyttöönotto	100
TUVE-menot	400
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-64
Palkkausten tarkistukset	40
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-29
Yhteensä	427

2014 talousarvio	20 151 000
2013 I lisätalousarvio	450 000
2013 talousarvio	19 724 000
2012 tilinpäätös	18 873 000

21. Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 315 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palveluiden hankkimiseen samoin kuin tuottavuushankkeiden toimeenpanoon.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä kertyneitä säästöjä 75 prosenttisesti vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää hankkeisiin, joilla tuetaan hallinnonalan virastojen ja laitosten tuottavuuden paranemista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	560
Yhteensä	560

2014 talousarvio	2 315 000
2013 talousarvio	1 755 000
2012 tilinpäätös	1 195 000

29. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 337 676 000 euroa.

2014 talousarvio	337 676 000
2013 III lisätalousarvio	1 992 000
2013 I lisätalousarvio	7 702 000
2013 talousarvio	334 500 000
2012 tilinpäätös	317 674 800

(40.) Avustus Leijona Catering Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2013 talousarvio	1 150 000
2012 tilinpäätös	1 200 000

10. Sotilaallinen maanpuolustus

Selvitysosa: Puolustusvoimien tärkein tehtävä on Suomen sotilaallinen puolustaminen. Tehtävä toteutetaan ylläpitämällä ajantasaista ja turvallisuusympäristöön suhteutettua puolustuskykyä valtioneuvoston vuoden 2012 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon (VNS 6/2012) määrittämien toimintalinjojen mukaisesti. Puolustusvoimille osoitettuja voimavaroja kohdennetaan niin, että priorisoidut tehtävät voidaan toteuttaa kaikissa tilanteissa. Materiaalisen valmiuden, toiminnan tason sekä suorituskykyjen rakentamisen tasapaino tarkastellaan vuosittain.

Toiminnan painopiste on vuonna 2014 puolustusvoimauudistuksen toimeenpanossa. Uudistuksen lähtökohtia ovat puolustusvoimien nykyisten tehtävien jatkuminen, yleisen asevelvollisuuden toimivuuden varmistaminen sekä puolustusperiaatteen kehittäminen alueellisen puolustuksen pohjalta. Uudistuksella luodaan 2020-luvun vaatimuksia vastaava tasapainoinen sodan ja rauhan ajan kokonaisuus. Uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen on edellytys puolustusvoimien toimintakyvylle ja jatkokehittämiselle. Puolustusvoimien poikkeusolojen suorituskyvyn kehittämisen painopiste on vuonna 2014 alueellisten joukkojen ja kaukovaikuttamiskyvyn kehittämisessä.

Puolustusvoimat jatkaa sopeuttamispäätösten toimeenpanoa menosäästöjen aikaansaamiseksi, menopaineiden hallitsemiseksi ja puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon rahoittamiseksi. Reserviläiskoulutusta, harjoitustoimintaa sekä lento- ja alustoimintaa jatketaan madalletulla tasolla vielä vuonna 2014. Puolustusvoimauudistuksen keskeisenä tavoitteena on koulutus- ja harjoitustoiminnan palauttaminen sodan ajan joukkojen koulutusvaatimusten edellyttämälle tasolle.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Sotilaalliselle maanpuolustukselle asetetaan seuraavat pääluokkaperusteluissa esitettyjä hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä

— Puolustusvoimilla on riittävän ennakkovaroituksen antava sotilasstrateginen tilannekuva.

— Puolustusvoimat on valvonut alueellisen koskemattomuuden sekä ennalta ehkäissyt ja tarvittaessa torjunut alueloukkaukset.

— Puolustusvoimilla on valmius torjua sotilaallisen voiman käyttö ja sillä uhkaaminen koko maan alueella, ja puolustusvoimat kykenee muodostamaan painopisteen kulloisenkin tilanteen vaatimusten mukaisesti torjuessaan sotilaallisen voiman käyttöä.

— Puolustusvoimat osallistuu hallituksen strategisen toimeenpanosuunnitelman mukaisten kärkihankkeiden valmisteluun ja toimeenpanoon puolustusministeriön ohjauksen mukaan.

— Puolustusvoimat on toimeenpannut rakenteelliset ja toiminnalliset uudistukset sekä siirtynyt uudistuksen edellyttämään organisaatioon 2015.

— Puolustusvoimat kehittää joukkojen avun antamisen ja vastaanottamisen edellyttämiä suorituskykyjä.

— Puolustusvoimat kehittää asevelvollisuutta ja vapaaehtoista maanpuolustusta osana puolustusvoimauudistusta.

— Henkilöstöjärjestelmän sopeuttamisen täytäntöönpano on toteutettu puolustusvoimauudistuksen aikataulun mukaisesti. Puolustusvoimat noudattaa henkilöstöä koskevissa järjestelyissä valtioneuvoston vahvistamia menettelytapoja puolustusvoimauudistukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Irtisanomisuhan alaisen henkilöstön uudelleensijoittumista tukevilla toimilla vähennetään irtisanottavien kokonaismäärää.

— Puolustusvoimat suuntaa toimitila-, kiinteistö- ja ympäristöinvestoinnit kustannustehokkaasti painopisteinä terveys, turvallisuus, ympäristövastuu ja poikkeusolojen vaatimukset.

— Puolustusvoimat tilaa keskimäärin 15 maapeitteistä varastosuojaa kahden vuoden jaksoissa, kunnes varastointi on saatu määräysten mukaiseksi.

— Puolustusvoimat suunnittelee ja toteuttaa hallinnon turvallisuusverkon liikkeenluovutuksen Suomen Turvallisuusverkko Oy:lle ja sopeuttaa oman toimintansa hallinnon turvallisuusverkon yhteisesti luotuun toimintamalliin.

— Puolustusvoimat on mukana kehittämässä valtionhallinnon ja erityisesti turvallisuusviranomaisten yhteisiä ICT-palveluita ja siirtää toimialariippumattomat ICT-tehtävät vuoden 2016 loppuun mennessä valtionhallinnon yhteiseen palvelukeskukseen.

Turvallinen yhteiskunta

— Puolustusvoimilla on valmius tukea muita viranomaisia.

— Puolustusvoimat kehittää yhteistoimintakykyä ja menettelytapoja muiden viranomaisten kanssa mm. valtakunnallisessa turvallisuusvalvonnassa. Lisäksi puolustusvoimat kehittää turvallisuusvalvontaa keskittämällä toimintoja ja yhdenmukaistamalla turvallisuustekniikkaa ottaen huomioon yhteistoiminnan muiden viranomaisten kanssa.

— Puolustusvoimat osallistuu kansallisen kyberstrategian toimeenpanoon ja kehittämiseen hallinnonaloittain laadittavan toimeenpano-ohjelman mukaisesti.

01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 858 647 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) ulkomaalaisille oppilaille annettavasta sotilaskoulutuksesta ja puolustusvoimien joukkojen kansainvälisestä harjoitustoiminnasta ja sen valmisteluista sekä muusta puolustusvoimien kansainvälisestä yhteistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään 4 000 000 euroa palvelussuhdeasuntojen vuokraosuuksien maksamiseen puolustusvoimien toiminnallisiin tarpeisiin perustuen tai puolustusministeriön määräämäksi siirtymäajaksi puolustushallinnon rakenne-

muutoksen henkilöstöjärjestelyihin liittyvistä syistä tai muihin puolustushallinnon vastaaviin tarpeisiin perustuen

3) enintään 200 000 euroa sotainvalideille ja sotaveteraaneille, maanpuolustustyölle, partiolaistoimintaan sekä merkittäville urheilu- ja muille vastaaville tapahtumille suoritettavan liiketaloudellisin perustein hinnoitellun maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen

4) puolustusvoimien toimintaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja monikansallisten yhteishankintajärjestelyjen kuluosuuksiin

5) Vapaudenristin Ritarikunnan menoihin

6) kotimaisen puolustusteollisuuden vientiedellytysten ja kansainvälistymisen tukemiseen liittyvien menojen maksamiseen

7) puolustusvoimien tarpeita vastaavaan museotoimintaan liittyvien menojen maksamiseen.

Valtuudet

1) Vuonna 2014 saa tehdä puolustusvoimien toiminnan edellyttämiä materiaalin ja palvelujen hankintaan liittyviä pitkäaikaisia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2014—2016 enintään 63 359 000 euroa (Vuoden 2014 toimintamenojen tilausvaltuus).

2) Vuonna 2014 saa tehdä kaksipuolisen taistelun simulointijärjestelmän tukeen ja ylläpitoon liittyviä pitkäaikaisia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 2014—2020 enintään 21 000 000 euroa (KASI-järjestelmän ylläpito -tilausvaltuus).

3) Vuonna 2014 saa tehdä sopimuksia aiemmin hyväksyttyjen tilausvaltuuksien käyttämättä olevaa määrää vastaavasti kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

4) Aiemmin hyväksytyistä tilausvaltuuksista saa aiheutua valtiolle menoja valtuuksissa olevista vuosittaisista enimmäismääristä poiketen, mutta pysyen kuitenkin kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

Uusiin tilausvaltuuksiin sisältyvien tavaroiden ja palvelujen hintojen tarkistuksista aiheutuvien lisämenojen maksamiseen käytetään puolustusvoimien toimintamenoihin vuosittain myönnettäviä määrärahoja.

Tilausvaltuuksien maksatusmäärärahat sekä niihin liittyvät indeksien ja valuuttakurssien noususta aiheutuvat lisätarpeet tai alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisina.

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet

Toiminnallinen tehokkuus	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 arvio
Taloudellisuus			
Varusmiespäivän hinta (euroa)	49	49	53
Reserviläispäivän hinta (euroa)	238	238	238
HN lentotunnin hinta (euroa)	8 834	9 000	9 000
NH-90 lentotunnin hinta (euroa)	3 800	3 770	3 770
Taistelualus 1A valmiusvuorokauden hinta (euroa)	9 691	9 949	9 900
Tuottavuus			
Pääesikunnan, puolustushaarojen ja sotilaslääänien esikuntien henkilötyövuosimäärä/puolustusvoimien henkilötyövuosimäärä yhteensä (%)	11	10	11
Kouluttajien määrä/koulutusjoukkue (lkm)	1,7	1,7	1,9

Toiminnalliset tulostavoitteet

Toiminnallinen tehokkuus	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 arvio
Kannattavuus			
Maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan kustannus-vastaavuus-% on vähintään	102	105	105

Tuotokset ja laadunhallinta	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 arvio
Varusmiesten sotaharjoitusperusteiset maastovuorokaudet (lkm)	25	23	25
Kertausharjoituksissa koulutetut reserviläiset (lkm)	4 321	5 000	6 000
HN lentotunnit (lkm)	8 071	8 000	8 000
NH-90 lentotunnit (lkm)	1 414	1 850	1 850
Taistelualus 1A valmiusvuorokaudet (lkm)	1 003	1 300	1 300
Kertausharjoituskoulutetut reserviläiset/SA-joukkoihin sijoitetut (%)	1,2	1,4	1,7

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Vanhat tilausvaltuudet						
NH-90 koulutuspalvelut -tilausvaltuus	2 200					2 200
Sodankylän vaatetuskorjaamon palvelu-hankinta -tilausvaltuus	1 392					1 392
Maavoimien materiaalin kunnossapitopalvelut -tilausvaltuus	58 092	55 078	53 994	4 493		171 657
ITO 2005 ja 2005M huolto -tilausvaltuus	3 000					3 000
Helikopteripataljoonan suorituskyvyn ylläpito ja kehittäminen (HESKY) -tilausvaltuus	3 550					3 550
Peruslentokoulutus VN-kalustolla -tilaus-valtuus	4 581	4 581	4 581	3 502	2 424	19 669
Ilmatorjuntajärjestelmä 90 MOD Crotale NG:n huolto- ja ylläpitosopimus (ITO90MOD huolto) -tilausvaltuus	3 000					3 000
Vuoden 2011 toimintamenojen tilausvaltuus	4 300					4 300
Vuoden 2012 toimintamenojen tilausvaltuus	13 120	7 000				20 120
Ilmatorjuntajärjestelmien huolto- ja ylläpito -tilausvaltuus	5 600					5 600
Vuoden 2013 toimintamenojen tilausvaltuus	49 696	18 034	14 373			82 103
Puolustusvoimien logistiikka 2013 (PVLOG 2013) -tilausvaltuus	21 550	17 200	40 100	9 750		88 600
Vanhat tilausvaltuudet yhteensä	170 081	101 893	113 048	17 745	2 424	405 191

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Uudet tilausvaltuudet						
Vuoden 2014 toimintamenojen tilausvaltuus	3 500	48 455	11 404			63 359
KASI-järjestelmän ylläpito -tilausvaltuus	3 000	3 000	3 000	3 000	9 000	21 000
Uudet tilausvaltuudet yhteensä	6 500	51 455	14 404	3 000	9 000	84 359
Valtuudet yhteensä	176 581	153 348	127 452	20 745	11 424	489 550

Momentilta palkattavan henkilöstön määrä vähenee 240 henkilötyövuotta. Vähennys aiheutuu pääosin puolustusvoimauudistuksesta. Puolustusvoimiin jää lisäksi puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon ajaksi ns. ylivahvuuteen luettavaa henkilöstöä, jonka määrä ei ole vielä tiedossa.

Vuoden 2014 toimintamenojen tilausvaltuudella on tarkoitus hankkia varaosia ja materiaalin kunnossapitopalveluja maa-, meri- ja ilmavoimille.

Uudet tilausvaltuudet kaikkine taloudellisine seurannaisvaikutuksineen toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	1 761 659	1 785 268	1 881 429
Bruttotulot	29 731	14 719	22 782
Nettomenot	1 731 928	1 770 549	1 858 647
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	89 893		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	98 459		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 609	4 650	4 771
— muut tuotot	12 869	11 300	11 597
Tuotot yhteensä	16 478	15 950	16 368
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	14 235	13 315	13 664
— osuus yhteiskustannuksista	1 673	1 900	1 950
Kustannukset yhteensä	15 908	15 215	15 614

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	570	735	754
Kustannusvastaavuus, %	104	105	105
Hintatuki	228	200	200
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen	798	935	954

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ennakollinen kustannustasotarkistus (1,5 %)	14 984
Hallinnonalakohtainen menosäästö (HO)	-20 000
Kertausharjoitusten lisääminen, kertaluonteisen lisäyksen poistuminen	-1 000
Siirto momentille 29.30.32	-49
Siirto momentilta 22.02.01	93
Siirto momentilta 27.10.18	80 559
Tekniset siirrot ja rakennekorjaukset	4 278
Tietoluovutusten maksuttomuus (HO) (siirto momentille 31.20.01)	-25
Tietoluovutusten maksuttomuus (HO) (siirto momentille 31.50.01)	-242
Turvallisuusverkon ylläpidosta aiheutuvat lisämenot	3 500
Varusmiesten matkat	2 000
Vuoden 2012 toteutuneen indeksikehityksen jälkikäteinen kustannustasotarkistus	11 723
Vuokrasopimusten ennenaikaisten päättymisten vaikutukset	635
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-5 736
Palkkausten tarkistukset	3 673
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-2 612
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-3 683
Yhteensä	88 098

2014 talousarvio	1 858 647 000
2013 III lisätalousarvio	3 300 000
2013 I lisätalousarvio	11 674 000
2013 talousarvio	1 770 549 000
2012 tilinpäätös	1 740 494 000

18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 470 357 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) puolustusmateriaalin hankkimisesta ja puolustusvoimien turvallisuushankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä hankittujen järjestelmien testaukseen ja käyttökoulutukseen

2) puolustusmateriaalihankintoihin ja puolustusvoimien turvallisuushankintoihin välittömästi liittyvään tutkimus- ja kehittämistoimintaan

3) puolustusmateriaalin sodan ajan välttämättömän varastotarpeen mukaisten varaosien ja vaihtolaitteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Muihin puolustusmateriaalihankintoihin kuin tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen tai niihin liittyvien indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuvien menojen maksamiseen määrärahaa saa käyttää enintään 9 103 000 euroa.

Valtuudet

1) Vuonna 2014 saa tehdä sotilaallisen maanpuolustuksen suorituskyvyn parantamiseksi puolustusvoimien materiaaliseen kehittämiseen liittyen uusia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2014—2018 enintään 294 700 000 euroa (Puolustusvoimien materiaalinen kehittäminen 2014 -tilausvaltuus, PVKEH 2014).

PVKEH 2014 -tilausvaltuuden enimmäismäärän mukaiset suoritukset voidaan sitoa alaa

kuvaavaan hintakehitykseen vuoden 2014 ensimmäisestä vuosineljänneksestä alkaen.

2) Vuonna 2014 saa tehdä sopimuksia aiemmin hyväksyttyjen tilausvaltuuksien käyttämättä olevaa määrää vastaavasti kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

3) Aiemmin hyväksytyistä tilausvaltuuksista saa aiheutua valtiolle menoja valtuuksissa olevista vuosittaisista enimmäismääristä poiketen, mutta pysyen kuitenkin kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

Tilausvaltuuksien maksatusmäärärahat ja niihin liittyvät indeksien noususta aiheutuvat lisätarpeet tai alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisina.

Selvitysosa:

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Vanhat tilausvaltuudet						
Valmiusyhtymien varustaminen (VYV 1) -tilausvaltuus	7 436	11 080	9 800	9 800	19 100	57 216
Helikopterien huolto- ja tukeutumisjärjestelmien kehittäminen (HTH) -tilausvaltuus	1 560	580				2 140
Valmiusyhtymien varustamisen täydentäminen (VYV 2) -tilausvaltuus	2 190					2 190
Puolustusvoimien materiaalinen kehittäminen (PVKEH 2007) -tilausvaltuus	14 496	15 128	24 107			53 731
Puolustusvoimien materiaalinen kehittäminen (PVKEH 2008) -tilausvaltuus	8 827					8 827
Pääkaupunkiseudun ilmapuolustuksen suorituskyvyn tehostaminen (PKILPU 2008) -tilausvaltuus	1 200					1 200
Puolustusvoimien materiaalinen kehittäminen (PVKEH 2009) -tilausvaltuus	123 468	55 294	28 942			207 704
Puolustusvoimien materiaalinen kehittäminen (PVKEH 2010) -tilausvaltuus	15 050	4 280				19 330
Puolustusvoimien materiaalinen kehittäminen (PVKEH 2011) -tilausvaltuus	2 860					2 860
Puolustusvoimien materiaalinen kehittäminen (PVKEH 2012) -tilausvaltuus	101 600	53 000	40 984			195 584
Puolustusvoimien materiaalinen kehittäminen (PVKEH 2013) -tilausvaltuus	128 212	127 508	135 150	25 000		415 870
Tekninen tutkimus, tuotekehitys ja hankevalmistelu 2013 (TTK-PROTO 2013) -tilausvaltuus	10 540	9 980	8 160			28 680
Vanhat tilausvaltuudet yhteensä	417 439	276 850	247 143	34 800	19 100	995 332

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Uudet tilausvaltuudet						
Puolustusvoimien materiaalinen kehittäminen (PVKEH 2014) -tilausvaltuus	43 300	87 400	79 400	76 600	8 000	294 700
Uudet tilausvaltuudet yhteensä	43 300	87 400	79 400	76 600	8 000	294 700
Valtuudet yhteensä	460 739	364 250	326 543	111 400	27 100	1 290 032

Puolustusvoimien materiaalinen kehittäminen perustuu seuraaviin puolustusvoimien kehittämisohjelmiin sekä niissä kehitettäviin suorituskykyihin:

Kehittämisohjelma / Suorituskyky / Tavoite

Puolustusvoimien johtamisen kehittämisohjelma

Rakennetaan puolustusvoimien yhteinen suorituskykyjen käyttöä tukeva johtamisjärjestelmä sekä tuetaan yhteisoperaatioiden johtamista kehittämällä yhteistä tilannetietoisuutta ja varmennettuja operatiivisia tietoteknisiä palveluita.

— Korvataan puolustushaarojen itsenäisiä järjestelmiä ja sovelluksia yhteisellä johtamisjärjestelmällä

— Luodaan edellytyksiä operaatioiden johtamiselle muuttamalla ja uusimalla teknisiä rakenteita ja palveluita

— Kehitetään integroitua tiedustelun, valvonnan ja johtamisen tiedonsiirtoa ja tietoteknisen alustan liityntäkykyä

— Uudistetaan tietohallintoa, toteutetaan tietotekninen integraatio, lisätään hallinnollisissa tietopalveluissa valtionhallinnon keskinäistä yhteistoimintaa ja muita kumppanuusratkaisuja sekä siirretään henkilöstövoimavaroja hallinnollisista tietopalveluista operatiiviseen tietojenkäsittely-ympäristöön

— Laajennetaan toiminnanohjausjärjestelmien hyödyntämistä tavoitteena toimintavarmuuden ja kustannustehokkuuden lisääminen

— Jatketaan puolustusvoimien 2020-luvun tarpeita vastaavan puolustushaarojen yhteisen tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmän arkkitehtuurin luomista, jolla mahdollistetaan sähköinen, kansainvälinen tieto- ja tilannekuvavaihto.

Puolustusvoimien tiedustelun, valvonnan ja maalittamistuen kehittämisohjelma

Ylläpidetään ja kehitetään päätöksenteon ja yhteisoperaatioiden johtamisen tukena tarvittavaa ennakkovaroituskykyä, toimintaympäristötietoisuutta sekä valvonta- ja maalitilannekuvaa.

— Ylläpidetään ja kehitetään tiedonhankinta- ja analysointikykyä

— Ylläpidetään ilmavalvonnan kauko- ja keskivalvontaa

— Ylläpidetään ja kehitetään ilmasta maahan tapahtuvaa tiedustelu- ja valvontakykyä

— Ylläpidetään tiedustelun tietojärjestelmää

— Kehitetään puolustusvoimien yhteisen maalitilannekuvan luomista

— Kehitetään sotilastiedustelun kykyä tukea tulenkäyttöä ja vaikuttamista.

Puolustusvoimien yhteisen vaikuttamisen kehittämisohjelma

Rakennetaan ja ylläpidetään suorituskykyjä, joilla vaikutetaan operatiivisesti merkittäviin kohteisiin.

— Modernisoidaan raskaat raketinheitinjärjestelmät

— Rakennetaan ilmasta maahan -suorituskyky

— Hankitaan kaukovaikuttamisen ampumatarvikkeita

— Jatketaan yhteisoperaatiokykyisen erikoisjoukon rakentamista.

Logistiikan kehittämisohjelma

Ylläpidetään puolustusvoimien yhteinen logistinen järjestelmä, jolla varmistetaan joukkojen toimintakyky.

— Luodaan puolustusvoimille yhtenäiset logistiikan rakenteet, toimintatavat ja osaaminen sekä integroidaan puolustushaarojen huoltojärjestelmät tiiviimmin kansainvälistyvään elinkeinoelämään yhteensopiviksi

— Kehitetään kuljetuskykyä jatkamalla helikopterihankintoja ja hyödyntämällä kansainvälisen strategisen kuljetuskyvyn hankkeita

— Jatketaan alueellisten joukkojen materiaalihankintoja täydennys-, kuljetus- ja kunnossapitojärjestelmän puutteiden korvaamiseksi

— Aloitetaan taistelukoulutuksen oppimisympäristön simulaattorihankinnat.

Maapuolustuksen kehittämisohjelma

Kehitetään alueellisten joukkojen tulivoimaa, suojaa ja liikkuvuutta sekä ylläpidetään operatiivisten joukkojen suorituskykyä.

— Kehitetään alueellisia joukkoja toteuttamalla poistuvien suorituskykyjen korvaaminen sekä kokonaisrakenteen uudistus

— Täydennetään ja ylläpidetään operatiivisia joukkoja

— Kehitetään suojelukykyä ja uusitaan lähipanssarintorjunta-aseistusta

— Jatketaan jalkaväkimiinojen suorituskyvyn korvaavien järjestelmien hankintoja.

Meripuolustuksen kehittämisohjelma

Kehitetään meriyhteyksien turvaamiskykyä, miinantorjuntakykyä ja rannikkojoukkojen liikkuvuutta.

— Otetaan käyttöön uudet miinantorjuntalukset

— Otetaan vastaan Rauma-lk:n peruskorjatut alukset

— Kehitetään merivoimien ilmatorjunnan johtamisjärjestelmiä

— Ylläpidetään miina-asetta

— Kehitetään rannikkojoukkojen liikkuvuutta ja tulivoimaa

— Aloitetaan ampumatarvikkeiden hankinnat.

Ilmapuolustuksen kehittämisohjelma

Ylläpidetään ilmatorjunnan sekä Hornet-järjestelmän suorituskykyä.

— Jatketaan Hornet-torjuntahävittäjien elinjaksopäivitystä (MLU2) sekä hankitaan hävittäjäkalustojen elinkaaren turvaavia kriittisiä koneiden sekä moottoreiden vaihtolaitteita ja osia

— Jatketaan Pääkaupunkiseudun ilmatorjunnan kehittäminen -hankintaa

— Aloitetaan erittäin lyhyen kantaman ilmatorjuntaohjusten hankinnat

— Saatetaan päätökseen keskikantaman ilmatorjuntaohjus-hanke.

Sekä aiemmin hyväksytyt tilausvaltuudet että uusi PVKEH 2014 -tilausvaltuus kaikkine taloudellisine seurannaisvaikutuksineen toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

PVKEH 2014 -tilausvaltuuteen sisältyvät kehittämisohjelmien suurimmat hankkeet

Puolustusvoimien vaikuttamisen kehittämisohjelmassa hankitaan tykistön ampumatarvikkeita.

Puolustusvoimien logistiikan kehittämisohjelmassa hankitaan puolustushaarojen huoltojoukkojen materiaalia painopisteenä alueelliset joukot sekä hankitaan logistiikan johtamisen välineitä. Tilausvaltuudella hankitaan tykistön ja kranaatinheittimistön ampumatarvikkeita ja koulutusampumatarvikkeita. Logistiikan kehittämisohjelmassa aloitetaan puolustusvoimauudistukseen liittyvä koulutus- ja oppimisympäristöjen simulaattorihankinta.

Maapuolustuksen kehittämisohjelman suurimpina hankkeina käynnistetään rynnäkköpanssarivaunujen modernisointi, taistelunjohtoverkon hankinnat sekä aluevalvontajärjestelmien hankinnat.

Meripuolustuksen kehittämisohjelmassa kehitetään merivoimien ilmatorjunnan johtamiskykyä ja ylläpidetään taistelualusten valmiusampumatarvikkeita.

Ilmapuolustuksen kehittämisohjelmassa aloitetaan erittäin lyhyen kantaman ilmatorjuntajärjestelmän hankinta.

Tilausvaltuuksista aiheutuviin indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuviin menoihin arvioidaan tarvittavan 515 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ennakollinen kustannustasotarkistus (1,5%)	7 160
Hallinnonalakohtainen menosäästö (HO)	-30 000
Maksatusten siirrot	-84 228
Puolustusmateriaalihankintojen aikaistaminen	-20 000
Siirto momentille 27.10.01	-80 559
Siirto momentille 27.30.20	-5 000
Tekniset siirrot ja rakennekorjaukset	-5 365
Vuoden 2012 toteutuneen indeksikehityksen jälkikäteinen kustannustasotarkistus	2 070
Tasomuutos	1 007
Yhteensä	-214 915

2014 talousarvio	470 357 000
2013 III lisätalousarvio	25 000 000
2013 I lisätalousarvio	-53 626 000
2013 talousarvio	685 272 000
2012 tilinpäätös	641 996 025

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 878 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen

2) Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK) myönnettävään valtionavustukseen sille laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007) säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin

3) kaatuneiden muiston vaalimistyöstä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet

Toiminnallinen tehokkuus	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 tavoite
Taloudellisuus			
MPK:n julkisten hallintotehtävien vuosikustannukset (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus)/ko. toiminnan koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus) (euroa)	41	53	50
Tuottavuus			
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus)/ko. toimintaan kohdistettu MPK:n palkatun henkilöstön henkilötyövuosimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus) (vrk)	1 823	1 360	1 360

Tuotokset ja laadunhallinta	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 tavoite
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus) (vrk)	57 343	45 000	45 000
MPK:n koulutuksen laadun parantamiseksi annettavan kouluttajakoulutuksen määrä koulutuspäivinä	5 000	3 000	3 000
MPK:n kurssityytyväisyys (oppilastyytyväisyys) asteikolla 1—5	4,28	4,00	4,00

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	
Kertalisäyksen poisto	-200
Yhteensä	-200

2014 talousarvio	1 878 000
2013 talousarvio	2 078 000
2012 tilinpäätös	2 028 000

30. Sotilaallinen kriisinhallinta

Selvitysosa: Määrärahat suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoihin budjetoidaan ulkoasiainministeriön pääluokassa momentille 24.10.20 (sisältää EU:n taisteluosastojen koulutus- ja valmiusajan menot sekä operaatioihin lähdettäessä palkkausmenot). Määrärahat sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin sekä tarkkailijatoiminnan menoihin budjetoidaan puolustusministeriön pääluokassa momentille 27.30.20.

Kriisinhallinta on turvallisuus- ja puolustuspolitiikan keskeinen keino, jolla edistetään Suomen turvallisuutta ja maailman konfliktialueiden vakautta. Puolustusvoimien osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan on osa puolustusvoimien toimintaa ja suorituskyvyn kehittämistä. Puolustusvoimat käyttää kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan samoja suorituskykyjä kuin Suomen puolustamiseen. Suorituskykyjä on kyettävä käyttämään vaativissa ja nopeasti käynnistettävissä eri organisaatioiden operaatioissa. Puolustusvoimat kehittää valmiuksia osallistua myös koulutus-, neuvonta- ja tukitehtäviin kriisialueilla.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Sotilaalliselle kriisinhallinnalle asetetaan seuraavat, pääluokkaperusteluissa esitettyjä hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen

— Puolustusvoimat on toteuttanut sille osoitetut kriisinhallintatehtävät

— Puolustusvoimilla on valmius osallistua uusiin operaatioihin ja koulutus- ja neuvontatehtäviin

— Puolustusvoimat käyttää sotilaallisessa kriisinhallinnassa ensisijaisesti joukkoluettelon evaluoituja yksiköitä. Suorituskykyjä on kyettävä käyttämään vaativissa ja nopeasti käynnistettävissä eri organisaatioiden operaatioissa.

Sotilaallisen kriisinhallinnan menot (milj. euroa)

	2012[1)] toteutuma	2013 ennakoitu	2014 arvio
Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (UM)	36,4	62,8	56,3
Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja ylläpitomenot (PLM)	53,5	60,6	60,1
Yhteensä	89,9	123,4	116,4

[1)] Vuoden 2012 osalta kassaperusteinen toteutuma. Ei sisällä kriisinhallintaan käytetyn kansallisen puolustuksen materiaalin hankkimisesta aiheutuvia menoja eikä arvonlisäveromenoja. Kriisinhallintajoukkojen suorituskyky perustuu pääosin kansallisen puolustuksen materiaaliin, jota täydennetään momentin 27.30.20 määrärahoilla hankitulla, olosuhteiden ja tehtävien kannalta välttämättömällä erikoismateriaalilla.

20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 60 066 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n taisteluosastojen koulutusajan palkkaus-, muutto- ja asumismenoihin sekä siirtokorvauksiin

2) sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päivärahan maksamiseen

3) valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kulutusmenojen sekä kansainvälisten kriisinhallintakurssien menojen maksamiseen

4) suomalaisten kriisinhallintajoukkojen henkilöstön matkakustannusten, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen

5) Suomen kansainväliseen kriisinhallintaan nimeämien joukkojen varustamisesta aiheutuviin menoihin

6) kansainvälisen kriisinhallintayhteistyön puitteissa annettavaan koulutukseen ja sen materiaalikuluihin sekä kansainvälisen kriisinhallintatyön puitteissa yksittäisille maille annettavaan tukeen puolustussektorilla ja vakauttamistehtäviin konfliktien jälkeen

7) sellaisten kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden materiaaliseen tukemiseen, joihin Suomi ei lähetä henkilöstöä tai muuten osallistu

8) SALIS-sopimuksen mukaisen ilmakuljetusjärjestelyn Suomen maksuosuuden hallinnollisten kulujen maksamiseen

9) Strategic Airlift Capability (SAC) -sopimuksen hallinto- ja käyttökustannuksista aiheutuviin menoihin

10) Suomen osallistumisesta kansainväliseen helikopterirahastoon aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma (euroa)

01.	Suomen Kosovon kriisinhallintajoukon menot (KFOR-operaatio)	1 350 000
02.	Suomen Bosnia-Hertsegovinan kriisinhallintajoukon menot (EUFOR/ ALTHEA-operaatio)	275 000
03.	Sotilastarkkailijatoiminnan menot	3 500 000
04.	SKJA:n menot (ISAF-operaatio), Afganistan	12 400 000
06.	Liberian kriisinhallintaoperaation menot (UNMIL-operaatio)	47 000
07.	Kriisinhallintaoperaatioiden yhteiset menot	5 597 000
08.	Kriisinhallinnan joukkojen kehittämisohjelma	13 000 000
09.	EU:n taisteluosastojen koulutusajan palkkaus-, muutto- ja asumismenot sekä siirtokorvaukset	170 000
11.	EUTM/Somalian koulutusoperaation menot	240 000
13.	Atalanta-operaation menot	250 000
15.	Libanonin kriisinhallintaoperaation menot	14 000 000
16.	EUTM/Malin koulutusoperaation menot	210 000
20.	Varalla käynnissä olevien operaatioiden lisämenoihin ja niiden jatkamiseen, kansainvälisestä helikopterirahastosta aiheutuviin menoihin, mahdollisiin uusiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä muihin kriisinhallintamenoihin	9 027 000
Yhteensä		60 066 000

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu Suomen kriisinhallintajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti ottaen huomioon ne kriisinhallintaoperaatiot, joihin Suomi todennäköisesti tulee osallistumaan vuonna 2014. Näissä operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan vuonna 2014 olevan noin 590 sotilasta. Kriisinhallinnan kustannusten korvaukset ja muut tulot tuloutetaan momentille 12.27.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aiempiin kehyspäätöksiin perustuvat muutokset	-7 300
Ennakollinen kustannustasotarkistus (1,5 %)	888
Siirto momentilta 27.10.18	5 000
Vuoden 2012 toteutuneen indeksikehityksen jälkikäteinen kustannustasotarkistus	854
Yhteensä	-558

2014 talousarvio	60 066 000
2013 I lisätalousarvio	854 000
2013 talousarvio	60 624 000
2012 tilinpäätös	52 692 000

95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää suomalaisista kriisinhallintajoukoista aiheutuvien puolustusministeriön hallinnonalan menojen laskutuksessa syntyviin kurssieroihin.

2014 talousarvio	10 000
2013 talousarvio	10 000
2012 tilinpäätös	—

Pääluokka 28
VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Valtiovarainhallinto

Suomen kansantalouteen ja sitä myötä julkiseen talouteen syntynyt vakava tilanne korostaa valtiovarainhallinnon strategista vastuuta tasapainoisen ja kestävän kasvun talouspolitiikasta, valtiontalouden hyvästä hoidosta, kestävän kuntatalouden toimintaedellytyksistä sekä tuloksellisesta julkisesta hallinnosta.

Valtiovarainhallinto on talouden, julkisen hallinnon ja julkisten palvelujen uudistaja ja ohjaaja. Valtiovarainhallinnon toiminnan tavoitteena on kestävä, kilpailukykyinen ja innovatiivinen kansantalous, jonka julkinen sektori on tehokas ja laadukas. Valtiovarainhallinto turvaa osaltaan tulevien sukupolvien talouden perustan ja valinnanmahdollisuudet.

Valtiovarainhallinnon toiminta perustuu vahvaan tietopohjaan ja näkemykseen tulevaisuuden muutostarpeista ja niitä tukevista ohjausprosesseista, asiakaslähtöisten julkisten palvelujen tehokkaaseen tuottamiseen sekä valtion yhteisten palvelujen tehokkaaseen järjestämiseen.

Valtiovarainministeriö suunnittelee ja johtaa toimintaansa seuraavina kokonaisuuksina:

— talouspolitiikan valmistelu
— hallintopolitiikan valmistelu ja
— hallinnonalan ohjaus.

Talouspolitiikan valmistelu

Valtiovarainministeriö valmistelee ja toteuttaa hallituksen talouspolitiikkaa. Ministeriö myös valmistelee Suomen osalta EU:n talouspolitiikan koordinointia ja euroalueen talouspolitiikkaa.

Taloustutkimus ja talouden ennustaminen

Talouspolitiikan valmistelu edellyttää talouden kehityksen seurantaa, analysointia ja ennustamista. Valtiovarainministeriö kehittää talouden ennustamista ja julkaisutoimintaa vastaamaan yhä paremmin yhteiskunnan muuttuvia tarpeita. Ministeriö tekee tiiviisti yhteistyötä Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen kanssa ja hyödyntää enenevässä määrin tutkimuskeskuksen asiantuntemusta talouspolitiikan valmistelutyössä. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tutkimusalueita ovat julkisten palvelujen vaikuttavuus, julkisen talouden rahoitus ja tulonsiirrot sekä työmarkkinat ja kestävää kasvua tukeva politiikka.

Julkinen toiminta ja talous

Valtiovarainministeriö tiivistää talouspolitiikan valmistelun yhteyttä hallintopolitiikan valmisteluun. Ministeriö kohdentaa resurssejaan enenevässä määrin julkisen toiminnan ja talouden analyyseihin ja jatkaa toimenpiteitä julkisen talouden tasapainon vahvistamiseksi. Keskeistä on hallitusohjelman menolinjauksen noudattaminen ja uuden hallituksen toimintalinjan valmistelu.

Valtion- ja yleisemmin julkistaloudelle asetettavien tavoitteiden lisäksi keskeinen tehtävä on hallituksen meno- ja kehyssääntöjen valmistelu.

Peruspalvelujen turvaaminen edellyttää rakenteellisia muutoksia väestön ikärakenteen muuttuessa ja kuntien menopaineiden kasvaessa. Rakenteellisia muutoksia toimeenpannaan hallitusohjelman mukaisesti. Julkisessa toiminnassa keskeistä on vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden parantaminen mm. lisäämällä sähköisiä toimintaprosesseja, keskittymällä ydintoimintoihin sekä valtion ja kuntien välisen työnjaon ja rahoitussuhteiden tarkistaminen.

EU:n budjetti

Valtiovarainministeriö vaikuttaa EU:n budjetin valmisteluun ja rahoituskehysten uudistamiseen nettomaksajan näkökulmasta. Ministeriö pyrkii vaikuttamaan siihen, että EU:n toimintaa ja voimavaroja kohdennetaan asioihin, joissa EU:n ja jäsenvaltioiden yhteistyö saa aikaan lisäarvoa unionille.

Rahoitusmarkkinoiden säätely

Rahoitusmarkkinapolitiikalla valtiovarainministeriö vahvistaa ja luo rahoitusmarkkinoille toimintapuitteet ja pelisäännöt, jotka ylläpitävät yleisön luottamusta rahoitusmarkkinoiden toimintaan Suomessa ja kansainvälisesti. Suomen tavoitteena EU:n talouskriisin ajan on ollut euroalueen taloudellisen vakauden, kasvun ja työllisyyden turvaaminen sekä Suomen riskien rajaaminen pienimpään mahdolliseen turvaten suomalaisten veronmaksajien edut.

Verotus ja tullitoimi

Veropolitiikan tavoitteena on Suomen verojärjestelmän kilpailukyvyn säilyttäminen ja veropohjan turvaaminen eri veromuodoissa. Valtiovarainministeriön tehtävänä on kehittää verojärjestelmiä ja arvioida veropoliittisten toimenpiteiden vaikutuksia.

Verohallinto toimittaa verotusta ja tilittää verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille. Tullilaitos turvaa yritysten ulkomaankaupan sujuvuuden, huolehtii EU:n kauppapolitiikan ja kansallisen tavaraverotuksen täytäntöönpanosta sekä takaa tuloksellisen rikostorjunnan.

Valtion varainhallinta

Valtiovarainministeriö vastaa valtion velanhoidon strategisesta ohjauksesta ja tavoitteenasettelusta ja Valtiokonttori toteuttaa velanhoidossa tarvittavat rahoitusoperaatiot. Valtion budjettitalouden velanhallinnan strategisena tavoitteena on tyydyttää valtion budjettitalouden rahoitustarve ja minimoida velasta aiheutuva kustannus pitkällä aikavälillä hyväksyttäväksi katsottavalla riskitasolla. Toiminnon merkitys korostuu valtion siirryttyä velkojensa lyhentämisestä uusien velkojen ottajaksi.

Valtion eläkerahaston (VER) avulla valtio varautuu eläkemenojen maksamiseen ja niistä aiheutuvien vuosittaisten menojen tasaamiseen. VER on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, josta voidaan siirtää varoja talousarvion katteeksi.

Tilastotoimi

Tilastokeskus huolehtii tilastojen laadinnasta sekä kansallisen tilastotoimen kehittämisestä yhteistyössä muiden tilastoja laativien valtion viranomaisten kanssa.

Hallintopolitiikan valmistelu

Valtiovarainministeriö valmistelee julkisen hallinnon kehittämisen yleiset periaatteet poliittiseen päätöksentekoon. Valmistelu ulottuu valtionhallinnon lisäksi kuntien toiminnan yleisten edellytysten kehittämiseen. Tavoitteena on hallitusohjelman tavoiteasettelun pohjalta kehittää hallinnon rakenteita ja ohjausjärjestelmiä, parantaa ministeriöiden tulos- ja talousohjausta, kehittää tietohallintoa ja julkishallinnon informaatioteknologian hyödyntämistä sekä syventää konserniohjausta ja -ratkaisuja.

Hallinto- ja palvelurakenteiden kehittäminen

Valtiovarainministeriö jatkaa kuntauudistusta hallitusohjelman mukaisesti. Kuntauudistuksen tavoitteena on vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne. Kuntalain kokonaisuudistus toteutetaan vuoteen 2015 mennessä.

Peruspalveluohjelman taloudellisia ohjauskeinoja tehostetaan siten, että ohjelma on tehokas poikkihallinnollinen kunnallisten palvelujen ja niiden rahoituksen kokonaisuuden ohjausväline poliittisessa päätöksenteossa.

Valtion aluehallinnossa seurataan aluehallintouudistuksen toteutumista eduskunnan edellyttämällä tavalla. Keskus- ja aluehallinnon toimintoja kootaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen ja aluehallintovirastoihin hallinnon kehittämisen ministeriryhmän linjauksen mukaisesti. Valtion paikallishallintoa uudistetaan osana hallinto- ja palvelurakenteiden uudistamista. Valtion paikallishallinnon asiakaspalvelut tarjotaan pääasiassa yhteispalveluna.

Valtionhallinnon työpaikkojen alueellistamista jatketaan aiempaa tasaisemmin maan eri osiin.

Valtionhallinnon konserniohjaus ja yhteisten palvelujen kehittäminen

Valtion yhteisiä toimintoja ja palveluja ohjataan ja kehitetään tavoitteena yhtenäisesti toimiva, lisäarvoa ja mittakaavaetuja tuottava, osaamista yhdistävä valtiokonserni.

Valtiovarainministeriö luo valtion vastuulla olevan palvelutuotannon konserniperiaatteita ja konsernipalveluja.

Henkilöstövoimavarojen käytön ohjaus ja tietotekniikan tehokkaampi hyödyntäminen korostuvat sekä palvelutuotannossa että valtionhallinnon sisäisissä järjestelmissä.

Valtiovarainministeriö varmistaa valtiolle yhtenäisen ja taloudellisen hankinta-, toimitila- ja matkustuspolitiikan.

Valtiovarainhallinto edistää valtion kilpailukykyä työnantajana. Valtiovarainministeriö valmistelee valtion työnantajapolitiikkaa ja eläketurvaa koskevat säädökset.

Konsernipalvelujen tuottajana Valtiokonttorin toiminnan painopisteenä on virastojen yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmäkokonaisuuden (Kieku) toteutus ja käyttöönotto.

Talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävien uudistamista jatketaan. Palvelukeskusprosesseja ja toimintakulttuuria yhdenmukaistetaan tehokkuushyötyjen saavuttamiseksi.

Vuonna 2013 valmisteltava valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelukeskus kehittää ja tuottaa valtionhallinnolle suunnatut toimialariippumattomat ICT-palvelut valtiovarainministeriön ohjauksessa. Palvelukeskukseen kootaan hallitusohjelman ja talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjausten mukaisesti valtion toimialariippumattomat ICT-tehtävät vuosien 2014—2016 aikana.

Julkisen hallinnon viranomaisten tietohallinnon yleinen ohjaus

Valtiovarainministeriö vastaa julkisen hallinnon tieto- ja viestintäteknisten toimintojen (ICT) ohjaamisesta ja kehittämisestä. Valtiovarainministeriö ohjaa julkisen hallinnon viranomaisten tietohallintoa vuonna 2012 laaditun JulkICT-strategian mukaisesti. Ohjauksen tavoitteena on yhteentoimiva, kustannustehokas, asiakaslähtöinen ja tietoturvallinen julkisen hallinnon tiedonhallinta. Valtiovarainministeriö huolehtii julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin suunnittelusta ja kuvaamisesta; julkisen hallinnon tietohallinnon yhteisen kokonaisarkkitehtuurin edellyttämien yhteentoimivuuden kuvausten ja määritysten laatimisesta ja ylläpidosta sekä julkisen hallinnon tietohallinnon yhteisten palvelujen ja muiden tietohallintoon liittyvien yhtenäisen toiminnan kannalta tarpeellisten toimenpiteiden ohjauksesta. Kuntiin kohdistuvalla IT-toiminnan ohjauksella edistetään valtakunnallisiin ratkaisuihin perustuvaa kunnallishallinnon tietoteknologian yhteen sovittamista. Valtiovarainministeriö ohjaa ja yhteen sovittaa myös julkishallinnon ja erityisesti valtionhallinnon tietoturvallisuuden kehittämistä. Lisäksi valtiovarainministeriö vastaa turvalli-

suusverkkotoiminnan yleishallinnollisesta ja strategisesta ohjauksesta sekä julkisen hallinnon sähköisen asioinnin yleisestä ohjauksesta.

Hallinnonalan ohjaus

Hallinnonalan rakenteiden ja toimintatapojen kehittäminen

Hallinnonalan ohjaus on ministeriön ydintoimintaa, jossa painottuvat strategisesti tärkeät kysymykset, kuten hallinnonalan keskeiset substanssiasiat sekä valtiokonsernin strategiset, vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden sekä laadun parantamiseen tähtäävät hankkeet.

Aluehallintoviraston strategisen ohjauksen sisältöä ja muotoja yhtenäistetään.

Hallinnonalalla toimeenpannaan vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmassa valmisteltuja uudistamistoimia. Tavoitteena on hallinnollisen taakan vähentäminen sekä inhimillisten voimavarojen kokonaisuuden hyvä hallinta ja johtaminen.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Valtiovarainministeriön pääluokan menoista noin 95 % on erilaisia säädös- tai sopimusperusteisia etuuksia, jäsenmaksuja ja tukia, joilla ei ole välittömiä sukupuolivaikutuksia.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla otetaan huomioon sukupuolivaikutukset lainsäädännön valmistelussa, henkilöstö- ja työnantajapolitiikassa, hankkeissa, talousarvion valmistelussa ja virastojen tulosohjauksessa.

Vaikuttavuustavoitteet

Valtioneuvosto asettaa valtiovarainministeriön hallinnonalalle seuraavat vaikuttavuustavoitteet:

1) Taloudellisesti kestävä hyvinvointi

Talous- ja hallintopolitiikan tavoitteena on taloudellisesti kestävä hyvinvointi. Vaikuttavuustavoitteen saavuttamiseksi tulee turvata kilpailukyky ja vakaus avoimilla ja globaaleilla markkinoilla, parantaa julkisten palvelujen tuottavuutta sekä kannustaa työntekoon, innovatiivisuuteen ja yrittämiseen. Valtiovarainministeriö voi vaikuttaa tavoitteen saavuttamiseen lainsäädännöllä, valtionhallinnon ohjauksella, kehittämällä julkisen sektorin hallinto- ja palvelurakenteita sekä edistämällä teknologian hyödyntämistä.

2) Laadukkaat ja taloudellisesti tuotetut julkiset palvelut

Hallintopolitiikan tavoitteena on turvata laadukkaat ja taloudellisesti tuotetut julkiset palvelut, joiden kehittämisessä Suomi on edelläkävijä. Julkisten palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvät työnjaot selkiytetään ja poistetaan päällekkäisyyksiä. Palvelujen tuottamisessa otetaan huomioon sekä asiakas- että tuottavuusnäkökulma. Vaikuttavuustavoitteen saavuttamiseksi syvennetään konserniohjausta sekä kehitetään toimintatapoja ja julkisia palveluja, tietohallinnon yhteen toimivuutta ja konserniratkaisuja, hallinto- ja palvelurakenteita ja uusia innovatiivisia ratkaisuja.

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelma

Talousarviovuonna toteutettavat vaikuttavuus- ja tuloksellisuustoimet täsmentyvät hankkeen valtioneuvostokäsittelyn myötä.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
28.90.20	*Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet* (siirtomääräraha 3 v)		
	— hankesopimusvaltuus	-	5,0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Hallinto**	**121 831**	**124 754**	**162 144**	**37 390**	**30**
01.	Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 493	38 820	39 524	704	2
13.	Julkisen hallinnon yhteisten tietojärjestelmien ja -palvelujen käyttöönottojen tuki (siirtomääräraha 3 v)	4 792	1 649	3 031	1 382	84
20.	Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen ja hallinnonalan omistajaohjaus (siirtomääräraha 2 v)	215	215	415	200	93
21.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	566	3 516	30	-3 486	-99
29.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	73 865	80 154	79 144	-1 010	-1
69.	Suomen Pankin eräiden sijoitustuottojen siirto Kreikan valtiolle (kiinteä määräraha)	1 900	400	35 000	34 600	8650
(88.)	Valtiovarainhallinnon ohjauksessa olevien osakeyhtiöiden ja liikelaitosten pääomittaminen (siirtomääräraha 2 v)	1 000	—	—	—	0
89.	Suomen Erillisverkot Oy:n pääomittaminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	5 000	5 000	0
10.	**Verotus ja tullitoimi**	**602 475**	**615 181**	**624 628**	**9 447**	**2**
01.	Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	410 620	426 244	429 907	3 663	1
02.	Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	163 328	165 037	165 821	784	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
63.	Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	1 692	3 200	3 200	—	0
95.	Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)	25 958	17 700	22 700	5 000	28
97.	Autoveron vientipalautus (arviomääräraha)	878	3 000	3 000	—	0
20.	**Palvelut valtioyhteisölle**	**32 358**	**33 778**	**40 691**	**6 913**	**20**
01.	Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 155	27 923	30 550	2 627	9
03.	Valtiovarain controller -toiminnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 079	1 091	1 089	-2	0
06.	Valtion IT-palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 459	1 964	2 454	490	25
07.	Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	-335	2 000	2 000	—	0
08.	Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 000	800	598	-202	-25
09.	Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	—	—	3 000	3 000	0
10.	Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelukeskuksen investointimenot (siirtomääräraha 2 v)	—	—	1 000	1 000	0
88.	Senaatti-kiinteistöt	0	0	—	—	0
30.	**Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto**	**60 884**	**61 903**	**65 341**	**3 438**	**6**
01.	Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	49 200	50 587	51 311	724	1
02.	Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 207	4 233	4 219	-14	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
03.	Väestörekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 477	7 083	9 811	2 728	39
40.	**Valtion alue- ja paikallishallinto**	**88 117**	**87 541**	**89 997**	**2 456**	**3**
01.	Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	54 257	54 481	57 689	3 208	6
02.	Maistraattien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 636	32 836	32 084	-752	-2
03.	Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet (siirtomääräraha 3 v)	224	224	224	—	0
50.	**Eläkkeet ja korvaukset**	**4 188 650**	**4 413 805**	**4 570 115**	**156 310**	**4**
15.	Eläkkeet (arviomääräraha)	4 021 360	4 219 860	4 352 989	133 129	3
16.	Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	2 357	2 130	2 200	70	3
17.	Muut eläkemenot (arviomääräraha)	1 542	2 830	2 798	-32	-1
50.	Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	38 615	39 285	39 185	-100	0
63.	Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot (arviomääräraha)	110 067	130 800	148 143	17 343	13
95.	Muiden eläkelaitosten valtion puolesta maksamien eläkemenojen ja valtiolle maksamien ennakoiden korkomenot (arviomääräraha)	14 710	18 900	24 800	5 900	31
60.	**Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot**	**868**	**1 290**	**13 548**	**12 258**	**950**
02.	Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)	0	50	50	—	0
03.	Valtion henkilöstöjärjestelyistä aiheutuvat palkkamenot (arviomääräraha)	66	60	40	-20	-33
10.	Työturvallisuuden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	—	900	900	—	0
12.	Osaamisen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	—	—	12 328	12 328	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
(20.)	Työhyvinvoinnin edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	675	—	—	—	0
60.	Siirto Koulutusrahastolle (arviomääräraha)	127	280	230	-50	-18
70.	**Valtionhallinnon kehittäminen**	**108 223**	**80 125**	**70 130**	**-9 995**	**-12**
01.	Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 893	11 100	11 813	713	6
02.	Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	26 910	27 200	9 912	-17 288	-64
03.	Kansallisen tietoalan ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	13 000	13 000	0
04.	Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen tietojärjestelmien tietoturvallisuus ja varautuminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	1 700	1 700	0
20.	Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	69 420	41 825	33 705	-8 120	-19
80.	**Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle**	**280 437**	**249 646**	**250 382**	**736**	**0**
30.	Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	204 346	211 646	212 382	736	0
31.	Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	17 441	25 000	25 000	—	0
(32.)	Ylimääräinen määräraha Ahvenanmaan maakunnalle (siirtomääräraha 3 v)	50 000	—	—	—	0
40.	Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	8 651	13 000	13 000	—	0
90.	**Kuntien tukeminen**	**8 530 242**	**8 762 407**	**8 679 826**	**-82 581**	**-1**
20.	Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	18 000	17 995	16 995	-1 000	-6
22.	Kunta- ja palvelurakennemuutosten toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	600	600	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
30.	Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)	8 470 927	8 677 405	8 626 683	-50 722	-1
31.	Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki (arviomääräraha)	41 315	67 007	35 028	-31 979	-48
34.	Paikallisten kuntakokeilujen rahoitus (siirtomääräraha 3 v)	—	—	520	520	0
91.	**Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen**	**144 577**	**304 050**	**302 020**	**-2 030**	**-1**
41.	Energiaverotuki (arviomääräraha)	144 577	304 050	302 020	-2 030	-1
92.	**EU ja kansainväliset järjestöt**	**3 241 496**	**2 072 505**	**1 940 150**	**-132 355**	**-6**
20.	Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 400	2 800	2 500	-300	-11
40.	Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)	7 929	8 350	9 140	790	9
67.	Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	0	170	170	—	0
68.	Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)	3 288	3 350	3 340	-10	0
69.	Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	1 789 958	1 930 000	1 925 000	-5 000	0
(87.)	Suomen osuus Euroopan investointipankin peruspääoman korottamisesta (siirtomääräraha 3 v)	—	127 835	—	-127 835	-100
(88.)	Suomen osuus Euroopan vakausmekanismin pääomasta (arviomääräraha)	1 437 920	—	—	—	0
(95.)	Valtion takaussuoritukset (arviomääräraha)	—	—	—	—	0
99.	**Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot**	**15 286**	**175 450**	**138 450**	**-37 000**	**-21**

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
87.	Pankkiveron tuoton käyttö (siirtomääräraha 3 v)	—	170 000	133 000	-37 000	-22
95.	Satunnaiset säädösperusteiset menot (arviomääräraha)	192	300	300	—	0
96.	Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)	5 000	5 000	5 000	—	0
97.	Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	94	150	150	—	0
(98.)	Kassasijoitusten riskinhallinta (siirtomääräraha 3 v)	10 000	—	—	—	0
	Yhteensä	**17 415 444**	**16 982 435**	**16 947 422**	**-35 013**	**0**
	Henkilöstön kokonaismäärä	12 463	12 152	11 951[1)]		

[1)] Htv-arvio ilman TORI-virastoa.

01. Hallinto

Selvitysosa: **Valtiovarainministeriö** vastaa valtioneuvoston osana
— tasapainoisen ja kestävän kasvun talouspolitiikasta
— valtiontalouden hyvästä hoidosta
— kestävän kuntatalouden toimintaedellytyksistä
— julkisen hallinnon vaikuttavuudesta ja tuloksellisuudesta.

Hallinnonalansa tulosohjaajana valtiovarainministeriö vastaa hallinnonalansa toiminnan tuloksellisuudesta sekä siitä, että konserniohjauksen linjaukset toimeenpannaan omalla hallinnonalalla.

Valtiovarainministeriön strategisena tavoitteena on
— julkisen talouden vakauttaminen ja talouden kestävän kasvun turvaaminen
— varmistaa julkisten palvelujen ja hallinnon vaikuttavuus ja tuloksellisuus
— taata henkilöstön hyvinvoinnin ja johtamisjärjestelmien kehittämisellä tehokas ja tuloksellinen työnteko siten, että VM on hyvä paikka työskennellä.

Strategisten tavoitteiden kohteena ovat poliittiset päätöksentekijät, valtionhallinto, kunnat, kuntayhtymät ja muu julkishallinto, EU ja muut kansainväliset tahot, työmarkkinaosapuolet sekä välillisesti myös yritykset, yhteisöt ja kansalaiset.

Valtiovarainministeriö toimii siten, että valtiontalouden ja -hallinnon kokonaisuuden edut ja tavoitteet valtion yhteisissä palveluissa ja toiminnoissa tunnistetaan ja edistetään niiden ottamista huomioon eri hallinnonaloilla, niiden virastoissa, laitoksissa ja rahastoissa. Valtiovarainministeriö luo ja toimeenpanee toimialueellaan yhteisiä pelisääntöjä sekä järjestää ja ohjaa hallinnonalan virastoja, Senaatti-kiinteistöjä ja Hansel Oy:tä järjestämään toimialallaan valtioyhteisölle yhtei-

siä, sisäisiä palveluja sekä työ- ja toimintaprosesseja siten, että niiden avulla hallinnonala voi saavuttaa ja tuottaa taloudellista ja toiminnallista hyötyä ja hyvää toiminnan laatua.

01. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 39 524 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) vastikkeettomien menojen maksamiseen kansainvälisille yhteisöille

2) EU-yhteistyöhön hallinnon kehittämisessä.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon

1) siirtyvän omaisuuden väliaikaisesta hallinnasta valtiovarainministeriölle saatavat tulot

2) Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan (JHTT-lautakunnan) tulot.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2014 ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi:

Vaikuttavuustavoitteet	**Toimenpiteet**[1)]
Turvaamme julkisen talouden kestävän rahoituksen	Toteutetaan hallitusohjelmaan sisältyvät säästötavoitteet. Vahvistetaan peruspalveluohjelman ohjaavuutta. Kartoitetaan kuntien lakisääteiset tehtävät. Uudistetaan kuntalaki kestävään talouden pitoon kannustavaan ja tehokkaamman seurannan mahdollistavaan suuntaan.
Luomme suotuisat puitteet talouden kasvulle	Kehitetään välineitä työllisyyttä, tuottavuutta ja kilpailukykyä edistävien toimien vaikutusten arvioimiseksi. Ohjataan pääomamarkkinoita kasvua edistävään suuntaan. Vahvistetaan euroalueen vakautta. Pannaan toimeen valtion vaikuttavuus ja tuloksellisuusohjelma.
Vahvistamme finanssipolitiikan ohjausmekanismeja	Saatetaan voimaan julkista taloudenpitoa ohjaavat EU-asetusten ja -sopimusten edellyttämät menettelytavat. Koko julkista taloutta koskevien finanssipoliittisten tavoitteiden lisääminen ja tavoitteiden saavuttamisen seuranta mahdollisine korjaustoimineen. Valmistellaan kuntarakennelaki sekä uudistetaan valtionosuuslainsäädäntö ja kuntalaki (kuntauudistus). Luodaan menettelytavat kuntakonsernien tilinpäätösinformaation keräämiseksi ja hyödyntämiseksi.
Valtionhallinto toimii joustavana verkostona	Valmistellaan keskushallinnon uudistusta. Kehitämme valtionhallinnon yhteisiä palveluja.
Hallinnon ohjausjärjestelmät toimivat saumattomasti yhteen	Selkeytämme VM:n roolia ja vahvistamme yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Uudistamme tulosohjausta ja vakiinnutamme tuloksellisuusajattelun.
Turvaamme julkiset palvelut, niiden asiakaslähtöisyyden ja uudistamme hallinnon rakenteita	Toteutamme kuntauudistusta. Rakennamme julkisen hallinnon yhteistä asiakaspalvelua.
ICT on julkisten palvelujen strateginen voimavara ja tukee palveluja ja hallintoa	Yhdistämme toimialariippumattomat ICT-palvelut. Kehitämme sähköisiä yhteisiä palveluita.
Johtamisjärjestelmä on selkeä ja johtaminen ammattimaista	Strategian toimeenpano sisältyy tulostavoiteasiakirjoihin ja johtamisen prosesseihin. Selkeytämme johtoryhmärakennetta.

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet[1)]
Osaamisemme on sekä syvää että laaja-alaista	Henkilöstösuunnittelu on tulevaisuuteen suuntautunutta ja tukee ministeriön ydintoimintoja. Vahvistamme kaikkien henkilöstöryhmien osaamista.
Viestintä on strateginen voimavara, joka vahvistaa vaikuttavuutta ja luottamusta	Lisäämme asiakasajattelua yhteistyökumppaneiden kanssa. Käytämme aktiivisesti verkkoviestintää työnteon tukena ja tiedon jakamisen välineenä. Hankkeiden suunnitelmallisella viestinnällä edistämme vaikuttavuutta ja ymmärrettävyyttä.
Valmistelumme on suunnitelmallista ja tietopohja tukee päätöksentekoa	Hyödynnämme tutkimustietoa entistä paremmin osana valmistelua. Tietojohtaminen on osa kokonaiskehittämistä. Kehitämme säädösvalmistelua.
Laadukas ICT ja luotettava tieto tukevat joustavaa työntekoa	Sähköiset toimintatavat ovat joustavia ja yhteisöllisiä. Yhteisissä tietojärjestelmissä on oikeat ja ajantasaiset tiedot ja edistämme niiden käyttöä.

[1)] Taulukossa esitetty esimerkinomaisesti muutamia toimenpiteitä.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on osa valtiovarainministeriön henkilöstöpolitiikkaa sekä toimintatapojen ja työhyvinvoinnin kehittämistä. Valtiovarainministeriö toimeenpanee ja seuraa laatimaansa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen alueita suunnitelmassa ovat

— rekrytointi ja perehdyttäminen
— työssä kehittyminen ja uralla eteneminen
— työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen
— arvojen mukainen johtaminen ja toiminta
— moniarvoisuus ja häirinnän ehkäiseminen
— sama palkka samasta ja samanarvoisesta työstä.

Valtiovarainministeriön tasa-arvotyöryhmä arvioi suunnitelman toteutumista vuosittain sekä päivittää sitä tarvittaessa.

Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Henkilöstömäärä, htv	386	381	372
Sairauspoissaolot, pv/htv	7,4	8,2	8,0
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VM Baro	-	3,5	3,6

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	40 297	39 148	40 540
Bruttotulot	1 894	328	1 016
Nettomenot	38 403	38 820	39 524
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	792		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 882		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansalaisen sähköinen osallistumisympäristö (siirto momentille 25.01.01)	-20
Kuntauudistuksen hanketoiminnan rahoitus (siirto momentille 28.90.22)	-100
Toiminnan turvaaminen	1 500
Turvallisuusverkkotoiminnan strateginen ohjaus (kertaluonteinen siirto 120 000 euron osalta) (siirto momentilta 28.70.01)	400
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-135
Palkkausten tarkistukset	115
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-82
Tasomuutos	-974
Yhteensä	704

2014 talousarvio	39 524 000
2013 I lisätalousarvio	85 000
2013 talousarvio	38 820 000
2012 tilinpäätös	39 493 000

13. Julkisen hallinnon yhteisten tietojärjestelmien ja -palvelujen käyttöönottojen tuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 031 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon yhteisten tietojärjestelmien ja palveluiden käyttöönottoihin ja alkuvaiheen kulujen alentamiseen sekä asiakasvirastojen ja -laitosten yhteisten järjestelmien ja palveluiden kanssa päällekkäisten ratkaisujen alasajoon.

Selvitysosa: Määrärahaa voidaan käyttää muun muassa seuraaviin järjestelmiin ja palveluihin:

— valtion yhteinen turvallinen tietoliikenneratkaisu (VY-verkko)

— valtion yhteinen viestintäratkaisu (VyVi)

— virkamiehen tunnistaminen (Virtu)

— valtion yhteinen päätelaite- ja käyttäjätukipalvelu

— valtion yhteinen integraatiopalvelu (VIA)

— julkisen hallinnon verkkotunnistamis- ja maksamispalvelu (VETUMA)

— kansalaisen asiointitili.

Valtiovarainministeriö päättää määrärahan käyttämisestä myös muihin julkisen hallinnon tai valtionhallinnon yhteisiin tietojärjestelmiin ja palveluihin.

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuustavoitteet	**Toimenpiteet**
Palveluiden laajennukset uusien palveluiden osalta onnistuvat hallinnonaloittain suunnitellun aikataulun mukaisesti kustannustehokkaasti ja laadukkaasti. Palveluiden käyttöönottojen myötä päällekkäinen toiminta vähenee IT-palvelutuotannossa sekä valtionhallinnon kokonaiskustannukset alenevat.	— Päivitetään palveluiden toteutussuunnitelmat valtiotasoisesti ja asiakaskohtaisesti huomioiden JulkICT-strategia. — Sovitaan valtion yhteisten strategisten järjestelmien käyttöönotoista virastoissa ja laitoksissa. Toteutetaan käyttöönottojen tehokas läpivienti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	1 382
Yhteensä	1 382

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	3 031 000
2013 I lisätalousarvio	3 935 000
2013 talousarvio	1 649 000
2012 tilinpäätös	4 792 000

20. Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen ja hallinnonalan omistajaohjaus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 415 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kiinteistövarallisuuteen liittyvistä omaisuus- ja omistusjärjestelyistä aiheutuviin menoihin

2) kiinteistövarallisuuden hallinnoinnista ja käytön tehostamisesta aiheutuviin menoihin

3) omistus- ja yritysjärjestelyistä aiheutuvien menojen sekä omaisuuden hallinnointiin ja omistajaohjaukseen liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kiinteistöstrategian mukaisiin hallinnansiirtoihin liittyvistä arvioinneista ja lausunnoista aiheutuvat menot sekä muut valtion kiinteistövarallisuuden hoidosta ja käytön tehostamisesta sekä investoinneista aiheutuvat menot. Lisäksi mitoituksessa on otettu huomioon omistus- ja yritysjärjestelyjen toimenpiteistä sekä niiden valmistelusta aiheutuvat kulut, kuten osakkeiden hallinnointi- ja valtion tarvitsemien asiantuntijapalvelujen kulut.

Valtiovarainministeriön hallinnonalan omistajaohjauksessa on Fingrid Oyj, Aalto-yliopistokiinteistöt Oy, Hansel Oy, HAUS Kehittämiskeskus Oy, Helsingin yliopistokiinteistöt Oy, Suomen yliopistokiinteistöt Oy sekä Tietokarhu Oy.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kiinteistöstrategian toteuttaminen	215 000
Omistajaohjauksen menot	200 000
Yhteensä	415 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Finanssialan asiantuntijapalvelut	200
Yhteensä	200

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	415 000
2013 I lisätalousarvio	200 000
2013 talousarvio	215 000
2012 tilinpäätös	215 000

21. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 30 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtiovarainministeriön hallinnonalalla tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palveluiden hankkimiseen.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää hankkeisiin, joilla tuetaan hallinnonalan tuottavuuden paranemista. Hallinnonalan virastot saavat rahoittaa määrärahalla hankkeita, joista valtiovarainministeriö on erikseen sopinut viraston kanssa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ESB-integraatioratkaisu 2013-2015 (siirto momentille 28.10.01)	-2 000
Kapasiteettihanke 2013-2015 (siirto momentille 28.10.01)	-2 626
Keskimääräisen ALV-kantalaskelman laatiminen (siirto momentille 28.30.01)	-20
Mikrosimulointimallin kehittäminen (siirto momentille 28.30.01)	-70
Toiminnan sopeuttaminen (siirto momentille 28.20.01)	-1 000
Tasomuutos	2 230
Yhteensä	-3 486

2014 talousarvio	30 000
2013 I lisätalousarvio	-2 900 000
2013 talousarvio	3 516 000
2012 tilinpäätös	566 000

29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 79 144 000 euroa.

2014 talousarvio	79 144 000
2013 talousarvio	80 154 000
2012 tilinpäätös	73 865 372

69. Suomen Pankin eräiden sijoitustuottojen siirto Kreikan valtiolle (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 35 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sijoitustuottojen siirtoon Kreikan valtiolle.

Selvitysosa: Eduskunnan suuren valiokunnan hyväksymän järjestelyn mukaisesti euroryhmä päätti 27.11.2012 osana Kreikan talouden sopeutusohjelman jatkoa, että euroalueen jäsenvaltiot siirtävät niiden kansallisten keskuspankkien Kreikan valtionvelkakirjoihin osana Euroopan keskuspankkijärjestelmän arvopaperimarkkinaohjelmaa tekemistä sijoituksista saatavat tuotot Kreikan valtiolle. Suomen osuus näistä siirrettävistä tuotoista vuonna 2014 on 35 milj. euroa.

Vastaava tulo on merkitty momentille 13.04.01.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sijoitustuottojen siirto Kreikan valtiolle	34 600
Yhteensä	34 600

2014 talousarvio	35 000 000
2013 I lisätalousarvio	41 880 000
2013 talousarvio	400 000
2012 tilinpäätös	1 900 000

89. Suomen Erillisverkot Oy:n pääomittaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Suomen Erillisverkot Oy:lle tehtävään oman pääoman ehtoiseen sijoitukseen.

Selvitysosa: Momentin määrärahaa käytetään oman pääoman ehtoisen sijoituksen Suomen Erillisverkot Oy:n tytäryhtiö Suomen Turvallisuusverkko Oy:lle lisäeläkevakuutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäeläkevakuutuksella korvataan valtion eläkelainsäädännön piiristä yksityisen alan työeläkelainsäädännön piiriin siirtyvien henkilöiden menetetyt eläkekertymät ja alhaisemmasta eroamisiästä 60 ikävuodesta alkaen aiheutuvat menot.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eläkekorvaukset	5 000
Yhteensä	5 000

2014 talousarvio	5 000 000
2013 I lisätalousarvio	8 000 000

10. Verotus ja tullitoimi

Selvitysosa: **Verohallinto** on yhteiskunnan suurin verojen ja maksujen kerääjä ja siten ratkaiseva toimija julkisen talouden rahoitustoiminnan näkökulmasta. Verohallinnon perustehtävä on toimittaa verotus ja tilittää verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille siten, että veronsaajat saavat verotulonsa oikean määräisinä, oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti. Verotus toimitetaan niin, että se aiheuttaa varsinaisten verojen lisäksi mahdollisimman vähän kustannuksia ja haittaa asiakkaan taloudelliselle toiminnalle.

Tulli kantaa tullit, tehtäväalueelleen kuuluvat verot ja muut maksut tehokkaasti ja oikein, huolehtii ulkomaankaupan sujuvuudesta ja torjuu laitonta tuontia, vientiä sekä muuta ulkomaankauppaan ja -liikenteeseen liittyvää rikollisuutta. Tulli edistää sisäistä turvallisuutta muiden turvallisuusviranomaisten kanssa kansallisesti ja EU-laajuisesti. Tulli turvaa osaltaan Euroopan unionin

ulkomaankaupan ja sisämarkkinoiden häiriöttömän toiminnan huolehtimalla kansallisista ja unionin sekä elinkeinoelämän toimintaedellytyksistä ja tietotarpeista samoin kuin kauppa-, kilpailu- ja maatalouspoliittisten velvoitteiden toimeenpanosta.

Valtiovarainministeriö asettaa Verohallinnolle ja Tullille seuraavat alustavat vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2014:

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet
Verotulojen kertymä turvataan edistämällä veronmaksumyönteisyyttä, antamalla ennakoivaa ohjausta ja hoitamalla verovalvonta uskottavasti.	Verohallinnon verotustoimenpiteet kohdennetaan veronmaksajien tilanteiden ja toiminnan edellyttämällä tavalla. Segmentoinnin avulla tunnistetaan eri asiakasryhmien erilaiset neuvonta-ohjaus- ja valvontatarpeet. Verotukseen liittyvä neuvonta annetaan kullekin asiakasryhmälle kohdennetusti. Keinoja ovat esim. sähköiset uutiskirjeet, ohjaus- ja valvontakampanjat, verohallinto-aloitteinen ohjaus puhelimitse sekä verovälittäjä- ja tilitoimistoyhteistyön kehittäminen. Verohallinto panostaa veroja kerryttävään valvontaan, kuten suurten ja kansainvälisten yhtiöiden valvontaan sekä siirtohinnoittelun valvontaan. Kansainvälistä tietojenvaihtoa kehitetään edelleen. Verovajeen kokonaismäärän ja eri osatekijöiden selvittämistä jatketaan. Tullissa kehitetään verotuksen varmistavia menettelyjä ja järjestelmiä. Asiakasohjausta kohdennetaan tarpeiden mukaisesti ja verot kannetaan pienin verojäämin.
Harmaan talouden torjuntaa tehostetaan kehittämällä verotustoimintoja, tehostamalla valvontaa ja parantamalla yhteistyötä viranomaisten välillä.	Harmaan talouden toimintaedellytyksiä ennalta-ehkäistään tehokkaalla valvonnalla, yleiseen mielipiteeseen vaikuttavalla tiedottamisella ja kehittämällä verojen ilmoittamisen ja maksamisen menettelyjä. Konkreettisia keinoja ovat mm. Verohallinnon ylläpitämän julkisen veronumerorekisterin ylläpito, rakennusalalla käyttöönotettava työntekijä- ja urakkatietojen kuukausittainen ilmoittamisvelvollisuus, verovelkatietojen julkistaminen luomalla Verohallinnon ylläpitämä rekisteri. Viranomaistiedon käytettävyyttä lisätään velvoitteiden-hoitoselvityksiin liittyvällä viranomaistietopalvelurajapintahankkeella. Myös viranomaisyhteistyötä kehitetään edelleen. Tullissa toteutetaan Harmaan talouden torjunta-ohjelman toimintasuunnitelma.

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet
Asiakasvaikuttavuutta parannetaan ja sähköistä asiointia edistetään.	Asiointitarvetta Verohallinnossa vähennetään edelleen mm. joustavia sähköisiä palveluita ja menettelytapoja kehittämällä. Henkilöasiakkaiden tarvetta veroasiointiin vähennetään hankkimalla mahdollisimman suuri osa verotukseen tarvittavista tiedoista heidän puolestaan. Tietoja toimittavien tahojen kustannuksia ja hallinnollista taakkaa kevennetään kehittämällä yhtenäisiä sähköisiä palveluja ja ratkaisuja, joiden avulla tiedot välittyvät Verohallinnon järjestelmiin automaattisesti ja mahdollisimman reaaliaikaisesti. Verotustietojen kerääminen ja käsittely tapahtuu sähköisessä muodossa. Sähköinen käsittely mahdollistaa mm. valtakunnalliset tehokkaat toimintaprosessit, valtakunnalliset työjonot ja valtakunnallisesti tasapuolisen työnjaon. Tullissa kehitetään ja otetaan käyttöön valmisteverotuksen sähköinen asiointijärjestelmä vuonna 2014.
EU:n laajuisten sähköisten tullitoimintojen käyttöön ottaminen varmistetaan uudistetun tullikoodeksin edellyttämässä aikataulussa.	Tulli osallistuu EU-tasoiseen valmisteluun ja kehittää tietojärjestelmiä EU-aikataulujen mukaisesti.
Tullia koskevat sisäiseen turvallisuuteen liittyvät kansalliset ja EU-tason toimintastrategiat ja periaatepäätökset toteutetaan.	Tulli osallistuu järjestäytyneen rikollisuuden torjunta-, terrorismintorjunta- ja kyberturvallisuusstrategioiden täytäntöönpanoon.
Kansainvälisen rikollisuuden torjuntaa tehostetaan.	Tullin toimintaedellytyksiä rajat ylittävän tullirikollisuuden torjumiseksi parannetaan. Rikostorjunnassa korostuu kansallinen ja kansainvälinen viranomaisyhteistyö.
Turvataan kasvavan itärajan liikenteen sujuvuus ja tullivarmuus.	Kehitetään itärajan rajanylityspaikkojen kapasiteettia ja toimintaprosesseja viranomaisyhteistyössä.

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 429 907 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin

2) kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien maksuosuuksien maksamiseen

3) verohallinnon menettelystä asiakkaille aiheutuneiden vahinkojen sopimusperusteisiin korvauksiin.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Tarkastuskattavuus (liikevaihto yli 10 milj. euroa), %	21	15	15
Tapauskohtaisen perinnän kertymä, %	49	44	45
Sähköisten kausi-ilmoittajien osuus asiakasmäärästä (arvonlisävero), %	81	85	85
Verokortti verkossa asiakkaiden osuus verokorttimuutosta hakeneista, %	37	50	50
Veroilmoitus verkossa asiakkaiden osuus palauttajien kokonaismäärästä, %	41	42	42
Toiminnallinen tehokkuus			
Tuottavuusindeksi, parivuosi[1)]	103,8	105,7	102,4
Taloudellisuusindeksi, parivuosi[1)]	96,7	100,2	98,9
Siirtohinnoitteluvalvontaan kohdistettava työaika, htv	33	37	37
Harmaan talouden tarkastuksiin kohdistettavan työajan osuus verotarkastuksen kokonaistyöajasta, %	34	30	30
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet yhteensä	5 130	5 225	5 184
Htv:t tehtävittäin			
— Harmaan talouden torjunnan lisätehtävät (HO:n vaatimukset)	36	92	128
— YLE-veron tehtävät (siirto LVM:stä Verohallinnolle)[2)]	-	2	13
— Pankkiveron tehtävät (määräaikainen, vuodet 2013—2015)	-	(4)	4
Sairauspoissaolot, pv/htv	11,4	9	9
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,44	3,46	3,46

[1)] Indeksiluvut on laskettu parivuosimenetelmällä, jolloin edellisen vuoden vertailuluku on 100. Indeksikaavat: tuottavuusindeksi = tuotosindeksi/työpanosindeksi ja taloudellisuusindeksi = kustannusindeksi/tuotosindeksi.

[2)] Yleisradioveron verotustehtäviin sovitut henkilötyövuosien siirrot LVM:n hallinnonalalta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	401 695	430 744	433 877
Bruttotulot	6 884	4 500	3 970
Nettomenot	394 811	426 244	429 907
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	33 569		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	49 378		

Määrärahan mitoituksessa on huomioitu:

1) alle omakustannusarvon hinnoitelluista ennakkopäätöksistä ja julkisoikeudellisista suoritteista aiheutuvien menojen kattaminen

2) Ahvenanmaan ajoneuvoverotuksen kustannukset vuonna 2014

3) tulot yhteistoiminnasta muiden viranomaisten kanssa

4) tietojärjestelmien kokonaisuudistus.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ESB-integraatioratkaisu 2013-2015 (siirto momentilta 28.01.21)	2 000
Kapasiteettihanke 2013-2015 (siirto momentilta 28.01.21)	2 626
Muut pakollisen perustoiminnan turvaamisen teknologiamuutokset (puhelinjärjestelmäntoimittajan vaihto)	800
Tietoluovutusten maksuttomuus (siirto momentille 31.20.01)	-5
Verohallinnon valmisohjelmisto ja ohjelmistouudistus (siirto momentille 28.70.20)	-25 400
Verohallinnon valmisohjelmisto ja ohjelmistouudistus (siirto momentilta 28.70.20)	26 800
Yleisradiovero, 13 htv	650
Yritystietopalvelurajapinta viranomaiskäyttöön (siirto momentille 28.70.20)	-500
Yritystietopalvelurajapinta viranomaiskäyttöön (siirto momentilta 28.70.20)	500
Harmaan talouden torjunta (HO)	2 200
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-1 382
Palkkausten tarkistukset	1 139
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-810
Tasomuutos	-4 955
Yhteensä	3 663

2014 talousarvio	429 907 000
2013 talousarvio	426 244 000
2012 tilinpäätös	410 620 000

02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 165 821 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon:

1) huumekoiratoimintaan saatavat lahjoitukset

2) EU:lta saatavat tulot pois lukien EU:lle kannettavista kolmansien maiden tulleista saatava kantopalkkio

3) mahdolliset tulot viranomaisyhteistyöstä

4) tullilaitoksen käsikirjojen ja muiden vastaavien tuotteiden myynnistä saatavat julkaisupalkkiot

5) tullialan ammattitutkinnon valmistavasta koulutuksesta saatavat tulot.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Sähköisten tuonti- ja vienti-ilmoitusten käsittelyaika: alle tunnissa käsiteltyjen osuus, %	80	85	90
Neuvonta-asiakastukipalveluiden odotusaika enintään, minuuttia	>3	3	3
Käteisasiakkaiden autoveroilmoitusten käsittelyajan mediaani, pv	8	7	7
Tullivalvonnan avainsuoritteet, kpl	1 180 000	1 200 000	1 200 000
Paljastetut tullirikokset, kpl	9 425	8 000	8 000
Toiminnallinen tehokkuus			
Tuottavuusindeksi	100	103	105
Verojäämien osuus maksettavaksi määrätyistä veroista, %	0,1	0,1	0,1
Elintarvike- ja kulutustavaravalvonnan osuus, %	22,1	23	23
Tullirikosten selvittämistaso, %	80,8	87,8	86,9
Takaisin saatu rikoshyöty, milj. €	26,1	35,9	37,4

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet, yhteensä	2 283	2 244	2 270
Henkilötyövuodet, harmaan talouden torjuntaohjelma	12,5	21	21
Sairauspoissaolot, pv/htv	12,4	12,0	11,5
Työtyytyväisyysindeksi, 1—20 Työterveyslaitoksen tutkimus			12,7

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	166 224	165 507	166 291
Bruttotulot	656	470	470
Nettomenot	165 568	165 037	165 821
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	12 740		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	10 500		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Pasilan muuttokustannukset ja investoinnit	1 800
Tietoluovutusten maksuttomuus (siirto momentille 31.20.01)	-15
Toiminnan/valvonnan turvaaminen itärajan raja-asemilla	2 200
Verovapaan maahantuonnin alarajan lasku (8 htv)	400
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-520
Palkkausten tarkistukset	508
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-362
Tasomuutos	-3 227
Yhteensä	784

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	165 821 000
2013 I lisätalousarvio	2 800 000
2013 talousarvio	165 037 000
2012 tilinpäätös	163 328 000

63. Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) veron takaisin maksamiseen tapauksissa, joissa maksuvelvollinen on sosiaalisista tai muista veronhuojennussäännöksissä taikka verosopimuksissa tarkoitetuista syistä valtiovarainministeriön, verohallinnon ja Tullihallituksen päätöksen nojalla oikeutettu saamaan takaisin jo maksetun veron

2) tuomioistuimen päätöksellä palautettavaksi määrättyjen verojen, korkojen ja oikeudenkäyntikulujen maksamiseen tapauksissa, joissa vastaavaa tulo- tai muuta momenttia ei ole käytettävissä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

2014 talousarvio	3 200 000
2013 talousarvio	3 200 000
2012 tilinpäätös	1 691 502

95. Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää verotukseen liittyvien korkomenojen maksamiseen.

Korkomenot perustuvat seuraaviin säädöksiin:

1) verontilityslaki (532/1998)

2) veronkantolain 27 b § ja siihen liittyvä voimaantulosäännös (568/2004)

3) autoverolain 65 § (1482/1994)

4) valmisteverotuslain 49 §:n 1 momentti (182/2010)

5) tullilain 39 §:n 2 momentti (1258/2009)

6) arvonlisäverolain 101 §:n 2 momentti (1486/1994).

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Verohallinnon maksamien korkojen tasotarkistus	5 000
Yhteensä	5 000

2014 talousarvio	22 700 000
2013 I lisätalousarvio	2 300 000
2013 talousarvio	17 700 000
2012 tilinpäätös	25 957 974

97. Autoveron vientipalautus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ajoneuvon arvossa jäljellä olevan autoveron palauttamiseen, kun Suomessa käytössä ollut ajoneuvo viedään maasta pysyvästi ulkomaille käytettäväksi. Vientipalautusta voidaan myöntää vain niille ajoneuvoille, jotka on ensiverotettu lain 5/2009 voimaantulon jälkeen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha perustuu autoverolakiin (1482/1994).

Autoveroa palautetaan se määrä, joka ajoneuvon arvossa on jäljellä vientiajankohtana. Vientipalautusta ei voida maksaa enempää kuin ajoneuvosta on maksettu autoveroa. Palautuksen edellytyksenä on myös, että ajoneuvon ensimmäisestä käyttöönotosta on kulunut enintään 10 vuotta ja että ajoneuvo on käyttökelpoinen.

2014 talousarvio	3 000 000
2013 talousarvio	3 000 000
2012 tilinpäätös	877 778

20. Palvelut valtioyhteisölle

Selvitysosa: Valtiovarainministeriön hallinnonalan keskitetysti koko valtioyhteisölle tuottamia palveluja ovat mm. valtion rahoituksen hankinta, valtion myöntämien lainojen hoito, valtion eläkejärjestelmä, valtion yhteiset IT-palvelut, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, valtiovarain controller -toiminnon palvelut sekä toimitilapalvelut. Valtion yhteisiä toimintoja ja palveluja kehitetään tavoitteena yhtenäisesti toimiva, osaamista yhdistävä valtiokonserni, joka tuottaa lisäarvoa ja mittakaavaetuja.

Valtiokonttorin tehtävänä on toimia valtionhallinnon sisäisten palveluiden kehittäjänä ja tuottajana. Valtiokonttori mahdollistaa toiminnallaan toimintamenosäästöjen toteutumista ja tuottavuuden kasvua valtion virastoissa ja laitoksissa sujuvilla ja tehokkailla sisäisillä palveluilla sekä osallistumalla aktiivisesti näiden palveluiden ja prosessien kehittämiseen. Palveluiden ja prosessien kehittäminen tapahtuu yhteistyössä Palkeiden, valtiovarainministeriön ja asiakkaiden kanssa.

Valtiokonttorin hoidossa olevia valtion sisäisiä palveluita ovat:
— valtion rahoitustoiminnot
— valtion keskuskirjanpidon hoito sekä laskentatoimen ja maksuliikkeen ohjaus
— valtionhallintotasoisen talous- ja henkilöstötiedon tuottaminen ja raportointi
— valtionhallintotasoiset talous- ja henkilöstöhallinnon prosessit ja tietojärjestelmät
— valtion yhteiset ja ministeriöille tuotettavat IT-palvelut
— valtion virastojen ja laitosten lakisääteistä vahinkovakuuttamista vastaava vahinkoturva samoin kuin niihin liittyvät työnantajapalvelut
— valtion henkilöstön työkykyä ylläpitävän toiminnan tuki
— valtion henkilöstön liikkuvuutta ja uudelleensijoittumista tukevat palvelut
— valtionperinnöt.

Valtiokonttorin toisena keskeisenä toiminta-alueena on tuottaa palveluita yksityisille kansalaisille ja yrityksille.

Tällaisia palveluita ovat:
— sotilasvammakorvaukset
— rikosvahinkokorvaukset ja korvaukset syyttömästi vangituille sekä vahingonkorvaukset eräille erityisryhmille ym. korvaukset
— tietopalvelut kansalaisille (Suomi.fi ja Netra)
— tietojärjestelmäpalvelut kansalaisten käyttöön (asiointitili, Lomake.fi ja Vetuma)
— maksuvapautuspäätökset.

Valtiovarain controller -toiminto on valtioneuvoston yhteinen tulos- ja valtiovarainvalvoja. Toiminto palvelee valtioneuvostoa sekä ministeriöiden johtoa ylimmän johdon neuvonantajana, hallinnon ohjaajana ja toiminnallisesti riippumattomana valvontaviranomaisena valtion talouden ja toiminnan ohjaus- ja raportointijärjestelmien laadun varmistamisessa ja kehittämisessä sekä tilivelvollisuuden varmistamisessa.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet tuottaa talous- ja henkilöstöhallinnon palveluja kaikille valtionhallinnon virastoille ja laitoksille. Rahoitus muodostuu asiakaslaskutuksesta, joka perustuu omakustannushintaiseen palvelujen hinnoitteluun. Omakustannushinta sisältää palvelujen tuottamisesta ja kehittämisestä aiheutuneet kustannukset. Omakustannushintaan ei sisälly varautumista liiketoimintariskeihin, jotka valtion sisäisessä liiketoiminnassa voivat liittyä mm. tietojärjestelmien toimintahäiriöihin tai yleisen kustannustason ennakoimattomaan nousuun, jonka vaikutus voidaan viedä hintoihin vasta viiveellä. Kiekutoimintamallin ja siihen liittyvän tietojärjestelmän käyttöönottovaiheessa aiheutuu päällekkäisiä tietojärjestelmäkustannuksia, jotka on huomioitu bruttomenoissa ja -tuloissa. Kieku-toimintamallin käyttöönottoon liittyvä työ (esim. konversiot) edellyttää tilapäisen lisätyöpanoksen vuosittain, joka rahoitetaan momenteilta 28.20.07 ja 28.20.08 sekä momentilta 28.70.02. Bruttomenoissa, -tuloissa tai htv-määrissä ei ole huomioitu muutoksia, jotka aiheutuvat mahdollisista Kiekun toimintamallin muutoksista tai tuotantoon tulevista uusista palveluista.

Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelukeskukseen kootaan valtionhallinnon toimialariippumattomat ICT-tehtävät vaiheittain vuosien 2014—2016 aikana. Palvelukeskus vastaa valtion toimialariippumattomien ICT-palveluiden tuottamisesta yhdistämällä palvelukeskuksen omaa palvelutuotantoa ja markkinoilta hankittuja palveluita asiakkaille toimitettaviksi palveluiksi. Palvelukeskus vastaa palvelutuotannon järjestämiseen liittyvästä kehittämisestä, hankinnasta, toteutuksesta, ylläpidosta ja tuotannosta. Valtiokonttorin yhteydessä toimivan Valtion IT-palvelukeskuksen tehtävät siirtyvät pääosin uuteen palvelukeskukseen.

Senaatti-kiinteistöt on valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimiva liikelaitos, joka huolehtii valtion kiinteistövarallisuuden hallinnasta, kehittämisestä ja toimitilojen vuokraamisesta

pääosin valtioyhteisöön kuuluville yksiköille. Valtionhallinnolle yhteisiä toimitila- ja asiantuntijapalveluja tarjoavaa Senaatti-kiinteistöt -liikelaitosta ohjataan siten, että virastojen ja laitosten tilat tukevat toimintaa kustannustehokkaasti, valtion kokonaisetu ja toiminnan yhteiskuntavastuullisuus varmistetaan sekä virastojen ja laitosten saatavana on tilakysymyksiin liittyviä asiantuntijapalveluita rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten tueksi.

Valtion kiinteistöhallinnan kokoamista ja tehostamista jatketaan samoin kuin virastojen ja laitosten työympäristöjen parantamista valtion toimitilastrategian mukaisesti. Valtion tilankäyttöä ja toimitiloihin liittyvää energiankulutusta voidaan seurata ja ohjata tehokkaammin, kun yhteisen tietojärjestelmän tietopohja täydentyy. Tavoitteena on toimitila- ja energiatehokkuuden paraneminen.

Valtionhallinnon hankintatoimen tuottavuutta lisätään nostamalla yhteishankintojen käyttöastetta ja laajentamalla yhteishankintojen käyttöalaa. Valtiovarainministeriö tukee valtion hankintatoimen kehittämistä valtion hankintastrategian mukaisesti.

Valtion yhteishankintayksikkö **Hansel Oy:n** tehtävänä on koota valtionhallinnon hankintavolyymejä, kilpailuttaa tavaroiden ja palveluiden puitesopimuksia, tuottaa virastoille ja laitoksille hankintoihin liittyviä maksullisia asiantuntijapalveluita sekä tukea omalta osaltaan valtion hankintastrategian toimeenpanoa.

Yhtiön tavoitteena on toiminnallaan edistää avointa kilpailua, laadukkaiden hankintojen tekemistä ja valtion yhteistä etua sekä tukea asiantuntemuksellaan virastojen ja laitosten hankintaprojekteja sekä aikaansaada valtionhallinnolle kustannussäästöjä. Hansel Oy:n toimintaa kehitetään siten, että nykyistä palvelumaksutasoa (keskimäärin 1,21 % vuonna 2012) voidaan keskipitkällä aikavälillä hieman vielä laskea päästen edelleen vähintään nollatulokseen ja säilyttäen asiakastyytyväisyys ja palvelujen laatutaso hyvinä. Tavoitteena on saada Hansel Oy:n puitejärjestelyt mukaan valtion sähköiseen tilaustenhallintajärjestelmään.

HAUS kehittämiskeskus Oy on valtion omistama julkisen hallinnon ja palvelutoimintojen kouluttaja, kehittäjä ja valmentaja. HAUSin toimintaa sekä palvelusisältöä ja -valikoimaa kehitetään siten, että virastot ja laitokset voivat jatkossa hyödyntää palveluja laajemmin mm. sisäisen koulutuksensa korvaajana.

Valtiovarainministeriö asettaa valtioyhteisön palveluille seuraavat alustavat vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2014:

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet
Valtion rahoitustoiminta	
Valtion rahoitustoimet hoidetaan kustannustehokkaasti pitäen riskit hyväksyttävällä tasolla.	Valtiokonttori toteuttaa velanhoidossa ja maksuvalmiuden ylläpitämisessä tarvittavat rahoitusoperaatiot valtiovarainministeriön asettamien tavoitteiden mukaisesti. Valtiokonttori kehittää valtion velan hallintamalleja suuntaan, joka luo toimeksiantajille taloudellista lisäarvoa ja kustannustehokkuutta. Valtiokonttori hoitaa luotonmyöntäjävirastojen päätösten pohjalta luottojen elinkaaren aikaisen hallinnoinnin. Valtiokonttori panostaa ennakoivaan ja kokonaisvaltaiseen riskienhallintaan.Valtiokonttori toteuttaa luottojen hallinnoinnin digitalisoinnin.

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet
Talousjohtamisen tukeminen, yhteinen talous-hallinto ja sen kehittäminen	
Valtion hyvä taloudenhallinta muodostaa läpinäkyvän, hyvän hallinnon periaatteita noudattavan ja tuottavasti toimivan kokonaisuuden, joka tukee virastojen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden parantamista.	Valtiokonttori ohjaa ja kehittää valtion talous-hallintoa siten, että virastot ja laitokset voivat keskittyä oman toimintansa ja taloutensa suunnitteluun, ohjaukseen ja seurantaan ja saavat tarvitsemansa talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut niiden tuottamiseen tarkoitetulta palvelukeskukselta. Valtiokonttori kehittää valtion talous- ja henkilöstö-hallinnon yhteistä toimintamallia, kuten palvelu-keskuksen käyttöä, yhtenäisiä menetelmiä, prosesseja ja tietorakenteita sekä yhteisiä tieto-järjestelmiä ja seuraa valtion talous- ja henkilöstö-hallinnon tuottavuuskehitystä. Valtiokonttori huolehtii siitä, että Kieku-toiminta-malli otetaan käyttöön kaikilla hallinnonaloilla siitä tehtyjen päätösten ja aikataulujen mukaan. Valtiokonttori hoitaa luotettavasti ja tehokkaasti valtion vastuulla olevia vahingonkorvausasioita. Valtion vahingonkorvausasioiden hallinnointi on järjestetty tehokkaasti ja laadukkaasti.
Henkilöstöjohtamisen tukeminen, yhteinen henkilöstöhallinto ja sen kehittäminen	
Valtion yhtenäinen ja hyvä henkilöstöjohtaminen, hallinnonalarajat ylittävä henkilöstön liikkuvuus sekä yhteiset henkilöstöhallinnon prosessit ja niitä tukevat tietojärjestelmät mahdollistavat valtion-hallinnon tuloksellisuuden ja työurien pidentymisen sekä hyvän työelämän laadun.	Valtiokonttori tukee ja kehittää toimintatapoja, työ-välineitä sekä henkilöstötietoa johtamisen, esimies-työn ja muutostilanteiden tukemiseksi sekä niiden laadun ja tuloksellisuuden kehittämiseksi. Valtiokonttori kehittää sisäisen liikkuvuuden yhtenäisiä työvälineitä ja ohjauskeinoja, ja tukee niiden käyttöönottoja sekä aktivoi hallinnonalojen välisiä yhteyksiä. Valtiokonttori tukee sisäisen liikkuvuuden toimintatapojen kehittämistä muutosten läpiviennissä ja strategioiden toteuttamisessa. Valtiokonttori kehittää työurien pidentymistä ja työkyvyn säilyttämistä edistäviä toimintamalleja. Valtiokonttori tukee työhyvinvoinnin, työsuojelun ja työterveyshuollon toimintojen hyödyntämistä kokonaisvaltaisesti valtion työelämän kehittämis-toiminnoissa.

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet
Kansalaispalvelut	
Kansalaisille tuotetaan oikeudenmukainen, tasapuolinen ja saavutettavissa oleva peruspalvelu.	Valtiokonttori tuottaa kansalaisille Valtiokonttorin vastuulle kuuluvat kansalaisten korvaus- ja etuuspalvelut laadukkaasti ja tehokkaasti. Valtiokonttori vakiinnuttaa julkisen hallinnon yleisneuvontapalvelun toiminnan. Valtiokonttori ylläpitää ja kehittää Suomi.fi -kansalaisportaalia julkishallinnon yhteisenä sähköisen asioinnin portaalina.
Yhteiset ICT-palvelut	
Valtionhallinnossa on toimivat rakenteet, työnjako, tavoitteet ja strateginen suunnitelma yhteisten ICT-palvelujenkehittämiselle, tuottamiselle sekä eri tasojen ohjaukselle.	Valtiokonttori seuraa ja kehittää asiakkaiden saamaa palvelua. Valtiokonttori toteuttaa valtion yhteisten strategisten järjestelmien käyttöönotot virastoissa ja laitoksissa sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan. Valtiokonttori osallistuu ICT-säästöjen toteuttamiseen.
Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluja tuotetaan valtionhallinnolle asiantuntevasti ja kustannustehokkaasti.	Kehitetään palveluja ja laajennetaan palveluvalikoimaa pilotoimalla uusia palveluja yhteistyössä asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa. Monikanavaisen asiakaspalvelumallin kehittämistä jatketaan. Henkilöstön osaamista syvennetään varsinkin asiakastuntemuksessa ja yhtenäisten Kieku-prosessien osaamisessa.
Yhteistyötä tiivistetään muiden valtionhallinnon toimijoiden kanssa talous- ja henkilöstöhallinnon prosessien yhtenäistämiseksi ja parantamiseksi.	Kieku-järjestelmän käyttöönottoja ja yhtenäisten prosessien kehittämistä jatketaan. Varmistetaan yhtenäisen Kiekun toimintamallin käyttöönotto tuotannossa. Edistetään taloushallinto 2020 -hankkeen linjausten mukaista kehittämistä. Tehokasta palvelutuotantoa tukevan palveluverkkorakenteen toimeenpano käynnistetään. Organisoidaan Palkeiden ICT-toiminnot omaksi tulosalueeksi. M2-järjestelmän omistajuuden siirto toteutetaan Palkeisiin.

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet
Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelukeskus tuottaa valtionhallinnon toimialariippumattomat ICT-palvelut. ICT-palvelut ovat kilpailukykyisiä, laadukkaita, ekologisia, tietoturvallisia ja asiakastarpeet täyttäviä. Laadukkaiden, toimintavarmojen ja yhdenmukaisten infrastruktuuripalveluiden avulla palvelukeskuksen asiakkaat kykenevät tuottamaan laadukkaat ja toimintavarmat palvelut kansalaisille ja yhteisöille. Virastojen ja laitosten tietohallintojohto voi keskittyä ydintoimintojen tietojärjestelmien kehittämiseen. Palvelukeskuksen toiminnassa tavoitellaan toimialariippumattomien ICT-palvelujen tuottamisen säästöjä.	Palvelujen tuottamisessa huomioidaan erityisesti valtionhallinnon turvallisuuden ja varautumisen erityistarpeet. Infrastruktuuripalvelut yhdenmukaistetaan vaiheittain, jolloin mahdollistetaan yhteentoimivat ratkaisut valtion eri virastojen ja laitosten välillä ja mahdollistetaan valtionhallinnon organisatoriset muutokset. Palvelukeskus tarjoaa hyvät kehittymis- ja uramahdollisuudet valtion ICT-palveluita tuottaville henkilöille.

01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) *Selvitysosa:*

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 30 550 000 euroa.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Vaikuttavuus			
Velanhallinnan tulos	>0	>0	>0
Eläköitymisiän odote[1)]	62 v 1 kk	62 v 4 kk	62 v 6kk
Työkykyodote[1)], %	79	78	78
Tuotokset ja laadunhallinta			
Asiakastyytyväisyyden painottamattomien yleisarvosanojen keskiarvo, asteikko 4—10	7,95	7,5	7,5
Tapaturmakorvausten käsittelyaika 80 %:ssa päätöksistä, pv	34	24	18
Elinkoron oikaisujen käsittelyaika, kk	1,8	1,8	1,5[2)]
Rikosvahinkokorvausten käsittelyaika, kk	6,4	6	6[3)]
Suomi.fi käyttömäärän seuranta, käyntejä/kk	210 653	205 000	215 000
Toiminnallinen tehokkuus			
Sähköisen talous- ja henkilöstöhallinnon levinneisyysaste, %	90	90	90
Kiekun levinneisyysaste, htv käyttöönottaneissa kirjanpitoyksiköissä	1 300	14 000	35 000
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Toimintamenomomentin henkilötyövuodet, htv	337	347	[4)]

[1)] Tavoite on vuoden odote, esim. vuoden 2012 tavoite on vuoden 2011 odotteen arvo.

[2)] Ei ole saatavilla vertailukelpoista tietoa.

[3)] Oikeusministeriön kanssa tavoitteeksi sovittu 2013—2014 6 kk ja 2015 5 kk.

[4)] Henkilötyövuosien määrä riippuu valtiovarainministeriön kanssa sovittavista sopeutustoimista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Valtiokonttorin tehtävien väheneminen siten kuin siitä valtiovarainministeriön kanssa sovitaan sekä Rondo-palvelutehtävien siirto Valtion IT-palvelukeskukselta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	41 047	36 780	43 998
Bruttotulot	12 002	8 857	13 448
Nettomenot	29 045	27 923	30 550
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 460		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 570		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	8 583	5 146	5 090
— muut tuotot	3 406	3 711	8 358
Tuotot yhteensä	11 989	8 857	13 448
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	9 061	5 368	9 459
— osuus yhteiskustannuksista	8 907	4 419	5 644
Kustannukset yhteensä	17 968	9 787	15 103
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-5 979	-930	-1 655
Kustannusvastaavuus, %	67	91	89

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelman vertailuvuodella 2012 on mukana eläkkeiden hoitokululla katettava toiminta, jota vuonna 2013 ei Valtiokonttorissa enää ole toiminnan siirryttyä Kevalle 1.1.2013.

(Maksullisen toiminnan välittömät henkilötyövuodet ovat Valtiokonttorin osalta noin 42 vuonna 2014, minkä lisäksi maksulliselle toiminnalle kohdistuu myös välillisiä henkilötyövuosia.)

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot, muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	17 313	27 947	20 443
Hankkeiden kokonaiskustannukset	17 313	27 947	20 443
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	0	0	0
Omarahoitusosuus, %	0	0	0

Laskelma sisältää erillisrahoituksella rahoitettavia taseen aktivoitavia eriä vuonna 2012 7,0 milj. euroa ja vuonna 2014 6,7 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toiminnan sopeuttaminen (siirto momentilta 28.01.21)	1 000
Välttämättömän toiminnan rahoitus	4 000
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-91
Palkkausten tarkistukset	123
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-87
Tasomuutos	-2 318
Yhteensä	2 627

2014 talousarvio	30 550 000
2013 I lisätalousarvio	2 900 000
2013 talousarvio	27 923 000
2012 tilinpäätös	26 155 000

03. Valtiovarain controller -toiminnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 089 000 euroa.

Selvitysosa: Valtiovarain controller -toiminnon toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteena on varmistaa, että hallituksen vuosikertomus antaa oikeat ja riittävät tiedot valtion tuloksellisuudesta. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa vahvistetaan osana tulosohjausja tilivelvollisuusprosessia. Valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä oleva tarkastusviranomainen tuottaa vastuullaan olevien järjestelmä- ja hanketarkastusten perusteella EU:n komissiolle raportin rakennerahastojen hallinto- ja valvontajärjestelmien toimivuudesta sekä laatii yhteisön varainhoitoasetuksen mukaisen vuotuisen yhteenvedon rakennerahastojen saatavilla olevista tarkastuksista ja ilmoituksista.

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilöstömäärä, htv	10	10	10

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-3
Palkkausten tarkistukset	3
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-2
Yhteensä	-2

2014 talousarvio	1 089 000
2013 talousarvio	1 091 000
2012 tilinpäätös	1 079 000

06. Valtion IT-palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 454 000 euroa.

Selvitysosa: Valtion IT-palvelukeskuksen tuottamat palvelut ovat maksullisia lukuun ottamatta tietoyhteiskuntakehityksen ja sähköisen asioinnin vauhdittamiseksi tarjottavia sähköisen asioinnin palveluja, jotka rahoitetaan ensisijaisesti tälle momentille osoitetusta määrärahasta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon sähköisen asioinnin laajentuminen erityisesti kuntasektorilla.

Maksullisten palvelujen hinnoittelu perustuu kokonaiskustannusten mukaiseen omakustannushintaan, joka sisältää palvelujen tuottamisesta ja pienkehittämisestä aiheutuvat kustannukset. Omakustannushintaan ei sisälly varautumista liiketoimintariskeihin kuten ennakoimattomiin tietojärjestelmiin kohdistuviin menoihin. Hinnoittelussa ei ole varauduttu myöskään järjestelmien elinkaaren mukaisiin korvausinvestointeihin.

Valtionhallinnon yhteisten IT-palvelujen kehittämiseen liittyvät investointimenot on budjetoitu momenteille 28.70.01 ja 02.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Asiakastyytyväisyyden painottamattomien yleisarvosanojen keskiarvo, asteikko 1—5	2,5	2,8	3
VETUMA-tapahtumamäärät, tapahtumia/v	1 225 000	6 500 000	30 000 000
Toiminnallinen tehokkuus			
Valtion IT-palvelukeskuksen kriittisten palvelinympäristöjen käytettävyys, % kokonaisajasta	99,98	99,5	99,5
Valtion IT-palvelukeskuksen tietoliikenneverkon kriittisten aktiivilaitteiden käytettävyys, % kokonaisajasta	99,99	99,95	99,95
VyVi palvelinympäristön käytettävyys, % kokonaisajasta	99,95	99,9	99,9
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Toimintamenomomentin henkilötyövuodet, htv	95	87	89
Muut tavoitteet esitetty Valtiokonttorin toimintamenomomentin 28.20.01 selvitysosassa			

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon sähköisen asioinnin laajentuminen erityisesti kuntasektorilla, jo toteutettu Suomi.fi-palvelun siirto momentille 28.20.01. Vuoden 2014 alusta lukien toteutetaan Rondo-järjestelmän omistajuuden ja palvelutehtävien siirto Valtiokonttorille sekä M2-järjestelmän omistajuuden ja palvelutehtävien siirto Palkeisiin.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	29 284	28 326	24 386
Bruttotulot	24 839	26 362	21 932
Nettomenot	4 445	1 964	2 454
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 103		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 117		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	23 792	25 862	24 119
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	19 478	22 108	21 016
— osuus yhteiskustannuksista	5 300	5 490	4 624
Kustannukset yhteensä	24 778	27 598	25 640
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-986	-1 736	-1 521
Kustannusvastaavuus, %	96	94	94

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot, muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	5 295	7 910	5 935
Hankkeiden kokonaiskustannukset	4 571	7 910	5 935
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	724	0	0
Omarahoitus, %	16	0	0

Laskelma sisältää erillisrahoituksella rahoitettavia taseeseen aktivoitavia eriä vuonna 2012 2,4 milj. euroa vuonna 2013 0,8 milj. euroa ja vuonna 2014 0,6 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-6
Tasomuutos	496
Yhteensä	490

2014 talousarvio	2 454 000	*07. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 3 v)
2013 talousarvio	1 964 000	
2012 tilinpäätös	4 459 000	

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 000 000 euroa.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Ostolaskut, kpl	1 570 381	1 547 000	1 552 000
Myyntilaskut (kaikki), kpl	253 951	313 000	379 000
Palkkalaskelmat, kpl	1 269 162	1 249 000	1 298 900
Palvelusuhteen hallinta (alkaneet ja päättyneet palvelujaksot), kpl	70 842	72 200	44 100
Asiakastyytyväisyys	3,65	3,9	3,75
Toiminnallinen tehokkuus			
Ostolaskut, kpl/htv	11 926	12 100	12 500
Myyntilaskut (kaikki), kpl/htv	10 625	13 600	13 800
Palkkalaskelmat, kpl/htv	8 445	9 300	8 500
Palvelussuhteen hallinta, kpl/htv	1 200	1 110	1 200
Kokonaistuottavuusindeksi	104,76	105,65	104,92
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet			
Perustoiminta	722	800	731
Kiekun lisätarve	2	10	10
Sairauspoissaolot, pv/htv	10,2	<10	<10
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,21	3,3	3,4

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	51 207	57 561	56 881
Bruttotulot	51 542	55 561	54 881
Nettomenot	-335	2 000	2 000
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	-		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	-		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	51 542	53 590	54 881
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	52 176	53 590	56 875
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-634	0	-1 994
Kustannusvastaavuus, %	99	100	96

2014 talousarvio	2 000 000
2013 talousarvio	2 000 000
2012 tilinpäätös	-335 150

08. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 598 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kieku-tietojärjestelmän käyttöönotosta palvelukeskukselle aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus ja Valtiokonttori toteuttavat monistettavan Kieku-tietojärjestelmän käyttöönottopalvelun. Projektiin tarvittavat resurssit joudutaan osittain hankkimaan ostopalveluina.

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilötyövuodet	12	20	20

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	650	800	598
Bruttotulot	0	0	0
Nettomenot	650	800	598
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 142		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 492		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-200
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-2
Yhteensä	-202

2014 talousarvio	598 000
2013 talousarvio	800 000
2012 tilinpäätös	1 000 000

09. Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniikkapalvelujen järjestämisestä.

Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelukeskuksen on tarkoitus aloittaa toimintansa 1.1.2014. Uuteen lailla perustettavaan virastoon kootaan valtionhallinnon toimialariippumattomat ICT-tehtävät. Siirtoja toteutetaan arviolta 80 virastosta ja laitoksesta vuosina 2014—2016. Määrärahaa käytetään palvelukeskuksen toiminnan käynnistämiseen ja palvelutuotannon edellytysten luomiseen ennen siirtymistä asiakasrahoitteiseen palvelutuotantoon. Virastoista ja laitoksista tehtävien siirtojen tarkoittamat talousarviomuutokset tehdään kustannusneutraalisti myöhemmässä vaiheessa.

Virastoon on tarkoitus siirtää vuoden 2014 loppuun mennessä noin 630 henkilötyövuotta ja vuoden 2015 loppuun mennessä sen henkilötyövuosimäärän arvioidaan olevan noin 1 300. Viraston toiminnan tuottojen arvioidaan nousevan noin 267 milj. euroon vuonna 2015 kulujen ollessa noin 265 milj. euroa.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2014 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta	
Asiakastyytyväisyys asteikolla 1—5	4
Toiminnallinen tehokkuus ja palvelukyky	
Työasemapalvelut	Hinta kilpailukykyinen alan vertailuhintaan
Käyttöpalvelut	Hinta kilpailukykyinen alan vertailuhintaan

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2014 tavoite
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen	
Sairauspoissaolot, pv/htv	8
Työtyytyväisyys (asteikolla 1—5)	3,5
Henkilötyövuodet vuoden 2014 lopussa	630

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2014 esitys
Bruttomenot	129 400
Bruttotulot	126 400
Nettomenot	3 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimialariippumattomien ICT-tehtävien palvelukeskus	3 000
Yhteensä	3 000

2014 talousarvio 3 000 000

10. Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelukeskuksen investointimenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelukeskuksen investointimenoihin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelutuotannon ja palveluiden kehittämiseen.

Uuteen virastoon koottaviin tehtäviin liittyvät investointimenot on pääosin tarkoitus kattaa tekemällä siirtoja hallinnonalojen virastojen ja laitosten vastaavaan tarkoitukseen olevista määrärahoista. Siirtojen tarkoittamat talousarviomuutokset tehdään myöhemmässä vaiheessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ICT-laitteet (investointimenot)	500
ICT-lisenssit (investointimenot)	500
Yhteensä	1 000

2014 talousarvio 1 000 000

88. Senaatti-kiinteistöt

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Senaatti-kiinteistöt on valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaan Senaatti-kiinteistöjen tehtävänä on tuottaa tilapalveluja ja niihin välittömästi liittyviä muita palveluja valtion virastoille ja laitoksille, valtion talousarvion ulkopuolisille rahastoille ja muille valtion liikelaitoksille samoin kuin eduskunnalle sekä sen alaisuudessa, valvonnassa ja yhteydessä toimiville yksiköille sekä huolehtia hallinnassaan olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta. Liikelaitos voi tuottaa palveluja myös sellaisille yhteisöille, joiden toiminta rahoitetaan pääosin valtion talousarvioon otetuilla määrärahoilla.

2. Investoinnit

Senaatti-kiinteistöjen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2014 enintään 270 milj. euroa. Lisäksi Senaatti-kiinteistöt saa tehdä sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 220 milj. euroa. Investoinnit painottuvat rakennuskannan arvoa säilyttäviin ja sen toimintakelpoisuutta parantaviin peruskorjausinvestointeihin. Investointikehys ei sisällä maankäyttömaksuja eikä varainsiirtoveroja.

Senaatti-kiinteistöt saa antaa vastavakuutta vaatimatta omavelkaisia takauksia tytäryhtiöiden lainoista yhteensä enintään 50 milj. euron arvosta.

3. Lainanotto

Senaatti-kiinteistöt oikeutetaan ottamaan vuoden 2014 aikana toimintansa rahoittamiseksi valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua lainaa nettomääräisesti enintään 50 milj. euroa.

4. Valtuudet

Valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjä jatketaan vuonna 2014 siten, että Museoviraston hallinnassa olevaa kiinteistövarallisuutta siirretään Senaatti-kiinteistöjen hallintaan 1.1.2014 alkaen. Siirrettävän kiinteistövarallisuuden käypä siirtoarvo on yhteensä noin 96 milj. euroa ja se koostuu yhteensä noin 245 rakennuksesta tai rakennelmasta sekä noin 369 hehtaarin suuruisista maa-alueista. Siirrettävä omaisuus merkitään Senaatti-kiinteistöjen taseeseen lainaehdoin annetuksi velkapääomaksi. Valtioneuvosto valtuutetaan päättämään tarkemmin siirrettävästä valtion omaisuudesta.

Selvitysosa: Senaatti-kiinteistöjen arvoperusta on yhteiskuntavastuullinen toiminta osana valtioyhteisöä. Tehtävänä on tarjota tilapalveluja, jotka ovat taloudelliselta, sosiaaliselta ja ympäristön näkökulmasta vastuullisesti tuotettuja ja hinnoiteltuja.

Senaatti-kiinteistöjen tehtävänä on toimia valtioyhteisön sisäisenä työympäristö- ja toimitila-asiantuntijana. Tavoitteena on tarjota entistä asiakaskeskeisempiä työympäristöihin liittyviä asiantuntijapalveluita sekä muita toimitiloihin läheisesti liittyviä palveluja. Toiminnan keskeisiä painopistealueita ovat valtion työympäristö- ja toimitila-asiantuntijan roolin haltuunotto, kestävän kehityksen haasteisiin vastaaminen ja sisäisen tehokkuuden parantaminen. Työympäristö- ja toimitila-asiantuntijana toimiminen konkretisoituu asiakaskumppanuutena, jossa yhteistyössä kehitetään toiminnalle soveltuvia työympäristöjä sekä asiakkaille mittakaavaetuina mm. toimitilahankintamenojen säästöinä. Toimitilojen tehokkaaseen johtamiseen ja kehittämiseen tarvitaan kattavaa ja yhtenäistä tietoa tiloista, niiden määrästä, kustannuksista ja energiankulutuksesta. Tätä tarkoitusta varten Senaatti-kiinteistöt on rakentanut koko valtionhallinnon käyttöön tilahallinnan tietopalvelun.

Valtion sisäisen kiinteistöhallinnon kehittämiseksi ja tehostamiseksi Museoviraston omistajahallinnassa olevaa valtion kiinteistövarallisuutta on tarkoitus keskittää Senaatti-kiinteistöille ja Metsähallitukselle. Senaatti-kiinteistöt takaisinvuokraa Museovirastolle sen toimintaansa tarvitsemat kiinteistökohteet. Vuokraukseen liittyviä määrärahoja koskevat esitykset ovat momentilla 29.80.20. Järjestely on osa valtion kiinteistöstrategian mukaista tavoitetta mahdollisimman laajasta keskitetystä kiinteistöhallinnosta ja sitä on valmisteltu yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Senaatti-kiinteistöt muodostaa liikelaitoskonsernin, johon kuuluu 26 tytäryhtiönä toimivaa kiinteistöosakeyhtiötä.

Valtiovarainministeriö on huomioon ottaen palvelu- ja muut toimintatavoitteet asettanut alustavasti Senaatti-kiinteistöjen vuokraustoiminnan tulostavoitteeksi 98 milj. euroa vuodelle 2014.

Vuonna 2014 Senaatti-kiinteistöt tulouttaa valtion talousarvioon yhteensä 206 milj. euroa takausmaksuina, lainan korkoina ja lyhennyksinä sekä vuoden 2013 voiton tuloutuksena. Vuoden 2014 rahoitussuunnitelmassa valtion lainojen korkojen ja lainanlyhennysten osuudeksi on arvioitu 99 milj. euroa ja voiton tuloutukseksi 100 milj. euroa ja takausmaksujen suuruudeksi 7 milj. euroa. Lähinnä investointien rahoittamiseen tarvittavan lainanoton määrä on nettomääräisesti enintään 50 milj. euroa ja bruttomääräisesti enintään 340 milj. euroa.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodelle 2014 (milj. euroa)

Rakennuskannan arvoa ja käyttökelpoisuutta parantavat korjausinvestoinnit	190
Uudisrakennusinvestoinnit	80
Yhteensä	270

Tunnuslukutaulukko (sis. myyntivoitot ja -tappiot)

	2012 toteutuma liikelaitos	konserni	2013 ennakoitu liikelaitos	konserni	2014 arvio liikelaitos	konserni
Liikevaihto, milj. €	620	628	608	616	631	637
Vuokrakate, milj. €	351		323		341	
— % vuokraustoiminnan liikevaihdosta	62,7		57,9		57,9	
Liikevoitto, milj. €	186	185	185	184	189	189
— % liikevaihdosta	30,1	29,5	30,4	29,9	30,0	29,7
Tilikauden tulos, milj. €	134	141	128	135	128	136
— % liikevaihdosta	21,7	22,5	21,1	21,9	20,3	21,4
— % peruspääomasta	20,0	21,0	19,1	20,1	19,0	20,2
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. €	130		120		100	
Nettotuotto, %	8,6		7,9		8,0	
Sijoitetun pääoman tuotto, % koko toiminnasta	4,3	4,4	4,1	4,3	4,1	4,2
Sijoitetun pääoman tuotto, % vuokraustoiminnasta	3,2		3,5		3,6	
Oman pääoman tuotto, %	4,5	4,7	4,2	4,4	4,2	4,4
Omavaraisuusaste, %	65,3	64,3	65,2	64,2	63,3	62,3
Taseen loppusumma, milj. €	4 640	4 692	4 728	4 778	4 848	4 898
Investoinnit, milj. €	196,0	196,0	270,0	270,0	270,0	270,0
Investoinnit % liikevaihdosta	31,6	31,2	44,4	43,8	42,8	42,4
Henkilöstömäärä	251	253	263	265	266	268

Liikelaitosta koskevat tulomomentit (milj. euroa)

	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 arvio
Tuloutus tulomomenteille			
12.28.99 Takausmaksut	6,0	6,5	7,0
13.01.04 Korot	24,6	21,6	21,0
13.05.01 Voiton tuloutus	130,0	120,0	100,0
15.01.02 Lainat	110,1	71,9	78,0
Yhteensä	270,7	220,0	206,0

2014 talousarvio —
2013 I lisätalousarvio —
2013 talousarvio —
2012 tilinpäätös —

30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto

Selvitysosa: Valtion tilastotoimen tehtävänä on vastata yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laatimisesta yleistä käyttöä varten. **Tilastokeskus** on valtion tilastotoimen yleisviranomainen, joka tilastojen laadinnan lisäksi huolehtii kansallisen tilastotoimen kehittämisestä yhteistyössä muiden tilastoja laativien valtion viranomaisten kanssa. Tilastojen uudistamisessa ja kehittämisessä tavoitteena on yhdistää mahdollisimman hyvin kotimaiset tietotarpeet ja kansainväliset velvoitteet. Kansainvälisen ja erityisesti Euroopan tilastojärjestelmän kehittämiseen pyritään vaikuttamaan siten, että tilastoja kehitetään koordinoidusti välttämällä päällekkäistä tilastointia sekä yksinkertaistamalla ja karsimalla olemassa olevia tilastosäädöksiä. Kansainvälisessä tilastoyhteistyössä edistetään suomalaisen tilasto-osaamisen tunnettuutta ja hyviä käytäntöjä.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) Valtion taloudellinen tutkimuskeskus tekee päätöksentekoa palvelevaa soveltavaa taloustieteellistä tutkimusta ja talouspoliittista analyysiä Suomen kansantalouden ja talouspolitiikan päätösten kannalta tärkeistä aiheista.

Väestörekisterikeskus

Väestörekisterikeskuksen (VRK) tehtävänä on mahdollistaa väestötietojärjestelmän tietojen ja Väestörekisterikeskuksen varmennetun sähköisen asioinnin palvelujen käyttö yhteiskunnan toimintojen ja tietohuollon tukena. VRK edistää toiminnallaan yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa ja tietoturvallisuutta sekä hyvän tietojenkäsittely- ja tiedonhallintatavan kehittämistä ja noudattamista. VRK on yhdessä maistraattien kanssa väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjä. VRK ylläpitää ja kehittää väestötietojärjestelmää, sen tietoja ja tietojen laatua sekä varmennettua sähköistä asiointia. VRK tarjoaa väestötietojärjestelmän tietopalveluja ja varmennepalveluja.

Valtiovarainministeriö asettaa tilastotoimelle, valtion taloudelliselle tutkimukselle ja Väestörekisterikeskukselle seuraavat vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2014:

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet vuodelle 2014
Varmistetaan tilastojen ja tietoaineistojen korkea laatu ja luotettavuus.	Internet-tiedonkeruuta lisätään ja kehitetään sekä yritys- että henkilötiedonkeruissa. Tilastojulkistusten virheettömyyden parantamiseksi uusitaan toimintatapoja. Aloitetaan Euroopan tilastojärjestelmän mukaisen laaturaportoinnin kehittäminen.
Yhteiskunnallisen päätöksenteon, tutkimuksen ja kansalaisten tiedonsaannin edellykset paranevat.	Kuntatilastoinnin kehittämishanke jatkuu. Ympäristötilinpitoa ja hyvinvoinnin tilastointia kehitetään kansainvälisen kehityksen tahdissa.
Tilastojen ja tietoaineistojen ajantasaisuus, kattavuus ja käytettävyys paranevat ja tilastotuotanto pystyy reagoimaan nopeasti muuttuviin tietotarpeisiin.	Avoimen datan määrän lisäämistä jatketaan. Yritysrekisterin kehittämishanke päättyy ja yritystilastojärjestelmä valmistuu. Automatisoitu vastaanottojärjestelmä otetaan käyttöön kaikissa hallinnollisissa aineistoissa.
Tietoaineistojen hyödynnettävyyttä ja saatavuutta edistetään kansallisen tietopolitiikan ja sovittujen kehittämislinjausten mukaisesti.	Tutkijapalveluiden tutkimusaineistojen määrää kasvatetaan ja aineistoihin liittyvien metatietojen laatua parannetaan. Uusien tietopalvelusopimusten määrää lisätään.
VATT:n tutkimus tukee päätöksentekoa, joka vastaa Suomen kansantalouden tärkeimpiin haasteisiin.	VATT tuottaa tieteellistä tutkimusta ja soveltavaa analyysiä julkispalvelujen tuottavuudesta ja tehokkuudesta, julkisyhteisöjen rakenteista, verojen ja tulonsiirtojen vaikutuksesta yritysten ja kotitalouksien käyttäytymiseen ja erityisesti työn tarjontaan, työmarkkinoiden, työvoimapolitiikan ja sosiaalipolitiikan toimivuudesta, ympäristö- ja energiapolitiikan tehokkuudesta ja vaikutuksista kansantalouden rakenteeseen, asuntopolitiikasta, tulonjaosta, koulutuksesta, julkisen talouden kestävyydestä sekä Suomen kansantalouden pitkän aikavälin rakennemuutoksista.
VATT varmistaa tutkimuksen ja soveltavan analyysin laadun käyttämällä akateemista vertais-arviointia sekä sisäistä ohjausta.	VATT pyrkii nostamaan julkaisutoiminnan tuottavuusindeksillä mitattua tuottavuuttaan. Indeksi perustuu tieteellisten artikkeleiden, asiantuntija-artikkeleiden sekä muiden asiantuntijapalveluiden yhteismäärään, jota verrataan laitoksen tutkijatyövuosien kokonaismäärään.
VATT varmistaa tutkimus- ja asiantuntijatiedon välittymisen talouspolitiikan valmisteluun.	VATT tiedottaa tutkimuksistaan ja analyyseistaan kotisivuillaan ja erillisissä tiedotustilaisuuksissa sekä avoimissa tutkimusseminaareissa. VATT julkaisee asiantuntijaraportteja talouspoliittisesti ajankohtaisista aiheista. VATT:n johto ja tutkijat ovat esitelmöitsijöinä käytettävissä valtioneuvoston ministeriöiden tilaisuuksissa. VATT järjestää yhdessä valtiovarainministeriön kanssa yhteisiä seminaareja talouspolitiikkaa tukevista analyyseistä.

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet vuodelle 2014
Väestötietojärjestelmän ja varmennepalvelujen luotettavuus säilyy sekä käytettävyys ja hyödyntäminen lisääntyvät.	VTJ:n laatua varmistetaan edistämällä sähköistä tietojenvaihtoa niin kansalaisilta kuin toisilta viranomaisiltakin. Järjestelmien käytettävyydestä huolehditaan osana jatkuvaa toimintaa. Pidetään erityisesti huolta EU-vaalien äänioikeusrekisterin virheettömästä toteuttamisesta.
Asiakkaat voivat Väestörekisterikeskuksen palvelujen avulla tehostaa ja tukea toimintaansa.	Rakennus- ja kiinteistötietojen kehittämishankkeen toteutus sekä erityisesti pysyvän rakennustunnuksen käyttöönotto. Laajennetaan varmennepalveluja sosiaalisektorille sekä nykyistä laajemmin terveydenhuoltoon ja kuntiin.
Väestökirjanpidon ja sen tietojärjestelmien kehittämisellä edistetään yhteiskunnan perusrekisteritietojen laatua ja kustannustehokasta saatavuutta ottaen erityisesti huomioon tietosuoja- ja tietoturvanäkökohdat.	Ulkomaalaisten rekisteröintiä kehittämällä parannetaan näiden tietojen laatua ja saatavuutta. Valmistaudutaan tietoturvallisuusasetuksen vuonna 2015 voimaan tulevien vaatimusten toimeenpanoon.

01. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 51 311 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) vastikkeettomien jäsenmaksujen maksamiseen

2) EU-jäsenyyteen liittyvien tilastohankkeiden rahoitukseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon

1) maksullisen toiminnan tulot

2) EU:lta ja yhteishankkeista talousarvion ulkopuolisilta tahoilta saatavat tulot.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Julkistusten lukumäärä, kpl	618	619	620
Toimeksiantopalveluiden määrä, kpl (yli 500 €)	817	820	820
Oikea-aikaisten julkistusten osuus, %	97	97	98
Virheettömien julkistusten osuus, %	86	95	96
Tutkijapalveluiden tietopalvelusopimusten määrä, kpl	48	45	60
Toiminnallinen tehokkuus			
Tuottavuuden muutos, %	-1,3	2	2
Kiinteiden kustannusten osuus kokonaiskustannuksista, %	77	75	76
Tilastotietojen tuotantomenot tilastojulkistusta kohti, 1 000 €	90	84	84
Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuus, %	105	100	100
Internet-lomakkeilla tai automaattisella raportoinnilla vastanneiden osuus vastanneista yritystiedonkeruissa, %	79	85	90

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet virasto yhteensä	864	855	843
Sairauspoissaolot, pv/htv	11,3	10,5	10,5
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,48	3,47	3,48

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	60 325	60 607	62 011
Bruttotulot	10 915	10 020	10 700
Nettomenot	49 410	50 587	51 311
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 066		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 856		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	8 443	8 250	8 850
— muut tuotot	427	60	150
Tuotot yhteensä	8 870	8 310	9 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	8 458	8 310	9 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	412	0	0
Kustannusvastaavuus, %	104,9	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Keskimääräisen ALV-kantalaskelman laatiminen (siirto momentilta 28.01.21)	20
Maksutasetilastoinnin siirto Suomen Pankista Tilastokeskukseen (vastaava summa huomioitu mom. 13.04.01 tuloissa)	721
Mikrosimulointimallin kehittäminen (siirto momentilta 28.01.21)	70
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-164

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	250
Raamisopimuksen mukaisten koulutus-rahojen keskittäminen	-136
Tasomuutos	-37
Yhteensä	724

2014 talousarvio	51 311 000
2013 talousarvio	50 587 000
2012 tilinpäätös	49 200 000

02. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 219 000 euroa.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Asiakastyytyväisyys paranee		3,5	
Julkaisujen lukumäärä			
— kansainväliset julkaisut, kpl	23	25	27
— VATT:n omien julkaisusarjojen julkaisut, kpl	23	25	27
— muut kotimaiset julkaisut, kpl	42	46	51
Toiminnallinen tehokkuus			
Kokonaisuustuottavuusindeksin muutos, keskim. +1 %/v (3 vuoden keskiarvona)		1	1
Julkaisutoiminnan tuottavuusindeksin muutos, keskim. +1 %/v (3 vuoden keskiarvona)		1	1
VATT:n osuus yhteistutkimuksen kustannuksista, %	40,7	50	50
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet, htv	55	58	58
Sairauspoissaolot, pv/htv	9	7,5	7
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,3		3,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	5 215	5 413	5 449
Bruttotulot	1 026	1 180	1 230
Nettomenot	4 189	4 233	4 219
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 797		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 815		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-13
Palkkausten tarkistukset	15
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-11
Tasomuutos	-5
Yhteensä	-14

2014 talousarvio	4 219 000
2013 talousarvio	4 233 000
2012 tilinpäätös	4 207 000

03. Väestörekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 9 811 000 euroa.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tietopalvelun tuottavuus, 1 000 €/htv	588	418[1)]	418[1)]
Varmennepalvelun tuottavuus, 1 000 €/htv	396	260[2)]	260[2)]
Tuotokset ja laadunhallinta			
Sähköisen identiteetin oikeellisuus, %	100	100	100
Sovelluskyselyssä luovutetut tietoyksiköt, milj. kpl	10,8	9,8	10
Väestötietojärjestelmän suorakäytön käytettävyys, %	99,95	99,95	99,95
Varmennejärjestelmien käytettävyys, %	100	99,95	99,95
Muuttoilmoitus internetissä, %	61	63	65
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet, virasto yhteensä	109	111	107
— josta harmaan talouden torjunta, htv	4	4	4
— josta Varmennepalveluiden uusi toimintamalli, htv		4	4
Sairauspoissaolot, pv/htv	8,9	8,5	8,5
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,44	3,35	3,4

[1)] Julkishallinnon vakiomuotoinen tietopalvelu muuttunut maksuttomaksi v. 2013.

[2)] Valviralta aiemmin laskutettu varmennepalveluiden käyttöönoton tukiraha siirretään momentilta 33.10.28 VRK:n toiminta-menomomentille v. 2013—2014.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	25 491	23 253	24 001
Bruttotulot	20 129	16 170	14 190
Nettomenot	5 362	7 083	9 811
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 212		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 327		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa) (Tietopalvelu)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	4 761	1 350[1)]	1 350[1)]
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	4 707	1 500	1 500
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	54	-150	-150
Kustannusvastaavuus, %	101	90	90
Liiketaloudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	7 602	7 000	7 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	3 844	3 300	3 300
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	3 758	3 700	3 700
Kustannusvastaavuus, %	198	212	212

[1)] Sisältää vain maksullisen toiminnan. Julkishallinnon vakiomuotoinen tietopalvelu muuttui maksuttomaksi v. 2013.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa) (Varmennepalvelu)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	6 628	4 340[1)]	4 640[1)]
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	6 724	6 340	4 640
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-96	-2 000	-
Kustannusvastaavuus, %	99	68	100
Liiketaloudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	1 040	1 100	1 100
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 166	1 100	1 100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-126	-	-
Kustannusvastaavuus, %	89	100	100

[1)] Valviralta aiemmin laskutettu varmennepalveluiden käyttöönoton tukiraha siirretään momentilta 33.10.28 VRK:n toiminta-menomomentille v. 2013—2014.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Varmennepalvelun rahoittaminen käyttöönottovaiheessa (siirto momentilta 33.10.60)	2 040
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-23
Palkkausten tarkistukset	6
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-4
Tasomuutos	709
Yhteensä	2 728

2014 talousarvio	9 811 000
2013 I lisätalousarvio	2 740 000
2013 talousarvio	7 083 000
2012 tilinpäätös	7 477 000

40. Valtion alue- ja paikallishallinto

Selvitysosa: **Aluehallintovirasto** toteuttaa alueellista yhdenvertaisuutta edistämällä oikeusturvaa, hyvinvointia ja turvallisuutta yhteistyössä muiden tahojen kanssa.

Aluehallintovirastot hoitavat tehtäviä seuraavilla toimi- ja tehtäväaloilla: sosiaali- ja terveydenhuolto, ympäristöterveydenhuolto, koulutus- ja sivistystoimi, kuluttaja- ja kilpailuhallinto, ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön alaan kuuluvat lupa- ja muut hakemusasiat, työsuojelun valvonta ja kehittäminen, työssä käytettävien tuotteiden tuotevalvonta sekä työsuojelulainsäädännön noudattamisen valvonta työsuojeluviranomaisena, pelastustoimi, varautumisen yhteensovittaminen alueella, peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi ja maistraattien ohjaus, valvonta ja kehittäminen.

Maistraatit tuottavat laadukkaita oikeusturva- ja yhteiskunnan tietohuoltopalveluja. Maistraattien tehtävänä on varmistaa järjestyneen yhteiskunnan toimivuutta ja yhteiskäyttöisen tiedon saatavuutta eri asiakkaiden tarpeisiin huolehtimalla maistraattien vastuulla olevista rekistereistä ja niiden tietosisällöstä sekä turvata asiakkaiden perusoikeuksien toteutumista suomalaisessa yhteiskunnassa. Maistraatit vastaavat toimialueensa väestötiedoista, holhousasioista, kauppa- ja yhdistysrekisteristä ja valtakunnallisesta kuluttajaneuvonnasta. Maistraateissa suoritetaan myös julkisen notaarin tehtäviä ja hoidetaan siviilivihkimisiä ja parisuhteen rekisteröintejä, kaupanvahvistuksia sekä vaaleihin ja kansanäänestyksiin liittyviä tehtäviä. Muita maistraatin tehtäviä ovat muun muassa nimenmuutosasiat, avioliiton esteiden tutkinta ja perukirjojen osakasluetteloiden vahvistaminen.

Valtiovarainministeriö asettaa valtion alue- ja paikallishallinnolle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2014:

Vaikuttavuustavoitteet	**Toimenpiteet vuodelle 2014**
Peruspalvelujen saatavuus turvataan ja alueen asukkaiden hyvinvointi lisääntyy.	— Peruspalvelujen saatavuuden arviointi teemana vanhenevan väestön palvelut. — Kuntien ohjaus ja valvontaohjelmien toimeenpanoon osallistuminen hyvinvointi- ja terveyserojen vähentämiseksi ja informaatio-ohjaus sekä kuntien tukeminen koulutus- ja sivistyspalvelujen tasavertaiseksi edistämiseksi. — Valtakunnallisten valvontaohjelmien toimeenpano ja informaatio-ohjaus syrjäytymisen ehkäisemiseksi.
Perusoikeudet ja oikeusturva toteutuvat.	— Kanteluiden käsittelyn tehostaminen ja valvonnan painopisteen siirtäminen ennaltaehkäisyyn. — Lupien, valvonnan ja kanteluiden yhdenmukaisten menettelyjen kehittäminen ja käyttöönotto, käsittelyprosessien tehostaminen sekä ratkaisukäytäntöjen yhtenäisyyden parantaminen. — Valvontaohjelmien toimeenpano. — Markkinoiden toimivuuden valvonta.
Asuin-, työ- ja elinympäristön terveellisyys ja turvallisuus paranee.	— Kuntien ohjaus ja valvonta ympäristöterveydenhuollossa. — Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ja eläinlääkintähuoltopalvelujen ohjaus ja valvonta. — Ympäristön pilaantumisen ehkäisy sekä vesivarojen ja vesiympäristön kestävän käytön edistäminen. — Varautumisen ja valmiussuunnittelun yhteensovittaminen ja yhteistoiminnan järjestäminen. — Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpano. — Pelastustoimen valvonta ja yhteistoiminnan edistäminen. — Viranomaisyhteistyö harmaan talouden torjunnassa.
Maistraatti on luotettava toimija reaaliaikaisen tiedon välittäjänä osana julkisen sektorin asiakaspalvelukokonaisuutta.	— Maistraatit ylläpitävät väestötietojärjestelmän tietosisältöä omalta osaltaan mahdollisimman korkeatasoisena siten, että Väestötietojärjestelmän vakinaisten osoitetietojen oikeellisuus on 99 %. — Sähköistä tietopalvelua lisätään maistraateissa ja sähköistä tietopalvelua annetaan keskitetysti valtakunnallisena palveluna.

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet vuodelle 2014
Yhdenmukaiset palveluprosessit koko maassa.	— Ulkomaalaisten rekisteröintiprosessia yhdenmukaistetaan maistraateissa. — Parannetaan asunto-osakeyhtiötietojen rekisteröintikäytäntöjen yhdenmukaisuutta maistraateissa.
Asiakkaat saavat laadukkaita ja oikein kohdentuvia palveluja riittävästi koko maassa.	— Maistraatti huolehtii edunvalvonnan oikeasta kohdentumisesta ja laadun parantamisesta. — Maistraatit kehittävät ja yhtenäistävät todistajapalveluprosessia siten, että asiakkaat saavat luotettavia palveluja koko maassa. — Maistraatit varmistavat, että kuluttajaneuvonta toimii yhtenäisesti ja laadukkaasti koko maassa ja että resurssit on kohdennettu oikein.
Maistraatit toimivat tehokkaasti ja taloudellisesti.	— Maistraatit parantavat toiminnan tuottavuutta, vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta kehittämällä tietojohtamista, ohjausjärjestelmää ja toiminta-kulttuuria. — Maistraattien palveluverkkoa sopeutetaan Julkisen hallinnon asiakaspalvelun kehittämishankkeen linjausten mukaisesti.

01. Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 57 689 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös hankkeisiin, joihin saadaan EU-rahoitusta.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi aluehallintovirastoista annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Vuoden 2014 alusta lukien toteutetaan kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimen tehtävien, kulttuurin toimialan peruspalvelujen arviointitehtävien ja oppilaitosrakentamiseen liittyvien tehtävien siirto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta aluehallintovirastoille.

Aluehallintovirastoille asetetaan strategisissa tulossopimuksissa toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet, joiden toteutumista arvioidaan ministeriöiden, keskushallintoviranomaisten ja aluehallintovirastojen välisissä tulosneuvotteluissa ja arviointiraporteissa.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Käsittelyajat keskimäärin, kk			
Kantelut	9,6	8	8
Sivistystoimen valitukset ja lausunnot	1)	3	3
Alkoholiluvat	0,8	1	1
Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien luvat	1)	2	2
Ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaiset asiat	13,2	10	10
Asiakaskyselyn tulokset, asteikko 0—5			
Asiakastyytyväisyys palvelualttiuteen ja yhteistyökykyyn	3,7	4	4
Maanpuolustuskurssien laatu	1)	4	4

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Valvontakäynnit sekä toteutetut arvioinnit ja tarkastukset, toteutumisaste %			
Yksityisen ja julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden valvonta, valvontakäynnit ympärivuorokautista hoitoa antavat toiminta-yksiköt	[1]	10	10
Ympäristöterveydenhuollon ohjaus ja valvonta: kuntien ympäristö-terveydenhuollon valvontasuunnitelmista arvioidaan (valvontaohjelmakauden aikana) ja toteutetaan (vuosittain)	[1]	100	100
Eläinten hyvinvoinnin ja täydentävien ehtojen otantatarkastusten toteutumisaste	[1]	100	100
Kuluttaja-, kilpailu- ja elinkeino-oikeudellisten tehtävien toiminta-suunnitelman toteutumisaste	[1]	100	100
Kustannusvastaavuus, %			
Alkoholiluvat sekä sosiaali- ja terveydenhuollon luvat	72	100	100
Ympäristösuojelulain ja vesilain mukaiset asiat	32	50	50
Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet			
Henkilötyövuodet, yhteensä	1 209	1 260	1 293
josta aluehallintoviraston toimintamenot	744	772	809
Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot, momentti 33.70.01	421	462	457
Sairauspoissaolot, pv/htv	9,0	9,5	9,0
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,4	3,3	3,4

[1] Tieto puuttuu, seuranta muuttunut tai mittari otettu tässä muodossa käyttöön 2013.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	63 595	62 531	67 689
Bruttotulot	9 893	8 050	10 000
Nettomenot	53 702	54 481	57 689
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 101		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 656		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	9 562	8 500	10 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	19 503	14 200	19 500

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-9 941	-5 700	-9 500
Kustannusvastaavuus, %	49	60	51
Liiketaloudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	40	100	20
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	38	90	20
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	2	10	0
Kustannusvastaavuus, %	105	111	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rahanpesun ja terrorismin torjunta; valvonta	280
Siirto momentilta 32.01.02 (53 htv)	3 511
Suojatilan vuokrasopimuksen päättäminen	-109
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-178
Palkkausten tarkistukset	202
Raamisopimuksen mukaisten koulutus-rahojen keskittäminen	-144
Tasomuutos	-354
Yhteensä	3 208

2014 talousarvio	57 689 000
2013 I lisätalousarvio	1 589 000
2013 talousarvio	54 481 000
2012 tilinpäätös	54 257 000

02. Maistraattien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 32 084 000 euroa.

Selvitysosa: Maistraateille asetetaan strategisissa tulossopimuksissa toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet, joiden toteutumista arvioidaan Itä-Suomen aluehallintoviraston maistraattien ohjaus- ja kehittämisyksikön ja maistraattien välisissä tulosneuvotteluissa ja arviointiraporteissa.

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Edunvalvontaan määrääminen			
— maistraatin päätöksellä ratkaistut, aika keskimäärin	4,5 kk	4 kk	4 kk
Edunvalvonta-tilintarkastus			
— vuositilit tarkastettu tilin saapumisesta maistraattiin, aika keskimäärin	3,1 kk	6 kk	6 kk
Lupa-asiat			
— ratkaisut hakemuksen saapumisesta maistraattiin, aika keskimäärin	1,2 kk	2 kk	2 kk
Julkisen notaarin palvelut			
— palvelujen saanti, aika enintään	2 pv	2 pv	2 pv
Kuluttajaneuvonta			
— valtakunnallinen puhelinneuvonta, soittoyrityksistä vastaan vähintään	33,1 %	50 %	50 %

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Maksullinen julkisoikeudellinen tietopalvelu			
— tuottavuus: suoritetta/htv	7 108	7 150	7 200
Maksuttomat henkilö-, perhe- ja perintöoikeudelliset palvelut			
— tuottavuus: suoritetta/htv	8 325	8 350	8 375
Maksullinen julkisoikeudellinen kaupparekisterin ylläpito			
— tuottavuus: suoritetta/htv	1 512	1 540	1 570
Maksulliset julkisoikeudelliset todistajapalvelut			
— tuottavuus: suoritetta/htv	12 358	12 400	12 450
Kuluttajaneuvontapalvelut, neuvonta			
— tuottavuus: suoritetta/htv	2 283	2 300	2 320
Henkilövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet, yhteensä	762	744	710
Sairauspoissaolot, pv/htv	11,4	10	9
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,2	3,3	3,3

Henkilötyövuosien mitoituksessa on otettu huomioon 17 htv:n vähennys vesikulkuneuvorekisteritehtävien poistuessa maistraateilta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	47 555	47 836	47 684
Bruttotulot	14 491	15 000	15 600
Nettomenot	33 064	32 836	32 084
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 497		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 069		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	10 640	11 500	11 650
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	17 258	16 000	16 400
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-6 618	-4 500	-4 750
Kustannusvastaavuus, %	62	72	71

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Liiketaloudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	363	510	380
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	191	480	342
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	172	30	38
Kustannusvastaavuus, %	190	106	111

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-107
Palkkausten tarkistukset	122
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-87
Tasomuutos	-680
Yhteensä	-752

2014 talousarvio	32 084 000
2013 talousarvio	32 836 000
2012 tilinpäätös	33 636 000

03. Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 224 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion keskushallinnon toimintojen alueellistamisen hallinnointiin

2) valtion alueellisten ja paikallisten hallintorakenteiden kehittämiseen

3) viranomaisten yhteisten asiakaspalvelumuotojen kehittämiseen ja yhteispalvelun hallinnointiin

4) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

2014 talousarvio	224 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	224 000
2012 tilinpäätös	224 000

50. Eläkkeet ja korvaukset

S e l v i t y s o s a : Ikääntymiskehitys aiheuttaa merkittävää kasvupainetta valtion eläkemenoihin seuraavien parin vuosikymmenen ajan. Tavoitteena on parantaa eläkkeiden rahoituksen kestävyyttä ja nostaa pitkällä aikavälillä keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää 2—3 vuodella. Valtiokonttorin Kaiku-toiminnalla, joka rahoitetaan virastoilta perittävällä työturvallisuusmaksulla, pyritään torjumaan työkyvyn alenemisen riskiä ja siten vaikutetaan valtion eläkemenojen kasvun hidastumiseen.

15. Eläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 352 989 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (1295/2006) ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisten

1) eläkkeiden, perhe-eläkkeiden, kuntoutustukien ja muiden kuntoutusetuuksien (ml. mahdolliset arvonlisäverot) ja niiden lisien

2) eri lakien nojalla valtion toimintojen kunnallistamisen yhteydessä suoritettujen eläkejärjestelyjen korvausten

3) viivästyskorotusten

4) mahdollisten oikeudenkäyntikulujen
5) viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien ennakkomenojen
6) viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien selvittelyerien
maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden omistajanvaihdostilanteiden johdosta aikaisempaan valtion palvelukseen perustuvien eläkkeen osien korvaamiseen kunnalliselle eläkelaitokselle. Korvaus suoritetaan VILMA-kustannustenjaon yhteydessä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2014 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2515). Momentin suuruinen määrä siirretään katteeksi Kevalle momentilla rahoitettavien eläkkeiden maksamista varten.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtion, kunnan, seurakunnan, yksityisen palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, kuntoutustuet ja perhe-eläkkeet sekä valtionapulaitosten, liikelaitosten ja liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten vastaavat eläkkeet	4 327 630 000
Kansanedustajien eläkkeet ja perhe-eläkkeet	12 709 000
Valtion eläketurvan piiriin kuuluville henkilöille myönnetyt kuntoutusetuudet	3 000 000
Korvaus kunnalliselle eläkelaitokselle	9 650 000
Yhteensä	4 352 989 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksikorotuksen ylittävä kasvu	64 939
Indeksikorotusten vaikutus	68 190
Yhteensä	133 129

2014 talousarvio	4 352 989 000
2013 talousarvio	4 219 860 000
2012 tilinpäätös	4 021 360 226

16. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti sekä aiemmin myönnettyjen ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 9 000 euroa eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämien ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2014 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2515).

Momentin suuruinen määrä siirretään katteeksi Kevalle momentilla rahoitettavien eläkkeiden maksamista varten.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Aikaisemmin myönnetyt ylimääräiset eläkkeet	1 954 000
Uudet ylimääräiset eläkkeet	237 000
Eduskunnan kansliatoimikunnan ylimääräiset eläkkeet (enintään)	9 000
Yhteensä	2 200 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eläkemenoarvion tarkistus	35
Indeksikorotusten vaikutus	35
Yhteensä	70

2014 talousarvio	2 200 000
2013 talousarvio	2 130 000
2012 tilinpäätös	2 357 086

17. Muut eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 798 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) korvausten maksamiseen Nokia Oyj:lle, Vapo Oy:lle, Vammas Oy:lle ja Lapua Oy:lle siitä valtion eläkelain tasoisen eläketurvan säilyttämisestä syntyvästä lisärasituksesta, joka näille yhtiöille aiheutuu 31.8.1976 Televan, 31.12.1983 Valtion polttoainekeskuksen, 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan ja Lapuan

patruunatehtaan palveluksessa olleen henkilöstön siirrosta yhtiöiden palvelukseen

2) korvausten maksamiseen yrityskauppojen tai vastaavien yritysten omistuspohjan uudelleenjärjestelyjen yhteydessä tai konsernin sisällä yhtiöstä toiseen vanhana työntekijänä ennen 1.1.1994 siirretyn henkilön työnantajalle sekä Patria Vammas Oy:n tai Patria Lapua Oy:n palveluksesta yrityskauppojen, liikkeen luovutuksen tai vastaavien uudelleenjärjestelyjen yhteydessä vanhana työntekijänä siirretyn henkilön työnantajalle, jolloin vanhana työntekijänä tarkoitetaan 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan tai Lapuan patruunatehtaan palveluksesta Vammas Oy:n tai Patruunatehdas Lapua Oy:n palvelukseen ja myöhemmin Patria-konserniin siirtyneitä henkilöitä

3) eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä suoritettuihin eläkeoikeuksien pääoma-arvojen siirtoihin valtion eläkejärjestelmästä asiaa koskevan lain (165/1999) mukaisesti.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Korvaukset maksetaan pääasiassa vakuutusmatemaattisin perustein laskettuina kertasuorituksina, joista Keva voi sopia. Korvauksia voidaan maksaa myös jatkuvina suorituksina.

Momentin suuruinen määrä siirretään katteeksi Kevalle momentilla rahoitettavien eläkkeiden maksamista tai korvaamista varten.

Määrärahaa ei tulla käyttämään eläkekorvausten maksamiseen vuoden 1992 jälkeen perustettaville yhtiöille.

Määräraha on laskettu vuodelle 2014 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2515).

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Korvaus Nokia Oyj:lle	50 000
Korvaus Vapo Oy:lle	500 000
Korvaus Vammas Oy:lle	300 000
Korvaus Lapua Oy:lle	300 000
Muut korvaukset	20 000
Eläkeoikeuksien pääoma-arvojen siirrot Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmiin	1 628 000
Yhteensä	2 798 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eläkemenon vähentyminen	-78
Indeksikorotusten vaikutus	46
Yhteensä	-32

2014 talousarvio	2 798 000
2013 talousarvio	2 830 000
2012 tilinpäätös	1 541 615

50. Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 39 185 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tapaturmakorvauksiin

2) liikennevahinkokorvauksiin

3) ryhmähenkivakuutusta vastaavaan etuun

4) valtion virkamiesten toistuviin korvauksiin

5) valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvauksiin

6) rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annetun lain mukaisiin korvauksiin

7) tapaturma- ja liikennevahinkojen korvauksiin liittyviin asiantuntijapalkkioihin

8) valtioneuvoston erikseen päättäessä luonnonkatastrofien johdosta katastrofialueilla tehdyistä pelastus- ja evakuointitoimista, evakuointilennoista ja annetusta sairaanhoidosta sekä surmansa saaneiden kotimaahan kuljettamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha perustuu seuraaviin säädöksiin:

1) tapaturmakorvaukset: tapaturmavakuutuslaki (608/1948), ammattitautilaki (1343/1988), valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annettu laki (449/1990), julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) 6 luvun 14 §, sotilastapaturmalaki (1211/1990), valtion eläkelain (1295/2006) 26 §, käräjäoikeuslaki (581/1993) sekä tapaturmakorvausjärjestelmään liittyvä muu lainsäädäntö

2) liikennevahinkokorvaukset: liikennevakuutuslaki (279/1959) ja liikennevakuutuslain

perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettu laki (626/1991)

3) valtion virkamiesten toistuvat korvaukset: valtion virkamieslaki (750/1994) ja erorahaasetus (1350/1994)

4) valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset: eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annettu laki (269/1974) ja valtion virantoimituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annettu laki (794/1980)

5) rautatienkäytöstä johtuvan vahingon vastuusta annettu laki (8/1898).

Tapaturma- ja liikennevahinkojen korvauksiin liittyvien asiantuntijalääkäripalkkioiden menovaikutus on noin 10 000 euroa vuodessa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tapaturmakorvaukset	34 500 000
Liikennevahinkokorvaukset	2 350 000
Ryhmähenkivakuutusta vastaavan edun korvaukset	1 600 000
Valtion virkamiesten toistuvat korvaukset	420 000
Valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset	100 000
Rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annetun lain mukaiset korvaukset	140 000
Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset	75 000
Yhteensä	39 185 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarkentunut arvio	-100
Yhteensä	-100

2014 talousarvio	39 185 000
2013 talousarvio	39 285 000
2012 tilinpäätös	38 614 713

63. Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 148 143 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (1295/2006) nojalla viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien, valtion toisten eläkelaitosten puolesta myöntämien eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös niiden valtion eläkkeisiin sisältyvien määrien maksamiseen, joista Keva eräiden omistajanvaihdostilanteiden johdosta suorittaa korvauksen VILMA-kustannustenjaon yhteydessä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2014 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2515).

Vastaavat tulot on budjetoitu momentille 12.28.51.

Momentin suuruinen määrä siirretään katteeksi Kevalle momentilla rahoitettavien eläkkeiden maksamista varten.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksikorotuksen ylittävä kasvu	15 233
Indeksikorotusten vaikutus	2 110
Yhteensä	17 343

2014 talousarvio	148 143 000
2013 talousarvio	130 800 000
2012 tilinpäätös	110 066 630

95. Muiden eläkelaitosten valtion puolesta maksamien eläkemenojen ja valtiolle maksamien ennakoiden korkomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää muiden eläkelaitosten valtion puolesta maksamien eläkemenojen korkoihin sekä muiden eläkelaitosten valtiolle maksamien ennakoiden korkoihin.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Valtio maksaa korkoa VILMA-kustannustenjakoon muiden eläkelai-

tosten maksamista valtion eläkelain mukaisista eläkkeistä ja sekä saaduista kustannustenjaon ennakoista. Korkokantana käytetään TyEL:n 179 §:n 4 momentissa tarkoitettujen perusteiden mukaista perustekorkoa.

Momentille kirjataan myös mahdollinen VnA 784/2010 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu korkomeno.

Vastaavat tulot on budjetoitu momentille 13.01.09.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksikorotuksen ylittävä kasvu	3 108
Indeksikorotusten vaikutus	305
Muutos korkoennusteessa	2 487
Yhteensä	5 900

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	24 800 000
2013 talousarvio	18 900 000
2012 tilinpäätös	14 710 041

60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot

Selvitysosa: Luku sisältää keskitetysti koko valtionhallinnon puolesta budjetoituja henkilöstömenoja.

02. Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) välttämättömän lisähenkilökunnan palkkausten maksamiseen sellaisissa tapauksissa, joissa henkilöstön lisätarve ei ole ollut tiedossa varsinaista talousarvioesitystä laadittaessa

2) valtiovarainministeriön tekemistä virkasuhteen ehtoja koskevista päätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

2014 talousarvio	50 000
2013 talousarvio	50 000
2012 tilinpäätös	—

03. Valtion henkilöstöjärjestelyistä aiheutuvat palkkamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lakkautuspalkkalain (182/1931) mukaisten lakkautuspalkkojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lakkautuspalkkaa saavien arvioitu lukumäärä vuonna 2013 on neljä henkilöä 31.5.2013 saakka. 1.6.2013 lukien määrä on 3 henkilöä. Eläkkeelle siirtymisen ajankohdan 68 ikävuoden täyttämiseen saakka voivat lakkautuspalkkaa saavat valita itse.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Laskentaperusteen tarkistus	-20
Yhteensä	-20

2014 talousarvio	40 000
2013 talousarvio	60 000
2012 tilinpäätös	66 292

10. Työturvallisuuden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työsuojelua, työhyvinvointia ja työterveyshuoltoa edistävään tietojen keräämiseen ja tutkimukseen valtionhallinnossa

2) valtiotyönantajan ja sen palveluksessa olevan henkilöstön välisiä työelämäsuhteita edistävään tutkimukseen ja kehittämiseen

3) edellä mainittuja koskevaan koulutukseen ja tiedottamiseen.

Selvitysosa: Määräraha perustuu lakiin työsuojelurahastosta (407/1979), tapatur-

mavakuutuslakiin (608/1948) ja lakiin Valtiokonttorista (305/1991). Määräraha lasketaan siten, että se on 0,23 promillea valtion henkilöstölle maksetuista palkoista. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtion henkilöstömäärän väheneminen ja toisaalta virka- ja työehtosopimusneuvotteluissa sovittujen palkankorotusten vaikutus palkkasummaan. Tavoitteena on turvallisen työn tekemisen edellytysten parantaminen valtion työpaikoilla sekä valtion henkilöstön työhyvinvoinnin tukeminen rahoittamalla aihepiiriin liittyvää tiedotusta, tutkimusta ja kehittämishankkeita. Valtion työelämäneuvottelukunta päättää vuosittain määrärahan kohdistamisen painopistealueista.

Vastaava tulo on budjetoitu momentille 12.28.60.

2014 talousarvio	900 000
2013 talousarvio	900 000

12. Osaamisen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 328 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää koulutuksen korvaamisesta annetussa laissa tarkoitetun korvauksen maksamiseen valtionhallinnon virastoille ja laitoksille.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi koulutuksen korvaamisesta.

Määrärahasta voidaan maksaa valtionhallinnon virastoille ja laitoksille korvausta niiden järjestämästä koulutuksesta henkilöstölleen. Koulutuksen järjestäminen ja siihen liittyvä taloudellinen kannuste liittyvät työmarkkinoiden raamisopimuksen sekä työmarkkinakeskusjärjestöjen kesken sovitun osaamisen kehittämisen toimintamallin toteutukseen.

Määräraha on budjetoitu keskitetysti tälle momentille. Koulutusrahan budjetointi on aiemmin toteutettu hajautetusti, minkä vuoksi nyt ehdotetaan koulutuslisäysten poistamista toimintamenomomenteilta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	12 328
Yhteensä	12 328

2014 talousarvio	12 328 000

60. Siirto Koulutusrahastolle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 230 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Koulutusrahastosta annetun lain (1306/2002) 13 §:n mukaisen valtion maksun maksamiseen Koulutusrahastolle.

Selvitysosa: Valtio suorittaa palveluksessaan olevan henkilöstönsä osalta Koulutusrahastolle sen tilinpäätöksessä vahvistetut valtion henkilöstölle myönnetyistä ammattitutkintostipendeistä aiheutuneet kustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toteuman perusteella tarkentunut arvio	-50
Yhteensä	-50

2014 talousarvio	230 000
2013 talousarvio	280 000
2012 tilinpäätös	126 625

70. Valtionhallinnon kehittäminen

Selvitysosa: Valtion ICT-toiminnan uudistaminen perustuu julkisen hallinnon ICT-strategiassa tunnistettuihin kehittämiskohteisiin. Kohteet sisältyvät viiteen linjausalueeseen:

— Palveluinnovaatioiden ekosysteemit
— Avoin tieto ja tiedon yhteiskäyttö
— Kyky hyödyntää ICT:tä

— Selkeät tietohallinnon rakenteet
— Toimintavarma ja kustannustehokas ICT-infrastruktuuri.

Tämän lisäksi toiminnan uudistamista ohjaavat tietohallintolaki (634/2011), valmiuslaki (1552/2012), laki viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista (1406/2011), valtionhallinnon tietoturvallisuusasetus (681/2010) ja vuonna 2013 säädettävä hallinnon turvallisuusverkkotoimintaa koskeva laki sekä hallitusohjelman 2011—2015 kirjaukset, vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmassa asetetut tavoitteet ICT-toiminnalle sekä tietoturvallisuuden kehittämisen osalta valtioneuvoston 26.11.2009 valtion tietoturvallisuuden kehittämisestä, Suomen kyberturvallisuusstrategiasta 24.1.2013 ja 12.5.2011 hallinnon turvallisuusverkosta tekemät periaatepäätökset.

Valtion ICT-toiminnan uudistamista rahoitetaan mm. seuraavilta viideltä momentilta: Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen (28.70.01) ja Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (28.70.02), Kansallisen tietoalan ohjaus ja kehittäminen (28.70.03), Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen tietojärjestelmien tietoturvallisuus ja varautuminen (28.70.04) ja Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (28.90.20).

Keskeisiä hallinnonala- ja virastokohtaisia ICT-hankkeita, joilla kehitetään organisaatioita, prosesseja, palveluja ja tietotekniikkaa, tuetaan tuottavuusmäärärahalla momentilta 28.70.20. Kyseiseltä momentilta siirretään määrärahoja hallinnonalojen ja virastojen käyttöön vuosittain talousarviossa.

Valtiovarainministeriö asettaa valtionhallinnon ICT-kehittämiselle seuraavat alustavat **vaikuttavuustavoitteet** vuodelle 2014:

— Hyödynnetään ICT:n mahdollisuuksia niin, että julkisen hallinnon järjestämisvastuulla olevat palvelut kyetään tuottamaan entistä enemmän organisaatiorajat ylittävinä prosesseina ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa
— Lisätään kustannustehokkuutta kokoamalla yhteen valtion toimialariippumattomia ICT-tehtäviä
— Kehitetään operatiivista reagointikykyä ja 24/7 tietoturvatoiminnan suunnittelua
— Lisätään tietoturvallisuustoiminnan vaikuttavuutta mm. tietoturvallisuusasetuksen toimeenpanolla
— Edistetään kokonaisarkkitehtuuria ja yhteentoimivuutta sekä yhteisiä palveluja, tarvittaessa asiaa koskevilla asetuksilla.

01. Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 813 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion yhteisten tietojärjestelmäuudistusten sekä yhteisten ICT-palvelujen ja -ratkaisujen toteuttamiseen

2) julkisen hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalvelujen kehittämiseen ja toteuttamiseen

3) julkisen hallinnon tietohallintolain (634/2011) ja valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniikkapalvelujen järjestämisestä annetun lain edellyttämään ohjaukseen ja kehittämiseen

4) julkisen hallinnon tieto- ja kyberturvallisuuden, varautumisen ja tietoturvapalveluiden ohjaamiseen ja kehittämiseen

5) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen (2 vuotta) lisähenkilöstön palkkaamiseen julkisen hallinnon ICT-strategiaan ja avoimeen tiedon ohjelmaan, valtion ympärivuorokautisen tietoturvatoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen sekä julkisen hallinnon tieto- ja kyberturvallisuuden ja varautumisen ohjaamiseen

6) tarvittaessa ostopalveluna toteutettavaan ICT-menojen, toteutuneiden hyötyjen ja hankkeiden seurantaan virastoissa ja laitoksissa pai-

kanpäällä tehtävän selvitystyön tai muun erillisen raportoinnin avulla

7) ICT:n ja tietoturvallisuuden ohjaukseen liittyvään kansainväliseen toimintaan ja yhteistyöhankkeisiin.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö johtaa ja kehittää valtion ICT-toimintaa ja tietoturvallisuutta. Yhteisiä palveluja tuottavat ICT- ja tietoturvapalveluista vastaavat viranomaiset ja niitä tarjoavat kaupalliset toimijat. Valtiovarainministeriö ohjaa eri hallinnonaloilla toimivia viranomaisia ja palvelukeskuksia yhteisten ja toimialariippumattomien ICT- ja tietoturvapalvelujen osalta. Laki julkisen hallinnon tietohallinnosta korostaa valtiovarainministeriön roolia ja vastuuta koko julkisen hallinnon ICT:n ohjaajana.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	**Toimenpiteet**
Palveluinnovaatioiden ekosysteemit -linjausalueella tavoitellaan hallinnon palveluiden kehittämisen nopeutumista, innovaatioiden laajempaa hyödyntämistä sekä sähköisten palvelujen käytön kasvua. Tavoitteena on merkittävästi vähentää suuriin ICT-hankkeisiin liittyviä riskejä, nopeuttaa järjestelmä- ja palvelukehityshankkeita, vähentää pitkäaikaisia toimittajariippuvaisuuksia sekä edesauttaa innovatiivisten ratkaisujen käyttöönottoa kuntasektorilla ja valtionhallinnossa.	Innovaatiot vauhdittamaan kehitystä (JulkICT-labin eli palvelukehittämisen ja innovaatiotoiminnan mahdollistavan alustan toteuttaminen) ja sähköisen palvelutoiminnan kehittäminen. Sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalveluja (mm. Suomi.fi-portaali ja yleisneuvontapalvelu, Kansalaisen tunnistamis- ja maksamispalvelu Vetuma, Kansalaisen asiointitili, Lomake.fi) kehitetään edelleen. Valtioneuvoston yhteinen verkkoviestintäratkaisu otetaan käyttöön.
Avoin tieto ja tiedon yhteiskäyttö -linjausalueen tavoitteena on, että julkisen hallinnon tuottama tieto hyödynnetään tehokkaasti.	Tavoitteena on, että keskeisimmät julkisen hallinnon tietovarannot ovat avoimesti saatavilla verkosta, jollei yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa, salassapitoa tai muita tietojen käsittelyn rajoituksia koskevista säännöksistä muuta johdu. Aloitetaan lisäksi kansallisen palveluarkkitehtuurin luominen sekä vakiomuotoisten tietopalvelurajapintojen toteuttaminen. Lisäksi toteutetaan julkisten palvelujen metatiedot kokoava palvelutietovaranto.
Kyky hyödyntää ICT:tä -linjausalueen tavoitteena on, että tieto- ja viestintätekniikasta tulee arkipäiväinen osa kuntien ja virastojen toimintaa ja johtamista. Uusimman teknologian ja tiedon hyödyntäminen täysipainoisesti toiminnan kehittämisessä vaatii osaamista, jossa korostuu tarve samanaikaisesti ymmärtää toiminnan tarpeet ja kehittämissuunta sekä tietotekniikan mahdollisuudet. Kaikilla julkisen hallinnon organisaatioilla tulee olla tämä kyvykkyys.	Suunnitellaan julkisen hallinnon organisaatioiden johdon, kehittäjien ja muun henkilöstön ICT-valmennusohjelma. Ohjelman aluksi tehdään arvio olemassa olevista osaamisvajeista. Kehitetään johdon ja henkilöstön tietoturvaosaamista.
Selkeät tietohallinnon rakenteet -linjausalueen tavoitteena on selkeyttää koko julkisen hallinnon tietohallinnon rakenteita, ohjausta ja eri toimijoiden rooleja. Lähtökohtia kehittämiselle ovat hallitusohjelman mukainen ICT-palveluiden kokoaminen valtionhallinnossa, nykyisen verkostomaisen toimintamallin kehittäminen sekä ohjauksen vahvistaminen tietohallintolain edellyttämällä tavalla.	Asetetaan työryhmä, jonka tehtävänä on selvittää julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksen ja palvelutuotannon rakenteellisten uudistuksien tarve, arvioida organisaatioiden nykyiset tehtävät ja työnjaot sekä laatia tarvittavat ehdotukset lainsäädännön muuttamiseksi. Osana kokonaisuutta selvitetään myös tarve avoimen datan toimijan perustamiselle.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	Toimenpiteet
Parannetaan hallinnon toiminnan jatkuvuutta, riskien hallintaa ja laatua tietoturvallisuutta ja varautumista kehittämällä sekä integroimalla tietoturvallisuus kiinteäksi osaksi hallinnon toimintaa, johtamista ja kehittämistä. Parannetaan VAHTI-tietoturva-ohjeistoa ja sen käytettävyyttä. Viranomaiset ja niiden toiminnot täyttävät valtionhallinnon tietoturvallisuusasetuksen vaatimukset ja sen täytäntöönpanon VAHTI-ohjeiden perustietoturvallisuuden linjaukset. Perustason vaatimusten toteuttamiseksi saatetaan valmiiksi viranomaisten yhteishankkeet. Vahvistetaan viranomaisten varautumista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.	Tehostetaan hallinnon tietoturvatyötä ja yhteistoimintaa valtioneuvoston valtionhallinnon tietoturvallisuutta koskevan periaatepäätöksen mukaisesti valtion tietoturvallisuuden kehittämisohjelman 2011—2015 hankkeilla ja toimenpiteillä. Huolehditaan VAHTI-ohjeiston ajantasaisuudesta ja kattavuudesta sekä käynnistetään rakenteistamisen ja toimintamallien seuraavan vaiheen kehittäminen. Ohjataan yhteisiä tietoturvapalveluita sekä tietoturvatasojen toteuttamista ja auditointia virastoissa ja laitoksissa. Tehostetaan valtionhallinnon ICT-toiminnan varautumista yhdenmukaisten linjausten ja yhteistyön avulla. Ohjataan hallinnon turvallisuusverkkotoimintaa strategisella tasolla.
Toimintavarma ja kustannustehokas ICT-infrastruktuuri on edellytys valtionhallinnon ja kuntasektorin toiminnalle. ICT-infrastruktuurin tulee muodostaa yhteensopiva, kustannustehokas ja joustava pohjarakenne julkisen hallinnon palveluille. Niiden tulee mahdollistaa nykyistä paremmin julkisen hallinnon toimintatapa- ja organisaatiomuutokset. Julkisen hallinnon ICT-infrastruktuurin ylläpito ja hankinta on tällä hetkellä hajanaista. Tavoitteiden saavuttamiseksi infrastruktuuripalveluiden tuotanto tulee keskittää suurempiin yksiköihin, jotta palvelut voidaan tuottaa tehokkaasti ja laadukkaasti tarpeita ja odotuksia vastaavasti.	Hallituksen linjausten mukaisesti TORI-hankkeessa kaikki valtionhallinnon toimialariippumattomat ICT-tehtävät keskitetään valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelukeskukselle. Valtion operatiivista kyber- ja tietoturvallisuuden tilannekuvaa sekä reagointikykyä parannetaan JulkICT-toiminnon ohjauksessa (SecICT-hanke) perustamalla tietoturvallisuuden operointipalvelut (GovSOC ja GovCERT), kehittämällä keskitettyjen ICT-palveluiden tietoturvaa (GovHAVARO) sekä toteuttamalla riskien hallitsemiseksi välttämätön tietoturvallisuuden tilannekuva- ja raportointiympäristö. Keskitetty ympäristö lisää tieto- ja kyberturvallisuuden tilanteen ajantasaisuutta ja läpinäkyvyyttä sekä parantaa ohjaustoiminnan kykyä reagoida kehittämisen muutostarpeisiin. Ajantasainen tilannekuva parantaa valtionjohdon päätöksentekokykyä kyberhäiriötilanteissa.
Yhteentoimivuuden kehittämisen tavoitteena on yhtenäistää tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä osana valtionhallinnon toiminnan kehittämistä, muodostaa valtionhallinnon yhteinen kokonaisarkkitehtuuri sekä vähentää tietojen päällekkäistä keräämistä ja ylläpitoa. Tavoitteena on kehittää yhteentoimivuutta myös laajemmin koko julkisen hallinnon tasolla.	Ylläpidetään ja kehitetään julkisen hallinnon ja valtionhallinnon kokonaisarkkitehtuureja. Käynnistetään arkkitehtuurin mukaisten yhteisten ratkaisujen toteutuksia. Ohjataan ja tuetaan arkkitehtuurityötä, kokonaisarkkitehtuurimenetelmän käyttöönottoa ja arkkitehtuurin suunnittelua julkisen hallinnon organisaatioissa. Kehitetään yhteentoimivuusportaalin toiminnallisuutta, sisältöä ja käyttöä. Kehitetään yhteisiä ratkaisuja julkisen hallinnon yhteisten perustietovarantojen käyttöön ja hyödyntämiseen. Valmistellaan tietohallintolain mukaisia asetuksia yhteentoimivuuden parantamiseksi.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	Toimenpiteet
Parannetaan hallinnon toiminnan jatkuvuutta, riskien hallintaa ja laatua tietoturvallisuutta ja varautumista kehittämällä sekä integroimalla tietoturvallisuus kiinteäksi osaksi hallinnon toimintaa, johtamista ja kehittämistä. Parannetaan VAHTI-tietoturva-ohjeistoa ja sen käytettävyyttä. Viranomaiset ja niiden toiminnot täyttävät valtionhallinnon tietoturvallisuusasetuksen vaatimukset ja sen täytäntöönpanon VAHTI-ohjeiden perustietoturvallisuuden linjaukset. Tietoturvallisuusasetuksen vaatimusten toteuttamiseksi saatetaan valmiiksi viranomaisten yhteishankkeet. Vahvistetaan viranomaisten varautumista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.	Tehostetaan hallinnon tietoturvatyötä ja yhteistoimintaa valtioneuvoston valtionhallinnon tietoturvallisuutta koskevan periaatepäätöksen mukaisesti valtion tietoturvallisuuden kehittämisohjelman 2011—2015 hankkeilla ja toimenpiteillä. Huolehditaan VAHTI-ohjeiston ajantasaisuudesta ja kattavuudesta sekä käynnistetään rakenteistamisen ja toimintamallien seuraavan vaiheen kehittäminen. Ohjataan yhteisiä tietoturvapalveluita sekä tietoturvatasojen toteuttamista ja auditointia virastoissa ja laitoksissa. Tehostetaan valtionhallinnon ICT-toiminnan varautumista yhdenmukaisten linjausten ja yhteistyön avulla. Ohjataan hallinnon turvallisuusverkkotoimintaa strategisella tasolla. Ohjataan tietojärjestelmien ja verkkojen tietoturva-auditointeja ja akkreditointeja.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avoimen tiedon ohjelma	500
Turvallisuusverkkotoiminnan strateginen ohjaus (siirto momentille 28.01.01)	-400
Turvallisuusverkkotoiminnan strateginen ohjaus (siirto momentille 28.70.04)	-300
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-36
Julkisen hallinnon atk-menosäästö (HO)	-691
Tasomuutos	1 640
Yhteensä	713

2014 talousarvio	11 813 000
2013 I lisätalousarvio	3 200 000
2013 talousarvio	11 100 000
2012 tilinpäätös	11 893 000

02. Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 912 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionhallintoa palvelevien talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon prosessien ja tietojärjestelmien kehittämiseen, hankintaan ja toimeenpanoon.

Valtuus

Valtiokonttori saa käyttää valtion keskitetysti hankittavan talous- ja henkilöstöjärjestelmän toisen vaiheen järjestelmälisenssien hankintaan ja palvelujen ostoon myönnettyä valtuutta vuonna 2014 siltä osin kuin se on jäänyt käyttämättä vuonna 2013. Valtuudesta saa aiheutua menoja yhteensä 30 821 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää valtionhallinnon yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku-tietojärjestelmähankinnan ensimmäisen ja toisen vaiheen toimeenpanoon ja järjestelmän käyttöönottojen ja alkuvaiheen käytön tukemiseen virastoissa ja laitoksissa sekä välttämättömien integraatioiden ja tietojen siirron aikaansaamiseen virastojen ja laitosten muihin tietojärjestelmiin. Virastojen ja laitosten aikataulun mukaisen käyttöönoton varmistamiseksi ja säästöjen aikaansaamiseksi on tarkoituksena rahoittaa keskitetysti virastojen ja laitosten keskeisten tietojärjestelmien integraatioita ja tietojen siirtoja talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku-järjestelmään.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää vähäisessä määrin myös talousarvion ja valtiontalouden kehyspäätösten valmistelua tukevan tietojärjestelmän kehittämisestä aiheutuviin menoihin. Järjestelmän vuosittaisia ylläpitomenoja maksetaan momentilta 28.01.01. Lisäksi määrärahaa on tarkoitus käyttää muihin valtion yh-

teisten talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmien kehittämiseen ja uudistamiseen.

Hankkeiden erittely ja määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku-tietojärjestelmä sekä valtioneuvoston budjetointi- ja kehysjärjestelmä	8 712 000
Yhteisten talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmien toimeenpano	1 200 000
Yhteensä	9 912 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	18	10	1	-	29
Vuoden 2014 sitoumukset	11 661	7 911	6 090	4 053	29 715
Menot yhteensä	11 679	7 921	6 091	4 053	29 744

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-88
Tasomuutos	-17 200
Yhteensä	-17 288

2014 talousarvio	9 912 000
2013 talousarvio	27 200 000
2012 tilinpäätös	26 910 000

03. Kansallisen tietoalan ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää menojen maksamiseen, jotka aiheutuvat:

1) tietoalan (ICT) kansallisten ratkaisujen, kuten kansallinen palveluarkkitehtuuri sisältäen palveluväylän, sähköisen identiteetin ja tietoturvan, kehittämisestä ja ohjauksesta

2) tietoalan (ICT) kansallisten ratkaisujen edellyttämän enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamisesta

3) tietoalan (ICT) kansallisten ratkaisujen käyttöönottoa eri hallinnonaloilla tukevista toimenpiteistä

4) tietoalan (ICT) kansallisten ratkaisujen kehittämiseen liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö ohjaa kansallisen tietoalan toimialat ylittävien tietoteknologisten palveluiden kehittämistä ja toimeenpanee kansallista tietopolitiikkaa. Ohjausrakenteiden vahvistamisella varmistetaan kansallisten ratkaisujen tehokas kehittäminen ja laaja käyttöönotto.

Kansallinen palveluarkkitehtuuri on merkittävä kokonaisuus, jonka luominen mahdollistaa tietojärjestelmien yhteentoimivuuden vahvistamisen ja tietoteknologisten ratkaisujen kautta toiminnan tehostumisen kattaen koko julkisen hallinnon ja soveltuvin osin yritys- ja kolmannen sektorin.

Momentin määrärahoilla kehitettävät tietoalan ratkaisut ovat uusia kansallisia keskeisiä infrastruktuuripalveluita, jotka ovat yhteiskunnan kehittyneen digitalisoinnin edellytyksiä.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	Toimenpiteet
Tietoalan ohjauksen vahvistamisella ja kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaisten toimialat ylittävien tietoteknologisten ratkaisujen toteutuksella pyritään vahvistamaan kansallista tietojärjestelmien yhteentoimivuutta erityisesti julkisessa hallinnossa.	Tehostetaan valtiovarainministeriön johdolla kansallisen tietoalan ohjausta ja ohjausrakenteita. Ohjataan julkista hallintoa kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaisten ratkaisujen käyttöön.
Palveluarkkitehtuurin myötä hallinnossa kehitettävien sähköisten palvelujen että hallinnon operatiivisten tietojärjestelmien laatu paranee ja hallinnollista taakkaa voidaan pienentää.	Toteutetaan kansallinen palveluarkkitehtuuri ja sen mukaiset kansalliset ratkaisut.
Palveluväylä mahdollistaa tiedon välityksen organisaatioiden välillä yhdenmukaisesti sovituilla tavoilla (yhtenäiset tiedon kuvaukset, rajapintakuvaukset ja standardit). Päällekkäisestä tiedon tallennuksesta ja yksittäisistä integraatioratkaisuista päästään keskitettyyn malliin, joka mahdollistaa tietojärjestelmien kehittämisen kustannustehokkaammin ja nopeammin.	Toteutetaan kansallinen palveluväylä, jonka suunnittelu on käynnissä valtiovarainministeriön johdolla. Palveluväylän käyttö laajennetaan asteittain koko julkiseen hallintoon keskitetysti ohjatuilla toimenpiteillä.
Kansallisen palveluarkkitehtuurin toimivuus ja sähköisten palvelujen kehittäminen ja tuottaminen edellyttää luotettavaa ja helppokäyttöistä sähköistä tunnistamista sisältäen organisaatioiden roolitunnistamisen.	Luodaan kansallinen sähköisen tunnistamisen ratkaisu yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa mahdollistaen henkilötunnistamisen ja organisaatiotunnistamisen.
Kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaiset ratkaisut edellyttävät tietoturvan varmistamista ja asettavat tietoturvalle korkeat vaatimukset. Palveluarkkitehtuuri luo aiempaa paremmat liiketoimintaedellytykset yrityksille (erityisesti PK-yrityksille).	Rakennetaan palveluarkkitehtuurin toiminnan kannalta välttämättömät tietoturvaratkaisut ja luodaan tarvittavat ohjausmallit- ja rakenteet. Palveluarkkitehtuurin keskeisten osien toteuttamisen ja käyttöönoton myötä tarjotaan yrityksille (erityisesti PK-yritykset) entistä paremmat puitteet uuden sähköisen liiketoiminnan innovointiin ja käynnistämiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tietoalan ohjaus ja kehittäminen	13 000
Yhteensä	13 000

2014 talousarvio 13 000 000

04. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen tietojärjestelmien tietoturvallisuus ja varautuminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon elintärkeiden toimintojen yhteisten verkkojen ja tietojärjestelmien hankinta-, käyttö- ja ylläpitokuluista sekä niiden tarvitsemien hallinnan, kehittämisen ja rakenteiden rahoittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös menojen maksamiseen, jotka aiheutuvat VN-verkon liittämisestä osaksi hallinnon turvallisuusverkkoa.

Selvitysosa: Julkisen hallinnon yhteiskunnalle elintärkeiden toimintojen tarvitsemien tietojen luottamuksellinen käsittely, tietojen luotettavuus ja tietojen käytettäväksi saattaminen lainsäädännön ja kansainvälisten velvoitteiden edellyttämälle tasolle sekä tämän tietoturvallisuustason ylläpitäminen edellyttää resurssointia. Osaltaan tätä tarkoitusta palvelee VN-verkon liittäminen osaksi hallinnon turvallisuusverkkoa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Turvallisuusverkkotoiminnan strateginen ohjaus, siirto momentilta 28.70.01 (kertaluonteinen)	300
VN-verkon liittäminen osaksi hallinnon turvallisuusverkkoa	1 400
Yhteensä	1 700

2014 talousarvio 1 700 000

20. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 33 705 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) julkisen hallinnon tuottavuuden edistämiseen tähtäävien tietohallintohankkeiden, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen

2) hallinnonalojen keskeisten tietojärjestelmähankkeiden kehittämiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää sellaisten hallinnon tuottavuutta lisäävien hankkeiden rahoittamiseen, joista valtiovarainministeriö on tehnyt asianomaisen ministeriön kanssa tuottavuuden lisäämistä ja tuottavuushyötyjen toteuttamista koskevan yhteistoimintasopimuksen. Ministeriöissä, virastoissa ja laitoksissa käytössä olevien tietojärjestelmien uudistamisella ja toimintojen automatisoinnilla voidaan saavuttaa tuottavuuden lisääntymistä, edistää sähköiseen asiointiin siirtymistä ja korvata vanhentuneita järjestelmiä. Määrärahaa voidaan myös käyttää tuottavuutta lisäävien keskeisten tietojärjestelmähankkeiden kehittämistyöhön ja valtionhallinnon yhteiseen käyttöön tulevien tietojärjestelmien kehittämishankkeisiin.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tietojärjestelmähankkeet	28 705 000
Muut tuottavuushankkeet	5 000 000
Yhteensä	33 705 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asiakastietojärjestelmähanke (ATJ) (siirto momentille 25.40.01)	-1 670
Maaseutuviraston sähköinen hallinto (siirto momentille 30.01.03)	-700
Maaseutuviraston sähköinen hallinto (vuoden 2013 talousarvion siirron palautus momentilta 30.01.03)	1 300
Poliisin lupahallinnon sähköisen asioinnin kehittäminen (siirto momentille 26.10.01)	-875
Poliisin lupahallinnon sähköisen asioinnin kehittäminen (vuoden 2013 talousarvion siirron palautus momentilta 26.10.01)	875
Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten aineistopankki (AIPA) (siirto momentille 25.10.03)	-8 500
Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten aineistopankki (vuoden 2013 talousarvion siirron palautus momentilta 25.10.03)	6 400
Verohallinnon valmisohjelmisto ja ohjelmistouudistus (siirto momentille 28.10.01)	-26 800
Verohallinnon valmisohjelmisto ja ohjelmistouudistus (vuoden 2013 talousarvion siirron palautus momentilta 28.10.01)	25 400
Vesihuollon tiedonhankintahanke (siirto momentille 30.50.20)	-250
Vesihuollon tiedonhankintahanke (vuoden 2013 talousarvion siirron palautus momentilta 30.50.20)	700
Viranomaisten kenttäjohtamisjärjestelmä (siirto momentille 26.10.21)	-7 000
Viranomaisten kenttäjohtamisjärjestelmä (vuoden 2013 talousarvion siirron palautus momentilta 26.10.21)	1 000
Yritystietopalvelurajapinta viranomaiskäyttöön (siirto momentille 28.10.01)	-500
Yritystietopalvelurajapinta viranomaiskäyttöön (vuoden 2013 talousarvion siirron palautus momentilta 28.10.01)	500
Tasomuutos	2 000
Yhteensä	-8 120

2014 talousarvio	33 705 000
2013 talousarvio	41 825 000
2012 tilinpäätös	69 420 000

80. Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

Selvitysosa: Yleisiä veroja ja maksuja koskeva lainsäädäntövalta sekä oikeus kantaa veroja kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan valtakunnalle. Tämän vuoksi Ahvenanmaan maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan itsehallintolain tarkoittamassa tasoituksessa. Ahvenanmaan valtuuskunta toimittaa tasoituksen vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasoitusmäärä lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot lukuun ottamatta uusia valtion lainoja, kerrotaan itsehallintolain mukaisella tasoitusperusteella, joka on 0,45 %.

Tasoitusmäärästä maksetaan vuosittain ennakkoa, joka on otettava valtion talousarvioesitykseen. Ahvenanmaan valtuuskunta vahvistaa ennakon suuruuden. Myös vuotuisen ennakon arvioitu määrä lasketaan edellä tarkoitetulla tavalla.

Ahvenanmaan maakunnalle voidaan itsehallintolain mukaan myöntää myös ylimääräistä määrärahaa, verohyvitystä ja erityistä avustusta itsehallintolaissa tarkemmin säädetyin perustein. Myös näistä määrärahoista päättää Ahvenanmaan valtuuskunta. Itsehallintolain mukaan tasavallan presidentti vahvistaa tasoitusta koskevan valtuuskunnan päätöksen sekä edellä tarkoitettuja muita määrärahoja koskevat valtuuskunnan päätökset. Ahvenanmaan valtuuskunnan päätökset on vahvistettava niitä muuttamatta tai jätettävä vahvistamatta.

30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 212 382 000 euroa.

Määrärahaa saa Ahvenanmaan valtuuskunnan päätöksen mukaisesti käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaista tasoitusta ja tasoitusmäärää koskevien ennakkomaksujen suorittamiseen. Kun tasoitus lain mukaan suoritetaan jälkikäteen, saattavat tällöin vielä vahvistamattomien tasoitusten määrät nousta ennakkomaksuja suuremmiksi. Tämän johdosta määrärahaa saa käyttää ennen lopullisen tasoituksen vahvistamista myös lisäennakon myöntämiseen varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien menoihin.

2014 talousarvio	212 382 000
2013 III lisätalousarvio	-4 046 000
2013 I lisätalousarvio	-547 000
2013 talousarvio	211 646 000
2012 tilinpäätös	204 345 615

31. Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaisen verohyvityksen maksamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

Selvitysosa: Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalle on maksettava ylimenevä osa, jos maakunnassa verovuodelta maksuunpantu tulo- ja varallisuusvero ylittää 0,5 % vastaavasta verosta koko maassa (verohyvitys).

2014 talousarvio	25 000 000
2013 I lisätalousarvio	-15 200 000
2013 talousarvio	25 000 000
2012 tilinpäätös	17 440 733

40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää arpajaisveron tuoton palauttamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

2014 talousarvio	13 000 000
2013 talousarvio	13 000 000
2012 tilinpäätös	8 650 751

90. Kuntien tukeminen

Selvitysosa: Vuoden 2010 alusta toteutetussa valtionosuusuudistuksessa edellisen valtionosuuslainsäädännön mukaiset sektorikohtaiset valtionosuudet (VM, OKM ja STM) keskitettiin valtionvarainministeriöön. Yhdistetyissä valtionosuuksissa on otettu huomioon yleinen valtionosuus, sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet kokonaisuudessaan sekä esi- ja perusopetus, yleiset kirjastot (pl. maakunta- ja keskuskirjastokorotukset), yleinen kulttuuritoimi sekä taiteen perusopetuksen asukaskohtainen osa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudella ja verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella pyritään turvaamaan kuntien mahdollisuudet pitää yllä riittävät peruspalvelut eri osissa maata ja tasapainottamaan kuntien lakisääteisiä tehtäviä ja niiden kokonaisrahoitusta alueittain ja kuntaryhmittäin.

Kuntien harkinnanvaraisella valtionosuuden korotuksella pyritään huolehtimaan siitä, että vaikeimmassakin taloudellisessa asemassa olevat kunnat pystyvät suoriutumaan peruspalveluiden tuottamisesta ja näiden kuntien talouden tasapainoa voidaan parantaa.

Kuntien yhdistymisavustuksilla edistetään vapaaehtoiselta pohjalta kuntien yhdistymisiä sekä muita sellaisia kunta- ja seuturakenteen muutoksia, jotka edesauttavat laadukkaiden ja tasavertaisten kunnallisten peruspalveluiden tuottamista taloudellisemmin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus

Keskeiset uudistukset

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. Muutos liittyy työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen parantamiseen. Alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille maksettava osittainen hoitoraha esitetään korvattavaksi uudella joustavalla hoitorahalla. Joustavan hoitorahan käyttöönoton arvioidaan lisäävän päivähoitoa käyttävien lasten lukumäärää noin 3 200 lapsella.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2014. Uuteen lakiin kootaan nykyisin hajallaan olevat oppilas- ja opiskelijahuoltoa koskevat säännökset. Lisäksi ehdotetaan, että toisen asteen opiskelijat saisivat vastaavat opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut kuin perusasteen oppilaat.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi lastensuojelulain muuttamisesta siten, että täsmennetään velvoitetta lapsen edun toteuttamisesta kaikissa lapseen liittyvissä asioissa ja varmistetaan moniammatillisen asiantuntemuksen hyödyntäminen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi lapseen kohdistuneen seksuaalirikoksen selvittämisen järjestämisestä annetun lain (1009/2008) soveltamisalan laajentamisesta pahoinpitelyrikoksiin.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi rajat ylittävästä terveydenhuollosta. Lailla toimeenpannaan potilasdirektiivin (2011/24/EU) edellyttämät kansalliset lainsäädäntömuutokset. Uuden rajat ylittävästä terveydenhuollosta annettavan lain lisäksi direktiivin toimeenpano edellyttää muutoksia mm. sairausvakuutuslakiin ja lääkelakiin. Esityksen mukaan Suomessa työskentelevien EU ja ETA -valtioiden ja Sveitsin kansalaisten terveydenhuollon kustannukset korvattaisiin kunnille Kelan kautta.

Vaikuttavuustavoitteet

Ehkäisevän toiminnan tavoitteena on terveyttä, sosiaalista turvallisuutta, elämänhallintaa ja itsenäistä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristön luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, elämänlaadun parantaminen, sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ennaltaehkäisy, väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteisiin pyritään johtamista ja rakenteita kehittämällä sekä tuottamalla ja levittämällä työvälineitä ja hyvän toiminnan malleja kuntien käyttöön. Vaikuttavuustavoitteita kuvataan tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokkaan kuuluvassa luvussa 33.60 (Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto).

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tavoitteena on julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien, pääosin verovaroin kustannettavien sosiaali- ja terveyspalvelujen toimivuuden, saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen koko maassa. Peruspalveluita vahvistetaan ja uudistetaan, ikäihmisille turvataan ihmisarvoinen vanhuus sekä panostetaan mielenterveys- ja päihdepalveluihin.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten laskennassa käytettäviä tietoja

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset				
0—6-vuotiaat euroa/asukas	6 359,31	6 915,09	7 122,39	7 380,76
7—64-vuotiaat euroa/asukas	294,55	319,55	330,13	345,06
65—74-vuotiaat euroa/asukas	861,73	937,55	988,59	1 025,69
75—84-vuotiaat euroa/asukas	5 195,43	5 652,50	5 924,10	6 127,44
85-vuotiaat ja vanhemmat euroa/asukas	14 266,09	15 521,15	16 263,41	16 816,90
Työttömien lukumäärän mukaan euroa/työtön	568,90	618,95	637,51	652,81
Työttömyysasteen mukaan euroa/asukas	51,89	56,46	58,14	59,54
Vaikeasti vammaisten lukumäärän mukaan euroa/asukas	15,47	16,83	17,33	17,75
Lasten huostaanottojen määrän mukaan euroa/asukas	43,71	47,56	48,99	50,17
Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset				
0—6-vuotiaat euroa/asukas	826,09	899,20	926,16	948,39
7—64-vuotiaat euroa/asukas	895,60	976,82	1 006,10	1 024,42
65—74-vuotiaat euroa/asukas	2 108,30	2 294,20	2 362,97	2 419,68
75—84-vuotiaat euroa/asukas	4 063,66	4 421,64	4 554,19	4 663,49
85-vuotiaat ja vanhemmat euroa/asukas	7 050,60	7 670,93	7 900,89	8 090,51
Sairastavuuden mukaan euroa/asukas	384,8175	418,67	431,22	441,57

Esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen rahoitus

Keskeiset uudistukset

Hallitus on antanut talousarvioon liittyvän esityksen laiksi perusopetuslain muuttamisesta siten, että jokaisessa peruskoulussa olisi oppilaskunta.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Lähtökohtana on koulutuksen perusturvan takaaminen ja vahvistaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta koko maan kattavasti. Kunnille myönnettävän rahoituksen keskeisiä tavoitteita ovat sivistyksellisten perusoikeuksien turvaaminen jokaiselle oppilaalle ja opiskelijalle hänen kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaan sekä osana kansalaisten sivistyksellisiä oikeuksia turvata jokaiselle mahdollisuus kehittää itseään koko maan kattavilla kirjasto- ja tietopalveluilla sekä varmistaa väestön tasavertainen tiedon ja kulttuurin saatavuus.

Kuntien järjestämän esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen laskennallisten kustannusten laskennassa käytettäviä tietoja

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Esi- ja perusopetuksen perushinta, euroa/asukas	6 710,31	7 300,44	7 519,50	7 701,20
Yleisten kirjastojen, taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen palvelujen perushinnat				
Yleiset kirjastot	55,50	60,38	62,01	63,68
Kuntien yleinen kulttuuritoimi, euroa/asukas	3,5	3,5	3,5	3,5
Taiteen perusopetus, euroa/asukas (256 kuntaa vuonna 2013)	1,4	1,4	1,4	1,4

20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 16 995 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion ja kuntien yhteisten sähköisten asiointipalvelujen ja tietojärjestelmäratkaisujen suunnitteluun ja hankintaan sekä niiden keskitetystä asiakaskäyttöönoton tuesta aiheutuviin kustannuksiin

2) kuntien informaatioteknologiaan kohdennettuihin, kuntien tietovarantojen hyväksikäytön edellytyksiä parantaviin kehittämishankkeisiin sekä tietoteknisten palveluiden järjestämiseen ja jo toteutettujen ratkaisuiden käyttöönoton tukemiseen

3) harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin sekä EU:n hyväksymien ja rahoittamien hankkeiden maksamiseen

4) muuhun yhteiseen julkisen tietohallinnon kehittämiseen

5) enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen vuodessa SADe-ohjelman palvelukokonaisuuksien ja erillishankkeiden suunnittelua ja toteutusta sekä ohjelman hankeohjausta varten enintään ohjelmakauden päättymiseen saakka

6) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kuntauudistuksen ICT-muutostuen ohjaustehtäviin, kuntien talous- ja toimintatietojen, tilastoinnin ja tietohuollon kehittämisohjelman tehtäviin liittyviin tehtäviin.

Valtuus

SADe-ohjelmaan sisältyviin Oppijan, Sosiaali- ja terveysalan, Osallistumisympäristön, Yrityksen ja Rakennetun ympäristön ja asumisen palvelukokonaisuuksissa, ohjelman erillishankkeissa, kansalaisen yleisneuvontapalvelussa ja etäpalveluissa, sekä julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurityöhön sekä muuhun julkisen hallinnon tietohallinnon yhteistyöhön liittyen saa tehdä sopimuksia ja sitoumuksia enintään 5 000 000 euron arvosta.

Selvitysosa: Määrärahalla toteutetaan Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelman (SADe-ohjelma) linjausten mukaisesti valtion ja kuntien yhteisiä hankkeita tavoitteena tuottavuuden parantaminen julkisessa hallinnossa.

SADe-ohjelman tavoitteena on tarjota kansalaisille ja yrityksille hyödyllistä, sujuvaa ja helppoa sähköistä asiointia julkisiin palveluihin. Ohjelma tuottaa asiakaslähtöisiä ja yhteentoimivia, julkisen sektorin kustannustehokkuutta ja laatua vahvistavia sähköisiä palvelukokonaisuuksia. Ohjelman toimeenpano kytkeytyy käynnissä oleviin merkittäviin julkisen hallinnon kehittämistoimenpiteisiin kuten vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaan, asiakaspalvelun kehittämishankkeeseen ja kuntauudistukseen. Ohjelman toimikausi päättyy vuoden 2015 lopussa. Määrärahasta palkattavat henkilöt toimivat projektipäälliköinä ja muuna projektihenkilöstönä SADe-ohjelman palvelukokonaisuuksissa ja erillishankkeissa sekä ohjelman ohjaukseen liittyvänä projektihenkilöstönä valtiovarainministeriössä ohjelman keston ajan.

Määrärahalla tuetaan ja nopeutetaan kuntien tietohallintokehitystä tavoitteena parantaa tuottavuutta sekä edistää kuntien ja julkishallinnon yhteisiä informaatioteknologian kehittämishankkeita ja sähköisten toimintatapojen käyttöönottoa. Määrärahalla tuetaan kuntauudistukseen liittyvää kuntasektorin ICT-muutostyötä.

Määrärahaa käytetään Julkisen hallinnon suositusten ja tietohallintolakiin perustuvien standardien laadintaan, sekä muuhun yhteiseen julkisen hallinnon tietohallinnon kehittämistoimintaan, kuten valtion ja kuntien yhteisten ICT-ratkaisujen keskitettyyn käyttöönoton tukeen ja julkisen hallinnon ICT-strategian toimeenpanoon.

Määrärahalla voidaan tukea ja edistää julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain (634/2011) mukaisen julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurityön käynnistystä, arkkitehtuurikuvausten toteutusta, työvälineiden käyttöönottoa sekä toteutettujen tulosten julkaisua arkkitehtuurityölle asetettujen tavoitteiden ja hyötyjen aikaansaamiseksi.

Hankkeiden erittely ja määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

SADe-ohjelman hankkeet	10 000 000
Kuntien informaatioteknologian kehittämishankkeet	5 995 000
Muu julkisen hallinnon tietohallinto-yhteistyö	1 000 000
Yhteensä	16 995 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	400	300	-	-	700
Vuoden 2014 sitoumukset	1 300	1 300	1 000	700	4 300
Menot yhteensä	1 700	1 600	1 000	700	5 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntauudistuksen hanketoiminnan rahoitus (siirto momentille 28.90.22)	-500
Kuntauudistuksen hanketoiminnan rahoitus (siirto momentille 28.90.30)	-500
Yhteensä	-1 000

2014 talousarvio	16 995 000
2013 I lisätalousarvio	-1 000 000
2013 talousarvio	17 995 000
2012 tilinpäätös	18 000 000

22. Kunta- ja palvelurakennemuutosten toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kunta- ja palvelurakennemuutosten toteuttamiseen liittyvien hankkeiden valmisteluun ja toteuttamiseen

2) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kunta- ja palvelurakennemuutosten ohjaus- ja hanketehtäviin. Nämä voidaan toteuttaa henkilötyövuositavoitteiden ulkopuolella.

Selvitysosa: Määrärahalla toteutetaan hallituksen kuntauudistuksen muutoksentukiohjelmaa. Ohjelman avulla käynnistetään ja seurataan kehittämishankkeita, jotka tukevat kuntaorganisaatioita uudistuksen toteuttamisessa sekä toiminnan ja palvelujärjestelmien kehittämisessä.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Muutostukihankkeet	400
Viestintä ja kenttätyö kunnissa	200
Yhteensä	600

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntauudistuksen hanketoiminnan rahoitus (siirto momentilta 28.01.01)	100
Kuntauudistuksen hanketoiminnan rahoitus (siirto momentilta 28.90.20)	500
Yhteensä	600

2014 talousarvio	600 000
2013 I lisätalousarvio	600 000

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 626 683 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) mukaisen valtionosuuden maksamiseen

2) verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen maksamiseen

3) enintään 20 000 000 euroa harkinnanvaraisen korotuksen maksamiseen valtionosuuteen.

Valtionosuuden määräytymisperusteena käytettävä taiteen perusopetuksen perushinta on 1,40 euroa ja yleisen kulttuuritoimen perushinta 3,50 euroa asukasta kohden.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden yleinen osa	**276 438**
Sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen rahoitus	**7 502 706**
Laskennalliset kustannukset	25 373 758
— sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset	20 834 113
— esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen laskennalliset kustannukset	4 539 645
Kuntien rahoitusosuus	-17 871 052
Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat	**35 262**
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	**-50 851**
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus (enintään)	**20 000**

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Kotikuntaa vailla olevien 6—15 v. kotikuntakorvaukset (valtio korvaa)	**2 127**
Yksityisten opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonlisävero	**5 058**
Valtionosuuteen tehtävät lisäykset ja vähennykset	**835 446**
Järjestelmämuutoksen tasaus	**497**
Yhteensä	**8 626 683**

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti on 29,57. Valtionosuuksiin on tehty 2,4 prosentin kustannustason tarkistus lukuun ottamatta kuntien yleistä kulttuuritoimea ja asukaskohtaista taiteen perusopetusta. Valtionosuuksien määräytymisen perusteena oleva vuodenvaihteen 2012/2013 asukasluku on 5 398 173.

Määrärahan mitoitukseen liittyvät hallituksen esitykset

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta siten, että kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti muuttuu 30,96 prosentista 29,57 prosenttiin vuonna 2014. Muutoksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1,43 prosenttiyksikköä liittyen valtionosuuksien 362 000 000 euron alentamiseen. Muutoksessa on otettu vähennyksenä huomioon 0,03 prosenttiyksikköä liittyen valtion ja kuntien välisiin tehtävien siirtoihin. Muutoksessa on otettu lisäyksenä huomioon 0,05 prosenttiyksikköä liittyen vanhuspalvelulain toteuttamiseen siten, että valtionosuus on 54,3 %. Muutoksessa on lisäyksenä otettu huomioon 0,02 prosenttia liittyen muilta osin uusien ja laajenevien tehtävien toteuttamiseen siten että valtionosuus on 50 %. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 352 500 000 euroa lain muutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. Muutos liittyy lasten hoitojärjestelmän joustavuuden edistämiseen. Alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille maksettava osittainen hoitoraha esitetään korvattavaksi uudella joustavalla hoitorahalla. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 11 000 000 euroa muutoksesta aiheutuvan päivähoitopalvelujen tarpeen lisääntymisen johdosta sekä vähennyksenä huomioon 70 000 euroa etuuksiin aiheutuvien vähennysten johdosta.

Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2014. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 8 450 000 euroa lakiesityksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lastensuojelulain muuttamisesta siten, että täsmennetään velvoitetta lapsen edun toteuttamisesta kaikissa lapseen liittyvissä asioissa ja varmistetaan moniammatillisen asiantuntemuksen hyödyntäminen. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 4 650 000 euroa lain muutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lapseen kohdistuneen seksuaalirikoksen selvittämisen järjestämisestä annetun lain (1009/2008) soveltamisalan laajentamisesta pahoinpitelyrikoksiin. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 2 200 000 euroa lakiesityksen johdosta.

Hallitus on antanut talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi perusopetuslain muuttamisesta siten, että jokaisessa peruskoulussa olisi oppilaskunta. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 333 000 euroa lakiesityksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi rajat ylittävästä terveydenhuollosta. Laissa säädettäisiin muun muassa Suomessa työskentelevien EU- ja ETA-valtioiden sekä Sveitsin kansalaisten hoidosta julkisessa terveydenhuollossa aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta kunnille Kelan kautta. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 11 000 000 euroa lakiesityksen johdosta.

Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen, laskentaperusteet

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden yleinen osa, laskentaperusteet (1 000 euroa)

Perusosa	
— keskimääräinen euromäärä (33,84 €/as) * vv. 2012/2013 asukasluku	182 674
Korotusosat	
— saaristokorotus	11 235
— syrjäisyyskorotus	36 497
— taajamarakennekorotus	36 040
— kielikorotus	5 827
— asukasluvun muutokseen perustuva korotus	4 165
Valtionosuus yhteensä	**276 438**

Sosiaali- ja terveydenhuolto, laskentaperusteet (1 000 euroa)

Sosiaalihuolto	
Perushinta	
— 0—6-vuotiaat (7 380,76 euroa/as)	3 117 561
— 7—64-vuotiaat (345,06 euroa/as)	1 367 515
— 65—74-vuotiaat (1 025,69 euroa/as)	576 646
— 75—84-vuotiaat (6 127,44 euroa/as)	2 007 650
— 85-vuotiaat ja vanhemmat (16 816,90 euroa/as)	2 065 368
Työttömien lukumäärän mukaan (652,81 euroa/as)	164 923
Työttömyysasteen mukaan (59,54 euroa/as)	324 105
Vammaisten lukumäärän mukaan (17,75 euroa/as)	95 818
Lastensuojelun tarpeen mukaan (50,17 euroa/as)	271 432
Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset yhteensä	**9 991 018**
Terveydenhuolto	
Perushinta	
— 0—6-vuotiaat (948,39 euroa/as)	400 587
— 7—64-vuotiaat (1 024,42 euroa/as)	4 071 789
— 65—74-vuotiaat (2 419,68 euroa/as)	1 360 351
— 75—84-vuotiaat (4 663,49 euroa/as)	1 527 988
— 85-vuotiaat ja vanhemmat (8 090,51 euroa/as)	993 636
Sairastavuuden mukaan (441,57 euroa/as)	2 395 401
Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset yhteensä	**10 749 752**
Syrjäisyyskerroin	92 899
Saaristokerroin	444
Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset yhteensä	**20 834 113**

Esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen rahoitus, laskentaperusteet (1 000 euroa)

Perushinta (7 701,20 euroa/6—15 v.)	3 435 099
Korotukset	
— Asukastiheys	198 967
— 13—15-vuotiaat	405 056
— Kaksikielisyys	53 372
— Saaristoisuus	1 854
— Ruotsinkieliset 6—15-vuotiaat	27 752
— Vieraskieliset 6—15-vuotiaat	45 341
Esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset yhteensä	**4 167 441**

Esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen rahoitus, laskentaperusteet (1 000 euroa)

Kirjastot (63,68 euroa/as)	346 345
Kuntien yleinen kulttuuritoimi (3,50 euroa/as)	18 894
Taiteen perusopetus (1,40 euroa/as, 256 kuntaa)	6 965
Yleisten kirjastojen, taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen laskennalliset kustannukset yhteensä	**372 204**
Esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen laskennalliset kustannukset yhteensä	**4 539 645**

Kuntien rahoitusosuus

Asukasluku	5 398 173
Rahoitusosuus, euroa/as	3 310,85
Rahoitusosuus, 1 000 euroa	17 871 052

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat (1 000 euroa)

Erityisen harvan asutuksen kunnat	26 707
Saaristokunnat	5 021
Saamelaisten kotiseutualueen kunnat	3 534
Yhteensä	**35 262**

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (1 000 euroa)

Lisäykset	Vähennykset	Netto
791 261	**-842 112**	**-50 851**

Muut valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset (1 000 euroa)

Valtionosuuden vähennykset	
— vakiomuotoisten tietoluovutusten hinnoittelumuutos	-1 296
— lääkintä- ja lääkärihelikopteritoiminnan rahoitus	-22 121
— valtion ja kuntien yhteisten tietojärjestelmähankkeiden rahoitus (-1,58 euroa/as)	-8 529
— harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen lisäys	-5 020
— valtionosuusuudistus, lisävaltionosuus 30 kunnalle	-35 250
— siirto momentille 26.30.01	-1 500
— siirto momentille 29.01.02	-3 275
— siirto momentille 33.60.34	-2 200
— v. 2014 veroperustemuutokset	-47 000
Vähennykset yhteensä	**-126 191**

Muut valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset (1 000 euroa)

Valtionosuuden lisäykset	
— työmarkkinatukeen liittyvä korjauserä	29 549
— v. 2010 verotulomenetysten kompensaatio	375 000
— v. 2011 verotulomenetysten kompensaatio	129 000
— v. 2012 verotulomenetysten kompensaatio	299 000
— v. 2013 verotulomenetysten kompensaatio	11 500
— jäteveron tuottoa vastaava lisäys	70 000
— elatustuen takaisinperinnän palautukset	6 964
— maakuntien liittojen tehtäviin liittyvä lisäys	500
— tasauksen neutraalisuus	40 124
Lisäykset yhteensä	**961 637**

Muu rahoitus (1 000 euroa)

Kotikuntaa vailla olevien 6—15 v. kotikuntakorvaukset	**2 127**
Yksityisen opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonlisävero	**5 058**

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asukasluvun ja määräytymistekijöiden muutos	81 403
Indeksikorotus	190 483
Joustava hoitoraha	-70
Jäteveron tuottoa vastaava lisäys	70 000
Kemikaalilain kokonaisuudistus (siirto momentille 32.40.05)	-375
Kotihoidontuen ja lasten hoitojärjestelmän joustavuuden edistäminen; joustavan hoitorahan käyttöönoton aiheuttama päivähoidon kysynnän kasvu	11 000
Kotikuntaa vailla olevien 6-15 v. kotikuntakorvaukset	-504
Kotikuntaa vailla olevien EU/ETA -valtioiden ja Sveitsin kansalaisten terveydenhuollon kustannusten korvaaminen Kelan kautta	-11 000
Kuntien pelastustoimen ja ensihoidon tietojärjestelmän yhteys turvallisuusverkkoon (siirto momentille 26.30.01)	-1 500
Lapseen kohdistuneiden pahoinpitelyrikosten selvityskustannusten siirto valtion vastuulle (siirto momentille 33.60.34)	-2 200
Lastensuojelun kehittäminen	4 650
Lääkintä- ja lääkärihelikopteritoiminnan rahoitus	-22 121
Muut muutokset	1 028
Määrärahan palautus momentilta 28.90.20	500
Opiskelijavalintapalveluiden uudistaminen (siirto momentille 29.01.02)	-3 275
Oppilas- ja opiskelijahuolto	8 450
Oppilaskuntien vakiinnuttaminen peruskouluihin (siirto momentilta 29.10.30)	333
Palautus momentilta 28.90.31	2 000
Tasauksen muutos	-3 098
Tasauksen neutraalisuus	5 242
Valtionosuuden vähennys (125 milj. € + 237 milj. €)	-362 000
Vanhuspalvelulaki	27 200
Veroperustemuutokset	-47 000
Yksityisen opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonlisävero	132
Yhteensä	-50 722

2014 talousarvio	8 626 683 000
2013 I lisätalousarvio	500 000
2013 talousarvio	8 677 405 000
2012 tilinpäätös	8 470 927 096

31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 028 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kuntajakolain (1698/2009) 41 §:n mukaisiin laskennallisiin yhdistymisavustuksiin

2) lain 44 §:n mukaisten valtionosuuksien vähenemisen korvaamiseen

3) enintään 4 000 000 euroa kuntajakolain 16 §:n mukaisten erityisten selvitysten toimittamisesta aiheutuneiden kustannusten maksamiseen sekä avustuksiin kunnille niistä kustannuksista, joita niille aiheutuu yhdistymiseen liittyvistä esiselvityksistä

4) enintään 200 000 euroa selvitysmenettelystä yhteistyön edistämiseksi eräillä kaupunkiseuduilla annetun lain (1408/2010) mukaisten selvitysten kustannuksiin.

Määrärahaa saa käyttää kohtien 3) ja 4) osalta myös metropolialuetta koskevien esiselvitysten henkilöstö- ja muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Säännökset yhdistymisavustusten muodosta ja tasosta on uudistettu vuoden 2008 alusta ja sen jälkeen toteutettavissa kuntajaon muutoksissa. Samalla on luovuttu kuntajaon muutosten yhteydessä erikseen maksettavasta investointi- ja kehittämishankkeiden tuesta.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Yhdistymisavustus	
— vuoden 2014 kuntien yhdistymiset, 0 liitosta	-
— vuoden 2013 kuntien yhdistymiset, 10 liitosta	10 410
— vuoden 2012 kuntien yhdistymiset, 0 liitosta	-
Yhteensä, 10 liitosta	**10 410**

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Valtionosuusmenetysten kompensaatio	
— vuoden 2014 yhdistymiset	-
— vuoden 2013 yhdistymiset	15 361
— vuoden 2012 yhdistymiset	-
— vuoden 2011 yhdistymiset	2 894
— vuoden 2010 yhdistymiset	2 163
Yhteensä	**20 418**
Kuntajakolain mukaiset selvitys-kustannukset ja yhdistymisiin liittyviin esiselvityksiin myönnettävä avustus (enintään)	4 000
Kaupunkiseutuselvitysten kustannukset (enintään)	200
Kaikki yhteensä	**35 028**

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio
Kuntien yhdistymisiä	0	10	0
Kuntien määrän vähennys	0	17	0
Määräraha, milj. €	44,2	65,0	30,8
— josta ko. vuoden yhdistymisten osuus, milj. €	0,0	30,1	0

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Investointi- ja kehittämishankkeiden tuki	-360
Kuntajakolain 16 §:n mukaiset selvitykset ja esiselvitykset, ml. määrärahan palautus 2 milj. euroa momentille 28.90.30	1 600
Valtionosuusmenetysten kompensaatio	-22 661
Yhdistymisavustukset	-10 558
Yhteensä	-31 979

2014 talousarvio	35 028 000
2013 talousarvio	67 007 000
2012 tilinpäätös	41 314 906

34. Paikallisten kuntakokeilujen rahoitus (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 520 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kuntien lakisääteisten tehtävien perusteella säädettyjen velvoitteiden vähentämisen toimintaohjelman tueksi käynnistettävien paikallisten kuntakokeilujen hankkeiden valmisteluun, ohjaukseen, seurantaan ja arviointiin

2) paikallisiin kuntakokeiluihin osallistuville kunnille kohdennettaviin avustuksiin projektipäälliköiden palkkaamiseksi

3) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen paikallisten kuntakokeilujen ohjaus- ja hanketehtäviin. Nämä voidaan toteuttaa henkilötyövuositavoitteiden ulkopuolelta.

Selvitysosa: Määrärahalla toteutetaan kuntauudistukseen ja kuntien tehtävien arviointiin liittyviä kuntien velvoitteiden vähentämisen toimintaohjelman tueksi käynnistettäviä paikallisia kokeiluja. Niiden avulla on tarkoitus vähentää kuntien velvoitteita. Paikallisissa kuntakokeiluissa ministeriöt ja kunnat sopivat yhdessä palveluja koskevat tavoitteet.

Kokeilun tuloksia hyödynnetään kuntien tehtävien arviointi-työryhmän työssä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntakokeilujen tukeminen	520
Yhteensä	520

2014 talousarvio	520 000

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

Selvitysosa: Työllisyyttä ja elinkeinoelämää tuetaan energiaverotuella.

Yleisillä energiaverotuilla edistetään ammattimaisen toiminnan ja energiaintensiivisen teollisuuden kilpailukykyä sekä uusiutuvien energialähteiden kilpailukykyä ja käyttöä. Maa- ja puutarhatalouden energiaverotuella tuetaan maatalouden tulonmuodostusta.

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 302 020 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valmisteverojärjestelmän kautta maksettavaan

1) maatalouden tukeen

2) alusliikenteen tukeen

3) sähkön tuotannon tukiin

4) energiaintensiivisten yritysten veronpalautukseen

5) verottomasta käytöstä johtuviin palautuksiin.

Selvitysosa: Määräraha perustuu seuraaviin säädöksiin:

1) maatalouden tuki: laki maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta (603/2006)

2) alusliikenteen tuki: laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta (1472/1994 9 § 4 kohta)

3) sähkön tuotannon tuet: laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996 8 §)

4) energiaintensiivisten yritysten veronpalautus: laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1168/2002 8 a §)

5) verottomasta käytöstä johtuvat palautukset: laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta (1472/1994 9 § 2, 3, 5, 6 kohdat), laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996 12 § 1 mom. ja 21 § 1 mom.).

Sähkön tuotannon tukien maksaminen siirtyi pois Tullilta 1.1.2011 alkaen mutta jälkitarkastuksista aiheutuvia korjauksia voidaan joutua maksamaan vuoteen 2014 saakka.

Energiaintensiivisten yritysten veronpalautusta kasvatettiin 120 milj. eurolla vuoden 2012 alusta alkaen.

Maataloudelle maksettavaa tukea muutetaan vuonna 2014 ympäristöohjaavammaksi siten, ettei sille palauteta enää hiilidioksidiveron osuutta. Budjettitalouteen muutos vaikuttaa vuonna 2015.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

1. Maatalouden tuki	50 000 000
2. Alusliikenteen tuki	4 000 000
3. Sähkön tuotannon tuet	20 000
4. Energiaintensiivisten yritysten veronpalautus	210 000 000
5. Verottomasta käytöstä johtuvat palautukset	38 000 000
Yhteensä	302 020 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Menoarvion päivitys v. 2014 tasoon	-2 030
Yhteensä	-2 030

2014 talousarvio	302 020 000
2013 talousarvio	304 050 000
2012 tilinpäätös	144 577 008

92. EU ja kansainväliset järjestöt

Selvitysosa: Vuosi 2014 on seuraavan EU:n monivuotisen rahoituskehyksen ensimmäinen varainhoitovuosi. Eurooppa-neuvosto on helmikuussa 2013 saavuttanut yhteisymmärryksen neuvoston kannasta, mutta rahoituskehyksen hyväksymiseksi vaaditaan myös Euroopan parlamentin hyväksyminen. Lisäksi rahoituskehyksen toimeenpano vaatii vielä mm. omien varojen

päätöksen hyväksymisen ja ratifioinnin kansallisissa parlamenteissa, minkä odotetaan vievän muutaman vuoden. Vuoden 2014 talousarvioon sisältyy Yhdistyneen kuningaskunnan maksualennuksen jatkuminen. Lisäksi edellä mainittuun alennukseen osallistumisesta myönnetyt alennukset Saksalle, Itävallalle, Alankomaille ja Ruotsille jatkuvat ennallaan keskeytyksettä. Arvonlisäveropohjaan perustuvat alennukset ja kertakorvausalennukset päättyvät vuoden 2013 lopussa. Niitä korvaavat uudet alennukset tulevat maksuun vasta takautuvasti omien varojen päätöksen hyväksymisen jälkeen, mikä arvion mukaan tapahtuu vuonna 2016.

20. Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää EU:n jäsenvaltioiden valtuuskuntien matkakulujen korvaamisesta annetun päätöksen mukaisten matkustusmenojen sekä matkustusmenoihin liittyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Euroopan unioni maksaa neuvoston ja sen työryhmien kokouksiin osallistumisesta aiheutuvien matkamenojen korvauksen ennakkoon jäsenmaille. Jäsenvaltio saa vuotuisen kokonaismäärärahan, joka on kullekin jäsenvaltiolle vahvistettu prosentuaalinen osuus EU:n talousarvion yleiset kokouskulut -alamomentin määrärahasta. Siltä osin kuin matkustamisesta aiheutuu menoja, joita EU ei hyväksy korvattavaksi, ne maksetaan toimintamenomäärärahoista. Jäsenvaltioiden on toimitettava vuosittain helmikuun loppuun mennessä neuvoston pääsihteerille tilitys jäsenvaltiolle osoitetun määrärahan käytöstä.

Vastaavat tulot on merkitty momentille 12.28.93.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarkentunut arvio	-300
Yhteensä	-300

2014 talousarvio	2 500 000
2013 talousarvio	2 800 000
2012 tilinpäätös	2 400 000

40. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 9 140 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sen taloudellisen hyödyn korvaamiseksi, minkä Suomen Pohjoismaiden Investointipankin isäntämaana katsotaan saavan.

Selvitysosa: Suomen katsotaan hyötyvän Pohjoismaiden Investointipankin sijainnista Helsingissä vuosittain noin 9 140 000 euroa, mikä vastaa pankin vuonna 2012 henkilökuntansa palkoista pidättämien verojen määrää. Määrärahan tarkoituksena on vahvistaa pankin asemaa erityisesti kansainvälisillä markkinoilla. Sitä ei ole tarkoitettu käytettäväksi lisäetujen antamiseksi pankin henkilökunnalle. Järjestelystä sovittiin aikanaan 10.11.1997 Helsingissä pidetyssä Pohjoismaiden valtiovarainministereiden kokouksessa. Koska Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön ja Pohjoismaiden kehitysrahaston työntekijät ovat muodollisesti Pohjoismaiden investointipankin palkkaamia, sisältyy isäntämaakorvaukseen myös edellä mainittujen instituutioiden työntekijöiden maksamat palkkaverot.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

TAE 2014 arvio toteutumien perusteella	790
Yhteensä	790

2014 talousarvio	9 140 000
2013 talousarvio	8 350 000
2012 tilinpäätös	7 929 302

67. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 170 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansainvälisille rahoituslaitoksille jäsenyyden perusteella vuosina 1982—1986 annettujen sitoumusten lunastamiseen sekä lunastamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen

2) vuoden 1986 jälkeen annettujen sitoumusten lunastamisen yhteydessä aiheutuvien valuuttakurssitappioiden ja lunastamiskustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Vuosina 1982—1986 annettuja sitoumuksia oli 31.12.2012 lunastamatta noin 1,0 milj. euroa.

2014 talousarvio	170 000
2013 talousarvio	170 000
2012 tilinpäätös	—

68. Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 340 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin (*International Bank for Reconstruction and Development*, IBRD) peruspääoman korottamisesta aiheutuvan vuoden 2014 Suomen neljännen maksuosuuden, suuruudeltaan n. 4 350 000 Yhdysvaltain dollaria vasta-arvoltaan n. 3 340 000 euroa, maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää arvonsäilytysvelvoitteesta mahdollisesti aiheutuviin maksuihin.

Selvitysosa: Momentin vasta-arvot on laskettu 18.4.2013 mukaisella valuuttakurssilla EUR/USD=1,3046.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Päivitetty arvio valuuttakurssilla EUR/USD =1,3045	-10
Yhteensä	-10

2014 talousarvio	3 340 000
2013 talousarvio	3 350 000
2012 tilinpäätös	3 288 274

69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 925 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan unionille suoritettavien arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvien Suomen maksuosuuksien maksamiseen

2) Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitusosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: EU:n talousarvion rahoittamiseen annettavista varoista ja jäsenvaltioiden maksuosuuksista säädetään EU:n omia varoja koskevassa neuvoston päätöksessä (2007/436/EY).

EU:n omat varat sisältävät

1) sekalaisia tuloja ja perinteisiä omia varoja eli tulleja ja sokerin tuotantomaksuja

2) jäsenvaltioiden suoritettavat arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvat maksut (ALV-maksu ja BKTL-maksu).

Suomen EU:n puolesta keräämät perinteiset omat varat eivät kantopalkkioita lukuun ottamatta sisälly Suomen valtion talousarvioon.

ALV-maksun ja BKTL-maksun tarkemmat laskentaperusteet sisältyvät seuraaviin neuvoston asetuksiin (EY)

1) N:o 1150/2000: asetus EU:n omista varoista tehdyn päätöksen soveltamisesta

2) N:o 1553/1989: asetus arvonlisäverosta kertyvien omien varojen kannon lopullisesta menettelystä

3) N:o 2223/1996: asetus markkinahintaisen bruttokansantulon muodostamisesta.

Vuosi 2014 on EU:n seuraavan rahoituskehyskauden ensimmäinen vuosi. Määräraha perustuu arvioon Eurooppa-neuvoston 8.2.2013 rahoituskehystä koskevan sovun vaikutuksista. Määrärahataso perustuu rahoituskehyksen maksukaton tasolle.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut	292 000 000
Bruttokansantuloon perustuvat maksut	1 497 000 000
Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitus	136 000 000
Yhteensä	1 925 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarkentunut arvio	-5 000
Yhteensä	-5 000

2014 talousarvio	1 925 000 000
2013 talousarvio	1 930 000 000
2012 tilinpäätös	1 789 958 053

(87.) Suomen osuus Euroopan investointipankin peruspääoman korottamisesta (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2013 talousarvio	127 835 000
2012 tilinpäätös	—

99. Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot

Selvitysosa: Luku sisältää keskitetysti koko valtionhallinnon puolesta budjetoituja menoja. Osalla lukuun sisältyvistä määrärahoista varaudutaan harkinnanvaraisiin tai säädösperusteisiin ennakoimattomiin menoihin.

87. Pankkiveron tuoton käyttö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 133 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi tarpeellisten finanssisijoitusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Väliaikaisesta pankkiverosta annetun lain (986/2012) nojalla kerätään pankkiveroa etukäteen mahdollisten uusien rahoitusmarkkinaongelmien varalta. Tällä halutaan rajata veronmaksajien vastuita mahdollisissa tulevissa pankkikriiseissä. Hallitus varautuu siihen, että pankkiveron tuotto lähtökohtaisesti siirrettäisiin myöhemmin kotimaisiin kriisinratkaisutarkoituksiin.

Vastaava tuloarvio on merkitty momentille 11.01.05.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarkentunut arvio vuodelle 2014	-37 000
Yhteensä	-37 000

2014 talousarvio	133 000 000
2013 I lisätalousarvio	-37 000 000
2013 talousarvio	170 000 000

95. Satunnaiset säädösperusteiset menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita varten talousarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa.

2014 talousarvio	300 000
2013 talousarvio	300 000
2012 tilinpäätös	192 085

96. Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten edeltä arvaamattomien välttämättömien menojen maksamiseen, joita varten talousarviossa ei ole erikseen määrärahaa.

2014 talousarvio	5 000 000
2013 talousarvio	5 000 000
2012 tilinpäätös	5 000 000

97. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 150 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion laina- ja takaussaatavien sekä muiden saatavien perintään

2) valtion laina-, takaus- ja muiden saatavien sekä perintöomaisuuden turvaamiseen ja hoitoon

3) aiheettomasti maksettujen etuuksien takaisin perimisestä ja valtion takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

4) kiinnityksen haltijan vastuuvakuutuksen maksamiseen

5) kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai pakkohuutokaupassa tai muussa realisointijärjestelyssä, milloin se on valtion laina-, takaus- tms. saatavien turvaamiseksi tai takausvastuiden minimoimiseksi tarpeen sekä valtiolle näin tulleen omaisuuden hoidosta ja realisoinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

2014 talousarvio	150 000
2013 talousarvio	150 000
2012 tilinpäätös	93 641

Pääluokka 29
OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla myönnettävät valtionosuudet budjetoidaan vuonna 2014 myöntöpäätöksen perusteella poiketen tulojen ja menojen kohdentamista koskevista yleisistä määräyksistä. Valtuusmenettelyn piiriin kuuluvat valtionosuudet ja -avustukset budjetoidaan kuitenkin maksuperusteisesti.

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Maailmantalouden suhdanteet vaikuttavat vahvasti Suomeen. Osaamisen, hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn varmistaminen edellyttää panostamista varhaiskasvatukseen, koulutukseen, tutkimukseen, luovuuteen, kulttuuriin ja innovaatiotoimintaan. Nuorisotyöttömyys on erityinen haaste koulutus- ja nuorisopolitiikalle. Ministeriö on laatinut vuoteen 2020 ulottuvan toimintastrategian, joka osaltaan vastaa toimintaympäristön haasteisiin.

Päivähoidossa olevien lasten määrä on kasvanut vuodesta 2004 lähtien, ja vuonna 2011 noin 63 prosenttia 1—6 -vuotiaista oli päivähoidon piirissä. Hoitojärjestelmän muutosten myötä vanhempien työssäkäynnin ennustetaan lisääntyvän, jolloin myös päivähoidon kysyntä saattaa kasvaa.

Lukioon ja ammatilliseen peruskoulutukseen siirtyvä ikäluokka pienenee. Korkea-asteelle siirtyvien ikäluokassa ei tapahdu olennaisia muutoksia. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten osuudet kasvavat kaikilla koulutusasteilla. Aikuiskoulutuksen kysyntä kasvaa.

Luovan työn, toiminnan ja tuotannon sekä kulttuurisisältöjen digitaalisen käytön merkitys kasvaa tietoyhteiskuntakehityksen myötä. Luovan talouden työllistävä vaikutus lisääntyy. Yhteiskunnan edelleen moninaistuessa ja eriytyessä nousee haasteeksi yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja terveyttä edistävän kansalaistoiminnan vahvistaminen. Kulttuurin ja liikunnan palvelutuotannon roolin ennakoidaan kasvavan kansalaistoiminnassa.

Alueiden erilaistuminen on haaste tasa-arvoisten palveluiden ylläpitämiseksi maanlaajuisesti. Lisäksi lasten ja nuorten oppimisen ja hyvinvoinnin vahvistaminen korostuu ikäluokkien pienentyessä ja kansantalouden huoltosuhteen muuttuessa epäedullisemmaksi.

Peruspalvelujen turvaaminen edellyttää kuntarakenteen ja kuntien palvelurakenteiden uudistamisen jatkamista.

Hallinnonalan yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Koulutus- ja tiedepolitiikka

Korkea sivistystaso, toimivat päivähoitopalvelut sekä laadukas ja maksuton koulutus ovat suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusta. Tasapuoliset mahdollisuudet laadukkaaseen koulutukseen varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen on turvattava koko maassa. Tavoitteena on väestön koulutus- ja osaamistason kohottaminen siten, että suomalaiset ovat maailman osaavin kan-

sa vuonna 2020. Toisen asteen koulutuksen palvelukykyä edistetään. Suomalaisten koulutustasoa kehitetään siten, että tavoitevuonna 2020 työikäisestä aikuisväestöstä 88 prosenttia on suorittanut perusasteen jälkeisen tutkinnon ja 30 prosenttia korkeakoulututkinnon. Vastaavasti 30-vuotiaista 94 prosenttia olisi suorittanut perusasteen jälkeisen ja 42 prosenttia korkeakoulututkinnon.

Jo lähitulevaisuudessa osaavan työvoiman saatavuudesta tulee pulaa ainakin joillain aloilla. Erityisen suuria saatavuusongelmia tulee olemaan sosiaali- ja terveysalalla, mutta myös esimerkiksi joillain tekniikan ja liikenteen aloilla. Koulutusjärjestelmään kohdentuvilla toimenpiteillä pidennetään työuria niiden alkupäästä ja kohdennetaan koulutustarjontaa siten, että se vastaa työvoiman alakohtaiseen tarpeeseen. Tavoitteena on, että nuorten kokonaiskoulutuspolku on aikaisempaa lyhyempi ja että he kouluttautuvat aloille, joilla työllistymisen edellytykset ovat hyvät. Koulutuksen ala- ja aluekohtaista tarjontaa suunnataan uudelleen väestökehityksen ja työvoiman tarpeen mukaisesti.

Varmistetaan nuorisotakuun toteutuminen ja toteutetaan nuorten aikuisten osaamisohjelmaa. Edistetään nuorten oppisopimuskoulutusta ja nuorten oppilaitosmuotoisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen yhdistämistä.

Tavoitteena on, että

— Varhaiskasvatukseen osallistuvien määrä on 95 % 4-vuotiaista vuoteen 2020 mennessä
— Esiopetukseen osallistuneiden osuus 6-vuotiaista on 100 %
— Kaikki perusasteen päättävät aloittavat perusasteen jälkeiset opinnot
— Puolet uusista ylioppilaista jatkaa opintojaan samana vuonna
— Korkeakouluista valmistuneiden keskimääräinen ikä laskee
— Koulutuksen läpäisyä parannetaan kaikilla koulutusasteilla.

Työvoiman saatavuuteen vaikutetaan nuorten koulutuksen lisäksi aikuiskoulutuspalveluita kehittämällä. Aikuiskoulutuksella tuetaan työssä jaksamista ja työssä viihtymistä. Tavoitteena on, että vuosittain 60 prosenttia aikuisista osallistuu koulutukseen ja aikuiskoulutuksen osallistumispohja laajenee.

Perusopetuksen päättäneiden välitön sijoittuminen koulutukseen (%)

	2009	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio
Ammatilliseen koulutukseen sijoittuneet	44,0	43,8	44,3	44,6	45,0	45,5
— perustutkintoon johtava koulutus[1)]	41,2	40,7	41,2	41,5	41,8	42,5
— valmistavat koulutukset[2)]	2,8	3,1	3,1	3,1	3,2	3,0
Lukiokoulutukseen sijoittuneet[1)]	50,2	50,4	49,6	51,7	52,0	52,0
Perusopetuksen lisäopetukseen sijoittuneet[3)]	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
— peruskouluissa	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
— kansanopistoissa	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Tutkintoon johtavat koulutukset yhteensä	91,4	91,1	90,8	93,2	93,8	94,5
Lisäopetus ja valmistavat koulutukset yhteensä	5,3	5,6	5,6	5,6	5,7	5,5
Yhteensä	96,7	96,7	96,4	98,8	99,5	100,0

[1)] Lähde: Tilastokeskus.

[2)] Lähde: valtionosuusjärjestelmän tilastot (myös vuoden 2012 luku on toteumatieto). Sisältää vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen, talouskouluopetuksen sekä ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen (ammattistartin).

[3)] Peruskoulujen yhteydessä järjestettävän lisäopetuksen luvut ovat Tilastokeskuksen oppilasmäärätilastojen perusteella tehtyjä arvioita. Kansanopistoissa järjestettävän lisäopetuksen luvut ovat valtionosuustilaston oppilasmäärien perusteella tehtyjä arvioita.

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä (mediaani)[1)]

	2009	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio
Ammattikorkeakoulututkinto	25,2	25,2	25,2	25,0	24,9	24,9
Ylempi korkeakoulututkinto	27,3	27,9	27,6	27,3	27,0	27,0

[1)] Lähde: Tilastokeskus. Ammattikorkeakoulujen osalta nuorten koulutus.

Tavoiteajan kuluessa valmistuneiden osuus (%) aloittaneista[1)]

	2009	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio
Lukiokoulutus (3 vuotta)	79,4	79,2	80,3	81,0	82,0	83,0
Ammatillinen perustutkinto (3 vuotta)	59,7	60,6	61,0	62,0	63,0	64,0
Ammattikorkeakoulututkinto (5 vuotta)	59,9	64,0	60,5	61,0	63,0	63,0
Alempi ja ylempi korkeakoulututkinto (7 vuotta)	51,4	51,0	49,9	46,0	49,0	52,0

[1)] Lähde: Tilastokeskus. Mukana vain opetushallinnon alainen koulutus. Ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, eikä oppisopimuskoulutusta. Tarkoittaa alemmissa ja ylemmissä korkeakoulututkinnoissa tavoitetutkinnon suorittaneiden osuutta, ylin tutkinto, johon uusi opiskelija on saanut tutkinnon suorittamisoikeuden. Vuoden 2011 luku on ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen osalta arvio.

Opiskelijat ja tutkinnot[1)]

	2009	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio
Päivähoito						
— lapset		204 750	206 350	208 300	209 700	211 000
Esiopetus						
— opiskelijamäärä	57 750	58 770	58 910	59 700	60 000	61 000
Perusopetus						
— uudet opiskelijat	56 770	57 880	59 100	59 200	60 500	60 500
— päättötodistuksen saaneet	65 090	64 960	63 440	61 200	61 000	60 000
— opiskelijamäärä	536 780	530 680	526 930	522 000	522 000	519 000
Lukiokoulutus						
— uudet opiskelijat	38 060	37 870	36 790	38 000	38 000	38 000
— suoritetut ylioppilastutkinnot[2)]	32 650	32 700	32 810	33 000	33 000	33 000
— opiskelijamäärä	108 390	107 400	106 320	110 000	110 000	110 000
Ammatillinen peruskoulutus (oppilaitos-muotoinen)						
— uudet opiskelijat	59 740	59 990	61 000	61 500	63 000	62 800
— suoritetut tutkinnot	36 930	37 220	40 510	41 700	42 800	43 700
— opiskelijamäärä[3)]	143 930	149 200	150 560	150 300	151 300	151 000
Ammatillinen peruskoulutus (oppisopimus-koulutus)[4)]						
— uudet opiskelijat		6 835	8 438	7 900	8 500	8 900
— suoritetut tutkinnot		5 922	5 985	6 000	6 200	6 400
— opiskelijamäärä[3)]		23 099	23 378	23 200	23 900	24 600

Opiskelijat ja tutkinnot[1)]

	2009	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio
Ammatillinen lisäkoulutus[5)]						
— uudet opiskelijat		32 634	31 801	32 800	26 000	27 000
— suoritetut tutkinnot		16 006	16 153	16 700	15 400	15 600
— opiskelijamäärä oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa		33 586	35 190	36 200	35 700	35 100
— opiskelijamäärä oppisopimuskoulutuksessa		36 470	33 356	33 400	27 000	28 500
Ammattikorkeakoulun perustutkinnot						
— aloittaneet[6)]	33 676	33 978	34 963	34 900	32 900	32 900
— suoritetut tutkinnot	20 044	20 581	21 312	22 121	22 060	22 060
— opiskelijamäärä	129 282	131 595	131 838	131 369	128 000	126 000
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot						
— aloittaneet	2 308	2 722	2 739	2 800	2 900	2 900
— suoritetut tutkinnot	941	1 253	1 521	1 708	1 750	1 750
— opiskelijamäärä	5 557	6 580	7 321	7 834	8 000	8 000
Yliopiston perustutkinnot[7)]						
— uudet opiskelijat	20 169	19 988	20 119	19 853	19 800	19 800
— suoritetut alemmat korkeakoulututkinnot	10 775	12 300	13 275	13 014	13 500	14 200
— suoritetut ylemmät korkeakoulututkinnot	10 535	14 384	12 515	13 829	14 500	15 023
— opiskelijamäärä	145 033	144 321	144 441	143 505	142 300	141 300
Yliopiston tohtorintutkinnot	1 642	1 518	1 653	1 649	1 635	1 635

[1)] Opetushallinnon alainen koulutus. Päivähoidon, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen uusia opiskelijoita, perusopetuksen päättötodistuksen saaneita ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tutkinnon suorittaneita sekä ulkomaalaisia opiskelijoita koskevat luvut ovat vuoden 2012 osalta arvioita. Esiopetuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen (pl. oppisopimuskoulutus) opiskelijamäärät ovat valtionosuusjärjestelmän mukaisia opiskelijamääriä.

[2)] Ei sisällä IB-lukioiden eikä Reifeprüfung-tutkintoja.

[3)] Sisältää myös muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijat.

[4)] Sisältää ammatilliseen perustutkintoon johtavan oppisopimusmuotoisen koulutuksen sekä opetussuunnitelmaperusteisena että näyttötutkintoon valmistavana koulutuksena.

[5)] Uudet opiskelijat ja suoritetut tutkinnot sisältävät ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen.

[6)] AMK-tutkinnon aloittaneilla tarkoitetaan v. 2010 lähtien opiskelijoita, jotka ovat kyseisenä tilastovuonna ensimmäistä kertaa kirjautuneeet amk-tutkintoon johtavan koulutuksen läsnäoleviksi ko. ammattikorkeakouluun.

[7)] Sisältää alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon opiskelijat ja tutkinnot.

Taide- ja kulttuuripolitiikka

Taide ja kulttuuri edistävät väestön hyvinvointia ja elämänlaatua sekä vahvistavat kulttuurista pääomaa. Vahvistamalla kulttuurin perustaa, luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä, kansalaisten kulttuuriosallistumisen mahdollisuuksia ja kulttuurin taloutta, edistetään sivistystä, luovuutta, osaamista ja innovatiivisuutta, alueiden elinvoimaisuutta sekä työllisyyden ja kansantalouden kehitystä.

Keskeiset kulttuuripolitiikan alat ovat taide- ja taiteilija-, kulttuuriperintö-, kirjasto-, kulttuurivienti-, tekijänoikeus- ja audiovisuaalinen politiikka sekä kunnallinen kulttuuritoiminta.

Kulttuuriosallistuminen on Suomessa lisääntynyt ja väestöryhmien väliset osallistumiserot ovat tasoittuneet. On kuitenkin ryhmiä, joissa osallistuminen on hyvin vähäistä. Kulttuuripalvelut keskittyvät suurimpiin kaupunkeihin, jolloin palveluiden saatavuus vaihtelee maan eri osissa. Kirjas-

toissa ja teattereissa kävijöiden osuus koko väestöstä on suurinta EU-maissa ja kotimaisten elokuvien katsojaosuus on Suomessa selvästi yli keskitason verrattuna muiden maiden vastaavaan kansalliseen osuuteen. Tietoisuus taiteen ja kulttuurin myönteisistä vaikutuksista väestön hyvinvointiin ja kulttuurilähtöisten menetelmien hyödyntäminen yhteiskunnallisen toiminnan eri alueilla on lisääntynyt.

Sekä taide- ja kulttuuriammateissa että taiteen ja kulttuurin toimialalla työskentelevien määrä on kasvanut edelleen viime vuosien aikana. Kulttuuristen ja taiteellisten ilmaisu- ja osallistumismuotojen ja kulttuurin kulutustarpeiden moninaistuminen sekä digitalisoituminen leimaavat taiteen ja kulttuurin kehitystä. Digitaalisuus vaikuttaa läpileikkaavasti kulttuurin ja taiteen tuotantoon, jakeluun, säilyttämiseen ja kuluttamiseen.

Kulttuuripolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Kulttuurin perusta vahvistuu

Vahvistetaan kulttuurin perustaa edistämällä kulttuurin ja tiedon infrastruktuuria ja saatavuutta, kulttuuriperinnön ja -ympäristöjen säilymistä, taide-, kulttuuriperintö- ja mediakasvatusta sekä kansallisen, alueellisen ja paikallisen taide- ja kulttuurihallinnon toimivuutta ja kulttuurin kansainvälistymistä ottaen huomioon toimintaympäristön globaalit, teknologiset ja kestävän kehityksen haasteet.

2. Luovan työn tekijöiden toimintaedellytykset paranevat

Parannetaan luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä kehittämällä taiteen ja kulttuurin tukijärjestelmiä, monipuolistamalla taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksia, kehittämällä toimivaa tekijänoikeusjärjestelmää sekä vahvistamalla kulttuuri- ja luovien alojen yrittäjyyden edellytyksiä.

3. Kaikkien väestöryhmien osallistumismahdollisuudet kulttuuriin lisääntyvät

Vahvistetaan kaikkien väestö- ja kansalaisryhmien osallisuutta kulttuuriin ja kulttuuriosallistumisen mahdollisuuksia parantamalla kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti taide- ja kulttuuripalveluiden ja kulttuuriperinnön saatavuutta ja saavutettavuutta sekä edistämällä kulttuurisen moninaisuuden kehitystä (ml. kulttuuripalvelut).

4. Kulttuurin talous ja luova talous vahvistuvat

Vahvistetaan kulttuurin taloutta ja luovan talouden kehitysedellytyksiä ja työllisyysvaikutuksia kehittämällä ja laajentamalla kulttuurin rahoitus- ja tietopohjaa, panemalla toimeen hallitusohjelman luovia aloja ja kulttuurivientiä koskevia kärkihankkeita sekä parantamalla tekijänoikeuksien hyödyntämistä.

Kulttuuripolitiikan tunnuslukuja

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2014 arvio
1. Kulttuurisen perustan vahvistaminen			
Valtionosuuden piirissä olevien teattereiden			
— laskennalliset henkilötyövuodet	2 469	2 469	2 469
— esitysten määrä	12 198	13 467	13 000
Valtionosuuden piirissä olevien orkestereiden			
— laskennalliset henkilötyövuodet	1 033	1 033	1 033
— konserttien määrä	1 861	1 907	1 900
Suomen Kansallisoopperan			
— kuukausipalkkaisen henkilöstön määrä	538	532	525
— esitysten määrä	292	283	237

Kulttuuripolitiikan tunnuslukuja

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2014 arvio
Suomen Kansallisteatterin			
— henkilöstön määrä	346	326	325
— esitysten määrä	597	698	650
Valtionosuuden piirissä olevien museoiden laskennalliset henkilötyövuodet	1 183	1 183	1 183
2. Luovan työn tekijät			
Vuosiapurahan saajien/hakijoiden määrä	286/1 971	303/2 131	300/2 100
Pääkaupunkiseudulla asuvien osuus valtion taidetoimikuntien apurahojen saajista, %	55	57	50
Taiteilijaeläkkeiden kokonaismäärä (31.12.)	1 048	1 044	1 042
— Uusien taiteilijaeläkkeiden saajien määrä suhteessa hakijoiden määrään, %	13,33	11,96	11,96
Kulttuuriammateissa työskentelevät (työvoimatutkimus)	81 725	83 463	85 000
3. Kulttuuri ja kansalaiset			
Valtionosuuden piirissä olevien teattereiden kävijät, 1 000 henk.	2 507	2 393	2 400
Suomen Kansallisteatterin yleisökontaktit, 1 000 henk.	167	185	170
Valtionosuuden piirissä olevien orkestereiden kuulijat, 1 000 henk.	777	772	775
Suomen Kansallisoopperan yleisökontaktit, 1 000 henk.	264	278	280
Museoiden kävijät valtionosuuden piirissä olevissa ja muissa päätoimisesti hoidetuissa museoissa, 1 000 henk.	4 984	5 183	5 100
Kotimaisten elokuvien teatteriensi-illat	32	35	28
Kotimaisten elokuvien katsojat elokuvateattereissa, 1 000 henk.	1 225	2 362	1 500
Pää- ja sivukirjastojen määrä, kpl	794	787	787
Yleisten kirjastojen kokonaislainaus, 1 000 kpl	97 428	94 914	95 000
Fyysiset kirjastokäynnit, 1 000 kpl	52 797	52 829	53 000
Kirjastojen verkkokäynnit, 1 000 kpl	56 874	56 733	57 000
Kirjastojen järjestämien tapahtumien osallistujat, 1 000 henk.	-	650	700
4. Kulttuuri ja talous			
Kulttuurialan yritysten toimipaikat	21 577	..	22 000

Liikuntapolitiikka

Liikunta lisää osallisuutta ja hyvinvointia. Liikunnallinen elämäntapa on osa sivistysperustaa. Huippu-urheilu antaa elämyksiä ja lisää myös kiinnostusta oman liikuntaharrastuksen aloittamiseksi. Liikuntapolitiikan päämääränä on liikunnan edistäminen ja tämän myötä osallisuuden kasvattaminen sekä liikunnan avulla väestön hyvinvoinnin lisääminen. Liikunnalla ja urheilulla on myös taloudellisia sekä työ- ja toimintakykyä lisääviä vaikutuksia.

Liikuntapolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Liikunta ja urheilu lisäävät osallistumista

Suomalaiset osallistuvat liikunta- ja urheiluseurojen toimintaan melko aktiivisesti. Seuratoimintaan osallistumisessa, sitoutumisessa ja liikunta-aktiivisuudessa on kuitenkin eroja eri väestöryhmien kesken. Huippu-urheilu on osa suomalaista kulttuuria, sen perusta luodaan liikunta- ja urheiluseuratoiminnassa. Tavoitteena on lisätä liikunnan kansalaistoiminnan laatua ja elinvoimaisuutta sekä kansalaistoimintaan osallistumista paikallisesti etenkin sellaisilla väestöryhmillä, joiden osallistumisen esteenä ovat sosiaaliset, taloudelliset tai kulttuuriset tekijät. Tavoitteena on myös lisätä suomalaisten urheilijoiden menestymistä huippu-urheilussa, vammaishuippu-urheilun integroitumista sekä Suomessa järjestettävien urheilun suurtapahtumien vaikuttavuutta.

2. Liikunnallinen elämäntapa yleistyy

Kunnat luovat edellytyksiä liikunnalle. Liikunta kuuluu sivistyksellisiin perusoikeuksiin, jonka saavutettavuuden turvaamiseen vaikuttavat etenkin maassa tapahtuva muuttoliike, kuntarakenteen uudistuminen sekä liikuntahallinnossa ja -kulttuurissa tapahtuvat muutokset. Liikunnalla on myönteisiä vaikutuksia ihmisen hyvinvoinnille, terveydelle sekä työ- ja toimintakyvylle. Tavoitteena on koko väestön fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan harrastamisen kasvu turvaamalla liikunnan yhdenvertainen ja tasa-arvoinen saavutettavuus ja luomalla edellytyksiä liikuntatoimintaan osallistumiselle koko maassa. Kohderyhmänä ovat etenkin lapset ja nuoret sekä sellaiset väestöryhmät, joiden liikunta-aktiivisuus on alhaista.

3. Liikunta-alan tietopohja ja osaaminen vahvistuu

Osaamisen ja asiantuntemuksen kasvattaminen liikunnan toimialalla luo parhaat edellytykset väestön liikunta-aktiivisuuden lisäämiseksi, liikunnan kansalaistoiminnan elinvoimaisuuden turvaamiseksi sekä huippu-urheilumenestyksen kasvattamiseksi. Liikunta-alalla tehtävän päätöksenteon tukena tulee käyttää riittävän luotettavasti tuotettua tietopohjaa. Tavoitteena on, että liikuntapoliittisten toimenpiteiden valmistelu sekä päätöksenteko eri tasoilla perustuvat relevanttiin tietopohjaan, kuten alan tutkimus-, selvitys- ja arviointitietoon.

Liikuntapolitiikan tunnuslukuja

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2014 arvio
Seuraliikunta väh. 1 krt/vko, Nuorten terveystapatutkimus			
— poikia	50,05	50,05	52
— tyttöjä	46,5	46,5	48
Arvokisamitalit olympialajeissa			
— Olympiakisat		3	
— MM-kisat	13	4	
— EM-kisat	2	3	
Dopingrikkomukset	13	8	
Kuntien liikunnan edistämisaktiivisuus, kuvaa toiminnan suunnittelua ja johtamista/Tea-viisari			
— koko maan väestöpainotettu keskiarvo	55	62	65
Vapaa-ajan liikuntaa vähintään 4 krt/vko harrastavat 15—64 -vuotiaat % [1)]			
— miehet	29	30	35
— naiset	31	33	35
Lasten ja nuorten vapaa-ajan liikunta ja fyysinen aktiivisuus % (Kouluterveyskysely) [2)]			
Hengästyttävää liikuntaa korkeintaan 1 h/viikko			
— 8—9 lk	35	35	32
— lukion 1—2 lk	31	31	28
— ammattiin opiskelevat 1—2 lk	48	48	46

[1)] Liikuntaa vähintään 30 minuutin ajan niin, että ainakin lievästi hengästyy tai hikoilee.

[2)] Aineisto vuodelta 2011: Lounais-, Länsi-, Sisä- ja Pohjois-Suomi sekä Ahvenanmaa; vuosi 2012 välivuosi.

Nuorisotyö ja -politiikka

Nuorisotyön ja -politiikan tavoitteena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Nämä tavoitteet koskevat kaikkia Suomessa asuvia alle 29-vuotiaita. Tavoitteiden läh-

tökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. Keskeisenä ohjelma-asiakirjana on valtioneuvoston joka neljäs vuosi hyväksymä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma, joka toteuttaa myös EU:n nuorisoalan yhteisiä tavoitteita.

Kiristyvä taloustilanne kasvattaa nuorten välistä eriarvoisuutta ja edellyttää uudenlaisia ratkaisuja nuorisotyössä ja -politiikassa. Nuorten mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa ovat viime vuosien aikana parantuneet. Alueelliset erot ovat edelleen huomattavia. Nuorten osallistuminen tapahtuu nykyisin aiempaa enemmän perinteisen järjestötoiminnan ulkopuolella, erityisesti verkkoyhteisöissä.

Nuorisopolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Nuorten aktiivinen kansalaisuus kasvaa

Edistetään nuorten tavoitteellista toimintaa yhteiskunnassa. Luodaan edellytyksiä nuorten osallistumiselle ja vaikuttamiselle sekä harrastustoiminnalle.

2. Nuorten sosiaalinen vahvistaminen lisääntyy

Parannetaan nuorten arjen hallintaa ja ehkäistään syrjäytymistä. Tavoitteena on saada jokainen nuori mukaan yhteiskunta- ja työelämään.

3. Nuorten kasvu- ja elinolot paranevat

Pyritään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa saamaan nuorten elinolot samalle tasolle muiden väestöryhmien kanssa.

Nuorisotyön ja -politiikan tunnuslukuja

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2014 arvio
Nuorten aktiivinen kansalaisuus			
— Nuorten aloitekanava, kattavuus kunnista	45 %	50 %	65 %
— Nuorisovaltuustojen tms. kattavuus kunnista	70 %	70 %	80 %
— Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut, osuus kunnista	73 %	74 %	83 %
Nuorten sosiaalinen vahvistaminen			
— Työpajojen kattavuus kunnista	80 %	82 %	85 %
— Nuoria (alle 29 v.) työpajoissa	12 982	14 400	14 500
— Nuorisotyöttömät (alle 25 v.)	30 036	32 080	32 000
— Etsivän nuorisotyön tavoittamat nuoret	10 041	14 614	15 000
— Etsivä nuorisotyö, kattavuus kunnista	77 %	87 %	100 %
Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen			
— Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, kattavuus kunnista	60 %	81 %	100 %
Yksinäiset peruskouluikäiset (ei ole ystävää/Kouluterveyskysely THL)	9 %	9 %	8 %
Alakuloiset ja surulliset peruskouluikäiset (minkälainen on mielialasi/ Kouluterveyskysely THL)	13 %	13 %	12 %

Kirkollisasiat

Opetus- ja kulttuuriministeriön tavoitteena on turvata toimintaedellytykset evankelis-luterilaiselle ja ortodoksiselle kirkolle sekä muille uskonnollisille yhdyskunnille, edistää mahdollisuuksia uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen sekä muilla tavoin edistää uskonnonvapauden toteutumista. Hautaustoimen yleisessä järjestämisessä lähtökohtana on uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden sekä arvokkuuden ja kunnioittavuuden toteutuminen.

Kansainvälinen yhteistyö

Vahvistetaan suomalaisen koulutuksen ja osaamisen vientiä hyödyntämällä olemassa olevaa kansainvälistä kiinnostusta sekä suomalaisten koulutuksen järjestäjien ja muiden toimijoiden korkeaa osaamista.

Vaikutetaan Euroopan unionissa sekä kansainvälisissä järjestöissä Suomen tavoitteiden edistämiseen koulutus- ja tutkimuspolitiikkaa, kulttuuri-, audiovisuaali-, liikunta- sekä nuorisopolitiikkaa koskevissa asioissa.

Valtionosuusmäärärahat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla (1 000 euroa)

Mom.	Toimintamuoto	2012	2013	2014	2013/2014 muutos
29.10.30	Yleissivistävä koulutus	812 198	851 818	844 023	-7 795
29.10.34	Koulurakentaminen	78 000	58 000	46 400	-11 600
29.20.30	Ammatillinen koulutus	715 160	723 774	719 867	-3 907
29.30.30	Vapaa sivistystyö	164 144	164 818	164 618	-200
29.30.31	Ammatillinen lisäkoulutus	154 361	142 175	138 075	-4 100
29.30.32	Oppisopimuskoulutus	131 003	116 494	117 343	849
29.30.33	Nuorten aikuisten osaamisohjelma	-	27 000	52 000	25 000
29.30.51	Ammatilliset erikoisoppilaitokset	21 061	19 279	15 879	-3 400
29.40.30	Ammattikorkeakoulut	424 371	411 754	404 277	-7 477
29.80.30	Kirjastot	4 613	4 513	4 713	200
29.80.31 ja 52	Teatterit ja orkesterit	74 418	81 163	80 651	-512
29.80.32 ja 52	Museot	35 845	36 811	36 811	0
29.80.33	Kuntien kulttuuritoiminta	106	106	106	0
29.80.34	Kirjastorakentaminen	5 300	5 000	5 500	500
29.90.50 ja 52	Liikunnan koulutuskeskukset	17 773	17 773	18 030	257
29.90.50	Kuntien liikuntatoimi	19 058	19 147	19 200	53
29.91.50	Kuntien nuorisotyö	8 094	8 099	8 321	222
Yhteensä		**2 665 505**	**2 687 724**	**2 675 814**	**-11 910**
Arvio valtionosuuksien ja -avustusten jakautumisesta					
Kunnat ja kuntayhtymät		1 071 533	1 080 465	1 075 667	-4 788
— Kunnat		-445 758	-449 473	-447 482	1 992
— Kuntayhtymät		1 517 291	1 529 939	1 523 159	-6 780
Yksityiset		1 593 972	1 607 259	1 600 137	-7 122

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) muuttamiseksi eräiden yksikköhintojen leikkaamiseksi sekä siten, että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla valtionosuusindeksin korottaminen jätetään säästösyistä tekemättä vuodeksi 2014.

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat

Arpajaislain (1047/2001) mukaisesti raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotto käytetään urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämiseen. Veikkausvoittovarat muodostavat keskeisen rahoituslähteen tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön sektoreilla. Arpajaislain mukaan em. pelejä toimeenpanevan rahapeliyhteisön asianomaisen tilikauden voittoa sekä voittovaroista myönnetyistä lainoista kertyviä kuoletuksia ja korkoja vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain valtion talousarvioon.

Veikkaus Oy:n varsinainen tuottoarvio vuodelle 2014 on 517,5 milj. euroa. Varsinaisen tuottoarvion lisäksi Veikkaus Oy:n jakamattomien voittovarojen rahastoa puretaan yhteensä 23,3 milj. euroa, jolloin veikkausvoittovaroja on käytettävissä vuonna 2014 yhteensä 540,8 milj. euroa eli noin 1,7 % enemmän vuoden 2013 talousarvioon verrattuna. Lisäyksessä on otettu huomioon jakamattomien voittovarojen rahaston ylimääräinen purku 10,0 milj. euroa taiteen edunsaajille Kansallisgallerian toiminnan rahoittamisen johdosta. Tuottoarvio on kohdennettu edunsaajille jakosuhdelain mukaisesti.

Voittovaroista ehdotetaan myönnettäväksi momentilta 29.40.53 tieteen tukemiseen 103,2 milj. euroa, momentilta 29.80.52 taiteen tukemiseen 237,1 milj. euroa, momentilta 29.90.50 liikunnan tukemiseen 147,4 milj. euroa ja momentilta 29.91.50 nuorisotyön tukemiseen 53,1 milj. euroa.

Tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön valtionrahoituksen määräksi luvuissa 29.40, 80, 90 ja 91 vuodelle 2014 ehdotetaan 984,3 milj. euroa, josta 540,8 milj. euroa eli 54,9 % myönnetään veikkausvoittovaroista.

Veikkausvoittovarat ja samoihin tarkoituksiin myönnetyt muut määrärahat, milj. euroa

	2006 TP	2007 TP	2008 TP	2009 TP	2010 TP	2011 TP	2012 TP	2013 TA	2014 TAE
Kirjastojen käyttökustannusten valtionosuus	90,8	110,6	115,2	119,5	-	-	-	-	
— veikk.varat	39,9	36,5	24,7	13,1	-	-	-	-	
— budj.varat	50,9	74,1	90,5	106,4	[1]	-	-	-	
Tiede	261,3	270,6	283,7	332,1	355,1	388,3	409,9	398,8	309,2
— veikk.varat	79,5	76,6	77,1	86,9	95,8	100,3	101,2	102,2	103,2
— budj.varat	181,8	194,0	206,6	245,2	259,3	288,0	308,7	296,6	205,9
Taide	274,3	281,6	311,2	363,9	400,6	425,1	432,6	434,9	454,0
— veikk.varat	150,4	152,3	164,5	191,3	209,3	220,3	222,4	224,8	237,1
— budj.varat	123,9	129,3	146,7	172,6	191,3	204,8	210,2	210,1	216,9
Liikunta	99,1	101,4	106,7	127,6	137,6	142,5	153,6	152,4	147,6
— veikk.varat	97,8	100,1	104,0	124,3	135,8	141,9	150,9	152,3	147,4
— budj.varat	1,3	1,3	2,7	3,3	1,8	0,6	2,8	0,1	0,1
Nuoriso	39,9	42,7	47,0	55,6	69,3	65,2	71,8	74,1	74,5
— veikk.varat	35,2	36,0	37,4	44,7	51,3	51,5	51,9	52,6	53,1
— budj.varat	4,7	6,7	9,6	10,9	18,0	13,7	19,9	21,5	21,4
Veikkausvoittovarat yhteensä ilman kirjastoa	362,9	365,0	383,2	447,2	492,3	514,1	526,4	531,9	540,8
Veikkausvoittovarat yhteensä	402,8	401,5	407,9	460,3	492,3	514,1	526,4	531,9	540,8

[1] Kirjastojen käyttökustannusten valtionosuus on siirretty vuodesta 2010 lukien rahoitettavaksi valtiovarainministeriön pääluokasta.

Eräisiin käyttötarkoituksiin varatut määrärahat veikkausvoittovaroista ja muilta talousarvion momenteilta (euroa)

	Veikkaus-voittovarat	Yleiset budjettivarat	Yhteensä
Kotimaisten kielten keskuksen toimintamenot	3 052 000	2 013 000	5 065 000
Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat	70 673 000	139 807 000	210 480 000
Valtionosuus ja -avustus teattereille ja orkestereille	40 231 000	40 420 000	80 651 000
Valtionosuudet museoille	19 380 000	17 431 000	36 811 000
Liikunnan koulutuskeskukset	19 680 000	30 000	19 710 000
Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen ja etsivä nuorisotyö	6 000 000	21 000 000	27 000 000

Hallinnonalan tietohallinto

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tietohallintostrategian 2006—2015 toteuttamista jatketaan. Tietohallintostrategian linjausten mukaisesti opetuksen, tutkimuksen ja kulttuurin yhteistä tietopohjaa vahvistetaan ja uudet palvelut toteutetaan sähköisinä. Hallinnonalalla siirrytään kaikessa hallinnon sisäisessä ja virastojen välisessä toiminnassa sähköiseen asiointiin ja sähköiseen hallintoon. Tietohallinnon kustannustehokkuutta parannetaan edelleen. Keskeisiä keinoja ovat yhteisten palvelujen ja muiden resurssien käytön lisääminen ja yhteistyö hankintojen toteuttamisessa.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Tuottavuutta parannetaan muun muassa vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman mukaisilla toimenpiteillä. Hallitusohjelman mukaan mittaluokaltaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan. Tuottavuustoimenpiteitä selvitetään yksityiskohtaisemmin asianomaisten lukujen yhteydessä.

Talousarvioesitykseen liittyvät sukupuolivaikutukset

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan määrärahoista yli puolet on siirtomenoja, joiden vaikutukset sukupuolten asemaan riippuvat rahoituksen saajien päätöksistä.

Naisten ja miesten koulutustaso eroaa nuorissa ikäryhmissä varsin huomattavasti naisten eduksi. Perusopetuksen suorittamatta jättäminen, pelkän perusopetuksen varaan jääminen sekä ammatillisen tai korkeakoulutuksen keskeyttäminen on tyypillistä erityisesti poikaoppilaille ja miesopiskelijoille. Perusopetuksen laadun parantamisen, joustavan perusopetuksen käytäntöjen sekä ammatilliseen koulutukseen valmistavan koulutuksen arvioidaan pienentävän erityisesti ilman ammatillista koulutusta jäävien osuutta väestöstä ja siltä osin sukupuolten koulutustasoeroja.

Tyttöjen ja poikien segregoituneet opiskeluvalinnat pitävät yllä työelämän segregaatiota. Jatketaan toimia, joilla vaikutetaan tyttöjen ja poikien opiskeluvalintoihin.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan toiminnot suuntautuvat lähtökohtaisesti sukupuolineutraalisti. Liikuntatoimen valtionavustuspolitiikan lähtökohtana on liikuntalain mukainen tasa-arvon edistäminen, ja tämä otetaan huomioon avustuskriteereissä. Nuorisotyössä rahoitusta suunnataan tarvittaessa eriytetysti tyttöjä ja poikia koskeviin hankkeisiin. Monikulttuurisuuden lisääntyessä eriytetyn toiminnan tarve nuorisotyössä kasvaa. Kulttuuriala on sekä toimijoiden että palvelujen käytön ja harrastamisen osalta naisvaltaista, mutta miesten osuus kulttuuripalveluiden käyttäjinä on noussut 2000-luvulla. Toisaalta naisten toimeentulo taiteen aloilla on keskimäärin miehiä heikompaa, ja asia on tarkoitus huomioida luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä parannettaessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa tilastoinnin ja tutkimusten avulla hallinnonalansa toimintojen sukupuolivaikutuksia ja ottaa nämä huomioon talousarviota laadittaessa.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
29.01.51	*Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan* (kiinteä määräraha)		
	— perusparannusvaltuus	1,2	-
29.10.34	*Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)		
	— yleissivistävän koulutuksen perustamishankevaltuus	12,0	15,0
29.40	**Korkeakouluopetus ja tutkimus**		
	— Suomen Akatemian tutkimushankevaltuus	282,6	280,0
29.40.02	*Arkistolaitoksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)		
	— vuokrasopimusvaltuus	-	0,25
29.80.34	*Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)		
	— perustamishankevaltuus	4,50	4,50
29.80.75	*Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito* (siirtomääräraha 3 v)		
	— perusparannus- ja pienhankevaltuus	1,60	1,30

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot**	**117 906**	**121 805**	**123 724**	**1 919**	**2**
01.	Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 894	27 609	27 717	108	0
02.	Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 077	22 695	23 058	363	2
03.	Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 836	8 807	8 635	-172	-2
04.	Koulutuksen ja korkeakoulujen arviointi (siirtomääräraha 2 v)	2 539	2 539	3 575	1 036	41
21.	Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	3 920	3 790	3 726	-64	-2
22.	Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	17 888	18 088	18 238	150	1

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
23.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	—	—	1 994	1 994	0
29.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	29 980	32 003	30 803	-1 200	-4
50.	Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	685	685	648	-37	-5
51.	Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)	2 844	3 252	3 148	-104	-3
66.	Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	2 243	2 337	2 182	-155	-7
10.	**Yleissivistävä koulutus**	**954 658**	**975 584**	**956 970**	**-18 614**	**-2**
01.	Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	48 959	49 564	50 773	1 209	2
02.	Ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 305	1 905	1 949	44	2
20.	Yleissivistävän koulutuksen ja lasten päivähoidon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	12 894	12 894	12 697	-197	-2
30.	Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	812 198	851 818	844 023	-7 795	-1
34.	Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	78 000	58 000	46 400	-11 600	-20
(35.)	Avustus yleissivistävien oppilaitosten ja päiväkotien sisäilma- ja kosteusvaurio-hankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
51.	Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	1 302	1 403	1 128	-275	-20
20.	**Ammatillinen koulutus**	**728 110**	**736 705**	**732 719**	**-3 986**	**-1**
01.	Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 585	8 566	8 487	-79	-1

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
20.	Työpaikalla tapahtuva oppiminen (siirtomääräraha 2 v)	3 026	3 026	3 026	—	0
21.	Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 339	1 339	1 339	—	0
30.	Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	715 160	723 774	719 867	-3 907	-1
30.	**Aikuiskoulutus**	**507 075**	**505 539**	**523 538**	**17 999**	**4**
20.	Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)	25 747	25 347	25 347	—	0
21.	Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	3 010	3 010	3 010	—	0
30.	Valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	164 144	164 818	164 618	-200	0
31.	Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)	154 361	142 175	138 075	-4 100	-3
32.	Valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)	131 003	116 494	117 343	849	1
33.	Nuorten aikuisten osaamisohjelma (arviomääräraha)	—	27 000	52 000	25 000	93
51.	Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	21 061	19 279	15 879	-3 400	-18
(52.)	Valtionavustus vapaan sivistystyön perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	308	—	—	—	0
53.	Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	7 441	7 416	7 266	-150	-2
40.	**Korkeakouluopetus ja tutkimus**	**2 727 775**	**2 739 102**	**2 667 194**	**-71 908**	**-3**
01.	Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 958	12 455	12 305	-150	-1

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
02.	Arkistolaitoksen toiminta-menot (siirtomääräraha 2 v)	19 406	19 588	19 059	-529	-3
03.	Kotimaisten kielten keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 049	2 055	2 013	-42	-2
04.	Varastokirjaston toiminta-menot (siirtomääräraha 2 v)	1 609	1 621	1 866	245	15
20.	Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	30 526	35 431	31 364	-4 067	-11
22.	Tutkimusinfrastruktuuri-hankkeiden rahoitus (siirto-määräraha 3 v)	4 000	5 000	8 500	3 500	70
30.	Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arvio-määräraha)	424 371	411 754	404 277	-7 477	-2
50.	Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 832 287	1 862 922	1 893 258	30 336	2
51.	Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (arvio-määräraha)	251 695	238 592	143 807	-94 785	-40
52.	Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)	30 731	30 159	29 144	-1 015	-3
53.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen edistämiseen (arvio-määräraha)	101 156	102 191	103 213	1 022	1
66.	Rahoitusosuudet kansain-välisille järjestöille (arvio-määräraha)	16 988	17 334	18 388	1 054	6
(89.)	Valtion rahoitus julkis-oikeudellisten yliopistojen pääomasijoituksiin (kiinteä määräraha)	—	—	—	—	0
70.	**Opintotuki**	**847 202**	**916 102**	**916 505**	**403**	**0**
01.	Opintotuen muutoksen-hakulautakunnan toiminta-menot (siirtomääräraha 2 v)	696	703	703	—	0
52.	Opintolainojen valtion-takaus (arviomääräraha)	30 807	30 200	30 200	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
55.	Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)	734 550	798 000	798 275	275	0
57.	Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	27 781	32 200	30 750	-1 450	-5
58.	Avustus vuokrakustannusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v)	5 478	5 549	5 877	328	6
59.	Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)	47 889	49 450	50 700	1 250	3
80.	**Taide ja kulttuuri**	**432 646**	**434 881**	**454 017**	**19 136**	**4**
01.	Taiteen edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 893	4 919	4 500	-419	-9
(02.)	Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 442	19 469	—	-19 469	-100
03.	Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 905	2 644	2 712	68	3
04.	Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 459	22 728	19 473	-3 255	-14
05.	Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 464	6 385	5 800	-585	-9
06.	Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 664	7 611	7 335	-276	-4
(08.)	Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 245	—	—	—	0
16.	Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)	17 481	19 142	18 575	-567	-3
20.	Museoviraston kulttuuri- ja nähtävyyskohteiden tilakustannukset (siirtomääräraha 2 v)	—	—	16 300	16 300	0
30.	Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)	4 613	4 513	4 713	200	4

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
31.	Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	40 445	40 800	40 420	-380	-1
32.	Valtionosuudet museoille (arviomääräraha)	17 683	17 431	17 431	—	0
33.	Valtionavustukset kuntien ja alueiden kulttuuritoiminnan kehittämiseen (arviomääräraha)	106	106	106	—	0
34.	Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	5 300	5 000	4 500	-500	-10
35.	Valtionavustus Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden merkkihankkeen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	—	—	1 000	1 000	0
40.	Korvaus Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappioon (arviomääräraha)	240	252	252	—	0
50.	Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	9 308	8 570	1 160	-7 410	-86
51.	Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)	13 574	14 091	14 246	155	1
52.	Veikkauksen ja rahaarpajaisten voittovarat taiteen edistämiseen (arviomääräraha)	222 397	224 821	237 069	12 248	5
53.	Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)	18 824	19 824	29 156	9 332	47
54.	Valtionavustus taide- ja kulttuurilaitosten toimitilainvestointeihin (kiinteä määräraha)	7 402	7 336	7 210	-126	-2
55.	Kulttuuriperinnön digitoinnin tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	2 500	2 100	2 200	100	5
(57.)	Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintaa jatkavan säätiön peruspääomaan (kiinteä määräraha)	80	—	—	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
59.	Eräät avustukset Kansallisgallerialle (siirtomääräraha 2 v)	—	—	14 670	14 670	0
70.	Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	2 825	2 250	500	-1 750	-78
72.	Kansallisgallerian kokoelman kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	739	739	739	—	0
75.	Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	5 040	4 000	3 800	-200	-5
95.	Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	17	150	150	—	0
(96.)	Lahjoitus valtiopäivätoiminnan 150. merkkivuoden juhlarahastoon (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	0
90.	**Liikuntatoimi**	**153 612**	**152 397**	**147 558**	**-4 839**	**-3**
50.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arviomääräraha)	144 960	145 988	147 448	1 460	1
52.	Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin (kiinteä määräraha)	2 752	109	110	1	1
(53.)	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen (arviomääräraha)	5 900	6 300	—	-6 300	-100
91.	**Nuorisotyö**	**71 777**	**74 056**	**74 481**	**425**	**1**
50.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	51 904	52 556	53 081	525	1

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
51.	Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)	19 523	21 000	21 000	—	0
52.	Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta (siirtomääräraha 2 v)	350	500	400	-100	-20
	Yhteensä	**6 540 761**	**6 656 171**	**6 596 706**	**-59 465**	**-1**
	Henkilöstön kokonaismäärä	3 515	3 472	3 430		

01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

Selvitysosa: Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa osana valtioneuvostoa koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan kehittämisestä ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Ministeriö vahvistaa toiminnallaan yhteiskunnan osaamisen ja luovuuden perustaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toiminnallista tuloksellisuutta koskevat tavoitteet:

1. Ministeriön strateginen toiminta on toimintaympäristön muutoksia ennakoivaa ja ministeriön toimialaa ohjaavaa. Tiedolla johtaminen tukee ministeriön päätöksentekoa ja strategista toimintaa.

2. Lainsäädäntöprosessi on selkeästi ja suunnitelmallisesti johdettu. Lainsäädännön valmistelu on laadukasta ja asiantuntevaa.

3. Toiminnan ja talouden suunnittelussa varaudutaan talouden ja työllisyyden kehityksestä sekä muusta yhteiskunnallisesta kehityksestä aiheutuviin vaikutuksiin. Jatketaan hallinnonalan rakenteen uudistamista. Toimialan ohjaus edistää yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteiden toteutumista.

4. Ministeriön johtaminen ja toimintatavat tukevat asetettujen tulostavoitteiden saavuttamista ja henkilöstön työhyvinvointia. Kehitetään ministeriön henkilöstöstrategian mukaisesti pitkäjänteistä ja ennakoivaa henkilöstösuunnittelua ja johtamista.

01. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 27 717 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan menoihin.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	24 946	27 809	27 917
Bruttotulot	1 125	200	200
Nettomenot	23 821	27 609	27 717

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 337		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 410		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansalaisen sähköinen osallistumisympäristö (siirto momentille 25.01.01)	-20
Muu muutos	-2
Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta (siirto momentilta 29.01.04)	49
Päivähoidon ja yleissivistävän koulutuksen strateginen kehittäminen (2 htv, siirto momentilta 29.10.20) (LTA I 2013)	152
Tuottavuustoimet	-45
Palkkausten tarkistukset	86
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-61
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-51
Yhteensä	108

2014 talousarvio	27 717 000
2013 I lisätalousarvio	76 000
2013 talousarvio	27 609 000
2012 tilinpäätös	26 894 000

02. Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 23 058 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) oppimateriaalin kehittämiseen ja tuottamiseen

2) enintään 750 000 euroa ruotsinkielisen ja muun vähälevikkisen oppimateriaalimyynnin liiketaloudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen

3) 50 000 euroa avustuksena jaettavaksi vähälevikkisen ruotsinkielisen oppimateriaalin tuottamiseen

4) 400 000 euroa avustuksena saamelaiskäräjille saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen.

Selvitysosa: Opetushallitus toimii opetustoimialan toimeenpanon, seurannan ja kehittämisen asiantuntijakeskusvirastona, joka toteuttaa toimialan opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden valmistelu-, päätös- ja toimeenpanotehtävät sekä koulutuksen tuloksellisuuden parantamiseen tähtäävän informaatio-ohjauksen ja hanketoiminnan. Opetushallitus seuraa koulutuksen järjestämistä ja koulutuksen tuloksellisuutta mm. oppimistulosten seuranta-arvioinnein sekä toteuttaa virastolle erikseen säädetyt ja määrätyt hallinto- ja palvelutehtävät. Opetushallitus tuottaa päätöksentekoa varten koulutustietoa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa Opetushallitukselle seuraavat tavoitteet:

Koulutuksen normatiivinen ohjaus

— Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistaminen

— Lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistamiseen varautuminen

— Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelmien perusteiden käyttöönoton tukeminen

— Ammatillisten tutkintojen ja valmistavien koulutusten perusteiden uudistaminen sekä uusien säädösten mukaiset tarkistukset

— Ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämiseen osallistuminen

— Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden rakenteistaminen ja sähköistäminen.

Informaatio-ohjaus ja hanketoiminta

— Kehittämis-, kokeilu- ja käynnistämishankkeet, jotka toteutetaan laajojen koulutuspoliittisesti merkittävien ohjelmien mukaisesti

— Hyvien käytäntöjen, toimintamallien ja -menetelmien tuottaminen ja levittäminen yhteistyössä koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten kanssa

— Nuorten oppisopimuskoulutuksen ja työssäoppimisen kehittäminen sekä yksilöllisten opintopolkujen ja joustavien tutkinnon suorittamistapojen vahvistaminen

— Opetushallituksen aseman vahvistaminen tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön ja digitaalisten oppimisympäristöjen kansallisena osaamis- ja kehittämiskeskuksena

— Oppilaitosten työrauhaa sekä oppilas- ja opiskelijahuoltoa koskevien uudistusten toimeenpanon tuki

— Koulutuksen tasa-arvon toimenpideohjelman toteuttamiseen osallistuminen sekä tasa-arvonäkökulman ja monikulttuuristumisen vaikutusten esille tuominen koulutuksen kehittämistyössä ja arvioinneissa.

Koulutuksen järjestäminen ja koulutuksen tuloksellisuuden parantaminen

— Kansallisten tietovarantojen hyödyntäminen sekä indikaattorituotanto päätöksentekijöiden ja koulutuksen kehittäjien tarpeisiin

— Mallit ja käytännöt opintojen läpäisyasteen nostamiseksi ja opintojen nopeuttamiseksi

— Ennakointitiedon tuottaminen, määrällisen ja laadullisen ennakoinnin yhteensovittaminen sekä aikuiskoulutuksen ennakoinnin kehittäminen

— Ammatillisen koulutuksen laatustrategian toimeenpano

— Paikallisen ja alueellisten koulutuksen kehittämissuunnitelmien valmistelun tukeminen opetustoimen johdon kehittämisohjelmalla, jolla vahvistetaan opetushallinnon tehokkuutta ja tuottavuutta, sekä tuetaan koulutuksen järjestäjäkentän muutoksesta nousevia opetushallinnon uudistamistarpeita

— Opiskelijavalintapalvelujen uudistaminen sekä yhtenäisen tieto- ja palveluarkkitehtuurin valmistelu, opiskelijavalintojen kehittäminen, sekä SADe-ohjelman oppijan verkkopalvelukokonaisuuden valmiiksi saattaminen.

Rakenteellinen kehittäminen

— Opetustoimen henkilöstökoulutuksen kehittäminen tukemaan eri koulutusmuotojen ja koko opetustoimen kansallisia kehittämisohjelmia siten, että yhteyttä opettajien peruskoulutukseen tiivistetään.

Toiminnallinen tehokkuus

Opetushallituksen tuottavuuden lisäämiseksi jatketaan toimintaprosessien ja sähköisten palveluiden kehittämistä. Kehittämistoiminta kootaan laajoihin, kansallisen koulutuspolitiikan kannalta vaikuttaviin hankkeisiin. Opetushallituksen maksullisella palvelutoiminnalla tuetaan koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutumista ja edistetään opetustoimen tuloksellisuutta. Vähälevikkisen oppimateriaalin saatavuus turvataan. Tavoitteena on liiketaloudellisen toiminnan taloudellisen kannattavuuden säilyminen.

Tuotokset ja laadunhallinta

Opetushallituksen suoritteet (kpl)

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
1. Perustoiminnan tuotoksia					
Opetussuunnitelmien perusteet	3	1	2	1	3
Tutkinnon perusteet/ammattikoulutus					
— Perustutkinnot	30	2	1	3	-
— Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot	22	32	45	40	30
— Ammatillisen, lukiokoulutuksen, ammattikorkeakoulun ja yliopistojen yhteishaun hakijamäärät	311 500	306 500	314 500	330 000	450 000
— Opetustoimen henkilöstön täydennyskoulutuksiin osallistuneiden määrät	24 921	25 000	33 0452	20 000	20 000

Opetushallituksen suoritteet (kpl)

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
2. Maksullisen palvelutoiminnan tuotokset					
Julkisoikeudelliset suoritteet					
— Opetushallinnon tutkinto	315	382	345	300	300
— Päätös korkeakoulututkinnon tunnustamisesta	765	751	720	750	750
— Valtionhallinnon kielitutkinnot	1 996	1 200	1 200	1 200	1 200
— Aikuiskoulutuksen näyttötutkintojen tutkinto-maksut (kpl)	49 482	54 000	48 000	49 000	48 000
Liiketaloudelliset suoritteet					
— Koulutettavapäivät	12 301	13 682	12 995	10 000	10 000
— Aikuiskoulutuksen näyttötutkintojen järjestämis-edellytysten arviointi					
— Tilatut konsultoinnit ja arvioinnit	81	61	59	40	40
— Myydyt julkaisut ja oppimateriaalituotteet	73 429	78 000	69 140	60 000	60 000
— Ulkomaisten tutkintojen vastaavuuslausunnot	66	71	71	50	50
3. Palvelukyvyn tunnuslukuja					
— Tutkinnon tunnustamista koskevien päätösten käsittelyaika (kk)	3,5	2,5	3,5	3,5	3,5
— Maksullisten koulutusten asiakastyytyväisyys (1—5)	4,2	4,1	4,3	4,1	4,1

Henkilöstövoimavarat

Henkilöstöjohtaminen tukee strategisten tavoitteiden toteutumista ja toiminnan tuloksellisuutta Opetushallituksessa hyväksyttyjen arvojen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti. Henkilöstörakenteen ja osaamisen kehittämisen tavoitteena on ydinosaamisen turvaaminen resurssien vähentyessä. Henkilöstön jaksamisesta ja työhyvinvoinnista huolehditaan. Ajantasaisella henkilöstösuunnittelulla, työn kehittämisellä ja verkostoyhteistyöllä turvataan riittävät resurssit ydintehtävien hoitamiseen. Johtamista ja esimiestyötä kehitetään.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Henkilötyövuodet (momentti 29.01.02)	263	263	264	249	228
Henkilötyövuodet (muut momentit)	26	24	23	25	25
Määräaikaiset koko henkilöstömäärästä %	8,9	12,8	8,2	9,0	10,1
Työtyytyväisyysindeksi	3,3	3,4	3,4	3,6	3,6
Sairaspoissaolot, työpäivää/htv	10,1	10,4	8,6	9,0	9,0
Koulutustasoindeksi	6,1	6,1	6,1	6,0	6,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	30 824	30 195	30 558
Bruttotulot	8 989	7 500	7 500
Nettomenot	21 835	22 695	23 058
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 874		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 116		

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, liiketaloudelliset suoritteet, vähälevikkinen oppimateriaalituotanto (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	1 179	1 000	1 300
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 558	1 910	2 050
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-379	-910	-750
Kustannusvastaavuus, %	76	52	63
Hintatuki	379	910	750
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen, %	100	100	100

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, muut liiketaloudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	2 723	2 700	2 550
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 315	2 200	2 300
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	407	500	250
Kustannusvastaavuus, %	118	123	111

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	3 310	3 500	3 200
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	3 549	3 500	3 200
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-238	0	0
Kustannusvastaavuus, %	93	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan rakenteen uudistaminen	-704
Hankintamenosäästö (HO)	-42
Kertaluonteinen lisäys opiskelijavalinta-palvelujen turvaamiseksi	704
Koepankin ylläpito (siirto momentilta 29.10.20)	45
Opiskelijavalintapalveluiden turvaaminen (määräaikaisten lisäysten poistuminen)	-1 580
Opiskelijavalintapalveluiden uudistaminen (siirto momentilta 28.90.30)	3 275
Oppimistulosten arviointitoiminnan menot (siirto momentille 29.01.04)	-1 125
Tuottavuustoimet	-225
Palkkausten tarkistukset	54
Raamisopimuksen mukaisten koulutus-rahojen keskittäminen	-39
Yhteensä	363

2014 talousarvio	23 058 000
2013 talousarvio	22 695 000
2012 tilinpäätös	22 077 000

03. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 635 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) 1 602 000 euroa ulkomailla tapahtuvan Suomen kielen ja kulttuurin opetuksen järjestämiseen ja tunnettuuden lisäämiseen mukaan lukien ulkomailla palvelevien yliopisto-opettajien sekä muiden asiantuntijoiden, yhteensä enintään 47 henkilön, palkkaukseen

2) 2 800 000 euroa opiskelija-, harjoittelija-, opettaja-, nuoriso- ja asiantuntijavaihtoon myönnettäviin stipendeihin, apurahoihin ja avustuksiin.

Momentille saa nettobudjetoida Euroopan unionin rahoittaman Erasmus + -ohjelman ja Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittaman Nordplus-ohjelman apurahoja koskevat tulot ja menot.

Selvitysosa: Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO on asiantuntija- ja palveluvirasto, jonka tehtävänä on edistää suomalaisen yhteiskunnan kansainvälistymistä koulutuksen, työelämän, kulttuurin ja kansalaistoiminnan alueilla sekä nuorison keskuudessa erilaisten liikkuvuus- ja yhteistyöinstrumenttien sekä tiedon avulla.

Toiminnan tavoitteena on aidosti kansainvälinen ja avarakatseinen yhteiskunta, jonka jäsenet osaavat ja haluavat toimia monikulttuurisessa yhteisössä ja näkevät erilaisuuden rikkautena.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMOlle seuraavat tavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO

— toimeenpanee apuraha- ja muita liikkuvuus- ja yhteistyöohjelmia sekä vastaa Euroopan unionin Erasmus + -ohjelman sekä Kulttuuri-ohjelman, Kansalaisten Eurooppa ja Ma-

nagement Partnership -ohjelman kansallisesta toimeenpanosta ja pohjoismaisen Nordplus- ja Nordkurs-ohjelman toimeenpanosta

— vahvistaa kansainvälistä liikkuvuutta ja yhteistyötä sekä edistää suomalaisen koulutuksen ja kulttuurin kansainvälistä näkyvyyttä ja kilpailukykyä varsinkin painopistealueina olevien Kiinan, Pohjois-Amerikan sekä Venäjän kanssa

— koordinoi Science without Borders -ohjelman opiskelijaliikkuvuusosiota Brasilian kanssa solmitun sopimuksen mukaisesti

— kehittää Suomen kielen ja kulttuurin opetusta ulkomaisissa yliopistoissa sekä järjestää ulkomaisille yliopisto-opiskelijoille suomen kielen kursseja Suomessa

— vahvistaa omaa asiantuntijarooliaan, lisää eri kohderyhmille tarkoitettujen ohjelmien osallistujamääriä sekä tehostaa informaation ja tiedon tuottamista ja levittämistä koskien suomalaisten ja ulkomaisten toimijoiden liikkuvuutta ja yhteistyötä

— edistää kansalaisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua ohjelmiin tiedottamalla kansainvälistymisen mahdollisuuksista ja seuraamalla toiminnan kansallista ja alueellista vaikuttavuutta.

Määrälliset tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
EU:n Elinikäisen oppimisen ohjelma (LLP)[1)]	19 399	20 466	21 998	20 250	26 000
— Suomesta lähteneet	12 879	13 793	15 236	13 400	19 000
— Suomeen saapuvat	6 520	6 673	6 762	6 850	7 000
EU:n nuorisotoimintaohjelmaan (YiA) osallistuvat	2 492	3 413	3 744	2 500	[2)]
Rahoitus Pohjoismaiden ministerineuvoston ohjelmista					
— Nordplus Högre utbildning				3 800	3 800
Rahoitus kansallisista määrärahoista	1 627	1 591	1 867	1 850	1 850
— Eurooppa				390	390
— Aasia [3)]	163	99	126	200	200
— Pohjois-Amerikka	140	159	166	250	250
— Venäjä	470	483	889	500	500
— muut apurahat ja kansainvälinen harjoittelu	854	850	686	510	510
North-South -kehitysmaaohjelma	289	279	492	300	300
Suomen kielen ja kulttuurin edistäminen					
— kesäkurssiapurahat ja opetusvierailut	217	200	223	270	270
Yhteensä	24 024	25 949	28 324	28 970	32 220

[1)] Vuodesta 2014 Erasmus + -ohjelma.

[2)] Vuodesta 2014 osa Erasmus + -ohjelmaa.

[3)] Vuodesta 2013 lähtien vain Kiina.

Toiminnallinen tehokkuus

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn tuottavuuden lisäämiseksi jatketaan toimintaprosessien ja sähköisten palveluiden kehittämistä sekä vahvistetaan kestävän kehityksen mukaista toimintaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön, CIMOn ja Opetushallituksen yhteistyötä ja yhteisiä toimintoja kartoitetaan tuottavuuden ja tehokkuuden parantamiseksi.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Toiminnan tuloksellisuutta tuetaan panostamalla henkilöstökoulutukseen ja osaamisen kehittämiseen päämääränä tasa-arvoinen, am-

matillisesti korkeatasoinen työyhteisö, jossa henkilöstön asiantuntijuus kasvaa vuorovaikutuksen avulla. Painopisteinä ovat johtamisen ja työyhteisötaitojen kehittäminen sekä yhteiskunnallisen vaikuttamisen vahvistaminen. Henkilöstön osaamisalueita kehitetään ja uudistetaan vastaamaan viraston tehtäviä ja resursseja.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Henkilötyövuodet:					
— CIMO	108,6	108,5	109,4	108,5	107,5
— Ulkomaanlehtorit	22,6	21,5	20,8	20	20
Yhteensä	*131,2*	*130*	*130,2*	*128,5*	127,5
Määräaikaiset koko henkilöstömäärästä %	26,3	21,8	21,4	21	21
Työtyytyväisyysindeksi (asteikko 1—5)	3,4	3,4	3,3	3,6	3,6
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	8,2	10,4	8,7	8,0	8,0
Koulutustasoindeksi	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1

Päätösosan kohdassa 1) tarkoitetut palkkausmenot määräytyvät soveltuvin osin ulkomailla työskentelevien Suomen kielen ja kulttuurin yliopisto-opettajien ohjesäännön mukaisesti.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	34 752	38 585	38 670
Bruttotulot	26 839	29 778	30 035
Nettomenot	7 913	8 807	8 635
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	471		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 394		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan rakenteen uudistaminen	-296
Kansallisen rahoituksen lisääminen EU:n Erasmus + -ohjelman toteuttamiseen	200
Tuottavuustoimet	-67
Palkkausten tarkistukset	26
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-18
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-17
Yhteensä	-172

2014 talousarvio	8 635 000
2013 talousarvio	8 807 000
2012 tilinpäätös	8 836 000

04. Koulutuksen ja korkeakoulujen arviointi (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 575 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) korkeakoulujen arviointineuvoston toimintamenoihin

2) kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toimintamenoihin

3) avustusten myöntämiseen koulutuksen arviointitoimintaan, korkeakoulujen arviointitoi-

mintaan sekä korkeakoulujen laadun varmistamisen ja kehittämisen tukemiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta.

Esityksen mukaan Kansallinen koulutuksen arviointikeskus aloittaa toimintansa 1.5.2014. Arviointikeskus on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan uusi koulutuksen ulkopuolista arviointia suorittava riippumaton asiantuntijaorganisaatio, joka tuottaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen kehittämistä varten. Arviointikeskukseen yhdistetään nykyinen Opetushallituksen alainen oppimistulosten arviointitoiminta sekä Koulutuksen arviointineuvoston ja Korkeakoulujen arviointineuvoston suorittama koulutuksen ja korkeakoulujen arviointitoiminta.

Arviointikeskuksen yhteydessä toimiva arviointineuvosto laatii arviointisuunnitelman, joka sisältää keskeiset arviointikohteet ja arviointien aikataulut. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa arviointisuunnitelman. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja arviointikeskus eivät solmi tulossopimusta, vaan ministeriö seuraa ja ohjaa arviointikeskuksen toimintaa arviointisuunnitelman kautta. Keskuksen perustamisvaiheessa noudatetaan nykyistä vuosille 2012—2015 laadittua koulutuksen arviointisuunnitelmaa, kunnes arviointikeskuksen uusi arviointisuunnitelma on vahvistettu.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	2 378	2 579	3 615
Bruttotulot	101	40	40
Nettomenot	2 277	2 539	3 575
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	672		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	933		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan rakenteen uudistaminen	-40
Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta (siirto momentille 29.01.01)	-49
Oppimistulosten arviointitoiminnan menot (siirto momentilta 29.01.02)	1 125
Yhteensä	1 036

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	3 575 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	2 539 000
2012 tilinpäätös	2 539 000

21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 726 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) menoihin, jotka aiheutuvat osallistumisesta kansainvälisten järjestöjen toimintaan ja pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön

2) kulttuurisopimusten ja vaihto-ohjelmien toimeenpanosta aiheutuviin menoihin

3) ulkomaille suuntautuvan kulttuuri- ja sivistystoiminnan edellyttämiin palkkaus- ja ohjelmamenoihin tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen henkilöille ja yhteisöille, jotka edistävät opetus-, tiede- ja kulttuurivaihtoa sekä Suomen kulttuurin tunnetuksi tekemistä ulkomailla.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Koulutuksen ja tieteen toimialan kansainväliset hankkeet	461 000
Fulbright-stipendivaihtotoiminta	277 000
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimen toimialan kansainväliset hankkeet	2 150 000
Muut kansainväliset hankkeet	838 000
Yhteensä	3 726 000

Määrärahalla rahoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan monenkeskiseen ja kahdenväliseen kansainväliseen yhteistyöhön, ulkosuomalaistoimintaan sekä sukukansayhteistyöhön liittyviä hankkeita.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 29.80.50 (kertaluonteinen)	-64
Yhteensä	-64

2014 talousarvio	3 726 000
2013 talousarvio	3 790 000
2012 tilinpäätös	3 920 000

22. Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 238 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tekijänoikeuslakiin (404/1961) perustuvien kopiointi- ja muiden käyttöoikeuskorvausten sekä kopiointia, tallennusta ja käyttöoikeuksia koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen

2) suojattujen teosten tekijöille maksettavan lainauskorvauksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahasta maksetaan tekijänoikeuslakiin perustuvia korvauksia oppilaitoksissa, yleisissä kirjastoissa, valtionhallinnossa ja julkisen rahoituksen piirissä olevissa kulttuuriperintölaitoksissa tapahtuvasta suojatun aineiston käytöstä tekijänoikeuksien haltijoita edustavien järjestöjen kanssa tehtävien sopimusten mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	150
Yhteensä	150

2014 talousarvio	18 238 000
2013 talousarvio	18 088 000
2012 tilinpäätös	17 888 000

23. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 994 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palveluiden hankkimiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää hankkeisiin, joilla tuetaan hallinnonalan tuottavuuden paranemista.

2014 talousarvio	1 994 000

29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 803 000 euroa.

2014 talousarvio	30 803 000
2013 talousarvio	32 003 000
2012 tilinpäätös	29 980 351

50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 648 000 euroa.

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä annetun lain (1331/2003) mukainen valtionavustus	575 000
2.	Paasikivi-Seura	10 000
3.	Tammenlehvän perinneliitto	63 000
Yhteensä		648 000

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avustus Tammenlehvän perinneliiton toimintaan (siirto momentilta 23.90.58)	63
Tasomuutos	-100
Yhteensä	-37

2014 talousarvio	648 000
2013 talousarvio	685 000
2012 tilinpäätös	685 000

51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 3 148 000 euroa.

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Avustus Ortodoksiselle kirkolle (L 985/2006, 119 §)	2 330 000
2.	Avustukset Suomen Merimieskirkolle, eräiden siirtoväen sankarihautojen hoitoon ja luovutetun alueen hautausmaiden kunnostamiseen	618 000
	— mistä merimieskirkkojen rakennusavustuksiin ja rakennuslainojen hoitoon (enintään)	552 000
3.	Avustus rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille	200 000
Yhteensä		3 148 000

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksikorotus Ortodoksisen kirkon avustukseen	46
Tasomuutos	-150
Yhteensä	-104

2014 talousarvio	3 148 000
2013 talousarvio	3 252 000
2012 tilinpäätös	2 844 000

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 182 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Unescon ja muiden hallitustenvälisten monenkeskisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Unescon jäsenmaksu	1 450 000
Suomen maksuosuus Euroopan nuorisosäätiöön	37 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston nuorisokortin osittaissopimuksesta	5 000
Suomen maksuosuus WIPOlle	110 000
Suomen maksuosuus ICCROMille	22 000
Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelua koskevasta sopimuksesta aiheutuvat menot	15 000
OECD/CERI jäsenmaksu	26 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston EURIMAGES-rahastoon	320 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomen maksuosuus Euroopan audiovisuaaliselle observatoriolle	22 000
Suomen maksuosuus Euroopan nykykielten keskukselle	32 000
Suomen maksuosuus WADAlle	56 000
OECD/INES jäsenmaksu	28 000
Suomen maksuosuus kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemista ja edistämistä koskevasta UNESCOn yleissopimuksesta	20 000
Suomen maksuosuus urheilun dopinginvastaisesta UNESCOn yleissopimuksesta	20 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston urheilua koskevasta laajennetusta osittaissopimuksesta	19 000
Yhteensä	2 182 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aineettoman kulttuuriperinnön suojelua koskevan Unescon yleissopimuksen maksuosuus (joka toinen vuosi alkaen vuodesta 2013)	-16
Valuuttakurssien ja kustannustason muutos	-139
Yhteensä	-155

2014 talousarvio	2 182 000
2013 talousarvio	2 337 000
2012 tilinpäätös	2 242 913

10. Yleissivistävä koulutus

Selvitysosa:

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Varhaiskasvatuksen ja yleissivistävän koulutuksen (päivähoito, esiopetus, perusopetus, lisäopetus, lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminta) kehittämisen lähtökohtana on kasvatuksen ja koulutuksen perusturvan takaaminen ja vahvistaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta koko maan kattavasti sekä laadukkaan päivähoidon alueellinen turvaaminen työn ja perheen yhteensovittamiseksi. Varhaiskasvatus koostuu hoidon, opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuudesta. Lähtökohtana on laaja-alaiseen, monitieteiseen tietoon ja tutkimukseen sekä pedagogisten menetelmien hallintaan perustuva kokonaisvaltainen näkemys lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta.

Tavoitteena on päivähoidon, koulu- ja oppilaitosverkon toimintakyvyn, alueellisen saavutettavuuden ja vaikuttavuuden kehittäminen. Esiopetuksella varmistetaan laadukas kasvatuksen ja opetuksen jatkumo päivähoidosta perusopetukseen. Perusopetusta kehitetään koko ikäluokalle yhteisenä, tasavertaiset edellytykset turvaavana opetuksena. Perusopetuksen lähtökohtina ovat laadukas ja turvallinen lähikoulu sekä yhtenäinen peruskoulu.

Lukioverkkoa sekä taiteen perusopetuksen oppilaitosverkkoa kehitetään ottaen huomioon laajempi alueellinen koulutustarve ja -tarjonta. Toisen asteen koulutuksen palvelukykyä edistetään.

Toiminnan keskeinen tavoite on sivistyksellisten perusoikeuksien turvaaminen jokaiselle lapselle, oppilaalle ja opiskelijalle hänen kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaan. Varhaiskasvatuksella luodaan vahvaa perustaa lapsen persoonallisuuden sekä taitojen, kykyjen ja arvopohjan tasapainoiselle kasvulle, kehitykselle, elinikäiselle oppimiselle sekä hyvinvoinnille ja terveydelle. Tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen jatkumoa sekä kehittää koulua lasten ja nuorten oppimista ja hyvinvointia edistäväksi yhteisöksi. Tämä saavutetaan turvaamalla ammattitaitoinen ja laadukas varhaiskasvatus, opetus, riittävä ohjaus ja tukitoimet, oppilas- ja opiskelijahuolto sekä turvallinen hoito- ja oppimisympäristö. Lasten ja nuorten

hyvinvointia vahvistetaan varhaiskasvatuksesta alkaen. Esi- ja perusopetus sekä lukiokoulutus toteutetaan laadukkaasti ja tuloksellisesti siten, että oppilaat ja opiskelijat saavuttavat jatko-opintojen edellyttämät valmiudet ja koulutuksen keskeyttäminen vähenee. Koulutuksellista tasa-arvoa edistetään. Yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvataan kansallisilla ja kansainvälisillä arviointi- ja tutkimustuloksilla.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Varhaiskasvatuslain valmistelua jatketaan. Tiivistetään varhaiskasvatuksen yhteistyötä sosiaali- ja terveyshuollon kanssa. Päivähoidon asiakasmaksut huomioidaan talousarviovuoden aikana. Parannetaan peruskoulun edellytyksiä toimia kaikkien lasten oppivelvollisuuskouluna huomioimalla koulujen toimintaympäristö. Varmistetaan tasa-arvoisen ja tasalaatuisen perusopetuksen saatavuus myös jatkossa. Tavoitteena on, että päivähoidon ja perusopetuksen rahoitus jatkossa perustuisi nykyistä enemmän toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin, joita perusopetuksen osalta ovat muun muassa kunnan maahanmuuttajien väestöosuus, aikuisväestön koulutustaso sekä työttömyysaste. Valtionosuuksien määräytymisperusteet tarkistetaan valtionosuusuudistuksen yhteydessä.

Lukiokoulutuksen rahoitusperusteet uudistetaan. Uudistuksella turvataan lukiokoulutuksen laatua ja saavutettavuutta ikäluokkien pienentyessä.

Suunnataan voimavaroja varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen sekä taiteen perusopetuksen laadun vahvistamiseen. Ryhmäkokoja pienennetään. Tuetaan aamu- ja iltapäivätoiminnan tarjontaa perusopetuksen 1.—2. luokan oppilaille sekä erityistä tukea tarvitseville. Suunnataan voimavaroja koulun kerhotoiminnan tukemiseen. Lasten ja nuorten luku- ja kirjoitustaitoa vahvistetaan jatkamalla valtakunnallista Lukuinto-ohjelmaa.

Vahvistetaan koulua lasten emotionaalisten ja sosiaalisten taitojen kehittäjänä sekä tehostetaan toimia koulukiusaamisen vähentämiseksi. Lisätään suvaitsevaisuus- ja tapakasvatusta koulujen toiminnassa. Vahvistetaan kouluhyvinvointia toimeenpanemalla suunnitelmallisuutta ja ennaltaehkäisevää koko yhteisön toimintaa koskeva oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Vahvistetaan koulujen ja oppilaitosten turvallisuutta ja työrauhaa. Parannetaan avohoidossa olevien oppivelvollisten oikeutta osallistua perusopetukseen ja tarvittaessa sairaalaopetukseen sekä turvataan huostaan otettujen ja sijoitettujen lasten oikeus perusopetukseen. Vahvistetaan kaikkien oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta sekä vakiinnutetaan oppilas- ja opiskelijakunnat kaikkiin peruskouluihin ja toisen asteen oppilaitoksiin.

Vahvistetaan lukiokoulutuksen laatua. Käynnistetään toisen asteen koulutuksen palvelukyvyn ja yhteistyön vahvistamisen toimenpideohjelma. Lukiokoulutuksen valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa koskeva valtioneuvoston asetus uudistetaan. Käynnistetään lukion opetussuunnitelman perusteiden valmistelu siten, että ne voidaan ottaa käyttöön 1.8.2016. Käynnistetään maahanmuuttajien ja muiden vieraskielisten lukiokoulutukseen valmistava koulutus. Tuotetaan lukiokoulutuksen järjestäjien käyttöön opinto-ohjauksen laatukriteerit.

Ylioppilastutkintoa kehitetään tukemaan koulutuksen yleissivistäviä tavoitteita ja mahdollistamaan tutkinnon laajempi hyödyntäminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Tutkinnon toisesta äidinkielen kokeesta kehitetään yleissivistystä sekä tiedon käsittelyä ja pätevyyden arvioinnin taitoja mittaava koe. Valmistellaan tieto- ja viestintätekniikan asteittaista käyttöönottoa tutkinnon suorittamisessa.

Tuetaan oppimisympäristöjen kehittämistä ja monipuolistamista sekä kehitetään vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen pedagogiikkaa ja edistetään opetushenkilöstön osaamista.

Edistetään taiteen perusopetuksen maanlaajuista saatavuutta, monipuolisuutta ja laatua.

OECD:n PISA-tutkimuksen tulokset Suomen osalta 2000—2009 ja tavoite vuodelle 2015

	2000 toteutuma	2003 toteutuma	2006 toteutuma	2009 toteutuma	2015[1] tavoite
Lukutaito	546	543	547	536	538—550
Matematiikka	536	544	548	541	538—550
Luonnontiede	538	548	563	554	538—550

[1] Tutkimuksen tekovuodet. Tietojen julkistamisvuodet ovat 2001, 2004, 2007, 2010 ja 2013.

Päivähoitoon osallistuvien sekä yleissivistävän koulutuksen oppilasmäärät, opetustunnit ja ohjaustunnit vuosina 2011—2014

	2011 toteutuma	2012 arvio	2013 arvio	2014 tavoite
Päivähoito	206 350	208 300	209 700	211 000
Esiopetus[1]	58 910	59 700	60 000	61 000
Perusopetus	526 930	522 000	522 000	519 000
Lisäopetus	2 280	2 000	2 500	2 300
Vaikeimmin kehitysvammaiset oppilaat	1 460	1 450	1 450	1 450
Muut vammaisoppilaat	10 700	10 500	12 000	12 100
Maahanmuuttajien valmistava opetus	2 380	2 650	2 650	2 700
Joustavan perusopetuksen oppilaat (enintään)	1 510	1 750	2 000	2 000
Sisäoppilaitoksen oppilaat	900	880	880	880
Vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksensa tukeminen (enintään)	16 440	24 000	24 000	24 000
Nuorten lukiokoulutus	100 520	104 000	104 000	104 000
Aikuisten lukiokoulutus	24 220	26 000	26 000	26 000
— josta yli 18-vuotiaat	5 810	6 500	6 500	6 500
— aikuislukioiden/-linjojen aineopiskelijoiden suorittamien lukion pakollisten ja syventävien/ valinnaisten kurssien lukumäärien perusteella lasketut opiskelijat	1 100	1 200	1 200	1 200
Taiteen perusopetus				
— musiikkioppilaitosten tunnit	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000
— muun taiteen perusopetuksen tunnit	140 800	140 800	140 800	140 800
Aamu- ja iltapäivätoiminta				
— osallistuvat lapset	49 450	54 000	56 000	56 000
— ohjaustunnit	3 117 130	3 320 000	3 390 000	3 390 000

[1] Esi- ja perusopetuksen lukemat ovat toteutumavuoden syksyn tietoja.

Ylioppilastutkintoon osallistuu vuonna 2014 noin 79 500 kokelasta, ja heidän arvioidaan suorittavan yhteensä noin 204 000 koetta.

01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 50 773 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) Eurooppa-koulujen opettajien ja hallintohenkilökunnan palkkaus- ja eräiden muiden menojen maksamiseen

2) valtion yleissivistävien oppilaitosten kansainvälistämiseen, maahanmuuttajien täydentävään opetukseen, valtion yleissivistävien erityiskoulujen palvelu- ja kehittämiskeskustoimintaan sekä avustuksina oppimisympäristöjen kehittämiseen ja monipuolistamiseen

3) Helsingin eurooppalaisen koulun toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomalais-venäläinen koulu ja Helsingin ranskalais-suomalainen koulu toimivat esi-, perus- ja lukio-opetuksen kouluina. Koulut kehittävät kulttuuriyhteyksien ja verkottumisen kautta koulujen kielten- ja kulttuuriopetusta. Valtion yleissivistäviä erityiskouluja kehitetään. Helsingin eurooppalaisen koulun tehtävänä on tarjota Eurooppa-koulujen opetussuunnitelmiin perustuvaa opetusta.

Oppilasmäärät

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	786	821	860	860
Suomalais-venäläinen koulu	688	682	716	705
Valtion yleissivistävät erityiskoulut	431	440	414	398
Eurooppa-koulut (suomalaiset oppilaat)	682	667	650	650
Koulukotien perusopetus	162	154	160	160
Helsingin eurooppalainen koulu	195	239	275	285
Yhteensä	2 944	3 003	3 075	3 058

Ohjaustoiminnan tunnusluvut

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Ohjaustoiminta kentällä				
— ohjauskäyntejä	722	1 236	1 458	1 488
— oppilaita	563	866	920	945
Tilapäinen opetus ja kuntoutus				
— Tukijaksopäivät	2 943	4 469	3 245	3 480
— Tukijaksojen oppilaat	460	474	530	555
Lukion suorittamista edistävä opetus (Mikael-koulu)				
— oppilaita	6	4	2	-

Henkilötyövuodet

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	72,6	76,3	73	73
Suomalais-venäläinen koulu	84,5	84,4	82	81
Valtion yleissivistävät erityiskoulut	651,8	631,4	644,5	639,5
EU:n Eurooppa-koulut	31,7	34,0	34	34
Helsingin eurooppalainen koulu	47,0	55,0	59	59
Yhteensä	887,6	881,1	892,5	886,5

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kielikoulut	5 365 000
Valtion yleissivistävät erityiskoulut	39 014 000
Koulukotien perusopetus	1 715 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

EU:n Eurooppa-koulut	1 814 000
Helsingin eurooppalainen koulu	2 865 000
Yhteensä	50 773 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	67 014	67 564	69 273
Bruttotulot	20 048	18 000	18 500
Nettomenot	46 966	49 564	50 773
Siirtyneet erät			
— edelliseltä vuodelta siirtyneet	8 664		
— seuraavalle vuodelle siirtyneet	10 658		

Kuntien rahoitusosuus valtion yleissivistävän lukiokoulutuksen kustannuksiin, 1 143 000 euroa, on otettu huomioon momentin 29.10.30 mitoituksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan rakenteen uudistaminen	-90
Hallituksen menosäästöpäätös	-766
Jyväskylän näkövammaisten koulun väliaikaisten tilojen vuokrauksen päättyminen	-200
Jyväskylän uuden koulun kalustaminen	2 500
Lukiokoulutuksen menosäästö (siirto momentille 29.10.30)	-103
Tuottavuustoimet	-90
Palkkausten tarkistukset	170

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-121
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-91
Yhteensä	1 209

2014 talousarvio	50 773 000
2013 talousarvio	49 564 000
2012 tilinpäätös	48 959 000

02. Ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 949 000 euroa.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	7 636	8 681	8 741
Bruttotulot	6 929	6 776	6 792
Nettomenot	707	1 905	1 949

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	603		

Nettobudjetoitavat tulot kertyvät ylioppilastutkintolautakunnan suoritteista perittävistä maksuista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (908/2010) mukaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lukiokoulutuksen koekohtaisten maksujen pitäminen ennallaan (siirto momentilta 29.10.30)	44
Yhteensä	44

2014 talousarvio	1 949 000
2013 talousarvio	1 905 000
2012 tilinpäätös	1 305 000

20. Yleissivistävän koulutuksen ja lasten päivähoidon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 697 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) yleissivistävän koulutuksen ja lasten päivähoidon sekä niihin liittyvien kokeilu-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointihankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämis- ja toimintamenojen sekä avustusten maksamiseen

2) EU:n ja OECD:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen

3) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Koepankin ylläpito (siirto momentille 29.01.02)	-45
Päivähoidon ja yleissivistävän koulutuksen strateginen kehittäminen (siirto momentille 29.01.01) (LTA I 2013)	-152
Yhteensä	-197

2014 talousarvio	12 697 000
2013 I lisätalousarvio	-76 000
2013 talousarvio	12 894 000
2012 tilinpäätös	12 894 000

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 844 023 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen

2) enintään 3 800 000 euroa edellä mainitun lain 13 §:n 3 momentin mukaisille muille kuin oppivelvollisille järjestettävän perusopetuksen aineenopetuksen käyttökustannuksiin

3) enintään 3 500 000 euroa avustuksina yksityisten opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin

4) enintään 6 000 000 euroa joustavan perusopetuksen käyttökustannuksiin

5) enintään 1 300 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 44 §:n mukaisten avustusten maksamiseen

opetustuntikohtaista taiteen perusopetuksen valtionosuutta saaville opetuksen järjestäjille

6) enintään 136 000 euroa muiden kuin opetustuntikohtaista valtionosuutta saavien taiteen perusopetuksen järjestäjien harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin

7) enintään 3 596 000 euroa avustuksina muiden kuin tieto- ja viestintäteknisten oppimisympäristöjen kehittämiseen ja monipuolistamiseen sekä koulujen ja oppilaitosten kansainvälistämiseen

8) enintään 4 700 000 euroa esi- ja perusopetuksen sekä lukioiden tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön edistämiseen sekä sen hyödyntämisen kehittämiseen ylioppilastutkinnon suorittamisessa ja ylioppilastutkintolautakunnan tieto- ja viestintäteknologiseen varustamiseen

9) enintään 14 765 000 euroa esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen, taiteen perusopetuksen sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan laadun kehittämiseen ja seurantaan

10) enintään 60 000 000 euroa perusopetuksen opetusryhmäkoon pienentämiseen

11) enintään 8 000 000 euroa avustuksina koululaisten kerhotoiminnan tukemiseen

12) Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaisten menojen maksamiseen

13) enintään 11 975 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n mukaisten avustusten maksamiseen täydentävän vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen sekä heidän muun opetuksensa tukemiseen

14) opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n mukaisten avustusten maksamiseen saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen

15) enintään 120 000 euroa saamelaiskäräjien käytettäväksi valtionavustuksen maksamiseen saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetuille saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisten lasten päivähoitopalveluiden turvaamiseksi

16) rahoituslain 45 §:n 1 momentin ja saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (191/1999) 4 ja 5 §:n mukaisten saamenkielisen ja saamen kielen opetuksen valtionavustuksen maksamiseen

17) EU:n kemikaaliviraston henkilöstön lasten päivähoidon järjestämiseen Suomessa samoin edellytyksin kuin henkilöiden omissa kotikunnissa.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä ohjaustuntien määrä on enintään 3 390 000 tuntia. Ohjaustunnin hinta on 26,00 euroa.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä tuntimäärä on musiikin perusopetuksessa enintään 1 653 000 ja muussa opetustuntiperusteisen valtionosuuden piiriin kuuluvassa taiteen perusopetuksessa enintään 140 800 tuntia.

Selvitysosa: Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen (HE 66/2013) laiksi perusopetuslain (628/1998), lukiolain (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) ja kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) muuttamisesta, jossa täsmennetään työrauhaa, erikoissairaanhoidon piirissä olevien oppivelvollisten perusopetusta, osallisuutta ja oppilaskuntia sekä lastensuojelulain 16 b §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla sijoitetun perusopetusta saavan oppilaan kuntien välistä korvausta koskevia säännöksiä. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen (HE 67/2013) oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamiseksi siten, että se sisältää vuoden 2014 valtionosuusindeksin korottamatta jättämisen, lukiokoulutuksen yksikköhintoja koskevat menosäästöleikkaukset, lukiokoulutukseen maahanmuuttajille ja vieraskielisille opiskelijoille

tarkoitetun lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen käynnistämisestä aiheutuvat yksikköhinnan muutokset. Lisäksi eräitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain perusteella määräytyviä perusopetuksen rahoitusperusteita muutetaan menosäästön vuoksi.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

1) Laskennalliset kustannukset (opiskelijamäärä * yksikköhinta)	679 077 000
— kunnallinen lukiokoulutus (92 008 * 6 425,98 €)	591 242 000
— yksityinen lukiokoulutus (9 549 * 6 664,38 €, sis. alv.)	63 638 000
— kunnallinen yli 18-vuotiaana aloittaneiden lukiokoulutus (5 061 * 3 727,07 €)	18 863 000
— yksityinen yli 18-vuotiaana aloittaneiden lukiokoulutus (1 380 * 3 865,34 €, sis. alv.)	5 334 000
Kuntien rahoitusosuus	-401 947 000
Perusopetus, vaikeimmin kehitysvammaiset (1 450 * 28 218 €)	40 916 000
Perusopetus, muut vammaisoppilaat (11 200 * 17 601 €)	197 131 000
Maahanmuuttajien valmistava opetus (2 700 * 14 745 €)	39 812 000
Lisäopetus (2 300 * 7 518 €)	17 291 000
Muiden kuin oppivelvollisten esi- ja perusopetus	12 609 000
Sisäoppilaitoslisä (600 * 2 994 €)	1 796 000
Koulukotikorotus	1 531 000
Aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuus	50 240 000
Opetustuntikohtainen taiteen perusopetuksen valtionosuus	77 315 000
Ulkomailla toimivien koulujen valtionosuus	3 600 000
Yksityisen opetuksen järjestäjän alkava ja laajenevan toiminnan rahoitus	4 025 000
2) Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen aineenopetus (enintään)	3 800 000
3) Avustukset yksityisten opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin (enintään)	3 500 000

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

4) Joustavan perusopetuksen lisä (enintään)	6 000 000
5) Avustukset opetustuntikohtaista taiteen perusopetuksen valtionosuutta saaville opetuksen järjestäjille (enintään)	1 300 000
6) Avustukset muille kuin opetustuntikohtaista valtionosuutta saaville taiteen perusopetuksen järjestäjille (enintään)	136 000
7) Muu kuin tieto- ja viestintätekniikan oppimisympäristöjen kehittäminen ja monipuolistaminen sekä koulujen ja oppilaitosten kansainvälistäminen (enintään)	3 596 000
8) Esi- ja perusopetuksen sekä lukioiden tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön edistämiseen ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisen edistämiseen ylioppilastutkinnon suorittamisessa sekä ylioppilastutkintolautakunnan tieto- ja viestintäteknologiseen varustamiseen (enintään)	4 700 000
9) Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen laadun kehittäminen ja seuranta (enintään)	14 765 000
10) Perusopetuksen opetusryhmäkoon pienentämiseen (enintään)	60 000 000
11) Kerhotoiminnan tukeminen (enintään)	8 000 000
12) Ulkomaanopetuksen menot	160 000
13) Vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen sekä heidän muun opetuksensa tukeminen (enintään)	11 975 000
14) Rahoituslain 45 §:n mukaiset avustukset saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen	75 000
15) Saamenkielisten lasten päivähoitopalveluiden turvaamiseen saamelaisten kotiseutualueen kunnissa (enintään)	120 000

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

16) Rahoituslain 45 §:n 1 momentin ja saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (191/1999) 4 ja 5 §:n mukaisten saamenkielisen ja saamen kielen opetuksen valtionavustuksen maksamiseen	2 000 000
17) Euroopan kemikaaliviraston henkilöstön lasten päivähoidon tuki	500 000
Yhteensä	844 023 000

Päivähoitopalvelun EU:n kemikaaliviraston henkilöstön lapselle tuottavalla kunnalla on oikeus periä palvelun tuottamisesta aiheutuneiden kokonaiskustannusten ja perheen maksuosuuden välinen erotus Suomen valtiolta.

Määrärahan mitoituksessa käytetyt keskimääräiset yksikköhinnat (ei sis. alv)

Esi- ja perusopetuksen perushinta	7 300,44 euroa/asukas
Esi- ja perusopetuksen keskimääräinen kotikuntakorvauksen perusosa	6 159,11 euroa/asukas
Lukiokoulutus	6 425,98 euroa/opisk.
Taiteen perusopetus — opetustuntikohtainen valtionosuus	74,66 euroa/opetustunti
Aamu- ja iltapäivätoiminta	26,00 euroa/ohjaustunti

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu kuntien rahoitusosuus sisältää 9 501 000 euroa kuntien osuutena lukiokoulutuksesta harjoittelukouluissa ja valtion yleissivistävissä oppilaitoksissa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteinen vähennys	-704
Laskennallisten tekijöiden vaikutus lukiokoulutuksen rahoitukseen, mistä yksikköhinnan leikkaus 4,2 %	-15 000
Lukiokoulutukseen valmistava koulutus	400
Lukiokoulutuksen koekohtaisten maksujen pitäminen ennallaan (siirto momentille 29.10.02)	-44
Lukiokoulutuksen menosäästöt, kohdistus valtion ylläpitämiin oppilaitoksiin (siirto momentilta 29.10.01)	103
Opiskelijamääräennusteen muutos, aamu- ja iltapäivätoiminta	1 037
Opiskelijamääräennusteen muutos, maahanmuuttajien valmistava opetus	1 711
Oppilaskuntien vakiinnuttaminen peruskouluihin (siirto momentille 28.90.30)	-333
Vähennys kohdasta 9)	-44
Yksikköhinnan tarkentuminen, kohdistus lukiokoulutukseen	79
Tasomuutos	5 000
Yhteensä	-7 795

2014 talousarvio	844 023 000
2013 talousarvio	851 818 000
2012 tilinpäätös	812 197 785

34. Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 46 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen perustamishankkeiden valtionavustusten sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) nojalla myönnettyjen perusopetuksen, lukiokoulutuksen, taiteen perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen perustamishankkeiden valtionosuuksien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena. Määrärahasta maksetaan myös jälkirahoitteisina myönnettyjen valtionosuuksien ja -avustusten vuosieriin lain mukaan lisättävät korot.

Valtuus

Vuonna 2014 saa myöntää valtionavustusta yleissivistävän koulutuksen perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionavustukset ovat yhteensä enintään 15 000 000 euroa. Valtionavustuksista enintään 10 000 000 euroa saa myöntää toteutusaikaisena.

Selvitysosa: Myönnettävillä valtionavustuksilla arvioidaan voitavan rakentaa tai peruskorjata tilat 3 000 oppilaalle.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vuonna 2014 myönnettävät valtionavustukset	
— yleissivistävä koulutus	10 000 000
Ennen vuotta 2013 myönnetyt valtionosuudet ja -avustukset	
— avustukset yleissivistävän koulutuksen hankkeisiin	33 300 000
jälkirahoituserien korot	2 979 000
— avustukset ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen hankkeisiin	118 000
jälkirahoituserien korot	3 000
Yhteensä	46 400 000

Myönnetyistä valtionosuuksista ja -avustuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019—
Vuonna 2014 myönnettävät valtionavustukset					
— yleissivistävät oppilaitokset	-	0,7	0,7	0,7	3,0
Ennen vuotta 2014 myönnetyt valtionosuudet ja -avustukset					
— yleissivistävät oppilaitokset	34,8	28,9	24,2	18,0	9,5
jälkirahoituserien korot	3,8	4,0	2,6	1,4	0,6
Yhteensä	38,6	33,6	27,5	20,1	13,1

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Menosäästö (HO)	-11 600
Yhteensä	-11 600

2014 talousarvio	46 400 000
2013 talousarvio	58 000 000
2012 tilinpäätös	78 000 000

51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 128 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille, Kerhokeskus - Koulutyön tuki ry:lle, koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen, Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry:lle, Ympäristökasvatuksen seura ry:lle, Kesälukioseura ry:lle, Suomi-koulujen Tuki ry:lle ja Suomi-koulujen toimintaan ja kehittämiseen sekä kotiperuskoulu/hemgrundskola -toimintaan, sekä eräiden vaihto-oppilasjärjestöjen ja lukiolaisten tiedeolympiatoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertamenon poistuminen	-275
Yhteensä	-275

2014 talousarvio	1 128 000
2013 talousarvio	1 403 000
2012 tilinpäätös	1 302 000

20. Ammatillinen koulutus

Selvitysosa: Ammatillisen koulutuksen päämääränä on vahvistaa työelämän ja yhteiskunnan hyvinvointia ja kilpailukykyä kansainvälistyvässä toimintaympäristössä parantamalla väestön ammatillista osaamista sekä tukemalla elinikäistä oppimista ja työelämälähtöistä innovaatiotoimintaa. Työelämä- ja kysyntälähtöisyys sekä reagointiherkkyys ovat keskeisiä tekijöitä, joilla vahvistetaan ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutta, laatua ja osuvuutta. Koulutustakuun toteuttaminen osana nuorisotakuuta ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen edellyttävät nuorten koulutukseen pääsyn turvaamista ja joustavien koulutusväylien rakentamista sekä riittävää koulutustarjontaa myös aikuisväestölle. Nuorisotakuun toteuttamiseen suunnatulla määrärahalla varmistetaan ammatillisen peruskoulutuksen riittävä tarjonta koko maassa. Lisäksi kehitetään uusia koulutusta ja työtä joustavasti yhdistäviä perustutkinnon suorittamisen malleja, joissa hyödynnetään nykyistä laajemmin ja monipuolisemmin työvaltaisia opiskelumenetelmiä, työpaikalla tapahtuvaa opiskelua sekä koulutuksen eri järjestämismuotoja. Ammatillista koulutusta kohdennetaan nuorten aikuisten osaamisohjelman toteuttamiseksi siten, että kohderyhmään kuuluvien aloittajien määrä kasvaa 5 000:lla.

Koulutuksen järjestäjäverkkoa sopeutetaan alueelliseen väestökehitykseen koulutuksen saatavuus ja sivistyksellinen yhdenvertaisuus maan kaikissa osissa turvaten. Ammatillisen koulutuksen palvelukyvyn vahvistamista ja rakenteellista kehittämistä jatketaan tavoitteena elinvoimainen ja toimintakykyinen järjestäjä- ja toimipisteverkko.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän uudistamisen tavoitteena on selkeämpi ja paremmin työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin vastaava ja elinikäistä oppimista tukeva tutkintorakenne ja tutkinnot. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavien ja valmentavien koulutusten asema tutkintojärjestelmän osana selkeytetään. Yksilöllisten opinto- ja tutkinnon suorittamispolkujen muodostumista tuetaan lisäämällä valinnaisuutta tutkintoa muodostettaessa ja joustavoittamalla tutkinnon suorittamisen tapoja. Samalla lisätään mahdollisuuksia suorittaa osia tutkinnoista yli tutkintorajojen ja edistetään erityisesti työelämässä olevien mahdollisuutta vaiheittaiseen tutkinnon osa kerrallaan etenevään tutkinnon suorittamiseen. Nuorten ja vailla ammatillista tutkintoa olevien koulutuksen ensisijainen tavoite on kokonaisen tutkinnon suorittaminen. Ammatillisten perustutkintojen ja niiden osien tuottaman osaamisen laajuus määritellään ECVET-pisteinä.

Toiminnan tuloksellisuus

Ammatillisen koulutusjärjestelmän vaikuttavuuden, tehokkuuden ja tuottavuuden parantaminen on välttämätöntä. Koulutuksen tuottamaan osaamiseen kohdistuvat vaatimukset kasvavat samanaikaisesti kun koulutukseen käytettävät resurssit vähenevät ja uusien opiskelijoiden yksilölliset erot ovat yhä suurempia. Tämä lisää joustavien, opiskelijan ja työelämän tarpeista lähtevien opintopolkujen sekä tavoitteellista oppimista tukevien monimuotoisten tukitoimenpiteiden tarvetta. Koulutuksen järjestäjien toimiva laadunhallinta lisää osaltaan toiminnan vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta.

Tavoitteeksi asetetaan, että ammatillisen peruskoulutuksen keskeyttämisaste laskee 7,5 prosenttiin vuonna 2014, kun se oli 9,1 % vuonna 2011[1)]. Läpäisyastetta pyritään nostamaan 64 pro-

---

[1)] Lähde: Tilastokeskus. Ammatillisen koulutuksen keskeyttäneistä osa siirtyy muiden sektoreiden koulutukseen, joten kokonaan opiskelunsa keskeyttäneiden osuudeksi tavoitellaan noin 6,5 prosenttia vuonna 2014, kun se oli 8,1 % vuonna 2011. Tilasto ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta.

senttiin vuonna 2014, kun se oli arviolta 61 % vuonna 2011[1)]. Tavoitteiden saavuttamiseksi jatketaan vuonna 2011 käynnistettyä ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelmaa.

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämistä jatketaan. Tavoitteena on, että kaikilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on vuoteen 2015 mennessä toimiva laadunhallintaa ja laadun jatkuvaa parantamista tukeva järjestelmä. Kehittämällä laadunhallintajärjestelmän kriteeristöä, laadusta palkitsemisen menettelyjä ja laadun kehittämisen tukimuotoja voidaan kannustaa laatutyön eri vaiheissa olevia koulutuksen järjestäjiä laadun jatkuvaan parantamiseen.

Perusasteen päättäneiden ja vailla toisen asteen tutkintoa tai koulutuspaikkaa olevien pääsyä ammatilliseen peruskoulutukseen parannetaan uusilla opiskelijaksi ottamisen perusteilla. Koulutukseen hakeutumista ja valintaa tehostetaan laajentamalla ammatillisen ja lukiokoulutuksen sähköinen haku- ja koulutustietojärjestelmä koskemaan myös yhteishaun ulkopuolista nuorille suunnattua koulutusta ja aikuiskoulutusta.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien rahoitus uudistetaan palkitsemaan koulutuksen laadusta ja laadun parantamisesta. Tavoitteena on tukea nykyistä paremmin koko ikäluokan kouluttamista, koulutuksen läpäisyn parantamista, nopeampaa siirtymistä työelämään ja aiemmin opitun tunnustamista. Ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja säätelyjärjestelmiä uudistetaan siten, että ne muodostavat nykyistä selkeämmän ja yhtenäisemmän kokonaisuuden ja tukevat työelämävastaavuudelle, elinikäisen oppimisen edistämiselle, nuorisotakuun toteuttamiselle sekä koulutusjärjestelmän laadulle, tehokkuudelle ja tuloksellisuudelle asetettavien tavoitteiden saavuttamista. Rahoitusjärjestelmän tulee tukea yksilöllisten opintopolkujen toteuttamista ja ammatillisen koulutuksen eri järjestämismuotojen joustavaa yhdistämistä. Toiminnan säätely- ja ohjausprosesseja tehostetaan ja selkeytetään kehittämällä sähköistä asiointia ja tietopohjaa.

Toiminnan laajuus

Koko tutkinnon suorittamiseen tähtäävän ammatillisen peruskoulutuksen tarjonta mitoitetaan siten, että koko perusopetuksen päättävälle ikäluokalle voidaan tarjota mahdollisuus lukio- tai ammatillisiin opintoihin. Lisäksi ammatillisen peruskoulutuksen opiskelupaikkoja varataan riittävästi lukiosta ammatilliseen koulutukseen siirtyville, aiemman koulutuksen keskeytymisen tai muun syyn johdosta ilman ammatillista tutkintoa jääneille nuorille, valmistavaa koulutusta tarvitseville ja työelämästä tai muutoin koulutusjärjestelmän ulkopuolelta tuleville erityisesti ilman ammatillista tutkintoa oleville aikuisille. Nuorisotakuun toteutukseen osoitetulla määrärahalla ammatillista peruskoulutusta lisätään niille alueille, joilla sitä nuorisoikäluokkaan nähden on muita alueita vähemmän, painottuen metropolialueelle ja turvataan samalla tarjonnan säilyminen väestökehityksen ja työvoimatarpeen edellyttämällä tasolla myös muilla alueilla.

Ammatillisen peruskoulutuksen uusien opiskelijoiden, tutkintojen ja opiskelijamäärien sekä koulutuksen järjestäjien lukumäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

[1)] Tilastokeskus. Läpäisyaste tarkoittaa tässä kolme vuotta tilastointivuotta aikaisemman kalenterivuoden uusista opiskelijoista niiden osuutta, jotka ovat suorittaneet ammatillisen perustutkinnon enintään kolmessa vuodessa. Tilasto ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta eikä oppisopimuskoulutusta.

Ammatilliseen perustutkintoon johtavan/valmistavan koulutuksen uudet opiskelijat (oppilaitosmuotoinen koulutus)[1)]

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio
Perustutkintoon johtava/valmistava koulutus yhteensä	59 743	59 992	61 003	61 500	63 000	62 800
— opetussuunnitelmaperusteinen koulutus	50 006	49 816	49 858	49 500	50 700	50 600
— näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon valmistava koulutus	9 737	10 176	11 145	12 000	12 300	12 200

[1)] Lähde: Tilastokeskus. Vain opetushallinnon alainen koulutus. Oppisopimusmuotoisen peruskoulutuksen tavoitteenasettelu esitetään luvussa 29.30.

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneet (oppilaitosmuotoinen koulutus)[1)]

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio
Perustutkinnot yhteensä	36 933	37 221	40 507	41 700	42 800	43 700
— opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa suoritetut tutkinnot	32 700	32 976	34 581	35 500	36 000	36 500
— näyttötutkintona suoritetut perustutkinnot	4 233	4 245	5 926	6 200	6 800	7 200

[1)] Lähde: Tilastokeskus. Vain opetushallinnon alainen koulutus. Oppisopimusmuotoisen peruskoulutuksen tavoitteenasettelu esitetään luvussa 29.30.

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärät (oppilaitosmuotoinen koulutus)[1)]

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Peruskoulutus yhteensä	143 926	149 202	150 557	150 295	151 300	151 000
— josta erityisopetus	19 728	20 916	21 264	21 904	22 200	22 200
1. Opetussuunnitelmaperusteinen koulutus yhteensä	128 462	131 940	132 595	131 281	131 700	130 500
1.1. Perustutkintoon johtava koulutus	122 405	125 451	126 055	124 881	125 200	125 000
1.2. Peruskoulutukseen valmistavat koulutukset yhteensä	6 057	6 489	6 540	6 400	6 500	6 500
— josta ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus (ammattistartti)	1 227	1 466	1 555	1 534	1 600	1 600
— josta vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus	2 835	2 903	2 906	2 839	2 850	2 850
— josta maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus	1 402	1 570	1 586	1 598	1 650	1 650
— josta talouskouluopetus	595	550	494	429	400	400

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärät (oppilaitosmuotoinen koulutus)[1)]

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
2. Näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon valmistava koulutus	15 464	17 262	17 962	19 014	19 600	19 500

[1)] Lähde: valtionosuusjärjestelmä. Opiskelijamäärä on kevään ja syksyn tilastointipäivien opiskelijamäärien aritmeettinen keskiarvo. Oppisopimusmuotoisen peruskoulutuksen tavoitteenasettelu esitetään luvussa 29.30.

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen perusteena olevat opiskelijamäärät (oppilaitosmuotoinen koulutus)[1)]

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Peruskoulutus yhteensä	142 202	147 038	148 235	148 971	149 940	149 630
1. Kunnallinen ammatillinen koulutus	120 448	117 367	118 446	119 134	119 980	119 690
— josta kuntajärjestäjien	28 180	24 495	23 851	23 843	30 600	30 520
— josta kuntayhtymäjärjestäjien	92 268	92 872	94 595	95 291	89 380	89 170
2. Yksityinen ammatillinen koulutus	21 631	29 536	29 648	29 693	29 820	29 800
3. Valtion järjestämä ammatillinen koulutus	123	135	141	144	140	140

[1)] Lähde: valtionosuusjärjestelmä. Oppilaitosmuotoisessa peruskoulutuksessa rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä perustuu kevään ja syksyn tilastointipäivien opiskelijamäärien painotettuun keskiarvoon (kevään opiskelijamäärä kerrotaan 7:llä ja syksyn opiskelijamäärä 5:llä). Koulutuksen järjestämislupien enimmäisopiskelijamäärän ylittävä opiskelijamäärä-osuus ei sisälly rahoituksen perusteena olevaan opiskeljamäärään.

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien lukumäärät (oppilaitosmuotoinen koulutus)[1)]

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio
Kaikki järjestäjät yhteensä	154	144	139	137	134	130
— kuntajärjestäjät	18	15	12	11	11	11
— kuntayhtymäjärjestäjät	46	39	39	38	36	34
— yksityiset järjestäjät	89	89	87	87	86	84
— valtio koulutuksen järjestäjänä	1	1	1	1	1	1

[1)] Kalenterivuoden alun tilanne.

Ammatillisen koulutuksen kokonaisuuden jäsentyminen eri osa-alueisiin ilmenee seuraavasta taulukosta. Ammatillista koulutusta rahoitetaan tämän luvun lisäksi myös luvun 29.30 momenteilta, minkä vuoksi taulukossa mainitaan asianomaisessa yhteydessä se talousarvion luku, johon määräraha sisältyy.

Ammatillinen koulutus

Peruskoulutus				Lisäkoulutus			
Oppilaitosmuotoinen koulutus		Oppisopimuskoulutus		Oppilaitosmuotoinen koulutus		Oppisopimuskoulutus	
Opetussuunnitelmaperusteinen koulutus[1)]	Näyttötutkintoon valmistava koulutus	Opetussuunnitelmaperusteinen koulutus	Näyttötutkintoon valmistava koulutus	Tutkintotavoitteinen koulutus	Tutkintoon johtamaton koulutus	Tutkintotavoitteinen koulutus	Tutkintoon johtamaton koulutus
29.20	**29.20**	**29.30**	**29.30**	**29.30**	**29.30**	**29.30**	**29.30**

[1)] Opetussuunnitelmaperusteinen koulutus jakaantuu perustutkintoon johtavaan koulutukseen ja valmistaviin koulutuksiin. Valmistavia koulutuksia ovat vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus, talouskouluopetus sekä ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus (ammattistartti).

01. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 487 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös Saamelaisalueen koulutuskeskuksen ja Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen kansainvälistämiseen, oppimisympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan käyttöön opetuksessa ja opiskelussa, maahanmuuttajien tukiopetukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä työnantajille maksettaviin koulutuskorvauksiin.

Selvitysosa: Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus tuottaa merenkulkuelinkeinon, viranomaisten ja vesillä liikkuvien kansalaisten turvallisuustasoa parantavaa ja ylläpitävää sekä ympäristöonnettomuuksia ehkäisevää turvallisuuskoulutusta pelastautumiskoulutusyksikössä Lohjalla ja palokoulutusyksikössä Upinniemessä. Tavoitteena on, että vuonna 2014 Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus kouluttaa yhteensä 3 400 henkilöä.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen tehtävänä on lisätä saamelaisväestön ammatillista osaamista, järjestää saamelaisalueen elinkeinoelämän tarpeita vastaavaa koulutusta ja edistää alueen työllisyyttä sekä säilyttää ja kehittää saamelaiskulttuuria ja saamen kieltä. Koulutuskeskuksen erityistehtävänä on palvella Euroopan unionin ainutta alkuperäiskansaa. Vuonna 2014 koulutuskeskuksen ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärä on noin 140 ja ammatillisessa lisäkoulutuksessa toteutetaan noin 4 500 opiskelijatyöpäivää. Saamen kielen ja kulttuurin lukuvuosikoulutuksessa toteutetaan noin 7 200 opiskelijatyöpäivää ja kurssitoiminnassa 3 300 opiskelijatyöpäivää.

Henkilötyövuodet

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Saamelaisalueen koulutuskeskus	67,4	68,3	68	63
Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus	22,0	22,6	23	24
Yhteensä	89,4	90,9	91	87

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	9 942	10 066	9 987
Bruttotulot	2 100	1 500	1 500
Nettomenot	7 842	8 566	8 487
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 569		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 312		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Menovähennys	-85
Palkkausten tarkistukset	19
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-13
Yhteensä	-79

2014 talousarvio	8 487 000
2013 talousarvio	8 566 000
2012 tilinpäätös	8 585 000

20. Työpaikalla tapahtuva oppiminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 026 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää työssäoppimisen ja muun työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja osaamisen osoittamisen rahoittamisesta sekä koulutuksen kehittämisestä aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen.

2014 talousarvio	3 026 000
2013 talousarvio	3 026 000
2012 tilinpäätös	3 026 000

21. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 339 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ammatillisen koulutuksen kokeilu-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointihankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämis- ja toimintamenojen sekä avustusten maksamiseen

2) EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen

3) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

2014 talousarvio	1 339 000
2013 talousarvio	1 339 000
2012 tilinpäätös	1 339 000

30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 719 867 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten sekä muiden avustusten maksamiseen

2) enintään 6 072 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitettuihin avustuksiin sekä avustuksina ammatillisen koulutuksen yhteisiin tehtäviin ja laatupalkintoihin ja Örebron kuulovammaisten oppilaitoksen suomalaisten ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden kustannusten kattamiseen

3) enintään 1 000 000 euroa avustuksina laajennetun työssäoppimisen kokeiluhankkeisiin

4) enintään 851 000 euroa avustuksina ammatillisen erityisopetuksen kehittämis- ja palvelutoiminnan sekä työelämälähtöisyyden vahvistamiseen

5) enintään 961 000 euroa avustuksina oppimisympäristöjen kehittämiseen ja monipuolistamiseen

6) enintään 4 000 000 euroa avustuksina ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelmaan opintojen nopeuttamiseksi ja

7) enintään 8 000 000 euroa avustuksina työvaltaisia opiskelumenetelmiä ja koulutuksen eri järjestämismuotoja joustavasti yhdistävien koulutusmallien kehittämiseen perustutkinnon suorittamisessa.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Laskennalliset kustannukset (opiskelijat * omistajatyypin mukainen yksikköhinta)	1 662 915 000
— kunnallinen ammatillinen koulutus (119 690 * 10 365,38 €)	1 240 633 000
— yksityinen ammatillinen koulutus (29 800 * 14 170,55 €, sis. alv.)	422 282 000
Kuntien rahoitusosuus	-964 932 000
Arvonlisäverojen takaisin maksamisesta aiheutuvien kulujen kompensointi	1 000 000
Rahoituslain mukaiset avustukset, yhteiset tehtävät, laatupalkinnot sekä Örebron kuulovammaisten oppilaitos (enintään)	6 072 000
Laajennetun työssäoppimisen kokeiluhankkeet (enintään)	1 000 000
Erityisopetuksen kehittämis- ja palvelutoiminta sekä työelämälähtöisyys (enintään)	851 000
Oppimisympäristöjen kehittäminen ja monipuolistaminen (enintään)	961 000
Opintojen nopeuttamisen toimenpiteet (läpäisyn tehostamisohjelma) (enintään)	4 000 000
Työvaltaista oppimista ja koulutuksen eri järjestämismuotoja yhdistävät koulutusmallit (enintään)	8 000 000
Yhteensä	719 867 000

Valtionosuuden määräytymisperusteena käytetty ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on 10 970,06 euroa opiskelijaa kohden.

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu arvio kuntien rahoitusosuudesta sisältää kuntien osuutena Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa ja Pelastusopistossa annettavan koulutuksen kustannuksiin yhteensä 2 556 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Menovähennys: opiskelijamäärien sopeuttaminen	-14 446
Menovähennys: yksikköhinnan leikkaaminen (-1,6 %)	-10 902
Muut määräytymisperusteiden muutokset	441
Nuorisotakuun toteuttaminen	13 000
Työvaltaista oppimista ja koulutuksen eri järjestämismuotoja yhdistävien koulutusmallien toteuttaminen	8 000
Yhteensä	-3 907

2014 talousarvio	719 867 000
2013 talousarvio	723 774 000
2012 tilinpäätös	715 160 439

30. Aikuiskoulutus

Selvitysosa: Tämän luvun momenteilta rahoitetaan ammatillista lisäkoulutusta, oppisopimuskoulutusta, vapaata sivistystyötä, sivistys- ja neuvontajärjestöjä, opetustoimen henkilöstökoulutusta sekä aikuiskoulutuksen kehittämistä. Aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön voimavaroja sisältyy opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla lisäksi lukujen 29.10, 29.20, 29.40 ja 29.90 määrärahoihin.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Aikuiskoulutuspolitiikan tehtävänä on työvoiman saatavuuden ja osaamisen turvaaminen, koko aikuisväestön koulutus- ja sivistysmahdollisuuksista huolehtiminen sekä yhteiskunnan eheyden ja tasa-arvon vahvistaminen. Aikuiskoulutuspolitiikalla tuetaan pyrkimyksiä työurien pidentämiseen, työllisyysasteen nostamiseen, tuottavuuden parantamiseen, aikuiskoulutuksen suhteen aliedustettujen ryhmien osallistumisen lisäämiseen, monikulttuurisuuden vahvistumiseen sekä elinikäisen oppimisen edellytysten toteutumiseen. Aikuiskoulutusta suunnataan myös opetustoimen henkilöstön osaamisen varmistamiseen sekä maahanmuuttajien työllistymisen ja integraation tukemiseen. Vapaa sivistystyö vahvistaa toiminnallaan yhteiskunnan eheyttä, aktiivista kansalaisuutta sekä elinikäistä oppimista. Vapaa sivistystyö vastaa muutoin koulutustarjonnan ulkopuolelle jäävien ryhmien sivistyksellisiin tarpeisiin.

Tavoitteeksi asetetaan, että vuosittain koulutukseen osallistuvien osuus työikäisestä aikuisväestöstä kasvaa 60 prosenttiin. Tavoitteena on, että mikään osa aikuisväestöstä ei jää pysyvästi aikuiskoulutuksen ulkopuolelle.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toteutetaan nuorten aikuisten osaamisohjelmaa ja nuorisotakuun toimenpiteitä. Näyttötutkintojärjestelmää kehitetään edelleen osana ammatillisen tutkintojärjestelmän kokonaisuutta. Näyttötutkintojärjestelmää vahvistetaan työelämässä hankitun osaamisen osoittamisen ja kehittämisen välineenä sekä joustavana osaamisen tunnustamisjärjestelmänä. Näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen rahoitusta kehitetään.

Edistetään nuorten oppisopimuskoulutusta ja nuorten oppilaitosmuotoisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen yhdistämistä suoritettavissa tutkinnoissa.

Korkeakoulujen erikoistumiskoulutusten käyttöönottoa valmistellaan.

Valmistellaan vapaan sivistystyön rahoituksen kehittämistä koskevat linjaukset siten, että muutokset voivat tulla voimaan vuonna 2016. Tuetaan vapaan sivistystyön laadun kehittämistä. Maahanmuuttajataustaisen ja maahanmuuttajien opetuksessa toimivan opetustoimen henkilöstön SPECIMA-tyyppistä täydennyskoulutusohjelmaa jatketaan.

Opetushenkilökunnan mahdollisuuksia ammatillisen osaamisen kehittämiseen parannetaan jatkamalla Osaava-täydennyskoulutusohjelmaa. Tavoitteena on, että vuonna 2014 osaamista parantavaan täydennyskoulutukseen osallistuu 45 000 opetustoimen henkilöstöön kuuluvaa.

Elinikäistä oppimista tukevia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja kehitetään.

Toiminnan laajuus

Aikuiskoulutusta järjestetään noin 800 julkisen valvonnan alaisessa oppilaitoksessa ja korkeakoulussa. Erityyppiseen aikuiskoulutukseen osallistuu vuosittain lähes 1,7 milj. henkilöä eli 52 % työikäisestä aikuisväestöstä. Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan menoista noin 12 % kohdentuu aikuiskoulutukseen jäljempänä olevan taulukon mukaisesti.

Omaehtoisen aikuiskoulutuksen opiskelijamäärä ja suoritetut tutkinnot koulutusmuodoittain opetushallinnon alaisessa aikuiskoulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä

Koulutusmuoto	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio
Aikuisten perusopetus					
tutkinto-opiskelijat	2 361	2 390	2 500	2 500	2 500
aineopiskelijat	1 794	1 491	1 500	1 500	1 500
Aikuisten lukiokoulutus					
tutkinto-opiskelijat	10 613	9 778	10 000	10 000	10 000
aineopiskelijat	15 286	17 518	17 500	17 500	17 500
Ammatillinen peruskoulutus					
näyttötutkintoon valmistava oppilaitosmuotoinen koulutus, opiskelijat	24 851	27 175	27 500	27 800	28 000
oppisopimuskoulutus, opiskelijat	23 099	23 378	23 200	23 900	24 600
suoritetut tutkinnot, yhteensä	10 167	11 911	12 400	12 700	12 900
Ammatillinen lisäkoulutus					
näyttötutkintoon valmistava koulutus, opiskelijat	33 586	35 190	36 200	35 700	35 100
oppisopimuskoulutus, opiskelijat	36 470	33 356	33 400	27 000	28 500
suoritetut tutkinnot	16 006	16 153	16 700	15 400	15 600
ei-tutkintoon valmistava lisäkoulutus, muu kuin oppisopimuskoulutus[1)]	3 178	3 280	3 500	3 300	3 200
ei-tutkintoon valmistava lisäkoulutus, oppisopimuskoulutus	5 047	5 058	4 600	3 200	3 200
Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutus					
amk-tutkinto, opiskelijat	21 656	21 492	21 598	21 600	21 600
ylempi amk-tutkinto, opiskelijat	6 580	7 321	7 834	8 000	8 000
avoin ammattikorkeakoulu, opiskelijat[2)]	9 191	9 155	9 200	9 300	9 300
suoritetut amk-tutkinnot	3 710	3 986	3 759	3 800	3 800
suoritetut ylemmät amk-tutkinnot	1 253	1 521	1 708	1 750	1 750
Yliopistojen aikuiskoulutus					
avoin yliopisto-opetus ja erilliset opinnot, opiskelijat[3)]	82 434	82 597	82 629	85 000	85 000
Vapaan sivistystyön oppilaitokset[4)]					
kansalaisopistot, opiskelijat	1 125 925	1 144 809	1 086 000	1 094 000	1 094 000
kansanopistot, opiskelijat	135 873	135 168	123 300	124 700	124 700
kesäyliopistot, opiskelijat	45 740	52 256	50 900	51 200	51 200
opintokeskukset, opiskelijat	232 580	228 967	226 500	226 500	226 500
liikunnan koulutuskeskukset, opiskelijat	102 301	95 999	100 000	100 000	100 000

1) Henkilötyövuosia.

2) Mukana ainoastaan ulkopuoliset osallistujat, ei amk:n omia tutkinto-opiskelijoita, jotka suorittavat amk:n opintoja.

3) Luvut eivät sisällä ikäihmisten yliopistossa opiskelevia, joita ei tilastoida vuodesta 2010 lähtien. Rahoitus perustuu muiden kuin yliopiston omien opiskelijoiden suorittamiin opintosuorituksiin.

4) Vapaan sivistystyön oppilaitosten opiskelijamäärät ovat osallistujien bruttomääriä, nettomäärät ovat tässä esitettyjä pienempiä.

Aikuiskoulutuksen rahoitus opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla (euroa)

		2013 talousarvio	2014 esitys
29.10	Yleissivistävä koulutus		
	Valtionosuus käyttökustannuksiin		
	— perusopetuksen aikuisopiskelijat (arvio)	5 002 000	5 144 000
	— lukion aikuisopiskelijat (arvio)	11 728 000	10 414 000
29.20	Ammatillinen koulutus		
	Valtionosuus käyttökustannuksiin		
	— näyttötutkintona suoritettava ammatilliseen perustutkintoon valmistava koulutus (arvio)	90 975 000	89 609 000
29.30	Aikuiskoulutus		
	— aikuiskoulutuksen kehittäminen, opetushenkilöstön koulutus ja tukitoimet	28 357 000	28 357 000
	— valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen ja ammatillisille erikoisoppilaitoksille	161 454 000	153 954 000
	— valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen	116 494 000	117 343 000
	— valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitoksille ja järjestöille	172 234 000	171 884 000
	— nuorten aikuisten osaamisohjelma	27 000 000	52 000 000
29.40	Korkeakouluopetus ja tutkimus		
	Valtionosuus ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin		
	— aikuisten ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus (arvio)	70 328 000	69 570 000
	— erikoistumisopinnot (arvio)	5 209 000	4 509 000
	— ylempi amk-tutkinto (arvio)	26 047 000	25 767 000
	Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan[1)]		
	— avoin yliopisto-opetus ja erilliset opinto-oikeudet (arvio)	24 700 000	24 700 000
29.90	Liikuntatoimi		
	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat		
	— liikunnan koulutuskeskukset	17 664 000	17 663 000
	Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille	109 000	110 000
Yhteensä		757 301 000	771 024 000

[1)] Kyse on laskennallisista eristä yliopistojen perusrahoituksen sisällä. Taulukko ei sisällä yliopiston perustutkintoa opiskelevia aikuisia (yli 25-vuotiaana aloittaneita), joita oli noin 26 % aloittaneista ja joista aiheutuvat kustannukset ovat arviolta noin 165 milj. euroa v. 2010.

20. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 25 347 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetustoimen ja sitä tukevan henkilöstön henkilöstö- ja lisäkoulutukseen sekä sen seurantaan ja arviointiin

2) ammattitutkintojen ja kielitutkintojen kehittämiseen, auktorisoitujen kääntäjien koulutuksen ja tutkintojen kehittämiseen sekä näyttötutkintomestarikoulutukseen

3) erityisryhmien koulutukseen

4) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös siirtomenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

1. Opetustoimen henkilöstökoulutus	
Yleissivistävään koulutukseen liittyvä henkilöstökoulutus	4 200 000
Ammatilliseen koulutukseen liittyvä henkilöstökoulutus	2 000 000
Aikuiskoulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön liittyvä henkilöstökoulutus	1 100 000
Aluehallinnon toteuttama henkilöstön täydennyskoulutus	590 000
Koko opetustoimen henkilöstöä koskeva täydennyskoulutus	3 069 000
Opetustoimen henkilöstökoulutuksen neuvottelukunnan kustannukset sekä seurannan ja arvioinnin kehittäminen	158 000
Maahanmuuttajataustaisen opetus- ja opetuksen tukihenkilöstön koulutus (Specima)	1 500 000
Opetushenkilöstön tutkintoa täydentävä koulutus	2 000 000
Opetustoimen henkilöstön Osaava-ohjelma (ml. TALIS 2013)	8 000 000
Yhteensä	22 617 000
2. Ammattitutkintojen ja kielitutkintojen kehittäminen ja toimeenpano	
Ammattitutkintojen kehittäminen ja toimeenpano	1 645 000
Näyttötutkintojen sähköisen palautejärjestelmän (AIPAL) ylläpitäminen ja kehittäminen	150 000
Kielitutkintojen kehittäminen ja toimeenpano	332 000
Auktorisoitujen kääntäjien tutkintojärjestelmän kehittäminen	103 000
Yhteensä	2 230 000
3. Erityisryhmien koulutus	
Suomessa asuvien ulkomaalaisten opetus	500 000
Yhteensä	500 000
Kaikki yhteensä	25 347 000

Valtion rahoittamaan opetustoimen lyhyt- ja pitempikestoiseen perus- ja toisen asteen sekä ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön henkilöstökoulutukseen osallistuu yhteensä noin 45 000 henkilöä vuonna 2014. Opetustoimen henkilöstön ammatillisen osaamisen varmistamiseksi jatketaan Osaava-ohjelmaa, jonka tarkoituksena on edistää työurien pidentämistä sekä lisätä ammatillista kehittymistä, parantaa työolosuhteita ja edistää koulutukseen osallistumista.

2014 talousarvio	25 347 000
2013 talousarvio	25 347 000
2012 tilinpäätös	25 747 000

21. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 010 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) aikuiskoulutuspolitiikkaa, aikuisopiskelua, tutkintojärjestelmiä, koulutustarjontaa ja elinikäistä oppimista koskevasta valtakunnallisesta tutkimus-, kehittämis- ja kokeilutoiminnasta, maahanmuuttajien koulutuksen kehittämisestä sekä aikuisopiskelun tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittämisestä aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen

2) muista kuin rakennerahastoista rahoitettavista EU:n tutkimus- ja koulutushankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen sekä OECD:n toteuttaman aikuisten osaamista mittaavan kansainvälisen aikuistutkimuksen (PIAAC) kansallisesta toimeenpanosta ja käytöstä aiheutuviin kustannuksiin

3) enintään kahtatoista henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ammatillisen aikuiskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen kehittäminen	370 000
Korkeakoulujen aikuiskoulutuksen kehittäminen	310 000
Vapaan sivistystyön ja yleissivistävän aikuiskoulutuksen kehittäminen	290 000
Maahanmuuttajien koulutuksen kehittäminen	280 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Elinikäisen oppimisen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen	250 000
Aikuisopiskelua ja elinikäistä oppimista koskeva tutkimus, arviointi ja seuranta (ml. PIAAC, aikuiskoulutustutkimus)	790 000
Aikuiskoulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvä EU- ja kansainvälinen yhteistyö	545 000
Muu elinikäisen oppimisen ja aikuiskoulutusjärjestelmän kehittäminen	175 000
Yhteensä	3 010 000

2014 talousarvio	3 010 000
2013 III lisätalousarvio	1 000 000
2013 talousarvio	3 010 000
2012 tilinpäätös	3 010 000

30. Valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 164 618 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen kansalaisopistoille, kansanopistoille, opintokeskuksille ja kesäyliopistoille sekä Snellmankorkeakoulu -nimiselle oppilaitokselle

2) enintään 7 670 000 euroa vapaasta sivistystyöstä annetun lain 14 §:n mukaisiin opintoseteliavustuksiin, laatu- ja kehittämisavustuksiin ja ylimääräisiin avustuksiin.

Valtionosuuteen oikeuttavat yksiköt

	enimmäismäärä	yksikkö
Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin	1 910 985	opetustunti
Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin	266 724	opiskelijaviikko
Valtionosuus opintokeskusten opintokerhotoimintaan	255 000	opintokerhotunti
Valtionosuus opintokeskusten muuhun opintotoimintaan	168 196	opetustunti
Valtionosuus kesäyliopistojen käyttökustannuksiin	57 803	opetustunti

Kansanopistojen valtionosuuteen oikeuttavista laskennallisista opiskelijaviikoista suunnataan enintään 6 000 opiskelijaviikkoa Lehtimäen opisto -nimiselle kansanopistolle ja enintään 4 700 opiskelijaviikkoa Snellmankorkeakoulu -nimiselle vapaan sivistystyön oppilaitokselle. Tunti- tai opiskelijaviikkokiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Valtionosuuksien ja -avustusten arvioitu jakautuminen (euroa)

	Valtionosuus	Valtionavustus	Yhteensä
Kansalaisopistot	90 472 000	3 290 000	93 762 000
Kansanopistot	48 384 000	3 180 000	51 564 000
Opintokeskukset	12 704 000	1 000 000	13 704 000
Kesäyliopistot	5 388 000	200 000	5 588 000
Yhteensä	156 948 000	7 670 000	164 618 000

Valtionavustuksia käytetään opintoseteliavustuksiin, laatu- ja kehittämisavustuksiin ja ylimääräisiin avustuksiin. Laatu- ja kehittämisrahoituksen perusteena olevat tavoitteet sovitaan opetus- ja kulttuuriministeriön sekä vapaan sivistystyön oppilaitoksia ja ylläpitäjiä edustavien valtakunnallisten järjestöjen kesken. Avustuksia kohdentamalla parannetaan vapaan sivistystyön oppilaitosten mahdollisuuksia hoitaa yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa, elinikäisen oppimisen edellytyksiä ja kansalaisyhteiskunnan toimintaa tukevia tehtävi-

ään. Painopisteenä on maahanmuuttajien, syrjäytymisvaarassa olevien sekä opinnollista kuntoutusta tarvitsevien väestöryhmien koulutuspalvelujen turvaaminen sekä ikärakenteen muutoksista aiheutuviin koulutustarpeisiin vastaaminen.

Määrärahan mitoituksessa käytetyt keskimääräiset yksikköhinnat

Kansalaisopistot	82,60 euroa/ opetustunti
Kansanopistot	296,25 euroa/ opiskelijaviikko
Opintokeskukset:	
opintokerhotoiminta	4 euroa/ opintokerhotunti
opintotoiminta	106,87 euroa/ opetustunti
Kesäyliopistot	156,24 euroa/ opetustunti

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertamenon poisto	-200
Yhteensä	-200

2014 talousarvio	164 618 000
2013 talousarvio	164 818 000
2012 tilinpäätös	164 143 847

31. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 138 075 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen

2) enintään 8 050 000 euroa työelämän palvelutoiminnan ja koulutuksen laadun kehittämiseen, näyttötutkintojen koe- ja materiaalipalveluihin sekä edellisiin vuosiin kohdistuviin loppusuorituksiin ja oikaisuihin.

Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijatyövuosia on enintään 16 200. Opiskelijatyövuosikiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtionosuusindeksien korottamatta jättäminen vuodelle 2014. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta siten, että vuoden 2013 talousarvion yhteydessä toteutettu lisäkoulutuksen yksikköhinnan perusteena käytettävä väliaikainen kerroin täsmennetään vastamaan tarvittavaa muutosta vuonna 2014.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtionosuus käyttökustannuksiin	130 025 000
Valtionavustus työelämän palvelutoiminnan ja koulutuksen laadun kehittämiseen, näyttötutkintojen koe- ja materiaalipalveluihin sekä edellisvuosien loppusuorituksiin ja oikaisuihin (enintään)	8 050 000
Yhteensä	138 075 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Menosäästö	-4 100
Yhteensä	-4 100

2014 talousarvio	138 075 000
2013 talousarvio	142 175 000
2012 tilinpäätös	154 360 755

32. Valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 117 343 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja enintään 17 350 000 euroa valtionavustusten maksamiseen.

Oppisopimusopiskelijoiden enimmäismäärä ammatillisessa lisäkoulutuksessa on 19 650. Oppisopimuksena järjestettävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulu-

tuksen yksikköhinta on 3 268,70 euroa ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen 2 360,73 euroa opiskelijaa kohden.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös korkeakoulutettujen oppisopimustyyppiseen täydennyskoulutukseen. Määrärahaa on tarkoitus käyttää nuorten oppisopimuskoulutuksen edistämiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtionosuusindeksien korottamatta jättäminen vuonna 2014.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Peruskoulutuksen laskennalliset kustannukset (opiskelijat * yksikköhinta)	96 016 000
— kunnallinen ammatillinen koulutus (10 115 * 6 926 €)	70 064 000
— yksityinen ammatillinen koulutus (3 495 * 7 286 €, sis. alv)	25 952 000
Kuntien rahoitusosuus	-55 795 000
Lisäkoulutus	
— ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus (14 738 * 3 268,70 €)	48 174 000
— muu lisäkoulutus (4 913 * 2 360,73 €)	11 598 000
Valtionavustus nuorten oppisopimuskoulutuksen edistämiseen, tuettuun oppisopimuskoulutukseen ja muuhun kehittämiseen (enintään)	5 850 000
Valtionavustus korotettuun koulutuskorvaukseen (enintään)	5 000 000
Valtionavustus työpaikkaohjaajien koulutukseen (enintään)	2 500 000
Valtionavustus korkeakoulutettujen oppisopimustyyppiseen täydennyskoulutukseen (enintään)	4 000 000
Yhteensä	117 343 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ammatillisen lisäkoulutuksen oppisopimusopiskelijoiden enimmäismäärän vähentäminen (HO)	-5 511
Kertamenon poistuminen	-2 000
Peruskoulutuksen yksikköhinnan muutos (HO)	-1 489
Siirto momentilta 27.10.01 (LTA I 2013)	49
Valtionavustus nuorten oppisopimuskoulutuksen edistämiseen, tuettuun oppisopimuskoulutukseen ja muuhun kehittämiseen	5 000
Valtionavustus työpaikkaohjaajien koulutukseen	2 500
Valtionosuus tutkinnon osien suorittamisen edistämiseen	2 300
Yhteensä	849

2014 talousarvio	117 343 000
2013 I lisätalousarvio	49 000
2013 talousarvio	116 494 000
2012 tilinpäätös	131 003 006

33. Nuorten aikuisten osaamisohjelma (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 52 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten oppilaitosmuotoisesti ja oppisopimuksena järjestettävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavan ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuuksien maksamiseen

2) enintään 6 000 000 euroa valtionavustuksena tuki-, ohjaus- ja neuvontapalveluihin.

Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijatyövuosia on enintään 5 000. Oppisopimusopiskelijoiden enimmäismäärä ammatillisessa lisäkoulutuksessa on 3 200. Oppisopimuksena järjestettävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen yksikköhinta on 3 268,70 euroa.

Suoritekiintiöiden estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien sekä valtionavustusten enimmäismäärästä myöntä-

mättä jätetyn euromäärän suuruisten valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Nuorten aikuisten osaamisohjelman mukaisesti määrärahaa käytetään vailla perusasteen jälkeistä koulutusta olevien 20—29 -vuotiaiden nuorten aikuisten oppilaitosmuotoisesti tai oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen sekä aikuisille suunnattujen ohjaus- ja neuvontapalvelujen vahvistamiseen. Tavoitteena on, että ohjelmakauden aikana opintonsa aloittaisi vuosittain noin 4 000 kohderyhmään kuuluvaa opiskelijaa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtionosuus oppilaitosmuotoisen koulutuksen käyttökustannuksiin	40 000 000
Valtionosuus oppisopimuksena järjestettävän koulutuksen käyttökustannuksiin	10 000 000
Valtionavustus ohjaus- ja neuvontapalveluihin	2 000 000
Yhteensä	52 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtionosuus oppilaitosmuotoisen koulutuksen käyttökustannuksiin	20 000
Valtionosuus oppisopimuksena järjestettävän koulutuksen käyttökustannuksiin	5 000
Yhteensä	25 000

2014 talousarvio	52 000 000
2013 talousarvio	27 000 000

51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 879 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisen valtionosuuden maksamiseen.

Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijatyöpäiviä on yhteensä enintään 221 530, josta Suomen Ilmailuopiston osuus on enintään 11 600 opiskelijatyöpäivää.

Selvitysosa: Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 71,68 euroa opiskelijatyöpäivää kohden.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Menosäästö	-3 400
Yhteensä	-3 400

2014 talousarvio	15 879 000
2013 talousarvio	19 279 000
2012 tilinpäätös	21 060 894

53. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 7 266 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eräiden naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain (663/2007) mukaisiin valtionavustuksiin

2) avustusten maksamiseen Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:lle, Marttaliitto ry:lle ja Käsi- ja taideteollisuusliitto TAITO ry:lle ja niiden edelleen jaettavaksi piiri- tai jäsenjärjestöilleen, Finlands svenska Marthaförbund rf:lle, Sami Duodji ry:lle, järjestöille sivistystyöhön, Karjalan Liitto ry:lle, Sofian kannatusyhdistys ry:lle sekä Kriittiselle korkeakoululle.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Eräiden naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain (663/2007) mukaisiin valtionavustuksiin	310 000
Kotitalousneuvontajärjestöjen toimintaan	2 215 000
Käsi- ja taideteollisuusjärjestöjen toimintaan	2 537 000
Opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistys- ja kulttuuritoimintaan	1 290 000
Karjalan Liitolle	151 000
Vapaan sivistystyön keskusjärjestöjen toimintaan ja muiden järjestöjen sivistystoimintaan	573 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Sofian kannatusyhdistys ry:n ulkosuomalaisten sivistystoimintaan	100 000
Kriittisen korkeakoulun toimintaan	90 000
Yhteensä	7 266 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-150
Yhteensä	-150

2014 talousarvio	7 266 000
2013 talousarvio	7 416 000
2012 tilinpäätös	7 441 000

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

Valtuus

Suomen Akatemian momenteilta 29.40.51 ja 29.40.53 rahoitettaviin tutkimushankkeisiin ja Akatemian rahoittamaan tutkimuksen edistämiseen saa vuonna 2014 hyväksyä sitoumuksia 280 014 000 euron arvosta. Valtuudesta vähintään 10 000 000 euroa on tarkoitettu kansallisen ja kansainvälisen tason tutkimusinfrastruktuurien vahvistamiseen ja vähintään 10 000 000 euroa on tarkoitettu tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-ohjelman (ICT) toteuttamiseen. Lisäksi mikäli vuoden 2013 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta hyväksyä sitoumuksia vuonna 2014.

Tieteellisten seurain valtuuskunnalle voidaan edelleen luovuttaa tilat vastikkeetta.

Selvitysosa:

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

— Yliopistot ja ammattikorkeakoulut edistävät toiminnallaan suomalaista kilpailukykyä, hyvinvointia ja sivistystä sekä kestävää kehitystä. Toiminta on korkealaatuista, kansainvälistä, vaikuttavaa, eettistä ja tukee monikulttuurisen yhteiskunnan kehitystä.

— Suomen tieteen kansainvälinen taso, tieto- ja osaamispohja vahvistuvat sekä kansantalouden innovaatiokapasiteetti kasvaa.

— Korkeasti koulutetun työvoiman ja tutkijakunnan saatavuus turvataan.

— Korkeakoulutuksen ja korkeakoulututkintojen sisältöjä kehitetään määrällisesti ja laadullisesti paremmin yhteiskunnan ja työelämän muuttuvia tarpeita vastaavaksi. Opintoprosesseja kehitetään siten, että työurat pitenevät.

— Edistetään tutkimusaineistojen, tutkimustulosten ja osaamisen laajaa hyödyntämistä ja avoimuutta, mukaan lukien kaupallistaminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Korkeakoulut (yliopistot ja ammattikorkeakoulut) kehittävät toimintaansa kansainvälisinä ja vetovoimaisina oppimis- ja tutkimusympäristöinä. Korkeakoulut profiloituvat omille vahvuusalueilleen ja niiden rooli eurooppalaisen korkeakoulu- ja tutkimusalueen toimijoina vahvistuu. Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään edelleen tutkintojen erilaisten tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta.

Korkeakoulut järjestävät toimintansa taloudellisesti, tuottavasti ja tehokkaasti. Korkeakoulut vahvistavat tarkoituksenmukaista yhteistyötä ja jatkavat toimintarakenteidensa uudistamista. Korkeakoulujen nykyistä toimipisteverkkoa kootaan riittävän laajoiksi, laadukkaiksi ja innovatiivisiksi osaamiskeskittymiksi. Huippututkimuksen edellytyksiä vahvistetaan ja luodaan edellytyksiä nousevien alojen kehittämiselle. Yliopistot edistävät tutkijanuraa.

Korkeakoulut suunnittelevat koulutustarjontansa ja -rakenteensa siten, että tutkintoon johtava koulutus ja muu koulutus muodostavat työelämän tarpeisiin vastaavan yhtenäisen elinikäistä oppimista tukevan kokonaisuuden. Korkeakoulujen opiskelijavalintoja uudistetaan siten, että ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakevien osuutta sisäänotettavista lisätään. Korkeakoulupaikkojen käytön tehostamiseksi kehitetään vuonna 2014 käyttöön otettavaa korkeakoulujen yhteistä sähköistä hakujärjestelmää. Tutkinnon jälkeisen koulutuksen kehittämisellä tuetaan osaamisen uusintamista ja työurien pidentämistä.

Korkeakoulut parantavat opetuksen laatua ja hyvän oppimisen edellytyksiä. Korkeakoulut kehittävät toimintaansa siten, että ne ovat kilpailukykyisiä, tasa-arvoisia, esteettömiä ja kiinnostavia työ- ja oppimisympäristöjä.

Tiedepoliittisin instrumentein edistetään vahvojen ja verkottuneiden tutkimuskeskittymien muodostumista, kansainvälistymistä ja kytkeytymistä EU:n ja globaaleihin tutkimus- ja osaamisverkostoihin. Tutkimusrahoituksella vahvistetaan huippututkimuksen edellytyksiä ja tutkimusinfrastruktuureja sekä kansallisia vahvuuksia tukevaa ja synnyttävää tutkimusta.

Edistetään tutkimuksen media- ja kansalaisnäkyvyyttä, tiedekasvatusta sekä tutkimustulosten hyödyntämistä julkisessa päätöksenteossa ja elinkeinoelämän kehittämisessä.

Tutkimustoiminnan ja tietoyhteiskunnan kehittäminen turvataan korkeatasoisilla tukipalveluilla ja tutkimuksen tietohuollolla. Tutkimusaineistojen avointa saatavuutta parannetaan. Avointa tieteellistä julkaisutoimintaa sekä aineistojen haettavuutta ja pitkäaikaissäilyttämistä edistetään hallinnonalojen välisenä yhteistyönä.

Tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus

	2008	2009	2010	2011[1)]	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio
T&K-menojen BKT-osuus (%)	3,72	3,92	3,90	3,78	3,65	3,57	3,50
Tutkimushenkilöstön osuus työllisistä (%)	2,49	2,46	2,44	2,35	2,35	2,35	2,35
Tieteelliset julkaisut miljoonaa asukasta kohden (kpl)[2)]	1 700	1 900	1 900	1 900	2 000	2 000	2 000

[1)] Vuoden 2011 tiedoissa tieteelliset julkaisut arvio.

[2)] Lähde ISI Web of Knowledge (artikkelit, katsausartikkelit, kommentit, kirjeet ja konferenssijulkaisut).

Tutkimushankkeiden myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot (milj. euroa)

	Myöntämisvaltuus	Menot						
Vuosi		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
2006	205,6	5,7						
2007	225,3	0,0	0,0					
2008	245,6	8,9	1,1	0,0				
2009	258,5	57,3	1,7	0,0				
2010	369,1	106,7	45,8	7,4	0,0			
2011	316,1	111,6	93,3	29,6	6,0	0,1		
2012	282,4	80,8	81,9	63,5	28,3	6,0		
2013	302,6	17,0	74,6	74,6	71,8	52,0	12,5	
2014	280,0		16,2	68,8	68,8	65,9	50,8	9,6
Yhteensä		388,0	314,6	243,9	175,0	124,0	63,3	9,6

Myöntämisvaltuuden muutoksessa on otettu lisäyksenä huomioon 10 000 000 euroa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-ohjelmaan (ICT), 10 000 000 euroa tutkimusinfrastruktuurien rahoittamiseen, mikä oli vuonna 2013 budjetoitu valtuuteen sisältymättömänä määrärahana ja 38 000 euroa tutkimusrahoituksella palkattavan valtionhallinnon henkilöstön palkkausten tarkistusten johdosta sekä vähennyksenä 27 000 euroa raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittämisen johdosta sekä säästöpäätös 17 000 000 euroa, kertaluonteinen lisäys 20 000 000 euroa (III LTAE 2013) ja 5 593 000 euroa 1-vuotisten hankkeiden rahoituksen osuutena, jota ei vuodesta 2014 sisällytetä myöntövaltuuteen. Vuosierien muutos johtuu momentin 29.40.51 budjetoinnin muuttamisesta arviomäärärahaperusteiseksi. Tämä johtaa laskentamallin kokonaismuutokseen, jossa otetaan huomioon määrärahojen aikaisempaa takapainotteisempi käyttö.

01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 305 000 euroa.

Selvitysosa: Suomen Akatemia on tieteellisen tutkimuksen keskeinen rahoittaja Suomessa ja aktiivinen toimija kansallisessa ja kansainvälisessä tiede- ja innovaatiopolitiikassa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Suomen Akatemia kohdentaa tutkimusrahoitusta suomalaisen tutkimuksen vahvuusalueisiin huolehtien samalla tieteen monimuotoisuudesta ja uudistumisesta. Akatemia tukee kaikissa rahoitusmuodoissa uusia tieteellisiä avauksia ja läpimurtoja sekä innovaatioiden syntymistä.

— Akatemia tukee riittävän ja kansainvälisesti kilpailukykyisen tutkijakunnan kehittymistä ottaen huomioon Suomen tutkimuksen vahvuusalueet sekä tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän tarpeet.

— Akatemia tukee tutkimusyhteistyötä strategisesti valittujen kohdemaitten kanssa. Akatemia edistää tutkijoiden kansainvälistä liikkuvuutta ja verkostoitumista tukemalla tutkijoiden ja tutkimusorganisaatioiden osallistumista eurooppalaiseen ja globaaliin tutkimusyhteistyöhön.

— Akatemia edistää tieteellisten aineistojen ja julkaisujen avointa saatavuutta.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Suomen Akatemia kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -hyvinvointi. Akatemia kehittää rakenteitaan, toimintatapojaan ja päätöksentekojärjestelmäänsä tehokkaan ja laadukkaan toiminnan turvaamiseksi keskittyen ydintehtäviinsä.

Tunnuslukuja	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus				
Hankekannan volyymi, strateginen painotus (%)				
Akatemian tutkimusohjelmat	6	6	kasvaa	kasvaa
Huippuyksikköohjelmat	7	8	kasvaa	kasvaa
Tutkimusinfrastruktuurit	5	3	kasvaa	kasvaa
Tuotokset ja laadunhallinta				
Käsiteltyjen hakemusten määrä	3 409	3 724	3 800	3 800
Tutkimusohjelmat/joissa kv. rahoitusyhteistyötä	11/10	12/12	11/11	12/12
Toiminnallinen tehokkuus				
Rahoitustoiminnan kokonaiskustannukset/rahoituspäätökset (%)	3	2,9	<3,5	<3,5

Tunnuslukuja	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkisten voimavarojen hallinta				
Sairauspäivien lkm/htv	7,8	7,9	<8	<8
Henkilötyövuodet[1)]	149,5	142,5	143	135

[1)] Vuoden 2011 toteuma sisältää 4,2 htv henkilökohtaisen eläkeiän ylittäneitä ja korkeakouluharjoittelijoita.

Suomen Akatemian tulostavoitteiden toteuttamiseen käytetään myös momenttien 29.40.22, 29.40.51, 29.40.53 ja 29.40.66 määrärahoja.

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen Suomen Akatemian suoritteista perittävistä maksuista (694/2012).

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	13 118	12 855	12 420
Bruttotulot	318	400	115
Nettomenot	12 800	12 455	12 305
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 143		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	7 301		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet	-135
Palkkausten tarkistukset	36
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-26
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-25
Yhteensä	-150

2014 talousarvio	12 305 000
2013 talousarvio	12 455 000
2012 tilinpäätös	12 958 000

02. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 059 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) arkistolaitoksen kansainvälisen yhteistyön edellyttämien järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen

2) EU:n hyväksymien hankkeiden menojen maksamiseen.

Valtuus

Kansallisarkisto saa vuoden 2014 aikana tehdä Mikkelin keskusarkiston uudisrakennusta koskevan vuokrasopimuksen siten, että siitä aiheutuva menojen lisäys on vuodesta 2017 alkaen vuositasolla enintään 250 000 euroa. Kyseinen vuokrasopimus edellyttää, että Kansallisarkisto luopuu 30.6.2018 mennessä Helsingin Sörnäisten toimitiloista.

Selvitysosa: Arkistolaitos on asiantuntija- ja palveluorganisaatio, jonka toiminnan tavoitteena on, että yhteiskunnan ja yksilön kannalta merkittävä arkistoaines säilyy suppeassa ja käyttökelpoisessa muodossa ja on tehokkaasti käytettävissä. Arkistolaitoksen tehtävänä on varmistaa kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien asiakirjojen säilyminen ja niiden käytettävyys, tukea tutkimusta ja kehittää arkistotointa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Arkistolaitos kehittää ja ohjaa arkistotointa siten, että julkisen sektorin asiakirjahallintoa

ja arkistotointa hoidetaan tehokkaasti ja taloudellisesti.

— Arkistolaitos säilyttää hallussaan olevat arkistoainekset tehokkaasti ja turvallisesti sekä parantaa niiden käytettävyyttä ja saatavuutta.

— Arkistolaitos tarjoaa asiakkailleen monipuolista, luotettavaa ja nopeaa tietopalvelua kehittäen sähköistä tilaus- ja asiakaspalvelua.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Arkistolaitos kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -hyvinvointi. Arkistolaitos kehittää rakenteitaan, toimintatapojaan ja organisaatiotaan tehokkaan ja laadukkaan toiminnan turvaamiseksi keskittyen ydintehtäviinsä.

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen arkistolaitoksen suoritteiden maksuista (1294/2010).

Tunnuslukuja	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus				
Arkistoaineksen kokonaismäärä (hyllymetriä)	190 046	195 292	200 000	204 000
Digitoitu aineisto (kuvatiedostojen määrä)	13 033 119	16 788 779	14 500 000	22 100 000
Tutkijasalikäynnit (kpl)	49 303	39 827	48 000	38 000
Aineiston verkkokäyttö (latauksia kpl)	17 000 000	28 470 000	21 000 000	38 000 000
Tuotokset ja laadunhallinta				
Aineistojen kartunta (hm/vuosi)	4 156	5 246	4 000	4 000
Digitointi (kuvatiedostoja/vuosi)	2 442 478	3 755 660	1 500 000	800 000
Annettu koulutus (luentotunnit/osallistujat)	836/1 350	550/1 233	550/1 100	350/700
Annetut todistukset ja selvitykset (kpl)	21 981	22 068	24 000	25 000
Toiminnallinen tehokkuus				
Arkistoaineksen kokonaismäärä hm/htv	767	829	818	864
Henkisten voimavarojen hallinta				
Sairauspäivien lkm/htv	11,9	7,2	<9	<9
Henkilötyövuodet[1)]	247,7	235,7	244,5	236

[1)] Sisältää myös määräaikaisten hankkeiden henkilöstön.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	21 511	20 188	19 659
Bruttotulot	2 037	600	600
Nettomenot	19 474	19 588	19 059
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	331		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	263		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan rakenteen uudistaminen (HO)	-500
Tuottavuustoimet	-225
Vuokrien indeksitarkistus	165
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	55
Palkkausten tarkistukset	47
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-34
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-37
Yhteensä	-529

2014 talousarvio	19 059 000
2013 talousarvio	19 588 000
2012 tilinpäätös	19 406 000

03. Kotimaisten kielten keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 013 000 euroa.

Selvitysosa: Kotimaisten kielten keskus on asiantuntija- ja palveluorganisaatio, joka huoltaa suomea ja ruotsia sekä koordinoi saamen kielten, viittomakielten ja romanikielen huoltoa. Kotimaisten kielten keskuksen tehtävänä on lisäksi neuvonta, sanakirjatyö sekä kielenhuoltoon ja sanakirjatyöhön liittyvä tutkimus.

Tunnuslukuja	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Julkaisutoiminta, kpl	556	382	300	300
Tietopalvelutehtävät, kpl	1 871	1 419	1 500	1 200
Sähköiset aineistot[1)]	40 061	43 099	44 000	48 000
Sairauspäivien lkm/htv	4,3	5	<8	<8
Henkilötyövuodet	87,3	76,1	88,8	<88,8

[1)] Aineiston määrän ja jalostusasteen kehittyminen kumulatiivisesti.

Kotimaisten kielten keskuksen tulostavoitteiden toteuttamiseen käytetään myös momentin 29.40.53 määrärahoja.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	2 336	2 655	2 613
Bruttotulot	678	600	600
Nettomenot	1 658	2 055	2 013
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	695		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 087		

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen suoritteiden maksuista (1293/2010).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet	-45
Palkkausten tarkistukset	19
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-13
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-3
Yhteensä	-42

2014 talousarvio	2 013 000
2013 talousarvio	2 055 000
2012 tilinpäätös	2 049 000

04. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 866 000 euroa.

Selvitysosa: Varastokirjaston tehtävänä on vastaanottaa ja säilyttää tieteellisistä ja yleisistä kirjastoista siirrettävää aineistoa sekä asettaa se käyttöön. Varastokirjasto vastaa osaltaan valtakunnallisen kokoelmapolitiikan kehittämisestä. Toiminnan tarkoituksena on vähentää kaikkien Suomen kirjastojen kokoelmatilan tarvetta ottamalla vastaan niiden aineistoa.

Tunnuslukuja	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Vastaanotetun aineiston määrä (hm)	4 817	7 718	6 000	5 000
Tilausten määrä	82 529	79 448	82 000	82 000
Sairauspäivien lkm/htv	15,9	12,6	<8	<8
Henkilötyövuodet	19,7	18,95	18,8	19

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	1 604	1 627	1 871
Bruttotulot	6	6	5
Nettomenot	1 598	1 621	1 866
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	79		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	90		

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön asetukseen Varastokirjaston suoritteista perittävistä maksuista (1346/2006).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimitilojen laajentaminen	245
Tuottavuustoimet	-13
Vuokrien indeksitarkistus	15
Palkkausten tarkistukset	4
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-3
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-3
Yhteensä	245

2014 talousarvio	1 866 000
2013 talousarvio	1 621 000
2012 tilinpäätös	1 609 000

20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 31 364 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ammattikorkeakouluja, yliopistoja ja tiedelaitoksia koskevan tutkimus-, arviointi-, selvitys- ja kehittämistoiminnan menojen ja avustusten maksamiseen sekä CIMOn kanssa erikseen sovittaviin korkeakoulujen kansainvälistymistä edistäviin apurahoihin

2) korkeakoulujen ja tieteen yhteisten tietoteknisten palvelujen ja tietoverkon rahoittamiseen, korkeakoulujen ja tieteen toiminnan seurannan ja ohjauksen tietojärjestelmien sekä muiden vastaavien yhteisten menojen keskitettyyn rahoittamiseen

3) EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen

4) enintään 186 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Kehittämistoimilla tuetaan erityisesti korkeakoulu- ja tutkimusjärjestelmän rakenteellista kehittämistä ja uudistamista. Tavoitteena on korkeakoulujen ja tieteen yhteisillä tai yhtenäisillä tietoteknisillä palveluilla kohottaa tukitoimintojen palvelutasoa, alentaa kustannuksia ja edistää sähköistä asiointia. Opintojen nopeuttamiseksi ja opintojen aloitusiän alentamiseksi kehitetään uutta korkeakoulujen sähköistä hakujärjestelmää.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tutkimus-, arviointi-, selvitys- ja kehittämistoiminta	2 583 000
Korkeakoulujen ja tieteen yhteiset tietotekniset palvelut ja tietoverkko	28 781 000
Yhteensä	31 364 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Euroopan antiprotoni- ja ionitutkimuslaitoksen (FAIR) jäsenmaksu (siirto momentille 29.40.66)	-600
Kertaluonteiset lisäykset	-2 700
Julkisen hallinnon atk-menosäästö (HO)	-719
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-48
Yhteensä	-4 067

2014 talousarvio	31 364 000
2013 III lisätalousarvio	200 000
2013 talousarvio	35 431 000
2012 tilinpäätös	30 526 000

22. Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitus (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tutkimusinfrastruktuurihankkeista aiheutuvien palkkaus- ym. menojen ja valtionavustusten maksamiseen sekä tutkimusinfrastruktuurihankkeiden kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta ja kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös arvioinneista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Rahoituksella vahvistetaan tutkimuksen infrastruktuureja ja edistetään kansallista infrastruktuuripolitiikkaa. Rahoituksen suuntaamisessa otetaan huomioon tutkimusinfrastruktuurien tiekartta, jossa on tunnistettu Suomen kansallisesti ja kansainvälisesti keskeisimmät tutkimusinfrastruktuurit. Tiekartan päivitys julkistetaan vuoden 2014 alussa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	3 500
Yhteensä	3 500

2014 talousarvio	8 500 000
2013 talousarvio	5 000 000
2012 tilinpäätös	4 000 000

30. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 404 277 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ammattikorkeakoululain (351/2003) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisen valtionosuuden maksamiseen

2) enintään 10 100 000 euroa ammattikorkeakoululain mukaisena hankerahoituksena toiminnan kehittämiseen ja tukemiseen

3) enintään 11 185 000 euroa ammattikorkeakoulujen strategiaa tukeviin hankkeisiin.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamiseksi siten, että ammattikorkeakoulun yksikköhintoja alennetaan menosäästön vuoksi.

Ammattikorkeakoulujen toiminnallisen tuloksellisuuden tunnuslukuja ja määrälliset tavoitteet

	2008 toteutuma	2010 toteutuma	2012 toteutuma	2014[1] arvio
Ammattikorkeakoulututkinnot	21 089	20 581	22 157	21 907
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot	631	1 253	1 708	2 018
Ammatillinen opettajankoulutus, valmistuneet	1 519	1 684	1 740	1 600
Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat	6 294	7 724	7 892[2]	7 745
Vaihto-opiskelijat (lähteneet ja saapuneet, yli 3 kk)	7 473	8 390	8 654	8 830
Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet viiden vuoden kuluttua aloittamisesta, % aloittaneista	59,8	59,3	..	67,3
Lukuvuodessa vähintään 55 op suorittaneet opiskelijat, % amk-tutkinnon opiskelijoista	..	36,5	38,2[2]	44,9
Tutkinnot/opetus ja t&k-henkilökunta	..	2,88	..	3,7
Opettajien ja asiantuntijoiden kv-liikkuvuus/opettajat ja t&k-henkilöstö	0,84	0,93	..	1,09
T&k-hankkeissa suoritetut opintopisteet/läsnä olevat tutkinto-opiskelijat	2,8	4,8	..	6,4

[1] Määrällisissä tavoitteissa vuoden 2014 arvo on keskimääräinen tavoite vuosille 2013—2016.

[2] Vuoden 2011 toteuma

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen ammattikorkeakoululain uudistamiseksi (HE 9/2013 vp), jolla on tarkoitus nopeuttaa ammattikorkeakoulujen rakenteellista uudistamista sekä toiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantamista. Tässä yhteydessä nykyiset toimiluvat päättyvät ja valtioneuvosto myöntää uudet toimiluvat 1.1.2014 alkaen. Lisäksi ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille myönnettävän perusrahoituksen määräytymisperusteita ehdotetaan uudistettavaksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee hankerahoituksella kansallisen korkeakoulupolitiikan ja ammattikorkeakoulujen strategisen ja rakenteellisen uudistumisen tavoitteita.

Osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi koulutustarjontaa suunnataan valtakunnallisten ennakointien mukaisesti. Ammattikorkeakoulut ovat vähentäneet koulutustarjontaansa 2 030 aloituspaikalla vuodesta 2013 alkaen. Vuonna 2014 koulutustarjonta vähenee n. 2 230 opiskelijapaikalla.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Laskennalliset kustannukset (laskennallinen opiskelijamäärä * yksikköhinta)	879 007 709
— kunnalliset ammattikorkeakoulut (10 855 * 7 689 €)	83 464 095
— yksityiset ammattikorkeakoulut (99 457 * 7 998,87 €, sis. alv.)	795 543 614
Kuntien rahoitusosuus	-500 575 552
Arvonlisäverojen takaisin maksamisesta aiheutuvien kulujen kompensointi	4 560 000
Hankerahoitus toiminnan kehittämiseen ja tukemiseen (enintään)	10 100 000
Ammattikorkeakoulujen strategiaa tukeviin hankkeisiin (enintään)	11 185 000
Yhteensä	404 277 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aiempien perustamishankkeiden vähentämisen vaikutus yksikköhintoihin (L 1705/2009, 69 §)	257
Opiskelijamäärän muutos	-4 100
Yksikköhinnan leikkaus (-1,2 %)	-6 900
Yksikköhintaan sisältyvän arvonlisäveron tarkentuminen	3 266
Yhteensä	-7 477

2014 talousarvio	404 277 000
2013 III lisätalousarvio	10 000 000
2013 talousarvio	411 754 000
2012 tilinpäätös	424 370 575

50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 893 258 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yliopistoille yliopistolain (558/2009) mukaisena rahoituksena

1) 1 633 114 000 euroa laskennallisin perustein määräytyvään perusrahoitukseen

2) 163 144 000 euroa korvausta yliopistoille aiheutuneisiin arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä yliopistojen muuhun kuin liiketaloudelliseen tutkimukseen liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyviin arvonlisäverojen kustannuksiin

3) 70 000 000 euroa Aalto-yliopistolle toiminnan lisärahoitukseen

4) 27 000 000 euroa muiden kuin Aalto-yliopiston toiminnan lisärahoitukseen.

Selvitysosa: Yliopistojen valtionrahoitus määräytyy yliopistolain (558/2009) 49 §:n, yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen (770/2009) ja yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (182/2012) perusteella. Perusrahoitusta kohdennetaan yliopistoille laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laajuus, laatu ja vaikuttavuus (75 %) sekä muiden koulutuksen ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella (25 %). Toiminnan laajuuden, laadun ja vaikuttavuuden perusteella määräytyvä rahoitusosio jakaantuu koulutuksen osuuteen, joka on 41 prosenttia koko perusrahoituksesta ja tutkimuksen osuuteen, joka on 34 prosenttia koko perusrahoituksesta. Valtion rahoituksella kannustetaan yliopistojen profiloitumisen ja jatkuvan laadun parantamisen ohella tuottavaan ja taloudelliseen toimintaan.

Yliopistojen rahoitusmalli korostaa laatua, vaikuttavuutta, tuloksellisuutta ja kansainvälistymistä. Valtion rahoitusta kohdennetaan erityisesti suoritettujen tutkintojen ja opintopisteiden sekä tieteellisten julkaisujen ja kilpaillun tutkimusrahoituksen perusteella. Kansainvälistyminen otetaan huomioon useamman kriteerin kautta. Muut koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteet ottavat huomioon yliopistojen valtakunnalliset tehtävät, alakohtaisuuden, harjoittelukoulut ja Kansalliskirjaston toiminnan. Tähän kokonaisuuteen liittyy myös strategiaperusteinen rahoitus, joka perustuu yliopistojen strategiatyöhön ja sen keskeisiin painopisteisiin sekä yliopistojen profiloitumiseen.

Yliopistojen perusrahoitusta korotetaan kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta yliopistoindeksin mukaista vuotuista kustannustason nousua vastaavasti.

Kohdan 2 korvausta tarkistetaan vuosittain viimeksi toteutuneen yliopistojen arvonlisäverokertymän perusteella.

Kohdassa 4 tarkoitettu rahoitus kohdennetaan yliopistojen kesken yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen 5 ja 6 §:n mukaisten rahoitusperusteiden mukaisessa suhteessa.

Helsingin yliopiston yhteydessä toimii Kansalliskirjasto, jonka tehtävistä säädetään yliopistolaissa (558/2009) ja kulttuuriaineistojen tallentamisesta ja säilyttämisestä annetussa laissa (1433/2007). Tavoitteena on vahvistaa Kansalliskirjaston roolia kirjastoalan kansallisena kehittäjänä ja koko kirjastoverkon peruspalvelujen tarjoajana.

Opettajankoulutusta järjestävissä yliopistoissa on opetusharjoittelua ja opettajankoulutuksen kehittämistä varten harjoittelukouluja, joiden tavoitteena on opettajankoulutusta palvelevan toiminnan korkea taso ja läheinen vuorovaikutus yliopiston muun toiminnan kanssa. Harjoittelukoulujen oppilasmäärä on noin 7 900.

Yliopistojen toiminnallisen tuloksellisuuden tunnuslukuja ja määrälliset tavoitteet

	2008 toteutuma	2010 toteutuma	2012 toteutuma	2014[1] tavoite
Alemmat korkeakoulututkinnot	13 878	12 800	13 014	14 200
Ylemmät korkeakoulututkinnot	21 852[2]	14 384	13 829	15 023
Tohtorintutkinnot	1 527	1 518	1 649	1 635
Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat	6 195	7 809	8 752[3]	8 950
Vaihto-opiskelijat (lähteneet ja saapuneet, yli 3 kk)	9 799	10 444	10 661	11 950
Tieteelliset julkaisut/opetus- ja tutkimushenkilökunta	1,52	1,57	..	1,75
Tohtorintutkinnot/tutkijanuravaihe IV, htv	0,67	0,57	..	0,72
Opettaja- ja tutkijavierailut/opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,21	0,36	..	0,42
Ylemmät kk-tutkinnot/opetus- ja tutkimushenkilökunta[4]	1,64	0,78	..	0,88
Lukuvuodessa vähintään 55 opintopistettä suorittaneiden osuus		26,0 %	26,9 %[5]	31,7 %

[1] Määrällisissä tavoitteissa vuoden 2014 arvo on keskimääräinen tavoite vuosille 2013—2016.

[2] Ylempien korkeakoulututkintojen määrän merkittävä kasvu selittyy vuoden 2008 tutkintorakenneuudistuksen päättymisellä.

[3] Vuoden 2011 toteutuma

[4] Vuoden 2010 tiedoista lähtien vierailujen minimipituus 1 vko, tätä aiemmin 2 vko.

[5] Vuoden 2011 toteutuma

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Yliopistojen laskennallinen perusrahoitus	1 633 114 000
— Kansalliskirjasto	16 811 000
— Harjoittelukoulut	48 794 000
— Yliopistojen muu laskennallinen perusrahoitus	1 567 509 000
Aalto-yliopiston toiminnan lisärahoitus	70 000 000
Muiden yliopistojen kuin Aalto-yliopiston toiminnan lisärahoitus	27 000 000

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Arvonlisäverolain (1501/1993) 39 § ja 40 § tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä yliopistojen muuhun kuin liiketaloudelliseen tutkimukseen liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus yliopistoille aiheutuneista kustannuksista	163 144 000
— Arvio vuoden 2014 ALV-kompensaatioksi	143 766 000
— Vuoden 2012 korvauksiin kohdennetun ALV-kompensaation ja toteuman välisen eron mukainen tarkistus	19 378 000
Yhteensä	1 893 258 000

Kuntien rahoitusosuus harjoittelukouluissa annettavan lukiokoulutuksen kustannuksiin, 8 358 000 euroa, on otettu huomioon momentin 29.10.30 mitoituksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aalto-yliopiston lisärahoitus (HO)	-10 000
ALV-kompensaation tarkentuminen	23 234
Kertaluonteisten lisäysten poisto	-3 150
Vuoden 2012 yliopistoindeksin tarkistus	-2 485
Yliopistoindeksi (1,9 %)	32 737
Yliopistojen toiminnan lisärahoitus, muut kuin Aalto-yliopisto (HO)	-10 000
Yhteensä	30 336

2014 talousarvio	1 893 258 000
2013 talousarvio	1 862 922 000
2012 tilinpäätös	1 832 287 000

51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 143 807 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) akatemiaprofessorien ja akatemiatutkijoiden tehtävistä, tutkimusohjelmista, tutkimuksen huippuyksiköistä, tutkijankoulutuksesta, tutkimuksen infrastruktuureista, muista tutkimushankkeista, tutkimuksen erityisrahoituksesta, valtionavustuksista ja apurahoista sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

3) EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden menojen maksamiseen

4) Suomen Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin ja ohjelmiin liittyviin palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin, laite- ja ohjelmistohankintojen menoihin ja yleiskustannuksiin.

Kohdassa 1 tarkoitettu tutkimusrahoitus on budjetoitu maksupäätösperusteisena. Tutkimusrahoituksesta saadaan maksaa ennakoita talousarvion ulkopuolisille rahoituksen saajille.

Selvitysosa: Aiemmilta talousarviovuosilta siirtyneet määrärahat tullaan käyttämään Akatemian tekemien sitoumusten rahoittamiseen vuosina 2014—2015. Siirtyneiden määrärahojen käyttö pienentää talousarviovuoden määrärahatarvetta kertaluonteisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arviomäärärahaksi muuttamisen ja valtuuden maksatuksen ajoituksen muutoksen vaikutus määrärahatarpeeseen	-85 096
Menosäästö (HO)	-700
Säästöpäätös	-2 000
Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-ohjelma (ICT)	1 000
Valtionhallinnon henkilöstön osalta palkkausten tarkistukset	38
Valtuuden lisäys (III LTAE 2013)	4 000
Vuosien 1997-2006 valtuuspäätöksistä säästyneet varat	-12 000
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-27
Yhteensä	-94 785

Momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi.

2014 talousarvio	143 807 000
2013 talousarvio	238 592 000
2012 tilinpäätös	251 695 000

52. Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 29 144 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yliopistolain 75 ja 92 a §:n mukaisten korvausten maksamiseen Helsingin yliopistolle ja Itä-Suomen yliopistolle apteekkiliikkeen harjoittamisesta.

Selvitysosa: Yliopistolain perusteella valtio korvaa Helsingin yliopistolle ja Itä-Suomen yliopistolle vuosittain määrän, joka vastaa niiden apteekkiliikkeen harjoittamisesta saadun elinkeinotulon perusteella maksamaa yhteisöveroa. Valtio korvaa lisäksi vuosittain yliopistolle määrän, joka vastaa yliopiston apteekkiliikkeestä suorittamaa apteekkimaksua. Määräraha on mitoitettu vuoden 2012 toteutuman 29 948 000 euroa perusteella ottaen huomioon vähennyksenä 804 000 euroa vuoden 2012 korvauksiin budjetoidun määrän ja toteutuman välisenä erotuksena.

Määrärahasta on tarkoitus myöntää Helsingin yliopistolle 27 786 000 euroa ja Itä-Suomen yliopistolle 1 358 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Korvausten perusteena olevien erien tarkentuminen	-1 015
Yhteensä	-1 015

2014 talousarvio	29 144 000
2013 talousarvio	30 159 000
2012 tilinpäätös	30 731 000

53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 103 213 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) akatemiaprofessorien ja akatemiatutkijoiden tehtävistä, tutkimusohjelmista, tutkimuksen huippuyksiköistä, tutkijankoulutuksesta, tutkimuksen infrastruktuureista, muista tutkimushankkeista, tutkimuksen erityisrahoituksesta, valtionavustuksista ja apurahoista sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) arvioinneista, tieteellisestä julkaisutoiminnasta ja tieteen tunnetuksi tekemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

3) Suomen Akatemian käytettäväksi enintään 4 066 000 euroa 1-vuotisiin hankkeisiin: kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, tutkimusrahoituksen tietojärjestelmien kehittämis- ja ylläpitomaksuihin sekä muihin 1-vuotisiin hankkeisiin

4) EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden menojen maksamiseen

5) Suomen Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin ja ohjelmiin liittyviin palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin, laite- ja ohjelmistohankintojen menoihin ja yleiskustannuksiin

6) yksityisten arkistojen valtionavusta annetun lain mukaisten menojen maksamiseen

7) Kotimaisten kielten keskuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisesti viraston toiminnasta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää yhdessä momentin 29.40.03 kanssa enintään 88 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön, myös virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkausmenoihin

8) päätöksentekoa tukevaa yhteiskunnallista tutkimusta tekeville yhteisöille ja tutkimuslaitoksille myönnettävien valtionavustusten maksamiseen

9) kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

10) tieteen edistämiseksi, tieteen ja yhteiskunnan sekä kansalliskielten ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen edistämiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen ja apurahojen, tieteellisen kirjallisuuden kääntämis- ja painattamismenojen, tiedonjulkistamisen ja tutkimusetiikan edistämismenojen ja tutkimuksen tietohuollon menojen sekä tieteen tukemiseen liittyvistä tutkimuksista, selvityksis-

tä ja julkaisuista aiheutuvien menojen maksamiseen

11) tutkimusaineistojen käytön saatavuuden parantamiseksi ja tutkimuksen infrastruktuurihankkeisiin myönnettäviin valtionavustuksiin ja valtion laitosten vastaavien hankkeiden menojen maksamiseen sekä enintään 7 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin

12) tiedeyhteisöjen käytössä olevien valtion toimitilojen vuokriin.

Kohdassa 1 tarkoitettu tutkimusrahoitus on budjetoitu maksupäätösperusteisena. Tutkimusrahoituksesta saadaan maksaa ennakoita talousarvion ulkopuolisille rahoituksen saajille.

Kohdassa 7 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen	70 673 000
Yksityisten arkistojen valtionavusta annetun lain mukaisiin menoihin	5 345 000
Kotimaisten kielten keskuksen toimintaan	3 052 000
Tiedeinstituuttien ja tutkimuslaitosten, Tiedekeskus Heurekan sekä eräiden tieteellisten seurojen ja yhdistysten toiminta-avustuksiin	11 416 000
Päätöksentekoa tukevaa yhteiskunnallista tutkimusta tekeville yhteisöille ja tutkimuslaitoksille myönnettäviin avustuksiin	600 000
Eräisiin kansainvälisen tieteellisen yhteistyön menoihin, jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin	3 075 000
Tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen edistämiseen ja muihin tieteen tukemisesta aiheutuviin menoihin	8 405 000
Avustusten maksamiseen niiden tiedeinstituuttien tilakustannuksiin, jotka maksavat vuokraa Senaattikiinteistöille	647 000
Yhteensä	103 213 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuloutusarvion muutos	1 022
Yhteensä	1 022

2014 talousarvio	103 213 000
2013 talousarvio	102 191 000
2012 tilinpäätös	101 155 735

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 388 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Suomen maksuosuuksien maksamiseen Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskukselle (CERN), Euroopan eteläiselle observatoriolle (ESO), Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL), Euroopan molekyylibiologian konferenssille (EMBC), Euroopan Yliopistoinstituutille (EUI), eurooppalaiselle synkrotonisäteilykeskukselle (ESRF) ja Euroopan antiprotoni- ja ionitutkimuslaitokselle (FAIR) sekä vastaaville kansainvälisille tieteellisille järjestöille.

Selvitysosa: Jäsenmaksuosuudet määräytyvät pääsääntöisesti jäsenmaiden kansantuoteosuuksien perusteella järjestöjen hallintoelinten tekemien päätösten mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	
Euroopan antiprotoni- ja ionitutkimuslaitoksen (FAIR) jäsenmaksu (siirto momentilta 29.40.20)	600
Kansantuoteosuuksien ja valuuttakurssimuutosten aiheuttama jäsenmaksujen nousu	454
Yhteensä	1 054

2014 talousarvio	18 388 000
2013 talousarvio	17 334 000
2012 tilinpäätös	16 987 916

70. Opintotuki

Selvitysosa: Opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta, opintotuen asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta. Opintoraha on veronalainen etuus. Lisäksi opintolainojen erääntyneet korot voidaan maksaa korkoavustuksena valtion varoista ilman takaisinmaksuvelvollisuutta. Opintolainan saaneella on oikeus opintolainavähennykseen verotuksessa.

Opintotukitoiminnan tavoitteena on opiskeluaikaisen toimeentulon turvaaminen ja opintotuen mitoittaminen siten, että tuetaan omaehtoiseen koulutukseen hakeutumista ja päätoimista opiskelua. Opintotukea kehitetään koulutuspoliittisten tavoitteiden pohjalta. Tavoitteena on riittävä ja kannustava opintotuki, jolla edistetään suunnitelmallista ja päätoimista opiskelua ja opintoaikojen lyhenemistä.

Koulumatkatuen tarkoituksena on korvata lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden kohtuulliset päivittäiset koulumatkakustannukset. Tukea myönnetään, kun opiskelijan yhdensuuntainen koulumatka on vähintään kymmenen kilometriä ja koulumatkakustannukset ovat yli 54 euroa kuukaudessa. Opiskelijan omavastuuosuus on 43 euroa kuukaudessa.

Opintotuen toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos. Korkeakoulujen opintotukilautakunnat voivat myöntää opintotuen oman korkeakoulunsa opiskelijoille Kansaneläkelaitoksen kanssa solmitun sopimuksen perusteella. Kansaneläkelaitos maksaa korvauksen sopimuksen perusteella korkeakouluissa hoidettavista tehtävistä. Myös muilla oppilaitoksilla on opintotukiasioiden hoitamiseen liittyviä tehtäviä. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa opintotukitoiminnan yleisestä johtamisesta, ohjauksesta ja kehittämisestä.

Opintotukimäärärahat ja opintotuen saajat

	2010	2012	2014 arvio
Opintotukimenot (milj. euroa)			
Opintoraha			
— korkea-aste	366,2	343,3	368,9
— toinen aste	140,0	131,5	145
Asumislisä	274,4	259,7	285
Koulumatkatuki	39,2	47,9	50,7
Ateriatuki	24,6	27,8	30,8

Opintotukimäärärahat ja opintotuen saajat

	2010	2012	2014 arvio
Opintotuen saajat			
Opintoraha			
— korkea-aste	190 990	185 888	185 000
— toinen aste	143 998	137 271	141 500
Asumislisä			
— korkea-aste	156 098	151 500	160 000
— toinen aste	66 520	65 984	66 500
Koulumatkatuki	66 725	68 399	69 000
Valtiontakauksen saajat			
Korkea-aste	93 302	183 251	185 000
Toinen aste	39 890	41 733	42 000

Valtion takaamien opintolainojen lainakanta oli vuoden 2012 lopussa 1 528,5 milj. euroa, josta ns. vanhojen opintolainojen osuus oli 3,3 milj. euroa. Opintolainaa oli vuoden 2012 lopussa 304 363 henkilöllä. Keskimääräinen opintolainan määrä oli ammatillisen perustutkinnon suorittaneella 4 200 euroa, ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella 6 800 euroa ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella 8 400 euroa.

Määrärahan mitoitusperusteet

Keskimääräinen opintotuki	2010	2012	2014 arvio
Opintoraha, €/kk			
— korkea-aste	286	287	290
— toinen aste	152	151	154
Asumislisä, €/kk	190	192	195
Koulumatkatuki, €/kk	137	161	171

Vuonna 2014 määrärahan mitoituksessa säännönmukaisesti opintorahaa saavien määräksi arvioidaan 254 100, joista korkeakouluopiskelijoita 148 400 ja muita opiskelijoita 105 700. Asumislisän saajamääräksi arvioidaan 165 000. Koulumatkatuen säännönmukaisen saajamäärän arvioidaan olevan noin 33 300 opiskelijaa.

Opintorahan perusmäärä eri koulutusasteilla 1.8.2013 lukien ja arvio perusmäärästä 1.8.2014 lukien (€/kk)

	1.8.2013	1.8.2014[1)]
Korkeakouluopiskelijat		
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	55	55,82
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	122	123,82
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	145	147,16
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet	298	302,44

Opintorahan perusmäärä eri koulutusasteilla 1.8.2013 lukien ja arvio perusmäärästä 1.8.2014 lukien (€/kk)

Muissa oppilaitoksissa opiskelevat		
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	38	38,57
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	80	81,19
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	100	101,49
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet	246	249,67

[1)] KE-indeksin mukaiset euromäärät ovat arvioita 1.8.2014 lukien, lopulliset pisteluvut vahvistetaan lokakuussa 2013.

Opintotuen asumislisän määrä on 80 prosenttia määritellystä asumismenosta. Asumislisää myönnettäessä asumismenoja ei oteta huomioon 252 euron ylittävältä osalta. Ulkomailla opiskelevan asumislisän määrä on enintään 210 euroa kuukaudessa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi opintotukilain muuttamisesta 1.8.2014 lukien. Hallitusohjelman mukaisesti ehdotetaan opintoraha sidottavaksi KE-indeksiin ja järjestelmää uudistettavaksi tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista. Tuen riittävyyden parantamiseksi ehdotetaan korotettavaksi muualla kuin vanhempiensa luona asuvien 18—19-vuotiaiden muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden opintorahaan vähentävästi vaikuttavia vanhempien tulorajoja. Lisäksi opintolainan käyttökelpoisuutta parannettaisiin ja opintolainan valtiontakauksen määriä korotettaisiin 100 eurolla. Opintolainavähennysjärjestelmä korvattaisiin selkeämmällä, tutkinnon tehokkaaseen suorittamiseen kannustavalla sekä lainan takaisinmaksua turvaavalla opintolainahyvityksellä. Lisäksi ehdotetaan selkeytettäväksi opintotukeen oikeuttavia opintoja, tukiajan laskentaperusteita sekä muiden kuin julkisen valvonnan alaisten oppilaitosten opintotukioikeuden myöntämistä koskevaa sääntelyä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa (409/2013) eräiden koulumatkakustannusten laskentaperusteista säädettäviä laskennallisten kustannusten perusteita voidaan tarkistaa kustannuskehityksen perusteella 1.8.2014 lukien.

Opintotuen saajamäärän ja käyttöasteen arvioitu kehitys

	2010	2012	2014 arvio
Lukio	31 815 (29 %)	28 950 (27 %)	30 000 (27 %)
Ammatillinen koulutus	110 897 (62 %)	107 670 (61 %)	112 000 (65 %)
Ammattikorkeakoulu	93 356 (75 %)	90 474 (70 %)	90 000 (70 %)
Yliopisto	92 147(64 %)	89 536 (62 %)	90 000 (62 %)

01. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 703 000 euroa.

Selvitysosa: Opintotuen muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena opintotukiasioissa. Vuonna 2013 arvioidaan valituksia tulevan vireille noin 3 000. Valitusten tavoitteellinen keskimääräinen käsittelyaika on korkeintaan 5,5 kuukautta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	3
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-2
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-1
Yhteensä	0

2014 talousarvio	703 000
2013 talousarvio	703 000
2012 tilinpäätös	696 000

52. Opintolainojen valtiontakaus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisista valtiontakauksista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Takausvastuusuoritukset	22 000 000
Maksuvapautukset	3 500 000
Tileistä poistot	4 000 000
Korkoavustukset	700 000
Yhteensä	30 200 000

2014 talousarvio	30 200 000
2013 talousarvio	30 200 000
2012 tilinpäätös	30 807 465

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 798 275 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisten opintorahojen ja opintotuen asumislisän maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Korkeakouluopiskelijoiden opintorahat	368 358 000
Muiden oppilaitosten opiskelijoiden opintorahat	144 917 000
Asumislisä	285 000 000
Yhteensä	798 275 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Itsenäisesti asuvien 18-19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden vanhempien tulorajojen korotus 30 % 1.8.2014 lukien	4 600
Maahanmuuttajille suunnatun valmistavan lukiokoulutuksen ja ammattikorkeakouluopintoihin valmentavan koulutuksen ottaminen opintotuen piiriin 1.8.2014	81
Opintorahojen indeksikorotukset 1.8.2014 lukien	3 889
Opintotuen laskentasääntöjen selkeyttäminen 1.8.2014 lukien	-200
Tarvearvion tarkennus	-6 695
Vähimmäisopiskelun määritelmän käyttöönotto opintotuen edistymisen seurannassa 1.8.2014 lukien	-1 400
Yhteensä	275

2014 talousarvio	798 275 000
2013 talousarvio	798 000 000
2012 tilinpäätös	734 550 379

57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 750 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksen maksamiseen opiskelijaravintoloille Suomessa alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa, ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden sekä opintotukeen oikeuttaviin korkeakoulujen ammatillisiin täydennyskoulutusohjelmiin, erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka ammatilliseen kelpoisuuteen tai virkakelpoisuuteen tähtääviin lisäopintoihin osallistuvien opiskelijoiden aterioiden hinnan alentamiseksi 1,94 eurolla ateriaa kohti

2) ylimääräisen avustuksen maksamiseen muualla kuin korkeakoulun tiloissa sijaitsevan opiskelijaravintolan pitäjälle enintään 1 euroa, kuitenkin enintään opiskelijaruokailusta aiheutuvien tila- ja laitekustannusten määrä, sellaista ateriaa kohden, josta maksetaan ateriatukea.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki	29 000 000
Opiskelijaravintoloiden ylimääräinen avustus	1 750 000
Yhteensä	30 750 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion tarkentuminen	-1 450
Yhteensä	-1 450

2014 talousarvio	30 750 000
2013 talousarvio	32 200 000
2012 tilinpäätös	27 780 938

58. Avustus vuokrakustannusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 877 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksen maksamiseen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitoa varten tarvittavien tilojen vuokrakustannusten korvaamiseen

2) avustuksen maksamiseen opiskelija-asuntotarkoitukseen luovutettujen valtion maa-alueiden vuokrakustannusten korvaamiseen silloin, kun kiinteistöä käytetään lähinnä opintotuen asumislisään tai asumistukeen oikeutettujen opiskelijoiden asumiseen edellyttäen, että asianomainen kunta tukee opiskelija-asumista vastaavalla määrällä.

Selvitysosa: Vuokrat on hinnoiteltu siten, että ne sisältävät arvonlisäveron määrän, jonka yliopistot joutuvat maksamaan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle jälleenvuokraamistaan tiloista.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö	4 120 000
Opiskelija-asuntoyhteisöt	1 757 000
Yhteensä	5 877 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuokrakustannusten nousu	328
Yhteensä	328

2014 talousarvio	5 877 000
2013 talousarvio	5 549 000
2012 tilinpäätös	5 478 000

59. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) mukaisen tuen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Matkalippujen hinnan nousu ja taksa-asetuksen tarkistus 1.8.2014 lukien	1 250
Yhteensä	1 250

2014 talousarvio	50 700 000
2013 talousarvio	49 450 000
2012 tilinpäätös	47 889 241

80. Taide ja kulttuuri

Selvitysosa: Kulttuuripolitiikan tavoitteena on vahvistaa kansallisessa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä kulttuurin perustaa, parantaa luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä, lisätä kansalaisten kulttuuriosallistumisen mahdollisuuksia sekä tukea kulttuurin taloutta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa näitä tavoitteita taide- ja taiteilija-, kulttuuriperintö-, kirjasto-, kulttuurivienti-, tekijänoikeuspolitiikan sekä audiovisuaalisen politiikan keinoin. Ope-

tus- ja kulttuuriministeriön tehtävä on huolehtia erityisesti kulttuurin toimialan lainsäädännöstä, hallintorakenteesta ja -käytännöistä, rahoituksesta, strategisesta ohjauksesta ja muista yleisistä toiminnan edellytyksistä. Valtion ohella kuntien rooli kulttuuripolitiikan toteuttamisessa on merkittävä. Myös kotitaloudet ohjaavat valinnoillaan kulttuuripolitiikkaa sijoittamalla kulttuuriin ja joukkoviestintään yli kuusinkertaisesti valtion ja kuntien yhteenlaskettuun kulttuuritukeen verrattuna.

Kulttuuripolitiikan keinoin edistetään myös eri hallinnonaloja läpäisevien kehittämistehtävien, kuten kestävän kehityksen, perus- ja ihmisoikeuksien, maahanmuuttajien kaksisuuntaisen kotoutumisen, arkkitehtuuri- ja muotoilupolitiikan, luovuus-, elinkeino- ja innovaatiopolitiikan, alueiden kehittämispolitiikan, lapsi- ja nuorisopolitiikan sekä terveys- ja hyvinvointipolitiikan toimeenpanoa. Samalla huolehditaan kaikkien väestöryhmien kulttuuristen oikeuksien toteutumisesta.

Taiteen ja kulttuurin perustan vahvistamisen haasteita ovat taidehallinnon rakenteelliset uudistukset, taiteen ja kulttuurin rahoituksen turvaaminen ja rahoitusjärjestelmien kehittäminen. Taidelaitosten toiminnan kehittämiseksi lisätään teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuusjärjestelmän kannustavuutta. Huolehditaan monikulttuurisen yhteiskunnan aiheuttamista kehittämistarpeista taiteen ja kulttuurin toimialoilla sekä turvallisen mediaympäristön kehittämisestä. Kulttuuripolitiikan tietoperustaa vahvistetaan.

Luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten vahvistamiseksi kiinnitetään huomiota taiteilijoiden työskentelyedellytyksiin ja toimeentuloedellytysten monipuolistamiseen, esittävän taiteen vapaiden ammattilaisryhmien asemaan sekä taiteen laatukehityksen edistämiseen.

Kansalaisten kulttuuriosallistumisen tavoitealueella haasteena on vahvistaa eri väestöryhmien osallisuutta kulttuuriin, turvata kirjasto-, kulttuuri- ja tietopalvelujen tasavertainen saatavuus ja saavutettavuus maan eri osissa sekä kulttuuriperintöaineistojen digitaalinen saatavuus ja säilyttäminen. Kulttuuripalvelujen tuottamiseen ja osallistumisen lisäämiseen tarvitaan uusia malleja ja tapoja. Tekijänoikeusratkaisuilla tuetaan opetusta ja tutkimusta sekä kirjastojen, arkistojen ja museoiden toimintaa.

Kulttuurin ja luovan talouden haasteita ovat taiteen ja kulttuurin sekä audiovisuaalisen alan kotimarkkinoiden ja kulttuuriviennin vahvistaminen, kulttuurin ja matkailun toimialojen yhteistyön lisääminen, kulttuurin kansainvälisten suurtapahtumien tukijärjestelyt sekä audiovisuaalisen ja muiden kulttuuri- ja taidealojen tuote- ja palvelukehitysrahoituksen ja yrittäjyyden edellytysten, kuten osaamisen, tuote- ja palvelukehityksen parantaminen sekä tekijänoikeusjärjestelmän kehittäminen.

Kulttuuripolitiikan tavoitteet ja keskeisimmät toimenpiteet vuonna 2014 ovat:

Kulttuuripolitiikan tavoitteet	Keskeisimmät toimenpiteet
Kulttuurin perustan vahvistaminen:	Tuetaan Taiteen edistämiskeskuksen toiminnan vakiintumista ja tehostumista. Edistetään medialukutaitoa, media- ja elokuvakasvatusta ja yleisten kirjastojen mediakasvatustyötä. Tuetaan Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toiminnan käynnistämistä. Edistetään toimia audiovisuaalisen alan tilastoinnin ja tiedonkeruun parantamiseksi. Parannetaan digitaalisten kulttuuriperintö- ja kirjastoaineistojen saatavuutta ja pitkäaikaissäilytystä osana kansallista digitaalista kirjastoa. Toteutetaan Kirjastopolitiikka 2015 -ohjelmaa ja edistetään yleisten kirjastojen laatusuosituksen käyttöönottoa. Valmistellaan kirjastolainsäädännön ajantasaistamista. Tuetaan itsenäisenä julkisoikeudellisena säätiönä toimivan Kansallisgallerian toiminnan käynnistämistä. Tuetaan taiteen ja kulttuurin aluetoimijoita sekä viranomais- ja muiden toimijoiden yhteistyötä. Vahvistetaan kulttuurin ja luovan talouden asemaa pohjoismaisessa ja Venäjä-yhteistyössä sekä kehitetään pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuutta. Vahvistetaan taiteilijoiden, kulttuurialan toimijoiden ja teosten kansainvälistä liikkuvuutta sekä edistetään toimijoiden kansainvälistä verkostoitumista. Valmistellaan maailmanperintöstrategia ja käynnistetään sen toimeenpano. Hyödynnetään kulttuuripoliittista sektoritutkimusta.
Luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantaminen:	Selvitetään taiteilijoiden työskentely- ja toimeentuloedellytyksien sekä eläketurvan parantamista. Kehitetään taiteen ja kulttuurin tukirakenteita ottaen huomioon vapaan ammattilaiskentän tarpeet. Edistetään julkisen rakentamisen ns. prosentti taiteeseen -periaatetta. Audiovisuaalisen kulttuurin julkista tukijärjestelmää vahvistetaan. Jatketaan DigiDemo-tukiohjelmaa.

Kulttuuripolitiikan tavoitteet	Keskeisimmät toimenpiteet
Kaikkien väestö- ja kansalaisryhmien kulttuuri-osallistumisen edellytysten lisääminen:	Lisätään museoiden, orkestereiden ja teattereiden valtionosuusjärjestelmän kannustavuutta. Uudistetaan valtakunnallisten erikoismuseoiden ohjaus- ja rahoitusjärjestelmää. Tuetaan kulttuuritilojen työllisyyttä lisääviä perus-korjaushankkeita ja muusta käytöstä vapautuvan rakennuskannan muuntamista kulttuurikäyttöön. Tuetaan kuntien kulttuuritoiminnan palvelurakenteen uudistamista ja käyttäjien osallistumis-mahdollisuuksien parantamista. Parannetaan kulttuuripalveluiden tasa-arvoista saatavuutta, saavutettavuutta ja moninaisuutta ottaen huomioon eri ikä- ja väestöryhmien tarpeet. Kehitetään kirjasto- ja tietopalveluja väestön kunnallisina perus- ja lähipalveluina. Tuetaan toimintaa terveyden ja hyvinvoinnin lisäämiseksi taiteen ja kulttuurin keinoin. Käynnistetään elokuvateattereiden digitalisointi-hankkeen jatkotoimet. Edistetään aineettoman kulttuuriperinnön säilymistä.
Kulttuurin ja luovan talouden edistäminen:	Tuetaan kulttuuriyrittäjyyttä ja luovien alojen työpaikkojen syntymistä sekä vahvistetaan luovien alojen elinkeinotoiminnan ja kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen mahdollisuuksia. Luova talous työssä -hankkeessa kehitetään taide- ja kulttuurilähtöisiä toimintamalleja ja palvelutuotteita. Toimeenpannaan valtioneuvoston luovan talouden poikkihallinnollisen periaatepäätöksen edistämis-toimenpiteitä luovan osaamisen talouskasvun vahvistamiseksi ja perustetaan poikkihallinnollinen luovan talouden koordinaatioryhmä. Kulttuurivientiä ja luovien alojen markkinointiosaamista edistetään. Selkeytetään tekijänoikeuslakia ja toimeenpannaan teollis- ja tekijänoikeuksien strategiaa (IPR-strategia). Edistetään laillista online-tarjontaa ja vähennetään laitonta verkkojakelua. Ajanmukaistetaan laki elokuvataiteen edistämisestä. Valmistellaan elokuva- ja muiden av-tuotantojen rahoituspohjan laajentamiseen tähtääviä toimia.

01. Taiteen edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) taiteilijaprofessoreiden viroista aiheutuviin palkkausmenoihin

2) enintään 10 000 euroa maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Taiteen edistämiskeskus kehittää suomalaisen taiteen laatua, monimuotoisuutta, kansainvälistä tasoa ja uudistumista sekä lisää taiteen ja kulttuurin saatavuutta ja saavutettavuutta. Taiteen edistämiskeskuksen työ edistää hyvinvointia, kulttuuria ja sen moninaisuutta. Toiminnan tavoitteena on vahvistaa taiteen ja kulttuurin asemaa ja arvostusta

yhteiskuntaa uudistavana monimuotoisena voimavarana ja merkitysten luojana.

Tavoitteen saavuttamiseksi Taiteen edistämiskeskus edistää taidetta ja kulttuuria kansallisesti ja kansainvälisesti toteuttamalla kehittämishankkeita, nimittämällä läänintaiteilijoita, myöntämällä rahoitusta ja tukea yhteisöille. Taiteen edistämiskeskus edistää myös taiteilijoiden kansallisia ja kansainvälisiä työskentelyedellytyksiä tukemalla taiteilijoiden verkottumista, residenssitoimintaa ja toteuttamalla kehittämishankkeita. Virasto osallistuu myös taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksien edistämiseen toimimalla asiantuntijana. Virasto vastaa yhteydessään olevien itsenäistä päätöksentekovaltaa käyttävien luottamuselinten kuten valtion taidetoimikuntien, alueellisten taidetoimikuntien ja erillislautakuntien sekä taideneuvoston hallinnosta ja niille kuuluvien asioiden valmistelusta, päätösten esittelystä ja toimeenpanosta.

Henkilöstön hyvinvointia ja organisaation osaamista edistetään henkilöstösuunnittelulla ja koulutuksella sekä työhyvinvointihankkeita toteuttamalla.

Taidetoimikuntien tehtävänä on myöntää apurahoja, toimia oman toimialansa asiantuntijana ja osallistua viraston strategioiden laadintaan. Rahoitus on määräaikaista ja perustuu taiteellisen laadun vertaisarviointiin ja laajaan taidepoliittiseen asiantuntemukseen. Apurahapolitiikassa otetaan huomioon hakijakunnan sukupuoli-, ikä-, kieli- ja alueellinen jakauma sekä erityisesti nuorten taiteilijoiden asema apurahan hakijoina ja saajina.

Taideneuvoston tehtävänä on päättää valtion taidetoimikuntien määrästä, niiden tarkemmista nimistä ja toimialoista. Taideneuvosto myös nimeää jäsenet valtion taidetoimikuntiin ja alueellisiin taidetoimikuntiin ja esittää taiteen akateemikon arvonimeä. Taideneuvosto voi tukea kokeilu- ja kehittämishankkeita.

Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 33 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Tuloksellisuuden tunnusluvut

	2013 tavoite	2014 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta		
Taiteen edistämiskeskus ja alueyksiköt		
Yhteisöjen valtionavustushakemukset	2 300	2 400
— myönteiset päätökset	990	1 000
Lausunnot valtionavustushakemuksista	850	800
Hankkeet	80	70
Kansainväliset residenssit	5	5
Julkaisut ja vaikuttavuuden arvioinnit	4	0
Lausunnot, kannanotot ja aloitteet	50	50
Valtion taidetoimikunnat ja erillislautakunnat		
Apurahahakemukset	8 200	8 200
— myönteiset päätökset	1 700	1 600
Lausunnot valtionavustushakemuksista	1 015	1 100
Alueelliset taidetoimikunnat		
Apurahahakemukset	2 800	2 900
— myönteiset päätökset	600	600
Lausunnot valtionavustushakemuksista	625	650
Toiminnallinen tehokkuus		
Apuraha-/avustushakemuksen käsittelyaika (keskimäärin viikkoa)	20	18
Henkisten voimavarojen hallinta		
Henkilötyövuodet	59	56

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	5 365	4 939	4 520
Bruttotulot	353	20	20
Nettomenot	5 012	4 919	4 500
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	419		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	300		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan rakenneuudistus	-300
Taiteilijaprofessorin virkojen muuttaminen valtion taitelija-apurahoiksi	-113
Palkkausten tarkistukset	15
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-11
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-10
Yhteensä	-419

2014 talousarvio	4 500 000
2013 talousarvio	4 919 000
2012 tilinpäätös	4 893 000

(02.) Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Valtion taidemuseon säätiöittämisestä.

Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Taidemuseon toimintaa jatkavaa säätiötä on tarkoitus avustaa ja pääomittaa momenttien 29.80.52, 29.80.53 ja 29.80.59 määrärahasta.

2013 talousarvio	19 469 000
2012 tilinpäätös	19 441 987

03. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 712 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) perusparannushankkeiden rahoittamiseen

2) kalusto- ja laitehankintoihin.

Selvitysosa: Suomenlinnan hoitokunta vastaa Unescon maailmanperintöluetteloon otetun ja kansallisesti merkittävän Suomenlinnan rakennuskulttuurimuistomerkin restauroinnista, ylläpidosta ja käyttämisestä sekä kohteen perusinformaation tuottamisesta ja jakamisesta yleisölle.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteena on vahvistaa Suomenlinnan maailmanperintökohteen esimerkillistä hoitoa, ylläpitoa ja esittelyä siten, että linnoitusalue säilyy elinvoimaisena ja vetovoimaisena.

Vuonna 2014 toteutetaan Suomenlinnan kunnostusohjelmaa ja Lonnan saaren asteittaista käyttöönottoa, korjataan kosteusvaurioituneet asunnot ja muut toimitilat, parannetaan kävijäpalveluita ja kehitetään Suomenlinnan opaskeskusta yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Sesongin ulkopuolisen matkailijamäärän tavoitteeksi asetetaan 183 000 matkailijaa. Suomenlinnan avovankilan rakennusten valmiiksi saattaminen toteutetaan erillisrahoituksella yhteistyössä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa hyödyntäen avovankilan työvoimaa. Kunnostus- ja perusparannustöissä käytetään myös ulkopuolisia urakoitsijoita.

Maailmanperintökohteen tunnetuksi tekemisessä noudatetaan Unescon edellyttämän hallinta- ja hoitosuunnitelman mukaisia toimia ja osallistutaan hallitusohjelman mukaiseen maailmaperintöstrategian toteuttamiseen. Yhteisön elinvoimaisuuden säilyttämiseksi tavoitteena

on tukea monipuolista asukasrakennetta ja säilyttää alueella riittävät palvelut. Toiminnan taloudellisuuden tavoitteena on vuokratuottojen kahden prosentin kasvu vuonna 2014. Tarkoitus on, että perittävät vuokrat tulevat osaltaan kattamaan kiinteistöjen ylläpidon ja kiinteistökustannusten nousun aiheuttamat kustannukset. Laadullisena tavoitteena ovat suunnittelun ja rakentamisen taso, asukastyytyväisyys, linnoitukselle soveltuvat kulttuuriohjelmat sekä Suomenlinnan saavutettavuushankkeen saattaminen valmiiksi.

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2014 arvio
Tuotokset ja laadunhallinta			
Matkailijamäärät sesongin ulkopuolisina kuukausina (loka—huhtikuu)	183 800	180 000	183 000
Toiminnallinen tehokkuus			
Hoitokunnan kokous- ja juhlatilojen käyttöaste, %	28	26	28
Linnoitusmuureista parhaassa kuntoluokassa koko linnoitusmuurimäärästä (52 800 m^2), %	47	50	49
Vuokratuotot, kasvu %	1,53	4,4	2
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet	88	90,4	91

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	8 260	7 582	8 177
Bruttotulot	5 189	4 938	5 465
Nettomenot	3 071	2 644	2 712
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	498		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	332		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kosteusvaurioituneiden asuntojen ja muiden toimitilojen korjaaminen	200
Tuottavuustoimet	-135
Palkkausten tarkistukset	10
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-7
Yhteensä	68

2014 talousarvio	2 712 000
2013 I lisätalousarvio	200 000
2013 talousarvio	2 644 000
2012 tilinpäätös	2 905 000

04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 473 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalusto- ja laitehankintoihin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kansallismuseon toimintamenot	7 055 000
Museoviraston muut toimintamenot	12 418 000
Yhteensä	19 473 000

Museovirasto vastaa kulttuuriympäristön vaalimiseen liittyvistä viranomaistehtävistä kansallisella tasolla. Se johtaa ja kehittää maan

yleistä museotointa, suojelee ja hoitaa kulttuuriperintöä ja kulttuuriympäristöä sekä tuottaa ja välittää alaa koskevaa tutkimustietoa. Museoalaa kehitetään valtakunnallisesti yhteistyössä museoalan kanssa. Museovirasto osallistuu aktiivisesti alan kansainväliseen viranomais-, sidosryhmä- ja hankeyhteistyöhön.

Museoviraston kiinteistövarallisuus siirtyy 1.1.2014 alkaen Seurasaaren ulkomuseota lukuun ottamatta Senaatti-kiinteistöille ja Metsähallitukselle. Uudistuksesta aiheutuu suuria rakenteellisia muutoksia viraston tehtäviin ja kustannusrakenteeseen. Kiinteistömenojen osuus viraston toimintamenoista on noin 54 %. Kulttuuri- ja nähtävyyskohteiden tilakustannukset on budjetoitu momentille 29.80.20.

Viraston toimintoja sopeutetaan väheneviin resursseihin painottaen keskeisten strategisten tavoitteiden saavuttamista. Toiminnassa korostetaan asiakaslähtöisyyttä, palvelukykyä sekä fyysistä, tiedollista ja kulttuurista saavutettavuutta. Kulttuuriperintökasvatuksella vahvistetaan kansalaisten osallisuutta kulttuuriperintöön. Kulttuuriperinnön digitaalista saatavuutta parannetaan ja arkisto-, kirjasto- ja kokoelmapalveluita kehitetään edelleen. Tutkimusyhteistyötä kehitetään yliopistojen, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa.

Kulttuuriympäristöä vaalitaan kiinteiden muinaisjäännösten, rakennetun ympäristön ja kulttuurimaiseman suojelun keinoin sekä panostamalla linnojen, museokiinteistöjen ja muinaisjäännösten restauroinnin ohjaukseen, hoitoon ja esittelyyn sekä vedenalaiseen arkeologiaan. Virasto osallistuu kulttuuriympäristöstrategian toimeenpanoon. Toiminnassa keskitytään ohjelmallisen suojelupolitiikan, ohjausmenetelmien, opas- ja ohjeaineistojen sekä kulttuuriympäristön tilan seurannan kehittämiseen.Virasto vastaa pieniin yksityisiin rakennushankkeisiin liittyvien arkeologisten kenttätöiden toteuttamisesta. Yleisiin ja suurehkoihin hankkeisiin liittyviä kenttätöitä tehdään tilaustutkimuksina kilpaillen alan muiden toimijoiden kanssa.

Kansallismuseo edistää suomalaisten aineellisen kulttuuriperinnön säilymistä, välittää siihen liittyvää tietoa ja vahvistaa sen merkitystä yhteiskunnassa. Kansallismuseo kartuttaa kokoelmiaan yhteistyössä valtakunnallisten erikoismuseoiden ja maakuntamuseoiden kanssa. Näyttely- ja muu yleisötoiminta sekä tietoverkoissa olevat kokoelmatiedot ja opetusaineistot lisäävät kulttuurihistoriallisesti merkittävän esineistön tuntemusta ja kiinnostusta kansalliseen kulttuuriperintöömme. Painopisteenä on varsinkin lähimenneisyyden ja nykyajan aineellisen kulttuuriperinnön ja siihen liittyvä tiedon tallentaminen. Kansallinen kokoelmatyö vakiinnutetaan osaksi Kansallismuseon toimintaa.

Kansallismuseon palvelukykyä ja vaikuttavuutta parannetaan uudistamalla rakenteita ja toimintamalleja, näyttelytoimintaa ja kokoelmaohjelmaa. Kulttuurien museo siirtyy vuoden 2014 alussa Kansallismuseon yhteyteen. Kansallismuseoon kuuluvien museoiden toimintaa ja avoinnapitoa tarkastellaan osana Museoviraston toimintojen sopeuttamistoimenpiteitä. Toiminnan tuottavuutta parannetaan kehittämällä museokauppatoimintaa ja tehostamalla tilavuokrausta ja yhteistyötä ravintolapalveluiden kanssa.

Henkilöstön hyvinvointia sekä organisaation osaamista ja tuottavuutta edistetään henkilöstösuunnittelulla ja koulutuksella, ottamalla käyttöön sähköisiä toiminnan tuen järjestelmiä, kehittämällä palkkausjärjestelmää sekä toteuttamalla työhyvinvointihankkeita.

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2014 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Käynnit Museoviraston verkkosivuilla	3 546 608	3 935 638	5 000 000
Lausuntojen käsittelyaika, pv	36	35	40

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2014 tavoite
Museoiden kävijämäärä			
— kokonaiskävijämäärä	414 790	328 974	320 000
— maksavien kävijöiden osuus, %	40	52	55
— alle 18-vuotiaiden osuus kävijöistä, %	19	17,5	22
Linnojen kävijämäärä			
— kokonaiskävijämäärä	162 792	143 444	190 000
— maksavien kävijöiden osuus, %	88	94	81
Tutkimus- ja näyttelyjulkaisut, kpl	4	9	3
Esinetietojen digitointiaste, %	40	45	46
Toiminnallinen tehokkuus			
Museo- ja linnassakäynnin keskihinta, euroa	2,4	2,8	2,8
Museo- ja linnassakäynnin keskitulo, euroa	2,2	3,1	2,8
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet (htv)	361	293	320

Toiminnan tulot ja menot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	24 245	25 928	22 773
Bruttotulot	4 919	3 200	3 300
Nettomenot	19 326	22 728	19 473
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	938		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 071		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

+7 htv ja määräaikaisen työvoiman kustannukset (siirto momentilta 29.80.75)	420
Energia- ja ostopalvelut	105
Hankintamenosäästö	-43
Indeksitarkistukset	150
Journalistinen kuva-arkisto	500
Kansallismuseon vuokra (siirto momentille 29.80.20)	-3 300
Kertamenon poisto	-150
Muiden menojen siirto momentille 29.80.20	-920
Orimattilan keskusvaraston vuokra	930
Tuottavuustoimet	-90
Palkkausten tarkistukset	63

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-45
Tasomuutos	-875
Yhteensä	-3 255

2014 talousarvio	19 473 000
2013 III lisätalousarvio	1 510 000
2013 I lisätalousarvio	320 000
2013 talousarvio	22 728 000
2012 tilinpäätös	21 459 000

05. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) kalusto- ja laitehankintoihin

2) enintään 4 000 euroa maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen.

Selvitysosa: Näkövammaisten kirjasto Celia on asiantuntija saavutettavien kirjastopalveluiden tarjoajana ja saavutettavien aineistojen tuottajana (äänikirjat, yhdistelmäkirjat, pistekirjat, e-kirjat, koskettelukirjat, kohokuvat). Sen toiminnan tavoitteena on näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten henkilöiden tasa-arvo kirjallisuuden ja tiedon saannissa. Toiminnan kohderyhmä on 2—5 % väestöstä.

Oppikirjapalvelujen tulosalueella kirjasto tuottaa lähes kokonaan näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten koululaisten ja toisen asteen opiskelijoiden tarvitsemat oppikirjat sekä tutkintoa suorittavien korkea-asteen opiskelijoiden tutkintovaatimuksissa olevat kirjat, yhteensä noin 600 uutta oppikirjanimikettä. Oppikirjoja myydään maksuperustepäätöksen mukaisesti kaikkien lukemisesteisten käyttöön 9 000 kappaletta.

Kauno- ja tietokirjallisuuspalvelujen tulosalueella kirjasto tuottaa uusia kauno- ja tietokirjoja määrän, joka vastaa noin 25 % Suomessa vuosittain julkaistavasta yleisestä kirjallisuudesta. Kirjasto välittää kirjallisuutta asiakkaiden käyttöön postitse ja tietoverkon kautta noin miljoona kertaa. Postitse välitettävien kirjojen lainausta vähennetään ja verkkolainausta lisätään.

Keskeisenä tavoitteena vuonna 2014 on jatkaa eKirjaston rakentamista ja laajentaa verkkolainausta sekä vahvistaa asiakkuuksien hallintaa. Palvelun vaikuttavuutta lisätään tarjoamalla Näkövammaisten kirjaston digitaalinen kokoelma ja verkkopalvelut muiden palvelukanavien, kuten kirjastojen, käyttöön. Tuotantoyhteistyötä kustantajien kanssa jatketaan. Kansainvälisen EPUB-formaatin käyttöä edistetään saavutettavassa muodossa olevan kirjallisuuden lisäämiseksi Suomessa.

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2014 arvio
Vaikuttavuus, tuotokset ja laadunhallinta			
— kirjatuotanto/nimikettä	2 102	2 419	1 900
— lainojen määrä, kauno- ja tietokirjat	985 072	1 023 907	1 070 000
— oppikirjatoimitukset/kpl	11 369	12 273	13 500
— asiakkaiden määrä	15 759	17 621	19 000
— asiakastyytyväisyys (arvosana 1—5)	4,31	4,43	4,1
Toiminnallinen tehokkuus			
— kirjalainan keskihinta/euroa	4,35	5,23	5,0
— oppikirjatoimituksen keskihinta/euroa	153	149	165
Henkisten voimavarojen hallinta			
— Henkilötyövuodet	51	58	50

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	7 175	6 550	5 965
Bruttotulot	211	165	165
Nettomenot	6 964	6 385	5 800
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 080		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 579		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan rakenteen uudistaminen	-500
Käyttökorvausten tason muutos	-30
Tuottavuustoimet	-45
Palkkausten tarkistukset	10
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-8
Tasomuutos	-12
Yhteensä	-585

2014 talousarvio	5 800 000
2013 talousarvio	6 385 000
2012 tilinpäätös	6 464 000

06. (29.80.06 ja 07) Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 7 335 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) kalusto- ja laitehankintoihin

2) enintään 170 000 euroa esitystoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen.

Selvitysosa: Kansallinen audiovisuaalinen arkisto (KAVA) ja Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus (MEKU) yhdistyvät vuoden 2014 alusta Kansalliseksi audiovisuaaliseksi instituutiksi (KAVI). KAVIn tehtävänä on elokuva-, televisio- ja radiohistorian tallettaminen, säilyttäminen, esittäminen ja audiovisuaalisen kulttuuriperinnön edistäminen sekä lasten kehityksen ja hyvinvoinnin turvaaminen mediaympäristössä valvomalla kuvaohjelmamarkkinoita ja edistämällä mediakasvatusta.

Vuonna 2014 viimeistellään virastojen yhdistymisestä aiheutuvat talous- ja henkilöstöhallinnon yhteen liittäminen sekä tietojärjestelmien muutokset, käynnistetään neuvottelukuntatyöskentely, tiedotetaan yhdistymisestä yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille sekä luodaan instituutin www-sivut.

Jatketaan arkiston ja kokoelmien digitointia ja osallistutaan Kansallisen digitaalisen kirjaston suunnitteluun ja toteutukseen sekä alan kansainväliseen yhteistyöhön.

Hankitaan kokoelmiin lakisääteisen talletusvelvollisuuden alaisen filmi- ja videotuotannon esityskopiot ja oheismateriaalit vuodelta 2011 sekä originaalimateriaali vuonna 2009 tarkastetuista elokuvista. Vapaaehtoisina talletuksina otetaan vastaan ulkomaisia elokuvakopioita. Kartutetaan video- ja dvd-kokoelmaa n. 3 500 uudella tallenteella.

Tallennetaan radion ja television ohjelmavirtaa opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Aineistoa kertyy noin 55 teratavua. Otetaan vastaan kotimaisten radio- ja tv-ohjelmien alkuperäislaatuisia tallenteita lakisääteisinä talletuksina. Valmistellaan Yleisradion digitoitujen radio- ja tv-aineistojen käyttöönottoa RTVA:n yleisöpalvelun kautta. Ohjelmatiedot tuodaan saataville internetiin.

Edistetään elokuvakulttuuria säännöllisellä esitystoiminnalla kymmenellä eri paikkakunnalla sekä elokuvakasvatushankkeilla. Lapsille ja nuorille suunnattua elokuvakasvatussivustoa kehitetään. Tuetaan ja harjoitetaan elokuvatutkimusta ja julkaistaan filmografista tietoa internetissä. Kartutetaan museoesinekokoelmaa lahjoituksilla ja ostoilla.

Edistetään mediakasvatusta, medialukutaitoa ja lapsille turvallista mediaympäristöä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Vuonna 2014 mediakasvatuksen tavoitteena on pohjoismaisen yhteistyön edelleen tiivistäminen ja kansainvälisen tunnettuuden lisääminen. Kehitetään edelleen kuvaohjelmaluokittelijakoulutusta, kuvaohjelmien ikärajaluokittelujärjestelmää ja luokitteluun liittyviä tietojärjestelmiä. Tehostetaan kuvaohjelmien valvonnan systematisointia ja niiden tarjoamisen valvontaa. Kehitetään kuvaohjelmaluokittelun vaikuttavuuden mittaamista.

KAVI toimii Suomen Safer Internet -keskuksena, jonka tavoitteena on turvallisempi internet-ympäristö ja mediataitojen kehittäminen. Kehitetään lasten ja nuorten osallisuuden huomioon ottavia toimintamenetelmiä. Järjestetään kansallinen mediakasvatusfoorumi, koordinoidaan Mediataitoviikkoa ja kansallista Pelipäivää sekä kehitetään Ikäraja- ja Mediataitokoulu-sivustoja.

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2014 arvio
Tuotokset ja laadunhallinta			
— Kokoelmien hoito/arkistoidut elokuvat, lkm	151 612	156 133	167 000
— Kirjasto-, tieto-, laina- ja asiakaspalvelut, lkm	35 260	35 260	36 000
— Maksulliset palvelut/esitystoiminta, katsojamäärät	50 506	49 635	55 000
— Maksullinen arkistopalvelu/kuva- ja filmipalvelu	2 912	3 395	4 000
— Digitaalisesti talletettu ohjelmavirta, teratavua (RTVA)	146	203	340
— Mediakasvatusjulkaisut, lkm	-	-	10
— Mediakasvatuksen tiedotuskampanjat, lkm	-	5	10
— Käynnit mediakasvatuksen verkkosivuilla, lkm/milj.	-	1,3	1,5
— Kuvaohjelmaluetteloon ilmoitetut ohjelmat, lkm	-	15 414	21 000
— Kuvaohjelmien tarjoamisen valvontatapahtumat, lkm	-	0	500
Toiminnallinen tehokkuus			
— Kokoelma- ja arkistyö yht., euroa/elok. lkm	27,76	21,50	19,64
— Kirjasto, euroa/kirjastopalvelu	8,75	9,02	8,69
— Maksullinen palvelu: esitystoiminnan subventio	217 208	273 112	213 200
— Radio- ja tv-arkisto yht. euroa/talletettu ohjelmavirta teratavua	9 986	7 846	5 882
— Kuvaohjelmia koskevan yleisöpalautteen käsittely, euroa/palaute	-	-	45
— Kuvaohjelmien luokittelun kustannukset, euroa/ohjelma	-	-	90
— Luokittelijoiden valvonnan kustannukset, euroa/ohjelma	-	-	100
Henkisten voimavarojen hallinta			
— Henkilötyövuodet	86,5	87,5	87

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	8 736	8 465	8 125
Bruttotulot	981	854	790
Nettomenot	7 755	7 611	7 335
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 340		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 249		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan rakenteen uudistaminen	-200
Hankintatoimen menosäästön muutos	-15
Kertamenon poisto	-100
Tuottavuustoimet	-45
Virastojen yhdistämisestä aiheutuvat menot	80
Palkkausten tarkistukset	15
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-11
Yhteensä	-276

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	7 335 000
2013 talousarvio	7 611 000
2012 tilinpäätös	7 664 000

16. Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 575 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) aiemmin myönnettyjen ylimääräisten taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeiden sekä tai-

teilijaeläkkeisiin liittyvien perhe-eläkkeiden maksamiseen sekä

2) enintään 1 015 000 euroa uusiin taiteilijaeläkkeisiin sekä taiteilijaeläkkeisiin liittyviin perhe-eläkkeisiin siten, että enintään saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaavina 51 ylimääräistä taiteilijaeläkettä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuoden 2014 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2515).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aiemman arvion muutos	-942
Työeläkeindeksi (2,06 %)	375
Yhteensä	-567

2014 talousarvio	18 575 000
2013 talousarvio	19 142 000
2012 tilinpäätös	17 480 772

20. Museoviraston kulttuuri- ja nähtävyyskohteiden tilakustannukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 16 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Museoviraston käytössä olevien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kulttuuri- ja nähtävyyskohteiden tilakustannuksiin Senaatti-kiinteistöille.

Selvitysosa: Museoviraston kiinteistöt ehdotetaan siirrettäviksi vuoden 2014 alusta lukien Metsähallitukselle ja Senaatti-kiinteistöille. Museovirasto maksaa vuokraa Senaatti-kiinteistöille siirtyvistä kohteista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansallismuseon vuokra (siirto momentilta 29.80.04)	3 300
Kulttuuri- ja nähtävyyskohteiden tilakustannukset	11 400
Siirto momentilta 29.80.04	920
Siirto momentilta 29.80.75	680
Yhteensä	16 300

2014 talousarvio	16 300 000

30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 4 713 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kirjastolain (904/1998) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten kirjastojen valtionavustusten maksamiseen

2) yleisille kirjastoille tuotettujen tietokanta- ja aineistopalvelujen ostoon ja yleisten kirjastojen erityistehtävien valtionavustusten maksamiseen sekä kirjastojen sisältötuotantoon liittyvien valtionavustusten maksamiseen

3) viittomakielisen kirjaston perustamiseen ja toimintaan liittyvien valtionavustusten maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Avustukset keskus- ja maakuntakirjastoille	3 183 000
Kirjastojen sisältötuotantoon	336 000
Yleisten kirjastojen tietokanta ja -aineistopalvelujen tuottaminen ja avustukset muihin erityistehtäviin	944 000
Avustukset viittomakielisen kirjaston perustamiseen ja toimintaan	250 000
Yhteensä	4 713 000

Yleisten kirjastojen tavoitteena on tarjota väestölle yhtäläiset mahdollisuudet sivistyksen, tietojen ja taitojen ja kansalaisvalmiuksien hankkimiseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastamiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Kirjaston tehtävänä on myös tarjota mahdollisuus virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalvelujen käyttöön ja opastaa käytössä.

Valtionavustuksilla tuetaan kirjasto- ja tietopalvelujen alueellisesti tasavertaista tuottamista ja kehittämistä. Tavoitteena on turvata palveluverkon toimivuus, kirjasto- ja tietopalvelujen laatu sekä koko väestön kattava tiedon ja kulttuurin saatavuus ja saavutettavuus.

Kirjastotoimen vaikuttavuutta arvioidaan kirjastojen käytön, aineistohankintojen, henkilöstövoimavarojen ja saatavuuden indikaattoreilla.

Eräitä kirjastotoimen tunnuslukuja	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2014 arvio
Kirjahankinta, kpl/1 000 asukasta	347	309	320
Muu aineistohankinta, kpl/1 000 asukasta	65	58	60
Henkilötyövuodet, htv/1 000 asukasta	0,8	0,8	0,8
Aukiolotunnit, 1 000 tuntia	1 399	1 380	1 390
Fyysiset käynnit, kpl/asukas	9,9	9,9	10
Verkkokäynnit, kpl/asukas	10,6	10,6	10,6
Lainaukset, kpl/asukas	18,2	17,7	18
Toimintakustannukset, euroa/asukas	58	59	60

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Viittomakielisen kirjaston toimintaan liittyvien avustusten maksamiseen	100
Tasomuutos	100
Yhteensä	200

2014 talousarvio	4 713 000
2013 talousarvio	4 513 000
2012 tilinpäätös	4 613 000

31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 420 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä on teattereilla enintään 2 469 ja orkestereilla enintään 1 033.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamisesta siten, että teattereiden ja orkestereiden valtionosuusindeksin korotus jätetään tekemättä vuonna 2014, ja että vuonna 2012 voimaan tulleella lailla (1511/2011) teattereille ja orkestereille kohdistetut säästöt muutetaan vuoden 2015 jälkeen pysyviksi.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen arvonlisäveroton yksikköhinta on teattereilla 56 182 euroa ja orkestereilla 55 693 euroa henkilötyövuotta kohden.

Lakisääteisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 40 231 000 euroa momentilla 29.80.52.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertamenon poisto	-380
Yhteensä	-380

2014 talousarvio	40 420 000
2013 talousarvio	40 800 000
2012 tilinpäätös	40 445 000

32. Valtionosuudet museoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 431 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten museoiden valtionosuuksien maksamiseen.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä on enintään 1 183.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamisesta siten, että museoiden valtionosuusindeksi jätetään korottamatta vuonna 2014, ja että vuonna 2012 voimaan tulleella lailla (1511/2011) museoille kohdistetut säästöt muutetaan vuoden 2015 jälkeen pysyviksi.

Valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen arvonlisäveroton yksikköhinta on 69 616 euroa.

Lakisääteisiin valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 19 380 000 euroa momentilla 29.80.52.

2014 talousarvio	17 431 000
2013 talousarvio	17 431 000
2012 tilinpäätös	17 683 000

33. Valtionavustukset kuntien ja alueiden kulttuuritoiminnan kehittämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 106 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 44 §:n mukaisten valtionavustusten maksamiseen sekä kuntien kulttuuritoiminnan palveluiden kehittämiseksi ja palveluiden tuotantorakenteiden monipuolistamiseksi käynnistettävään kokeilutoimintaan ja sen valtakunnalliseen koordinaatioon sekä kuntien kulttuuritoiminnan tutkimus- ja selvitystoimintaan.

Selvitysosa: Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (728/1992) mukaisiin valtionosuuksiin myönnetään rahoitusta momentilta 28.90.30.

2014 talousarvio	106 000
2013 talousarvio	106 000
2012 tilinpäätös	106 000

34. Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten yleisten kirjastojen perustamishankkeiden valtionavustusten maksamiseen sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) nojalla myönnettyjen yleisten kirjastojen perustamishankkeiden valtionosuuksien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena. Määrärahasta maksetaan myös jälkirahoitteisina myönnettyjen valtionosuuksien ja -avustusten vuosieriin lain mukaan lisättävät korot.

Valtuus

Vuonna 2014 saa myöntää valtionavustusta yleisten kirjastojen perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionavustukset ovat yhteensä enintään 4 500 000 euroa. Valtionavustuksista enintään 1 000 000 euroa saa myöntää toteutusaikaisena.

Selvitysosa: Myönnettävillä valtionavustuksilla arvioidaan voitavan uusia kuusi kirjastoautoa sekä rakentaa ja peruskorjata neljä kirjastoa (yhteensä 5 545 m^2).

Myönnetyistä valtionosuuksista ja -avustuksista aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehtyjen rahoituspäätösten vuosierät	3 500	3 500	3 300	9 200	19 500
Vuosierien korko	200	300	400	700	1 600
Vuonna 2014 tehtävät rahoituspäätökset	800	300	500	2 900	4 500
Vuosierien korko	-	-	100	600	700
Yhteensä	4 500	4 100	4 300	13 400	26 300

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuosierien korko	-500
Yhteensä	-500

2014 talousarvio	4 500 000
2013 talousarvio	5 000 000
2012 tilinpäätös	5 300 000

35. Valtionavustus Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden merkkihankkeen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) nojalla Suomen itsenäisyyden 100-vuotiskirjaston rakentamiseen myönnettävän valtionavustuksen maksamiseen Helsingin kaupungille.

Valtuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö saa myöntää Suomen itsenäisyyden 100-vuotiskirjaston rakentamiseen valtionavustusta Helsingin kaupungille yhteensä enintään 30 000 000 euroa vuosina 2014—2018.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta siten, että lakiin lisättäisiin valtuutus säätää valtioneuvoston asetuksella sellaisten yleisten kirjastojen yksittäisten perustamishankkeen valtionavustuksen edellytyksistä, hakemisesta ja maksamisesta, jotka eivät sisälly perustamishankkeiden rahoitussuunnitelmaan. Valtio rahoittaa enintään 30 000 000 euroa hankkeen kustannuksista edellyttäen, että hanke toteutuu.

2014 talousarvio	1 000 000

40. Korvaus Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappioon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 252 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappioon.

Selvitysosa: Valtion ja Helsingin kaupungin kesken solmitun Suomenlinnan liikenteen hoitoa koskevan sopimuksen mukaisesti valtio ja kaupunki yhdessä vastaavat Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappiosta.

2014 talousarvio	252 000
2013 talousarvio	252 000
2012 tilinpäätös	240 000

50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 160 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten myöntämiseen:

1) kulttuuri-instituuttien tukemiseen
2) rauhantyön edistämiseen
3) Suomen Islamilainen Neuvosto (SINE) ry:n menoihin
4) eräiden kansalaisjärjestöjen toimintaan.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Lontoon instituutin tilakustannuksiin	326 000
Rauhantyön edistämiseen	560 000
Eräiden kansalaisjärjestöjen toimintaan	121 000
Suomen Islamilainen Neuvosto (SINE) ry	53 000
Ihmisoikeusliiton toiminnan tukeminen	100 000
Yhteensä	1 160 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lontoon instituutin tilakustannukset (siirto momentilta 29.80.53)	326
Siirto momentilta 29.01.21 (kertaluonteinen)	64
Tasomuutos	-7 800
Yhteensä	-7 410

2014 talousarvio	1 160 000
2013 III lisätalousarvio	2 000 000
2013 I lisätalousarvio	3 500 000
2013 talousarvio	8 570 000
2012 tilinpäätös	9 308 000

51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 246 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969, muut. 1135/2010) 3 §:n mukaisten 545 apurahavuotta vastaavien taiteilija-apurahojen sekä 3 §:n 2 momentin mukaisten erittäin ansioituneille taiteenharjoittajille myönnettävien valtion taiteilija-apurahojen maksamiseen

2) eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/1983) mukaisiin apurahoihin ja avustuksiin.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtion taiteilija-apurahat (545 kpl)	10 790 000
Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset	3 100 000
Taiteilijaprofessoriapurahat (18 kpl)	356 000
Yhteensä	14 246 000

Taiteilija-apurahan suuruus on 1 649,77 euroa/kk. Taiteilija-apurahoja tarkistetaan valtion virkamiesten palkkatarkistuksia vastaavasti Taiteen edistämiskeskuksen päätöksellä. Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahojen kokonaismäärä on 10 % edellisenä kalenterivuonna kuntien ylläpitämiin yleisiin kirjastoihin hankittuun kirjallisuuteen käytetystä rahamäärästä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	155
Yhteensä	155

2014 talousarvio	14 246 000
2013 talousarvio	14 091 000
2012 tilinpäätös	13 573 982

52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 237 069 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) taiteen ja kulttuurin edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden ja tapahtumien rahoittamiseen, taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus-, selvitys- ja tiedotustoiminnan palkkaus- ja muiden menojen maksamiseen sekä valtion laitosten kulttuuria koskeviin kokeilu- ja tutkimushankkeisiin

2) taideteosten hankkimiseen valtion ja yliopistojen kiinteistöihin sekä niiden käytössä oleviin rakennuksiin

3) vähälevikkisen laatukirjallisuuden hankkimiseen yleisiin kirjastoihin

4) Taiteen edistämiskeskuksesta annetun lain mukaisiin Taiteen edistämiskeskuksen, taideneuvoston ja taidetoimikuntien myöntämiin apurahoihin ja avustuksiin sekä enintään 960 000 euroa eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain (115/1997) mukaisiin apurahoihin

5) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen museoille sekä muuhun museo- ja kulttuuriperintöalan tukemiseen

6) enintään 4 887 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten valtionavustusten maksamiseen kirjastoille ja muuhun kirjastoalan tukemiseen, yleisten kirjastojen valtion aluehallinnolle kirjastotoimen alueelliseen ja muuhun kehittämiseen, yleisten kirjastojen kansallisiin kehittämishankkeisiin ja kansainväliseen yhteistyöhön sekä yleisten kirjastojen osaamispohjan vahvistamiseen

7) rakennusperinnön suojelusta annetun lain (498/2010) nojalla suojeltujen kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten entistämiseen ja parantamiseen sekä kulttuurihistorialli-

sesti arvokkaiden alusten entistämiseen ja korjaamiseen

8) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen teattereille ja orkestereille sekä enintään 3 858 000 euroa teatteri- ja orkesterilain (730/1992) 6 a §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen

9) EU:n kulttuuriohjelmien hankkeiden kansalliseen tukemiseen ja ohjelmien yhteyspisteiden toimintamenoihin, sekä valtionhallinnon kulttuurialan kansainvälisen yhteistyön menoihin

10) maailmanperintösopimuksen ja Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen mukaiseen suojelu-, tutkimus- ja valistustoimintaan sekä Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelua koskevan sopimuksen kansalliseen toimeenpanoon

11) enintään 37 877 000 euron valtionavustuksen maksamiseen Suomen Kansallisoopperan säätiölle ja enintään 11 391 000 euron valtionavustuksen maksamiseen Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiön käyttökustannuksiin, enintään 11 500 000 euroa Kansallisgallerian säätiölle sekä yhteensä enintään 1 160 000 euroa avustusten maksamiseen Cultura-säätiölle sekä Espoon kaupungille kirjaston erityistehtävän hoitamiseen

12) kulttuuri-instituuttien ja ystävyysseurojen tukemiseen sekä saamenkielisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan

13) tekijänoikeuslain (404/1961) 55 §:ssä säädetyn tekijänoikeusneuvoston toimintamenoihin sekä tekijänoikeusasioiden neuvottelukunnan ja tekijänoikeusselvitysten kuluihin

14) enintään 49 henkilön palkkaamiseen Taiteen edistämiskeskuksen määräaikaisiin taiteen edistämisen tehtäviin.

Kohdan 2 määräraha sekä kohdasta 4 myönnettävät apurahat budjetoidaan maksuperusteisina.

Kohdassa 14 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamisesta siten, että teattereiden ja orkestereiden sekä museoiden valtionosuusindeksin korottaminen jätetään tekemättä vuonna 2014, ja että vuonna 2012 voimaan tulleella lailla (1511/2011) teattereille ja orkestereille sekä museoille kohdistetut säästöt muutetaan vuoden 2015 jälkeen pysyviksi.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Elokuvan tuotantoon, jakeluun ja esitystekniikan kehittämiseen	22 915 000
Elokuvakulttuurin edistämiseen	2 262 000
Lasten ja nuorten elokuvakulttuurin kehittämiseen	1 354 000
Kirjallisuuden edistämiseen	2 577 000
Kuvataiteen edistämiseen	2 116 000
Näyttämötaiteen edistämiseen	3 880 000
Rakennustaiteen edistämiseen	404 000
Säveltaiteen edistämiseen	4 605 000
Muotoilun edistämiseen	875 000
Tanssitaiteen edistämiseen	1 440 000
Valokuvataiteen edistämiseen	759 000
Sirkustaiteen edistämiseen	558 000
Mediataiteen edistämiseen	209 000
Sarjakuvataiteen edistämiseen	194 000
Valtion julkisten rakennusten taidehankintoihin ja valtion taidekokoelmien hoitoon	1 044 000
Muu taiteenalojen edistäminen	2 140 000
Apurahat ja palkinnot	1 528 000
Kansallisgallerialle	11 500 000
Cultura-säätiölle ja kirjastotehtävän hoitamiseen	1 160 000
Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle	11 391 000
Suomen Kansallisoopperan Säätiölle	37 877 000
Suomen elokuvasäätiölle	2 007 000
Rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereille ja orkestereille	40 231 000
Kirjastotoimen valtionavustuksiin ja kehittämistoimiin	4 887 000
Rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin museoille	19 380 000
Museot ja kulttuuriperintö	9 086 000
Seurantalojen korjausavustuksiin ja valistustyöhön	1 789 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Alueelliseen taiteen edistämiseen	15 092 000
Taiteen edistämiskeskuksen valtion-avustuksiin ja kehittämistoimiin	7 169 000
Saamelaisen taiteen ja kulttuurin edistämiseen	369 000
Kulttuuripolitiikan kehittämiseen	5 942 000
Kulttuurivientiin ja kansainväliseen yhteistyöhön	8 127 000
Kulttuuriin digitaalisessa ympäristössä	2 030 000
Kulttuurin kansainvälisiin suur-tapahtumiin	1 000 000
Kulttuuri-instituuttien valtion-avustuksiin	4 545 000
Ystävyysseurojen valtionavustuksiin	1 934 000
Eräiden kansainvälisten sopimusten toimeenpanoon	407 000
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	2 286 000
Yhteensä	237 069 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallintorakenteen muutoksen johdosta tehty lisätuloutus	10 000
Tuloutuksen kasvu 1 %	2 248
Yhteensä	12 248

2014 talousarvio	237 069 000
2013 talousarvio	224 821 000
2012 tilinpäätös	222 397 234

53. Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 29 156 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntämiseen eräiden taide- ja kulttuurilaitosten sekä -yhteisöjen tilakustannuksiin.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksitarkistus	500
Kansallisgallerian Senaatti-kiinteistöille maksamat vuokrat	9 158
Lontoon instituutin tilakustannukset (siirto momentille 29.80.50)	-326
Yhteensä	9 332

2014 talousarvio	29 156 000
2013 talousarvio	19 824 000
2012 tilinpäätös	18 824 000

54. Valtionavustus taide- ja kulttuurilaitosten toimitilainvestointeihin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 7 210 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntämiseen Suomen Kansallisteatterin ja Svenska Teaternin peruskorjauksista aiheutuneiden lainojen lyhennyksiin ja korkojen maksuun.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansallisteatterin lainanhoitokulujen korkotason muutos	-126
Yhteensä	-126

2014 talousarvio	7 210 000
2013 talousarvio	7 336 000
2012 tilinpäätös	7 401 941

55. Kulttuuriperinnön digitoinnin tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansallinen digitaalinen kirjasto -ohjelman ja toimintasuunnitelman toimeenpanosta aiheutuviin kustannuksiin

2) keskeisten, priorisoitujen museo- ja kulttuuriperintöaineistojen suunnitelmallisesta digitoinnista aiheutuviin kustannuksiin

3) museoiden sisältötuotannon tukemiseen

4) digitaalisessa muodossa olevien kulttuuriperintöaineistojen saatavuutta, käyttöä ja säilyttämistä parantavien järjestelmien ja palveluiden kehittämiseen sekä kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteisen hakupalvelun kehittämiseen ja liittämiseen osaksi Euroopan digitaalista kirjastoa

5) kulttuuri- ja kulttuuriperintöaineistojen digitointia, digitaalista saatavuutta ja pitkäaikaissäilytystä koskevan osaamisen kehittämisestä ja jakamisesta aiheutuviin kustannuksiin

6) valtion virastoille ja laitoksille kulttuuriperintöaineistojen digitoinnista ja digitaalisten kulttuuriperintöaineistojen säilyttämisestä aiheutuviin kustannuksiin

7) enintään kymmentä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	100
Yhteensä	100

2014 talousarvio	2 200 000
2013 III lisätalousarvio	1 000 000
2013 talousarvio	2 100 000
2012 tilinpäätös	2 500 000

59. Eräät avustukset Kansallisgallerialle (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 670 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Kansallisgallerian maksuvalmiuden turvaamiseen

2) hallinnollisesta uudistuksesta aiheutuviin lisäeläke- ja muihin kuluihin

3) enintään 10 000 000 euroa Kansallisgallerian säätiön pääoman maksamiseen

4) enintään 1 500 000 euroa määräaikaisiin toimitilamuutoksista aiheutuviin kustannuksiin.

2014 talousarvio	14 670 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) toiminta- ja näyttelyvarustuksen sekä niiden suunnittelumenojen maksamiseen

2) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Käyttösuunnitelmassa mainitut virastot voivat käyttää myös toimintamenomäärärahoja kalusto- ja laitehankintoihin.

Käyttösuunnitelma (euroa)

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti	250 000
Museovirasto	200 000
Näkövammaisten kirjasto	50 000
Yhteensä	500 000

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-1 750
Yhteensä	-1 750

2014 talousarvio	500 000
2013 talousarvio	2 250 000
2012 tilinpäätös	2 825 000

72. Kansallisgallerian kokoelman kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 739 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kansallisgallerian taidehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	739 000
2013 talousarvio	739 000
2012 tilinpäätös	739 000

75. Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kiinteistövarallisuuden perusparannuksista ja kunnossapidosta sekä pienehköistä uudisrakennushankkeista aiheutuvien investointimenojen maksamiseen ja museolaivojen korjaustöistä aiheutuviin kustannuksiin.

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Museovirasto	1 000 000
2.	Suomenlinnan hoitokunta	2 800 000
Yhteensä		3 800 000

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelman kohdan 2. osalta enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Valtuus

1) Käyttösuunnitelman kohdan 1. hankkeita koskevia sitoumuksia saa tehdä siten, että niistä vuoden 2014 jälkeen aiheutuvat menot ovat yhteensä enintään 300 000 euroa.

2) Käyttösuunnitelman kohdan 2. hankkeita koskevia sitoumuksia saa tehdä siten, että niistä vuoden 2014 jälkeen aiheutuvat menot ovat yhteensä enintään 1 000 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

-7 htv ja määräaikaisen työvoiman kustannukset (siirto momentille 29.80.04)	-420
Siirto momentille 29.80.20	-680
Suomenlinnan kaukolämpötunneli	900
Yhteensä	-200

2014 talousarvio	3 800 000
2013 talousarvio	4 000 000
2012 tilinpäätös	5 040 000

95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 150 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää muinaismuistolain (295/1963) toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja lain nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

2014 talousarvio	150 000
2013 talousarvio	150 000
2012 tilinpäätös	17 000

90. Liikuntatoimi

Selvitysosa: Liikuntatoimen tehtävänä on liikunnan edistäminen. Valtio ja kunnat luovat edellytyksiä liikunnalle. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa liikuntatoimen yleisestä johdosta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta valtionhallinnossa.

Toimialaa ohjaavat liikuntalaki ja -asetus, hallitusohjelma, valtion talousarvio, opetus- ja kulttuuriministeriön strategiat ja linjaukset sekä toimialan kansainväliset yleissopimukset. EU:n lii-

kuntapolitiikan vaikutus kansalliseen liikuntatoimeen on lisääntymässä. Liikunnan toimialan strateginen johtaminen ja ohjausjärjestelmät perustuvat tiedolla johtamisen periaatteelle sekä liikuntapoliittisten toimenpiteiden vaikutusten jatkuvalle arvioinnille.

Liikunnan edistämiseksi ja liikunnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden saavuttamiseksi liikuntapolitiikan eri tavoitealueilla toteutetaan toimenpiteitä, joille on yhteistä alan tietoperustan vahvistaminen ja osaamisen kehittäminen sekä yhdenvertaisuuden, eettisyyden ja rehellisyyden toteutuminen.

Liikuntatoimen toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet ovat:

Toiminnalliset tavoitteet	**Keskeisimmät toimenpiteet**
Liikunta ja urheilu lisäävät osallistumista	— Tuetaan liikunnan kansalaisjärjestötoimintaa — Tuetaan paikallista seuratoimintaa ja matalan kynnyksen liikuntatoimintaa — Tuetaan eettistä ja yhteiskuntavastuullista huippu-urheilutoimintaa ja urheilijoiden valmentautumismahdollisuuksia — Vahvistetaan urheilu-uran ja opiskelun tai koulunkäynnin yhdistämisen toimenpiteitä — Myönnetään tunnustuspalkintoja suomalaisille olympiavoittajille — Vahvistetaan järjestöjen edellytyksiä hakea ja järjestää kansainvälisiä urheilun suurtapahtumia — Vahvistetaan urheilun eettisyyttä ja rehellisyyttä tukemalla Antidopingtoimikuntaa sekä urheilu-oikeuden professuuria — Tuetaan liikuntajärjestöjen kansainvälisiä yhteistyö- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kansainvälisen naisliikuntaverkoston puheenjohtajuutta
Liikunnallinen elämäntapa yleistyy	— Vahvistetaan paikallisen liikuntatoimen edellytyksiä osoittamalla liikuntatoiminnan valtionosuutta kunnille — Liikuntapaikkarakentamisen avustamisessa painotetaan ensisijaisesti laadukkaiden ja laajoille käyttäjäryhmille suunnattujen liikuntapaikkojen rakentamista ja peruskorjaamista — Lisätään Liikkuva koulu -ohjelman kattavuutta — Tuetaan liikunnallisen elämäntavan edistämiseen tähtääviä toimenpiteitä — Avustetaan liikunnan yhdenvertaisuutta lisääviä hankkeita

Toiminnalliset tavoitteet	Keskeisimmät toimenpiteet
Liikunta-alan tietopohja ja osaaminen vahvistuu	— Tuetaan liikunnan koulutuskeskusten osaamisen ja laadun kehittämistä — Parannetaan eri väestöryhmien osallistumismahdollisuuksia liikunta-alan vapaatavoitteiseen koulutukseen — Tuetaan liikunta-alan tutkimus- ja tiedonvälitystoimintaa liikuntapoliittisen päätöksenteon tarpeiden näkökulmasta — Lisätään liikuntatieteellisen tutkimuksen laatua tekemällä yhteistyötä Suomen Akatemian kanssa — Lisätään tiedon saavutettavuutta sekä kehitetään valtion liikuntaneuvoston liikuntapolitiikan vaikutusten arviointijärjestelmää — Tuetaan tiedon tuotantoa liikuntapaikkarakentamisen ja liikuntaa suosivan yhdyskuntasuunnittelun kehittämiseksi — Tuetaan Suomessa järjestettäviä tieteellisiä kansainvälisiä kongresseja

Eräitä liikuntatoimen tunnuslukuja

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2014 arvio
Lasten liikunnan seuratoiminnan paikallistukihankkeet/ Seuratukihankkeet (2013 lukien)			
Myönnetyt	355	380	490
Hakemukset	853	1 093	1 300
Lapsia ja nuoria	80 000	80 000	100 000
— tytöt (%)	45	45	45
— pojat (%)	55	55	55
Urheiluakatemioiden avustaminen			
Avustetut urheiluakatemiat, kpl	10	10	20
Akatemioihin kiinnittyneiden urheilijoiden määrä, I ja II -taso	n. 1 000	n. 1 100	2 000
Dopingtestit (ADT ry)			
Kansallisen testausohjelman testit, yht	3 126	3 006	3 000
— kilpailun ulkopuoliset	1 722	1 570	1 500
— kilpailutestit	1 404	1 436	1 500
— joista veritestejä	123	122	100
Urheilijaprofiilit, verinäytteet		104	250
Laajoja väestöryhmiä palvelevien liikuntapaikkojen avustaminen (OKM)			
Valtionavustuksilla tuetut liikuntatilat (peruskorjaus- ja uudisrakentamishankkeet)			
— uimahallit (m^2)	23 268	24 243	24 000
— liikuntahallit (m^2)	38 131	19 025	23 000
— jäähallit (m^2)	13 016	21 579	20 000
Yhteensä	74 415	64 847	67 000
— lähiliikuntapaikat (kpl)	62	67	60

Eräitä liikuntatoimen tunnuslukuja

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2014 arvio
Kunnossa Kaiken Ikää -ohjelma			
Hankkeet	196	211	190
Kunnat	95	103	100
Liikkujat			
— naiset (%)	66	65	64
— miehet (%)	34	35	36
KKI-toimintaan osallistuneet 35—74 v.	120 000	120 000	140 000
Liikkuva koulu -ohjelma			
Koulut	45	111	230
Oppilaat	10 000	30 000	60 000
Vapaan sivistystyön toteutuneet suoritteet liikunnan koulutuskeskuksissa			
Valtakunnalliset	396 602	408 613	375 000
Muutos ed. vuoteen, opiskelijavrk.	27 796	12 011	-33 613
Muutos ed. vuoteen, %	7,5	3,0	-8,2
Valtionosuudella rahoitetut vuorokaudet/%	279 900/70,6	279 900/68,5	279 900/74,6
Alueelliset	85 381	85 517	80 000
Muutos ed. vuoteen, opiskelijapv	85 381	136	-5 517
Muutos ed. vuoteen, %	15,0	0,2	-6,5
Valtionosuudella rahoitetut päivät/%	52 000/60,9	53 000/62,0	53 000/66,3

50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 147 448 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) liikuntalakiin (1054/1998), opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (1705/2009) ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998) perustuvien valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen sekä muiden urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen tarkoitettujen avustusten maksamiseen valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti

2) kokeilu-, kehittämis-, selvitys- ja ohjelmatoiminnan menoihin

3) enintään 1 700 000 euroa urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapurahojen maksamiseen

4) yhteisöjen ja valtionhallinnon kansainvälisen liikunta-alan yhteistyön, liikuntatieteellisen toiminnan, dopinginvastaisen toiminnan, testaustoiminnan ja dopingin vastaisen kasvatuksen tehostamisen menoihin, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja tutkijoiden liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden sekä näiden kanssa yhteistyössä toteutettavien tietojärjestelmä- ja muiden hankkeiden rahoittamiseen

5) enintään 310 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen avustuksen maksamiseen Suomen Urheilumuseosäätiölle

6) valtion liikuntaneuvoston ja sen jaostojen menoihin

7) suomalaisten olympiavoittajien tunnustuspalkintoihin sekä Pro Urheilu -tunnustusten maksamiseen

8) liikunnan aluehallinnon toiminnan menoihin

9) enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Kunnan liikuntatoimen valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 12,00 euroa asukasta kohden.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien enimmäismäärä on 279 900 ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten

opiskelijapäivien enimmäismäärä on 53 000. Mainittujen määrien estämättä määrärahaa saa käyttää valtionosuuksien oikaisupäätöksistä aiheutuviin menoihin.

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yksikköhinta on 16,60 euroa opiskelijapäivää kohden.

Kohdassa 3 tarkoitetut apurahat budjetoidaan maksuperusteisina.

Kohdassa 9 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) muuttamisesta siten, että valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksien indeksikorotus jätetään tekemättä vuonna 2014.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Liikuntaan ja urheiluun osallistuminen	60 060 000
Liikunnan kansalaistoimintaan	41 710 000
Huippu-urheiluun	12 830 000
Urheilun arvokisoihin	1 700 000
Antidopingtoimikunnalle	3 000 000
Kansainvälisyyteen	820 000
Koko väestön liikunnan edistäminen	56 700 000
Valtionosuudet kuntien liikuntatoimintaan	19 200 000
Liikuntapaikkarakentamisen avustamiseen	26 400 000
Liikunnallisen elämäntavan edistämiseen	11 100 000
Liikunnan osaaminen ja tietopohja	30 688 000
Liikunnan koulutuskeskuksille	19 680 000
Liikuntatieteeseen ja tutkimuksiin	4 040 000
Tutkimus- ja kehitysyhteisöille sekä koulutustoimintaan	3 890 000
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	350 000
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	2 248 000
Yhteensä	147 448 000

Määrärahan mitoituksessa käytetty valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten arvonlisäveroton keskimääräinen yksikköhinta on 87,88 euroa opiskelijavuorokautta kohden. Liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 30 000 euroa momentilta 29.90.52.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuloutuksen kasvu 1 %	1 460
Yhteensä	1 460

2014 talousarvio	147 448 000
2013 talousarvio	145 988 000
2012 tilinpäätös	144 959 979

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 110 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille sekä enintään 80 000 euroa Suomen Akatemialle liikuntatieteellisten tutkimusten arvioinnin hallintokustannuksiin ja enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) muuttamisesta siten, että valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksien indeksikorotus jätetään tekemättä vuonna 2014.

Momentin 29.90.50 määrärahasta osoitetaan valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksiin enintään yhteensä 18 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	1
Yhteensä	1

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	110 000
2013 talousarvio	109 000
2012 tilinpäätös	2 752 000

(53.) Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Valtio on osoittanut määrärahan perusparannushankkeen suunnittelukustannuksiin. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannan mukaisesti hankkeelle myönnetään rahoitusta valtion talousarviossa kokonaiskustannusten täsmennyttyä. Perusparannushankkeen kokonaiskustannukset täsmentyvät luonnos 2 -tasoisen hankesuunnitelman valmistuttua.

2013 talousarvio	6 300 000
2012 tilinpäätös	5 900 000

91. Nuorisotyö

Selvitysosa: Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on vastuu nuorisotyön ja -politiikan yleisestä kehittämisestä. Tavoitteena on edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Yleisen kehittämisen välineenä toimii valtakunnallisen nuorisotyön palvelu- ja kehittämiskeskusrakenne. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2012—2015 toimeenpanosta nuorisotyön alueella sekä ohjelman koordinaatiosta yhteistyössä sen toimeenpanoon osallistuvien ministeriöiden kanssa. Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta arvioi ohjelman toimeenpanoa vuosittain. Lapsi- ja nuorisopolitiikan vaikuttavuutta seurataan lasten ja nuorten elinoloja kuvaavilla indikaattoreilla. Kehittämisohjelmassa lapsi- ja nuorisopolitiikkaa lähestytään osallisuuden, arjen hallinnan ja yhdenvertaisuuden näkökulmista.

Nuorisolaki velvoittaa kuntia huolehtimaan nuorten osallistumismahdollisuuksista. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee kansalaisjärjestöjä sekä erilaisia osallistumis- ja kuulemisjärjestelmiä, joissa nuoret toimivat aktiivisesti.

Nuorisotyöttömyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen torjumiseksi toteutetaan nuorten yhteiskuntatakuu. Etsivän nuorisotyön kautta tavoitetaan yhteiskunnan palvelujärjestelmien ulkopuolella olevat nuoret ja heistä suurin osa ohjataan jatkotoimenpiteisiin. Tavoitteena on laajentaa etsivä nuorisotyö koko maata kattavaksi. Nuorten työpajatoimintaa kehitetään etsivän nuorisotyön jatkeeksi, tavoitteena parantaa nuorten elämäntaitoja ja vähentää nuorisotyöttömyyttä.

Otetaan huomioon sukupuolten tasa-arvonäkökulma sekä kansalliset vähemmistöt ja maahanmuuttajataustaiset nuoret ensisijaisesti integroidusti nuorisotyön tukijärjestelmissä.

Toimialan yleistä kehittämistä suuntaavat myös nuorisoalan eurooppalaisen yhteistyön uudistetut puitteet (2010—2018) sekä Euroopan neuvoston suositukset.

Nuorisotyön tavoitteet ja keskeisimmät toimenpiteet ovat:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	Keskeisimmät toimenpiteet
Toimialan yleinen kehittäminen	Uudistetaan nuorisolakia toimialan ohjauksen tehostamiseksi ja toimintaympäristön muutokset huomioiden. Huolehditaan hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimeenpanosta ja arvioinnista. Kehitetään nuorisotyön valtakunnallisen palvelu- ja kehittämiskeskusrakennetta ja sen ohjausta. Hyödynnetään nuorten hyvinvointia koskevia indikaattoreita. Kehitetään tiedonkeruuta mm. valtionavustusten vaikuttavuudesta korostaen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökohtia.
Edistetään osallisuutta ja yhdenvertaisuutta	Kehitetään lasten ja nuorten kuulemista sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Edistetään kaikkien nuorten yhdenvertaisia harrastusmahdollisuuksia. Avustetaan nuorisotyön ja -toiminnan kehittämishankkeita. Tuetaan valtakunnallisia nuorisojärjestöjä ja nuorisotyötä tekeviä järjestöjä. Toimeenpannaan nuorten yhteiskuntatakuu nuorisotoimen osalta. Huolehditaan Euroopan neuvoston vihapuheen vastaisen nuorisokampanjan kansallisesta toteutuksesta. Jatketaan valtakunnallisten nuorisokeskusten yhteistä strategia- ja kehittämistyötä.
Seurataan ja tuetaan arjen rakentumista	Seurataan lakisääteisten monialaisten yhteistyöverkostojen toimintaa ja luodaan edellytyksiä verkostojen väliselle yhteistyölle. Jatketaan 2013 käynnistynyttä nuorten sosiaalisen vahvistamisen valtakunnallista kehittämistä.

Eräitä nuorisotoimen tehokkuutta kuvaavia tunnuslukuja

Toiminnot	2011	2012	2014
Kuntien nuorisotyö			
— nuorisotilat, lkm	1 100	1 100	1 100
— nuorisotyöntekijät, lkm	3 000	3 000	3 000
Valtakunnalliset nuorisokeskukset (10 kpl)			
— nuorisokurssipäivät	204 487	204 263	204 000
Nuorten harrastaminen			
—ELYjen kautta tuetut paikalliset harrastustoimintaryhmät,lkm	1 650	1 650	1 650
— nuoret (15—29 v.) joilla vähintään yksi harrastus, osuus ikäryhmästä		83 %	
— nuoret (15—29 v.) jotka kuuluvat vähintään yhteen järjestöön, osuus ikäryhmästä		50 %	
Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimeenpano			
— tuetut hankkeet	48	80	65
Nuorisotutkimus			
— tutkijat, OKM:n nuorisoyksikön rahoittamat (htv)	8	5,5	6
— painetut kirjat ja verkkojulkaisut	18	18	18

50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 53 081 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) ja nuorisolain (72/2006) perusteella kuntien nuorisotoimen valtionosuuksiin

2) nuorisolakiin (72/2006) perustuviin valtionavustuksiin valtakunnallisille nuorisojärjestöille, nuorisotyön valtakunnallisille palvelujärjestöille ja nuorisotyötä tekeville järjestöille

3) nuorisolakiin (72/2006) perustuviin avustuksiin valtakunnallisten nuorisokeskusten toimintaan ja rakentamiseen sekä nuorisotilojen rakentamis-, peruskorjaus- ja varustamisavustuksiin

4) nuorisotutkimuksen avustamiseen ja apurahojen maksamiseen, nuorisotyöhön ja -politiikkaan liittyvien selvitysten laatimiseen ja nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen, nuorten kuulemis- ja osallistumisjärjestelmien sekä nuorten verkkomedioiden ja niiden kehittämistoiminnan menoihin

5) yhteisöjen ja valtionhallinnon kansainvälisen nuorisoalan yhteistyön ja nuorison kansainvälisten toimintaohjelmien tukemiseen

6) lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan, liikunnallisen, kulttuurisen ja monikulttuurisen nuorisotyön ja -toiminnan sekä nuorten ympäristökasvatuksen tukemiseen

7) nuorten työpajatoiminnan valtakunnalliseen tukeen, etsivään nuorisotyöhön, ehkäisevään päihde- ja huumetyöhön, sosiaaliseen nuorisotyöhön sekä muuhun nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen

8) valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan ja sen jaostojen, valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen arviointi- ja avustustoimikunnan, saamelaisten nuorisoneuvoston ja saamenkielisen nuorisokulttuurin vahvistamiseen

9) nuorisotyön valtakunnallisten palvelu- ja kehittämiskeskusten tukemiseen

10) lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimeenpanoon, arviointiin ja kehittämiseen sekä alueellisen nuorisotoimen menoihin ja nuorisotyön alueelliseen kehittämiseen

11) toimialan aluehallinnon ja valtion virastojen määräaikaisten nuorisotoimialan hankkeiden toteuttamiseen

12) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta aluehallinnon nuorisotoimet voivat käyttää enintään kolme henkilötyövuotta henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin nuorten yhteiskuntatakuun tavoitteiden toteuttamiseksi.

Kuntien nuorisotoimen valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on 15,00 euroa alle 29-vuotiasta asukasta kohden.

Kohdassa 12 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Nuorten aktiivinen kansalaisuus	
Valtakunnalliset nuorisoalan järjestöt	14 500 000
Lakisääteiset kansalliset toimikunnat	840 000
Nuorten sosiaalinen vahvistaminen	
Etsivä nuorisotyö ja muu nuorten sosiaalinen vahvistaminen	7 000 000
Nuorten kasvu- ja elinolot, paikallinen ja alueellinen nuorisotyö	
Valtionosuus kuntien nuorisotoimeen	8 321 000
Kasvu- ja elinolot paikallisesti ja alueellisesti	4 450 000
Nuorisotyön ja -politiikan kehittäminen	
Nuorisotyön palvelu- ja kehittämiskeskukset	5 770 000
Lasten ja nuorten kehittämisohjelman toimeenpano, kokeilu, kehittäminen, tutkimus	5 600 000
Kansainvälinen yhteistyö	1 000 000
Valtakunnalliset nuorisokeskukset	5 600 000
Yhteensä	53 081 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallitusohjelman mukainen tuloutuksen kasvu 1 %	525
Yhteensä	525

2014 talousarvio	53 081 000
2013 talousarvio	52 556 000
2012 tilinpäätös	51 904 012

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 21 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) nuorten työpajatoiminnan tukemiseen

2) etsivän nuorisotyön tukemiseen.

Selvitysosa: Nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tukeminen, laajentaminen ja laadun kehittäminen sisältävät nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanoa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Työpajatoiminnan tukemiseen	13 000 000
Etsivän nuorisotyön tukemiseen	8 000 000
Yhteensä	21 000 000

Momentin 29.91.50 määrärahasta osoitetaan samaan tarkoitukseen yhteensä 6 000 000 euroa hallitusohjelman mukaisena tältä momentilta tehtynä veikkausvoittovaroista rahoitettavana menosäästönä.

2014 talousarvio	21 000 000
2013 talousarvio	21 000 000
2012 tilinpäätös	19 523 000

52. Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää inarinsaamen, koltansaamen ja pohjoissaamen kulttuuri- ja kielipesätoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman mukaisesti saamen kielten kielipesien rahoitus vakiinnutetaan, mikä huomioidaan momentilla 29.91.50.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-100
Yhteensä	-100

2014 talousarvio	400 000
2013 talousarvio	500 000
2012 tilinpäätös	350 000

Pääluokka 30
MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toimialan toimintaympäristö

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan toiminnalla turvataan kotimaisen ruuan tuotanto ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö sekä luodaan edellytyksiä niihin perustuville elinkeinoille ja hyvinvoinnille. Maa- ja metsätalousministeriön toimialan elinkeinot ja hallinnonalan tehtävät ovat suurten globaalien muutosten ja haasteiden edessä. Ruokaturvan ja elintarviketurvallisuuden, makean veden saatavuuden sekä ympäristö- ja vastuullisuuskysymysten merkitys korostuu. Ilmastonmuutos, puhtaan veden riittävyys, vesistöjen rehevöityminen sekä luonnon monimuotoisuuden vähentyminen ovat esimerkkejä maailmanlaajuisista ympäristökysymyksistä. Toimialan menestyminen perustuu korkeatasoiseen ja laaja-alaiseen osaamiseen sekä innovaatioiden nopeaan hyödyntämiseen luonnonvarojen (mukaan lukien biotalous ja vesivarat) kestävässä käytössä, uusiutuvan energian tarjoamissa mahdollisuuksissa sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Ruuan hinnan nousu ja globaali ruuan kysynnän kasvu lisäävät mahdollisuutta päätyä uuteen ruokakriisiin. Ruokaketjun pidentyminen lisää mm. turvallisuusriskejä. Kuluttajat haluavat enemmän ja varmistettua tietoa ruuan alkuperästä ja tuotantotapojen vastuullisuudesta. Suurpedot ja vaelluskalat kiinnostavat kansalaisia aiempaa enemmän. Tietovarantojen ja niitä hyödyntävien tietojärjestelmien merkitys toimialalla vahvistuu. Muutokset vaikuttavat tavoitteisiin ja valintoihin maa-, metsä-, kala- ja vesitaloudessa.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan vaikuttaminen tapahtuu pitkälti EU-politiikkojen, säädösvalmistelun sekä tulosohjauksen ja kehittämistoimenpiteiden kautta. Kaikki merkittävät maatalouden ja kalatalouden EU:n ja kansalliset tukijärjestelmät uudistuvat vuonna 2014 alkavan EU:n uuden rahoituskauden alkuvuosina. Yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen mukaisten tukijärjestelmien toimeenpano alkaa pääosin vasta vuonna 2015. Vuonna 2014 jatketaan vuonna 2013 käytössä olevien järjestelmien soveltamista. Vuoden 2013 aikana valmistellaan ja lähetetään Euroopan komissiolle hyväksyttäväksi Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma vuosille 2014—2020, jonka eräiden toimenpiteiden rahoitus voidaan käynnistää omalla riskillä vuoden 2014 aikana sitä koskevien edellytysten täyttyessä. Vuoden 2013 aikana käydään neuvottelut komission kanssa Etelä-Suomen kansallisen tuen ja luonnonhaittakorvauksen kansallisen lisäosan jatkosta. Tavoitteena on käynnistää vuonna 2014 Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) ohjelmakausi 2014—2020. Määrärahoja ei ole tässä vaiheessa voitu sisällyttää talousarvioesitykseen.

Toimialan ympäristövaikutukset

Euroopan unioni on sitoutunut yksipuolisesti vähentämään 20 prosentilla kasvihuonekaasupäästöjä vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Suomen maataloussektorille asetetun ta-

voitteen mukaan kasvihuonepäästöjen tulee olla 13 % alhaisemmat vuonna 2020 kuin vuonna 2005. Metsien ja maankäytön merkitys ilmaston muutoksen hillinnässä on korostunut edelleen. Myös energian riittävyyden varmistaminen on haaste ja siihen liittyen energiatehokkuuden lisääminen ja energiasäästötoimet sekä uusiutuvan energian lisääminen. Euroopan unioni on sitoutunut kasvattamaan uusiutuvan energian osuutta 20 prosenttiin koko unionin alueella vuoteen 2020 mennessä. Suomen vastuulla on lisätä uusiutuvan energian käyttöä nykyisestä 28,5 prosentista 38 prosenttiin. Uusiutuvan energian velvoitepaketin (2010) mukaan metsähakkeen energiakäyttötavoite on 13,5 milj. kuutiometriä vuonna 2020. Vuonna 2012 metsähaketta käytettiin energiaksi 8,2 milj. kuutiometriä. Vuonna 2006 annetussa valtioneuvoston periaatepäätöksessä vesiensuojelun suuntaviivoista asetettiin tavoitteeksi maatalouden ravinnekuormituksen vähentäminen vuoteen 2015 mennessä vähintään kolmanneksella vuosien 2001—2005 keskimääräisestä tasosta (fosforin osalta noin 3 000 t/vuosi sekä typpikuormituksen osalta noin 30 000 t/vuosi).

Ilmaston muutosta hillitään
— kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään
— bioenergian käyttöä lisätään
— metsien hiilinielut turvataan
— energiatehokkuutta lisätään.

Ilmastomuutokseen sopeudutaan
— toimialan sopeutusvalmiuksia lisätään.

Ympäristökuormitusta vähennetään
— alkutuotannon ravinnekuormitusta vähennetään
— materiaalitehokkuutta lisätään.

Luonnon monimuotoisuutta turvataan
— metsien monimuotoisuutta vahvistetaan
— kala- ja riistakannat säilyvät elinvoimaisina
— vieraslajeja torjutaan.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet politiikkasektoreittain

Lukuperusteluissa on kuvattu toimenpiteitä, joita toteutetaan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumiseksi.

Maaseudun kehittäminen

— Maaseutu kehittyy kilpailukykyisenä asuinympäristönä ja yritysten sijoituspaikkana
— harvaan asutun ja ydinmaaseudun väestökehitys tasapainottuu, työllisyys paranee ja elinkeinotoiminta monipuolistuu.

Tunnusluvut

	2007	2008	2009	2010	2011	2012—2014 tavoite
Väkiluvun muutos (%)						
Harvaan asuttu maaseutu	-1,28	-1,34	-1,05	-1,10	-1,17	Väheneminen hidastuu
Ydinmaaseutu	-0,09	-0,19	-0,15	-0,16	-0,24	Väheneminen hidastuu
Työpaikat (%)[1)]						
— Harvaan asuttu maaseutu						
Alkutuotanto	16,3	15,9	15,6	15,6	15,6	Säilyy ennallaan
Jalostus	23,4	22,4	21,2	21,2	21,2	Säilyy ennallaan
Palvelut	58,6	60,1	61,3	>61,3	>61,3	Kasvaa

Tunnusluvut

	2007	2008	2009	2010	2011	2012—2014 tavoite
— Ydinmaaseutu						
Alkutuotanto	12,9	12,4	12,5	12,5	12,5	Säilyy ennallaan
Jalostus	30,7	29,8	28,0	28,0	28,0	Säilyy ennallaan
Palvelut	55,2	56,5	58,1	>58,1	>58,1	Kasvaa

[1)] Luvut vuodesta 2010 alkaen ovat arvioita. Lähde: Tilastokeskus, maaseutuindikaattoripalvelu.

Maatalous

— Maatalouden kannattavuuden turvaaminen ja elintarvikeketjun kilpailukyvyn edistäminen sekä tuotannon jatkuminen koko Suomessa

— kotimaisen elintarvikeketjun tarvitsemien laadukkaiden raaka-aineiden ja kuluttajien odotuksia vastaavien tuotteiden tuottaminen

— luomu- ja lähiruuan tuotannon, jalostuksen ja kulutuksen kasvattaminen

— maataloustuotannon ravinnekuormituksen ja maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen.

Tunnusluvut

	2009	2010	2011	2012 arvio	2013—2014 tavoite
1. Maatalouden kannattavuuden turvaaminen					
— Maatalouden yrittäjätulo (kokonaistasolla), milj. euroa[1)]	488	811	736	917	nousee
— Kirjanpitotilojen yrittäjätulo euroa/tila[1)]	14 200	22 000	20 700	26 000	nousee
— Kannattavuuskerroin[2)]					
— hyvät tilat[3)]	0,71	0,82	0,84	0,94	nousee
— keskiarvo tilat	0,33	0,46	0,47	0,58	nousee
— heikot tilat[3)]	-0,24	-0,01	-0,06	-0,04	nousee
2. Raaka-aineiden tuottaminen					
— Omavaraisuus-%					
— maito, neste	101	99	96	93	kysyntää vastaavasti
— naudanliha	86	83	83	79	ennallaan
— sianliha	112	109	103	99	kysyntää vastaavasti
— siipikarjanliha	102	99	103	105	kysyntää vastaavasti
— kananmunat	106	117	116	111	kysyntää vastaavasti
— Rukiin viljelyala, ha	16 400	25 200	27 100	21 400	kasvaa
— Rehuviljan (rehuohra/kaura/sekavilja) viljelyala, ha	814 600	691 500	728 000	781 000	ennallaan
— Valkuaiskasvien viljelyala, ha	9 300	19 600	23 600	19 600	kasvaa

Tunnusluvut

	2009	2010	2011	2012 arvio	2013—2014 tavoite
3. Luomu- ja lähiruoka					
— Luomuviljelty peltoala, %	7,2	7,5	8,1	9,0	kasvaa
— Luomukotieläintilojen lukumäärä (kpl)	548	574	643	760	nousee
—Luomuelintarvikevalmistajien lukumäärä (kpl)	418	437	487	590	nousee
— Elintarvikealan mikro- ja pienyritysten					
— lukumäärä (kpl)	2 796	2 756	2 764	2 722	nousee
— tuotannon jalostusarvo (milj. euroa)[4)]		610,9	610,9	610,9	kasvaa
4. Ympäristökuormituksen vähentäminen					
— Valtakunnallinen typpitase, kg N/ha[5)]	38,1	55,8	48,7	46,3	laskee
— Valtakunnallinen fosforitase, kg P/ha[5)]	2,4	4,9	3,7	3,8	laskee
— Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöt, milj. tonnia CO2/ekv[6)]	5,7	5,9	5,8	5,8	alenee
— Maatalouden maankäyttösektorin kasvihuonepäästöt, milj. tonnia CO2/ekv[7)]	6,6	6,5	6,5	6,5	alenee

[1)] Maatalouden yrittäjätulo kokonaistasolla kuvaa kaikkien tilojen (vuonna 2012 vajaan 60 000 tilan) taloudellista asemaa ja muut kohdan 1 tunnusluvut kirjanpitotilojen (n. 40 000 suurimman tilan) taloudellista asemaa.

[2)] Kannattavuuskerroin osoittaa, kuinka suuri osa oman työn palkkavaatimuksesta ja oman pääoman korkovaatimuksesta yrittäjätulo kattaa. Esim. MTT:n kannattavuustietojen perusteella tavoitteeksi asetettu oman työn palkkavaatimus oli 13,5 euroa vuonna 2009, 14,0 euroa vuonna 2010 ja 14,1 euroa vuonna 2011 ja 14,5 euroa vuoden 2012 ennusteessa. Oman pääoman korkovaatimus oli 5 % vuonna 2009 ja keskimäärin 6,2 % vuosina 2010—2012.

[3)] Kannattavuuskertoimen hyvät-ryhmä on muodostettu vuosittain kannattavuudeltaan parhaimmista tiloista siten, että paras 10 prosenttia painotetusta tila-aineistosta on jätetty pois ja seuraavaksi parhailta 20 prosentilta tiloista on laskettu keskimääräinen kannattavuuskerroin. Heikot-ryhmä on muodostettu samalla periaatteella heikoimmin kannattavista tiloista.

[4)] Tiedot Tilastokeskuksen toimipaikkatilastoista. Vuosien 2011 ja 2012 luvut ovat arvioita.

[5)] Typpi- ja fosforitase kuvaavat peltohehtaarille käytetyistä panoksista tulevien ja lopputuotteisiin sitoutuneiden ravinnemäärien erotusta (lukutiedot MTT).

[6)] Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöiksi luetaan metaanipäästöt kotieläinten ruuansulatuksesta ja lannankäsittelystä sekä dityppioksidipäästöt lannankäsittelystä ja viljelymaasta, lukutiedot MTT. Vuosien 2011 ja 2012 luvut ovat arvioita.

[7)] Maatalouden maankäyttösektorin (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätaloussektori) kasvihuonepäästöjä ovat maatalousmaasta, viljelemättömästä maatalousmaasta ja kalkituksesta syntyvät hiilidioksidipäästöt, lukutiedot MTT. Vuosien 2011 ja 2012 luvut ovat arvioita.

Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu

— Eläinten ja kasvien terveys sekä maatalouden tuotantopanosten turvallisuus ja laatu säilyy edelleen hyvänä

— eläinten hyvinvoinnin korkeata tasoa ylläpidetään ja parannetaan

— elintarvikevälitteiset ja eläinten ja ihmisten välillä leviävät tautitapaukset vähenevät ja vieraiden aineiden esiintyminen elintarvikkeissa pysyy nykyisellä hyvällä tasolla

— alkuperä- ja tuotantotapamerkinnät ovat luotettavia ja kuluttajien tiedonsaanti elintarvikkeista ja niiden ominaisuuksista paranee.

Kala-, riista- ja porotalous

Kalatalous
— Elinkeinokalatalous on kilpailukykyistä
— kalavarojen käyttö pysyy kiintiöiden rajoissa.

Luonnon virkistyskäyttö
— Kala- ja riistakantoja hyödynnetään kestävästi ja monipuolisesti
— luonnon virkistyskäytön hyvinvointivaikutukset vahvistuvat
— kala- ja riistakannat säilyvät elinvoimaisina
— riistaeläinten aiheuttamat vahingot ja konfliktit ovat hallinnassa, ja
— metsästys, kalastus sekä riista- ja kalavarojen hoito on eettistä ja vastuullista.

Porotalous
— Kannattavan porotalouden edellytykset paranevat.

Vesitalous
— Vesistöjen käytettävyys ja tila ovat hyvät
— tulva- ja patoriskit ovat hallinnassa, ja
— puhtaan veden riittävyys ja vesihuoltopalvelujen saatavuus on varmistettu.

Metsätalous
— Metsiin perustuva liiketoiminta vahvistuu ja tuotannon arvo kasvaa
— metsätalouden kannattavuus paranee
— metsien monimuotoisuus, ympäristöhyödyt ja hyvinvointivaikutukset vahvistuvat.

Tavoitteisiin pyritään toteuttamalla hallitusohjelman mukaisesti Kansallista metsäohjelmaa ja siihen liittyvää Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO).

Tunnusluvut

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite	2015 tavoite
1) Metsiin perustuva liiketoiminta vahvistuu						
— Metsätalouden bruttotuotos, milj. euroa (vuoden 2012 rahanarvossa)[1)]	4 293	4 386	4 234	4 300	4 500	5 615
— Metsähakkeen käyttö, milj. m^3	6,9	7,5	8,2	9,5	10,0	10—12[2)3)]
2) Metsätalouden kannattavuus paranee						
— Ainespuun hakkuukertymän nostaminen kestävien hakkuumahdollisuuksien tasolle, milj. m^3	52,6	54,2	52,7	55,0	55,0	65—70[2)]

Tunnusluvut

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite	2015 tavoite
— Taimikoiden ja nuorten kasvatusmetsien pinta-alasta on laadultaan hyviä, %	25	25	26	30	30	40[2)]
— Yksityismetsätalouden liiketulos, euroa/ha (vuoden 2012 rahanarvossa)	99	90	83	100	100	Vähintään 110[2)]
— Nuoren metsän hoidon määrä, 1 000 ha/v[4)]	230	235	207	245	245	280[2)]
— Yksityismetsien puuntuotannon reaalinen sijoitustuotto, % (ilman kantohintojen vuotuista muutosta)	3,8	3,8	3,8	3,9	3,9	4,0
3) Metsien monimuotoisuus, ympäristöhyödyt ja hyvinvointivaikutukset lisääntyvät — METSO-ohjelman toimenpiteet yksityismetsissä, ha (kumulatiivinen)	23 089	34 785	39 170	45 000	49 000	82 000—173 000[2)]

[1)] Toimialaluokituksen (TOL 2008:02) mukaisesti metsätalouden bruttotuotos ei sisällä puun kaukokuljetusta, metsäojitusta, metsäteiden rakentamista, metsäteiden perusparannusta ja Suomen metsäkeskuksen toimintaa.

[2)] Vuonna 2010 tarkistetun Kansallinen metsäohjelma 2015:n ja METSO-ohjelman tavoitteet.

[3)] Hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan ministerityöryhmän 20.4.2010 asettama tavoite on 13,5 m3 vuoteen 2020.

[4)] Sisältää taimikonhoidon ja nuoren metsän kunnostuksen.

Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuuri

— Kiinteistö- ja maastotietojärjestelmät turvaavat yhteiskunnan perustietovarantoina osaltaan yksityisen maanomistuksen ja luototus- ja vakuusjärjestelmän toimivuuden sekä kiinteistöjä ja maastoa koskevan tiedon hyvän hallinnan ja saatavuuden

— turvataan lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin kirjattujen tietojen luotettavuuden korkea taso ja palveluiden hyvä saatavuus

— kiinteistöjä ja maastoa koskevat tiedot ja tietopalvelut ovat valtakunnallisesti kattavia, ajantasaisia ja riittävän laadukkaita

— paikkatietoa keräävillä ja ylläpitävillä organisaatioilla on käytössään tukipalveluita, jotka edistävät tiedon tehokasta yhteiskäyttöä ja vähentävät tarpeetonta päällekkäistä tiedonkeruuta.

Maa- ja metsätalousministeriön asettamat hallinnonalan toiminnallisen tuloksellisuuden alustavat tavoitteet vuodelle 2014

— Hallinnonalan virastot osallistuvat ilmastonmuutoksen hidastamiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi toteutettaviin sekä ympäristökuormituksen vähentämistä ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen taittamista koskeviin toimenpiteisiin.

— Tutkimusta kohdennetaan yhteiskunnan ja päätöksenteon tarpeita laajasti vastaaviin tutkimusohjelmiin ja -hankkeisiin maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalojen Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymää (LYNET) hyödyntäen.

— Uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä koskevan tutkimuksen vahvistamiseksi, toiminnan tehostamiseksi ja tutkimustoiminnan vaikuttavuuden lisäämiseksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla valmistellaan Luonnonvarakeskuksen muodostamista, jossa toiminta alkaa 1.1.2015. Vastaavasta ajankohdasta lukien Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Metsäntutkimuslaitos sekä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos lakkautetaan. Luonnonvarakeskukseen keskitetään myös hallinnonalan tilastotehtävät.

— Talousarvioesitys on laadittu tukemaan hallinnonalan virastojen ja laitosten tuottavuusohjelmien toteuttamista 27.3.2013 hyväksytyn valtiontalouden kehyspäätöksen mukaisesti.

— Varmistetaan, että valtion aluehallinnossa ministeriön toimialan tehtävissä toteutetaan tuottavuustoimenpiteitä ja että tehtäviin kohdistetaan riittävät voimavarat.

Virastojen ja laitosten hallinnon järjestäminen

— Hallinto on järjestetty tehokkaasti: toimintatapoja kehitetään ja tuottavuutta parannetaan sekä hyödynnetään yhteistyöverkostoja

— tehtävät ja voimavarat on saatettu priorisoimalla tasapainoon

— hallinnon riskienhallintaa parannetaan ja valmiutta muutoksiin kehitetään

— valtion konsernipalveluja hyödynnetään täysimääräisesti.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Maa- ja metsätalousministeriö jatkaa hallituksen tasa-arvo-ohjelman 2012—2015 mukaisesti sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ja sisällyttämistä lainvalmisteluun, toiminnan ja talouden ohjaukseen sekä muihin tasa-arvon kannalta merkittäviin toimintoihin. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan menoista noin 90 % on siirtomenoja, joilla tuetaan eri politiikkasektoreiden vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista. Pääsääntöisesti tukien myöntämisperusteena ei ole toiminnan vaikutus sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Valtionhallinnon tuottavuusohjelma on korvattu uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on tähän liittyen kaksi hanketta. Paikkatietotekniikkaan liittyviä tutkimus- ja tukitehtäviä ja toimialariippuvia tietotekniikan kehittämistehtäviä valmistaudutaan kokoamaan vuoden 2015 alusta lukien (ELMA-hanke). Hallinnonalan tilasto- ja tiedonhallintatehtäviä kootaan (LUHTI 2015) 1.1.2015 perustettavaan Luonnonvarakeskukseen. Hallitusohjelman mukaan mittaluokaltaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toteutetaan aiemmin päätettyjä tuottavuustoimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus vuonna 2014 on 70 henkilötyövuotta (vastaava määrärahojen vähennys on -0,120 milj. euroa). Metsähallinnon valtionapuorganisaatioissa arvioidaan toteutuvan henkilöstövähennyksinä 20 henkilötyövuotta.

Talousarvioesitykseen sisältyy tuottavuustoimenpiteiden määrärahavähennyksiin liittyvät, ministeriön käyttöön jääviä varoja vastaavat tuottavuushankkeisiin kohdistettavat kertaluonteiset henkilötyövuosi- ja määrärahaehdotukset (tuottavuussäästöjen käyttö on yhteensä 6,652 milj. euroa).

Valtion yhteiset toiminnot ja palvelut

— Hyödynnetään valtiokonsernin palveluja mahdollisimman täysimääräisesti. Vuonna 2014 virastot ja laitokset valmistautuvat valtion talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän (Kieku) käyttöönottoon sovitun aikataulun mukaisesti.

— Hallinnonalan virastot ja laitokset jatkavat valtion yhteisten tietojärjestelmien käyttöönottoa sekä sähköisten palveluiden ja prosessien kehittämistä ottaen huomioon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain (634/2011) vaatimukset ja julkisen hallinnon IT-arkkitehtuuriperiaatteet.
— Tietovarantojen avaamista edistetään.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
30.10.61	*EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen* (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	44,320	-[1)]
30.10.62	*Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä* (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	40,274	-[1)]
30.10.64	*EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen* (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	-	105,900
30.20.40	*Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki* (siirtomääräraha 2 v)		
	— myöntämisvaltuus	42,000	30,000
30.20.43	*Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit* (siirtomääräraha 2 v)		
	— myöntämisvaltuus	140,800	20,000
30.20.44	*Luonnonhaittakorvaus* (siirtomääräraha 2 v)		
	— myöntämisvaltuus	10,000	-
30.20.49	*Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki* (arviomääräraha)		
	— korkotukivaltuus	250,000	250,000
30.60.44	*Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen* (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	35,000	25,000

[1)] Mikäli ohjelmakauteen 2007—2013 kohdistuvia vuoden 2013 myöntämisvaltuuksia on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2014.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Hallinto**	**103 002**	**101 009**	**102 023**	**1 014**	**1**
01.	Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 899	31 012	30 637	-375	-1
02.	Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 593	6 089	6 129	40	1
03.	Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 382	27 487	26 984	-503	-2
04.	Lautakuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	886	895	595	-300	-34

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
21.	Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	669	669	669	—	0
22.	Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 343	3 343	2 795	-548	-16
(23.)	Hallinnolliset järjestelyt (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	0
29.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	27 216	28 000	30 500	2 500	9
(40.)	Bioenergiatuotannon avustukset (siirtomääräraha 3 v)	5 500	—	—	—	0
66.	Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	3 514	3 514	3 714	200	6
10.	**Maaseudun kehittäminen**	**144 073**	**171 240**	**195 840**	**24 600**	**14**
50.	Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	7 668	7 168	6 168	-1 000	-14
54.	Hevostalouden edistäminen totopeleistä valtion osuutena kertyvillä varoilla (siirtomääräraha 2 v)	2 432	952	952	—	0
55.	Valtionapu 4H-toimintaan (kiinteä määräraha)	4 520	4 420	3 820	-600	-14
61.	EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)	63 948	80 500	86 200	5 700	7
62.	Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)	65 505	78 200	80 900	2 700	3
64.	EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)	—	—	17 800	17 800	0
20.	**Maatalous**	**2 038 059**	**2 049 016**	**1 984 861**	**-64 155**	**-3**
01.	Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 315	31 830	32 661	831	3
40.	Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	544 000	511 000	498 800	-12 200	-2

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
41.	EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	538 034	545 200	530 000	-15 200	-3
42.	Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	4 450	6 560	3 400	-3 160	-48
43.	Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 2 v)	363 250	364 329	369 329	5 000	1
44.	Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)	422 673	422 673	422 673	—	0
45.	Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)	101 040	97 370	84 390	-12 980	-13
46.	EU:n osarahoittama ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 861	4 861	6 605	1 744	36
47.	Kansallinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 293	3 293	5 249	1 956	59
(48.)	Puutarhatalouden erityistoimenpiteet (siirtomääräraha 3 v)	1 800	2 000	—	-2 000	-100
49.	Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	18 564	58 900	31 400	-27 500	-47
60.	Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	780	1 000	354	-646	-65
30.	**Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu**	**52 373**	**52 961**	**52 569**	**-392**	**-1**
01.	Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 676	41 783	41 391	-392	-1
20.	Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)	4 492	4 730	4 730	—	0
41.	Eräät korvaukset (siirtomääräraha 2 v)	6 205	6 448	6 448	—	0
40.	**Kala-, riista- ja porotalous**	**61 725**	**63 904**	**51 591**	**-12 313**	**-19**
01.	Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 478	17 478	17 214	-264	-2
20.	Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)	2 300	2 400	2 500	100	4

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
41.	Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	3 454	5 400	3 400	-2 000	-37
42.	Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	5 501	4 300	4 300	—	0
43.	Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 741	1 764	1 764	—	0
50.	Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	9 261	10 187	10 240	53	1
51.	Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	6 165	5 987	6 295	308	5
52.	Kalastuslupamaksujen palautukset ja saimaannorpan suojeluun liittyvät sopimuspalkkiot (arviomääräraha)	3 522	3 592	3 621	29	1
62.	Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 546	12 039	1 500	-10 539	-88
77.	Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	757	757	757	—	0
50.	**Vesitalous**	**30 794**	**37 386**	**25 398**	**-11 988**	**-32**
20.	Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	11 684	14 508	12 058	-2 450	-17
31.	Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	17 073	12 079	12 079	—	0
43.	Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha)	416	420	420	—	0
48.	Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	1 621	10 379	841	-9 538	-92
60.	**Metsätalous**	**178 399**	**179 920**	**177 621**	**-2 299**	**-1**
01.	Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	44 268	44 302	44 753	451	1
41.	Metsäpuiden siemenhuolto (siirtomääräraha 2 v)	400	600	200	-400	-67

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
42.	Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)	49 352	45 458	43 958	-1 500	-3
43.	Eräät korvaukset (arviomääräraha)	176	100	100	—	0
44.	Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (arviomääräraha)	67 085	61 480	59 730	-1 750	-3
45.	Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	7 325	7 527	6 527	-1 000	-13
47.	Pienpuun energiatuki (siirtomääräraha 2 v)	7 250	18 000	20 000	2 000	11
50.	Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	2 443	2 443	2 343	-100	-4
83.	Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	100	10	10	—	0
63.	**Metsähallitus**	**5 809**	**6 373**	**6 373**	**—**	**0**
50.	Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	5 809	6 373	6 373	—	0
70.	**Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuuri**	**63 954**	**61 680**	**60 857**	**-823**	**-1**
01.	Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 934	51 052	50 283	-769	-2
02.	Geodeettisen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 524	5 628	5 574	-54	-1
40.	Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	4 496	5 000	5 000	—	0
	Yhteensä	**2 678 188**	**2 723 489**	**2 657 133**	**-66 356**	**-2**
	Henkilöstön kokonaismäärä[1)]	5 165	5 103	5 030		

[1)] Lisäksi pääluokan 30 määrärahoja (mom. 30.10.61, 62 ja 64, 30.20.43 ja 47, 30.40.41, 42, 50, 51, 62 ja 77, 30.50.20 ja 31, 30.63.50 ja 30.70.40) voidaan käyttää 550 henkilötyövuotta vastaavasti tilapäisluonteisiin tehtäviin palkattavien määräaikaisten henkilöiden palkkaamiseen valtion virastoihin tai laitoksiin. Lisäksi hallinnonalan tehtäviä hoitaa toisten pääluokkien henkilöstömäärissä: TEM: Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset noin 725 htv EU:n maatalous-, maaseutu-, kasvinterveys- ja kalastuspolitiikan toimeenpanotehtävissä ja noin 190 htv vesivarojen käyttö- ja hoitotehtävissä, YM: 25 htv vesivarojen käyttö- ja hoitotehtävissä, VM: Aluehallintovirastot: 40 htv eläinlääkintähuollon ja elintarvikevalvonnan tehtävissä ja noin 85 htv Tullissa tarkastustehtävissä sekä UM: 6 erityisasiantuntijaa.

01. Hallinto

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan pääluokkaperusteluissa on esitetty toimialan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet, joita hallinto-luvussa budjetoidut virastot ja muu toiminta tukevat.

Tässä luvussa on budjetoitu maa- ja metsätalousministeriön toimialan hallinnosta maa- ja metsätalousministeriön, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen (Tike) ja Maaseutuviraston (Mavi) sekä valituslautakuntien (8 kk osalta) menot. Virastot hankkivat talous- ja henkilöstöhallinnon tuki- ja asiantuntijapalvelut Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselta ja palveluja Valtion IT-palvelukeskukselta.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia tehtäviä hoidetaan valtion aluehallinnossa (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa ja aluehallintovirastoissa), joiden määrärahoja ei ole budjetoitu tässä pääluokassa. Maatalous- ja maaseutupolitiikan, kalastuspolitiikan sekä maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesitalouden toimeenpanotehtäviä valtion aluehallinnossa hoitavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. ELY-keskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan. Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluviin tehtäviin ELY-keskuksissa kohdistui vuonna 2012 yhteensä noin 915 henkilötyövuotta (sisältää myös yleishallinnon osuuden) vastaava henkilöstö, josta EU:n maatalous-, maaseutu-, kasvinterveys- ja kalastuspolitiikan toimeenpanotehtävissä noin 725 henkilötyövuotta ja vesivarojen käyttö- ja hoitotehtävissä noin 190 henkilötyövuotta.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä elintarviketurvallisuuden valvonnan tehtäviä valtion aluehallinnossa hoitavat aluehallintovirastot. Niiden toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan, missä vuonna 2012 toimi noin 40 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö eläinlääkintähuollon ja elintarvikevalvonnan tehtävissä. Vesitalouden tehtäviin käytetään edelleen myös pääluokassa 35 budjetoituja ympäristöhallinnon voimavaroja. Lisäksi Tulli suorittaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan edellyttämiä tarkastustehtäviä (toimintamenot momentilta 28.10.02).

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 30 637 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten valvonnasta aiheutuvien menojen sekä kalastuslain (286/1982) 14 §:n mukaisten korvausten sekä eläinkoelautakunnan menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa toiminnalleen vuoden 2014 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Seuraavassa taulukossa on esitettynä maa- ja metsätalousministeriön koko toiminnan kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet (myös muut kuin momentti 30.01.01). Vuoden 2012 henkilötyövuositiedot perustuvat TAHTI-järjestelmän toteutumaan.

Maa- ja metsätalousministeriön päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2012 toteutuma			2013 arvio			2014 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Maaseudun kehittäminen	6 422	2 114	45,2	6 500	2 120	45	5 100	720	37
Maatalous	11 065	295	76,7	11 100	300	77	11 100	300	77
Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu	6 562	165	59,9	6 500	165	60	6 500	165	60
Kala-, riista- ja porotalous	5 621	157	41,5	5 650	160	41	5 650	160	41
Vesitalous	1 834	-	18,3	1 830	-	18	1 830	-	18
Metsätalous	4 804	62	42,3	4 800	60	42	4 800	60	42
Kiinteistö- ja paikkatieto-infrastruktuuri	1 051	1	11,3	1 050	1	11	1 050	1	11
Yhteensä[1)]	37 359	2 794	295,2	37 430	2 806	294	36 030	1 406	286

[1)] Momentin 30.01.01 henkilötyövuosikiintiöt: 281 htv TA 2012, 281 htv TA 2013 ja 278 htv TAE 2014.

— Ministeriön toimintatapoja kehitetään ja tuottavuutta parannetaan.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	30 093	33 612	31 837
Bruttotulot	2 798	2 600	1 200
Nettomenot	27 295	31 012	30 637
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	884		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 488		

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen artiklassa 68 mainitut tehtävät siirretään Maaseutuvirastoon 1.1.2014 lukien. Tämän johdosta momentin bruttomenoissa ja bruttotuloissa on otettu huomioon vähennyksenä 1 400 000 euroa siirtona momentille 30.01.03.

Kalastuksen valvonnan menot ovat yhteensä 1 560 000 euroa. Vastaavat EU-osuuksien tuloutukset on otettu huomioon momentilla 12.30.04. Tenojoen kalastuslupamaksutuloista vuonna 2013 valtiolle kuuluvana osuutena on otettu huomioon 135 000 euroa. Tenojoen kalastuslupatuloista vuonna 2014 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Määrärahasta käytetään edelleen 1 100 000 euroa Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta hankittaviin IT-palveluihin.

Tuottavuussäästöjen tilapäiseen käyttöön tarkoitettua määrärahaa käytetään Kieku-tietojärjestämän kehittämisen menoihin (1 htv).

Henkilötyövuosien määrä vähenee viidellä tuottavuustoimien johdosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansalaisen sähköinen osallistumisympäristö (siirto momentille 25.01.01)	-20
Siirto momentilta 30.01.02 (1 htv)	50
Siirto momentilta 30.60.01 (1 htv)	70
Tuottavuussäästöjen kertaluontoisen käytön poisto (-1 htv)	-570
Tuottavuussäästöjen käyttö (1 htv)	70
Palkkausten tarkistukset	86
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-61
Yhteensä	-375

2014 talousarvio	30 637 000
2013 talousarvio	31 012 000
2012 tilinpäätös	28 899 000

02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomääräarahaa 6 129 000 euroa.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (Tike) on palveluyksikkö, joka huolehtii sille laissa määrätyistä tilasto-, rekisteri- ja tietohallintotehtävistä ja tietohallinnon asiantuntijapalveluista sekä hoitaa maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan tukitehtäviä sen mukaan kuin maa- ja metsätalousministeriö on määrännyt.

Tike tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista tuottamalla luotettavaa ja ajankohtaista tietoa maatalouden, maaseudun ja maaseutuympäristön tilasta ja muutoksista sekä tarjoamalla hallinnon käyttöön tehokkaita ja luotettavia tietojärjestelmä- ja tietohallintopalveluita.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tietotekniikan kehittämistehtäviä, Geodeettisen laitoksen tutkimus- ja kehittämistehtävät, Maanmittauslaitoksen paikkatietojen yhteiskäytön edistämiseen liittyviä tehtäviä ja mahdollisuuksien mukaan hallinnonalan eri virastojen muita toimialariippuvia tietotekniikan kehittämistehtäviä valmistaudutaan keskittämään vuoden 2015 alusta lukien (ELMA-hanke). Tike valmistelee tehtäviensä siirtoa.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2014 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen Tikelle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Seuraavassa taulukossa on esitettynä Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen koko toiminnan kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet (myös muut kuin momentti 30.01.02). Vuoden 2012 henkilötyövuositiedot perustuvat TAHTI-järjestelmän toteutumaan.

Tiken päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2012 toteutuma			2013 arvio			2014 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Tilastoviranomaistehtävät	2 090	-	27	2 441	-	28	2 593	-	28
IT-palvelut	10 089	8 177	133	9 152	7 125	123	9 527	7 700	125
Muut palvelut	2 508	457	39	2 257	636	38	1 905	271	29
Yhteensä[1)]	14 687	8 634	199	13 850	7 761	189	14 025	7 971	182

[1)] Momentin 30.01.02 henkilötyövuosikiintiöt: 190 htv TA 2012, 189 htv TA 2013 ja 182 htv TAE 2014.

— Tiken palvelutuotannon ja toiminnan sopeuttaminen Vatu-hankkeiden tavoitteisiin.

— ICT-palveluiden turvaaminen muutostilanteessa.

Tiken tunnusluvut

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tietojärjestelmäpalveluiden toimenpidepyynnöt, kpl			
Työasema- ja tuotannon tukipalvelut	4 894	5 000	5 000
Ylläpito- ja kehittämispalvelut yhteensä	5 453	5 500	5 000
Tietojärjestelmien tuotantoonviennit eli julkaisut			
Sovellukset ja tietokantamuutokset, kpl	330	350	400
Toteutuneiden tuotantoonvientien (sovellukset, tietokanta-muutokset) osuus suunnitelluista julkaisuista, %	93	90	92
Tilasto- ja tiedontuotantopalvelut			
Painettujen tilastojulkaisujen levikki, kpl	722	900	400
Sähköisten tilastojulkaisujen levikki, lataukset	8 257	7 000	15 000
Raporttien kokonaismäärä, kpl (tilasto- ja tietopalvelu)	3 577	3 500	3 500
Tiedontuotannon vaikuttavuus verkossa, pääjakelukanavien latausten määrä[1)]	352 621	400 000	450 000

[1)] Sisältää Matilda.fi sivulatausmäärän sekä Maatilarekisterin tietokantataulukoiden lataukset Matildassa ja MTT:n Taloustohtorissa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	14 687	13 850	14 025
Bruttotulot	8 438	7 761	7 896
Palvelusopimuksiin perustuen	7 745	7 125	7 100
— Maa- ja metsätalousministeriö	1 647	1 100	1 100
— Maaseutuvirasto	4 029	3 900	3 900
— Elintarviketurvallisuusvirasto	1 663	1 600	1 600
— Muut virastot ja laitokset	406	525	500
Maksuasetukseen perustuen	564	450	600
Muut tulot	129	186	196
Nettomenot	6 249	6 089	6 129
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	702		
— siirtyy seuraavalle vuodelle	1 046		

Vuosina 2013 ja 2014 toteutetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 1166/2008 edellyttämä EU:n maatalouden rakennetutkimus, josta aiheutuu menoja yhteensä 426 600 euroa, mistä on vuoden 2014 menoja noin 200 000 euroa. EU:n rahoitusosuus on enintään 75 %, kuitenkin enintään 150 000 euroa. Vuonna 2012 tästä tuloutui ennakkona 75 000 euroa ja loppuerä 75 000 euroa tuloutetaan momentille 12.30.04 vuonna 2014.

Henkilötyövuosien määrä vähenee viidellä tuottavuustoimien johdosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU:n maatalouden rakennetutkimus (kertameno)	150
Siirto momentille 30.01.01 (-1 htv)	-50
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poistaminen (-1 htv)	-70
Palkkausten tarkistukset	35
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-25
Yhteensä	40

2014 talousarvio	6 129 000
2013 talousarvio	6 089 000
2012 tilinpäätös	6 593 000

03. Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 26 984 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013) tarkoitettujen korvausten maksamiseen Ahvenanmaan maakunnan kunnille.

Selvitysosa: Maaseutuviraston (Mavi) tehtävänä on EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, yhteisön osaksi rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden hallinto- ja toimeenpanotehtävät.

Mavi tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— Suorittamalla tukijärjestelmien ja muiden toimenpiteiden suunnittelu-, ohjaus- ja toimeenpanotehtäviä.

— Toimeenpanemalla Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman täysimääräisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2014 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen Maville seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Seuraavassa taulukossa on esitettynä Maaseutuviraston koko toiminnan kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet (myös muut kuin momentti 30.01.03). Vuoden 2012 henkilötyövuositiedot perustuvat TAHTI-järjestelmän toteutumaan.

Maaseutuviraston päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2012 toteutuma			2013 arvio			2014 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv[1)]	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv[1)]	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv[1)]
Tukijärjestelmien suunnittelu ja hallinnointi	6 367	219	71	6 345	238	73	6 381	250	74
Hakemusten käsittely	963	10	11	821	11	11	830	10	11
Tukimaksujen käsittely	1 723	30	18	1 499	33	18	1 380	30	17
Tukien valvonta ja tarkastukset	2 485	145	27	2 364	157	28	2 080	160	26
Tukien takaisinperintä ja saatavien seuranta	735	10	9	656	11	10	560	10	9

Maaseutuviraston päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2012 toteutuma			2013 arvio			2014 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv[1)]	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv[1)]	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv[1)]
Yhteistyö ja kehittäminen [2)]	1 435	62	17	1 460	67	17	3 290	1 970	24
Sisäinen tarkastus ja valvonta	457	6	5	417	6	5	280	5	5
Tietotekniikka ja -hallinto	15 240	131	47	18 527	142	48	17 300	145	48
Yhteensä[3)]	29 405	613	205	32 089	665	210	32 101	2 580	214

[1)] Htv- ja kulujakaumat on laadittu työajanseurantajärjestelmän tietojen perusteella. Htv-määrät sisältävät myös teknisellä avulla palkatut ja harjoittelijat. Teknisellä avulla palkattujen htv-kertymä oli vuonna 2012 noin 6 htv.

[2)] Kansallisen maaseutuverkoston tehtävien ja resurssien siirto Mavin yhteyteen vuoden 2014 alusta lähtien lisää sekä viraston kustannuksia että tuottoja yhtä paljon. Siirto lisää myös teknisellä avulla palkatun henkilöstön määrää 7 htv:lla, joten vuonna 2014 teknisellä avulla on palkattu yhteensä noin 15 htv:ta. Siirtoon liittyvät lisäykset on huomioitu kokonaisuudessaan yhteistyön ja kehittämisen toiminnossa vuonna 2014.

[3)] Momentin 30.01.03 henkilötyövuosikiintiöt: 204 htv TA 2012, 202 htv TA 2013 ja 198 htv TAE 2014.

— Valmistaudutaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen ja uuteen ohjelmakauteen 2014—2020. Toteutetaan uudistuksesta aiheutuvat muutokset toimeenpanoon.

— Toteutetaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan siirtymäkauden toimeenpano vuonna 2014.

— Toteutetaan ohjelmakauden 2007—2013 sulkemisen toimenpiteitä aikataulusuunnitelman mukaisesti.

— Sähköistetään hallinnon prosesseja ja palveluja.

Tuotokset ja laadunhallinta

Maaseutuvirasto laajentaa sähköisiä palveluitaan mm. sähköistämällä hallinnon prosesseja. Mavi tukee, ohjeistaa, kouluttaa, neuvoo ja ohjaa ELY-keskuksia, kuntien yhteistoiminta-alueita ja toimintaryhmiä. Asiakas- ja kumppanityytyväisyyskyselyjen tulokset ja muu palaute otetaan huomioon toiminnan kehittämisessä ja laadunhallinnassa. Virasto kehittää tukijärjestelmien toimeenpanossa käytettäviä tietojärjestelmiä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	26 927	28 152	29 564
Bruttotulot	612	665	2 580
Nettomenot	26 315	27 487	26 984
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 025		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 092		

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 915 000 euroa sekä menoissa että tuloissa teknisen avun määränä, josta 1 400 000 euroa liittyy viitaten momentin 30.01.01 selvitysosan perusteluihin maaseutuverkoston tehtävien ja resurssien siirtämiseen maa- ja metsätalousministeriöstä Maaseutuvirastoon.

Määrärahasta käytetään 3 900 000 euroa Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta hankittaviin tietotekniikkapalveluihin.

Momentin määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Ahvenanmaan maakunnan kunnille suoritettavat korvaukset maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013) tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta. Korvaus määräytyy tukihakemusten lukumäärän perusteella ja sen suuruudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tuottavuussäästöjen tilapäiseen käyttöön tarkoitettua määrärahaa käytetään menoihin, jotka aiheutuvat CAP2020-uudistuksen ja siirtymävaiheen tietojärjestelmämuutoksista, prosessien sähköistämisestä ja kaukokartoitusmenetelmien kehittämisestä (8 htv).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tukisovelluksen uudistaminen (momentilta 28.70.20 siirretyn lisäyksen poistaminen)	-1 300
Tukisovelluksen uudistaminen (siirto momentilta 28.70.20)	700
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poistaminen (-9 htv)	-2 298
Tuottavuussäästöjen tilapäinen käyttö (8 htv)	2 500
Tuottavuustoimet (-3 htv)	-120
Palkkausten tarkistukset	53
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-38
Yhteensä	-503

2014 talousarvio	26 984 000
2013 talousarvio	27 487 000
2012 tilinpäätös	26 382 000

04. Lautakuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 595 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ja eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan menoihin. Määrärahasta käyttämätön osuus voidaan käyttää 1.9.2014 jälkeen vastaaviin tehtäviin hallintooikeuksissa ja Elintarviketurvallisuusvirastossa. Tämä koskee myös vuoden 2013 siirtomäärärahaa.

Selvitysosa: Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta käsittelee muutoksenhakuviranomaisena maaseutuelinkeinohallinnon, lähinnä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, Suomen riistakeskuksen sekä kalastusalueiden päätöksistä tehtyjä valituksia ja ns. prosessuaalisia kanteluja. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaku-uudistuksen voimaanpanosta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan tehtävät on tarkoitus siirtää hallinto-oikeuksiin ja lautakunta lakkauttaa 1.9.2014 lukien. Tämän johdosta momentin määrärahasta siirretään neljän kuukauden osuutena 278 000 euroa ja 3 henkilötyövuotta momentille 25.10.03.

Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan tehtävänä on antaa asiantuntijalausuntoja eläinlääkintään liittyvissä hoitovirhekysymyksissä. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnasta annetun lain muuttamisesta. Tehtävät on tarkoitus siirtää Elintarviketurvallisuusviraston tehtäviksi 1.9.2014 lukien. Tämän johdosta momentin määrärahasta siirretään 20 000 euroa ja 1 henkilötyövuosi momentille 30.30.01.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta	555 000
Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunta	40 000
Yhteensä	595 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 25.10.03 (-3 htv) (4 kk osuus)	-278
Siirto momentille 30.30.01 (-1 htv) (4 kk osuus)	-20
Julkisen hallinnon atk-menosäästö (HO)	-3
Palkkausten tarkistukset	3
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-2
Yhteensä	-300

2014 talousarvio	595 000
2013 talousarvio	895 000
2012 tilinpäätös	886 000

21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 669 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) niiden kulutusmenojen maksamiseen, jotka aiheutuvat yhteistyöstä kansainvälisten järjestöjen puitteissa solmituista kansainvälisistä ja valtioiden välisistä sopimuksista ja muusta alan kansainvälisestä yhteistyöstä

2) maa- ja metsätalousministeriön toimialan lähialueyhteistyöhankkeisiin ja niiden valmistelusta ja hallinnoinnista aiheutuviin kustannuksiin sekä kansainvälisen taloudellis-teknologisen yhteistyön edistämiseen tähtäävien soveltuvuustutkimusten yms. selvitysten hankkimiseen

3) kansainväliseen toimintaan liittyviin valtionapuihin.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

2014 talousarvio	669 000
2013 talousarvio	669 000
2012 tilinpäätös	669 000

22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 795 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eri virastoilta, laitoksilta tai muilta organisaatioilta hankittavista, maa- ja metsätalousministeriön toimialan strategista ohjaamista ja kehittämistä tukevista tutkimuksista, selvityksistä sekä arvioinneista aiheutuviin menoihin ja palkkioihin

2) valtionapujen myöntämiseen

3) Luonnonvarakeskuksen valmistelusta aiheutuviin menoihin ja palkkioihin.

Määrärahaa saa käyttää myös määräaikaisen enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa on otettu huomioon valtion virastojen ja laitosten osuudet yhteistutkimushankkeisiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla hankitaan tutkimustietoa pääluokkaperusteluissa todettuja vaikuttavuustavoitteita ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteita tukevan päätöksenteon tueksi.

Määrärahalla rahoitetaan EU:n ERA-NET -ohjelmiin liittyviä kansallisia tutkimushankkeita ja muiden EU:n strategioiden ja toimintasuunnitelmien toimeenpanoon liittyvien tutkimushankkeiden kansallisia osuuksia. Muiden valtion virastojen ja laitosten rahoitusosuudet tästä määrärahasta rahoitettaviin maa- ja metsätalousministeriön kokonaisvastuulla oleviin yhteistutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille. Tulokertymäksi arvioidaan 100 000 euroa. Tuottavuussäästöjen tilapäiseen käyttöön tarkoitettua määrärahaa käytetään Luonnonvarakeskuksen perustamisesta aiheutuviin menoihin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästö	-2 000
Tuottavuussäästöjen tilapäinen käyttö	1 452
Yhteensä	-548

2014 talousarvio	2 795 000
2013 I lisätalousarvio	510 000
2013 talousarvio	3 343 000
2012 tilinpäätös	3 343 000

29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 500 000 euroa.

2014 talousarvio	30 500 000
2013 talousarvio	28 000 000
2012 tilinpäätös	27 215 943

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 714 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön toimialaan liittyvien jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen muissa maissa ja Suomessa toimiville kansainvälisille organisaatioille sekä muihin kansainvälisistä sitoumuksista aiheutuviin maksuihin.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	200
Yhteensä	200

2014 talousarvio	3 714 000
2013 talousarvio	3 514 000
2012 tilinpäätös	3 514 000

10. Maaseudun kehittäminen

Selvitysosa: Väestön väheneminen maaseudulla on tasaantunut, mutta väestörakenne on vinoutunut. Maaseudun elinkeinorakenne on monipuolistunut. Mikro- ja pienyritysten määrä on kasvanut erityisesti kaupunkien läheisellä maaseudulla. Muuta yritystoimintaa harjoittavien maatilojen suhteellinen osuus on lisääntynyt. Kaupunkien läheisen maaseudun kehitysero suhteessa harvaan asuttuun ja ydinmaaseutuun on kuitenkin edelleen hieman kasvanut. Kehityssuunnan arvioidaan jatkuvan.

Toimintaympäristön muutosta kuvaavat tunnusluvut

Maaseudun väestön osuus koko maan väestöstä[1)]	2008	2009	2010	2011	Muutos 2012—2014 arvio
Harvaan asuttu maaseutu	9,2	9,1	9,0	8,8	-0,2
Ydinmaaseutu	13,0	13,0	12,9	12,8	-0,1
Kaupunkien läheinen maaseutu	13,4	13,5	13,5	13,6	0,2
Maaseutu yhteensä	35,6	35,6	35,4	35,2	-0,1

[1)] Lähde: Tilastokeskuksen maaseutuindikaattoripalvelu.

Ensisijaisena tavoitteena on maaseudun elinvoiman säilyminen kestävällä tavalla. Erityinen haaste on harvaan asutun ja ydinmaaseudun väestökehityksen tasapainottuminen, työllisyyden paraneminen ja elinkeinotoiminnan monipuolistuminen. Tähän vaikutetaan kehittämällä maaseutua kilpailukykyisenä asuinympäristönä, yritysten sijoituspaikkana ja asukkaiden työllistäjänä.

Maaseudun säilymistä asuttuna ja elinvoimaisena tuetaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla muun muassa maaseudun yritys-, tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä maaseudun neuvonnan avulla. Voimavaroja suunnataan erityisesti harvaan asutulle ja ydinmaaseudulle. Lisäksi maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksen antamia mahdollisuuksia hyödynnetään. Osa maaseudun kehittämisestä (mm. maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) työ ja valtakunnalliset kehittämishankkeet) kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2014 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti maaseudun kehittämisen politiikkasektorille seuraavat pääluokkaperusteluissa esitettyjä tarkentavat *toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet:*

— ohjelmakauden 2007—2013 toimenpitein luodaan yhteensä vähintään 4 000 uutta yritystä, vähintään 10 000 uutta työpaikkaa ja koulutetaan vähintään 165 000 henkilöä.

Kauden 2007—2013 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman avulla edistetään maaseutualueiden kasvua, työllisyyttä ja kestävää kehitystä. Ohjelmalla pyritään maaseudun peruselinkeinojen säilymiseen ja niiden monipuolistamiseen, muun yritystoiminnan kehittämiseen ja paikallisen omaehtoisen toiminnan vahvistamiseen. Maaseudulla asumisen ja yrittämisen edellytyksiin vaikutetaan myös osallistumalla laajakaistainfrastruktuurin parantamista koskevan kansallisen toimintasuunnitelman toteuttamiseen. Ohjelman tuloksia seurataan jatkuvalla arvioinnilla. Ohjelman toimintalinjojen 1, 3 ja 4 toimenpiteet sekä tekninen apu rahoitetaan pääosin tämän luvun määrärahoin ja toimintalinjan 2 toimenpiteet luvun 30.20 määrärahoin. Päätöksentekoa voidaan jatkaa eräissä toimenpiteissä 31.12.2013 jälkeen komission toimeenpanoasetukseen N:o 1974/2006 tulevan muutoksen mukaisesti ja jäljellä olevien ohjelmakauden 2007—2013 varojen puitteissa. Maksatukset voivat jatkua ohjelmakauden 2007—2013 varoista maaseudun kehittämisohjelman kansallisen sulkemisaikataulun mukaisesti enintään 31.12.2015 saakka (momentit 30.10.61, 30.10.62, 30.20.43, 30.20.44 ja 30.20.45).

Ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa valmistellaan. Toimenpiteiden laajuus ei ole vielä tiedossa ja sen vuoksi kaudelle asetettavia vaikuttavuustavoitteita ei vielä ole määritelty. Esitys ohjelman rahoitukseksi sisältyy valtioneuvostossa syksyllä 2013 käsiteltävään ohjelmaehdotukseen, joka toimitetaan sen jälkeen Euroopan komissiolle. Mahdollisuus jatkaa ohjelmakauden 2007—2013 monivuotisia tukia ja luonnonhaittakorvauksia koskevia sitoumuksia ja sopimuksia yhdellä vuodella osana uutta maaseudun kehittämisohjelmaa määriteltäneen tulevan maaseutuasetuksen perusteella annettavalla delegoidulla säädöksellä ja sen mukaisesti erikseen vuoden 2014 osalta uudessa ohjelmassa. Edellytysten täyttyessä voitaneen jäsenmaan omalla riskillä ottaa vuoden 2014 aikana käyttöön eräitä uuteen ohjelmaan sisältyviä toimenpiteitä.

Neuvontajärjestöt tukevat maaseutuyritysten toimintaa lisäämällä liiketoiminta- ja markkinaosaamista, innovatiivisuutta sekä tuottavuutta ja edistävät sukupolven- ja muita omistajanvaihdoksia. Tulevalla ohjelmakaudella maaseudun kehittämisohjelmassa tilaneuvonnan merkitys korostuu ympäristön tilan parantamisessa, maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä sekä eläinten hyvinvoinnin edistämisessä. Kansallisilla totopelivaroilla edistetään hevostaloutta, erityisesti kotimaista hevoskasvatusta.

4H-toiminnalla lisätään nuorten käytännön taitoja ja omatoimisuutta muun muassa kurssien, harjoittelun, työllistämisen, työelämävalmiuksien ja yrittäjyyden avulla. Järjestö toteuttaa omalta osaltaan nuorten yhteiskuntatakuun tavoitteita työllistämällä itse markkinaehtoisesti suuren joukon nuoria. Lisäksi 4H-toiminnalla vahvistetaan maaseudun ja kaupungin välistä vuorovaikutusta.

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 168 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavustuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (244/2002) mukaisesti yleisavustuksena neuvontaan ja tutkimukseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen lähinnä valtakunnallista, koko maan kattavaa neuvontaa harjoittaville rekisteröidyille yhdistyksille ja muille yhteisöille. Erikseen haetta-

essa määrärahaa saadaan myöntää myös erityisavustuksena.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa entistä enemmän kaikkien elintarvikeketjun toimijoiden vahvaan osaamiseen ja uusien innovaatioiden kehittämiseen ja nopeaan käyttöönottoon. Suomessa on hyödynnettävä aikaisempaa tehokkaammin koko tiedonsiirtoketjua biotalouden mahdollisuuksien hyödyntämisessä. Lisäksi maatalouden harjoittajan toimintaympäristön nopea muutos edellyttää uutta tietoa ja sen nopeaa välittymistä viljelijöille mm. laajenevien tilojen johtamisesta ja riskienhallinnasta.

Maaseudun elinkeinojen monipuolistamista vahvistetaan lisäämällä innovaatioihin ja yhteistyöverkostoihin liittyvää neuvontaa.

Valtionavulla turvataan tasokkaan sekä alueellisesti ja sisällöllisesti kattavan neuvonnan tarjonta, joka omalta osaltaan luo edellytyksiä maataloustuotannon harjoittamiselle koko Suomessa. Valtionapuisten neuvontajärjestöjen vaikuttavuutta mitataan mm. asiakkaiden määrällä. Järjestöjen palveluja käyttää vuosittain noin 40 % maatiloista.

Valtionavun käytön alustavat tavoitteet maaseudun elinkeinojen edistämiseksi:

1. Maataloustuotannon kannattavuus ja kilpailukyky

— Kannattavan maatalouden edellytyksiä parannetaan kohdentamalla neuvonnan resursseja liiketalous- ja yrittäjäosaamiseen. Tällöin kiinnitetään huomiota yrityksen johtamiseen, toiminnan jatkuvuuteen (omistajanvaihdokset ja investoinnit) sekä yrittäjän jaksamiseen ja hyvinvointiin. Neuvonnan erityisenä painopisteenä on parantaa kannattavan maatalouden edellytyksiä lisäämällä maatilayritysten markkinaosaamista, jotta maatalouden kannattavuutta voidaan parantaa myös markkinaehtoisesti.

2. Ympäristö

— Maataloustuotannon ravinnekuormituksen ja maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen.

— Energiatehokkuuden (sisältäen sekä energiansäästön että -tuotannon) lisääminen.

3. Ruokapolitiikka

— Kotimaisen elintarvikeketjun tarvitsemien laadukkaiden raaka-aineiden ja kuluttajien odotuksia vastaavien tuotteiden tuottaminen.

— Vastuullisuuden ja jäljitettävyyden lisääminen elintarvikeketjussa.

— Luomu- ja lähiruuan osuuden kasvattaminen.

Määrärahan käyttöön liittyvät vuoden 2014 tavoitteet sovitaan tarkemmin tulossopimuksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästön lisäys	-1 000
Yhteensä	-1 000

2014 talousarvio	6 168 000
2013 talousarvio	7 168 000
2012 tilinpäätös	7 668 000

54. Hevostalouden edistäminen totopeleistä valtion osuutena kertyvillä varoilla (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 952 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 18 §:ssä tarkoitetusta valtion osuudesta suoritettavien avustusten maksamiseen, totopelien tuottojen käyttämisestä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen annetun lain (1055/2001) mukaisesti

2) hevostalousneuvottelukunnan menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Totopeleistä arvioidaan valtion osuutena kertyvän 1 120 000 euroa, jota vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.20. Kun valtion osuudesta käytetään momentilla 30.20.01 myönnettäviä määrärahoja vastaavasti Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen hevostalouden tutkimukseen 168 000 euroa, valtion osuudesta jää tälle mo-

mentille 952 000 euroa käytettäväksi hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen.

2014 talousarvio	952 000
2013 talousarvio	952 000
2012 tilinpäätös	2 432 000

55. Valtionapu 4H-toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 3 820 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavustuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (244/2002) mukaisesti 4H-toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: 4H-toiminta edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta asuinympäristönä tarjoamalla monipuolista harrastus- ja palvelutoimintaa, työllistämällä nuoria ja tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen omalla kotiseudulla. Erityisenä haasteena on nuorten kasvava työttömyys, johon 4H-yhdistysten painopisteet, työelämävalmiudet ja työllistäminen sekä nuorten yritykset osaltaan vastaavat.

4H-järjestö on valtakunnan suurin nuorisojärjestö, jossa on yhteensä 270 valtionavustusta saavaa yhdistystä ja joiden toiminta kattaa noin 90 % Suomen kunnista.

4H-yhdistykset toimivat työnantajina tuhansille nuorille turvaten samalla osaltaan maaseudun palvelutarjontaa. Nuoret perustavat myös omia yrityksiä 4H-toiminnan kautta. Toiminnan keskeisiä teemoja ovat ruoka, metsä, luonto, ympäristö, kotieläimet, käden taidot sekä kansainvälisyys. Jäseniä yhdistyksissä on n. 70 000.

Määrärahan käyttöön liittyvät vuoden 2014 tavoitteet sovitaan tarkemmin tulossopimuksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästön lisäys	-500
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (EK)	-100
Yhteensä	-600

2014 talousarvio	3 820 000
2013 talousarvio	4 420 000
2012 tilinpäätös	4 520 000

61. EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 86 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien hankkeiden ja sen toteutukseen liittyvän teknisen avun Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU-rahoitusosuuden maksamiseen

2) yhdessä vastinrahoitusmomentin 30.10.62 määrärahojen kanssa maaseuturahaston rahoitusosuutena enintään 204 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta teknisellä avulla palkattavien osuus on enintään 110 henkilötyövuotta

3) ohjelmien toteuttamisen kannalta muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Takaisinperinnästä aiheutuvat erät merkitään momentille 12.30.99.

Valtuus

Mikäli ohjelmakauteen 2007—2013 kohdistuvia vuoden 2013 myöntämisvaltuuksia on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2014.

Selvitysosa: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteutetaan Suomen maaseudun kehittämisstrategian 2007—2013 mukaisesti. Strategiassa on määritelty maaseudun kehittämiselle seuraavat kolme painopistealuetta:

1. Maa- ja metsätalouden harjoittaminen taloudellisesti ja ekologisesti kestävällä sekä eettisesti hyväksyttävällä tavalla koko Suomessa.

2. Yritysten kilpailukykyä, uutta yrittäjyyttä ja yrittäjien verkostoitumista suosiva ja kehittävä toiminta maaseudun elinkeinojen moni-

puolistamiseksi ja työllisyyden parantamiseksi.

3. Paikallisen omaehtoisen toiminnan vahvistaminen maaseudun elinvoiman ja elämänlaadun lisäämiseksi.

Painopistealueita edistetään tämän momentin varoin yritystukina sekä paikallisina, alueellisina, alueiden välisinä, valtakunnallisina ja myös Leader-toimintaryhmien välisinä kansainvälisinä hankkeina.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2014	2015	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	86,200	81,500	167,700

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelmakauden rahoituskehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta ohjelmakautena	Myöntämisvaltuus v. 2014	Käytetty määrärahaa v. 2007— 2012	Budjetoitu määrärahaa v. 2013	Määräraha v. 2014
Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma (ohjelmakausi 2007—2013)[1] yhteensä	434,620	455,677	-	188,122	80,500	86,200
— josta laajakaistahankkeet	24,570	24,570	-	0,812	10,000	10,000
— josta tekninen apu	22,455	22,455	-	11,145	3,600	4,300

[1] Sisältää osan toimintalinjasta 1, toimintalinjan 3, osan toimintalinjasta 4 ja teknisen avun.

Momentin teknisen avun määrärahaa käytetään myös momenttien 30.20.43 ja 30.20.44 sekä Maatilatalouden kehittämisrahaston toimeenpanon osalta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteutukseen liittyvän teknisen avun maaseuturahaston rahoitusosuuden maksamiseen ohjelmakaudella 2007—2013.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02 sekä valtion rahoitusosuus momentille 30.10.62.

Vastaavat ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan liittyvät määrärahat ja valtuudet ovat momentilla 30.10.64.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	5 700
Yhteensä	5 700
2014 talousarvio	86 200 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	80 500 000
2012 tilinpäätös	63 947 731

62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavan Manner-

Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien hankkeiden ja sen toteutukseen liittyvän teknisen avun valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) yhdessä momentilla 30.10.61 olevan maaseuturahaston rahoitusosuuden kanssa valtion rahoitusosuutena henkilöstön palkkaamiseen sekä muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Takaisinperinnästä aiheutuvat erät merkitään momentille 12.30.99.

Valtuus

Mikäli ohjelmakauteen 2007—2013 kohdistuvia vuoden 2013 myöntämisvaltuuksia on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2014.

Selvitysosa: Momentin määrärahan käytön tavoitteet on esitetty momentin 30.10.61 selvitysosassa.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2014	2015	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	80,900	79,300	160,200

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelmakauden rahoituskehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta ohjelmakautena	Myöntämis-valtuus v. 2014	Käytetty määrärahaa v. 2007— 2012	Budjetoitu määrärahaa v. 2013	Määräraha v. 2014
Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma (ohjelmakausi 2007—2013)[1] yhteensä	429,322	443,431	-	193,073	78,100	80,900
— josta tekninen apu	27,445	27,445	-	13,621	4,400	5,300
Ohjelmien korjaukset	-	-	-	1,666	0,100	-
Kaikki yhteensä	429,322	443,431	-	194,739	78,200	80,900

[1] Sisältää osan toimintalinjasta 1, toimintalinjan 3, osan toimintalinjasta 4 ja teknisen avun.

Momentin teknisen avun määrärahaa käytetään myös momenttien 30.20.43 ja 30.20.44 sekä Maatilatalouden kehittämisrahaston toimeenpanon osalta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteutukseen liittyvän teknisen avun valtion rahoitusosuuden maksamiseen ohjelmakaudella 2007—2013.

Vastaavat ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan liittyvät määrärahat ja valtuudet ovat momentilla 30.10.64.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	2 700
Yhteensä	2 700

2014 talousarvio	80 900 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	78 200 000
2012 tilinpäätös	65 504 826

64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien hankkeiden ja sen toteutukseen liittyvän teknisen avun Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteuttamiseen tarvittavan yhteensä enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen sekä muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen

3) EU:n aikaisempien ohjelmakausien ja ohjelmakauden 2014—2020 sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä neuvoston asetuksen (EY 1290/2005) artiklan 31 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) ja 33 (maaseuturahastoa koskevat erityiset säännökset), neuvoston asetuksen (EY 1260/1999) artiklan 30 (tukikelpoisuus) ja artiklan 39 (varainhoitoa koskevat oikaisut) ja neuvoston asetuksen (ETY 2082/1993) artiklan 24 (tuen vähentäminen, pidättäminen ja peruuttaminen) sekä vastaavien yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta ohjelmakaudelle 2014—2020 annettavan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Takaisinperinnästä aiheutuvat erät merkitään momentille 12.30.99.

Valtuus

Vuonna 2014 saa tehdä ohjelmakauteen 2014—2020 kohdistuvia myöntämispäätöksiä 105 900 000 eurolla.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen, johon sisältyy muun muassa tulevaa ohjelmakautta koskeva laki maaseudun kehittämisen tukemisesta ja kuluvaa kautta koskeva laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain muuttamisesta.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tämän momentin varoin rahoitettavilla toimenpiteillä edistetään ohjelmakaudella 2014—2020 horisontaalisesti innovaatioita, ympäristöä sekä ilmastonmuutoksen lieventämistä ja siihen sopeutumista koskevia tavoitteita sekä niiden lisäksi seuraavia maaseudun kehittämistä koskevia prioriteetteja:

— tietämyksen siirron ja innovaatioiden edistäminen maa- ja metsätaloudessa sekä maaseudulla

— maatilojen elinkelpoisuuden ja kilpailukyvyn edistäminen kaikenlaisessa maataloudessa kaikilla alueilla sekä innovatiivisten maatalousteknologian ja metsien kestävän hoidon edistäminen

— elintarvikeketjun organisoitumisen edistäminen mukaan lukien maataloustuotteiden jalostus ja markkinointi, eläinten hyvinvointi ja maatalouden riskienhallinta

— maa- ja metsätalouteen liittyvien ekosysteemien ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen

— voimavarojen tehokkaan käytön sekä vähähiiliseen ja ilmastoa säästävään talouteen siirtymisen edistäminen maatalous-, elintarvike- ja metsäsektoreilla

— sosiaalisen osallisuuden, köyhyyden vähentämisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen maaseutualueilla.

Rahoitus toteutetaan edellä mainittujen tavoitteiden edistämiseksi yritystukina sekä paikallisina, alueellisina, alueiden välisinä, valtakunnallisina ja kansainvälisinä hankkeina. Tekninen apu tukee koko ohjelman toimeenpanoa. Ohjelman toteuttamiseen tarvittavat henkilötyövuodet vastaavat teknisen avun lisäksi nk. valtion hallinnon oman tuotannon hankkeissa palkattavan henkilöstön enimmäismäärää.

Koska uusi ohjelmakausi alkaa vuonna 2014, tarvittavat määrärahat, valtuus ja henkilöstömäärät ovat alhaisemmat kuin keskimäärin ohjelmakaudella. Määrärahasta on tarkoitus käyttää 8 800 000 euroa EU:n rahoitusosuuden ja

9 000 000 euroa valtion rahoitusosuuden maksamiseen. Myöntämisvaltuudesta 52 500 000 euroa on EU:n rahoitusosuutta ja 53 400 000 euroa valtion rahoitusosuutta. EU:n rahoitusosuutena käytettävissä oleva määräraha ja myöntämisvaltuus ovat enimmäismääriä, jotka tarkennetaan myöhemmin komission hyväksymän Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman mukaisesti.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2014	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Vuoden 2014 sitoumukset	17,700	40,000	35,000	13,200	105,900

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö (milj. euroa)

Ohjelma	Myöntämisvaltuus v. 2014	Määräraha v. 2014
Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma (ohjelmakausi 2014—2020) yhteensä	105,900	17,700
— josta LEADER	30,000	1,500
— josta tekninen apu	10,000	3,200
Ohjelmien korjaukset	-	0,100
Kaikki yhteensä	105,900	17,800

Momentit 30.20.43 ja 30.20.44 ovat myös osa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa 2014—2020, jonka toimeenpanoon tarkoitetun teknisen avun valtuus ja määräraha ovat tällä momentilla.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02. Vastaavat ohjelmakauden 2007—2013 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan liittyvät määrärahat ja valtuudet ovat momenteilla 30.10.61 ja 30.10.62.

2014 talousarvio 17 800 000

20. Maatalous

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Maatalouden taloudellinen toimintaympäristö on muuttunut vaikeammin ennakoitavaksi tuotteiden ja tuotantopanosten hintojen aikaisempaa suuremman vaihtelun vuoksi. Viime vuosina tuotantopanosten hinnat ovat nousseet tuotteiden hintoja nopeammin, mikä on heikentänyt 2000-luvulla tuotannon kannattavuutta erityisesti kotieläintaloudessa. Maataloustuotteiden myyntitulojen ja tuotantopanosten hintojen kehitykseen valtiovallan toimin ei voida juurikaan vaikuttaa. Maataloustuotannon kannattavuuteen vaikuttaa myyntitulojen ja kustannusten ohella keskeisesti maatalouden EU- ja kansalliset tuet. Kaikki merkittävät tukijärjestelmät uudistuvat vuonna 2014 alkavan EU:n uuden rahoituskauden alkuvuosina. Yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen mukaisten tukijärjestelmien toimeenpano alkaa pääosin vasta vuonna 2015. Vuonna 2014 jatketaan

vuonna 2013 käytössä olevien järjestelmien soveltamista. Vuoden 2013 aikana valmistellaan ja lähetetään Euroopan komissiolle hyväksyttäväksi Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma vuosille 2014—2020. Vuoden 2013 aikana käydään neuvottelut komission kanssa Etelä-Suomen kansallisen tuen ja luonnonhaittakorvauksen kansallisen lisäosan jatkosta.

Vuonna 2012 maatalouden kannattavuus parani hieman edellisvuoteen verrattuna. Asetetusta kannattavuustavoitteesta saavutettiin kirjanpitotiloilla keskimäärin 58 % (47 % vuonna 2011, 46 % vuonna 2010, 33 % vuonna 2009). Maa- ja puutarhatalouden kokonaislaskennan mukainen maataloustulo kasvoi vuoden 2011 tasolta. Tuotannon kannattavuus vaihtelee tuotantosuunnittain ja tilakohtaisesti. Myös sääolojen vaihtelu heijastuu suoraan maatalouden taloudellisiin tuloksiin ja tuotantomääriin.

Maataloustuotannon määrä säilyi vuonna 2012 pääosin aiempien vuosien tasolla. Keskeisten tuotteiden tuotantomäärät vastasivat likimain kotimaista kulutusta lukuun ottamatta naudanlihan ja lampaanlihan sekä rukiin ja valkuaiskasvien tuotantoa.

Maatalouden toimintaedellytysten säilyminen ja kehittyminen edellyttävät, että Suomen tuottavuus- ja rakennekehitys eivät merkittävästi poikkea keskeisistä kilpailijamaista. Rakennetuet edistävät tuottavuus- ja rakennekehitystä.

Maatalouden ravinnepäästöt maaperään, vesistöihin ja ilmaan vähenevät ympäristötietoisuuden ja -osaamisen lisääntymisen, kulutustottumusten muutosten, sekä uusien, tarkennettujen tuotantomenetelmien seurauksena. Kansallisen energia- ja ilmastostrategian päästörajoitusten mukaisesti maatalousperäisten energialähteiden tuotanto ja käyttö lisääntyvät lähivuosina.

Toimintaympäristön muutoksen tunnusluvut

	2009	2010	2011	2012	Kehitysarvio 2013—2014
Tukea saaneiden tilojen määrä, kpl	63 424	62 003	60 824	58 527	rakennekehitys jatkuu
— väheneminen edellisestä vuodesta, %	2,5	2,3	1,9	3,9	rakennekehitys jatkuu
Tilojen keskimääräinen peltopinta-ala, ha	37,0	37,7	38,5	39,9	kasvaa
Pellonkäyttö					
Maatalouskäytössä yhteensä, ha, josta	2 296 400	2 291 900	2 286 700	2 285 200	nykyinen taso
— elintarvikkeiden, energian ja rehujen tuotannossa oleva ala	2 086 600	1 977 000	2 011 000	2 005 400	nykyinen taso
— kesantona oleva ala[1)]	209 800	314 900	275 700	279 800	kehittyy kasvinviljely-tuotteiden kysynnän mukaan
Tuotantomäärät					
Maitomäärä, milj. ltr	2 215	2 222	2 190	2 188	nykyinen taso
Lihantuotanto yhteensä, milj. kg, josta	382,5	382,6	387,3	382,0	
— naudanlihan tuotanto	81,1	82,1	82,7	80,4	nykyinen taso
— sianlihan tuotanto	205,7	203,1	201,8	192,8	sopeutuu kysyntään
— siipikarjanlihan tuotanto	94,9	96,3	101,5	107,4	sopeutuu kysyntään
— muu lihatuotanto	0,8	1,1	1,3	1,4	nykyinen taso
Kananmunien tuotanto, milj. kg	53,9	61,5	62,3	62,2	sopeutuu kysyntään
Viljasato yhteensä, milj. kg	4 261	2 989	3 668	3 659	nykyinen taso

[1)] Tiedot sisältävät hoidetun viljelemättömän pellon ja vuodesta 2010 alkaen myös viherlannoitusnurmen.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Pääluokkaperusteluissa esitettyjen vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi maa- ja puutarhataloutta tuetaan Suomessa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten tukimuotojen lisäksi kansallisilla tukijärjestelmillä. Maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa myös entistä enemmän kaikkien elintarvikeketjun toimijoiden vahvaan osaamiseen ja uusien innovaatioiden (kuten uudet tuotteet sisältäen bioenergian, uudet tuotantoteknologiat, uudet ympäristöystävällisemmät tuotantotavat) kehittämiseen ja nopeaan käyttöönottoon.

Maatalouden rakennetuen avulla sekä varhaiseläkejärjestelyin pyritään tuotantokustannusten alentamiseen edistämällä yrityskoon kasvua. Rakennetuki suunnataan perheviljelmille ja niiden muodostamille yhteenliittymille. Rakennetukia myönnetään korkotukena ja Makerasta rahoitettavina avustuksina ja valtion takauksina. Korkotukilainoja voidaan myöntää enintään 250 milj. euron lainapääomalle. Korkotukilainoja myönnetään pääasiassa maatilojen tuotantorakennusten rahoittamiseen sekä nuorten viljelijöiden aloitustukeen liittyviin kiinteistö- ja irtaimistohankintoihin. Käytettävissä olevat varat kohdennetaan elinkeinon jatkuvuuden ja tuotannon kannattavuuden parantamisen kannalta keskeisiin kohteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on kaksi talousarvion ulkopuolista rahastoa. Maatalouden interventiorahastoon (Mira) momentilta 30.20.60 tehtävällä siirrolla katetaan lähinnä interventiovarastoinnista valtion vastattavaksi jääviä menoja. Maatilatalouden kehittämisrahastoon (Makera) ei esitetä tehtäväksi määrärahan siirtoa talousarviosta vuonna 2014. Hallitusohjelman mukaisesti "Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera-rahoitusjärjestelmä) toimivuus, rakenne ja asema nykymuotoisena investointien rahoituskanavana arvioidaan. Samalla selvitetään nykyisen avustuspainotteisen tukijärjestelmän vaikutukset maatalouden kustannuksiin ja pyritään hillitsemään rakentamisen kustannuskehitystä. Maatalouden rakennetuen riittävyys turvataan." Vuodelle 2014 ehdotettu korkotukilainavaltuus ja Makeran käytettävissä olevat varat arvioidaan riittäväksi maatalouden rakennetukeen.

Vuonna 2014 rahoitetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2007—2013 varoin nuorten viljelijöiden tilanpidon aloitustuen avustusosuus niin kauan kuin ohjelman EU-rahoitusta on käytettävissä ja sen jälkeen kokonaan kansallisin varoin. Investointitukikohteet, korkotukilainojen korkotuki ja valtiontakaus on tarkoitus rahoittaa kokonaan kansallisin varoin. Tuella arvioidaan rahoitettavan noin 500 tilanpidon aloittamista.

Vuonna 2011 käynnistyi uusi nelivuotinen luopumistukijärjestelmä. Se tarjoaa ikääntyneelle viljelijälle mahdollisuuden tuotannosta luopumiseen luovuttamalla tila jatkajalle tai pellot tilaansa laajentavalle viljelijälle. Pellon lisämaaksi myynnistä luopumistapana luovuttiin vuoden 2013 alusta lukien. Varhaiseläkettä arvioidaan vuoden 2014 lopussa nostavan noin 16 100 henkilöä.

Valtioneuvoston ruokapoliittisen selonteon mukaan koko suomalaisen ruokaketjun kannattavuus ja kilpailukyky tulee turvata ilmastonmuutoksen ja globaalin kilpailun tuomassa uudessa toimintaympäristössä. Momentin 30.20.46 varoista myönnetään tukea EU-rahoitteisiin ruokaketjun kehittämistoimenpiteisiin, kuten hedelmä- ja vihannesorganisaatioiden toimenpideohjelmiin ja mahdollisesti käyttöön otettavaan kouluhedelmäjärjestelmään. Momentin 30.20.47 varoista myönnetään kokonaan kansallisesti rahoitettavaa tukea toimenpiteisiin, joiden tavoitteina ovat muun muassa kuluttajan luottamuksen vahvistaminen, ruuan ja ruokakulttuurin arvostuksen nostaminen, ruuantekijöiden osaamisen varmistaminen, terveellisten ruokatottumusten edistäminen sekä varmistetun jäljitettävyys- ja vastuullisuusjärjestelmän kehittäminen suomalaiseen ruokaketjuun. Samoin tuetaan hallitusohjelmaan perustuvien vuonna 2013 valmistuneiden luomualan ja lähiruuan kehittämisohjelmien mukaisia toimenpiteitä.

Maa- ja elintarviketutkimus tuottaa ja välittää yhteistyössä neuvonnan kanssa tutkimukseen perustuvaa tietoa maa-, puutarha- ja elintarviketalouden sekä näihin liittyvän maaseudun yritystoi-

minnan kehittämiseksi. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukseen (MTT) on koottu maa-, puutarha- ja elintarviketalouden biologinen, taloudellinen ja teknologinen tutkimus. MTT kehittää ja tehostaa toimintaansa vastaamaan paremmin yhteiskunnan muuttuneita tarpeita muun muassa Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan linjausten mukaisesti. Lisäksi tutkimusta rahoitetaan momentin 30.01.22 yhteistutkimusvaroin ja Maatilatalouden kehittämisrahastosta. Tutkimuksen ja neuvonnan yhteisillä toimilla vaikutetaan myös maatilojen energiavalintoihin.

Viljelijätukien menot ja niiden EU-osuus vuosina 2012—2014 (milj. euroa)

	Vuodelle 2012 maksettu tuki	Budjetoitu vuodelle 2013	Esitys vuodelle 2014
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (mom. 30.20.40)	534,3	511,0	498,8
EU-tulotuki (mom. 30.20.41)[1)]	534,2	539,2	524,0
Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit yhteensä (mom. 30.20.43)	400,3	379,4	369,3
— valtion osuus	286,3	267,6	262,4
— EU:n osuus	114,0	111,8	106,9
Luonnonhaittakorvaus yhteensä (mom. 30.20.44)	421,7	411,7	422,6
— valtion osuus	303,6	296,4	304,3
— EU:n osuus	118,1	115,3	118,3
Yhteensä viljelijätuet	1 890,5	1 841,3	1 814,7
— valtion osuus	1 124,2	1 075,0	1 065,5
— EU:n osuus	766,3	766,3	749,2
— EU:n osuus, %	40,5	41,6	41,3

[1)] Ei sisällä EU-markkinatukea, joka ei ole viljelijätuki.

MAKERAsta ja talousarviosta myönnettävän maatalouden rakennetuen kehittyminen tukimuodoittain vuosina 2012—2014 (milj. euroa)

	2012 tilinpäätös	Arvio vuodelle 2013	Arvio vuodelle 2014
MAKERA			
Käytettävissä olevat varat yhteensä	215,7	175,9	141,5
— omat tulot (mm. lainojen lyhennykset ja korot)	48,7	45,1	40,5
— lainojen ja avustusten peruutukset	0,2	3,0	2,8
— tulot EU:lta + sekalaiset tulot	23,0	26,6	21,3
— edelliseltä vuodelta siirtyvä määrä	140,0	101,2	76,9
— muut tulot	3,8	-	-
— siirto talousarviosta	-	-	-

MAKERAsta ja talousarviosta myönnettävän maatalouden rakennetuen kehittyminen tukimuodoittain vuosina 2012—2014 (milj. euroa)

	2012 tilinpäätös	Arvio vuodelle 2013	Arvio vuodelle 2014
LAINAT, yhteensä	193,0	253,0	252,0
MAKERAsta (valtionlainat)	2,2	3,0	2,0
Korkotukilainat yhteensä (mom. 30.20.49)[1)]	190,8	250,0	250,0
AVUSTUKSET (MAKERAsta)	75,5	95,0	90,0
KORKOTUKILAINOJEN KORKOTUKI (mom. 30.20.49)	18,6	58,9	31,4

[1)] Vuoden 2012 osalta sidottu määrä.

01. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 32 661 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen valiotaimituotannon osalta enintään 80 000 euroa

2) Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toiminnasta aiheutuviin sijoitusmenoiksi luettaviin talonrakennus- sekä maa- ja vesirakennustöihin

3) kasvinsuojeluaineiden tarkastus- ja testaustoiminnasta aiheutuvien Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen menojen maksamiseen

4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omavastuuosuutta koskevien menojen maksamiseen

5) virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden toteuttamiseksi määrärahan siirtoon ulkomaille vähäisten rahoitusennakoiden maksamiseen kehitysyhteistyön kohdemaille edellyttäen, että vastaava meno veloitetaan momentin 24.30.66 määrärahasta

6) suunnitellun luonnonvarakeskuksen perustamisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT) tuottaa tutkimustietoa, palveluja ja ratkaisuja tärkeimpiin maa- ja elintarviketalouden kysymyksiin sekä yhteiskunnallisen päätöksenteon tueksi. Tutkimuksen ja kehitystoiminnan tuottamia uusia ratkaisumalleja ja teknologiaa hyödynnetään elinkeinojen kilpailukyvyn, vastuullisuuden ja kestävyyden kehittämisessä sekä uusien liiketoimintakonseptien luomisessa.

Pääosa MTT:n tutkimuksesta jakautuu viidelle tutkimusalueelle, joiden teemat keskittyvät maa- ja elintarviketalouden strategisiin kehityskysymyksiin. MTT hyödyntää tutkimuksessa monitieteisyyttään ja kytkee yhteen vahvaa osaamista luonnontieteiden, teknologiatutkimuksen sekä talous- ja yhteiskuntatieteiden aloilla. Kestävä biotalous, ilmastonmuutoksen ehkäisy ja siihen sopeutuminen, maatalouden haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisy sekä maa- ja elintarviketalouden tuotantoa ja maaseudun kehittämistä tukeva vihreän talouden tutkimus ovat MTT:n keskeisimpiä tutkimusaloja. MTT:llä on lisäksi viranomais- ja asiantuntijatehtäviä, joissa hyödynnetään tutkimuksen yhteydessä hankittavaa asiantuntemusta.

MTT tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

Maaseudun kehittäminen

— Maaseudun yritystoiminnan vahvistaminen sekä vihreän talouden ja ekosysteemipalveluiden kehittäminen.

— EU:n ja kansallisten politiikkojen tehokkuuden arviointi maaseudun kehityksen osalta.

Maa- ja puutarhatalouden kehittäminen

— Ruuantuotannon tuottavuuden, kannattavuuden ja ruokaturvan edistäminen mm. kehittämällä alkutuotannon menetelmiä ja tuotannonohjausta sekä kehittämällä menetelmiä kasvin- ja eläinjalostuksen tarpeisiin.

— Ratkaisuja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi, kasvihuonekaasupäästöjen ja ravinne- ja torjunta-ainekuormituksen vähentämiseksi sekä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi.

— Luomutuotannon tutkimusta ja kehitystoimintaa yhdessä Helsingin yliopiston kanssa perustetussa Luomuinstituutissa.

— Maatalouden ja koko ruokajärjestelmän vastuullisuuden, kannattavuuden ja kilpailukyvyn kehittäminen.

— Maa- ja elintarviketalouden biomassojen hyödyntäminen alan yritysten kanssa: uusiokäyttöön perustuvia energiaratkaisuja ja innovaatioita materiaalikierron hyödyntämisen tehostamiseksi sekä kierrätysravinteiden tuotteistamiseksi turvallisiksi ja tehokkaiksi lannoitevalmisteiksi ja maanparannusaineiksi.

Elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun kehittäminen

— Ratkaisuja kasvien ja eläinten terveyden edistämiseksi, eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi ja kuluttajiin kohdistuvien riskien vähentämiseksi.

— Ratkaisuja kasvisten ja kasvisvalkuaisen kulutuksen lisäämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2014 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen MTT:lle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2012 toteutuma			2013 arvio			2014 arvio		
	Kust. 1 000 €[1)]	Tuotot 1 000 €[2)]	Htv	Kust. 1 000 €[1)]	Tuotot 1 000 €[2)]	Htv	Kust. 1 000 €[1)]	Tuotot 1 000 €[2)]	Htv
Maaseudun kehittäminen	7 019	2 670	98	8 000	3 000	113	7 300	2 800	97
— Tutkimus	6 383	2 302	91	7 300	2 650	103	6 700	2 450	92
— Asiantuntijatehtävät	636	368	7	700	350	10	600	350	5
Maa- ja puutarhatalous	31 513	11 087	456	27 300	9 300	386	30 000	10 850	417
— Tutkimus	26 379	9 663	392	22 500	8 000	326	25 000	9 400	357
— Asiantuntijatehtävät	5 134	1 424	64	4 800	1 300	60	5 000	1 450	60
Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu	7 328	2 685	98	8 600	3 150	122	7 700	2 900	99
— Tutkimus	6 724	2 565	89	8 000	3 000	114	6 900	2 700	89
— Asiantuntijatehtävät	604	120	9	600	150	8	800	200	10
Muu tutkimustoiminta ja muut asiantuntijatehtävät	6 059	2 079	82	5 100	1 680	72	6 000	2 090	73
— Muu tutkimustoiminta	1 510	690	21	1 300	610	18	1 500	690	19
— Muut asiantuntijatehtävät	2 928	1 008	41	2 100	700	30	2 900	1 010	37
— Tutkimusyhteisöä palvelevat asiantuntijatehtävät	1 621	381	20	1 700	370	24	1 600	390	17
Tutkimustoiminta ja asiantuntijatehtävät yhteensä	51 919	18 521	734	49 000	17 130	693	51 000	18 640	686

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

— Tutkimus	40 996	15 220	593	39 100	14 260	561	40 100	15 240	557
— Asiantuntijatehtävät	10 923	3 301	141	9 900	2 870	132	10 900	3 400	129
Maksullinen toiminta	4 066	3 850	33	3 750	3 800	38	3 850	4 000	40
Kaikki yhteensä[3)]	55 985	22 371	767	52 750	20 930	731	54 850	22 640	726

[1)] Tukitoimintojen nettokustannukset (tukitoimintojen kustannuksista on vähennetty niihin kohdistuneet tulot) on vyörytetty päätoiminnoille. Kustannukset sisältävät myös pääomakustannukset (käyttöomaisuuden poistot sekä omaisuuteen sitoutuneen pääoman koron) ja vastaavasti vuosittaisia investointeja ei huomioida kustannuslaskennassa kyseisen vuoden suorina kustannuksina.

[2)] Sisältää vain esitettyihin toimintoihin suoraan kohdistetut tuotot sekä muiden virastojen momenteilta kirjaus- ja käyttöoikeudella saadut rahoitukset. Tukitoimintoihin kohdistuneet tuotot eivät näy laskelmassa tuottoina, vaan ne käsitellään kustannuslaskennassa ydintoimintojen kustannuksia pienentävänä tekijänä (2012: 2,979 milj.euroa, TA 2013: 3,270 milj.euroa, TAE 2014: 2,860 milj. euroa).

[3)] Htv: 2012 kokonaishenkilötyövuosimäärätoteutuma, 2013 TA momentin 30.20.01 htv-kiintiö 731 htv ja 2014 TAE momentin 30.20.01 htv-kiintiö 726 htv.

— Toimintaa suunnataan vastaamaan asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeita.

— Edistetään julkisten tietovarantojen avaamista ja hyödyntämistä.

— Kehitetään asiakkuuksien johtamista ja markkinointiosaamista. Innovaatioiden kaupallistamista nopeutetaan. Yhteistutkimuksen ja asiakasrahoitteisen toiminnan kannattavuutta parannetaan.

— Tiedon ja teknologian vaihtoa kehitetään yhdessä tulosten käyttäjien ja innovaatioketjun muiden toimijoiden kanssa. Jatketaan monipuolista julkaisutoimintaa ja kehitetään verkkopalveluja sekä neuvontayhteistyötä.

— Laitos osallistuu uuden EU-kauden maaseutuohjelman sekä alueellisesti toteutettavien rakennerahasto-ohjelmien suunnitteluun. Tavoitteena on elinkeinojen kehittämisresurssien tehokas hyödyntäminen, suuntaaminen ja vaikuttavuus alueellisten kehittämistavoitteiden mukaisesti.

— Henkilöstörakennetta kehitetään tutkijavaltaiseen ja jatkotutkinnon suorittaneiden suuntaan.

— Tasapainotetaan taloutta toimintaa fokusoimalla, kannattavuutta parantamalla, lisätuloja hankkimalla ja kustannuksia leikkaamalla. Koetoiminnassa siirrytään aiempaa joustavampiin toimintamalleihin. Talouden tasapainottamisessa varmistetaan, että asiakasvaikuttavuus ja toiminta eivät vaarannu, vaikka rahoitusrakenne on muuttunut.

— Yliopistoyhteistyötä ja tutkimusinfrastruktuuriyhteistyötä lisätään.

Viitaten pääluokkaperusteluissa todettuihin hallinnonalan toiminnallisen tuloksellisuuden alustaviin tavoitteisiin:

— Laitos osallistuu Luonnonvarakeskuksen muodostamista koskevaan valmisteluun.

— Laitoksen tutkimusta suunnataan ja tutkimuksen tukipalveluja ja infrastruktuureja kehitetään Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymässä (LYNET) sovittujen painopisteiden mukaisesti.

— Laitos osallistuu maa- ja metsätalousministeriön VATU-hankkeiden toteutukseen.

Taloudellisuuden ja tuottavuuden tunnuslukuja

	2012 toteutuma	2013 talousarvio	2014 tavoite
1. Tutkimustoiminnan ja asiantuntijatehtävien kokonaiskustannukset/ tutkija htv, 1 000 €	166	160	163
2. Tutkimustoiminnan ja asiantuntijatehtävien kokonaiskustannukset/ julkaisu, 1 000 €	32	34	38
3. Tutkimustoiminnan ja asiantuntijatehtävien kokonaiskustannukset/ asiakkaita palvelevat tuotokset, 1 000 €	205	204	178
4. Yhteishankerahoituksen ja maksullisen toiminnan tuotot/tutkija htv, 1 000 €	72	68	72
5. Julkaisut yhteensä, kpl/tutkija henkilötyövuosi	5,3	4,7	4,3
— joista asiantuntijatarkastettuja tieteellisiä artikkeleita kpl/tutkija htv	0,7	0,7	0,8
— josta ammattilehtiartikkeleita kpl/tutkija htv	1,3	1,7	1,4
— josta yleislehtiartikkeleita kpl/tutkija htv	0,1	0,3	0,2
— joista muita julkaisuja kpl/tutkija htv	3,2	2,0	1,9
Asiakkaita palvelevat tuotokset, kpl/tutkija henkilötyövuosi	0,8	0,7	0,9

Tuotokset ja laadunhallinta

Tuotokset keskeisistä suoritteista (kpl)

	2012 toteutuma	2013 talousarvio	2014 tavoite
Asiantuntijatarkastetut tieteelliset artikkelit	215	220	242
Ammattilehtiartikkelit	409	520	443
Yleislehtiartikkelit	26	90	52
Muut julkaisut	993	610	600
Julkaisut yhteensä	1 643	1 440	1 337
Tuotokset asiakkaiden päätöksenteon tueksi	157	160	176
Uudet tuotteet	24	15	27
Keksintöilmoitukset ja patentit	7	10	11
Analyysimenetelmät ja muut tutkimusta palvelevat tuotokset	65	55	72

Kasvinsuojeluainelausunnot ja tutkimusraportit (kpl)

	2012 toteutuma	2013 talousarvio	2014 tavoite
Kansalliset GM-lausunnot	3	6	5
GM-riskiarviot EFSA:lle	-	1	-
Neuvonnalliset julkaisut	63	40	40
Neuvonnalliset esitelmät	17	40	20
Maksullisen testauspalvelun luottamukselliset raportit (GEP/GLP)	58	45	50
Maksulliset valmisteiden tehokkuusarviot	3	5	5

Varmennetuista lisäys- ja taimiaineistoista annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (9/2006) mukainen toiminta edellyttää valiotaimituotannon toimintamahdollisuuksien vakauttamisen osalta hintatukea, joka on määritelty 80 000 euroksi.

1.1.2012 voimaan astuneessa laissa kasvinsuojeluaineista (1563/2011, 27 §) MTT vel-

voitetaan tekemään kasvinsuojeluaineiden biologisen tehokkuuden ja käyttökelpoisuuden tarkastuksia ja antamaan lausuntonsa hyväksynnän edellytyksistä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (TUKES). Kasvinsuojeluaineiden tutkimus- ja testaustoiminnalla tuotetaan kansainvälisten laatujärjestelmien mukaisesti puolueetonta tietoa, jota käytetään rekisteröinnissä, neuvonnassa ja kuluttajille suunnattavan informaation tukemisessa.

MTT toteuttaa ulkoasiainministeriön instituutioiden välisen kehitysyhteistyön instrumenttiin (IKI) kuuluvia hankkeita kehitysmaissa. Ulkoasiainministeriö maksaa momentin 24.30.66 määrärahasta MTT:lle jälkikäteen tilitystä vastaan hankkeesta aiheutuneet toteutuneet kustannukset sekä Suomen että kehitysyhteistyön kohdemaan osalta. Koska kehitysmailla ei ole omia varoja sijoitettavaksi hankkeisiin, eikä niillä näin ollen ole mahdollisuuksia odottaa ulkoasianministeriön jälkikäteissuorituksia, on lyhytaikaisten rahoitusennakoiden antaminen kehitysyhteistyön kohdemaalle edelleen välttämätöntä hankkeiden aloittamisen ja etenemisen turvaamiseksi.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	58 781	55 730	58 011
Bruttotulot[1)]	25 154	23 900	25 350
Nettomenot	33 627	31 830	32 661
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 514		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	7 202		

[1)] Vuoden 2014 bruttotuloissa ei ole otettu huomioon muiden virastojen jakamattomia määrärahoja yhteensä 0,150 milj.euroa.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 tavoite
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	8 212	8 100	8 100
— EU:lta saatava rahoitus	2 630	1 900	2 800
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	7 673	7 000	7 600
Tuotot yhteensä	18 515	17 000	18 500
Hankkeiden kokonaiskustannukset	41 467	36 500	37 350
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-22 952	-19 500	-18 850
Omarahoitusosuus, %	55	53	50

Yhteisrahoitteisen toiminnan tulojen lisäksi käytössä arvioidaan olevan maksullisen toiminnan tuloja 4,0 milj. euroa, EU-maataloustukia 1,0 milj. euroa sekä muita tuloja 2,0 milj. euroa.

Määrärahasta käytetään vähintään 168 000 euroa hevostalouden tutkimukseen, mikä on otettu huomioon määrärahassa totopelien tuotto-osuutena momentille 12.30.20 kertyvistä varoista.

Tuloina otetaan huomioon muut kuin momenteille 12.30.32 ja 12.30.99 kertyvät tutkimuskeskuksen toiminnasta kertyvät tulot. Puutarhakasvien jalostusmaksuina vuonna 2014 kertyvät tulot 80 000 euroa on merkitty momentille 12.30.32 ja pääomaluonteiset tulot momentille 12.30.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poistaminen (-5 htv)	-250
Palkkausten tarkistukset	107
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-76
Tasomuutos	1 050
Yhteensä	831

2014 talousarvio	32 661 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	31 830 000
2012 tilinpäätös	34 315 000

40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 498 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) ja Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain (193/2013) mukaiseen kansalliseen tukeen

2) vuonna 2013 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2014 tehdyistä tukipäätöksistä saa aiheutua vuoden 2015 ja sitä seuraavien vuosien määrärahasta maksettavia menoja enintään 30 000 000 euroa.

Selvitysosa: Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen tavoitteena on täydentää EU:n tukijärjestelmiä (EU-tulotuet, luonnonhaittakorvaus, ympäristötuki ja eläinten hyvinvoinnin tuki) sekä osaltaan turvata maa- ja puutarhatalouden toimintaedellytyksiä ja tuotannon kannattavuutta sekä maaseudun elinvoimaisuuden säilymistä. Kansallista tukea maksetaan lähes kaikille aktiivitiloille.

Vuonna 2013 neuvotellaan EU:n komission kanssa Etelä-Suomen kansallisen tuen ja luonnonhaittakorvauksen kansallisen lisäosan soveltamisesta vuodesta 2014 eteenpäin. Etelä-Suomen kansallista tukea on maksettu tukialueiden A ja B kotieläintaloudelle, puutarhataloudelle ja kasvinviljelylle. Pohjoista tukea maksetaan Keski- ja Pohjois-Suomessa (C-tukialueella) kotieläintaloudelle, puutarhataloudelle, kasvinviljelylle ja eräille muille kohteille komission vuonna 2009 hyväksymän pitkäaikaisen pohjoisen tuen tukijärjestelmän perusteella.

Määrärahaa tarvitaan Manner-Suomessa luonnonhaittakorvauksen kansallisesta lisäosasta aiheutuvien menojen maksamiseen 119 400 000 euroa ja ennen vuotta 2014 tehdyistä muista tukipäätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen 1 000 000 euroa. Momentille ehdotetaan määrärahaa muista vuonna 2014 tehtävistä tukipäätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen 378 400 000 euroa ja myöntämisvaltuutta 30 000 000 euroa. Myöntämisvaltuuden perusteella tehtävät sitoumukset tehdään ehdolla, että tukea maksetaan vain siinä määrin kuin eduskunta myöntää tulevissa talousarvioissa määrärahoja.

Luonnonhaittakorvauksen kansallista lisäosaa on tarkoitus maksaa koko maassa EU-osarahoitteisen luonnonhaittakorvauksen (LFA) lisäosana. Lisäksi määrärahasta maksetaan eräitä muita kansallisia tukimuotoja.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen arvioitu jakautuminen eri kohteisiin vuosina 2012—2014 sekä arvio menojen siirtymisestä seuraavien vuosien määrärahasta maksettavaksi (milj. euroa)

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Tuki yhteensä ao. vuoden tuotannolle	534,3	505,8	498,8
Etelä-Suomen kansallinen tuki	74,9	62,4	62,4
Pohjoinen tuki	328,2	317,7	310,3
Luonnonhaittakorvauksen kansallinen lisäosa	119,4	119,4	119,4
Muu kansallinen tuki	11,8	6,3	6,7
Edellisiin vuosiin kohdistuvia tukimenoja maksetaan ao. vuoden määrärahasta	19,8	10,0	1,0
Valtuus budjetissa	58,0	30,0	30,0

Valtuuksien käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2014	2015	2016	2017	2018	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	1,0	-	-	-	-	1,0
Vuoden 2014 sitoumukset	-	30,0	-	-	-	30,0
Valtuus yhteensä	1,0	30,0	-	-	-	31,0

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästön lisäys (vastaava HO-säästön vähennys mom. 30.10.50)	-1 200
Tasomuutos	-11 000
Yhteensä	-12 200

2014 talousarvio	498 800 000
2013 talousarvio	511 000 000
2012 tilinpäätös	544 000 000

41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 530 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) neuvoston asetuksen (EY) N:o 73/2009 mukaisten suorien tukien maksamiseen

2) neuvoston asetuksen (EY) N:o 1234/2007 mukaisten maataloustuotteiden vientituen, yksityisen varastoinnin tuen ja eräiden muiden maataloustuotteiden markkinoita ohjaavien toimenpiteiden menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 2014 maksettavat EU-tulotuet ja EU-markkinatuet. EU-tulotuet ovat suoria tukia, jotka turvaavat omalta osaltaan maataloustuotannon kannattavuutta ja muiden EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden toteutumista. Tukien ehtona on muun muassa ympäristöön sekä eläinten ja kasvien terveyteen liittyvien vaatimusten eli ns. täydentävien ehtojen noudattaminen.

Pääosa EU-tulotuista maksetaan tuotannosta irrotettuna tilatukena. Lisäksi maksetaan tuotantosidonnaisia tukia n. 10 % EU-tulotuen määrästä.

Yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen (CAP2020) voimaan tulo on siirtynyt vuoteen 2015. Uusi rahoituskausi käynnistyy vuonna 2014. Suoriin tukiin aiemmin kohdistunut vuosittainen tuen mukauttaminen eli modulaatio

poistetaan käytöstä jo vuonna 2014. Muilta osin suorat tukijärjestelmät pysyvät vuoden 2013 mukaisina.

Tulotukiin tarvittava määräraha alenee vuoden 2013 tasosta 15 200 000 eurolla.

EU-tulotuet muodostivat vuonna 2012 noin 8 % maatalouden kokonaislaskennan mukaisesta kokonaistuotosta. Vuonna 2014 EU-tulotukien osuus kaikista maa- ja puutarhataloudelle maksetuista viljelijätuista arvioidaan olevan noin 29 %.

EU-markkinatukia (vienti- ja sisämarkkinatukia) arvioidaan maksettavan 6 000 000 euroa.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

EU-tulotuki ja EU-markkinatuet vuonna 2014 käyttökohteittain (euroa)

EU-tulotuki yhteensä	524 000 000
— Tilatuki	470 810 000
— Tuotantosidonnaiset viljelijätuet	53 190 000
EU-markkinatuet yhteensä	6 000 000
— Vientituki	1 000 000
— Sisämarkkinatuet	5 000 000
Yhteensä	530 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-15 200
Yhteensä	-15 200

2014 talousarvio	530 000 000
2013 talousarvio	545 200 000
2012 tilinpäätös	538 033 673

42. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (1214/2000) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia korvauksia.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on jatkaa lain voimassaoloa kahdella vuodella siten, että sitä sovelletaan vielä vuosien 2014 ja 2015 satovahinkojen korvaamiseen. Tämän jälkeen on tarkoitus siirtyä vakuutuksiin perustuvaan korvausjärjestelmään.

Lain perusteella korvauksia voidaan maksaa poikkeuksellisten luonnonolojen kasvavalle tai korjuuvaiheessa olevalle sadolle aiheuttamista vahingoista, vahingosta, joka aiheutuu talvehtivalle kasville poikkeuksellisista talvehtimisolosuhteista sekä poikkeuksellisen tulvan tai poikkeuksellisten sateiden vuoksi kylvämättä jääneen peltoalan perusteella sekä neuvontajärjestöille niiden kunnille antamasta asiantuntija-avusta. Lisäksi korvausta voidaan vuoden 2014 alusta lähtien maksaa eräistä poikkeuksellisista vesistötulvista aiheutuneista vahingoista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-3 160
Yhteensä	-3 160

2014 talousarvio	3 400 000
2013 talousarvio	6 560 000
2012 tilinpäätös	4 450 000

43. Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 369 329 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n komission vuosille 1995—1999 hyväksymän maatalouden ympäristöohjelman, vuosille 2000—2006 hyväksymän horisontaalisen maaseudun kehittämisohjelman mukaisten maatalouden ympäristötukien ja vuosille 2007—2013 hyväksymän ja vuodelle 2014 yhdellä vuodella jatkettavien Manner-Suomen

maaseudun kehittämisohjelman mukaisten maatalouden ympäristötukien, eläinten hyvinvointia edistävien tukien ja ei-tuotannollisten investointitukien maksamiseen

2) kokonaan kansallisesti rahoitettavien useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekohtaiseen suunnitteluun enintään 84 000 euroa

3) kokonaan kansallisesti rahoitettavien suojavyöhykkeiden, luonnon monimuotoisuutta ja kosteikkoja koskevien yleissuunnitelmien laatimiseen enintään 260 000 euroa

4) kokonaan kansallisesti rahoitettavaan yhteisön vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpanoon liittyen maa- ja metsätalouden kuormituksen ja sen vaikutusten seurantaan enintään 700 000 euroa

5) EU:n aikaisempien ohjelmakausien ja ohjelmakauden 2014—2020 sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä neuvoston asetuksen (EY 1290/2005) artiklan 31 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) ja 33 (maaseuturahastoa koskevat erityiset säännökset), neuvoston asetuksen (EY 1260/1999) artiklan 30 (tukikelpoisuus) ja artiklan 39 (varainhoitoa koskevat oikaisut) ja neuvoston asetuksen (ETY 2082/1993) artiklan 24 (tuen vähentäminen, pidättäminen ja peruuttaminen) sekä vastaavien yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta ohjelmakaudelle 2014—2020 annettavan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin ja kokonaan kansallista määrärahaa enintään 22 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen kohdissa 2—4 tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

Valtuus

Vuonna 2014 saa tehdä EU:n komission vuosille 2007—2013 hyväksymän maatalouden ympäristötukijärjestelmän mukaisia luonnonmukaisen tuotannon erityistukisopimuksia sekä ei-tuotannollisen investoinnin jälkeen tehtäviä kosteikon tai perinnebiotoopin hoitosopimuksia siten, että niistä aiheutuu vuosina 2015—2018 menoja yhteensä enintään 20 000 000 euroa.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahatarpeeksi arvioidaan yhteensä 422 342 000 euroa. Kun siitä arvioidaan katettavan 53 013 000 euroa edelliseltä vuodelta siirtyvällä määrärahalla, vuoden 2014 määrärahatarve on 369 329 000 euroa.

Maatalouden ympäristötuen ja ei-tuotannollisten investointien tuen tavoitteena on muun muassa maatalous- ja puutarhatuotannon harjoittaminen kestävästi siten, että tuotanto kuormittaa ympäristöä nykyistä vähemmän, luonnon monimuotoisuus ja maatalouden kulttuurimaisemien säilyminen turvataan ja tuotannon harjoittamisen edellytykset säilyvät hyvinä myös pitkällä aikavälillä. Ympäristötukea ja ei-tuotannollista investointitukea voidaan myöntää myös Leader-toimintatavalla toteutettavien kosteikkojen ja perinnebiotooppien alkuraivaukseen ja hoitoon sekä luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämiseen. Maatalouden ympäristötuilla ja ei-tuotannollisten investointien tuella tuetaan erityisesti valtioneuvoston periaatepäätöksen ”Vesiensuojelun suuntaviivat vuoteen 2015” tavoitteita. Valtioneuvosto hyväksyi vesienhoitosuunnitelmat vuonna 2009 ja niiden toteuttamiseksi laaditun vesienhoidon toteutusohjelman alkuvuodesta 2011. Eläinten hyvinvointia edistävien tukien tavoitteena on tuotantoeläinten hyvinvoinnin ja terveyden kohentuminen ja kotieläinten lajinmukaisen hoidon edistäminen. Tätä kautta voidaan myös vastata kuluttajien odotuksiin tuotantoeläinten kohtelusta.

Yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen (CAP2020) toteuttaminen siirtyy vuodella. Uuden rahoituskauden 2014—2020 ensimmäisenä vuotena on pääsääntöisesti käytössä kauden 2007—2013 tukijärjestelmät. Vuoden 2013 lopussa voimassa olevia sitoumuksia ja sopimuksia jatketaan yhdellä vuodella. Sääntöjen muuttuessa ohjelmakaudella 2014—2020 on vuoden 2010 jälkeen tehdyt ympäristötuen sitoumukset ja sopimukset uusittava vuonna 2015.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös vuosina 1995—1999 ja 2000—2006 tehdyt ympäristötuen erityistukisopimukset. EU:n rahoitusosuus ohjelmakaudella 2007—2013 on ollut 28 % lukuun ottamatta Leader-toimintatavalla toteutettavia toimenpiteitä sekä lisävaroja, joissa se on 45 %. Ohjelmakauden 2014—2020 EU-osarahoitusprosentti selviää, kun komissio on hyväksynyt Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman.

Ympäristötukijärjestelmän piirissä oli 94 % vuonna 2012 käytettävissä olevasta maatalousmaasta ja 90 % kaikista maataloustukia saaneista viljelijöistä. Eläinten hyvinvointia edistävään järjestelmään on sitoutunut noin 6 200 kotieläintuotannon harjoittajaa (nautatiloista 40 % ja sikatiloista 48 %).

Ympäristötukijärjestelmän ja muiden järjestelmien vuoden 2014 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	369 329 000
— EU-osuus	106 914 000
— valtion osuus	261 371 000
— kokonaan kansallisesti rahoitettava maatalouden ympäristötuki (enintään)	1 044 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maatalouden ympäristötukijärjestelmän menoina myös kokonaan kansallisesti rahoitettavat useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekohtaisesta suunnittelusta aiheutuvat menot sekä suojavyöhykkeitä, luonnon monimuotoisuutta ja kosteikkoja koskevien yleissuunnitelmien laatimisen aiheuttamat kulutusmenot. Lisäksi on otettu huomioon maa- ja metsätalouden päästöjen seurannan järjestämiseen ja hoitamiseen tarvittava rahoitus vesiensuojelutoimien suunnittelemiseksi. Tämä on osa yhteisön vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpanon seurantaa, joka liittyy pinta- ja pohjavesien tilan määrittämiseen.

EU:n ohjelmakausien 2000—2006 ja 2007—2013 ohjelmien tältä momentilta tehdyistä sitoumuksista aiheutuvien maksujen maksaminen kokonaan kansallisista varoista on mahdollista siltä osin kuin tuensaajalla on lakiin perustuva oikeus maksatuksen saamiseen.

Ohjelmakauden rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö momentilla 30.20.43 (milj. euroa) (ei sisällä kokonaan kansallisesti rahoitettavaa osuutta)

	Ohjelmakauden 2007—2013 rahoituskehys			Maksettu 2007—2012	Arvio	
Toimenpide	EU	valtio	Julkinen yhteensä		2013	2014
Maatalouden ympäristötuet	674,8	1 695,4	2 370,2	2 027,0	331,1	368,0
Eläinten hyvinvointia edistävät tuet	29,4	75,6	105,0	86,2	52,3	52,3
Ei-tuotannolliset investoinnit	0,8	2,0	2,8	1,3	4,0	1,0
Yhteensä	705,0	1 773,0	2 478,0	2 114,5	387,4	421,3

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Ympäristötukijärjestelmän ja muiden järjestelmien valtuudesta aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2014[1)]	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Vuosia 2007—2013 ja siirtymävuotta koskevat toimenpiteet	420,8	5,0	5,0	5,0	5,0	440,8
— Vuonna 2014 tehtävät päätökset ja toimenpiteet	6,0	5,0	5,0	5,0	5,0	26,0
— Ennen vuotta 2014 tehdyt päätökset ja toimenpiteet	414,8	-	-	-	-	414,8
Vuosia 2000—2006 koskevat toimenpiteet	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	5,0
Vuosia 1995—1999 koskevat toimenpiteet	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5
Menot yhteensä	422,3	6,5	6,5	6,5	6,5	448,3

[1)] Menoista rahoitetaan 53,013 milj. euroa edelliseltä vuodelta siirtyvällä määrärahalla, jolloin momentin toimenpiteisiin tarvittava vuoden 2014 määräraha on 369,329 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästön supistuminen	5 000
Yhteensä	5 000

2014 talousarvio	369 329 000
2013 I lisätalousarvio	15 064 000
2013 talousarvio	364 329 000
2012 tilinpäätös	363 250 000

44. Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 422 673 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n komission vuosille 2007—2013 hyväksymän ja vuodelle 2014 yhdellä vuodella jatkettavien Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman mukaisten luonnonhaittakorvausten maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien ja ohjelmakauden 2014—2020 sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä neuvoston asetuksen (EY 1290/2005) artiklan 31 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) ja 33 (maaseuturahastoa koskevat erityiset säännökset), neuvoston asetuksen (EY 1260/1999) artiklan 30 (tukikelpoisuus) ja artiklan 39 (varainhoitoa koskevat oikaisut) ja neuvoston asetuksen (ETY 2082/1993) artiklan 24 (tuen vähentäminen, pidättäminen ja peruuttaminen) sekä vastaavien yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta ohjelmakaudelle 2014—2020 annettavan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Luonnonhaittakorvauksilla korvataan maatalousyrittäjille pysyvien epäsuotuisten luonnonolojen maataloustuotannolle aiheuttamaa luonnonhaittaa. Luonnonhaittakorvauksen tavoitteena on turvata maatalouden toimintaedellytykset ja jatkuvuus sekä säilyttää maatalousmaa maatalouskäytössä. EU:n rahoitusosuus ohjelmakaudella 2007—2013 on 28 %. Luonnonhaittakorvaukseen arvioidaan vuonna 2014 tarvittavan 422 673 000 euroa, mistä EU:n osuutta on 118 348 000 euroa ja valtion osuutta 304 325 000 euroa. Ohjelmakauden 2014—2020 EU-osarahoitusprosentti selviää, kun komissio on hyväksynyt Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman.

Lisäksi momentin 30.20.40 määrärahasta maksetaan kokonaan valtion rahoittamaa luonnonhaittakorvauksen kansallista lisäosaa.

Ohjelmakauden rahoituskehys ja määrärahan käyttö momentilla 30.20.44 (milj. euroa)

	Ohjelmakauden 2007—2013 rahoituskehys			Maksettu 2007—2012	Määrärahat 2013—2014	
Toimenpide	EU	valtio	Julkinen yhteensä		budjetoitu 2013	esitys 2014
Luonnonhaittakorvaus	828,5	2 130,5	2 959,0	2 524,9	411,7	422,7

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Yhteisen maatalouspolitiikan uudistus (CAP2020) siirtyy vuodella. Uuden rahoituskauden 2014—2020 ensimmäisenä vuotena on pääsääntöisesti käytössä kauden 2007—2013 tukijärjestelmät. Vuoden 2013 lopussa voimassa olevia sitoumuksia jatketaan yhdellä vuodella. Vuosina 2007—2013 tehdyistä päätöksistä ja toimenpiteistä arvioidaan aiheutuvan menoja 1 800 000 euroa vielä vuonna 2014. Valtuutta ei tarvita, koska vuonna 2014 tehtävistä sopimuksista ei aiheudu menoja vuosille 2015—2023.

Ohjelmakaudella 2014—2020 luonnonhaittakorvaus on yksivuotinen, enää ei tehdä viisivuotisia sitoumuksia. Vuodesta 2015 lukien kaikki voimassa olevat sitoumukset päättyvät ja tukijärjestelmä sopeutetaan ohjelmakauden 2014—2020 sääntöihin.

EU:n ohjelmakausien 2000—2006 ja 2007—2013 ohjelmien tältä momentilta tehtyjen sitoumusten maksaminen on mahdollista kokonaan kansallisista varoista siltä osin kuin tuensaajalla on lakiin perustuva oikeus maksatuksen saamiseen.

2014 talousarvio	422 673 000
2013 I lisätalousarvio	-11 000 000
2013 talousarvio	422 673 000
2012 tilinpäätös	422 673 000

45. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 84 390 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) luopumiseläkelain (16/1974) mukaisten korvausten maksamiseen

2) maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) sekä maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaisten luopumistukien ja hoitokustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Luopumistuella edistetään yksikkökoon suurentamista ja sukupolvenvaihdoksia maa- ja porotaloudessa. Tavoitteena on myös alentaa maatalousyrittäjien keski-ikää.

Vuonna 2014 maksetaan kokonaan kansallisesti rahoitettavista neljästä (ajanjaksot 2000—2002, 2003—2006, 2007—2010 ja 2011—2014) maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmästä sekä aiempien vuosien luopumiseläke- ja -korvausjärjestelmästä aiheutuvia menoja, jotka sisältävät myös sopimusten hoitokulut. Luopumistukijärjestelmän tuen piiriin arvioidaan vuonna 2014 tulevan noin 385 tilaa ja noin 550 luopujaa.

Pellon vuokrauksesta luopumistapana luovuttiin vuoden 2012 alusta ja muulle kuin lähisukulaiselle tapahtuvasta pellon myynnistä vuodesta 2013 alkaen. Lisäksi maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettua lakia (612/2006) muutettiin siten, että sukupolvenvaihdoksissa ikärajaa nostettiin eräin muutosta pehmentävin siirtymäsäännöksin 56 vuodesta 59 vuoteen vuoden 2014 alusta.

Vuosien 1995—1999 tukijärjestelmiä toteutettiin EU-osarahoitteisena, jota koskevat menot sisältyvät Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2007—2013.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Luopumistukien ja -eläkkeiden toteutuminen vuonna 2014

Tukimuoto	Järjestelmän piiriin tullut sen voimassaoloaikana: Tiloja	Luopujia	Eläkkeitä maksussa v. 2014 lopussa, arvio kpl	Keskim. korvaus v. 2014, arvio euroa/kk
Luopumiseläke	23 877	39 904	12 311	242
Luopumistuki 1995—1999	6 167	9 127	0	0
Luopumistuki 2000—2002	1 845	2 793	90	925
Luopumistuki 2003—2006	3 390	4 859	726	960
Luopumistuki 2007—2010	2 467	3 431	1 585	867
Luopumistuki 2011—2014	1 395	1 833	1 395	1 072
Yhteensä	39 141	61 947	16 107	

Vuosina 2013 ja 2014 määrärahan tarpeen arvioidaan jakautuvan seuraavasti (milj. euroa)

	Arvio 2013	Arvio 2014
Luopumiseläkkeet	40,46	37,64
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 1995—1999[1)]	0,95	0,24
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2000—2002	2,41	1,38
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2003—2006	17,69	11,40
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2007—2010	22,48	18,34
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2011—2014	13,38	18,33
Yhteensä	97,37	87,43[2)]

[1)] Sisältää EU:n osuutta 0,32 milj. euroa vuonna 2013 ja 0,08 milj. euroa vuonna 2014.

[2)] Vuonna 2014 menoista arvioidaan rahoitettavan 3,04 milj. euroa edelliseltä vuodelta siirtyvällä määrärahalla, minkä johdosta vuonna 2014 budjetoidaan 84,39 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

4.4.2012 sovittu lisäsäästö	-4 000
Tasomuutos	-8 980
Yhteensä	-12 980

2014 talousarvio	84 390 000
2013 I lisätalousarvio	-286 000
2013 talousarvio	97 370 000
2012 tilinpäätös	101 040 000

46. EU:n osarahoittama ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 605 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) neuvoston asetuksen (EY 3/2008) mukaiseen maataloustuotteiden tiedotukseen ja menekinedistämiseen

2) neuvoston asetuksen (EY 1234/2007) mukaisesti hunajan tuotannon ja markkinoinnin kehittämiseksi laaditusta ohjelmasta aiheutuviin menoihin

3) neuvoston asetuksen (EY 1234/2007) mukaiseen Euroopan kouluhedelmäjärjestelmän täytäntöönpanoon

4) neuvoston asetuksen (EY 1234/2007) mukaisesti hedelmä- ja vihannestuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Momentilta rahoitetaan EU:n maataloustuotteiden menekinedistämisen ohjelmien menoja 2 200 000 euroa, mistä EU:n osuus on 1 200 000 euroa ja valtion osuus 1 000 000 euroa.

EU-osarahoitteisen hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistämiseen arvioidaan tarvittavan 205 000 euroa, mistä EU:n rahoitusosuus on 50 %.

Lisäksi Suomi varautuu EU-kouluhedelmäjärjestelmän käyttöönottoon vuodesta 2014 lähtien.

Tuottajien muodostamille markkinointiyhteenliittymille eli tuottajaorganisaatioille maksetaan tukea toimintaohjelman toteuttamiseen. Tuottajaorganisaatioille maksettavat tuet rahoitetaan kokonaisuudessaan EU:n maataloustukirahastosta. Niihin arvioidaan tarvittavan 2 200 000 euroa.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Yhteensä,	mistä EU:n osuus
Menekinedistäminen sisämarkkinoilla ja yhteisön ulkopuolella (EY 3/2008)	2 200 000	1 200 000
Hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistäminen (EY 1234/2007)	205 000	102 500
EU-kouluhedelmäjärjestelmä (EY 1234/2007)	2 000 000	1 500 000
Tuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmat (EY 1234/2007)	2 200 000	2 200 000
Yhteensä	6 605 000	5 002 500

Vuoden 2014 talousarviossa on muutettu momenttien 30.20.46, 30.20.47 ja 30.20.48 määrärahojen budjetointia siten, että kokonaan tai osin EU-rahoitteisten toimenpiteiden menot ovat momentilla 30.20.46 ja kokonaan kansallisten toimenpiteiden menot ovat momentilla 30.20.47. Siten momentilta 30.20.46 on siirretty kansallisiin markkinoinnin ja tuotannon kehittämistoimiin varattua määrärahaa 1 956 000 euroa momentille 30.20.47. Lisäksi momentin 30.20.48 (Puutarhatalouden erityistoimenpiteet) määräraha on kokonaisuudessaan siirretty tälle momentille.

Momentin nimike on muutettu.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 30.20.47	-1 956
Siirto momentilta 30.20.48	2 000
Tasomuutos	1 700
Yhteensä	1 744

2014 talousarvio	6 605 000
2013 talousarvio	4 861 000
2012 tilinpäätös	5 861 000

47. Kansallinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 249 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ruokaketjun kehittämisestä annettavan valtioneuvoston asetuksen mukaisesti ruokaketjun toimenpideohjelman toteuttamiseen liittyvien hankkeiden avustuksiin sekä muihin erityisavustuksiin, jotka toteuttavat ruokapoliittisen selonteon tavoitteita

2) enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää avustusta myös julkisyhteisöille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Ruokaketjun kansallisesti rahoitettaviin kehittämistoimenpiteisiin tarkoitetuilla varoilla tuetaan laajoja valtakunnallisia hankkeita. Määrärahaa voidaan käyttää muun muassa maataloustuotteista tiedottamiseen ja mainostamiseen sekä ruokaketjun toimenpideohjelman täytäntöönpanoon. Määrärahaa käytetään myös ruokapoliittisen selonteon tavoitteita tukevien toimenpiteiden rahoittamiseen.

Määrärahasta 1 580 000 euroa on tarkoitettu luomualan ja lähiruuan kehittämisohjelmien

valmisteluun ja ohjelmatoimien toteuttamiseen (HO-lisäys: Vihreä talous).

Momentin nimike on muutettu.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 30.20.46	1 956
Yhteensä	1 956

2014 talousarvio	5 249 000
2013 talousarvio	3 293 000
2012 tilinpäätös	3 293 000

(48.) Puutarhatalouden erityistoimenpiteet (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Tuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmien menot ja määräraha 2 000 000 euroa on siirretty momentille 30.20.46.

Momentti poistetaan talousarviosta.

2013 talousarvio	2 000 000
2012 tilinpäätös	1 800 000

49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000), maaseutuelinkeinolain (1295/1990) ja maatilalain (188/1977) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Valtuus

Vuonna 2014 korkotukea saa hyväksyä enintään 250 000 000 euron lainapääomalle.

Selvitysosa: Maatalouden rakennetukilain nojalla myönnettävissä korkotukilainoissa korkotuki on vuonna 2013 tehdyn lain muutoksen jälkeen enintään 3 prosenttiyksikköä ja aiemmin myönnetyissä enintään 4 prosenttiyksikköä. Aikaisemman rahoituslainsäädännön nojalla vuosina 1996—2012 myönnetyissä lainoissa korkotuen enimmäismäärä on enintään 4 tai 5 prosenttiyksikköä lainan myöntämisajankohdasta riippuen. Ennen vuotta 1996 myönnetyistä maaseutuelinkeinolain mukaisista lainoista maksetaan luottolaitokselle korkotukea 50 % luottolaitoksen perimästä kokonaiskorosta. Maatilalain mukaisille lainoille maksettavan korkohyvityksen määrä vaihtelee lainan myöntämisvuodesta ja lainalajista riippuen. Myönnettyjen korkotukilainojen pääoma oli vuoden 2012 lopussa yhteensä noin 1,481 mrd. euroa. Määrärahan mitoituksessa on oletettu vuonna 2014 myönnettävien lainojen keskimääräiseksi korkotasoksi 3,5 %.

Määrärahan mitoitusperustetta on muutettu siten, että määräraha budjetoidaan toteutuvaksi arvioidun korkotukitarpeen perusteella.

Valtuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2014	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 myönnetyt korkotukilainat	30,0	31,7	30,8	29,6	131,2	253,3
Vuonna 2014 myönnettävät korkotukilainat	1,4	4,7	6,4	5,9	37,8	56,2
Menot yhteensä	31,4	36,4	37,2	35,5	169,0	309,5

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

4.4.2012 sovitun lisäsäästön lisäys	-3 000
Tasomuutos	-24 500
Yhteensä	-27 500

2014 talousarvio	31 400 000
2013 talousarvio	58 900 000
2012 tilinpäätös	18 563 669

60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 354 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Maatalouden interventiorahastoon tarkoitetun siirron maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää niiden rahaston menojen maksamiseen, joita ei rahoiteta EU:n maataloustukirahastosta.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Maatalouden interventiorahastosta annetun lain muuttamisesta. Lainmuutoksen tarkoituksena on poistaa rahaston tehtävistä Euroopan Yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan alaan kuuluvasta ruoka-avusta aiheutuvien menojen maksaminen. Budjettisiirrolla katetaan niitä Maatalouden interventiorahaston menoja, jotka jäävät valtion vastattavaksi. Valtion vastattavaksi arvioidaan jäävän 354 000 euroa interventiovarastoinnista aiheutuvia menoja. Rahastosta ei makseta enää EU:n vuoden 2014 ruoka-avusta aiheutuvia menoja.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-646
Yhteensä	-646

2014 talousarvio	354 000
2013 talousarvio	1 000 000
2012 tilinpäätös	780 000

30. Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenoista sekä eläintautien ja vaarallisten kasvintuhoojien vastustamisesta ja ennaltaehkäisemisestä aiheutuvista menoista.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Turvallisuusriskien hallinnassa painottuvat eläinten ja ihmisten välillä tarttuvien tautien (zoonoosit) leviämisen estäminen sekä kriisinhallinnan kehittäminen. Keskeisintä kriisinhallinnassa on ihmisten terveyttä uhkaavien vakavien tautien vastustaminen. Varmistetaan elintarvikkeiden hyvä ravitsemuksellinen laatu. Varmistetaan, että maatalouden tuotantopanokset ja markkinoilla olevat elintarvikkeet ovat turvallisia eivätkä niistä annetut tiedot johda kuluttajia harhaan. Edistetään luomu- ja lähiruuan tuotantoa.

Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöllä suomalaiseen elintarvikeketjuun luodaan sellaiset turvallisuus-, laatu- ja jäljitettävyysjärjestelmät, joilla varmistetaan elintarviketurvallisuusriskien sekä toimijoiden ja kuluttajien taloudellisten riskien hallinta. Eläinten hyvinvointia edistetään lainsäädäntöä uudistamalla ja tehostamalla valvontaa. Estetään ennakoivasti ja valvonnan keinoin uusien vakavien eläintautien ja vaarallisten kasvintuhoojien leviäminen Suomeen. Tehostetaan väärennösten, petosten ja harmaan talouden vastaisia toimia elintarvikeketjussa.

Koko elintarvikeketjun kattavaa elintarvikkeiden turvallisuuteen ja laatuun liittyvää valvontaa kehitetään EU:n säädösten edellyttämällä tavalla. Valvontaa ja tutkimusta suunnataan siten, että ne tukevat pääluokkaperusteluissa asetettuja yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita.

Viranomaisvalvonnan kehittämisessä tavoitteena on samantasoisten ja yhdenmukaisten palveluiden turvaaminen koko maassa sekä vaikuttavuuden ja kattavuuden parantaminen riskinarvioinnin perusteella ja omavalvonnan avulla. Elintarvikevalvontatietojen julkistamista kehitetään. Elintarviketurvallisuusvirasto vastaa valvonnasta sekä riskien arvioinnista ja hallinnasta koko elintarvikeketjussa yhtenäisellä tavalla. Arvioidaan ympäristöterveydenhuollon toteutuneet kehittämishankkeet ja selvitetään elintarvikevalvonnan kokoaminen valtion viranomaiselle.

Tavoitteiden kehitystä kuvaavat avainmittarit ja tunnusluvut

Avainmittari	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite	2017 tavoite
Vaarallisia tai helposti leviäviä eläintauteja	2 kpl	ei lainkaan	ei lainkaan	ei lainkaan
Vaarallisia kasvintuhoojia, uusia pysyvästi	1 kpl	ei lainkaan	ei lainkaan	ei lainkaan
Todetut elintarvikevälitteiset tautitapaukset ihmisillä				
— yleisimmät tartunnanaiheuttajat, kotimaiset	2 428 kpl	-3 %	-3 %	+/- 0 %
— vakavimmat tartunnanaiheuttajat	92 kpl	-3 %	-3 %	+/- 0 %
Salmonellan esiintyvyys				
— elintarviketuotantoeläimissä ja elintarvikkeissa, %	alle 1	alle 1	alle 1	alle 1
— elintarviketuotantoeläinten rehuissa, %	ei lainkaan	ei lainkaan	ei lainkaan	ei lainkaan
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvonnassa havaitut ongelmat, %	alle 0,5	alle 0,5	alle 0,5	alle 0,5
OIVA-huoneistotarkastuksissa parhaimman tason saavuttaneet kohteet, %	-	-	85	90
Vaatimukset täyttävien tarkastuskohteiden osuus, %				
— elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin liittyen	95	yli 97	yli 97	yli 97
— tuotantoeläinten EU-tarkastuksissa merkintään liittyen	52	yli 63	yli 63	yli 65
— tuotantoeläinten EU-tarkastuksissa hyvinvointiin liittyen	75	yli 80	yli 80	yli 82
— siemenkaupassa	yli 95	yli 95	yli 95	yli 95
— lannoitevalmisteisiin liittyen	98	yli 94	yli 94	yli 95
— kasvinsuojeluaineisiin liittyen	yli 95	yli 95	yli 95	yli 95
— luonnonmukaisessa elintarvikeketjussa	yli 95	yli 95	yli 95	yli 95
— muuntogeenisiin tuotteisiin liittyen	98	yli 85	yli 85	yli 85
— rehuihin liittyen	99	99	99	99
Eläinlääkärin avun saanti kiireellisissä sairaustapauksissa	alle 12 h	alle 12 h	alle 12 h	alle 12 h

01. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 41 391 000 euroa.

Selvitysosa: Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) *tehtävänä* on elintarvikkeiden ja maa- ja metsätalouden tuotantotarvikkeiden turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden valvonta ja tutkimus. Evira varmistaa elintarvikkeiden ja alkutuotannon tuotteiden sekä niiden tuotantoketjun turvallisuutta ja laatua. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnasta annetun lain muuttamisesta. Lainmuutoksen tarkoituksena on uudelleensijoittaa lautakunnan tehtävät Elintarviketurvallisuusviraston yhteyteen 1.9.2014 lukien. Tämän johdosta momentille siirretään määrärahaa neljän kuukauden osuutena 20 000 euroa ja yksi henkilötyövuosi momentilta 30.01.04.

Evira tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan*

vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista seuraavasti:

— johtaa, kehittää ja valvoo elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden viranomaisten vastuulla olevaa riskinhallintaa alue- ja paikallistasoilla ja suorittaa valvontaa omalla toimialallaan

— rakentaa elintarviketurvallisuutta varmistavia järjestelmiä yhdessä tuottajien ja elintarviketeollisuuden ja elintarvikekaupan kanssa

— tekee eläintauteihin ja kasvintuhoojiin sekä elintarviketurvallisuuteen liittyvää diagnostiikkaa ja analytiikkaa tautien osoittamiseksi ja vastustamiseksi sekä elintarviketurvallisuuden lisäämiseksi

— toimii oman alansa vertailulaboratoriona

— suorittaa tieteellistä tutkimusta ja riskinarviointeja sekä tekee seurantatutkimuksia

— vastaa riskiviestinnästä viranomaisten ja kuluttajien sekä elintarvikealan toimijoiden välillä.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2014 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen Eviralle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Tuottavuuden parantamiseksi toteutetaan ydintoiminta-analyysissä sovittuja hankkeita, jatketaan kuntien elintarvikevalvonnan tiedonkeruujärjestelmän (KUTI), eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatietojärjestelmän (ELVI) ja laboratorio- ja valvontatietojärjestelmän (ELMO), eläinrekisterin sekä sähköisen asioinnin kehittämistä. Lisäksi toteutetaan zoonoosistrategian ja elintarviketurvallisuusselonteon toimenpiteitä. Evira osallistuu maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalojen yhteisen Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) toimintaan. Toimialan laboratoriopalvelujen saatavuus ja riittävyys arvioidaan.

Seuraavassa taulukossa on esitettynä Elintarviketurvallisuusviraston koko toiminnan kustannukset ja tuotot (myös muut kuin momentti 30.30.01). Henkilötyövuositiedot perustuvat TAHTI-järjestelmän toteutumaan vuonna 2012 ja henkilötyövuosikiintiöön vuosina 2013 ja 2014.

Elintarviketurvallisuusviraston päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2012 toteutuma			2013 arvio			2014 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Elintarvikkeiden turvallisuus	25 010	11 181	307	23 558	10 371	302	24 133	11 340	301
— tieteellinen tutkimus	693	187	11	764	238	8	669	190	10
— riskiarviointi	1 233	165	16	911	82	12	1 190	167	15
— laboratoriopalvelut	4 791	236	57	4 230	253	50	4 623	239	56
— valvonnan ohjaus, neuvonta	5 899	99	67	6 108	28	72	5 692	100	66
— valvonnan toimeenpano	12 394	10 494	156	11 545	9 770	160	11 959	10 644	154
Eläinten terveys ja hyvinvointi	23 048	3 604	224	21 546	3 594	224	23 059	3 657	224
— tieteellinen tutkimus	674	106	10	483	62	7	650	108	10
— riskiarviointi	443	55	6	482	62	6	427	56	6
— laboratoriopalvelut	11 419	669	136	11 281	831	138	11 019	679	134
— valvonnan ohjaus, neuvonta	7 347	36	62	5 877	16	64	7 109	37	64
— valvonnan toimeenpano	3 165	2 738	10	3 423	2 623	9	3 854	2 777	10

Elintarviketurvallisuusviraston päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2012 toteutuma			2013 arvio			2014 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys	16 771	5 984	184	15 275	5 335	182	16 183	5 395	180
— tieteellinen tutkimus	23	2	-	37	10	1	22	2	-
— riskiarviointi	152	4	2	192	-	1	147	4	2
— laboratoriopalvelut	5 770	763	72	5 130	797	68	5 568	774	70
— valvonnan ohjaus, neuvonta	5 038	56	60	4 453	75	57	4 861	57	59
— valvonnan toimeenpano	5 788	5 159	50	5 463	4 453	55	5 585	4 558	49
Yhteensä[1)]	64 829	20 769	715	60 379	19 300	708	63 375	20 392	705

[1)] Momentin 30.30.01 henkilötyövuosikiintiöt: 707 htv TA 2012, 708 htv TA 2013 ja 705 htv TAE 2014.

Eviran tunnusluvut

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
— Taloudellisuusindeksi	-3,0	-	-
— Tuottavuusindeksi	0,7	2,5	2,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	63 378	61 083	62 283
Bruttotulot	20 769	19 300	20 892
Nettomenot	42 609	41 783	41 391
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 008		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 075		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	17 633	16 591	18 192
— muut tuotot	-4	-	-
Tuotot yhteensä	17 629	16 591	18 192
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	15 145	13 531	14 792
— osuus yhteiskustannuksista	4 095	3 660	4 000
Kustannukset yhteensä	19 240	17 191	18 792

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 611	-600	-600
Kustannusvastaavuus, %	92	97	97
Muut suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	2 130	2 200	2 200
— muut tuotot	-7	-	-
Tuotot yhteensä	2 123	2 200	2 200
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 532	1 530	1 530
— osuus yhteiskustannuksista	659	670	670
Kustannukset yhteensä	2 191	2 200	2 200
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-68	-	-
Kustannusvastaavuus, %	97	100	100

Osaan hankkeista saadaan EU:n maataloustukirahaston rahoitusta (tulot momentilla 12.30.01).

Määrärahasta käytetään 1 600 000 euroa Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta hankittaviin IT-palveluihin.

Henkilötyövuosien määrä vähenee viidellä henkilötyövuodella tuottavuustoimien johdosta.

Tuottavuussäästöjen tilapäiseen käyttöön tarkoitettua määrärahaa käytetään eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvontajärjestelmän toteuttamiseen sekä eläinpitäjärekisterin sähköistämiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 30.01.04 (1 htv) (4 kk osuus)	20
Tuottavuussäästöjen kertaluonteinen käyttö	800
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poistaminen (-1 htv)	-1 250
Palkkausten tarkistukset	131
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-93
Yhteensä	-392

2014 talousarvio	41 391 000
2013 talousarvio	41 783 000
2012 tilinpäätös	41 676 000

20. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 730 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eläintautien vastustamisesta ja ennalta ehkäisemisestä, eläinsuojelusta ja näihin liittyvistä korvauksista ja koulutuksista aiheutuvien menojen sekä eläinlääkintähuollon toteuttamisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen

2) kunnilta ostettavista palveluista aiheutuviin menoihin

3) valtionapujen myöntämiseen, joista valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille myönnettäviin valtionapuihin enintään 100 000 euroa.

Selvitysosa: Eläinsuojelujärjestöille myönnettävän valtionavun lisäksi myönnetään valtionapua Helsingin yliopistolle eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun sekä Eläinten Hyvinvointikeskuksesta aiheutuviin menoihin. Tutkimusapurahoja on tarkoitus myöntää eläinkokeille vaihtoehtoisia menetelmiä selvittäviin ja kotieläinten terveydenhuoltoon ja nii-

den elintarviketuotantoon liittyviin tutkimuksiin.

Maataloustukirahaston rahoitusosuus tuloutuu momentille 12.30.01.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Eläintautitorjunnan, -suojelun ja -lääkintähuollon menot	840 000
Ostopalvelut kunnilta	3 240 000
Valtionavut valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille (enintään)	100 000
Muut valtionavut	550 000
Yhteensä	4 730 000

2014 talousarvio	4 730 000
2013 talousarvio	4 730 000
2012 tilinpäätös	4 492 450

41. Eräät korvaukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 448 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) mukaisten korvausten maksamiseen

2) enintään 4 880 000 euroa tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittämisestä aiheutuneiden valtionapujen maksamiseen (VNA 96/2010)

3) maa- ja puutarhatalouden neuvontajärjestöjen ja tutkimuslaitosten kasvinterveyden riskinhallintaa edistäviin hankkeisiin

4) hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimiseen sekä avustusten maksamiseen kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/1977) mukaisesti kasvinjalostajille jalostukseen ja kotimaisen kasvinjalostustoiminnan edistämiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin sekä edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin ja korvauksiin.

Määräraha budjetoidaan valtionapujen osalta maksuperusteella.

Selvitysosa: Lain perusteella korvauksia voidaan maksaa kasvintuhoojien hävittämiskustannuksista, jos kasvintuotannolle aiheutuneet vahingot ovat poikkeuksellisen suuret ja korvaaminen on toimijan elinkeinon jatkamisen kannalta tarpeellista. Kasvintuhoojan hävittämiskustannuksia voidaan maksaa myös metsässä kasvavien puiden osalta.

Tavoitteena on myös varmistaa, että tiloilla kuolleet tuotantoeläimet poistetaan eläinten ravintoketjusta (EU:n asetus 1069/2009).

Kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain 6 §:n mukaiseksi määrärahan vähimmäismääräksi on arvioitu 300 000 euroa, mitä vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.32. Kasvinjalostajille maksetaan kasvinjalostustukea jalostajan kehittämien lajikkeiden osalta.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kasvintuhoojien torjunta	938 000
Tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittäminen (enintään)	4 880 000
Kasvinterveyden neuvonta ja riskinhallinnan kehittäminen	300 000
Kasvinjalostustoiminnan edistäminen	300 000
Hukkakauran torjuntasuunnitelmat	30 000
Yhteensä	6 448 000

2014 talousarvio	6 448 000
2013 talousarvio	6 448 000
2012 tilinpäätös	6 204 775

40. Kala-, riista- ja porotalous

Selvitysosa: Tässä luvussa on budjetoitu Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen ja kala-, riista- ja porotalouden ohjaamiseen tarvittavat menot. Luvussa budjetoitujen määrärahojen määrä on noin 51,6 milj. euroa, mitä vastaavasti valtiolle arvioidaan kertyvän tuloja noin 30 milj. euroa. Suurimmat tuloerät ovat EU-tulot, hirvieläinten metsästysmaksu- sekä riistanhoitomaksuja kalastuksenhoitomaksukertymät.

Toimintaympäristö

Elinkeinokalatalous

Kalan kulutus Suomessa on tasaisesti kasvanut, mutta kotimaisen kalan osuus kulutuksesta on ollut aleneva. Kalan tuonti on kasvanut voimakkaasti samaan aikaan kun kalan kotimaista tarjontaa ei ole voitu lisätä kysyntää vastaavasti.

Tärkeimpien kaupallisesti hyödynnettyjen kalakantojen arvioidaan säilyvän elinvoimaisina, kuitenkin eräiden kantojen kestävään käyttöön on kiinnitettävä erityistä huomiota. Hylkeen ja merimetson kasvaneet kannat heikentävät ammattikalastuksen toimintaedellytyksiä merialueella. Ammattikalastajien lukumäärä merialueella on vähentynyt jo pitkään ja kalastajien keski-ikä on noussut. Merialueella päätoimisia ammattikalastajia on noin 500 ja sisävesillä noin 200. Suurimmat ikäluokat ovat 45—65-vuoden ikäiset kalastajat. Samaan aikaan ammattikalastuksen saaliit ovat kuitenkin kasvaneet ja erityisesti troolikalastukseen on palkattu joitakin kymmeniä ulkomaalaisia kalastajia. Viime vuosina suomalaisia aluksia omistavia yrityksiä on siirtynyt ulkomaiseen omistukseen. Ammattikalastuksen saaliin arvo on tällä hetkellä noin 41 milj. euroa. Vuonna 2012 kaupallinen merisaalis oli kaikkien aikojen suurin, noin 132 milj. kg, josta silakan ja kilohailin osuus on 126 milj. kg.

Kalankasvatuksen tuotantomäärät ovat vähentyneet yli 40 prosenttia 1990-luvun ennätystasolta, mihin ovat vaikuttaneet tiukentuneet ympäristönsuojeluvaatimukset ja kiristynyt ulkomainen kilpailu. Kalankasvatuksen tuotanto on kuitenkin alkanut monipuolistua ja myös uutta teknologiaa on otettu käyttöön. Uudet arvokkaammat kalalajit ja ympärivuotisen tuotannon mahdollistava teknologia sekä sijainninohjauksen kehittyminen ovat lupaavia mahdollisuuksia kotimaisen kalantuotannon määrän ja erityisesti arvon kasvulle. Kalankasvatuksen ruokakalatuotannon arvo on tällä hetkellä noin 47 milj. euroa, mutta sen odotetaan nousevan lähivuosina selvästi. Poikastuotannon arvo on noin 25 milj. euroa.

Kalan jalostusta ja tukkukauppaa harjoittavat yritykset ovat kasvaneet nopeasti ja alalla on runsaasti kilpailua. Kalatalouden kannattavuus alkutuotannossa, jalostuksessa ja kaupassa vaihtelee voimakkaasti niin yritysten välillä kuin ajallisesti. Kalanjalostuksen ja kalan tukkukaupan yritysten tuotot ovat noin 460 milj. euroa.

Luonnon virkistyskäyttö

Vapaa-ajan kalastus ja metsästys ovat merkittäviä luonnon virkistyskäytön muotoja. Noin 1,7 miljoonaa henkilöä harrastaa vähintään kerran vuodessa kalastusta tai metsästystä ja harrastusmäärien odotetaan säilyvän korkeina. Kalastukseen ja metsästykseen liittyvät luonnonvaran käytön ja suojelun konfliktit ovat toimialalle tyypillisiä. Käytön ja suojelun ristiriitaisten tavoitteiden yhteensovittamiseksi ja kala- ja riistavarojen käytön kestävyyden varmistamiseksi odotetaan entistä tarkempia tutkimus- ja seurantatietoja sekä vuorovaikutteisia yhteistyötoimintatapoja päätöksenteossa.

Vapaa-ajan kalastuksen kohteena olevien kalakantojen arvioidaan säilyvän elinvoimaisina. Eräiden lajien kestävään käyttöön ja suojeluun on kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota. Riistataloudessa tärkeimpien riistaeläinkantojen hyödyntäminen voidaan yleisesti säilyttää nykytasolla kantoja vaarantamatta.

Maanomistusrakenteen sekä maankäytön muutokset lisäävät metsästysmaiden ja kalavesien omistuksen pirstaloitumista, joka vaikeuttaa suunnitelmallista riista- ja kalakantojen hoitoa sekä eräissä tapauksissa kalastuksen ja metsästyksen tarkoituksenmukaista järjestämistä. Euroopan unionin luonnonsuojeluun ja ympäristöön liittyvät säädökset lisäävät keskeisten riistaeläinlajien ja niiden elinympäristöjä koskevien monitavoitteisten hoitosuunnitelmien painoarvoa. Unionin säädökset vaikuttavat yhä enenevässä määrin myös vapaa-ajankalastukseen ja kalakantojen hoi-

totoimenpiteisiin. Vuonna 2011 toimintansa aloittanut Suomen riistakeskus luo uusia edellytyksiä toteuttaa riistapolitiikkaa.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Elinkeinokalatalous

Elinkeinokalataloutta ohjataan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisesti, jonka tavoitteena on kalavarojen kestävä hyödyntäminen täysimääräisesti. Keinoihin kuuluvat kalastuksen sääntely- ja valvontatoimenpiteet sekä elinkeinokalatalouden kehittämisen rahoittaminen. Toimenpiteillä pyritään kalakantojen kestävyyden lisäksi turvaamaan kalaraaka-aineen ympärivuotinen tarjonta jalostukseen ja kulutukseen. Suomen keskeisten kalakantojen kiintiöt pyritään asettamaan tieteellisen neuvonannon perusteella siten, että kalastuksen jatkuvuus varmistetaan.

Vuosia 2014—2020 koskevaa meri- ja kalatalousrahaston kansallista toimintaohjelmaa toteutetaan elinkeinokalatalouden toimintaedellytysten ja kilpailukyvyn parantamiseksi sekä kalastuksen valvonnan ja kalatalouden tiedonkeruuohjelman rahoittamiseksi. Vesiviljelyä, ammattikalastusta sekä kalanjalostusta ja kalakauppaa edistetään sektorikohtaisten kehittämisohjelmien mukaisesti.

Luonnon virkistyskäyttö

Kala- ja riistavarojen kestävän käytön ja hoidon toimenpiteillä tavoitellaan erityisesti luonnon virkistyskäyttöön liittyvien hyvinvointivaikutusten kasvattamista ja kala- ja riistavarojen elinvoimaisena säilymistä sekä konfliktien hallinnan parantamista.

Vapaa-ajan kalastusta ja kalakantojen hoitotoimintaa ohjataan ja kehitetään vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategian, kalatiestrategian, kalastusmatkailun kehittämisen toimenpideohjelman sekä kalakantojen tutkimus- ja seurantatietojen perusteella. Kalastuksen kestävyyteen kiinnitetään erityistä huomiota kalastuksen säätelyssä ja kalastuslain uudistamisessa. Kalakantojen hoidossa huolehditaan monimuotoisuuden säilyttämisestä ja heikentyneiden kantojen vahvistamisesta. Tavoitteena on kalojen luontaisen lisääntymisen edistäminen. Rakennetuissa virtavesissä parannetaan kalojen kulkumahdollisuuksia ja edistetään potentiaalisten lisääntymisalueiden käyttöönottoa kalateiden avulla.

Kalavarojen käytön ja hoidon ohjaamisella luodaan edellytyksiä kiinnostavien ja monipuolisten kalastusmahdollisuuksien tuottamiselle. Kestävään kalavarojen käyttöön perustuvien kalastuspalveluiden kehittämistä edistetään vapaa-ajan kalastuksessa ja kalastusmatkailussa. Lisäksi toimintaedellytyksiä luomalla edistetään kalastusharrastuksen vetovoimaisuuden säilymistä ja siihen liittyvien palveluiden kehittymistä. Kalakantojen käytön ja hoidon tieto- ja suunnittelujärjestelmiä kehitetään. Kalastuksen valvonta järjestetään uusien säännösten avulla tehokkaaksi.

Julkinen riistakonserni vastaa siitä, että toimenpiteet tukevat riistapolitiikalle asetettuja yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita ja riistatalouteen liittyvät erilaiset odotukset on yhteensovitettu. Julkisen riistakonsernin vuoteen 2016 ulottuvat strategiset päämäärät ovat: 1) vahvistetaan riistataloutta osana ekosysteemipalveluja ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä; 2) edistetään riistatalouden moninaisten hyvinvointivaikutusten tunnistamista ja arvostusta; 3) turvataan luotettava, ajantasainen ja yhteiskäyttöinen riistatieto riistatalouden perustaksi; 4) toimitaan avoimesti ja aktiivisesti kansallisten ja kansainvälisten kumppaneiden ja sidosryhmien kanssa; 5) toimintatavat ovat vaikuttavia, taloudellisia, asiakaslähtöisiä ja ennakoivia ja huolehditaan jatkuvasta kehittymisestä.

Seuranta- ja tutkimusmenetelmien kehittämisessä keskeisenä haasteena on suurpetokantojen sekä taantuneiden lajien kuten metsäpeuran ja metsähanhen kantojen arvioinnin kehittäminen. Metsästyksen säätely kestävän käytön periaatteen mukaisesti edellyttää saalistilastoinnin tarkentamista erityisesti harvalukuisten metsästettävien lajien osalta. Riistalaji- ja elinympäristökoh-

taisten hoitosuunnitelmien toimenpiteillä huolehditaan kantojen elinvoimaisuudesta ja ohjataan metsästyksen säätelyä. Riistavahinkotietojen kokoaminen riistavahinkorekisteriin tehostaa vahinkojen hallintaa ja vähentämistä. Suomen riistakeskuksen yhteydessä toimivat alueelliset riistaneuvostot ja valtakunnallinen riistaneuvosto luovat foorumit erilaisten intressien yhteensovittamiseen.

Porotalous

Porotaloudessa keskeisintä on edelleen laidunten kestävyyden turvaaminen sekä porotalouselinkeinon rakenteen ja kannattavuuden kehittäminen. Tavoitteena on mitoittaa eloporomäärät laidunten kestävyys huomioonottaen sekä ylläpitää porotalousyritysten kannattavuutta. Porotalouden rakenteen kehittymistä tuetaan Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista myönnettävillä avustuksilla ja lainoille myönnettävällä korkotuella (mom. 30.20.49). Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen määrärahasta (mom. 30.20.40) voidaan maksaa eloporotukea.

01. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 17 214 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien sijoitusmenoiksi luettavien perusparannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, suunnitellun luonnonvarakeskuksen perustamisesta aiheutuviin menoihin sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (RKTL) *tehtävänä* on tuottaa tutkittua tietoa ja asiantuntijapalveluita kala- ja riistavarojen kestävän ja monipuolisen hyödyntämisen tukemiseksi, luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi sekä kala-, riista- ja porotalouden elinvoimaisuuden turvaamiseksi.

RKTL tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— tuottaa riista- ja kalakantojen kestävän ja monipuolisen hyödyntämisen säätelyn edellyttämät riista- ja kalakantojen arviot ja ennusteet kantojen tilasta, alueellisen ja ajallisen säätelyn edellyttämät saalistilastot sekä huolehtii kannanarvioinnin kehittämisen edellyttämästä tutkimuksesta erityisesti suurpetojen osalta

— tuottaa riista- ja kalatalouden strategioiden, ohjelmien ja hoitosuunnitelmien valmistelun ja toimeenpanon edellyttämää tutkimustietoa, huolehtien taantuvien tai uhanalaisten riista- ja kalakantojen hoidon edellyttämästä tutkimuksesta

— tuottaa tietoa kala-, riista- ja porotalouden elinkeinojen sekä kala- ja riistavarojen virkistyskäytön sosiaalisten ja taloudellisten hyvinvointivaikutusten vahvistamiseksi

— tuottaa kala- ja riistatalouden tilastot sekä tietoa kalan, riistan ja poron käytöstä, jalostuksesta ja kaupasta

— edistää luonnonvarojen kestävän käytön ja suojelun konfliktien hallintaa tuottamalla tutkimustietoa konfliktien hallintamalleista, riistavahinkojen estämisen menetelmistä sekä kannansäätelyn dynamiikasta

— viljelee uhanalaisia kalakantoja sekä osallistuu EU:n Itämeristrategian vesiviljelyosion edellyttämiin kehittämistehtäviin

— huolehtii porolaidunten tilan arvioinnista sekä poronhoidon ja porotalouden tutkimuksesta erityisesti osana arktista tutkimusta.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2014 talousarvioesityksen valmistelussa Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

— laitoksen tutkimusta suunnataan ja tutkimuksen tukipalveluja ja infrastruktuureja kehitetään Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymässä (LYNET) sovittujen painopisteiden mukaisesti

— laitos osallistuu Luonnonvarakeskuksen muodostamista koskevaan valmisteluun

— laitos osallistuu ministeriön vaikuttavuus- ja tuloksellisuushankkeisiin (mm. LUHTI ja ELMA).

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Seuraavassa taulukossa on esitettynä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen koko toiminnan kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet (myös muut kuin momentti 30.40.01). Vuoden 2012 henkilötyövuositiedot perustuvat TAHTI-järjestelmän toteutumaan.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2012 toteutuma			2013 arvio			2014 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Riistakantojen ja kalavarojen arviointi ja tilastointi	7 558	1 281	90	7 600	850	93	7 650	820	91
— kalastoseuranta	4 755	1 033	58	4 500	700	58	4 450	650	57
— riista- ja poroseuranta	1 947	47	22	2 300	50	25	2 400	70	25
— tilastot ja taloudellinen tiedonkeruu	856	201	10	800	100	10	800	100	9
Tutkimus ja asiantuntijuus	11 367	3 749	124	10 600	1 840	124	10 950	1 920	124
Kalatalouspolitiikkalohko	8 618	3 055	94	7 850	1 540	94	8 010	1 590	93
— tutkimus	6 423	1 934	77	5 850	800	76	5 810	760	76
— asiantuntijatehtävät	1 499	373	13	1 700	440	15	1 850	480	15
— maksullinen toiminta	696	748	4	300	300	3	350	350	2
Riista- ja porotalouspolitiikkalohko	2 749	694	30	2 750	300	30	2 940	330	31
— tutkimus	2 318	659	26	2 020	240	25	2 100	240	25
— asiantuntijatehtävät	431	35	4	700	30	5	800	50	6
— maksullinen toiminta	-	-	-	30	30	-	40	40	-
Vesiviljely	5 829	2 346	56	5 300	1 850	55	5 150	1 800	54
— vesiviljely	3 486	642	37	3 300	650	37	3 300	650	37
— maksullinen toiminta	1 569	1 704	18	1 200	1 200	17	1 150	1 150	16
— sopimuskasvatus	774	-	1	800	-	1	700	-	1
Muu palvelutuotanto	462	204	3	300	200	3	300	200	3
Yhteensä[1)]	25 216	7 580	273	23 800	4 740	275	24 050	4 740	272

[1)] Momentin 30.40.01 henkilötyövuosikiintiöt: 273 htv TA 2012, 270 htv TA 2013 ja 260 htv TAE 2014.

Uuden toiminta- ja organisaatiomallin mukaista strategista johtamista ja strategian käyttöön saattamista sekä toimipaikkaverkoston ja osaamisen johtamisen kehittämistä jatketaan. Tutkimuslaitos parantaa työn tuottavuutta tehostamalla toimintaa, sopeuttamalla tehtävät resursseihin ja keskittymällä ydintehtäviin. Tutkimuslaitos jatkaa valtiohallinnon yhteisten järjestelmien ja palvelujen asiakkaana ja osallistuu valtiohallinnon muihin yhteisiin kehittämishankkeisiin ja laajentaa niiden käyttöä.

Tutkimuslaitos jatkaa strategiansa mukaisia painopisteen muutoksia tutkimuksen eri politiikkalohkojen välillä. Asiakastarpeisiin suunnitelluilla, monialaisilla tutkimusohjelmilla ja -projekteilla vastataan kattavasti yhteiskunnan tarpeisiin. Vahvistetaan edelleen suurpetotutkimusta ja -kannanarviointia sekä kaikkien

riistalajien kannanarviointien raportointia ja elinkeino- ja yhteiskuntatutkimusta. Voimavaroja suunnataan uusien tuotteiden ja tiedonhallinnan kehittämiseen. Kalakantojen hoitamiseksi käytetään arvokalojen sopimuskasvatukseen ja istutuksiin noin 0,70 milj. euroa.

Tutkimuslaitoksen yksityiseltä ja julkiselta sektorilta hankittavan ulkopuolisen rahoituksen määrä pyritään säilyttämään saavutetulla tasolla. Maksullisen toiminnan tuloja arvioidaan kertyvän 1,5 milj. euroa. Vesiviljelyn maksullisen toiminnan kannattavuutta parannetaan edelleen aloitetuilla toimenpiteillä.

Tuotokset ja laadunhallinta

Tutkimuksen ja asiantuntijatehtävien yhteiskunnallista palvelukykyä ja vaikuttavuutta parannetaan lisäämällä tutkimusteemojen monitieteellistä käsittelyä ja tarjoamalla asiakastarpeita vastaavia ratkaisumalleja. Tutkimuslaitos on verkottunut Helsingissä, Jyväskylässä, Oulussa ja Turussa yliopistojen kanssa ja toimii yhteistyössä myös kansainvälisten tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa.

Tutkimus- ja asiantuntijatyön hyödynnettävyyttä lisätään. Tieteellinen julkaisutoiminta pidetään saavutetulla tasolla. Vesiviljelyn tuotantomääriä supistetaan muutoin kuin uhanalaisten kalakantojen ylläpidossa.

Tutkimuslaitos tuottaa tieteellisten kriteerien mukaista korkeatasoista tietoa. Projektityöskentelyä evaluointijärjestelmineen vahvistetaan edelleen. Lisäksi kehitetään seurantamenetelmiä ja analyysejä, esimiestyöskentelyä ja johtamisjärjestelmää. Vesiviljelyn, kannanarvioinnin ja tilastoinnin sekä tutkimuksen laatua parannetaan toimintajärjestelmillä sekä tutkimus- ja asiakkuusprosesseja tehostamalla. Tietoturvasuunnitelmaa toteutetaan.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tunnusluvut

	2012 toteutuma	2013 talousarvio	2014 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus[1)]			
— taloudellisuusindeksi	90	-	92
— tuottavuusindeksi	110	-	92
Tuotokset ja laadunhallinta			
Julkaisut			
— referoidut tieteelliset julkaisut	77	73	73
— referoimattomat tieteelliset julkaisut	21	20[2)]	20
— ammattiyhteisölle ja suurelle yleisölle suunnatut julkaisut	199	220[2)]	200
Annetut lausunnot	138	100	100
Työryhmäjäsenyydet/Asiantuntijatehtävät	397	300	300
Tilastot ja kanta-arviot	23	23	22
Mäti, litraa	4 396	4 300	4 400
Laitospoikaset, 1 000 py á 5 g/kpl	1 783	1 500	1 400
Luonnonravintopoikaset, 1 000 py á	1 366	1 300	1 200
Emokalat ja nahkiainen, kantoja säilytyksessä/ mädintuotannossa, kpl	64	60	64
Maitia maitipankissa, kantoja tallennettu, kpl	42	42	43

[1)] Indeksiluvut on laskettu parivuosimenetelmällä, jolloin edellisen vuoden vertailuluku on 100. Taloudellisuusindeksi = kustannusindeksi/tuotosindeksi; tuottavuusindeksi = tuotosindeksi/työpanosindeksi.

[2)] Vuoden 2013 talousarviossa on ilmoitettu referoitujen julkaisujen 3 vuoden keskiarvo sekä muiden julkaisujen (referoimattomat tieteelliset sekä ammattiyhteisölle sekä suurelle yleisölle suunnatut julkaisut) yhteenlaskettu tavoiteluku 240. Tässä taulukossa se on jaettu uuden jaottelun mukaan.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	24 216	21 518	21 954
Bruttotulot	8 055	4 040	4 740
Nettomenot	16 161	17 478	17 214
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 995		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 312		

Henkilötyövuosien määrä vähenee 9 henkilötyövuodella tuottavuustoimien johdosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertamenon poistaminen, Talvivaara	-180
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poistaminen (-1 htv)	-100
Palkkausten tarkistukset	57
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-41
Yhteensä	-264

2014 talousarvio	17 214 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	17 478 000
2012 tilinpäätös	17 478 000

20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesilain (587/2011) 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (86/2000) 44 §:n nojalla annettujen sekä muiden vastaavien lupapäätösten lupaehtojen edellyttämien kalakannan hoitotoimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen, silloin kun ne liittyvät suoraan kohdan 1) mukaisiin kalakannan hoitotoimenpiteisiin

4) siirtomenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisesti.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään vesistön rakentamisen, säännöstelyn, perkausten, jäteveden päästöjen ym. luvanvaraisen toiminnan kalakannoille aiheuttamien vahinkojen kompensoimisen ja estämisen sekä kalataloudellisen tarkkailun menoihin. Vuonna 2014 kertyväksi arvioidut vesioikeudelliset kalatalousmaksut on merkitty tuloina momentille 12.30.40.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kalatalousmaksujen tulokertymän kasvu	100
Yhteensä	100

2014 talousarvio	2 500 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	2 400 000
2012 tilinpäätös	2 300 000

41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) riistavahinkolain (105/2009) mukaisten hirvieläinvahinkokorvausten sekä edellisiin vuosiin kohdistuvien korvausten maksamiseen

2) riistavahinkolain mukaisten vahinkojen ehkäisemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

3) riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/1993) mukaisten hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

4) hirvieläimiä koskevien hoitosuunnitelmien valmistelusta ja toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja pääosin vuonna 2013 aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta sekä hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuviin menoihin. Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.42.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vahinkojen korvaukset	2 000 000
Vahinkojen estämistoimenpiteet	400 000
Hirvikannan seuranta ja tutkimus	400 000
Metsäpeurakannan seuranta ja tutkimus	300 000
Hirvieläinten hoitosuunnitelmien valmistelu ja toimeenpano	300 000
Yhteensä	3 400 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-2 000
Yhteensä	-2 000

2014 talousarvio	3 400 000
2013 talousarvio	5 400 000
2012 tilinpäätös	3 453 586

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) riistavahinkolaissa (105/2009) määriteltyjen suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) edellisiin vuosiin kohdistuvien korvausten ja riistavahinkolain toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) suurpetojen aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää vuonna 2014 toteutuvien suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen, vahinkomäärät ovat tiedossa vasta vuonna 2015. Vahinkojen suuruutta pyritään pienentämään suurpetojen hoitosuunnitelmien ja muiden toimenpiteiden avulla. Vuonna 2012 suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaustarve oli 7 330 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suurpetojen vahinkojen korvaaminen	3 800 000
Vahinkojen ehkäiseminen	500 000
Yhteensä	4 300 000

2014 talousarvio	4 300 000
2013 I lisätalousarvio	3 220 000
2013 talousarvio	4 300 000
2012 tilinpäätös	5 501 000

43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 764 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää seuraaviin poronhoitolain (848/1990) mukaisiin Paliskuntain yhdistykselle myönnettäviin avustuksiin:

1) valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroesteaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon myönnettävien valtionapujen maksamiseen

2) porotalouden edistämiseen tähtäävän neuvonta- ja kehittämistyön tukemiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtakunnan rajoilla olevien poroesteaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Poroaitasopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	840 000
Neuvontatyön tukeminen	871 000
Porotalouden koetoiminta	53 000
Yhteensä	1 764 000

2014 talousarvio	1 764 000
2013 talousarvio	1 764 000
2012 tilinpäätös	1 741 000

50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 240 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 3 §:n nojalla valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa vähintään sitä määrää, minkä kolmen edellisen vuoden metsästäjämäärien perusteella arvioidaan samana vuonna kertyvän riistanhoitomaksuina. Arvioitu metsästäjämäärä vuodelle 2014 on 310 322. Riistanhoitomaksun suuruus on 33 euroa. Vuonna 2014 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksutulot on merkitty momentille 12.30.45.

Momentin varojen käyttöä suunnataan julkisen riistakonsernin strategian perusteella.

Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka toimialueena on koko maa lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa. Suomen riistakeskuksen tehtävänä on edistää kestävää riistataloutta, tukea riistanhoitoyhdistysten toimintaa, huolehtia riistapolitiikan toimeenpanosta ja hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät. Suomen riistakeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö.

Suomen riistakeskuksen toiminnallinen tuloksellisuus

Suomen riistakeskus tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen riistapolitiikan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita seuraavasti:

— vastaa riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjä koskevien hoitosuunnitelmien ja niiden päivitysten osallistavasta valmistelusta

— ottaa toiminnassaan, ml. julkiset hallintotehtävät, huomioon vahvistettujen hoitosuunnitelmien linjaukset sekä kansallisen vieraslajistrategian toimenpiteet

— huolehtii kattavasta sidosryhmien kuulemisesta ja osallistamisesta alueellisissa riistaneuvostoissa ja valtakunnallisessa riistaneuvostossa

— kehittää ja tukee suurpetoyhdyshenkilöverkoston toimintaa yhteistyössä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen ja riistanhoitoyhdistysten kanssa sekä edistää vapaaehtoisuuteen perustuvien muiden riistakantaseurantojen toteuttamista ja havaintojen ja terveysnäytteiden toimittamista tutkimuslaitoksille

— kehittää yhteistyössä julkisen riistakonsernin toimijoiden kanssa saalistilastointia sekä muita riistatietovarantoja riistahallinnon suunnittelutoiminnan perustaksi

— huolehtii, että riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen määrä vähenee mm. aktiivisin vahinkojen estämistoimenpitein sekä kohdentamalla metsästystä vahinkoa aiheuttaviin riistaeläinlajeihin

— pyrkii aktiivisin toimenpitein vähentämään riistaeläimiin kohdistuvaa laitonta tappamista ja

— huolehtii valtionavustusten ohjaamisesta riistanhoitoyhdistysten toimintaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentin mukaisella menettelyllä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomen riistakeskus	6 725 000
Riistanhoitoyhdistykset	2 250 000
Metsästysmuseotoiminnan tukeminen	385 000
Riistakonsernin strategian toiminnallistaminen kuten suurpetojen laskenta ja riistakonsernin yhteisten tietojärjestelmien kehittäminen	880 000
Yhteensä	10 240 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	53
Yhteensä	53

2014 talousarvio	10 240 000
2013 talousarvio	10 187 000
2012 tilinpäätös	9 261 000

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 295 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/1982) 91 ja 91 a §:n perusteella:

1) vesialueiden omistajille kalavesien käytöstä maksettaviin korvauksiin

2) kalastusaluetoiminnasta

3) kalastusalan järjestöjen toiminnasta

4) kalatalouden edistämisestä

5) valtiolle maksun kannosta ja kalastuksenhoitomaksurekisterin pidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kalastuslain 90 §:n mukaan valtion talousarvioon on vuosittain otettava kalatalouden edistämiseen määräraha, joka vastaa ainakin sitä määrää, mikä kolmen edellisen vuoden aikana kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräisen lukumäärän perusteella kalastuksenhoitomaksuina kertyisi, mutta kuitenkin vähintään se määrä, mikä kalastuksenhoitomaksuina on kertynyt budjetointivuotta edeltävänä vuonna. Vuonna 2012 kalastuksenhoitomaksuina kertyi yhteensä 5 941 431 euroa. Kalastuslain 88 §:n 3 momentin mukaan maksut peritään elinkustannusindeksin nousua vastaavasti tarkistettuina. Kalastuksenhoitomaksu kalenterivuodelta nousee kaksi euroa 24 euroon ja seitsemän vuorokauden maksu on edelleen 7 euroa. Kun vuosina 2010—2012 kalastuksenhoitomaksun vuosimaksujen suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä oli 251 560 kpl ja seitsemää vuorokautta koskevia maksuja suorittaneita keskimäärin 36 136 kpl, tulee kalastuksenhoitomaksujen kolmen vuoden keskiarvoksi kalastuslain 90 §:n mukainen kalastuksenhoitomaksuvarojen vähimmäismäärä 6 290 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 5 000 euroa kalastuksenhoitomaksurekisterin osoite- ja nimitietojen myyntituloja vastaavina menoina. Vuonna 2014 kertyviksi arvioidut kalastuksenhoitomaksut ja kalastuksenhoitomaksurekisterin myyntituotot on merkitty momentille 12.30.44.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kalastuslain 88 §:n muuttamisesta, jolla kalastuksenhoitomaksuun tehdään elinkustannusindeksin nousua vastaava tarkistus.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kalastuksenhoitomaksun korotus ja maksajamäärän muutos	408
Kertaluonteinen poistaminen (EK)	-100
Yhteensä	308

2014 talousarvio	6 295 000
2013 talousarvio	5 987 000
2012 tilinpäätös	6 165 000

52. Kalastuslupamaksujen palautukset ja saimaannorpan suojeluun liittyvät sopimuspalkkiot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 621 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Tenojoen kalastuslupatuloista vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen

2) kalastuslain (286/1982) 89 a §:n mukaisesti viehekalastusmaksujen palautuksina vesialueiden omistajille

3) vuonna 2014 kerättävien viehekalastusmaksujen kannosta aiheutuvien kulutus- ja muiden menojen maksamiseen

4) enintään 360 000 euroa saimaannorpan suojeluun liittyvistä vesialueiden omistajille maksettavista sopimuspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 2013 talousarviossa kertyväksi arvioidusta Tenojoen kalastuslupatulosta, 500 000 eurosta, yksityisille vesialueen omistajille vesialueomistuksen mukaisessa suhteessa palautettavana osuutena noin 73 % eli noin 365 000 euroa. Tenojoen kalastusluvista vuonna 2014 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon viehekalastusmaksuista vesialueiden omistajille vuonna 2014 jaettavana määränä 2 746 000 euroa, mikä saadaan, kun vuoden 2013 talousarviossa kertyväksi arvioidusta 2 896 000 euron viehekalastusmaksutuotosta vähennetään viehekalastusmaksujen kannosta valtiolle vuonna 2013 aiheutuvaksi arvioidut kulut, joiden määräksi on arvioitu vuoden 2013 talousarviossa 150 000 euroa. Valtiolle arvioidaan vuonna 2014 aiheutuvan kuluja viehekalastusmaksujen hoidosta 150 000 euroa. Vuonna 2014 kertyviksi arvioidut viehekalastusmaksut on merkitty momentille 12.30.43. Kalenterivuotta koskevaa viehekalastusmaksua on tarkoitus korottaa kahdella eurolla 31 euroon elinkustannusindeksikorotusta vastaavasti.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon edelleen 360 000 euroa saimaannorpan suojeluun liittyvinä vesialueen omistajille maksettavina sopimuspalkkioina. Tavoitteena on tehdä kalastuksen rajoitussopimuksia noin 2 000 km^2 alueella saimaannorpan suojelemiseksi. Momentille 30.40.62 on varattu varoja saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen ammattikalastajille.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tenojoen yksityisten vesialueiden omistajille palautettava osuus lupatuloista	365 000
Viehekalastusmaksuista vesialueen omistajille palautettava osuus	2 746 000
Viehekalastusmaksujen kannosta valtiolle aiheutuva meno	150 000
Sopimuspalkkiot vesialueen omistajille saimaannorpan suojelemiseksi (enintään)	360 000
Yhteensä	3 621 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	29
Yhteensä	29

2014 talousarvio	3 621 000
2013 talousarvio	3 592 000
2012 tilinpäätös	3 521 926

62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kansallisesti rahoitettavista elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteistä ja ammattikalastajille myönnettävistä saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Euroopan parlamentti ja neuvosto eivät ole vielä hyväksyneet Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevaa asetusta. EU:n viivästyneen aikataulun johdosta hallitus ei voi antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyen esitystä rahastoa koskevaksi kansalliseksi täytääntöönpanolaiksi. Myöskään vuosia 2014—2020 koskevan meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelman eri jäsenvaltioiden EU-rahoitusosuuksia ei ole hyväksytty. Tämän johdosta määrärahassa ei ole otettu huomioon vuosia 2014—2020 koskevan meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelman edellyttämää EU:n ja valtion rahoitusosuutta. Hallituksen tarkoituksena on täydentää esitystä sen jälkeen kun EU:n toimielimet ovat hyväksyneet ohjelmakautta koskevat Suomen rahoitusosuudet.

Määrärahassa on otettu huomioon kokonaan kansallisesti rahoitettavina elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteinä kalastusvakuutusyhdistyksistä annetun lain (331/1958) ja kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain (998/2012) mukaiset avustukset sekä maa- ja metsätalousministeriön määräämin perustein myönnetyt avustukset kalan kuljetukseen. Määrärahaa voidaan käyttää myös muuhun elinkeinokalatalouden edellytysten parantamiseen kuten kehittämishankkeisiin. Lisäksi määrärahaa on tarkoitus käyttää saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen ammattikalastajille arviolta 80 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Itämeren suojelun poisto (HO)	-500
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (EK)	-150
Tasomuutos	-9 889
Yhteensä	-10 539

2014 talousarvio	1 500 000
2013 I lisätalousarvio	1 400 000
2013 talousarvio	12 039 000
2012 tilinpäätös	11 546 000

77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 757 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vaelluskalakantojen turvaamiseen ja elvyttämiseen tähtäävien kalataloudellisten kunnostushankkeiden sekä muiden kalataloutta edistävien rakennushankkeiden suunnittelu- ja toteuttamismenojen maksamiseen

2) hankkeita koskevissa lupapäätöksissä määrättyjen velvoitteiden toteuttamiseen

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään kalan kulkua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa edistävien hankkeiden toteuttamiseen. Hankkeilla vähennetään samalla kalanistutuksina toteutettavan kalavesien hoidon tarvetta.

2014 talousarvio	757 000
2013 III lisätalousarvio	1 000 000
2013 talousarvio	757 000
2012 tilinpäätös	757 000

50. Vesitalous

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesitaloustehtäviä ovat vedenhankinta ja viemäröinti, vesistöjen säännöstely, tulvariskien hallinta, maankuivatus ja kastelu, patoturvallisuus ja vesistörakenteiden ylläpito, valtion velvoitteet vesilain mukaisen luvan haltijana sekä muu vesivarojen käyttö ja hoito. Pääosa näiden tehtävien hoitamiseen tarvittavista määrärahoista on budjetoitu tähän lukuun. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa näissä tehtävissä työskentelevän vakinaisen henkilöstön palkkausmenot ja muut yleishallintomenot sekä henkilöstön määrä, arviolta 190 henkilötyövuotta eli noin 7 600 000 euroa keskusten toimintamenoista, on otettu huomioon työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan luvussa 32.01. Suomen ympäristökeskuksessa vesitaloustehtävissä työskentelevän vakinaisen henkilöstön palkkausmenot ja muut yleishallintomenot sekä henkilöstön määrä, arviolta 25 henkilötyövuotta eli noin 1 600 000 euroa toimintamenoista, on otettu huomioon ympäristöministeriön pääluokan luvussa 35.01. Nämä henkilöstövoimavarat on otettu vastaavasti huomioon työ- ja elinkeinoministeriön sekä ympäristöministeriön hallinnonalojen henkilötyövuosien määrässä.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vesitaloustehtävissä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä Suomen ympäristökeskukselle toiminnalliset tulostavoitteet ja myöntää niiden toteuttamiseksi tarvittavan erillisrahoituksen. Ministeriö asettaa seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2014 pääluokkaperusteluissa esitettyjen toimialan vaikuttavuustavoitteiden tukemiseksi:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

— Valmistellaan tulvariskien hallintasuunnitelmaehdotukset tulvaryhmille ja varmistetaan sidosryhmäyhteistyön toimivuus.

— Otetaan käyttöön toimintamalli tilannekuvan tuottamiseksi poikkeuksellisissa vesitilanteissa yhteistyössä Tulvakeskuksen kanssa.

— Selvitetään tarpeet vesistöalueittaisille padotus- ja juoksutusselvityksille.

— Edistetään vesienhoitosuunnitelmien mukaisia, paikalliseen vastuunottoon perustuvia ja elinkeinotoiminnan edellytyksiä parantavia vesistökunnostushankkeita.

— Edistetään ilmastonmuutokseen sopeutumista ja muita riskien hallintaa edistäviä hankkeita.

Suomen ympäristökeskus

— Tuetaan vakuutuspohjaisen tulvavahinkojen korvausjärjestelmän toimeenpanoa.

— Käynnistetään Tulvakeskus Ilmatieteen laitoksen kanssa.

— Parannetaan tietoja vesivaroista ja niiden käytöstä ottamalla koekäyttöön yhteiskäyttöinen vesihuollon tietohuoltopalvelu sekä laatimalla ehdotukset vesitilinpidosta ja ympäristövirtaamista.

— Hyödynnetään uuden tekniikan, innovatiivisten julkisten hankintojen ja kansalaishavainnoinnin käyttöä veden laadun ja määrän seurannassa.

— Tuetaan ilmastonmuutoksen kansallisen sopeutumisstrategian toimeenpanoa.

— Edistetään suomalaiseen vesiosaamiseen perustuvaa kansainvälistä yhteistyötä ja vientiä Suomen vesifoorumin kanssa.

— Asiakastyytyväisyys SYKE:n toimintaan on hyvällä tasolla.

20. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 058 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesivarojen käytön ja hoidon kulutus- ja sijoitusmenoihin, jotka liittyvät tulvariskien hallintaan, patoturvallisuuteen, vesistöjen

säännöstelyyn, ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, vesistön käytön ja hoidon kehittämiseen, vesihuollon kehittämiseen sekä valtion kompensaatio-, tarkkailu- ja muihin velvoitteisiin

2) Inarijärven säännöstelystä aiheutuviin toimenpiteisiin sekä valtioiden välisiin sopimuksiin perustuvaan rajavesistöyhteistyöhön

3) maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 15 §:n mukaisista vesistötoimenpiteistä sekä vesistörakenteiden peruskorjauksista ja velvoitetöistä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 154 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen sekä vesialan kansallisten järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

Momentille nettoutetaan yhteistyöosapuolten rahoitusosuudet hankkeista, selvityksistä tai muista toimenpiteistä, joiden toteuttaminen on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vastuulla sopimusten tai vesilainsäädännön mukaisten päätösten perusteella. Momentille nettoutetaan myös työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tulvariskien hallinta, patoturvallisuus ja vesistöjen säännöstely	2 000 000
Vesitalouden kehittäminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen	2 350 000
Valtion vesistörakenteiden peruskorjaukset ja muut vesistötoimenpiteet	5 000 000
Valtion vesitalousluvista aiheutuvat velvoitteet	2 200 000
Valtiosopimuksiin perustuva rajavesistöyhteistyö	228 000
Jäsenmaksut ja rahoitusosuudet	30 000
Vesihuollon tiedonhallinta	250 000
Yhteensä	12 058 000

Momentin kokonaishenkilötyövuosimäärä sisältää 135 henkilötyövuotta työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalan henkilöstöä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vesihuollon tiedonhallintahanke (siirto momentille 28.70.20)	-700
Vesihuollon tiedonhallintahanke (siirto momentilta 28.70.20)	250
Tasomuutos	-2 000
Yhteensä	-2 450

2014 talousarvio	12 058 000
2013 III lisätalousarvio	1 100 000
2013 I lisätalousarvio	400 000
2013 talousarvio	14 508 000
2012 tilinpäätös	11 684 000

31. Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 12 079 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesihuollon tukemisesta annetun lain (686/2004) mukaisiin vesihuoltotoimenpiteisiin myönnettävien avustusten ja valtion työnä toteutettavista vesihuoltohankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 15 §:n mukaisesti vesistötoimenpiteisiin myönnettävien avustusten ja valtion työnä toteutettavista vesistöhankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen

3) luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) mukaisten vesihuoltolaitteiden rakentamiseen ennen vuotta 2002 myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 27 henkilötyövuotta vastaavan hankkeista aiheutuvan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien palkkausmenojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vesistöhankkeiden keskeisenä tavoitteena on yhdyskuntien tulvasuojelun parantaminen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ennen vuotta 2002 hyväksytyistä lainoista aiheutuvat korkohyvitykset. Vuoden 2012 lopussa korkotukilainaa oli 6 085 719 euroa.

Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan korkohyvitysmenoja 79 000 euroa vuonna 2014 ja sen jälkeen vuoteen 2019 asti yhteensä 50 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

	Kokonais-kustannusarvio	Valtion osuus	Myönnetty aikaisemmin	Myönnetään
Tulvasuojelu- ja kunnostushankkeet	13 600	6 800	3 400	2 000
Vesihuoltohankkeet	18 200	7 300	4 600	2 000
Maaseudun vesihuoltotoimenpiteet	-	-	-	8 000
Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki	-	-	-	79
Yhteensä				12 079

2014 talousarvio	12 079 000
2013 talousarvio	12 079 000
2012 tilinpäätös	17 073 000

43. Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 420 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristölupavirastojen ja tuomioistuinten vesiasioista antamien päätösten ja lain tai valtioiden välisten sopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen tai sovittujen korvausten sekä päätösmaksujen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtio voi joutua vesilain mukaisten päätösten, ennen päätöksiä vahingonkärsijöiden kanssa tehtyjen sopimusten tai valtioiden välisten sopimusten perusteella maksamaan korvauksia hankkeiden varsinaisen lupakäsittelyn jälkeen. Myös mahdolliset vesistöjen poikkeusjuoksutukset saattavat vesilain nojalla aiheuttaa valtiolle korvausvelvollisuuden.

2014 talousarvio	420 000
2013 talousarvio	420 000
2012 tilinpäätös	416 050

48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 841 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vuonna 2013 tai sitä aiemmin tapahtuneiden poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain (284/1983) 2 §:n mukaisten vahinkojen ja kustannusten korvaamiseen sekä metsäkeskusten asiantuntija-avusta aiheutuviin menoihin.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annettu laki (284/1983) kumoutuu 1.1.2014 alkaen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-9 538
Yhteensä	-9 538

2014 talousarvio	841 000
2013 talousarvio	10 379 000
2012 tilinpäätös	1 621 000

60. Metsätalous

Selvitysosa: Suomen metsäala käy läpi merkittävää muutoskautta. Massa- ja paperiteollisuuden jalostusarvo ja viennin arvo ovat olleet 2000-luvulla trendinomaisessa laskussa, samoin metsäsektorin osuus bruttokansantuotteesta ja metsäteollisuuden investointiaste ovat laskeneet kotimaassa. Kehityksen taustalla on metsäteollisuuden muuttunut toimintaympäristö, jossa korostuvat globaalit trendit: maailmantalouden integraatio, sähköisen viestinnän lisääntyminen, ilmasto- ja energiakysymykset, luonnonvarojen strategisen merkityksen korostuminen, metsien monimuotoisuuden turvaaminen, metsänomistajien arvojen ja tavoitteiden monipuolistuminen, metsäalan palveluvaltaistuminen sekä kansainvälisten sopimusten ja EU-politiikan vaikutuksen vahvistuminen.

Toimintaympäristön muutosten ja sektorin rakennemuutosten vuoksi metsäalan toimia linjaava Kansallinen metsäohjelma 2015 tarkistettiin vuonna 2010. Tarkistetussa ohjelmassa tiedostetaan alan uudistumisen välttämättömyys, mutta samalla myös se, että toimintaympäristön muutokset ja puu uusiutuvana raaka-aineena tarjoavat monia mahdollisuuksia ja kasvunäkymiä metsäalan tuotteille ja palveluille.

Metsäalalla on Suomessa paljon kasvun mahdollisuuksia. Suomen puuvarat ovat runsaat ja kasvavat edelleen. Puuston vuotuinen kasvutavoite 100 milj. kuutiometriä on saavutettu ja kasvun taso mahdollistaisi hakkuiden määrän kasvattamisen kestävästi 10—15 milj. kuutiometrillä vuodessa. Kotimaisen puunkäytön lisääminen edellyttää kuitenkin investointeja puuta käyttävään teollisuuteen.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Kansallisen metsäohjelman toimeenpanoa jatketaan. Ohjelman mukaisesti metsäalasta kehitetään biotalouden edelläkävijää, jolloin metsiin perustuvien elinkeinojen tulee olla kilpailukykyisiä ja kannattavia sekä metsäluonnon monimuotoisuuden ja muiden ympäristöhyötyjen vahvistuneita. Vuonna 2012 toimintansa aloittaneella Suomen metsäkeskuksella on koko maan kattavana metsätalouden kehittämis- ja toimeenpano-organisaationa keskeinen rooli ohjelman toimeenpanossa. Ohjelman toimeenpanoa tukevat vuonna 2011 valmistuneet alueelliset metsäohjelmat.

Valtion tukirahoitusta suunnataan metsänhoito- ja perusparannustöiden ja pienpuun energiakäytön edistämiseen. Käytettävissä on 79,8 milj. euroa, josta 59,8 milj. euroa käytetään yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöiden edistämiseen ja 20,0 milj. euroa pienpuun energiakäytön edistämiseen. Tukirahoitus säilyy kokonaisuudessaan edellisvuoden tasolla.

Valtion rahoitus puuntuotannon kestävyyden turvaamistöihin ja pienpuun energiakäytön edistämiseen (momentit 30.60.44, 30.60.47 ja 30.60.83) (milj. euroa)

Työlajiryhmät	2013 Arvio käytöstä	2014 Arvio käytöstä
30.60.44 ja 30.60.83		
Nuoren metsän hoito	20,0	19,3
Metsänuudistaminen ja muut metsänhoidolliset työt	14,0	13,1
Metsäteiden tekeminen ja kunnostusojitus	11,2	11,2
Suunnittelu, toteutusselvitykset, kehittäminen	16,2	16,2
30.60.47		
Pienpuun energiakäytön edistäminen	18,0	20,0
Yhteensä	79,4	79,8

Valtio tukee yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöitä, jotka ovat yhteiskunnan näkökulmasta tärkeitä puuntuotannon kestävyyden turvaamiseksi. Niillä osaltaan turvataan metsien hyvä kasvukunto ja laadukkaan puuraaka-aineen saatavuus tulevaisuudessa. Myös ilmastonmuutoksen hillitseminen ja uusiutuvan energian käytön lisääminen edellyttävät puuntuotannon mahdollisimman korkeaa tasoa.

Pienpuun energiatukijärjestelmän notifiointikäsittely on komissiossa edelleen kesken eikä tukijärjestelmän voimaantuloa eikä voimaantulon ajankohtaa vielä tiedetä. Energiapuun korjuun edistämistä jatketaan vuonna 2014 kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain mukaisella energiapuun korjuutuella. Pienpuun energiakäyttöä lisäämällä turvataan metsähaketta käyttävien lämpö- ja energialaitosten polttoaineen saanti ja edistetään uusiutuvan energian käytölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Pienpuun energiatukijärjestelmän vaikutuksia puun energiakäyttöön ja raakapuun markkinoihin tullaan seuraamaan.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toteutusta jatketaan yhteistyössä ympäristöviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Metsien monipuolistuvien käyttötarkoitusten tukemiseksi metsälaki ehdotetaan uudistettavaksi vuonna 2014. Siihen liittyen tarkoitus on uudistaa myös metsänhoitosuositukset. Uudistettavalla metsälailla otetaan nykyistä paremmin huomioon metsänomistajien erilaiset tavoitteet. Samalla lisätään metsänomistajien päätösvaltaa metsävarojensa hoidossa.

Metsänhoitoyhdistyslaki ehdotetaan uudistettavaksi tavoitteena kilpailuneutraliteetin parantaminen, metsänomistajan valinnanvapauden lisääminen sekä palvelurakenteen kehittäminen.

Metsävaratietojen käyttöä tehostetaan ja tiedon liikkuvuutta edistetään. Metsäorganisaatiot tukevat metsätalouden monipuolisten mahdollisuuksien hyödyntämistä ja edistävät metsiin perustuvaa yrittäjyyttä ja liiketoimintaa.

01. Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 44 753 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen sekä suunnitellun luonnonvarakeskuksen valmistelusta ja perustamisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) *tehtävänä* on edistää tutkimuksen keinoin metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä. Metla tuottaa, hankkii ja välittää korkeatasoista tieteellistä tietoa metsäluonnosta, metsien eri käyttömuodoista, metsävaroista ja niiden hyödyntämisestä sekä turvaamisesta yhteiskunnallisen päätöksenteon pohjaksi ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edistämiseksi. Metla tekee soveltavaa tutkimusta, sitä tukevaa perustutkimusta, kehittää metsäalan tutkimusyhteistyötä, edistää tutkimustulosten hyväksikäyttöä, huolehtii sille kuuluvista viranomaistehtävistä ja osallistuu strategisten huippuosaamisen keskittymien toimintaan. Metlan toiminta on asiakaslähtöistä ja ongelmakeskeistä. Voimavarat kohdennetaan tutkimustoimintaan sekä tiedon ja teknologian siirtoon huolehtien samalla viranomaistehtävien tavoitteiden mukaisesta toteutuksesta. Toiminnan perustana ovat henkilöstön ammattitaito ja asiantuntemus sekä monipuolinen kotimainen ja kansainvälinen yhteistyö.

Metla tukee maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti tuottamalla tietoa ja osaamista:

— metsiin perustuvan biotalouden edistämiseksi

— metsätalouden kannattavuuden ja kilpailukyvyn parantamiseksi

— puuperäisen energian ja puun käytön, erityisesti puurakentamisen lisäämiseksi ja

— metsien monimuotoisuuden, ympäristöhyötyjen ja hyvinvointivaikutusten lisäämiseksi.

Metla toteuttaa Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmassa (METSO 2008—2016) sille asetettuja toimia ja osallistuu Kansallisen metsäohjelman (KMO 2015) toteutukseen.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Metlalle vuoden 2014 talousarvioesityksen valmistelussa seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Metlan toiminta priorisoidaan voimassa olevan strategian mukaisesti. Riskienhallinnan parantamiseksi tarvittavat toimet ovat mukana toimintojen suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Seuraavassa taulukossa on esitettynä Metsäntutkimuslaitoksen koko toiminnan kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet (myös muut kuin momentti 30.60.01). Henkilötyövuositiedot perustuvat TAHTI-järjestelmän toteutumaan vuonna 2012.

Metsäntutkimuslaitoksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2012 toteutuma			2013 arvio			2014 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Tutkimus ja kehittäminen[1)]	47 916	11 341	581	47 384	10 000	573	47 375	11 000	538
Asiantuntijatoiminta[1)]	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Viranomaistehtävät	9 553	-	124	9 000	-	121	8 500	-	120
Seurannat ja tietovarannot	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä[2)]	57 469	11 341	705	56 384	10 000	694	55 875	11 000	658

[1)] Taulukko on laadittu Valtion tutkimuslaitosten neuvoston (TUNE) työryhmän 16.11.2011 raportin rakenteen mukaisesti, vaikka Metlan tietoja ei toistaiseksi pystytyä erittelemään sen edellyttämällä tavalla. Metlan päätoimintoja ovat tutkimus ja kehittäminen sekä viranomaistehtävät. Tutkimus- ja kehittäminen -päätoiminnossa on sekä asiantuntijatoimintaa että tietovarantoja. Viranomaistehtävissä ovat viranomaispalvelut ja seurannat, tietovarannot sekä muut viranomaistehtävät.

[2)] Momentin 30.60.01 henkilötyövuosikiintiöt: 641 htv TA 2012 , 632 htv TA 2013 ja 621 htv TAE 2014.

— laitoksen tutkimusta suunnataan ja tutkimuksen tukipalveluja ja infrastruktuureja kehitetään Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymässä (LYNET) sovittujen painopisteiden mukaisesti

— laitos osallistuu Luonnonvarakeskuksen muodostamista koskevaan valmisteluun

— laitos tehostaa yhteiskunnallista vaikuttavuuttaan (yhteistyö tutkimuksen hyödyntäjien kanssa ja palvelujen kehittäminen)

— viranomaistehtävät suoritetaan tavoitteiden mukaisesti ja tehokkaasti.

Metlan toimintoja kehitetään toimintojen rationalisoimiseksi ja kustannustehokkuuden parantamiseksi. Tieto- ja viestintäteknologian (ICT) käyttöä tehostetaan.

Toteutetaan vuodelle 2014 sovittavia tuottavuustoimia.

Maksullisen palvelutoiminnan tulotavoitteeksi asetetaan 2,0 milj. euroa siten, että toiminta kattaa siitä aiheutuvat kustannukset.

Metsäntutkimuslaitoksen tunnusluvut

	2012 toteutuma	2013 talousarvio	2014 tavoite
Vaikuttavuus			
— toteutuneiden tutkimusohjelmien loppu- ja väliarvioinnit	4 ohjelman loppuarviointia ja 1 väliarviointi	Käytössä	Käytössä
Toiminnallinen tehokkuus			
a) Taloudellisuus, 1 000 €			
— tutkimustoiminnan kokonaiskust./tutkija htv	147	140	146
— tutkimustoiminnan kokonaiskust./htv	69	67	72
— tutkimustoiminnan kokonaiskust./julkaisu	143	128	144
— yhteisrahoitteisen ja maksullisen palvelutoiminnan tuotot/tutkija htv	32	27	31
b) Tuottavuus, kpl			
— tutkimustoiminnan tuotokset/tutkija htv	1,0	1,1	1,0
— tiedon ja teknologian siirron suoritteet/tutkija htv	8,5	4,8	8,3
Tuotokset ja laadunhallinta, kpl			
— referoidut tieteelliset artikkelit	232	260	230
— referoimattomat tieteelliset kirjoitukset	104	100	100
— tutkimusaineistojen tallentaminen yhteiskäyttöiseen tietokantaan	100	10	10
— tiedon ja teknologian siirto sekä asiantuntijapalvelut	2 762[1)]	2 700	2 700

[1)] Luvussa ovat mukana seuraavat suoritteet: ammattiyhteisölle ja suurelle yleisölle suunnatut julkaisut, asiantuntijalausunnot, työryhmäjäsenyydet, konsultointi- ja neuvottelupalvelut, korkeakoulujen opinnäytetöiden ohjaus, esitelmät ja posterit sekä sidosryhmätilaisuudet.

Vuonna 2014 keskeisten tuotosten määrä suhteutetaan käytettävissä oleviin voimavaroihin.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	56 319	53 302	54 753
Bruttotulot	10 074	9 000	10 000
Nettomenot	46 245	44 302	44 753
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 059		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 082		

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	4 857	4 400	5 000
— EU:lta saatava rahoitus	888	600	600
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	2 307	2 000	2 400
Tuotot yhteensä	8 052	7 000	8 000
Hankkeiden kokonaiskustannukset	12 999	14 000	16 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-4 947	-7 000	-8 000
Omarahoitusosuus, %	38	50	50

Tuloina on otettu huomioon kaikki Metlan toiminnasta kertyvät tulot.

Henkilötyövuosien määrä vähenee 9 henkilötyövuodella tuottavuustoimien johdosta.

Tuottavuussäästöjen tilapäiseen käyttöön tarkoitettua määrärahaa käytetään tutkimusaineistojen elinkaaren turvaamiseen (TAISTO II-hanke).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästön poistaminen	750
Siirto momentille 30.01.01 (-1 htv)	-70
Tuottavuussäästöjen kertaluonteinen käyttö	330
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poistaminen (-1 htv)	-610
Palkkausten tarkistukset	173
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-122
Yhteensä	451

2014 talousarvio	44 753 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	44 302 000
2012 tilinpäätös	44 268 000

41. Metsäpuiden siemenhuolto (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää metsäpuiden siemenviljelysten perustamista ja nuoruusvaiheen hoitoa varten myönnettävien valtionavustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös Metsäntutkimuslaitokselle siemenviljelysten perustamista ja metsänjalostusta varten tuotettavien vartteiden ja pistokkaiden tuottamiseen tarvittavan infrastruktuurin ja laitteiston uudistamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan tarve on 600 000 euroa. Kun vuodelta 2013 arvioidaan siirtyvän 400 000 euroa käytettäväksi vuonna 2014, momentille ehdotetaan 200 000 euroa. Määrärahan mitoitus perustuu vuonna 2011 tarkistettuun metsäpuiden siemenviljelysten perustamisohjelmaan sekä Siemen- ja taimituotannon toimialajärjestelyt -työryhmän esitysten perusteella tehtyihin linjauksiin siemenhuollon tuen tasosta. Metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen myönnettävien valtionavustusten tavoitteena on varmistaa, että metsätalouden käyttöön on saatavissa jatkuvasti ja riittävästi alkuperältään kasvupaikan olosuhteisiin sopivaa ja hyvälaatuista metsänviljelyaineistoa. Määrärahaa voidaan käyttää myös siemenviljelysten perustamista että metsänjalostusta varten tuotettavien vartteiden ja pistokkaiden tuottamiseen tarvittavan infrastruktuurin ja laitteiston uudistamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-400
Yhteensä	-400

2014 talousarvio	200 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	600 000
2012 tilinpäätös	400 000

42. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 43 958 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen metsäkeskuksesta annetun lain (418/2011) mukaisista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) muuna julkisena rahoitusosuutena Suomen metsäkeskuksen valtionaputoimintaan kuuluvissa EU-hankkeissa.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen Metsäntutkimuslaitokselle Suomen metsäkeskuksen ja Metsäntutkimuslaitoksen metsävaratietojen keruuprosessien yhdistämishankkeessa.

Selvitysosa: Suomen metsäkeskus on metsien kestävää hoitoa ja käyttöä sekä niiden monimuotoisuuden säilyttämistä koskevia tehtäviä hoitava koko maan kattava kehittämis- ja toimeenpano-organisaatio. Suomen metsäkeskuksen tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen. Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo Suomen metsäkeskusta.

Suomen metsäkeskuksen toiminnan tärkein kohderyhmä ovat yksityismetsänomistajat, jotka omistavat 440 000 metsälöä, joiden yhteispinta-ala on 12,1 milj. hehtaaria (noin 60 % Suomen metsämaa-alasta). Suomen metsäkeskus valvoo metsätaloutta koskevien lakien noudattamista ja hoitaa muut sille säädetyt viranomaistehtävät, esimerkiksi käsittelee vuosittain noin 100 000 metsänkäyttöilmoitusta ja noin 50 000 rahoitushakemusta. Metsäkeskus kerää alueellista metsävaratietoa noin 1,8 milj. hehtaaria sekä neuvoo ja kouluttaa noin 50 000 metsänomistajaa ja metsäalan toimijaa vuosittain.

Metsäkeskuksen toiminnan tuottavuutta parantavia toimenpiteitä ovat toimipaikkaverkoston, sähköisen asioinnin, tietojärjestelmäarkkitehtuurin sekä metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden neuvontapalveluiden kehittäminen. Lisäksi Suomen metsäkeskus ja Metsäntutkimuslaitos jatkavat kehitystyötä metsävaratietojen keruuprosessien yhdistämiseksi. Tuottavuuden paraneminen vähentää valtionavulla rahoitettavan henkilöstön tarvetta 20 henkilötyövuotta vuonna 2014.

Metsätaloudelle pääluokan selvitysosassa asetettujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteuttamiseksi maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2014 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Suomen metsäkeskuksen valtionavulla rahoitettavalle toiminnalle (valtionavustustoiminta) seuraavat tavoitteet:

Suomen metsäkeskuksen tulostavoitteet

	2013 tulostavoite	2014 tulostavoite
1. Taloudellisuustavoitteet		
Metsälain käsittely- ja valvontakustannukset metsänkäyttöilmoitusta kohden, €	alle 66	alle 60
Rahoituslain käsittely- ja valvontakustannukset rahoituspäätöstä kohden, €	alle 100	alle 100
Alueellisen metsävaratiedon ylläpitokustannukset, €/ha	alle 12	alle 9
Sähköisen asioinnin ylläpitokustannukset/rekisteröity käyttäjä	alle 50	alle 50
2. Suoritetavoitteet		
Alueellisen metsävaratiedon keruutavoite, ha	1 400 000	1 800 000
Asiakaskontaktien määrä, kpl	105 000	130 000

Suomen metsäkeskuksen tulostavoitteet

	2013 tulostavoite	2014 tulostavoite
3. Laatutavoitteet		
Hyvän metsänhoidon suositusten mukaisten taimikoiden osuus perustetuista taimikoista, %	85	85
Nuoren metsän hoidossa metsänhoidollisesti hyvien hankkeiden osuus pinta-alasta, %	vähintään 90	vähintään 90
Päätös nuoren metsän hoitohankkeista, viikkoa vireille tulosta	enintään 4	enintään 4
Sähköisten ilmoitusten ja hakemusten osuus saapuneista, %	63	65

Momentin määrärahalla toteutettavan toiminnan kustannusten (milj. euroa) ja henkilötyövuosien (htv) arvioitu jakautuminen tulosalueille

	2013 kustannukset	htv	2014 kustannukset	htv
Rahoitus- ja tarkastustoiminta	13,3	193	13,0	185
Alueellisen metsävaratiedon keruu ja ylläpito	20,7	232	20,5	220
Asiantuntijapalvelut	18,5	151	18,0	145
Sähköinen asiointi	1,0	15	2,5	21
Yhteensä	53,5	591	54,0	571

Tuottavuussäästöjen käyttöön tarkoitettua määrärahaa on tarkoitus käyttää kertaluonteisesti yhteishankkeeseen Suomen metsäkeskuksen metsävaratiedon ja Metsäntutkimuslaitoksen Valtakunnan metsien inventointi (VMI) -tiedon keruuprosessien yhdistämiseksi. Hankkeesta tehdään viimeistään alkuvuonna 2014 väliarviointi, jossa arvioidaan hanke myös valtion yleisten ICT-linjausten kannalta.

Metsäkeskuksen maksullinen julkisoikeudellinen toiminta on kustannusvastaavaa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuussäästöjen kertaluonteinen käyttö	1 500
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poistaminen	-3 000
Yhteensä	-1 500

2014 talousarvio	43 958 000
2013 talousarvio	45 458 000
2012 tilinpäätös	49 352 000

43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain (263/1991) sekä metsätuhojen torjunnasta annetun lain perusteella aiheutuvien korvausten ja muiden menojen maksamiseen

2) laajuudeltaan ja taloudelliselta merkitykseltään huomattavien äkillisten metsätuhojen kartoituksesta ja tuhoalueita koskevien ilmakuvien tuottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain (1113/1990) mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien menojen maksamiseen 30 000 euroa ja muiden menojen maksamiseen 70 000 euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi metsätuhojen torjunnasta, joka korvaa voimassaolevan metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain (263/1991). Esitys ei muuta momentil-

ta maksettavien korvausten perusteita eikä sillä ole vaikutusta momentin määrärahan mitoitukseen.

2014 talousarvio	100 000
2013 talousarvio	100 000
2012 tilinpäätös	175 646

44. Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 59 730 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisen tuen maksamiseen, lukuunottamatta laissa säädettyä energiapuun korjuutukea, jolla edistetään pienpuun energiakäyttöä

2) enintään 500 000 euroa kokeilu- ja selvitystoiminnan valtionapuihin ja kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2014 saa tehdä kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisia suunnitelman edellyttämiä työlajeja koskevia tukipäätöksiä enintään 25 000 000 eurolla.

Selvitysosa: Määrärahalla edistetään yksityismetsien kestävää hoitoa ja käyttöä myöntämällä tukea yksityismetsissä tehtäviin metsänhoito- ja perusparannustöihin sekä näitä tukevaan kokeilu- ja selvitystoimintaan.

Vuonna 2007 hyväksytty kestävän metsätalouden rahoituslaki (544/2007) ei ole voimassa. Vuonna 2014 momentin määrärahan käyttöä jatketaan kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) nojalla.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että pienpuun energiakäyttöä edistetään momentin 30.60.47 määrärahasta myönnettävällä tuella.

Momentin valtuutta käytetään vain suunnitelman edellyttäviä työlajeja koskeviin tukipäätöksiin. Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetussa laissa lueteltuja suunnitelman edellyttämiä työlajeja ovat metsänuudistaminen, terveyslannoitus, kunnostusojitus ja metsätien tekeminen.

Määrärahalla toteutettavien töiden suora työllisyysvaikutus on noin 2 500 htv.

Määrärahan jakautuminen ja myöntämisvaltuudesta valtiolle aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2014	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	17,27	10,07	6,22	2,50	1,47	37,53
Vuoden 2014 sitoumukset	12,50	6,25	3,00	2,00	1,25	25,00
Nuoren metsän hoito, juurikäävän torjunta, energiapuu yms.	29,46					
Kokeilu- ja selvitystoiminta	0,50					
Yhteensä	59,73	16,32	9,22	4,50	2,72	

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästön lisäys	-1 750
Yhteensä	-1 750

2014 talousarvio	59 730 000
2013 III lisätalousarvio	3 000 000
2013 talousarvio	61 480 000
2012 tilinpäätös	67 085 470

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 527 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisen tuen maksamiseen metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamiseen

2) valtakunnallisista metsien luonnonhoitoa ja biologisen monimuotoisuuden ylläpitämistä tukevista ja maa- ja metsätalousministeriön erikseen määrittelemistä hankkeista ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen ja enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta määräaikaisiin tehtäviin aiheutuvien menojen maksamiseen sekä EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ympäristötuki	4 577 000
Metsäluonnon hoitohankkeet	1 500 000
Valtakunnalliset hankkeet	450 000
Yhteensä	6 527 000

Ympäristötuen kokonaismäärä on tarkoitus säilyttää enintään 5 milj. euron vuositasolla. Uudistettavan metsälain 10—11 §:n muutokset eivät vaikuta ympäristötukeen käytettävän määrärahan kokonaistasoon nostavasti.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2014 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen metsäluonnon hoidon edistämiselle seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä turvataan ympäristötuella ja metsäluonnon hoitohankkeilla 3 500 hehtaarin alueella (vuoden 2013 tavoite 3 715 hehtaaria).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto (EK)	-1 000
Yhteensä	-1 000

2014 talousarvio	6 527 000
2013 talousarvio	7 527 000
2012 tilinpäätös	7 325 000

47. Pienpuun energiatuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisiin energiapuun korjuutukiin, joilla edistetään pienpuun energiakäyttöä.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Pienpuun energiatuen tavoitteena on lisätä pienpuun energiakäyttöä ja turvata pienpuuhakkeen saatavuus lämpö- ja voimalaitoksille.

Eduskunta on hyväksynyt pienpuun energiatuesta annetun lain (101/2011). Komissio ei ole hyväksynyt lain mukaista tukijärjestelmää, vaan edellyttää siihen merkittäviä muutoksia, jotta se vastaisi ympäristönsuojelua koskevia valtiontuen suuntaviivoja. Vuonna 2014 energiapuun korjuun edistämistä jatketaan kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain mukaisella energiapuun korjuutuella.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon pienpuun energiakäytön kasvavat tavoitteet. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että vuodelta 2013 ei siirtyne varoja käytettäväksi vuodelle 2014.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästön lisäys	-1 000
Tasomuutos	3 000
Yhteensä	2 000

2014 talousarvio	20 000 000
2013 talousarvio	18 000 000
2012 tilinpäätös	7 250 000

50. Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 343 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolle metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain (1474/1995) perusteella aiheutuviin menoihin sekä avustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille muille yhdistyksille, säätiöille ja osakeyhtiölle.

Käyttösuunnitelma (euroa)

Föreningen för Skogskultur rf	30 000
Työtehoseura ry	349 000
Mustilan Kotikunnas -säätiö	30 000
Suomen Metsäyhdistys ry	434 000
Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio	1 500 000
Yhteensä	2 343 000

Selvitysosa: Tapiolle myönnettävä määräraha on tarkoitettu seuraavien palvelujen tuottamiseen maa- ja metsätalousministeriölle:

— työryhmä- ja asiantuntijapalvelut (mm. METSO, KMO)

— tutkimuksen käytäntöönviennin tehostaminen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aalto-yliopiston valtionavun päättyminen	-50
Oulun yliopiston valtionavun päättyminen	-50
Yhteensä	-100

2014 talousarvio	2 343 000
2013 talousarvio	2 443 000
2012 tilinpäätös	2 443 000

83. Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisten lainojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan tarpeeksi arvioidaan 110 000 euroa. Kun aiemmilta vuosilta siirtyväksi eräksi arvioidaan 100 000 euroa, vuoden 2014 määrärahan tarve on 10 000 euroa.

2014 talousarvio	10 000
2013 talousarvio	10 000
2012 tilinpäätös	100 000

63. Metsähallitus

1. Peruspääoman muutokset

Peruspääomaa voidaan korottaa 0,7 milj. eurolla, johon sisältyy lisäyksenä Museoviraston hallinnasta siirrettävää kiinteistövarallisuutta.

2. Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Metsähallitus ottaa liiketoimintaa harjoittaessaan huomioon metsähallituslain mukaiset -yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet.

Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuutta parannetaan edelleen.

Metsähallitus voi avustaa Suomen Metsäsäätiötä vuonna 2014 enintään 0,2 milj. eurolla.

3. Liiketoiminnan investointien ja investointisitoumusten enimmäismäärä

-Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2014 enintään 20 milj. euroa. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 2014 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina vuosina enintään 25 milj. euroa.

4. Liiketoiminnan lainanoton enimmäismäärä

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan liiketoimintaansa varten valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 80 milj. euroa.

5. Liiketoiminnan takausvaltuudet

Metsähallitus saa myöntää takauksia samaan liikelaitoskonserniin kuuluvien osakeyhtiömuotoisten tytäryritysten lainojen vakuudeksi enintään 20 milj. euron arvosta.

6. Liiketoiminnan vakuuksien enimmäismäärä

Metsähallitus saa antaa toimintaansa varten tarvittavia vakuuksia ulkopuolisille enintään 0,5 milj. euron arvosta.

Selvitysosa:

Liiketoiminta

Peruspääoman määrä vuoden 2013 alussa oli 2 538,1 milj. euroa. Vuoden 2013 aikana sen arvioidaan supistuvan 1,6 milj. eurolla ja olevan vuoden 2013 lopussa 2 536,5 milj. euroa. Vuonna 2014 peruspääomaa ehdotetaan korotettavaksi yhteensä 0,7 milj. eurolla. Liiketoiminnan omaisuutta ehdotetaan siirrettäväksi julkisten hallintotehtävien taseeseen maankäytön muutosten vaikutuksena ja muina muutoksina 0,024 milj. euron arvosta. Lisäksi peruspääoman arvoa ehdotetaan korotettavaksi 0,626 milj. eurolla hallinnan siirtojen, valtionperintöjen sekä muiden muutosten vaikutuksena. Museovirastolta siirretään omaisuutta Metsähallitukselle siten, että peruspääomaa korotetaan 0,11 milj. eurolla ja muuta omaa pääomaa 2,39 milj. eurolla.

Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana ovat metsätalous ja muu luonnonvarojen käyttö. Liiketoimintaa harjoitetaan metsähallituslaissa säädettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden (luonnon monimuotoisuuden, virkistyskäytön, porotalouden, saamelaiskulttuurin ja työllisyyden edistäminen) asettamissa puitteissa. Metsähallitus tarjoaa muille yrityksille tasapuoliset liiketoimintamahdollisuudet aktiivisella hankekehityksellä ja kilpailuun perustuvalla alueiden vuokrauksella.

Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisen tasosta päätetään maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä Metsähallituksen liiketoiminnan tavoitteista vuodelle 2014.

Ottaen huomioon eduskunnan hyväksymät vuoden 2014 palvelu- ja muut toimintatavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2014 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 114 milj. euroa ja liiketoimintakonsernille 114 milj. euroa. Tavoite vastaa 4,6 prosentin tuottoa Metsähallituksen liiketoimintaan sijoitetulle pääomalle. Tuloutustavoite vuonna 2015 on 120,0 milj. euroa. Tuloutustavoitteen saavuttamiseksi Metsähallitus jatkaa maanmyyntiä ja parantaa liiketoiminnan kannattavuutta. Valtioneuvosto päättää tuloutuksen määrästä vuoden 2014 tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä.

Metsähallituksen hallituksen asettama alustava liiketoiminnan liikevaihtotavoite on 345,4 milj. euroa ja liiketoimintakonsernin 376,0 milj. euroa.

Metsähallitus tekee liiketoiminnan investointeja alustavan investointisuunnitelman mukaan 15 milj. eurolla. Merkittävimmät investointikohteet ovat puolustusvoimien ja tutkimuksen tarpeisiin tehtävät maa- ja vesialuehankinnat sekä tie-, maa- ja vesirakennushankkeet. Talousmetsien määrää Metsähallituksessa ei ole tarkoitus enää lisätä. Puolustusvoimien tarpeisiin on tarkoitus hankkia alueita noin 3,4 milj. eurolla.

Metsähallituksen tytäryhtiöiden vuoden 2014 arvioitu liikevaihto on konsernin sisäiset erät huomioon ottaen 34,5 milj. euroa ja liikevoitto 1,2 milj. euroa.

Alustavan suunnitelman mukaan Metsähallitus voi antaa takauksia tytäryhtiöidensä 20 milj. euron lainojen vakuudeksi. Metsähallitus voi joutua liiketoiminnassaan antamaan vakuuksia ulkopuolisille, esimerkiksi pankkitakauksia kunnille erilaisten velvoitteiden kattamiseksi.

Metsähallituksen liiketoiminnan tunnuslukutaulukko

	2012 toteutuma		2013 ennakoitu		2014 esitys	
	Liikelaitos	Konserni	Liikelaitos	Konserni	Liikelaitos	Konserni
Liikevaihto, milj. €	345,6	377,9	341,9	372,1	345,4	376,0
— muutos, %	3	2	-1	-2	1	1
Käyttökate, %	36	34	34	32	36	34
Liikevoitto/tappio, milj. €	122,5	124,5	115,8	117,4	121,5	122,7
Tilikauden tulos, milj. €	114,2	115,1	110,0	110,0	114,0	114,0
— liikevaihdosta, %	33	30	32	30	33	30
— peruspääomasta, %	4,5	4,5	4,3	4,3	4,5	4,5
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. €	110[1)]		120,0[1)]		120,0[2)]	
Sijoitetun pääoman tuotto, %[3)]	4,6	4,6	4,4	4,4	4,6	4,6
Investoinnit liikevaihdosta, %	4	4	4	4	4	4
Omavaraisuusaste, %	98	98	99	98	99	98
Taseen loppusumma, milj. €	2 719	2 732	2 693	2 705	2 691	2 705
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (htv)	1 114	1 267	1 094	1 247	1 074	1 227

[1)] Valtioneuvoston vahvistama tuloutus.

[2)] Vuoden 2013 toiminnan perusteella vuoden 2014 talousarvioesityksen (mom. 13.05.01) tuloutusarvio.

[3)] Sijoitetun pääoman tuottoprosentissa mukana osingot tytäryhtiöiltä.

Liikelaitoksen tuloutus ja rahoitus momenteittain (milj. euroa)

	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 esitys
Liikelaitoksen tuloutus tulomomenteille			
13.05.01 Voiton tuloutus	110,000	120,000	120,000
Yhteensä	110,000	120,000	120,000
Julkisten hallintotehtävien määräraharahoitus			
30.63.50 Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät	5,809	6,373	6,373
MMM:n hallinnonala yhteensä	5,809	6,373	6,373
35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät	31,889	27,984	28,755
35.10.63 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot[1)]	4,200	2,000	2,000
YM:n hallinnonala yhteensä	36,089	29,984	30,755
Yhteensä (MMM ja YM)	41,898	36,357	37,128

[1)] Metsähallituksen osuus.

Julkiset hallintotehtävät

Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 6 §:n mukaisten julkisten hallintotehtävien palvelu- ja toimintatavoitteet sekä niiden rahoitus esitetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta momentilla 30.63.50 ja ympäristöministeriön toimialan osalta momentilla 35.10.52.

Julkisten hallintotehtävien rahoitus ja menorakenne (1 000 euroa, sisältää koko toiminnan, myös ympäristöministeriön toimialaan liittyvän osuuden)

	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 esitys
Rahoitus[1)]			
Maa- ja metsätalousministeriö (30.63.50)	6 897	6 373	6 373
Ympäristöministeriö (35.10.52)	32 322	32 066	28 755
Ympäristöministeriö (35.10.63)	3 682	2 985	2 000
Ympäristöministeriö (35.10.22)	100	100	150
Ympäristöministeriö (35.10.88)	1 900	-	-
Muiden ministeriöiden rahoitus	2 444	1 767	1 500
Muu rahoitus valtion talousarviosta	621	730	730
Euroopan unionin rahoitus	4 693	5 792	5 500
Tulorahoituksella maksetut menot	8 720	9 066	8 500
Muu rahoitus	2 455	2 561	2 500
Yhteensä	63 834	61 440	56 008
Menot			
Palkkausmenot	25 902	24 177	24 607
Muut kulutusmenot	29 100	32 929	28 551
Maa-aluehankinnat	3 621	2 834	1 850
Muut investoinnit	5 211	1 500	1 000
Yhteensä	63 834	61 440	56 008

[1)] Rahoituseriin 2012 ja 2013 sisältyvät myös edellisiltä vuosilta siirtyneet erät.

Julkisten hallintotehtävien kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko (Tuloslaskelma)

	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 esitys
Tuotot (1 000 euroa)			
Maksullinen toiminta	9 041	9 066	8 500
Muut tuotot	5 192	5 500	5 500
Tuotot yhteensä	14 233	14 566	14 000
Kulut (1 000 euroa)			
Henkilöstökulut	25 902	24 177	24 607
Muut kulut	32 043	35 029	30 851
Kulut yhteensä	57 945	59 206	55 458
Valtion talousarviosta saatu rahoitus	41 781	42 247	39 158
Yli-/alijäämä	-1 931	-2 392	-2 300
Henkilöstömäärä (htv)	562	520	524
— josta virkamiehiä (htv)	63	68	68

50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 373 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Metsähallitusta koskevan lain 6 §:n mukaisten Metsähallituksen julkisista hallintoteh-

tävistä maa- ja metsätalousministeriön toimialalla aiheutuvien menojen maksamiseen

2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää edellä 1) kohdassa mainittuihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät ne julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta seuraavat alustavat tulostavoitteet:

— asiakastyytyväisyys säilyy hyvänä

— tarjotaan mahdollisimman laajalti kansalaisille metsästys- ja kalastusmahdollisuuksia ekologisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla ja seurataan toiminnan vaikuttavuutta

— valtion retkeilyalueiden sekä muiden erityisalueiden matkailu- ja virkistyskäytön edellytyksiä parannetaan ja näiden alueiden taloudellista merkitystä ja muita hyötyjä seurataan ja

— kehitetään erävalvontaa ja viranomaisten yhteisiä tietojärjestelmiä.

Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 5 300 000 euroa, joista metsästyksen ja kalastuksen tuloja 4 500 000 euroa, metsäpuiden siementen myyntituloja 700 000 euroa ja muita tuloja 100 000 euroa.

Määrälliset ja laadulliset tavoitteet Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville

	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 esitys
Luonnon virkistyskäyttö-			
Virkistyspalvelujen asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	4,2	>= 4	>= 4
Valtion retkeilyalueiden käynnit	354 000	355 000	355 000
Luontokeskusten ja muiden asiakaspisteiden käynnit (kpl)	896 500	950 000	1 000 000
Eräasiat			
Metsästysluvat (kpl)	50 206	42 000	45 000
Kalastusluvat (kpl)	78 864	75 000	75 000
Metsästys- ja kalastusalueiden vuokrasopimusten määrä	3 441	3 500	3 500
Lupametsästäjien asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	3,8	3,7	3,7

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Luonnon virkistyskäyttö	4 173 000
Eräasiat	1 690 000
Muut tehtävät	510 000
Yhteensä	6 373 000

2014 talousarvio	6 373 000
2013 talousarvio	6 373 000
2012 tilinpäätös	5 809 000

70. Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuuri

Selvitysosa: Tässä luvussa on budjetoitu Maanmittauslaitoksen ja Geodeettisen laitoksen toiminnasta aiheutuvat menot sekä kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot.

Toimintaympäristö

Ajantasaisten kiinteistö- ja maastotietojen ja niihin liittyvien sähköisten tietopalveluiden merkitys yhteiskunnan toiminnoissa kasvaa prosessien sähköistyessä, minkä seurauksena kansallisen

kiinteistötietojärjestelmän ja maastotietojärjestelmän luotettavuudelle ja toimivuudelle kohdistuu yhä lisääntyviä vaatimuksia.

Kiinteistöjen kirjaamisasioiden käsittelyssä on siirrytty uuden kirjaamisjärjestelmän myötä sähköiseen asioiden hoitoon. Saapuneet hakemukset muunnetaan sähköiseen muotoon heti niiden saavuttua. Myös kirjaamisasioiden arkistoinnissa on siirrytty kokonaan sähköiseen prosessiin. Vuonna 2013 otettiin käyttöön myös sähköinen kiinteistökaupan verkkopalvelu. Näiden järjestelmien ominaisuuksia kehitetään jatkuvasti, jotta niiden avulla saavutetaan mahdollisimman suuri hyöty. Myös kirjaamisasioiden käsittelyä kehitetään toiminnan tehostamiseksi uusien järjestelmien avulla.

Maastotietojärjestelmän kehittämistä jatketaan siten, että maastotietojen käytettävyys ja käyttö yhteiskunnan eri toiminnoissa lisääntyy, tietoaineistojen harmonisointi etenee ja tietoyhteistyö eri toimijoiden kanssa syvenee. Maastotietojen avautuminen maksuttomiksi vuonna 2012 ja avoimen datapolitiikan yleistyminen muualla hallinnossa lisäävät tietojen käyttömahdollisuuksia ja vaatimuksia Maanmittauslaitoksen tiedoille ja tietopalveluille.

Paikkatietojen käytön tehostamiseen tähtäävän INSPIRE-direktiivin kansallinen toimeenpano jatkuu. Direktiivin toimeenpanoon liittyen Maanmittauslaitos huolehtii paikkatietoinfrastruktuurin kehittämisen tukipalveluiden järjestämisestä ja kehittää omien tietovarantojen hallintaa sekä niistä annettavia tietopalveluja direktiivin vaatimusten mukaisesti. Tarve kehittää yhteistyötä ilmakuvaus- ja lasersatelliittiaineistojen hankinnassa lisääntyy. Varaudutaan luonnontuhojen yhteydessä tehtäviin ilmakuvauksiin.

Hidas talouskasvu tulee lähitulevaisuudessa vähentämään laitoksen palveluiden kysyntää. Lisäksi toimitustuotannossa sopeudutaan maanteiden rajaamistoimitusten päättymiseen.

Maatilatalouden rakennekehityksen johdosta tilusjärjestelyjen tarve ja kysyntä pysyvät edelleen korkealla tasolla. Tilusjärjestelytoiminnassa keskitytään peltoalueiden kiinteistörakenteen kehittämiseen.

Maanmittauslaitoksen organisaatiota kevennetään vuoden 2014 alusta lukien siirtymällä yksiportaiseen valtakunnalliseen toimintamalliin. Näin voidaan tehostaa toimintaa ja turvata samanlainen palvelutaso koko maassa.

Geodeettisen laitoksen Metsähovin tutkimusaseman toimintaedellytysten parantamista jatketaan ajanmukaistamalla tutkimusaseman laitekantaa. Paikantamisen luotettavuuden parantamiseksi Suomen pysyvä GNSS-verkko FinnRef uusitaan vaiheittain vuoteen 2017 mennessä.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tietotekniikan kehittämistehtäviä, Geodeettisen laitoksen tutkimus- ja kehittämistehtävät, Maanmittauslaitoksen paikkatietojen yhteiskäytön edistämiseen liittyviä tehtäviä ja mahdollisuuksien mukaan hallinnonalan eri virastojen muita toimialariippuvia tietotekniikan kehittämistehtäviä valmistaudutaan keskittämään vuoden 2015 alusta lukien Maanmittauslaitokseen (ELMA-hanke).

01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 50 283 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös laitoksen toimintaan liittyvien jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Maanmittauslaitoksen *tehtävänä* ovat maanmittaustoimitukset, kiinteistöjä koskevat kirjaamisasiat, kiinteistörekisterin ja lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin pitäminen sekä kiinteistötietojärjestelmän hallinnosta ja kehittämisestä huolehtiminen, maastotietoja koskevien tietokantojen ylläpito, ilmakuvapalvelut ja paikkatietojen yhteiskäytöstä huolehtiminen. Lisäksi Maanmittauslaitos tuottaa edellä mainittuihin tehtäviin liittyviä muita palveluja.

Maanmittauslaitos tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeri-

ön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* toteuttamista seuraavasti:

— laitoksen tuottamien ja ylläpitämien aineistojen ja rekisterien kattavuutta, laatua ja ajantasaisuutta parannetaan

— aineistot tuotetaan yhteensopiviksi ja saatetaan mahdollisimman laajaan käyttöön

— kiinteistötietojärjestelmän kiinteistörekisteri ja siihen kuuluva kiinteistörekisterikartta sekä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri ovat jatkuvasti ajan tasalla

— maastotiedoista ajantasaistetaan vuosittain tie- ja osoitetiedot sekä rakennustiedot, muut kohteet alueen muutosnopeudesta riippuen 5—10 vuoden välein

— huolehditaan kiinteistö- ja maastotietojen valtakunnallisen tietopalvelun jatkuvasta toimivuudesta

— jatketaan paikkatietojen yhteiskäytön ja kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittämistä INSPIRE-direktiivin soveltamisen mukaisesti.

Viitaten luvun 30.70 selvitysosassa mainittuun tehtävien uudelleenorganisointiin laitos valmistelee tehtävien keskittämistä (ELMA-hanke).

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Maanmittauslaitokselle vuoden 2014 talousarvioesityksen valmistelussa seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnan tehokkuus

Seuraavassa taulukossa on esitettynä Maanmittauslaitoksen koko toiminnan kustannukset ja tuotot (myös muut kuin momentti 30.70.01). Henkilötyövuositiedot perustuvat TAHTI-järjestelmän toteutumaan vuonna 2012 ja henkilötyövuosikiintiöön vuosina 2013 ja 2014.

Maanmittauslaitoksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2012 toteutuma			2013 arvio			2014 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Maksullinen toiminta									
Toimitustuotanto	46 550	46 137	617	42 319	42 320	604	41 461	41 336	596
Kirjaamisprosessi	17 919	14 879	242	18 918	18 918	234	18 892	18 849	230
Tietopalvelut-prosessi	13 897	14 719	131	11 494	11 538	124	11 047	11 205	123
Budjettirahoitteinen toiminta									
Maastotietotuotantoprosessi	15 347	333	201	15 791	670	216	16 175	660	205
Säädösperusteisten rekisterien ylläpitoprosessi	11 256	6	196	12 239	-	205	12 459	-	206
Toimitustuotanto	6 431	466	89	7 436	-	118	7 778	-	115
Kirjaamisprosessi	1 492	-	21	1 840	-	32	1 739	-	32
Kehittäminen ja muu tuotanto	13 320	1 133	284	17 115	1 193	344	16 284	170	336
Yhteensä[1)]	126 212	77 673	1 781	127 152	74 639	1 877	125 835	72 220	1 843

[1)] Momentin 30.70.01 henkilötyövuosikiintiöt: 1 890 htv TA 2012, 1 877 htv TA 2013 ja 1 843 htv TAE 2014.

Viraston tunnusluvut

	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 tavoite
Vaikuttavuus			
— Maastotietokannan ajantaisuusindeksi, %	97	98	98
— Kiinteistörekisterin perusparannuksen kattavuusindeksi (versio VTS2013) (1.1.2003 = 0), %	82,4	87,2	91,2
— Tietovarastojen hyödyntäminen, muutos ed. vuodesta, %	35[1)]	3	3
Toiminnallinen tehokkuus			
— Taloudellisuusindeksi	100,4	102,0	102,0
— Tuottavuusindeksi	101,1	102,0	102,0
Taloudellisuus, yksikkökustannukset			
— lohkomistoimitukset, euroa/lohkokiinteistö	917	850	900
— maastotietokannan ajantasaistus, euroa/km²	141	151	155
Tuotokset ja laadunhallinta			
Suoritteiden määrä			
— toimitustuotanto, toimituksia, kpl	20 040	20 000	19 550
— tilusjärjestelyt (uusjaot), kpl	6	8	5
— kirjaamisasiat, kpl	250 402	260 000	255 000
— maastotietotuotanto yhteensä, km²	50 791	48 000	49 000
Laadunhallinta			
Organisaation palvelukyky			
— lohkomisten kestoaika, kk	6,9	6,0	6,0
— maastotietojen täydellisyys, %	98	95	95

[1)] Maastotietojen avaaminen v. 2012.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	128 997	125 503	122 503
Bruttotulot	76 979	74 451	72 220
Nettomenot	52 018	51 052	50 283
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	36 595		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	38 511		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	71 603	70 235	68 610
— muut tuotot	116	-	-
Tuotot yhteensä	71 719	70 235	68 610

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	48 771	46 977	46 017
— osuus yhteiskustannuksista	25 481	24 539	22 751
Kustannukset yhteensä	74 252	71 516	68 768
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 533	-1 281	-158
Kustannusvastaavuus, %	97	98	100
Muut suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 976	3 270	2 729
— muut tuotot	40	-	50
Tuotot yhteensä	4 016	3 270	2 779
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 994	1 519	1 262
— osuus yhteiskustannuksista	2 120	1 590	1 382
Kustannukset yhteensä	4 114	3 109	2 644
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-98	161	135
Kustannusvastaavuus, %	98	105	105

Momentin henkilötyövuosissa on otettu huomioon 34 henkilötyövuoden vähennys tuottavuustoimien johdosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö (HO)	-832
Palkkausten tarkistukset	218
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-155
Yhteensä	-769

2014 talousarvio	50 283 000
2013 talousarvio	51 052 000
2012 tilinpäätös	53 934 000

02. Geodeettisen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 574 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös Geodeettisen laitoksen omarahoitusosuutena yhteisrahoitteisissa tutkimushankkeissa sekä EU-rakennerahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Geodeettisen laitoksen *tehtävänä* on luoda perusedellytykset maanmittaukselle ja paikkatietojen käytölle koko maassa ja tuottaa tutkimukseen perustuvaa tietoa kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuurien kehittämiseksi. Laitos tekee tutkimustyötä geodesian, geodynamiikan, geoinformatiikan, kartografian, kaukokartoituksen, fotogrammetrian, navigoinnin ja paikannusten sekä niihin liittyvien tieteiden aloilla. Lisäksi laitos edistää näiden alueiden menetelmien ja laitteiden käyttöönottoa erityisesti paikkatietojen keruussa ja käsittelyssä. Geodeettista laitosta kehitetään paikkatietoalan eurooppalaisena tutkimuslaitoksena siten, että se palvelee tehokkaasti julkista hallintoa ja elinkeinoelämää.

Geodeettinen laitos tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeri-

ön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— vastaa paikkatietojen metrologiasta ja toimii pituuden ja putoamiskiihtyvyyden kansallisena mittanormaalilaboratoriona

— suorittaa valtakunnalliset geodeettiset runkomittaukset, ylläpitää tarkkaa valtakunnallista koordinaatti-, korkeus- ja painovoimajärjestelmää sekä sitoo ne vastaaviin naapurimaiden ja kansainvälisiin järjestelmiin

— tukee paikkatietojen yhteiskäytön edistämistä ja standardisointityötä

— tutkii uusien kaukokartoitusmenetelmien käyttökelpoisuutta ja tarkkuutta sekä

— kehittää paikannussatelliittien hyödyntämismenetelmiä.

Viitaten pääluokkaperusteluissa todettuihin hallinnonalan toiminnallisen tuloksellisuuden alustaviin tavoitteisiin laitoksen tutkimusta suunnataan ja tutkimuksen tukipalveluja ja infrastruktuureja kehitetään Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymässä (LYNET) sovittujen painopisteiden mukaisesti mm. kehittämällä paikkatietojen hankinta- ja yhteiskäyttömenetelmiä sekä kehittämällä yhteenliittymän yhteisiä tukipalveluja. Geodeettinen laitos osallistuu tutkimusstrategian toteuttamiseen strategisen huippuosaamisen keskittymän CLEEN Oy:n kautta.

Viitaten luvun 30.70 selvitysosassa mainittuun tehtävien uudelleenorganisointiin laitos valmistelee omalta osaltaan tehtävien siirtoa (ELMA-hanke).

Laitos ylläpitää ja kehittää Metsähovin tutkimusasemaa sekä yhdessä European Satellite Service Providerin kanssa Virolahdella sijaitsevaa EGNOS/RIMS-asemaa (Ranging and Integrity Monitoring Station). Toiminnalla mahdollistetaan muun muassa tulevan eurooppalaisen Galileo-paikannussatelliittijärjestelmän hyvä hyödynnettävyys koko Suomen alueella sekä osallistuminen globaalin ja eurooppalaisen koordinaattijärjestelmän kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Metsähovin tutkimusaseman laitekannan ja Suomen pysyvän GNSS-verkon FinnRef uusimista jatketaan.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Geodeettiselle laitokselle vuoden 2014 talousarvioesityksen valmistelussa seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Seuraavassa taulukossa on esitettynä Geodeettisen laitoksen koko toiminnan kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet. Vuoden 2012 henkilötyövuositiedot perustuvat TAHTI-järjestelmän toteutumaan.

Geodeettisen laitoksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet[1)]

	2012 toteutuma			2013 arvio			2014 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Hallinto ja tukipalvelut	1 855	-	12	1 600	-	11	1 586	-	11
Geodesia ja geodynamiikka	1 934	331	22	2 750	400	19	1 579	400	18
Geoinformatiikka ja kartografia	968	623	13	835	350	14	1 403	350	16
Kaukokartoitus ja fotogrammetria	1 864	1 248	24	1 600	750	23	2 105	750	24
Navigointi ja paikannus	764	674	10	643	300	11	701	300	8
Yhteensä[2)]	7 385	2 876	81	7 428	1 800	78	7 374	1 800	77

[1)] Sisältää 1,5 milj. euroa vuodessa Metsähovin tutkimusaseman ja -laitteistojen sekä pysyvän satelliittipaikannusverkon (GNSS) kehittämiseen. Hankkeeseen on varattu vuosina 2012—2014 yhteensä 4,5 milj. euroa. Korjausten kustannusarvio on 8,1 milj. euroa.

[2)] Momentin 30.70.02 henkilötyövuosikiintiöt: 77 htv TA 2012, 78 htv TA 2013 ja 77 htv TAE 2014.

Geodeettisen laitoksen menoista noin 75 % katetaan budjettirahoituksella, jolla hoidetaan kansallisesti tärkeät mittaus-, kehitys- ja tutkimustehtävät, ylläpidetään ja kehitetään laitoksen osaamista ja tutkimuslaitteita sekä käytetään laitoksen osuutena yhteistutkimushankkeissa.

Tuotokset ja laadunhallinta

Laitosta kehitetään eurooppalaisena tutkimuslaitoksena tekemällä yhteistyötä alan tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa. Tämä mahdollistaa laitoksen tietotaidon sekä työn laadun kilpailukykyisen kehittymisen.

Laitoksen tunnusluvut

	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Referoidut tieteelliset julkaisut	89	50	60
Muut tieteelliset julkaisut	19	40	40
Muut julkaisut	37	10	10

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	7 385	7 428	7 374
Bruttotulot	2 876	1 800	1 800
Nettomenot	4 509	5 628	5 574
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	285		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 300		

Bruttomenoihin sisältyy 1 500 000 euroa Metsähovin tutkimusaseman ja -laitteistojen sekä pysyvän GNSS-verkon kehittämiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poistaminen (-1 htv)	-60
Palkkausten tarkistukset	20
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-14
Yhteensä	-54

2014 talousarvio	5 574 000
2013 talousarvio	5 628 000
2012 tilinpäätös	5 524 000

40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) uusjakotoiminnan tukemisesta annetun lain (24/1981), kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta ja eräistä vesitilusjärjestelyistä annetun lain (31/1980) 19 §:n mukaisista lunastuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 21 ja 22 §:n mukaisten menojen maksamiseen

3) kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 207 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimitusmenojen maksamiseen uusjakojen ja vesitilusjärjestelyjen osalta.

Määrärahaa saa käyttää enintään 12 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha käytetään peltotilusjärjestelyjen tukemiseen ja pilottiluonteisiin metsätilusjärjestelyihin. Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että asianosaisilta takaisinperittävä osuus määrärahasta on noin 2,3 milj. euroa ja valtion lopulliseksi menoksi jää noin 2,7 milj. euroa.

2014 talousarvio	5 000 000
2013 talousarvio	5 000 000
2012 tilinpäätös	4 496 187

Pääluokka 31
LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

S e l v i t y s o s a : Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala palvelee yhteiskuntaa vastaamalla toimivista ja turvallisista liikenne- ja viestintäyhteyksistä kestävin ratkaisuin.

Toimintaympäristö

Sähköisten viestintäverkkojen ja digitaalisten palveluiden merkitys yhteiskunnan toimivuudelle on keskeinen. Yleisten muutostrendien lisäksi toimintaympäristöä muokkaavat vahvasti teknologisen kehityksen ja internetin hyödyntämisen ohella yhä laajentuvan toimialan globaali luonne, muuttuvat käyttötottumukset sekä toiminnan luotettavuuteen ja turvallisuuteen liittyvät haasteet. Julkisen talouden haasteet, kansallisen kilpailukyvyn parantaminen, ilmastopolitiikka, alue- ja yhdyskuntarakenteen samoin kuin elinkeino- ja väestörakenteen muutokset sekä palveluiden turvaaminen edellyttävät poikkihallinnollista yhteistyötä sekä uusia, nykyistä tehokkaampia ja vaikuttavampia keinoja kestävään liikenne- ja viestintäpoliittiseen päätöksentekoon.

Viestintäpolitiikka

Digitaalisen yhteiskunnan kehittäminen edellyttää aktiivista viestintäpolitiikkaa sekä kaikkien ministeriöiden omilla hallinnonaloillaan toteuttamia älystrategioita. Viestintäpolitiikassa toteutetaan omaa älystrategiaa (KIDE-hanke). Yhteiskunnan toiminta perustuu merkittävässä määrin erilaisten sähköisten tieto- ja viestintäverkkojen hyödyntämiseen ja niiden mahdollistamien digitaalisten palveluiden ja sisältöjen käyttöön. Internetin yli tapahtuvat toiminnot ja välitettävät palvelut yleistyvät hyvin nopeasti ja näistä hyvänä esimerkkinä ovat nopeasti kehittyvät ja laajentuvat pilvipalvelut. Suomen talouskehityksen, kasvun ja kilpailukyvyn kannalta on keskeistä pystyä muuttamaan vahva viestintäinfrastruktuuri- ja palveluosaaminen vahvuuksiksi digitaalisen kehityksen laajassa hyväksikäytössä. Kyse ei ole vain erilaisten teknologisten sovellusten tai uusien palveluiden kehittymisestä, vaan myös niiden laajamittaisesta käytöstä ja sen ympärille syntyvästä liike- ja muusta toiminnasta. Huomiota tulee kiinnittää myös siihen, että tietoliikenneyhteydet Suomesta ulkomaille ovat riittävät.

Lähivuosina viestintäpolitiikalla haetaan välineitä toimivaan ja turvalliseen yhteiskuntaan sekä tehoa yritysten ja julkisen sektorin toimintaan. Kasvavassa määrin huomio kohdistuu tieto- ja viestintäteknologian ja digitaalisten palveluiden kasvupotentiaalin hyödyntämiseen työllisyyden ja taloudellisen kasvun edistämisessä. Keskeisessä roolissa on myös sähköisen viestinnän lainsäädännön uudistamishanke (tietoyhteiskuntakaari), jolla pyritään selkeyttämään, ajanmukaistamaan ja parantamaan lainsäädäntöä. EU-tasolla tuetaan digitaalisten sisämarkkinoiden syntymistä Eurooppa 2020 -strategian mukaisesti. Viestintäpolitiikan tavoitteena on myös huolehtia siitä, että viestinnän peruspalvelut ovat kaikkien saatavilla laadukkaina ja kohtuuhintaisina. Tällaisia peruspalveluita ovat lainsäädännössä määritellyt puhelin-, laajakaista- ja postitoiminnan yleispalvelut sekä Yleisradio Oy:n julkinen palvelu. Laajakaista 2015 -hankkeella edistetään haja-asutus-

alueiden laajakaistarakentamista. Myös viestintäverkkojen luotettavuus, häiriöttömyys ja turvallisuus on varmistettava kaikissa oloissa ja kyberuhkien torjuntaan on varauduttu riittävästi.

Viestintäpolitiikalla vaikutetaan myös siihen, että monipuolisia, käyttäjien tarpeisiin vastaavia viestintä- ja sisältöpalveluita on mahdollista tarjota toimivilla viestintämarkkinoilla. Lainsäädännön, toimilupa- ja taajuuspolitiikan sekä vastaavin keinoin edistetään viestintäverkkojen kehittämistä, monipuolista palvelutarjontaa ja tervettä kilpailua.

Digitaalisen teknologian murrosvaiheessa on tärkeätä pystyä ennakoimaan tulevaa ja mahdollistamaan kehityksen mukanaan tuomaa potentiaalia kasvun ja hyvinvoinnin lisäämisessä sekä parantamaan tätä kautta yhteiskunnan toimivuutta. Tavoitteena on, että erilaisilla sähköisten palveluiden käyttöä edistävillä hankkeilla, julkisten tietovarantojen avaamisella ja laajalla yhteisyöllä saadaan aikaan toimintatapojen muutos, jolla vastataan yhteiskunnan rakenteellisiin muutoksiin ja vahvistetaan Suomen hyvinvointia ja taloudellista kasvua.

Viestintäpolitiikkaa tukevia määrärahoja ovat Viestintäviraston määrärahat, valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen varatut määrärahat, sanomalehdistön tuki sekä Yleisradio Oy:n rahoitukseen tarkoitettu määräraha.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa *viestinnän toimialalle* seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet:

— Monipuolisia, korkealaatuisia ja kohtuuhintaisia viestintä- ja tietoyhteiskuntapalveluita on saatavilla koko maassa.

— Viestinnän ja tietoyhteiskunnan peruspalvelut ja niiden turvallisuus on varmistettu.

— Tieto- ja viestintäteknologiaa ja digitaalisia palveluita käytetään täysimääräisesti yhteiskunnan toimivuuden, kansalaisten hyvinvoinnin ja yritysten kilpailukyvyn edistämiseksi.

Liikennepolitiikka

Liikennepolitiikan avulla turvataan sujuvat ja turvalliset matkat ja kuljetukset elinkeinoelämän ja asukkaiden tarpeiden mukaisesti ympäristökysymykset huomioon ottaen. Liikennejärjestelmä kytketään osaksi elinkeinoelämän, talouden, työllisyyden ja alueiden kehittämistä. Tarjottava palvelutaso perustuu asiakastarpeisiin, yhteiskunnallisiin tavoitteisiin sekä käytettävissä oleviin resursseihin. Elinkeinoelämällä tulee olla edellytykset globaalisti kilpailukykyiseen toimintaan ja jokaisella mahdollisuus toimivaan arkeen. Liikennepolitiikan uusien toimintatapojen kehittymistä vauhditetaan monipuolisilla liikennepolitiikan eri osa-alueisiin liittyvillä kokeiluilla laajassa yhteistyössä.

Liikennejärjestelmää kehitetään toimintavarmaksi ja ennakoitavaksi. Maankäytön, asumisen, liikenteen sekä palvelurakenteiden ja elinkeinoelämän toimintaedellytykset yhteensovittaen, tehokkaasti toimien sekä taloudellisen ohjauksen avulla varmistetaan, että kasvun kestävyys taataan, liikenteen haitat minimoidaan ja resurssit käytetään tehokkaasti. Liikennepolitiikassa, liikennepalvelujen hankinnassa ja liikenneolosuhteiden kehittämisessä huomioidaan esteettömyys sekä joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edistäminen tarkoituksenmukaisella tavalla.

Liikenneverkon kunnon osalta ensisijaisesti varmistetaan keskeisen väyläverkon tarkoituksenmukainen kunto sekä koko verkon päivittäinen liikennöitävyys ja hoitotaso. Aiempaa enemmän painotetaan raideliikenteen täsmällisyyttä ja toimintavarmuutta.

Kuljetusjärjestelmän ja liikennepalvelujen logistista varmuutta kehitetään yhteistyönä.

Joukkoliikenteestä luodaan pidemmän aikavälin kuluessa eri osapuolten yhteistyönä kaikille käyttäjäryhmille helppokäyttöinen ja yhtenäinen palvelukokonaisuus, joka sisältää myös käyttäjäystävällisen, yhteentoimivan joukkoliikenteen maksu- ja informaatiojärjestelmän.

Julkisen liikenteen tehostamiseksi sekä julkisten liikennepalvelujen turvaamiseksi myös hajaasutusalueilla on selvitetty avoimen joukkoliikenteen ja julkisin varoin rahoitettavien henkilökuljetusten yhdistämistä ja sitä viedään eteenpäin yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Kaupunkiseutujen liikenneolosuhteiden parantamiseksi tehostetaan olemassa olevan kapasiteetin käyttöä sekä edistetään kaupunkiseutujen joukkoliikennettä, erityisesti raideliikennettä ja sen liityntäyhteyksiä ja pyritään löytämään ratkaisu liityntäpysäköinnin järjestämistapoihin sekä parannetaan kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita. Maankäytön, asumisen ja liikenteen kattavien MAL-aiesopimusmenettelyn edistämiseksi valtio rahoittaa pieniä kustannustehokkaita hankkeita kuluvalla hallituskaudella.

Liikenteen turvallisuusvision mukaan kenenkään ei tarvitse kuolla eikä loukkaantua vakavasti liikenteessä. Vision toteutumista edistetään vastuullisuutta korostaviin sekä ennalta ehkäiseviin ja riskianalyysipohjaisiin toimintamalleihin perustuvalla pitkäjänteisellä ja poikkihallinnollisella liikennejärjestelmän kehittämisellä. Yleisesti turvallisuustilanne liikenteessä on kehittynyt myönteisesti. Pitkäjänteisen poikkihallinnollisen turvallisuustyön tuloksena Suomen tieliikenteen turvallisuuskehitys kääntyi 2012 parempaan suuntaan. Tieliikenteessä kuolleiden määrä, 254 henkilöä, oli alhaisin sotien jälkeen. Kaupallisessa lentoliikenteessä, merenkulussa ja rautatieliikenteessä liikennekuolemat ja vakavat loukkaantumiset ovat harvinaisia. Lentoliikenteen, merenkulun ja rautatieliikenteen saavutetun turvallisuustason säilyttäminen edellyttää kuitenkin jatkuvaa määrätietoista turvallisuustyötä.

Liikenteen aiheuttamia haittoja vähennetään vaikuttamalla liikkumistarpeeseen sekä liikkumis- ja kuljetusvalintoihin vero- ja maksupolitiikalla sekä informaatiolla sekä ohjaamalla liikennettä aiempaa enemmän kestävien liikennemuotojen varaan. Edistetään kestävien polttoaineiden ja vähäpäästöisten ajoneuvoteknologioiden sekä käyttäjälähtöisten liikkumismuotojen kehittämistä. Lisäksi kiinnitetään erityistä huomiota myös liikenteen energiatehokkuuden parantamiseen.

Liikennepolitiikkaa tukevia määrärahoja ovat perusväylänpidon määrärahat, liikenneverkon kehittäminen, liikenteen viranomaispalvelut, joukkoliikenteen palvelujen ostot sekä tuet, merenkulkuelinkeinon tukeminen, ilmaliikenteen korvaukset ja tuet sekä tienpidon valtionavut.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa *liikenteen toimialalle* seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet:

— Matka- ja kuljetusketjut toimivat sujuvasti ja turvallisesti hyvinvointia ja kilpailukykyä edistäen.

— Liikennejärjestelmän toimintavarmuus paranee.

— Joukkoliikenteen palvelutasoa parannetaan, tavoitteena matkustajamäärien kasvu ja yksityisautoilun vähentäminen. Erityisen huomion kohteena on raideliikenteen lisääminen ja palvelutason parantaminen.

— Suomi on liikenneturvallisuudeltaan Euroopan parhaiden maiden joukossa. Tieliikenteen turvallisuus paranee jatkuvasti.

— Liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään Suomen kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Liikenteen terveydelle ja luonnolle aiheuttamat haitat minimoidaan.

— Liikennejärjestelmän ylläpidon ja kehittämisen sekä liikennetoimialan toiminnan tehokkuus paranee käyttäen hyväksi monipuolisesti erilaisia keinoja mm. tieto- ja viestintäteknologiaa.

Tutkimus

Hallinnonalalla tutkimustoimintaa harjoittaa Ilmatieteen laitos, joka on keskeisessä roolissa yhteiskunnan ilmastonmuutoksen sopeutumiseen tarvittavan perustiedon tuottamisessa. Tuotettavalla tiedolla edistetään turvallisuutta.

Hallinnonalan yhteiset tavoitteet

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö asettaa koko hallinnonalalle seuraavat tavoitteet:

— Huolehditaan yhteiskunnan turvaamiseen liittyvien tehtävien toteuttamisesta.

— Hallinnonalan toiminnan tuottavuutta parannetaan.

— Kehitetään liikenne- ja viestintäalalla tarvittavaa osaamista ja asiantuntemusta sekä tuotetaan tietoa lainsäädännön ja poliittisen päätöksenteon pohjaksi.
— Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan toimintaa kehitetään edelleen tavalla, joka edistää sekä toimialan yhteiskunnallista vaikuttavuutta että hallinnonalan virastojen ja laitosten toiminnallista tuloksellisuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta.
— Lainsäädäntötyö täyttää valtioneuvoston asettamat laatuvaatimukset.
— Inhimillistä pääomaa kehitetään.

Valtion yhtiöt

Liikenne- ja viestintäministeriön omistajaohjauksessa ovat valtion yhtiöt Finavia Oyj ja Finnpilot Pilotage Oy, joiden tavoitteena on tukea liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden toteutumista.

Määrärahat ja tuloarviot

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 969 milj. euroa. Politiikkalohkoille ehdotetaan määrärahoja seuraavasti: hallinto ja toimialan yhteiset menot 406 milj. euroa, liikenneverkko 1 701 milj. euroa, liikenteen viranomaispalvelut 52 milj. euroa, liikenteen tukeminen ja ostopalvelut 227 milj. euroa, viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen 534 milj. euroa sekä tutkimus 48 milj. euroa.

Liikenteen toimialan veronluonteisista maksuista tuottoarvioiltaan suurimpia ovat meriväylien pidon kustannuksia kattava väylämaksu 83,0 milj. euroa, ratavero 13,8 milj. euroa, lentoliikenteen valvontamaksu 11,1 milj. euroa, katsastustoiminnan valvontamaksu 9,6 milj. euroa sekä Kerava—Lahti -oikoradan investointivero 4,2 milj. euroa. Liikenteen toimialalta kerättävistä muista maksuista tuottoarvioltaan suurin on radanpitoon käytettävä ratamaksu 44,3 milj. euroa. Liikenteen turvallisuusviraston maksutulojen arvioidaan olevan yhteensä 84,9 milj. euroa.

Viestinnän toimialalta arvioidaan kerättävän veronluonteisina maksuina 26,8 milj. euroa, josta huutokauppatulojen ja huutokaupattujen taajuusalueiden toimilupamaksutulojen arvioidaan olevan 20,2 milj. euroa. Lisäksi Viestintäviraston arvioidaan saavan muina maksutuloina 20,3 milj. euroa.

Hallinnonalan sekalaisten tulojen arvioidaan olevan 12,3 milj. euroa.

Yhteenvetotarkastelu sukupuolivaikutuksiltaan merkittävästä toiminnasta

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tavoitteena on tuottaa suoritteita ja julkisia palveluja, joiden käyttämiseen sekä naisilla että miehillä on tasa-arvoiset mahdollisuudet.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan henkilöstösuunnittelun tavoitteena on oikein mitoitettu ja osaava henkilöstö, joka työskentelee hyvässä työyhteisössä, jonka työilmapiiriä seurataan ja kehitetään hyväksyttyjen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien mukaisesti.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
31.10.70	*Jäänmurtajan hankinta* (siirtomääräraha 3 v)		
	— sopimusvaltuus	125,0	-
31.10.77	*Väyläverkon kehittäminen* (siirtomääräraha 3 v)		
	— maa- ja vesirakennusvaltuus	-	84,0
31.10.78	*Eräät väylähankkeet* (siirtomääräraha 3 v)		
	— maa- ja vesirakennusvaltuus	150,0	-
31.10.79	*Elinkaarirahoitushankkeet* (siirtomääräraha 3 v)		

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
	— maa- ja vesirakennusvaltuus	-	660,0
31.30.46	*Alusinvestointien ympäristötuki* (siirtomääräraha 3 v)		
	— sopimusvaltuus	30,0	-
31.30.64	*Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen* (siirtomääräraha 3 v)		
	— sopimusvaltuus	1,0	-
31.30.66	*Yhteysalusliikennepalvelujen ostosopimukset* (siirtomääräraha 3 v)		
	— sopimusvaltuus	0,4	-

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Hallinto ja toimialan yhteiset menot**	**373 469**	**414 867**	**406 307**	**-8 560**	**-2**
01.	Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 168	20 767	20 687	-80	0
21.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	371	720	1 154	434	60
29.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	351 302	392 752	383 438	-9 314	-2
40.	Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	628	628	1 028	400	64
10.	**Liikenneverkko**	**1 721 985**	**1 702 695**	**1 701 345**	**-1 350**	**0**
01.	Liikenneviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	87 919	86 503	86 079	-424	0
20.	Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)	952 265	944 235	987 484	43 249	5
(34.)	Valtionavustus länsimetron suunnitteluun (siirtomääräraha 2 v)	4 133	—	—	—	0
35.	Valtionavustus länsimetron rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	34 974	24 000	55 744	31 744	132
41.	Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 340	1 000	1 000	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
50.	Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	13 000	9 000	5 000	-4 000	-44
70.	Jäänmurtajan hankinta (siirtomääräraha 3 v)	—	27 000	46 000	19 000	70
76.	Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	51 832	34 997	34 997	—	0
77.	Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	454 525	361 700	391 041	29 341	8
78.	Eräät väylähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	73 100	167 260	25 000	-142 260	-85
79.	Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	47 897	47 000	69 000	22 000	47
(88.)	Finavia Oyj:n pääomittaminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
20.	**Liikenteen viranomaispalvelut**	**40 502**	**42 591**	**52 356**	**9 765**	**23**
01.	Liikenteen turvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 502	42 591	52 356	9 765	23
30.	**Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut**	**197 023**	**237 808**	**227 362**	**-10 446**	**-4**
42.	Valtionavustus koulutuksesta (siirtomääräraha 3 v)	841	841	841	—	0
43.	Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (arviomääräraha)	78 774	81 000	84 700	3 700	5
46.	Alusinvestointien ympäristötuki (siirtomääräraha 3 v)	2 000	38 000	20 000	-18 000	-47
50.	Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)	939	800	800	—	0
51.	Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)	4 200	4 200	4 200	—	0
63.	Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	99 262	100 243	100 773	530	1

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
64.	Saariston yhteysalus-liikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 007	12 724	10 745	-1 979	-16
66.	Yhteysalusliikenne-palvelujen ostosopimukset (siirtomääräraha 3 v)	0	0	5 303	5 303	0
40.	**Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen**	**24 705**	**519 895**	**532 545**	**12 650**	**2**
01.	Viestintäviraston toiminta-menot (siirtomääräraha 2 v)	9 605	9 895	11 045	1 150	12
42.	Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)	500	500	500	—	0
(43.)	Digitaalisten palveluiden toimintaympäristön kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 100	—	—	—	0
50.	Valtionavustus valta-kunnallisen laajakaista-hankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)	10 500	9 500	10 500	1 000	11
60.	Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon (siirtomääräraha 3 v)	—	500 000	510 500	10 500	2
50.	**Tutkimus**	**43 142**	**45 776**	**47 593**	**1 817**	**4**
01.	Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	43 142	45 776	47 593	1 817	4
	Yhteensä	**2 400 826**	**2 963 632**	**2 967 508**	**3 876**	**0**
	Henkilöstön kokonaismäärä	2 296	2 175	2 243		

01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala palvelee yhteiskuntaa vastaamalla toimivista ja turvallisista liikenne- ja viestintäyhteyksistä kestävin ratkaisuin.

01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 20 687 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) lähialueyhteistyöhankkeiden menoihin

2) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen

3) vastikkeettomien menojen maksamiseen kansainvälisille yhteisöille.

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti toiminnalleen vuodelle 2014 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita:

Tuotokset ja laadunhallinta

— Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan toimintaa kehitetään edelleen tavalla, joka edistää sekä toimialan yhteiskunnallista vaikuttavuutta että hallinnonalan virastojen ja laitosten toiminnallista tuloksellisuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta.

— Lainsäädäntötyö täyttää valtioneuvoston asettamat laatuvaatimukset.

Toiminnallinen tehokkuus

— Kokonaistuottavuus paranee vuosittain 2 % ja työn tuottavuus 1 % suhteessa edelliseen vuoteen.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	20 157	21 067	20 767
Bruttotulot	335	300	80
Nettomenot	19 822	20 767	20 687
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 906		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 252		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansalaisen sähköinen osallistumisympäristö (siirto momentille 25.01.01)	-20
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-42
Palkkausten tarkistukset	51
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-36
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-33
Yhteensä	-80

2014 talousarvio	20 687 000
2013 talousarvio	20 767 000
2012 tilinpäätös	21 168 000

21. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 154 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hallinnonalan tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat siltä osin kuin niitä ei ole käytetty muiden määrärahojen lisäyksinä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	434
Yhteensä	434

2014 talousarvio	1 154 000
2013 talousarvio	720 000
2012 tilinpäätös	371 000

29. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 383 438 000 euroa.

2014 talousarvio	383 438 000
2013 talousarvio	392 752 000
2012 tilinpäätös	351 301 823

40. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 028 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen liikenne- ja viestintäalan yhteisöjen ja museotoiminnan sekä digitaalisten palveluiden kehittämistä ja niiden turvallista käyttöä sekä viestintävalmiuksia edistävien hankkeiden tukemiseksi. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Kiinteistö Oy Tieliikennemuseolle myönnettävään avustukseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käytettäväksi liikenne- ja viestintäalan museoiden tukemiseen sekä viranomaistehtävissä avustamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen hankkeisiin, joilla edistetään digitaalisten palveluiden kehittämistä ja niiden turvallista käyttöä, itsesääntelytoimenpiteitä sekä viestintävalmiuksia. Määrärahasta on tarkoitus osoittaa v. 2014 Kiinteistö Oy Tieliikennemuseolle 400 000 euroa Mobilian keskustalon peruskorjaukseen ja laajentamiseen. Vuonna 2015 Mobilian keskustalon peruskorjauksen ja laajentamisen tarvitsema määräraha on 350 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Liikenne- ja viestintäalan museot	385 000
Mobilia-säätiö	134 000
Kiinteistö Oy Tieliikennemuseo	400 000
Liikennealan yhteisöt	25 000
Tietoyhteiskuntahankkeet	84 000
Yhteensä	1 028 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kiinteistö Oy Tieliikennemuseon rakentamisavustus (siirto momentilta 31.10.20)	400
Yhteensä	400

2014 talousarvio	1 028 000
2013 talousarvio	628 000
2012 tilinpäätös	628 000

10. Liikenneverkko

Selvitysosa: Liikenneverkko muodostuu maantieverkosta, rataverkosta ja vesiväylistä. Maantieverkon pituus oli 78 111 km, rataverkon pituus 5 944 km ja vesiväylien pituus 16 254 km vuoden 2012 lopussa. Vastaava väyläomaisuuden kirjanpitoarvo oli maantieverkon osalta 15,0 mrd. euroa, rataverkon osalta 3,7 mrd. euroa ja vesiväylien osalta 0,2 mrd. euroa. Liikenneverkon jälleenhankinta-arvo on yli 50 mrd. euroa.

Maanteiden, rautateiden ja vesiväylien huonokuntoisten rakenteiden arvioitu yhteenlaskettu korjaustarve (ns. korjausvelka) on noin 2 mrd. euroa. Kun käyttökelpoinen infra voi aina sisältää myös huonokuntoisia osia, todellinen korjaustarve on suuruusluokkaa 800—1 000 milj. euroa, joka edellyttäisi vuosittaista n. 60 milj. euron lisärahoitusta. Osa huonokuntoisista rakenteista vaikuttaa suoraan tämän päivän liikenteeseen ja osa välillisesti pidemmällä aikavälillä.

Liikenneverkon tasearvo (milj. euroa)

	v. 2012	v. 2013 (arvio)	v. 2014 (arvio)
Tiet	15 000	14 944	14 900
Radat	3 710	3 837	3 910
Vesiväylät	207	198	190
Yhteensä	18 917	18 979	19 000

Valtion omistaman liikenneverkon ylläpitoon eli perusväylänpitoon käytetään 1,061 milj. euroa bruttona ja kehittämiseen 566 milj. euroa ml. jäänmurtajan hankinta ja maa-alueiden hankinta.

Vuonna 2014 käynnistetään liikennepoliittisen selonteon mukaisesti neljä uutta kehittämishanketta: vt 4 Rovaniemen kohta, vt 5 Mikkelin kohta, mt 101 Kehä I parantaminen sekä elinkaarihanke E18 Hamina—Vaalimaa. Perusväylänpidossa käynnistetään hankeohjelma pääratojen routa- ja pehmeikkökorjauksille, jolla parannetaan junaliikenteen turvallisuutta, sujuvuutta ja täsmällisyyttä sekä hankeohjelma raakapuuterminaalit, jossa tehdään parannustoimia nykyisiin raakapuun kuormauspaikkoihin ja lisäksi rakennetaan uusia terminaaleja. Lisäksi jatketaan v. 2013 aloitettua hankeohjelmaa tie-, meri- ja rautatieliikenteen ohjausjärjestelmien uusimiseksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Liikennevirastolle vuodelle 2014 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita ja hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita.

Tulostavoite	2012 toteutuma	2013 tavoite/ ennuste	2014 tavoite
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
Palvelukyky ja laatu			
Kansalaisten tyytyväisyys matkojen toimivuuteen (asteikko 1—5)	..	3,5	..
Elinkeinoelämän tyytyväisyys kuljetusten toimivuuteen (asteikko 1—5)	..	3,9	..
Sidosryhmien tyytyväisyys Liikenneviraston toimintaan (asteikko 1—5)	3,5	3,5	3,5
Matka- ja kuljetusketjujen toimivuus			
Radanpidosta johtuvat viivästykset kaukoliikenteessä, % junista 5 min.	3,9	4	4
Radanpidosta johtuvat viivästykset lähiliikenteessä, % junista 3 min.	2,0	2,0	1,5
Jäänmurtopalveluiden odotusaika, h	3,1	3,5	3,5
Väylien kunto			
Kauppamerenkulun huonokuntoiset väylät, km, enintään	370	360	340
Päällystetyt tiet kuntoluokissa huono ja erittäin huono, km, (keskeinen/muu tieverkko) enintään	762/3 576	850/4 250	800/5 000
Maantie- ja ratasillat kuntoluokissa huono ja erittäin huono, kpl, enintään	737	800	800
Radan huonosta kunnosta johtuvat liikennerajoitukset, km, (keskeinen rataverkko/muu rataverkko), enintään	44/185	50/260	50/300
Liikenneturvallisuus ja ympäristö			
Tieliikenteen henkilövahinko-onn. vähenemä perusväylänpidon toimin, kpl	23,9	23	23
Väylänpidon meluntorjunnan vaikutus, henkilö/vuosi	1 000	3 290	985
Pohjavesien pilaantumisriskin vähenemä väylänpidon toimin, km	5,5	7,4	5,7
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS			
Tuottavuus ja kokonaistaloudellisuus			
Työn tuottavuuden kasvu, %	0,4	1	1
Kokonaistuottavuuden kasvu, %	2,9	0,2	0,2

Liikenneviraston menot ja tulot (milj. euroa)[1)]

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Toimintamenot (01)	**82,5**	**86,5**	**86,1**
— Tulot toiminnasta	1,5	2,0	2,0
— Toimintamenot	84,1	88,5	88,1
— Hallinto	78,8	81,5	82,1
— T&K	5,3	7,0	6,0
Perusväylänpito (20)	**920,9**	**944,2**	**987,5**
Tulot	90,5	73,9	73,5
— Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot		15,7	18,3
— Ratamaksu	43,7	44,8	44,3
— Muut tulot		13,4	10,9
Menot	1 011,4	1 018,1	1 061,0
— Hoito		323,0	334,0
— Käyttö		60,0	60,0
— Korjaus		79,0	79,0
— Elinkaaren hallinta		273,0	276,4
— Omaisuuden hallinta		19,0	17,0
— Liikenneväylien parantamisinvestoinnit		65,1	75,0
— Liikenteen hallinnan järjestelmät		5,0	23,0
— Suunnittelu		15,0	15,0
— Liikenteen ohjaus ja informaatio		75,0	74,6
— Jäänmurto		49,0	50,0
— Maantielauttaliikenne		48,0	50,0
— Merikartoitus		7,0	7,0
Kehittämisinvestoinnit (70, 76, 77, 78, 79)	**627,3**	**638,0**	**566,0**
Jäänmurtajan hankinta (70)	-	27,0	46,0
Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (76)	51,8	35,0	35,0
Väyläverkon kehittäminen (77)	454,5	361,7	391,0
Eräät väylähankkeet (78)	73,1	167,3	25,0
Elinkaarirahoitushankkeet (79)	47,9	47,0	69,0
Nettomenot yhteensä	**1 630,9**	**1 668,7**	**1 639,6**
Bruttomenot yhteensä	**1 722,8**	**1 744,6**	**1 715,1**

[1)] Perusväylänpidon tuoteryhmittelyä on muutettu vuodesta 2014 alkaen.

Väylämaksulain mukaisen toiminnan tehtävien kehitys ja väylämaksutulot (11.19.06)

	2012 toteutuma	2013 arvio	muutos	2014 arvio	muutos
Väylämaksuilla katettava toiminta					
Ulkomaan tavaraliikenne rannikolla, milj. tonnia	91 548	94 000	2,7 %	96 000	2,1 %
Matkustajaliikenne, milj. matkustajaa	18,0	18,0	0,0 %	18,0	0,0 %
Väylämaksutuotot, 1 000 euroa	81 374	82 188	1,0 %	83 010	1,0 %

Väylämaksulain mukaisen toiminnan tehtävien kehitys ja väylämaksutulot (11.19.06)

	2012 toteutuma	2013 arvio	muutos	2014 arvio	muutos
Muut tuotot, 1 000 euroa	511	516	1,0 %	520	0,8 %
Kustannukset, 1 000 euroa	82 797	88 825	7,3 %	88 414	-0,5 %
Kustannusvastaavuus	98,9 %	93,1 %	-5,8 %-yks	94,5 %	+1,4 %-yks

01. Liikenneviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 86 079 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) lähialueyhteistyöhankkeiden menoihin

2) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Liikenneviraston tehtävänä on vastata liikenteen palvelutason ylläpidosta ja kehittämisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä. Virasto edistää toiminnallaan koko liikennejärjestelmän toimivuutta, liikenteen turvallisuutta, alueiden tasapainoista kehitystä ja kestävää kehitystä. Julkisten tietovarantojen avaaminen on otettu huomioon 0,87 milj. euron suuruisena määrärahan lisäyksenä joukkoliikenteen reitti- ja aikataulutietojen avaamisesta aiheutuviin menoihin.

Liikennevirasto kehittää toimintaansa erityisesti koko liikennejärjestelmän näkökulmasta parantamalla liikennemuotojen yhteistoimintaa ja tuottavuusedellytyksiä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	84 099	88 503	88 079
Bruttotulot	1 550	2 000	2 000
Nettomenot	82 549	86 503	86 079
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	14 786		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	20 156		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-338
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	870
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-148
Tasomuutos	-808
Yhteensä	-424

2014 talousarvio	86 079 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	86 503 000
2012 tilinpäätös	87 919 000

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 987 484 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) väylien hoidosta, käytöstä, korjauksista, elinkaaren hallinnasta, omaisuuden hallinnasta, liikenneväylien parantamisinvestoinneista, liikenteen hallinnan järjestelmistä, suunnittelusta, liikenteen ohjauksesta ja informaatiosta, jäänmurrosta, maantielauttaliikenteestä, merikartoituksesta ja muista väylänpitäjän vastuulle kuuluvista tehtävistä aiheutuvien menojen sekä väylänpidosta aiheutuvien vahingonkorvauksien maksamiseen

2) toimintamenomäärärahan vakiosisältöisen käyttötarkoituksen mukaisesti sellaisten

välttämättömien lakisääteisten velvoitteiden tekemiseen, joista voi aiheutua menoja myös tulevina varainhoitovuosina

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

4) väliaikaisesti radanpidon materiaalitoimituksien maksamiseen ennen materiaalin kohdentamista sijoitusmenomomentille budjetoiduille väylien kehittämishankkeille.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon ratamaksu, yhteisrahoitteisen toiminnan tulot, Saimaan kanavan lupamaksutulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot ja omaisuuden myyntituotot lukuun ottamatta kiinteän omaisuuden myyntituloja sekä väylänpidon vahingonkorvaustulot.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina tuloina 44,3 milj. euron ratamaksun perusmaksu. Liikennevirasto tulouttaa lisäksi rataverolain perusteella momentille 11.19.03 yhteensä 18 milj. euroa rataveroa.

Olemassa oleva liikenneverkko pidetään kunnossa *perusväylänpidon* toimin. Perusväylänpidon määrärahoilla rahoitetaan tien- ja radanpitoa sekä vesiväylänpitoa. Maantielain mukaan tienpito käsittää maantien suunnittelun, rakentamisen, kunnossapidon ja liikenteen hallinnan. Maantien rakentamisella tarkoitetaan uuden tien tekemistä ja tien parantamista. Ratalain mukaan *radanpidolla* tarkoitetaan rautatien ja siihen liittyvän kiinteän omaisuuden suunnittelua, hankintaa, rakentamista, hallintaa ja kunnossapitoa sekä olemassa olevan rautatien parantamista. Rakentamisella tarkoitetaan uuden rautatien rakentamista ja olemassa olevan rautatien parantamista.

Väylänpito jaetaan päivittäiseen kunnossapitoon, ylläpitoon, parantamiseen sekä liikennepalveluihin. Nämä on jaettu edelleen momentin päätösosassa mainittuihin osiin. Päivittäistä kunnossapitoa ovat hoito ja käyttö, ylläpitoa ovat korjaukset, elinkaaren sekä omaisuuden hallinta. Parantamista ovat liikenneväylien parantamisinvestoinnit (pienehköt rakennuskohteet), liikenteen hallinnan järjestelmät sekä hankesuunnittelua edeltävä suunnittelu. Liikennepalvelut käsittävät liikenteen ohjauksen ja informaation, jäänmurron, maantielauttaliikenteen ja merikartoituksen. Vesiväyläinfraa koskevaa erillistä lakia ei ole, vesilaissa käsitellään väylän rakentamista ja ylläpitoa. Perusväylänpidon rahoituksesta lähes 3/4 on sidottu pitkäkestoisiin indeksisidonnaisiin sopimuksiin.

Päivittäiseen kunnossapitoon arvioidaan käytettävän 394 milj. euroa. Päivittäinen kunnossapito muodostuu liikenneverkon hoidosta ja käytöstä. Väylien hoidolla (334 milj. euroa) varmistetaan liikenneverkon päivittäinen liikennöitävyys. Hoitomenot lisääntyvät 11 milj. euroa vuodesta 2013 kustannustason nousun vuoksi. Käyttömenot (60 milj. euroa) aiheutuvat väylien ja niiden laitteiden toiminnan edellyttämästä energiasta sekä sähkö- ja ict-järjestelmien tarvitsemista tukipalveluista.

Ylläpitoon käytetään 372 milj. euroa. Ylläpidolla korjataan liikenneverkon ja sen erityisrakenteiden kulumisesta ja ikääntymisestä aiheutuvia vaurioita ja uusitaan toimivuudeltaan heikkeneviä rakenteita. Ylläpidolla varmistetaan rakenteiden toimivuus niiden elinkaaren ajan. Ylläpito on verkon jaksottaista kunnossapitoa, jota tehdään 5—30 vuoden välein rakenteiden keston mukaan. Ylläpito muodostuu korjauksista, elinkaaren hallinnasta ja omaisuuden hallinnasta. Korjaukset (79 milj. euroa) ovat akuutteja toimia, jotka kohdistuvat yksittäisiin kohteisiin. Elinkaaren hallinta (276 milj. euroa) on laajaan väyläverkon osan tai suuren yksittäisen kohteen suunnitelmallista korjausta ja uusimista ml. hankeohjelma pääratojen routa- ja pehmeikkökorjauksille (5 milj. euroa), jolla parannetaan junaliikenteen turvallisuutta, sujuvuutta ja täsmällisyyttä. Näillä toimilla estetään kunnon heikkenemisen haittavaikutukset liikenteelle. Omaisuuden hallinnan määrärahoilla (17 milj. euroa) ylläpidetään väylänpitoon tarvittavia tuotantokiinteistöjä.

Parantamiseen käytetään 113 milj. euroa ja sillä pidetään väylän palvelutaso lisääntyneen liikenteen tai maankäytön muutosten edellyttämällä tasolla. Liikenneväylien parantamisinvestoinneilla (75 milj. euroa) rahoitetaan pienehköjä rakennuskohteita ja niihin liittyvä

hankesuunnittelu ml. raakapuuterminaalien hankeohjelma (5 milj. euroa) sekä raskaiden ajoneuvojen mitta- ja painokorotusten hankeohjelma (15 milj. euroa). Liikenteen hallinnan järjestelmät (23 milj. euroa) ovat liikennekeskusten käyttämien järjestelmien pienimuotoista uusimista ml. v. 2013 aloitettu hankeohjelmaa tie-, meri- ja rautatieliikenteen ohjausjärjestelmien uusimiseksi. Suunnittelu (15 milj. euroa) on hankesuunnittelua edeltävää esi- ja yleissuunnittelua, liikennejärjestelmäsuunnittelua ja tarveselvityksiä.

Liikennepalveluihin käytetään 182 milj. euroa. Liikennepalvelut muodostuvat liikenteen ohjauksesta ja informaatiosta (75 milj. euroa), jäänmurrosta (50 milj. euroa), maantielauttaliikenteestä (50 milj. euroa) ja merikartoituksesta (7 milj. euroa). Toimilla edistetään liikenteen, kuljetusten ja liikkumisen turvallisuutta, sujuvuutta ja ympäristöystävällisyyttä. Liikenteen ohjauksen ja informaation menot muodostuvat pääosin rataliikennekeskuksen, tieliikennekeskusten ja VTS-keskusten palveluiden ostoista. Julkisten tietovarantojen avaaminen on otettu huomioon 0,62 milj. euron suuruisena määrärahan lisäyksenä liikenteen ohjaus ja informaatio -tuotteelle liikenneverkkoaineistojen avaamisesta aiheutuviin menoihin. Jäänmurron menot on mitoitettu jäänmurtajien 650 toimintapäivän mukaan ja väylämaksulain mukaisten tehtävien kustannusvastaavuuden arvioidaan olevan 94,5 % v. 2014. Väylämaksun tarkoituksena on kattaa kauppamerenkulun väylien rakentamisesta, hoidosta ja ylläpidosta sekä alusliikennepalvelusta ja jäänmurtajien avustustoiminnasta aiheutuvat kustannukset. Maantielauttaliikenteen menot muodostuvat lautta-alusten ja lossien liikennöinnistä. Merikartoitus sisältää merenmittauksen ja merikarttojen valmistuksen menot.

Liikenneverkon toimivuutta mitataan kansalaisille, elinkeinoelämälle ja sidosryhmille ja palveluntuottajille tehdyillä tyytyväisyystutkimuksilla vähintään joka toinen vuosi. Tyytyväisyys säilyy hyvällä tasolla. Matka- ja kuljetusketjujen toimivuuden turvaamisessa keskitytään junaliikenteen täsmällisyyden parantamiseen ja jäänmurtopalveluiden riittävyyden varmistamiseen.

Väylien kuntoa turvaavat toimet mitoitetaan siten, että kauppamerenkulun huonokuntoisten väylien määrä vähenee ja huonokuntoisten maantie- ja rautatiesiltojen määrä säilyy ennallaan, mutta radanpidosta aiheutuvat liikennerajoitukset lisääntyvät hieman ja päällystetyn tieverkon kunto heikkenee.

Tieliikenteen turvallisuutta parannetaan hoidon toimenpiteillä ja taajamajärjestelyillä ja rautatieliikenteen turvallisuutta tasoristeysjärjestelyillä. Kauppamerenkulun turvallisuutta parannetaan kartoittamalla lisää vesiväyliä ja uudistamalla meriliikenteen ohjauspalveluja.

Ympäristön tilaa parannetaan pohjavesisuojauksilla ja meluntorjunnalla. Pohjavesialueita suojellaan myös korvaamalla näillä alueilla liukkaudentorjunnassa käytettävää maantiesuolaa kaliumformiaatilla.

Perusväylänpidon menot ja tulot liikennemuodoittain vuosina 2012—2014 (milj. euroa)

	2012 toteutuma			2013 varsinainen talousarvio			2014 esitys		
	brutto-menot	brutto-tulot	netto-menot	brutto-menot	brutto-tulot	netto-menot	brutto-menot	brutto-tulot	netto-menot
Tienpito	574	22	553	566	16	550	575	16	559
Radanpito	357	68	289	359	57	302	393	56	337
Vesiväylänpito	80	1	79	93	1	92	93	1	92
Yhteensä	1 011	91	921	1 018	74	944	1 061	73	988

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kiinteistö Oy Tieliikennemuseon rakentamisavustus (siirto momentille 31.01.40)	-400
Logistisen tehokkuuden parantaminen	15 000
Pääratojen routa- ja pehmeikköalueiden korjaukset (siirto momentilta 31.10.77)	5 000
Raakapuuterminaalit (siirto momentilta 31.10.77)	5 000
Tie-, meri- ja rataliikenteen ohjausjärjestelmien uusiminen (siirto momentilta 31.10.77)	16 000
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	620
Tasomuutos	2 029
Yhteensä	43 249

2014 talousarvio	987 484 000
2013 III lisätalousarvio	25 000 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	944 235 000
2012 tilinpäätös	952 265 000

35. Valtionavustus länsimetron rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 55 744 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen länsimetron rakentamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Länsimetrohankkeessa jatketaan Helsingin metroa Ruoholahdesta Matinkylään. Avustus maksetaan edellisenä vuonna toteutuneiden kustannusten perusteella. Vuoden 2012 loppuun mennessä rakentamiskustannukset ovat olleet yhteensä 222 milj. euroa. Vuonna 2013 syntyvien rakentamiskustannusten arvioidaan olevan noin 197 milj. euroa, josta valtion avustuksen 30 % osuus on 59,1 milj. euroa. Vuonna 2014 tarvittavasta määrärahasta puuttuva osa rahoitetaan aikaisempina vuosina myönnetyistä määrärahoista, jotka ovat jääneet käyttämättä.

Länsimetron rakentamisen avustamisesta on valtiolle kertynyt menoja vuosina 2011—2013 yhteensä 72,0 milj. euroa. Vuoden 2013 kustannustasossa avustusta ennakoidaan maksettavan vielä vuosina 2014—2016 yhteensä 171,1 milj. euroa.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2013 tehdyt sitoumukset	55 744	71 529	43 841	171 114

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankkeen etenemisestä aiheutuvat määrärahatarpeet	31 744
Yhteensä	31 744

2014 talousarvio	55 744 000
2013 talousarvio	24 000 000
2012 tilinpäätös	34 974 000

41. Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Seinäjoen (Rengonharjun) sekä Mikkelin lentokenttien rakenteiden ja laitteiden investointeihin sekä ylläpitomenoihin. Investointiavustus saa olla enintään 90 % investointimenoista. Muiden avustusten yhteismäärä saa olla enintään 70 % käyttömenoista. Avustukset myönnetään kustannuksiin ilman arvonlisäveroa.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää v. 2014 Seinäjoen (Rengonharju) ja Mikkelin lentopaikkojen investointi- ja ylläpitomenoihin 1 milj. euroa.

2014 talousarvio	1 000 000
2013 talousarvio	1 000 000
2012 tilinpäätös	2 340 000

50. Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) ja asetuksen (1267/2000) mukaisten valtionavustusten maksamiseen yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen

2) tiekuntien neuvonnan ja opastamisen tukemiseen ja sitä tukevan materiaalin ja palveluiden tuottamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää yksityisten teiden kunnossapidon ja parantamisen tukemiseen. Määrärahaa käytetään tasa-arvoisen liikkumisen turvaamiseen sekä pysyvän asutuksen ja elinkeinoelämän tarvitsemien teiden avustamiseen.

Valtionavustus kohdistuu ensisijassa teiden parantamiseen sekä lauttojen käytön ja kunnossapidon tukemiseen. Valtioavustukseen oikeutettuja teitä on noin 55 000 km, ja niiden hoitamista varten on perustettu noin 16 000 tiekuntaa.

Avustettavia kohteita ovat vain tien liikennöitävyyden kannalta kiireellisimmät siltojen ja suurien rumpujen parantaminen tai tien vaurioitumisen korjaaminen. Tuki voi olla korkeintaan 75 % todellisista hyväksytyistä kustannuksista.

Tavanomaisissa tien parantamiskohteissa tuen osuus tällä hetkellä on 50 % ja eräissä merkittävimmissä siltakohteissa enintään 75 %. Kuntien tuki kyseisiin kohteisiin on vaihdellut välillä 0—20 %. Avustettavia lauttapaikkoja on noin 20 kpl ja niihin käytettävä tuki on noin 2 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO leikkaus	-3 000
Kertaluonteisen lisäyksen vähentäminen	-1 000
Yhteensä	-4 000

2014 talousarvio	5 000 000
2013 talousarvio	9 000 000
2012 tilinpäätös	13 000 000

70. Jäänmurtajan hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 46 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää uuden jäänmurtajan hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Valtuus

Liikennevirasto oikeutetaan tekemään jäänmurtajan hankkimiseksi vuonna 2013 myönnetyn valtuuden mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuutta ei ole käytetty.

Selvitysosa: Jäänmurtaja valmistuu toimintakaudelle 2015—2016. Jäänmurtajan hankkimiseksi on vuoden 2013 talousarviossa myönnetty 125 milj. euron valtuus. Valtuuden mitoituksessa on otettu huomioon perusjäänmurtajan hankintakustannuksena noin 120 milj. euroa ja öljyntorjuntalaitteiston varustamiskustannuksena noin 5 milj. euroa. Murtajan huolto-, miehitys- ja operointimenot rahoitetaan vuodesta 2016 lähtien momentilta 31.10.20. Momentin rahoitustarve ei nouse investoinnin johdosta. Öljyntorjuntavalmiudesta aiheutuvat menot rahoitetaan momentilta 35.10.20, jonka lisärahoitustarve on 500 000 euroa aluksen käyttöönotosta lähtien.

Valtuuden käytöstä valtiolle aiheutuu menoja 52,0 milj. euroa v. 2015.

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 10 milj. euroa. Valtuuksien uusiminen aiheutuu hankkeen etenemisen mukaan tehtävistä sopimuksista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtuuden käytöstä aiheutuva määrärahatarve	19 000
Yhteensä	19 000

2014 talousarvio	46 000 000
2013 talousarvio	27 000 000

76. Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 34 997 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maantielain (503/2005) mukaisten maa-alueiden ja korvausten lisäksi myös näihin liittyvien välttämättömien menojen maksamiseen

2) kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (558/1995) mukaisten kiinteistötoimitusmaksujen maksamiseen

3) maantietä tai rautatietä varten tarvittavien alueiden sekä tilusjärjestelyihin käytettävien vaihtomaiden hankkimiseen ja korvaamiseen ennen tie- tai ratasuunnitelman hyväksymistä

4) ratalain (110/2007) mukaista toimintaa varten hankittavien maa-alueiden kauppahintojen ja korvausten maksamiseen

5) väylien ja muiden maa- ja vesirakennuskohteiden rakentamista varten tarpeellisten maa- ja vesialueiden hankintamenojen maksamiseen

6) vesilain (587/2011) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Tiealueiden hankintoihin, korvauksiin ja lunastuksiin on tarkoitus käyttää 28 440 000 euroa, rata-alueiden hankintoihin, korvauksiin ja lunastuksiin 6 540 000 euroa sekä maa- ja vesialueiden hankintoihin ja korvauksiin 17 000 euroa.

2014 talousarvio	34 997 000
2013 talousarvio	34 997 000
2012 tilinpäätös	51 832 212

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 391 041 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) momentille budjetoitujen väyläverkon kehittämisinvestointien toteuttamisesta aiheutuviin menoihin

2) sijoitusmenomomenteilta rahoitettavien investointihankkeiden hankesuunnittelusta aiheutuviin menoihin ennen kuin hankkeen aloittamisesta tehdään päätös valtion talousarvion yhteydessä.

Valtuus

Valtuus tehdä sitoumuksia uusiin väylähankkeisiin:

Liikennevirasto oikeutetaan tekemään sopimuksia alla olevassa taulukossa yksilöityihin hankkeisiin siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja enintään taulukossa mainittu määrä (sitoumuksista valtiolle aiheutuvien menojen enimmäismäärä):

Uudet väylähankkeet

	Sitoumuksista valtiolle aiheutuvien menojen enimmäismäärä (euroa)
Vt 4 Rovaniemen kohta	25 000 000
Vt 5 Mikkelin kohta	27 000 000
Mt 101 Kehä I parantaminen	32 000 000

Valtuus tehdä sitoumuksia aiempina varainhoitovuosina päätettyihin väylähankkeisiin:

Liikennevirasto oikeutetaan tekemään sopimuksia alla olevassa taulukossa yksilöityihin, aiemmissa talousarvioissa päätettyihin hankkeisiin siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja aiemmin tehdyt sitoumukset mukaan lukien enintään taulukossa mainittu määrä (sitoumuksista valtiolle aiheutuvien menojen enimmäismäärä, ml. aiempina varainhoitovuosina tehtyjen sitoumusten aiheuttamat menot):

Aiempina varainhoitovuosina päätetyt väylähankkeet

	Sitoumuksista valtiolle aiheutuvien menojen enimmäismäärä (euroa)
Tiehankkeet	
Vt 6 Lappeenranta—Imatra	177 000 000
Kt 51 Kirkkonummi—Kivenlahti	80 000 000
Vt 5 Päiväranta—Vuorela	90 000 000
Vt 6 Joensuun kohta	47 100 000
E18 Haminan ohikulkutie	180 000 000
Vt 8 Sepänkylän ohikulkutie	55 000 000
Vt 19 Seinäjoen itäinen ohikulkutie	63 000 000
E18 Koskenkylä—Kotka erillishanke	33 000 000
Vt 8 Turku—Pori	102 500 000
Länsimetron liityntäyhteydet	14 500 000
Ratahankkeet	
Kehärata	474 000 000
Pohjanmaan rata: Hanke Seinäjoki—Oulu palvelutason parantaminen II-vaihe, loppuunsaattaminen ja hanke Kokkola—Ylivieska 2. raide yhdistetään Pohjanmaan rata -hankkeeksi.	654 000 000
Vesiväylähankkeet	
Pietarsaaren meriväylä	11 400 000
Uudenkaupungin meriväylä	11 000 000

Selvitysosa: Momentille budjetoidaan kaikki valtion suoralla talousarviorahoituksella toteutettavien väylähankkeiden määrärahat. Hankkeiden ulkopuoliset rahoitusosuudet otetaan huomioon momentilla 12.31.10. Ulkopuolisella rahoitusosuudella tarkoitetaan muiden tahojen osallistumista valtion vastuulle kuuluvien väylähankkeiden rahoittamiseen.

Hanke-erittely

	Hyväksytty	Valmis liikenteelle	Sopimusvaltuus milj. €	Ulkopuolisen rahoituksen osuus sopimusvaltuudesta milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määräraha v. 2014 milj. €	Rahoitustarve myöhemmin milj. €
Käynnissä olevat väylähankkeet							
Tiehankkeet							
Vt 6 Lappeenranta—Imatra	TA 2007	2011	177,0		168,9	1,1	7,0
Kt 51 Kirkkonummi—Kivenlahti	TA 2007	2013	80,0		72,9	7,1	-

Hanke-erittely

	Hyväksytty	Valmis liikenteelle	Sopimus-valtuus milj. €	Ulkopuolisen rahoituksen osuus sopimus-valtuudesta milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määräraha v. 2014 milj. €	Rahoitus-tarve myöhemmin milj. €
Vt 5 Päiväranta—Vuorela	LTA I 2009	2014	90,0		86,3	3,7	-
Vt 6 Joensuun kohta	LTA I 2009	2012	47,1	2,1	46,0	1,1	-
E18 Haminan ohikulkutie	TA 2011	2015	180,0		120,2	37,7	22,1
Vt 8 Sepänkylän ohikulkutie	TA 2011	2014	55,0		43,9	7,1	4,0
Vt 19 Seinäjoen itäinen ohikulkutie	TA 2011	2016	63,0		12,8	18,3	31,9
E18 Koskenkylä—Kotka erillishanke	TA 2012	2015	33,0	15,5	4,0	17,0	12,0
Vt 8 Turku—Pori	LTA 2013	2018	102,5	2,5	5,5	20,0	77,0
Länsimetron liityntäyhteydet	LTA 2013	2015	14,5	1,4	-	8,0	6,5
Ratahankkeet							
Kehärata	TA 2009/ LTA 2013	2015	474,0	22,5	392,4	77,3	4,3
Pohjanmaan rata	TA 2011/ LTA III 2011	2017	654,0		248,0	156,2	249,8
Vesiväylähankkeet							
Pietarsaaren meriväylä	TA 2009	2015	11,4		4,8	3,4	3,2
Uudenkaupungin meri-väylä	TA 2011	2014	11,0		6,0	5,0	-
Yhteiset väylä-hankkeet							
Pisara-radan suunnittelu	TA 2012	2016		6,8	17,0	10,0	13,0
Muu kehittämisen hankesuunnittelu					15,0	5,0	-
Keskeneräiset väylä-hankkeet yhteensä			1 992,5	50,8	1 243,7	378,0	430,8
Uudet väylähankkeet							
Vt 4 Rovaniemen kohta	TA 2014	2016	25,0	2,0	-	5,0	20,0
Vt 5 Mikkelin kohta	TA 2014	2017	27,0	3,0	-	2,0	25,0

Hanke-erittely

	Hyväksytty	Valmis liikenteelle	Sopimus-valtuus milj. €	Ulkopuolisen rahoituksen osuus sopimus-valtuudesta milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määräraha v. 2014 milj. €	Rahoitus-tarve myöhemmin milj. €
Mt 101 Kehä I parantaminen	TA 2014	2018	32,0		-	6,0	26,0
Uudet väylähankkeet yhteensä			84,0	5,0	-	13,0	71,0
Keskeneräiset ja uudet väylähankkeet yhteensä			2 076,5	55,8	1 243,7	391,0	501,8

Keskeneräisistä hankkeista aiheutuu menoja yhteensä 1 992,5 milj. euroa, josta ulkopuolisten rahoitusosuus on 44 milj. euroa. Vuoden 2013 loppuun mennessä arvioidaan hankkeiden määrärahojen kumulatiiviseksi käytöksi 1 211,7 milj. euroa. Vuonna 2014 momentin mitoituksessa on otettu huomioon menoja varten 363 milj. euroa. *Uusista hankkeista* aiheutuu valtiolle menoja yhteensä 84 milj. euroa, josta ulkopuolisten rahoitusosuus on 5 milj. euroa. Vuonna 2014 momentin mitoituksessa on otettu huomioon menoja varten 13 milj. euroa. *Väylähankkeiden suunnittelusta* aiheutuu menoja yhteensä 15 milj. euroa.

Momentin 391,0 milj. euron määrärahasta on valtion rahoitusosuutta 380,6 milj. euroa. Ulkopuoliset rahoitusosuudet hankkeista ovat 10,49 milj. euroa, jotka on otettu huomioon momentilla 12.31.10.

Pohjanmaan rata

Aikaisemmissa talousarvioissa myönnetyt sopimusvaltuudet hankkeen Seinäjoki—Oulu palvelutason parantaminen II-vaihe loppuunsaattaminen määrältään 344 milj. euroa sekä hankkeen Kokkola—Ylivieska 2. raide määrältään 310,0 milj. euroa yhdistetään Pohjanmaan rata -hankkeeksi. Liikennevirastolle myönnetään oikeus saada tehdä sopimuksia hankkeen Pohjanmaan rata toteuttamiseksi siten, että niistä aiheutuu menoja valtiolle enintään 654,0 milj. euroa. Liikennevirasto saa vuonna 2014 tehdä sopimuksia hankkeen Pohjanmaan rata toteuttamiseksi siltä osin kuin Seinäjoki—Oulu palvelutason parantaminen II-vaihe loppuunsaattaminen ja Kokkola—Ylivieska 2. raide -hankkeiden valtuuksia ei ole käytetty. Hankkeet yhdistetään synergiaedun turvaamiseksi ja liikenteelle aiheutuvien viiveiden minimoimiseksi. Hankkeen suurin riski on töiden ja junaliikenteen yhteensovituksen epäonnistuminen. Yhteensovituksella pystytään vaikuttamaan vuosittain tehtävän työn volyymiin ja junaliikenteelle aiheutuvien viiveiden määrään. Riskin hallinnalla varmistetaan ratahankkeen valmistuminen suunnitellussa aikataulussa ja minimoidaan henkilö- ja tavaraliikenteelle aiheutuvat viiveet. Kahden samalla rataosalla olevan hankkeen yhdistämistä puoltaa töiden ajoittumisten yhteensovittaminen liikenteen alaisella radalla, mikä vaikuttaa hankkeiden vuosittaiseen rahoitustarpeeseen.

Uusien hankkeiden perusteluna esitetään seuraavaa:

Vt 4 Rovaniemen kohta

Hankkeessa parannetaan työ- ja asiointimatkojen sekä kaivostoiminnan rikastekuljetusten sujuvuutta ja turvallisuutta sekä tiivistetään kaupunkirakennetta. Hankkeessa jatketaan valtatien kaksiajoratainen osuus Oijustielle asti sekä toteutetaan Oijustien ja Vierustien eritasoliittymät, meluntorjuntaa ja kevyen liikenteen järjestelyjä sekä parannetaan katuja ja katuliittymiä. Hankkeen kustannusarvio on 25,0 milj. euroa (MAKU-indeksi 150, 2005=100), josta valtion rahoitusosuus on 23,0 milj. euroa.

Vt 5 Mikkelin kohta

Valtatiellä 5 Pitkäjärven ja Visulahden välinen osuus täydennetään nelikaistaiseksi tieksi,

eritasoliittymiä parannetaan sekä rakennetaan pohjavesisuojauksia ja meluntorjuntaa. Hanke poistaa valtatien liikenteen kapasiteettiongelmat vilkkaimmin liikennöidyiltä kohdilta Mikkelissä. Hankkeen kustannusarvio on 27,0 milj. euroa (MAKU-indeksi 150, 2005=100), josta valtion rahoitusosuus on 24,0 milj. euroa.

Mt 101 Kehä I parantaminen

Kehä I:n toimivuutta parannetaan toteuttamalla ensi vaiheessa Kivikon eritasoliittymä ja toisessa vaiheessa Espoon rajan ja Vihdintien väliset lisäkaistat, joukkoliikennejärjestelyt ja meluesteet sekä Hämeenlinnan väylän eritasoliittymää täydentävät lisärampit ja meluesteet. Hankkeen kustannusarvio valtion töiden osalta on 32,0 milj. euroa (MAKU-indeksi 150, 2005=100). Lisäksi Helsingin kaupunki toteuttaa oma työnään Kivikon eritasoliittymän ja siihen kuuluvat katujärjestelyt (25 milj. euroa). Hanke vähentää ruuhkia, vähentää vakavia onnettomuuksia sekä parantaa joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä. Kaupunki vastaa Kivikon eritasoliittymän toteuttamisesta, josta valtio rahoittaa oman osuutensa 10 milj. euroa vuosina 2014—2015. Kivikon eritasoliittymän toteuttaminen on edellytys Kehä I:n viereen rakennettavien asuintalojen käyttöönotolle. Muut hankkeen osuudet valtio toteuttaa vuosina 2016—2018.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Keskeneräiset väylähankkeet	363 041	254 010	81 505	82 770	781 326
Uudet väylähankkeet	13 000	12 000	36 000	23 000	84 000
Väylähankkeet yhteensä	376 041	266 010	117 505	105 770	865 326

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 269 milj. euroa. Uusittavilla valtuuksilla tarkoitetaan vuoden 2013 lopussa olevien käyttämättömien valtuuksien määrää.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hamina-Vaalimaa (siirto momentille 31.10.79)	-3 000
Pääratojen routa- ja pehmeikköalueiden korjaukset (siirto momentille 31.10.20)	-5 000
Raakapuuterminaalit (siirto momentille 31.10.20)	-5 000
Tie-, meri- ja rataliikenteen ohjausjärjestelmien uusiminen (siirto momentille 31.10.20)	-16 000
Väylähankkeiden määrärahatarpeiden muutos	58 341
Yhteensä	29 341

2014 talousarvio	391 041 000
2013 I lisätalousarvio	5 586 000
2013 talousarvio	361 700 000
2012 tilinpäätös	454 525 000

78. Eräät väylähankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää väyläverkon kehittämisinvestointien toteuttamisesta aiheutuviin menoihin.

Valtuus

Liikennevirasto oikeutetaan tekemään aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuuksia ei ole käytetty.

Selvitysosa: Momentille budjetoidaan jälkirahoituksella rahoitettavat hankkeet, joita rahoittavat myös ulkopuoliset tahot kuten esimerkiksi kunnat ja yritykset.

Hanke-erittely

	Hyväksytty	Valmis liikenteelle	Sopimus-valtuus milj. €	Ulkopuolisen rahoituksen osuus milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määräraha v. 2014 milj. €	Rahoitus-tarve myöhemmin milj. €
Keskeneräiset väylä-hankkeet							
Tiehankkeet							
Turun satamayhteys (Suikkilantie)	TA 2012	2013	20,0	10,0	-	10,0	-
Vt 12 Tampereen ranta-väylä	TA 2012/ LTA 2013	2015	61,0		-	-	61,0
E18 Kehä III, 2. vaihe	TA 2013/ LTA 2013	2015	110,0		-	15,0	95,0
Yhteensä			191,0	10,0	-	25,0	156,0

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	25 000	76 000	55 000	25 000	181 000

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 49,3 milj. euroa. Valtuuksien uusiminen aiheutuu hankkeiden etenemisen mukaan tehtävistä sopimuksista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ulkopuolisen rahoituksen muutos	-10 000
Valtion jälkirahoitusmaksujen muutos	-132 260
Yhteensä	-142 260

2014 talousarvio	25 000 000
2013 I lisätalousarvio	-10 000 000
2013 talousarvio	167 260 000
2012 tilinpäätös	73 100 000

79. Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 69 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää väyläverkon kehittämisinvestointien toteuttamisesta elinkaarihankkeina aiheutuviin menoihin.

Valtuus

Liikennevirasto oikeutetaan tekemään

1) aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuuksia ei ole käytetty

2) sopimuksia hankkeen E18 Hamina—Vaalimaa toteuttamiseksi enintään 660,0 milj. eurolla.

Selvitysosa: Momentille budjetoidaan kaikkien elinkaarihankkeiden valtion rahoitusosuuden edellyttämät määrärahat. Vuonna 2014 momentilta rahoitetaan kolmea elinkaarihanketta.

Uuden hankkeen perusteluna esitetään seuraavaa:

E18 Hamina—Vaalimaa

Vt 7 osuus Hamina—Vaalimaa on osa kansainvälistä E18 Tieyhteyttä ja on elintärkeä

Suomen elinkeinoelämän kuljetuksille. Tie rakennetaan koko 32 km pituisella osuudella moottoritieksi nykyisen tien pohjoispuolelle. Tieosuudelle rakennetaan viisi eritasoliittymää. Nykyinen valtatie jää rinnakkaistieksi, jolle tehdään välttämättömät toiminnalliset muutokset. Hanke liittyy länsipäästään vuonna 2014 valmistuvaan Haminan ohikulkutiehen. Vaalimaalle suunniteltu rekkaparkki-alue kytkeytyy tähän hankkeeseen itäpäässä. Hanke toteutetaan elinkaarimallilla sisältäen hankkeen suunnittelun, toteutuksen, rahoituksen sekä sopimusaikaisen ylläpidon ja kunnossapidon. Sopimuskauden pituudeksi on suunniteltu 15—20 vuotta ja arvio hankkeen kustannuksista on 660 milj. euroa. Hankkeen investointikustannus on 265 milj. euroa (MAKU-indeksi 150, 2005=100). Hankkeen rakennustyöt kohdistuvat vuosille 2015—2018.

Hanke-erittely

	Hyväksytty	Valmis liikenteelle	Sopimus-valtuus milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määräraha v. 2014 milj. €	Rahoitus-tarve myöhemmin milj. €
Keskeneräiset elinkaari-hankkeet						
E18 Muurla—Lohja	LTA I 2004	2008	700,0	204,1	39,7	456,2
E18 Koskenkylä—Kotka	TA 2010	2014	650,0	13,7	26,3	610,0
Keskeneräiset elinkaari-hankkeet yhteensä			1 350,0	217,8	66,0	1 066,2
Uusi elinkaarihanke						
E18 Hamina—Vaalimaa	TA 2014	2018	660,0	-	3,0	657,0
Keskeneräiset ja uudet elin-kaarihankkeet yhteensä			2 010,0	217,8	69,0	1 723,2

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	69 000	99 800	104 500	1 518 588	1 791 888

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 16 milj. euroa. Valtuuksien uusiminen aiheutuu hankkeiden etenemisen mukaan tehtävistä sopimuksista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hamina-Vaalimaa (siirto momentilta 31.10.77)	3 000
Hankkeiden etenemisen edellyttämät määrärahatarpeet	19 000
Yhteensä	22 000

2014 talousarvio	69 000 000
2013 talousarvio	47 000 000
2012 tilinpäätös	47 897 000

20. Liikenteen viranomaispalvelut

Selvitysosa: Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa liikenteen viranomaispalveluista. Liikenteen viranomaispalveluilla tarkoitetaan liikennejärjestelmän toiminnan varmistamiseksi tarvittavia turvallisuus-, sääntely- ja valvontatehtäviä sekä liikennejärjestelmän kestävän kehityksen kokonaisvaltaiseen edistämiseen liittyviä tehtäviä ja erilaisia liikennealan viranomaispalvelujen tuottamistehtäviä.

Nämä tehtävät liittyvät muun muassa:

— liikenteen turvallisuuden ja ympäristövaikutusten analysointiin ja näitä koskevan liikennejärjestelmän tilakuvan muodostamiseen

— liikennejärjestelmän turvallisuuden ja kestävän kehityksen edistämiseen sitoumusten ja tavoitteiden mukaisesti

— liikennejärjestelmää koskevien lähinnä turvallisuus- ja ympäristösyistä annettujen sääntöjen ja määräysten valvontaan

— ilma- ja meriliikenteen turvaamiseen

— kuljettajantutkintojen järjestämiseen

— verotus- ja rekisteröintitehtävien sekä tietopalvelutehtävien hoitamiseen

— lupien ja hyväksyntöjen myöntämiseen

— markkinavalvontaan sekä

— liikennejärjestelmän turvallisuuden ja toimivuuden varmistamiseen ja ympäristöhaittojen minimoimiseen poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa.

01. Liikenteen turvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 52 356 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Liikenteen turvallisuusvirastolle vuodelle 2014 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhtenäisiä tavoitteita.

Tulostavoite	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
Liikennejärjestelmän turvallisuus ja ympäristö			
Turvallisuuden ja ympäristön tilakuva	Turvallisuus-indikaattorit kehitetty	Ympäristötilakuva kehitetty, turvallisuustilakuva käytössä	Turvallisuus- ja ympäristötilakuva käytössä
Vastuulliset toimintamallit (ammattiliikenne)	-	Mallit kehitetty ja koekäytetty (kolme kokeilua)	Mallit tuotteistettu ja otettu käyttöön

Tulostavoite	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Vastuulliset valinnat (yksityiset)	-	Ajokäyttäytymisen palautejärjestelmäkokeilut (TrafiSafe) ja autovalintatyökalut valmiit	TrafiSafe ja autovalintatyökalut käytössä
Kansainvälisen vaikuttamisen tehostaminen	-	Vaikuttamisprosessit on tunnistettu ja vaikuttamissuunnitelma on tehty	Vaikuttamissuunnitelma toteutunut
Palvelutaso			
Asiakastyytyväisyys, asiakkaat (asteikko 1—5)	3,6	väh. 3,6	väh. 3,6
Asiakastyytyväisyys, sidosryhmät (asteikko 1—5)	3,6	väh. 3,6	väh. 3,6
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS			
Viranomaistehtävät			
Normien antaminen määräajassa, %	95	100	100
Lupien myöntäminen tavoiteajassa, %[1)]	-	90	90
Valvonnan kehittäminen riskiperusteiseksi	-	Kehitetään menetelmä riskiperusteiseen valvontaan	Menetelmän toimivuuden pilotointi, toimivuuden arviointi ja hyväksymnen
Tieliikenteen katsastuksen laatu, testiautotoiminnalla mitattuna vähintään 6/9 pistettä	-	Tavoitepistemäärän saavuttavien katsastusasemien osuudelle asetetaan tavoite	Toteutumista seurataan
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS			
Työn tuottavuuden kasvu, %	-4,90	1	1
Kokonaistuottavuuden kasvu, %	-3,12	2	2
Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, % (kolmen vuoden keskiarvo, %)	105 (4 vuoden ka)	101—109	101—108
Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, % (kolmen vuoden keskiarvo, %)	134 (4 vuoden ka)	134—140	132—138
Sähköiset palvelut ja asiointi	Määrä ja käyttöaste lisääntynyt	Määrä ja käyttöaste lisääntynyt	Määrä ja käyttöaste lisääntynyt

[1)] Eri liikennemuotojen henkilö-, organisaatio- ja liikennevälinelupien myöntämiselle vahvistetaan tavoiteajat.

Liikenteen turvallisuusviraston bruttomenot ovat noin 137,2 milj. euroa. Tästä maksullisen toiminnan tuloilla katetaan 84,9 milj. euroa ja loput 52,3 milj. euroa nettomäärärahalla. Nettomäärärahan mitoituksessa on otettu huomioon momentille 11.19.05 budjetoitua lentoliikenteen valvontamaksua vastaavat menot 11 100 000 euroa sekä momentille 11.19.07 budjetoitua katsastustoiminnan valvontamaksua vastaavat menot 9 570 000 euroa. Ajoneuvoverotustehtävän menot ovat 10 433 000 euroa. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon budjettitalouden sisäiset siirrot julkisten tietovarantojen avaamisesta. Keskeisimmät julkisoikeudelliset suoritteet tulonmuodostuksen kannalta ovat tieliikenteen ajoneuvojen rekisteröintiin ja liikenteeseen ottoon, ajokokeisiin, tutkintoihin ja ajokortteihin liittyvät suoritteet sekä erilaiset henkilöiden pätevyyteen liittyvät suoritteet. Vesikulkuneuvorekisteri siirtyy v. 2014 maistraateilta Liikenteen turvallisuusvirastolle.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	133 853	134 149	137 249
Bruttotulot	90 503	91 558	84 893
Nettomenot	43 350	42 591	52 356
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	19 615		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	16 767		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
Julkisoikeudelliset suoritteet	81 506	82 366	76 553
— Liikennevälineiden rekisteröinti	40 176	38 825	35 270
— Pätevyyksien rekisteröinti	7 809	8 046	9 232
— Tutkinnot, luvat ja valvonta	33 521	35 495	32 051
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	8 658	9 192	8 340
Tuotot yhteensä	90 164	91 558	84 893
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
Julkisoikeudelliset suoritteet	76 399	81 870	77 835
— Liikennevälineiden rekisteröinti	33 794	35 210	34 231
— Pätevyyksien rekisteröinti	7 991	8 069	9 189
— Tutkinnot, luvat ja valvonta	34 614	38 591	34 415
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	6 248	7 686	7 644
Kustannukset yhteensä	82 647	89 556	85 479
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)			
Julkisoikeudelliset suoritteet	5 107	496	-1 282
— Liikennevälineiden rekisteröinti	6 382	3 615	1 039
— Pätevyyksien rekisteröinti	-182	-23	43
— Tutkinnot, luvat ja valvonta	-1 093	-3 096	-2 364

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	2 410	1 506	696
Kustannusvastaavuus yhteensä	7 517	2 002	-586
Kustannusvastaavuus, %			
Julkisoikeudelliset suoritteet	107	101	98
— Liikennevälineiden rekisteröinti	119	110	103
— Pätevyyksien rekisteröinti	98	100	100
— Tutkinnot, luvat ja valvonta	97	92	93
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	139	120	109
Kustannusvastaavuus, % yhteensä	109	102	99

Veroluonteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Tuotot			
Lentoliikenteen valvontamaksu	11 101	11 545	11 100
Katsastustoiminnan valvontamaksu	-	-	9 570
Tuotot yhteensä	11 101	11 545	20 670
Kustannukset			
Lentoliikenteen valvontamaksu	11 776	11 800	11 874
Katsastustoiminnan valvontamaksu	-	-	9 570
Kustannukset yhteensä	11 776	11 800	21 444
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)			
Lenntoliikenteen valvontamaksu	-675	-255	-774
Katsastustoiminnan valvontamaksu	-	-	0
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-) yhteensä	-675	-255	-774
Kustannusvastaavuus, %			
Lentoliikenteen valvontamaksu	94	98	93
Katsastustoiminnan valvontamaksu	-	-	100
Kustannusvastaavuus, %	94	98	96

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	
Katsastustoiminnan valvontamaksu	9 570
Lentoliikenteen valvontamaksu	-445
Tietoluovutusten maksuttomuus (HO) (siirto momentilta 25.10.03)	4
Tietoluovutusten maksuttomuus (HO) (siirto momentilta 25.20.01)	7
Tietoluovutusten maksuttomuus (HO) (siirto momentilta 25.30.01)	4
Tietoluovutusten maksuttomuus (HO) (siirto momentilta 26.10.01)	575
Tietoluovutusten maksuttomuus (HO) (siirto momentilta 26.20.01)	9
Tietoluovutusten maksuttomuus (HO) (siirto momentilta 26.30.02)	18
Tietoluovutusten maksuttomuus (HO) (siirto momentilta 27.10.01)	25
Tietoluovutusten maksuttomuus (HO) (siirto momentilta 28.10.01)	5
Tietoluovutusten maksuttomuus (HO) (siirto momentilta 28.10.02)	15
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-250
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	215
Palkkausten tarkistukset	42
Raamisopimuksen mukaisten koulutus-rahojen keskittäminen	-29
Yhteensä	9 765

2014 talousarvio	52 356 000
2013 talousarvio	42 591 000
2012 tilinpäätös	40 502 000

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

Selvitysosa: Merenkulkupolitiikan tavoitteena on turvata Suomen kauppalaivaston myönteinen kehitys, suomalaisten merenkulkijoiden työllisyys ja huoltovarmuus. Oman kauppalaivaston tarvetta korostaa Suomen syrjäinen sijainti ja ulkomaankaupan riippuvuus merikuljetuksista Itämeren yli. Jo pelkästään huoltovarmuusnäkökohdat edellyttävät riittävän suurta kotimaista tonnistoa. Suomen kauppalaivaston kehitys on 2000-luvulla ollut aleneva, mutta viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana kauppa-alusluetteloon on merkitty aiempaa selvästi enemmän aluksia. Kauppalaivaston keski-ikä on kuitenkin edelleenkin korkeampi kuin EU:ssa keskimäärin. Varustamojen arvioidaan tuovan Suomen lipun alle useampi uusi alus myös vuosien 2013—2014 aikana.

Kaukoliikenteessä joukkoliikenteen peruspalvelutasoa voidaan turvata ostamalla liikennettä tai myöntämällä yksinoikeuksia julkisen palveluvelvoitteen vastineeksi silloin kun riittävät yhteydet eivät synny markkinaehtoisesti. Peruspalvelutasoa tarkastellaan liikennejärjestelmätasolla, joten riittää, että määränpäähän päästään yhtäkin liikennemuotoa käyttäen.

Joukkoliikennejärjestelmää kehitetään vahvasti palvelutasoajattelun suuntaan. Palvelutaso perustuu asiakastarpeisiin, yhteiskunnallisiin tavoitteisiin sekä käytettävissä oleviin resursseihin. Neljällä suurimmalla kaupunkiseudulla tavoitteena on yksityisautoilun kanssa kilpailukykyinen joukkoliikenne erityisesti työmatkoilla. Keskisuurilla kaupunkiseuduilla pyritään houkuttelevaan joukkoliikenteen tarjontaan. Pienillä kaupunkiseuduilla ja kaupunkiseutujen läheisillä haja-asutusalueilla pyritään joukkoliikenteen peruspalvelutasoon.

Joukkoliikennelain mukaisesti joukkoliikenteen järjestämistavat muuttuvat 1.7.2014 alkaen. Muutos tapahtuu asteittain 2.12.2019 mennessä. Muutos vaikuttaa myös valtionavustuksella tuettaviin lipputyyppeihin.

Joukkoliikenteen matkustajainformaation, tietojärjestelmien sekä yhteiskäyttöisten maksujärjestelmien kehitystä edistetään. Pitkällä aikavälillä valtion rahoituksella tullaan ostamaan tai avustamaan liikennettä vain sellaisilta toimijoilta, jotka sitoutuvat joukkoliikenteen yhteiseen maksu- ja informaatiojärjestelmien kehittämistyöhön.

Saaristoliikenteen lauttojen ja yhteysalusten palvelut turvataan nykytasolla.

Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut (milj. euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Vesiliikenne (43, 46, 50, 51)	**85,9**	**124,0**	**109,7**
Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (43)	78,8	81,0	84,7
Alusinvestointien ympäristötuki (46)	2,0	38,0	20,0
Lästimaksuista suoritettavat avustukset (50)	0,9	0,8	0,8
Luotsauksen hintatuki (51)	4,2	4,2	4,2
Joukkoliikenteen ostot ja valtionavustukset (42, 63, 64, 66)	**111,1**	**113,7**	**117,6**
Valtionavustus koulutuksesta (42)	0,8	0,8	0,8
Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (63)	99,3	100,2	100,8
Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (64)	11,0	12,7	10,7
Yhteysalusliikennepalvelujen ostosopimukset (66)	-	-	5,3
Yhteensä	**197,0**	**237,7**	**227,3**

42. Valtionavustus koulutuksesta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 841 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen rautatieliikenteen ammattikoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu rautatieliikenteen ammattikoulutusta tarjoavalle yritykselle tai yhteisölle suoritettavaan korvaukseen.

2014 talousarvio	841 000
2013 talousarvio	841 000
2012 tilinpäätös	841 000

43. Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 84 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) mukaisen tuen maksamiseen kauppa-alusluetteloon merkityille aluksille.

Selvitysosa: Aluksille maksettava tuki vastaa verovelvollisen merenkulkijan kauppa-alusluetteloon merkityltä edellä tarkoitetulta alukselta saamasta merityötulosta toimitettujen ennakonpidätysten ja maksettujen työnantajan sosiaaliturvamaksujen määrää sekä merimieseläkevakuutus-, työttömyysvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja ryhmähenkivakuutus-

maksujen samoin kuin vapaa-ajan ryhmähenkivakuutuksen ja vapaa-ajan lisävakuutuksen työnantajaosuuden määrää. Rajoitetusti verovelvollisten osalta tuki vastaa vain toimitetun lähdeveron ja työnantajan maksaman sosiaaliturvamaksun määrää.

Vuonna 2014 tukea maksetaan 1.7.2013—30.6.2014 välisenä aikana syntyneistä kustannuksista. Matkustaja-aluksilla, jotka saavat kuljettaa enemmän kuin 120 matkustajaa, tuki vastaa verohallinnolle toimitettujen ja maksettujen työnantajasuoritusten osalta ennakonpidätysten, työnantajan sosiaaliturvamaksujen sekä lähdeveron määrää ajalta 1.11.2013—31.10.2014.

Vuonna 2012 tukea maksettiin vajaa 79 milj. euroa. Kauppa-alusluettelossa arvioidaan v. 2014 olevan 127 tuen piiriin kuuluvaa alusta, joista 111 on lastialuksia ja 16 matkustaja-aluksia. Luetteloon merkittyjen alusten bruttovetoisuuden arvioidaan olevan yhteensä 1 481 614 tonnia. Vuonna 2012 tukea saaneiden lastialusten tuki oli keskimäärin 338 323 euroa alusta kohden ja osuus bruttopalkoista noin 37,1 %. Tukea saaneiden matkustaja-alusten tuki oli v. 2012 keskimäärin 3 234 260 euroa alusta kohden ja osuus merityöstä maksetuista bruttopalkoista noin 32,8 %.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aluskannan mukainen määrärahatason muutos	3 700
Yhteensä	3 700

2014 talousarvio	84 700 000
2013 talousarvio	81 000 000
2012 tilinpäätös	78 773 642

46. Alusinvestointien ympäristötuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää alusten ympäristönsuojelua parantavien investointitukien yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston asetuksen (946/2010) mukaisten valtionavustusten maksamiseen Suomeen rekisteröidylle laivanvarustustoimintaa harjoittavalle yritykselle.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Vuoden 2013 talousarviossa on myönnetty 30 milj. euron valtuus nykyisin käytössä oleviin aluksiin tehtävien ympäristönsuojelua parantaviin jälkiasennettavien laitteiden (kuten rikkipesurit ja vastaavat pakokaasupäästöjen puhdistusteknologiat) investointikustannusten tukemiseen. Vuoden 2013 talousarviossa tarkoitukseen myönnettiin 10 milj. euroa. Vuoden 2014 talousarvioon ehdotetaan loppuosa eli 20 milj. euroa.

Avustukset maksetaan investointien toteuttamisen jälkeen.

Asetus on voimassa vuoden 2014 loppuun asti.

Muutoksena vuoden 2013 talousarvioon verrattuna on, että se sisälsi myös nyt poistuvan uudisalusten ympäristötukiin myönnetyn 28 milj. euron määrärahan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-18 000
Yhteensä	-18 000

2014 talousarvio	20 000 000
2013 talousarvio	38 000 000
2012 tilinpäätös	2 000 000

50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lästimaksuista annetun lain (189/1936) mukaisten avustusten maksamiseen ammatissaan toimivien merimiesten hyväksi tapahtuvaan huoltotoimintaan ja meripelastustoiminnan edistämiseen. Avustukset myönnetään Liikenneviraston määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 11.19.02. Lästimaksuina jaettavat varat jaetaan kokonaisuudessaan edellisen vuoden kerättyjen lästimaksujen toteutuman perusteella.

2014 talousarvio	800 000
2013 I lisätalousarvio	170 000
2013 talousarvio	800 000
2012 tilinpäätös	939 369

51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Saimaan alueen luotsaukseen luotsauslain (940/2003) mukaisen luotsauksen hintatuen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Luotsauslain mukaan Saimaan kanavalla ja Saimaan vesistöalueella peritään alennettuun yksikköhintaan perustuvaa luotsausmaksua. Alennettu yksikköhinta on enintään kaksi kolmasosaa varsinaisesta yksikköhinnasta. Tämän johdosta liiketaloudellisesti kannattamatonta Saimaan alueen lakisääteistä luotsausta varten on tarkoitus maksaa momentin mukaista hintatukea luotsauspalveluja tuottavalle yhtiölle.

Luotsausmatkat ovat Saimaan alueella huomattavasti pidemmät kuin meriliikenteessä. Yleisen luotsausmaksun ja Saimaan luotsausmaksun välistä erotusta korvataan siten, että se on enintään Saimaan alueen (ml. kanava) alijäämän suuruinen.

2014 talousarvio	4 200 000
2013 talousarvio	4 200 000
2012 tilinpäätös	4 200 000

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 100 773 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) liikenteenharjoittajille maksettaviin korvauksiin julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten mukaisesti siten kuin palvelusopimusasetuksessa (EY) N:o 1370/2007 säädetään

2) alueellisen ja paikallisen liikenteen sopimuskorvauksiin

3) junaliikenteen palvelujen ostoihin

4) lentoliikenteen palvelujen ostoihin

5) Merenkurkun laivaliikenteen palvelujen ostoihin

6) alueellisen ja paikallisen liikenteen ostoihin sekä hintavelvoitteiden korvaamiseen

7) suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen tukemiseen

8) keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen tukemiseen

9) joukkoliikenteen kehittämishankkeisiin ja muihin joukkoliikenteen käyttöä edistäviin menoihin sekä liikkumisen ohjaukseen.

Määrärahasta saa myöntää avustusta joukkoliikenteen valtionavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (124/2012) mukaisesti kunnille ja muille yhteisöille.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu joukkoliikennelain (869/2009) mukaisiin menoihin sekä eräisiin muihin joukkoliikenteen palvelujen tuottamiseen ja joukkoliikenteen edistämiseen ja kehittämiseen sekä liikkumisen ohjaukseen osoitettaviin menoihin. Joukkoliikennelain mukaisesti joukkoliikenteen järjestämistavat muuttuvat 1.7.2014 alkaen. Muutos tapahtuu asteittain 2.12.2019 mennessä.

Joukkoliikenteen järjestämistavan muutos tarkoittaa sitä, että valtio korvaa alueellisia ostoja pääsääntöisesti liikenteenharjoittajille suoraan eikä enää avusta kuntia. Kunnat maksavat myös jatkossa osuutensa kustannuksista. Vuonna 2014 valtion rahoittamasta liikenteestä arviolta 20 % noudattaa tätä korvaus- ja järjestämistapaa. Valtio saa lipputulot, jotka budjetoidaan valtion talousarvion tuloihin. Vuoden 2014 osalta momentin mitoituksessa on otettu huomioon 1 726 000 euroa lipputuloina, jotka on budjetoitu tuloarviona momentille 12.31.10.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Joukkoliikenteen peruspalvelutaso	
Junien kaukoliikenteen osto	34 000
Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot, hintavelvoitteet ja kehittäminen	30 819
Kilpailukykyinen joukkoliikenne	
Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetuki	12 750
Keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetuki	10 000
Junien lähiliikenteen palvelujen osto	9 100
Joukkoliikenteen erityispalvelutaso	
Lentoliikenteen palvelujen osto	1 000
Merenkurkun liikenne	250
Joukkoliikenteen strateginen kehittäminen ja liikkumisen ohjaus	
Kehittämishankkeet	1 954
Liikkumisen ohjaus	900
Yhteensä	100 773

Joukkoliikenteen peruspalvelutaso

Joukkoliikenteen peruspalvelutason tavoitteena on turvata jokapäiväiset liikkumistarpeet ja liikkumisen tasa-arvo. Peruspalvelutasoisella liikenteellä tarkoitetaan kansalaisten ja elinkeinoelämän välttämättömiin liikkumistarpeisiin liittyvää palvelutasoa, joka toteutetaan koko maassa. Peruspalvelutaso määritellään liikennejärjestelmätasolla ja riittää, että se toteutuu yhdellä liikennemuodolla.

Junien kaukoliikenteen palveluiden osto

Kaukojunaliikenteen tukemisessa tavoitteena on pitää yllä ja nostaa junaliikenteen palvelutasoa ja joukkoliikenteen kulkutapaosuutta. Junaliikenteen ostoilla tyydytetään tarpeelliseksi arvioituja alueellisia ja valtakunnallisia matkustustarpeita siltä osin kuin näitä palveluja ei pystytä järjestämään markkinaehtoisesti.

Valtion ja VR-Yhtymä Oy:n välinen sopimus junien kaukoliikenteen ostoista kattaa vuodet 2012—2015 ja on kokonaisuudessaan 136,84 milj. euroa. Sopimuksella ostettavan liikenteen lisäksi VR-Yhtymä Oy on velvollinen hoitamaan henkilöjunaliikenteen yksinoikeutta koskevan käyttöoikeussopimuksen 3.12.2009—31.12.2019 mukaista liikennettä siten kuin liikenne- ja viestintäministeriö määrittelee.

Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot, hintavelvoitteet ja kehittäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset rahoittavat maaseudun peruspalveluluonteista linja-autoilla ja takseilla harjoitettavaa joukkoliikennettä sekä seutu- ja työmatkalippuja koskevia hintavelvoitteita. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten myöntämän tuen perusteet määritellään valtioneuvoston asetuksessa joukkoliikenneavustuksista. Liikenteen ostoissa asetetaan peruspalvelutaso tärkeysjärjestyksessä etusijalle muuhun ostoliikenteeseen nähden. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ostamassa runkoliikenteessä arvioidaan vuonna 2014 olevan matkustajia 6 miljoonaa. Matkustajaa kohden valtion rahoitusosuus on ollut noin 5 euroa.

Joukkoliikenteen tuella kompensoidaan myös seutu-, kaupunki- ja työmatkalippujen hintavelvoitetta. Hintavelvoitteen rahoittamisen edellytyksenä on, että kunta osallistuu hintavelvoitteen kustannuksiin vähintään yhtä suurella osuudella kuin valtio. Seutu- ja kaupunkilipuilla tehtyjen matkojen määrän arvioidaan olevan vuonna 2014 runsaat 30 miljoonaa.

Kunnille voidaan myöntää valtionavustusta kaupunkimaisen paikallisliikenteen ostoihin ja kaupunkilippuja koskeviin hintavelvoitteisiin. Myönnettävän valtionavustuksen kohdentamisella tuetaan toteutuneita kuntaliitoksia ja seudullisten joukkoliikenneviranomaisten muodostumista mahdollisuuksien mukaan. Valtion rahoitusosuus on enintään yhtä suuri kuin kunnan.

Alueellisen ja paikallisen liikenteen kehittämistoimien painopisteenä ovat henkilökuljetusten koordinoinnin edistäminen ja lippujärjestelmien kehittäminen.

Kilpailukykyinen joukkoliikenne

Kilpailukykyisen joukkoliikenteen tukemisen tavoitteena on joukkoliikenteen palvelun parantaminen sekä kulkutapaosuuden ja matkamäärien kasvattaminen.

Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenne

Valtio avustaa 12,750 milj. euron määrärahalla Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun

seutujen joukkoliikennettä edellyttäen, että rahoitus nostaa seutujen joukkoliikenteen palvelutasoa ja siten lisää joukkoliikenteen käyttöä ja markkinaosuutta sekä parantaa sen kilpailukykyä. Lisäksi valtio haluaa rahoituksellaan myötävaikuttaa siihen, ettei liittyminen joukkoliikenteen järjestämisestä vastaavaan viranomaiseen aiheuttaisi kunnalle kohtuutonta kustannustaakkaa. Valtionavustuksen edellytyksenä on, että valtion rahoitus on kytketty MAL-aiesopimuksessa sovittuihin kehittämistoimiin, joilla voidaan varmistaa rahoituksen vaikuttavuus ohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Avustuksen ensisijaisena jakoperusteena seutujen kesken käytetään näiden seutujen asukasmääriä. Lisäksi avustusta myönnettäessä kiinnitetään huomiota siihen, kuinka hyvin tuettavat toimenpiteet edistävät seudun kestävän liikkumisen kulkutapaosuuden kasvua. Valtio avustaa suuria kaupunkiseutuja enintään 50 prosentilla hyväksyttävistä kustannuksista.

Edellisen vuoden talousarvioon verrattuna alueellisen ja paikallisen liikenteen ostojen määräraha on pienentynyt ja suurten kaupunkien määräraha vastaavasti kasvanut joukkoliikennelain mukaisten joukkoliikenteen toimivaltaisten viranomaisten toimialueiden muutosten vuoksi.

Keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikenne

Valtio avustaa keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikennettä noin 10 milj. euron määrärahalla edellyttäen, että ne ovat laatineet aiesopimuksen joukkoliikenteen kehittämisohjelman toteuttamisesta siten, että niissä tavoitteena on houkutteleva joukkoliikenteen palvelutaso ja että ne osallistuvat vähintään 50 prosentilla hyväksyttävistä kustannuksista.

Helsingin seudun lähiliikenne

Valtio ostaa liikenteen Helsinki—Karjaa, Helsinki—Riihimäki ja Helsinki—Lahti välisiltä rataosuuksilta. Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) alueen ulkopuolisen Helsingin lähiliikenteen ostolla mahdollistetaan korkeampi palvelutaso kuin mihin suorat lipputulot antavat mahdollisuuden. Ostoilla mahdollistetaan liikennepoliittisesti tarpeelliseksi katsottava rautateiden lähiliikenne siinä laajuudessa kuin vuosittain tarkoitukseen myönnettävä määräraha riittää. Valtion ostamassa lähiliikenteessä tehdään vuosittain noin 12 miljoonaa matkaa.

Joukkoliikenteen erityispalvelutaso

Erityispalvelutasolla tarkoitetaan maakuntien tai seutujen elinkeinoelämän ja niiden vetovoimaisuuden kehittämistavoitteiden tukemiseksi tarvittavia joukkoliikenteen palveluja. Erityispalvelutason liikkumistarpeet perustuvat alueiden elinkeinoelämän edellytysten ylläpitämiseen tai kehittämiseen, ja niiden järjestämiseen voi osallistua julkisen sektorin ohella myös paikallisia yksityisiä toimijoita ja yrityksiä.

Lentoliikenne

Lentoliikennettä voidaan ostaa paikkakunnille, joille matka-aika Helsingistä junalla on yli 3 tuntia. Savonlinnan ja Varkauden säännöllisen lentoliikenteen ostolla turvataan erityisesti elinkeinoelämälle tarpeellisia yhteyksiä. Myös paikalliset ja alueelliset tahot osallistuvat kyseisten liikenteiden rahoittamiseen. Ostoliikenteessä matkustaa vajaa 19 000 matkustajaa vuodessa. Sopimus lentoliikenteestä päättyy vuoden 2013 lopussa. Uutta sopimusta vuosiksi 2014—2015 valmistellaan. Valtion maksuosuus on sopimuskaudella enintään 50 % liikenteen ostokustannuksista.

Merenkurkun liikenne

Merenkurkun lauttaliikenteen ostamisen tavoitteena on turvata Merenkurkun matkustajalauttaliikenne.Vuotta 2014 koskeva sopimus kilpailutetaan vuoden 2013 aikana. Valtion maksuosuus on enintään 50 % liikenteen ostokustannuksista. Vuonna 2014 matkustajia arvioidaan olevan noin 100 000.

Joukkoliikenteen strateginen kehittäminen ja liikkumisen ohjaus

Kehittämishankkeet

Valtakunnallisella strategisella kehittämistoiminnalla pyritään edistämään joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä, kilpailukykyä ja

houkuttelevuutta pitkällä aikavälillä. Lisäksi rahoituksella varmistetaan joukkoliikenteen järjestämistä tukevien valtakunnallisten hankkeiden (ml. valtakunnallinen lippu- ja maksujärjestelmä) toteuttaminen. Kehittämishankkeisiin kohdistetaan 1,9 milj. euroa.

Liikkumisen ohjaus

Määrärahasta kohdistetaan 0,9 milj. euroa liikkumisen ohjaukseen. Liikkumisen ohjauksella myötävaikutetaan joukkoliikenteen ohella myös kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuuden kasvattamiseen erityisesti kaupunkiseuduilla. Keinoina on muun muassa informaatio-ohjaus, markkinointi ja palvelujen kehittämisen tukeminen.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Junien kaukoliikenteen osto (sis. Kemijärven junien yöjunaliikenteen)	34 000	34 400	68 400
Junien lähiliikenteen osto	9 100	9 100	18 200
Menot yhteensä	43 100	43 500	86 600

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Linja-autoliikenteen lipputulot	1 726
Tasomuutos	-1 196
Yhteensä	530

2014 talousarvio	100 773 000
2013 talousarvio	100 243 000
2012 tilinpäätös	99 262 000

64. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 745 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) saariston yhteysalusliikennepalveluihin ja niistä aiheutuviin kulutusmenoihin

2) saariston yhteysalusliikenteen käyttämien laitureiden kunnostamiseen

3) yhteysalusliikennettä korvaavien yksityisluonteisten jääteiden kunnossapidon avustamiseen

4) aikaisempina vuosina ja varainhoitovuonna myönnetyistä valtuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahasta saa myöntää avustuksia saariston kulkuyhteyksiä hoitaville liikenteenharjoittajille valtioneuvoston asetuksen (371/2001) mukaisin perustein. Määräraha budjetoidaan avustusten osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostamiseen pitkäkestoisin sopimuksin myönnettyä valtuutta saa käyttää yhteysalusliikennepalvelusopimusten solmimiseen vuonna 2014 siltä osin kuin valtuutta ei ole vielä käytetty.

Selvitysosa: Saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) mukaan valtion on pyrittävä huolehtimaan siitä, että saariston vakituisella väestöllä on käytettävissä kuljetuspalvelut.

Yhteysalusliikenne on Liikenneviraston vastuulla olevaa liikennettä ja se kattaa lähes kaikki Saaristomeren asutut saaret, joihin ei ole tieyhteyttä. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hankkii yhteysalusliikennepalvelut kilpailuttamalla. Yhteysalusliikenteen matkustajamäärän vuonna 2014 arvioidaan olevan noin 205 000 henkilöä. Menot matkustajaa kohden ovat noin 52 euroa yhteysalusreittien varrella olevaa vakinaista asukasta kohden noin 18 400 euroa vuodessa.

Avustuksilla pyritään säilyttämään kulkumahdollisuudet sellaisten saaristoalueiden asukkaille, joilla ei ole käytettävissä yhteysalusliikennettä. Avustus kohdistuu lähinnä Sipoon ja Tammisaaren saariston sekä Turunmaan saariston rengasteiden saariston pysyvien asukkaiden henkilö- ja tavarakuljetusten järjestämiseen.

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan 27,04 milj. euroa. Valtuuksien uusiminen aiheutuu siitä, että valtuutta sidotaan tehtävien sopimusten mukaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-1 979
Yhteensä	-1 979

2014 talousarvio	10 745 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	12 724 000
2012 tilinpäätös	11 007 000

66. Yhteysalusliikennepalvelujen ostosopimukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 303 000 euroa.

Selvitysosa: Kotka—Pyhtään ja Hiittisten reittien yhteysalusliikennepalvelujen ostaminen kokonaispalveluina kilpailutettiin vuoden 2012 aikana. Palveluntuottajat vastaavat Kotka—Pyhtään ja Hiittisten reiteillä liikennöivien alusten hankinnasta ja ylläpidosta. Sopimuksen mukainen kokonaispalvelu koskee vuosia 2014—2023. Yhteysalusliikennöintipalveluista arvioidaan aiheutuvan menoja noin 5 030 000 euroa vuodessa vuosina 2014—2023.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtuuden käytöstä aiheutuva meno	5 303
Yhteensä	5 303

2014 talousarvio	5 303 000
2013 talousarvio	—
2012 tilinpäätös	—

40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen

Selvitysosa: Viestintäpalvelut ja -verkot ovat olennainen osa tietoyhteiskunnan kehittymistä, koska merkittävä osa yhteiskunnan palveluista tuotetaan ja kulutetaan viestintäpalveluja ja -verkkoja hyödyntäen. Suomen talouskehityksen ja kilpailukyvyn kannalta on keskeistä pystyä muuttamaan vahva viestintäinfrastruktuuri- ja palveluosaaminen vahvuuksiksi digitaalisten palvelujen tuotannossa ja laajassa hyväksikäytössä. Uutta teknologiaa ja uusia viestintäpalveluita kehitetään ja pyritään ottamaan käyttöön kaikilla elämänaloilla siten, että kansalaisten arki helpottuu.

01. Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 045 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen. Niiden osalta määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Digitaalista tekniikkaa ja palveluita hyödynnetään laajasti yhteiskunnan eri osa-alueilla. Viestinnän ja tietoyhteiskunnan peruspalvelut ja niiden turvallisuus varmistetaan. Koko maassa on saatavilla monipuolisia, korkealaatuisia ja kohtuuhintaisia viestintä- ja tietoyhteiskuntapalveluita. Tieto- ja viestintäteknologian ja digitaalisten palveluiden täysimääräinen käyttö edistää yhteiskunnan toimivuutta, kansalaisten hyvinvointia ja yritysten kilpailukykyä.

Viestintäviraston tavoitteena on viestintäpalvelujen tarjonnan monipuolistuminen, viestinnän peruspalveluiden saatavuuden paranemi-

nen sekä viestintäverkkojen ja -palvelujen toimintavarmuuden ja turvallisuuden kehittyminen. Vuoden 2014 toiminnan painopisteiden mukaisesti Viestintävirasto puuttuu viestintämarkkinoiden epäkohtiin, tarjoaa taajuudet uusille käyttötarkoituksille, edistää nopeiden laajakaistaverkkojen rakentamista ja huolehtii posti-, puhelin-, tv- ja laajakaistapalvelujen vähimmäistasosta. Lisäksi Viestintävirasto vahvistaa kansallista tietoturvaa ja terävöittää teknistä ohjausta ja valvontaa.

Viestintävirasto hoitaa *valtion televisio- ja radiorahaston* hallintoa.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Viestintävirastolle vuodelle 2014 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa viestinnän toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita.

Tulostavoite	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
Radiotaajuuksien huutokauppa toteutetaan, ajankohta	-	1—6/2013	-
Elinkeinoelämän sekä harrastuskäyttöön osoitettujen luvanvaraisten radiolaitteiden käyttöön osoitetun taajuusmäärän kasvu, %/vuosi	-	1 (elinkeino), 4 (harrastus)	1 (elinkeino), 4 (harrastus)
Radioluvista vapautettujen sovellusten määrä, kpl/vuosi	-	3	3
Virasto tuottaa ajantasaista tilannekuvaa viestintäverkoista sekä niiden vika- ja häiriötilanteista Viestintäviraston sivustolla. Karttamuotoinen, ajantasainen helppokäyttöinen informaatio viestintäverkkojen tilanteesta käytössä vaiheittain:			
1. vaihe: lämpötilakartta vakavista häiriöistä	-	toteutuu	-
2. vaihe: tarkennettu häiriökartta ja laatu	-	-	toteutuu
Laajakaistapalveluja tarjoaville operaattoreille on tarjolla kohtuuhintaisia valokuidulla toteutettuja tilaajayhteyksiä. Kilpailijoille vuokrattujen kuitutilaajayhteyksien määrän kehitys, %/vuosi	-	5	5
Nopeiden (yli 30 Mb) laajakaistayhteyksien saatavuus paranee. Laajakaistaliittymien saatavuus kasvaa, %/v	-	5	5
Laajakaistatukihakemusten joutuisa käsittely. Vireille tulleista hakemuksista käsitelty kolmen kuukauden kuluessa riittävien selvitysten saamisesta, osuus %	-	80	80
Taajuussuunnittelu on laadukasta. Taajuussuunnittelusta johtuvat haitalliset häiriöt enintään, kpl/vuosi	-	10	8
Varmistetaan postin yleispalvelun saatavuus. Kansalaisten tyytyväisyys postin yleispalveluihin, asiakaskysely (asteikko 1—5)	-	3,5	3,5
Viestintäverkkojen ja -palvelujen käytettävyys on hyvällä tasolla. Pitkäkestoisten vakavien vikojen (A-luokka) määrä enintään, kpl/vuosi	-	6	6
Asiakas- ja sidosryhmäkysely (asteikko 1—5)	-	3,5	3,5
Virasto edistää internetpalvelujen käyttöä kehittämällä kansallista tietoturvallisuutta. Asiakas- ja sidosryhmäkysely (asteikko 1—5)	-	3,5	3,5
Virasto edistää internetpalvelujen kehittymistä takaamalla toimivan verkkoympäristön. Nimipalvelimien käytettävyys, %	-	100	100
Tehdään lupa- ja taajuuspäätökset noudattaen palveluaikatavoitteita. Palveluaikatavoite 28 päivää, osuus %/vuosi	-	95	95
Tehokas radiohäiriöiden selvittäminen. Hätä- ja turvallisuusliikenteen sekä viranomaisverkkojen radiohäiriöiden selvitykseen enintään kuluva aika, tuntia virka-aikana	-	16	16

Tulostavoite	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Sidosryhmien tyytyväisyys Viestintäviraston toimintaan (asteikko 1—5)	3,7	3,6	3,6
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS			
Teletoiminnan ohjauksen ja valvonnan kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja, euroa/yleisen televerkon liittymä (sisältää perinteiset liittymät ja laajakaistaliittymät)	-	0,40	0,40
Tietoturvallisuuden ohjauksen ja valvonnan kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja, euroa/yleisen televerkon liittymä (sisältää perinteiset liittymät ja laajakaistaliittymät)	-	0,30	0,30
Postipalvelujen valvonnan kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja, euroa/postinsaajatalous	0,42	0,48	0,48
Mediapalvelujen valvonnan kustannukset, euroa/tv-katsojatalous	0,28	0,34	0,34
Taajuushallinnon kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja, euroa/voimassa olevien radiolupien ja kelpoisuustodistusten sekä lupa- ja todistushakemusten ja pidettyjen tutkintojen yhteenlaskettu lukumäärä	-	125	125
Työn tuottavuuden kehittyminen, %	5,81	1	1
Kokonaistuottavuuden kehittyminen, %	9,56	2	2
Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	106	95	95
Veronluonteisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	104	91	91

Tulot perustuvat valtion maksuperustelain nojalla annettuun liikenne- ja viestintäministeriön asetukseen taajuusmaksuista ja Viestintäviraston radiohallinnollisista suoritteista perittävistä muista maksuista (1222/2010), liikenne- ja viestintäministeriön asetukseen Viestintäviraston eräistä maksuista (865/2012) sekä lakiin valtion televisio- ja radiorahastosta (745/1998), lakiin yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta (565/1999), verkkotunnuslakiin (228/2003) ja viestintämarkkinalakiin (393/2003).

Viestintävirasto perii teleyrityksiltä viestintämarkkinamaksua viestintämarkkinalaissa säädetyin perustein, teleyrityksiltä tietoturvamaksua sähköisen viestinnän tietosuojalaissa (516/2004) säädetyin perustein, postiyrityksiltä postitoiminnan valvontamaksua postilaissa (415/2011) säädetyin perustein, televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksua televisio- ja radiotoimintalaissa (744/1998) säädetyin perustein sekä sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajilta maksua laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009) säädetyin perustein. Viestintämarkkinamaksu 3 400 000 euroa, tietoturvamaksu 480 000 euroa, postitoiminnan valvontamaksu 1 488 000 euroa, televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksu 1 069 000 euroa sekä varmennemaksu 196 000 euroa tuloutetaan momentille 11.19.04. Näistä toiminnoista aiheutuvat menot on otettu huomioon Viestintäviraston toimintamenomomentin määrärahan mitoituksessa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	35 444	32 035	31 357
Bruttotulot	27 149	22 140	20 312
Nettomenot	8 295	9 895	11 045

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 206		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 516		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Tuotot			
Taajuusmaksut ja muut radiohallinnolliset suoritteet	10 165	10 189	10 816
Verkkotunnusmaksut	3 445	3 600	3 600
Numerointimaksut	2 643	2 780	2 860
Muu maksullinen toiminta	10 825	5 531	2 996
Tuotot yhteensä	27 078	22 100	20 272
Kustannukset			
Taajuusmaksut ja muut radiohallinnolliset suoritteet	8 854	11 663	11 783
Verkkotunnusmaksut	3 325	3 296	3 515
Numerointimaksut	2 503	2 974	3 025
Muu maksullinen toiminta	10 866	5 740	3 070
Kustannukset yhteensä	25 548	23 673	21 393
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)			
Taajuusmaksut ja muut radiohallinnolliset suoritteet	1 131	-1 474	-967
Verkkotunnusmaksut	120	304	85
Numerointimaksut	140	-194	-165
Muu maksullinen toiminta	-41	-209	-74
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-) yhteensä	1 350	-1 573	-1 121
Kustannusvastaavuus, %			
Taajuusmaksut ja muut radiohallinnolliset suoritteet	115	88	92
Verkkotunnusmaksut	104	109	102
Numerointimaksut	106	93	95
Muu maksullinen toiminta	100	96	98
Kustannusvastaavuus, % yhteensä	106	93	95

Veronluonteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Tuotot			
Eräät viestinnän maksut	6 168	6 621	6 633
Tuotot yhteensä	6 168	6 621	6 633

Veronluonteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Kustannukset			
Eräät viestinnän maksut	5 909	6 971	7 127
Kustannukset yhteensä	5 909	6 971	7 127
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)			
Eräät viestinnän maksut	259	-350	-494
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-) yhteensä	259	-350	-494
Kustannusvastaavuus, %			
Eräät viestinnän maksut	104	95	93
Kustannusvastaavuus, % yhteensä	104	95	93

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kyberturvallisuuskeskus	1 000
NCSA-tehtävien hoito	150
Yhteensä	1 150

2014 talousarvio	11 045 000
2013 talousarvio	9 895 000
2012 tilinpäätös	9 605 000

42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnallisilla vähemmistökielillä ruotsin, saamen, romanin tai karjalan kielellä julkaistavien sanomalehtien ja niitä vastaavien sähköisten julkaisujen tukemiseen, viittomakielisten vastaavien sähköisten julkaisujen tukemiseen sekä ruotsinkielisten uutispalvelujen tuottamisen tukemiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten saamen- tai karjalankielisten sisältöjen tuottamiseen, jotka liittyvät suomen tai ruotsin kielellä julkaistaviin sanomalehtiin.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus edistää kotimaisen lehdistön ja tiedonvälityksen moniarvoisuutta ja monipuolisuutta.

2014 talousarvio	500 000
2013 talousarvio	500 000
2012 tilinpäätös	500 000

50. Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueella annetussa laissa tarkoitetun Viestintäviraston myöntämän valtion tuen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Viestintävirasto oikeutetaan solmimaan vuoden 2009 myöntämisvaltuuden mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuutta ei ole käytetty.

Selvitysosa: Laki laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla sekä maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain muutos tulivat voimaan 1.1.2010. Tarkoituksena on, että laajakaistarakentamisen tukemiseen käytetään Viestintäviraston päätöksillä tämän momentin määrärahaa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksien päätöksellä maaseudun kehittämiseen myönnettävästä tuesta säädetyssä laissa tarkoitettua momentin 30.10.61 määrärahaa. Valtion tuen edellytyksenä on, että hankekohtaisesti kunnat sitoutuvat rahoittamaan oman osuutensa julkisesta rahoitustuesta. Julkinen rahoitustuki voi olla enintään 2/3 hankkeen kustannuksista. Valtion rahoitusosuus on enintään 33 % laajakaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista ja kunnan rahoitusosuus 33 %. Valtion maksu-

osuus on kuitenkin enintään 58 % ja kunnan osuus 8 % niissä kunnissa, joissa hankkeen rahoittaminen muuten muodostaisi kohtuuttoman taloudellisen rasitteen. Kuntakohtaisen maksuosuuden määräytymisperusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset maksavat vuosina 2010—2013 laajakaistahankkeiden valtion osuuden 25,15 milj. euroa momentilta 30.10.61. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten rahoittamissa hankkeissa kunnan maksuosuus on 22 %. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset pyytävät Viestintäviraston lausunnon ennen valtiontukipäätöstä.

Valtioneuvosto on asettanut 4.12.2008 tehdyllä periaatepäätöksellä tavoitteeksi, että 31.12.2015 mennessä kaikkialla maassa on kysynnän mukaisesti saatavilla 100 megabitin yhteydet mahdollistava valokuitu- tai kaapeliverkko tai muu ominaisuuksiltaan näihin rinnasteinen verkko, johon liitettävällä enintään kahden kilometrin pituisella kiinteällä tai langattomalla tilaajayhteydellä ainakin 99 % vakinaisista asunnoista sekä yritysten ja julkishallinnon organisaatioiden vakinaisista toimipaikoista voidaan käyttää erittäin suuria yhteysnopeuksia vaativia viestintä- ja muita tietoyhteiskunnan palveluita.

Myöntämisvaltuutta arvioidaan uusittavan noin 40 milj. euroa. Valtuuden uusiminen aiheutuu laajakaistatukimyöntöpäätösten tekemisestä useana varainhoitovuonna.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	4 000	3 000	3 000	-	10 000
Vuoden 2014 sitoumukset	6 500	5 000	4 000	3 000	18 500
Menot yhteensä	10 500	8 000	7 000	3 000	28 500

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	1 000
Yhteensä	1 000

2014 talousarvio	10 500 000
2013 I lisätalousarvio	9 370 000
2013 talousarvio	9 500 000
2012 tilinpäätös	10 500 000

60. Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 510 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n nojalla rahastoon tehtävään siirtoon.

Selvitysosa: Valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain (745/1998) 3 §:n mukaan rahastolle suoritetaan korvaus valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta Yleisradio Oy:stä annetun lain (1380/1993) 7 §:ssä säädetyn julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi. Määrärahan suuruus tarkistetaan vuosittain kustannustason muutosta vastaavasti. Tarkistuksen perusteena on indeksi, joka muodostuu elinkustannusindeksistä, jonka painoarvo on yksi kolmasosa, sekä ansiotasoindeksistä, jonka painoarvo on kaksi kolmasosaa.

Valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 5 §:n mukaan rahaston varoista käytetään Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseen vuosittain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu määrä. Varoja voidaan käyttää myös Yleisradio Oy:stä annetun lain 6 a §:ssä tarkoitetun ennakkoarvioinnin laatimisesta aiheutuvien palkkioiden maksamiseen ja rahaston hallinnoimi-

seen. Rahaston varoja voidaan käyttää muutoinkin televisio- ja radiotoiminnan edistämiseen. Vuonna 2014 edellä mainitut menot käytössä olleen televisiomaksujärjestelmän lakkauttamisesta aiheutuvine menoineen katetaan rahaston televisiomaksuista kertyneistä varoista.

Rahastoon tehtävä siirto Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi rahoitetaan yleisradioverolla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	10 500
Yhteensä	10 500
2014 talousarvio	510 500 000
2013 talousarvio	500 000 000

50. Tutkimus

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tutkimustoiminta tukee ministeriön liikenne- ja viestintäpolitiikan toteutumista. Hallinnonalalla tutkimustoimintaa harjoittaa Ilmatieteen laitos. Laitoksen tuottamalla tiedolla edistetään turvallisuutta liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla sekä poikkihallinnollisesti. Laitos on myös keskeisessä roolissa yhteiskunnan ilmastonmuutoksen sopeutumiseen tarvittavan perustiedon tuottamisessa.

01. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 47 593 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) Etelämanner-toiminnasta aiheutuviin menoihin

2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

3) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen.

Valtuus

Ilmatieteen laitos oikeutetaan solmimaan sopimuksia Mars-tutkimusta koskevan METNET/MOI-hankkeen edellyttämien laitteiden ja palvelujen hankintaan siltä osin kuin valtuutta ei ole käytetty.

Selvitysosa: Ilmatieteen laitos tuottaa luotettavaa havainto- ja tutkimustietoa ilmakehästä ja meristä. Ilmatieteen laitos on keskeisessä roolissa yhteiskunnan ilmastonmuutokseen sopeutumiseen tarvittavan perustiedon tuottamisessa. Tämän osaamisensa laitos yhdistää palveluiksi, joita se tuottaa tehokkaasti yleisen turvallisuuden edistämiseksi sekä ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin lisäämiseksi. Laitos havainnoi ilmakehän fysikaalista tilaa, kemiallista koostumusta ja sähkömagneettisia ilmiöitä sekä merten ja erityisesti Itämeren fysikaalista tilaa. Laitos tuottaa myös tietoa ja palveluja ilmakehän ja merien menneestä, nykyisestä ja tulevasta tilasta. Laitos tekee korkeatasoista tutkimusta erityisesti painopistealueillaan, joita ovat sää ja turvallisuus, ilmastonmuutos ja yhteiskunta, Itämeri ja arktiset alueet sekä liikenne ja energia. Laitos osallistuu aktiivisesti kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Laitos tähtää toiminnassaan kestävän kehityksen edistämiseen.

Julkisten tietovarantojen avaamisen maksuttomuutta jatketaan. Tietojen maksuttomuudella toteutetaan valtioneuvoston periaatepäätöstä (3.3.2011) julkisen sektorin digitaalisten tietoaineistojen saatavuuden parantamisesta ja uudelleenkäytön edistämisestä. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3,242 milj. euroa lentosäähavaintodatan sekä Puolustusvoimien tarvitseman datan muuttamiseksi maksuttomaksi.

Vuoden 2013 lisätalousarviossa Ilmatieteen laitokselle on myönnetty valtuus solmia sopimuksia Mars-tutkimusta koskevan METNET/

MOI-hankkeen edellyttämien laitteiden ja palvelujen hankintaan enintään 4 807 500 Yhdysvaltojen dollarilla sen jälkeen, kun Venäjän valtio on suorittanut vastaavan summan Suomen valtiolle. Valtuus arvioidaan uusittavan kokonaisuudessaan.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Ilmatieteen laitokselle vuodelle 2014 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa liikenteen ja viestinnän toimialoille asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita.

Tulostavoite	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
Sovelletaan tutkimuksessa saatuja uusimpia tietoja mm. ilmastomallien sekä havainto-, ennustus- ja varoitusjärjestelmien ja muiden palveluiden kehittämisessä.			
Lämpötilaennusteiden osuvuus, 1 vrk, %	87,3	84,0	84,0
Lämpötilaennusteiden osuvuus, 2—5 vrk, %	73,2	71	71
Sateen ennustettavuus etukäteen, tuntia	97	100	102
Tuulivaroitusten osuvuus 1—2 vrk, %	76,1	78	78,5
Lentopaikkaennusteiden osuvuus, %	90,6	88	89
Sää- ja meripalveluiden toimitusvarmuus, %	99,26	98	98
Kehitetään liikenne- ja viestintäalalla tarvittavaa osaamista ja asiantuntemusta sekä tuotetaan tietoa lainsäädännön ja poliittisen päätöksenteon pohjaksi.			
Sidosryhmien tyytyväisyys Ilmatieteen laitoksen toimintaan (asteikko 1—5)	4,2	4,0	4,0
Asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	3,9	4,0	4,0
Tuetaan tutkimuksen keinoin mm. ilmastonmuutokseen sopeutumista toimien laaja-alaisesti yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa.			
Ulkopuolinen tutkimusrahoitus, 1 000 euroa	14 502	11 000	11 000
Kansainvälisesti ennakkotarkastetut artikkelit, kpl	273	260	270
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS			
Hallinnonalan toiminnan tuottavuutta parannetaan.			
Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	118	91	100
Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	100	100	100
Ulkopuolisen rahoituksen osuus yhteisrahoitteisen tutkimustoiminnan kustannuksista, %	65	50	50
Työn tuottavuuden kehittyminen, %	-3,78	1	1
Kokonaistuottavuuden kehittyminen, %	-3,22	2	2

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen palvelun tulot, EU:lta ja muilta yhteistyöosapuolilta saatavat yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten tulot ja muut tulot. Etelämanner-toimintaan on varattu 849 000 euroa. Suomen Etelämanner-toiminta perustuu kansainväliseen sopimukseen. Eurooppalaiselle tutkimusinfrastruktuuritiekartalle hyväksytty ICOS-hanke (Integrated Carbon Observing System) on merkittävä kasvihuonekaasujen päästövähennysten todentamisen ja seurannan kannalta. Ilmatieteen laitoksen osuus hankkeen Suomeen sijoittuvan päämajan infra-

struktuurin ylläpidosta 1,25 milj. euroa sisältyy momentin määrärahaan.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	71 896	68 860	68 593
Bruttotulot	28 477	23 084	21 000
Nettomenot	43 419	45 776	47 593
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 972		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	10 695		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Tuotot			
Julkisoikeudelliset suoritteet	7 563	1 426	1 184
Liiketaloudelliset suoritteet	6 357	4 900	5 002
Siviili-ilmailulle annettavat suoritteet	-	6 758	3 814
Tuotot yhteensä	13 920	13 084	10 000
Kustannukset			
Julkisoikeudelliset suoritteet	7 603	1 426	1 184
Liiketaloudelliset suoritteet	5 380	5 380	5 002
Siviili-ilmailulle annettavat suoritteet	-	6 758	3 814
Kustannukset yhteensä	12 983	13 564	10 000
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)			
Julkisoikeudelliset suoritteet	-40	0	0
Liiketaloudelliset suoritteet	977	-480	0
Siviili-ilmailulle annettavat suoritteet	-	0	0
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-) yhteensä	937	-480	0
Kustannusvastaavuus, %			
Julkisoikeudelliset suoritteet	99	100	100
Liiketaloudelliset suoritteet	118	91	100
Siviili-ilmailulle annettavat suoritteet	-	100	100
Kustannusvastaavuus, % yhteensä	107	96	100

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	7 011	7 000	7 000
— EU:lta saatava rahoitus	4 041	2 000	2 000
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	3 450	2 000	2 000
Tuotot yhteensä	14 502	11 000	11 000
Hankkeiden kokonaiskustannukset	22 417	22 000	22 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-7 915	-11 000	-11 000
Omarahoitusosuus, %	35	50	50

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 USD)

	2014	2015	2016	2017—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Vuonna 2014 tai sen jälkeen tehtävät sitoumukset	730	950	780	2 347,5	4 807,5

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	3 000
Tietoluovutusten maksuttomuus (HO) (siirto momentilta 27.10.01)	242
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-36
Raamisopimuksen mukaisten koulutus-rahojen keskittäminen	-79
Tasomuutos	-1 310
Yhteensä	1 817

2014 talousarvio	47 593 000
2013 III lisätalousarvio	1 500 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	45 776 000
2012 tilinpäätös	43 142 000

Pääluokka 32
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan (TEM-konserni) perustehtävänä on huolehtia Suomen innovaatiotoiminnan ja yritysten toimintaympäristöstä, työ-, hyödyke- ja energiamarkkinoiden toimivuudesta, työntekijöiden työllistymisedellytyksistä sekä alueiden tasapainoisesta kehittymisestä globaalissa taloudessa.

TEM-konsernin visiossa Suomi on kestävän taloudellisen kehityksen, vakaan tuottavuuden kasvun ja korkean työllisyyden maa. Myös kansainvälisissä kilpailukyky- ja hyvinvointivertailuissa Suomi on maailman huippua. Tämä menestys perustuu huippuosaamiseen, innovaatioihin, yrittäjyyteen, luovuuteen, aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, työelämän kehittämiseen, toimiviin hyödykemarkkinoihin, määrätietoiseen energia- ja ilmastopolitiikkaan, alueiden elinvoimaisuuteen ja kansainvälisyyteen.

Toimintaympäristö

Kansainväliset talousnäkymät ovat edelleen heikot. Vuonna 2013 talouskasvu jää vaatimattomaksi, mutta vuodesta 2014 ennustetaan jo parempaa. Työllisyyskehitys on ollut heikkoa ja työttömyysasteen ennustetaan olevan vuonna 2014 yli 8 %. Elinkeinopolitiikkaa ja sen tavoitteita tukevia muita politiikka-alueita on kehitettävä siten, että Suomen talouskasvu pystytään turvaamaan. On tärkeää luoda arvoa paitsi kotimaisella työllä myös kanavoimaan arvoa globaalitaloudesta omaan kansantalouteemme. Tahtotilana on osallistua kansainväliseen työnjakoon mieluummin korkean kuin matalan tuottavuuden työpaikkojen ja tehtävien kautta. Lisäksi on tärkeää, että kansantalouteen kanavoituu omistamisen myötä pääomatuloja. Talouden kilpailullisuuden lisääminen vahvistaa osaltaan kasvun edellytyksiä ja turvaa myös kuluttajien edun.

Maailmankaupan ja -talouden vapautuminen yhdessä teknologisen kehityksen kanssa on muovannut voimakkaasti yleistä toimintaympäristöä. Digitalisaatio on läpileikkaavana teknologiana vasta alkuvaiheessaan ja kehitys jatkuu vielä vuosikymmeniä. Ympäristö- ja energiakysymykset sekä muut maailmanlaajuiset haasteet muovaavat nekin osaltaan toimintaympäristöjä. Energian ja raaka-aineiden kysyntä kasvaa.

Keskeinen muutostrendi liittyy globaalien arvoverkkojen pilkkoutumiseen. Yritykset hajauttavat toimintojaan parhaimmaksi ja edullisimmaksi katsomaansa paikkaan. Samalla yhteen maantieteelliseen pisteeseen sidotut klusterit menettävät merkitystään. Menestyminen globaalissa taloudessa edellyttää tuotannontekijäresursseilta kykyä siirtyä nopeasti ja joustavasti uusiin tehtäviin. Lisäksi yksilöiden on pystyttävä omaksumaan uudentyyppisiä tehtäviä. Työmarkkinoilla korostuu siirtymä kohti korkeamman tuottavuuden tehtäviä. Työmarkkinoiden globalisoituminen asettaa uudentyyppisiä haasteita kansalliselle politiikalle. Globalisaatio luo uusia talouskasvun mahdollisuuksia, mutta samalla se lisää talouden volatiliteettia. Tämä puolestaan korostaa uudistumis- ja sopeutumiskyvyn tarvetta.

Ilmaston lämpenemisen torjunta edellyttää globaalisti taloudellisen kehityksen kääntämistä ympäristöystävällisempään suuntaan. Ekologinen tuotanto, vähähiilisen energian ja biopolttoaineiden käyttöönotto sekä investoinnit teknologiaan ovat tulevina vuosina nopeasti kasvavia talouden osa-alueita. Globaalisti kiristyvässä kilpailussa Suomen runsaissa luonnonvaroissa ja osaamisessa piilee merkittäviä mahdollisuuksia tuottaa arvonlisää ja hyvinvointia. Keskeisimmät mahdollisuudet perustuvat biotalouden, mineraalitalouden ja vesitalouden kehittämiseen.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa hallituksen työ- ja elinkeinopolitiikkaa yhdessä hallinnonalan yksiköiden ja yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. TEM-konserni on suomalaisen työ- ja elinkeinoelämän toimintaympäristön rakentaja. Konsernin tärkeimpänä tavoitteena on kestävällä pohjalla oleva korkea työllisyys. Tavoitteeseen pääsemiseksi konserni edistää kasvua, tuottavuutta, osaamista sekä talouden ja alueiden kansainvälistä kilpailukykyä. Konsernin toimenpitein on keskeistä kasvattaa yksityisrahoitteisten työpaikkojen määrää.

Työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut toimialalleen seuraavat konsernistrategian tavoitelinjauksista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2014:

— Korkean arvonlisän yritystoiminta kasvaa.
— Nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys vähenee ja työelämän laatu parantuu.
— Rakenteelliset kilpailun esteet vähenevät.
— Suomen energiaomavaraisuus kasvaa.

Talousarvioesitykseen liittyvät tasa-arvovaikutukset

Työmarkkinoiden jakautumista naisten ja miesten ammatteihin ja aloihin lievennetään muun muassa työllisyyden ja yrittäjyyden edistämistoimenpiteillä. Jotkin naisryhmät, mm. maahanmuuttajat ja romanit, ovat huonommassa työmarkkina-asemassa kuin vastaavien ryhmien miehet. Vallitseviin eroihin puututaan palveluilla ja kehittämistoimilla.

Työnvälityksen työttömistä työnhakijoista naisia on ollut 44 % vuosina 2007—2012 (v. 2012 osuus 43 %). Työvoimapoliittisissa toimenpiteissä vuonna 2012 naisten osuus työvoimakoulutuksen aloittaneista oli 45 % ja palkkatuetussa työssä puolet. Starttirahan saajista naisten osuus oli 45 % ja omaehtoisen opiskelun työttömyysetuudella aloittaneista 64 %.

Tasa-arvon edistäminen on yksi keskeisiä periaatteita Euroopan rakennerahasto-ohjelmien toteutuksessa. Tasa-arvoprojektien ja tasa-arvopainotteisten projektien osuus vuosina 2007—2010 oli Euroopan sosiaalirahaston kaikista käynnistyneistä projekteista 24 % ja Euroopan aluekehitysrahaston projekteista 16,3 %. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja valtavirtaistaminen (Valtava) on Euroopan sosiaalirahaston ohjelmakauden 2007—2013 valtakunnallinen kehittämisohjelma, jota koordinoi työ- ja elinkeinoministeriö.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Aiempi valtionhallinnon tuottavuusohjelma on korvattu uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla, jossa aiemmin toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilyvät taloudellisilta kokonaisvaikutuksiltaan ennallaan. TEM-konsernin keskeisiä vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman toimenpiteitä ovat ELY-keskusten toiminnan ja palveluiden sähköistäminen, Patentti- ja rekisterihallituksen kauppa- ja yhdistysrekisterien paikallisviranomaisverkoston uudistaminen sekä Geologian tutkimuskeskuksen mittaus- ja näytteenottopalveluiden uudelleenorganisointi.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
32.20.40	*Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen* (arviomääräraha)		
	— rahoitusvaltuus	427,140	399,640
32.20.43	*Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin* (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	15,664	14,786
32.20.47	*Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset* (arviomääräraha)		
	— korkotukivaltuus	260,000	-
32.20.82	*Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan* (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	200,000	200,000
32.20.83	*Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan* (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	126,823	106,823
32.30.45	*Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen* (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	24,678	25,678
32.30.51	*Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut* (siirtomääräraha 2 v)		
	— hankintasopimusvaltuus	92,000	91,500
32.30.64	*Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin* (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	4,000	4,000
40.	**Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä**		
	— lainojen hyväksymisvaltuus (turvavarastolainat)	8,400	8,400
	— myöntämisvaltuus	0,034	0,034
32.50.64	*EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin (*arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	226,934	291,194
32.60.40	*Energiatuki* (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	44,850	60,000
32.60.41	*LNG-terminaalien investointituki* (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	-	90,000
32.60.42	*Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi* (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	-	4,800
32.60.43	*Kioton mekanismit* (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	0,200	-

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Hallinto**	**366 079**	**365 852**	**370 955**	**5 103**	**1**
01.	Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	54 675	54 632	53 645	-987	-2
02.	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	212 670	209 156	214 139	4 983	2
20.	Siviilipalvelus (arviomääräraha)	5 236	5 568	5 083	-485	-9
21.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	4 426	4 777	6 369	1 592	33
29.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	79 066	81 692	81 692	—	0
60.	Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)	0	20	20	—	0
66.	Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	10 007	10 007	10 007	—	0
20.	**Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka**	**1 858 842**	**1 803 724**	**1 267 003**	**-536 721**	**-30**
01.	Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 623	39 395	38 082	-1 313	-3
02.	Teknologian tutkimuskeskus VTT:n toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	93 983	91 334	86 125	-5 209	-6
05.	Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 953	5 978	5 956	-22	0
06.	Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	42 680	40 704	40 830	126	0
07.	Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 361	11 097	10 031	-1 066	-10
40.	Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	431 514	431 270	405 320	-25 950	-6

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
41.	Yleisavustus eräille yhteisöille ja järjestöille elinkeinopolitiikan edistämiseksi (siirtomääräraha 3 v)	40 472	36 122	24 212	-11 910	-33
42.	Innovaatiokeskittymien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 100	3 600	10 300	6 700	186
43.	Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)	19 497	21 985	20 515	-1 470	-7
(44.)	Valtionavustus yksittäisten yritysten hankevalmisteluun Venäjällä (siirtomääräraha 3 v)	1 000	700	—	-700	-100
45.	Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu (siirtomääräraha 3 v)	5 000	4 000	2 000	-2 000	-50
(46.)	Laivanrakennuksen innovaatiotuki (siirtomääräraha 3 v)	17 100	2 900	—	-2 900	-100
47.	Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset (arviomääräraha)	58 233	55 287	52 722	-2 565	-5
48.	Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	14 367	10 800	10 000	-800	-7
50.	Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (siirtomääräraha 2 v)	1 000	—	1 000	1 000	0
(63.)	Velkakonversiosta aiheutuvien maksusuoritusten hoitaminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
80.	Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan (arviomääräraha)	943 653	755 000	414 500	-340 500	-45
(81.)	Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n rahoitukseen kotimaisille alustoimituksille (arviomääräraha)	—	185 000	—	-185 000	-100

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
82.	Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan (arviomääräraha)	0	10	10	—	0
83.	Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)	98 307	108 542	90 400	-18 142	-17
87.	Pääomalaina Finnvera Oyj:lle (siirtomääräraha 3 v)	—	—	5 000	5 000	0
88.	Pääomasijoitus Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)	30 000	—	30 000	30 000	0
89.	Pääomasijoitus alkavien yritysten pääomasijoitustoimintaan (kiinteä määräraha)	—	—	20 000	20 000	0
30.	**Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka**	**758 293**	**796 700**	**746 500**	**-50 200**	**-6**
01.	Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	158 692	168 055	157 063	-10 992	-7
44.	Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)	6 000	5 039	5 067	28	1
45.	Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	25 078	36 656	29 239	-7 417	-20
50.	Palkkaturva (arviomääräraha)	36 131	30 000	37 000	7 000	23
51.	Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)	513 863	546 464	510 975	-35 489	-6
64.	Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)	18 529	10 486	7 156	-3 330	-32
40.	**Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä**	**39 082**	**40 959**	**41 346**	**387**	**1**
01.	Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 190	10 959	11 331	372	3
03.	Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	-813	1 434	2 364	930	65
04.	Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 177	2 213	1 857	-356	-16

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
05.	Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 585	18 269	18 510	241	1
31.	Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)	5 511	5 211	4 511	-700	-13
50.	Valtionavustus kuluttajajärjestölle (kiinteä määräraha)	823	773	673	-100	-13
51.	Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)	1 609	2 080	2 080	—	0
95.	Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)	0	20	20	—	0
50.	**Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka**	**562 586**	**481 076**	**573 179**	**92 103**	**19**
43.	Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	15 566	11 866	5 566	-6 300	-53
62.	Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 223	2 273	2 023	-250	-11
(63.)	Kainuun kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	48 659	—	—	—	0
64.	EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin (arviomääräraha)	495 138	466 937	565 590	98 653	21
60.	**Energiapolitiikka**	**98 300**	**257 580**	**281 169**	**23 589**	**9**
01.	Energiaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 325	5 175	8 864	3 689	71
(20.)	Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä energiatiedotus (siirtomääräraha 3 v)	3 400	3 400	—	-3 400	-100
28.	Materiaalitehokkuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	500	500	500	—	0
40.	Energiatuki (arviomääräraha)	49 791	121 355	72 905	-48 450	-40
41.	LNG-terminaalien investointituki (arviomääräraha)	—	—	42 000	42 000	0
42.	Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)	125	150	1 500	1 350	900

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
43.	Kioton mekanismit (arviomääräraha)	391	2 000	1 000	-1 000	-50
44.	Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)	41 768	125 000	154 400	29 400	24
70.	**Kotouttaminen**	**81 471**	**95 790**	**95 441**	**-349**	**0**
03.	Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	661	661	2 661	2 000	303
30.	Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)	80 810	95 129	92 780	-2 349	-2
	Yhteensä	**3 764 653**	**3 841 681**	**3 375 593**	**-466 088**	**-12**
	Henkilöstön kokonaismäärä	12 300	12 200	12 100		

01. Hallinto

Selvitysosa: Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Suomen yrittäjyyden ja innovaatiotoiminnan toimintaympäristöstä, työmarkkinoiden toimivuudesta ja työntekijöiden työllistymiskyvystä sekä alueiden kehittymisestä. Ministeriö johtaa ja ohjaa elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaa, työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikkaa, kuluttaja- ja kilpailupolitiikkaa, alue-, energia- ja ilmastopolitiikkaa sekä työelämän kehittämistä ja maahanmuuttajien kotouttamista. Työ- ja elinkeinoministeriössä on käynnissä viisi strategista ohjelmaa (Cleantech, Metsäohjelma, Hyvinvointiohjelma HYVÄ, Rakennemuutos ja työelämän toimivuus sekä Työelämä 2020), jotka toteuttavat hallitusohjelmaan perustuvia työ- ja elinkeinopoliittisia tavoitteita täsmätoimin ja laajaan hallinnonalojen rajat ylittävään yhteistyöhön perustuen.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) edistävät alueellista kehittymistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. ELY-keskukset edistävät yrittäjyyttä, työmarkkinoiden toimintaa, osaamista ja kulttuuria, maaseudun elinvoimaisuutta, joukkoliikennettä ja sen kehittämistä sekä liikennejärjestelmän toimivuutta ja liikenteen turvallisuutta, hyvää ympäristöä sekä luonnon ja luonnonvarojen kestävää käyttöä alueilla sekä työvoiman maahanmuuttoa alueilla. ELY-keskukset toimivat kiinteässä yhteistyössä maakunnan liittojen ja kuntien kanssa. Paikallishallinnon viranomaisista ELY-keskusten ohjaukseen kuuluvat työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot).

ELY-keskuksia on viisitoista, joista yhdeksässä on kaikki kolme vastuualuetta: 1) elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri, 2) liikenne ja infrastruktuuri sekä 3) ympäristö ja luonnonvarat.

ELY-keskusten yleishallinnollinen ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. ELY-keskusten toiminnallisesta ohjauksesta vastaavat omilla toimialoillaan sisäasiainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö tai se keskushallinnon virasto, jonka tehtäväksi ohjaus on

säädetty. Työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi ELY-keskusten strategista ohjausta, joka tehdään ao. ministeriöiden yhteistyönä.

01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 53 645 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) enintään 17 000 euroa kuluttajatiedon julkistamispalkintoa varten

2) julkisten hankintojen neuvontayksikön toimintaan liittyviin avustuksiin

3) EU:n SOLID-rahastosta rahoitettavista hankkeista aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen ministeriön toiminnalle asetetaan alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Työ- ja elinkeinoministeriö			
Hallituksen esitykset (kpl)	18	16	15
— Luvatun istuntokauden aikana eduskunnalle (%)	55	> 80	> 80
— Muutoksia eduskunnassa säädösteknisten tai kielellisten puutteiden johdosta (%)	2	0	0
Valtioneuvoston asetukset (kpl)	38	30	30
Sisämarkkinalainsäädännön alaan kuuluvien direktiivien täytäntöönpanovaje (%)	1,2	< 1,0	< 1,0
Julkaisut (kpl)	100	< 100	< 100
Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmia			
Koulutukseen ja kehittämistoimintaan osallistuneiden määrä (henkilöä)	3 146	2 500	2 500

Työ- ja elinkeinoministeriön resurssien kohdentuminen tulosalueittain

	2012 toteutuma		2013 arvio		2014 arvio	
	1 000 euroa	htv	1 000 euroa	htv	1 000 euroa	htv
Konserniohjaus ja strategiset hankkeet	-	29	4 000	29	4 000	28
Työllisyys ja yrittäjyys	-	92	5 300	90	5 200	87
Työelämä ja markkinat	-	57	5 000	56	4 960	56
Elinkeino ja innovaatiot	-	70	5 300	69	5 100	66
Energia	-	48	4 400	47	4 300	46
Alueiden kehittäminen	-	77	4 200	75	4 000	72
Tieto	-	97	6 000	94	5 800	92
Yhteiset	-	97	18 420	90	18 273	87
Työneuvosto, valtakunnan sovittelijain toimisto ja yhteistoiminta-asiamiehen toimisto	-	7	650	7	650	7
Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmia	-	18	1 362	18	1 362	18
Yhteensä	-	592	54 632	575	53 645	559

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	574	557	541
Sairauspoissaolojen muutos (+/- työpäivää/htv)	-1,1	-0,5	-0,5
Johdon toiminta esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä (1—5)	3,15	> 3,15	> 3,15
Töiden yleinen organisointi työyhteisössä (1—5)	3,10	> 3,10	> 3,10
Tulos- ja kehityskeskustelujen toimivuus osaamisen kehittämisessä (1—5)	3,09	> 3,09	> 3 09
Esimiesten ja johdon asettamat mahdollisuudet uudistua työssä (1—5)	3,31	> 3,31	> 3,31
Työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa (1—5)	3,08	> 3,08	> 3,08
Työn innostavuus ja työssä koettu ilo (1—5)	3,58	> 3,58	> 3,58

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tutkimus- ja selvitystoiminta	1 850 000
Strategiset hankkeet	3 500 000
Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmian toimintamenot	1 362 000
Muut toimintamenot	46 933 000
Yhteensä	53 645 000

Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmia on työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa toimiva alue- ja paikallishallinnon koulutus- ja kehittämiskeskus. Salmian koulutus- ja kehittämispalvelut edistävät työ- ja elinkeinopolitiikan toimeenpanoa sekä työ- ja elinkeinoministeriön alue- ja paikallishallinnon organisaatioiden toimintaa ja tuloksellisuutta. Asiakkaita ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, työ- ja elinkeinotoimistot sekä näiden keskeiset yhteistyökumppanit.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	63 558	63 832	61 645
Bruttotulot	7 988	9 200	8 000
Nettomenot	55 570	54 632	53 645
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	8 187		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	7 292		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Energia-alan tiedotustoiminta (siirto momentilta 32.60.(20))	150
Erityisasiantuntijan palkkaaminen (siirto momentille 24.01.01)	-74
Hallituksen menosäästö	-1 500
Kansalaisen sähköinen osallistumis-ympäristö (siirto momentille 25.01.01)	-20
Muu muutos	-245
Siirto momentille 32.01.02 (-0,5 htv)	-40
Siirto momentille 32.60.01 (-3 htv)	-210
Taso-hanke	-150
TEM:n peruskorjaus (siirto momentille 23.01.01)	-340
Työelämän kehittämisstrategian toimeenpano	1 000
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-200
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-178
Palkkausten tarkistukset	170
Raamisopimuksen mukaisten koulutus-rahojen keskittäminen	-121
Vihreä talous (HO)	1 000
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-229
Yhteensä	-987

2014 talousarvio	53 645 000
2013 I lisätalousarvio	6 305 000
2013 talousarvio	54 632 000
2012 tilinpäätös	54 675 000

02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 214 139 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) euroneuvontakeskuksista sekä Tekes -teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen projektiluonteisista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien henkilöstön osaamisen kehittäminen

2) porotilalain, luontaiselinkeinolain, kolttalain ja maatilalakia edeltävän lainsäädännön mukaisesti valtion hallinnassa olevien kiinteistöjen hoitomenojen maksamiseen

3) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

4) Yritys-Suomi -portaalin kehittämiseen ja ylläpitoon

5) keksintötoiminnan edistämistehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä keksinnöistä teetettävien selvitysten hankkimiseen.

Selvitysosa: Ely-keskuksissa olevat kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimen sekä kulttuurin toimialan peruspalvelujen arviointitoimintaan ja oppilaitosrakentamiseen liittyvät tehtävät siirretään aluehallintovirastoille 1.1.2014 alkaen.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen ohjaavat ministeriöt (sisäasiainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö) asettavat alustavasti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

Vaikuttavuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Alueiden elinvoimaisuus			
— työllisyysaste (%, vähintään)	69,0	70,0	70,0
— työttömyysaste (%, enintään)	7,8	7,9	7,9
— vilkkaasti liikennöityjen teiden kunto (huonokuntoisen tieverkon %-osuus, enintään)	-	6,5	6,0
— väestötiheydeltään vähintään 20 as/ha alueilla asuvan väestön osuus kaupunkiseudun väestöstä (%)	-	64,1	64,1

Vaikuttavuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
— asemakaava-alueelle rakennettujen asuinhuoneistojen osuus koko laajemmalle kaupunkiseudulle rakennetuista huoneistoista (%)	-	87	92
— kaatopaikalle sijoitetun biohajoavan yhdyskuntajätteen määrä (t/v)	-	700 000	600 000
— maatalouden fosforitase (kg/ha)	3,8	< 3,8	< 3,8
— maatalouden typpitase (kg/ha)	46,3	< 46	< 46
— luonnonsuojelualueiden määrä (1 000 ha)	2 977	2 993	3 010
Elinkeinoelämän menestystekijät			
— rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus (%, enintään)	31,4	29	29
— elinkeinoelämän tyytyväisyys kuljetusten toimivuuteen (asteikko 1—5)	-	3,9	3,9
Väestön hyvinvointi			
— alle 25-vuotiaiden työttömyysaste (%, enintään)	19,0	15,6	15,6
— kansalaisten tyytyväisyys matkojen sujuvuuteen (asteikko 1—5, yleistyytyväisyys)	-	-	3,7
— pakolaisten toteutuneet kuntasijoituspaikat (lkm)	1 055	2 000	2 000
— ulkomaalaisten työttömyysaste (%, enintään)	25,1	17,9	17,9
— säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus (%, vähintään)	91	95	95
— henkilövahinkoihin johtaneiden onnettomuuksien määrä (lkm)	3 021	< 3 070	< 2 880

Ohjaavien ministeriöiden yhteisesti asettamien alustavien vaikuttavuustavoitteiden lisäksi ELY-keskusten tulee ottaa toiminnassaan huomioon kunkin ohjaavan ministeriön pääluokka- ja lukuperusteluissa mainitut vaikuttavuustavoitteet siltä osin kuin ELY-keskukset hoitavat kyseisen hallinnonalan tehtäviä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Sidonnat ELY-keskukselle käyttöön osoitetuista valtuuksista (%)			
— EAKR-sidonnat	69	100	100
— ESR-sidonnat	88	100	100
Maksatukset ELY-keskuksen sidonnoista (%)			
— EAKR-maksatukset	65	80	95
— ESR-maksatukset	74	90	95
Maatalouden tukivalvontojen toteutumisaste	100	100	100
ELY-keskusten sidosryhmien kokonaistyytyväisyys (1—5)	-	3,7	-

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	3 993	4 017	3 907
Sairauspoissaolojen muutos (+/- työpäivää/htv)	-0,76	-	-
Johdon toiminta esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä (1—5)	3,0	-	> 3,0

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Töiden yleinen organisointi työyhteisössä (1—5)	3,1	-	> 3,1
Tulos- ja kehityskeskusteluiden toimivuus osaamisen kehittämisessä (1—5)	3,0	-	> 3,0
Esimiesten ja johdon asettamat mahdollisuudet uudistua työssä (1—5)	3,2	-	> 3,2
Työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa (1—5)	3,0	-	> 3,0
Työn innostavuus ja työssä koettu ilo (1—5)	3,5	-	> 3,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	274 983	268 156	275 139
Bruttotulot	61 329	59 000	61 000
Nettomenot	213 654	209 156	214 139
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	20 704		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	19 720		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	7 842	7 000	8 000
— muut tuotot	-42	-	-
Tuotot yhteensä	7 800	7 000	8 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	5 792	6 600	7 000
— osuus yhteiskustannuksista	4 421	2 900	3 000
Kustannukset yhteensä	10 213	9 500	10 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 413	-2 500	-2 000
Kustannusvastaavuus, %	76	74	80

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	33 481	35 000	35 000

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
— EU:lta saatava rahoitus	305	300	300
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	36	-	-
— yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	2 685	2 500	2 500
Tuotot yhteensä	36 507	37 800	37 800
Hankkeiden kokonaiskustannukset	44 122	44 000	44 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-7 615	-6 200	-6 200
Omarahoitusosuus, %	17	14	14

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kautta ohjautuu rahoitusta seuraavilta talousarvion momenteilta: 30.10.61 ja 62, 30.20.43 ja 49, 30.40.20, 43, 51, 52, 62 ja 77, 30.50.20 ja 31, 31.10.20, 50 ja 76, 31.30.63 ja 64, 32.20.45, 32.30.44, 45, 51 ja 64, 32.50.64, 32.60.40, 32.70.30, 33.20.31 ja 52, 35.10.21, 22, 61 ja 63 sekä 35.20.64.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aluehallinnon tehostaminen (HO)	-2 500
Henkilöstömenot (siirto momentilta 32.01.20)	1 203
Keksintötoiminta (siirto momentilta 32.20.41)	5 260
Siirto momentille 28.40.01 (-53 htv)	-3 511
Siirto momentilta 32.01.01 (0,5 htv)	40
Siirto momentilta 32.30.01 (170 htv)	6 677
Siirto momentilta 32.30.01 (1 htv)	45
Toiminnan turvaaminen (kertaluonteisen menon poistuminen)	-2 000
Tuulivoimahankkeiden ympäristövaikutusten arviointi (kertaluonteisen menon poistuminen)	-600
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-300
Palkkausten tarkistukset	884
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-629
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-821
Tasomuutos	1 235
Yhteensä	4 983

2014 talousarvio	214 139 000
2013 I lisätalousarvio	6 677 000
2013 talousarvio	209 156 000
2012 tilinpäätös	212 670 000

20. Siviilipalvelus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 083 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää siviilipalveluksen toimeenpanosta siviilipalveluslain (1446/2007) nojalla aiheutuviin kustannuksiin lukuun ottamatta palkkauskustannuksia.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi siviilipalveluslain muuttamiseksi siten, että aiemmin kunnallisella pohjalla toiminut siviilipalvelustoiminta yhdistetään hallinnollisesti Kaakkois-Suomen ELY-keskukseen 1.1.2014 lukien ja siviilipalvelusvelvollisten kaikki kotimaan lomamatkat koti- tai asuinpaikkakunnalle muutetaan maksuttomiksi samasta ajankohdasta lukien.

Siviilipalveluskeskuksen henkilöstöstä se osa, jonka tehtävänä on siviilipalveluksen toimeenpano, siirtyy liikkeen luovutuksella Lapinjärven kunnalta valtiolle. Siviilipalveluskeskuksena toimii edelleen Lapinjärven koulutuskeskus. Siviilipalveluksen koulutustoiminta toteutetaan edelleen Lapinjärven koulutuskeskuksessa.

Siviilipalveluskeskuksen henkilöstön palkkauskustannukset maksetaan momentilta 32.01.02.

Ilman palveluspaikkaa jäävien siviilipalvelusvelvollisten määrää pyritään vähentämään edistämällä tarjolla olevien palveluspaikkojen määrän kasvua markkinoimalla aktiivisesti siviilipalvelusta potentiaalisille palveluspaikoille. Tämän lisäksi palveluspaikan hakemisprosessia pyritään tehostamaan yksilötasolla sekä koulutusjakson aikana että koulutusjakson jälkeen. Tavoitteena on, että jokaisesta erästä jää palveluspaikattomaksi alle 10 % velvollisista.

Koulutusjakson jälkeen ilman palveluspaikkaa jääneistä siviilipalvelusvelvollisista aiheutuneet ylläpitokustannukset olivat 438 915 euroa vuonna 2011 ja 486 710 euroa vuonna 2012. Valtaosa velvollisista siirtyi koulutuskeskuksesta suorittamaan työpalvelustaan muihin palveluspaikkoihin palveluspaikan löydyttyä.

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Siviilipalvelukseen hakeneet, henkilöä	2 308	2 400	2 400
Koulutetut, henkilöä	1 754	1 800	1 800
Koulutusjakson jälkeen ilman palveluspaikkaa, henkilöä	125	120	120

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Henkilöstömenot (siirto momentille 32.01.02)	-1 203
Matkakustannusten muutos v. 2014 alusta	216
Palveluspaikattomista maksettavien korvausten perusteen muuttamisesta aiheutuvat lisäkustannukset	200
Valtiollistamisen lisäkustannukset	302
Yhteensä	-485

2014 talousarvio	5 083 000
2013 talousarvio	5 568 000
2012 tilinpäätös	5 235 984

21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 369 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ministeriön hallinnonalan tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen

2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin tuottavuustoimien edistämiseksi.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Pääomasijoitustoiminta (siirto momentille 32.20.06)	-100
Uuden sähkömarkkinalain edellyttämät lisäresurssit (siirto momentille 32.60.01)	-200
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-1 253
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	-475
Tasomuutos	3 620
Yhteensä	1 592

2014 talousarvio	6 369 000
2013 talousarvio	4 777 000
2012 tilinpäätös	4 426 000

29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 81 692 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös momentin 32.30.51 menoihin liittyvien arvonlisäveroosuuksien maksamiseen, momentilta 32.30.64 rahoitettavien valtion investointihankkeisiin liittyvien ja vuoden 2012 talousarvion momentilta 32.50.63 hankittavaan työvoimapoliitti-

seen aikuiskoulutukseen ja työllisyysperusteisiin valtion investointihankkeisiin liittyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen sekä momentilta 32.20.40 maksettaviin kulutusmenoihin liittyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen.

2014 talousarvio	81 692 000
2013 talousarvio	81 692 000
2012 tilinpäätös	79 065 510

60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtiontakuurahastosta annetun lain (444/1998), vientitakuulain (479/1962) ja valtion vientitakuista annetun lain (422/2001) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamiin korvausmenoihin

2) valtiontakaustoimintaa koskevien lakien (375/1963, 573/1972 ja 609/1973) nojalla valtiontakaustoiminnasta annettujen takaussitoumusten ja perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/1985), valtion vakauttamistakauksista annetun lain (529/1993) perusteella myönnettyjen takuiden ja takausten sekä valtion pääomatakuista annetun lain (594/1992) nojalla ennen vuotta 1999 myönnettyjen takuiden aiheuttamien korvausmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

2014 talousarvio	20 000
2013 talousarvio	20 000
2012 tilinpäätös	—

66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 007 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, rahoitusosuuksien ja velvoitteiden suorittamiseen

2) erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Pohjoismainen ydinturvallisuusalan yhteistyö	340 000
Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) jäsenmaksu	2 000 000
OECD:n energia-alan järjestöjen toimintaan liittyvät maksut ja rahoitusosuudet	978 000
Suomen osuus Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) teknisen avun ja yhteistyön rahastoon	400 000
Euroopan energiaperuskirjan sihteeristökulut	44 000
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksu ja osuus eläkemaksuista	3 327 000
Kansainvälisen työjärjestön (ILO) jäsenmaksu	1 700 000
Kansainvälisen uusiutuvan energian neuvoston (IRENA) jäsenmaksu	100 000
Muut kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja OECD:n maksuosuudet	118 000
Yhteistyön maksuosuudet kansainvälisille rahoituslaitoksille, järjestöille ja yhteistyöorganisaatioille	1 000 000

20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Selvitysosa: Elinkeino- ja innovaatiopolitiikalla vahvistetaan kilpailukyvyn ja talouden kasvun edellytyksiä. Lähivuosina elinkeino- ja innovaatiopolitiikassa korostuvat toimenpiteet, jotka kohdistuvat kasvun uusien lähteiden vahvistamiseen rakenteita uudistamalla ja tuottavuuden kasvun nopeuttamiseen.

Tavoitteena on edistää korkeaan arvonlisään tähtäävää rakennemuutosta eli yritysten hakeutumista uusiin, kasvaviin liiketoimintoihin, työntekijöiden siirtymistä entistä vaativampiin ja korkeamman tulotason tehtäviin sekä entistä tehokkaampien toimintatapojen käyttöönottoa yrityksissä ja julkisella sektorilla.

Kilpailullinen toimintaympäristö on tärkeä tekijä muutosvalmiuden aikaansaamisessa. Kilpailu pakottaa yritykset innovoimaan, muuttamaan toimintatapojaan ja hakemaan uusia markkinoita. Avoimilta markkinoilta on toisaalta saatavissa korkeampia tuottoja uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämisinvestoinneille. Elinkeinopolitiikan tulee vastata haasteeseen arvoketjujen pilkkoutumisesta ja talouden globalisaatiosta, jotka muuttavat yritysten toimintaympäristöä.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan toimilla parannetaan yritysten kyvykkyyttä vastata kilpailun haasteisiin, kuten kykyä hyödyntää globaalien arvoverkostojen luomia mahdollisuuksia.

Julkisen rahoituksen välineillä on tärkeä tehtävä rahoitusmarkkinoiden toiminnassa olevien puutteiden korjaamisessa. Näitä välineitä tarvitaan erityisesti aloittavien, uusissa liiketoiminnoissa olevien yritysten rahoittamisessa.

Kasvuyritysten menestys kertoo talouden muutosvalmiuden, dynamiikan, onnistumisesta. Kasvuyritysten kansainvälistymisen ja muiden toimintaedellytysten parantaminen on keskeinen rakennemuutoksen edistämistoimi.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti elinkeino- ja innovaatiopolitiikan tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2014:

	2011 toteutuma	2012 toteutuma/ arvio	2013 tavoite/ arvio	2014 tavoite/ arvio
Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan toimet kohdistuvat uudistuviin ja kasvuhakuisiin yrityksiin				
— Alkavien yritysten osuus yrityskannasta (%)	9,6	10	10	10
— Lopettaneiden yritysten osuus yrityskannasta (%)	7,0	7	7	7
— Alkaviin yrityksiin tehtyjen riskisijoitusten määrä (milj. euroa)	78	120	150	> 150
— Kasvuyritysten tuottamien työpaikkojen määrä edellisten 3 vuoden aikana	51 542	> 63 500	> 60 000	> 60 000
Julkisten rahoituspalvelujen riskinotto lisääntyy				
Pk-yritysten kansainvälistymisvalmiudet parantuvat				
— Pk-yritysten vienti (mrd. euroa)	7,1	7,3	> 7,5	> 7,7
— Osuus koko viennistä (%)	13	13	> 13	> 13
Innovaatiotoiminta lisääntyy ja sen hyödyntäminen elinkeinoelämässä ja julkisella sektorilla kasvaa				
— Innovaatiotoimintaa harjoittavien yritysten määrä (% kaikista yrityksistä)	56	> 56	> 56	> 56
— Käyttäjälähtöiseen innovaatiotoimintaan panostavien yritysten määrä (% kaikista yrityksistä)	21	> 21	> 21	> 21
— Innovaatioiden osuus julkisista hankinnoista (%)			1—2	2
— Julkisten tietovarantojen avaamisen avulla syntyvän uuden liiketoiminnan määrä			kasvaa	kasvaa

	2011 toteutuma	2012 toteutuma/ arvio	2013 tavoite/ arvio	2014 tavoite/ arvio
— Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan menot kasvavat (%/BKT)	3,78	3,61	4,0	4,0
Yritysten vienti ja kansainvälistyminen lisääntyvät ja kansainvälistynyt yritystoiminta monipuolistuu				
— Viennin määrä (mrd. euroa)	71,5	72	> 72	> 72
— Julkisesti tuetun viennin osuus kokonaisviennistä (%)	4,5	> 4,5	> 4,5	> 4,5
— Suorien ulkomaisten investointien osuus BKT:stä (%)	31	31	32	33
Kansainvälisesti vetovoimaiset innovaatiokeskittymät vahvistuvat				
— Yritysten T&K&I-sijoitukset (%/BKT)	2,6	> 2,6	> 2,6	> 2,6
Elinkeinorakenne uudistuu äkillisen rakennemuutoksen toimintamallin kohdealueilla[1)]				
— Äkillisen rakennemuutoksen toimintamallin kautta synnytetyt uudet yritykset	145	348	> 95	> 85
— Äkillisen rakennemuutoksen toimintamallin kautta synnytetyt uudet työpaikat	832	824	> 1 000	> 1 000
Uutta liiketoimintaa syntyy Suomen uusille vahvuusalueille, erityisesti bio- ja luonnonvaratalouteen ja ympäristöalalle				
— Biotalouden, kaivostoiminnan ja ympäristöliiketoiminnan alan uusien yritysten määrä	-	-	kasvaa	kasvaa
— Biotalouden, kaivostoiminnan ja ympäristöliiketoiminnan yritysten liikevaihto (mrd. euroa)	64,6	71,1	78	86

[1)] Eri vuosien luvut eivät ole vertailukelpoisia, koska äkillisen rakennemuutoksen alueet poikkeavat eri vuosina toisistaan.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan toteuttamiseen osallistuvat ministeriön lisäksi Geologian tutkimuskeskus, Teknologian tutkimuskeskus VTT, Mittatekniikan keskus, Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus, Finnvera Oyj, Suomen Vientiluotto Oy, Suomen Teollisuussijoitus Oy, Matkailun edistämiskeskus sekä useat valtionapuyhteisöt.

01. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 38 082 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen

2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) tehtävänä on tuottaa ja levittää geologista tietoa, jolla edistetään maankamaran luonnonvarojen hallittua ja kestävää käyttöä. Tutkimuskeskuksen toimintaa ohjaavana tavoitteena on tiedon, osaamisen ja innovaatioiden avulla edistää elinkeinoelämän ja alueiden kilpailukykyä sekä tukea yhteiskuntapolitiikan suunnittelua ja toimeenpanoa. Tutkimuskeskusta kehitetään kansallisena geotietokeskuksena sekä eurooppalaisena huippuosaajana mineraalivarojen, niiden tilinpidon ja kestävän käytön tutkimuksessa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Geologian tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

Vaikuttavuus

— Mineraaliala vahvistuu osana elinvoimaista kestävän kehityksen taloutta.

— Geologinen tieto ja asiantuntemus on laajasti yhteiskunnan kehityksen tukena.

— Mineraaliset luonnonvarat ovat osa globaalien kehityshaasteiden ratkaisua.

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuustavoitteet ovat pitkän aikavälin tavoitteita, ja niiden toteutumista seurataan ensisijaisesti kokonaisvaltaisilla vaikuttavuusarvioinneilla.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tulosalueiden osuus kustannuksista, %			
— mineraalivarat ja raaka-ainehuolto	56,3	58	57
— energiahuolto ja ympäristö	25,2	22	22
— maankäyttö ja rakentaminen	18,5	20	21
Yhteisrahoitteinen toiminta			
— kustannusvastaavuus, %	64,4	50	50
— osuus ydintoiminnan htv-kertymästä, %	15,4	11	11
— hankkeiden lukumäärä, kpl	89	80	80
Maksullinen toiminta			
— tulot, milj. euroa	9	6,5	6,5
— ylijäämä, 1 000 euroa	1 094	455	455
— ylijäämä, % tuotoista	12,1	7	7
— htv-kertymä	52,5	60	60
Tuotokset ja laadunhallinta			
Raportoidut kallioperän raaka-ainetutkimukset (metallimalmi-, teollisuusmineraali- ja luonnonkivi-esiintymiä ja niiden potentiaalia koskevat raportit)			
— laajat yhteenveto- ja myyntiraportit, kpl	4	2—5	2—5
— muut raportit ja selvitetyt aiheet, kpl	18	10—20	10—20
Turvevarojen kartoitus			
— kartoitettu suoala, km^2	352	300	300
— raportoitu teknisesti käyttökelpoinen turvemäärä, milj. m^3	203,8	100	100
— raportoitu teknisesti käyttökelpoinen turvemäärä, TWh	87	50	50
Alueelliset kiviainesselvitykset, kpl	4	2	1
Pohjavesialueiden geologiset rakenneselvitykset, kpl	13	18	18
Merigeologinen kartoitus			
— kartoitettu pinta-ala, km^2	600	500	500
— luotaukset linja-km	1 969	1 000	1 000
Julkaiseminen			
— vertaisarvioidut kansainväliset julkaisut, kpl	57	45	50
Palvelukyky ja laatu			
— sisäiset auditoinnit, kpl	5	8	10
— CAF	käytössä	käytössä	käytössä
— asiakastyytyväisyysmittaus	käytössä	käytössä	käytössä

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittämien

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	607	596	580
Sairauspoissaolojen muutos (+/- työpäivää/htv)	+0,7	-0,25	-0,25
Johdon toiminta esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä (1—5)	3,0	3,1	3,2
Töiden yleinen organisointi työyhteisössä (1—5)	3,3	3,3	3,3
Tulos- ja kehityskeskustelujen toimivuus osaamisen kehittämisessä (1—5)	3,2	3,3	3,3
Esimiesten ja johdon asettamat mahdollisuudet uudistua työssä (1—5)	3,3	3,3	3,3
Työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa (1—5)	2,9	3,0	3,1
Työn innostavuus ja työssä koettu ilo (1—5)	3,6	3,6	3,6

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	55 041	48 395	47 082
Bruttotulot	13 091	9 000	9 000
Nettomenot	41 950	39 395	38 082
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 964		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 637		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	8 958	6 500	6 500
— muut tuotot	87	-	-
Tuotot yhteensä	9 045	6 500	6 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	6 021	4 600	4 600
— osuus yhteiskustannuksista	1 930	1 445	1 445
Kustannukset yhteensä	7 951	6 045	6 045
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	1 094	455	455
Kustannusvastaavuus, %	114	108	108

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Muu muutos	-942
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-200
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-128
Palkkausten tarkistukset	114
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-81
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-76
Yhteensä	-1 313

2014 talousarvio	38 082 000
2013 talousarvio	39 395 000
2012 tilinpäätös	40 623 000

02. Teknologian tutkimuskeskus VTT:n toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 86 125 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) enintään 3 000 000 euroa Teknologian tutkimuskeskus VTT:stä annetun lain (953/2010) mukaisiin sijoituksiin yrityksiin tai muihin rajoitetun vastuun yhteisöihin, jotka ottavat vastaan VTT:stä siirrettäviä toimintoja tai jotka perustetaan tutkimusta tai teknologian kaupallistamista edistävää yhteistyötä, teknologian kaupallista hyödyntämistä tai VTT:n ulkomailla tapahtuvan toiminnan järjestämistä varten

2) ydinenergialain (990/1987) ja valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun asetuksen (161/2004) nojalla ydinjätehuoltomaksun maksamiseen Valtion ydinjätehuoltorahastossa olevaan varautumisrahastoon siten, että tutkimuskeskuksen rahasto-osuus varautumisrahastossa vastaa edellisen kalenterivuoden vahvistetun vastuumäärän mukaista rahastotavoitetta

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

4) tutkimusta ja kansainvälistymistä edistävien apurahojen ja stipendirahastomaksujen maksamiseen sekä tutkimustoimintaan liittyvien kansainvälisten ja kotimaisten järjestöjen jäsenmaksuista, rahoitusosuuksista ja yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: VTT tuottaa kansainvälistä kilpailukykyä lisääviä tutkimuspalveluja yrityksille, yhteiskunnalle ja muille asiakkaille innovaatioprosessin tärkeimmissä vaiheissa ja luo siten edellytyksiä kasvulle, työllisyydelle ja hyvinvoinnille.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti VTT:lle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

Vaikuttavuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Suomalaisen elinkeinoelämän kilpailu- ja arvonluontikyky vahvistuvat tieteellistä edelläkävijyyttä edistävien kärki- ja innovaatio-ohjelmien kautta			
— Yritystuottojen osuus kärki- ja innovaatio-ohjelmissa, %	21,5	20—25	20—25
Yrittäjyyttä ja talouden uudistumista tuetaan suuntaamalla VTT:n perusrahoitusta monialaiseen ja käyttäjälähtöiseen tutkimukseen sekä yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseen			
— Kaupallisesti tai tuotannollisesti hyödynnetyt tai 3 vuoden aikana hyödynnettävät hanketulokset, %	69	65—70	65—70
Kasvuhakuisten pienten ja keskisuurten yritysten liikevaihto ja vienti kasvavat teknologian ja osaamisen siirron ja hyödyntämisen kautta			

Vaikuttavuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
— VTT:n rooli teknologian kehittäjänä ja käyttöönoton edistäjänä, VTT:n asiakasvaikuttavuuskysely (1—5), ka	3,7	4,0	4,0
Suomen vetovoimaisuus kansainvälisenä innovaatio-keskittymänä ja -kumppanina vahvistuu			
— VTT:n ulkopuoliset tuotot SHOK-projekteista (milj. euroa)	19,9	11—13	11—13
— Ulkomaiset tuotot % liikevaihdosta	18	18	18
Suomen energiaomavaraisuusaste kasvaa ja metsä- sekä biomassavaroja hyödynnetään optimaalisesti			
— VTT:n rooli energian ja raaka-aineiden käytön tehostamisessa, VTT:n asiakasvaikuttavuuskysely (1—5), ka	3,8	3,6—3,8	3,6—3,9

Tuotokset ja laadunhallinta

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Tuotokset			
— Referoidut kansainväliset tieteelliset lehtiartikkelit, kpl	605	600	600
— Uudet keksintö- ja ohjelmistoilmoitukset, kpl	294	300	300
— Uudet VTT:llä syntyvät spin-off yritysaihiot, lkm/v	10	10—15	10—15
Laadunhallinta			
— Yrityspalveluiden laatu (VTT:n kysely, yleisarvio, 1—5)	3,8	3,9	4,0
— Asiakastyytyväisyys, projektikohtainen (1—5)	4,4	4,3	4,3
Tunnettuuden lisääntyminen			
— Kansainvälistymällä kasvua hakevat yritykset, TEM yhteinen kysely, %	51	74	74
Palvelumielikuva			
— Liiketoiminnan ymmärrys, TEM yhteinen kysely, 1—5	-	3,3	3,3

Toiminnallinen tehokkuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
— Maksullisen toiminnan erillistulos (milj. euroa)	2,3	4,0	4,0
— Ulkomaiset tuotot (% liikevaihdosta)	18	18	18
Tuottavuus			
— Liikevaihto (1 000 euroa/htv, % vuotuinen kasvu)	+3 %	+2 %	+2 %

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	2 590	2 605	2 614
— Budjettirahoitteinen toiminta	850	853	807
— Ulkopuolinen rahoitus	1 740	1 752	1 807
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— Sairauspoissaolopäivät/htv	6,2	< 7,0	< 7,0

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Organisaation osaaminen uudistuu			
— Ulkomaisen tutkimushenkilöstön osuus VTT:llä, %	8,0	10,5	12
Organisaation työnantajakuva on houkutteleva			
— Lähtövaihtuvuus (poislukien siirtymiset eläkkeelle ja valtiokonsernin sisällä), %	2,4	8,0	< 8,0
— Kokonaistyötyytyväisyys (1—5)	3,4	3,5	3,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	296 307	288 034	289 125
Bruttotulot	196 005	196 700	203 000
Nettomenot	100 302	91 334	86 125
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	45 860		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	39 541		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— maksullisen toiminnan myyntituotot	74 936	77 700	79 000
— muut tuotot	4 649	5 100	5 000
Tuotot yhteensä	79 585	82 800	84 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	45 238	46 500	46 700
— osuus yhteiskustannuksista	32 057	32 300	33 300
Kustannukset yhteensä	77 295	78 800	80 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	2 290	4 000	4 000
Kustannusvastaavuus, %	103	105	105

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	65 447	61 900	65 500
— EU:lta saatava rahoitus	29 569	30 000	30 000
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	23 654	22 000	23 500
Tuotot yhteensä	118 670	113 900	119 000

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Hankkeiden kokonaiskustannukset	183 716	179 400	183 500
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-65 046	-65 500	-64 500
Omarahoitusosuus, %	35	37	35

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästö	-1 000
Muu muutos	-42
Tutkimusinfra	-3 500
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-296
Palkkausten tarkistukset	207
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-147
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-431
Yhteensä	-5 209

2014 talousarvio	86 125 000
2013 talousarvio	91 334 000
2012 tilinpäätös	93 983 000

05. Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 956 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Mittatekniikan keskuksen (MIKES) tehtävänä on kehittää ja ylläpitää kansallista mittausjärjestelmää, tuottaa testaus-, tarkastus-, sertifiointi- ja kalibrointitoiminnan pätevyyttä ja luotettavuutta osoittavia akkreditointipalveluja sekä osallistua mittatekniikkaan liittyviin tutkimushankkeisiin ja niiden koordinointiin. Mittatekniikan keskuksen tehtävänä on mittayksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä annetun lain (1156/1993) mukaisesti kansallisen mittanormaalijärjestelmän yleinen toteuttaminen, hallinnointi ja kehittäminen, kansallisten mittanormaalilaboratorioiden toiminnan ohjaus, kansallisen kalibrointipalvelun järjestäminen sekä mittatekniikan ja akkreditoinnin edistäminen. Keskuksen toiminta ja palvelut varmistavat yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kilpailukykyä ja teknistä turvallisuutta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Mittatekniikan keskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
— Kotimaisten hankkeiden volyymi (1 000 euroa)	1 139	520	1 000
— Kajaanin yksikön kalibrointitoiminnan volyymi (1 000 euroa)	163	300	300
— Suomen osuus eurooppalaisista metrologian (EMRP) tutkimushankkeista, %	4,0	4,0	4,0
— Maksuperustelain mukaisten muiden suoritteiden kustannusvastaavuus, %	115	115	115
Tuotokset ja laadunhallinta			
— Kajaanin yksikön CEMIS-hankkeiden määrä	6	6	7
— Metrologian sopimuslaboratorioiden määrä	5	6	6

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
— Menestyminen kansainvälisissä vertailumittauksissa (asteikolla 1—5)	3,5	> 3,5	> 3,5
— MIKES-metrologian antamat kalibrointitodistukset	1 667	1 700	1 700
— FINASin arvioimat toimielimet	215	213	215
Palvelukyky ja laatu			
— Pätevyydenarviointipalvelujen kysyntä tyydytetään kokonaan	Kyllä	Kyllä	Kyllä
— Asiakastyytyväisyys (asteikolla 1—5), metrologia/FINAS	4,6/4,2	> 4	> 4

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	84,5	80	85
Sairauspoissaolojen muutos (+/- työpäivää/htv)	-0,6	0	0
Johdon toiminta esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä (1—5)	3,4	3,5	3,5
Töiden yleinen organisointi työyhteisössä (1—5)	3,3	3,5	3,5
Tulos- ja kehityskeskustelujen toimivuus osaamisen kehittämisessä (1—5)	3,1	3,5	3,5
Esimiesten ja johdon asettamat mahdollisuudet uudistua työssä (1—5)	3,7	4,0	4,0
Työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa (1—5)	3,4	3,5	3,5
Työn innostavuus ja työssä koettu työn ilo (1—5)	3,8	4,0	4,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	11 366	10 878	12 526
Bruttotulot	5 920	4 900	6 570
Nettomenot	5 446	5 978	5 956
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	441		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	948		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-10
Palkkausten tarkistukset	18
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-13
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-17
Yhteensä	-22

2014 talousarvio	5 956 000
2013 talousarvio	5 978 000
2012 tilinpäätös	5 953 000

06. Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 40 830 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) hanke- ja ohjelmatoiminnan, aktivoinnin tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseen

2) Team Finland -ennakointiverkoston toimintamenoihin sekä ennakointimallin kehittämiseen ja toteuttamiseen

3) pääomasijoitustoimintaan tarvittavan osakeyhtiön osakepääomaan ja muihin perustamisesta aiheutuviin menoihin sekä pääomasijoitustoimintatehtävän hoitamisen aiheuttamiin menoihin.

Selvitysosa: Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus edistää teollisuuden ja palvelujen kehittymistä teknologian ja innovaatioiden keinoin. Tämä uudistaa elinkeinoja, kasvattaa jalostusarvoa, tuottavuutta ja työelämän laatua, lisää vientiä sekä luo työllisyyttä ja hyvinvointia. Tulokset saavutetaan asiakkaiden tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalla, johon Tekes kannustaa rahoituksellaan ja siihen liittyvillä palveluilla. Asiakkaita ovat ilman toimialarajoituksia kaiken kokoiset yritykset sekä tutkimus- ja julkiset organisaatiot.

Team Finland -ennakointitoiminnan avulla hankitaan ymmärrystä kansainvälisistä kehitystrendeistä ja Suomen ulkoisen toimintaympäristön muutoksista sekä luodaan uusia yhteistyömuotoja, jotka auttavat suomalaisia toimijoita kytkeytymään ylikansallisiin arvoverkostoihin. Kotimaiset yritykset, osaamiskeskittymät ja verkostot hyödyntävät Team Finland -ennakointiverkoston tuottamaa, jalostamaa ja levittämää ennakointitietoa kansainvälistymisessä ja liiketoiminnan uudistamisessa. Verkosto toimii Kiinassa, USA:ssa, Venäjällä ja Intiassa. Ennakoinnin maantieteellistä kattavuutta laajennetaan asteittain ja toiminta ulotetaan kattamaan myös kehittyvissä maissa tärkeät poliittiset ja sääntely-ympäristön muutokset.

Pääomasijoitustoiminnan käynnistäminen vuoden 2014 alusta aiheuttaa Tekesissä yhtiön perustamisvaiheeseen ja hallinnointiin liittyviä menoja sekä muita tämän tehtävän hoitamisesta aiheutuvia kuluja. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi valtion pääomasijoitustoiminnan uudelleen järjestelystä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Tekesille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

Vaikuttavuus

— tuottavuus paranee ja elinkeinoelämä uudistuu kestävästi kasvavan talouden edellyttämällä tavalla

— menestyvän innovaatiotoiminnan mahdollistavat osaamiset ja verkostot vahvistuvat

— hyvän elämän mahdollistava vauraus lisääntyy.

Tekesin tulostavoitteiden saavuttamiseen osallistuu Tekesin oman henkilöstön lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten Tekes-tehtäviä hoitava henkilöstö, joiden osalta resurssit on budjetoitu momentille 32.01.02. Tulostavoitteiden saavuttamiseen käytetään myös momenttien 32.20.40, 32.20.42, 32.20.83 ja 32.20.89 määrärahoja ja valtuuksia. Valtuuksilla Tekes rahoittaa Tekes-ohjelmia, strategisten huippuosaamisen keskittymien ohjelmia ja hankkeita sekä riskipitoisia tutkimus- ja kehittämis- ja innovaatiotoiminnan projekteja, jotka toteutetaan pääosin vuosina 2014—2017.

Tekesin vaikuttavuustavoitteiden toteutumista seurataan ensisijaisesti kolmen vuoden välein teetettävillä vaikuttavuusarvioinneilla.

Tekesin siirtomenojen vaikuttavuus

Tunnusluku	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Tuottavuus paranee ja elinkeinoelämä uudistuu kestävästi kasvavan talouden edellyttämällä tavalla			
Nopean kasvun nuoret yritykset			

Tekesin siirtomenojen vaikuttavuus

Tunnusluku	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
— Rahoitettujen nuorten yritysten lukumäärä	434	420	420
— Yritysten ennakoitu liikevaihto/Tekesin rahoitus, kerroin	21,5	16,5	16,5
— Yritysten toteutunut liikevaihto/ennakoitu liikevaihto, kerroin	1,05	1	1
— Yritysten ennakoitu henkilömäärä/Tekesin rahoitus (milj. euroa), kerroin	44,2	35	35
— Yritysten toteutunut henkilömäärä/Tekesin rahoitus (milj. euroa), kerroin	1,76	1	1
Kansainvälistyvät kasvuyritykset			
— Kehitettyjen liiketoimintojen ennakoitu liikevaihto/Tekesin rahoitus, kerroin	17,5	16,5	17
— Kehitettyjen liiketoimintojen toteutunut liikevaihto/ennakoitu liikevaihto, kerroin	0,9	1	1
Julkiset tutkimusorganisaatiot			
— Verkottuneiden hankkeiden tulosten hyödyntäjien lukumäärä	11,9	10	12
— Tutkimuslähtöisten uusien yritysten lukumäärä	29	30	30
Menestyvän innovaatiotoiminnan mahdollistavat osaamiset ja verkostot vahvistuvat			
Kansainvälistyvät kasvuyritykset			
— Rahoitettujen hankkeiden uutuusarvo (indeksi 0—100)	78	80	80
— Kansainvälisen liiketoiminnan osuus yritysten liikevaihdosta (% kaikista projekteista)	49	47	49
Suuryritykset			
— Suurten yritysten Tekes-rahavirrat, %	78	80	80
— Suurten yritysten kokonaisverkottuminen Tekes-projekteissa, %	224	170	170
Julkiset tutkimusorganisaatiot			
— Kansainvälisten yhteisprojektien osuus (% kaikista projekteista)	82	85	85
Toiminnalla aikaansaadaan ihmisten ja ympäristön hyvinvointia parantavia palveluita, tuotteita ja prosesseja			
Useita asiakassegmenttejä koskevat erityisteemat			
— Työorganisaatioiden kehittämishankkeista hyötyvien työntekijöiden määrä, kpl	13 273	11 500	12 000
— Kansallisia energia- ja ympäristötavoitteita suoraan edistävien innovaatioiden määrä	513	400	470

Toiminnallinen tehokkuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Toiminnallinen taloudellisuus			
Rahoitus- ja asiakkuustyön kokonaiskustannus/ myönnetty rahoitus, %	4,8	< 5,3	< 5,1
Tuottavuus			
Käynnistyvä projektivolyymi, milj. euroa/htv	2,9	> 2,5	> 2,9

Tuotokset ja laadunhallinta

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Palvelukyky ja laatu			
Suoritteet			
— Pk-yritysten osuus rahoituksesta, %	68	50—60	50—60
— Alle 500 henkilön yritysten osuus rahoituksesta, %	76	70	70
Asiakaspalaute Tekesin toiminnasta (1—5)			
— Tekes-palvelujen hyödyllisyys asiakkaille	4,2	> 3,7	> 3,7
— Tekes-palvejujen laatu yritysasiakkaille	3,9	> 3,7	> 3,7
— Asiakaspalautteen yleisarvio Tekesin toiminnasta	4,1	> 3,7	> 3,7
Käsittelyajat merkittävimmistä suoritteista			
— Uuden rahoitushakemuksen käsittelyaika pk-yrityksille, vrk	65	< 60	< 60
— Uuden rahoitushakemuksen käsittelyaika suuryrityksille, vrk	79	< 75	< 75
— Maksupyynnön ja raportin käsittelyaika pk-yrityksille, vrk	24	< 22	< 22
— Oikaisuvaatimukset/muutoksenhakukelpoiset päätökset, %	0,5	< 0,7	< 0,7

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys/htv	285,7	290	290
Sairauspoissaolojen muutos (+/- työpäivää/htv)	-0,5	0	0
Johdon toiminta esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä (1—5)	3,9	3,7	3,7
Töiden yleinen organisointi työyhteisössä (1—5)	3,4	3,7	3,7
Tulos- ja kehityskeskustelujen toimivuus osaamisen kehittämisessä (1—5)	3,9	3,7	3,7
Esimiesten ja johdon asettamat mahdollisuudet uudistua työssä (1—5)	3,9	3,7	3,7
Työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa (1—5)	3,7	4,0	4,0
Työyhteisön innostavuus ja työssä koettu ilo (1—5)	4,0	4,0	4,0

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Hanke- ja ohjelmatoiminta	7 000 000
Toimintamenot	33 830 000
Yhteensä	40 830 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	46 378	41 304	41 430
Bruttotulot	675	600	600
Nettomenot	45 703	40 704	40 830

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	23 246		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	20 223		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästö	-1 000
INKA-ohjelman hallinnointi (siirto momentilta 32.20.42)	300
Muu muutos	-42
Pääomasijoitustoiminta (siirto momentilta 32.01.21)	100
Team Finland -ennakointiohjelma (siirto momentilta 32.20.42)	1 000
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-132
Palkkausten tarkistukset	91
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-65
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-126
Yhteensä	126

2014 talousarvio	40 830 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	40 704 000
2012 tilinpäätös	42 680 000

07. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 031 000 euroa.

Selvitysosa: Matkailun edistämiskeskus (MEK) on valtakunnallinen matkailun asiantuntija ja kansainvälinen toimija, joka tuottaa lisäarvoa matkailuelinkeinolle ja yhteiskunnalle. MEK edistää Suomen matkailumaakuvan tunnettuutta, markkinoi matkailutuotteita ja -palveluita yhteistyössä muiden matkailutoimijoiden kanssa sekä tukee matkailualan laadunkehitystä. MEK koordinoi matkailutuotteiden tuotekehitystä teemapohjaisesti ja hankkii markkinoinnin ja tuotekehityksen tueksi markkinatietoa matkailuelinkeinon käyttöön. Tavoitteena on luoda yhtenäinen, omaleimainen ja vetovoimainen matkailumaaprofiili, joka tukee matkailutuotteiden myyntiä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Matkailun edistämiskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

Vaikuttavuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Ulkomainen matkailutulo kasvaa			
— ulkomaisesta matkailusta saatavat vientiin rinnastettavat tulot (ilman kuljetustuloja, milj. euroa)	3 222	3 510	3 810
— ulkomaisesta matkailusta saatavat vientiin rinnastettavat tulot (ml. kuljetustulot, milj. euroa)	4 412	4 700	5 000
— rekisteröidyt ulkomaiset yöpymiset (1 000 vrk)	5 804	5 980	6 160
— rekisteröimättömät ulkomaiset yöpymiset (1 000 vrk)	26 000	28 000	30 100
— Suomeen saapuvat yöpyvät matkailijat, milj. henkilöä	4 443	4 530	4 715
— Suomen markkinaosuus Pohjoismaihin saapuvasta matkailusta	16,6[1)]	16,7	16,8

[1)] Arvio

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
— kongressien määrä Suomessa, kpl	635	410	450
— laatutonnivalmennuksen läpikäyneiden organisaatioiden lukumäärä, kpl	805	860	900
— ulkoinen asiakastyytyväisyys, matkailuelinkeinon tyytyväisyys MEK:n toimintaan (1—5)	3,2	3,3	3,4
— tutkimustieto: markkinatiedon analysointi ja välittäminen (1—5)	3,8	3,9	3,9
— tuotekehitystoiminta: osallistuvien tahojen tyytyväisyys MEK:n tuotekehitystoimintaan (1—5)	3,2	3,4	3,5
— markkinointitoimenpiteet, tyytyväisyys markkinointiin kokonaisuutena (1—5)	3,1	3,4	3,5
— ulkomaisten edustajien toiminta, VisitFinland edustajille annettu arvosana (1—5)	3,7	3,8	3,8

Määrärahan päätoiminnoittainen jakauma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	%	2013 varsinainen talousarvio	%	2014 esitys	%
Matkailumaakuvan markkinointi	5 523	51	5 755	52	5 219	52
Matkailumaakuvaa tukeva tuotemarkkinointi	3 465	32	3 332	30	3 814	38
Tuotekehityksen ja tuotteistamisen edistäminen	758	7	405	4	402	4
Markkinatiedon hankinta ja välittäminen	1 083	10	605	5	602	6
Venäjän markkinointi (kerta-luonteinen lisäraha)			1 000	9		
Yhteensä	10 829	100	11 097	100	10 037	100

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	30,2	33	33
— sairauspoissaolojen muutos (+/- työpäivää/htv)	-1,2	-0,5	0
— johdon toiminta esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä (1—5)	3,12	3,2	3,3
— töiden yleinen organisointi työyhteisössä (1—5)	3,0	3,1	3,2
— tulos- ja kehityskeskustelujen toimivuus osaamisen kehittämisessä (1—5)	3,29	3,4	3,5
— esimiesten ja johdon asettamat mahdollisuudet uudistua työssä (1—5)	4,0	4,1	4,2
— työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa (1—5)	3,06	3,2	3,3
— työn innostavuus ja työssä koettu ilo (1—5)	3,29	3,4	3,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	11 768	12 197	11 131
Bruttotulot	939	1 100	1 100
Nettomenot	10 829	11 097	10 031
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 000		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	532		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen erän poistuminen	-1 000
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-17
Palkkausten tarkistukset	9
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-6
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-52
Yhteensä	-1 066

2014 talousarvio	10 031 000
2013 talousarvio	11 097 000
2012 tilinpäätös	10 361 000

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 405 320 000 euroa.

Valtuus

Vuonna 2014 uusia rahoituspäätöksiä saa tehdä enintään 399 640 000 euron arvosta.

Määrärahaa ja valtuutta saa käyttää:

1) valtioneuvoston asetuksella (298/2008) tarkemmin säädettävin perustein ja Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EY 1998/2006) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja hyödyntämistä koskevaan teknologiseen, liiketoiminnalliseen ja muuhun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan

2) kansallisiin ja Euroopan unionin rahoitusosuuksiin eurooppalaisissa yhteistyöhankkeissa

3) Euroopan yhteisön komission yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (EY 800/2008) mukaisesti tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan välittömästi liittyvään koulutukseen

4) valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien organisaatioiden sekä kunnallisten ja muiden budjettitalouden ulkopuolisten julkisten organisaatioiden julkisen toiminnan innovatiivisiin kehittämishankkeisiin

5) työelämän kehittämishankkeisiin

6) valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien organisaatioiden sekä korkeakoulujen ja vastaavien julkista tutkimusta tekevien budjettitalouden ulkopuolisten tutkimusorganisaatioiden tutkimus- ja kehittämishankkeisiin, jotka edistävät teknologisen, liiketoiminnallisen sekä muun elinkeinoelämän ja yhteiskunnan kehittymisen kannalta merkittävän osaamisen syntymistä, kehittymistä ja laaja-alaista hyödyntämistä

7) valtion budjettitalouden piirin kuuluvien organisaatioiden sekä korkeakoulujen ja vastaavien julkista tutkimusta tekevien budjettitalouden ulkopuolisten tutkimusorganisaatioiden kansallisiin ja kansainvälisiin ohjelmiin ja hankkeisiin, hankkeiden valmisteluun sekä osaamisen ja strategisten toimintaedellytysten kehittämiseen

8) valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien organisaatioiden sekä korkeakoulujen ja vastaavien julkista tutkimusta tekevien budjettitalouden ulkopuolisten tutkimusorganisaatioi-

den kansainväliselle organisaatiolle maksettaviin jäsen- ja ohjelmamaksuihin sekä laitetoimituksiin ja Tekesin puolesta tehtävistä matkoista muille kuin Tekesin henkilöstölle aiheutuviin matkakustannuksiin

9) julkisen toiminnan laatua ja kustannustehokkuutta kohottaviin innovaatioihin liittyvien julkisten hankintojen valmisteluun ja toteutukseen

10) kansainvälisille organisaatioille innovaatioyhteistyön ja -ohjelmien jäsen- ja osallistumismaksuihin.

Avustusta voidaan maksaa myös palveluseteleinä.

Momentilta voidaan maksaa ennen vuotta 2010 momentilta 32.20.20 tehtyjen sitoumusten aiheuttamat menot.

Momentilta voidaan maksaa ennakkomaksuja budjettitalouden ulkopuolisille tutkimusorganisaatioille liittyen julkisen tutkimuksen projekteihin.

Momentille budjetoituihin kulutusmenoihin liittyvät arvonlisäveromenot maksetaan momentilta 32.01.29.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Rahoitusta kohdistetaan erityisesti elinkeinorakenteiden uudistumista nopeuttaviin riskipitoisiin hankkeisiin. Rahoituksella kannustetaan yrityksiä ja muita yhteisöjä sekä valtion budjettitalouteen kuuluvia organisaatioita tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä yhteisiin ohjelmiin, joiden avulla pyritään nopeuttamaan kehitystä sekä kasvattamaan jalostusarvoa ja tuottavuutta sekä edistämään työelämän kehitystä. Rahoitusta myönnettäessä otetaan huomioon Tekesin rahoituksen vaikutus hankkeen toteutukseen, hankkeen vaikuttavuus, tavoiteltava liiketoiminta sekä kehitettävän innovaation tai osaamisen uutuusarvo, tulosten hyödyntäminen, käytettävät voimavarat, taloudelliset edellytykset ja verkottuminen sekä hankkeiden välilliset vaikutukset elinkeinoelämässä ja yhteiskunnassa.

Tukea myönnetään erityisesti:

— riskipitoisiin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeisiin ja ohjelmiin, joilla tähdätään uuden teknologian ja osaamisen luomiseen ja hyödyntämiseen sekä energiatalouden, ympäristö- ja hyvinvointiteknologioiden kehittämiseen teollisuudessa ja palveluissa

— nuorten innovatiivisten yritysten liiketoimintojen kehittämiseen

— pienille ja keskisuurille yrityksille uuden teknologian, teollisoikeuksien sekä innovaatiopalvelujen hankkimiseen

— innovatiivisten tuotantotapojen kehittämiseen ja kokeilemiseen pilotti- tai demostraatiomittakaavassa sekä koetuotantoon

— kunnallisten organisaatioiden, valtion budjettitalouteen kuuluvien organisaatioiden, yritysten ja muiden yhteisöjen sellaisten innovatiivisten hankintojen suunnitteluun ja toteuttamiseen, joilla tilaaja tavoittelee toimintansa tai palvelujensa laadun ja kustannustehokkuuden merkittävää parantamista ja jotka edellyttävät tarjoajilta uuden tuotteen, tuotantomenetelmän, palvelun tai muun innovatiivisen ratkaisun kehittämistä

— työelämän kehittämishankkeisiin.

Vaikuttavuus ja tukijärjestelmän toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet on esitetty Tekesin toimintamenomomentin (32.20.06) yhteydessä.

Eurooppalaisia yhteistyöhankkeita koskevat EU-tulot on merkitty momentille 12.32.99.

Valtuuden ja määrärahan käytön arvioitu jakautuminen (1 000 euroa)

	Määräraha	Valtuus
Avustukset tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatiotoimintaan	215 680	211 680
Julkisen tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitus	173 140	171 760
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) ohjelmamaksut: pakolliset ja valinnaiset ohjelmat	16 500	16 200
Yhteensä	405 320	399 640

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	347 962	155 520	53 319	14 308	2 970	574 079
Vuoden 2014 sitoumukset	57 358	185 568	103 212	39 202	14 300	399 640
Menot yhteensä	405 320	341 088	156 531	53 510	17 270	973 719

Vuonna 2014 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 393,0 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästö	-24 400
INKA-ohjelma (siirto momentille 32.20.42)	-4 000
Muu muutos	450
Valtuuslisäyksen maksatukset (LTAE III 2013)	2 000
Yhteensä	-25 950

2014 talousarvio	405 320 000
2013 III lisätalousarvio	—
2013 I lisätalousarvio	-600 000
2013 talousarvio	431 270 000
2012 tilinpäätös	431 513 978

41. Yleisavustus eräille yhteisöille ja järjestöille elinkeinopolitiikan edistämiseksi (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 24 212 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yleisavustuksesta ulkomaankauppaa, elinkeinopolitiikkaa sekä yritysten kansainvälistymistä edistäville yhteisöille annetun asetuksen (1301/2010) mukaisesti:

1) työ- ja elinkeinoministeriön toimintaan liittyvien elinkeinopolitiikkaa edistävien yhteisöjen yleisavustuksiin ja pk-yritysten palvelujen kehittämiseen ja tuottamiseen

2) ulkomaisten investointien edistämiseen

3) kansainvälistä liiketoimintaa edistävien yhteisöjen tarjoaman perusneuvonnan, asiantuntijapalvelujen ja yritysten kehittämispalvelujen tuottamiseen

4) julkisten yhteisöjen hankkeiden rahoittamiseen

5) pohjoismaisen ympäristömerkintäjärjestelmän kansallisen tason tehtävien hoitamiseen.

Ulkomaisten investointien edistämisestä aiheutuviin kustannuksiin ja muotoilun hyödyntämisen tehostamiseen elinkeinotoiminnassa sekä yrityspalvelujen kehittämiseen voidaan palvelujen julkiseen palveluun verrattavan luonteen vuoksi myöntää yleisavustusta kustannusten täyttä määrää vastaavasti. Myös pk-yrityksille tarkoitettujen palvelujen, luovien alojen yritystoiminnan ja luovan talouden edistämiseen voidaan erityisissä tapauksissa niiden yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden perusteella myöntää valtionavustusta kustannusten täyttä määrää vastaavasti. Edelleen osa vientikeskusverkoston ylläpidosta sekä osa kansainvälistä liiketoimintaa edistävistä asiantuntijapalveluista ovat sellaisia toimintoja, jotka voidaan rahoittaa täyttä kustannusmäärää vastaavasti.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Yleisavustusta voidaan myöntää Finpro ry:n alaisuudessa toimivan vientikeskusverkoston ylläpitämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Ulkomaisten investointien hankinnassa korostetaan osaamisintensiivisiä aloja, korkean lisäarvon tuotantoa, T&K&I-investointeja sekä investointien työllistämisvaikutuksia.

Yleisavustusta voidaan käyttää myös kansainvälistymispalvelujen tuottamiseen. Luovi-

en alojen kansainvälistymistä edistävä yleisavustus kohdennetaan suomalaisen musiikin sekä elokuva- ja audiovisuaalisen alan tunnettuuden ja menekin edistämiseen maailmalla. Ministeriö jatkaa ruotsinkielisten ja Venäjälle suuntautuvien kansainvälistymispalveluiden tukemista. Kansainvälistymistä edistävien yhteisöjen ensisijaisena tehtävänä on suomalaisten yritysten ja elinkeinoelämän palveleminen niin kotimaassa kuin ulkomailla osana Team Finland -verkostoa.

Keksintöjen kaupallistamista edistävien palvelujen tuottaminen siirtyy Keksintösäätiöltä Uudenmaan ELY-keskuksen vastuulle vuoden 2014 alusta.

Vaikuttavuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Yritykset kansainvälistyvät ja verkottuvat keskenään ja niiden kansainvälisen liiketoiminnan osaaminen syvenee.			
— Pk-yritysten osuus Finpron kaikista asiakkaista, %	78	67	67
— Finpron saamien onnistuneiden yritysasiakkuuksien referenssiluvat, kpl	74	80	85
— Finpron ennakointitoiminta, kerätyt ensivaiheen signaalit, kpl	4 766	7 000	7 500
Ulkomaisilla investoinneilla luodaan talouskasvua, lisätään työpaikkoja ja vahvistetaan osaamispohjaa.			
— Ulkomaisten investointien työllistävyys (työpaikkojen lukumäärä)	3 638	650	800
— Ulkomaisten investointien taloudellinen merkitys, milj. euroa	355	120	150
Standardisointi parantaa tuotteiden ja järjestelmien yhteensopivuutta ja vaihdettavuutta			
Kulutus ohjautuu ympäristöä säästäviin tuotteisiin ja palveluihin ja vastuullisuuteen sitoutuneiden suomalaisten yritysten määrä kasvaa.			

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Finpron palveluiden hyödyllisyys yritysten kannalta (1—5)	3,95	3,98	4,0
Finpron uusien yritysasiakkaiden osuus kaikista asiakkaista, %	40	40	38
Finpron asiakastyytyväisyys (yritykset) (1—5)	4,0	4,1	4,1
Invest in Finlandin asiakastyytyväisyys (yritykset)	4,09	4,10	4,10

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Standardisointitoiminta	1 490 000
Luovien alojen ja yrittäjyyden edistäminen	1 332 000
Globaalit kansainvälistymispalvelut	17 275 000
Ulkomaisten investointien edistäminen	4 115 000
Yhteensä	24 212 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästö	-4 200
Keksintötoiminta (siirto momentille 32.01.02)	-5 260
Kertaluonteisten erien poistuminen	-450
Vähennys liittyen keksintötoiminnan rahoituksen siirtoon momentille 32.30.45	-2 000
Yhteensä	-11 910

2014 talousarvio	24 212 000
2013 talousarvio	36 122 000
2012 tilinpäätös	40 472 000

42. Innovaatiokeskittymien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Innovatiiviset kaupungit -ohjelman toteutukseen

2) innovaatiokeskittymiä ja paikallista ja alueellista innovaatiotoimintaa tukeviin kehittämistoimenpiteisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi luoda Suomeen maailman parhaat edellytykset korkean osaamisen ja liiketoiminnan harjoittamiselle. Tähän liittyen hallitusohjelmaan on kirjattu tavoitteeksi luoda Suomeen kansallisesti ja kansainvälisesti verkottuneiden innovaatioyhteisöjen lisäksi vahvoja alueellisia innovaatiokeskittymiä.

Vuoden 2014 alussa käynnistyvä Innovatiiviset kaupungit -ohjelman (INKA) tavoitteena on tukea innovaatiopolitiikan kansallisten ja aluelähtöisten toimien synergiaa kansainvälisesti vetovoimaisten innovaatiokeskittymien luomiseksi. Kansalliset ja alueelliset voimavarat ja toimenpiteet yhdistävänä ja paikallislähtöisinä toimina uusi ohjelma täydentää muita keskeisiä innovaatiopolitiikan erityisiä instrumentteja.

Ohjelma tukee kaupunkiseutujen erikoistumista vahvuuksiinsa ja kansainvälisesti merkittävän osaamisen kasaantumista kannustamalla keskittymiä strategisten painopistevalintojen tekemiseen ja laajapohjaiseen julkisen sektorin ja elinkeinoelämän väliseen yhteistyöhön. Osaamislähtöistä uutta liiketoimintaa edistetään ajanmukaisilla kehitysympäristöillä, edelläkävijämarkkinoilla sekä tehokkaalla kansallisella ja kansainvälisellä verkottumisella.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää Innovatiiviset kaupungit -ohjelman kehittämishankkeiden toteutukseen valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävin perustein.

Momentin määrärahaa voidaan käyttää myös innovaatiokeskittymiä ja paikallista ja alueellista innovaatiotoimintaa tukeviin kehittämistoimenpiteisiin.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

— Suomeen muodostuu houkuttelevia ja kansainvälisesti kilpailukykyisiä innovaatioympäristöjä

— Innovaatiokeskittymissä syntyy elinkeinoelämän ja julkisten toimijoiden yhteistyöhön perustuen uutta osaamislähtöistä, kansainvälisesti kilpailukykyistä liiketoimintaa

— Innovaatiotoimijoiden kytkennät kansallisiin ja globaaleihin innovaatio- ja arvoverkostoihin vahvistuvat.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

INKA-ohjelma (siirto momentilta 32.20.40)	4 000
INKA-ohjelma (siirto momentilta 32.50.43)	4 000
INKA-ohjelman hallinnointi (siirto momentille 32.20.06)	-300
Team Finland -ennakointitoiminta (siirto momentille 32.20.06)	-1 000
Yhteensä	6 700

2014 talousarvio	10 300 000
2013 I lisätalousarvio	4 000 000
2013 talousarvio	3 600 000
2012 tilinpäätös	5 100 000

43. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 515 000 euroa.

Valtuus

Uusia avustuksia saa vuonna 2014 myöntää 14 786 000 euroa.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää yritysten yhteishankkeisiin myönnettävästä kansainvälistymisavustuksesta annetun valtioneuvoston

asetuksen (1300/2010) mukaisten hankkeiden toteuttamiseen ja maksamiseen.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää yllä mainitun asetuksen mukaisten ulkomaankauppaa ja vientiä edistäviin kansainvälistymisen yhteishankkeisiin seuraavasti:

1) yhteisosallistumisiin kansainvälisissä näyttelyissä sekä vientiverkostohankkeisiin ja kumppanuusohjelmiin

2) muihin yhteishankkeisiin, uusien toimialojen ja palvelualojen yhteishankkeisiin, strategisiin kärkihankkeisiin, yrityslähtöisten kulttuurivientihankkeiden tukemiseen sekä matkailualan valtakunnallisiin hankkeisiin.

Avustus pk-yrityksille on enintään 50 %. Avustusta voidaan myöntää edellä mainittua korkeammin prosenttiosuuksin valtakunnallisiin ja alueellisesti merkittäviin hankkeisiin, joihin ei osallistu yrityksiä tai joiden kulut ovat vaikeasti yrityskohtaisesti kohdennettavissa tai jos hankkeen hyödyn katsotaan koituvan laajalle yritysjoukolle tai hanke on luonteeltaan poikkeava ja riskialtis.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Yritysten yhteishankkeita toteuttavat ulkomaankauppaa ja elinkeinopolitiikkaa edistävät järjestöt ja Finpro ry, eri toimialojen toimialaliitot sekä yritykset tai niiden yhteenliittymät.

Määrärahalla toteutetaan yritysten yhteishankkeita, joissa osallistujina on pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Yhteishankkeisiin osallistumisen tavoitteena on yrityksen viennin käynnistäminen uusilla markkina-alueilla, uusien tuotteiden markkinoille vieminen, yritysten viennin kasvattaminen ja nykyisten liikesuhteiden säilyttäminen sekä uusien kumppanuuksien etsiminen uusilta vientimarkkinoilta. Yhteishankkeisiin osallistuminen madaltaa yritysten kansainvälistymisen kynnystä ja nopeuttaa pk-yritysten uusille markkinoille pääsyä. Osallistujina yhteishankkeissa on kasvuyrityksiä, tuotekehitysvaiheen jälkeisessä kaupallistamisvaiheessa olevia yrityksiä, yritysten uusia, innovatiivisia verkostoja ja muita yritysryhmiä. Avustukset kohdennetaan erityisesti ympäristöliiketoiminnan ja puhtaiden teknologioiden toimialojen yhteishankkeisiin, koulutusvientiin ja innovatiivisiin uusiin hankkeisiin korkean teknologian toimialoilla. Lisäksi osallistujat voivat olla luovien alojen toimijoita, bioteknologian alan, terveys- tai hyvinvointiteknologioiden aloilla uusien innovaatioiden tuottajia, monipuolisten palveluiden kehittäjiä ja uudistajia.

Erityisinä kohdemaina hankkeita toteutetaan BRICS maissa Venäjällä, Kiinassa ja Intiassa, Brasiliassa ja Etelä-Afrikassa. Yritysten perinteisissä vientimaissa Euroopassa panostetaan pääasiallisesti vain uusiin avauksiin. Erityistä huomiota kiinnitetään toimialoille, joihin kohdistuu merkittäviä rakenteellisia muutoksia.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Pk-yritysten liiketoimintaosaaminen ja kansainvälistymisen taidot vahvistuvat			
Ministeriön tukemiin strategisiin kärkihankkeisiin osallistuvien yritysten lukumäärä, kpl	384	370	360
Ympäristöalan hankkeiden lukumäärä, kpl	30	28	25
Terveys- ja hyvinvointiteknologia-alan hankkeiden lukumäärä, kpl	9	7	6
Palvelualojen hankkeiden lukumäärä, kpl	18	15	13

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Yhteishankkeisiin osallistuvat yritykset, kpl	2 250	2 100	2 000
Pk-yritysten osuus yhteishankkeiden avustuksista, %	84	85	87
Toteutettujen yksittäisten yhteishankkeiden lukumäärä, kpl	585	550	530

Tuotokset ja laadunhallinta

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Hakemusten määrä, kpl	354	400	380
Myönteisten päätösten määrä, kpl	328	280	260
Käsittelyajat, kk	1—2 kk	1—2 kk	1—2 kk
Pk-yrityksille suunnattujen vientiverkostohankkeiden ja kumppanuusohjelmien määrä, kpl	76	70	70
Osallistumiset kv. näyttelyihin	151	120	120

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	10 165	5 701	2 452	752	19 070
Vuoden 2014 sitoumukset	10 350	2 217	1 478	741	14 786
Menot yhteensä	20 515	7 918	3 930	1 493	33 856

Vuonna 2014 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 14,7 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästö	-508
ICT-klusterin äkillisen rakennemuutoksen maksatukset (LTA III 2012)	-1 650
Kertaluonteisten valtuuden lisäysten maksatusten vähentyminen	-2 400
Meriteollisuuden kansainvälistyminen (LTA 2013)	200
Tasomuutos	1 888
Valtuuslisäyksen maksatukset (LTAE III 2013)	1 000
Yhteensä	-1 470

2014 talousarvio	20 515 000
2013 III lisätalousarvio	500 000
2013 I lisätalousarvio	800 000
2013 talousarvio	21 985 000
2012 tilinpäätös	19 496 626

(44.) Valtionavustus yksittäisten yritysten hankevalmisteluun Venäjällä (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2013 talousarvio	700 000
2012 tilinpäätös	1 000 000

45. Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain (1336/2006) mukaisten pk-yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelua koskevien avustusten maksamiseen

2) sitoumusten tekemiseen valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain mukaisiin pk-yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelua koskeviin avustuksiin siihen saakka, kun valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain kumoava uusi laki tulee voimaan vuonna 2014.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen uudeksi laiksi, jolla kumotaan valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annettu laki (1336/2006). Lain on tarkoitus tulla voimaan keväällä 2014.

Avustuksilla kannustetaan pk-yrityksiä tutkimus- ja kehittämistoimenpiteiden valmisteluun. Valmistelurahoitusta myönnetään enintään 15 000 euron suuruisena avustuksena, joka myönnetään de minimis -ehtoisena.

ELY-keskukset suuntaavat valmistelurahoitusta hankkeisiin, joilla edistetään pk-yritysten valmiuksia käynnistää uusia tutkimus- ja kehityshankkeita, nopeutetaan uusien liiketoimintojen käynnistämistä sekä autetaan pk-yrityksiä kansainvälistymään ja nostamaan kehittämiseen liittyvää teknologista ja muuta osaamista. Määrärahaa myönnetään arviolta 200 pk-yrityksen tutkimus- ja kehittämishankkeen valmisteluun.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästö	-2 000
Yhteensä	-2 000

2014 talousarvio	2 000 000
2013 talousarvio	4 000 000
2012 tilinpäätös	5 000 000

(46.) Laivanrakennuksen innovaatiotuki (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2013 I lisätalousarvio	23 200 000
2013 talousarvio	2 900 000
2012 tilinpäätös	17 100 000

47. Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 52 722 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Finnvera Oyj:n ja sitä edeltäneen Kera Oyj:n toiminnan rahoittamiseen myönnettävään korkotukeen valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain (445/1998) ja sitä edeltäneen Kera Oyj:stä annetun lain (65/1971) nojalla annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti

2) yhtiöiden luotonanto- ja takaustoiminnasta syntyneiden tappioiden korvaamiseen valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain (445/1998) ja sitä edeltäneen Kera Oyj:stä annetun lain (65/1971) nojalla annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti.

Selvitysosa: Alueellisen korkotuen piiriin kuuluvien lainojen ja elinkeinopoliittisin perustein tuettavien tukiohjelmien mukaisia erityiskorkotuen piirissä olevien lainojen myöntäminen lopetetaan vuoden 2014 alusta.

Korkotuet

Valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaustoiminnasta annetun lain ja sen nojalla annetun valtioneuvoston sitoumuksen mukaan valtio maksaa yhtiölle korkotukea, joka voi olla alueellista korkotukea tai erityiskorkotukea. Valtio maksaa yhtiölle siirrettäväksi edelleen luotonsaajille alueellista korkotukea, joka myönnetään suuruudeltaan alueellisesti porrastettuna. Erityiskorkotukea maksetaan yhtiölle siirrettäväksi edelleen luotonsaajille erikseen määritellyistä elinkeinopoliittisista syistä annetuista luotoista.

Vuonna 2014 korkotukea maksetaan Finnvera Oyj:n 31.12.2013 asti myöntämille luotoille. Alueellisen korkotuen ja erityiskorkotuen piiriin kuuluvien luottojen myöntämisvaltuudet ovat koskeneet myös sitä osaa myönnetyistä luotoista, joita rahoitetaan osana Euroopan aluekehitysrahoitusta. Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamasta rahoitustoiminnasta EU-ohjelmakaudella 2000—2006 kertyvät korkotuet on maksettu 1.1.2009 lähtien erilliseltä sulkutililtä. Ohjelmakauden 2007—2013 osalta korkotuen kansallinen valtion rahoitusosuus ja Euroopan alue-kehitysrahaston osuus on budjetoitu momentille 32.50.64.

Vuosina 2002—2013 myönnetyistä luotoista korkotuki maksetaan Finnvera Oyj:lle samana vuonna kuin yhtiö hyvittää sen asiakkaalle.

Tappiokorvaukset

Luottotappiokorvaukset mahdollistavat sen, että Finnvera Oyj voi myöntää riskilainoja ja -takauksia silloinkin, kun yrityksen vakuudet ovat riittämättömiä. Kasvuyritysten ja alkavien yritysten osalta riskitasoa pidetään keskimääräistä korkeampana.

Valtioneuvosto on antanut valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain 8 §:n nojalla sitoumuksen siitä, että valtio korvaa Finnvera Oyj:n luottotappioita sitoumuksen ehtojen mukaisesti niistä luotoista ja takauksista, jotka yhtiö myöntää 1.1.1999 alkaen. Tätä ennen myönnetyistä luotoista ja takauksista, jotka Kera Oyj on myöntänyt, korvataan luotto- ja takaustappiot Kera Oyj:stä annetun lain mukaan annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti.

Finnvera Oyj:n vuonna 2014 myöntämistä luotoista ja takauksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja ensimmäisen kerran vuonna 2015.

Finnvera Oyj:n ohjelmakaudella 2000—2006 myöntämien investointi- ja käyttöpääomalainoista syntyvien luottotappioiden korvaamiseen on kohdistettu myös Euroopan aluekehitysrahaston rahoitusta. Tappiokorvaukset (EAKR- ja kansallisen osuus) maksetaan EAKR-sulkutililtä niin kauan kuin tätä kantaa on voimassa.

Arvio valtiolle aiheutuvista menoista (euroa)

Korkotuet	529 000
Tappiokorvaukset	52 193 000
Yhteensä	52 722 000

Vaikuttavuus

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Finnveran rahoitusta saavien aloittavien yritysten määrä, kpl	3 123	3 200	3 200
Myötävaikutetut uudet työpaikat, kpl	8 660	9 000	9 000
Kasvavien ja kansainvälistyvien yritysasiakkaiden liikevaihdon kasvu, %	-	12,5	12,5

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	529	-	-	-	-	529
Menot yhteensä	529	-	-	-	-	529

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-2 565
Yhteensä	-2 565

2014 talousarvio	52 722 000
2013 III lisätalousarvio	200 000
2013 talousarvio	55 287 000
2012 tilinpäätös	58 233 314

48. Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain (1137/1996) sekä julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain (1543/2011) mukaisen korkotuen maksamiseen

2) Valtiokonttorille korontasaussopimuksista aiheutuvien korko- ja valuuttariskien suojaukseen tarvittavien toimenpiteiden ja kustannusten maksamiseen

3) julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain (1136/1996) tarkoittamalle yhtiölle, Suomen Vientiluotto Oy:lle, maksettavan hallinnointipalkkion suorittamiseen

4) julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain (1543/2011) tarkoittamalle yhtiölle, Suomen Vientiluotto Oy:lle maksettavan alijäämäkorvauksen suorittamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korkotuen tavoitteena on turvata suomalaisille yhtiöille kansainvälisesti kilpailukykyinen viennin ja alustoimitusten rahoitusjärjestelmä, lisätä Suomen pääomatavaravientiä ja alustoimituksia sekä edistää viejien, kotimaisten telakoiden ja niiden alihankkijoiden työllisyyttä.

Julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korkotasauksesta annetun lain (1543/2011) nojalla Suomen Vientiluotto Oy voi tehdä korontasaussopimuksia ja niitä vastaavia kiinteäkorkoisiin vienti- ja alusluottoihin liittyviä korontasauspäätöksiä enintään 5 000 milj. euron pääoma-arvosta. Korontasaussopimusten ja -päätösten enimmäispääoma-arvoa laskettaessa otetaan huomioon korontasaus-sopimusten ja -päätösten erääntymätön pääoma täysimääräisenä sekä korontasaustarjousten luottotarjousten pääoma-arvosta 30 prosenttia. Alijäämäkorvaus syntyy, kun yhtiön vuosi- tai välitilinpäätökseen perustuva, vienti- ja alusluottojen myöntämisestä johtuva tappio on suurempi kuin yhtiön vapaa oma pääoma.

Toimintaa kuvaavia tunnuslukuja

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Uusia vientiluottoja koskevia korontasaussopimuksia			
— milj. euroa	-	150	600
— kpl	-	2	6
Myönnettyjen luottojen sopimuskanta vuoden lopussa			
— milj. euroa	1 129	998	1 308
— kpl	25	23	24

Korontasaussopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	2018	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Vientiluottojen korkotuki	3 900	6 400	13 000	16 800	19 700	59 800
Suojausmenot	6 100	5 000	3 000	1 600	800	16 500
Menot yhteensä	10 000	11 400	16 000	18 400	20 500	76 300

Korontasaussopimuksista sekä korko- ja valuuttariskien suojaamisesta aiheutuvien menojen lisäksi tuloutuu valtiolle korkohyvityksiä ja suojaustuloja momentille 12.32.99. Vuonna 2012 valtio sai korkohyvityksiä yhteensä 36,2 milj. euroa, joten korontasaustoiminnan ylijäämä oli 21,8 milj. euroa. Korontasaustoiminnasta valtiolle tulevien korkohyvitysten ja suojaustulojen arvioidaan olevan yhteensä 23,6 milj. euroa vuonna 2013 ja 14,9 milj. euroa vuonna 2014.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arviomäärärahan tarkistus	-800
Yhteensä	-800

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	10 000 000
2013 talousarvio	10 800 000
2012 tilinpäätös	14 366 549

50. Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksena kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kansainvälinen teknologiapalkinto, ns. Millennium -teknologiapalkinto, on joka toinen vuosi myönnettävä yhden miljoonan euron suuruinen palkinto, jonka tavoitteena on lisätä Suomen kuvaa korkeatasoisena teknologia- ja hyvinvointivaltiona.

Palkinto on tarkoitus antaa henkilölle, yhteisölle tai projektille tulevaisuuteen suuntautuvasta teknologiaan pohjautuvasta ja laajasti vaikuttavasta innovaatiosta, joka edistää elämisen laatua ja humaaneja yhteiskunnallisia arvoja. Palkintohankkeen toteuttajana on Tekniikan Akatemia -säätiö. Palkinto on jaettu aiemmin vuosina 2004, 2006, 2008, 2010 ja 2012.

2014 talousarvio	1 000 000
2012 tilinpäätös	1 000 000

(63.) Velkakonversiosta aiheutuvien maksusuoritusten hoitaminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2013 talousarvio —

80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 414 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen Vientiluotto Oy:lle viennin jälleenrahoitustoimintaa varten myönnettyjen lainojen maksamiseen

2) Valtiokonttorille jälleenrahoitustoimintaan myönnetyistä lainoista aiheutuvien korkoja valuuttariskien suojaukseen tarvittavien toimenpiteiden aiheuttamien koron yhteydessä tai muuten lainan saajalta perittyjen kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Viennin jälleenrahoitusmalli otettiin tilapäisesti käyttöön vuosiksi 2009—2011. Lisäksi vuoden 2012 ensimmäisessä lisätalousarviossa myönnettiin uusi yh-

den miljardin euron lainavaltuus käyttöön, kunnes uusi luottomuotoinen vienninrahoitusjärjestelmä (1543/2011) on saatu toimimaan.

Viennin jälleenrahoitusmallin tavoitteena on varmistaa, että suomalaisilla yhtiöillä on käytössään kansainvälisesti kilpailukykyinen viennin ja alustoimitusten rahoitusjärjestelmä, lisätä Suomen pääomatavaravienti- ja alustoimituksia sekä edistää viejien, kotimaisten telakoiden sekä niiden alihankkijoiden työllisyyttä.

Vientihankkeiden jälleenrahoitusmallissa Suomen Vientiluotto Oy jälleenrahoittaa kotija ulkomaisen luotto- tai rahoituslaitoksen suomalaiseen pääomatavaravientiin järjestämiä ostajaluottoja OECD-ehdoin. Jälleenrahoitus toteutetaan Suomen Vientiluotto Oy:lle myönnetyillä lainoilla.

Lainan maksatus tapahtuu samassa aikataulussa Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämän jälleenrahoituksen kanssa. Suomen Vientiluotto Oy:n rahoitusosuuden enimmäismäärä on OECD-ehtoisen vientiluoton määrä edellyttäen, että Finnvera Oyj antaa Suomen Vientiluotto Oy:lle täyden takuun. Lisäksi edellytetään, että jälleenrahoituksen saava pankki täyttää riittävät vakavaraisuutta ja taloudellista toimintakykyä koskevat vaatimukset.

Toimintaa kuvaavia tunnuslukuja

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Myönnetyt lainat, kpl	6	-	-
Myönnetyt lainat, milj. euroa	1 091	-	-
Lainojen nostot, milj. euroa	882	755	400

Jälleenrahoitustoiminnasta valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	2018	Yhteensä
Luottojen nostot	400 000	369 300	-	-	-	769 300
Suojausmenot	14 500	12 200	10 000	7 800	6 200	50 700
Yhteensä	414 500	381 500	10 000	7 800	6 200	820 000

Jälleenrahoitustoimintaan käytettävät varat ovat takaisinmaksettavia lainoja, joista valtio saa tuloja takaisinmaksettavien pääomien ja korkojen muodossa. Valtio voi myös saada suojaustuloja. Vuonna 2012 tulot jälleenrahoitustoiminnasta olivat 72,1 milj. euroa ja lainan lyhennykset 43,4 milj. euroa. Jälleenrahoituksen arvioidut tulot ja lainan lyhennykset ovat yhteensä 172,4 milj. euroa vuonna 2013 ja 324,6 milj. euroa vuonna 2014. Jälleenrahoitustoiminnan lainojen lyhennykset tuloutuvat momentilla 15.01.04 ja korot momentille 13.01.05.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Luottojen nostoaikataulujen muutokset	-340 500
Yhteensä	-340 500

2014 talousarvio	414 500 000
2013 talousarvio	755 000 000
2012 tilinpäätös	943 652 525

(81.) Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n rahoitukseen kotimaisille alustoimituksille (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2013 talousarvio	185 000 000

82. Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain (443/1998) 8 b §:ssä tarkoitettujen luottomuotoiseen vienninrahoitukseen liittyvää varainhankintaa turvaavien lainojen maksamiseen.

Valtuus

Työ- ja elinkeinoministeriö voi myöntää valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain (443/1998) 8 b §:ssä tarkoitettuja vienninrahoitukseen liittyviä lainoja Finnvera Oyj:lle enintään 200 000 000 euroa. Lainat saadaan myöntää vakuutta vaatimatta. Lainojen myöntämisen edellytyksenä on se, että rahoitusmarkkinoiden toiminnan häiriötila estää Finnvera Oyj:n valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain 8 a §:ssä tarkoitetun varainhankinnan toteuttamisen. Myönnettävien lainojen takaisinmaksuaika saa olla enintään 12 kuukautta. Myönnettävistä lainoista peritään käypää korkoa.

Selvitysosa: Julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain (1543/2011) nojalla Suomen Vientiluotto Oy voi myöntää Finnvera Oyj:n varainhankintaan perustuvia vienti- ja alusluottoja. Lain mukaan valtio voi taata Finnvera Oyj:n luottomuotoiseen vienninrahoitukseen liittyvää varainhankintaa. Jos rahoitusmarkkinoiden toiminta on sellaisessa häiriötilanteessa, että se estää Finnvera Oyj:tä hankkimasta markkinoilta varainhankintaan tarkoitettuja lainoja ja lainaohjelmia, voidaan yhtiölle myöntää valtion talousarviossa olevien määrärahojen puitteissa lyhytaikaista enintään 12 kuukauden pituista lainaa käypää korkoa vastaan. Lainat on tarkoitus myöntää vakuutta vaatimatta.

2014 talousarvio	10 000
2013 talousarvio	10 000
2012 tilinpäätös	—

83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 90 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion lainanannosta sekä valtion takauksesta ja valtion takuusta annetun lain (449/1988), valtioneuvoston asetuksilla tarkemmin säädettävin perustein ja Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EY 1998/2006) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja hyödyntämistä koskevaan teknologiseen, liiketoiminnalliseen ja muuhun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan.

Lainoja voidaan myöntää riskiehtoisena. Mikäli kehitystyö epäonnistuu teknisesti tai ei johda taloudellisesti hyödynnettävään tulokseen, Tekesillä on lainansaajan hakemuksesta oikeus antaa lainansaajalle valtioneuvoston asetuksella (298/2008) tarkemmin määriteltyjen ehtojen puitteissa lisää takaisinmaksuaikaa, muuttaa takautuvasti alun perin vieraan pääoman ehtoisena myönnetty laina tai osa siitä pääomalainaksi tai poikkeustapauksessa jättää lainan maksamaton pääoma ja korot osittain tai kokonaan takaisin perimättä. Suurille yrityksille lainaa voidaan myöntää vain erittäin painavista syistä erityisesti silloin, kun lainan riskiehto on oleellinen hankkeen toteuttamiselle ja se voidaan etukäteen määritellä.

Lainat voidaan myöntää vakuutta vaatimatta. Osa rahoituksesta voidaan maksaa ennakkona. Maksuvapautuksen piiriin tulevien lainojen enimmäismäärä on 25 000 000 euroa.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2014 uusia lainoja saa myöntää enintään 106 823 000 eurolla.

Selvitysosa: Lainoilla kannustetaan sekä suuria että pk-yrityksiä ja muita yhteisöjä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä yhteisiin teknologia-, tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-ohjelmiin, joiden avulla pyritään nopeuttamaan kehitystä sekä kasvattamaan jalostusarvoa ja tuottavuutta.

Rahoitusta myönnetään erityisesti:

— yrityksille ja muille yhteisöille tutkimus- ja kehitystyöhön, jonka tavoitteena on edistää kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden,

tuotantomenetelmien ja palvelujen kehittämistä ja parantamista

— riskipitoisiin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeisiin ja ohjelmiin, joilla tähdätään uuden teknologian ja osaamisen hyödyntämiseen sekä energiatalouden, ympäristö- ja hyvinvointiteknologioiden kehittämiseen teollisuudessa ja palveluissa

— alkavien innovatiivisten yritysten ja olemassa olevien yritysten uusien liiketoimintojen käynnistämiseen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja tulosten liiketaloudellisen hyödyntämisen edistämiseen

— markkinaläheisiin riskipitoisiin kehitys- ja tuotteistushankkeisiin erityisesti pk-yrityksille

— innovatiivisten tuotantotapojen kehittämiseen ja kokeilemiseen pilotti- ja demostraatiomittakaavassa sekä koetuotantoon

— pienille ja keskisuurille yrityksille teknologiahankintoihin ja teollisoikeuksien sekä innovaatiopalvelujen hankkimiseen tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatiohankkeen osana.

Pääomalainan ehdot määräytyvät osakeyhtiölain (624/2006) mukaisesti. Valtiokonttorin hoidossa olevien Tekesin lainojen lainakanta oli vuoden 2012 tilinpäätöksessä 640,5 milj. euroa.

Lainojen takaisinmaksuista saatavat tulot on merkitty momentille 15.01.04 ja korot momentille 13.01.05.

Tavoitteet on esitetty Tekesin toimintamenomomentin (32.20.06) yhteydessä.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	63 719	18 738	4 890	1 111	-	88 458
Vuoden 2014 sitoumukset	26 681	54 133	17 121	5 873	3 015	106 823
Menot yhteensä	90 400	72 871	22 011	6 984	3 015	195 281

Vuonna 2014 myönnettävien lainojen kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 25,8 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Pääomasijoitustoiminta (siirto momentille 32.20.89)	-20 000
Valtuuslisäyksen maksatukset (LTAE III 2013)	5 000
Tasomuutos	-3 142
Yhteensä	-18 142

2014 talousarvio	90 400 000
2013 III lisätalousarvio	3 000 000
2013 talousarvio	108 542 000
2012 tilinpäätös	98 307 073

87. Pääomalaina Finnvera Oyj:lle (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää osakeyhtiölain (624/2006) 12 luvun 1 §:ssä tarkoitetun korottoman ja vakuudettoman pääomalainan myöntämiseen Finnvera Oyj:lle käytettäväksi Aloitusrahasto Vera Oy:n pääomittamiseen. Mikäli pääomitettavan yhtiön rahoitustoiminnasta syntyy tappioita, laina voidaan jättää takaisinperimättä.

Selvitysosa: Tarkoituksena on, että pääomalainan takaisinmaksuaika on enintään 15 vuotta. Aloitusrahasto Vera Oy toimii rahoitusmarkkinoita täydentävänä pääomasijoittajana. Rahaston toiminnalla täydennetään rahoitusmarkkinoita tuotekehitystoiminnan rahoittamisen ja yksityisen pääomasijoitustoiminnan välillä erityisesti yritysten

siemen- ja käynnistysvaiheessa. Rahasto tekee sijoituksia aikaisen vaiheen teknologiayrityksiin sekä teknologiaintensiivisiin tai innovatiivisiin palveluyrityksiin.

Kohdeyrityksillä tulee olla potentiaalia kehittyä kasvuyrityksiksi ja kansainvälistyä. Rahaston hallinnoinnista vastaa Finnveran tytäryhtiö Veraventure Oy. Määrärahan tarkoituksena on ehkäistä riskipääomasijoitusmarkkinoiden puutteita, jotka vaikeuttavat erityisesti nopeasti kasvavien, aloittavien ja laajenevien yritysten riskipääoman saamista.

2014 talousarvio	5 000 000
2013 I lisätalousarvio	10 000 000

88. Pääomasijoitus Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Suomen Teollisuussijoitus Oy:n osakepääoman korottamiseen nopeasti kasvavien ja kansainvälistyvien pk-yritysten liiketoiminta- ja kasvurahoituksen varmistamiseksi sekä kansainvälistymistä edistävään pääomasijoitustoimintaan.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää Kasvurahastojen Rahasto II (KRR II) perustamiseen. Valtion rahoituksella aktivoidaan koti- ja ulkomaista yksityistä pääomaa Suomen riskipääomamarkkinoille. Perustettava rahasto sijoittaa Suomessa toimiviin venture capital -rahastoihin ja kasvuvaiheen yritysjärjestelyrahastoihin. Kasvurahastojen rahastot edistävät elinkeinopoliittisten tavoitteiden saavuttamista. Sijoitustoiminnan painopiste on suomalaisissa kasvuhakuisissa ja kansainvälistyvissä yhtiöissä hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Uuden rahaston tavoitekoko on vähintään 100 milj. euroa, josta Suomen Teollisuussijoitus Oy:n (Tesi) osuus enintään puolet. Tesi hallinnoisi suunniteltua KRR II:ta omaan ja siihen sijoittavien instituutioiden lukuun. Sijoitukset tehdään täysin markkinaehtoisesti.

2014 talousarvio	30 000 000
2012 tilinpäätös	30 000 000

89. Pääomasijoitus alkavien yritysten pääomasijoitustoimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen hallinnoiman, alkaviin yrityksiin kohdistuvaa pääomasijoitustoimintaa harjoittavan yhtiön osakkeiden merkintähinnan ja muun pääoman maksamiseen.

Selvitysosa: Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus käynnistää vuoden 2014 alussa pääomasijoitustoiminnan, joka on osa valtioneuvoston vuosien 2014—2017 valtiontalouden kehyspäätöksen sisältämää kasvurahoitusohjelmaa ja valtion pääomasijoitustoiminnan uudelleenjärjestelyä. Ensimmäisenä toimintavuotena tehtävien sijoitusten määräksi arvioidaan 15—20 milj. euroa. Tästä summasta arviolta 5—7 milj. euroa aiheutuu Finnvera Oyj:ltä ostettavista rahastosijoituksista. Tarkoituksena on, että sijoitukset tehdään valtion ja yksityisten sijoittajien yhteisten rahastojen kautta. Perustettavan yhtiön toiminnasta aiheutuviin kuluihin arvioidaan käytettävän enintään 500 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 32.20.83	20 000
Yhteensä	20 000

2014 talousarvio	20 000 000

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

Selvitysosa: Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla tuetaan työvoiman osaamisen kehittämistä ja yritysten kasvua, alkavaa yritystoimintaa sekä torjutaan työttömyyttä ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla vaikutetaan myös toimintaympäristön pitkän aikavälin muutoksiin, joita aiheuttavat globalisaatio, väestön ikääntyminen sekä energiapolitiikan ja ilmastomuutoksen tuomat haasteet.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikkaa toteutetaan julkisilla työvoima- ja yrityspalveluilla ja yritysrahoituksella.

Työllisyys- ja yrityspolitiikassa painotuksena on kasvun vauhdittaminen luomalla edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle ja investoinneille sekä vastaamalla yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin. Palveluja suunnataan erityisesti pk-yritysten kasvun, kehittymisen ja kansainvälistymisen edistämiseen. Yritystukilain (1336/2006) uudistuksella yksinkertaistetaan ja joustavoitetaan yritystukijärjestelmää. Yritysten kehittymistä, rakennemuutosten hallintaa ja työurien jatkumista tuetaan toteuttamalla yritysten tarpeiden mukaista työvoimakoulutusta sekä yritysten ja työelämän laadun kehittämistoimenpiteitä. Uusien yritysten syntymistä edistetään starttirahalla ja antamalla alkaville yrityksille kokonaisvaltaista tukea niiden elinkaaren alkuvaiheissa neuvonnan ja koulutuksen keinoin. Uudistetut yritystoiminnan kehittämispalvelut otetaan käyttöön vuonna 2014.

Työvoima- ja yrityspalvelujen kehittämistä jatketaan vuoden 2013 alussa käynnistyneen palvelu-uudistuksen linjausten mukaisesti. Uudistuksella tuetaan osaavan työvoiman saatavuutta, työnhakijoiden nopeaa työllistymistä ja yrittäjyyttä. Työ- ja elinkeinotoimistojen (TE-toimistot) palvelut järjestetään valtakunnallisten palvelulinjojen mukaisesti. Näitä ovat työnvälitys- ja yrityspalvelut, osaamisen kehittämisen palvelut ja tuetun työllistymisen palvelut. TE-toimiston ydinpalvelu on työnvälitys, joka tukee nopeaa työllistymistä ja avoimien työpaikkojen mahdollisimman tehokasta täyttöä. Monikanavaista palvelumallia kehitetään ja verkkoasiointimahdollisuuksia laajennetaan. Palkkatuen käyttöä suunnataan työntekijöiden rekrytoimiseksi yrityksiin. Työvoima- ja yrityspalvelujen toteutuksessa verkotutaan muiden palvelutuottajien kanssa seudullisissa yrityspalveluissa ja työvoiman palvelukeskuksissa.

Nuorten ja vastavalmistuneiden kiinnittymistä työmarkkinoille tuetaan varmistamalla nuorisotakuun toteutus. Kaikille alle 25-vuotiaille työttömille ja alle 30-vuotiaille vastavalmistuneille työttömille tarjotaan työ- tai koulutuspaikka taikka jokin muu työllistymistä tukeva palvelu viimeistään kolmen työttömyyskuukauden kuluessa. Ammatillista koulutusta vailla olevat nuoret ohjataan ensisijaisesti ammatilliseen koulutukseen, oppisopimuskoulutukseen tai muihin työssä oppimisen muotoihin. Tutkinnon suorittaneita nuoria ohjataan hakemaan avoimia työpaikkoja ja tarvittaessa heidän työllistymistään tuetaan palkkatuen ja siihen pohjautuvan Sanssi-kortin avulla. Nuorten yrittäjyyttä ja uusia yrittäjyyden muotoja tuetaan räätälöimällä alkavan yrittäjän palveluja nuorten tarpeisiin. Toimialakohtaisia nuorten työllistämismalleja toteutetaan laajassa yhteistyössä.

Pitkäaikaistyöttömyyttä ja työmarkkinoilta syrjäytymistä vähennetään. Pitkäaikaistyöttömien osallistumista palkkatuettuun työhön, koulutukseen ja muihin palveluihin lisätään. Pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi on käynnistetty kuntakokeilu, jossa kunnan vastuuta pitkäaikaistyöttömien palvelujen järjestämisessä on lisätty. Kokeilussa pyritään vuoteen 2015 mennessä löytämään uusia paikalliseen kumppanuuteen perustuvia työllistymistä edistäviä toimintamalleja, joissa otetaan huomioon sekä työttömien työnhakijoiden että paikallisten työmarkkinoiden tarpeet. Kokeilun tulosten perusteella tehdään päätökset kuntien ja valtion välisestä työnjaosta työllisyyden edistämisessä. Toimintaohjelma osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi to-

teutetaan vuodesta 2014 alkaen. Välityömarkkinoilla tarjottavien palvelujen laatua ja vaikuttavuutta parannetaan. Maahanmuuttajien kotouttamista tehostetaan lisäämällä kotoutumiskoulutusta.

Työvoimapoliittisten toimenpiteiden piirissä henkilöitä keskimäärin (htv) vuoden aikana (ei sisällä ESR-ohjelmasta rahoitettavia toimenpiteitä)

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Palkkatuettu työ			
— Valtionhallinto	812	1 000	740
— Kunnat ja kuntayhtymät	7 581	7 420	7 120
— Yksityinen sektori	16 627	18 370	17 460
Starttiraha[1)]	4 080	4 660	4 610
Työvoimakoulutus[2)]	23 319	19 660	18 280
Valmennukset[2)]	2 576	4 530	4 170
Yhteensä	**54 995**	**55 640**	**52 380**
Työkokeilut[3)]	13 267	14 000	13 500
Yhteensä	**68 262**	**69 640**	**65 880**

[1)] Palkkatuen ja starttirahan volyymit sisältävät myös pelkästään työmarkkinatukimäärärahoilla (33.20.52) työllistettyjä.

[2)] Työvoimakoulutus sisältää vuodesta 2013 lähtien vain ammatillisen koulutuksen ja kotoutumiskoulutuksen. Vuoden 2012 luvusta on vähennetty ohjaavan koulutuksen volyymit ja lisätty kohtaan valmennukset.

[3)] Työkokeilut (v. 2012 työharjoittelu ja työelämävalmennus) rahoitetaan kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan momenteilta 33.20.50, 51 ja 52.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti työllisyyden ja yrittäjyyden tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa konsernistrategian tavoitelinjauksista ja muista tulosalueen strategioista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2014:

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
— Rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus, enintään %	31,4	29	29
— Alle 25-vuotiaiden työttömyysaste, enintään %	19	15,6	15,6
— Ulkomaalaisten työttömyysaste, enintään %	25,1	17,9	17,9
— Vaikeasti työllistyvien määrä, enintään hlöä	143 751	140 000	140 000
— Virta yli 3 kk työttömyyteen, enintään %	31,4	29	29
— Virta yli 3 kk työttömyyteen alle 25-vuotiailla, enintään %	19,6	10	10
— Virta yli 3 kk työttömyyteen 25—29 -vuotiailla vastavalmistuneilla, enintään %	29,9	13	13
— Uusien yritysten määrä	6 644	9 000	8 000
— Työolobarometrin työelämän laadun yleisarviointi	8,01	8,1	8,1

01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 157 063 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) julkisen työvoimapalvelun kokeilu- ja kehittämishankkeiden menojen maksamiseen, lukuun ottamatta työvoimakoulutuksen hank-

keita sekä nuorten yhteiskuntatakuun ja pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiskokeilun kehittämismenoja, jotka rahoitetaan momentilta 32.30.51

2) lähialueiden työhallintojen kehittämiseen.

Työvoiman palvelukeskusten toimintaan tarkoitetun määrärahan käyttö edellyttää, että kunnat sijoittavat yhteisiin toimipisteisiin suunnilleen saman määrän virkailijoita kuin työ- ja elinkeinotoimisto. Työ- ja elinkeinohallinto sekä kunta vastaavat yhdessä toiminnasta aiheutuvista kustannuksista työ- ja elinkeinoministeriön tarkemmin määrittelemällä tavalla.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti työ- ja elinkeinotoimistoille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Palvelukyky ja laatu			
— työnantaja-asiakkaiden positiivisten palvelukokemusten osuus, vähintään, %	63	69	69
— työnhakija-asiakkaiden positiivisten palvelukokemusten osuus, vähintään, %	62	65	65
— CV:n julkaisseiden työttömien osuus kaikista työttömistä työnhakijoista, vähintään, %	8	30	30
— työnhaun aloitus verkon kautta, kaikki asiakkaat, vähintään, %	41	51	60

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	3 235	3 123	3 053
Sairauspoissaolojen muutos (+/- työpäivää/htv)	-0,73	-	-
Johdon toiminta esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä (1—5)	3,0	-	> 3,0
Töiden yleinen organisointi työyhteisössä (1—5)	3,1	-	> 3,1
Tulos- ja kehityskeskustelujen toimivuus osaamisen kehittämisessä (1—5)	2,9	-	> 2,9
Esimiesten ja johdon asettamat mahdollisuudet uudistua työssä (1—5)	3,1	-	> 3,1
Työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa (1—5)	3,0	-	> 3,0
Työn innostavuus ja työssä koettu ilo (1—5)	3,5	-	> 3,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	176 562	182 055	157 463
Bruttotulot	12 369	14 000	400
Nettomenot	164 193	168 055	157 063

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	19 189		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 688		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 32.01.02 (-170 htv)	-6 677
Siirto momentille 32.01.02 (-1 htv)	-45
Palkkausten tarkistukset	567
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-403
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-300
Tasomuutos	-4 134
Yhteensä	-10 992

2014 talousarvio	157 063 000
2013 I lisätalousarvio	-6 677 000
2013 talousarvio	168 055 000
2012 tilinpäätös	158 692 000

44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 067 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuslain (688/2001) nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen alueellisesta kuljetustuesta (21/2009) mukaisen kuljetustuen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kuljetustukea maksetaan pienten ja keskisuurten yritysten Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun, Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakunnissa sekä Saarijärven—Viitasaaren seutukunnan, Kaustisen seutukunnan ja entisen Ullavan kunnan alueella jalostamien tuotteiden jalostuspaikalta alkavista kuljetuksista kotimaassa tapahtuvan kuljetuksen osalta. Tukea voidaan maksaa myös satamatoiminnoista, jotka tapahtuvat Merikarvian kunnassa tai sen pohjoispuolella sijaitsevissa Pohjanlahden satamissa tai laivauspaikoissa taikka Saimaan vesistöalueen satamissa tai laivauspaikoissa.

Kuljetustukea voidaan maksaa myös saaristokuljetusten tukena alueiden kehittämislain (1651/2009) perusteella 1 ja 2 tukialueeseen määrätyiltä muualla kuin Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevilta pysyvästi asutuilta, ilman kiinteää tieyhteyttä olevilta saarilta alkavista Suomessa suoritettavista tavarankuljetuksista.

Kuljetustukijärjestelmän tavoitteena on alentaa syrjäisten ja harvaan asuttujen alueiden yritystoiminnalle keskimääräistä pidemmistä kuljetusmatkoista aiheutuvia lisäkustannuksia ja siten ylläpitää ja lisätä yritystoimintaa näillä alueilla. Tuki on luonteeltaan toimintatukea, jota maksetaan tapahtuneiden kuljetusten perusteella.

Kuljetustukea maksetaan noin 300 pienen ja keskisuuren yrityksen kuljetuksista.

Kuljetustukea koskeva valtioneuvoston asetus on voimassa 31.12.2013 asti. Asetuksen voimassaoloa jatketaan vuoden 2017 loppuun. Samalla kuljetustukijärjestelmään tehdään tarvittavat EU:n uusista kauden 2014—2020 valtiontukisäännöistä johtuvat ja mahdolliset muut tarpeelliseksi katsottavat sisällölliset ja tekniset muutokset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen, kuljetustuen jatkamisen vuoksi perusteettomaksi tulleen lisäyksen poistaminen	-2 500
Kuljetustuen jatkaminen	2 528
Yhteensä	28

2014 talousarvio	5 067 000
2013 talousarvio	5 039 000
2012 tilinpäätös	6 000 000

45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 239 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain (1336/2006) mukaisten avustusten maksamiseen

2) vuonna 2014 voimaan tulevan valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain kumoavan uuden lain mukaisten avustusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2014 saa tehdä enintään 25 678 000 euron arvosta sitoumuksia.

Mikäli vuoden 2013 valtuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä päätöksiä vuonna 2014.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen uudeksi laiksi, jolla kumotaan valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annettu laki (1336/2006). Lain on tarkoitus tulla voimaan keväällä 2014.

Momentin mukaisia avustuksia suunnataan pk-yritysten kasvua, kansainvälistymistä, kilpailukyvyn parantamista ja osaamista edistäviin sekä pk-yritysten toimintaympäristöä parantaviin hankkeisiin.

Momentin valtuudesta enintään 20 000 000 euroa on tarkoitus käyttää äkillisen rakennemuutosten alueilla ja toimialoilla.

Lisäksi momentin valtuudesta enintään 2 000 000 euroa suunnataan pk-yritysten keksintöjen edistämiseen, eli innovatiivisten tuotteiden, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämiseen ja kaupallistamiseen.

Momentin mukaisilla avustuksilla arvioidaan myötävaikutettavan 930 uuden työpaikan ja 100 uuden yrityksen syntymiseen.

Perusteluina vuoden 2013 valtuuden käyttämättä jääneen osan siirtämiseksi vuodelle 2014 ovat erityisesti toimenpiteet varuskuntapaikkakuntien äkillisen rakennemuutoksen hoitamiseksi. Näillä alueilla ollaan aktivoimassa ja valmistelemassa hankkeita, joista osa toteutuu vasta vuoden 2014 puolella.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	23 439	9 973	1 618	-	35 030
Vuoden 2014 sitoumukset	5 800	9 200	8 500	2 178	25 678
Menot yhteensä	29 239	19 173	10 118	2 178	60 708

Vuonna 2014 myönnettävien tukien aiheuttamat kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 25,3 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästö	-1 200
Keksintötoiminnan rahoituksen siirto momentilta 32.20.41	550

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

TA 2013 varuskuntapaikkakunnille tarkoitetun valtuuden (10 milj. euroa) maksatukset	3 800
Äkillinen rakennemuutos	4 000
Tasomuutos	-14 567
Yhteensä	-7 417

2014 talousarvio	29 239 000
2013 talousarvio	36 656 000
2012 tilinpäätös	25 077 666

50. Palkkaturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) mukaisten menojen maksamiseen

2) takaisinperittyjen saatavien palautusten ja niistä kertyvien korkojen maksamiseen

3) enintään 673 000 euroa palkkaturvamenettelyyn liittyviin viranomaismaksuihin ja oikeudenkäyntikuluihin sekä konkurssikustannusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Selvitysosa: Palkkaturvajärjestelmä turvaa työntekijän työsuhteesta johtuvien saatavien maksamisen työnantajan konkurssin ja muiden maksukyvyttömyystilanteiden varalta. Palkkaturvana voidaan maksaa sellaiset työsuhteesta johtuvat saatavat, jotka työnantaja olisi ollut velvollinen työntekijälle maksamaan.

Palkkaturvamenoja vastaavat tulot 36 327 000 euroa on merkitty momentille 12.32.31.

Palkkaturvapalautusten arvioidut 1 000 000 euron korot on budjetoitu momentille 12.32.99.

Palkkaturvan tunnuslukuja

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Palkkaturvaa maksettu (1 000 euroa)	35 966	30 000	37 000
Palkkaturvaa peritty takaisin työnantajilta (1 000 euroa)	6 561	6 000	6 650
Palkkaturvaa saaneiden työntekijöiden lukumäärä	8 231	8 000	8 600
Palkkaturvapäätöksen saaneiden työnantajien lukumäärä	2 506	2 400	2 500
Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika (pv)	64	55	65
Hakemuksista käsitelty alle 2 kuukaudessa (%)	62	70	65

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	7 000
Yhteensä	7 000

2014 talousarvio	37 000 000
2013 talousarvio	30 000 000
2012 tilinpäätös	36 130 778

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 510 975 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisten asiantuntija-arviointien, kokeilujen, valmennusten ja työvoimakoulutuksen hankintaan, työllisyyspoliittisiin avustuksiin sekä työhön ja palveluihin hakeutuville ja palveluihin ja asiantuntija-arviointeihin osallistuville maksettaviin kustannusten korvauksiin ja työolosuhteiden järjestelytuen maksamiseen

2) työvoimakoulutuksen tiedottamisesta, tarjouspyyntö- ja hankintailmoittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen, työvoimakoulutuksen suunnittelua ja hankintatoimintaa tukevasta kehittämis-, kokeilu- ja selvitystyöstä ja koulutus- ja konsulttipalvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen työvoimakoulutukseen liittyviin tehtäviin

3) koulutuksen ja majoituksen hankkimiseen Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä

4) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisesti valtion virastoihin ja laitoksiin palkattavan enintään 1 000 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkauskus-

tannusten korvaamiseen enintään 3 100 euroa kuukaudessa henkilöä kohti sekä työn järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin

5) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisesti lisätukien maksamiseen kunnille sekä palkkatuen ja starttirahan perustuen ja lisäosan maksamiseen lukuun ottamatta niitä perustukia, jotka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisesti rahoitetaan työmarkkinatukimäärärahoista momentilta 33.20.52

6) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisen vakuutusturvan kustannuksiin

7) enintään 437 000 euroa Venäjän lähialueiden työvoiman ammatillisesta kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen työ- ja elinkeinoministeriön tarkemmin päättämällä tavalla

8) ennen työllisyyslain (275/1987) voimaantuloa muiden kuin yliopistoihin palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin

9) ennen työllisyyslain (275/1987) voimaantuloa yliopistoihin palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin enintään 3 100 euroa kuukaudessa henkilöä kohti sekä työn järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin

10) hallitusohjelman mukaisesta nuorten yhteiskuntatakuun kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä hallitusohjelmassa pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi tarkoitetun kokeilun kehittämisestä aiheutuviin menoihin ja kokeiluhankkeiden käynnistymistä tukevan toiminnan menoihin

11) enintään 10 000 000 euroa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisten yritystoiminnan kehittämispalvelujen hankintaan

12) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) nojalla maksettavien osa-aikalisien maksamiseen

13) enintään 2 000 000 euroa palkkioiden maksamiseen kuntakokeilukunnissa toimiville yhdistyksille ja säätiöille, jotka hankkivat palveluksessaan olleille pitkäaikaistyöttömille palkkatukijakson jälkeisen työpaikan ja enintään 2 000 000 euroa tulospalkkioiden maksamiseen kuntakokeiluun osallistuville kunnille työ- ja elinkeinoministeriön tarkemmin päättämällä tavalla.

Momentilta maksettaviin menoihin liittyvät arvonlisäveromenot on budjetoitu hallinnonalan arvonlisäveromomentille 32.01.29.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen maksamiseen.

Siirtomenoista palkkatuki, starttiraha ja työllisyyspoliittinen avustus budjetoidaan maksuperusteisena, Valtiokonttorin tapaturmavakuutusmaksut maksatuspäätösperusteisena ja muut siirtomenot suoriteperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2014 saa työvoimakoulutuksen hankinnasta aiheutua valtiolle menoja vuoden 2014 jälkeen enintään 91 500 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän hallituksen esityksen työttömyysturvalain muuttamisesta siten, että työttömyyspäivärahan edellytyksenä oleva työssäoloehto lyhenisi kahdeksasta kuuteen kuukauteen. Samassa yhteydessä esitetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamista siten, että, että kunnille säädetyn työllistämisvelvoitteen enimmäisaika lyhenee kahdeksasta kuuteen kuukauteen.

Määrärahan käyttöperusteisiin on lisätty kohta 11), koska julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 5 § tulee voimaan vuoden 2014 alusta. Vuoden 2014 alusta lähtien näitä palveluja ei enää rahoiteta momentilta 32.01.02. Käyttöperusteisiin on lisätty myös kohta 12) ennen vuotta 2013 aloitettujen osa-aikalisien loppuun maksamiseen. Lisäksi käyttöperusteisiin on lisätty kohta 13) tulospalkkioiden maksamiseen kuntakokeiluun osallistuville kunnille ja palkkioiden maksamiseen kuntakokeilukunnissa toimiville yhdistyksille ja säätiöille.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Asiantuntija-arvioinnit	7 818 000
Kokeilut ja valmennukset	38 770 000
Työvoimakoulutuksen hankinta	
— Ammatillinen koulutus	146 500 000
— Kotoutumiskoulutus	45 000 000
Työvoimakoulutuksen kehittämis-, tiedotus- ja ilmoitustoiminta	1 300 000
Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä hankittava koulutus	1 500 000
Yhteensä	194 300 000
Starttiraha	35 500 000
Palkkatuettu työ	
— Valtionhallinto	24 000 000
— Kunnat ja kuntayhtymät	48 000 000
— Yksityinen sektori	106 000 000
Yhteensä	178 000 000
Työllisyyspoliittinen avustus	37 500 000
Korvaukset	3 700 000
Vakuutusturva	650 000
Nuorten ja pitkäaikaistyöttömien kokeilujen kehittäminen	300 000
Venäjän lähialueiden työvoiman ammatillinen kehittäminen (enintään)	437 000
Yritystoiminnan kehittämispalvelujen hankinta (enintään)	10 000 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kuntakokeilukunnille maksettavat tulospalkkiot (enintään)	2 000 000
Työnetsintäpalkkio kuntakokeilukunnissa (enintään)	2 000 000
Kaikki yhteensä	510 975 000

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki edellyttää huolehdittavan siitä, ettei minkään työmarkkina-alueen työttömyys olennaisesti ylitä maan keskimääräistä työttömyyden tasoa. Sovelletun määritelmän mukaisesti tämä tarkoittaa vuositasolla työmarkkina-alueen työttömyyden ylittymistä 80 prosentilla maan keskimääräisestä tasosta. Määrärahojen käyttö voidaan kuitenkin aloittaa työttömyyden tason ylittymisen estämiseksi, kun työmarkkina-alueen työttömyys ylittää vuositasolla vähintään 60 prosentilla maan keskimääräisen tason.

Momentin määrärahaa voidaan käyttää äkillisen rakennemuutoksen alueilla ja toimialoilla.

Työvoimakoulutukseen osallistuvien koulutusaikainen toimeentulo maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokasta momenteilta 33.20.50, 51 ja 52. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokasta momentilta 33.20.52 maksetaan palkkatuen ja starttirahan perustukea tietyin edellytyksin työmarkkinatukea saavien osalta.

Vaikuttavuus ja toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Vaikuttavuus			
— 3 kk ammatillisen työvoimakoulutuksen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään, %	34,2	29	31
— 3 kk palkkatuetun työn jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään, %	47,3	43	46
Laatu			
— ammatillisen työvoimakoulutuksen opiskelijapalautteen hyvien/erinomaisten arvosanojen osuus, vähintään, %	81,0	79	79
Yrityksiin työllistäminen			
— tuella palkatuista henkilöistä yrityksissä, vähintään, %	36,3	40	38

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Työvoimakoulutus					
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	73 159	21 000	4 000	-	98 159
Vuoden 2014 sitoumukset	-	67 000	21 000	3 500	91 500
Menot yhteensä	73 159	88 000	25 000	3 500	189 659

Vuonna 2014 myönnettävän rahoituksen kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 90,1 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-35 489
Yhteensä	-35 489

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	510 975 000
2013 III lisätalousarvio	25 000 000
2013 I lisätalousarvio	7 790 000
2013 talousarvio	546 464 000
2012 tilinpäätös	513 863 000

64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 156 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) perusteella työllisyysperusteisesta investointiavustuksesta ja työllisyystyöohjelmasta annetun valtioneuvoston asetuksen (1075/2012) mukaisten avustusten maksamiseen

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) perusteella eräiden työllisyysmäärärahojen käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1345/2002) 1—2 luvun mukaisten avustusten maksamiseen.

Momentilta maksettaviin valtion työllisyystyöohjelman mukaisiin investointimenoihin liittyvät arvonlisäveromenot on budjetoitu hallinnonalan arvonlisäveromomentille 32.01.29.

Momentilta saa maksaa myös sijoitusmenoja.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2014 saa tehdä enintään 4 000 000 euron arvosta uusia sitoumuksia työllisyysperusteisiin investointeihin.

Mikäli vuoden 2013 valtuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä päätöksiä vuonna 2014.

Selvitysosa: Työllisyysperusteisten investointien tavoitteena on tukea alueellista ja paikallista työllisyyttä sekä lieventää työttömyyttä. Määrärahaa osoitetaan osarahoituksena kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen työllisyysperusteisiin investointeihin (investointiavustus) ja valtion rakennuttaville toimintayksiköille (työllisyystyöohjelma). Investointiavustuksilla pyritään edistämään uusien työpaikkojen syntymistä. Työllisyystyöohjelmaa käytetään toimintayksiköiden investointihankkeiden osarahoitukseen ja sillä pyritään aientamaan työllisyyden hoidon kannalta merkittäviä hankkeita. Päätettäessä rahoitettavista hankkeista käytetään apuna työllisyysvaikutusarviointia. Momentilta rahoitettavien investointien rakennusaikaiset työllisyysvaikutukset ovat arviolta 185 henkilötyövuotta.

Perusteluina vuoden 2013 valtuuden käyttämättä jääneen osan siirtämisestä vuodelle 2014 ovat toimenpiteet äkillisten rakennemuutosten alueilla. Näillä alueilla ollaan aktivoimassa ja valmistelemassa hankkeita, joista osa toteutuu vasta vuoden 2014 puolella.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	6 056	900	-	6 956
Vuoden 2014 sitoumukset	1 100	2 000	900	4 000
Menot yhteensä	7 156	2 900	900	10 956

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	
Tasomuutos	-3 330
Yhteensä	-3 330

2014 talousarvio	7 156 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	10 486 000
2012 tilinpäätös	18 529 169

40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

Valtuus

Luottolaitosten varoista myönnettävien eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 4 §:n mukainen turvavarastointilainojen korkohyvityksen enimmäismäärä on 5 prosenttia. Uusia turvavarastolainoja saa hyväksyä vuonna 2014 enintään 8 400 000 euroa.

Turvavarastolain (970/1982) 7 §:n mukaisia varastoavustuksia saa myöntää vuonna 2014 enintään 34 000 euroa.

Selvitysosa: Suomen taloudellisen menestyksen kannalta on keskeistä huolehtia siitä, että yritysten säädösympäristö on toimiva ja kilpailukykyinen. Laadukas sisämarkkinalainsäädäntö ja sen tehokas kansallinen toimeenpano ovat osa tätä tavoitetta ja keskeinen edellytys sisämarkkinoiden toimivuudelle. Kansainvälistymisen tukemiseksi on tärkeää, että kansalaisten, yritysten ja viranomaisten toimintaa sisämarkkinoilla tukevat informaatio- ja ongelmanratkaisupalvelut kehittyvät siten, että yritykset ja kansalaiset pystyvät entistä paremmin hyötymään EU:n sisämarkkinoista. Yritysten yhteiskuntavastuun edistäminen on niinikään tärkeää yritysten kilpailukyvyn tukemiseksi.

Moderni kilpailupolitiikka on elinkeinopolitiikan olennainen osa ja välttämätöntä kilpailukyvyn parantamiselle. Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa yhdessä muiden ministeriöiden kanssa hallituksen käynnistämää terveen kilpailun edistämisen ohjelmaa. Tavoitteena on turvata tasaveroiset kilpailuolosuhteet erikokoisille yrityksille ja kuluttajien etujen mukaiset toimivat markkinat. Ohjelman toimenpiteissä keskitytään julkisen sektorin elinkeinotoimintaan, lainsäädännön sisältämiin kilpailun rajoituksiin ja keskittyneisiin toimialarakenteisiin, kuten päivittäistavarakauppaan. Kilpailuvalvontaa kohdennetaan olennaisiin kilpailua rajoittaviin järjestelyihin. Valtiontukisääntelyn näkökulmasta on ensiarvoista tunnistaa aidosti elinkelpoiset yritykset toimijoista, joiden kannattavuus perustuu jatkuvaan julkiseen rahoitukseen.

Yleishyödyllisiin taloudellisiin palveluihin kehitetään uusia järjestämistapoja. EU:n uusi sääntely mahdollistaa kustannusten korvaamiseen perustuvat järjestelyt niillä alueilla, joissa tavanomaista markkinatarjontaa ei ole. On tärkeää varmistaa, että suomalaiset viranomaiset ja elinkeinonharjoittajat ovat hyvin informoituja vuonna 2013 uudistetuista EU:n valtiontukisääntelyn periaatteista ja velvoitteista. Myös julkisten hankintojen sääntely kehittyy jatkuvasti. EU-

direktiivien voimaansaattaminen edellyttää kansallisen hankintalainsäädännön kokonaisuudistusta, jossa tavoitteena on nykyistä joustavampi ja kansallista liikkumavaraa salliva sääntely.

Kuluttajapoliittisen ohjelman mukaisesti kuluttajapolitiikassa painotetaan arjen kuluttajataitojen vahvistamista ja kuluttajan oikeuksista huolehtimista sekä terveen ja vastuullisen kilpailun turvaamista. Tekninen turvallisuus ja luotettavuus pidetään korkealla tasolla. Valmistellaan EU:n tuotelainsäädäntöuudistuksen kansallista toimeenpanoa.

Yritysten kattava ja luotettava taloudellinen informaatio antaa eri sidosryhmille riittävät tiedot niiden taloudellisesta tilasta. Erityisesti pörssiin listattuja yhtiöitä koskeva luotettava ja ajantasainen tieto on tehokkaasti toimivien pääomamarkkinoiden välttämätön ehto. Hallinnollisia kustannuksia kevennetään pienten ja keskisuurten yritysten osalta uuden EU-sääntelyn mukaisesti. Tilintarkastajajärjestelmä uudistetaan ottaen huomioon meneillään oleva EU-lainsäädännön uudistus. Tähän liittyen tilintarkastuslakiin tehdään tarvittavat ehdotukset talousrikollisuuteen liittyvien tilintarkastajien raportointivelvollisuuksien laajentamiseksi.

Toimiva ja kilpailukykyinen aineettomien oikeuksien järjestelmä varmistaa yritysten innovaatioiden ja muun aineettoman omaisuuden suojan ja hyödyntämisen sekä oikeuksien tehokkaan täytäntöönpanon. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukainen aineettoman arvonluonnin toimintaohjelma ulottuu vuoteen 2017. Keskeistä on vahvistaa edelleen oikeuksien hyödyntämistä ja täytäntöönpanoa varmistamalla Patentti- ja rekisterihallituksen teollisoikeuksien myöntämiseen ja hyödyntämiseen liittyvien palvelujen saatavuus Suomessa eurooppalaisen patentti- ja tavaramerkkijärjestelmien kehittämisen rinnalla. Tavoitteeseen liittyy myös kansainvälisesti kilpailukykyisen tuomioistuinjärjestelmän kehittäminen. Tuomioistuimen alueelliselle jaostolle pyritään varmistamaan sellainen sijainti, joka turvaa suomalaisten yritysten edut. Yritysten ja yhteisöjen rekisterihallinnon sähköistä asiointia lisätään ja helpotetaan yritysten ilmoittamisvelvollisuutta. Julkisten tietovarantojen avaamisessa edetään hallituksen asettamien tavoitteiden ja käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa hallitusohjelman mukaista harmaan talouden torjuntaohjelmaa muun muassa uudistamalla tilaajavastuulakia. Yritysten sääntelytaakkaa kevennetään vuonna 2013 alkavalle kaudelle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Uuden lainsäädännön yritysvaikutusten arvioinnissa tavoitteena on toimiva ja yritysten kilpailukykyä tukeva säädösympäristö.

Toimivat työmarkkinat, ajanmukainen työlainsäädäntö ja hyvä työelämän laatu ovat yritysten kilpailuetuja. Yritysten tasapuolisista kilpailuedellytyksistä huolehditaan muun muassa työlainsäädännön keinoin. Yritysten tasapuolisia kilpailuedellytyksiä turvataan yhdenvertaisuuslainsäädännön kokonaisuudistuksella ja toimilla, joilla pyritään puuttumaan alipalkkaukseen.

Politiikkalohkon tehtäviin kuuluu myös poikkeusoloihin varautuminen. Toimintaa tulee linjaamaan vuonna 2013 annettava huoltovarmuuden uusi tavoitepäätös.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti yritysten toimintaympäristön, markkinoiden sääntelyn ja työelämän tulosalueelle yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2014:

— Kaikkien toimijoiden toimintaolosuhteet markkinoilla ovat tasavertaiset, kilpailumahdollisuudet parantuvat ja taloudellinen huoltovarmuus on korkealla tasolla.

— Kuluttajien asema on turvallinen, ja kuluttajat sekä yrittäjät luottavat markkinoiden toimivuuteen.

— Tekninen turvallisuus ja luotettavuus yhteiskunnassa ja yrityksissä säilyy korkealla tasolla.

— Yritysten sääntelytaakka vähenee. Teollisuudelle aiheutuvan taloudellisen rasituksen ja sen sääntelytaakan lisäämistä vältetään.

— Ajanmukaiset teollisoikeusjärjestelmät edistävät innovaatioita sekä tavaroiden ja palvelujen kaupallistamista.

01. Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomääräraha 11 331 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös Kuluttaja-lehden hinnan alentamiseen enintään 100 000 euroa.

Selvitysosa: Kilpailu- ja kuluttajavirasto edistää markkinoiden toimivuutta. Tavoitteena on terveen ja toimivan kilpailun turvaaminen ja talouden tehokkuuden lisääminen sekä yksityisessä että julkisessa toiminnassa sekä se, että yritykset toimivat vastuullisesti ja että kuluttajat voivat luottaa markkinoiden toimivuuteen ja häiriötilanteiden nopeaan selvittämiseen. Virasto hoitaa myös kuluttaja-asiamiehelle kuuluvat valvontatehtävät. Viraston toiminta kohdentuu yhteiskunnallisesti merkittäviin asioihin ja ongelmiin. Lisäksi virasto vaikuttaa yleisesti kilpailun toimivuuteen ja kuluttajien asemaan sekä hoitaa sille kuuluvat kansainväliset tehtävät.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston analyysikapasiteettia vahvistetaan siirtämällä virastoon viisi henkilötyövuotta Kuluttajatutkimuskeskuksesta.

Virasto toteuttaa kilpailu- ja kuluttajapolitiikkaa terveen kilpailun edistämisohjelman ja kuluttajapoliittisen ohjelman avulla. Tavoitteena on turvata tasaveroiset kilpailuolosuhteet erikokoisille yrityksille ja kuluttajien etujen mukaiset toimivat markkinat. Tärkeää on vahvistaa kuluttajan asemaa erityisesti passiivisen kilpailun alueilla sekä julkisten palvelujen uudistuskehityksessä. Huomiota kiinnitetään myös rakenteellisten kilpailun esteiden poistamiseen sekä erilaisiin syrjiviin ja sitoviin menettelytapoihin, joiden avulla kilpailijoita pyritään sulkemaan pois markkinoilta. Kuluttajaoikeudellista valvontaa, informaatiota ja vaikuttamista kohdennetaan EU:n kuluttajamarkkinoiden tulostaulun ja kuluttajahallinnon tietopankin kautta saatavan kuluttajapalautteen perusteella toimialoille, joilla esiintyy eniten puutteita markkinoiden toimivuudessa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Kilpailu- ja kuluttajavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Kustannusvastaavuus			
— Valmismatkaliikerekisterin maksullisten suoritteiden kustannusvastaavuus (%)	62	100	100
Tuotokset ja laadunhallinta			
Kilpailu- ja kuluttajavalvonta on tehokasta ja ongelmia ennaltaehkäisevää			
— Uskottavan "hard core" -kartellien vastaisen politiikan vahvistaminen (sidosryhmien arvio 1—5)	3,8	> 4,0	> 4,0
— Seuraamusmaksuesitysten määrä merkittävissä kilpailuvalvonnan I—II luokan asioissa (kpl)	1	> 1	> 1
— Yrityskauppavalvonnalla estetään tehokkaasti keskittymien kilpailuongelmat (sidosryhmien arvio 1—5)	3,5	> 3,7	> 3,7
— Tapausten määrä, joissa kuluttaja-asiamiehen toimenpitein yritys on muuttanut toimintaansa kuluttajasuojalainsäädännön mukaiseksi	-	-	130
— Vakuuksien riittävyys valmismatkaliikkeiden konkurssitapauksissa (%)	96,19	100	100
Kuluttajilla on käytettävissään sisällöltään ajankohtaiset, helppokäyttöiset ja itsepalveluna sujuvasti toimivat verkkopalvelut			
— Verkkopalvelujen kuluttajaosion käyntimäärä/kk	-	-	140 000

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Käsittelyajat pysyvät kohtuullisena			
— Yli 3 vuotta käsittelyssä olleet kotimaisten kilpailunrajoitustapaukset (lkm)	9	0	0
— Vaikuttavuusluokka 3 kilpailuasioiden käsittelyaika (mediaani, pv)	30	< 30	< 30
— Valmismatkaliikkeiden rekisteröintihakemusten käsittelyaika (pv)	14	7	7

Henkilötyövuosien arvioitu jakautuminen toimialoittain

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Markkinoiden toimivuuden edistäminen	-	23	30
Kilpailuvalvonta	-	55	59
Kuluttajaoikeudellinen valvonta ja taloudelliset hyvitykset	-	26	27
Kuluttajainformaatio	-	12	12
Alue- ja paikallishallinnon ohjaus	-	9	6
Hallintopalvelut	-	23	22
Yhteensä	143	148	156

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	143	148	156
— Johdon toiminta esimerkkinä ja suunnan näyttäjänä (1—5)	-	3,4	3,4
— Töiden yleinen organisointi työyhteisössä (1—5)	-	3,3	3,4
— Tulos- ja kehityskeskusteluiden toimivuus osaamisen kehittämisessä (1—5)	-	3,3	3,4
— Esimiesten ja johdon asettamat mahdollisuudet uudistua työssä (1—5)	-	3,5	3,5
— Työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa (1—5)	-	3,3	3,4
— Työn innostavuus ja työssä koettu ilo (1—5)	-	3,6	3,7
— Sairauspoissaolojen muutos (+/- työpäivää/htv)	-	-	-0,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	11 945	12 019	12 381
Bruttotulot	1 052	1 060	1 050
Nettomenot	10 893	10 959	11 331
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 997		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 294		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kilpailuneutraliteetin valvonta	200
Muu muutos	-140
Siirto momentilta 32.40.04 (5 htv)	350
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-36
Palkkausten tarkistukset	38
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-27
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-13
Yhteensä	372

2014 talousarvio	11 331 000
2013 I lisätalousarvio	100 000
2013 talousarvio	10 959 000
2012 tilinpäätös	11 190 000

03. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 364 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja kansainväliseen toimintaan liittyviin projekteihin.

Momentille budjetoidaan hakemus-, ilmoitus- ja käsittelymenettelyistä johtuen tulot maksuperusteella. Patentti- ja rekisterihallituksen paikallisviranomaisena toimimisesta ELY-keskuksille ja maistraateille maksettavat korvaukset budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Teollisoikeuksien ja yritys- ja yhteisötoiminnan asiantuntijaorganisaationa Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) edistää ja kehittää yrittäjyyttä, innovatiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa Suomessa ja kansainvälisesti.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi säätiön valvontamaksusta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti PRH:lle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

Toiminnallinen tuloksellisuus

		2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus				
Työn tuottavuus	Tuottavuuden muutos, %	-1,5	+2,0	+2,0
Taloudellisuus	Yksikkökustannusten muutos, %[1)]	-	+2,0	+2,0
Tuotokset ja laadunhallinta				
Asiakastyytyväisyys	Asiakasarvio (1—5)	4,0	4,0	4,0
Sähköinen asiointi	Patenttihakemukset, %	92,4	90	90
	Tavaramerkkihakemukset, %	49	60	60
	Kaupparekisteri-ilmoitukset ja tilinpäätökset, %	55,2	60	65
	Yhdistysrekisteri-ilmoitukset, %	54,6	55	60
Käsittelyaika keskimäärin	Kansalliset patenttihakemukset (v)	2,6	2,7	2,4
	PCT-tutkimukset määräajassa, %	51,0	80	80
	Kansalliset tavaramerkkihakemukset (kk)	2,6	5	4
	Kaupparekisteri-ilmoitukset (pv)	7,8	8	8
	Yrityskiinnityshakemukset (pv)	2,4	8	8
	Yhdistysten perustamisilmoitukset (kk)	2,8	2	2

[1)] Yritys- ja yhteisölinjan tietojärjestelmän uusiminen lisää kustannuksia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	416	425	412
Sairauspoissaolojen muutos (+/- työpäivää/htv)	8,9	+/-0	-0,2
Johdon toiminta esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä (1—5)	3,5	3,4	3,5
Töiden yleinen organisointi työyhteisössä (1—5)	3,57	3,5	3,6
Tulos- ja kehityskeskustelujen toimivuus osaamisen kehittämisessä (1—5)	3,29	3,4	3,4
Esimiesten ja johdon asettamat mahdollisuudet uudistua työssä (1—5)	3,41	3,5	3,5
Työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa (1—5)	3,31	3,3	3,4
Työn innostavuus ja työssä koettu ilo (1—5)	3,63	3,7	3,7

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Omakustannusarvoon hinnoiteltavat julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	46 630	42 030	47 357
— muut tuotot	201	70	88
Tuotot yhteensä	46 831	42 100	47 445
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	39 935	36 200	43 863
— osuus yhteiskustannuksista	8 999	7 700	8 628
Kustannukset yhteensä	48 934	43 900	52 491
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 103	-1 800	-5 046
Kustannusvastaavuus, %	96	96	90

Laskelmat perustuvat olettamukselle, että tavaramerkkien ja mallien maksuja korotetaan keskimäärin 10 % jo vuonna 2013.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	48 586	47 587	49 846
Bruttotulot	46 917	46 153	47 482
Nettomenot	1 669	1 434	2 364
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 250		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 768		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Muu muutos	-45
Säätiövalvontamaksutuloa (11.19.09) vastaava meno	500
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	475
Yhteensä	930

2014 talousarvio	2 364 000
2013 talousarvio	1 434 000
2012 tilinpäätös	-813 046

04. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 857 000 euroa.

Selvitysosa: Kuluttajatutkimuskeskuksen määrärahassa on otettu vähennyksenä huomioon viiden henkilötyövuoden palkkamenot siirtona Kilpailu- ja kuluttajavirastolle.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Kuluttajatutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Kuluttajatutkimuskeskus suuntaa tutkimustoimintansa tukemaan vahvasti kuluttajapoliittisen ohjelman toteuttamista.			
Toiminnallinen tehokkuus			
Tulot, % menoista	40	30	32
Maksullisen toiminnan tuotot, euroa	15 905	20 000	20 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus, %	54	48	54
Tutkimustoiminta kokonaiskustannuksista, %	95	> 90	> 90
Tietopalvelu kokonaiskustannuksista, %	5	< 10	< 10
Kokonaiskustannukset, 1 000 euroa	3 374	3 663	3 103
Tuotokset ja laadunhallinta			
Suoritemäärä (indeksoitu)/htv	284	280	220
Julkaisut (kirjalliset tuotokset), kpl	134	100	90
Vertaisarvioidut julkaisut, kpl	26	25	25
Esitelmät eri foorumeilla, lkm	156	110	90
Tieteelliset esitelmät, lkm	60	50	50

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	37,7	37	35
Sairauspoissaolojen muutos (+/- työpäivää/htv)	-5,0	-	-
Johdon toiminta esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä (1—5)	3,2	3,2	3,2
Töiden yleinen organisointi työyhteisössä (1—5)	3,1	3,2	3,0
Tulos- ja kehityskeskustelujen toimivuus osaamisen kehittämisessä (1—5)	2,8	3,2	3,0
Esimiesten ja johdon asettamat mahdollisuudet uudistua työssä (1—5)	3,3	3,2	3,0
Työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa (1—5)	3,3	3,3	3,3
Työn innostavuus ja työssä koettu ilo (1—5)	3,4	3,5	3,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	3 399	3 313	2 857
Bruttotulot	1 344	1 100	1 000
Nettomenot	2 055	2 213	1 857
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	646		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	768		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 32.40.01 (-5 htv)	-350
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-7
Palkkausten tarkistukset	10
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-7
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-2
Yhteensä	-356

2014 talousarvio	1 857 000
2013 talousarvio	2 213 000
2012 tilinpäätös	2 177 000

05. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 18 510 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon kemikaalituoterekisterin maksut, Euroopan kemikaaliviraston komission asetuksen (EY) No 340/2008 perusteella maksamat palkkiot sekä yhteishankkeista muilta osapuolilta saatava rahoitus.

Selvitysosa: Kemikaalilain (599/2013) mukaisesti aluehallintovirastosta ja kuntien kemikaalivalvonnasta siirrettiin kemikaalien markkinavalvontatehtävät Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon 1.9.2013.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo ja edistää tuotteisiin ja palveluihin ja tuotantojärjestelmiin liittyvää teknistä turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta, kuluttajaturvallisuutta, kemikaalien turvallisuutta ja laatua sekä toimii kansallisena kaivosviranomaisena. Tavoitteena on henkilö-, omaisuus- ja ympäristövahinkojen sekä terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäisy sekä vaatimusten mukaisten tuotteiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden varmistaminen. Toiminta kohdistuu teollisuuteen, kauppaan, alkutuotantoon, toiminnanharjoittajiin, palveluntarjoajiin, julkishallintoon ja yksityisiin kansalaisiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö sekä kemikaalien tuotevalvonnan osalta lisäksi muut ohjaavat ministeriöt (maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö) asettavat alustavasti Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

Vaikuttavuus

— Turvallisuusriskien hallinnan puutteista johtuvat henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahingot eivät lisäänny Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) toimialalla.

— Yritysten ja muiden toiminnanharjoittajien sekä kansalaisten toimintatavat muuttuvat turvallisemmiksi.

— Tuotteiden, laitteistojen ja laitosten tekninen turvallisuus ja vaatimustenmukaisuus pysyvät vähintään ennallaan.

— Viestintä vahvistuu ja saatavilla on ajantasaista informaatiota Tukesin toimialaan kuuluvista asioista.

— Yritykset ja muut toiminnanharjoittajat sitoutuvat lainsäädännön noudattamiseen ja

mahdollisten vaatimustenvastaisuuksien poistamiseen oma-aloitteisesti.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Kokonaistuottavuus			
— Kokonaistuottavuusindeksin arvo	110	100	100
Kustannusvastaavuus			
— Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus	98	100	100
— Nettobudjetoidun kemikaalituoterekisterin kustannusvastaavuus	102	100	100
Tuotokset ja laadunhallinta			
Valvonta on riskiperusteista ja näkyvää			
— Valvontakäynnit	6 232	5 155	5 155
— Luvat ja ilmoitukset (ml. kaivossuoritteet)	6 275	6 050	6 050
— Biosidien ja kasvinsuojeluaineiden hyväksymispäätökset	326	452	505
— Biosidien ja kasvinsuojeluaineiden riskinarvioinnit EU:lle	7	19	13
— REACH- ja CLP-asetusten arviointitehtävät	308	120	120
— Käsitellyt kemikaali-ilmoitukset	15 945	12 000	12 000
— Rekisteröinnit	13 200	13 500	13 500
— Kyselyt ja selvitykset	3 971	1 500	1 900
— Tavoiteajassa käsiteltyjen asioiden osuus, %	92	89	89
Kuluttajilla ja toiminnanharjoittajilla on käytettävissä tietoa tuotteiden ja toiminnan vaatimustenmukaisuudesta ja riskien hallinnasta			
— Kävijät www.tukes.fi-etusivulla/päivä	1 778	2 000	2 200
— Kemikaalineuvontapalvelun yhteydenotot	521	650	800
— Tiedotteet	131	110	120

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys[1)]	213,5	220	225
Sairauspoissaolojen muutos (+/- työpäivää/htv)	-0,7	-0,2	-0,1
Johdon toiminta esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä (1—5)	3,1	3,1	3,3
Töiden yleinen organisointi työyhteisössä (1—5)	3,3	3,3	3,3
Tulos- ja kehityskeskustelujen toimivuus osaamisen kehittämisessä (1—5)	3,1	3,1	3,3
Esimiesten ja johdon asettamat mahdollisuudet uudistua työssä (1—5)	-	-	3,3
Työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa (1—5)	3,1	3,1	3,3
Työn innostavuus ja työssä koettu ilo (1—5)	3,6	3,6	3,6

[1)] Ei sisällä SM:n htv:a

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.20.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	19 426	19 390	19 610
Bruttotulot	1 327	1 121	1 100
Nettomenot	18 099	18 269	18 510
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 117		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 603		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kemikaalilain kokonaisuudistus (siirto momentilta 28.90.30)	375
Kemikaalilain kokonaisuudistus (siirto momentilta 33.70.01)	40
Muu muutos	-105
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-51
Palkkausten tarkistukset	54
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-39
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-33
Yhteensä	241

2014 talousarvio	18 510 000
2013 talousarvio	18 269 000
2012 tilinpäätös	18 585 000

31. Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 511 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain (713/2000) mukaisen korvauksen maksamiseen talous- ja velkaneuvontapalvelujen tuottajille

2) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkaukseen Kilpailu- ja kuluttajavirastoon

3) talous- ja velkaneuvojien kehittämiseen, koulutukseen ja materiaalin tuottamiseen sekä raportointijärjestelmään.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Talous- ja velkaneuvonnan tavoitteena on helpottaa velallisen asemaa luottojen järjestelyssä sekä tukea velallisen elämänhallinnan paranemista ja ehkäistä syrjäytymistä.

Palveluiden järjestämisestä maksettava korvaus määrätään työ- ja elinkeinoministeriön vahvistamien perusteiden mukaan siten, että se vastaa palvelun tuottamisesta aiheutuvia tarkoituksenmukaisia menoja. Korvaus maksetaan aluehallintoviraston kanssa sopimuksen tehneelle kunnalle tai muulle palveluntuottajalle. Jos kunta ei järjestä neuvontaa, aluehallintoviraston tulee järjestää neuvonta muulla tavoin, esim. ostopalveluna. Korvauksen maksatuksesta kunnille huolehtii Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja muulle palveluntuottajalle aluehallintovirasto.

Arvio resurssien jakautumisesta

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Talous- ja velkaneuvonnan resurssit			
— Talous- ja velkaneuvojat (htv)	133	110	110
— Avustajat (htv)	23	20	20
Valtion korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisen kuluista (%)	60	70	70

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti toiminnalle seuraavan tulostavoitteen vuodelle 2014:

— Uusien asiakkaiden keskimääräinen jonotusaika on korkeintaan 60 päivää (toteutuma 2012: jonotusaikatavoitteen saavutti 77 % yksiköistä).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poistuminen	-700
Yhteensä	-700

2014 talousarvio	4 511 000
2013 talousarvio	5 211 000
2012 tilinpäätös	5 511 000

50. Valtionavustus kuluttajajärjestölle (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 673 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksena Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry:n toiminnan tukemiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry on kuluttajien etujärjestö, missä ominaisuudessa se neuvoo kuluttajia sekä jakaa ja välittää kuluttajatietoa.

Tulostavoitteet:

— Kotitalouksien toimivuus ja tehokkuus sekä kuluttajien omat toimintaedellytykset paranevat järjestön myötävaikutuksella.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poistuminen	-100
Yhteensä	-100

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	673 000
2013 talousarvio	773 000
2012 tilinpäätös	823 000

51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 080 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) merimiespalvelulain (447/2007) nojalla merimiesten hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettujen palvelujen valtion osuuden maksamiseen

2) merityösopimuslain (756/2011) ja merimiesten vuosilomalain (433/1984) nojalla merimiesten vuosiloma- ja vanhempainvapaamatkakustannuksiin

3) merityöaikalain (296/1976) mukaisen miehistön vaihtokustannusten korvaamiseen

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi valtion varoista korvattavista merenkulkijan matkakustannuksista. Laissa kootaan yhteen matkakustannusten korvaamista koskevat säännökset, yhdenmukaistetaan korvausperusteita sekä säädetään nykyistä tarkemmin tuen hakemisesta. Tukipäätösten tekeminen siirretään työ- ja elinkeinoministeriöstä Kaakkois-Suomen ELY-keskukseen.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	580 000
Valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin	1 500 000
Yhteensä	2 080 000

2014 talousarvio	2 080 000
2013 talousarvio	2 080 000
2012 tilinpäätös	1 608 906

95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ryhmäkannelain (444/2007) mukaisesta ryhmäkanteesta aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen maksamiseen

2) kilpailulaissa (948/2011) tarkoitetuissa oikeusprosesseissa Kilpailu- ja kuluttajaviraston vastapuolelle maksettavaksi määrättyjen oikeudenkäyntikulujen maksamiseen

3) sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (590/2013), sähkömarkkinalaissa (588/2013) ja maakaasumarkkinalaissa (508/2000) tarkoitetuissa oikeusprosesseissa Energiaviraston vastapuolelle maksettavaksi määrättyjen oikeudenkäyntikulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Ryhmäkanneprosessin hoitaminen voi vaatia huomattaviakin resursseja, joita ei ole mahdollista ennakoida. Ryhmäkanteesta aiheutuu oikeudenkäyntikuluja valtiolle, jos kuluttaja-asiamies häviää ajamansa kanteen.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston edellytetään kilpailulain nojalla ryhtyvän toimenpiteisiin kiellettyjen kilpailunrajoitusten rankaisemiseksi esittämällä markkinaoikeudelle seuraamusmaksun määräämistä laissa säädettyjen edellytysten vallitessa. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtävänä on myös puuttua yrityskauppoihin, jotka estävät kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi määrätä yrityskaupoille ehtoja tai tehdä markkinaoikeudelle esityksen yrityskaupan kieltämiseksi. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tekemien päätösten ja esitysten käsittelyyn markkinaoikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa liittyy riski velvollisuudesta joutua korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikuluja, jos Kilpailu- ja kuluttajavirasto häviää jutun.

Energiaviraston tehtävänä on valvoa sähkö- ja maakaasumarkkinalakien sekä EU:n sähkökauppa-asetuksen ja maakaasuverkkoasetuksen noudattamista. Energiaviraston edellytetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain nojalla ryhtyvän toimenpiteisiin sähkö- ja maakaasumarkkinalakien sekä EY:n sähkökauppa-asetuksen vastaisesta toiminnasta rankaisemiseksi esittämällä markkinaoikeudelle seuraamusmaksun määräämistä laissa säädettyjen edellytysten vallitessa. Energiaviraston tekemien päätösten ja esitysten käsittelyyn markkinaoikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa liittyy riski velvollisuudesta joutua korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikuluja, jos Energiavirasto häviää jutun.

2014 talousarvio	20 000
2013 talousarvio	20 000
2012 tilinpäätös	—

50. Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

Selvitysosa: Alueiden kehittämistoimintaa suuntaavat lain alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista lisäksi valtioneuvoston määrittelemät alueiden kehittämisen painopisteet, niitä tarkentavat ministeriöiden aluestrategiat ja maakuntien liittojen valmistelemat maakuntaohjelmat sekä niiden toimeenpanosuunnitelmat. Näitä kansallisia tavoitteita tukee EU:n rakennerahastokaudeksi 2014—2020 laadittava Manner-Suomen rakennerahastoohjelma.

Eri hallinnonalojen aluekehittämisen strategiat ja talousarviomäärärahojen suuntaaminen vaikuttavalla tavalla vahvistavat aluepolitiikan strategista roolia valtioneuvoston ja eri hallinnonalojen päätöksenteossa.

Keskushallinnossa alueiden kehittämisen rahoitusta ja toimenpiteiden toteutusta seuraa ja arvioi valtioneuvoston asettama poikkihallinnollinen alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta. Pääosa alueellisista kehittämistoimista kanavoituu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskukset) kautta. Kuntien palvelujen saatavuuden turvaamisen ja kehittämisen kannalta on keskeistä aluehallintovirastojen (AVI) toiminta.

Maakuntaohjelma ja sen vuosittainen toteuttamissuunnitelma ilmaisevat alueen kehittämistavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Nämä asiakirjat nivovat yhteen ELY-keskusten ja AVIen eri sektoreiden toiminnan alueen kehittämiseksi. Maakuntaohjelmaprosessia kehitetään aluehallintoviranomaisia ohjaavien ministeriöiden, aluehallintoviranomaisten ja maakunnan liittojen yhteistyönä. Valtion aluehallintoviranomaiset valmistelevat yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa ehdotukset strategisiksi tulossopimusasiakirjoiksi, joista keskushallinnon kanssa käytäviin tulosneuvotteluihin osallistuvat myös maakunnan liitot.

Talouden taantumasta johtuvia äkillisiä alueellisia elinkeinoelämän ja työllisyyden muutoksia hoidetaan yritysten investointi- ja kehittämishankkeisiin sekä työllisyystomenpiteisiin varatun kansallisen rahoituksen avulla.

Kansallinen alueellinen kehittäminen

Vuonna 2014 käynnistyvän uuden Innovatiiviset kaupungit (INKA) -ohjelman tavoitteena on vahvistaa kansainvälisesti vetovoimaisten innovaatiokeskittymien syntymistä Suomeen. Ohjelman painopiste on suurilla kaupunkiseuduilla, jotka haastetaan luomaan uudenlaisia osaamiseen pohjautuvia liiketoiminnan kehitysympäristöjä ja edelläkävijämarkkinoita. Ohjelmalla tuetaan innovaatiopolitiikan kansallisten ja aluelähtöisten toimien synergiaa. Tarkoituksena on, että kaupunkiseudut ja valtio yhdessä vauhdittavat uusien suurten hankekokonaisuuksien aikaansaamista, joilla on myös kansainvälistä näkyvyyttä. Paikallisiin toimenpiteisiin perustuva erityisohjelma täydentää hyvin muita keskeisiä innovaatiopolitiikan instrumentteja ja korvaa osittain vuonna 2013 päättyvän osaamiskeskusohjelman (OSKE).

Kansallisina erityispolitiikkoina jatkavat kaupunki-, maaseutu- ja saaristopolitiikat. Kaupunkipolitiikkaa, saaristolakiin (494/1981) perustuvaa saaristopolitiikkaa sekä maaseutupolitiikkaa ohjataan kaupunki-, maaseutu- ja saaristopoliittisilla toimenpideohjelmilla, jotka perustuvat valtioneuvoston hyväksymiin valtakunnallisiin alueiden kehittämistavoitteisiin. Metropolipolitiikka jatkuu erityistoimenpiteenä.

Verkostoituminen sekä alueellisesti ja kansallisesti että kansainvälisesti on perinteisen alueellisen tai sektorikohtaisen politiikan rinnalla muodostunut uudenlaiseksi tavaksi toimia yhteistyössä. Verkostoituminen näkyy esimerkiksi maakuntarajat ylittävissä hankkeissa ja varojen käytössä.

Rakennerahastopolitiikka

Vuosi 2013 on ohjelmakauden 2007—2013 viimeinen varsinainen toteutusvuosi, jolloin jaetaan ohjelmakauden viimeiset vuosikehykset. Ohjelmien käytännön toteutus, sulkemistoimenpiteet sekä täysimääräisen toteutuksen varmistaminen jatkuvat aina vuoden 2015 loppuun saakka. Kansallisen rakennerahastostrategian 2007—2013 yleisenä tavoitteena on vahvistaa sekä kansallista että alueellista kilpailukykyä, työllisyyttä ja hyvinvointia. Rakennerahasto-ohjelmat toteuttavat ohjelmakauden loppuvuosina Eurooppa 2020 -strategian tavoitteita.

EU:n rakennerahastojen ohjelmakaudelle 2014—2020 laaditaan yksi ohjelma-asiakirja, joka sisältää sekä Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) että Euroopan sosiaalirahaston (ESR) toimet. Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman tavoitteena on alueiden elinkeinorakenteen uudistaminen ja monipuolistaminen sekä työllisyyden edistäminen, pk-yritysten kasvumahdollisuuksien parantaminen, uusiutuvan energian osuuden ja energiatehokkuuden lisääminen, rakenteellisen työttömyyden vähentäminen ja työelämän laadun kehittäminen, osaamisen ja uuden tiedon hyödyntäminen kilpailukyvyn vahvistamiseksi, työmarkkinoiden ja elinkeinoelämän tarpeita vastaavan osaavan työvoiman varmistaminen, elinikäisen oppimisen tukeminen sekä sosiaalisen osallisuuden edistäminen. Rakennerahasto-ohjelmalla toteutetaan Eurooppa 2020 -strategiaa ja sen kansallista ohjelmaa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti alueiden kehittämisen ja rakennerahastopolitiikan -tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa konsernistrategian tavoitelinjauksista ja muista tulosalueen strategioista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2014:

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio	2013 tavoite	2014 tavoite
Alueiden kansainvälinen kilpailukyky paranee					
— Koko Suomi: BKT/asukas (indeksi, EU=100)	113,0	114,0	114,0	114,0	114,0
— Etelä-Suomi: BKT/asukas (indeksi, EU=100)	128,9	128,5	128,0	128,2	127,9
— Länsi-Suomi: BKT/asukas (indeksi, EU=100)	102,0	101,8	102,0	102,3	102,4
— Itä-Suomi: BKT/asukas (indeksi, EU=100)	86,1	91,4	92,6	93,7	94,2
— Pohjois-Suomi BKT/asukas (indeksi, EU=100)	97,1	101,4	101,8	99,1	99,1
Alueiden väliset kehityserot pienenevät					
— Maakuntien BKT/asukas keskihajonta (indeksiluku)	15,1	13,5	13,1	12,9	12,8
Vahvoihin maakuntiin perustuva monikeskuksinen aluerakenne vahvistaa sekä kaupunkialueiden että maaseudun elinvoimaisuutta					
Laaditut tai päivitetyt kyläsuunnitelmat	-	-	-	2 000	2 150

Rakennerahasto-ohjelmien rahoitusta on ohjelmakaudella 2007—2013 käytetty EU:n lainsäädännön puitteissa tarpeellisessa määrin äkillisten rakennemuutostilanteiden tarpeisiin. Vuodesta 2014 eteenpäin ei EU:n rakennerahastovaroihin varata erillistä äkillisen rakennemuutoksen rahoitusta.

EU:lta saatavat tulot ohjelmakausien 2007—2013 ja 2014—2020 osalta budjetoidaan momentille 12.32.50.

43. Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 566 000 euroa.

Määräraha on lain alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettu maakunnan kehittämisraha.

Määrärahaa saa käyttää:

1) alueiden kehittämistä ja alueen kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämishankkeisiin

2) käyttöomaisuuden hankkimiseen tai sen muutos- tai parannustöihin perusrakenteen kehittämistä varten

3) lain alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista 28 §:n mukaisiin määräaikaisiin erityisohjelmiin

4) useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittämistä koskeviin ohjelmiin ja hankkeisiin

5) julkisyhteisöjen hankkeiden toteuttamiseen tarvittavan enintään 12 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen

6) henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien tila- ja muiden kustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laeiksi alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista sekä alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta.

Määrärahalla tuetaan kaupunkipolitiikan ja saaristopolitiikan tavoitteiden toteuttamista.

Kaupunkipolitiikan tavoitteena ovat globaaliin kilpailuun kykenevät vahvat ja sosiaalisesti eheät kaupungit. Sopimusperusteista kaupunkipolitiikkaa toteutetaan hallitusohjelman ja kaupunkipolitiikan toimenpideohjelman mukaisesti. Valtio, yliopistot, ammattikorkeakoulut, kaupunkiseudut ja elinkeinokehitysyhtiöt sopivat alueen pitkäjänteisistä kehittämistoimista. Aie- ja kasvusopimuspolitiikkaa tehdään suurissa kaupunkikeskuksissa koko maassa. Sopimuksilla edistetään kaupunkiseutujen pitkäjänteistä kehittämistä, vahvistetaan niiden kansainvälistä vetovoimaa, edistetään elinkeinoelämän uudistumista ja kasvua sekä kaupunkiseudun toiminnallisuutta ja sujuvaa arkea. Metropolipolitiikkaa jatketaan metropolipolitiikan neuvottelukunnan linjaamalla tavalla.

Saaristopolitiikalla toteutetaan saaristolaissa ja valtakunnallisessa saaristopoliittisessa toimenpideohjelmassa määriteltyjä saariston kehittämistoimia. Toimenpiteillä pyritään maan laajojen saaristo-, vesistö-, meri- ja rantaresurssien hyödyntämiseen ja saaristoisuuden, vesistöjen ja meren rikkoman rakenteen aiheuttamien haittojen tasaamiseen. Toimenpideohjelman alueellisesti suppeampi osa koskee saaristolain mukaan nimettyjä saaristokuntia ja saaristo-osuuskuntia, laajempi osa periaatteessa maan kaikkia kuntia maan kaikissa maakunnissa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästö	-1 000
INKA-ohjelma (siirto momentille 32.20.42)	-4 000
Kertaluonteisen erän poistuminen	-1 300
Yhteensä	-6 300

2014 talousarvio	5 566 000
2013 talousarvio	11 866 000
2012 tilinpäätös	15 566 000

62. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 023 000 euroa.

Määräraha on lain alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettu maaseudun kehittämiseen käytettävä määräraha.

Määrärahaa saa käyttää:

1) lain alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta ja sen nojalla annettujen asetusten mukaisessa laajuudessa valtakunnallisten maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien hankkeisiin sisältyvät kulutusmenot

2) lain alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista 14 §:n mukaisen maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän menojen maksamiseen

3) julkisyhteisöjen hankkeiden toteuttamiseen tarvittavan enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen

4) valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti kylätoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista sekä alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta.

Määrärahalla rahoitetaan valtakunnallista maaseudun kehittämis- ja tutkimustoimintaa, erityisesti laajojen verkostojen muodostumista. Määrärahalla tuetaan lisäksi maaseutupoliittisen toimenpideohjelman sekä kuudennen maaseutupoliittisen kokonaisohjelman tavoitteiden toteuttamista. Määrärahaa käytetään myös määräaikaisten maaseutuprofessuurien osarahoittamiseen.

Määrärahaa käytetään Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän toimintamenoihin, teema- ja työryhmätyöhön, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän määrittelemien tarpeiden mukaisiin erillisselvityksiin ja -kehittämishankkeisiin sekä kylätoiminnan tukemiseen.

Määrärahasta on tarkoitus osoittaa kylätoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen 850 000 euroa. Kylätoiminnan valtionavun tavoitteena on rahoituspohjan vakauttaminen ja välttämättömän kehitystyön jatkumisen turvaaminen.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtakunnalliset tutkimus- ja kehittämishankkeet	1 023 000
Kylätoiminnan valtionapu	850 000
Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä	150 000
Yhteensä	2 023 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen erän poistuminen	-250
Yhteensä	-250

2014 talousarvio	2 023 000
2013 talousarvio	2 273 000
2012 tilinpäätös	3 223 000

64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 565 590 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta toteuttavien Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavien toimenpideohjelmien hankkeiden EU- ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen sekä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen (tavoite 3) ja Eurooppalaisen naapuruuden ja kumppanuuden välineen rajayhteistyöosion (ENPI CBC) valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) EU:n ohjelmakauden 2014—2020 investointi, kasvu ja työpaikka -tavoitetta toteuttavan Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavien hankkeiden EU- ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen sekä Eurooppalaisen alueellisen yhteistyön ohjelmien valtion rahoitusosuuden maksamiseen

3) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 Manner-Suomen ESR -ohjelmaa toteuttavien hankkeiden EU- ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen sekä EU:n ohjelmakauden 2014—2020 investointi, kasvu ja työpaikka -tavoitetta toteuttavan Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettavien hankkeiden EU- ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen

4) edellä mainittujen ohjelmien toteutukseen liittyvän teknisen avun sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen

5) ohjelmakauden 2007—2013 Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettavien ohjelmien sekä ohjelmakauden 2014—2020 osarahoitettavan ohjelman toteuttamiseen tarvittavan yhteensä enintään 400 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen

6) EU:n ohjelmakauden 2000—2006 hankkeisiin tehdyistä sitoumuksista aiheutuvien velvoitteiden maksamiseen ja neuvoston asetuksen 1260/1999 39 artiklan (varainhoitoa koskevat oikaisut) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen

7) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 hankkeisiin tehdyistä sitoumuksista aiheutuvien velvoitteiden maksamiseen ja neuvoston asetuksen 1083/2006 98—102 artiklan (rahoitusoikaisut) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen

8) vähävaraisimmille suunnatun Eurooppalaisen avun rahastosta osarahoitettavan ohjelman valtion rahoitusosuuden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2014 saa uusia myöntämispäätöksiä tehdä yhteensä 291 194 000 eurolla. Mikäli vuoden 2013 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vielä vuonna 2014.

Takaisinperinnästä aiheutuvat erät merkitään momentille 12.39.10.

Selvitysosa: Myöntämisvaltuudesta yhteensä 158 233 000 euroa on EU:n rakennerahastojen rahoitusosuutta ja 132 961 000 euroa valtion rahoitusosuutta. Määrärahasta yhteensä 536 454 000 euroa on tarkoitus käyttää ohjelmakauden 2007—2013 maksatuksiin, josta 287 003 000 euroa EU:n rakennerahastojen rahoitusosuuden maksatuksiin ja 249 451 000 euroa valtion rahoitusosuuden maksatuksiin. Määrärahasta yhteensä 29 136 000 euroa on tarkoitus käyttää ohjelmakauden 2014—2020 maksatuksiin, josta 15 851 000 euroa EU:n rakennerahastojen rahoitusosuuden maksatuksiin ja 13 285 000 euroa valtion rahoitusosuuden maksatuksiin.

Rakennerahasto-ohjelmiin kaudelle 2007—2013 varattu myöntämisvaltuus on sidottava kokonaisuudessaan pääsääntöisesti vuoden 2014 loppuun mennessä, jotta varmistetaan ohjelmien täysimääräinen toteutuminen. Rakennerahasto-ohjelmien myöntämisvaltuudesta tehdään useampivuotiselle hankkeelle sidonta pääsääntöisesti vuosittain, jotta useita hankkeita voidaan rahoittaa yhtäaikaisesti ja näin varmistaa ohjelmavarojen täysimääräinen käyttö.

Rahoituksen käytössä sovelletaan kunkin hallinnonalan rahoittamassa toiminnassa sovellettavia kansallisia ja EU:n säännöksiä ja rahoitus kohdennetaan kullakin hallinnonalalla mainittujen säännösten ja rakennerahasto-ohjelmien puitteissa asianomaisen ministeriön määrittelemällä tavalla. Maksettavien kustannusten tukikelpoisuuden tulee lisäksi olla kansallisten ja Euroopan unionin säännösten mukaisesti etukäteen tarkastettu, lukuun ottamatta työvoimapoliittisten kustannusten maksamista siirtomenojen osalta.

Teknisen avun toimeenpanemisesta päätetään Euroopan yhteisöjen rakennerahastosäännöksissä ja kansallisissa rakennerahastosäännöksissä säädetyssä menettelyssä. Vuoden 2014 myöntämisvaltuudesta on teknistä apua 14 572 000 euroa.

Ohjelmakauden 2007—2013 rakennerahasto-ohjelmien rahoitus ja hankkeet kohdistuvat edelleen nopeasti yrittäjyyttä, uutta liiketoimintaa ja uusia työpaikkoja luoviin toimenpiteisiin sekä työllisyys- ja koulutustoimenpiteisiin. Lisäksi Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen (tavoite 3) ja Eurooppalaisen naapuruuden ja kumppanuuden välineen rajayhteistyöosion (ENPI CBC) -ohjelmia toteutetaan edelleen yhteistyössä usean muun maan kanssa.

Ohjelmakauden 2014—2020 rakennerahasto-ohjelman rahoitus kohdentuu työllisyyden edistämiseen, rakenteellisen työttömyyden vähentämiseen ja työelämän laadun parantamiseen, työvoiman saatavuuden varmistamiseen, osaamisen ja uuden tiedon hyödyntämiseen, pk-yritysten kasvumahdollisuuksien parantamiseen, uusiutuvan energian ja -tehokkuuden lisäämiseen sekä sosiaalisen osallisuuden edistämiseen. Ohjelmakauden 2014—2020 Euroopan alueellisen yhteistyön prioriteetin toimenpitein tuetaan raja-alueiden ja laajempien yhteistyöalueiden kokemusten vaihtoa, yhteistyötä ja verkostojen syntymistä.

Ohjelmakausien 2007—2013 ja 2014—2020 myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja vastaavat valtion rahoitusosuudet yhteensä (milj. euroa)

	2014	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ohjelmakausi 2007—2013					
Vuoden 2012 sitoumukset	321,872	35,763	-	-	357,635
Vuoden 2013 sitoumukset	160,936	214,582	-	-	375,518
Vuoden 2014 sitoumukset	53,646	107,291	-	-	160,937
Yhteensä	536,454	357,636	-	-	894,090

Ohjelmakausien 2007—2013 ja 2014—2020 myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja vastaavat valtion rahoitusosuudet yhteensä (milj. euroa)

	2014	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ohjelmakausi 2014—2020					
Vuoden 2014 sitoumukset	29,136	58,222	101,918	101,918	291,194
Yhteensä	565,590	415,858	101,918	101,918	1 185,284

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmaosioihin ja prioriteetteihin, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR), EU-rahoitusosuudet (milj. euroa)

Ohjelma/-osio/prioriteetti	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys valtuutena	Myöntämisvaltuus v. 2014	Määräraha v. 2014
Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)			
Tekninen tuki	51,000	7,286	0,730
Valtakunnalliset teemat	45,500	6,089	0,610
Alueosiot yhteensä	628,500	84,104	8,425
Itä- ja Pohjois-Suomi	443,784	59,386	5,949
Etelä- ja Länsi-Suomi	184,716	24,718	2,476
Yhteensä	725,000	97,479	9,765
Euroopan sosiaalirahasto (ESR)			
Valtakunnalliset teemat	112,000	14,988	1,501
Alueosiot yhteensä	342,000	45,766	4,585
Itä- ja Pohjois-Suomi	241,486	32,315	3,238
Etelä- ja Länsi-Suomi	100,514	13,451	1,347
Yhteensä	454,000	60,754	6,086
EAKR ja ESR yhteensä	1 179,000	158,233	15,851

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmaosioihin ja prioriteetteihin, Euroopan aluekehitysrahastoa (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahastoa (ESR) vastaavat valtion rahoitusosuudet sekä eurooppalaisen alueellisen yhteistyön valtion rahoitusosuudet (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys valtuutena	Myöntämisvaltuus v. 2014	Määräraha v. 2014
Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)			
Tekninen tuki	51,000	7,286	0,728
Valtakunnalliset teemat	33,611	4,460	0,446
Alueosiot yhteensä	464,271	61,606	6,155
Itä- ja Pohjois-Suomi	327,822	43,500	4,346
Etelä- ja Länsi-Suomi	136,449	18,106	1,509
Yhteensä	548,882	73,352	7,329

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmaosioihin ja prioriteetteihin, Euroopan aluekehitysrahastoa (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahastoa (ESR) vastaavat valtion rahoitusosuudet sekä eurooppalaisen alueellisen yhteistyön valtion rahoitusosuudet (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys valtuutena	Myöntämisvaltuus v. 2014	Määräraha v. 2014
Euroopan sosiaalirahasto (ESR)			
Valtakunnalliset teemat	82,734	10,978	1,097
Alueosiot yhteensä	252,634	33,524	3,350
Itä- ja Pohjois-Suomi	178,385	23,672	2,366
Etelä- ja Länsi-Suomi	74,249	9,852	0,984
Yhteensä	335,368	44,502	4,447
Eurooppalainen alueellinen yhteistyö (EAY)	105,750	15,107	1,509
EAKR, ESR ja EAY yhteensä	990,000	132,961	13,285

Tulot on merkitty momentille 12.32.50.

Momentin nimike on muutettu.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksatusten tarkentuminen	98 653
Yhteensä	98 653

2014 talousarvio	565 590 000
2013 talousarvio	466 937 000
2012 tilinpäätös	495 138 213

60. Energiapolitiikka

Selvitysosa: Osana elinkeinopolitiikkaa energiapolitiikka nivoutuu myös ilmasto-, talous-, kuluttaja- ja ympäristöpolitiikkaan. Kansallisessa toimintaympäristössä energiapolitiikalle asettavat reunaehtoja finanssipolitiikan tavoitteet, työllisyystavoitteet sekä ilmasto- ja ympäristövaatimukset. Kansainvälisessä toimintaympäristössä korostuvat energian saannin varmuus, polttoaineiden maailmanmarkkinahintojen eriytyminen, energia- ja ilmastopoliittiset tavoitelinjaukset ja niistä aiheutuvat toimenpiteet Euroopan unionissa sekä ilmastonmuutoksen hillitseminen.

Euroopan unioni on yksipuolisesti sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasujaan 20 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Lisäksi EU on sitoutunut kasvattamaan uusiutuvan energian osuutta 20 prosenttiin koko unionin alueella vuoteen 2020 mennessä. Energiatehokkuudelle on asetettu EU:n yhteinen tavoite tehostaa 20 prosentilla energian käyttöä vuoteen 2020 mennessä verrattuna kehitykseen, joka toteutuisi ilman uusia toimenpiteitä. Energiatehokkuuden parantaminen on otettu yhdeksi yleiseksi Eurooppa 2020 -tavoitteeksi. Eurooppalainen keskustelu vuoden 2020 jälkeisistä tavoitteista on alkanut.

Osana EU:n yhteisiä tavoitteita Suomen on vähennettävä päästökaupan ulkopuolella olevien toimintojen (muun muassa maaliikenteen, maatalouden ja talokohtaisen lämmityksen) päästöjä 16 % vuoden 2005 tasosta vuoteen 2020 mennessä ja lisättävä vastaavana ajanjaksona uusiutuvan energian käyttöä 28,5 prosentista 38 prosenttiin energian loppukulutuksesta laskettuna. Päästökaupan piiriin tulevien toimintojen päästöjen tulisi vähentyä EU:ssa keskimäärin 21 %. Lisäksi

liikenteessä biopolttoaineen osuuden tulee olla vähintään 10 % vuonna 2020. Tavoitteet merkitsevät muun muassa sitä, että energiankäytön kasvu täytyy taittaa laskuun jo tällä vuosikymmenellä. Keväällä 2013 valmistuneen energia- ja ilmastostrategian päivityksen mukaan Suomi on pääsemässä vuodelle 2020 asetettuihin tavoitteisiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti energiapolitiikan tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa seuraavat konsernistrategian tavoitelinjauksista sekä muista tulosalueen strategioista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2014:

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio
— Energiaomavaraisuus (%)	46	52	46	50	50	50
— Sähkömarkkinoiden toimivuus paranee (Sähkö-MPI:n arvo kasvaa, EU:n indeksi kuluttajatyytyväisyydelle)	-	75	74	75	76	76
— Uusiutuvan energian käytön osuus loppukulutuksesta (%)	30,3	32	33	33	34	34
— Energian loppukulutus/bruttokansantulo pienenee (TJ/BKT, milj. euroa)	6,01	6,39	5,8	5,7	laskeva	laskeva

01. Energiaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 864 000 euroa.

Selvitysosa: Energiaviraston tehtävänä on valvoa ja edistää sähkö- ja maakaasumarkkinoiden toimintaa sekä tukea ilmastotavoitteiden saavuttamista. Energiavirasto vastaa myös uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuen myöntämiseen, hallinnointiin ja valvontaan liittyvistä tehtävistä.

Virasto saa 1.1.2014 alkaen uusia viranomaistehtäviä, jotka liittyvät mm. energiatehokkuussopimusten toimeenpanoon ja energiakatselmustoiminnan ohjaukseen. Samassa yhteydessä Energiamarkkinaviraston nimi muutetaan Energiavirastoksi. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Energiamarkkinavirastosta annetun lain muuttamisesta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Energiavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
— Kokonaistuottavuusindeksi	92	92	92
Tuotokset ja laadunhallinta			
Sähkö- ja maakaasuverkkotoiminnan sekä päästökaupan valvonta on toimivaa (asiakaskysely asteikolla 1—5)			
— Sähköverkkotoiminnan valvonnan toimivuus	3,7	> 3,6	> 3,6
— Maakaasuverkkotoiminnan valvonnan toimivuus	3,9	> 3,6	> 3,6
— Päästökaupan valvonnan toimivuus	3,7	> 3,6	> 3,6
— Tuotantotukijärjestelmän toimivuus	3,4	> 3,5	> 3,5

Resurssien arvioitu jakautuminen tulosalueittain

	2012 toteutuma 1 000 €	%	2013 arvio 1 000 €	%	2014 arvio 1 000 €	%
Määrärahat						
Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen	-	-	-	-	3 457	39
Sähkömarkkinavalvonta	753	34	3 446	67	3 697	42
Maakaasumarkkinavalvonta	12	1	345	7	200	2
Tuotantotuki sekä biopoltto-aineiden ja -nesteiden kestävyys	928	41	949	18	950	11
Päästökauppa	542	24	435	8	560	6
Yhteensä	2 235	100	5 175	100	8 864	100
Maksullinen toiminta (Tulot)						
Sähkömarkkinavalvonta	2 326	58	103	7	400	24
Maakaasumarkkinavalvonta	390	10	11	1	-	-
Tuotantotuki sekä biopoltto-aineiden ja -nesteiden kestävyys	126	3	235	17	130	8
Päästökauppa	1 139	28	1 040	75	1 144	68
Muut	44	1	-	-	-	-
Yhteensä	4 025	100	1 389	100	1 674	100

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	55,8	56,0	67
Sairauspoissaolojen muutos (+/- työpäivää/htv)	7,1	-2	-1
Johdon toiminta esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä (1—5)	3,44	-	3,4
Töiden yleinen organisointi työyhteisössä (1—5)	3,44	-	3,4
Tulos- ja kehityskeskustelujen toimivuus osaamisen kehittämisessä (1—5)	3,38	-	3,4
Esimiesten ja johdon asettamat mahdollisuudet uudistua työssä (1—5)	3,58	-	3,6
Työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa (1—5)	3,50	-	3,5
Työn innostavuus ja työssä koettu ilo (1—5)	3,60	-	3,6

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	6 260	6 564	10 538
Bruttotulot	4 025	1 389	1 674
Nettomenot	2 235	5 175	8 864
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	434		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	524		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 32.01.01 (3 htv)	210
Siirto momentilta 32.60.(20)	3 250
Uuden sähkömarkkinalain edellyttämät lisäresurssit (siirto momentilta 32.01.21)	200
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-16
Palkkausten tarkistukset	8
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-6
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-12
Tasomuutos	55
Yhteensä	3 689

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	8 864 000
2013 talousarvio	5 175 000
2012 tilinpäätös	2 325 000

(20.) Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä energiatiedotus (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Energia-alan tiedotustoiminta (siirto momentille 32.01.01)	-150
Siirto momentille 32.60.01	-3 250
Yhteensä	-3 400

2013 talousarvio	3 400 000
2012 tilinpäätös	3 400 000

28. Materiaalitehokkuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) materiaalitehokkuutta edistävään selvitys-, kokeilu-, menetelmäkehitys- ja informaatiotoimintaan

2) EU:n rahoittamien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien hankkeiden osarahoitukseen

3) enintään 130 000 euroa yritysten materiaalikatselmusten kehittämisen yhteydessä suoritettaviin avustusluonteisiin vähämerkityksisiin kustannusosuuksiin, jotka liittyvät yritysten materiaalikatselmuskokeiluihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään hallitusohjelman mukaisen syksyllä 2013 valmistuvan kansallisen materiaalitehokkuusohjelman toimeenpanoon liittyviin hankkeisiin. Määrärahaa käytetään myös suomalaisen elinkeinoelämän kilpailukykyä ja luonnonvarojen käytön tehostamista palvelevan materiaalitehokkuuden eri tasojen mittareiden kehittämiseen ja arviointiin, kansallisen resurssitehokkuuden osaamisverkoston kehittämiseen, edistämään ympäristönäkökohtien huomioonottamista suunnittelussa ja Motiva Oy:n toimintaan materiaalitehokkuuden palvelukeskuksena ja menetelmien kehittämiseen toimipaikkojen välisten materiaalivirtojen hyödyntämiseksi sekä yritysten materiaalikatselmuskokeiluihin.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Materiaalien tehokkaampi käyttö lisää energiatehokkuutta ja kilpailukykyä sekä edistää kestäviin tuotanto- ja kulutustapoihin siirtymistä.

2014 talousarvio	500 000
2013 talousarvio	500 000
2012 tilinpäätös	500 000

40. Energiatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 72 905 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) investointeihin ja selvityksiin, jotka tukevat uusiutuvan energian tuotantoa tai käyttöä, energiansäästöä, energian tuotannon tai käytön tehostamista taikka niihin liittyvää uuden teknologian käyttöönottoa

2) liikenteen biopolttoaineiden tuotantoon tai käyttöön liittyvän teknologian pilotointi- ja

demonstraatiohankkeisiin sekä selvityksiin, jotka liittyvät liikenteen biopolttoaineiden ympäristö- ja kansantaloudellisiin vaikutuksiin

3) energian tuotannon tai käytön ympäristöhaittoja vähentävien investointien ja selvitysten tekemiseen

4) osallistumiseen eurooppalaiseen yhteistyöhön energia-alan kestävän kehityksen kriteeristön aikaansaamiseksi ja liikenteen uusien polttoaineiden standardisointiin.

Etusija annetaan uuden teknologian demonstrointia ja kaupallistamista edistäville hankkeille. Energiatukea voidaan myöntää yrityksille, kunnille ja muille yhteisöille. Tukea ei myönnetä asunto-osakeyhtiöille, asuinkiinteistöille, valtionosuutta saaville perustamishankkeille eikä maatiloille tai niiden yhteyteen toteutettaville hankkeille. Tukea ei myönnetä myöskään Suomessa toteutettaviin ilmastonmuutosta koskevan puitesopimuksen Kioton pöytäkirjan (SopS 12—13/2005) 6 artiklassa tarkoitettuihin hankkeisiin (yhteistoteutushankkeet). Jos investointihanke kuuluu päästökauppalain (311/2011) soveltamisalan piiriin, hanketta voidaan tukea vain rajoitetusti.

Tuen enimmäismäärää harkittaessa ei oteta huomioon kunnan tai muun yhteisön rakentamissa ja omistamissa energiahankkeissa kyseisten tahojen oman rahoituksen osuutta, jos se ei sisällä sellaista taloudellista etuutta, joka olisi katsottava EU:n lainsäädännössä tarkoitetuksi valtiontueksi. Sama koskee kunnan tai muun yhteisön omistamien kiinteistöjen katselmustoiminnan tukemista. Rahoituksella, jonka ei katsota olevan valtiontukea tai muuta julkista tukea, tarkoitetaan esimerkiksi markkinaehdoin myönnettävää rahoitusta tai muuta omarahoitusta. Energiatuella tuetuissa hankkeissa tuensaajan omarahoitusosuuden tulee olla vähintään 25 % kokonaisrahoituksesta.

Avustukset myönnetään valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävin perustein. Määrärahaa saa käyttää lisäksi energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista annettujen valtioneuvoston asetusten (1313/2007 ja 1063/2012) nojalla aiemmin myönnettyjen tukien maksamiseen. Liikenteen uusiutuvan energian hyödyntämiseen liittyvät selvitykset ovat kulutusmenoja, joihin ei sovelleta avustuksia koskevia ehtoja. Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekesin myöntämissä biopolttoaineiden tuotannon pilot-laitosten avustuksissa ja selvityksissä noudatetaan Tekesin rahoitusehtoja.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2014 saa sitoumuksia tehdä enintään 60 000 000 eurolla.

Mikäli vuoden 2013 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2014 enintään 87 500 000 eurolla.

Selvitysosa: Energiatuki on osa taloudellista ohjausta, jolla energiajärjestelmää pyritään ohjaamaan tehokkaampiin ja ilmaston sekä ympäristön kannalta parhaisiin ratkaisuihin. Energiatukea tarvitaan erityisesti uuden teknologian käyttöönoton ja kaupallistumisen edistämiseen, uusiutuvan energian tuotannon, mukaan luettuna kivihiilen korvaaminen hiilipölykattiloissa, lisäämiseen sekä energiatehokkuusinvestointien tukemiseen. Sähköajoneuvojärjestelmät luetaan energiatehokkuusteknologiaksi. Määrärahaa voidaan käyttää EU:n strategisen energiateknologiasuunnitelmaan sisältyvien, Suomessa toteutettavien isojen demonstraatiolaitosten tukemiseen. Myös liikenteen biopolttoaineiden ja muiden uusiutuvien energialähteiden tuotannon ja käytön edistäminen tavoitteiden mukaiselle tasolle Suomessa edellyttää energiatukipanosten kohdentamista uuden teknologian pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin sekä polttoaineiden hankinta-, tuotanto- ja käyttöketjujen vaikutusten arviointiin ja vaihtoehtoisten polttoaineiden standardointi- ja sertifiointityöhön. Tekes - Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksella on työ- ja elinkeinoministeriön rinnalla keskeinen rooli liikenteen biopolttoaineiden kehittämisohjelman toteutuksessa. Tekes vastaa kehitysohjelman puitteissa teknologian pilotointiin liittyvistä hankkeista ja työ- ja elin-

keinoministeriö demonstraatiolaitoksille suunnattavista avustuksista. Liikenteen toisen sukupolven biopolttoaineiden tuotantoteknologiat ovat saavuttamassa vaiheen, jossa siirrytään ensimmäisten täyden mittakaavan demonstraatiolaitosten rakentamiseen.

Vuonna 2013 liikenteen biopolttoaineiden demonstraatiolaitosten tukemiseen on ollut käytettävissä myöntämisvaltuutta 87,5 milj. euroa edistämään liikenteen 2. sukupolven biopolttoaineiden tuotantoa ja käyttöä EU:ssa sovittujen uusiutuvan energian velvoitteiden mukaisesti. EU:lta on haettu tukea usealle biojalostamojen demonstraatiohankkeelle, joista EU-tukea on myönnetty yhdelle. NER300-ohjelman aikataulun viivästymisen vuoksi sekä kahden hakijan vetäydyttyä hankkeistaan, kyseistä valtuutta on jouduttu siirtämään ja valtuus tullaan kohdistamaan alkuperäisen suunnitelman ulkopuolisiin hankkeisiin. Kyseinen valtuus käytettäisiin kuitenkin edelleenkin biojalostamohankkeisiin, joista hakemuksia odotetaan vuoden 2013 aikana. Tavoitteena on, että myös päätökset tehtäisiin vuoden 2013 loppuun mennessä. On perusteltua, että osa kyseisestä valtuudesta käytettäisiin vuoden 2014 puolella, jotta tukihakemusten käsittely voidaan tehdä huolellisesti ja valtuus suunnata mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Myöntämisvaltuuden arvioitu käyttö (euroa)

Liikenteen biopolttoaineiden kehittämisohjelma	3 000 000
Merituulivoiman demonstraatio	20 000 000
Muu energiatuki	37 000 000
Yhteensä	60 000 000

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Suomi saavuttaa omalta osaltaan EU:n ilmasto- ja energiatavoitteet.

— Uuden teknologian käyttöönotto lisääntyy energian tuotannossa ja käytössä.

— Energiahuollon monipuolisuus säilyy hyvänä.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	68 905	68 408	23 298	16 985	177 596
Vuoden 2014 sitoumukset	4 000	26 000	20 000	10 000	60 000
Menot yhteensä	72 905	94 408	43 298	26 985	237 596

Vuonna 2014 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 58,9 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vihreä talous (HO)	-1 000
Tasomuutos	-47 450
Yhteensä	-48 450

2014 talousarvio	72 905 000
2013 I lisätalousarvio	-13 000 000
2013 talousarvio	121 355 000
2012 tilinpäätös	49 791 343

41. LNG-terminaalien investointituki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 42 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää nesteytetyn maakaasun (LNG) terminaalien investointiavustusten maksamiseen.

Valtuus

Vuonna 2014 saa sitoumuksia tehdä enintään 90 000 000 eurolla

Selvitysosa: Vuoden 2015 alussa voimaan tuleva EU:n rikkidirektiivi lisää erityisesti energiaintensiivisen perusteollisuuden viennin vuotuisia kustannuksia. EU:n rikkidirektiivin kansallisella yritysten kustannuksia

alentavalla toimenpideohjelmalla kompensoidaan rikkidirektiivin negatiivisia vaikutuksia Suomen kilpailukyvylle ja elinkeinoelämälle. Toimenpideohjelmaan liittyen tuetaan nesteytetyn maakaasun (LNG) terminaalien rakentamista, millä turvataan maakaasun saantia ja jakelua.

Tuet myönnetään valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävin perustein. Päätökset tehdään ehdollisina, ja tuki voidaan maksaa vasta, kun Euroopan komissio on hyväksynyt tuen yhteismarkkinoille soveltuvaksi.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	12 000	10 000	5 000	1 000	28 000
Vuoden 2014 sitoumukset	30 000	42 000	18 000	-	90 000
Menot yhteensä	42 000	52 000	23 000	1 000	118 000

Vuonna 2014 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 88,4 milj. euroa.

2014 talousarvio	42 000 000
2013 I lisätalousarvio	5 000 000

42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 500 000 euroa.

Valtuus

Vuonna 2014 sitoumuksia saa tehdä enintään 4 800 000 eurolla.

Myöntämisvaltuutta ja määrärahaa saa käyttää Enontekiön Sähkö Oy:n Kilpisjärven alueen sähkönsyötön varmistamisesta aiheutuviin menoihin sekä määrärahaa Utsjoen Sähköosuuskunnan ja Inergia Oy:n sähköverkkoliiketoimintojen yhdistämisen johdosta perustetulle Tunturiverkko Oy nimiselle yhtiölle Utsjoen alueella tehtävistä sähköverkon korvausinvestoinneista aiheutuviin menoihin.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Pohjois-Lapin sähköhuollon varmistamiseksi on tarkoitus tukea Enontekiön kunnan alueella toimivan Enontekiön Sähkö Oy:n toimintaa sekä Tunturiverkko Oy:n Utsjoen alueella tehtäviä korvausinvestointeja. Enontekiöllä tuki kohdistetaan Kilpisjärven alueen sähkönsyöttöyhteyden kunnostamiseen. Utsjoella tuella luodaan edellytykset yhdistää Utsjoen sähköosuuskunta ja Inergia Oy suuremmaksi verkkoyhtiöksi (Tunturiverkko Oy). Tuen avulla alueiden sähkön siirtohinnan korotukset pystytään pitämään kohtuullisina.

Määrärahasta on tarkoitus käyttää 1 350 000 euroa Enontekiön Sähkö Oy:n Kilpisjärven verkostoinvestointeihin ja 150 000 euroa Utsjoen alueella tehtäviin korvausinvestointeihin.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	150	150	150	150	600
Vuoden 2014 sitoumukset	1 350	1 800	1 650	-	4 800
Menot yhteensä	1 500	1 950	1 800	150	5 400

Vuonna 2014 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 4,7 milj. euroa.

Avustusta Enontekiön Sähkö Oy:lle myönnettäessä huomioidaan EU:n valtiontukisääntelyn ilmoittamismenettelyä ja sitä koskevia poikkeuksia koskeva sääntely. Tunturiverkon osalta kyseessä on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106.2 mukainen komission päätöksen 2005/842/EY edellytykset täyttävä ja notifiointivelvollisuuden ulkopuolelle jäävä EU-valtiontuki.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kilpisjärven alueen sähköverkon uudistus	1 350
Yhteensä	1 350

2014 talousarvio	1 500 000
2013 talousarvio	150 000
2012 tilinpäätös	125 000

43. Kioton mekanismit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) päästöyksiköiden hankkimiseen Kioton pöytäkirjan joustomekanismien avulla enintään 10 miljoonaa tonnia sopimuskaudelle 2008—2012 ja sen jälkeiselle kaudelle 2013—2020

2) joustomekanismien hallinnoinnin kustannuksiin

3) päästöyksiköiden hankinnan edellytysten tukemiseen

4) valuuttakurssimuutoksista aiheutuviin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Suomi on sitoutunut osana Euroopan unionia täyttämään Kioton pöytäkirjan mukaiset velvoitteensa. Kasvihuonekaasupäästöjen korkeat vähentämiskustannukset rasittavat kansantaloutta, minkä vuoksi valtio osallistuu päästöjen vähentämiseen käyttämällä Kioton mekanismeja. Näitä ovat yhteistoteutus (JI, Joint Implementation), puhtaan kehityksen mekanismi (CDM, Clean Development Mechanism) ja valtioiden välinen päästökauppa. JI-hankkeet ovat teollisuusmaiden ja CDM-hankkeet teollisuus- ja kehitysmaiden välisiä.

Tarve hyödyntää Kioton mekanismeja ulottuu myös Kioton toiselle velvoitekaudelle vuosille 2013—2020. Päästöyksiköiden hankinnan edellytysten tukeminen, ts. tietotaidon kehittäminen kohdemaissa, sekä mekanismien hallinnon kansainvälinen kehitystyö, edistävät päästömarkkinoiden toimivuutta ja kustannustehokasta päästöyksiköiden hankintaa.

Päästöyksiköiden hankinnassa otetaan huomioon eri joustomekanismien keskinäinen kustannustehokkuus sekä hankintaan liittyvien riskien hallinta. Tämä edellyttää, että määrärahaa voidaan käyttää ja päästöyksiköiden hankintasitoumuksia voidaan tehdä etupainotteisesti, vaikka osa hankittavista päästöyksiköiden kustannuksista realisoituu vasta lähempänä kauden loppua.

Mekanismipolitiikan koordinointivastuu on työ- ja elinkeinoministeriöllä. Mekanismien käytöstä tehdyn hallinnollisen työnjaon mukaisesti momentilta rahoitetaan ulkoasiainministeriön CDM-projekteista syntyvien päästöyksiköiden hankintaa sekä ympäristöministeriön JI-projekteista ja kansainvälisestä päästökaupasta hankkimia päästöyksiköitä.

Päästöyksiköiden hankinta sisältää vuosittaisia toimia, joista aiheutuvat menot katetaan määrärahasta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017—	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Ennen vuotta 2014 tehdyt sitoumukset	1 000	1 000	1 200	1 000	4 200
Menot yhteensä	1 000	1 000	1 200	1 000	4 200

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-1 000
Yhteensä	-1 000

2014 talousarvio	1 000 000
2013 talousarvio	2 000 000
2012 tilinpäätös	390 530

44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 154 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetussa laissa (1396/2010) säädetyn

1) tuulivoimalla tuotetun sähkön tuotantotuen (*syöttötariffin*) maksamiseen

2) biokaasulla tuotetun sähkön tuotantotuen (*syöttötariffin ja sen korotuksena maksettavan lämpöpreemion*) maksamiseen

3) puupolttoaineella tuotetun sähkön tuotantotuen (*syöttötariffin ja sen korotuksena maksettavan lämpöpreemion*) maksamiseen

4) metsähakkeella tuotetun sähkön tuotantotuen *(syöttötariffin ja sen korotuksena maksettavan kaasutinpreemion)* maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain nojalla tuetaan syöttötariffijärjestelmään hyväksytyn voimalaitoksen tuulivoimaan, biokaasuun, metsähakkeeseen ja puupolttoaineeseen perustuvaa sähkön tuotantoa. Lain nojalla tuulivoiman, biokaasusähkön ja puupolttoainesähkön tuottajille maksetaan syöttötariffijärjestelmässä tukena laissa asetetun tavoitehinnan ja sähköpörssissä toteutuneen kolmen kuukauden Suomen aluehinnan keskiarvon erotus (syöttötariffijärjestelmä) sekä metsähakesähkön tuottajille päästöoikeuden hinnan ja turpeen veron mukaan muuttuvaa tukea. Biokaasusähkön ja puupolttoainesähkön tuottajille maksetaan lisäksi syöttötariffin korotuksena lämpöpreemiota yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa sekä metsähakesähkön tuottajille syöttötariffin korotuksena kaasutinpreemiota kaasutettaessa metsähaketta kaasuttimessa pölypolttokattilan polttoaineeksi. Tukea maksetaan enintään 12 vuotta kullekin voimalaitokselle.

Euroopan unionin tavoitteena on nostaa uusiutuvan energian osuus 20 prosenttiin energian loppukulutuksesta vuoteen 2020 mennessä. Uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2009/28/EY on jäsenvaltiolle asetettu tavoitteet uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan energian osuudeksi energian loppukulutuksesta vuonna 2020. Suomelle asetettu tavoite on 38 prosenttia.

Tuotantotuki ja tavoitehinnat

Tuulivoiman tavoitehinta, €/MWh (korotettu hinta enintään 3 vuotta/voimalaitos)	105,30
— Tavoitehinta 1.1.2016 lähtien, €/MWh	83,50
Biokaasusähkön tavoitehinta, €/MWh	83,50
Biokaasusähkön lämpöpreemio sähkön ja lämmön yhteistuotannossa, €/MWh	50,00
Puupolttoainesähkön tavoitehinta, €/MWh	83,50

Tuotantotuki ja tavoitehinnat

Puupolttoainesähkön lämpöpreemio sähkön ja lämmön yhteistuotannossa, €/MWh	20,00
— enintään vuodessa/puupolttoainesähköä tuottava voimalaitos, €	750 000
Metsähakesähkön tuottajille maksettava, päästöoikeuden hinnan ja turpeen veron mukaan muuttuva tuotantotuki, enintään €/MWh, kun 3 kuukauden päästöoikeuden keskihinta enintään 10 €/t ja turpeen vero 4,90 €/MWh	13,1324
Kaasutinta käyttäville metsähakesähkön tuottajille maksettava turpeen veron mukaan muuttuva kaasutinpreemio, €/MWh, kun turpeen vero on 4,90 €/MWh	5,4716

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

— Tuuli- ja biokaasuvoimaloiden sekä metsäenergiaa käyttävien voimalaitosten kilpailukyky verrattuna muilla energialähteillä tapahtuvaan sähkön tuotantoon parantuu.

— Sähkön tuotanto monipuolistuu ja sähkön omavaraisuus parantuu.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tuulivoimalat (syöttötariffi)	96 400 000
Biokaasuvoimalat (syöttötariffi ja sen korotus)	2 100 000
Metsähakevoimalat (syöttötariffi ja sen korotus)	53 600 000
Puupolttoainevoimalat (syöttötariffi ja sen korotus)	2 300 000
Yhteensä	154 400 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	29 400
Yhteensä	29 400

2014 talousarvio	154 400 000
2013 talousarvio	125 000 000
2012 tilinpäätös	41 768 005

70. Kotouttaminen

Selvitysosa: Vahvistetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) toimeenpanoa tavoitteena tukea ja edistää maahanmuuttajien kotoutumista, työllistymistä ja osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisen valtion kotouttamisohjelman toimeenpano varmistetaan ja seurataan siinä eri hallinnonaloille asetettuja kotouttamisen tavoitteita ja toimenpiteitä.

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain ja valtion kotouttamisohjelman vaikuttavuutta vahvistetaan perustamalla työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen kotouttamisen osaamiskeskus, jonka tehtävänä on tukea paikallisten toimijoiden osaamista maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseksi. Keskus arvioi ja seuraa kotouttamisen toimeenpanoa. Se koostaa ja levittää kotouttamista koskevaa tietoa ja eri hankkeissa testattuja hyviä käytäntöjä, tukee järjestöjen työtä kotouttamisen edistämiseksi ja vahvistaa kansainvälisen tiedonvaihdon kehittämisen verkostoja.

Vuonna 2013 päättyneen Osallisena Suomessa -hankkeen tulosten perusteella arvioidaan kotoutumiskoulutuksen toimivuutta ja kehittämistarpeita sekä valmistellaan esitykset tarvittavista muutoksista.

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisen kotoutumisen, kotouttamisen ja hyvien etnisten suhteiden seurannan toimeenpanoa jatketaan ja seurantajärjestelmää kehitetään edelleen.

Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden kuntiin ohjautumisen pitkiä odotusaikoja lyhennetään tiivistämällä valtionhallinnon eri toimijoiden ja kuntien välistä yhteistyötä. Selvitetään kuntakorvausjärjestelmän toimivuutta ja kehittämistarpeita sekä kansainvälistä suojelua saaneiden henkilöiden sijoittamisesta aiheutuvia kustannuksia kunnissa. Valtion ja pääkaupunkiseudun

kuntien välistä aiesopimusta maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämisestä jatketaan.

Oleskeluluvan saaneet kotoutumisen piirissä olevat pakolaiset

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
— Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat	1 601	1 500	1 500
— joista oleskeluluvan saaneita yksintulleita alaikäisiä	105	150	150
— Perheenyhdistämiset	381	500	500
— Kiintiöpakolaiset	671	750	750
Pakolaisia yhteensä	**2 653**	**2 750**	**2 750**
Pakolaisia laskennallisten kuntakorvausten piirissä[1)]	7 615	9 156	8 866
Perheryhmäkotien majoituspaikat yhteensä	144	144	144

[1)] Korvausten piirissä olevien henkilöiden määrä arvioidaan kolmen edellisen vuoden aikana maahan saapuneiden lukumäärän ja talousarviovuodelle esitetyn arvion perusteella ja kiintiöpakolaisten osalta neljän edellisen vuoden ja talousarviovuodelle esitetyn arvion perusteella.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti kotouttamisen tulosalueelle yhteiskunnallisen vaikuttavuustavoitteen vuodelle 2014:

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Pakolaisten toteutuneet kuntasijoituspaikat, vähintään (lkm)	1 055	2 000	2 000

03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 661 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) rasismin ja etnisen syrjinnän ehkäisemiseen ja niiden vastaiseen tiedottamiseen, koulutukseen sekä seurantaan ja eri väestöryhmien välisen vuorovaikutuksen edistämiseen sekä järjestöille myönnettäviin avustuksiin

2) maahanmuuttajajärjestöjen toteuttaman hanketoiminnan tukemiseen

3) kotoutumista edistävien hankkeiden toteuttamiseen, EU:n rahoittamien kotoutumista edistävien hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen sekä kotouttamista edistävään tiedottamiseen

4) ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen tähtäävään niin sanottuun etsivään työhön ja neuvontatyöhön

5) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22 §:n mukaiseen omaehtoiseen opiskeluun ja muihin yksilöllisesti sovittuihin kotouttamista edistäviin toimenpiteisiin osallistuvien tapaturmakorvausten ja ryhmävastuuvakuutuksen maksamiseen sekä Valtiokonttorin näistä perimien hoitokulujen maksamiseen

6) enintään 2 000 000 euroa kotouttamisen osaamiskeskuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen, josta enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen osaamiskeskuksen ydintoimintojen hoitamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös siirtomenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kotoutumiskoulutusta ja maahanmuuttajien koulutusta kehitetään edelleen keskeisenä osana kotoutumispalveluja, Osallisena Suomessa -hankkeen johtopäätösten ja tulosten perusteella. Jatketaan esitysten valmistelua kotoutumiskoulutusjärjestelmän muutoksiksi yhteistyössä muiden keskeisten ministeriöiden kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen perustettavan kotouttamisen osaamiskeskuksen tavoitteena on vahvistaa kotouttamistyön pitkäjänteisyyttä ja vaikuttavuutta. Osaamiskeskuksen ydintehtävänä on kotoutumislain ja valtion kotouttamisohjelman toimeenpanon tukeminen poikkihallinnollisesti ja paikallistasolla. Toimintamuotoja ovat informaatio-ohjaus, arviointi ja seuranta sekä hyvien käytäntöjen levittäminen ja juurruttaminen. Osaamiskeskus vahvistaa ja tukee kotouttamisen toimijaverkostojen yhteistyötä sekä suhteita kansainvälisiin osaamisverkostoihin ja vahvistaa järjestöjen työtä kotoutumisen ja hyvien etnisten suhteiden edistämiseksi. Osaamiskeskuksen toimintaan sisällytetään myös kotoutumisen, kotouttamisen ja etnisten suhteiden seurantajärjestelmä, sekä maahanmuuttajille kotoutumislain 7 § nojalla annettavan Perustietoa Suomesta -aineiston ylläpito.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Rasismin ja etnisen syrjinnän ehkäiseminen, seuranta ja koulutus	161 000
Kotouttamistoimet	500 000
Kotouttamisen osaamiskeskus (enintään)	2 000 000
Yhteensä	2 661 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kotouttamisen osaamiskeskus	2 000
Yhteensä	2 000

2014 talousarvio	2 661 000
2013 talousarvio	661 000
2012 tilinpäätös	661 000

30. Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 92 780 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kotoutumista edistävän lain (1386/2010) ja valtioneuvoston asetuksen (1393/2011) määräämin perustein:

1) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 §:n 2 tai 3 momentissa määriteltyjen henkilöiden kuntaan osoittamisesta, ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä maksettavien laskennallisten korvausten kustannuksiin

2) kotoutumis- ja toimeentulotuesta, tulkkauksen järjestämisestä, erityiskustannusten korvaamisesta ja paluumuuton tukemisesta kunnalle aiheutuviin kustannuksiin sekä pakolaisten kuntaan muuttamisen odotusajalta kertyvien vuokrien maksamiseen

3) alaikäisten oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden sijoittamisesta perheryhmäkotiin, muuhun asuinyksikköön sekä perhehoidosta, asumisen tukipalveluista ja muista lastensuojelun palveluihin rinnastettavista toimenpiteistä kunnalle aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen nuoren 21 ikävuoteen saakka ja käräjäoikeuden heille osoittaman edustajan palkkioiden maksamiseen

4) entisen Neuvostoliiton alueelta paluumuuttajina tulleiden henkilöiden kotoutumis- ja toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnille, sekä Suomen sodissa vapaaehtoisina palvelleiden hoidosta ja huollosta aiheutuviin kustannuksiin

5) kuntaan sijoitettujen tai kunnassa asuvien ihmiskaupan uhrien kunnille sosiaali- ja terveys- sekä muiden palvelujen järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista maksettaviin korvauksiin

6) kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 9 §:n mukaisen alkukartoituksen kustannuksiin.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Lakiin kotoutumisen edistämisestä sisältyy maahanmuuttajalle tehtävä alkukartoitus, jonka suorittaa kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto. Kunnalle alkukartoituksesta maksetaan 700 euron laskennallinen korvaus. Alkukartoitus arvioidaan tehtävän 2 000 henkilölle. Tiedotusta alkukartoituksesta ja muista kotoutumista edistävistä toimenpi-

teistä tehostetaan erityisesti työmarkkinoiden ulkopuolella oleville.

Paluumuuttajista maksettavien korvausten piiriin kuuluu henkilö, jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 48 §:n tai 47 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella. Korvaukset maksetaan kunnille jälkikäteen.

Kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa määritellyistä henkilöistä maksettavien korvausten piirissä olevien määrä arvioidaan kolmen edellisen vuoden aikana maahan saapuneiden oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden ja perheenyhdistämisen kautta maahan tulleiden lukumäärän sekä talousarviovuodelle esitetyn arvion perusteella. Kiintiöpakolaisten osalta maksettavien korvausten piirissä olevien lukumäärä arvioidaan neljän edellisen vuoden aikana maahan saapuneiden lukumäärän sekä talousarviovuodelle esitetyn arvion perusteella. Vuoden 2014 pakolaiskiintiö on 750 henkilöä.

Korvausta voidaan maksaa jatkuvan oleskeluluvan saavien ja kunnan asukkaaksi siirtyvien ihmiskaupan uhrien osalta pakolaisia vastaavalla tavalla. Kunnilla on mahdollisuus hakea elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta korvausta muiden kunnassa asuvien ihmiskaupan uhrien osalta uhrin asemasta johtuvien palvelujen järjestämisestä.

Kotoutumislain 45 §:n mukaisesti kuntaan osoittamisesta, ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä maksettavaa laskennallista korvausta maksetaan kunnalle kolmelta vuodelta alkaen siitä, kun ensimmäinen kotikuntamerkintä on tehty. Kiintiöpakolaisten osalta korvausta maksetaan neljältä vuodelta.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Paluumuuttajien kustannukset	
— Toimeentulotuki 6 kk	1 120 000
— Toimeentulotuki 5 v	1 620 000
— Erityiskustannukset	1 120 000
— Heimoveteraanit	1 200 000
Paluumuuttajien kustannukset yhteensä	5 060 000
Laskennalliset korvaukset pakolaisista (8 866 henkilöä 0—6 v. 6 845 €, muut 2 300 €)	28 450 000
Muut pakolaisista maksettavat kuntakorvaukset	57 870 000
— Toimeentulotuki (2 238 €/vuosi/hlö)	20 500 000
— Erityiskustannukset (1 177 €/vuosi/hlö)	11 000 000
— Tulkkipalvelut (913 €/vuosi/hlö)	8 500 000
— Korvaukset alaikäisten huollosta (8 993 €/vuosi/hlö)	17 870 000
Korvaukset pakolaisista yhteensä	86 320 000
Alkukartoituksen kustannukset yhteensä	1 400 000
— laskennallinen korvaus (700 €/vuosi/hlö)	
Yhteensä	92 780 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Laskennalliset korvaukset	-1 643
Muut pakolaisista maksettavat kuntakorvaukset	-706
Yhteensä	-2 349

2014 talousarvio	92 780 000
2013 talousarvio	95 129 000
2012 tilinpäätös	80 810 000

Pääluokka 33
SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n mukaisten sosiaaliturvan yleisrahastoon kuuluvien etuuksien tilapäiseen suorittamiseen saa käyttää muun saman rahaston etuuden maksamiseen varattua määrärahaa seuraavilta momenteilta: 33.10.50, 51, 52, 53, 54, 55, 60 ja 33.20.51, 52, 56.

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Hyvinvointi ja vauraus luodaan työllä ja kaikkien osallisuudella. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus nojaa talouden tasapainoiseen kehitykseen. Väestön ikärakenteen muuttumisen myötä julkisen talouden menot kasvavat. Samaan aikaan työikäisten määrä vähenee ja kansantalouden kasvumahdollisuudet heikkenevät. Euroopan integraatio syvenee ja laajenee, ihmisten liikkuvuus rajojen yli kasvaa ja maiden sisällä monikulttuurisuus lisääntyy.

Sosiaali- ja terveyspalvelut, eläkkeet ja muu sosiaaliturva on kyettävä tarjoamaan kaikille, vaikka olosuhteet muuttuvat. Sosiaalisen ja taloudellisen kestävyyden ehtona on korkea työllisyysaste, terveet ja toimintakykyiset kansalaiset sekä vaikuttavat ja tehokkaat sosiaali- ja terveyspalvelut.

Talousarvioesityksen lähtökohdat

Hallituksen tavoitteena on köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen; julkisen talouden vakauttaminen sekä kestävän talouskasvun, työllisyyden ja kilpailukyvyn vahvistaminen. Tulo-, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi vahvistetaan ja uudistetaan peruspalveluita, turvataan ikäihmisille ihmisarvoinen vanhuus, ehkäistään sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia, vahvistetaan mielenterveys- ja päihdepalveluita sekä parannetaan toimeentuloturvaa ja estetään asuinalueiden eriytymistä.

Pääosa, kaksi kolmannesta, sosiaalimenoista rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden sosiaaliturvamaksuin, kuntien verovaroin sekä asiakasmaksuin. Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osuus sosiaalimenoista on vajaa viidennes. Pääluokan suurimmat menoerät ovat siirtomenot kotitalouksille, kunnille ja kuntayhtymille.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategiset tavoitteet

— Hyvinvoinnille vahva perusta
— Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin
— Elinympäristö tukemaan terveyttä ja hyvinvointia.

Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi hallituksen tasa-arvopolitiikkaa sekä edistää sukupuolinäkökulman huomioonottamista kaikessa valtioneuvoston päätöksenteossa. Ministeriössä se toteutetaan vuosille 2012—2015 vahvistetun toiminnallisen tasa-arvo-ohjelman mukaisesti. Valmistelussa on mm. kolmikantainen samapalkkaisuusohjelma, yhteistyö työelämän osapuolten

kanssa naisten urakehityksen edistämiseksi ja poikkihallinnollinen naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista jatketaan lainvalmistelussa, talousarvion laadinnassa sekä muissa tasa-arvon kannalta merkittävissä hankkeissa.

Sosiaali- ja terveysministeriön strategisissa hankkeissa toteutetaan sukupuolivaikutusten arviointi, erityisesti poikkihallinnollisessa, syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävässä toimenpideohjelmassa ja sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman (Kaste) toimeenpanossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa soveltuvin osin alueiden kehittämislain (1651/2009) periaatteita. Euroopan unionin rakennerahastovarojen (EAKR- ja ESR-ohjelmat) alueellisessa kohdentamisessa neuvotellaan aluekohtaiset sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan hankkeisiin tulevat voimavarat vastuuministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, kanssa. Voimavarojen tarkoituksenmukainen hyödyntäminen varmistetaan käyttösuunnitelmalla.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet strategioittain

Hyvinvoinnille vahva perusta

Sosiaaliturvalla lisätään ihmisten hyvinvointia tukemalla terveyttä ja toimintakykyä, antamalla turvaa muuttuvissa elämäntilanteissa, vahvistamalla sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja vakauttamalla yhteiskunnallisia oloja. Sosiaaliturva edistää myös vakaata talouden kasvua ja kilpailukykyä vahvistamalla työkykyä ja tarjoamalla työllistymis-, koulutus- ja kuntoutumismahdollisuuksia.

Verotuksen, maksujen, sosiaalietuuksien, tulonsiirtojen ja palvelujen on muodostettava kokonaisuus, joka kannustaa työntekoon ja varmistaa, että työntekijä voi siirtyä terveenä eläkkeelle. Kannustava sosiaaliturva rohkaisee ihmisiä myös itse edistämään hyvinvointia. Tavoitteena on, että

— terveys ja hyvinvointi otetaan osaksi kaikkea päätöksentekoa
— pidennetään työuria työhyvinvoinnilla
— tasapainotetaan elämän eri osa-alueet
— sosiaaliturvan rahoitus on kestävää.

Hyvinvoinnille vahva perusta -tunnusluvut

	2000 toteutunut	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Ennakkoarviointimenetelmä on käytössä kunnan päätöksenteossa, väestöllä painotettu %-osuus kunnista	..	..	..	39	45[1)]	50	55
Terveydenedistämisaktiivisuus toteutuu kunnassa (% tavoitearvosta)							
— kuntajohdossa	..	..	..	61	65[1)]	68	70
— perusterveydenhuollossa	..	..	54	..	60	69	70
— liikuntatoimessa	..	..	55	..	62	65	68
— perusopetuksessa	..	63	..	66	65[1)]	68	70
25-vuotiaan eläkkeellesiirtymisiän odote	58,8	59,8	60,4	60,5	60,9	61,0	61,2
— miehet	58,6	59,7	60,3	60,4	60,9	61,0	61,2
— naiset	58,9	59,9	60,4	60,5	60,8	60,9	61,1

Hyvinvoinnille vahva perusta -tunnusluvut

	2000 toteutunut	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus[2] 25—62 -vuotiailla (työeläkkeet), yhteensä	8,7	7,6	7,2	7,2	6,3	6,3	6,2
— miehet	9,1	7,7	7,2	7,1	6,2	6,2	6,1
— naiset	8,3	7,5	7,2	7,4	6,5	6,4	6,4
Sairauspäivien osuus tehdyistä työ- ja sairauspäivistä (palkansaajat), %	4,0	4,6	4,5	4,6	4,5	4,4	4,4
— miehet	3,6	4,1	4,0	3,9	3,8	3,7	3,6
— naiset	4,5	5,2	4,9	5,2	5,2	5,0	5,0
Työterveyshuollon piiriin kuuluvien työntekijöiden osuus palkansaajana toimivasta työvoimasta, %	92	92	..	..	94	94	95
Työpaikkatapaturmien taajuus (palkansaajat), milj. työtuntia kohden	30,0	29,0	30,2	31,1	30,0[3]	29,5	29,3
Korvatut ammattitaudit ja ammattitautiepäilyt (palkansaajat)	..	5 701	5 484	4 429	4 510[1]	4 500	4 400
Vanhempainpäivärahoista isille maksettujen päivien osuus, %	4,2	6,7	7,1	8,3	8,7	9,2	11,0
Sosiaalimenot/bkt, %	25,1	30,4	30,6	30,0	31,2[1]	32,1	32,5
Sosiaalimenot, €/asukas (vuoden 2010 hinnoin)	7 462	9 916	10 166	10 143	10 400[1]	10 700	10 800
Sosiaalimenojen rahoitus, %							
— verovaroin	43,1	45,0	46,1	46,0	45,6[1]	45,2	44,8
— työnantajat	37,6	37,3	35,8	35,4	35,6[1]	35,8	36,0
— muu	19,3	17,7	18,1	18,6	18,8[1]	19,0	19,2
Sosiaali- ja terveystoimen menojen osuus kuntien kokonaismenoista, %	50,9	55,0	54,4	54,8	55,0[1]	49,5	50,0

[1] Arvio

[2] Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus kuvaa, kuinka suuri osa ei-eläkkeellä olevista työeläkevakuutetuista on siirtynyt vuoden aikana työkyvyttömyyseläkkeelle (esitetään useimmiten promilleina). Ikävakioitu alkavuus kertoo työkyvyttömyyseläkkeen alkavuudessa tapahtuvista muutoksista siten, että väestön ikärakenteen muuttuminen ei vaikuta siihen.

[3] Ennakkotieto

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin

Jokaisella on oikeus perustoimeentulon turvaan ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Ihmisarvoinen elämä on turvattava kaikissa olosuhteissa. Nämä oikeudet ja yhdenvertaisuusperiaate on kirjattu Suomen perustuslakiin. Julkisen vallan vastuu perusoikeuksista ei poista yksilön vastuuta valinnoista. Yksilön ja yhteiskunnan oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoilla edistetään sosiaalista kestävyyttä.

Pelkän sosiaaliturvan varassa elävillä on suuri riski liukua köyhyyteen. Huolena on nuorten syrjäytyminen, lasten ja lapsiperheiden eriarvoistuminen ja syrjäytymisen siirtyminen yli sukupolvien. Väestön ikärakenteen muuttuessa vanhuksia on enemmän, dementia ja muut pitkäaikaissairaudet yleistyvät ja monisairaiden potilaiden lukumäärä kasvaa. Se merkitsee sosiaali- ja terveyspalvelumenojen nousua ja henkilöstön lisätarvetta, ellei palvelujen tuottavuus parane. Sosiaali-

ja terveydenhuolto pysyy tulevaisuudessakin työvoimavaltaisena. Tuottavuutta voidaan parantaa uudistamalla palvelujen organisointia ja tuotantotapoja. Tavoitteena on, että

— vähennetään hyvinvointi- ja terveyseroja
— asiakaskeskeisyys otetaan palvelujen lähtökohdaksi
— uudistetaan palvelujen rakenteet ja toimintatavat
— vahvistetaan sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin -tunnusluvut

	2000 toteutunut	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Terveytensä huonoksi tai keskinkertaiseksi kokeneiden osuus (25—64 v.), %							
— miehet	37,6	35,0	36,8	35,6	33,4	32,9	32,3
— 0—12 vuotta koulutusta	42,4	40,5	38,8	40,2	38,6	38,0	37,3
— 13 vuotta tai enemmän koulutusta	29,3	27,0	30,1	27,6	25,6	25,1	24,7
— naiset	33,7	34,0	32,9	32,1	32,8	32,4	32,0
— 0—12 vuotta koulutusta	38,6	36,3	36,5	38,6	37,6	38,0	38,5
— 13 vuotta tai enemmän koulutusta	29,4	30,5	29,4	27,5	26,9	25,7	24,5
Nuorten koettu terveys: päivittäin vähintään kaksi oiretta (8.—9. lk), %	16	19	17	17	17[1)]	16	15
Vastasyntyneen elinajanodote	77,7	79,8	80,0	80,4	80,6[1)]	80,8	81,0
— miehet	74,1	76,5	76,7	77,2	77,5[1)]	77,7	78,0
— naiset	81,0	83,1	83,2	83,5	83,7[1)]	83,9	84,0
25-vuotiaan elinajanodote							
— miehet	49,7	52,4	52,6	52,9[1)]	53,2[1)]	53,5	53,8
— perusasteen koulutus	47,4	49,2	49,7	50,0[1)]	50,4[1)]	50,8	51,2
— keskiasteen koulutus	50,1	52,3	52,4	52,6[1)]	52,8[1)]	53,0	53,2
— korkea-asteen koulutus	54,0	55,6	55,9	56,1[1)]	56,3[1)]	56,5	56,7
— naiset	56,1	59,0	59,0	59,1[1)]	59,2[1)]	59,3	59,4
— perusasteen koulutus	54,6	56,9	56,6	56,6[1)]	56,6[1)]	56,6	56,6
— keskiasteen koulutus	57,2	59,0	59,1	59,2[1)]	59,3[1)]	59,4	59,5
— korkea-asteen koulutus	58,4	60,2	60,3	60,4[1)]	60,6[1)]	60,7	60,9
Niiden 75—84-vuotiaiden osuus, jotka kykenevät liikkumaan ulkona yksin ilman vaikeuksia, %[2)]							
— miehet	76	84	84[1)]	87	86[1)]	86	87
— naiset	72	78	78[1)]	79	80[1)]	80	82
Päivittäin tupakoivien osuus, %							
— miehet (25—64-v.)	28,3	23,3	24,1	23,4	21,0	20	19
— naiset (25—64-v.)	19,9	16,5	15,3	14,9	14,5	13	12
— pojat (8.—9. lk)	25	17	17	17	15[1)]	14	13
— tytöt (8.—9. lk)	22	14	14	14	13[1)]	12	11

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin -tunnusluvut

	2000 toteutunut	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Alkoholin kokonaiskulutus, l/as.	8,8	10,2	10,0	10,1	9,6	9,6	9,6
Ylipainoisten osuus (BMI 25 tai yli) 25—64 v., %							
— miehet	58,4	65,5	62,7	65,0	63,3	62	62
— naiset	41,2	46,8	48,3	48,3	47,9	46	45
Itsemurhien takia menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 25—80 v. (100 000 asukasta kohti)							
— miehet	1 170	950	921	868[1)]	875	852	829
— naiset	368	341	291	255[1)]	277[1)]	269	262
Pienituloisten[3)] osuus, %							
— koko väestö	10,5	13,2	13,7	13,2	13,2[1)]	13,3	13,3
— lapset	8,8	11,5	11,8	11,1	11,1[1)]	11,2	11,2
Yleisen asumistuen saajat (ruokakunnat), lkm	170 352	161 842	164 154	167 364	180 665	190 000	189 000
Toimeentulotukea saaneet, lkm							
— kotitaloudet	271 686	238 755	240 257	239 212	240 200[1)]	250 000	250 000
— henkilöt	454 353	377 688	375 152	371 898	372 310[1)]	388 000	388 000
— pitkäaikaisesti tukea saaneiden osuus 25—64-vuotiaasta väestöstä, %	2,4	2,1	2,2	2,2	2,2[1)]	1,8	..
— miehet	2,7	2,4	2,5	2,5	2,5[1)]	2,2	..
— naiset	2,0	1,7	1,8	1,8	1,8[1)]	1,6	..
Gini-kerroin (käytettävissä olevat tulot)[4)], %	24,9	25,5	25,9	25,9	26,0[1)]	26,1	26,1
Nuoret, joilla ei ole perusasteen jälkeistä koulutusta eivätkä ole työssä tai koulutuksessa (eivätkä hoitovapaalla, eläkkeellä tai varusmies- tai siviilipalveluksessa), %	4,3	5,1	4,8	4,7	4,7[1)]	4,7	4,7
— 18—24 v. pojat	5,4	6,5	6,0	5,8	5,8[1)]	5,8	5,8
— 18—24 v. tytöt	3,1	3,6	3,6	3,6	3,6[1)]	3,6	3,6
Naisten säännöllisen työajan ansioiden osuus miesten vastaavista ansioista, %	80,6	81,8	82,8	83,2	83,1[5)]	83,3	83,5
Väestön terveyden seuranta toteutuu perusterveydenhuollossa (% tavoitearvosta)	..	..	33	..	32	40	40
Hoitoon pääsy							
— erikoissairaanhoitoa yli 6 kk jonottaneita, lkm	66 000	3 748	1 245	751	938	1 000	1 000
— odotusaika terveyskeskuslääkärin vastaanotolle kestää yli 14 pv (% väestöstä)	..	66	72	77	81	80	80
— suun terveydenhuolto: yli 6 kuukautta jonottaneita, lkm	..	7 600	12 100	14 000	7 205	7 200	7 200

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin -tunnusluvut

	2000 toteutunut	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
— psykiatrian erikoissairaanhoitoa yli 3 kk odottaneita alle 23-vuotiaita, lkm	..	84	136	73	64	50	50
Potilasvahinkokeskuksen korvaamien potilasvahinkojen määrä	..	2 359	2 204	2 214	2 073	2 100	2 100
Terveydenhuoltoon liittyvät infektiot[6)]							
— vastustuskykyiset mikrobi-tartunnat (MRSA veri/likvor), tapauksia/v.	..	30	28	42	30	30	30
— antibioottiripulitapaukset (Clostridium diff.) tapauksia/v.	..	5 700	4 813	5 382	5 256	5 200	5 200
Vanhusten palveluja saavat 75 vuotta täyttäneistä, %							
— säännöllinen kotihoito[2)]	11,8	11,3	11,8	12,2	11,9	13,1	13,6
— miehet	8,7	8,4	8,9	9,3	8,9	10,2	10,7
— naiset	13,2	12,8	13,4	13,9	13,5	15,0	15,6
— tehostettu palveluasuminen	1,7	5,1	5,6	5,9	6,3[1)]	6,7	7,1
— miehet	1,1	3,3	3,7	3,9	4,2[1)]	4,5	4,8
— naiset	2,0	6,0	6,7	7,1	7,7[1)]	8,2	8,8
— vanhainkodit ja terveyskeskusten vuodeosasto	8,4	5,4	4,7	4,4	3,9[1)]	3,4	2,9
— miehet	5,6	3,8	3,3	3,1	2,8[1)]	2,4	2,1
— naiset	9,6	6,3	5,5	5,1	4,5[1)]	3,9	3,3
— omaishoidontuki	3,0	4,1	4,2	4,4	4,5	4,7	4,9
Vaikeavammaisten palvelu-asuminen, as./v.	1 894	4 008	4 310	4 630	4 844	4 984	4 991
Terveyskeskusten lääkärivaje, %	..	6,8	6,0	6,5	6,3	6	6
Merkittävimpien muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiryhmien kuin lääkärien vaje, %	..	..	3,6	..	3,2	3,2	3,2
Ehkäisevien terveyspalvelujen henkilöstömitoitus, % kansallisesta suosituksesta							
— äitiysneuvolalääkärit	..	55	..	62	64[1)]	66	66
— lastenneuvolalääkärit	..	13	..	20	25[1)]	28	30
— koululääkärit	..	4	..	6	8[1)]	10	12
— äitiysneuvolan terveydenhoitajat	..	52	..	59	60[1)]	62	62
— lastenneuvolan terveydenhoitajat	..	29	..	34	38[1)]	40	42
— kouluterveydenhoitajat	..	60	..	75	78[1)]	80	82
Laajat terveystarkastukset toteutuvat (%-osuus terveys-keskuksista)							
— äitiysneuvolassa	..	50	..	87	88[1)]	89	90

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin -tunnusluvut

	2000 toteutunut	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
— lastenneuvolassa	..	47	..	84	86[1)]	86	88
— kouluterveydenhuollossa	..	49	..	75	77[1)]	79	81
Yli vuoden työttömänä olleet, lkm	86 800	41 300	54 000	57 200	61 200	71 800	77 500
— miehet	47 500	23 800	32 900	34 100	36 000	42 600	46 000
— naiset	39 300	17 500	21 100	23 100	25 100	29 200	31 500
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0—17-vuotiaat, %	0,9	1,3	1,3	1,4	1,4[1)]	1,5	1,5
— pojat	1,0	1,3	1,4	1,4	1,5[1)]	1,5	1,5
— tytöt	0,9	1,2	1,3	1,3	1,4[1)]	1,4	1,5
Asunnottomat, lkm	10 000	8 150	7 880	7 570	7 850	8 090	8 170
— miehet	8 250	6 560	6 490	5 990	5 950	6 000	6 070
— naiset	1 750	1 590	1 390	1 580	1 890	2 090	2 100
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset, lkm	37 554	35 569	35 563	42 571	40 460	39 000	38 000
Maahanmuuttajataustaisten osuus sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä, %	1,9	2,9	3,6	3,7	3,8	3,9	4,0

[1)] Arvio

[2)] Vuoden 2000 sarakkeessa on vuoden 2001 tieto.

[3)] Köyhyysrajan alittaneisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuus (käytettävissä olevat rahatulot ovat alle 60 % kaikkien kotitalouksien mediaanitulosta kulutusyksikköä kohden).

[4)] Gini-kerroin kuvaa muuttujan (tässä tapauksessa käytettävissä olevien rahatulojen) epätasaisuutta. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisemmin tulot ovat jakautuneet.

[5)] Ennakkotieto

[6)] Indikaattori korvataan myöhemmin paremmin potilasturvallisuuden tilannetta kuvaavalla indikaattorilla.

Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta

Elinympäristön tila vaikuttaa ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Heikkenevät luonnonolot, toistuvat luonnonkatastrofit ja koko ekosysteemin tila kaventavat hyvinvoinnin mahdollisuuksia. Sosiaalinen ja ekologinen kestävyys edellyttävät, että hyvä elämä voidaan turvata silloinkin, kun jaettavana ovat niukkenevat voimavarat. Jokaisen sukupolven tulisi jättää perinnöksi elinkelpoisempi ympäristö.

Oikeudenmukainen hyvinvoinnin jakautuminen on haaste paitsi paikallisesti myös maailmanlaajuisesti. Globaalit väestörakenteen muutokset, talouden häiriöt, köyhyys ja eriarvoisuus koettelevat yhteiskuntien yhtenäisyyttä. Eriarvoistumiseen ja asuinalueiden erilaistumiseen liittyy myös turvallisuusriskejä.

Ilmastonmuutos, ympäristöongelmat ja luonnonvarojen niukkeneminen saattavat aiheuttaa monenlaisia terveysuhkia, esimerkiksi pandemioita ja epidemioita. Ne eivät noudata rajoja, voivat levitä nopeasti ja niiden torjunta vaatii viranomaisten yhteistyötä ja varautumista.

Maailmanlaajuiset taloudelliset kriisit ovat osoittaneet toimivien turvaverkkojen sekä rahoitus- ja vakuutusmarkkinoiden merkityksen. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot on turvattava myös poikkeusoloissa. Tavoitteena on, että

— vahvistetaan ympäristön elinkelpoisuutta

— varmistetaan yhteiskunnan toimivuus erityistilanteissa.

Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta -tunnusluvut

	2000 toteutunut	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuolleet	2 256	2 595	2 572	2 453	2 428[1)]	2 404	2 380
— miehet	..	1 750	1 649	1 610	1 594[1)]	1 578	1 562
— naiset	..	845	923	843	835[1)]	826	818
Vesivälitteiset epidemiat							
— epidemioiden lkm	7	4	2	5	2	5	5
— sairastuneet henkilöt	6 428	213	38	70	53	100	100
Ympäristömyrkkyjen pitoisuudet äidinmaidossa (PCDD/F- ja PCB-yhdisteiden kokonaistoksisuus-ekvivalenttimäärä)	15,3	..	8[1)]	8[1)]	5,6	5,8	5,5
Työeläkevakuutusyhtiöiden, -säätiöiden ja -kassojen vakavaraisuusaste	..	24,1	29,6	22,4	26,4	-	-
Työeläkerahastot/bkt, %	50,2	72,5	77,7	72,2	77,7	79,2	79,3

[1)] Arvio

Eräiden etuuksien kehitys (euroa/kk)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014[1)]
Lapsilisä								
— 1. lapsi	100	100	100	100	100	104	104	104
— 2. lapsi	111	111	111	111	111	115	115	115
— 3. lapsi	131	131	141	141	142	147	147	147
— yksinhuoltajakorotus	37	47	47	47	47	49	49	49
Lasten kotihoidon tuki								
— hoitoraha	294	294	314	314	316	327	337	342
— seuraavasta alle 3-v.	94	94	94	94	94	98	101	102
— muista alle kouluikäisistä	60	60	60	60	61	63	65	66
— hoitolisä	168	168	168	168	169	175	180	183
Yksityisen hoidon tuki								
— hoitoraha	137	137	160	160	161	167	171	174
— hoitolisä	135	135	135	135	135	140	144	146
Osittainen hoitoraha	70	70	70	90	90	94	96	98
Vanhempainpäiväraha								
— minimi	380	380	551	551	553	574	594	603
— keskimäärin, miehet	1 620	1 747	1 858	1 936	1 997	2 035	2 097	2 181
— keskimäärin, naiset	1 170	1 241	1 342	1 398	1 427	1 467	1 513	1 563
Sairauspäiväraha								
— minimi (55 päivän jälkeen)	380	380	551	551	553	574	594	603
— keskimäärin, miehet	1 228	1 277	1 368	1 429	1 421	1 461	1 508	1 550
— keskimäärin, naiset	1 075	1 110	1 184	1 235	1 249	1 292	1 333	1 370
Työmarkkinatuki	514	527	551	551	553	674	698	708
Työttömän peruspäiväraha	514	527	551	551	553	674	698	708

Eräiden etuuksien kehitys (euroa/kk)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014[1)]
Työttömien ansiopäiväraha								
— keskimäärin, miehet	1 201	1 234	1 326	1 401	1 409	1 514	1 565	..
— keskimäärin, naiset	922	945	1 017	1 071	1 082	1 159	1 184	..
Kansaneläke, yksinäinen	525	558	584	584	586	609	630	639
Takuueläke					688	714	739	749
Vanhuuseläke (keskim. omaeläke)								
— miehet	1 507	1 557	1 659	1 687	1 728	1 809	..	..
— naiset	971	1 000	1 071	1 097	1 133	1 195	..	..
Työkyvyttömyyseläke (keskim. omaeläke)								
— miehet	1 117	1 077	1 117	1 119	1 121	1 149	..	..
— naiset	934	891	927	929	934	962	..	..
Alkaneet vanhuuseläkkeet (keskim. omaeläke)								
— miehet	1 814	1 793	1 922	1 974	1 947	2 025	..	..
— naiset	1 250	1 199	1 326	1 365	1 370	1 441	..	..
Alkaneet työkyvyttömyyseläkkeet (keskim. omaeläke)								
— miehet	1 044	1 018	1 090	1 126	1 174	1 192	..	..
— naiset	841	809	842	884	907	943	..	..
Toimeentulotuki, perusosa, yksin asuva	390	399	417	417	419	461	477	..

[1)] Vuoden 2014 lopulliset euromäärät vahvistetaan 14.10.2013.

Vaikuttavuus ja tuloksellisuus

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaa aidosti tuottavuutta lisäävin toimenpitein. Vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta edistävät toimenpiteet koskevat hallinnonalan kaikkia virastoja ja laitoksia. Hallinnonalan vaikuttavuus- ja tuloksellisuushankkeina toteutetaan oikeuslääkinnän tietojärjestelmäprojekti ja vankien terveydenhuollon valvontaa, järjestämistä ja rahoitusta koskeva hanke. Hallinnonala on nimennyt ydintoimintoanalyysin pohjalta 25 vaikuttavuutta ja tuottavuutta edistävää hanketta. Niiden toimeenpano on meneillään. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toiminnan siirtoa Kuopioon toteutetaan asteittain vuoteen 2018 mennessä.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Hallinto**	**82 340**	**85 947**	**91 454**	**5 507**	**6**
01.	Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 262	41 190	40 903	-287	-1
02.	Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 365	2 243	2 244	1	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
03.	Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 237	4 534	4 537	3	0
04.	Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	301	600	600	—	0
05.	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	548	548	548	—	0
21.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	26	100	1 070	970	970
25.	Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	10 470	11 800	16 330	4 530	38
29.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	18 598	20 900	20 900	—	0
66.	Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)	4 532	4 032	4 322	290	7
02.	**Valvonta**	**44 246**	**41 376**	**43 902**	**2 526**	**6**
03.	Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 960	13 872	16 372	2 500	18
05.	Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 743	12 120	11 736	-384	-3
06.	Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 147	3 584	5 494	1 910	53
20.	Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)	9 896	10 300	10 300	—	0
(66.)	Suomen ja Venäjän välisen säteily- ja ydinturvallisuuden yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	1 500	1 500	—	-1 500	-100

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
03.	**Tutkimus- ja kehittämistoiminta**	**117 645**	**117 488**	**112 891**	**-4 597**	**-4**
04.	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	69 796	70 198	68 319	-1 879	-3
50.	Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	37 369	37 964	36 842	-1 122	-3
63.	Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	10 480	9 326	7 730	-1 596	-17
10.	**Perhe- ja asumiskustannusten tasaus ja eräät palvelut**	**2 476 454**	**2 548 938**	**2 614 900**	**65 962**	**3**
50.	Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen adoptioon (arviomääräraha)	11 500	11 800	11 800	—	0
51.	Lapsilisät (arviomääräraha)	1 481 500	1 483 300	1 483 100	-200	0
52.	Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)	2 379	2 500	2 900	400	16
53.	Sotilasavustus (arviomääräraha)	20 700	20 250	19 200	-1 050	-5
54.	Asumistuki (arviomääräraha)	603 900	655 800	714 100	58 300	9
55.	Elatustuki (arviomääräraha)	172 380	180 900	185 800	4 900	3
56.	Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut (arviomääräraha)	30 396	34 966	38 300	3 334	10
60.	Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston toimintakulut (arviomääräraha)	153 700	159 422	159 700	278	0
20.	**Työttömyysturva**	**2 265 149**	**2 653 236**	**2 705 026**	**51 790**	**2**
31.	Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)	13 238	26 486	26 486	—	0
50.	Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)	850 000	1 104 600	962 850	-141 750	-13
51.	Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)	167 000	175 350	234 680	59 330	34
52.	Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)	1 143 680	1 253 000	1 373 700	120 700	10

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
55.	Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha)	43 000	43 000	55 160	12 160	28
56.	Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)	48 232	50 800	52 150	1 350	3
30.	**Sairausvakuutus**	**1 323 951**	**1 243 000**	**1 295 872**	**52 872**	**4**
28.	Kansallisen yhteyspisteen ja palveluvalikoimatoimielimen toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)	—	—	1 272	1 272	0
60.	Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 323 951	1 243 000	1 294 600	51 600	4
40.	**Eläkkeet**	**4 279 873**	**4 460 508**	**4 539 700**	**79 192**	**2**
50.	Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	54 100	58 358	62 000	3 642	6
51.	Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	564 900	580 000	608 000	28 000	5
52.	Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	29 100	70 000	100 000	30 000	43
53.	Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)	1 246	2 389	3 000	611	26
54.	Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	15 020	15 761	17 200	1 439	9
60.	Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)	3 615 506	3 734 000	3 749 500	15 500	0
50.	**Veteraanien tukeminen**	**302 338**	**301 356**	**273 334**	**-28 022**	**-9**
30.	Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)	1 605	1 550	1 450	-100	-6
50.	Rintamalisät (arviomääräraha)	42 031	38 500	31 300	-7 200	-19
51.	Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	156 219	149 833	135 121	-14 712	-10

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
52.	Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	65 207	68 207	66 207	-2 000	-3
53.	Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 100	3 100	3 100	—	0
54.	Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	80	70	60	-10	-14
55.	Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	3 500	3 500	3 500	—	0
56.	Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	30 588	30 588	23 988	-6 600	-22
57.	Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	8	6 008	8 608	2 600	43
60.	**Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto**	**529 129**	**555 267**	**540 381**	**-14 886**	**-3**
30.	Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	200	500	500	—	0
31.	Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirtomääräraha 3 v)	17 500	17 900	11 500	-6 400	-36
32.	Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)	36 000	31 000	30 000	-1 000	-3
33.	Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	105 998	110 240	110 440	200	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
34.	Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	7 716	10 500	13 200	2 700	26
35.	Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)	308 855	345 350	332 150	-13 200	-4
36.	Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	600	480	480	—	0
(37.)	Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon korjaushankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	20 000	—	—	—	0
(38.)	Valtionavustus kunnille vanhuspalvelulain toimeenpanoon (siirtomääräraha 2 v)	—	5 757	—	-5 757	-100
(39.)	Avustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
40.	Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)	22 460	23 740	32 811	9 071	38
63.	Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)	3 500	3 500	3 000	-500	-14
64.	Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 300	6 300	6 300	—	0
70.	**Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen**	**61 217**	**61 307**	**59 320**	**-1 987**	**-3**
01.	Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 720	27 675	27 738	63	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
20.	Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	22 890	24 390	22 890	-1 500	-6
21.	Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	1 000	930	930	—	0
22.	Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)	660	660	660	—	0
50.	Terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 100	3 780	3 130	-650	-17
51.	Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	2 900	2 900	2 900	—	0
52.	Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	947	972	1 072	100	10
80.	**Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta**	**225 713**	**223 740**	**225 040**	**1 300**	**1**
40.	Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	206 673	205 000	206 000	1 000	0
41.	Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 600	2 600	1 700	-900	-35
42.	Valtion korvaus poronhoitajien sijaisapukokeilun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	300	—	300	300	0
50.	Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)	16 140	16 140	17 040	900	6

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
90.	**Raha-automaatti-yhdistyksen avustukset**	**282 180**	**301 000**	**308 000**	**7 000**	**2**
50.	Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)	282 180	301 000	308 000	7 000	2
	Yhteensä	**11 990 235**	**12 593 163**	**12 809 820**	**216 657**	**2**
	Henkilöstön kokonaismäärä (htv)[1)]	3 646	3 634	3 658		

[1)] Htv-määrä ei sisällä Työterveyslaitoksen osuutta. Vuonna 2014 maksullisen toiminnan osuus on 1 596 henkilötyövuotta ja yhteisrahoitteisen toiminnan osuus 371 henkilötyövuotta.

01. Hallinto

Selvitysosa: Luvun menot koostuvat sosiaali- ja terveysministeriön, työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan, sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan, valtion mielisairaaloiden ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenoista sekä eräistä muista menoista.

Pääluokkaperusteluissa on esitetty sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimintapoliittiset tavoitteet. Lähtökohtana on poliittisen tason ohjaus, joka on linjattu hallitusohjelmassa. Toimintaa ohjaa lisäksi Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 -asiakirja.

Sosiaali- ja terveysministeriö johtaa ja ohjaa sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Ministeriö määrittelee sosiaali- ja terveyspolitiikan suuntaviivat, valmistelee keskeiset uudistukset ja ohjaa niiden toteuttamista ja yhteensovittamista. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tavoitteena on tuottaa asiakkailleen kohtuullisessa ajassa oikeat, perustellut ja yhdenmukaiset päätökset. Valtion mielisairaalat tuottavat valtakunnallisia oikeuspsykiatrian erikoisalan hoito- ja tutkimuspalveluja. Valtion lastensuojeluyksiköiden tehtävänä on lastensuojelulain mukainen avo-, sijais- ja jälkihuolto.

01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 40 903 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) Kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen

2) lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen

4) tasa-arvon tietopalvelun ylläpitoon liittyviin kustannuksiin

5) yleissitovien työehtosopimusten kääntämiseen ruotsiksi.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö toimeenpanee hallitusohjelman ja ministeriön strategisten linjausten tavoitteita käyttäen apuna virastojen ja laitosten asiantuntemusta tulossopimuksissa sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvio perustuu maksullisen toiminnan osalta osittain nettobudjetointiin. Toimintamenomomentille tuloutettavat tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisia tuloja lääkkeiden hintalautakunnan maksullisista suoritteista ja tuloja työsuojeluhallinnon maksullisista suoritteista sekä raha-automaattiavustuksista annetun lain (1056/2001) 45 §:n mukaisia korvauksia Raha-automaattiyhdistyksen valvonnasta ja ohjauksesta sekä sosiaali- ja terveysministeriön peliriippuvuuden seurannan ja tutkimuksen kustannusten korvaamisesta antaman asetuksen (381/2002) nojalla rahapeliyhteisöiltä perittäviä korvauksia arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seuraamisesta ja tutkimisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut toiminnalleen seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014:

Toiminnallinen tehokkuus

— Kehitetään laskentatointa ja muuta seurantajärjestelmää Kieku-käyttöönoton yhteydessä.

— Maksullisen toiminnan, joka on suhteellisen vähäistä, tavoitteena on julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus ja liiketaloudellisten suoritteiden osalta kannattavuus.

Tuotokset ja laadunhallinta

— Toteutetaan ja seurataan ministeriön vastuulla olevia merkittäviä ohjelmia ja muita hankkeita, kuten Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste) ja Kansallisten sähköisten tietojärjestelmien kehittämishanke (KanTa ja Tikesos).

— Osallistutaan kunta- ja palvelurakennehankkeen toimeenpanoon.

— Jatketaan sosiaalihuollon lainsäädännön uudistuksen valmistelua tehtyjen ehdotusten pohjalta.

— Jatketaan terveydenhuoltolain toimeenpanoa ja arviointia.

— Valmistellaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskevaa lakiuudistusta.

— Jatketaan vanhuspalvelulain toimeenpanoa ja arviointia.

— Otetaan huomioon alueellinen ja kuntien tasa-arvoinen kehittäminen.

— Lisätään tutkimus- ja kehittämislaitosten yhteistyötä alueellinen näkökulma huomioituna.

— Jatketaan tasa-arvon valtavirtaistamista.

— Vahvistetaan lainsäädännön vaikutusten arviointia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Sosiaali- ja terveysministeriön henkilöstön ja henkilöstörakenteen kehittämistä jatketaan ministeriön tuottavuuden kehittämiselle asetetut tavoitteet huomioon ottaen siten, että ministeriön ydintehtävissä tarvittavat voimavarat ja osaaminen varmistetaan.

— Työtyytyväisyysindeksi on korkeampi kuin 3,5 (asteikolla 1—5) (v. 2012 toteutuma 3,47, v. 2011 toteutuma 3,5, v. 2010 toteutuma 3,5).

— Sairauspoissaoloja on alle 10 pv/htv (v. 2012 toteutuma 8,6, v. 2011 toteutuma 11,2). Pidemmällä aikavälillä tavoitteena on saavuttaa ministeriöiden keskiarvo (v. 2012 ministeriöiden mediaani oli 8,0 pv/htv).

EU-projektien tuloja sekä muilta kansainvälisiltä tahoilta saatavia tuloja arvioidaan kertyvän 5 000 euroa ja näitä vastaavien bruttomenojen arvioidaan olevan 5 000 euroa.

Viraston tulosalueittaiset menot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 talousarvio	2014 esitys
Johto ja erillisyksiköt	6 065	6 354	6 222
Johdon tuki			
— hallinto- ja suunnitteluosasto	14 958	15 671	15 625
Vakuutusosasto	3 427	3 590	3 565
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto	4 954	5 190	5 162
Sosiaali- ja terveyspalveluosasto	5 363	5 619	5 591
Työsuojeluosasto	4 549	4 766	4 738
Yhteensä	39 316	41 190	40 903

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	43 320	45 063	45 066
Bruttotulot	3 871	3 873	4 163
Nettomenot	39 449	41 190	40 903
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 196		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 009		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö (HO) (uudelleenkohdennus momentille 33.01.21)	236
Kansalaisen sähköinen osallistumisympäristö (siirto momentille 25.01.01)	-20
Tuottavuustoimet	-360
Työehtosopimusten ruotsinnoksia koskeva tasomuutos	-130
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-50
Palkkausten tarkistukset	127
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-90
Yhteensä	-287

2014 talousarvio	40 903 000
2013 talousarvio	41 190 000
2012 tilinpäätös	40 262 000

02. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 244 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Vaikuttavuus

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta toimii toimialansa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena edistäen kansalaisten oikeusturvaa yhdenmukaisilla ja oikeudenmukaisilla päätöksillä. Tavoitteena on kohtuullinen käsittelyaika.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 arvio
Toiminnallinen tehokkuus			
Päätösten hinta (euroa/ratkaisu)	252	265	236
Työn tuottavuus (ratkaisut/htv)	291	290	317
Tuotokset ja laadunhallinta			
Vireille tulleet valitusasiat	9 286	9 500	9 500
Valitusten käsittelyaika (kk)	6,3	6,8	6,8

Työn tuottavuus on laskettu seuraavien arvioiden mukaan: 9 500 päätöstä ja 30 henkilötyövuotta. Päätöksen hinta on laskettu 9 500 päätöksen ja 2 244 000 euron määrärahan mukaan.

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan suoritteet eli valitusten ja poistohakemusten johdosta annetut päätökset ovat maksuttomia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön osaamisesta huolehditaan. Lautakunnan johtamisjärjestelmän toimivuutta, esimiesten johtamistaitoa ja työhyvinvointia seurataan määräajoin työtyytyväisyyskyselyin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-1
Palkkausten tarkistukset	7
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-5
Yhteensä	1

2014 talousarvio	2 244 000
2013 talousarvio	2 243 000
2012 tilinpäätös	2 365 000

03. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 537 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Vaikuttavuus

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta toimii toimialansa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kaikissa Kansaneläkelaitoksen käsittelemissä asioissa opintotukea ja työttömyysturvaa lukuun ottamatta edistäen kansalaisten oikeusturvaa toimeentuloa koskevissa asioissa tuottamalla mahdollisimman nopeasti oikeita, yhdenmukaisia ja oikeudenmukaisia päätöksiä. Tavoitteena on käsittelyajan lyhentäminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 arvio
Tuottavuus ja taloudellisuus			
Päätösten hinta (euroa/ratkaisu)	185	203	197
Työn tuottavuus (ratkaisut/htv)	415	403	418
Tuotokset ja laadunhallinta			
Vireille tulleet valitusasiat (lkm)	21 178	22 000	23 000
Valitusten käsittelyaika (kk)	9,7	7	7

Työn tuottavuus on laskettu arvioilla 23 000 ratkaisua ja 55 henkilötyövuotta. Päätöksen hinta on laskettu arvioilla 23 000 ratkaisua ja 4 537 000 euron määrärahalla.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle tehdyistä valituksista annetut päätökset ovat maksuttomia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Lautakunnan toimintaa tehostetaan, työprosesseja kehitetään ja parannetaan edelleen. Lisäksi henkilöstön työtä kehitetään tehtävien vaatimustason sekä työn haasteellisuuden lisäämiseksi sekä uudistetaan lautakunnan henkilöstörakennetta uusien tehtävien mukaisiksi. Henkilöstön työhyvinvointia tukevia toimenpiteitä jatketaan edelleen työpaikkaselvityksen mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	13
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-10
Yhteensä	3

2014 talousarvio	4 537 000
2013 talousarvio	4 534 000
2012 tilinpäätös	5 237 000

04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tieteellisestä tutkimustyöstä ja yliopisto-opetuksesta aiheutuneiden menojen sekä muiden toimintamenojen maksamiseen

2) vaarallisten ja vaikeahoitoisten lasten ja nuorten psykiatrisen hoitoyksikön palvelujen kysynnän vaihtelusta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) maatalousavustuksia vastaavien menojen maksamiseen

4) sairaaloiden yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien liiketaloudellisten perusteiden mukaisesti. Asiakasmaksut peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) annetun lain mukaisesti.

Valtion mielisairaaloille asetettavat tulostavoitteet määritellään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja mielisairaaloiden välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2014.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Sairaaloiden toiminnassa painottuu oikeuspsykiatrinen erityisosaaminen ja hoitotoimintaa tukevan tieteellisen tutkimustyön merkitys kasvaa. Hoidon laatuun ja hoidon tulosten seurantaan kiinnitetään edelleen huomiota terapeuttisia valmiuksia lisäämällä. Lisäksi parannetaan toiminnan mittausmenetelmiä ja seurantajärjestelmiä.

Toiminnan tuottavuutta parannetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksiin entistä paremmin sopivaa hoitotyötä. Työnohjausjärjestelmien tehostamisen ja työhyvinvointiohjelmien hyödyntämisen tavoitteena on vähentää sairauspäiviä ja parantaa terveysindeksiä. Valtion mielisairaalat toimivat tehokkaasti ja taloudellisesti huolehtien samalla toimintansa laadun kehittämisestä. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

Valtion mielisairaaloiden rahoitusrakenne

	2012 toteutuma 1 000 €	htv	2013 varsinainen talousarvio 1 000 €	htv	2014 esitys 1 000 €	htv
Toimintamenomääräraha	600	3	600	3	600	3
Liiketaloudelliset suoritteet	55 870	834	58 220	831	58 220	831
Ulkopuolinen rahoitus yhteensä	186	3	137	2	137	2
Yhteensä	56 656	840	58 957	836	58 957	836

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	56 262	58 820	58 820
Bruttotulot	55 870	58 220	58 220
Nettomenot	392	600	600
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	691		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	600		

Mielisairaaloiden tuottavuuden (laskutettujen hoito- ja mielentilatutkimuspäivien määrä/ henkilötyövuodet) kehitys

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Niuvanniemen aikuisosastot	185,8	183	183
Niuvanniemen nuoriso-osasto	89,6	78	78
Vanhan Vaasan aikuisosastot	203,0	198	198

Mielisairaaloiden taloudellisuuden (kokonaiskustannukset/laskutetut hoito- ja mielentila-tutkimuspäivät) arvioitu kehitys

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Niuvanniemen aikuisosastot	343,3	370	370
Niuvanniemen nuoriso-osasto	848,2	911	911
Vanhan Vaasan aikuisosastot	347,6	366	366

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	54 730	57 181	57 181
— muut tuotot	1 140	1 039	1 039
Tuotot yhteensä	55 870	58 220	58 220
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	55 724	58 163	58 163
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	146	57	57
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Mielisairaaloiden arvioidaan tuottavan asiakkailleen mm. seuraavat suoritteet

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Hoitopotilaiden hoitovuorokausia	145 863	142 620	142 620
Mielentilatutkimushoitovuorokausia	5 076	4 767	4 767
Mielentilatutkimuksia	80	80	80
Alaikäisten hoitoyksikön hoitopäiviä	4 287	4 125	4 125
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimusvuorokausia	43	109	109
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimuksia	0	2	2

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön uudistumista ja työkykyä tuetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksiin entistä paremmin sopivia hoitomenettelyjä sekä tehostamalla työnohjausjärjestelmää ja työhyvinvointiohjelmia. Tavoitteena on vähentää sairauspäiviä ja parantaa työterveysindeksiä. Henkilöstön täydennyskoulutusta tuetaan. Sisäisen erityistason täsmäkoulutusta lisätään.

2014 talousarvio	600 000
2013 talousarvio	600 000
2012 tilinpäätös	301 490

05. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 548 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) koulukotien sekä vankilan perheosaston sisällölliseen kehittämiseen ja toiminnan tukemiseen

2) oppilashoitopaikka- ja koulupaikkakysynnän sekä vankilan perheosaston paikkakysynnän vuosittaisen vaihtelun tasaamiseen

3) alueelliseen lastensuojelutyöhön

4) kansainväliseen ja lähialueyhteistyöhön

5) perhekotitoiminnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen

6) koulukotien ja vankilan perheosaston yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien kustannusten maksamiseen

7) koulukotien maatila- ja metsätaloudesta aiheutuvien menojen maksamiseen

8) koulukotioppilaille tarkoitetun kuukausirahan ja heidän vanhemmilleen tarkoitetun ateriakorvauksen maksamiseen

9) koulukodissa osana erikoistumisopintojaan työskentelevän, lasten- tai nuorisopsykiatriaan erikoistuvan lääkärin palkkaukseen.

Selvitysosa: Valtion koulukotien menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Koulukodeissa annettavan perusopetuksen ja muun opetustoimen piiriin kuuluvan toiminnan rahoitukseen sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) säädöksiä. Rahoitusjärjestelmä perustuu laskennallisiin yksikköhintoihin, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää ja valtioneuvosto vahvistaa ennalta seuraavaa vuotta varten. Oppilaille ja heidän vanhemmilleen maksettavat korvaukset perustuvat lastensuojelulakiin (417/2007), -asetukseen (1010/1983) ja sosiaalihuoltolakiin (710/1982).

Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämin liiketaloudellisin perustein.

Valtion koulukodeille asetettavat tavoitteet määritellään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja koulukotien välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2014.

Vaikuttavuus

Valtion koulukotitoiminnan vaikuttavuutta lisätään hallinnollisen rakenteen konserninomaisuutta kehittämällä. Huume-, lääke- ja/tai alkoholiongelmista sekä mielenterveyden häiriöistä kärsivien lasten ja nuorten auttamiseen kiinnitetään koulukotitoiminnan kehittämisessä entistä enemmän huomiota. Voimavaroja suunnataan koulukotityön sisältöä, laatua, asiakaslähtöisyyttä ja tuloksellisuutta koskevaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Toiminnan laatua ja laatuajattelua kehitetään edelleen. Lasten ja nuorten psykososiaalista hoitoa kehitetään yhteistyössä lasten ja nuorten psykiatristen hoitoyksiköiden kanssa. Vankilan perheosastolla turvataan sijoitettujen lasten mahdollisuus turvallisiin varhaisen vuorovaikutuksen kokemuksiin sekä hyvään hoitoon ja huolenpitoon. Perheosaston työn vaikuttavuutta seurataan ja toimintaa kehitetään palvelujen ostajien eli kuntien muuttuvia tarpeita vastaavaksi.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Koulukodit toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranee. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

Valtion koulukotien rahoitusrakenne

	2012 toteutuma 1 000 €	htv	2013 varsinainen talousarvio 1 000 €	htv	2014 arvio 1 000 €	htv
Toimintamenomääräraha	548	6,5	548	5,5	548	5,5
Liiketaloudelliset suoritteet (sisältää opetushallituksen rahoitusosuuden)	22 159	333,5	21 896	319,3	21 896	319,3
Yhteensä	22 707	340,0	22 444	324,8	22 444	324,8

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	20 138	20 909	20 909
Bruttotulot	19 193	20 361	20 361
Nettomenot	945	548	548

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	551		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	154		

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ulkopuolisena rahoituksena saatavat maatalousavustukset.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	18 765	18 791	18 791
— muut tuotot	3 394	3 105	3 105
Tuotot yhteensä	22 159	21 896	21 896
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	2 966	1 535	1 535
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	22 981	21 791	21 791
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-822	105	105
Kustannusvastaavuus, %	96	100	100

Koulukotien maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan 100 % niiden kustannuksista. Koulukotien arvioidaan tuottavan maksullisina palveluina muun muassa seuraavat palvelut asiakkailleen.

Eräitä koulukotien maksullisen toiminnan asiakassuoritteita

	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Hoitovuorokausi	48 703	45 842	47 192
Hoitovuorokausi erityisessä huolenpidossa	5 091	5 680	5 680
Koulupäivä	27 926	26 057	26 057
Jälkihuoltovuorokausi	7 384	9 222	9 222
Vankilan perheosasto			
Hoitovuorokausi	2 955	2 700	2 700

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön jaksamista vahvistetaan säännöllisellä työnohjauksella ja tukemalla koulutukseen hakeutumista.

2014 talousarvio	548 000
2013 talousarvio	548 000
2012 tilinpäätös	548 000

21. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 070 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen.

Selvitysosa: Henkilötyövuosivähennyksiin liittyvistä palkkausrahojen vähennyksistä osa jää hallinnonalan käyttöön käytettäväksi erityisesti tuottavuutta edistäviin hallinnonalan hankkeisiin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alkoholielinkeinorekisterin uusiminen (siirto momentille 33.02.05)	-50
Julkisen hallinnon atk-menosäästö (HO) (uudelleenkohdennus momenteilta 33.01.01, 33.02.03, 33.03.04 ja 33.03.50)	-436
Vera-tietojärjestelmän jatkokehitys (siirto momentille 33.70.01)	-300
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-191
Tasomuutos	1 947
Yhteensä	970

2014 talousarvio	1 070 000
2013 talousarvio	100 000
2012 tilinpäätös	26 000

25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 16 330 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten tietojärjestelmien (mm. KanTa-hanke, sosiaalihuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät) strategiseen suunnitteluun sekä operatiiviseen suunnitteluun ja ohjaukseen (STM, THL)

2) KanTa-hankkeeseen liittyvien kansallisten määrittelyjen tekemiseen ja ylläpitoon (THL)

3) korvauksen maksamiseen Kansaneläkelaitokselle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti KanTa-palveluiden (kansallinen potilastietojen sähköinen arkistointipalvelu, reseptikeskus, sekä kansalaisen omien sähköisten resepti- ja asiakastietojen katselupalvelu ja potilaan tiedonhallintapalvelu) kehittämiseen (Kela)

4) sosiaalihuollon sähköisen asiakastietojärjestelmän strategiseen suunnitteluun (STM) sekä operatiiviseen suunnitteluun ja ohjaukseen (THL)

5) valtionavustusten myöntämiseen sosiaali- ja terveydenhuollon paikallisen ja tietojärjestelmäinfrastruktuurin tehostamiseksi (STM, THL)

6) järjestelmän kehittämisyhteistyön, käyttöönoton ja levittämisen koordinointiin (THL)

7) enintään 30 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten asiakastietojärjestelmien strategista ja operatiivista suunnittelua ja ohjausta, kansallisten määrittelyjen tekemistä ja ylläpitoa ja järjestelmän kehittämistä sekä käyttöönottoa varten enintään ohjelmakauden loppuun saakka.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten asiakastietojärjestelmien strategisesta suunnittelusta ja ohjauksesta. Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on sähköisen asiakastietoarkiston rakentaminen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti. Rekisterin rakentaminen jatkuu vuonna 2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteyteen perustettu operatiivinen yksikkö koordinoi sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten asiakastietojärjestelmien, kuten KanTa-hankkeen kansallisen määrittelytyön, ohjauksen, toimeenpanon ja

kehittämisen, vastaavan työn sosiaalihuollon alueella sekä EU-tason yhteistyön (epSOS -hanke). Rahoituksen pääpaino siirtyy sosiaalihuollon sähköisen asiakastietojärjestelmän rakentamiseen tulevan lainsäädännön mukaisesti. Momentin määrärahaa on tarkoitus käyttää myös valtionavun maksamiseen kunnille ja kuntayhtymille sekä tarvittaessa muille tahoille sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäkokonaisuuden paikallisen ja alueellisen infrastruktuurin selkiyttämiseen ja tehostamiseen.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Sosiaali- ja terveysministeriö	
Strateginen suunnittelu ja ohjaus (STM)	400
Lainsäädännön aiheuttamat muutokset sekä uusien järjestelmäpalvelujen hankinnat	4 800
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos	
Toimeenpanon operatiivinen johtaminen	2 000
Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten määrittelyjen tekeminen ja ylläpito	5 530
Valtionavustukset paikallisen ja alueellisen tietojärjestelmäinfrastruktuurin tehostamiseksi	3 600
Yhteensä	16 330

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

KanTa-palvelujen ylläpitoon varattu määräraha (siirto momentille 33.10.60)	-1 000
Kertaluonteisen siirron palautus momentilta 33.10.60	5 200
Potilastietojärjestelmien sertifiointi (siirto momentille 33.02.05)	-70
Tasomuutos	400
Yhteensä	4 530

2014 talousarvio	16 330 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	11 800 000
2012 tilinpäätös	10 470 000

29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös lähialueyhteistyöhön käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

2014 talousarvio	20 900 000
2013 talousarvio	20 900 000
2012 tilinpäätös	18 598 401

66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 322 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen ja laitosten jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansainvälisten jäsenmaksujen ja maksuosuuksien hinnankorotukset	290
Yhteensä	290

2014 talousarvio	4 322 000
2013 talousarvio	4 032 000
2012 tilinpäätös	4 532 000

02. Valvonta

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan valvontaa lakisääteisesti harjoittavien laitosten toimintamenoista sekä oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menoista. Valvontalaitoksia ovat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Säteilyturvakeskus ja Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus. Oikeuslääkinnän tehtävät hoitaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Valvontalaitosten toiminta kohdistuu sosiaali- ja terveysministeriön strategisista tavoitteista seuraaviin:

— hyvinvoinnille vahva perusta
— kaikille mahdollisuus hyvinvointiin
— elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta.

Vaikuttavuus

— oikeusturvan varmistaminen
— lupa-, rekisteri- ja valvonta-asioiden asiantuntevan ja hyvän hallintotavan mukainen käsittely
— ennakkovalvonnan toimivuuden varmistaminen lainsäädännön edellyttämällä palvelutasolla.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen tavoitteena on kansalaisen oikeusturvan ja kuolinsyyn oikeellisuuden varmistaminen. Tavoitteena on, että oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten määrä on enintään 20 % kaikista vainajista. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimenpiteitä ja yhteistyön lisäämistä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja poliisitoimen välillä oikeuslääketieteellisessä kuolemansyyn selvittämistoiminnassa.

Toiminnan laajuus 2012—2014

	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Menot, euroa	9 900 000	9 700 000	9 700 000
Oikeustieteellisten avausten määrä, kpl	10 033	9 800	9 800

03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 16 372 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 500 000 euroa Suomen ja Venäjän välisen säteily- ja ydinturvallisuuden yhteistyöhön:

1) ensisijaisesti Venäjän Federaation ydinturvallisuusviranomaisen ja toiminnanharjoittajien kanssa toteutettaviin ydin- ja säteilyturvallisuutta edistäviin hankkeisiin

2) ydin- ja säteilyturvallisuusyhteistyöhön liittyvien valtion siirtomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Säteilyturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tavoitteena on, että säteilylähteiden käytössä ei satu onnettomuuksia tai vakavia turvallisuuteen vaikuttavia tapahtumia ja että jokaisen työntekijän säteilyannos pysyy henkilökohtaisen annosrajan alapuolella.

Ydinlaitosten valvonnassa tavoitteena on, että laitoksilla ei satu onnettomuuksia tai vakavia turvallisuuteen vaikuttavia tapahtumia, radioaktiivisten aineiden normaalikäytön aikaiset päästöt laitoksilta ovat pieniä ja niistä lasketut vuotuiset säteilyannokset ovat alle yksi prosentti valtioneuvoston asetuksessa (733/2008) asetetusta raja-arvosta. Ydinjätteiden käsittely, varastointi ja loppusijoitus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että jätteiden määrä pysyy mahdollisimman pienenä eikä toiminnasta aiheudu käytännöllisesti katsoen lainkaan päästöjä. Ympäristön säteilyvalvonnan tavoitteena on, että Säteilyturvakeskus on jatkuvasti tietoinen ympäristön säteilytasosta.

Säteilyturvakeskuksen toiminta perustuu tehokkaaseen valvontaan, nopean onnettomuusvalmiuden ylläpitoon sekä vaikuttamiseen olennaisten toimijoiden kautta siten, että ydin-

ja säteilyturvallisuuden kannalta tärkeät kohteet turvataan. Säteilyturvakeskus suuntaa mm. valmiustoiminnan kannalta olennaista tutkimustoimintaa yhteiskunnan tarpeiden ja linjausten mukaisesti. Säteilyturvakeskus turvaa tehokkaalla riskiviestinnällään eri yhteyksissä eri toimijoiden ja kansalaisten säteily- ja ydinturvallisuuteen liittyvät tietotarpeet. Säteilyturvakeskus järjestää tehokkaan valvonnan organisoitumalla joustavasti ja se pyrkii varmistamaan suunnitelmallisella osaamisen johtamisella ydin- ja säteilyturvallisuuden viranomaistoiminnan osaamisen erityisesti suurissa ydinturvallisuushankkeissa sekä säteilyn ympäristövalvonnassa. Säteilyturvakeskus pyrkii kehittämään palvelutoimintaansa osana talouden vakauttamista.

Viraston rahoitusrakenne ja henkilötyövuodet

	2012 toteutuma 1 000 €	htv	2013 varsinainen talousarvio 1 000 €	htv	2014 esitys 1 000 €	htv
Budjettirahoitus	13 960	118	13 872	124	16 372	121
Maksullinen toiminta	24 154	222	25 833	213	32 843	249
Yhteisrahoitteinen toiminta	1 018	23	1 000	25	800	20
Yhteensä	39 132	363	40 705	362	50 015	390

Säteilyturvakeskuksen tulosalueittaiset kustannukset ja henkilötyövuodet

	2012 tilinpäätös 1 000 €	htv	2013 tavoite 1 000 €	htv	2014 tavoite 1 000 €	htv[1)]
Ydinenergia	18 553	121	18 800	121	28 122	146
Säteilytoiminta	4 473	33	4 150	31	4 126	32
Valmiustoiminta	1 779	12	1 700	12	1 893	12
Tutkimus ja kehitys	6 589	45	7 500	51	6 262	35
Palvelut	4 483	25	4 500	24	5 243	27
Viestintä	1 039	7	1 100	7	1 214	7
Ympäristö	2 183	10	2 530	10	3 155	14
Yhteiset palvelut[2)]	-	42	-	41	-	45
Yhteensä	39 099	295	40 280	297	50 015	318

[1)] Taulukko ei sisällä lomia ja poissaoloja. Vuonna 2014 niiden osuudeksi arvioidaan 72 htv.

[2)] Yhteisten palveluiden kustannukset on vyörytetty muille tulosalueille.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	38 967	40 705	50 015
Bruttotulot	25 510	26 833	33 643
Nettomenot	13 457	13 872	16 372
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 570		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 073		

Julkisoikeudellisen ja muun maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus.

Ydinturvallisuusvalvonnan maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntitulot	17 008	19 073	25 129
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	16 947	19 073	25 129
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Erillislakien mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntitulot	2 663	2 440	2 814
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 625	2 440	2 814
Kustannusvastaavuus, %	101	100	100

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	149	200	100
— EU:lta saatava rahoitus	717	700	600
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	152	100	100
Tuotot yhteensä	1 018	1 000	800
Hankkeiden kokonaiskustannukset	2 320	2 000	1 600
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-1 302	-1 000	-800
Omarahoitusosuus, %	56	50	50

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Tavoitteena on, että henkilöstön osaaminen ja ammattitaito ovat korkealla tasolla, henkilöstön koulutukseen käyttämä aika on 3—4 % kokonaistyöajasta ja henkilöstön työtyytyväisyys ja motivaatio kehittyvät myönteisesti. Tavoitteena on lisäksi, että henkilöstön omasta sairaudesta ja työtapaturmista johtuvien poissaolopäivien määrä on alle 8,5 henkilötyövuotta kohden.

Ydin- ja säteilyturvallisuuden yhteistyö Venäjän federaation kanssa on kohdistunut kuuteen eri aihepiiriin: Leningradin ydinvoimalaitos, Kuolan ydinvoimalaitos, ydinturvallisuusvalvonta, radioaktiiviset jätteet, ympäristön

säteilyvalvonta ja onnettomuusvalmius sekä ydinmateriaalivalvonta. Pääosa resursseista on kohdistettu mainittujen kahden ydinvoimalaitoksen turvallisuuden kohentamiseen siten, että pääkohde on Leningradin ydinvoimalaitos, jonka sijainti ja Tshernobyl-tyyppiset reaktorit korostavat jatkuvan parantamisen tarvetta. Hankkeisiin on sisältynyt mm. koulutustoimintaa, turvallisuusanalyysejä, teknisiä turvallisuusparannuksia ja laitetoimituksia, laitteistojen tarkastustekniikan kehittämistä ja säännöstöjen kehittämistä. Leningradin ja Kuolan laitoksen ympäristön säteilyvalvontajärjestelmät on toteutettu lähialueyhteistyön puitteissa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö (HO) (uudelleenkohdennus momentille 33.01.21)	30
Palkkausten tarkistukset	42
Siirto momentilta 33.02.66	1 500
Säteilyvalvonnan ja valmiustoiminnan laitekannan uusiminen	1 200
Tuottavuussäästö	-162
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-50
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-30
Tasomuutos	-30
Yhteensä	2 500

2014 talousarvio	16 372 000
2013 talousarvio	13 872 000
2012 tilinpäätös	13 960 000

05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 736 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto edistää väestön terveyttä ja toimintakykyä valvonnan edellyttämän ohjauksen sekä ennakoivan ja jälkikäteisen valvonnan keinoin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tavoitteena on

— tunnistaa ja ennakoida väestön terveyteen ja hyvinvointiin sekä palvelujärjestelmään liittyvät riskit ja kohdentaa työtä tämän perusteella

— huolehtia erityisesti niiden oikeuksista, jotka eivät itse niitä pysty puolustamaan

— yhdenmukaistaa sosiaali- ja terveysalan valvonnan edellyttämä ohjaus saumattomaksi kokonaisuudeksi koko maassa

— ohjata toiminnanharjoittajia tehostamaan omavalvontaa

— toimia ja vaikuttaa aktiivisesti EU:ssa ja kansainvälisessä yhteistyössä.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto on lupa- ja valvontaviranomainen, jonka toiminnan vaikutus yhteiskunnallisiin vaikutustavoitteisiin on luonteeltaan välillistä. Yhteiskunnallisiin tavoitteisiin vaikuttaa samanaikaisesti valtiokonsernin toiminta kokonaisuutena, yhteiskunnan toimijat muutoin sekä kansainvälinen kehitys.

Toiminnallinen tehokkuus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin. Bruttobudjetoidut tulot on budjetoitu momentille 12.33.02. Toimintamenomomentille kirjattavat tulot ovat terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja valtakunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon sekä yksityisten palveluntuottajien lupia koskevien suoritteiden maksuja ja viraston suoritteista liiketaloudellisin perustein määrättäviä maksuja. Lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle yksityisten palvelunantajien rekisteristä aiheutuvia ylläpitokustannuksia vastaavasti aluehallintovirastot suorittavat osan saamistaan vuosimaksuista virastolle.

Toiminnan tehokkuus

	2012 tilinpäätös	2013 tavoite	2014 tavoite
Työn tuottavuusindeksi	96,07	muutos>0	muutos>0
Kokonaistuottavuusindeksi	98,96	muutos>0	muutos>0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	17 278	14 460	14 236
Bruttotulot	2 015	2 340	2 500
Nettomenot	15 263	12 120	11 736
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 628		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 108		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	3 606	3 300	3 850
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	1 103	970	1 150
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset yhteensä	2 586	2 200	2 750
— osuus yhteiskustannuksista yhteensä	1 370	1 100	1 100
Kokonaiskustannukset yhteensä	3 956	3 300	3 850
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-350	0	0
Kustannusvastaavuus, %	91	100	100

Tuotokset ja laadunhallinta

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston käsiteltäväksi saapuvien asioiden määriä

	2012 toteutuma	2013 ennuste	2014 ennuste	2013/2014 muutos-%
Terveydenhuollon ammatinharjoittamista koskevat päätökset	18 760	17 000	18 800	10,6
Valvonta-asiat	1 247	1 200	1 300	8,3
Raskauden keskeyttämistä koskevat luvat	1 020	900	1 000	11,1

Palvelukyky	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Ammattioikeutta koskevat laillistamispäätökset, 90 % hakemuksista käsitelty asetetussa määräajassa			
— suomalainen säännelty koulutus, 5 pv	5 pv	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
— EU/ETA-maiden koulutus, 3 tai 4 kk	80—85 % käsiteltiin 4 kk:ssa	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
— EU/ETA-maiden ulkopuolisten maiden koulutus, 4 kk	80 % käsiteltiin 4 kk:ssa	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
Raskauden keskeyttämistä koskevat asiat, 4 työpäivän kuluessa	4 työpäivän kuluessa	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
Yksityisen terveydenhuollon lupa-asiat, käsittelyaikojen mediaani 6 kk ja 70 % lupa-asioista käsitellään 8 kk:ssa	käsittelyaikojen mediaani 3,5 kk ja keskiarvo 5,5 kk	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
Terveydenhuollon valvonta-asiat, käsittelyaikojen mediaani 9 kk ja 80 % asioista käsitellään 20 kk:ssa	käsittelyajan mediaani 6 kk ja 80 % asioista käsiteltiin vajaassa 16 kk:ssa	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
Yksityisten sosiaalipalveluiden lupa-asiat, käsittelyaikojen mediaani 7 kk ja 70 % lupa-asioista käsitellään 7 kk:ssa	mediaani 4 kk ja keskiarvo 4 kk	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
Sosiaalihuollon valvonta-asiat, käsittelyaikojen mediaani 11,5 kk ja 80 % asioista käsitellään 18 kk:ssa	mediaani 5 kk ja keskimääräinen käsittelyaika 9 kk	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
Alkoholilupa-asiat			
— alkoholin valmistuslupien käsittely, 90 pv	132 pv	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
— alkoholin tukkumyyntilupien käsittely, 90 pv	96 pv	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
— alkoholin teollisen käytön lupien käsittely, 30 pv	14 pv	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstöä ja henkilöstörakennetta kehitetään siten, että viraston ydintehtävien tuottaminen kyetään varmistamaan.

Tarvittavien kehittämistoimenpiteiden suunnittelu edellyttää viraston ydintehtävien selkiyttämistä sekä toissijaisten tehtävien ja toimintojen karsimista. Henkilöstön osaamista kehitetään ydintehtävien edellyttämällä tavalla. Vaihtuvuudesta huolehditaan siten, että poistuvan henkilöstön asiantuntemus pystytään tarvittaessa korvaamaan ja että vaihtuvuutta hyödynnetään uuden osaamisen hankkimisessa.

Henkilöstön työhyvinvointia tukevia toimenpiteitä jatketaan painopisteenä edelleen ennakointi. Suunnitelmallisella toiminnalla, työelämän joustojen hyödyntämisellä sekä varhaisella puuttumisella ylläpidetään henkilöstön työkykyä ja motivaatiota.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alkoholielinkeinorekisterin uusiminen (siirto momentilta 33.01.21)	50
Biopankkilain toimeenpanoon liittyvä siirto momentilta 33.03.04 (1 htv)	70
Palkkausten tarkistaminen	35
Potilasjärjestelmien sertifiointi (siirto momentilta 33.01.25)	70
Tarvearvion muutos	-72
Varmennepalvelun toteutus	-500
Yhteishankinnat	-12
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-25
Yhteensä	-384

2014 talousarvio	11 736 000
2013 talousarvio	12 120 000
2012 tilinpäätös	14 743 000

06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 494 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen hyväksymien, viraston ulkopuolella toteutettavien tutkimus-, koulutus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen

2) viraston alueellistamisen aiheuttamien lisämenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus aloitti toimintansa 1.11.2009. Keskuksen kaikki virat sijoitetaan Kuopioon viimeistään vuoden 2018 loppuun mennessä. Keskuksella on tarvittaessa toimitiloja toiminnan kannalta keskeisissä kaupungeissa, kuten Helsingissä ja Lontoossa. Keskuksen alueellistamisesta aiheutuvien lisämenojen kattamiseen vuonna 2014 varataan 2 300 000 euroa. Lisämenoja aiheutuu muutto- ja matkakustannuksista, uusien toimitilojen muutostöistä, hankinnoista sekä tietoliikenneyhteyksien ja muun ICT-infrastruktuurin rakentamisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus (taloudellisuus, tuottavuus, kannattavuus, kustannusvastaavuus)

Tavoitteena on, että viraston maksullisen toiminnan suoritteet tuotetaan kustannusvastaavasti. Keskus seuraa tuottavuuden kehitystä Tilastokeskuksen määrittelemien tuottavuusindikaattorien avulla.

Toiminnan tehokkuus (indeksi 100 = vuosi 2011)

	2012 tilinpäätös	2013 tavoite	2014 tavoite
Työn tuottavuusindeksi	101,7	101	103
Kokonaistuottavuusindeksi	100,7	101	103

Viraston henkilötyövuosien määrät (htv)

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Maksullinen toiminta	188	191	197
Ei-maksullinen toiminta	39	39	38
Yhteensä	227	230	235

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	25 903	24 684	26 894
Bruttotulot	20 651	21 100	21 400
Nettomenot	5 252	3 584	5 494
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 686		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 581		

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen rahoitusrakenne (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Budjettirahoitus	4 147	3 584	5 494
Maksullisen toiminnan tuotot yhteensä	20 651	21 100	21 400
— julkisoikeudelliset suoritteet	18 703	19 200	19 500
— liiketaloudelliset suoritteet	4	-	-
— erillislakien mukaiset suoritteet	1 839	1 900	1 900
Muut tuotot	105	-	-
Edelliseltä vuodelta siirtynyt	3 686	2 581	-
Yhteensä	28 473	27 265	26 894

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (maksuperustelain mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntitulot	18 707	19 200	19 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	13 662	14 601	14 800
— osuus yhteiskustannuksista	3 775	4 599	4 700
Kustannukset yhteensä	17 437	19 200	19 500
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	1 270	0	0
Kustannusvastaavuus, %	107	100	100

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (erillislakien mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntitulot	1 839	1 900	1 900
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 374	1 363	1 480
— osuus yhteiskustannuksista	391	537	420
Kustannukset yhteensä	1 765	1 900	1 900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	74	0	0
Kustannusvastaavuus, %	104	100	100

Tuotokset ja laadunhallinta

— Parannetaan tuottavuutta toimintatapoja uudistamalla ja prosesseja tehostamalla.

— Lisätään yhteistyötä terveydenhuollon toimijoiden kanssa lääketurvallisuusasioissa lääke- ja lääkitysturvallisuuden parantamiseksi.

— Kehitetään viranomaisneuvontaa paremmin uusien alalle pyrkivien yritysten tarpeita vastaavaksi lääkekehityksen edistämiseksi.

— Lisätään valvontaviranomaisten ja toimijoiden ennakoivaa ohjaamista valvonnan kattavuuden ja vaikuttavuuden edistämiseksi.

— Tuotetaan tietoa ja moniammatillisia toimintamalleja järkevän lääkehoidon sekä tietoa lääkepoliittisen päätöksenteon tueksi.

— Lääkeinformaatioverkosto kehittää lääkeinformaatiotoimintaa asiakaskeskeisesti.

— Lääkehoitojen arviointitoimintaa toteutetaan verkostoyhteistyönä kotimaisten ja valittujen kansainvälisten toimijoiden kanssa.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen henkilöstön osaamista ja työkykyä ylläpidetään, tuetaan ja kehitetään.

Tunnusluvut	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Henkilöstön hyvinvointi			
— työtyytyväisyysindeksi	3,5	3,6	3,6
— sairauspoissaolot pv/htv vähenevät	11,3	<10	<10

Määrärahasta on tarkoitettu 150 000 euroa tutkimushankkeiden rahoittamiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista saadut tulot ja lääkelaissa (84 b §, 595/2009) tarkoitetut tulot.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin. Menot katetaan pääasiassa valvonta- ja palvelutoiminnasta perittävillä maksuilla. Maksullisen toiminnan palvelut tuotetaan omakustannushintaan. Suoritteista perittävät maksut ovat maksuperustelain mukaisia. Lääkkeiden laadunvalvonnan kustannukset katetaan lääkelain (84 b §, 595/2009) mukaisella maksulla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuopioon alueellistamisesta aiheutuva muutos	1 168
Palkkauksen tarkistukset	9

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoiminta	-40
Vuonna 2011 käyttämättä jääneen alueellistamisrahan uudelleen budjetointi	832
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-25
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-6
Tasomuutos	-28
Yhteensä	1 910

2014 talousarvio	5 494 000
2013 talousarvio	3 584 000
2012 tilinpäätös	4 147 000

20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) 12 §:n mukaisen oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menojen maksamiseen

2) oikeuslääkeopillisista tutkimuksista suoritettavista korvauksista annetun asetuksen (862/2004) mukaisten palkkioiden ja korvausten maksamiseen

3) yliopistoilta ostopalveluna tehtävän oikeuslääketieteen erikoislääkärikoulutuksen menojen maksamiseen.

2014 talousarvio	10 300 000
2013 talousarvio	10 300 000
2012 tilinpäätös	9 895 725

(66.) Suomen ja Venäjän välisen säteily- ja ydinturvallisuuden yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 33.02.03	-1 500
Yhteensä	-1 500

2013 talousarvio	1 500 000
2012 tilinpäätös	1 500 000

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus-, kehittämis-, tilasto-, rekisteri- ja asiantuntijatoiminnasta sekä valtionavusta Työterveyslaitoksen menoihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa toimialansa tutkimus- ja kehittämispolitiikasta. Sen tavoitteena on tuottaa sellaista tutkimustietoa, joka on systemaattisesti hyödynnettävissä sosiaali- ja terveyspolitiikan erilaisissa kehittämistoimenpiteissä, kuten lainsäädännön valmistelussa ja toimeenpanossa, erilaisissa ohjelmissa ja projekteissa sekä muussa ministeriön päätöksenteossa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminta on johtamisen väline ja edellytys strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tutkimus- ja kehittämispolitiikka on strategista päätöksentekoa, lainsäädännön ja budjetin valmistelua ja niiden toimeenpanoa sekä informaatio-ohjausta tukeva investointi. Hallinnonalan tutkimuslaitoksilla on myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten käytäntöön viemiseen liittyvää toimintaa, kuten asiantuntijapalveluja, tiedonvälitystä ja koulutusta. Lisäksi niillä on lakisääteisiä tai ministeriön kanssa sovittuja erityistehtäviä, esimerkiksi valvontaan, tilastointiin ja erityisiin vaaratilanteisiin varautumiseen liittyviä tehtäviä.

Vaikuttavuus

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan pohjana on ministeriön Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategia Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 -asiakirja sekä hallitusohjelman painotukset. Sen mukaisesti hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnalla, tietotuotannolla sekä tiedonvälityksellä:

— hyvinvoinnille vahva perusta
— kaikille mahdollisuus hyvinvointiin
— elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta.

Hallitusohjelman erityisenä painotuksena on korostettu myös perheiden asemaa sekä sukupuolten tasa-arvoa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Terveyden edistämisen osa-alueella kiinnitetään huomiota kansantautien vaaratekijöiden vähentämiseen, tapaturmien ehkäisemiseen ja terveyttä tukevien olosuhteiden luomiseen. Erityisesti tavoitteena on tupakoinnin, alkoholin käytön ja ylipainoisuuden hallinta (mom. 33.03.04 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot ja mom. 33.03.50 Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin).

Työelämän hyvinvointi on tärkeä tavoite, johon pyritään työn mielekkyyttä lisäämällä fyysinen ja psyykkinen terveys ja turvallisuus varmistaen. Myös työelämän tasa-arvon varmistaminen ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä kohteita. (mom. 33.03.50 Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin).

Köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi ehkäisevä näkökulma on ensisijainen toimintamalli. Lasten, nuorten ja perheiden ongelmiin puututaan uusilla malleilla, pitkäaikaistyöttömyys torjutaan ja suurimmassa köyhyysriskissä olevien toimeentulo turvataan (mom. 33.03.04 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot ja mom. 33.03.50 Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin).

Toimiva palvelujärjestelmä ja osaava ja riittävä työvoima luovat pohjan laadukkaille palveluille. Erityisenä haasteena on peruspalveluiden ja ikääntyvän väestön palvelujen turvaaminen. Apuna tulee olla uuden teknologian laajamittainen hyväksikäyttö ja kehittäminen (mom. 33.03.04 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot).

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuustoimenpiteitä kohdistetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Työterveyslaitoksen tutkimustoiminnan tehostamiseen.

Tuotokset ja laadunhallinta

Laitokset varautuvat omalta osaltaan osallistumaan yhteiskunnan turvallisuusstrategian 2011 toimeenpanoon.

04. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 68 319 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) toimintaan liittyvien kansainvälisten ja kotimaisten järjestöjen jäsenmaksuista, yhteisrahoitteisten hankkeiden rahoitusosuuksista, ulkomailla toteutettavien projektien, täydennyskoulutuksen avustuksen ja yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) EU:n hyväksymien hankkeiden rahoitukseen liittyvien menojen maksamiseen

3) Alkoholitutkimussäätiöön, Käypä hoito -suositusten laadintaan, syöpärekisterin tekniseen ylläpitoon Suomen Syöpäyhdistys ry:lle, näkövammarekisterin tekniseen ylläpitoon Näkövammaisten Keskusliitto ry:lle sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon kehittämishankkeisiin liittyvien valtionavustusten maksamiseen

4) Alkoholitutkimussäätiön toiminnasta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien menojen maksamiseen

5) koulutusneuvolatoiminnasta kunnille maksettavien korvausten maksamiseen

6) nettobudjetoidun yhteisrahoitteisen toiminnan tuloihin välittömästi liittyvien apurahojen maksamiseen

7) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen itse toteuttamiin terveyden edistämisen hankkeisiin

8) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen itse toteuttamiin tartuntatautien ehkäisyyn ja valvontaan liittyviin hankkeisiin.

Selvitysosa: Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, sairauksien ja sosiaalisten ongelmien ehkäiseminen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäminen. Laitos toteuttaa tehtäväänsä tutkimuksen, seurannan ja arvioinnin, kehittämistyön, asiantuntijavaikuttamisen ja viranomaistehtävien sekä kansainvälisen yhteistyön avulla. Lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toimii alansa tilastoviranomaisena sekä huolehtii tehtäväalueensa tietoperustasta ja sen hyödyntämisestä.

Hallinnollisesti itsenäinen Alkoholitutkimussäätiö edistää ja tukee alkoholi- ja muuta päihdetutkimusta jakamalla apurahoja ja tekemällä tai teettämällä tutkimusta sekä harjoittamalla tutkimukseen liittyvää julkaisutoimintaa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ottaa vuoden 2014 toimintansa perustaksi sosiaali- ja terveysministeriön strategian "Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020" sekä THL:n oman strategian "Terveydestä hyvinvointia - 2020 - hyvinvoinnista terveyttä". Sosiaalisen kestävyyden teemat liittyvät hyvinvoinnin turvaamisen taloudelliseen perustaan, hyvinvoinnin oikeudenmukaiseen jakautumiseen ja varautumiseen globaalien ilmiöiden tuottamiin muutoksiin. THL:n toiminnassa kestävyysteemat ovat mukana väestön terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn, palvelujärjestelmän tehokkuuden ja rahoituspohjan varmistamisen kysymyksissä. THL:n oman strategian päälinjaukset tähtäävät laitoksen toiminnan vaikuttavuuden lisäämiseen juuri näissä kysymyksissä. Linjauksissa määritellään tavoitteiksi, että väestön terveys, toimintakyky ja hyvinvointi kohentuvat, terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat, valmius torjua globaaleja ja kansallisia terveys- ja hyvinvointiuhkia on korkealla tasolla ja sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmä vastaa tehokkaasti väestön ja yhteiskunnan tarpeisiin.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toiminnassa 2010-luvulla korostuu myös asiantuntijalaitoksen rooli tiedon käytön edistämisessä päätöksenteon kaikilla tasoilla. Tätä tukee laitoksen toiminta tietovarantojen kehittämiseksi ja niiden käytön helpottamiseksi. Julkisin varoin kerättyjen tietovarantojen käytettävyyden parantaminen on määritelty vuonna 2011 annetussa valtioneuvoston periaatepäätöksessä kaikilla aloilla keskeiseksi tavoitteeksi. THL on sosiaali- ja terveysalan tietovarantojen keskeinen tuottaja, jalostaja ja käytön edistäjä. THL:n strategiassa tietovarantoihin liittyy kaksi kuudesta päälinjauksesta. Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveysalan tietovarantoja käytetään laajasti terveyden ja hyvinvoinnin sekä palvelujärjestelmän toimivuuden edistämiseen. Lisäksi toimitaan niin, että hyvinvointi- ja terveyskysymykset vaikuttavat vahvasti päätöksentekoon eri tasoilla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kohdentaa voimavarojaan uudelleen strategiansa mukaisesti. Laitos huolehtii siitä, että sen toiminnassa otetaan huomioon kansallisen innovaatiojärjestelmän kehittämistavoitteet, jotka liittyvät myös sektoritutkimusjärjestelmän uudistamiseen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ydintoiminnot toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranee. Laitoksen tuottavuus kasvaa ja maksullisen toiminnan ylijäämä käytetään tuotekehitykseen ja investointeihin. Laitoksen tieto- ja tilastotuotanto sekä verkkopalvelut ja portaalit ovat yhdessä toimiva kokonaisuus. Laitoksen organisaatio toimii kokonaisuutena ja organisaatiorakenne tukee lai-

toksen strategian linjauksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hallinto- ja toimintatavat edistävät sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistamista.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen rahoitusrakenne on hallinnassa. Taloudelliset ja henkilöstövoimavarat kohdennetaan strategisten linjausten mukaisesti. Henkilöstösuunnittelu on pitkäjänteistä ja henkilöstömäärä ja -rakenne vastaavat strategisia linjauksia. Laitos toimii taloudellisesti ja tuottavasti.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on riittävä osaaminen toteuttaa tavoitteet. Laitoksen henkilöstön toimintavalmiutta ja osaamista kehitetään laitoksen strategian mukaisesti. Johtaminen on osaavaa ja kannustavaa ja henkilöstön kokema työhyvinvointi kasvaa ja työnantajakuva paranee.

Määrärahasta on varattu 400 000 euroa Alkoholitutkimussäätiölle suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina tuloina yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten ja muiden yhteishankkeiden maksuosuudet, maksullisen palvelutoiminnan ja erillisiin sopimuksiin perustuvien tilaustutkimusten tulot, muut maksullisen toiminnan myyntitulot kuten rojaltit ja vastaavat sekä tekijänoikeustulot ja saadut lahjoitusvarat ja sponsoritulot.

Tulot harvinaisten rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.03.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	105 753	104 198	103 319
Bruttotulot	35 751	34 000	35 000
Nettomenot	70 002	70 198	68 319
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 567		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 361		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	6 232	7 250	7 250
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	93	250	250
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	6 535	7 105	7 105
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-303	145	145
Kustannusvastaavuus, %	95	102	102

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	20 518	17 000	17 000
— EU:lta saatava rahoitus	4 177	4 500	4 500
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	1 715	1 700	1 700
— yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	5 187	2 550	3 550
Tuotot yhteensä	31 597	25 750	26 750
Hankkeiden kokonaiskustannukset	35 736	30 294	31 294
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-4 139	-4 544	-4 544
Omarahoitusosuus, %	12	15	15

THL:n toiminnan kokonaiskustannukset ja htv:t tulosalueittain[1)]

	2012 tilinpäätös 1 000 €	htv	2013 arvio 1 000 €	htv	2014 tavoite 1 000 €	htv
Hyvinvointi- ja terveyspolitiikat -toimiala	10 927	127	10 927	127	10 173	127
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimiala	28 954	290	28 954	290	27 232	290
Terveyden suojelun toimiala	25 741	332	25 741	332	23 622	332
Sosiaali- ja terveyspalvelut -toimiala	28 749	292	28 749	292	27 015	292
Tieto-osasto	12 274	106	12 274	106	11 645	106
Kansanväliset asiat	3 763	22	3 763	22	3 632	22
Yhteensä	110 408	1 169	110 408	1 169	103 319	1 169

[1)] Yhteiset palvelut ja muut tukitoiminnot on jaettu toimialoille htv-suhteessa. Menot sisältävät myös rokoteohjelman mukaiset rokotehankinnat ja oikeuslääkintätoimen momentin käytön. Nämä menot eivät vähennä THL:n toimintameno-momenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Biopankkilain toimeenpanoon liittyvä siirto momentille 33.02.05 (-1 htv)	-70
Hallituksen menosäästöpäätös	-500
Julkisen hallinnon atk-menosäästö (HO) (uudelleenkohdennus momentille 33.01.21)	110
Palkkausten tarkistus	206
Tuottavuustoimet	-1 165
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-150

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Raamisopimuksen mukaisten koulutus-rahojen keskittäminen	-147
Tasomuutos	-163
Yhteensä	-1 879

2014 talousarvio	68 319 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	70 198 000
2012 tilinpäätös	69 796 000

50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 36 842 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 §:n nojalla Työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen

2) EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 350 000 euroa työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle suoritetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin valtionapua 80 % kustannuksista kuitenkin siten, että valtion kiinteistölaitokselle maksettavan toimitilan vuokraa ja arvonlisäveroa vastaava osuus myönnetään edellä mainitun lain 3 §:n 2 momentin nojalla lisättynä valtionapuna.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 21 284 000 euroa ja muihin menoihin 15 208 000 euroa ja työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuviin menoihin 350 000 euroa.

Työterveyslaitos on itsenäinen, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva julkisoikeudellinen yhteisö. Työterveyslaitos on tutkimus- ja asiantuntijalaitos, joka edistää työn terveellisyyttä ja turvallisuutta osana hyvää elämää.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Työterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa. Tavoitteet toteuttavat sosiaali- ja terveysministeriön strategiaa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Hyvinvoinnille vahva perusta -linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja:

— työurien pidentämiseen, työelämän vetovoimaan, työssä jaksamiseen ja tuottavuuteen

— työn, työolojen ja työelämän laadun kehittämiseen

— työhyvinvoinnin arviointiin, kehittämiseen ja johtamiseen työpaikoilla, myös pientyöpaikkojen tarpeet huomioon ottaen

— johtamisen ja työhyvinvoinnin kehittämisen valtakunnallisille ja alueellisille verkostoille

— työterveyshuollon, kuntoutuksen ja työpaikkojen yhteistyöhön työhyvinvoinnin parantamisessa ja sairauspoissaolojen hallinnassa.

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin -linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja:

— työterveyshuollon palvelujen sisällön, laadun, saatavuuden ja kustannustehokkuuden parantamiseen ja yhteentoimivuuden parantamiseen osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistusta

— nuorten, osatyökykyisten ja työttömien työllistymisedellytysten parantamiseen

— työterveyshuollon henkilöstön osaamisen kehittämiseen

— sosiaali- ja terveysalan johtamiseen ja henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseen.

Elinympäristö tukemaan hyvinvointia -linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja:

— toimivan ja hyvinvointia edistävän sisäilmaympäristön varmistamiseen toimitilojen korjaus- ja uudisrakentamisessa

— työtapaturmien ja työstä johtuvan sairastumisen vähentämiseen

— nanoteknologian turvallisen käytön varmistamiseen erilaisissa työympäristöissä ja sen turvallisuuden edistämiseen teollisissa prosesseissa

— ympäristöyliherkkyyksien hallintaan

— kemiallisten riskien hallintaan kriisitilanteissa (C-laboratoriovalmiuden ylläpito).

Henkisten voimavarojen hallinta

Työterveyslaitos kehittää osaamistaan vuonna 2012 valmistuneen henkilöstörakennesuunnitelman mukaisesti ottaen huomioon toi-

minnan rahoitusmahdollisuudet. Työterveyslaitos toteuttaa tutkimus- ja kehittämishankkeita sosiaali- ja terveysalan asiantuntijalaitosten yhteenliittymän (SOTERKO) kanssa yhteistyössä ja tehostaa kumppanuus- ja asiakasyhteistyötään osaamisen laadun ja hyödyntämisen parantamiseksi.

Tuotokset ja laadunhallinta

Työterveyslaitoksen määrälliset suoritteet

	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
Tieteelliset julkaisut	475	450	450
Yleistajuiset julkaisut	379	450	450
Verkkosivuilla kävijöiden lkm/kk	121 000	130 000	140 000
Asiantuntijapalvelutyöpäivät	53 400	50 000	56 000
Työympäristön mittaukset ja analyysit	58 700	48 000	56 000
Ammattitauti- ja työkyvyn arviointitutkimukset	1 864	1 700	1 800
Koulutettavapäivät	22 700	18 000	24 000

Työterveyslaitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan olevan 66 860 000 euroa, myönnetään valtionapua 36 842 000 euroa. Toiminnan laajuus tulosalueittain arvioidaan vuonna 2014 seuraavaksi:

Työterveyslaitoksen toiminnan laajuus tulosalueittain vuosina 2012—2014

	Menot (1 000 euroa)			Oma rahoitus (1 000 euroa)			Valtionapu (1 000 euroa)		
Osaamiskeskus	2012 tot.	2013 arvio	2014 arvio	2012 tot.	2013 arvio	2014 arvio	2012 tot.	2013 arvio	2014 arvio
Tiedolla vaikuttaminen	9 540	9 664	9 645	1 925	1 845	1 845	7 615	7 819	7 800
Ratkaisujen kehittäminen	22 812	23 109	22 103	8 866	9 000	8 801	13 946	14 109	13 302
Asiakasratkaisut	20 512	20 778	20 736	18 749	18 500	18 500	1 763	2 278	2 236
Osaamiskeskukset	14 220	14 405	14 376	447	872	872	13 773	13 533	13 504
Yhteensä	67 083	67 956	66 860	29 987	30 217	30 018	37 097	37 739	36 842
Rahoitusosuus %				45	44	45	55	56	55

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästöpäätös	-500
Julkisen hallinnon atk-menosäästö (HO) (uudelleenkohdennus momentille 33.01.21)	60
Palkkausten tarkistusten vaikutus valtionapuun	250
Tuottavuustoimet	-832
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-100
Yhteensä	-1 122

2014 talousarvio	36 842 000
2013 talousarvio	37 964 000
2012 tilinpäätös	37 369 000

63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 730 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kehittämiseen tietoteknologian avulla ja tietoteknologian hyödyntämisen edellyttämän infrastruktuurin rakentamiseen

2) hankkeen läpiviemisen edellyttämään koulutus- ja kehittämistoimintaan sosiaali- ja

terveysministeriön erikseen määräämin perustein

3) valtionavustusten ja rahoitusavustusten maksamiseen

4) terveydenhuollon kansallisen sähköisen arkiston tietojärjestelmäarkkitehtuurin määrittelyyn ja perustamiseen liittyviin menoihin ja sähköisen arkistopalvelun valtakunnallisen toimijan toiminnasta aiheutuviin menoihin

5) sosiaali- ja terveysministeriön strategista ja toiminnallista suunnittelua ja päätöksentekoa tukevien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen

6) ministeriön toimialaan liittyvien ohjelmien ja kokeilujen toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen ja rahoitusavustusten maksamiseen

7) EU:n hyväksymien puite- ja aihealueittaisten ohjelmien mukaisten hankkeiden rahoittamiseen

8) hankkeen tarkastuksesta ja valvonnasta aiheutuviin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden verkottumista ja yhteentoimivien tietojärjestelmien kehittämistä ennen muuta toteuttamalla kansallisen tason palveluja, jotka tukevat hallinnonalan tietohallintopalvelujen yhdenmukaista kehitystä. Tavoitteena on tietoteknologian hyväksikäyttöä tehostamalla parantaa myös palvelujen tasavertaista saatavuutta ja laatua sekä tukea omatoimisuutta, kotona asumista ja itsenäistä suoriutumista. Tavoitteena on myös varmistaa, että uuden tietoteknologian käyttöönotto toteutuu tasapuolisesti koko maassa, mm. toteuttamalla kansalaisten terveysverkkopalvelu.

Määrärahan arvioitu jakautuminen eri hankkeisiin

Käynnissä olevien hankkeiden jatkaminen ja tehostaminen
Terveys 2015 -kansanterveysohjelma
Työterveystoiminta
Toimivat sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut
Työhyvinvointifoorumi, työhyvinvoinnin verkostoyhteistyö
Ympäristöterveydenhuollon kohdetietojärjestelmä
Harvinaissairauksien kansallinen ohjelma
Kansallisen syöpäkeskuksen verkosto
Joint Action hankkeiden kansallinen rahoitus
Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma
Vammaislakien yhdistämisen suunnittelu ja valmistelu hanke
Hoitoon pääsy ja valinnanvapauden laajentumisen vaikutukset
Ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon kehittäminen
Työpankkikokeiluhankkeen laajentaminen nuoriso- ja oppisopimuskoulutukseen
Uusien hankkeiden käynnistäminen
Johtamisen kehittämisverkosto
Viranomaisten yhteiset kenttäjohtamisjärjestelmät (KEJO, Erica)
Inhimillinen pääoma osatyökykyisten työurien pidentämisen tukena
Kansallinen ikäihmisten liikunnan toimenpideohjelma
Monialainen kuntoutusselvitys 2013—2015, sisältää kokonaisselvityksen vammaisten apuvälinepalveluista
Lääkepolitiikka 2020 seuranta; lääkehuolto tulevaisuuden palvelurakenteissa
Tupakoinnin terveystaloudelliset vaikutukset -hanke
Osatyökykyisten toimintakonseptin juurruttaminen
Mielekäs-hanke sote-alan vetovoimaisuuden edistämiseksi

Määrärahan arvioitu jakautuminen eri hankkeisiin

Tasa-arvo -hankkeet
EU:n puite- ja aihealueittaiset ohjelmat
EU:n tasa-arvo-ohjelman kansallinen rahoitusosuus

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon kehittäminen	100
Eduskunnan kertaluonteisen lisäyksen vähennys VeTo-projektiin ja päihdeäiteihin liittyen	-1 550
Osatyökyky-toimenpideohjelman toimeenpano	400
Säästöpäätös	-1 000
Työpankkikokeiluhankkeen laajentaminen nuoriso- ja oppisopimuskoulutukseen	500

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Työpankkikokeilu ja muut työllistämistoimet (HO)	200
Tasomuutos	-246
Yhteensä	-1 596

2014 talousarvio	7 730 000
2013 talousarvio	9 326 000
2012 tilinpäätös	10 480 000

10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus ja eräät palvelut

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat lähinnä äitiysavustuksesta, lapsilisistä, sotilasavustuksesta, yleisestä asumistuesta, elatustuesta ja tulkkauspalvelujen järjestämisestä sekä näiden etuuksien toimeenpanon Kansaneläkelaitokselle aiheuttamista toimintakuluista ja Kansallisen Terveysarkiston (KanTa) palvelurahaston kuluista.

Äitiysavustuksen ja lapsilisien tarkoituksena on tasata lasten syntymästä ja elatuksesta, ottolapseksi ottamisesta sekä kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvia kustannuksia lapsiperheiden ja muiden kotitalouksien välillä. Kyseiset etuudet suoritetaan lapsiperheille lapsikohtaisina perheen tuloista tai varallisuudesta riippumatta.

Äitiysavustuksen perhe voi ottaa joko rahana tai äitiyspakkauksena ja se suoritetaan korotettuna perheelle, johon syntyy tai adoptoidaan samanaikaisesti useampi lapsi. Äitiysavustuksen suuruudesta päättää valtioneuvosto.

Lapsilisiä maksetaan alle 17-vuotiaista lapsista. Lapsilisän suuruudesta säädetään lapsilisälaissa. Lapsilisät on porrastettu siten, että niiden määrä lasta kohti suurenee perheen lapsiluvun kasvaessa. Yksinhuoltajalle lapsilisä maksetaan korotettuna.

Lasten kotihoidon tukea maksetaan ulkomaille ETY-asetuksen 883/2004 mukaisissa tilanteissa. Tavoitteena on estää työntekijän ja hänen perheensä jääminen sosiaaliturvan ulkopuolelle liikkumisvapauden käyttämisen seurauksena.

Sotilasavustusta maksetaan asevelvollisuuslain tai siviilipalveluslain nojalla palveluksessa olevan asevelvollisen omaiselle edellyttäen, että palvelus on heikentänyt omaisen toimeentulon mahdollisuuksia ja että hän on avustuksen tarpeessa. Asevelvollisen omaiselle suoritettava avustus koostuu perusavustuksesta, asumisavustuksesta sekä erityisavustuksesta. Asevelvolliselle it-

selleen sotilasavustuksena maksetaan opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana sekä erityisestä syystä asumisavustus hänen käytössään olevasta asunnosta aiheutuviin kohtuullisiin menoihin.

Yleisellä asumistuella edistetään kohtuullisen asumistason saavuttamista ja säilyttämistä alentamalla tuen tarpeessa olevien lapsiperheiden ja muiden ruokakuntien asumismenoja.

Elatustuen tavoitteena on turvata lapsen oikeus riittävään elatukseen tilanteissa, joissa lapsen yksityisoikeudellinen elatus ei tule turvatuksi. Elatustuen suuruudesta ja saamisedellytyksistä säädetään elatustukilaissa (580/2008).

Tulkkauspalvelujen järjestämisen tavoitteena on tarjota vaikeasti kuulovammaisille, kuulo- ja näkövammaisille ja puhevammaisille henkilöille heidän tarvitsemansa tulkkauspalvelut. Järjestäminen koskee työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistyksen tai muun sellaisen syyn vuoksi suoritettavaa tulkkausta.

Edellä mainitut etuudet ovat saajalleen verovapaita. Luvun menot maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

Toiminnan laajuus 2012—2014

	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Äitiysavustus			
Äitiysavustusten (lasten) lukumäärä	58 878	61 300	61 300
Äitiysavustuksen määrä euroa	140	140	140
Kansainvälinen adoptio			
Adoptiokorvausten (lasten) lukumäärä	180	260	260
Lapsilisät			
Lapsia keskimäärin	1 008 300	1 008 600	1 007 400
Yksinhuoltajien lapsia keskimäärin	154 800	154 800	154 600
Lapsilisää saavia perheitä keskimäärin	557 100	557 700	558 500
Lapsilisien määrät euroa/kk			
1. lapsi	104,19	104,19	104,19
2. lapsi	115,13	115,13	115,13
3. lapsi	146,91	146,91	146,91
4. lapsi	168,27	168,27	168,27
5. jne. lapsi	189,63	189,63	189,63
Yksinhuoltajille maksettava korotus euroa/kk	48,55	48,55	48,55
Ulkomailla asuville korvattava lasten kotihoidon tuki			
Tukea saavia perheitä keskimäärin kuukausittain	280	280	280
Sotilasavustus			
Avustuksen piirissä olevien henkilöiden lukumäärä	14 369	14 680	14 600
Avustusta saavien kotitalouksien lukumäärä	12 373	12 600	12 500
Avustuksen määrä keskimäärin euroa/kk (kotitalous)	331	340	350
Yleinen asumistuki			
Asumistuen saajien lukumäärä (ruokakuntia)	180 655	190 000	189 000
Tukea saavia lapsiperheitä, joista	61 876	65 740	65 400
— yksinhuoltajia	42 893	44 400	44 200

Toiminnan laajuus 2012—2014

	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Työttömiä ruokakuntia[1)]	109 221	115 900	115 290
Keskimääräinen tuki euroa/kk	279	284	300
Vuokra-asunnossa asuvat asumistuen saajat			
— keskivuokra euroa/m^2/kk	10,4	10,8	11,0
— keskipinta-ala m^2	53,1	53,0	53,0
Vuokra-asunnossa asuvien asumistuensaajien asumismeno-osuus asumistukituloista (%)			
— ilman asumistukea	64,6	64,0	65,0
— asumistuen jälkeen	31,1	31,0	32,0
— asumistuen osuus keskimääräisestä vuokrasta (%)	51,8	51,9	51,7
Elatustuki			
Elatustukea saaneet lapset (tilanne 31.12.), joille elatustuki maksettu	99 710	100 900	101 600
— täysimääräisenä	82 297	90 200	91 300
— elatusapua täydentävänä tai muutoin alennettuna	17 413	10 700	10 300
Täysi elatustuki euroa/kk	147,9	151,85	155,29
Elatusvelvolliset 31.12.	41 594	41 000	40 000
Maksettu elatustukea vuoden aikana yhteensä (milj. euroa)	177,1	180,5	185,8
Tulkkauspalvelut			
Tulkkauspalveluun oikeutettuja	5 159	5 300	5 500
Todelliset saajat (palvelua käyttäneet)	3 333	3 500	3 700
Tulkkauspalvelun menot (milj. euroa)	31,8	35,0	38,3

[1)] Tuensaaja tai ainakin toinen puolisoista työtön.

50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen adoptioon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) äitiysavustuslain (477/1993) mukaisten äitiysavustusten suorittamiseen, äitiyspakkauksiin liittyvien arvonlisäverojen ja yleiskulujen maksamiseen

2) tuen maksamiseen kansainvälisestä adoptiosta aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Äitiysavustuksen rahamäärä vuonna 2014 on 140 euroa. Äitiysavustus suoritetaan korotettuna perheelle, johon syntyy tai adoptoidaan samanaikaisesti useampi lapsi.

Äitiysavustus suoritetaan vuonna 2014 arviolta 61 300 lapsesta. Äitiysavustuksen ottaa noin 70 % siihen oikeutetuista äideistä äitiyspakkauksena ja osin rahana muiden nostaessa avustuksen rahana.

Kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvista kustannuksista osa korvataan adoptiovanhemmalle valtion varoista. Tuen suuruus on 1 900, 3 000, 3 800 tai 4 500 euroa lapsen lähtömaan mukaan. Jos samalla kertaa nimetään tai sijoitetaan useampia lapsia samaan perheeseen, toisesta tai sitä useammasta lapsesta maksetaan kustakin 30 % edellä mainituista tuista. Vuonna 2014 tuen saajia arvioidaan olevan 260.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän 10 800 000 euroa äitiysavustusten ja 1 000 000 euroa kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvien kustannusten maksamiseen/korvaamiseen.

Äitiyspakkauksen sisältöä tarkistetaan raaka-aineiden hinnannoususta johtuen. Hallitus vahvistaa äitysavustuksen suuruuden valtio-

neuvoston asetuksella, joka tulee voimaan 1.1.2014 alkaen.

Momentin nimike on muutettu.

2014 talousarvio	11 800 000
2013 talousarvio	11 800 000
2012 tilinpäätös	11 499 500

51. Lapsilisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 483 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lapsilisälain (796/1992) mukaisten lapsilisien maksamiseen.

Selvitysosa: Momentilta arvioidaan maksettavan lapsilisiä vuonna 2014 keskimäärin 1 007 400 lapsesta. Yksinhuoltajien lapsia näistä on noin 154 600. Yksinhuoltajalle lapsilisä maksetaan korotettuna. Lapsilisää saavia perheitä arvioidaan vuonna 2014 olevan noin 558 500.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi siten, että esityksellä pannaan täytäntöön ns. yhdistelmälupadirektiivi, joka koskee kolmansien maiden kansalaisille maassa oleskelua ja työskentelyä varten myönnettävää lupaa sekä heidän yhdenvertaista kohteluaan. Kolmansista maista tulevat työntekijät pääsevät työnteon perusteella asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin edellyttäen, että työskentely on tosiasiallista ja aitoa ja että työntekijän ansiot kuukaudessa täyttävät työttömyysturvalaissa säädettyä palkkaa koskevat edellytykset. Direktiivin täytäntöönpanon arvioidaan lisäävän maksettavien lapsilisien määrää noin 1 000 000 eurolla. Muutos koskee momentteja 33.10.51, 52 ja 33.30.60.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-1 200
Ulkomaalaislain muuttaminen 1.1.2014 lukien (ns. yhdistelmälupadirektiivi)	1 000
Yhteensä	-200

2014 talousarvio	1 483 100 000
2013 talousarvio	1 483 300 000
2012 tilinpäätös	1 481 500 000

52. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 9 §:n mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Lasten kotihoidon tukea arvioidaan maksettavan ulkomaille vuonna 2014 kuukausittain keskimäärin 280 perheelle.

Viitaten momentin 33.10.51 selvitysosaan ulkomaalaislain muuttamisen (ns. yhdistelmälupadirektiivin) toimeenpanon arvioidaan lisäävän ulkomaille maksettavaa lasten kotihoidontuen määrää noin 400 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ulkomaalaislain muuttaminen 1.1.2014 lukien (ns. yhdistelmälupadirektiivi)	400
Yhteensä	400

2014 talousarvio	2 900 000
2013 talousarvio	2 500 000
2012 tilinpäätös	2 378 711

53. Sotilasavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sotilasavustuslain (781/1993) mukaisten sotilasavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Sotilasavustuksen piirissä arvioidaan vuonna 2014 olevan 14 600 henkilöä. Avustuksen saajista on varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten omaisia noin 5,5 % vuosittain. Perusavustusten määrä omaisille on vuositasolla yhteensä noin 1 400 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-1 050
Yhteensä	-1 050

2014 talousarvio	19 200 000
2013 talousarvio	20 250 000
2012 tilinpäätös	20 700 000

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 714 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asumistukilain (408/1975) mukaisten asumistukien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa perusteena on vuosittain annettava valtioneuvoston asetus asumistuen määräytymisperusteista. Vuoden 2014 määräytymisperusteissa asumistuessa huomioon otettavia enimmäisasumismenoja korotetaan kuntaryhmittäin enimmäisasumismenonormin ylitysten vähentämiseksi tehokkaasti. Korotuksen kustannusvaikutus on vuositasolla 10 000 000 euroa ja 6 000 000 euroa vuonna 2014. Muutoin vuoden 2014 tukiperusteet säilytetään vuoden 2013 tasolla siten, että niitä tarkistetaan yleistä kustannuskehitystä ja tuensaajien asumismenojen muutosta vastaavasti.

Asumistuen keskimääräisen tuen ennakoidaan kasvavan asumismenojen nousun myötä vuoden 2013 tasosta noin 15 eurolla kuukaudessa. Asumistuen saajia arvioidaan olevan vuoden 2014 lopussa noin 189 000.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Enimmäisasumismenojen korottaminen (osatyökykyryhmä)	6 000
Määrärahan korotus vuoden 2014 tasoon	14 010
Tarvearvion muutos	38 290
Yhteensä	58 300

2014 talousarvio	714 100 000
2013 talousarvio	655 800 000
2012 tilinpäätös	603 900 000

55. Elatustuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 185 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää elatustukilain (580/2008) mukaisten elatustukien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden aikana yhteensä maksettu elatustuki. Elatustuen takautumissaatavat ja takaisinperintäsaatavat tuloutetaan momentille 12.33.98. Näitä arvioidaan olevan noin 69 000 000 euroa. Elatustuen saajia arvioidaan olevan vuoden 2014 lopussa noin 101 600. Määrärahat eivät koske Ahvenanmaan maakuntaa, jonka kanssa Kansaneläkelaitos tekee erillissopimuksen elatustuen maksamisesta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lakisääteinen indeksikorotus v. 2014	3 818
Tarvearvion muutos	1 082
Yhteensä	4 900

2014 talousarvio	185 800 000
2013 talousarvio	180 900 000
2012 tilinpäätös	172 380 221

56. (33.10.60) Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 38 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista annetun lain (133/2010) mukaiseen tulkkauspalvelujen järjestämiseen.

Selvitysosa: Vaikeavammaisten tulkkauspalvelujen järjestämisestä vastaa Kansaneläkelaitos. Vaikeavammaisten tulkkauspalvelun menojen on arvioitu olevan 38 300 000 euroa. Tulkkauspalveluun oikeutettuja henkilöitä arvioidaan olevan vuonna 2014 noin 5 500.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	3 334
Yhteensä	3 334

2014 talousarvio	38 300 000
2013 talousarvio	34 966 000
2012 tilinpäätös	30 395 734

60. (33.10.28) Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston toimintakulut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 159 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n mukaisten sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuviin toimintakuluihin.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 1 700 000 euroa valtion osuudesta terveydenhuollon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kustannuksista annetun lain (1254/2011) 2 §:n mukaisiin kansallisen terveysarkiston palvelurahaston kuluihin sekä 4 000 000 euroa kansallisen terveysarkiston puskurin kartuttamiseen.

Selvitysosa: Sosiaaliturvan yleisrahaston osuus Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista määräytyy Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 e §:n mukaisesti etuuksien toimeenpanosta aiheutuvien toimintakulujen suhteessa. Sosiaaliturvan yleisrahaston osuus Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista on 34,9 % vuonna 2014.

Valtio osallistuu EU:n sähköisen tiedonvaihdon tietojärjestelmän rakentamiskustannuksiin 200 000 eurolla vuonna 2014.

Valtio rahoittaa palvelurahaston kautta sähköisten terveystietojärjestelmäpalveluiden ylläpitokustannukset niiltä osin kuin käyttäjämaksut eivät niitä kata.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Sosiaaliturvan yleisrahasto	154 000 000
Palvelurahasto	1 700 000
KanTa-puskuri	4 000 000
Yhteensä	159 700 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU:n sähköisen tiedonvaihdon (EESSI) valtionosuus rakentamiskustannuksista	200
Kansallisen terveysarkiston puskuri (palvelurahasto)	4 000
KanTa-palvelujen ylläpitoon varattu määräraha (siirto momentilta 33.01.25)	1 000
Kertaluonteisen siirron palautus momentille 33.01.25	-5 200
Siirto momentille 28.30.03	-2 040
Tarvearvion muutos	2 318
Yhteensä	278

2014 talousarvio	159 700 000
2013 I lisätalousarvio	-563 000
2013 talousarvio	159 422 000
2012 tilinpäätös	153 700 000

20. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömäksi jääneen toimeentulon turvaavat työttömyysturvalain perusteella maksettava työttömyyspäiväraha sekä työmarkkinatuki. Työttömyyspäivärahaa maksetaan joko peruspäivärahana tai ansiopäivärahana. Päivärahan edellytyksenä on työssäoloehdon täyttäminen. Myös Suomesta toiseen EU- tai ETA -maahan työnhakijaksi lähtevä työtön voi saada työttömyyspäivärahaa kolmen kuukauden ajan. Työmarkkinatuki turvaa niiden Suomessa asuvien työttömien toimeentulon, jotka eivät työssäoloehdon puuttumisen vuoksi ole oikeutettuja päivärahaan tai joiden oikeus päivärahaan on päättynyt.

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuullisen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentulona ja suhteessa aikaisempiin tuloihin.

Työttömyysetuutta maksetaan paitsi työttömyyden myös työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Tällöin hakijalle maksetaan sitä työttömyysetuutta, johon hänellä työttömänä ollessaan olisi oikeus. Työttömien työnhakijoiden kannustamiseksi aktiivisuuteen koulutuksen ja muiden ak-

tiivitoimien ajalta maksetaan korkeampaa etuutta kuin työttömyysajalta. Työllistymistä edistävien toimien ajalta maksetaan lisäksi kulukorvausta.

Työttömyysturvaa kehitetään siten, että se tukee aktiivivaihtoehtoja ja työurien pidentämistä. Työttömiä, irtisanottuja ja lomautettuja kannustetaan osallistumaan koulutukseen tai muihin työllistymistä tukeviin toimiin, jotta mahdollisuudet nopeaan uudelleen työllistymiseen paranevat. Ansio-osan tasoja vähennetään kahteen poistamalla korotettu ansio-osa. Työllistymistä edistävien toimien ajalta maksetaan muutosturvan suuruista ansio-osaa.

Maahanmuuttajalla on oikeus työmarkkinatukeen kotoutumistukena edellyttäen, että hänellä on voimassa oleva kotoutumissuunnitelma. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on henkilön työkyvyn säilyttäminen tai palauttaminen. Kunta järjestää pitkään työttömänä olleille työmarkkinatukea ja toimeentulotukea saaville henkilöille kuntouttavaa työtoimintaa työllistymisen edistämiseksi.

Työelämän muutoksiin vastaamiseksi ammattitaitoa on pidettävä yllä ja tarvittaessa on varauduttava sen muokkaamiseksi uusiin tehtäviin sopivaksi. Työssä oleville maksettavan aikuiskoulutustuen tavoitteena on edistää työssä olevien työelämän tarpeista lähtevää osaamista ja elinikäistä oppimista, jolla samalla ennaltaehkäistään työttömyyttä.

Ikääntyvän työvoiman työssä pysymistä on edistetty nostamalla lisäpäiväoikeuden ikäraja 60 vuoteen vuonna 1955 tai sen jälkeen syntyneillä. Ikärajaa nostetaan edelleen vuonna 1957 tai sen jälkeen syntyneiltä 61 vuoteen.

Vuorottelukorvausta maksetaan työntekijälle, joka siirtyy vuorotteluvapaalle työnantajan palkatessa työttömän henkilön vastaavaksi ajaksi.

Toiminnan laajuus 2011—2014

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Työttömyysaste (%)	7,8	7,7	8,3	8,2
Kuntouttava työtoiminta				
Toimintaan osallistuvat henkilöt keskimäärin vuodessa	11 800	17 000	19 000	21 000
Toimintapäiviä keskimäärin vuodessa/osallistuja	105	115	120	125
Ansiopäiväraha				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	127 400	126 500	136 000	136 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	31,4	30,8	34,8	34,0
— työttömyysajalta	27,2	27,3	30,8	30,1
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta yht.	4,2	3,7	4,0	3,9
Keskimääräinen päiväraha (€/pv)	60,8	64,3	65,7	66,3
Peruspäiväraha				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	29 300	25 400	28 000	27 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	7,8	6,7	7,7	7,7
— työttömyysajalta	6,6	5,6	6,6	6,7
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	1,2	1,1	1,1	1,0
Keskimääräinen päiväraha (€/pv)	27,82	32,66	33,8	34,2
Työmarkkinatuki				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	125 900	135 800	154 000	164 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	32,7	35,3	41,0	42,9
— työttömyysajalta	22,8	24,6	28,7	30,6

Toiminnan laajuus 2011—2014

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	9,8	10,7	12,3	12,3
Keskimääräinen työmarkkinatuki (€/pv)	28,95	33,97	35,1	35,5
Aikuiskoulutustuki				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	4 245	5 400	6 500	6 500
Keskimäärin maksettu etuus (€/kk)	1 301	1 417	1 446	1 500
Vuorottelukorvaus				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	6 989	8 349	7 700	7 700
Korvauspäiviä ansioturvassa, milj. kpl	1,7	1,8	1,9	1,9
Korvauspäiviä perusturvassa, milj. kpl	0,02	0,02	0,02	0,02
Keskimääräinen korvaus ansioturvassa (€/pv)	50,9	55,8	62,0	62,0
Keskimääräinen korvaus perusturvassa (€/pv)	18,5	19,0	19,0	19,0

31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 26 486 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä.

Määräraha budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Kunnalle maksettava korvaus on 10,09 euroa toimintapäivää ja toimintaan osallistujaa kohti. Toiminnan piirissä ovat pitkään työttömänä olleet työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavat henkilöt, joille kunta järjestää työllistymisen edistämiseksi kuntouttavaa työtoimintaa. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia arvioidaan olevan vuonna 2014 noin 21 000 henkilöä ja toimintapäiviä arvioidaan olevan keskimäärin 125 osallistujaa kohti. Valtion korvausta maksetaan jokaisesta kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvasta niiltä päiviltä, joina henkilö osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan, kuitenkin enintään viideltä päivältä viikossa.

2014 talousarvio	26 486 000
2013 talousarvio	26 486 000
2012 tilinpäätös	13 237 589

50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 962 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen ansiopäivärahan rahoittamiseen siten kuin työttömyysetuuksien rahoittamisesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyyskassalaissa (603/1984) on säädetty valtion osuudesta

2) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettujen kulukorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti

3) työttömyyskassojen hallintokuluosuuden maksamiseen työttömyyskassalain (603/1984) mukaisesti.

Selvitysosa: Ansiopäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Ansiopäivärahan rahoittavat Työttömyysvakuutusrahasto, työttömyyskassat ja valtio. Palkansaajien päivärahoista työttömyyskassojen osuus on pääsääntöisesti 5,5 % kuitenkin siten, että ansioturvan korotusosat ja muutosturvalisät Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa kokonaan. Valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja rahasto loppuosan. Valtio ei osallistu lomautusajalta eikä ns. lisäpäiviltä maksettavien päivärahojen eikä myöskään lapsikorotusten rahoitukseen. Työttömyysvakuutusrahaston ra-

hoituksen turvaamiseksi valtio osallistui poikkeuksellisesti vuosina 2012 ja 2013 lomautusajalta maksettavien päivärahojen rahoitukseen peruspäivärahaa vastaavalta osuudelta. Yrittäjien päivärahoista valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja lapsikorotukset, yrittäjäkassat rahoittavat loppuosan. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat kulukorvaukset.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työttömyysturvalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 1.1.2014. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 48 900 000 euroa työssäoloehdon lyhenemisestä 34 viikosta 26 viikkoon ja 2 000 000 euroa sovitellun työttömyysetuuden enimmäismäärän korottamisesta 90 prosentista 95 prosenttiin. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 100 000 euroa sovitellun työttömyysetuuden enimmäismäärän laskemisesta 95 prosenttiin niiltä, joilla nyt on 100 prosentin enimmäismäärä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtionosuus maksetuista päivärahoista	
— työttömyysajalta	764 850 000
— työllistymistä edeltävien palvelujen ajalta	140 000 000
Kulukorvaukset	50 000 000
Valtionosuus hallintokuluihin	8 000 000
Yhteensä	962 850 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sovitellun työttömyysetuuden enimmäismäärän korottaminen niillä, joilla nyt 90 %	2 000
Sovitellun työttömyysetuuden enimmäismäärän laskeminen niiltä, joilla nyt 100 % enimmäismäärä	-1 100
Tarvearvion muutos	-31 550

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Työssäoloehdon lyheneminen 34 viikosta 26 viikkoon	48 900
Valtion rahoitusosuus lomautuspäivistä	-160 000
Yhteensä	-141 750

2014 talousarvio	962 850 000
2013 talousarvio	1 104 600 000
2012 tilinpäätös	850 000 000

51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 234 680 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen peruspäivärahan, siihen liittyvän lapsikorotuksen ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisten lakisääteisten kulukorvausten rahoittamiseen siten kuin työttömyysturvalaissa on säädetty valtion osuudesta.

Määrärahaa saa käyttää myös valtioiden välisten kustannusten korvaamiseen kolmelta ensimmäiseltä kuukaudelta toiseen EU-jäsenvaltioon tilanteessa, jossa henkilö ei täytä kansallisen lainsäädännön työttömyysetuuksien edellytyksiä.

Selvitysosa: Peruspäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Peruspäiväraha, siihen liittyvä lapsikorotus, palvelujen ajalta maksettavat korotusosat ja muutosturvalisät rahoitetaan valtion varoista ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotosta. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat kulukorvaukset. Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa työttömyysajalta maksetut korotusosat. Työttömyysvakuutusmaksu, joka peritään työttömyyskassoihin kuulumattomilta henkilöiltä, tilitetään Kansaneläkelaitokselle.

Viitaten momentin 33.20.50 selvitysosaan määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 36 100 000 euroa työssäoloehdon lyhentämisestä 34 viikosta 26 viikkoon.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Valtionosuus maksetuista päivärahoista	
— työttömyysajalta	225 180 000
— työllistymistä edeltävien palvelujen ajalta	51 500 000
Kulukorvaukset	10 000 000
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun osuus	-52 000 000
Yhteensä	234 680 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	23 230
Työssäoloehdon lyhentäminen 34 viikosta 26 viikkoon	36 100
Yhteensä	59 330

2014 talousarvio	234 680 000
2013 talousarvio	175 350 000
2012 tilinpäätös	167 000 000

52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 373 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työttömyysturvalain (1290/2002) sekä kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) perusteella maksettavan työmarkkinatuen, siihen liittyvän lapsikorotuksen ja työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavien korotusosien maksamiseen siten kuin työttömyysturvalaissa on säädetty valtion osuudesta

2) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisten lakisääteisten kulukorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti

3) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella työnantajalle maksettavan palkkatuen perustukiosuuden maksamiseen niiden osalta, jotka ovat saaneet työttömyysetuutta työttömyyden perusteella vähintään 500 päivältä tai jotka ovat työttömyyden perusteella saaneet työmarkkinatukea vähintään 130 päivältä ja täyttävät lain 11 luvun 8 §:n edellytykset tai jotka ovat alle 25-vuotiaita ja saaneet työmarkkinatukea työttömyyden perusteella yhdenjaksoisesti vähintään 65 päivältä

4) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella työmarkkinatukeen oikeutetulle myönnetyn starttirahan perustukea vastaavan osuuden maksamiseen.

ELY-keskukset saavat käyttää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella työnantajalle maksettavan palkkatuen ja starttirahan perustukiosuuden maksamiseen enintään 125 000 000 euroa. Palkkatuen ja starttirahan perustuki budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Kunnat ja valtio rahoittavat puoliksi työttömyyden perusteella vähintään 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden työttömyysaikaisen työmarkkinatuen. Muun työmarkkinatuen valtio rahoittaa kokonaan. Lisäksi valtio huolehtii Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiudesta työmarkkinatuen osalta (maksuvalmiussuoritus).

Viitaten momentin 33.20.50 selvitysosaan määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 85 100 000 euroa työssäoloehdon lyhenemisestä 34 viikosta 26 viikkoon sekä 1 500 000 euroa työmarkkinatuen tarveharkinnan ulottamisesta myös ensimmäisiin 180 päivään. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 950 000 euroa työmarkkinatuen korotusosan 500 päivän ja 180 päivän rajoitusten kumoamisesta sekä 500 000 euroa työmarkkinatuen omavastuuajan huomioon ottamisesta vain kerran ennen työssäoloehdon täyttymistä.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Työmarkkinatuet	
— työttömyysajalta	924 200 000
— kuntien rahoitusosuus	-238 000 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	370 000 000
— kulukorvaukset	76 200 000

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Kotoutumistuet	
— työttömyysajalta	25 600 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	72 100 000
— kulukorvaukset	18 600 000
ELY-keskusten maksama palkkatuen ja starttirahan perustuki	125 000 000
Yhteensä	1 373 700 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	205 850
Työmarkkinatuen korotusosan 500 ja 180 päivän rajoitusten kumoaminen	950
Työmarkkinatuen omavastuuajan ottaminen huomioon vain kerran	500
Työmarkkinatuen tarveharkinnan ulottaminen myös ensimmäisiin 180 päivään	-1 500
Työssäoloehdon lyheneminen 34 viikosta 26 viikkoon	-85 100
Yhteensä	120 700

2014 talousarvio	1 373 700 000
2013 talousarvio	1 253 000 000
2012 tilinpäätös	1 143 679 941

55. Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 55 160 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaisen valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Palkansaajan aikuiskoulutustuki muodostuu peruspäivärahan suuruisesta perusosasta ja ansio-osasta. Yrittäjän aikuiskoulutustuki maksetaan perusosan suuruisena. Valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden. Jos aikuiskoulutustuki maksetaan soviteltuna valtio rahoittaa määrän, joka vastaa perusosan suhteellista osuutta täydestä aikuiskoulutustuesta. Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa ansio-osan sekä Koulutusrahaston hallintokustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aikuiskoulutuksen uudistus (raamisopimus)	400
Tarvearvion muutos	11 760
Yhteensä	12 160

2014 talousarvio	55 160 000
2013 I lisätalousarvio	170 000
2013 talousarvio	43 000 000
2012 tilinpäätös	43 000 000

56. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 52 150 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen valtion osuuden maksamiseen siten, kuin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädetään valtionosuudesta.

Selvitysosa: Vuorottelukorvausmenot rahoitetaan samoin kuin vastaavat työttömyysetuudet. Valtionosuus kassan jäsenille maksettavista korvauksista vastaa peruspäivärahan osuutta täydestä ansiopäivärahasta. Kassaan kuulumattomien henkilöiden vuorottelukorvaukset valtio rahoittaa kokonaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	1 350
Yhteensä	1 350

2014 talousarvio	52 150 000
2013 talousarvio	50 800 000
2012 tilinpäätös	48 231 799

30. Sairausvakuutus

Selvitysosa: Sairausvakuutus täydentää julkista terveydenhuoltoa korvaamalla väestölle osan avohoidon lääke- ja matkakustannuksista sekä turvaamalla väestölle mahdollisuuden hankkia terveyspalveluja yksityiseltä sektorilta kohtuullisin kustannuksin. Lisäksi turvataan riittävä toimeentulo tasaamalla lyhytaikaisesta sairaudesta sekä vanhempainvapaasta aiheutuvaa työtulojen menetystä.

Sairausvakuutuksen rahoitus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen.

Sairaanhoitovakuutuksesta korvataan osa avohoidon lääkemenoista, matkakuluista, ylioppilaiden perusterveydenhuollon kustannuksista sekä Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen kustannuksia. Sairaanhoitovakuutuksesta korvataan myös osa yksityisen terveydenhuollon lääkärin- ja hammaslääkärinpalkkioista sekä lääkärin määräämistä tutkimuksista ja hoidoista.

Työtulovakuutuksesta maksetaan sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa, erityishoitorahaa sekä äitiys-, isyys-, vanhempain- ja erityisäitiysrahaa. Lisäksi työtulovakuutuksesta korvataan osa työnantajien ja yrittäjien järjestämän työterveyshuollon kustannuksista sekä vanhempainloma-ajalta kertyvistä vuosilomakustannuksista.

Toiminnan laajuus 2011—2014

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Päivärahat				
Sairauspäivärahan saajat	320 668	322 227	319 000	318 000
Vanhempainpäivärahan saajat	161 653	162 305	162 000	162 900
Keskimääräinen sairauspäiväraha (€/pv)	53,82	54,78	56,53	58,11
Keskimääräinen vanhempainpäiväraha (€/pv)	62,81	60,67	62,66	65,38
Sairaus- ja vanhempainpäivärahan vähimmäistaso 1.3.2011 alkaen 22,13 (€/pv)	22,13	22,96	23,77	23,99
Lääkkeet				
Lääkkeiden omavastuukerrat (1 000 kpl)	29 600	30 300	30 900	31 600
Sairausvakuutuksen korvaama osuus peruskorvatuista lääkkeistä (%)	42,0	42,0	35,0[1)]	35,0
Lääkkeiden lisäkorvausraja (€)	675,39	700,92	670,00	610,00
Lääkkeiden lisäkorvausta saaneet henkilöt	130 532	129 031	172 000	177 000
Sairaanhoitokorvaukset				
Vuonna 2012 sairausvakuutus korvasi kustannuksista lääkärinpalkkioiden osalta 22,1 %, hammaslääkärinpalkkioista 33,3 %, tutkimuksen ja hoidon osalta 28,4 % sekä matkojen osalta 90,8 %.				

[1)] 1.2.2013 alkaen.

28. Kansallisen yhteyspisteen ja palveluvalikoimatoimielimen toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 272 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Kansaneläkelaitokseen sijoitettavan kansallisen yhteyspisteen toimintakuluihin

2) palveluvalikoimatoimielimen perustamisesta ja toiminnasta aiheutuvien menojen korvaamiseen sekä enintään neljää henkilötyö-

vuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen perustettavaan palveluvalikoimatoimielimeen.

Selvitysosa: Suomi on sitoutunut osana Euroopan unionia täyttämään potilasdirektiivin (2011/24/EU) asettamat edellytykset. Kansaneläkelaitokseen sijoitetaan potilasdirektiivin 6 artiklan edellyttämä kansallinen yhteyspiste, jonka tehtävänä on koota, tuottaa ja jakaa tietoa terveyspalvelujen käyttämisestä ja siitä aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta Suomessa ja muissa EU-valtioissa. Tietosisältöjä yhteyspisteen pääasiallisena informaatiokanavana toimivaan tietoportaaliin tuottavat useat kansalliset viranomaiset ja viranomaistehtäviä hoitavat muut toimijat. Yhteyspisteen työ käynnistyy jo vuonna 2013, koska sen on oltava toiminnassa lain voimaantulon ajankohtana 1.1.2014.

Potilasdirektiivin toimeenpano edellyttää myös uuden palveluvalikoimatoimielimen perustamista vuoden 2013 syksyllä, jotta se on toiminnassa lain voimaantulon ajankohtana. Direktiivi velvoittaa korvaamaan vain sellaisen ulkomailla annetun hoidon, joka on potilaan kotimaassa korvattavaa eli kuuluu kyseisen valtion terveydenhuoltojärjestelmään. Suomen terveydenhuollon palveluvalikoimaa ei tällä hetkellä ole yksityiskohtaisesti määritelty. Palveluvalikoiman määrittelyä varten perustettavan toimielimen tehtävänä on määritellä suomalaisen terveydenhuollon palveluvalikoiman sisältö ja soveltamisperiaatteet ja päivittää näitä säännöllisesti. Toimielin myös määrittää hoitoja ja potilasryhmiä, joiden osalta palveluvalikoimaan on tehtävä tarkempia määrittelyjä ja tekee näitä määrittelyjä. Toimielin arvioi ja ilmaisee, mitkä ovat vaikuttamattomat ja kustannusvaikutuksiltaan heikot hoidot, jotka eivät kuulu palveluvalikoimaan. Uusien hoitomenetelmien kohdalla toimielin arvioi, onko menetelmä yleisesti käyttöön hyväksytty ja siten palveluvalikoimaan kuuluva. Toimielin voi myös määrittää, että jokin aiemmin kansalliseen palveluvalikoimaan kuulunut hoitomuoto tai -menetelmä ei sisälly palveluvalikoimaan, kun sen käytölle ei enää ole perusteita.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Potilasdirektiivin implementoinnin edellyttämän kansallisen yhteyspisteen perustaminen ja ylläpito	700
Potilasdirektiivin implementoinnin edellyttämän palveluvalikoimatoimielimen perustaminen ja ylläpito	572
Yhteensä	1 272

2014 talousarvio	1 272 000
2013 I lisätalousarvio	267 000

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 294 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sairausvakuutuslain (1224/2004) sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen

2) maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain (859/1984) mukaisen valtion osuuden maksamiseen

3) rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain mukaisten korvausten maksamiseen.

Kansaneläkelaitos saa käyttää Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaiseen harkinnanvaraiseen yksilökohtaiseen kuntoutukseen enintään 82 400 000 euroa ja saman lain mukaisen yksilökohtaisen kuntoutuksen kehittämishankkeisiin, sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskeviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin enintään 12 100 000 euroa.

Määrärahan mitoitus perustuu harkinnanvaraisen kuntoutuksen yksilökohtaisen kuntoutuksen osalta suoriteperusteeseen.

Selvitysosa: Sairausvakuutus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutuk-

seen. Valtio rahoittaa sairaanhoitovakuutuksen menoista EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset, ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvat kustannukset ja osan Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista. Muutoin sairaanhoitovakuutuksen menot rahoitetaan vakuutettujen ja valtion yhtä suurella osuudella.

Työtulovakuutus rahoitetaan työnantajien, palkansaajien, yrittäjien ja valtion osuuksilla. Valtio rahoittaa työtulovakuutuksen menoista vähimmäismääräiset sairaus- ja vanhempainpäivärahat sekä vähimmäismääräiset kuntoutusrahat. Lisäksi valtio rahoittaa 0,1 %-osuuden vanhempainpäivärahamenoista sekä osuuden yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollon menoista. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden.

Kansaneläkelaitoksen harkinnanvarainen kuntoutus jakaantuu yksilökohtaiseen kuntoutukseen, yksilökohtaisen kuntoutuksen kehittämishankkeisiin, sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskeviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain 13 luvun 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta siten, että ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeiluhanketta jatketaan. Tarkoitukseen varataan määrärahaa 200 000 euroa vuodelle 2014.

Vuonna 2014 sairaanhoitovakuutuksen rahoittamiseksi sairaanhoitomaksuina kaikilta vakuutetuilta peritään 1,33 % tuloista paitsi eläke- ja etuustulojen osalta kuitenkin 1,50 %. Työtulovakuutuksen rahoittamiseksi palkansaajilta peritään sairausvakuutuksen päivärahamaksua 0,85 %, yrittäjiltä sairausvakuutuksen päivärahamaksua 0,98 % ja työnantajilta sairausvakuutusmaksua 2,15 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että osasairauspäivärahakautta pidennetään ja ammatillisen kuntoutuksen kriteereitä lievennetään työkyvyttömyysuhan suhteen. Uudistukset lisäävät valtion menoja vähimmäismääräisten kuntoutusrahojen ja kuntoutuskustannusten osalta 2 400 000 eurolla sekä osasairauspäivärahakauden pidentämisen osalta noin 100 000 eurolla.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain 5 luvun 8 §:n ja 9 §:n muuttamisesta siten, että lääkkeiden vuotuista omavastuuosuutta alennetaan. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 15 800 000 euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi rajat ylittävästä terveydenhuollosta. Esityksessä ehdotetaan, että valtio korvaisi kunnille kotikuntaa vailla olevien henkilöiden terveydenhuoltopalveluista aiheutuvat kustannukset, joista Suomi EU-lainsäädännön nojalla vastaa. Kotikunnattomien henkilöiden kunnallisen terveydenhuollon menojen arvioidaan olevan vuositasolla noin 11 000 000 euroa. Kustannusvastuun siirtyminen valtiolle on valtion kannalta kustannusneutraali ratkaisu, sillä vastaava summa vähennetään kuntien peruspalvelujen valtionosuuksista.

EU:n potilasdirektiiviä toimeenpanevan rajat ylittävää terveydenhuoltoa koskevan lakiesityksen mukaan toisessa EU- tai ETA-valtiossa tai Sveitsissä annetusta terveydenhuollon palvelusta aiheutuneita kustannuksia korvattaisiin sairausvakuutuslain mukaisesti. Uudistus lisää valtion menoja noin 7 000 000 eurolla.

Viitaten momentin 33.10.51 selvitysosaan määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon ns. yhdistelmälupadirektiivin toimeenpanosta johtuen 3 600 000 euroa, josta 200 000 euroa aiheutuu sairaanhoitokorvausten valtion osuuden kasvusta ja 3 400 000 euroa julkisen terveydenhuollon kustannusten korvaamisesta kunnille, jonka valtio rahoittaa kokonaan.

Erityiskorvattavien lääkkeiden luetteloon tehtävistä muutoksista aiheutuva kustannusten lisäys on vuositasolla enintään 8 400 000 euroa.

Hallituksen esitykset huomioon ottaen sairausvakuutuksen menot ja valtion-osuudet vuonna 2014 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

Menot	
Työtulovakuutus	
Sairauspäivärahat	893
Vanhempainpäivärahat	1 206
Mata-päivärahat	7
Kuntoutusrahat	90
Työterveyshuolto	331
Toimintakulut	74
Yrittäjien lisäpäivät	7
Rahaston 8 % osuus	10
Yhteensä	2 618
Sairaanhoitovakuutus	
Lääkekorvaukset	1 318
Matkat	318
Sairaanhoitokorvaukset EU-maihin	56
Lääkäripalkkiot	77
Hammaslääkärinpalkkiot	132
Muut sairaanhoitokorvaukset	96
Kuntoutuspalvelut	320
Toimintakulut	138
Rahaston 8 % osuus	8
Yhteensä	2 463
Menot yhteensä	5 081
Tulot	
Työtulovakuutuksen tuotot	
Vakuutettujen maksut	731
Työnantajamaksut	1 738
Yrittäjien lisäpäivät	7
Valtion rahoitusosuus	143
Vuoden 2013 yli-/alijäämä	0
Yhteensä	2 619

Hallituksen esitykset huomioon ottaen sairausvakuutuksen menot ja valtion-osuudet vuonna 2014 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

Sairaanhoitovakuutuksen tuotot	
Palkansaajien ja yrittäjien maksut	872
Etuudensaajien maksut	384
Valtion rahoitusosuus	1 152
Vuoden 2013 yli-/alijäämä	21
Yhteensä	2 429
Tulot yhteensä	5 048
Valtion osuudet yhteensä	1 295
Työtulovakuutus	
Vanhempainrahat	1
Vähimmäispäivärahat	139
Osuus yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollosta	3
Sairaanhoitovakuutus	
Osuus sairaanhoidosta	1 038
Osuus toimintamenoista	66
Sairaanhoitokorvaukset EU-maihin	48

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ammatillisen kuntoutuksen kriteerien lieventäminen (osatyökykyryhmä)	2 400
Laki rajat ylittävästä terveydenhuollosta, kotikuntaa vailla olevien terveydenhuollon korvaaminen valtion varoista	11 000
Laki rajat ylittävästä terveydenhuollosta (ns. potilasdirektiivin toimeenpano) 1.1.2014	7 000
Lääketaksa-asetuksen muuttaminen 1.1.2014	-15 800
Lääkkeiden lisäkorvausrajan laskeminen 1.1.2014	15 800
Osasairauspäivärahakauden pidentäminen (osatyökykyryhmä)	100
Tarvearvion muutos	27 500
Ulkomaalaislain muuttaminen (ns. yhdistelmälupadirektiivi) 1.1.2014	3 600
Yhteensä	51 600

2014 talousarvio	1 294 600 000
2013 talousarvio	1 243 000 000
2012 tilinpäätös	1 323 951 073

40. Eläkkeet

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat valtion osuuksista eläkejärjestelmien sekä osuudesta maatalousyrittäjien ja apurahansaajien tapaturmavakuutuksen ja sairauspäivärahan omavastuuajan rahoittamiseen sekä vammaisetuuksien ja eläkkeen saajan asumistuen rahoittamisesta.

Eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä sitä täydentävästä kansaneläkkeestä. Työeläkkeen tehtävänä on turvata kohtuullinen toimeentulo ja kansaneläkkeen tehtävänä on turvata vähimmäistoimeentulo vanhuuden, työkyvyttömyyden, työttömyyden ja perheenhuoltajan kuoleman varalta. Eläkkeensaajia oli 31.12.2011 yhteensä 1 483 041, joista vanhuuseläkkeellä 1 134 942, perhe-eläkkeellä 284 499, työkyvyttömyyseläkkeellä 260 453, työttömyyseläkkeellä 23 017, osa-aikaeläkkeellä 27 521 sekä muilla eläkkeillä 22 152. Henkilön on mahdollista saada samanaikaisesti usean lajin mukaista eläkettä.

Vuosina 2010—2012 maksetut eläkkeet (milj. euroa)

	2010	2011	2012
Yksityinen sektori	12 245	12 895	13 832
Kunnalliset eläkkeet	3 354	3 569	3 859
Valtion eläkkeet	3 673	3 802	4 009,8
Muut julkiset yhteensä	254	271	293
Työeläkkeet yhteensä	*19 526*	*20 537*	*21 993*
Solita-eläkkeet	510	507	510
Kelan eläkkeet	2 495	2 550	2 596
Lakisääteiset eläkkeet yhteensä	*22 531*	*23 594*	*25 099*
Keskimääräinen kokonaiseläke (oma eläke) euroa/kk	1 228	1 272	1 333

Työeläkkeet rahoitetaan työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Työeläkkeet ovat talousarvion ulkopuolella lukuun ottamatta valtion eläkkeitä, joiden rahoitus kuuluu valtiovarainministeriön pääluokkaan. Valtio osallistuu merimieseläkkeiden, yrittäjäeläkkeiden, maatalousyrittäjäeläkkeiden ja lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvän eläkkeen rahoitukseen. Kansaneläkkeet, yleiset perhe-eläkkeet ja takuueläkkeet rahoitetaan valtion varoista.

Toiminnan laajuus 2011—2014

Eläkkeen saajia	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Merimieseläkkeen saajia	10 600	8 684	8 834	9 000
Maatalousyrittäjäeläkkeen saajia	174 400	169 704	164 000	157 800
Yrittäjäeläkkeen saajia	200 448	215 345	222 796	230 423
Tapaturmavakuutustapahtumia, maatalousyrittäjät	4 463	4 372	4 250	4 130
Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan päivärahatapauksia, maatalousyrittäjät ja apurahansaajat	12 053	11 907	11 500	11 200
Lapseneläkkeen saajia	20 446	19 813	19 700	19 500
Leskeneläkkeen saajia	6 631	6 224	6 200	6 100

Toiminnan laajuus 2011—2014

Eläkkeen saajia	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Maahanmuuttajan erityistukea saavia keskimäärin (maksetaan 1.3.2011 lukien takuueläkkeenä)	5 380	-	-	-
Kansaneläkkeen saajia	659 561	648 316	641 000	637 500
Takuueläkkeen saajia 1.3.2011 lukien	105 031	103 840	102 600	100 400

Toiminnan laajuus 2011—2014

Vakuutettujen lukumäärä	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
MEL-vakuutettuja	7 600	7 600	7 600	7 600
MYEL-vakuutettuja	75 980	73 334	70 938	68 898
YEL-vakuutettuja	235 443	238 500	237 500	236 800
MYEL-vakuutettuja apurahansaajia	2 589	2 600	2 600	2 600
Tapaturmavakuutettuja maatalousyrittäjiä	94 164	91 900	89 600	89 600

Toiminnan laajuus 2011—2014

Keskimääräisiä eläkkeitä	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Keskimääräinen merimieseläke (€/kk)	1 187	1 236	1 473	1 540
Keskimääräinen maatalousyrittäjäeläke (€/kk)	315	3476	375	406
Keskimääräinen yrittäjäeläke (€/kk)	946	1 003	1 143	
Keskimääräinen tapaturmaeläke (€/kk), maatalousyrittäjät	555	575	591	607
Keskimääräinen leskeneläke (€/kk)	173	174	179	182
Keskimääräinen maahanmuuttajan erityistuki (€/kk) maksetaan 1.3.2011 lukien takuueläkkeenä	374	-	-	-
Keskimääräinen kansaneläke (€/kk)	290	298	305	304
Keskimääräinen takuueläke (€/kk), 1.3.2011 lukien	115	122	125	128

Toiminnan laajuus 2011—2014, eläkkeen saajan asumistuki ja vammaisetuudet

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Eläkkeensaajan asumistuki, saajat	179 300	184 186	187 000	189 000
Maksetut eläkkeensaajan asumistuet, milj.	420,2	441,5	466,4	491,6
Eläkettä saavan hoitotuki, saajat	226 000	229 693	232 300	234 300
Vammaistuki, saajat	43 700	45 000	45 500	45 800
Ruokavaliokorvaukset, saajat	29 000	31 300	32 500	33 600
Maksetut vammaisetuudet, milj.	531,6	554,9	586,4	600,0

Yksityisen työnantajan työsuhteessa olevat merimiehet on vakuutettu merimiesten eläkelain (MEL) mukaisesti. Itsenäisten liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä osan yrityksen omistajista on vakuutettava ansiotoimintansa yrittäjän eläkelain (YEL) mukaisesti ja maanviljelijöiden, kalastajien, apurahansaajien ja poronhoitajien maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) mukaisesti.

Valtio osallistuu näiden rahoitukseen. Valtio korvaa alle kolmivuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta karttuvat eläkkeet.

Työtapaturmasta ja ammattitaudista suoritetaan korvauksia tapaturmavakuutuslainsäädännön mukaisesti työntekijöille ja maatalousyrittäjille. Korvauksia maksetaan muun muassa sairaanhoidosta ja ansionmenetyksestä. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki koskee niitä henkilöitä, joille MYEL-vakuutus on pakollinen. Tapaturmavakuutus rahoitetaan työnantajien tapaturmavakuutusmaksuin, mutta valtio osallistuu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitukseen.

Omaeläkkeen lisäksi eläkettä voidaan maksaa perheenhuoltajan kuoltua. Yleisen perhe-eläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo perheenhuoltajan kuoltua. Perhe-eläkettä maksetaan leskelle ja alaikäiselle lapselle. Leskeneläkettä yhteensovitetaan laskennallisen omaeläkkeen kanssa.

Kansaneläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo niille eläkkeensaajille, jotka eivät saa muuta eläkettä tai joiden muu eläketurva on vähäinen. Kansaneläkkeen määrä pienenee työeläketulojen kasvaessa, eikä kansaneläkettä jää maksettavaksi työeläkkeiden ylitettyä tietyn määrän. Eläkkeeseen voi kuulua myös eläkettä saavan hoitotuki, asumistuki ja lapsikorotus. Kansaneläkejärjestelmästä maksetaan myös työkyvyttömyyseläkettä, kuntoutustukea ja yksilöllistä varhaiseläkettä, jos henkilö ei saa muuta eläkettä tai eläke on pieni.

Valtio rahoittaa eläkkeensaajan asumistuet ja vammaisetuudet kokonaisuudessaan. Eläkkeensaajan asumistuen tavoitteena on korvata pienituloisten eläkeläisten asumismenoja ja vammaisetuuksien tarkoituksena on tukea vammaisten ja pitkäaikaisesti sairaiden henkilöiden itsenäistä selviytymistä ja elämänlaatua. Vammaisetuuksia ovat eläkettä saavan hoitotuki, alle 16-vuotiaan vammaistuki, 16 vuotta täyttäneen vammaistuki ja ruokavaliokorvaukset.

50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 62 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (1290/2006) 152 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemenoista on 1/3.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	3 642
Yhteensä	3 642

2014 talousarvio	62 000 000
2013 talousarvio	58 358 000
2012 tilinpäätös	54 100 000

51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 608 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 135 §:n ja 135 a §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

2) sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuusmenoista arvioidaan vuonna 2014 olevan 77 %.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	28 000
Yhteensä	28 000

2014 talousarvio	608 000 000
2013 talousarvio	580 000 000
2012 tilinpäätös	564 900 000

52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yrittäjän eläkelain (1272/2006) 140 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Yrittäjien maksuprosentin on vuonna 2014 oletettu olevan 22,6 % alle 53-vuotiaiden osalta ja 24,0 % 53-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta, jolloin vakuutusmaksutulo olisi 1 040 000 000 euroa. Kokonaiseläkemenoksi arvioidaan 1 065 000 000 euroa. Valtion osuuteen vaikuttavat lisäksi YEL 10 §:n 2 momentissa tarkoitetut avoimet maksut, joiden määräksi on arvioitu 85 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Menosäästöpäätöksen tarkistaminen	2 100
Tarvearvion muutos	27 900
Yhteensä	30 000

2014 talousarvio	100 000 000
2013 talousarvio	70 000 000
2012 tilinpäätös	29 100 010

53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) 8 §:n mukaiseen valtion korvaukseen.

Selvitysosa: Alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta myönnetyn eläkkeen aiheuttamat kustannukset korvataan kokonaan valtion varoista.

Valtion korvaus maksetaan vuoden viiveellä. Talousarvioon varattava määräraha koskee vuoteen 2013 kohdistuvia korvauksia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	611
Yhteensä	611

2014 talousarvio	3 000 000
2013 talousarvio	2 389 000
2012 tilinpäätös	1 246 425

54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 15 §:n ja 16 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

2) sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion välitön osuus kokonaiskustannuksista on 29,5 % ja maatalousyrittäjien osuus on 33,5 %. Perusturvaosuus rahoitetaan Kansaneläkelaitoksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kautta. Kansaneläkelaitoksen osuus on kokonaiskustannuksista 27,6 % ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen 9,4 %.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista. Momentilta maksetaan myös apurahansaajille maksettavat tapaturmavakuutuksen mukaiset korvaukset ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuolevuus- ja elinaikamallinnuksen päivittäminen	1 000
Tarvearvion muutos	439
Yhteensä	1 439

2014 talousarvio	17 200 000
2013 talousarvio	15 761 000
2012 tilinpäätös	15 020 000

60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 749 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansaneläkelain (568/2007) 101—103 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

2) vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) 53 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen

3) eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 57 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen

4) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 16 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

5) eräiden pitkäaikaisesti työttömien henkilöiden eläketuesta annetun lain (39/2005) mukaisten vuosien 2005—2009 etuuksien maksatuksen oikaisuun

6) takuueläkelain (703/2010) 36 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

7) maahanmuuttajien erityistuesta annetun lain (1192/2002) mukaisten etuuksien maksatuksen oikaisuun.

Selvitysosa: Valtio rahoittaa kansaneläkkeet, takuueläkkeet, perhe-eläkkeet, eläkkeensaajan asumistuet ja vammaisetuudet kokonaisuudessaan. Lisäksi valtio turvaa kansaneläkerahaston maksuvalmiuden.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain muuttamisesta siten, että sen voimassaoloa jatketaan vuoden 2016 loppuun. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 500 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 000 000 euroa kansaneläkkeen varhennetun vanhuuseläkkeen ikärajan nostamisesta 63 vuoteen.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon kansaneläkevakuutuksen valtion osuudet, muut menot ja tulot vuonna 2014 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

Menot	
Kansaneläkemenot	2 419
Takuueläke	159
Vammaisetuudet	607
Eläkkeensaajan asumistuki	492
Toimintamenot	76
Siirrot eläkevakuutusrahastoon	31
Yhteensä	3 784
Tulot	
Omaisuuden tuotot	2
Valtion osuudet etuuksista	3 678
Valtion osuus toimintakuluista	72
Rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän turvaaminen (valtio)	-
Yhteensä	3 752

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	17 000
Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään-jättämislain jatkaminen (osatyökykyryhmä)	-500
Varhennetun vanhuuseläkkeen ikärajan nosto 63 vuoteen	-1 000
Yhteensä	15 500

2014 talousarvio	3 749 500 000
2013 talousarvio	3 734 000 000
2012 tilinpäätös	3 615 506 421

50. Veteraanien tukeminen

Selvitysosa: Luvun menot muodostuvat lähinnä sotainvalideille, sotilasinvalideille ja heidän puolisoilleen sekä rintamaveteraaneille maksettavista etuuksista ja kuntoutuksesta. Lisäksi sairaskodeissa toteutettavaan kuntoutukseen ja laitoshuoltoon käytetään Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroja.

Määrärahaa saa käyttää myös kuntoutushoitokustannusten ja sairaanhoitokulujen asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Sotilasvammakorvausten tavoitteena on korvata sodassa tai asepalveluksessa saatujen vammojen ja sairauksien aiheuttama haitta sekä turvata mahdollisuus itsenäiseen selviytymiseen. Tavoitteena on myös turvata toimeentulo niille sotainvalideille, jotka eivät muutoin saa riittävää toimeentuloa. Kuntoutustoiminnan tavoitteena on tukea itsenäistä selviytymistä ja siten lisätä sotainvalidien ja heidän puolisoidensa mahdollisuuksia asua kotona mahdollisimman pitkään.

Eräitä sotainvalideja ja rintamaveteraaneja koskevia laajuustietoja

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Sotainvalidien määrä vuoden lopussa	6 236	5 138	4 314	3 500
Sotilasinvalidien määrä vuoden lopussa	2 679	2 612	2 327	2 200
Rintamaveteraanien määrä	38 405	33 206	28 130	24 200
Sotainvalidien omaisten määrä (= huoltoeläkkeensaajat)	9 100	8 343	7 300	6 900
Rintama-avustusta saavien määrä	167	145	140	125
Eräissä sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden määrä	6 120	5 500	5 000	4 500
Kuntoutukseen oikeutettujen puolisoiden ja leskien määrä	5 700	5 200	4 700	4 300
Sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoiminta — annettujen maksusitoumuspäätösten määrä	1 637	1 582	1 600	1 550

30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 450 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää siirtoväen huollon järjestämisestä annetun lain (864/1949) 2 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrän arvioidaan vuonna 2014 olevan 36. Määräraha jakautuu sekä korvausennakoiden että loppuerien maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-100
Yhteensä	-100

2014 talousarvio	1 450 000
2013 talousarvio	1 550 000
2012 tilinpäätös	1 605 446

50. Rintamalisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) rintamasotilaseläkelain (119/1977) mukaisen rintamalisän maksamiseen

2) ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-7 200
Yhteensä	-7 200

2014 talousarvio	31 300 000
2013 talousarvio	38 500 000
2012 tilinpäätös	42 030 566

51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 135 121 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotilasvammalain (404/1948) ja muiden siihen liittyvien lakien sekä arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen

2) sotainvalidien laitoshoitoon sekä sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

3) kuntoutushoitokustannusten ja sairaanhoitokulujen asiantuntijapalkkioiden maksamiseen

4) kunnallisten avopalvelujen kustannusten korvaamiseen Ruotsissa asuville vähintään 20 prosentin sotainvalideille myös muiden kuin ateriapalvelujen osalta.

Selvitysosa: Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista ja täydennyskoroista, sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huoltoeläkkeistä sekä sairaanhoito- ja kuntoutuskustannuksista.

Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 2014 lopussa olevan noin 11 990, joista elinkoron saajia on 5 687.

Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoimin pyritään hillitsemään laitosten hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahintojen nousua sekä huolehtimaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

Ruotsissa asuvat sotainvalidit ovat tasa-arvoisessa asemassa Suomessa asuvien sotainvalidien kanssa, myös muiden kuin ateriapalvelujen osalta.

Valtiokonttorin kustantamia ateriapalveluja Ruotsissa käytti 72 henkilöä vuonna 2012.

Sotilasvammalain 6 d § mahdollistaa sen, että kunnille ja kuntayhtymille korvattavia avohuoltokustannuksia voidaan rahoittaa raha-automaattitoiminnan tuottovaroista. Raha-automaattiyhdistys ry tilittää tähän liittyen 20 000 000 euroa momentille 12.33.90.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lakisääteinen indeksikorotus v. 2014 tasoon	2 776
Tarvearvion muutos	-17 488
Yhteensä	-14 712

2014 talousarvio	135 121 000
2013 talousarvio	149 833 000
2012 tilinpäätös	156 218 622

52. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 66 207 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja sotilasvammalain (404/1948) 6 d §:n nojalla sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) neuvontapalvelutoimintaan suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

3) 20 prosentin sotainvalideille muissa yksityisissä hoitolaitoksissa järjestetystä laitoshoidosta suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sotainvalidien laitosten hoitopaikkoja arvioidaan olevan vuonna 2014 yhteensä 1 723 ja sotainvalidien ja heidän aviopuolisoidensa kesken jaettuja hoitopäiviä yhteensä 300 688. Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoimin hillitään laitosten hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista. Korvaus käyttökustannuksiin suoritetaan

hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahinnoista tehtävän sopimuksen perusteella. Korvausta käytetään myös sotainvalidien neuvontapalvelutoimintaan.

Toiminnan laajuus 2011—2014

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Sotainvalidien laitosten, hoitopaikkojen ja -päivien lukumäärä				
— hoitopaikkoja	1 723	1 723	1 723	1 723
— laitoshoitopäiviä	215 018	201 103	202 226	203 453
— intervallihoitopäiviä	50 946	46 260	42 534	39 123
— laitoskuntoutuspäiviä	53 013	46 431	41 132	36 542

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-2 000
Yhteensä	-2 000

2014 talousarvio	66 207 000
2013 talousarvio	68 207 000
2012 tilinpäätös	65 207 000

53. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotainvalidien puolisoiden ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä sotaleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 2014 olevan 1 550, josta sotaleskien osuus on 20. Kuntoutusjakson pituus on kaksi viikkoa kuntoutettavaa kohti.

Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoimin hillitään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

2014 talousarvio	3 100 000
2013 talousarvio	3 100 000
2012 tilinpäätös	3 100 000

54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 60 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan rintama-avustuksen maksamiseen eräille vaikeissa olosuhteissa Virossa ja muualla entisen Neuvostoliiton alueella eläville, Suomen puolustusvoimissa vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille

2) rintama-avustuksen myöntämiseen myös Suomessa pysyvästi asuville vapaaehtoisille rintamasotilaille.

Selvitysosa: Tavoitteena on tukea vaatimattomissa taloudellisissa oloissa elävien veteraanien toimeentuloa.

Toiminnan laajuus 2011—2014

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Avustusta saavien lukumäärä	167	145	140	125
Avustus euroa/henkilö	540	540	540	540

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-10
Yhteensä	-10

2014 talousarvio	60 000
2013 talousarvio	70 000
2012 tilinpäätös	80 000

55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) nojalla kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutusta järjestetään laitos- ja avokuntoutuksena pääsääntöisesti samoissa kuntoutus- ja hoitolaitoksissa kuin veteraanikuntoutustakin. Kuntoutuksen laatu ja kustannukset ovat samaa tasoa veteraanikuntoutuksen kanssa. Kuntoutettavien määrän arvioidaan olevan 2 900 henkilöä vuonna 2014. Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoiminnalla hillitään laitosten hoito- ja hoitokäyntikertahintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

2014 talousarvio	3 500 000
2013 talousarvio	3 500 000
2012 tilinpäätös	3 500 000

56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 23 988 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja matkakulumenojen maksamiseen

3) kuntoutushoitokustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen

4) kuntoutettavien kotiin vietävien palvelujen maksamiseen.

Selvitysosa: Raha-automaattiyhdistyksen tuottoihin perustuva määräraha vähentää vastaavasti määrärahan tarvetta momentilta 33.50.57.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-6 600
Yhteensä	-6 600

2014 talousarvio	23 988 000
2013 talousarvio	30 588 000
2012 tilinpäätös	30 588 000

57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 608 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja kehittämismenojen maksamiseen

3) kuntoutushoitokustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ennakoitu palvelutarve sekä Raha-automaattiyhdistyksen tuotto momentilta 33.50.56.

Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoimin hillitään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laadusta.

Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 2014 olevan n. 24 200.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	
Veteraanikuntoutuksen tason turvaaminen	2 600
Yhteensä	2 600

2014 talousarvio	8 608 000
2013 talousarvio	6 008 000
2012 tilinpäätös	8 000

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin perustoimeentulotuen valtionosuudesta, valtion korvauksesta terveydenhuoltolain mukaisiin lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin ja valtion rahoituksesta yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen, valtionavustuksesta kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin sekä valtion korvauksesta rikosasioiden sovitteluun.

Vuoden 2010 alusta lukien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet ovat sisältyneet valtiovarainministeriön pääluokassa kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentille 28.90.30.

Keskeiset uudistukset

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. Työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen parantamiseksi esitetään otettavaksi käyttöön joustava hoitoraha, joka kannustaa myös lyhyen osa-aikatyön tekemiseen. Alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille maksettava osittainen hoitoraha esitetään korvattavaksi uudella joustavalla hoitorahalla.

Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen oppilas- ja opiskeluhuoltolaiksi. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2014.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lastensuojelulain muuttamisesta. Lailla täsmennetään velvoitetta lapsen edun toteuttamisesta kaikissa lapseen liittyvissä asioissa. Lailla varmistetaan moniammatillisen asiantuntemuksen hyödyntäminen sekä lastensuojelutyössä riittävän ajan varaaminen lapsen kanssa työskentelyyn.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lapseen kohdistuneen seksuaalirikoksen selvittämisen järjestämistä koskevan lain soveltamisalan laajentamisesta pahoinpitelyrikoksiin. Tehtävä ja kustannusvastuu esitetään siirrettäväksi kunnilta valtiolle.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi rajat ylittävästä terveydenhuollosta. Laissa säädettäisiin muun muassa Suomessa työskentelevien EU- ja ETA-valtioiden ja Sveitsin kansalaisten julkisessa terveydenhuollossa aiheutuneiden hoitokustannusten korvaamisesta kunnille Kelan kautta.

Ehkäisevän toiminnan tavoitteena on terveyttä, sosiaalista turvallisuutta, elämänhallintaa ja itsenäistä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristön luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, elämänlaadun parantaminen, sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ennaltaehkäisy, väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteisiin pyritään muun ohella laatimalla kuntien paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, laatimalla määräajoin hyvinvointikertomus, kehittämällä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminnan tietopohjaa, rakenteita ja johtamista, parantamalla ehkäiseviä palveluja ja varhaista tukea

sekä vakiinnuttamalla hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen osaksi hallintokuntien yhteistyötä ja kaikkea päätöksentekoa. Suunnittelussa ja päätöksenteossa hyödynnetään sosiaalisten ja terveydellisten vaikutusten arviointia sekä jatketaan ympäristöterveydenhuollon alueellisen yhteistoiminnan edistämistä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetun lain (410/2009) edellyttämälle tasolle.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tavoitteena on julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien, pääosin verovaroin kustannettavien sosiaali- ja terveyspalvelujen toimivuuden, saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen koko maassa. Palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta osana kuntauudistusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt seuraavat kehittämis- ja lainsäädäntöhankkeet, jotka tukevat osaltaan kuntia tuottamaan asetettujen tavoitteiden mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon ehkäisevän toiminnan toimenpiteet ja sosiaali- ja terveyspalvelut asukkailleen:

— Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma, Kaste, jossa määritellään keskeisimmät sosiaali- ja terveyspoliittiset tavoitteet, kehittämistoiminnan painopisteet sekä niiden toteuttamista tukevat keskeiset uudistus- ja lainsäädäntöhankkeet sekä ohjeet ja suositukset.

— Terveys 2015 -kansanterveysohjelma linjaa kansallista terveyspolitiikkaa pitkällä tähtäimellä.

— Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskeva lakiuudistus.

— Sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelujen kehittäminen terveydenhuoltolain ja valmisteilla olevan sosiaalihuollon lainsäädännön pohjalta.

— Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen potilas- ja asiakastietojen sähköinen tietojärjestelmähanke, joka tukee palveluiden laadukasta ja kustannustehokasta tuottamista sekä kansalaisen toimintamahdollisuuksia.

— Sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistus.

— Lastensuojelulain muuttaminen.

— Kotihoidon tuen ja lasten hoitojärjestelmän joustavuuden edistäminen.

— Vanhuspalvelulain toimeenpano.

— Terveydenhuoltolain toimeenpanon jatkaminen ja arvioinnin toteuttaminen.

— Alkoholiohjelman jatkaminen.

Järjestelmäkuvaukset

Toimeentulotuki muodostuu perustoimeentulotuesta, täydentävästä toimeentulotuesta, ehkäisevästä toimeentulotuesta sekä kuntouttavan työtoiminnan toimintarahasta ja matkakorvauksista. Perustoimeentulotuki sisältää perusosan ja muut perusmenot, joihin kuuluu asumistukilain 6 §:ssä tarkoitetut asumismenot, taloussähköstä aiheutuvat menot, kotivakuutusmaksu sekä vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot. Perustoimeentulotukeen momentilta 33.60.35 maksettava valtionosuus määräytyy kustannusperusteisesti ja on määrältään 50 % nettokustannuksista. Muun toimeentulotuen valtionosuus sisältyy momentilta 28.90.30 maksettavaan laskennallisesti määräytyvään kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen.

Terveydenhuollon toimintayksiköille maksetaan terveydenhuoltolain perusteella valtion korvausta niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat yliopistotasoisesta terveyden tutkimuksesta (33.60.32) ja lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta (33.60.33). Terveyden tutkimuksen rahoitus perustuu sosiaali- ja terveysministeriön määrittelemien tutkimustoiminnan painoalueiden ja tavoitteiden toteutumiseen, tutkimuksen laatuun, määrään ja tuloksellisuuteen. Koulutustoiminnan korvaus perustuu yliopistosairaaloiden osalta tutkintojen ja aloittaneiden uusien opiskelijoiden lukumääriin ja tutkinnolle määrättyyn korvaukseen ja muiden terveydenhuollon toimintayk-

siköiden osalta kuukausikorvaukseen. Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen suoritettavan korvauksen suuruudesta säädetään vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Terveyden tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet vahvistetaan nelivuotiskausittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Valtionavustuksella kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin (33.60.31) tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman toimeenpanoa sekä edistetään kunta- ja palvelurakennehankkeen toteuttamista.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Kunnallinen toimeentuloturva				
Toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	239 212	250 000	250 000	250 000
Perustoimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana[1)]	222 451	235 000	235 000	235 000
Täydentävä toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	94 816	99 000	99 000	99 000
Toimeentulotuki, saajia vuoden aikana	371 898	390 000	390 000	390 000
Perustoimeentulotuki, saajia vuoden aikana[1)]	344 686	350 000	350 000	350 000
Täydentävä toimeentulotuki, saajia vuoden aikana	170 416	176 000	176 000	176 000
Ehkäisevä toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	24 511	27 000	27 000	27 000
Sosiaalipalvelut				
Kodinhoitoapu, kotitalouksia vuoden aikana	132 414	133 000	134 500	136 500
Tukipalvelut, 65 vuotta täyttäneitä saajia vuoden aikana	129 551	131 000	133 000	135 500
Vanhainkodit, asukkaiden määrä 31.12.[2)]	15 520	14 400	13 000	12 000
Omaishoidontuki, saajia vuoden aikana	39 452	41 000	43 500	45 000
Vanhusten palveluasuminen, asukkaiden määrä 31.12.	36 819	39 000	42 000	44 000
Vammaisten palveluasuminen, asiakkaita keskimäärin[3)]	11 675	12 700	14 000	15 500
Kehitysvammaisten laitoshuolto, asukkaiden määrä 31.12.	1 900	1 700	1 500	1 200
Vaikeavammaisten kuljetuspalvelut, saajia vuoden aikana	97 557	98 500	99 500	102 000
Kansanterveystyö				
Hoitopäivät (milj.)	6,20	5,83	5,48	5,15
Avohoitokäynnit (milj.)				
— Lääkärin luona	8,40	8,65	8,91	9,18
— Muun ammattihenkilön luona	18,80	19,55	20,33	21,15
— Hammashuollon käynnit	4,90	4,90	5,00	5,00
— Kotisairaanhoidon käynnit	5,00	5,35	5,67	6,01
Somaattinen erikoissairaanhoito				
Hoitopäiviä (milj.)	3,4	3,29	3,19	3,09
Päättyneet hoitojaksot (milj.)	0,99	0,99	1,00	1,00
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	3,44	3,31	3,19	3,09
Avohoitokäynnit (milj.)	6,53	6,86	7,20	7,30

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Psykiatrinen erikoissairaanhoito				
Hoitopäiviä (milj.)	1,45	1,43	1,40	1,35
Päättyneet hoitojaksot	0,04	0,04	0,03	0,03
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	35,00	35,00	35,00	34,00
Avohoitokäynnit (milj)	1,68	1,75	1,8	1,85

[1] Menojen rahoitus momentilta 33.60.35.

[2] Mukana myös alle 65-vuotiaat asiakkaat.

[3] Lukuun on laskettu mukaan vammaisten ryhmämuotoiset asumispalvelut sekä vammaisten palvelu- ja tukiasunnot.

Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutus ja terveystieteellinen tutkimustoiminta

	2011 toteutunut	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio
Lääkäri- ja hammaslääkäritutkinnot ja uudet opiskelijat (3 v. keskiarvo)	1 090,9	1 129,5	1 165,7	1 170,0
Tutkintokorvaus, euroa	64 700	64 600	62 700	64 000
Koulutuksen kuukausikorvaus, euroa	1 380	1 380	1 380	1 380

Mielentilatutkimustoiminta

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Mielentilatutkimusten lukumäärät yhteensä	108	112	140	140
— valtion yksiköt	80	77	80	80
— kunnalliset sairaalat	22	24	50	50
— vankeinhoitolaitoksen sairaalat	6	11	10	10

30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sosiaali- ja terveysministeriön nimeämän ja valtuuttaman valtakunnallisen toimijan valtakunnallisen valmiuden ylläpidosta ja koulutuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen

2) valtakunnalliselle toimijalle, järjestöille, säätiöille tai yhdistyksille vakavien onnettomuustilanteiden hoitamisesta aiheutuvien ylimääräisten kustannusten korvaamiseen

3) sosiaali- ja terveysministeriön nimeämälle ja valtuuttamalle valtakunnalliselle toimijalle vakavien myrkytystilanteiden hoitamisesta ja niihin varautumisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Suuremmissa onnettomuus- ja erityistilanteissa yksittäisen kunnan tai alueen voimavarat ja osaaminen eivät riitä tilanteen hallintaan eikä johtamiseen. Viime vuosina vakavissa onnettomuuksissa ja tapahtumissa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri ja Vantaan kaupungin sosiaali- ja kriisipäivystys ovat osallistuneet merkittävillä resursseilla toimintaan, jotka ylittävät niiden omien toiminta-alueiden rajat. Määrärahasta on tarkoitus korvata erityisesti sellaisia kustannuksia, joita ei ole otettu toimijoiden perusrahoituksen mitoituksessa huomioon.

2014 talousarvio	500 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	500 000
2012 tilinpäätös	200 000

31. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) ja sen nojalla annettujen asetusten mukaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon perustamis- ja kehittämishankkeisiin suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen

2) pitkäaikaisasunnottomien tukipalvelujen järjestämiseen

3) kehittämishankkeiden valvontaan ja tarkastukseen

4) kehittämishankkeiden valtionavustusten hallinnointiin liittyvistä valtakunnallisista tehtävistä suoritettavan korvauksen maksamiseen

5) sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman toimeenpanoon.

Selvitysosa: Valtionavustuksella tuettavien hankkeiden painoalueet määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämisohjelmassa (Kaste II).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskunnan tekemän kertaluonteisen lisäyksen vähennys	-3 400
Menosäästöpäätös	-2 000
Tasomuutos	-1 000
Yhteensä	-6 400

2014 talousarvio	11 500 000
2013 talousarvio	17 900 000
2012 tilinpäätös	17 500 000

32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 30 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveydenhuoltolain (1326/2010) 61—63 §:n mukaisen tutkimustoiminnan valtion rahoituksen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoitukseen. Sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet nelivuotiskausittain ja myöntää tutkimusrahoitusta erityisvastuualueiden tutkimustoimikunnille, jotka päättävät tutkimusrahoituksen osoittamisesta tutkimushankkeille erityisvastuualueellaan hakemusten perusteella.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskunnan kertaluonteisen lisäyksen poisto	-1 000
Yhteensä	-1 000

2014 talousarvio	30 000 000
2013 talousarvio	31 000 000
2012 tilinpäätös	36 000 000

33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 110 440 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) terveydenhuoltolain (1326/2010) 59 ja 60 §:n mukaisen valtion korvauksen maksamiseen lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen

2) enintään 1 100 000 euron lisäkorvauksen maksamiseen Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille hammaslääkärin peruskoulutuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 74 000 000 euroa lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvausten maksamiseen yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille, 35 170 000 euroa muille terveyden-

huollon toimintayksiköille, 85 000 euroa Pirkanmaan sairaanhoitopiirille ja 1 185 000 euroa Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lisäkorvaus Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille	200
Yhteensä	200

2014 talousarvio	110 440 000
2013 talousarvio	110 240 000
2012 tilinpäätös	105 997 551

34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) mielenterveyslain (1116/1990) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen

2) mielenterveyslain 22 t §:n mukaisten hoitoseuraamukseen tuomittujen henkilöiden tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannusten korvaamiseen

3) lapseen kohdistuneen seksuaalirikoksen ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä annetun lain (1009/2008) mukaisten valtion korvausten maksamiseen

4) kohdissa 1—3 tarkoitettuihin korvauksiin sisältyvien kulutusmenojen maksamiseen

5) Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista kunnille ja kuntayhtymille sekä Ruotsin valtiolle aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

6) pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen mukaisten potilassiirtojen tukemiseen kertaluonteisena 25 000 euroa siirrettyä potilasta kohden maksettavana korvauksena kunnille ja kuntayhtymille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on mielentilatutkimuksista aiheutuviin kustannuksiin maksettavina korvauksina ja hoitoseuraamukseen tuomittujen tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannuksina otettu huomioon 5 560 000 euroa, lasten ja nuorten oikeuspsykiatrisista tutkimuksista maksettavina korvauksina 5 300 000 euroa ja potilassiirroista aiheutuvien kustannusten korvauksina 140 000 euroa, josta 59 000 euroa on kertaluonteisia korvauksia potilassiirtojen tukemiseksi. Lisäksi määrärahamitoituksessa on otettu huomioon lapseen kohdistuneen seksuaalirikoksen selvittämisen järjestämisestä annetun lain (1009/2008) soveltamisalan laajentaminen pahoinpitelyrikoksiin. Lapseen kohdistuneen seksuaalirikoksen selvittämisen järjestämisestä annetun lain soveltamisalan laajentamisen kustannuksiksi on arvioitu 2 200 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lapseen kohdistuneen pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestäminen (siirto momentilta 28.90.30)	2 200
Tarvearvion muutos	500
Yhteensä	2 700

2014 talousarvio	13 200 000
2013 talousarvio	10 500 000
2012 tilinpäätös	7 716 362

35. Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 332 150 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaisen valtionosuuden maksamiseen perustoimeentulotuen kustannuksiin.

Selvitysosa: Perustoimeentulotukea saavia kotitalouksia arvioidaan vuonna 2014 olevan noin 235 000.

Toimeentulotuen perusosan suuruus määritellään toimeentulotukilain (1412/1997) 9 §:ssä, jonka mukaan perusosan määriä tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-13 200
Yhteensä	-13 200

2014 talousarvio	332 150 000
2013 talousarvio	345 350 000
2012 tilinpäätös	308 855 129

36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 480 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseksi saamelaiskäräjien kautta saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetuille saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi.

Selvitysosa: Toiminnan tavoitteena on turvata saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus.

2014 talousarvio	480 000
2013 talousarvio	480 000
2012 tilinpäätös	600 000

(38.) Valtionavustus kunnille vanhuspalvelulain toimeenpanoon (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2013 talousarvio	5 757 000

40. Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 32 811 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnointiyksikön FinnHEMS Oy:n hallinnointi- ja lentotoiminnan menojen maksamiseen. FinnHEMS Oy:n lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnointi- ja lentotoiminnan kustannukset voivat sisältää kustannuksia, jotka aiheutuvat lentotoiminnan hankinnasta ja hankintasopimuksen voimassaoloajan kestävästä lentotoiminnan valvonnasta, helikopterin ohjaamomiehistöstä mukaan luettuna lentoavustaja, helikopteritoiminnan tukikohdista ja niiden ylläpidosta mukaan luettuna lentotoimintaan kiinteästi liittyvät maayksiköt, sekä muista helikopteritoiminnan edellyttämistä asioista, jotka eivät kuulu yliopistollisten sairaanhoitopiirien vastuulle.

Selvitysosa: Lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnoinnista vastaa yliopistollisten sairaaloiden yhdessä perustama FinnHEMS Oy. FinnHEMS Oy on voittoa tavoittelematon, yliopistosairaaloiden taustalla olevien kuntayhtymien omistama osakeyhtiö, joka vastaa suomalaisen lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan järjestämisestä yhdessä ao. kuntayhtymien kanssa vuodesta 2011 eteenpäin. Yliopistolliset sairaanhoitopiirit vastaavat alueellaan tarvittavan lääkäri- tai lääkintähelikopterin lääkinnällisestä toiminnasta.

FinnHEMS Oy:n toiminnasta aiheutuvia hallinnoinnin menoja ovat muun muassa lentotoiminnan kilpailutus ja sopimuksen laatiminen sekä lentotoiminnan valvonta sopimuksen voimassaoloajan. Lentotoiminta sisältää helikopterin ja sen edellyttämän ohjaamomiehistön, tarvittavat tukikohdat ja lähialuetehtävissä käytettävät ja lentotoiminnan tilapäisesti sääolosuhteista tai teknisistä syistä korvaavat maayksiköt.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sopimusten hinnantarkistukset ja polttoaineen hinnan nousu	2 081
Tukikohtainvestoinnit ja irtaimistohankinnat	5 840
Tasomuutos	1 150
Yhteensä	9 071

2014 talousarvio	32 811 000
2013 I lisätalousarvio	150 000
2013 talousarvio	23 740 000
2012 tilinpäätös	22 460 000

63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain (1230/2001) mukaisen valtionavustuksen maksamiseen sosiaalialan osaamiskeskuksille.

Selvitysosa: Koko maan kattavat alueelliset osaamiskeskukset ovat Etelä-Suomen, Häme-Satakunnan, Itä-Suomen, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Pohjanmaan maakuntien, Pohjois-Suomen ja Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukset. Lisäksi erityisesti ruotsinkielisten kuntien tarpeista lähtien on muodostettu Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området, jonka toimialue käsittää koko maan. Kullekin osaamiskeskukselle kohdentuvan valtionavustuksen perusteet on määritelty valtioneuvoston asetuksessa sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta (1411/2001).

Toiminnan tavoitteena on laadukkaiden sosiaalipalvelujen turvaaminen alueellisesti yhteistyössä kuntien sekä järjestetyn tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoiminnan kanssa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Menosäästöpäätös	-500
Yhteensä	-500

2014 talousarvio	3 000 000
2013 talousarvio	3 500 000
2012 tilinpäätös	3 500 000

64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain (1015/2005) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen sovittelun järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi.

Selvitysosa: Valtion korvauksen arvioidaan kattavan sovittelutoimintaan osallistuvan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvat sekä muut toiminnan kannalta tarpeelliset menot. Korvaus maksetaan aluehallintoviraston kanssa sopimuksen tehneelle kunnalle tai muulle palvelun tuottajalle ja sen maksatuksesta huolehtii aluehallintovirasto. Korvauksen perusteet on määritelty valtioneuvoston asetuksella rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (267/2006).

Toiminnan tavoitteena on erityisesti nuorten rikosketjun varhainen katkaiseminen.

2014 talousarvio	6 300 000
2013 talousarvio	6 300 000
2012 tilinpäätös	6 300 000

70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenoista, terveysvalvonnan, tartuntatautien valvonnan, rokotteiden hankinnan ja pandemiavarautumisen erityismenoista, terveyden edistämisen menoista, työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen menoista sekä UKK-instituutin valtionavustuksesta. Terveyden ja toimintakyvyn edistämistä ja terveysvalvontaa toteutetaan osin myös momenttien 33.02.03, 33.02.05, 33.03.04 ja 33.03.50 määrärahoilla. Kunnat ovat keskeisiä terveysvalvonnasta vastaavia toimijoita.

Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimenpiteet

Sosiaali- ja terveysministeriön Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 -strategian yhtenä tavoitteena on, että elinaikainen työaika pitenee kolmella vuodella vuoteen 2020 mennessä. Vuonna 2011 vahvistettujen Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjausten mukaisesti työsuojelun aluehallintoviranomaiset suuntaavat toimintaansa niin, että vuoden 2010 tasoon verrattuna 1) ammattitautien

määrä vähenee 10 %, 2) työpaikkatapaturmien taajuus alenee 25 % ja 3) työn aiheuttama haitallinen kuormitus työssä vähenee 20 %. Sidosryhmäyhteistyöllä ja asiantuntijaorganisaatioiden tuella pyritään siihen, että työpaikat omaksuvat turvallisuusjohtamisen keskeiset käytännöt ja hoitavat perusasiat kuntoon niin, että työolot ovat turvalliset ja terveelliset, ja että työelämän pelisääntöjä noudatetaan. Työsuojeluviranomaiset valvovat, että työnantajat ja muut vastuutahot noudattavat lainsäädännön velvoitteita. Työsuojelun aluehallintoviranomaiset toteuttavat osaltaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmaa vuosille 2012—2015.

Palkansaajien työoloja kuvaavien tunnuslukujen kehitys

	2007	2008	2009	2010	2011	2012[1)]
Korvatut työtapaturmat	137 300	141 400	116 700	124 000	130 500	126 500
Korvatut työpaikkatapaturmat milj. työtuntia kohden, kaikki toimialat	34	33	29	30	31	30
— rakentaminen	80	73	65	68	66	65
— teollisuus	46	46	37	38	39	38
— kuljetus ja varastointi	50	50	43	45	49	49
Työpaikalla ja työliikenteessä sattuneet kuolemat	38	30	26	33	26	28
Työmatkakuolemat (työmatkalla, asunnosta työhön tai päinvastoin)	25	18	11	18	21	20

Lähde: Tapaturmavakuutuslaitosten liitto

[1)] Ennakkotieto

Vaikuttavuus

Viranomaisaloitteinen toiminta

Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toiminta kohdennetaan toimintaympäristöanalyysien perusteella työpaikoille, joilla valvonnan avulla voidaan saada suurimmat hyödyt työelämän pelisääntöjen noudattamisessa ja työurien pidentämisessä.

Työelämän pelisääntöjen valvonta sisältää harmaan talouden torjuntaan osallistumisen, työsuhde- ja työaikalainsäädännön valvonnan sekä ajo- ja lepoaikavalvonnan. Harmaan talouden torjunnassa työsuojelun vastuualueet valvovat erityisesti ulkomaisen työvoiman käyttöä, tilaajavastuulain, työsuhde- ja työaikalainsäädännön noudattamista sekä rakennusalalla kuvallisen, työntekijän veronumeron sisältävän tunnistekortin käyttöä.

Työurien pidentämisessä keskitytään työn aiheuttaman haitallisen kuormituksen ehkäisyyn, työtapaturmien torjuntaan, kemikaaliriskien hallinnan ja kemikaalien turvallisen käytön valvontaan työpaikoilla, kosteus- ja homeongelmien valvontaan sekä työterveyshuollon valvontaan.

Tuotteiden turvallisuuteen kohdistuvan valvonnan avulla varmistetaan koneiden, henkilösuojainten ja kemikaalien säädöstenmukaisuus.

Valvonnalla vaikutetaan turvallisuuden hallintajärjestelmiin siten, että työpaikoilla on toimivat käytännöt vaarojen tunnistamiseen ja arviointiin, toimenpiteiden toteutukseen sekä tarkkailuun ja seurantaan. Hallintajärjestelmien toimivuus käytännössä todennetaan muun muassa työolomittareiden avulla. Tehokkaan tiedotuksen sekä sidosryhmäyhteistyön avulla tuetaan valvontatoimintaa.

Asiakasaloitteinen toiminta

Työsuojeluvalvontaan liittyvään asiakaskysyntään vastataan kaikilta osin sovittuja määräaikoja noudattaen. Asiakasaloitteisen toiminnan sisältö ja laatu pyritään yhtenäistämään työsuojelun

vastuualueilla. Sähköistä asiointia sekä valvontatoimintaa tukevaa viestintää kehitetään resurssien käytön tehostamiseksi.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen toimenpiteet

Terveyttä edistetään ja kansantauteja vähennetään yhteiskuntapolitiikan eri keinoin. Ihmisten omatoimisuutta terveytensä ja hyvinvointinsa ylläpitäjinä ja edistäjinä tuetaan huolehtimalla, että ympäristö ja olosuhteet tukevat terveellisiä valintoja. Kansainvälinen toiminta vaikuttaa yhä enemmän ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä elämäntapoihin ja terveystottumuksiin. Terveyden edistämisen toiminnan perustana on Terveys 2015 -kansanterveysohjelma.

Terveysvalvonta (33.70.21) keskittyy erityisesti talousveden laadun valvonnan tehostamiseen, ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmien kehittämiseen sekä EU:n uuden kemikaalilainsäädännön (REACH-asetus) toimeenpanoon ja kansallisen kemikaaliohjelman valmisteluun.

Tavoitteet:

— Elinympäristöstä ihmisille aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisy ja poistaminen.

— Turvata säädösten edellyttämien ympäristön terveydellisten laatuvaatimusten toteutuminen, valvontamenettelyjen toimivuus, ajanmukaisuus, tuloksellisuus sekä valvonnan johdon tehokkuus.

— Vähentää talousvesistä aiheutuvia epidemioita.

— Ehkäistä geeni-, bio- ja nanoteknologiaan liittyviä terveyshaittoja.

Rokotteiden hankinnan ja tartuntatautien torjunnan (33.70.20 ja 33.70.22) painopisteinä ovat rokotusohjelman kehittäminen sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta, hoitoon liittyvien infektioiden ja mikrobilääkeresistanssin torjunta, HIV-infektioiden ja muiden veri- tai sukupuoliteitse leviävien tartuntojen ehkäiseminen, varautuminen vakaviin epidemioihin ja kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavan torjuntatyön vahvistaminen.

Tavoitteet:

— Rokotuksin ehkäistävien tautien matala esiintyvyys, influenssarokotusten kattavuuden parantaminen yli 65-vuotiailla ja yleisen rokotuskattavuuden ylläpito (esimerkkinä hinkuyskän esiintyvyys, yli 65-vuotiaiden influenssarokotusten kattavuus).

— Tartuntatautien leviämisen ehkäisy ja epidemioiden selvittäminen (esimerkkinä kampylobakteeri, epidemioiden epäilyilmoitusten lukumäärät).

— Suomen kansainvälisesti verrattuna hyvän tartuntatautitilanteen säilyttäminen (esimerkkinä tuberkuloosi, MRSA/resistentti stafylokokki-sairaalainfektio).

— WHO- ja EU-järjestelmiin yhteensopivan, nopean reagoinnin mahdollistavan seuranta- ja torjuntajärjestelmän edelleen kehittäminen (systeemikehitys).

— HIV-infektion ja muiden veri- tai sukupuoliteitse leviävien tartuntojen leviämisen aiheuttaman terveyspalvelujen tarpeen kasvun ehkäisy (uusien HIV-tapausten lukumäärä).

— Pandemiavalmiuden ja alueellisen epidemiologisen toiminnan kehittäminen.

Terveyden edistämisen (33.70.50) tavoitteena on ylläpitää ja kohentaa väestön terveyttä sekä työ- ja toimintakykyä, vähentää elinympäristön vaaratekijöitä sekä kaventaa väestöryhmien välisiä terveyseroja. Terveyden edistämistä toteutetaan tehokkaimmin laajoin, samanaikaisin ja usean eri toimijan yhteisin toimin.

Määrärahalla tuettavien hankkeiden tulee tukea Terveys 2015 -kansanterveysohjelman, terveyserojen kaventamisen toimenpideohjelman ja muiden valtakunnallisten terveyden edistämisen ohjelmien toimeenpanoa.

Tavoitteet:

— Tehostaa terveyden edistämisen toiminnan kehittämistä ja olemassa olevien käytäntöjen soveltamista sekä eri toimijoiden yhteistyötä.

— Tukea erityisesti hankkeita, jotka ottavat huomioon ja pyrkivät kaventamaan sosioekonomisten väestöryhmien välisiä terveyseroja, mukaan luettuna sukupuolten väliset terveyserot.

— Tukea lasten ja nuorten tupakoimattomuutta edistävää työtä, erityisesti pyrkien huomioimaan erot eri koulutusasteilla opiskelevien nuorten välillä. Kehittää tupakoinnin lopettamisen lyhytneuvontaa ja vieroitustoimintaa terveyspalvelujärjestelmässä.

— Ehkäistä ja vähentää lasten, nuorten ja lapsiperheiden alkoholin ja muiden päihteiden käyttöä. Tehostaa alkoholin suurkuluttajien mini-intervention käyttöönottoa perusterveydenhuollossa. Tukea päihteiden käyttöön liittyvien tapahtumien ehkäisyä.

— Ehkäistä ja vähentää väestön ylipainoa ja sairauksia ruokavalion ja liikunnan avulla. Keskeisiä kohderyhmiä ovat lapset, nuoret ja lapsiperheet. Lisätä terveytensä kannalta riittävästi liikkuvien määrää. Tukea väestön terveellisiä ravitsemustottumuksia huomioiden uudet ravitsemussuositukset. Tukea ikääntyneiden, erityisesti toimintakyvyltään heikentyneiden, arkiliikkumista ja lihasvoimaa ylläpitävää liikkumista.

— Tukea ympäristön ja palvelujen esteettömyyttä ja siten kansalaisten yhdenvertaisuutta.

— Lisätä kansalaisten osallisuutta lisääviä toimintatapoja ja sitä kautta terveellisen yhteiskunnan kehittämistä.

— Edistää ja tehostaa tapaturmien ehkäisyä. Tukea erityisesti iäkkäiden kaatumisten, liikuntatapaturmien sekä lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisyn toimintamallien kehittämistä ja levittämistä.

— Tukea lasten ja nuorten psykososiaalista kehitystä ja mielenterveyttä. Aikuisilla keskeisenä tavoitteena on itsemurhien ehkäisy ja vähentäminen. Ikääntyvillä tavoitteena on vahvistaa mielenterveyttä edistävien menetelmien käyttöä osana sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita.

— Tehostaa nuorten seksuaaliterveyden edistämistä sekä seksuaalineuvonnan integroimista kiinteäksi osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita.

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen (33.70.51) määrärahaa käytetään työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Työterveyslaitos käyttää varoja oman ja yliopistojen koulutuksen kehittämiseen sekä maksaa korvausta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työnantajan ylläpitämille työterveyshuoltoasemille.

Tavoitteet:

— Varmistaa, että työterveyshuollossa päätoimisesti työskentelevät lääkärit ovat työterveyshuollon erikoislääkäreitä kuten asetuksessa (1484/2001) säädetään.

— Turvata työterveyslääkärien eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve.

— Nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen tunnusluvut 2011—2014

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Terveysvalvonta				
Vesivälitteiset epidemiat				
— epidemioiden lukumäärä	5	3[1)]	5	5
— sairastuneet henkilöt	70	600[1)]	100	100

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen tunnusluvut 2011—2014

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Tartuntatautien torjunta ja rokotteiden hankinta				
Influenssarokotusten kattavuus yli 65-vuotiailla, %	40	39	55	50
Hinkuyskätapaukset, lkm	555	535	500	500
Kampylobakteerilöydökset, lkm	4 267	4 252	4 200	4 200
Epidemioiden epäilyilmoitukset	53	88	80	80
Tuberkuloositapaukset yhteensä, lkm	322	276	300	300
Tuberkuloositapaukset (keuhko), lkm	226	194	200	200
MRSA/resistentti stafylokokki (kantajuus), lkm	1 337	1 283	1 300	1 300
MRSA/resistentti stafylokokki (veri/likvor), lkm	43	30	30	30
HIV ilmoitetut tapaukset, lkm	187	177	180	180
Hepatiitti C-virustartunnat, lkm	1 156	1 175	1 100	1 100
Hepatiitti B-virustartunnat (akuutti uusi), lkm	23	35	30	30
Tippuritartunnat, lkm	288	315	300	300
Kuppatartunnat, lkm	179	204	180	180
Klamydiatartunnat, lkm	13 661	13 227	13 000	13 000
Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus				
Työterveyshuollon erikoislääkäritutkintojen lukumäärä	48	48	45	45

[1)] Ennakkotieto

Terveyden edistämisen määrärahan jakautuminen painopistealueisiin, euroa/vuosi

	2012	2013	2014 arvio
Painopistealueet			
Tupakan, alkoholin ja huumeiden käytön ehkäisy ja vähentäminen	1 145 000	900 000	700 000
Toimintakyvyn edistäminen ja liikunnan lisääminen	820 000	530 000	450 000
Terveellisen ravitsemuksen edistäminen	550 000	650 000	500 000
Mielenterveyden edistäminen ja väkivallan ehkäiseminen	530 000	670 000	500 000
Seksuaaliterveyden edistäminen	175 000	275 000	250 000
Ympäristön turvallisuuden ja esteettömyyden tukeminen sekä koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäiseminen	320 000	120 000	200 000
Terveyden edistämisen rakenteiden, laadun, menetelmien ja yhteistyön kehittäminen	1 560 000	635 000	530 000
Yhteensä	5 100 000	3 780 000	3 130 000

01. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 27 738 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös ulkomailla olevien suomalaisten alusten tarkastustoiminnan ja työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 15 ja 20 §:n mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut alustavasti työsuojelun aluehallintoviranomaisille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2014. Vastuualuekohtaiset tulostavoitteet määritellään ministeriön ja työsuojelun aluehallintoviranomaisten välisissä tulossopimuksissa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Viranomaisvalvonnan vaikuttavuutta parannetaan kohdentamalla valvontaa ja varmista-

malla tasalaatuinen valvonta yhteneväisillä valvontakäytännöillä. Voimavarojen suuntaamista ja käyttöä toiminnan painoalueille seurataan. Toimintojen tuottavuuden parantamiseksi toimintatapoja tehostetaan.

Tarkastustoiminnalle asetetaan seuraavat määrätavoitteet:

Vuonna 2012 suoritettiin 23 900, vuonna 2013 arvioidaan suoritettavan 26 000 ja vuonna 2014 28 000 tarkastusta.

Työsuojelun aluehallinnon kokonaiskustannukset (1 000 €) ja henkilötyövuodet

Tulosalue	2012 toteutunut	%-osuus	htv	2013 tavoite	%-osuus	htv	2014 tavoite	%-osuus	htv
Viranomaisaloitteinen toiminta	17 303	66	278	17 989	65	300	18 030	65	297
Asiakasaloitteinen toiminta	4 456	17	72	5 535	20	92	5 548	20	91
Hallinto- ja tukitoiminnot	4 456	17	72	4 151	15	69	4 161	15	69
Yhteensä	26 214	100	422	27 675	100	461	27 738	100	457

Toiminnallinen tehokkuus

Työsuojelun aluehallintoviranomaiset suunnittelevat resurssien käytön ja suuntaavat ne tehokkaasti toiminnan vaikuttavuuden huomioiden.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen yhteydessä toimivan vastuualueiden yhteisen tukipalveluyksikön toiminta organisoidaan uudelleen vuoden 2014 alusta alkaen.

Maksullisen toiminnan tavoitteena on, että julkisoikeudellisten suoritteiden maksut vastaavat kokonaiskustannuksia ja suoritteet ovat tarkoituksenmukaista laatutasoa. Liiketaloudellisen suoritetuotannon tavoitteena on kokonaiskannattavuus.

Tuotokset ja laadunhallinta

Työsuojelun aluehallintoviranomaiset toimivat kiinteässä yhteistyössä työpaikkojen, työmarkkinajärjestöjen sekä muiden sidosryhmien kanssa. Erityisesti aluetasolla tehostetaan yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Työterveyslaitoksen ja muiden asiantuntijatahojen asiantuntemusta käytetään joustavasti työsuojelun aluehallintoviranomaisten valvontatoiminnan tukena.

Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toiminnan suunnittelun ja kohdentamisen menetelmiä kehitetään ja niiden toimivuutta seurataan. Toiminnan laatua ja tuottavuutta parannetaan, valvontamenetelmiä kehitetään ja toiminnan eri osa-alueiden arviointia jatketaan.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Työsuojelun vastuualueilla varmistetaan osaamisen ja henkilöstövoimavarojen tarkoituksenmukainen sijoittuminen. Henkilöstön osaamisen kehittämistä ja ammattitaidon ylläpitämistä tuetaan ja työhyvinvoinnista huolehditaan. Työsuojeluhallinnon koulutusjärjestelmä uudistetaan vuoteen 2015 mennessä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	26 350	27 805	27 868
Bruttotulot	136	130	130
Nettomenot	26 214	27 675	27 738
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 059		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 565		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kemikaalilain kokonaisuudistus (siirto momentille 32.40.05)	-40
Palkkausten tarkistukset sekä vpj-fuusiosopimusten erillisrahoituserä	97
Tuottavuustoimet	-225
Vera-tietojärjestelmän jatkokehitys (siirto momentilta 33.01.21)	300
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-69
Yhteensä	63

2014 talousarvio	27 738 000
2013 talousarvio	27 675 000
2012 tilinpäätös	27 720 000

20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 22 890 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tartuntatautilain (583/1986) 25 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta ja käytön ohjeistamisesta molemmilla kotimaisilla kielillä, kansallisen rokotusohjelman rokotusten epidemiologisten ja immunologisten vaikutusten, kattavuuden ja turvallisuuden selvittämisestä sekä niiden seurantajärjestelmien kehittämisestä, velvoitevarastoinnista, rokotejakelujärjestelmästä sekä muiden yleisen rokotusohjelman toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja korvausten maksamiseen

2) Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksuun

3) rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta välitystoimintaan aiheutuvien menojen maksamiseen

4) rokotteiden hankintapäätösprosessiin liittyviin kustannuksiin.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen kansallisen rokotusohjelman rokotusten epidemiologisten ja immunologisten vaikutusten, kattavuuden ja turvallisuuden selvittämiseksi sekä niiden seurantajärjestelmien kehittämiseksi.

Selvitysosa: Rokotusohjelman toteuttamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja yhteensä 22 890 000 euroa. Summa on arvioitu tulevien tilausten mukaan. Määrärahaan sisältyy pandemiarokotteen vuosivarausmaksu 2 500 000 euroa. Rokotteiden välitystoimintaan ja muuhun rokotteiden hankintaan, huoltoon ja välitykseen on arvioitu käytettävän 211 000 euroa.

Rokotteiden välitystoiminnan aiheuttamat muut menot on merkitty momentille 33.03.04. Tulot rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.03.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rokotusohjelman kehittämiseen liittyvän kertamenon poisto	-1 500
Yhteensä	-1 500

2014 talousarvio	22 890 000
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	24 390 000
2012 tilinpäätös	22 890 000

21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 930 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) terveydensuojelulain (763/1994), geenitekniikkalain (377/1995), kemikaalilain (744/1989), säteilylain (592/1991) ja kosmetiikkalain (22/2005) edellyttämästä terveysvalvonnasta, terveysvalvontatutkimuksesta ja henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) bio- ja nanoteknologian riskinhallintaan liittyvästä koulutuksesta ja tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

2014 talousarvio	930 000
2013 talousarvio	930 000
2012 tilinpäätös	1 000 000

22. Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 660 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tartuntatautilain (583/1986) edellyttämän ehkäisyn ja valistustoiminnan, yllättävien epidemioiden selvittämisen ja seurannan sekä näiden edellyttämän kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien menojen maksamiseen

2) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja sosiaali- ja terveysministeriölle aiheutuvien muiden toimintamenojen maksamiseen.

2014 talousarvio	660 000
2013 talousarvio	660 000
2012 tilinpäätös	660 000

50. Terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 130 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveyden edistämisen määrärahasta annetun lain (333/2009) 1 §:n mukaisten menojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää valtionavustuksia järjestöille, säätiöille, kunnille ja muille toimijoille. Määrärahasta voidaan myös tehdä sopimuksia valtionhallinnon laitosten kanssa terveyden edistämisen hankkeista. Määrärahaa saa käyttää myös määrärahan hallinnointiin liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Menosäästö (HO)	-500
Siirto momentille 33.70.52	-150
Yhteensä	-650

2014 talousarvio	3 130 000
2013 talousarvio	3 780 000
2012 tilinpäätös	5 100 000

51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 a §:n mukaiseen työterveyshuollon erikoislääkärin koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle maksetaan valtion varoista korvausta työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkärien koulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Työterveyslaitos voi maksaa korvausta yliopistoille, yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työterveyshuoltolain tarkoittamille palvelujen tuottajille (työnantajan ylläpitämät terveysasemat). Lisäksi Työterveyslaitos voi käyttää määrärahaa itse antamansa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin.

Tavoitteena on turvata työterveyslääkärien eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve ja nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen aiheuttamiin kustannuksiin kohdennetut voimavarat ovat lisänneet tutkintojen lukumäärää selvästi jo vuodesta 2005 lähtien. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen sisältöä on kyetty kehittämään.

Määrärahan mitoitus perustuu siihen, että tutkintokohtaisen korvauksen suuruus on 64 700 euroa ja että vuonna 2014 suoritetaan 45 tutkintoa. Vuonna 2012 tutkintoja suoritettiin 42 ja vuonna 2013 arvioidaan suoritettavan 45 tutkintoa.

2014 talousarvio	2 900 000
2013 talousarvio	2 900 000
2012 tilinpäätös	2 900 000

52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 072 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen myöntämiseen Urho Kekkosen kuntoinstituuttisäätiön ylläpitämälle UKK-instituutille (laki valtionavusta Urho Kekkosen kuntoinstituuttisäätiön toimintaan 1284/2010, 2 §).

Selvitysosa: Avustus on tarkoitettu UKK-instituutin toimintaan, jonka tarkoituksena on yksilön ja väestön terveyden, toimintakyvyn ja omatoimisen terveydenhoidon sekä terveyttä edistävän liikunnan edistäminen, kehittäminen ja tutkimus.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskunnan kertaluonteisen lisäyksen vähennys	-50
Siirto momentilta 33.70.50	150
Yhteensä	100

2014 talousarvio	1 072 000
2013 talousarvio	972 000
2012 tilinpäätös	947 000

80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta

Selvitysosa: Lomitustoiminnan tarkoituksena on edistää maatalousyrittäjien ja turkistuottajien työssä jaksamista, terveyttä ja toimintakykyä. Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset korvataan valtion varoista kustannusperusteisesti. Turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspalveluista aiheutuvat kustannukset korvataan valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun siirtomäärärahan rajoissa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen poronhoitajien sijaisapukokeilun jatkamisesta vuonna 2014.

Maatalousyrittäjillä on oikeus 26 päivän vuosilomaan. Vuosiloma kuuluu vain kotieläintaloutta harjoittaville maatalousyrittäjille. Sijaisapua voi saada myös kasvinviljelyn harjoittaja. Sijaisapua annetaan maatalousyrittäjälle, joka on sairauden tai muun tilapäisen syyn vuoksi estynyt hoitamasta maatalousyrityksen hoitoon kuuluvia välttämättömiä tehtäviä. Vuosiloma on maksuton, mutta sijaisavusta peritään maksu. Maatalousyrittäjä voi lisäksi tietyin edellytyksin ostaa lomittaja-apua tuettuun hintaan enintään 120 tuntia vuodessa.

Turkistuottajalle arvioidaan järjestettävän tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa vuosilomalomitusta enintään 18 päivää ja maksullista lisävapaata enintään 120 tuntia vuonna 2014.

Lomituspalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Vastuu lomituspalvelujen toimeenpanosta on Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella (Mela). Lomituspalvelujen järjestämisestä vastaavina paikallisyksikköinä toimivat kunnat Melan kanssa tekemiensä toimeksiantosopimusten perusteella. Melalle ja paikallisyksiköille suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus lomituspalvelujen hallintokustannuksiin.

Toiminnan laajuus 2011—2014

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Maatalousyrittäjät				
1. Vuosilomatoiminta				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	24 637	23 144	22 100	21 100
Lomituspäivien lukumäärä	628 391	589 669	563 200	537 900
Lomituspäiviä/käyttäjä	25,51	25,48	25,48	25,49
Lomitustuntien lukumäärä	4 187 617	3 928 515	3 751 700	3 582 900
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,66	6,66	6,66	6,66
2. Sijaisaputoiminta				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	10 179	9 500	9 000	8 700
Lomituspäivien lukumäärä	439 507	427 830	396 400	382 500
Lomituspäiviä/käyttäjä	43,18	45,03	44,04	43,97
Lomitustuntien lukumäärä	3 064 386	3 001 390	2 774 400	2 677 300
Lomituspäivän keskim. kesto tunteina	6,97	7,02	7,00	7,00
3. Tuettu maksullinen lomittaja-apu				
Maksullisen lomittaja-avun käyttäjien lukumäärä	12 460	11 722	11 400	11 100
Lomituspäivien lukumäärä	102 877	102 058	101 800	101 800
Lomituspäiviä/käyttäjä	8,26	8,71	8,93	9,17
Maksullisen lomittaja-aputuntien lukumäärä	695 002	691 369	689 200	689 200
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,76	6,77	6,77	6,77
Turkistuottajat				
1. Vuosiloma				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	665	768	768	768
Lomituspäivien lukumäärä	10 176	11 700	13 800	13 800
Lomituspäiviä/käyttäjä	15,3	15,2	18	18
Lomitustuntien lukumäärä	69 441	81 900	96 600	96 600
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,8	7,00	7,00	7,00
2. Lisävapaa				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	391	400	400	400
Lomitustuntien lukumäärä	32 917	40 000	40 000	40 000
Lomitustunteja/käyttäjä	84	100	100	100
Poronhoitajien sijaisapu				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	100	120	-	220
Lomitustunnit	13 000	15 000	-	16 000
Lomitustunteja/käyttäjä	100	125	-	132

Toiminnan laajuus 2011—2014

	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio
Lomituspalvelun hallinto				
Koko- ja osapäiväisiä toimihenkilöitä				
— Melassa	6	6	7	7
— Paikallisyksiköissä, josta	313	299	295	295
— Vastuuhenkilöitä	51	45	45	45
— Toimistohenkilöitä	30	23	20	20
— Johtavia lomittajia	232	231	230	230
Paikallisyksikköjen lukumäärä	47	47	45	45
Vakinaisten lomittajien lukumäärä	4 463	4 498	4 400	4 400

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 206 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 35 §:ssä tarkoitettuihin lomituspalvelujen käyttökustannuksiin lain 37 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) enintään 182 000 euroa maatalouslomittajien oppisopimuskoulutuksesta paikallisyksiköille aiheutuneiden nettokustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitus perustuu vuoden 2012 kustannuksia kuvaaviin alustaviin toteutumatietoihin ja niiden perusteella tehtyihin arvioihin toiminnan laajuuden ja kustannusten kehityksestä vuosina 2013 ja 2014.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän vuosilomatoimintaan 122 000 000 euroa, sijaisaputoimintaan 69 000 000 euroa ja maksulliseen lomittaja-apuun 15 000 000 euroa.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 200 000 000 euroa valtion korvausten ennakoiden ja 6 000 000 euroa valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	1 000
Yhteensä	1 000

2014 talousarvio	206 000 000
2013 talousarvio	205 000 000
2012 tilinpäätös	206 673 279

41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää turkistuottajien lomituspalvelulain (1264/2009) 25 §:n mukaiseen turkistuottajien lomituspalvelujen käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen lomituksen paikallisyksiköille.

Selvitysosa: Turkistuottajille järjestetään maksutonta vuosilomaa ja maksullista lisävapaata tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa. Lomituspalvelujen enimmäismäärät vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 33.80.50	-900
Yhteensä	-900

2014 talousarvio	1 700 000
2013 talousarvio	2 600 000
2012 tilinpäätös	2 600 000

42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisapukokeilun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää poronhoitajien sijaisapukokeilun jatkamisesta annetun lain mukaisiin käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi poronhoitajien sijaisapukokeilun jatkamisesta. Laki vastaa sisällöltään poronhoitajien sijaisapukokeilusta annettua lakia (1265/2009). Lain mukaan poronhoitajalla on tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa mahdollisuus saada sijaisapua työkyvyttömyyden perusteella. Poronhoitaja hankkii lomittajan itse ja saa siitä aiheutuviin kustannuksiinsa korvausta valtion varoista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sijaisapukokeilun jatkaminen vuodella	300
Yhteensä	300

2014 talousarvio	300 000
2012 tilinpäätös	300 000

50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 17 040 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 31 ja 32 §:n nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille lomituspalvelujen hallinnon järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) enintään 94 000 euroa lain 12 §:n 3 momentin mukaisen harkinnanvaraisen lisäkorvauksen maksamiseen paikallisyksiköille

3) turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 24 §:n nojalla palvelujen hallinnoinnista aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän kuntien lomituspalvelujen kustannuksiin 15 040 000 euroa, mihin sisältyvät turkistuottajien lomituspalveluista kunnille aiheutuvat kustannukset sekä eräille kunnille maksettava harkinnanvarainen lisäkorvaus. Maataloustuottajien eläkelaitokselle lomituspalvelujen hallinnosta aiheutuviin kustannuksiin arvioidaan käytettävän 2 000 000 euroa, mihin sisältyvät turkistuottajien lomituspalvelujen hallinnosta eläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kohonneet hallintokustannukset (siirto momentilta 33.80.41)	724
Lomitusnetti-sovelluksen kehittäminen (siirto momentilta 33.80.41)	176
Yhteensä	900

2014 talousarvio	17 040 000
2013 talousarvio	16 140 000
2012 tilinpäätös	16 139 945

90. Raha-automaattiyhdistyksen avustukset

Selvitysosa: Valtioneuvosto on antanut arpajaislain (1047/2001) nojalla Raha-automaattiyhdistykselle rahapeliluvan yksinoikeudella raha-automaattien käytettävänä pitämiseen, kasinopelien toimeenpanemiseen sekä pelikasinotoimintaan. Rahapelitoiminnasta saatavat varat käytetään terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen myönnettävinä avustuksina oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille. Varat myönnetään harkinnanvaraisina avustuksina hakemusten perusteella.

Raha-automaattiyhdistys käsittelee avustushakemukset, laatii avustusten jakoehdotuksen ja hallinnoi avustusten maksatusta, valvoo niiden käyttöä ja tekee avustetun toiminnan tuloksellisuusseurantaa raha-automaattiavustuksista säädetyn lain (1056/2001) ja eräistä raha-automaatti-

avustuksiin sovellettavista määräajoista ja tilintarkastajan raportin muodosta säädetyn sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (453/2013) mukaisesti. Avustuksista päättää Raha-automaattiyhdistyksen hallituksen ehdotuksen pohjalta sosiaali- ja terveysministeriö pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettiin vuonna 2013 avustuksia 301,0 milj. euroa yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Kun lisäksi arpajaislain 22 §:n 2 momentin nojalla osoitettiin Valtiokonttorin käytettäväksi 68,2 milj. euroa sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 30,6 milj. euroa rintamaveteraanien kuntoutukseen sekä 3,5 milj. euroa eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen, Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö oli yhteensä 282,2 milj. euroa. Vuoden 2012 tuotosta jätettiin jakamatta 47,4 milj. euroa.

Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa on tarkoitus käyttää vuonna 2014 yhteensä 421,7 milj. euroa. Tästä määrästä jaettaisiin avustuksina 308 milj. euroa momentilta 33.90.50. Lisäksi osoitetaan Valtiokonttorin käyttöön yhteensä 113,7 milj. euroa sotilasvammakorvauksiin, korvauksia sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, eräisiin kuntoutustoiminnan menoihin sekä rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin. Vastaava tulo 421 695 000 euroa on merkitty momentille 12.33.90. Vuoden 2013 tuottoa jäisi myöhemmin käytettäväksi 72,2 milj. euroa.

50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 308 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää arpajaislain (1047/2001) 17 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 1 ja 3 momentissa mainittuihin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti sopinut Raha-automaattiyhdistyksen kanssa seuraavista tulostavoitteista avustustoiminnalle vuodelle 2014:

Avustustoiminnan lähtökohtana on avustusstrategian (2012—2015) kolme päälinjaa: avustuksia suunnataan 1) terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin vahvistamiseen, 2) terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia uhkaavien ongelmien ehkäisemiseen ja 3) ongelmia kohdanneiden auttamiseen.

Järjestöt tarjoavat ihmisille mahdollisuuden osallistua, toimia ja vaikuttaa sekä saada mm. vertaistukea. Ne edistävät jäsenistönsä, jonkin erityisryhmän, väestönosan tai koko väestön terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia. Järjestöt ovat tärkeitä toimijoita terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisessä ja ko. toimintaan liittyvien uusien toimintatapojen kehittämisessä.

Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen on jäsennetty Raha-automaattiyhdistyksen avustusstrategiassa kolmen päälinjan muodostamaksi kokonaisuudeksi. Ensimmäiseen päälinjaan sisältyvät toiminnot, joilla vahvistetaan hyvinvoinnin, normaalin arkielämän, yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutumista. Teema-alueita ovat muun muassa ihmisten osallistumisen ja mukanaolon edistäminen, hyvinvoinnille suotuisten elämäntapojen ja valintojen mahdollistaminen sekä ihmisten vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen.

Toiseen päälinjaan kuuluvat toiminnot, joilla ehkäistään erilaisia terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia uhkaavia ongelmia tai riskejä. Teema-alueita ovat mm. terveyttä uhkaavien ongelmien havaitseminen ja varhainen puuttuminen niihin, sosiaalista hyvinvointia ja turvallisuutta uhkaavien ongelmien ehkäiseminen sekä omaehtoisen suoriutumisen edistäminen myös elämän riskitilanteissa sekä ongelmien ja riskien vähentäminen vaikuttamalla niiden kehitykseen.

Kolmannessa päälinjassa on kyse ihmisten auttamisesta ja tukemisesta tilanteissa, joista selviämisessä tarvitaan erityisesti myös kanssaihmisten apua ja tukea. Teema-alueita ovat järjestölähtöisen avun ja tuen tarjoaminen kanssaihmisille, käyttäjä- ja asiakasnäkökulman ja -kokemuksen varmistaminen palveluiden kehittämisessä sekä syrjäytyneiden autta-

minen ja tukeminen heidän saamisekseen yhteiskunnan mahdollisuuksien ja palveluiden piiriin.

Elinkeinotoimintaan verrattavaan, korvausta vastaan tapahtuvaan, palvelutoimintaan ei avustuksia myönnetä kilpailun vääristymisen ehkäisemiseksi. Avustukset kohdennetaan raha-automaattiavustuksista annetun lain mukaisesti järjestötoimintaan, joka toteutetaan ostopalvelu- ja kilpailuttamisjärjestelmien ulkopuolella.

Palveluihin liittyvässä kehittämistoiminnassa edistetään soveltuvilta osin järjestöjen ja kuntien välistä yhteistoimintaa. Avustusten suuntaamisessa huomioidaan myös hallitusohjelman toteuttamiseen mahdollisesti sisältyvät kehittämis- tms. ohjelmat siltä osin kuin ne soveltuvat Raha-automaattiyhdistyksen avustusstrategian raamittamaan avustusjärjestelmään ja kansalaisjärjestöjen toimintaan sekä ovat sosiaali- ja terveysministeriön ja Raha-automaattiyhdistyksen välisen tulossopimuksen linjausten mukaisia.

Avustusmäärärahan käyttö vuosina 2012—2014

Vuodesta 2012 lähtien avustusmäärärahan käyttösuunnitelma tehdään avustusstrategian kolmen päälinjan mukaisella jaottelulla.

Avustusstrategian 2012—2015 päälinjojen mukainen esitys (milj. euroa)

	2013	2014
Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin vahvistaminen	88	90
Terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia uhkaavien ongelmien ehkäiseminen	93	95
Ongelmia kohdanneiden auttaminen ja tukeminen	120	123
Yhteensä	301	308

Avustusmäärärahan käyttö vuosina 2012—2014 (milj. euroa)

	2012	2013	2014
Järjestötoiminnan rakenteiden tukeminen	69	90	92
Matalan kynnyksen osallistumis- ja toimintapaikat	20	26	27
Loma- ja leiritoiminta	15	18	18
Viestinnällinen vaikuttaminen ja koulutus	24	23	24
Ryhmämuotoinen tuki ja toimintakyvyn edistäminen	42	41	42
Yksilöllinen tuki ja toimintakyvyn edistäminen	26	32	33
Asumisen edistäminen ja kehittäminen	33	21	21
Palvelujärjestelmän ja toimintakokonaisuuksien kehittäminen	36	30	31
Kriisiauttaminen	17	20	20
Yhteensä	282	301	308

Avustusmäärärahan käyttö avustuslajeittain vuosina 2012—2014 (milj. euroa)

	2012	2013	2014
Yleisavustukset	52	53	54
Kohdennetut toiminta-avustukset	133	135	138
Investointiavustukset	31	41	42
Projektiavustukset	66	72	74
Yhteensä	282	301	308

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

RAY:n tuottoarvion kasvu momentilla 12.33.90	7 000
Yhteensä	7 000

2014 talousarvio	308 000 000
2013 talousarvio	301 000 000
2012 tilinpäätös	282 180 000

Pääluokka 35
YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen EU:ssa hyväksyttyjen, vuosiin 2020 ja 2050 ulottuvien ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät laajoja toiminnallisia ja myös toimintatapoihin puuttuvia muutoksia. Suomi vaikuttaa EU:n osana riittävän sitovan ja vaikuttavan kansainvälisen ilmastosopimuksen aikaansaamiseksi ja toimeenpanemiseksi. Tiukoilla ilmastotavoitteilla luodaan uudenlaista kysyntää ja kasvun mahdollisuuksia teknologisille ja muille innovaatioille ja osaamiselle.

Suurissa kasvukeskuksissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, asuntojen riittämätön tarjonta nostaa vuokra- ja hintatason korkeaksi. Keskusten asuntokysyntä kasvaa edelleen nopeasti myös jatkossa työpaikkojen keskittyessä voimakkaasti näille seuduille. Asumisen kohtuuhintaisuudella on keskeinen merkitys elinkeinoelämän toimintaedellytysten sekä alueiden ja kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Valtion sekä kasvukeskusten kaupunkien ja kuntien yhteistyöllä lisätään asuntotonttien ja asuntojen tarjontaa. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentäminen ja heikoimpien ryhmien asuntotilanteen parantaminen ovat valtion tuen suuntaamisen painopisteenä. Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman toimenpiteillä parannetaan ikääntyneiden asumisoloja.

Kansallisessa ilmasto- ja energiapolitiikassa on tavoitteena muun muassa eheyttää yhdyskuntarakennetta, vähentää rakennuksista ja asumisesta aiheutuvaa energian käyttöä ja päästöjä sekä lisätä uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä. Yhdyskuntarakenteen eheytymistä kaupunkiseuduilla edistetään yhteen sovittamalla maankäyttöä, asumista, palveluja ja liikennettä sekä huomioimalla erityisesti elinympäristön laatu, sosiaaliset vaikutukset ja kustannustehokkuus.

Rakennusten tehostetulla energian käytöllä, uusiutuvan energian käyttöönotolla ja energiatehokkaalla rakentamisella tavoitellaan mittavia energiasäästöjä ja edistetään kansallisia ilmastotavoitteita. Rakennusten energiamääräyksiä uusittaessa lähes nollaenergiarakentamisen sisällön määrittäminen ja erilaisten vaikutusten arviointi edellyttävät laaja-alaista yhteistyötä ja valmistelua.

Rakentamisen kokonaislaatu ja turvallisuus korostuvat edelleen rakentamisen ohjauksessa. Laadukkaan elinympäristön tuottamiseen tarvitaan päteviä suunnittelijoita ja ammattitaitoista rakennustyön toteutusta. Rakenteellinen turvallisuus varmistetaan viranomaisten, rakennusalan toimijoiden ja käyttäjien yhteistyöllä. Rakennusten käyttöturvallisuuden ja esteettömyyden merkitystä lisää väestön ikääntyminen. Kosteus- ja hometalkoissa otetaan käyttöön uusia toimintamalleja kosteusvaurioiden vähentämiseksi.

Vaarallisten kemikaalien kulkeutumisen ja ympäristökuormituksen vähentäminen edellyttävät valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä. Itämeren sekä sisä- ja pohjavesien tilaan vaikuttaa toiminta valuma-alueilla ja merillä. Meriliikenteen ja erityisesti öljykuljetusten määrän voimakas kasvu Suomenlahdella lisää alusöljy- ja kemikaalionnettomuuksien torjuntavalmiuden tarvetta.

Luonnon monimuotoisuuden, vesiensuojelun ja luonnonvarojen kestävän käytön huomioonottamiseen kaikessa päätöksenteossa tarvitaan hallinnon ja sidosryhmien yhteistyötä ja eri toimijoiden osallistamista. Vesien ja Itämeren hyvä tila edellyttää rehevöitymisen ja haitallisista aineista johtuvien riskien vähentämistä sekä vesiluonnon monimuotoisuuden suojelua kansainvälisten sopimusten ja EU:n tavoitteiden mukaisesti. Luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen vuoteen 2020 mennessä pyritään saavuttamaan mm. turvaamalla ekosysteemejä, lajeja ja perinnöllistä monimuotoisuutta, vähentämällä luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita ja tukemalla luonnonvarojen kestävää käyttöä.

Ilmastonmuutos ja luonnonvarojen rajallisuus muuttavat tuotanto- ja kulutusrakenteita. Valtioneuvoston luonnonvaraselonteossa lähtökohtana on, että luonnonvaroja hyödynnetään materiaali- ja energiatehokkaasti ja pyritään materiaalien suljettuun kiertoon, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja. Tarvitaan rakenteellisia muutoksia, ohjauskeinoja sekä kokeiluja, joilla edistetään vihreää taloutta.

Kansallinen kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus asettaa pitkän aikavälin (2050) kestävän kehityksen tavoitteet sekä kannustaa eri hallinnonaloja ja hallinnon ulkopuolisia toimijatahoja sitoutumaan toimeenpanoon.

Ympäristöministeriön hallinnonalan talousarvion määrärahoilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään toimialalla muutoin säädös- ja informaatio-ohjauksen keinoin muun muassa rakennettua ympäristöä koskevassa ohjauksessa ja päätöksenteossa. Hallinnonalan omassa toiminnassa ja johtamisessa korostetaan toimintatapoja, jotka tukevat tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Ympäristöministeriö asettaa seuraavat tavoitteet toimialan yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle:

— Saadaan aikaan riittävän kattava ja oikeudellisesti sitova kansainvälinen sopimus ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi tavoitteena rajoittaa globaali lämpötilan keskimääräinen nousu kahteen celsiusasteeseen.

— Kulutus ja tuotanto on kestävää ja vastuullista siten, että materiaalitehokkuus kasvaa, päästöt vähenevät ja kulutuksen hiilijalanjälki pienenee. Luonnonvarojen käyttö on kestävää ja turvaa ekosysteemipalvelut.

— Yhdyskuntajätteen määrä kääntyy laskuun, jätteiden kierrätys tehostuu ja kaatopaikoille päätyy enintään 20 % yhdyskuntajätteistä v. 2016.

— Vaarallisten aineiden ja pienhiukkasten aiheuttamat riskit tunnetaan ja ne eivät aiheuta merkittäviä ympäristö- ja terveyshaittoja. Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmius Suomenlahdella on riittävä.

— Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön ohjausvälineitä vahvistetaan eliölajien ja luontotyyppien suojelun tehostamiseksi.

— Itämeren ja sisävesien tilaa heikentävät paineet vähenevät ja vesien tila paranee. Pohjavesien pilaantumisriski pienenee.

— Helsingin seudulla asuntorakentaminen lisääntyy, mikä lisää seudun asuntotarjontaa parantaen samalla asumisen kohtuuhintaisuuden toteutumisen ja seudun taloudellisen toiminnan edellytyksiä.

— Rakennusten energiatehokkuus uudis- ja korjausrakentamisessa paranee ja uusiutuvan energian käyttö kasvaa. Tuulivoiman hyödyntäminen lisääntyy merkittävästi.

— Rakennetussa ympäristössä varaudutaan ilmaston muuttumiseen.

— Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenne eheytyy energiatehokkaammaksi, ihmisten hyvinvointi ja arjen sujuvuus paranevat sekä liikennetarve vähenee. Elinympäristöt ja rakennukset ovat turvallisia ja terveellisiä.

— Hyvin hoidettu kulttuuriympäristö säilyttää ominaispiirteensä, kehittyy hallitusti, lisää viihtyisyyttä ja tuo alueille elinvoimaa.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallituksen talouspoliittista strategiaa. Valtionhallinnon uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla pyritään säilyttämään toiminnan vaikuttavuus ja palvelukyky voimavarojen vähenemisestä huolimatta. Toimintojen tehokkuuden lisäämiselle aiemmissa tuottavuusohjelmissa asetetut tavoitteet säilyvät taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
35.10.20	*Ympäristövahinkojen torjunta* (arviomääräraha)		
	— sopimusvaltuus	-	4
35.10.61	*Ympäristönsuojelun edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)		
	— sopimusvaltuus	-	4,5
35.10.63	*Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot* (siirtomääräraha 3 v)		
	— myöntämisvaltuus	10	10

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Ympäristöhallinnon toimintamenot**	**76 943**	**75 571**	**77 455**	**1 884**	**2**
01.	Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 654	34 350	35 554	1 204	4
04.	Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 106	31 215	30 811	-404	-1
21.	Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	815	1 186	1 490	304	26
29.	Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	8 318	6 700	7 600	900	13
65.	Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 050	2 120	2 000	-120	-6
10.	**Ympäristön- ja luonnonsuojelu**	**128 340**	**127 180**	**139 551**	**12 371**	**10**
20.	Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	5 197	5 200	5 200	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
21.	Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	2 440	2 440	2 840	400	16
22.	Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)	14 160	14 460	15 860	1 400	10
52.	Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	31 889	27 984	28 755	771	3
60.	Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	3 700	3 000	3 000	—	0
61.	Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 750	12 942	11 542	-1 400	-11
63.	Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	50 830	53 830	53 530	-300	-1
64.	EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	4 000	4 500	3 000	-1 500	-33
65.	Öljyjätemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	300	1 000	1 000	—	0
66.	Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	1 324	1 324	1 324	—	0
70.	Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)	850	500	13 500	13 000	2600
(88.)	Osakepääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	1 900	—	—	—	0
20.	**Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen**	**73 701**	**58 704**	**49 954**	**-8 750**	**-15**
01.	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 600	4 854	5 104	250	5
37.	Avustukset kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)	2 000	2 000	500	-1 500	-75
55.	Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	56 300	50 500	43 000	-7 500	-15

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
(56.)	Suhdanneluonteiset avustukset asunto-osake- ja vuokrataloyhtiöiden korjauksiin (arviomääräraha)	9 451	—	—	—	0
60.	Siirto valtion asuntorahastoon	0	0	—	—	0
64.	Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	1 350	1 350	1 350	—	0
(87.)	A-Kruunu Oy:n pääomittaminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
	Yhteensä	**278 985**	**261 455**	**266 960**	**5 505**	**2**
	Henkilöstön kokonaismäärä	979	997	998		

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

Selvitysosa: Tavoitteena on ympäristövastuullinen, osallisuutta tukeva yhteiskunta, monimuotoinen luonto ja hyvinvointia edistävä ympäristö. Ympäristöhallinto toimii kansallisesti ja kansainvälisessä yhteistyössä ympäristövastuullisuuden lisäämiseksi. Ympäristöhallinto tuottaa tietoa ympäristöstä, ympäristön tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä, arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia sekä kehittää ratkaisuja kestävän kehityksen ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toimintaa ja voimavaroja suunnataan strategisten linjausten mukaisesti vastaamaan toimintaympäristön tarpeita. Säädösten ja toimenpiteiden vaikutusten arviointia kehitetään.

Ympäristöhallinnon virastojen henkilöstövoimavaroja johdetaan ja osaamista kehitetään suunnitelmallisesti tavoitteena säilyttää ympäristöhallinnon palvelukyky ja turvata henkilöstön motivaatio ja kehittymismahdollisuudet.

Ministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen tavoitteet ja voimavarat esitetään tässä luvussa. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintatavoitteet ja voimavarat on budjetoitu lukuun 35.20 Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen ja Metsähallituksen luontopalvelujen lukuun 35.10 Ympäristön- ja luonnonsuojelu.

Ympäristöministeriö osallistuu valtion aluehallinnon strategiseen ohjaukseen yhteistyössä sitä ohjaavien muiden ministeriöiden kanssa sekä huolehtii virastojen ympäristötehtävien toiminnallisesta ohjauksesta.

Aluehallintovirastojen ympäristölupatehtävien tulostavoitteet ja toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan momentille 28.40.01.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan momentille 32.01.02. Ympäristöministeriö asettaa elinkeino-, liikenne- ja

ympäristökeskuksille seuraavat alustavat tulostavoitteet tukemaan pääluokkaperusteluissa esitettyjä toimialan vaikuttavuustavoitteita:

— Huolehditaan uuden ympäristönsuojelulain toimeenpanosta. Tehostetaan sen sekä vesilain, jätelain, kemikaalilain ja nitraattiasetuksen toimeenpanon valvontaa ja raportointia. Tuetaan aluehallintovirastoja lupa-asioiden käsittelyssä sekä osallistutaan ympäristölupamääräysten perustana olevien parhaan käyttökelpoisen tekniikan velvoitteiden valmisteluun. Tehdään riskinarvioinnin perusteella valvontatarkastuksia, joista valvontasuunnitelmien mukaisten määräaikaistarkastusten osuus on vähintään puolet.

— Kehitetään alueen jätehuoltoa alueellisen jätesuunnitelman mukaisesti. Tehostetaan toimia jätealan uudistuneen lainsäädännön toimeenpanossa ja sen tavoitteiden toteuttamisessa.

— Osallistutaan valtioneuvoston ilmasto- ja energiapoliittisessa selonteossa edellytettyjen alueellisten toimenpidestrategioiden valmisteluun ja toimeenpanoon.

— Toteutetaan valtion tuella kuntien siirtoviemärihankkeita, vesistöjen ja pilaantuneiden alueiden kunnostuksia sekä muita ympäristönsuojeluhankkeita. Kehitetään hankkeiden tilaus-, toteutus- ja hankintatoimintaa liikennevastuualueen kanssa. Laaditaan kansallinen pilaantuneiden alueiden kunnostusstrategia.

— Tehostetaan ympäristövahinkojen torjunnan alueellista suunnittelua.

— Vaikutetaan luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämiseen erityisesti luontotyyppien ja uhanalaisten lajien suojelun monipuolisella keinovalikoimalla sekä toteuttamalla Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa (METSO). Osallistutaan luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategian ja toimintaohjelman toimeenpanoon.

— Osallistutaan soidensuojeluohjelman valmisteluun. Arvioidaan kaavoihin sisältyvien luonnonsuojeluvarausten merkitys ja toteuttamiskelpoisuus. Osallistutaan Natura 2000 -verkostoa koskevan tietokannan päivitykseen.

— Edistetään luonnonvarojen ekologisesti kestävää käyttöä. Maisema-alueiden päivitysinventointeja jatketaan yhteistyössä maakunnallisten toimijoiden kanssa.

— Vuoteen 2015 ulottuvia vesienhoitosuunnitelmia toteutetaan. Laaditaan ehdotukset vesienhoitosuunnitelmiksi vuoteen 2021 sovittaen ne yhteen merenhoitosuunnitelman ja tulvariskien hallintasuunnitelmien kanssa.

— Edistetään pohjavesien suojelua yhteistyössä toimijoiden ja sidosryhmien kanssa.

— Valmistellaan merienhoitosuunnitelman seurantaohjelmaa ja osallistutaan merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelman valmisteluun sekä HELCOM:n Itämeren suojeluohjelman toimeenpanoon tavoitteena Itämeren hyvä tila vuoteen 2020 mennessä. Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelman maastokartoitukset saatetaan pääosin loppuun.

— Vahvistetaan strategisen alueidenkäytön suunnittelun kannalta merkittävien kaavojen ohjausta yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi, liikennetarpeen vähentämiseksi sekä palvelurakenteen kehittämiseksi. Parannetaan kaupunkiseutukokonaisuuksien suunnittelua ja hillitään kaupunkiseuduilla taajamien lievealueiden haja-rakentamista. Otetaan ohjauksessa huomioon alueiden erityispiirteet, muun muassa väestöään menettävät alueet.

— Vaikutetaan turvallisuuden ja terveellisyyden huomioon ottamiseen elinympäristössä ja rakentamisen suunnittelussa ja toteutuksessa. Korostetaan kulttuuriympäristöä ihmisten hyvinvoinnin ja alueen vetovoiman kehittämisessä.

— Korostetaan kaavoituksen ja rakentamisen ohjauksessa ilmastonmuutokseen sopeutumista.

— Tuulivoimarakentamista ohjataan ympäristön, kansalaisten ja kokonaistaloudellisuuden kannalta optimaalisille paikoille.

— Kehitetään alueidenkäytön ja rakentamisen ohjaukseen liittyviä toimintatapoja ja ELY-keskusten toiminnan yhdenmukaisuutta hyödyntämällä nykyistä enemmän jo toimivia parhaita käytäntöjä.

Tunnuslukuja

Indikaattori	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 tavoite	2014 tavoite
METSO-alueiden suojelu, ha	5 500	7 504	7 000	7 500
Maatalouden typpitase, kg/ha	49	46	46	46
Maatalouden fosforitase, kg/ha	4	4	5	5
Ympäristönsuojelun valvontatarkastukset, kpl	2 150	2 500	2 200	1 800
Valmistuneet siirtoviemärihankkeet, kpl	8	8	6	5
Valtion jätehuoltotyönä toteutetut pilaantuneiden alueiden kunnostukset, kpl	15	15	12	12
Väestötiheydeltään vähintään 20 as/ha alueilla asuvan väestön osuus koko kaupunkiseudun väestöstä, %	63,9	63,9	64,1	64,1

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 35 554 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös korvauksiin, joita suoritetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavista EU-direktiiveihin perustuvista markkinavalvontatehtävistä:

1) sähkö- ja elektroniikkalaitteissa, pakkauksissa sekä paristoissa ja akuissa käytettävien vaarallisten aineiden käytön rajoittaminen ja pakkausten perusvaatimukset

2) otsonikerrosta heikentäviä aineita sekä fluorattuja kasvihuonekaasuja koskevien Euroopan yhteisöjen asetusten edellyttämä laitteiden huoltajien pätevyyden toteaminen ja rekisteröiminen

3) CE-merkityt rakennustuotteet

4) rakennustuotteiden ekosuunnittelu ja energiamerkintä.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää korvauksiin Motiva Services Oy:lle Euroopan unionin ympäristömerkin myöntämisjärjestelmän mukaisten tehtävien hoidosta.

Selvitysosa: Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) hoitaa ympäristöministeriön toimeksiannosta vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun valtioneuvoston asetuksen (853/2004) ja akuista ja paristoista annetun valtioneuvoston asetuksen (422/2008) markkinavalvontaa. Direktiivin (2011/65/EU) toimeenpanemiseksi on annettu hallituksen esitys laiksi vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa. Tukes hoitaa myös otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1005/2009 ja tietyistä fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 842/2006 edellyttämät pätevyystodistukset ja niiden rekisteröinnin valtioneuvoston asetuksen (452/2009) mukaisesti. Tukesin tehtäviä esitetään laajennettavaksi vuonna 2014 pätevyyden valvontaan valmisteilla olevassa ympäristönsuojelulain muutoksessa. Pätevyystodistusten käsittelytuotot tuloutetaan momentille 12.35.99. Markkinavalvonta laajenee vuoden 2014 alusta lukien myös pakkauksista ja pakkausjätteistä annetun valtioneuvoston päätöksen (962/1997) valvontaan. Valtioneuvoston päätös uudistetaan jätelain (646/2011) johdosta.

EU:n rakennustuoteasetukseen (EU) N:o 305/2011 perustuvaa rakennustuotteiden markkinavalvontaa hoitaa Tukes maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 181 §:n nojalla. Uudessa 1.7.2013 voimaan tulleessa rakennustuoteasetuksessa säädetään velvoitteet CE-merkittyjen rakennustuotteiden markkinavalvonnalle. Rakennustuotteiden CE-merkintä on pakollista 1.7.2013 alkaen samalla kun harmonisoitujen tuotestandardien määrä lisääntyy. Näin sekä valvonta- ja neuvontatarve ovat kasvaneet merkittävästi. Lämmityskattiloiden hyötysuhdedirektiivin (92/42/ETY), energia-

merkintädirektiivin (2010/30/EU) ja Eco-design direktiivin (2009/125/EY) täytäntöönpanosäädösten asianmukaisen soveltamisen markkinavalvonta perustuu lakiin tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista (1005/2008).

EU-ympäristömerkistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (66/2010/EY) 4 artiklan toimeenpanon kansalliseksi toimivaltaiseksi elimeksi on laissa EU-ympäristömerkin myöntämisjärjestelmästä (86/2011) nimetty Motiva Services Oy, jolle korvataan ympäristömerkkiin liittyvistä tehtävistä aiheutuvia menoja.

Ympäristöministeriön keskeiset tavoitteet vuodelle 2014:

Ympäristön- ja luonnonsuojelu

— Vaikutetaan YK:n ilmastoneuvotteluissa ja EU:ssa toimenpiteisiin päästöjen vähentämiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi. Jatketaan kansallisen ilmastopolitiikan toimeenpanoa vuosien 2020—2050 ilmasto- ja energiatavoitteiden täyttämiseksi ja kehitetään kansallista pitkän aikavälin ilmastopolitiikkaa.

— Valmistellaan jätelain (646/2011) nojalla annettavia asetuksia ja asetusten muutoksia, aloitetaan valtakunnallisen jätesuunnitelman uudistaminen sekä toteutetaan jätteen kierrätystä ja uusiomateriaalien käyttöä edistäviä kehittämis- ja kokeiluhankkeita.

— Huolehditaan uuden ympäristönsuojelulain toimeenpanosta ja varmistetaan EY:n teollisuuspäästödirektiivin täytäntöönpano osana ympäristölupien päätöksentekoa.

— Kehitetään vihreää taloutta toimeenpanemalla kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelmaa, edistämällä resurssitehokkuutta kokeiluhankkeilla sekä arvioimalla eri politiikkatoimien mahdollisuuksia ja vaikuttavuutta.

— Uudistetaan kansallinen kestävän kehityksen strategia vuoteen 2050 ottaen huomioon Rio+20-huippukokouksen tulokset sekä käynnistetään sen toimeenpano ja seuranta poikkihallinnollisena yhteistyönä.

— Otetaan käyttöön merenhoitosuunnitelman seurantaohjelma. Kehitetään meren hyvän tilan indikaattoreita sekä valmistellaan toimenpideohjelmaa. Toimeenpannaan uudistettua EU:n Itämeren alueen strategiaa ja sen toimintaohjelmaa. Toteutetaan ravinteiden kierrätystä sekä Saaristomeren ja Selkämeren tilan parantamista edistävää ohjelmaa.

— Valmistellaan vesienhoitosuunnitelmia ja toimenpideohjelmia vuoteen 2021. Viimeistellään hallituksen esitykset pohjavesiensuojeluun liittyen ja ohjeistetaan niiden toimeenpano. Haitallisten ja vaarallisten aineiden seurantaa lisätään muuttuneen EU-lainsäädännön toimeenpanemiseksi. Yhteen sovitetaan vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman sekä tulvariskien hallintasuunnitelmien laatimista sekä merien aluesuunnittelua.

— Valmistellaan toimivuusarvioinnin perusteella luonnonsuojelulain muutokset ja perustettavien luonnonsuojelualueiden säädöksiä. Jatketaan geenivarojen saatavuutta ja niistä saatavan hyödyn jakoa koskevan Nagoyan pöytäkirjan ratifiointia.

— Parannetaan lajien ja luontotyyppien suojelun tasoa ja kohdennetaan suojelutoimet uhanalaisimpiin kohteisiin. Saatetaan vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelman mukaiset maastokartoitukset pääosin loppuun. Jatketaan luonnonsuojeluohjelman valmistelua valtakunnallisesti arvokkaan suoluonnon turvaamiseksi.

— Arvioidaan Suomen ekosysteemipalveluiden merkitystä ja taloudellisia arvoja.

— Turvataan luonnonvarojen kestävää käyttöä osallistumalla erityisesti yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen sekä biotalousstrategian toimeenpanoon.

— Käynnistetään selvitys maa-aineslain, ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupamenettelyiden välisten suhteiden selkiyttämisestä.

Kestävä yhdyskuntakehitys, rakentaminen ja asuminen

— Alueidenkäytön ohjauksella sekä parantamalla kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen suunnitteluyhteistyötä vaikutetaan kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen

ja liikennetarpeen vähentämiseen sekä elinympäristön laadun parantamiseen.

— Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin pohjalta käynnistetään alueidenkäytön ja rakentamisen ohjausjärjestelmän uudistus- ja kehittämistoimenpiteet.

— Valtakunnallisen aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kestävää kehittämistä ja yhteen sovittamista edistetään laatimalla pitkän aikavälin kehityskuva.

— Koordinoidaan metropolipolitiikan toteuttamista ja tuetaan sen kärkihankkeiden etenemistä. Edistetään asuinalueiden elinvoimaa ja ehkäistään segregaatiota.

— Parannetaan valtion tukeman vuokraasuntotuotannon edellytyksiä suurilla kaupunkiseuduilla ja erityisesti Helsingin seudulla mm. monipuolistamalla vaihtoehtoja vuokraasuntotuotannon korkotukirahoituksessa.

— Edistetään ikääntyneiden asumista, ehkäistään asunnottomuutta ja parannetaan erityistä tukea tarvitsevien ryhmien asuinoloja.

— Parannetaan uudisrakentamisen sekä olemassa olevan rakennuskannan laatua, sisäilmastoa ja energiatehokkuutta säädös-, informaatio- ja taloudellisella ohjauksella.

— Tuulivoimarakentamista edistetään kehittämällä ohjauskeinoja ja avustamalla sitä ohjaavaa laadukasta kaavoitusta.

— Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen säilymistä ja vahvistumista edistetään. Aloitetaan kulttuuriympäristöstrategian toimenpideohjelman toteuttaminen.

— Kehitetään merialuesuunnittelun ohjauskeinoja sekä varaudutaan merialuesuunnitteludirektiivin toimeenpanoon.

— Otetaan käyttöön asumisen ja rakentamisen sähköisiä palveluita ja huolehditaan niiden laajasta hyödyntämisestä. Edistetään älykkyyttä rakennetussa ympäristössä ja sen kehittämistyössä.

Kehittäminen ja suunnittelu

Tuotetaan hallintoa palvelevaa tietoa toiminnan ennakointia, ympäristöpolitiikan ja lainsäädännön valmistelua, kehittämistä ja toimeenpanoa, kansainvälistä yhteistyötä sekä päätöksentekoa ja päätösten vaikutusten arviointia varten.

Vuoden 2014 kehittämistoiminnan rahoituskohteita ovat uudistetun ympäristönsuojelulain ja jätelainsäädännön toimeenpano, luonnonvarojen kestävän käytön ja materiaalitehokkuuden edistäminen, vesien- ja merienhoitosuunnitelmien, luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön toimintaohjelman ja METSO-ohjelman toimeenpano, rakennetun ympäristön energiatehokkuus sekä turvallisuus ja terveellisyys, erityisesti kosteus- ja homeohjelma, metropoli- ja asuntopolitiikka, kaupunkiseutujen yhdyskunta- ja palvelurakenne, maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittaminen kaupunkiseuduilla, kulttuuriympäristö sekä korjausrakentaminen. Lisäksi tietopohjaa tarvitaan ympäristönseurannan uudistamisen tueksi sekä ilmastonmuutoksen hillinnästä että siihen sopeutumisesta.

Työajan jakautuminen tehtäväalueille (htv)

Tehtäväalue	2012 toteutuma	2013 ennakoitu	2014 arvio
Ympäristön suojelu	51	52	52
Luontoympäristö	47	49	48
Rakennettu ympäristö	86	86	88
Kansainväliset ja EU-asiat	20	20	20
Viestintä	14	15	15
Johto ja hallinto	60	59	58
Yhteensä	278	281	281

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	36 425	34 850	35 754
Bruttotulot	679	500	500
Nettomenot	35 746	34 350	35 254
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 670		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	9 578		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ikääntyneiden asumisen kehittämisen koordinointi (siirto momentilta 35.20.55)	500
Kansalaisen sähköinen osallistumis-ympäristö (siirto momentille 25.01.01)	-20
Kertaluonteisen tutkimus- ja kehittämis-rahoituksen lisäyksen poisto	-750
Kosteus- ja hometalkoot -toiminta-ohjelma 2009-2013	-900
Kosteus- ja hometalkoot -toiminta-ohjelman jatkaminen	900
Rakentamisen energiatehokkuus-selvitykset	1 000
Tukesin palvelujen korvaaminen	250
Tuottavuustoimet (-2 htv)	-90
YM Aleksanterikatu 7 peruskorjaus (kertaluonteinen siirto momentille 23.01.01)	-350
YM Aleksanterikatu 7 toimitiloihin muuttoon liittyvät lisämenot	500
Ympäristötehtävien ohjaus- ja kehittämistoiminnon vahvistaminen (siirto momentilta 35.10.22)	300
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-109
Palkkausten tarkistukset	80
Raamisopimuksen mukaisten koulutus-rahojen keskittäminen	-57
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-50
Yhteensä	1 204

2014 talousarvio	35 554 000
2013 talousarvio	34 350 000
2012 tilinpäätös	34 654 000

04. Suomen ympäristökeskuksen toiminta-menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 30 811 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (SYKE) tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä, arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia sekä kehittää ratkaisuja kestävän kehityksen edistämiseksi erityisesti valtioneuvoston, muun julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän käyttöön. Tutkimus- ja kehittämistehtävien sekä asiantuntijapalveluiden lisäksi SYKE huolehtii myös useista EY-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämistä raportoinneista sekä hoitaa eräitä ympäristövalvonnan ja muita viranomaistehtäviä.

SYKE hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. Toimintamäärärahalla palkattua henkilöstöä arvioidaan käytettävän näihin tehtäviin noin 25 henkilötyövuotta ja muulla rahoituksella palkatun henkilöstön työpanoksesta noin 16 henkilötyövuotta.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Suomen ympäristökeskuksen toiminnan vaikuttavuus muodostuu kestävää kehitystä koskevan tietämyksen uudistamisen ja uuden tiedon välittämisen kautta. Tämän tietämyksen ja tiedon käyttäjäkunta on poikkeuksellisen laaja. Valtioneuvoston lisäksi tiedon tärkeimpiä käyttäjiä ovat aluehallinto, kunnat, maakuntien

liitot, liike-elämä, tiedotusvälineet, kansalaisjärjestöt sekä yksityiset kansalaiset.

Ympäristöpolitiikan toteuttamisen kannalta tärkeimmät vaikuttavuustavoitteet ovat

— Hallitusohjelman mukaisen lainsäädännön valmistelun ja toimeenpanon tukeminen

— Vaikuttaminen EU:n ympäristöpoliittisten linjausten valmisteluun ympäristöministeriön kanssa sovitulla tavalla

— Tietämyksen jakamisen ja hyödyntämisen parantaminen tukemaan paremmin julkista ja yksityistä ympäristöön liittyvää päätöksentekoa.

Kansantalouden kannalta tärkeimmät vaikuttavuustavoitteet ovat

— Ympäristön kestävällä tavalla huomioonottavan liiketoiminnan edistäminen, muun muassa resurssitehokkaat liiketoimintamallit tai kestävän rakentamis- tai kaivannaistoiminnan ratkaisut

— Ympäristötietoon perustuvan liiketoiminnan edistäminen, muun muassa automaattiset ympäristön tilan mittaus- ja tiedon välitysratkaisut

— Valtionhallinnon uudistusten, erityisesti tutkimuslaitosuudistuksen ja vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman, toimeenpano.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tuotokset ja laadunhallinta

Ympäristöministeriö asettaa Suomen ympäristökeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

SYKEn toiminta keskittyy etenkin seuraaville painopistealueille.

— Ilmastonmuutos
  — ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyvät ohjausjärjestelmät ja -keinot sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi ja seuranta
— Itämeri, vesistöt ja vesivarat
  — vesistöjen, pohjavesien ja Itämeren tilan seuranta, niiden kestävän käytön edistäminen ja kuormituksen vähentäminen sekä merellä tapahtuvien öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunta
— Kulutus, tuotanto ja luonnonvarat
  — materiaalien ja energian käytön tehokkuus, paras käyttökelpoinen tekniikka, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä uudentyyppisten riskien tunnistaminen (kuluttajakemikaalit ja teolliset nanomateriaalit)
— Ekosysteemipalvelut ja luonnon monimuotoisuus
  — luonnon monimuotoisuuden tilan seuranta, luonnon kestävä käyttö ja ekosysteemien toimintaan perustuvien palveluiden ylläpito
— Rakennettu ympäristö ja alueiden käyttö
  — maankäyttöä, rakennettua ympäristöä ja liikennejärjestelmiä koskevan tiedon tuottaminen sekä käyttötarpeiden yhteensovittamista tukevien ohjauskeinojen, kuten kaavoituksen, kehittäminen.
— SYKE ottaa tutkimustoiminnassaan huomioon myös merkitykseltään kasvamassa olevat ympäristökysymykset
  — ilmastonmuokkauksen ympäristövaikutukset, vihreä talous, arktisen alueen ympäristökysymykset sekä ikääntymisen ja väestörakenteen muutoksen vaikutukset palvelurakenteisiin, asumiseen ja liikkumiseen.

— Ympäristön seurantaa uudistetaan ja tehostetaan yhdistämällä eri laitosten tuottamat maastohavainnot kaukokartoituksen ja mallien avulla tuotettuun tietoon. SYKEn ylläpitämiä luonnonvaroja, ympäristön tilaa, päästöjä sekä muita paineita ja riskejä kuvaavia keskeisiä tietovarastoja ja -järjestelmiä ja paikkatietopalveluja kehitetään ja niiden käytettävyyttä parannetaan vastaamaan mm. EU:n direktiivien asettamia vaatimuksia. Kehittämishanke MONITOR 2020 on vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman kärkihankkeita.

— SYKE osallistuu aktiivisesti Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) kehittämiseen.

— SYKE valmistautuu ja osallistuu EU:n Horisontti 2020 -ohjelman hakuihin pyrkien kasvattamaan Suomeen ohjautuvaa EU:n T&K-rahoitusta. SYKE vahvistaa yhteistyötä

yliopistojen ja muiden tutkimuslaitosten kanssa yhteisillä hankkeilla ja resursseilla.

— Vesitilannepalvelua kehitetään yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa niin, että se tukee monipuolisesti sekä vesivarojen käyttöä että vesiensuojelua ja varmistaa ajantasaisen sää- ja vesitilannetiedon ja -varoitusten saatavuuden sekä viranomaisille että kansalaisille.

— Tutkimusalusten Aranda ja Muikku kustannustehokasta ja laajapohjaista hyödyntämistä lisätään yhdessä Ilmatieteen laitoksen ja muiden Itämeritutkimusta ja seurantaa tekevien tahojen kanssa.

— Korkean mittaustieteellisen tason sopimuslaboratoriona SYKEn laboratoriot kehittävät ympäristömittausten laatua ja luotettavuutta ja osallistuvat aktiivisesti kansainväliseen metrologiatutkimukseen ja kehitystyöhön.

— SYKE edistää paikkatiedon ja muun ympäristöä koskevan tiedon yhteiskäyttöä uusien palveluiden avulla. SYKE vastaa INSPIRE-direktiivin toimeenpanosta ympäristöhallinnon vastuulla olevien valtakunnallisten paikkatietoaineistojen osalta.

Taloudellisuus

Maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan tuloja arvioidaan kertyvän 4 milj. euroa, josta vientitoiminnan osuudeksi arvioidaan lähes puolet. Muulta valtionhallinnolta arvioidaan saatavan rahoitusta 13,5 milj. euroa, josta ELY-keskuksille kohdentuvasta palvelutoiminnasta noin 1 milj. euroa. Talousarvion ulkopuolinen rahoitus arvioidaan 7,5 milj. euroksi, josta EU:n osuus on noin puolet. Entistä voimakkaampi kansainvälinen verkostoituminen vahvistaa SYKEn kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla.

Tuottavuus

Tuottavuutta parannetaan kehittämällä verkostoyhteistyötä, toimintaprosesseja ja tietojärjestelmiä sekä laajentamalla sähköisiä verkkopalveluja kansallisesti ja kansainvälisesti. Tuottavuutta nostetaan myös tukitoiminnoissa muun muassa tietopalvelujen uudelleenjärjestelyillä. Merentutkimuksessa yhteistyötä syvennetään erityisesti Ilmatieteen laitoksen kanssa synergia- ja tuottavuushyötyjen saavuttamiseksi. Merentutkimuksen kansallista koordinaatiota ja tutkimusinfrastruktuuria edistetään.

Koko ympäristöhallinnon tuottavuutta parannetaan muun muassa kehittämällä ympäristön seurantaa ja tietojärjestelmiä sekä lisäämällä seurantaan perustuvan raportoinnin automatisointia ja tietovarantoihin liittyvää yhteistyötä.

Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) puitteissa tuottavuutta parannetaan muun muassa yhteisillä tutkimusohjelmilla sekä jatkamalla yhteenliittymän yhteisten seurantojen suunnittelua ja toteutusta. Toimitilayhteistyötä jatketaan niillä yliopistopaikkakunnilla, joilla SYKEllä on toimipaikka.

Suomen ympäristökeskuksen henkilötyövuosien ja kustannusten arvioitu jakautuminen tehtäväalueittain vuosina 2012—2014

Tehtäväalue	2012 toteutuma kustannukset milj. €	htv	2013 arvio kustannukset milj. €	htv	2014 tavoite kustannukset milj. €	htv
Tutkimus-, kehitys- ja kokeilutoiminta	29,9	303	30,1	301	30,0	300
Asiantuntijapalvelut ja viranomaistoiminta	13,9	120	14,1	119	14,0	118
Ympäristönseuranta ja tietovarannot	11,0	96	11,0	94	10,9	93
Hallinnonalan palvelut[1)]	2,9	25	2,9	24	2,8	23
Johto, toiminnan kehittäminen, hallinto ja tukitehtävät [2)]	9,0	122	8,9	120	8,8	118
Yhteensä	66,7	666	67,0	658	66,5	652
Toimintamenorahoitukseen perustuvan henkilötyön määrä		387		381		375

[1] Hallinnonalan palvelutehtävät ovat tietojärjestelmäinfrastruktuurin ylläpito, yhteinen viestintä ja koulutuspalvelut.

[2] Kokonaisuuteen sisältyvät viraston johtaminen, toiminnan kehittäminen, esimiestyö sekä hallinnollinen ja avustava työ.

SYKEn kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan olevan 652 henkilötyövuotta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 7 henkilötyövuoden vähentyminen tuottavuustoimien vuoksi. Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan strategisten tavoitteiden mukaisesti ottaen huomioon tuottavuushankkeiden vaikutukset. Tutkimus- ja asiantuntijatehtävien alueellistamista SYKEn alueellisiin toimipaikkoihin jatketaan.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Bruttomenot	54 475	54 900	55 811
Bruttotulot	24 253	23 685	25 000
Nettomenot	30 222	31 215	30 811
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 614		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 498		

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2012 toteutuma	2013 varsinainen talousarvio	2014 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	13 140	12 250	12 500
— EU:lta saatava rahoitus	4 962	3 750	4 000
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	2 412	3 500	3 500
Tuotot yhteensä	20 514	19 500	20 000
Hankkeiden kokonaiskustannukset	39 666	39 000	40 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-19 152	-19 500	-20 000
Omarahoitusosuus, %	48	50	50

Yhteisrahoitteisten hankkeiden kustannusvastaavuus vaihtelee hanketyypeittäin ja määräytyy eri rahoittajatahojen rahoitusehtojen mukaan.

Määrärahasta on tarkoitus käyttää 2 660 000 euroa ympäristöhallinnon keskitettyjen ICT-palveluiden hoitamiseen. Näitä ovat yhteiset työkaluohjelmistot, tietoliikenneverkot, yhteiset tietojärjestelmä- ja paikkatietopalvelut sekä niihin liittyvät käyttöpalvelut. Vuoden 2014 aikana siirtyy osa sopimuksista ja palveluista valtion erityisviraston hoidettavaksi, jolloin rahoitusta ja sen jakaantumista ympäristöhallinnon keskitettyjen palvelujen eri käyttäjäorganisaatioille voidaan joutua tarkistamaan.

Toimintamenomomentin suoralla budjettirahoituksella palkatun henkilöstön määrä on yhteensä noin 375 htv.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet (-7 htv)	-315
Tuottavuusvähennysten palautus	45
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-101
Palkkausten tarkistukset	103
Raamisopimuksen mukaisten koulutusrahojen keskittäminen	-73
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-63
Yhteensä	-404

2014 talousarvio	30 811 000
2013 talousarvio	31 215 000
2012 tilinpäätös	31 106 000

21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 490 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hallinnonalan tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan samoin kuin tuottavuushankkeiden muuhun valmisteluun ja toimeenpanoon.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	304
Yhteensä	304

2014 talousarvio	1 490 000
2013 I lisätalousarvio	700 000
2013 talousarvio	1 186 000
2012 tilinpäätös	815 000

29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 600 000 euroa.

2014 talousarvio	7 600 000
2013 talousarvio	6 700 000
2012 tilinpäätös	8 318 467

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille

2) valistus- ja neuvontatoiminnan tukemiseen valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille

3) saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisiin avustuksiin saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin

4) saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävän toiminnan tukemiseen

5) kestävää kehitystä, kulttuuriympäristön vaalimista sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien valtakunnallisesti merkittävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Selvitysosa: Määräraha on osittain alueiden kehittämislaissa tarkoitettua alueiden kehittämisen rahoitusta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-120
Yhteensä	-120

2014 talousarvio	2 000 000
2013 talousarvio	2 120 000
2012 tilinpäätös	2 050 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

S e l v i t y s o s a : Lukuun on budjetoitu ympäristön- ja luonnonsuojelua edistävään toimintaan hallinnonalalla ja ympäristötehtäviä aluehallinnossa hoitavissa virastoissa pääosin käytettävät määrärahat.

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelun määrärahoilla on tavoitteena erityisesti parantaa Itämeren, sisävesien ja pohjavesien tilaa, vähentää pilaantuneesta maaperästä aiheutuvia ympäristöriskejä ja ehkäistä öljy- ja kemikaalivahingoista aiheutuvia ympäristövaurioita. Toimenpiteitä Itämeren sekä sisävesien tilan parantamiseksi ja niiden kohdistuvien ympäristöuhkien ehkäisemiseksi ja torjumiseksi rahoitetaan ja toteutetaan eri hallinnonaloilla laaja-alaisena yhteistyönä tavoitteena toimenpiteiden mahdollisimman hyvä vaikuttavuus ja kustannustehokkuus. Itämeren suojelutoimien tehostamisessa keskeisellä sijalla ovat yhteistyö muiden Itämerivaltioiden kanssa sekä merenhoidon, HELCOMin toimintaohjelman ja EU:n Itämeren alueen strategian toimeenpano samoin kuin yhteistyö Pietarin ja muun Luoteis-Venäjän kanssa Itämeren kuormituksen vähentämiseksi. Vuoden 2013 HELCOM:n ministerikokouksessa arvioitujen ja sovittujen ravinnekuormitusta koskevien vähentämistavoitteiden ja muiden päätösten toimeenpano käynnistetään.

Itämeren ja sisävesien tilan parantamiseksi edistetään tehokkaiden vesien- ja merensuojelutoimenpiteiden kehittämistä ja käyttöönottoa. Erityisesti tehostetaan maatalouden vesiensuojelua ja ravinteiden kierrätystä. Metsätalouden ja turvetuotannon vesiensuojelussa edistetään uusien vesiensuojelumenetelmien kokeilua sekä valmistellaan valtakunnallisia mitoitus- ja käyttöohjeita. Vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden inventointien tietoja käytetään sekä edistämään Itämeren luontotyyppien, lajien ja merialueiden suojelua että tukemaan meren ja sen luonnonvarojen kestävää käyttöä.

Jätevesien käsittelyn keskittämistä nykyistä isompiin, tehokkaampiin ja toimintavarmempiin yksiköihin edistetään tukemalla yhdyskuntien ja haja-asutuksen vesiensuojelua edistäviä siirtoviemärihankkeita. Avustuksilla tuetaan haja-asutuksen jätevesihuoltoa ja pohjavesien suojelusuunnittelua.

Vesien kunnostuksella poistetaan järvien sisäistä kuormitusta ja voidaan parantaa niiden tilaa pysyvästi sekä lisätä huomattavasti vesien virkistyskäyttöarvoa. Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostustarvetta selvitetään järjestelmällisesti. Kiireellisimpiä kohteita myös kunnostetaan valtion jätehuoltotyönä erityisesti terveys- ja pohjavesihaittojen poistamiseksi silloin, kun edellytykset valtion osallistumiselle ovat muuten olemassa.

Vihreää taloutta edistetään kehittämis- ja kokeiluhankkein, kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennysten edellyttämillä vaikutusarvioinneilla ja selvityksillä sekä ilmastopaneelin toiminnalla.

Öljy- ja kemikaalivahinkojen riittävä torjuntavalmius ehkäisee ja vähentää onnettomuuksista aiheutuvia vaurioita. Tavoite on ylläpitää vesi- ja merialueiden viihtyisyyttä ja käyttökelpoisuutta virkistykseen ja taloudelliseen toimintaan. Merikelpoista torjuntakalustoa tarvitaan edelleen riittävän torjuntavalmiuden saavuttamiseksi.

Öljyjätemaksuilla tuetaan valtakunnallisesti kattavan öljyjätehuoltojärjestelmän ylläpitoa ja öljyn pilaamien alueiden kunnostusta.

Luonnonsuojelu

Suomen luonnonsuojelualueverkostoa täydennetään jatkamalla yksityisomistuksessa olevien luonnonsuojeluun varattujen alueiden hankinta- ja korvausneuvotteluja. Soidensuojeluohjelmaa valmistellaan.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) 2008—2020 toteutusta jatketaan yhteistyössä metsäviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Yksityisomistuksessa olevia metsiä pyritään saamaan suojeluun vapaaehtoiselta pohjalta. Nykyisessä METSO-ohjelmassa tavoitteena on saada suojeluun 96 000 hehtaaria uusia metsäalueita. Vuosina 2005—2012 on toteutettu noin 25 700 hehtaaria.

Luonnonsuojelualueilla jatketaan metsien ja soiden ennallistamista, perinnebiotooppien kunnostusta ja hoitoa sekä luontotyyppien inventointia. Natura 2000 -verkoston alueiden suojelutoimien ensisijaisena tavoitteena on parantaa lajien ja luontotyyppien suojelun tasoa.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointeja edistetään kustannustehokkaasti. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua jatketaan.

Luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämiseksi tehostetaan toimia, jotka perustuvat v. 2010 valmistuneeseen eliölajien uhanalaisuusarviointiin ja v. 2008 valmistuneen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin pohjalta laadittuun toimintaohjelmaan.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toiminnalliset tavoitteet on asetettu momentin 35.10.52 perusteluissa.

20. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) öljy- ja muiden ympäristövahinkojen torjunnan järjestämisestä, alusten torjuntavalmiuden ylläpidosta, torjuntakaluston hankinnoista ja torjuntatoimenpiteistä sekä ympäristövahingon torjuntaan välittömästi liittyvistä tutkimuksista aiheutuviin menoihin

2) ympäristövahinkojen torjunnan kansainvälisestä yhteistyöstä, koulutus- ja kehittämistoiminnasta ja oikeudenkäynneistä aiheutuviin menoihin, öljyntorjuntavarastojen vuokriin ja sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioihin

3) menoihin, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjä kansainvälisiä jätesiirtoja joudutaan palauttamaan, eikä kaikkia kustannuksia aina saada heti perityksi aiheuttajalta.

Torjuntakaluston hankintamenot budjetoidaan sitoumusperusteisina.

Valtuus

Vuonna 2014 saadaan tehdä 10-vuotisia kokonaispalvelusopimuksia öljyntorjuntapalvelujen ostamisesta enintään 4 000 000 euron kokonaiskustannusten määrästä.

Selvitysosa: Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesiirtojen palauttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.99.

Korvaukset öljysuojarahastosta ja vahinkojen aiheuttajilta tuloutetaan momentille 12.35.10. Korotetun öljysuojamaksun perimistä on jatkettu vuosille 2013—2015.

Suomen ympäristökeskus sopii öljyntorjuntapalvelujen ostamisesta yhteistyössä Liikenneviraston kanssa liittyen momentille 31.30.66 vuoden 2013 talousarviossa osoitettuun enintään 53 030 000 euron valtuuteen liikennepalvelujen ostamiseksi. Yhteysalusliikennepalvelujen ostamisella turvataan kokonaispalvelut, joissa palveluntuottajat vastaavat Kotka—Pyhtään ja Hiittisten reiteillä liikennöivien alusten hankinnasta ja ylläpidosta. Alukset soveltuvat myös öljyntorjuntatehtäviin. Yhteysalusliikennepalvelut, öljyntorjuntapalvelut mukaan lukien on kilpailutettu. Alusten suunnittelu ja rakentaminen tapahtuu vuosina 2012—2013. Palvelusopimukset koskevat vuosia 2014—2023. Öljyntorjuntapalvelujen ostamisen kustannuksiin haetaan vastaavaa korvausta öljysuojarahastosta. Vastaavansuuruinen valtuus myönnettiin vuoden 2010 ensimmäisessä lisätalousarviossa, mutta se jäi käyttämättä.

2014 talousarvio	5 200 000
2013 talousarvio	5 200 000
2012 tilinpäätös	5 197 360

21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 840 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) yksityisten luonnonsuojelualueiden ja muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden sekä maisema-alueiden inventointiin, merkintään ja hoitoon

2) Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toimenpiteisiin, jotka koskevat erityisesti viestintää, inventointeja, yhteistyötä ja seurantaa

3) uhanalaisten eliölajien seurantaan, suojeluun ja hoitoon, rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen sekä vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten ja EU:n CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen

4) luonnonsuojelusuunnitteluun, maa-aineslain soveltamiseen sekä pohjavesien suojeluun liittyvään suunnitteluun ja kunnostamiseen

5) enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin, edellä olevien perustelujen mukaisiin tehtäviin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla inventoidaan ja hoidetaan yksityisiä luonnonsuojelualueita erityisesti siltä osin, kuin hoito ei kuulu Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaan (METSO). Luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien inventointeja jatketaan. Valmistellaan ja toteutetaan luonnonsuojelulain mukaisia uhanalaisten lajien suojeluohjelmia. Luonnon monimuotoisuutta edistäviä hoitosuunnitelmia ja -toimenpiteitä tehdään arvokkailla perinnebiotoopeilla. Pääasiassa valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille laaditaan hoitosuunnitelmia ja niiden inventointitietoja ajantasaistetaan. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua edistetään. Maa-ainesten kestävään käyttöön ja pohjavesien suojeluun liittyviä hankkeita jatketaan. Maa-ainesten ottoalueiden kunnostusta ennen maa-aineslain voimaantuloa syntyneillä alueilla tehdään mahdollisuuksien mukaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Soidensuojeluohjelman valmisteleminen (kertaluonteinen siirto momentilta 35.10.63)	300
Soidensuojeluohjelman valmistelun loppuunsaattaminen	100
Yhteensä	400

2014 talousarvio	2 840 000
2013 talousarvio	2 440 000
2012 tilinpäätös	2 440 000

22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 860 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ympäristön kunnostuksen ja hoidon kulutusmenoluonteisiin menoihin, jotka liittyvät toiminnan kehittämiseen ja hankkeiden valmisteluun sekä valtion hankkeista johtuviin tarkkailu- ja muihin velvoitteisiin

2) vesiseurantaverkoston ylläpitämiseen ja kehittämiseen

3) ympäristötehtävien laboratoriopalveluiden ja muiden ostopalvelujen hankintaan

4) ympäristötehtäviin liittyviin yhteisiin kehittämishankkeisiin ja koulutuksen järjestämiseen

5) vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointeihin

6) ravinnekierrätyksen edistämiseen Itämeren kuormituksen vähentämiseksi sekä Saaristomeren ja Selkämeren valuma-alueiden maatalouden vesiensuojelun tehostamiseen

7) merenhoidon suunnittelun yhteensovittamiseen

8) päästövähennystavoitteisiin ja kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin liittyviin selvityksiin, ilmastopolitiikan kehittämiseen sekä vihreää taloutta edistäviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin

9) enintään 53 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen kohtien 1—4 teh-

täviin, enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohdan 4 tehtäviin sekä enintään 17 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohtien 5—8 tehtäviin.

Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ympäristönsuojelun menot	5 800 000
Ympäristötehtävien ohjaus ja kehittäminen	2 700 000
Itämeren suojelu	4 840 000
Vihreän talouden kehittäminen ja kokeiluhankkeet	2 520 000
Yhteensä	15 860 000

Määrärahasta 2 800 000 euroa on tarkoitus käyttää ympäristön- ja vesien kunnostushankkeiden valmisteluun ja yhteiseen kehittämistoimintaan, velvoitteiden hoitoon sekä vesiseurantaverkoston ylläpitoon ja hoitoon ja 3 000 000 euroa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten laboratorio- ja muiden ympäristötehtävien ostopalvelujen hankintaan.

Itämeren kuormituksen vähentämiseksi ja Saaristomeren tilan parantamiseksi määrärahaa kohdennetaan erityisesti Saaristomeren ja Selkämeren valuma-alueille ravinnekierrätysohjelman kehittämishankkeisiin ja suojelutoimenpiteisiin. Itämeren suojelun määrärahaa käytetään myös vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointeihin, joilla on tavoitteena saada vuoteen 2015 mennessä yleiskuva Suomen merialueella esiintyvien tärkeiden luontotyyppien ja lajien levinneisyydestä niin, että merialueen käyttö ja suojelu voidaan suunnitella ekosysteemilähestymistavan edellyttämällä tavalla. Merenhoidon suunnittelulla toteutetaan osaltaan Suomen Itämeren suojeluohjelmaa ja muita Itämeren suojelun tavoitteita.

Määrärahaa käytetään myös vihreää taloutta edistäviin kehitys- ja kokeiluhankkeisiin, kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennystavoitteiden vaikutusselvityksiin, ilmastopaneelin toimintaan sekä kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelman ja jätteiden kierrätyksen kokeiluhankkeisiin.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös ympäristötehtävien ohjauksen ja hoidon vahvistamiseen sekä ympäristöhallinnon yhteisiin kehittämishankkeisiin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Itämeri-rahoituksen lisäys	700
Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-1 000
Ympäristöhallinnon ohjauksen vahvistaminen ja muu kehittäminen	2 000
Ympäristötehtävien ohjaus- ja kehittämistoiminnon vahvistaminen (siirto momentille 35.01.01)	-300
Yhteensä	1 400

2014 talousarvio	15 860 000
2013 talousarvio	14 460 000
2012 tilinpäätös	14 160 000

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 28 755 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön ohjauksessa toteutettaviin Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin seuraavasti:

1) Metsähallituksen hallinnassa olevien kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden sekä erämaa-alueiden hoidon ja opastustoiminnan menoihin

2) luonnonsuojelualueilla niiden suojelutarkoitusta palvelevaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenoihin samoin kuin luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen

3) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden hankintahinta on yli 10 000 euroa ja taloudellinen käyttöaika yli kolme vuotta.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää näihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät sellaiset julkisten hallintotehtävien tulot,

jotka kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Toiminnan tavoitteet ympäristöministeriön toimialan osalta ovat:

— Metsähallitus osallistuu Natura 2000 -alueiden suojelutavoitteiden toteuttamiseen ja alueiden tilan säännölliseen arviointiin sekä vastaa koko suojelualueverkoston hoidon ja kunnossapidon vaikuttavuuden arvioinnista.

— Metsähallitus parantaa uhanalaisten lajien ja luontotyyppien suojelutasoa täydentämällä niitä koskevaa tietopohjaa ja kohdentamalla sen perusteella suojelutoimet mahdollisimman tehokkaasti.

— Metsähallitus edistää ekosysteemien kytkeytyneisyyttä ja heikentyneiden ekosysteemien ennallistamista sekä ylläpitää ja parantaa ekosysteemipalvelujen toimintaa hallinnassaan olevilla suojelualueilla.

— Metsähallitus luo edellytyksiä luontomatkailulle ja luonnon virkistyskäytölle parantamalla käytön kannalta keskeisten luonnonsuojelualueiden palveluvarustusta, opastusta ja kulutuskestävyyttä.

— Metsähallitus viestii tehokkaasti luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja käyttömahdollisuuksista edistäen luonnossa virkistäytymisestä koituvia myönteisiä vaikutuksia.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa Metsähallituksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Määrälliset tavoitteet

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 tavoite
Alueiden hallinta				
Natura-alueiden määrä, joille valmistuu hoito- ja käyttösuunnitelma	20	18	13	15
Luonnonsuojelu				
Ennallistaminen (ha)	2 148	1 897	2 240	2 240
Perinnebiotooppien hoito (ha)	3 071	3 388	3 215	3 500
Arvokkaiden luontotyyppien hoito ja kunnostus (ha)	313	332	300	300
Luontotyyppien inventointi (ha)	47 310	77 613	52 500	70 000
Vedenalaisten luontotyyppien inventointi (ha)	5 345	10 000	9 000	9 000
Metsähallituksen vastuulle osoitettujen nisäkkäiden ja lintujen seuratut kohteet (kpl)	1 789	1 886	1 750	1 750
METSO-ohjelman lajistokartoitukset (kpl)	1 000	1 620	700	1 500
Luonnon virkistyskäyttö				
Virkistyspalvelujen asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	4,3	4,2	>=4	>=4
Kansallispuistojen käynnit (kpl)	2 086 500	2 087 300	2 090 000	2 095 000
Luontokeskusten ja muiden asiakaspisteiden käynnit (kpl)	833 000	896 500	950 000	1 000 000

Metsähallitus

— vastaa yksityisten suojelualueiden hoidon käytännön toimenpiteistä

— osallistuu suojelualueiden säädösvalmisteluprojektiin yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa

— osallistuu merenhoidon suunnitteluun ja toimeenpanoon ja kehittää sisävesien monimuotoisuuden suojelua

— osallistuu soidensuojelun täydennysohjelman valmisteluun sekä suojeltujen soiden vesitalouden turvaamisen edellyttämien toimenpiteiden toteuttamiseen

— osallistuu Natura 2000 -verkostoa koskevan tietokannan päivitykseen

— vastaa luonnonsuojelualueiden tietojärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta

— seuraa asiakastyytyväisyyttä kansallispuistoissa, asiakaspalvelupisteissä ja Luontoon.fi -verkkopalvelussa

— ylläpitää ja hoitaa kulttuurihistoriallista kiinteistövarallisuutta valtion kiinteistöstrategian periaatteiden mukaisesti.

Metsähallituksen ympäristöministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 3 200 000 euroa, josta noin 150 000 euroa on tarpeettomien kiinteistöjen myyntituottoja.

Muut tunnusluvut

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 esitys
Kansallispuistojen hoito (kpl)	37	37	37	37
Muiden luonnonsuojelualueiden hoito (kpl)	507	515	640	680
Kansallispuistojen hoito (ha)	981 000	980 000	984 000	986 000
Muiden luonnonsuojelualueiden hoito (ha)	702 000	702 000	750 000	970 000
Muiden luonnonsuojelukohteiden hoito (ha)	1 011 000	1 040 000	997 000	784 000
Erämaa-alueiden (12 kpl) hoito (ha)	1 490 000	1 490 000	1 490 000	1 490 000
Erityisesti suojeltavien lajien esiintymien suojelu (kpl)	4 141	4 371	4 550	4 750
Muiden uhanalaisten ja luontodirektiivilajien esiintymien suojelu (kpl)[1)]	25 825	27 012	28 500	30 000
Muinaisjäännösten lkm (kpl, Museoviraston rekisteri)	4 642	2 380	2 450	2 550
Suojeltujen rakennusten lukumäärä (kpl)	233	267	301	310
Luontokeskusten ja muiden asiakaspisteiden määrä (kpl)	29	30	31	31

[1)] Perustuu voimassaolevaan uhanalaisia ja erityisesti suojeltavia lajeja koskevaan asetukseen myös v. 2013—2014.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 000 000 euroa kulttuurihistoriallisesti merkittävän kiinteistövarallisuuden siirrosta Museovirastosta Metsähallituksen luontopalvelujen hoidettavaksi.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskunnan lisäyksen poisto	-700
Tuottavuustoimet (-1 htv)	-45
Valtion kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden hallinta ja hoito	1 000
Metsähallituksen luontopalvelut (HO)	500
Palkkausten tarkistukset	56
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-40
Yhteensä	771

2014 talousarvio	28 755 000
2013 III lisätalousarvio	4 500 000
2013 talousarvio	27 984 000
2012 tilinpäätös	31 889 000

60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljyjätemaksusta annetun lain (894/1986) 7 §:n nojalla öljysuojarahastoon tehtävän siirron maksamiseen.

Selvitysosa: Öljyjätemaksuina kertyvistä varoista voidaan valtion talousarviossa siirtää osa öljysuojarahastoon käytettäväksi öljyn pilaamien maa-alueiden puhdistuskustannusten korvaamiseen. Korvausperusteista on säädetty tarkemmin öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 15 §:ssä.

Määräraha yhdessä momentin 35.10.65 määrärahan kanssa vastaa öljyjätemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

2014 talousarvio	3 000 000
2013 talousarvio	3 000 000
2012 tilinpäätös	3 700 000

61. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 542 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesihuollon tukemisesta annetun lain (686/2004) mukaisiin avustuksiin yhdyskuntien ja haja-asutuksen vesiensuojelua edistäviin investointeihin

2) valtion töinä tai avustuksina toteutettavien ympäristötöiden suunnittelusta ja rakentamisesta, peruskorjauksista ja rakentamisvelvoitteista aiheutuvien menojen sekä jätelaissa (646/2011) säädettyjen valtion jätehuoltotöiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien laatimisen tukemiseen

4) talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkoston ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvoston asetuksen (209/2011) toimeenpanon vauhdittamisen edellyttämän neuvonnan ja opastuksen tukemiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös hankkeista aiheutuvien enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Momentin määrärahasta rahoitettu, valtion työnä toteutettu ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Valtuus

Uusia hankkeita koskevia sopimuksia ja sitoumuksia saa tehdä niin, että niistä vuoden 2014 jälkeen aiheutuva määrärahan tarve on enintään 4 500 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahasta 2 000 000 eurolla avustetaan haja-asutuksen jätevesineuvonnan, yhdyskuntien ja haja-asutuksen vesiensuojeluinvestointien ja pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien toteuttamista, 8 030 000 eurolla avustetaan tai toteutetaan valtion töinä yhteishankkeina pilaantuneiden alueiden ja vesistöjen kunnostusta sekä muita ympäristötöitä sekä noin 1 512 000 euroa käytetään näiden hankkeiden arvioituihin arvonlisäveromenoihin.

Yhdyskuntien ja haja-asutusalueiden vesiensuojelua edistävillä investoinneilla ja pohjavesien suojelusuunnitelmilla toteutetaan valtioneuvoston hyväksymiä vesienhoitosuunnitelmia, valtakunnallista viemäröintiohjelmaa ja Suomen Itämeren suojeluohjelmaa. Avustuksilla edistetään erityisesti haja-asutuksen talousjätevesien käsittelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (209/2011) toimeenpanoa sekä ravinteiden poistoa yhdyskuntajätevesistä. Määrärahalla rahoitetaan myös avustuksin tai valtion töinä yhteisrahoitteisia siirtoviemäreitä ja yhdysvesijohtoja, pilaantuneiden alueiden kunnostuksia, vesistökunnostuksia ja muita ympäristötöitä.

Haja-asutusalueiden jätevesineuvonnalla tuetaan kiinteistöjen jätevesien tarkoituksenmukaisten käsittelyratkaisujen toteuttamista. Pohjavesien suojelutoimenpiteet edellyttävät kuntien osallistumista suojelusuunnitelmien laatimiseen.

Momentilta maksettavan arvonlisäveron käyttöä seurataan ja tarvittaessa tehdään muutokset määrärahan mitoitukseen.

Vesihuolto- ja ympäristökunnostushankkeita rahoitetaan vähäisessä määrin lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoiduista momentin 32.01.02 määrärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkaus- ja muina kulutusmenoina.

Määrärahan arvioitu käyttö

	Kokonais-kustannusarvio 1 000 €	Valtion osuus edellisestä 1 000 €	Myönnetty aikaisemmin 1 000 €	Myönnetään €
1. Uudet ympäristötyöhankkeet	27 900	8 800		5 100 000

Määrärahan arvioitu käyttö

		Kokonais-kustannusarvio 1 000 €	Valtion osuus edellisestä 1 000 €	Myönnetty aikaisemmin 1 000 €	Myönnetään €
2.	**Keskeneräiset ympäristötyöhankkeet**				
3.	**Pilaantuneiden alueiden kunnostus**				1 340 000
4.	**Vesistöjen kunnostus ja muut ympäristötyöt**				1 590 000
5.	**Muut avustukset**				2 000 000
6.	**Arvonlisävero**				1 512 000
	Yhteensä	27 900	8 800		11 542 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Vuoden 2014 sitoumukset	-	2 500	2 000	-	4 500
Menot yhteensä	-	2 500	2 000	-	4 500

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-1 400
Yhteensä	-1 400

2014 talousarvio	11 542 000
2013 talousarvio	12 942 000
2012 tilinpäätös	11 750 000

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 53 530 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen

2) korvausten maksamiseen maanomistajille tai erityisen oikeuden haltijoille luonnonsuojelulain 24, 25, 29 ja 47 §:n mukaisten päätösten tai sopimusten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä

3) Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuviin luonnonsuojelulain 53 §:n, maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n sekä yksityistielain 7 a §:n mukaan valtiolle määrättyihin korvauksiin

4) maa-aineslain 8 ja 26 §:n mukaisesti suojelusta aiheutuviin korvauksiin

5) luonnonsuojelulain 55 §:n 2 momentin mukaisiin haitankorvauksiin

6) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden tai yksityisiksi suojelualueiksi perustettavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä sekä yksityisten suojelualueiden merkinnästä aiheutuviin menoihin ja lisäksi ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin

7) enintään 160 000 euroa erikseen tehtävien yhteistoimintasopimusten perusteella maksettaviin palkkioihin, joilla edistetään maanomistajien tekemien Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) mukaisten tarjousten käsittelyä

8) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n 1 momentin mukainen

9) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksamiin korvauksiin rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista

10) kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävien virkistysaluehankintojen tukemiseen valtionavustuslain nojalla. Hankintojen tulee edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua.

11) metsätuhojen torjunnasta annetun lain perusteella luonnonsuojelualueelta tai luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta valtion alueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja vahinkojen arvioinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Valtuus

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien, Natura 2000 -verkoston ja Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2014 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2014 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 10 000 000 euroa. Valtuudesta saa aiheutua menoja vuoden 2015 loppuun mennessä enintään 5 000 000 euroa, vuoden 2016 loppuun mennessä enintään 8 000 000 euroa ja vuoden 2017 loppuun mennessä yhteensä enintään 10 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin sekä korvausmenettelyllä toimeenpannaan pääasiassa valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, Natura 2000 -verkostoa, erityisesti suojeltavien lajien suojelua ja kaavojen suojelualuevarauksia. Lisäksi toteutetaan METSO-ohjelmaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohella Metsähallitus jatkaa suojelualuehankintoja. Vuosina 1971—2012 on valtion omistukseen hankittu alueita luonnonsuojelutarkoituksiin yhteensä noin 385 000 hehtaaria ja perustettu yksityisiä suojelualueita korvausta vastaan kaikkiaan 159 000 hehtaaria.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että luonnonsuojeluohjelmien ja vastaaviin varauksiin kuuluvien alueiden hankintaan valtion omistukseen käytetään 10 000 000 euroa ja korvauksiin 10 000 000 euroa. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman mukaisten metsäalueiden hankintaan ja korvauksiin käytetään 33 730 000 euroa. Virkistysalueiden hankinnan tukemiseen varataan 100 000 euroa. Määrärahasta 2 000 000 euroa on tarkoitus osoittaa Metsähallituksen käyttöön.

Päätösosan kohtaan 11) liittyen hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi metsätuhojen torjunnasta, joka korvaa voimassaolevan metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain (263/1991). Uuden lain myötä luonnonsuojelualueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaaminen siirtyy tälle momentille maa- ja metsätalousministeriön pääluokan momentilta 30.60.43. Koska aikaisempien vuosien kokemusten perusteella korvattavien vahinkojen arvioidaan jäävän vähäisiksi, ei esityksellä ole vaikutusta momentin määrärahan mitoitukseen.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2014	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2014 lähtien
Vuoden 2014 sitoumukset	-	5 000	3 000	2 000	10 000
Menot yhteensä	-	5 000	3 000	2 000	10 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Soidensuojeluohjelman valmisteleminen (kertaluonteinen siirto momentille 35.10.21)	-300
Yhteensä	-300

2014 talousarvio	53 530 000
2013 talousarvio	53 830 000
2012 tilinpäätös	50 830 000

64. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission hyväksymien LIFE-ympäristörahastosta rahoituskauden 2007—2013 ja uuden kauden 2014—2020 osarahoitettavien hankkeiden sekä muiden pilottihankkeiden EU-rahoitusosuuksien maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää noin 60 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen projektitehtäviin. Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään valtionhallinnon organisaatioiden toteuttamiin LIFE+-ohjelman 2007—2013 ja uuden 2014—2020 ohjelmakauden hankkeiden EU-osarahoitukseen.

EU:n suorittama rahoitusosuus LIFE-hankkeisiin ja pilottihankkeisiin tuloutetaan momentille 12.35.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-1 500
Yhteensä	-1 500

2014 talousarvio	3 000 000
2013 talousarvio	4 500 000
2012 tilinpäätös	4 000 000

65. Öljyjätemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljyjätemaksusta annetun lain 7 §:n nojalla öljyjätteistä ja niiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien korvausten maksamiseen öljyjätemaksuina kertyvien varojen käytöstä öljyjätehuoltoon annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1191/1997) tarkemmin säädetyin perustein.

Selvitysosa: Määräraha yhdessä momentin 35.10.60 määrärahan kanssa vastaa öljyjätemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

2014 talousarvio	1 000 000
2013 talousarvio	1 000 000
2012 tilinpäätös	300 000

66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 324 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön toimialaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen ja sopimusten jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen sekä muihin kansainvälisten sitoumusten aiheuttamiin maksuihin ulkomaille.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ilmasto ja ilmakehä	200 000
Kemikaalit ja jätteet	90 000
Kasviston, eläimistön ja niiden elinympäristön suojelu	400 000
Meri- ja muu vesiympäristö	560 000
Muut maksut ulkomaille	74 000
Yhteensä	1 324 000

2014 talousarvio	1 324 000
2013 talousarvio	1 324 000
2012 tilinpäätös	1 324 000

70. Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää merivoimien öljyntorjunta-alus Hylkeen peruskorjaukseen sekä kahden jääolosuhteissa toimivan öljyntorjuntalaitteiston ja muun avomeriöljyntorjuntakaluston hankintaan.

Selvitysosa: Öljyntorjunta-alus Hylje on Suomen 16 öljyntorjunta-aluksesta öljyntorjuntakyvyiltään kolmanneksi suurin ja tehokkain. Alus on rakennettu v. 1981 ja osittain peruskorjattu v. 1991. Sen peruskorjaus on tarpeen tekniikan uudistamiseksi ja aluksen pitämiseksi täydessä torjuntavalmiudessa.

Korvauksia merivoimien öljyntorjunta-alus Hylkeen peruskorjauksesta aiheutuneista menoista arvioidaan öljysuojarahastosta saatavan 4 000 000 euroa ja jääolosuhteissa toimivien öljyntorjuntalaitteiden sekä avomeritorjuntakaluston hankinnasta aiheutuneista menoista 1 500 000 euroa. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.10.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Öljyntorjunta-alus Hylkeen peruskorjauksen suunnittelu	-500
Öljyntorjunta-alus Hylkeen peruskorjaus	12 000
Öljyntorjuntalaitteiston ja avomeriöljyntorjuntakaluston hankinta	1 500
Yhteensä	13 000

2014 talousarvio	13 500 000
2013 talousarvio	500 000
2012 tilinpäätös	850 000

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Selvitysosa:

Rakennettu ympäristö on energiatehokas, elinvoimainen ja parantaa ihmisen hyvinvointia

Yhdyskuntarakenteen eheyttämisessä painotetaan erityisesti kaupunkiseutuja, joilla rakenteen hajautuminen vaikeuttaa arjen sujumista, lisää liikennetarvetta ja hidastaa siirtymistä henkilöautoilusta kestävämpiin kulkumuotoihin. Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden arvioinnin perusteella kehitetään erityisesti yhdyskuntarakenteen ohjauksen välineitä toimintaympäristön muutokset huomioon ottaen.

Maakunta- ja yleiskaavoituksen strategista merkitystä yhdyskuntarakenteen ohjauksessa korostetaan. Yhdyskuntarakenteeseen ja kaavojen ilmastovaikutuksiin liittyvää vaikutusten arviointia kehitetään. Kaupan ohjauksella vaikutetaan palvelurakenteeseen, lähipalveluihin ja keskustojen kehittämiseen.

Valtakunnallista aluerakennetta ja liikennejärjestelmää kehitetään ja yhteen sovitetaan laatimalla asianomaisten ministeriöiden kanssa yhteistyössä pitkän aikavälin kehityskuva. Toimia suunnataan vahvistamaan ekotehokasta, asukkaiden hyvinvointia edistävää ja kansainvälistä kilpailukykyä lisäävää aluerakennetta ja liikennejärjestelmää.

Ympäristöministeriö koordinoi metropolipolitiikkaa, jolla kehitetään metropolialuetta kokonaisuutena painottamalla eri toimijoiden yhteistyömuotoja ja kansallisten politiikkatoimenpiteiden aluelähtöistä räätälöintiä.

Kulttuuriympäristön merkitystä monipuolisen elinympäristön voimavarana vahvistetaan. Toteutetaan valtakunnallista kulttuuriympäristöstrategiaa ja sen toimenpideohjelmaa kulttuuriympäristön suojelun ja hoidon laadun parantamiseksi ja yhtenäistämiseksi.

Edistetään kehittämistyöllä, avustuksin ja ohjauksella tuulivoimarakentamista ympäristön, kansalaisten ja kokonaistaloudellisuuden kannalta optimaalisille paikoille tavoitteena tuulivoi-

matuotannon lisääminen 3 750 megawattiin vuoteen 2025 mennessä. Tällöin vuotuinen sähköntuotanto tuulivoimalla olisi noin 9 TWh.

	2010	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio
Tuulivoimakapasiteetti	197 MW	199 MW	288 MW	450 MW	680 MW

Kansallisen energia- ja ilmastostrategian päivitys edellyttää merkittäviä toimenpiteitä rakennuksissa. Nykyisen rakennuskannan energiatehokkuuden parantamisella ja uusiutuvan energian käyttöönotolla rakennusten lämmityksessä saavutetaan mittavia energiansäästöjä ja päästövähennyksiä. Uudelleenlaaditun rakennusten energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanoa valmistellaan uudisrakentamista koskevan lähes nollaenergiarakentamisen sisällön määrittämiseksi. Korjausrakentamisessa kannustetaan lähes nollaenergiarakentamiseen. Energiatehokkuuslainsäädännön ja korjausrakentamisen energiatehokkuusvaatimusten toimeenpanoa ohjataan opasmateriaalilla ja neuvonnalla. Valmistellaan uusiutuvan energian käytön edistämistä koskevan direktiivin 2009/28/EY (RES-direktiivi) ja energiatehokkuusdirektiivin 2012/27/EU (EED-direktiivi) rakentamista koskevien velvoitteiden toimeenpanoa.

Uusien rakennustuoteryhmien energiamerkintää ja energiaa käyttävien tuotteiden ekologisen suunnittelun vaatimuksia valmistellaan ja huolehditaan säännösten toimeenpanosta, ohjauksesta sekä markkinavalvonnan järjestämisestä. Jatketaan selvitystyötä rakennusmateriaalien ympäristövaikutusten huomioimiseksi rakentamisen ohjauksessa. Toimenpideohjelmaa rakentamisen materiaalitehokkuuden edistämiseksi ryhdytään toteuttamaan. Rakennusten kosteus- ja homeongelmien vähentämiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi jatketaan "Valtakunnalliset kosteus- ja hometalkoot" -toimenpideohjelmaa. Arvioidaan korjaus- ja energia-avustusten vaikuttavuutta ja kohdentumista. Vuonna 2012 hyväksyttyjen maankäyttö- ja rakennuslain muutosten mukaisesti jatketaan rakentamismääräyskokoelman uusimista ja sopeuttamista eurooppalaiseen kehitykseen.

Asuinolot vastaavat ihmisten asumistarpeita ja asuntomarkkinat toimivat

Talouden yleisen epävarmuuden vuoksi asuntorakentamisen arvioidaan olevan edellisvuosia matalammalla tasolla. Tuotannon ennakoidaan olevan noin 27 000—28 000 asuntoa vuonna 2013. Matala korkotaso ja odotukset talouskehityksen maltillisesta piristymisestä vuoden 2013 loppupuolella pitänevät asuntorakentamisen kokonaistason varsin vakaana. Asuntojen merkittävää lisätarjontaa tarvitaan pitkällä aikavälillä isoissa kasvukeskuksissa, erityisesti Helsingin seudulla. Kaupungistumisen jatkuminen, väestön ikääntyminen ja kasvavan palvelusektorin työvoimatarve sekä maahanmuuton kasvu lisäävät erityisesti vuokra-asuntoihin kohdistuvaa kysyntää kaupunkiseuduilla. Tarve kohtuuhintaisille asumisratkaisuille on suuri varsinkin Helsingin seudulla, jossa asuntomarkkinatilanne on erityisen vaikea.

Kysyntää vastaavan asuntotuotannon ja asumisen kohtuuhintaisuuden toteutumisen keskeinen edellytys on, että asuntotontteja kaavoitetaan riittävä määrä ja että niitä saadaan käyttöön. Kasvukeskuksissa tonttien saatavuutta on tarpeen lisätä erityisesti työpaikkakeskittymien läheisyydessä ja alueilla, jotka voivat tukeutua hyviin joukkoliikenneyhteyksiin. Lisäksi palvelujen tulee olla helposti saavutettavissa uusilla asuinalueilla. Helsingin seudulla edistetään yhteisen seudullisen maankäyttösuunnitelman laatimista tavoitteena eheyttää seudun yhdyskuntarakennetta ja luoda edellytyksiä riittävälle kohtuuhintaiselle asuntotuotannolle.

Suurimmilla kaupunkiseuduilla solmittujen aiesopimusten tavoitteena on luoda eheitä, toimivia ja kilpailukykyisiä kaupunkiseutuja vahvistamalla seudun kuntien keskinäistä sekä koko kaupunkiseudun ja valtion välistä sitoutumista yhteisin tavoitteisiin. Aiesopimusmenettelyä kehitetään. Metropolipolitiikalla edistetään Helsingin seudun kestävää yhdyskuntarakennetta ja monipuolis-

ta asuntotarjontaa työvoiman saannin ja kilpailukyvyn edellytysten sekä sosiaalisen eheyden turvaamiseksi. Valtion tukema asuntotuotanto kohdistetaan suurimpiin kasvukeskuksiin erityisenä painopisteenä Helsingin seutu.

Asuntotuotannon alue- ja tyyppijakauma

	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio
ARA-tuotanto (osapäätökset):				
Kasvukeskukset	5 000	4 500	6 000	6 500
Muu maa	1 000	1 700	1 000	1 000
Erityisryhmille tarkoitetut asunnot ARA-tuotannossa	3 800	3 800	3 800	4 000
Pienten asuntojen osuus ARA-tuotannossa (normaalit vuokra- ja asumisoikeustalot), %	60	73	70	70
Asuntojen hintojen muutos, %	2,7	1,7	1	1
Vapaarahoitteisten vuokrien muutos, %	3,1	3,8	3	3
Aravavuokrien muutos, %	2,7	3,6	3	3

Helsingin seudun aiesopimuksen toteutuminen aiesopimuskunnissa

Tavoite	Pitkän aikavälin tavoite/v	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Uudet kaavat (asuntoa)	13 000	8 800	11 000	13 000	13 000
Koko asuntotuotanto (alkava)	13 000	11 200	10 700	10 000	12 000
Valtion tukema vuokra-asuntotuotanto (alkava)[1)]	2 600	2 200	2 050	2 200	2 500

[1)] Vuoden 2011 määrät eivät sisällä välimallin vuokra-asuntoja eivätkä asumisoikeusasuntoja.

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelmaa jatketaan hallituksen tekemän periaatepäätöksen mukaisesti. Hajautettuihin asumisratkaisuihin sekä asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseen panostetaan. Asumisen tukitoimissa korostuu monialainen liikkuva, kotiin vietävä tuki. Kansallista sekä kansainvälistä yhteistä kehittämistyötä jatketaan.

Asunnottomien määrä

	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio
Yhden hengen taloudet yhteensä	7 572	7 850	8 000	8 000
Perheet yhteensä	423	450	450	450
Pitkäaikaisesti asunnottomat yhteensä	2 730	2 600	2 500	2 400

Toimivia asumisratkaisuja ja asuinoloja ikääntyneille edistetään ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman mukaisesti. Erityisryhmien asuntojen tarvetta lisäävät muistisairaiden vanhusten kasvava määrä ja erityisryhmien vähenevät laitoshoitopaikat. Erityisryhmien asuntojen investointiavustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuntotuotannon edistämiseen. Kehitysvammaisten asumistilannetta parannetaan toteuttamalla heille suunnattua asumisen ohjelmaa, jonka tavoitteena on vähentää kehitysvammaisten laitospaikkojen määrä alle 500 vuoden 2015 loppuun mennessä. Lisäksi kehitetään mielenterveyskuntoutujien asumista.

Helsingin seudun asuntotuotantoa tuetaan 40 vuoden korkotukilainoituksen osalta myös käynnistysavustuksin. Vuokra-asuntojen rakentamista tuetaan yleishyödyllisyyssäännösten ulkopuolisella välimallilla, jossa tukielementtinä on valtion täytetakaus. Valtion tukeman tuotannon perusteena on asuntojen pitkäaikainen käyttötarve ja hankkeiden taloudellinen kestävyys.

Valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta sekä muu asuntotuotanto vuonna 2012 ja arvio vuosista 2013—2014

	2012 toteutuma asuntoa	2013 arvio asuntoa	2014 arvio ja valtuudet asuntoa
Aloitetut uudet asunnot yhteensä	29 000	27 500	27 000
— asuntolainojen korkotuki	6 179	7 000	7 500
— täytetakauksellinen välimalli	239	500	1 000
— vapaarahoitteiset ym. asunnot	22 600	20 000	18 500
Korjaustoiminnan korkotukilainoitus	5 900	10 000	12 000
Asuntojen hankinta			
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä	4 000	1 500	1 500
— korkotukilainoitus, sosiaaliset vuokra-asunnot	50	500	500
Kotitalouksien asuntolainojen valtiontakaus[1)]	19 700	15 000	15 000

[1)] Kohdistuu pääosin hankintoihin, mutta myös korjauksiin ja rakentamiseen.

Rakennusalan työllisyyden edistämiseksi käyttöön otettu määräaikainen asuinrakennusten korjaamisen käynnistysavustus kohdennetaan ensisijaisesti lähiöiden asuinrakennusten perusparantamiseen.

Asuinalueiden kehittämisessä painotetaan erityisesti suurimpien kaupunkien asuinalueita sekä niille sosiaalista eheyttä luovia toimenpiteitä, joilla parannetaan alueiden palvelukykyä, asukkaiden toimintamahdollisuuksia sekä alueiden toimivuutta. Vahvistetaan kaupunkistrategista kehittämisotetta asuinalueiden elinvoiman tukemiseksi ja kehittämistiedon levittämistä.

Valtion asuntorahaston takauskannan merkitys korostuu jatkossa

Valtion tukema asuntotuotanto lisää valtiontakausvastuiden määrää. Korkotuettu tuotanto keskittyy kuitenkin valtaosin kasvukeskuksiin, minkä takia lainoihin kohdistuva takausriski on pieni.

Myös aiemmin myönnetty aravalainakanta painottuu suuriin kasvukeskuksiin vähentäen lainoihin liittyviä taloudellisia riskejä. Valtiokonttorin luottoriskimallin mukaan lainapääomista noin 93 % on pieniriskisissä tai lähes riskittömissä kunnissa. Maksuongelmat keskittyvät pääosin väestöltään väheneville alueille ja aiheutuvat lähinnä yhteisöjen taloutta rasittavista tyhjistä asunnoista. Ongelmayhtiöissä lainojen pääomat ovat varsin suuria ja lyhennykset takapainotteisia samalla, kun vuokrien korottaminen alueen asuntomarkkinatilanteen vuoksi on vaikeaa.

Ongelmia lievitetään tarvittaessa vapauttamalla kohteita rajoituksista sekä kohdekohtaisin tuki- ja huojennustoimin. Toimissa painotetaan kustannustehokkaita toimenpiteitä. Mahdollisuutta aravalainojen ennenaikaisiin takaisinmaksuihin rahoituslaitoslainoilla helpotetaan valtiontakauksin.

Asuinrakennusten perusparannukset kohdennetaan pitkäikäisen käytön kohteisiin. Valtion takaamien omistusasuntolainojen maksuviiveiden määrä suhteessa lainakantaan on vähäinen ja takauskorvausten odotetaan edelleen pysyvän alhaisena.

	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio
Aravalainakanta (milj. euroa, tilanne 31.3.)	8 300	7 800	7 300	6 800
Vuokra- ja asumisoikeustalojen korkotukilainojen takaukset (milj. euroa, tilanne 31.12.)	7 100	8 000	8 900	9 800
Omistusasuntolainojen valtiontakausten vastuu (milj. euroa, tilanne 31.12.)	1 800	2 000	2 100	2 200
Maksuviiveellisten (270 päivää) aravalainojen osuus aravalainakannasta (tilanne 31.3.), %	0,25	0,21	0,28	0,3
Omistusasuntolainojen valtiontakauksista maksetut takaus-korvaukset (1 000 euroa)	548	620	600	600
Arava-rajoituksista vapauttamispäätökset (asuntoja)	2 600	4 100	4 000	4 000

Asumisen tuen kehitys vuosina 2012—2014 (milj. euroa)

	2012 toteutunut	2013 talousarvio	2014 esitys
Talousarviosta maksettavat tuet			
— Asuntojen korjaus- ja energia-avustukset 35.20.55	56,3	50,5	43,0
— Suhdanneluonteinen korjausavustus 35.20.56	9,5	-	-
Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki (arvio)	420	360	500
Yleinen asumistuki	606	675	714
Eläkkeensaajan asumistuki	441	466	492
Opiskelijoiden asumislisä	260	285	285
Valtion asuntorahastosta maksettavat tuet			
Korkotuet			
— asuntolainojen korkotuki	23,0	26,0	45,0
Avustusten myöntämisvaltuudet			
— käynnistysavustus	-	10,0	10,0
— avustukset erityisryhmille	110,0	120,0	120,0
— tervehdyttämisavustukset vuokra- ja asumisoikeustaloille	0,4	2,6	2,6
— purkuavustukset	0,6	2,0	2,0
— avustus kunnallistekniikan rakentamiseen	10,0	15,0	15,0
— asuinaluekohtainen avustus kasvukeskusten kunnille	-	4,0	4,0
— aravatalojen purkuakordit	0,2	3,5	3,5
— aravatalojen rajoitusakordit	0,7	1,5	1,5
— asumisneuvontatoiminta	0,4	0,6	0,6
— perusparantamisen käynnistysavustus	-	15,0	100,0
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen tutkimus- ja kehittämis-rahoitus	0,7	0,7	0,7
Asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus	986	1 040	1 040
Takausvaltuus vuokra-asuntojen takauslainoille	31	285	285
Kokonaistakausvaltuuden muutos omistusasuntolainoille			100

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 104 000 euroa.

Selvitysosa: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus edistää kestävää ja kohtuuhintaista asumista tukien toimeenpanolla, ohjauksella ja valvonnalla sekä niihin kytkeytyvällä kehittämistoiminnalla. Virasto hoitaa valtion asuntorahastosta ja valtion talousarviosta rahoitettavia asuntojen korkotukilainoitukseen sekä valtion takauksiin ja avustuksiin liittyviä tehtäviä sekä rahoittaa asumisen tutkimus- ja kehittämishankkeita. Lisäksi se ohjaa ja valvoo yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen toimintaa ja valvoo ARA-vuokra-asuntojen vuokrien määritystä, tekee lainoihin ja takauksiin liittyvää riskienhallintaa sekä vastaa asumisen ja asuntomarkkinoiden informaatiopalveluista.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnassa korostuvat kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa, erityisryhmien asumista ja asuntokannan kehittämistä koskevat tehtävät. Erityisesti se ottaa huomioon energiatehokkuuden parantamisen, vanhenevan väestön asumistarpeet ja asuinalueiden kehittämisen. Virasto jatkaa vuonna 2013 käyttöönotetun energiatodistusmenettelyn valvontaa ja huolehtii energiatodistustietojärjestelmän ylläpidosta. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain ja aravarajoituslain muuttamisesta, jonka mukaan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus vastaa uutena tehtävänä vuodesta 2014 lähtien ARA-vuokra-asuntojen vuokrienmäärityksen valvonnasta.

Ympäristöministeriö asettaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuonna 2014:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

— painottaa toiminnassaan kohtuuhintaisen normaalin vuokra-asuntotuotannon edistämistä erityisesti Helsingin seudun ja muiden aiesopimuskuntien osalta ja kehittää tukien toimeenpanoa

— painottaa hankkeiden toteutumista kilpailumenettelyin siten, ettei hankkeiden kustannusten nousu ylitä kohtuullista tasoa

— kohdentaa erityisryhmien investointiavustukset kaikkein heikoimmille ryhmille ja tukee osaltaan ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman toteuttamista, kehitysvammaisten asumista koskevan periaatepäätöksen toteuttamista ja pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelman jatkoa

— edistää rakennusten energiatehokkuuden parantamista ja eheää yhdyskuntarakennetta

— vastaa vuokrien määrityksen valvonnasta uudistettujen säännösten perusteella ja varmistaa omakustannusperiaatteen toteutumisen

— edistää taloudellisissa vaikeuksissa olevien arava- ja korkotukilainoitettujen vuokrataloyhteisöjen ongelmien ratkaisemista ja asuntokannan, kiinteistönpidon ja suunnitelmallisen korjaustoiminnan kehittämistä

— kehittää ohjaus- ja valvontatoimintaa ennakoivammaksi ja vaikuttavammaksi varmistaen asuntotuotannon tukien kohdentumisen asukkaille

— vastaa asuinalueiden kehittämisohjelman käytännön toteutuksesta ja viestinnästä

— keskittää tutkimus- ja kehittämistoiminnan ARA-asuntojen laadun, asuttavuuden ja kustannusten soveltavan tutkimuksen koordinointiin painottaen erityisesti tulosten vaikuttavuutta käytännössä.

Keskeisten suoritteiden kehitys

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Korkotukilainaksi hyväksyminen, päätöksiä kpl	307	284	320	320
ARAn myöntämät avustukset, maksatuksia kpl	875	504	750	750
Kuntien myöntämät avustukset, maksatuksia kpl	5 633	5 302	5 000	5 000
Avustukset hissien rakentamiseen, päätöksiä kpl	279[1)]	131[1)]	100	120

Keskeisten suoritteiden kehitys

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio
Avustukset terveyshaittojen poistamiseen, päätöksiä kpl	72	113	100	100
Luovutuksensaajan nimeämiset	42	44	40	40
Rajoituksista vapauttamiset, päätöksiä kpl	158	319	160	160
Omistusasuntolainojen takauskorvaukset, päätöksiä kpl	41	64	50	50
Kehittämisrahalla tehdyt hankintapäätökset	30	32	25	25
Kuntien vuokratalojen ja yleishyödyllisten yhteisöjen ohjaus- ja valvontakäynnit	8	14	18	18
Korjaus- ja energia-avustusten tarkastuskäynnit kunnissa, kpl	4	5	5	5

[1)] Sisältää hissien korjaushankkeita.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ARA-asuntojen vuokranmääritys-säännöksien valvonta ja kehittäminen	480
Energiatodistusmenettely ja asunto- ja lainakannan riskienhallinta	-210
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-15
Palkkausten tarkistukset	17
Raamisopimuksen mukaisten koulutus-rahojen keskittäminen	-12
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-10
Yhteensä	250

2014 talousarvio	5 104 000
2013 talousarvio	4 854 000
2012 tilinpäätös	4 600 000

37. Avustukset kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen tuulivoimarakentamista ohjaavien kaavojen laatimista varten.

Avustukset myönnetään valtionavustuslain (688/2001) nojalla. Tuulivoimarakentamista ohjaavien kaavojen laatimiseen avustusta voidaan myöntää maakunnan liitoille ja kunnille enintään 70 % kaavan laatimisesta aiheutuvista kuluista.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään tuulivoimarakentamista ohjaavien kaavojen laadinnan tukemiseen. Mikäli kaavassa käsitellään tuulivoimarakentamisen ohella muita ohjaustarpeita, voidaan avustusta myöntää vain siihen osaan kuluja, jotka aiheutuvat tuulivoimarakentamisen ohjaamisesta kaavoituksessa. Avustuksilla edistetään valtioneuvoston hyväksymän ilmasto- ja energiastrategian tavoitetta lisätä tuulivoiman asennettua kokonaistehoa nykyisestä noin 300 megawatista 3 750 megawattiin vuoteen 2025 mennessä. Tuulivoimarakentaminen ohjataan kaavoituksella riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin perustuen ympäristön, teknisen infrastruktuurin, kansalaisten ja kokonaistalouden kannalta optimaalisille paikoille ensisijaisesti useamman voimalan yksiköihin ja sovitetaan yhteen muun muassa maiseman, asutuksen ja luonnonympäristön kanssa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aluearkkitehtitoiminta	-500
Tuulivoimarakentamista ohjaava kaavoitus	-1 000
Yhteensä	-1 500

2014 talousarvio	500 000
2013 talousarvio	2 000 000
2012 tilinpäätös	2 000 000

55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 43 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustuksista annetun lain (1184/2005) mukaisiin avustuksiin.

Selvitysosa: Korjausavustusten painopisteenä ovat hissien rakentaminen sekä vanhusten ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaaminen. Lisäksi myönnetään terveyshaitta-avustuksia, avustuksia kuntotutkimuksiin kosteusvaurioituneissa, terveyshaittoja aiheuttavissa rakennuksissa sekä avustuksia liikkumisesteiden poistoon asuinrakennuksissa. Muita lain (1184/2005) mukaisia korjausavustuksia ei myönnetä.

Energia-avustuksia myönnetään pienituloiselle avustuksensaajaruokakunnille toimenpiteiden kohdistuessa enintään kaksi asuinhuoneistoa käsittävään rakennukseen. Muita energia-avustuksia ei myönnetä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma (hissiavustukset)	3 000
Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman koordinointi (siirto momentille 35.01.01)	-500
Tasomuutos	-10 000
Yhteensä	-7 500

2014 talousarvio	43 000 000
2013 talousarvio	50 500 000
2012 tilinpäätös	56 300 000

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Korkotukilainat ja valtiontakaukset

Vuonna 2014 saa valtion asuntorahaston varoista tuettaviksi korkotukilainoiksi hyväksyä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia lainoja, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain (1204/1993) mukaisia omakotikorkotukilainoja ja asuntoosakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain (205/1996) mukaisia perusparannuslainoja yhteensä enintään 1 040 000 000 euroa.

Vuonna 2014 saa vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetun lain (856/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 285 000 000 euroa.

Vuonna 2014 saa valtiontakauksesta aravalainan takaisinmaksamiseksi annetun lain (868/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 1 000 000 000 euroa.

Omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetun lain (204/1996) mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa olla yhteensä enintään 2 300 000 000 euroa vuoden 2014 lopussa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisiin lainoihin tulee lainojen hyväksymisvaltuuden mukainen valtionvastuu.

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/1980), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetun lain, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain, asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain ja oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/1982) mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovarauskorvaukset. Lisäksi asuntorahaston varoista katetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä, vuokratalojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetussa laissa, vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetussa laissa, korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetussa laissa, valtiontakauksesta aravalainan takaisin maksamiseksi annetussa laissa sekä omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetussa laissa tarkoitetut valtionvastuut.

Lykkäykset, velkajärjestelyt ja akordit

Henkilökohtaisen aravalainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vai-

keuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 2014 aravalain 46 §:n ja arava-asetuksen (1587/1993) 28 §:n nojalla myöntää yhteensä enintään 15 000 euroa lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Valtiokonttorilla on oikeus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 78 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä ja yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 97 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkasaneerauksen yhteydessä luopua osasta valtion varoista myönnetyn asuntorahastoon takaisin maksettavan asuntolainan pääomaa ja korkoa.

Purettaessa pysyvästi tyhjilleen jääneitä aravavuokrataloja väestöltään vähenevillä alueilla saa vuonna 2014 valtion vastuulle aravarajoituslain (1190/1993) 17 a §:n mukaisesti jättää aravalainapääomia enintään 3 500 000 euroa. Lisäksi saa, jos se on välttämätöntä suurempien luottotappioiden estämiseksi asuntotarpeeltaan supistuvilla alueilla, valtion vastuulle aravarajoituslain 16 a §:n nojalla jättää aravalainapääomia yhteensä enintään 1 500 000 euroa vuonna 2014.

Avustukset

Vuonna 2014 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (1281/2004) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 120 000 000 euroa.

Vuonna 2014 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää määräaikaisia käynnistysavustuksia yhteensä enintään 10 000 000 euroa valtion ja Helsingin seudun kuntien väliseen aiesopimukseen sitoutuneissa kunnissa niille, jotka rakennuttavat vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia vuokra-asuntoja 40-vuotisin käyttö- ja luovutusrajoituksin muille kuin erityisryhmille. Käynnistysavustuksen suuruus on 10 000 euroa edellä tarkoitettua asuntoa kohden. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2014 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää määräaikaisia perusparannuksen käynnistysavustuksia yhteensä enintään 100 000 000 euroa. Käynnistysavustuksia saa myöntää vuokratalojen ja asumisoikeustalojen perusparantamista varten niille, jotka voisivat saada vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia perusparannuslainoja sekä asunto-osakeyhtiötalojen perusparantamista varten niille, jotka voisivat saada asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain (205/1996) mukaisia perusparannuslainoja. Avustuksen määrä voi olla enintään 10 prosenttia hyväksytyistä perusparannuskustannuksista. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2014 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää vuokra- ja asumisoikeustaloyhteisöjen talouden tervehdyttämisavustuksista annetun lain (1030/2008) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 2 600 000 euroa, josta Valtiokonttori saa käyttää enintään 100 000 euroa taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävistä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

Vuonna 2014 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää asuntojen purkuavustuksia yhteensä enintään 2 000 000 euroa siten kuin aravavuokratalojen purkamiskustannuksiin myönnettävästä avustuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (79/2006) on tarkemmin säädetty.

Vuonna 2014 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräaikaisia hankekohtaisia avustuksia yhteensä enintään 15 000 000 euroa siten kuin uusien asuntoalueiden kunnallistekniikan rakentamiseen vuosina 2013—2015 myönnettävistä valtionavustuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (810/2012) tarkemmin säädetään. Lisäksi saa tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä mainittuun tarkoitukseen vuonna 2015 myönnettävistä avustuksista siten, että vuodesta 2013 lukien avustusten ja ehdollisten ennakkopäätösten yhteismäärä on enintään 45 000 000 euroa.

Vuonna 2014 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa valtion asuntorahaston varoista

valtionavustuslain nojalla myöntää yhteensä enintään 600 000 euroa asumisneuvojatoimintaan. Avustuksen määrä on enintään 20 % kustannuksista. Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen saajalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin.

Vuonna 2014 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräaikaisia avustuksia asuinalueiden elinvoiman edistämiseksi sekä segregaation ehkäisemiseksi yhteensä enintään 4 000 000 euroa. Avustusta voidaan myöntää kasvukeskuskaupungeille. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että asuinalueiden kehittäminen on osa kunnan strategista suunnittelua. Avustusta voidaan myöntää alueen yhteisöllisyyttä ja elinvoimaa vahvistavien tilojen ja toimintojen suunnitteluun, kehittämiseen ja toteuttamiseen, täydennysrakentamisen edellytysten parantamiseen sekä asuinympäristön laadun ja esteettömyyden parantamiseen. Avustusta voidaan myöntää myös tutkimuslaitoksille edellä mainittujen hankkeiden toteutumista edistävään tutkimukseen sekä hyvien toimintamallien vakiinnuttamiseen liittyvään oppimateriaalituotantoon. Lisäksi ympäristöministeriö ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus voivat käyttää 200 000 euroa vuodessa asuinalueiden ja niiden rakennuskannan kehittämiseen liittyvään viestintään. Avustettavan hankkeen kustannukset hyväksyy ja avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Avustuksen määrä voi olla enintään 20 % kustannuksista. Tutkimus- ja selvityshankkeissa avustus voi olla 80 %.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Vuonna 2014 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa käyttää valtion asuntorahaston varoista enintään 700 000 euroa asumisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoittamiseen ympäristöministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman mukaisesti.

Varainhankintavaltuudet

Asuntorahastolla saa kerrallaan olla lainaa yhteensä enintään 1 500 000 000 euroa.

Selvitysosa: Työvoiman saatavuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyvyn turvaamiseksi ns. normaalia vuokra-asuntotarjontaa lisätään korkotuettujen vuokra-asuntojen käynnistysavustuksella. Avustus kohdennetaan Helsingin seudulle ottaen huomioon seudun muusta maasta poikkeava kustannus- ja kysyntätilanne. Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti Helsingin seudulle osoitetun vuokra-asuntotuotannon käynnistysavustus kohdistetaan tasasuuruisena kaikille toimijoille. Käynnistysavustuksen tavoitteena on parantaa pienten ja keskisuurten toimijoiden edellytyksiä rakentaa kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja vähentämällä kohteen oman pääoman tarvetta. Käynnistysavustuksia voidaan myöntää ainoastaan kohteisiin, joita koskee 40 vuoden rajoitusaika.

Rakennusalan työllisyyden edistämiseksi käyttöön otettu määräaikainen asuinrakennusten perusparannuksen käynnistysavustus kohdennetaan ensisijaisesti lähiöiden asuinrakennusten perusparantamiseen.

Valtioneuvoston asuntopoliittisen toimenpideohjelman mukaisesti kaavoitustavoitteiden saavuttamista tuetaan 30 prosentin suuruisilla kunnallistekniikka-avustuksilla, joihin varataan 15 milj. euroa. Avustukset kohdennetaan aiesopimuskuntiin sopimuksiin kirjattujen periaatteiden mukaisesti ottaen huomioon aiesopimuksen toteuttaminen kunnassa. Avustus kohdistuu kasvukeskuksiin painopisteenä Helsingin seutu. Avustuksilla edistetään valtion ja kasvukeskuskuntien välille solmittujen aiesopimusten toteuttamista.

Asumisneuvojatoiminnan avustamista jatketaan erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien asumiseen liittyen sekä asunnottomuuden ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Asuinalueiden elinvoiman edistämiseksi sekä segregaation ehkäisemiseksi laaditun poikkihallinnollisen ohjelman toteuttamista varten varataan avustuksiin 4 milj. euroa asuntopoliittisen toimenpideohjelman mukaisesti.

Vuonna 2014 valtion asuntorahaston velka vähenee. Asuntorahaston velka rahoitetaan lyhytaikaisin velkasitoumuslainoin, joiden määräajoin tapahtuva erääntyminen ja uusiminen edellyttävät todellista velkaa suurempaa varainhankintavaltuutta. Rahaston velka 31.12.2012 oli 876 milj. euroa.

Asuntorahaston rahoitusrakenteen arvioidaan muodostuvan vuonna 2014 seuraavaksi:

Asuntorahaston rahoitusrakenne vuonna 2014 (milj. euroa)

Arvioitu saldo 1.1.2014	80
Tulot	
— Tulot asuntolainoista	610
— Tulot takausmaksuista	5
Menot	
— Korkotuki- ja avustusmenot	240
— Rahaston velkojen menot	
— korot	15
— kuoletukset	270
— Siirto talousarvioon	90
Arvioitu saldo 31.12.2014	80

2014 talousarvio	—
2013 III lisätalousarvio	—
2013 I lisätalousarvio	—
2013 talousarvio	—
2012 tilinpäätös	—

64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 350 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksiin yksityisille omistajille, rakennusperinnön hoitoa edistäville yhteisöille, kunnille ja kuntayhtymille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen sekä säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin ja tietopalveluun

2) rakennusperinnön suojelusta annetun lain (498/2010) 13 §:n nojalla suoritettaviin korvauksiin ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuviin menoihin

3) maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 §:n 3 momentin mukaisiin avustuksiin kunnille.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustavaltaan tyypilliseen tai ainutlaatuiseen kohteeseen, johon uusi käyttötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän, kuitenkin enintään 80 % toimenpiteiden kustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa yksityisten omistajien avustamiseen arvokkaan rakennusperinnön säilymisen turvaamiseksi suojeluarvojen mukaisella tavalla.

2014 talousarvio	1 350 000
2013 talousarvio	1 350 000
2012 tilinpäätös	1 350 000

Pääluokka 36
VALTIONVELAN KOROT

Selvitysosa: Valtion velanhoidossa tavoitteena on velasta aiheutuvien kustannusten minimointi kuitenkin niin, että siitä aiheutuvat riskit kuten luottoriski, korkoriski, valuuttakurssiriski ja jälleenrahoitusriski pidetään hyväksyttävällä tasolla.

Lainanotto toteutetaan pääasiassa pitkäaikaisia euromääräisiä kiinteäkorkoisia sarjaobligaatioita hyväksi käyttäen. Tämä turvaa vallitsevissa rahoitusmarkkinaolosuhteissa rahoituksen saatavuuden ja valtion maksuvalmiuden mahdollisimman edullisin kustannuksin.

Markkinoilla tyypillisesti vallitsevasta korkorakenteesta seuraa, että pitkäaikainen kiinteäkorkoinen varainhankinta on lyhytaikaisiin korkoihin sidottua velanottoa kalliimpaa. Korkoriskin hallinnan tarkoituksena on muuttaa velan korkokustannusten herkkyyttä yleisen korkotason muutoksille siten, että korkokustannukset olisivat pitkällä aikavälillä mahdollisimman matalat mutta kuitenkin niin, että korkotason mahdollinen odottamaton nousu ei lisää korkomenoja kestämättömällä tavalla. Euroalueen yleisen korkotason nousu yhdellä prosenttiyksiköllä lisäisi velan korkokustannuksia noin 200 milj. eurolla vuonna 2014.

Valtiovarainministeriö on määritellyt budjettivelan tavoitteellisen korkoriskiaseman ns. vertailusalkun avulla. Vertailusalkku määrittää tilastolliseen analyysiin perustuvan velan optimaalisen korkorakenteen, joka valitulla riskitasolla minimoi kustannukset pitkällä aikavälillä. Budjettivelan korkoriskiasemaa suhteessa valittuun vertailusalkkuun säädellään valtiovarainministeriön asettamien riskirajojen puitteissa pääsääntöisesti johdannaissopimuksilla.

Velanhoidon toimenpiteet toteutetaan pääosin markkinaolosuhteiden mukaisesti ja siten toteutuma saattaa poiketa käytetyistä laskentaolettamuksista markkinaolosuhteiden niin edellyttäessä.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2012—2014

		v. 2012 tilinpäätös 1000 €	v. 2013 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2014 esitys 1000 €	Muutos 2013—2014 1000 €	%
01.	**Valtionvelan korko**	**1 836 054**	**1 827 000**	**1 775 000**	**-52 000**	**-3**
90.	Valtionvelan korko (arviomääräraha)	1 836 054	1 827 000	1 775 000	-52 000	-3
09.	**Muut menot valtionvelasta**	**27 850**	**38 600**	**38 600**	**—**	**0**
20.	Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	27 850	38 600	38 600	—	0
	Yhteensä	**1 863 904**	**1 865 600**	**1 813 600**	**-52 000**	**-3**

01. Valtionvelan korko

90. Valtionvelan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 775 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionvelan korkojen, vanhentuneiden korkojen ja myös lyhytaikaisesta tilapäisrahoituksesta aiheutuvien korkojen sekä velkasalkun riskiaseman säätelemiseksi tehtyjen johdannaissopimusten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Euromääräinen velka oli 31.12.2012 83 334 milj. euroa ja sen keskimääräinen nimelliskorko 2,1 %. Vuonna 2014 otettaville lainoille on käytetty laskentaoletuksena 0,3 % lyhyttä korkoa alle 3 vuoden korkojaksoille ja 2,3 % pitkää korkoa yli 3 vuoden korkojaksoille.

Bruttomääräisistä menoista vähennettäviä tuloja ovat valtionlainoista saatavat korkotulot sekä valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista kertyvät tulot.

Määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Tuotto-obligaatiolainat	1
Sarjaobligaatiolainat	1 706
Muut obligaatiolainat	31
Muut joukkovelkakirjalainat	4
Velkasitoumuslainat	11
Velkakirjalainat ja muut lainat	22
Yhteensä	1 775

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Korkoarvion tarkistus	3 000
Korkomenoarvion tarkentuminen	-55 000
Yhteensä	-52 000

2014 talousarvio	1 775 000 000
2013 I lisätalousarvio	-103 000 000
2013 talousarvio	1 827 000 000
2012 tilinpäätös	1 836 054 207

09. Muut menot valtionvelasta

20. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 38 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion lainanoton ja velanhallinnan valmistelusta, lainojen ottamisesta ja liikkeeseenlaskusta, lainojen takaisinmaksusta ja johdannaissopimuksista aiheutuvien menojen, asiantuntija- ym. palkkioiden sekä muiden lainanoton ja velanhallinnan toteuttamiseen liittyvien menojen maksamiseen

2) selvitys- ja maksujärjestelmien käyttökustannuksiin sekä lyhytaikaisen tilapäisrahoituksen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä tuotto-obligaatioiden liikkeeseenlaskuista aiheutuviin mainonta- ja markkinointikuluihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon olemassa olevasta velkakannasta sekä vuosien 2013—2014 lainanotosta ja velanhoidollisista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Liikkeeseenlasku-, myynti- ja markkinointikustannukset	21 400 000
Lunastus- ja asiamiespalkkiot	2 000 000
Saatujen käteisvakuuksien menot	14 000 000
Muut menot	1 200 000
Yhteensä	38 600 000

2014 talousarvio	38 600 000
2013 talousarvio	38 600 000
2012 tilinpäätös	27 849 832

Liite hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 2014[1]

Taloudellinen katsaus

[1] Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talouarvioesityksen tausta-aineistoksi.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Taloudellinen katsaus

Syksy 2013

Valtiovarainministeriön julkaisuja

22a/2013

Taloudelliset ja talouspoliittiset katsaukset

441 729
Painotuote

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
PL 28 (Snellmaninkatu 1 A) 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 0295 16001 (vaihde)
Internet: www.vm.fi
Taitto: Anitta Türkkan /VM-julkaisutiimi

Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy, 2013

Kuvailulehti

Julkaisija ja julkaisuaika	Valtiovarainministeriö, syyskuu 2013	
Tekijät	Valtiovarainministeriö	
Julkaisun nimi	Taloudellinen katsaus, syksy 2013	
Julkaisun osat/ muut tuotetut versiot	Julkaisun kieliversiot: ruotsi: Ekonomisk översikt, hösten 2013 (22b/2013) englanti: Economic Survey, Autumn 2013 (22c /2013)	
Asiasanat		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisuja 22a/2013	
Julkaisun myynti/jakaja	Julkaisu on saatavissa pdf-tiedostona osoitteesta www.vm.fi/julkaisut. Samassa osoitteessa on ohjeet julkaisun painetun version tilaamiseen.	
Painopaikka ja -aika	Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy, 2013	
ISBN 978-952-251-486-8 (nid.) **ISSN** 1459-3394 (nid.) **ISBN** 978-952-251-487-5 (PDF) **ISSN** 1797-9714 (PDF)	**Sivuja** 116	**Kieli** Suomi

Tiivistelmä

Euroalueen taantuma päättyy tänä vuonna ja jatkossa kasvu pysyy hitaana alhaisen työllisyyden, kotitalouksien ja julkisen sektorin tasesopeutusten sekä kehnona pysyttelevän kilpailukyvyn vuoksi. Finanssi- ja velkakriisi on rapauttanut euroalueen kasvupotentiaalia. Yhdysvaltain talous jatkaa hidasta elpymistään. Maailmankaupan kasvu jatkuu poikkeuksellisen hitaana.

Tänä vuonna Suomen BKT supistuu ½ %. Talouden ennustetaan pääsevän hitaalle kasvu-uralle vasta vuoden lopulla. Ensi vuonna kokonaistuotanto lisääntyy 1,2 % kotimaisen kulutuksen ja viennin tukemana. Kasvua tukee euroalueen asteittainen elpyminen, vientikysynnän lisääntyminen ja edelleen alhaisena säilyvä korkotaso. Vuonna 2015 kasvuksi ennustetaan noin kaksi prosenttia ja kasvu on aiempaa laajapohjaisempaa. Ennusteen loppuvuosina BKT:n kasvuvauhti ylittää talouden potentiaalisen tuotannon kasvun, vaikka historiallisesti katsottuna talouskasvu on vaimeaa. Talouden kasvupotentiaali on alhainen, sillä työpanos ei kasva, rakennemuutos on tuhonnut olemassa olevaa tuotantokapasiteettia ja investoinnit uuteen ovat vähäiset.

Vaimea kotimainen talouskehitys on heijastunut kuluttajahintojen kehitykseen ja myös hintapaineet kansainvälisiltä raaka-ainemarkkinoilta ovat jääneet vähäisiksi. Kuluvan vuoden keskimääräinen inflaatio on 1,6 % ja ensi vuonna 2,1 %. Molempina vuosina välillisen verotuksen kiristäminen nostaa hintoja 0,6 prosenttiyksikköä. Työttömyysaste nousee tänä vuonna 8,3 prosenttiin ja laskee alle 8 prosentin vasta ennusteen lopulla. Työttömyys vähenee hitaasti verkkaisen talouskasvun ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmien vuoksi.

Kokonaistuotannon aleneminen kahtena vuonna peräkkäin heijastuu vääjäämättä julkisen talouden rahoitusasemaan niin, että julkinen talous pysyy alijäämäisenä lähivuodet. Valtio ja kunnat ovat selvästi alijäämäisiä, työeläkesektori ylijäämäinen ja muut sosiaaliturvarahastot suunnilleen tasapainossa.

Julkinen velka lisääntyy sekä nimellisesti että kokonaistuotantoon suhteutettuna ja velkasuhde ylittää jo ensi vuonna 60 prosentin rajan. Julkinen velka uhkaa kasvaa edelleen keskipitkällä aikavälillä. Julkiset menot suhteessa kokonaistuotantoon kohoavat korkeammaksi kuin kertaakaan yli 15 vuoteen.

Presentationsblad

Utgivare och datum	Finansministeriet, september 2013	
Författare	Finansministeriet	
Publikationens titel	Taloudellinen katsaus, syksy 2013	
Publikationens andra versioner	Publikationens språkversioner: svenska: Ekonomisk översikt, hösten (22b/2013) engelska: Economic Survey, Autumn (22c/2013)	
Publikationsserie och nummer	Finansministeriets publikationer /2013	
Beställningar/distribution	Publikationen finns i PDF-format på www.vm.fi/julkaisut. Anvisningar för beställning av en tryckt version finns på samma adress.	
Tryckeri/tryckningsort och -år	Suomen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print, 2013	
ISBN 978-952-251-486-8 (hft.) **ISSN** 1459-3394 (hft.) **ISBN** 978-952-251-487-5 (PDF) **ISSN** 1797-9714 (PDF)	**Sidor** 116	**Språk** Finska

Sammandrag

Recessionen i euroområdet upphör i år men tillväxten förblir långsam i fortsättningen på grund av den låga sysselsättningen, hushållens och den offentliga sektorns balansanpassningar samt den fortsatt svaga konkurrenskraften. Finans- och skuldkrisen har raserat euroområdets tillväxtpotential. Förenta staternas ekonomi fortsätter att återhämta sig långsamt. Världshandeln växer fortfarande exceptionellt sakta.

I år krymper Finlands BNP med ½ procent. Ekonomin förutspås komma in på ett långsamt tillväxtspår först mot slutet av året. Nästa år ökar totalproduktionen med 1,2 % med stöd från den inhemska konsumtionen och exporten. Tillväxten stöds av euroområdets stegvisa återhämtning, den ökade exportefterfrågan och den fortsatt låga räntenivån. År 2015 förväntas tillväxten bli cirka 2 % och tillväxten är bredbasigare än tidigare. Under prognosens sista år växer BNP snabbare än den potentiella produktionen inom ekonomin, trots att den ekonomiska tillväxten är lam historiskt sett. Den ekonomiska tillväxtpotentialen är låg, eftersom arbetsinsatsen inte ökar, strukturförändringen har förstört den existerande produktionskapaciteten och nyinvesteringarna är små.

Den dämpade ekonomiska utvecklingen i hemlandet har avspeglat sig i konsumentprisernas utveckling och även pristrycker från den internationella råvarumarknaden har förblivit lågt. I år är inflationen i medeltal 1,6 % och nästa år 2,1 %. Skärpningen av den indirekta beskattningen höjer priserna med 0,6 procentenheter bägge åren. I år stiger arbetslöshetsgraden till 8,3 % och sjunker under 8 % först mot slutet av prognosen. Arbetslösheten sjunker långsamt på grund av den långsamma ekonomiska tillväxten och matchningsproblemen på arbetsmarknaden.

Att den totala produktionen minskat två år i följd avspeglar sig oundvikligen i de offentliga finansernas ställning så att den offentliga ekonomin fortsätter att uppvisa underskott de närmaste åren. Staten och kommunerna uppvisar klara underskott, arbetspensionssektorn uppvisar överskott och de övriga socialskyddsfonderna är ungefär i jämvikt.

Den offentliga skulden ökar både nominellt och i relation till totalproduktionen och skuldförhållandet överskrider redan nästa år gränsen 60 %. Den offentliga skulden hotar att växa ytterligare på medellång sikt. De offentliga utgifterna i relation till den totala produktionen stiger högre än på 15 år.

Description page

Publisher and date	Ministry of Finance, September 2013	
Author(s)	Ministry of Finance	
Title of publication	Taloudellinen katsaus, syksy 2013	
Parts of publication/ other versions released	The publication´s language versions: Swedish: Ekonomisk översikt, hösten 2013 (22b/2013) English: Economic Survey, Autumn 2013 (22c/2013)	
Publication series and number	Ministry of Finance publications /2013	
Distribution and sale	The publication can be accessed in pdf-format at www.vm.fi/julkaisut. There are also instructions for ordering a printed version of the publication.	
Printed by	Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy, 2013	
ISBN 978-952-251-486-8 (print.) **ISSN** 1459-3394 (print.) **ISBN** 978-952-251-487-5 (PDF) **ISSN** 1797-9714 (PDF)	**No. of pages** 116	**Language** Finnish

Abstract

The euro area will come out of recession this year. However growth will remain slow because of low employment levels, balance sheet adjustments in both the household and public sector, and persistently low competitiveness. The financial and debt crisis has eroded the euro area's growth potential. The US economy is continuing on its path of slow recovery. World trade growth remains exceptionally sluggish.

Finnish GDP will contract by 0.5% in the current year. It is projected that the economy will only return to a slow growth track towards the end of the year. In 2014 GDP growth will edge up to 1.2% on the back of domestic consumption and exports. Growth will be bolstered by gradual recovery in the euro area, accelerating export demand and continued low interest rates. In 2015 it is predicted that growth will reach around 2% and be more broadly based than before. In the last years of the outlook period the GDP growth rate will exceed potential output growth, despite the historically sluggish rate of economic growth. The economy's growth potential is low because labour input is stagnant, restructuring has destroyed existing production capacity, and there is very little investment in new production capacity.

Sluggishness in the domestic economy has been reflected in consumer prices, and there has also been little upward price pressure from the international raw materials markets. This year's average projected inflation rate is 1.6% and next year's 2.1%. In both years increased indirect taxes will push up prices by 0.6 percentage points. The unemployment rate will rise to 8.3% this year and only drop below 8% towards the end of the outlook period. Unemployment will fall only slowly due to sluggish economic growth and mismatch problems in the labour market.

The general government budgetary position is inevitably affected by the fact that GDP growth has been in negative territory for two consecutive years: public finances will remain in deficit over the coming years. Central government and local authorities are clearly in deficit, the earnings-related pension sector shows a surplus and other social security funds are close to balance.

Public debt will rise both in nominal terms and in relation to GDP, and next year the debt ratio will exceed 60%. Public debt threatens to continue to increase in the medium term. Public expenditure to GDP is set to climb to its highest level in 15 years.

Esipuhe

Syksyn 2013 Taloudellinen katsaus on eripainos hallituksen vuoden 2014 talousarvioesityksen liitteestä. Katsauksessa esitetään valtiovarainministeriön kansantalousosaston laatimat, vuosien 2013-2015 taloudellisia näkymiä koskevat ennusteet. Lyhyen ajan talousennusteen ohella mukana on vuoteen 2017 ulottuva keskipitkän ajan kehitysarvio.

Katsauksen tarkastelujen pohjana ovat Tilastokeskuksen heinäkuussa 2013 julkaisemat, vuotta 2012 koskevat kansantalouden tilinpidon tarkistetut ennakkotiedot sekä muut julkiset tilastot, jotka on saatu käyttöön 8.8.2013 mennessä. Katsaus ei sisällä 8.8.2013 jälkeisiä taloudellisia tapahtumia pois lukien hallituksen talousarvioesitys vuodelle 2014.

Vuodesta 1948 lähtien ilmestynyt Taloudellinen katsaus julkaistaan myös ruotsin- ja englanninkielisenä.

Helsingissä syyskuussa 2013

Valtiovarainministeriön kansantalousosasto

Jukka Pekkarinen

Toteutunutta kehitystä koskevien tietojen lähde: Tilastokeskus ellei muuta mainittu.

TAULUKOISSA KÄYTETYT SYMBOLIT JA LYHENTEET

-	Ei mitään ilmoitettavana
0	Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
..	Tietoa ei ole saatu
.	Loogisesti mahdoton esitettäväksi
*	Ennakkotieto
**	Ennuste
CPB	CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis
HWWI	Hamburgisches WeltWirtschafts Institut
IMF	Kansainvälinen valuuttarahasto
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
VM	Valtiovarainministeriö

Kukin taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen.

Sisältö

Yhteenveto 13

1 Talousnäkymät 25

1.1 Kansainvälinen talous 25

1.2 Ulkomaankauppa 35

1.3 Kotimainen kysyntä 39

1.3.1 Yksityinen kulutus 39

1.3.2 Julkinen kulutus 43

1.3.3 Yksityiset investoinnit 45

1.3.4 Julkiset investoinnit 48

1.4 Kotimainen tuotanto 49

1.4.1 BKT 49

1.4.2 Jalostus 51

1.4.3 Palvelut 54

1.5 Työvoima 56

1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat 62

2 Talouspolitiikka ja julkinen talous 67

2.1 Julkisyhteisöt yhteensä 67

2.1.1 Arvioita finanssipolitiikan vaikutuksista 72

2.1.2 Julkisyhteisöjen velka 76

2.2 Valtiontalous 78

2.2.1 Valtiontalouden menot 80

2.2.2 Valtiontalouden tulot 82

2.2.3 Budjettitalous ja kansantalouden tilinpito 88

2.3 Paikallishallinto 89

2.4 Sosiaaliturvarahastot 93
2.4.1 Työeläkerahastot 93
2.4.2 Muut sosiaaliturvarahastot 95
2.5 Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä 96

Liite 1 Taloudellisia tapahtumia 99

Liite 2 Liitetaulukot 103

Kehikot Kilpailun lisäämisen taloudelliset vaikutukset 17
Euroopan finanssi- ja pankkikriisi 31
Kotitalouksien velkataakan kasvu heikentää talouden vakautta 42
Rakennusalan työttömyys 58
EU-velvoitteet 69
Hallituksen päättämät sopeutustoimet 73
Vuoden 2014 budjetti ja valtiontalouden menokehys 81

Yhteenveto

Talouden suhdannenäkymät 2013-2015

Kuva viime vuoden talouskehityksestä on tarkentunut kesäkuussa laaditun suhdanne-ennusteen jälkeen. Tilastokeskuksen tarkistettujen ennakkotietojen mukaan BKT:n volyymi supistui 0,8 % viime vuonna. Vielä keväällä supistuminen arvioitiin 0,2 prosentiksi, joten tarkennuksen johdosta viime vuoden BKT:n arvo oli miltei 2 miljardia pienempi kuin vielä kesäkuussa tilastoviranomainen arvioi. Tämän seurauksena esimerkiksi käsitys valtionvelan BKT-suhteesta muuttuu. Myös kasvu-ura muuttui ja kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä talous oli kasvussa edelliseen neljännekseen verrattuna. Viime vuosi oli kansantalouden kysynnän kautta tarkasteltuna heikko, sillä kysyntäerät pysyivät edellisen vuoden tasolla.

Kansainvälisen talouden kohdalla on jo useamman kuukauden ajan odotettu käännettä ylöspäin, samoin euroalueen puolitoista vuotta kestäneen taantuman päättymistä, jota toisen vuosineljänneksen ennakolliset tiedot jo osoittivatkin. Yhdysvalloissa ja Japanissa viimeaikainen kehitys on myös ollut positiivista ja Kiinan talouskasvun hidastuminen on ollut ennakoitua maltillisempaa. Julkaistun tilastotiedon ja talouden kehitystä kuvaavien indikaattorien valossa näyttää siltä, että taloustilanteen heikkeneminen olisi pysähtynyt ja loppuvuoden kasvu muodostuisi hyvin maltilliseksi. Kansainvälisen talouden mahdollinen käänne parempaan tukee myös näkemystä siitä, että Suomessa maltillinen kasvu voisi alkaa ulkomaankaupan piristymisen myötä. Kokonaisuudessaan taloudellinen tilanne esim. euroalueella on kuitenkin altis shokeille. Liikuttaessa hyvin alhaisissa kasvuluvuissa kohtalaisen pienetkin muutokset voivat kääntää kasvun jälleen negatiiviseksi.

Arviot kansainvälisen talouden kehityksestä ovat pienen avoimen talouden kannalta olennaisinta informaatiota määritettäessä tulevaa kasvuprofiilia. Ennusteessa oletetaan, että vielä kuluvana vuonna maailmantalous kasvaa maailmankauppaa nopeammin ja tämä heijastuu myös Suomeen heikkona vientimenestyksenä. Seuraavina kahtena vuotena tilanne normalisoituu ja maailmankauppa kasvaa maailmantaloutta nopeammin – ei kuitenkaan ennustehorisontin aikana yhtä selvästi kuin finanssikriisiä edeltäneinä vuosina.

Sekä lyhyissä ja pitkissä koroissa oletetaan vain maltillista korkotason nousua seuraavien kahden vuoden aikana. Euro-dollari valuuttakurssin ennustetaan heikkenevän loivasti ja raaka-aineiden hintojen nousevan maltillisesti.

Rahoitusmarkkinoiden toimijat ovat myös asemoituneet odotetun makroelpymisen suuntaan ja kun signaalit vakautumisesta vahvistuvat, voidaan tämän trendin olettaa jatkuvan. Etenkin osakemarkkinoilla on kuitenkin otettava huomioon hinnoitteluriski etenkin

jos odotukset eivät syystä tai toisesta toteudu. Target-saldojen asteittainen tasapainottuminen, EKP:n pankkirahoituksen vähentyminen ja valtion papereiden korkoerojen kaventuminen viittaavat myös sijoittajien varovaiseen paluuseen osaan euroalueen ongelmamaiden markkinoita. Kyselytutkimusten valossa näyttää siltä, että luotonannon vähäisyys olisi pikemminkin kysyntävetoista kuin pankkien haluttomuutta jälleenrahoitukseen. Tässä tosin on luultavasti eroavuutta Etelä- ja Pohjois-Euroopan välillä.

Vuonna 2013 Suomen BKT:n ennustetaan jäävän keskimäärin 0,5 % viime vuotta alhaisemmaksi. Kasvuperintö tälle vuodelle oli -1,1 %, joten ennuste pitää sisällään suhdannekäänteen hitaahkoon kasvuun. Kuluvan vuoden ensimmäiseltä vuosipuoliskolta saatu aineisto tukee tehtyä oletusta. Tuonti supistuu vientiä enemmän, joten nettoviennin kontribuutio pysyy hienoisesti positiivisena. Yksityinen kulutus ei kasva tänä vuonna ollenkaan ja kestokulutustavaroiden kysyntä vähenee liki 3 % edellisvuodesta. Kulutuksen kasvua rajoittaa työttömyyden nousu, vaisut tulevaisuuden odotukset ja reaalisen ostovoiman heikkous. Yksityiset investoinnit laskevat edelleen ja yksityisten investointien BKT-osuus laskee likimain 16 prosentin tuntumaan. Teollisuustuotannon alamäki jatkuu Suomessa edelleen sekä rakenteellisten että suhdannetekijöiden johdosta. Palveluiden tuotannon määrän ennustetaan pysyvän edellisvuoden tasolla. Työttömyys kääntyy maltilliseen nousuun ja keskimääräiseksi työttömyysasteeksi muodostuu 8,3 %. Työllisyys supistuu ja työllisyysaste kääntyy myös heikompaan suuntaan edellisvuoteen verrattuna. Kuluvan vuoden osalta inflaatio jää alle kahden prosentin.

Vuoden 2014 kasvuksi muodostuu 1,2 %. Kasvu muuttuu laajapohjaisemmaksi ja kysyntäeristä vain investoinnit pienentävät kasvua. Vienti kääntyy 3,7 prosentin nousuun ja tuonti lähtee myös talouden piristymisen seurauksena kolmen prosentin kasvuun. Osittain luottamuksen kohenemisen seurauksena kotitalouksien säästämisaste alenee edellisvuodesta ja kulutus kääntyy nousuun. Yksityinen kulutus lisääntyy 0,8 % ja varsinkin kestokulutushyödykkeiden hankinta piristyy. Kotitalouksien velkaantumisaste kohoaa ensi vuonna noin 119 prosenttiin. Investoinnit alenevat edelleen johtuen eritoten kone- ja laiteinvestointien heikosta tilanteesta. Talonrakennusinvestoinneissa päästään kuitenkin jo lievään kasvuun. Tarjonnan puolelta positiivista on teollisuustuotannon kääntyminen parin prosentin kasvuun. Tämä osaltaan vetää mukanaan myös palvelusektorin kasvu-uralle. Työmarkkinoilla tilanne pysyy edelleen heikkona eikä työttömyysaste laske talouden lievästä piristymisestä huolimatta kuin 8,2 prosenttiin. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat jatkuvat edelleen ja heikentävät resurssien tehokasta allokaatiota. Inflaatio kiihtyy kahden prosentin tuntumaan.

Vuoden 2015 talouskasvun ennustetaan olevan 1,9 %. BKT:n kasvuvauhti ylittää talouden potentiaalisen tuotannon kasvun, vaikka historiallisesti katsottuna talouskasvu on yhä vaimeaa. Talouden kasvupotentiaali on alhainen, sillä demografisten tekijöiden johdosta työpanos ei kasva, rakennemuutos on tuhonnut olemassa olevaa tuotantokapasiteettia ja investoinnit uuteen ovat vähäiset.

Julkisen talouden tilanne pysyy heikkona koko ennustejakson ajan. Ikärakenteen muutos vähentää työikäisten määrää, eli supistaa kasvupotentiaalia ja kasvattaa ikäsidonnaisia julkisia menoja, mikä vaikeuttaa julkisen talouden rahoitusta. Myös heikko suhdannetilanne rasittaa julkista taloutta. Julkisyhteisöjen rahoitusasema on alijäämäinen ensi vuonna jo kuudetta vuotta peräkkäin eikä julkinen talous ole tasapainottumassa tämänkään jäl-

keen. Koko julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen on kohoamassa ensi vuonna ensimmäistä kertaa sotavuosien jälkeen yli 60 prosentin. Välittömin, julkisen talouden tuloihin tai menoihin suoraan kohdistuvin toimin julkisen talouden ongelmia ei voida yksin ratkaista. Keskeisessä asemessa ovat työllisyysastetta, talouden muuta kasvuperustaa ja julkisen palvelutuotannon tuottavuutta vahvistavat rakenteelliset uudistukset.

Huolimatta viimeaikaisista positiivisista uutisista koskien maailmantalouden kehitystä, ennusteeseen liittyvät riskit painottuvat negatiiviseen suuntaan. Etenkin euroalueella vallitsevat edelleen alasuuntaiset riskit, kun talouksien toipuminen pankki- ja finanssikriisistä saattaa olla ennustettuakin hitaampaa. Yhdysvalloissa epävarmuutta kohottavat poliittiset jännitteet sekä liittovaltion maaliskuussa aloittamat veronkiristykset ja menoleikkaukset. Talouspolitiikan automaattisen kiristymisen vaikutuksesta liittovaltion budjettivaje laskee yli kahdella prosenttiyksiköllä. Ei ole selvää milloin ja millaiseen sopimukseen poliittiset osapuolet päätyvät ja mistä muusta tullaan samalla sopimaan. Yhdysvaltain suuren maailmanmarkkinaosuuden mukaisesti muuttunut aktiviteetti heijastuu myös monien muiden maiden vientikysyntään. Keskuspankkien epätavallisen rahapolitiikan loppuminen häämöttää ennustehorisontissa ja se, kuinka markkinat tähän tulevat reagoimaan jää nähtäväksi. Oletettavasti korko tulee nousemaan ja siten alentamaan velkapapereiden arvoja. Sopeutuminen uusiin korkoihin saattaa aiheuttaa volatiliteettia finanssimarkkinoilla.

Kotimaan riskit kohdistuvat siihen, kuinka reaalitalous reagoi mahdolliseen kansainvälisen taloustilanteen paranemiseen. Suomen tulisi päästä mahdollisimman nopeasti kansainvälisen talouden vetoon ja tämä edellyttää avoimen sektorin uudistumista sekä nopeita ratkaisuja kilpailukyvyn parantamiseksi. Rakenteelliset uudistukset auttavat vasta keskipitkällä aikavälillä. Kansainvälisillä markkinoilla kilpailtaessa yritysten kustannustekijät ovat avainasemassa. Työmarkkinoiden toiminta muodostaa toisen ongelmakohdan kotimaan taloudessa. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmaan olisi syytä kiinnittää enemmän huomiota, sillä kyseessä on merkittävä resurssien alikäyttöön johtava ilmiö. Julkisen talouden rahoitusaseman parantaminen on tulevina vuosina välttämätöntä. Jos näin ei tehdä, tulee Suomen maariski merkittävästi kohoamaan ja julkisen talouden kestävyysongelma uhkaa kärjistyä hallitsemattomaksi. Julkisen talouden vakauttamistoimet eivät saa kuitenkaan vaarantaa yksityisen sektorin aktiviteettia, joka on kestävän talouskasvun pohja. Määrätietoinen suunnitelma kestävyysvajeen poistamiseksi rakenteellisin toimin vahvistaisi tulevaisuudenuskoa sekä parantaisi markkinavetoisen kasvun mahdollisuuksia pidemmällä aikavälillä. Mikäli tulevaisuuden kannalta olennaisia rakenteellisia ratkaisuja ei kyetä tekemään, velkaelvytyksen teho voi jäädä odotettua vaatimattomammaksi, vaikka olisi suhdannepoliittisesti oikea-aikainen.

Keskeiset ennusteluvut

	2012 mrd. euroa	2010	2011	2012	2013**	2014**	2015**
		määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	193	3,4	2,7	-0,8	-0,5	1,2	1,9
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	80	6,8	6,2	-1,0	-0,7	3,0	3,6
Kokonaistarjonta	272	4,3	3,7	-0,9	-0,6	1,7	2,4
Tavaroiden ja palvelujen vienti	78	7,9	2,7	-0,2	-0,5	3,7	4,2
Kulutus	157	2,1	1,9	0,3	0,4	0,8	1,2
Yksityinen	109	3,3	2,6	0,2	0,0	0,8	1,4
Julkinen	48	-0,4	0,5	0,6	1,2	0,8	0,8
Investoinnit	38	1,7	5,7	-1,0	-4,0	-0,8	3,1
Yksityiset	33	3,2	6,2	-1,3	-4,6	-0,9	3,6
Julkiset	5	-7,8	3,0	0,9	0,1	-0,2	-0,2
Kokonaiskysyntä	273	4,3	3,8	-0,6	-0,9	1,7	2,4
Kotimainen kysyntä	195	2,9	4,2	-0,8	-1,0	0,9	1,7
		2010	2011	2012	2013**	2014**	2015**
Palvelut, määrän muutos, %		1,1	3,1	0,8	0,0	1,1	1,5
Koko teollisuus, määrän muutos, %		10,5	-1,7	-5,3	-4,1	2,0	3,3
Työn tuottavuus, muutos, %		3,3	0,5	-1,1	0,0	0,7	0,9
Työlliset, muutos, %		-0,4	1,1	0,4	-0,7	0,1	0,6
Työllisyysaste, %		67,8	68,6	69,0	68,7	69,0	69,5
Työttömyysaste, %		8,4	7,8	7,7	8,3	8,2	7,9
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %		1,2	3,4	2,8	1,6	2,1	2,0
Ansiotasoindeksi, muutos, %		2,6	2,7	3,2	2,1	2,1	2,1
Vaihtotase, mrd. euroa		3,0	-2,7	-3,6	-3,1	-2,6	-1,8
Vaihtotase, % BKT:sta		1,7	-1,5	-1,8	-1,6	-1,3	-0,8
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %		0,8	1,4	0,6	0,2	0,3	0,9
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %		3,0	3,0	1,9	1,8	2,3	2,9
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta		55,8	55,2	56,6	58,1	58,1	57,5
Veroaste, % BKT:sta		42,4	43,6	44,0	44,9	45,0	44,8
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta		-2,8	-1,0	-2,2	-2,6	-2,3	-1,9
Valtion rahoitusjäämä, % BKT:sta		-5,6	-3,4	-3,8	-3,8	-3,3	-3,0
Julkisyhteisöjen bruttovelka, % BKT:sta		48,7	49,2	53,6	58,3	60,7	62,0
Valtionvelka, % BKT:sta		42,0	42,2	43,6	47,5	49,3	50,1

Kilpailun lisäämisen taloudelliset vaikutukset

Tässä kehikossa esitetään simulaatiotuloksia, joilla pyritään havainnollistamaan kilpailun lisäämisen vaikutuksia Suomen talouteen. Sekä OECD että Euroopan unionin neuvosto ovat toistuvasti kehottaneet Suomea jatkamaan toimenpiteitä, joilla lisätään kilpailua tavara- ja palvelumarkkinoilla, erityisesti kaupan alalla. Syyskuun alussa kilpailulainsäädäntöön tulee voimaan muutoksia, joilla osaltaan pyritään vastaamaan Suomelle esitettyihin kehotuksiin. Lainmuutosten myötä kilpailu- ja kuluttajavirasto voi valvoa päivittäistavarakaupan kilpailua entistä paremmin. Lisäksi kuntien, kuntayhtymien ja valtion yksiköiden tiedonantovelvollisuuteen tehdään muutoksia, joilla pyritään takaamaan julkisen ja yksityisen sektorin tasavertainen kilpailuasema. Kilpailulain muutosten myötä kilpailu- ja kuluttajavirasto valvoo jatkossa myös julkisen sektorin tai niiden määräysvaltaan kuuluvien yksiköiden taloudellista toimintaa.

Kilpailullisuuden lisääntymisen tarkastelu on tehty valtiovarainministeriön kansantalousosastolla kehitetyllä uuskeynesiläisellä KOOMA-mallilla. Mallia on hyödynnetty ennustekierroksilla ”varjoennusteen” laadinnassa ja ennustamisen lisäksi sitä on tarkoitus hyödyntää talouspoliittisten laskelmien makrotaloudelliseen analysointiin sekä ennustetta täydentävien skenaariolaskelmien tekemiseen. Mallin keskeisiä ominaisuuksia on esitelty lyhyesti kevään 2013 Taloudellisessa katsauksessa. Seuraavaksi esiteltävissä tuloksissa keskeistä on kuvailla kilpailun lisäyksen vaikutuskanavat.

Mallisimulaatiossa kilpailu lisääntyy hieman Suomen taloudessa. Tämä tarkoittaa, että markkinoiden kilpailullisuuden kohoamisen seurauksena yritysten hinnoitteluvoima laskee ja yritykset hinnoittelevat lähemmäs omia tuotantokustannuksiaan. Kilpailun lisäys toteutetaan teknisesti alentamalla yritysten hinnoitteluvoimaa (mark up) suhteessa perusuraan pysyvästi yhdellä prosentilla. Muutoksen talouden kilpailullisuudessa oletetaan tapahtuvan vuoden 2013 ensimmäisellä neljänneksellä ja tarkastelua jatketaan vuoden 2020 loppuun asti. Shokin seuraukset eräisiin keskeisiin mallimuuttujiin esitetään oheisessa kuviossa vuosineljänneksittäin prosenttipoikkeamana talouden tasapainosta. Näin ollen esimerkiksi 0,2 prosentin suuruinen plusmerkkinen muutos tuotannossa tarkoittaa sitä, että BKT:n taso on 0,2 % korkeampi kuin perusuralla.

Skenaariossa oletetaan, että kilpailu kiristyy kotimaisten välituotteiden tuotannossa. Yrityksen kate heikkenee ja välituotteen hinta laskee. Kun välituotteet halpenevat, täydellisillä markkinoilla toimivat lopputuotteiden valmistajat voivat laskea hintoja. Hintojen lasku lisää lopputuotteiden kysyntää. Samalla lopputuottajat lisäävät tuotantoaan vastatessaan lisääntyneeseen kysyntään. Välituotteiden halpeneminen välittyy eri lopputuottajille siinä suhteessa missä ne käyttävät kotimaista välituotetta. Kilpailun kiristymisen seurauksena kotimaisen välituotteen osuus tuotannossa kasvaa, sillä se halpenee suhteessa ulkomaiseen välituotteeseen. Tämä tukee osaltaan kotimaista tuotantoa.

Tuotannon lisääntyminen kasvattaa myös tuotannontekijöiden eli työvoiman ja pääoman kysyntää. Investoinnit lisääntyvät ja nimellispalkat kohoavat. Reaalipalkkojen kasvuun myötävaikuttaa lisäksi kuluttajahintainflaation hidastuminen. Reaalisten palkkatulojen kasvaessa yksityinen kulutus lisääntyy, vaikka reaalikoron nousu kannustaa kuluttajia hieman kasvattamaan säästämistään.

Välituotehinnan aleneminen kasvattaa myös vientisektorin tuotantoa ja johtaa vientituotteiden hinnan alenemiseen. Viennin volyymi kasvaa tämän seurauksena hieman perusuraa nopeammin. Myös tuonnin volyymi kasvaa aluksi maltillisesti yksityisen kulutuksen ja viennin lisääntymisen johdosta. Tuonti kääntyy kuitenkin skenaarion puolivälin tienoilla laskuun, kun ulkomaisen välituotteen osuutta tuotannossa vähennetään.

Taulukko esittää shokin vaikutukset eri vuosina keskeisiin muuttujiin. Kilpailun kiristymisellä on yleisesti myönteinen vaikutus talouteen. Vuonna 2020 tuotanto on kilpailullisuuden pienen lisääntymisen seurauksena 0,2 % korkeammalla tasolla kuin perusuralla ja yksityinen kulutus on lisääntynyt miltei saman verran. Myös nettovienti ja investoinnit ovat kasvaneet perusuraa voimakkaammin. Kuluttajahinnat ovat matalammalla tasolla kuin perusuralla.

Kilpailun lisäämisen vaikutukset valikoituihin muuttujiin

	1	3	5	8
	2013	2015	2017	2020
Tuotanto	0,1	0,2	0,2	0,2
Yksityinen kulutus	0,1	0,2	0,2	0,1
Vienti	0,0	0,1	0,1	0,1
Tuonti	0,0	0,1	0,0	-0,1
Investoinnit	0,1	0,1	0,1	0,0
Nimellinen korko*	0,0	0,0	0,0	0,0
Inflaatio	-0,1	0,0	0,0	0,0

Poikkeama peruslaskelmasta, prosenttia (prosenttiyksikköä*).

Impulssivasteet

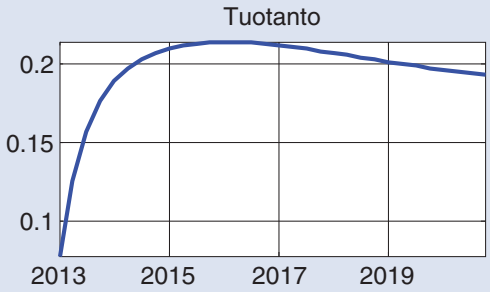

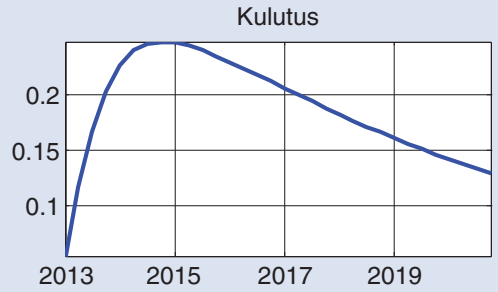

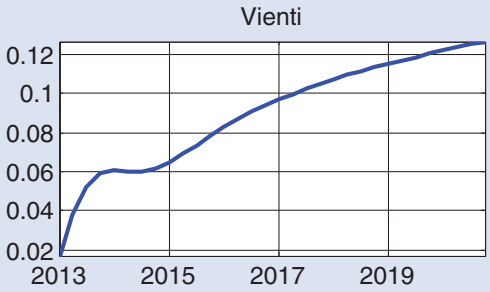

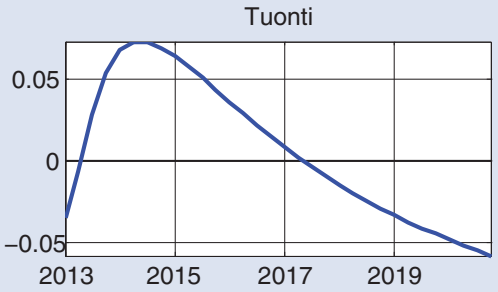

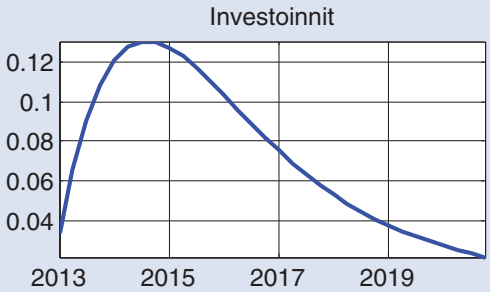

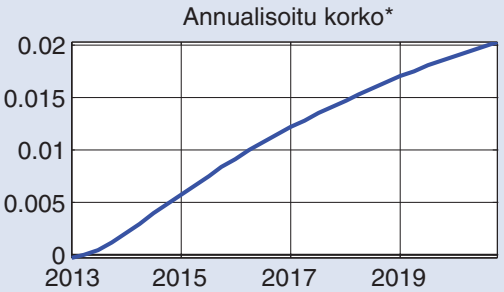

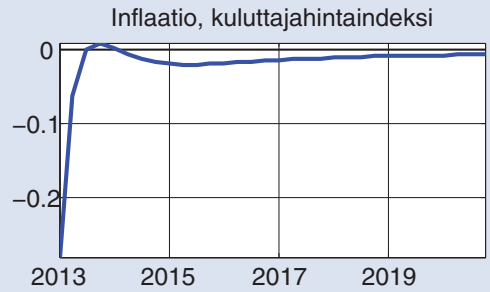

Poikkeama peruslaskelmasta, prosenttia (prosenttiyksikköä*).

Keskipitkän aikavälin näkymät

Suomen talouden arvioidaan supistuvan vielä tänä vuonna, mutta kääntyvän kasvuun vuonna 2014. Talouden kasvun odotetaan olevan 2000-luvun alkuun nähden vaimeaa keskipitkällä aikavälillä. Kasvua hidastaa erityisesti heikko kokonaistuottavuuden kehitys sekä työpanoksen kasvun pysähtyminen väestön ikääntymisen seurauksena.

Keskipitkän aikavälin kasvunäkymiä tarkastella potentiaalisen tuotannon kasvu kautta. Valtiovarainministeriö arvioi potentiaalisen tuotannon kasvua EU:ssa yhteisestihyväksytyllä tuotantofunktiomenetelmällä. Siinä potentiaalisen tuotannon kasvu jaotellaan arvioihin työpanoksen, pääoman ja kokonaistuottavuuden potentiaalisesta kasvusta.

Työpanoksen muutos voidaan jakaa edelleen työikäisen väestön muutokseen sekä työvoimaosuuden, rakenteellisen työttömyyden ja keskimääräisten työtuntien muutokseen. Työikäisen väestön määrän (15-74-vuotiaat) ennakoidaan kasvavan hieman ennustejaksolla nettomaahanmuuton ansiosta. 65-74-vuotiaan väestön osuus työikäisistä kasvaa, mikä heikentää keskimääräistä työvoimaosuutta. Rakenteellisen työttömyyden odotetaan pysyvän 7,2 prosentin tuntumassa ja keskimääräisen työajan odotetaan kasvavan maltillisesti. Työvoiman tarjonta pysyykin lähes ennallaan keskipitkällä aikavälillä ja näin ollen työpanos ei kasvata talouden tuotantopotentiaalia. Suhdanneluontoisen työllisyyden ja keskimääräisten työtuntien arvioidaan kuitenkin hieman kasvavan keskipitkällä aikavälillä.

Taantumassa voimakkaasti supistuneiden investointien arvioidaan kääntyvän kasvuun hiljalleen ja pääomakannan vaikutus potentiaalisen tuottavuuden kasvuun nousee 0,5 prosenttiin ennustejakson lopulla v. 2017.

Taantuma on heikentänyt työllisyyttä odotettua vähemmän. Sen sijaan kokonaistuottavuuden kasvua on taantuma alentanut merkittävästi. Kokonaistuottavuuden trendikasvu on Suomessa hidastunut historiallisen alhaiseksi, jopa negatiiviseksi viime vuosina. Trendikasvun odotetaan hiljalleen elpyvän kohti ennusteperiodin loppua, mutta se jää selvästi aikaisempina vuosina nähtyjä kasvulukuja alemmalle tasolle. Kokonaistuottavuuden kasvun hidastumiseen vaikuttaa monta eri tekijää. Taantuman vaikutuksesta tuotantokapasiteetti on vajaakäytössä, mikä heikentää tuottavuuskehitystä suhdanneluontoisesti. Kokonaistuottavuuden kasvun hidastumista taustalla ovat myös koko 2000-luvun jatkunut teollisuuden tuotanto-osuuden supistuminen sekä elektroniikkateollisuuden rakennemuutoksen aiheuttama teollisuustuotannon tuottavuuden heikkeneminen. Ennen vuonna 2008 alkanutta taantumaa edeltäneellä kymmenen vuoden jaksolla vuosina 1998-2007 kokonaistuottavuuden trendikasvu oli keskimäärin 2 % vuodessa. Valtiovarainministeriön uusimmassa potentiaalisen tuotannon laskelmassa kokonaistuottavuuden trendin ei odoteta kasvavan tänä vuonna lainkaan ja vuonna 2017 kasvun ennakoidaan olevan vain 0,6 prosenttia. Kokonaisuutena potentiaalisen tuotannon ennakoidaan kasvavan tänä vuonna 0,4 % ja hiljalleen kiihtyvän 1,1 prosenttiin vuonna 2017.

Talouden resurssit ovat edelleen vajaakäytössä. Tuotantokuilun eli havaitun ja potentiaalisen tuotannon eron arvioidaan olevan 2,9 % v. 2013. Vuosina 2014-2017 talouden arvioidaan kasvavan potentiaalista vauhtia nopeammin, kun kysynnän piristyessä vapaita tuotantoresursseja otetaan käyttöön. Tuotantokuilun arvioidaan sulkeutuvan v. 2017.

Keskeisiä lukuja keskipitkällä aikavälillä

	2011*	2012*	2013**	2014**	2015**	2016**	2017**
BKT markkinahintaan, määrän muutos,%	2,7	-0,8	-0,5	1,2	1,9	1,7	1,6
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	3,4	2,8	1,6	2,1	2,0	1,8	1,8
Työttömyysaste, %	7,8	7,7	8,3	8,2	7,9	7,7	7,5
Työllisyysaste, %	68,6	69,0	68,7	69,0	69,5	69,8	70,1
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta	-1,0	-2,2	-2,6	-2,3	-1,9	-1,6	-1,3
Valtio	-3,4	-3,8	-3,8	-3,3	-3,0	-2,4	-2,1
Kunnat	-0,6	-1,1	-0,9	-1,1	-1,1	-1,2	-1,2
Sosiaaliturvarahastot	2,9	2,7	2,0	2,1	2,2	2,0	2,0
Rakenteellinen jäämä, % BKT:sta	-0,7	-1,1	-1,1	-1,2	-1,2	-1,3	-1,3
Julkisyhteisöjen bruttovelka, % BKT:sta	49,2	53,6	58,3	60,7	62,0	62,4	62,9
Valtionvelka, % BKT:sta	42,2	43,6	47,5	49,3	50,1	50,3	50,4

Julkisen talouden tulot supistuivat voimakkaasti taantuman aikana samalla, kun menojen kasvu jatkui. Saksiliike käänsi julkisen talouden rahoitusaseman alijäämäiseksi. Näyttää siltä, että alijäämästä ei päästä eroon ilman lisäsopeutusta, koska talous ja sen myötä julkisen talouden tulot kasvavat hitaasti lähivuosina samalla, kun väestön ikääntyminen lisää julkisia menoja.

Valtion nettoluotonannon arvioidaan olevan 2,1 % alijäämäinen ja valtionvelan 50,2 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon v. 2017. Myös kunnat pysyvät alijäämäisinä ja niiden velka kasvaa merkittävästi ennustejaksolla. Julkista taloutta kannattelee työeläkerahastojen ylijäämä, joka sekin on supistumassa. Suomen julkinen talous on heikossa asemassa kohtaamaan tulevat väestön ikääntymisestä johtuvat menopaineet.

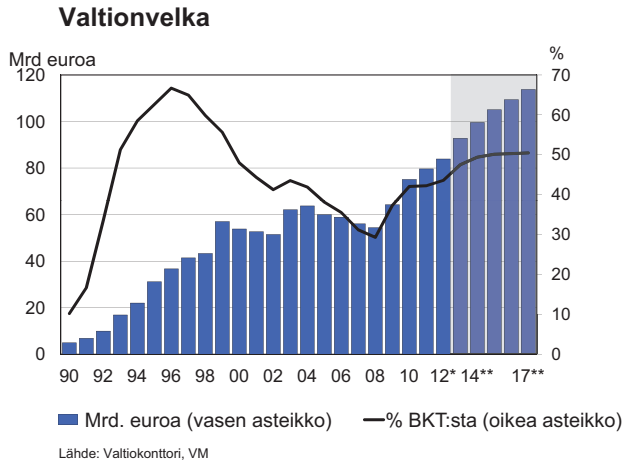

Lähde: Valtiokonttori, VM

Valtion rahoitusjäämä

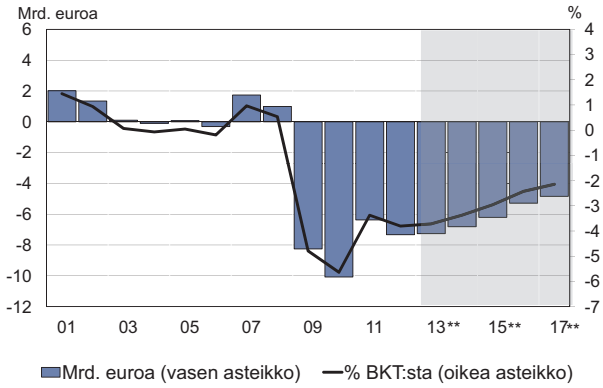

Lähde: Tilastokeskus, VM

Potentiaalisen tuotannon kasvu ja sen osatekijät

prosenttia

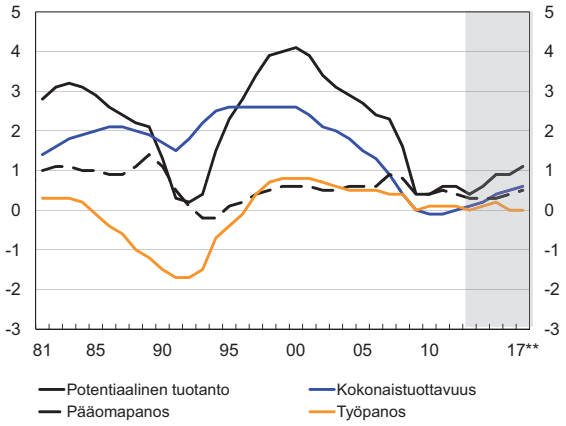

Lähde: VM

Finanssipolitiikan linja

Suomen taloutta vaivaavat samanaikaisesti rakenteelliset kasvun ja julkisen talouden kestävyyden ongelmat sekä vaikea suhdannetilanne.

Ikärakenteen muutos vähentää työikäisten määrää ja kasvattaa ikäsidonnaisia julkisia menoja. Tämä vaikeuttaa julkisen talouden rahoitusta ja luo siihen niin sanotun kestävyysvajeen. Valtiovarainministeriön arvion mukaan kestävyysvaje on 4,7 % BKT:sta. Tämä tarkoittaa, että julkisen talouden rahoitusaseman tulisi kohentua perusennusteeseen verrattuna runsaat 9 mrd. euroa vuoteen 2017 mennessä, jotta julkinen valta kykenisi hoitamaan velvoitteensa ilman, että julkisen talouden velkaantuminen karkaa kestämättömälle uralle.

Myös heikko suhdannetilanne rasittaa julkista taloutta. Vaikka kokonaistuotanto alkaisikin kasvaa tämän vuoden aikana, se jää vuositasolla viime vuotta alhaisemmaksi. Julkisen talouden rahoituspohjaa heikentävä työttömyyden kasvu näyttäisi jatkuvan ensi vuoden alkupuolelle saakka.

Talouden kasvun edellytysten vahvistaminen ja hyvinvointivaltion rahoituksen turvaaminen ovat pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen finanssi- ja talouspolitiikan keskeiset haasteet. Hallituksen politiikkaa ohjaavat linjaukset on määritetty hallitusohjelmassa. Valtion talousarviot ja valtiontalouden kehykset laaditaan näiden linjausten mukaisesti.

Hallitus on asettanut tavoitteekseen tasapainottaa valtiontalous ja kääntää valtionvelka selkeään laskuun suhteessa kokonaistuotantoon vaalikauden loppuun mennessä. Tavoitteisiin pääsemiseksi hallitus on sitoutunut toteuttamaan valtion tuloihin ja menoihin kohdistuvia sopeutustoimia sekä uudistamaan talouden rakenteita niin, että edellytykset talouden ennusteita vahvemmalle kasvulle vahvistuvat. Hallitus arvioi tavoitteiden toteutumista vuosittain. Jos näyttää siltä, että valtionvelka suhteessa kokonaistuotantoon ei käänny laskuun ja valtiontalouden alijäämä jää yli 1 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon v. 2015, hallitus on sitoutunut toteuttamaan lisätoimia.

Tämän ohella Suomen julkisen talouden tavoitteenasettelua määrittää EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisesti asetettava keskipitkän aikavälin tavoite (KAT). Tavoite asetetaan julkisyhteisöjen rakenteelliselle rahoitusasemalle. Vakausohjelmassa keväällä 2013 tavoite asetettiin -0,5 prosenttiin BKT:sta, mikä täyttää sekä vakaus- ja kasvusopimuksen että kansallisen lain[1] vähimmäisvaatimukset.

Julkisyhteisöjen rakenteellisen rahoitusaseman koheneminen vaatii toimia, jotka lisäävät julkisyhteisöjen tuloja ja vähentävät julkisyhteisöjen menoja. Toimet voivat olla tuloihin ja menoihin kohdistuvia välittömiä sopeutustoimia tai toimia, jotka kohentavat talouden kasvun edellytyksiä.

Hallitus on päättänyt välittömistä valtion menoja vähentävistä ja tuloja lisäävistä toimista näiden askelmerkkien mukaisesti. Merkittävimmät näistä toimista sisältyvät hallitusohjelmaan sekä lokakuun 2011, huhtikuun 2012 ja maaliskuun 2013 kehyspäätöksiin. Toimet toteutetaan asteittain vuoteen 2015 mennessä ja ne kohentavat valtion rahoitusasemaa nettomääräisesti yhteensä noin 4,8 mrd. eurolla vuodesta 2017 eteenpäin. Jos lisäksi

[1] Laki talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista.

samaan aikaan työeläkevakuutusmaksuja korotetaan aiempien suunnitelmien mukaisesti, valtiosta, kunnista ja sosiaaliturvarahastoista muodostuva julkisen talouden rahoitusasema vahvistuu tehtyjen päätösten myötä noin 5½ mrd. eurolla.

Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan sekä valtion että koko julkisen talouden velka kasvaa suhteessa kokonaistuotantoon koko ennustejakson ajan. Lisäksi julkisyhteisöjen velka ylittää EU:n perustamissopimuksessa asetetun 60 prosentin viitearvon v. 2014. Valtiontaloudelle asetettua alijäämätavoitetta ei saavuteta. Lisäksi julkisen talouden rakenteellinen alijäämä on lipeämässä tavoitteeksi asetettua suuremmaksi.

Välittömin, julkisen talouden tuloihin tai menoihin suoraan kohdistuvin toimin kestävyysongelmaa ei voida yksin ratkaista. Keskeisessä asemassa ovat työllisyysastetta, talouden muuta kasvuperustaa ja julkisen palvelutuotannon tuottavuutta vahvistavat rakenteelliset uudistukset. Mitä paremmin tällaisissa rakenteellisissa uudistuksissa onnistutaan, sitä pienemmäksi jää välittömien sopeuttamistoimien tarve.

Hallitus on jo päättänyt joukosta talouden rakenteisiin kohdistuvia uudistuksia. Se on alentanut yhteisöverokantaa, uudistanut osinkoverojärjestelmää, käynnistänyt kuntauudistuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksen sekä asuntopoliittisen uudistuksen ja päättänyt toimista, jotka vahvistavat nuorten yhteiskuntatakuuta ja helpottavat osatyökykyisten työllistymistä.

Budjettiriihen yhteydessä hallitus päätti rakenteellisesta uudistusohjelmasta talouden kasvuperustan vahvistamiseksi, työllisyysasteen kohottamiseksi ja julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi. Ohjelmassa asetetaan tavoitteet ja haarukoidaan niiden saavuttamiseksi tarvittavat toimet, jotka kohdistuvat valtion ja kuntien taloudenhoitoon, julkisen palvelutuotannon tuottavuuteen, työuriin ja työn tarjontaan, rakenteelliseen työttömyyteen sekä koko talouden tuotantopotentiaaliin.

On tärkeää, että ohjelma on selkeä, johdonmukainen ja uskottava kokonaisuus. Tällainen kokonaisuus vahvistaa luottamusta Suomen kykyyn hoitaa julkista taloutta, hyvinvointipalveluja ja sosiaaliturvaa koskevat velvoitteensa pitkällä aikavälillä ja tukee tätä kautta talouden ja kansalaisten elintason kasvua. Tämä edellyttää, että ohjelma pannaan toimeen tehokkaasti.

1 Talousnäkymät

1.1 Kansainvälinen talous – käänne parempaan tulossa?

Finanssikriisin jälkeen maailman yksityinen kulutus on toipunut ja ilmeisesti jo ylitti v. 2012 lamaa edeltäneen tasonsa. Investoinnit ovat sen sijaan elpyneet hitaammin ja jääneet noin 10 % lamaa edeltäneen tason alle ja huomattavasti jälkeen lamaa edeltäneestä trendikasvusta. Useassa teollisuusmaassa julkisen talouden, kotitalouksien ja rahoituslaitosten on yhtä aikaa vahvistettava rahoitusasemaansa, joka heikentää kysyntää ja hidastaa kasvua. Kasvun painopiste on edelleen kehittyvissä talouksissa, vaikka niissäkin kasvu pysyy aiempaa vaimeampana.

Maailmankauppa pysyy vaimeana

Finanssikriisissä maailmankauppa romahti noin 10 %. Vaikka kansainvälinen kauppakin on elpynyt, on sen kasvu ollut huomattavasti hitaampaa kuin finanssikriisiä edeltäneinä vuosina. Vuosina 2011 ja 2012 kauppa kasvoi vain noin 2 prosentin vauhtia. Erityisesti teollisuusmaissa tuonnin kehitys on hyvin vaimeaa ja se kääntyi uudelleen hitaaseen laskuun v. 2012. Kaupan painopiste on siirtynyt entistä enemmän kehittyviin maihin ja erityisesti kehittyvään Aasiaan.

Ennen lamaa maailmantalous muuttui jatkuvasti tuonti-intensiivisemmäksi, kun maailmankauppa kasvoi selvästi tuotantoa nopeammin. Finanssikriisin yhteydessä globalisaatiossa tapahtui tältä osin muutos. Vuosina 2009–2012 maailmankauppa on kasvanut vain tuotannon vauhtia tai jopa sitä hitaammin. Kaupan kasvu jatkaa hyvin hitaana, ja kiihtyy vähitellen noin 5 prosentin vauhtiin v. 2014. Kehittyvien maiden väliseen kauppaan painottuvassa kasvussa syntyy kuitenkin aiempaa vaikeammin kysyntää Suomen vientitarjonnalle.

Suomen vienti on menestynyt erittäin huonosti sekä finanssikriisissä että sen jälkeen. Vuosina 2008–2012 Suomi on menettänyt markkinaosuuttaan kansainvälisessä kaupassa enemmän kuin esimerkiksi Ruotsi tai Saksa ja jopa enemmän kuin kriisimaat Espanja ja Italia. Lisäksi Suomen markkinaosuus on supistunut erityisen paljon nopeasti kasvavissa BRIC-maissa. Ongelma ei ole vain eurokriisin alentamassa kysynnässä, vaan myös Suomen kilpailukyvyssä ja viennin rakenteessa.

Maailmankauppa
2000=100

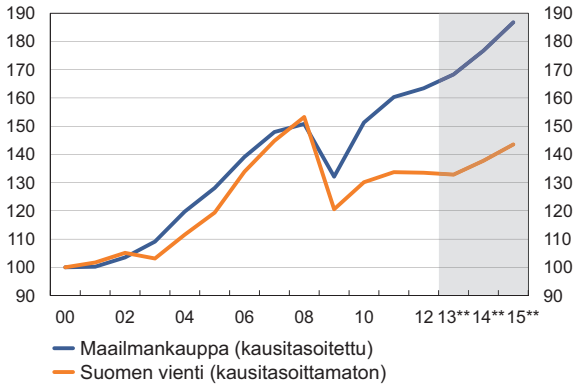

Lähde: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, Tilastokeskus, VM

Tavaraviennin markkinaosuus[1)]
2007=100, trendi (HP)

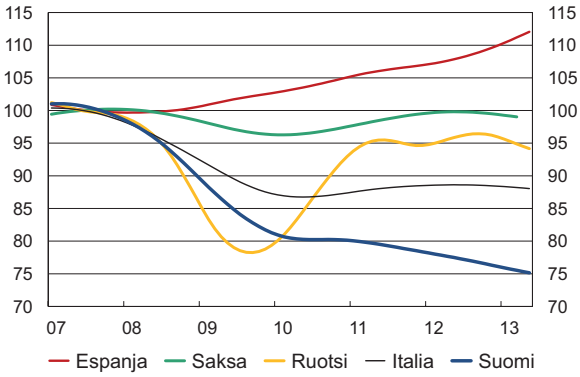

1) Tavaraviennin kasvu suhteessa maailmankaupan kasvuun

Lähde: Macrobond, VM

Euroalueelle käänne hitaaseen kasvuun

Euroalueen kuusi vuosineljännestä kestänyt taantuma on päättymässä ja euroalue on kääntymässä hyvin hitaaseen kasvuun. Hitaan kasvun taustalla on toipuminen pankki- ja finanssikriisin vaikutuksista. Kasvua vaimentavat useiden jäsenvaltioiden heikko kilpailukyky, julkisten talouksien mittavat vakautustarpeet, kuluttajien, yritysten ja pankkisektorin epäluottamus, pankkien kiristyvä valvonta sekä teollisuusmaiden tuontikysynnän heikkous. Esimerkiksi Euroopan vahvimpiin talouksiin kuuluvat Ruotsi ja Saksa yltävät ennusteperiodilla vain noin 1–2 prosentin kasvuvauhtiin. Talous- ja rahoituskriisin kanssa painivien maiden taloudet supistuvat vielä v. 2013.

Muiden tärkeimpien talouksien kehitys on aiempaa hitaampaa

Myös Yhdysvaltain elpyminen on historiallisen hidasta ja kasvu jää koko ennustehorisontilla alle kolmen prosentin. Kasvua rajoittaa ennen kaikkea kotitaloussektorin taseiden tervehdyttäminen sekä poliittisen järjestelmän kyvyttömyys sopia miten liittovaltion suuri alijäämä ja korkea velka tullaan hoitamaan. Romahtaneen asuntorakentamisen pohja ilmeisesti saavutettiin v. 2012 ja esimerkiksi rakennusluvat kasvoivat 30 ja aloitukset 40 % vuodesta 2011. Vaikka investointien kasvu on palautunut, on niiden taso edelleen noin 15 % lamaa edeltänyttä suhdannehuippua alempi. Maltillisen kysynnän vuoksi myös työllisyys kohenee vain hyvin hitaasti.

Japanin näkymät ovat kohentuneet uuden hallituksen ja keskuspankin politiikkakokeilujen vuoksi. Hallitus suunnittelee mittavaa elvytys- ja veropakettia sekä rakenneuudistuksia, samalla kun keskuspankki toimeenpanee laajaa määrällistä elvytystä. Tarkoituksena on muuttaa deflaatio-odotukset maltillisiksi inflaatio-odotuksiksi muun muassa rahan määrän ja arvonlisäverokannan kaksinkertaistamisella sekä vauhdittaa kokonaiskysyntää muun muassa laajoilla infrastruktuurihankkeilla. Politiikkamuutosten vuoksi jeni on jo heikentynyt voimakkaasti, mikä tukee Japanin vientiä.

Venäjän talouskasvu on hidastunut aiemmasta noin 4 prosentin vauhdista. Jatkossa korkeana pysyttelevä öljyn hinta ei enää tuo viime vuosien kaltaista kasvua kapasiteettipulan ja vähäisten investointien vuoksi. Kasvua hidastaa lisäksi maan talousjärjestelmän ja markkinoiden toiminnan kankeus sekä innovointien ja kasvua tukevien rakenneuudistusten puuttuminen. Toisaalta maan WTO-jäsenyys saattaa keskipitkällä aikavälillä piristää investointeja ja kansainvälistä kauppaa.

Kiinan kasvua vaimentaa teollisuusmaiden laimea kysyntä, jota sen kotimaisen ja muun kehittyvän Aasian kysynnän kasvu ei kykene täysin kompensoimaan. Kasvu pysyttelee kuitenkin 7 prosentin tuntumassa koko ennusteperiodin, jos maan elvytyspolitiikka onnistuu.

Bruttokansantuote
määrän muutos, prosenttia

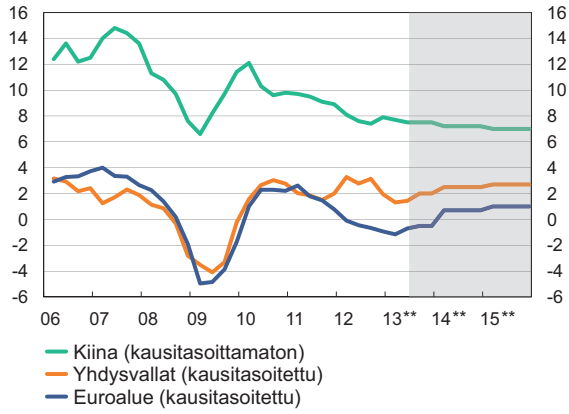

Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset, VM

Inflaatiopaineet ovat hyvin maltilliset

Teollisuusmaiden alhaisesta kysynnästä huolimatta monien raaka-aineiden hinnat ovat pysytelleet korkealla. Korkeita hintoja on ylläpitänyt kehittyvien maiden kysynnän kasvu. Vuosina 2011 ja 2012 Yhdysvaltojen markkinoilla sekä raakaöljyn että maakaasun tuotanto on kasvanut erittäin nopeasti. Mittava lisätarjonta on laskenut maakaasun hinnan murto-osaan Euroopan ja Japanin hintatasosta.

Rahoitusmarkkinoilla näkyvät inflaatio-odotukset ovat maltilliset, selvästi alle 2 %, mikä tarjoaa keskuspankeille mahdollisuuden epätavallisen rahapolitiikan jatkamiseen. Euroalueella sekä korot että rahoitusmarkkinat ovat eriytyneet voimakkaasti ja kriisimaissa korot ovat edelleen monta prosenttiyksikköä korkeammat kuin parhaan luokituksen maissa. Epäluottamuksen vuoksi rajat ylittävä rahoitus on vähentynyt euroalueella eikä rahapolitiikka välity yhdenmukaisesti.

Sekä lyhyet että pitkät korot pysyvät poikkeuksellisen matalina, paitsi kriisimaissa. Euroopan keskuspankin pitkän aikavälin rahoitusoperaatiot ovat tarjonneet rahoitusmarkkinoille runsaasti likviditeettiä, rauhoittaneet finanssikriisiä ja osaltaan luoneet edellytyksiä kriisin talttumiseksi. Pitkät korot ovat alkaneet kohota, osaltaan kohenevan luottamuksen mutta ennen kaikkea koska epätavallisen keskuspankkipolitiikan odotetaan loppuvan.

Raaka-aineiden hinnat
EUR

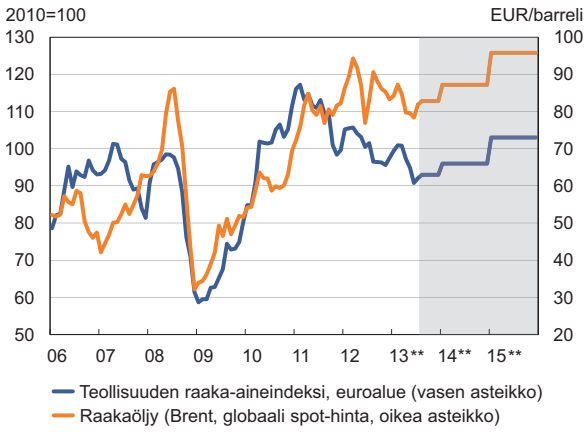

Lähde: Hamburgisches WeltWirtschafts Institut, Macrobond, VM

Negatiiviset riskit korostuvat

Etenkin euroalueella vallitsee edelleen alasuuntaan painottuvat riskit, kun talouksien toipuminen pankki- ja finanssikriisistä saattaa olla ennustettukin hitaampaa. Yhdysvalloissa epävarmuutta kohottavat poliittiset jännitteet ja vastakkainasettelu. Liittovaltion veronkiristysten ja menoleikkausten automaatti on käynnistynyt maaliskuussa, kun päättäjät eivät löytäneet sopua kiistaan sopeutustoimista. Talouspolitiikan automaattisen kiristy-

misen vaikutuksesta liittovaltion budjettivaje laskee yli kahdella prosenttiyksiköllä. Ei ole selvää milloin ja millaiseen sopimukseen poliittiset osapuolet päätyvät ja mistä muusta tullaan samalla sopimaan. Yhdysvaltain suuren maailmanmarkkinaosuuden mukaisesti muuttunut aktiviteetti heijastuu myös monien muiden maiden vientikysyntään.

Alhaiset korot teollisuusmaissa ohjaavat sijoitusten virtoja muun muassa kehittyviin talouksiin ja turvasatamiin, joiden asunto- ja muiden varallisuusesineiden markkinat saattavat ylikuumentua. Tätä riskiä lisäävät monien kehittyvien maiden investointeihin ja luottojen tarjonnan kasvuun painottuvat elvytystoimet. Myös kehittyvien maiden ennustettua nopeampi kasvu saattaa johtaa useiden raaka-aineiden hintojen ennakoitua nopeampaan nousuun.

Keskuspankkien epätavallisen rahapolitiikan loppuminen häämöttää ennustehorisontissa. Tämä tulee nostamaan korkotasoja ja alentamaan velkapapereiden arvoja. Sopeutuminen uusiin korkotasoihin saattaa aiheuttaa voimakkaita turbulensseja finanssimarkkinoille.

Riskit pankkijärjestelmässä

vakuudellisen Euriborin ja vakuudettoman Eonia-koronvaihtosopimuksen tuottoero, peruspistettä

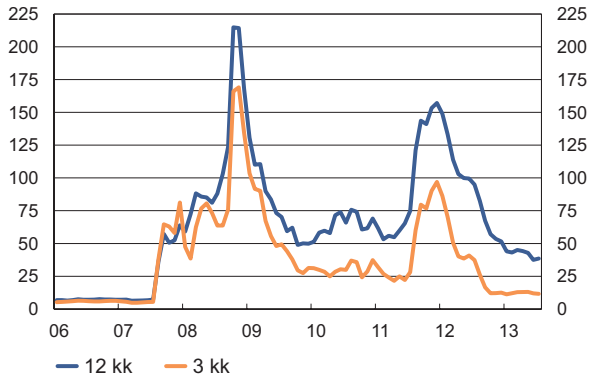

Lähde: Macrobond

Työttömyysaste

kausitasoitettu, prosenttia

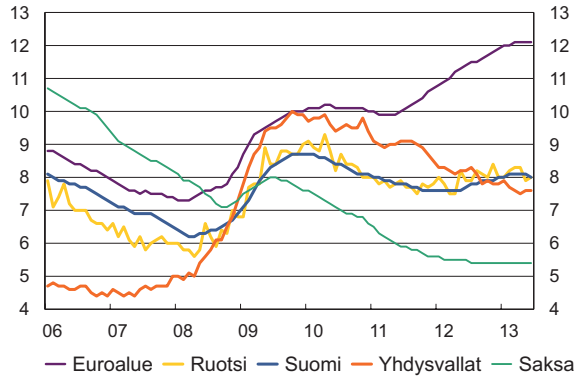

Lähde: Eurostat, Macrobond, kansalliset tilastoviranomaiset

Japanin taloutta yritetään elvyttää voimakkaasti tilanteessa, jossa maan rakenteellinen alijäämä on jo lähes 10 % ja julkisen sektorin bruttovelka yli 200 % bruttokansantuotteesta. Sekä elvytyspolitiikan ja rakenneuudistusten onnistuminen ylipäätään että vaikutusten laajuus ja ajoitus ovat epävarmoja. On esimerkiksi mahdollista, että rakenneuudistukset vaimentavat kysyntää ennen kuin niiden tuottavuutta ja työllisyyttä edistävät vaikutukset alkavat piristää taloutta. Ei ole myöskään varmaa, että Japani kykenee jatkuvasti hankkimaan lisävelkaa nykyisen kaltaisella hyvin alhaisella korkotasolla.

Bruttokansantuote

	2010	2011	2012	2013**	2014**	2015**
	määrän muutos, prosenttia					
Maailma (PPP)	4,8	3,9	3,2	3,3	3,9	3,9
Euroalue	1,9	1,5	-0,5	-0,5	0,7	1,0
EU	2,1	1,6	-0,4	-0,1	1,0	1,2
Saksa	4,2	3,0	0,7	1,0	1,5	2,5
Ranska	1,7	2,0	0,0	-0,2	0,7	1,2
Ruotsi	6,6	3,7	0,7	1,4	2,2	2,5
Iso-Britannia	1,7	1,1	0,2	1,0	1,2	1,5
Yhdysvallat	2,4	1,8	2,2	2,0	2,5	2,7
Japani	4,7	-0,5	1,9	1,7	1,5	1,0
Kiina	10,5	9,4	7,9	7,5	7,2	7,0
Venäjä	4,3	4,3	3,4	2,2	2,7	3,0

Lähde: Eurostat, kansalliset tilastoviranomaiset, IMF, VM

Taustaoletukset

	2010	2011	2012	2013**	2014**	2015**
Maailmankaupan kasvu, %	14,5	6,0	1,9	3,0	5,0	5,7
EUR/USD	1,33	1,39	1,29	1,28	1,25	1,20
Teollisuuden raaka-ainehinnat, € (2010=100)	99,9	112,4	99,0	93	96	103
Raakaöljy (Brent), €/barreli	59,9	79,8	86,8	82,8	87	96
3 kk euribor, %	0,8	1,4	0,6	0,2	0,3	0,9
Valtion obligaatiot (10 v), %	3,0	3,0	1,9	1,8	2,3	2,9
Viennin markkinaosuus (2000=100) [1)]	86	83	82	79	78	77
Tuontihinnat, %	6,1	6,3	2,4	0,1	0,9	1,3

[1)] Viennin kasvun suhde maailmankaupan kasvuun.

Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset, CPB, HWWI, Reuters, VM

Euroopan finanssi- ja pankkikriisi

Prologi

Globaali finanssikriisi alkoi elokuussa 2007, kun USA:n asuntomarkkinakuplan puhkeaminen herätti pelkoja pankkien taseiden kestävyydestä ja vastapuoliriskeistä. Finanssikriisi kärjistyi syyskuussa 2008, kun Lehman Brothers investointipankki ajautui selvitystilaan. Pankkien välinen luototus käytännössä pysähtyi ja yrityksillä oli vaikeuksia saada luottoa kaupankäyntiin tai investointeihin. Finanssikriisi romahdutti maailmankaupan ja aiheutti syvän taantuman teollisuusmaihin v. 2009. Keskuspankkien oli tarjottava runsaasti likviditeettiä estääkseen rahoitusmarkkinoiden romahduksen.

Euroalueen julkinen talous oli jatkuvasti alijäämäinen (kuvio 1) ja usealla jäsenmaalla on tätäkin pidempi alijäämähistoria. Myös rahapolitiikka oli liian keveää liian pitkään. Lisäksi ennen kriisiä euromaiden valtiolainojen korot konvergoituivat lähelle Saksan tasoa (kuvio 2). Alhaiset korot tekivät velkaantumisen houkuttelevaksi sekä yksityiselle että julkiselle sektorille. Kun globalisaatio patosi hinta- ja palkkainflaatiota, likviditeetin kasvu kanavoitui mm. asuntomarkkinoille. Tämä edisti erityisesti Irlannin, Espanjan ja Kreikan ylikuumenemista.

Suuri vaihtotaseen vaje on merkki ylikulutuksesta suhteessa tuotantoon ja kasvattaa riskiä talouskriisistä. Vaihtotaseen alijäämä supistaa vientisektoria suhteessa kansantalouteen, ja suljetun sektorin tuotannon kasvaminen vientisektorin kustannuksella allokoi työvoimaa tuottavammalta vientisektorilta suljetulle sektorille. Monissa Euroopan maissa työmarkkinat eivät ole joustavia, ja työvoiman siirtyminen takaisin avoimen sektorin nopeampien kasvuedellytysten aloille voi vaatia kivuliasta rakennemuutosta.

Kuvio 1. Euroalueen julkisen talouden tasapaino, % BKT

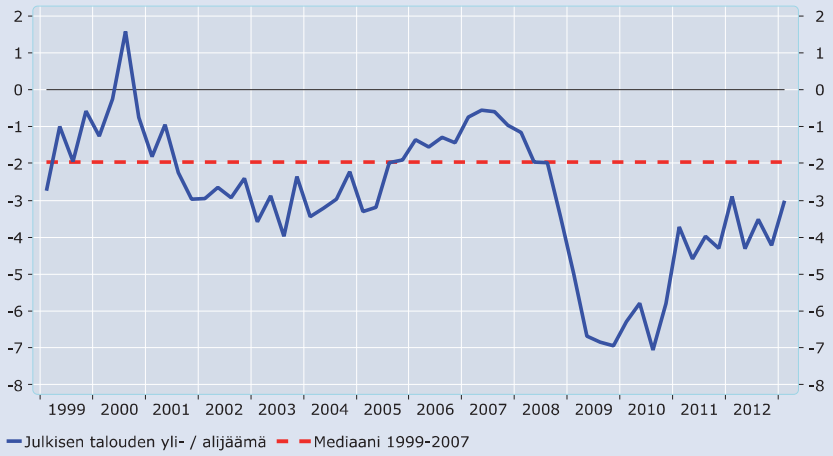

Kuvio 2. 10 v obligaation tuoton ero Saksaan

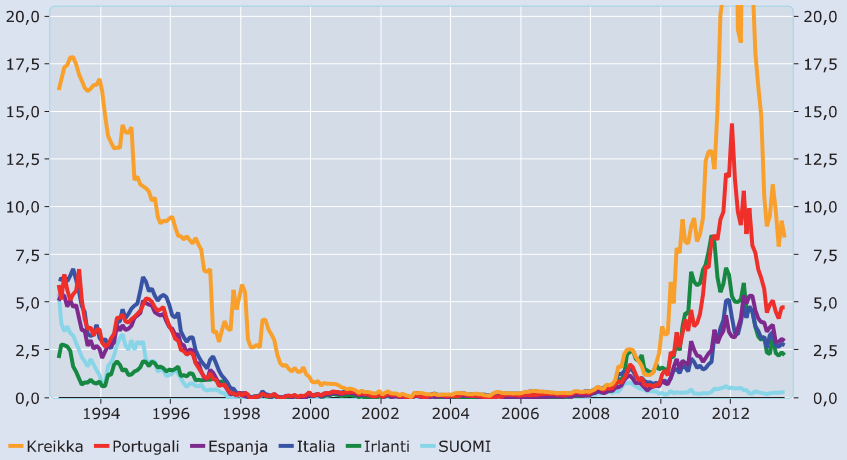

Eurokriisi

Eurokriisi käynnistyi lokakuussa 2009, kun Kreikan uusi hallitus paljasti, että julkisen talouden alijäämä ylitti 10 % BKT:sta. Kreikan valtion lainojen jälkimarkkinakorot alkoivat nousta, kun markkinoille levisi epäily Kreikan ja euroalueen kyvystä ja halusta hoitaa Kreikan valtionvelat. Vuonna 2010 myös Irlannin, Portugalin, Espanjan ja Italian valtiolainojen korot nousivat. Kriisien loppua ei ole näköpiirissä.

Eurokriisin taustalla oli ylikuumentunut talous ja jatkuvat korkeat alijäämät (erityisesti Kreikka), suuren asuntomarkkinakuplan puhkeamisesta syntynyt pankkikriisi ja korkea työttömyys (Irlanti ja Espanja) sekä talouden heikko kasvupotentiaali, kasvua edistävien rakennemuutosten puute ja korkea julkinen velka (Portugali ja Italia). Osaltaan kriisin seurauksena ja pakollisena sopeutumisena kriisimaissa kustannustasoa on jouduttu alentamaan, mikä luo maille edellytyksiä joskus nousta pohjalta.

Miksi eurokriisi?

Miksi sitten euroalue joutui kriisiin? Esimerkiksi Japani tai Iso-Britannia eivät kohdanneet velkakriisiä, vaikka ensin mainitun julkinen velka on korkeampi kuin yhdessäkään kriisimaassa ja jälkimmäisen julkisen sektorin vaje oli suurempi kuin euroalueella. Vaihtotaseen vajeet, korkea julkinen velka ja kehno kilpailukyky muodostavat tärkeän linkin eurokriisiin johtaneessa prosessissa.

Euromaiden velka on valuutassa, jota ne itse eivät kontrolloi. Jos sijoittajat pelkäävät, ettei esimerkiksi Japani kykene hoitamaan lainojaan, he myyvät lainoja pois. Tämä nostaa korkoja, kunnes riskit on hinnoiteltu niin, että lainat ovat taas houkuttelevia joillekin sijoittajille. Samalla tämä tarkoittaa jenien myyntiä valuuttamarkkinoilla, jolloin jeni pyrkii heikkenemään, mikä edistää nettovientiä. Jos korkotaso ei pysy kohtuullisena, keskuspankki voi ostoillaan pitää korot kurissa (lender of last resort).

Euroalueen jäsenvaltioiden kohdalla prosessi ei toimi näin. Esimerkiksi kun v. 2009 havaittiin, että riski Kreikan maksukyvyttömyydestä kasvoi, sijoittajat myivät Kreikan lainoja, ja siirsivät varansa turvaan esimerkiksi Saksaan. Kreikan korot nousivat tasolle, jossa odotetun maksukyvyttömyyden riski oli hinnoiteltu. Tämä ei kuitenkaan devalvoi Kreikan valuuttaa eikä siis lisää sen nettovientiä.

Rahaliiton jäsenvaltio voi kohdata itseään toteuttavan likviditeettikriisin: Luottamuspula johtaa lainojen mittavaan myyntiin, joka nostaa korkoja ja vetää likviditeettiä valtion rahamarkkinoilta. Korkeat korot vaikeuttavat valtionvelan hoitoa, ja se joutuu leikkaamaan menoja. Kun sekä yksityinen että julkinen sektori säästävät yhtä aikaa, talouden taantuma pahenee ja velkasuhde heikkenee edelleen. Rahaliiton jäsenvaltio voi ajautua maksukyvyttömäksi, koska sen maksukyvyttömyyttä pelätään. Valuuttaliiton jäsenmaat ovat alttiita riskeille, joita muut teollisuusmaat eivät kohtaa.

Rahaliitossa julkinen velkakriisi saattaa luoda helpommin myös pankkikriisin. Euromaiden pankit omistivat runsaasti oman maan valtionlainoja (mm. koska niitä pidettiin riskittöminä ja sääntely suosi niitä pankin taseessa). Valtion velkakriisi nosti korkoja eli laski obligaatioiden arvoja, jolloin pankit kärsivät tappioita. Pankkien taseet ovat hyvin hauraita – niiden taseesta vain muutama prosentti on omaa pääomaa. Velkapapereiden arvojen aleneminen saattaa johtaa epäluottamukseen ja vastapuoliriskin epäilyyn pankkisektorissa. Korkeat korot vaikeuttavat kriisimaiden pankkien asemaa ja saattavat johtaa noidankehään: Rahoituksen kallistuminen ja heikentynyt pääsy pankkien väliselle markkinalle johtavat luototuksen alenemiseen. Tämä hidastaa aktiviteettia ja heikentää julkisen talouden tasapainoa, jotka puolestaan edelleen heikentävät luottamusta pankkijärjestelmän vakauteen.

Euroalueen pankkien luoton tarjonta kiristyi vuoden 2011 lopulla melkein yhtä pahasti kuin finanssikriisissä 2008–2009. Euroalueella sekä korot että rahoitusmarkkinat ovat eriytyneet voimakkaasti ja kriisimaissa korot ovat edelleen monta prosenttiyksikköä korkeammat kuin parhaan luokituksen maissa. Epäluottamuksen vuoksi rajat ylittävä rahoitus on vähentynyt euroalueella eikä EKP:n korkopolitiikka välity yhdenmukaisesti euroalueella.

Kriisiä lieventävä politiikka

EKP on yrittänyt lievittää eurokriisin vaikutuksia epätavallisella rahapolitiikalla finanssikriisissä ja erityisesti vuoden 2011 lopulta alkaen. Se tuki pankkisektorin vakautta lainaamalla pankeille vakuuksia vastaan rahaa kolmeksi vuodeksi yhden prosentin korolla. Vakuuksia ei hyväksytty täyteen arvoon, vaan vakuuksien aliarvostus oli keskimäärin vähän yli 50 % ja suurimmillaan 75 %. Kahdessa operaatiossa keskuspankkirahaa siirtyi yli tuhat miljardia euroa. Voimakas likviditeetin laajentuminen ei kriisioloissa ole kuitenkaan välittynyt rahan määrään – esimerkiksi M3-rahan trendissä ei ole tapahtunut muutosta. Rahapolitiikan määrällinen keventäminen ei ole aiheuttanut inflaatioriskiä. Tilanne saattaa muuttua, kun yksityinen sektori jälleen alkaa kuluttaa ja investoida aktiivisemmin.

Syyskuussa 2012 EKP halusi lopettaa spekulaatiot euroalueen hajoamisesta. Se ilmoitti olevansa valmis 1-3 vuoden maturiteetin valtionpapereiden rajoittamattomiin ostoihin jälkimarkkinoilta. Ehtona on, että valtio on hakeutunut ERVV:n tai EVM:n ehdollisen tukiohjelman piiriin ja että ERVV:llä tai EVM:llä on tukiohjelman puitteissa mahdollisuus tehdä ensimarkkinaostoja. Tällöin EKP voi itsenäisesti päättää ostaa valtion velkakirjoja jälkimarkkinoilta. Lupaus lopetti spekulaatiot euron hajoamisesta ja käänsi sekä Espanjan että Italian valtionlainojen korot laskuun. Kun yksikään maa ei ole hakenut tukea, pelkkä lupaus ”ison singon” käytöstä on riittänyt lievittämään kriisiä.

Euroopassa riskeinä edelleen ovat valtioiden korkea velkaantuminen ja pankkisektorin taseiden laatu, erityisesti koska ne vahvistavat toisiaan. Pankit ovat viime kädessä kotimaidensa hallitusten takaamia. Kriisimaissa pankit eivät pysty hankkimaan riittävästi rahoitusta alhaisilla euribor-koroilla, vaan niiltä vaaditaan korkeampaa korkoa, mikäli ne edes pääsevät pankkien väliselle markkinalle. Pankit, mukaan luettuna EKP, saattavat yhtäältä joutua kirjaamaan alas hallussaan olevien arvopapereiden arvoja, jolloin valtiot saattavat joutua tukemaan pankkisektoria odotettua enemmän tilanteessa, jossa julkisen sektorin rahoitus on jo haasteellista. Kohtalonyhteyttä edelleen lisää se, että kriisimaiden pankit ostavat valtioidensa velkakirjoja EKP:n toimien myötävaikutuksesta.

Finanssikriisin iskiessä yksityinen sektori halusi korjata taseitaan – vähentää velkaa, investointeja ja kulutusta. Normaalioloissa finanssipolitiikka olisi nojannut suhdanteita vastaan ja elvyttänyt taloutta velaksi, sekä automaattisten vakauttajien että hallitusten päätösten avulla. Eurokriisin puhjettua velkaelvytys oli kuitenkin joko mahdotonta, koska maalla ei ollut lainkaan pääsyä lainamarkkinoille, tai hyvin kallista kohonneen epäluottamuksen nostaman korkean korkotason vuoksi.

Finanssipolitiikalla oli siis roolinsa eurokriisin syntymiseen. Jotta valtion velkaantuminen pysyy hallinnassa taantumissa, julkisen talouden tulee olla hyvässä kunnossa nousukaudella. Tämä on vaikeaa. Äänestäjän halu maksaa veroja ei vastaa hänen haluaan vastaanottaa tulonsiirtoja ja käyttää julkisia palveluita, eikä poliitikkojen ole helppo viestittää vaikeiden päätösten (veronkorotukset, menojen leikkaukset, työurien pidentäminen, julkisen palvelujen tuottavuuden kohentaminen jne.) pidemmän aikavälin eduista. Lisäksi heikko talouskasvu kerryttää vähän verotuloja, mutta lisää paineita tulonsiirtoihin ja palveluihin. Euroalueen julkinen talous olikin elvytysmoodissa myös normaaliaikoina ja noususuhdanteessa vuosina 2000–2007 (kuvio 1). Löysä finanssipolitiikka oli virhe; se esti elvytyksen käytön matalasuhdanteen koittaessa.

Miten ulos kriisistä

Vaikka rahapolitiikalla on voitu lievittää kriisin vaikutuksia ainakin lyhyellä aikavälillä, sillä ei kuitenkaan voida ratkaista eurokriisiä. Keskipitkällä aikavälillä kriisistä ulospääsy vaatii parempaa rakenne- ja finanssipolitiikkaa, ja ennen kaikkea parempaa kilpailukykyä ja kasvua. Kriisimaissa tilanne on osaltaan korjaantumassa ”sisäisellä devalvaatiolla” ja kohentuneella nettoviennillä. Tämä prosessi vaatii kuitenkin aikaa ja muun muassa joustavia hyödyke- ja työmarkkinoita, jotta sopeutuminen ei tapahdu pelkästään työttömyyden kautta.

Kuitenkaan ennustettu 1–2 prosentin keskipitkän aikavälin kasvu ei riitä stabiloimaan saati alentamaan velkasuhteita monissa euromaissa. Toisaalta liian korkeaksi päässeen velkatason ongelmasta päästään ulos vain alentamalla kulutusta ja investointeja kestävälle tasolle. Yhtälö on hankala. Vaihtoehdotkaan eivät ole miellyttäviä: velkojen saneeraus, joka saattaa aiheuttaa ongelmia muun muassa pankkien taseisiin ja luotonantoon, taikka sosialisointi, jossa velkakestävät maat ottavat hoitaakseen kriisimaiden velkoja.

1.2 Ulkomaankauppa

Vienti kääntyy heikkoon kasvuun loppuvuonna

Suomen vientikysyntä on ollut heikkoa kuluvana vuonna euroalueen talouden supistuessa ja maailmankaupan kasvaessa historiaansa nähden vaimeasti, samoin kuin viime vuonna. Tämä heijastuu ensimmäisen vuosipuoliskon alhaisiin vientilukuihin. Alkuvuoden heikko kysyntä sekä viennin rakennemuutos ja heikentynyt kustannuskilpailukyky johtavat siihen, että viennin volyymi laskee tänä vuonna puoli prosenttia viime vuodesta, vaikka vienti kääntyy lievään nousuun loppuvuodesta kysynnän lisääntyessä vähitellen. Vuonna 2014 vienti pääsee kasvu-uralle, kun euroalueen talous alkaa elpyä pitkästä taantumasta ja myös maailmankaupan kasvu kiihtyy. Sen seurauksena Suomen vienti nousee 3,7 % ensi vuonna. Suomalaisten tavaroiden ja palvelujen kysyntä vilkastuu edelleen v. 2015, kun Euroopan talouskasvu vauhdittuu ja investoinnit lisääntyvät maailmalla. Viennin kasvuvauhti kiihtyy runsaaseen neljään prosenttiin. Viennin arvo tai volyymi ei kuitenkaan yllä finanssikriisiä edeltäneelle vuoden 2008 tasolle ennustejaksolla ja viennin kasvu jää jälkeen maailmankaupan kasvuluvuista.

Suurimmat viennin kasvuodotukset kohdistuvat lähivuosina kemianteollisuuteen ja myös palvelujen vienti jatkaa kasvuaan. Hiipuvan elektroniikka- ja paperiviennin tilalle tarvitaan uusia vientitavaroita ja -palveluja, joten suomalaisten yritysten innovaatioille ja niiden kaupallistamiselle olisi kova kysyntä. Talouden rakennemuutos vie kuitenkin aikansa. Toisaalta myös nykyisten tuotteiden vientiä voi pyrkiä kasvattamaan etsimällä niille uusia käyttötapoja ja vientimarkkinoita, esim. nousevista talouksista. Suomen viennistä suuntautuu edelleen noin kaksi kolmasosaa hitaasti kasvavaan Eurooppaan. Myös kilpailu maailmanmarkkinoilla kiristyy, kun kehittyvät maat pyrkivät yhä aktiivisemmin parantamaan asemiaan kansainvälisissä tuotannon arvoketjuissa. Kilpailussa pärjääminen on kuitenkin mahdollista, esimerkiksi Ruotsin ja Saksan vienti on jo ylittänyt finanssikriisiä edeltäneen tasonsa.

Ulkomaankauppa

	2010	2011	2012	2013**	2014**	2015**
	määrän muutos, prosenttia					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	7,9	2,7	-0,2	-0,5	3,7	4,2
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	6,8	6,2	-1,0	-0,7	3,0	3,6
	hinnan muutos, prosenttia					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	3,8	4,4	1,2	0,1	0,7	1,2
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	6,1	6,3	2,4	0,1	0,9	1,3

Tavaroiden ja palvelujen vienti
volyymi 2000=100, kausitasoitettu

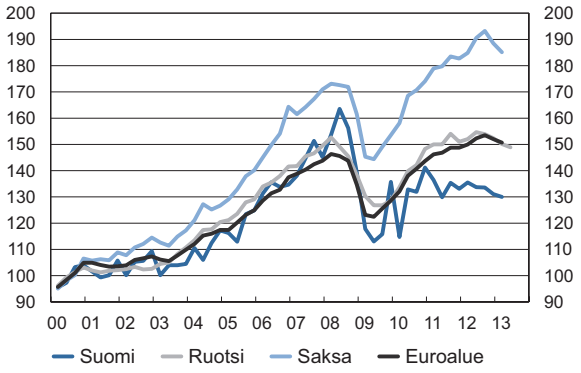

Lähde: Eurostat

Viennin väheneminen yhdessä vaisun kotimaisen kysynnän kanssa vetää kuluvan vuoden tuonnin runsaan puolen prosentin laskuun. Tuonti kääntyy kuitenkin nousuun ensi vuonna viennin vahvistuessa. Tuonnin volyymi kasvaa 3 % vuonna 2014. Investointien lisääntyminen ja kulutuksen vauhdittuminen kiihdyttävät tuonnin 3,6 prosentin kasvuun v. 2015. Viennin ja tuonnin kasvaessa lähes samaa tahtia ennustevuosina nettoviennin vaikutus bkt:n kasvuun jää hyvin vähäiseksi.

Tavaroiden vienti- ja tuontihinnat laskevat kuluvana vuonna öljyn ja muiden raaka-aineiden hintojen alentuessa, kun taas palveluissa hinnat nousevat hieman. Ensi vuonna myös tavaroiden hinnat lähtevät nousuun globaalin kysynnän vauhdittuessa ja öljyn hinnan kohotessa. Vaihtosuhteen heikentyminen hidastuu ennustevuosina Suomen viennin rakenteen muuttuessa.

Vaihtotaseen alijäämä kutistuu hitaasti

Kansantalouden tilinpidon mukainen tavarakaupan tase pysyy lievästi ylijäämäisenä kuluvana vuonna viime vuoden tapaan. Palvelujen tase puolestaan oli viime vuonna n. 1,8 mrd. euroa alijäämäinen. Tase on ollut jo useamman vuoden alijäämäinen, palvelujen viennin arvo ylitti palvelujen tuonnin viimeksi v. 2008. Palvelutaseen alijäämä kuitenkin supistuu tulevina vuosina vientikysynnän kasvaessa, mutta se ei kuitenkaan saavuta tasapainoa ennustejaksolla. Vuonna 2015 tavaroiden ja palvelujen taseen alijäämä on noin 0,8 mrd. euroa.

Palvelutaseen lisäksi toinen vaihtotasetta heikentävä tekijä on tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen tase. Viime vuonna tase oli lähes kaksi miljardia euroa alijäämäinen, kun vielä v. 2010 se oli runsaat puoli miljardia euroa ylijäämäinen. Suomen ulkomailta saamat pääomakorvaukset kasvavat ja tuotannontekijäkorvausten taseen alijäämä supistuu ennustevuosina, kun muualla maailmassa talouskasvu pääsee vauhtiin ja yritysten voitot kasvavat vähitellen.

Vaihtotase

	2010	2011	2012	2013**	2014**	2015**
	miljardia euroa					
Tavaroiden ja palvelujen tase	2,4	-1,4	-1,6	-1,5	-1,1	-0,8
Tuotannontekijäkorvaukset ja tulonsiirrot, netto	0,6	-1,4	-1,9	-1,6	-1,4	-1,0
Vaihtotase	3,0	-2,7	-3,6	-3,1	-2,6	-1,8
Vaihtotase, % bruttokansantuotteesta	1,7	-1,5	-1,8	-1,6	-1,3	-0,8

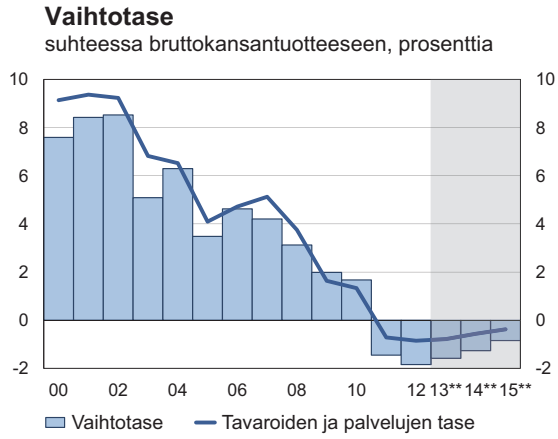

Lähde: Tilastokeskus, VM

Uusimpien kansantalouden tilinpidon lukujen mukaan vaihtotaseen alijäämä oli 3,6 mrd. euroa vuonna 2012. Alijäämä supistuu ennustevuosina palvelujen taseen ja pääomakorvausten taseen vahvistuessa, kun maailmankaupan kasvu kiihtyy. Vuonna 2015 vaihtotaseen alijäämä on 0,8 % bruttokansantuotteesta.

Vientimenestys maailmalla riippuu tavaroiden ja palvelujen ominaisuuksien lisäksi tuotteen hinnasta. Tuotteiden hintaan vaikuttaa tuotannon suorien työvoimakustannusten lisäksi muut kustannukset, kuten raaka-aineet, vuokrat ja erilaiset palvelut. Suomen tehdasteollisuuden kustannuskilpailukykyyn ei täten vaikuta ainoastaan vientiyritysten palkka- ja tuottavuuskehitys, vaan alihankinnan ja ulkoistusten kautta myös vain kotimaassa toimivien yritysten hinta- ja työvoimakustannuskehityksellä on merkitystä. Välituotekäytön osuus tehdasteollisuuden tuotoksen arvosta on noussut viime vuosina n. 80 prosenttiin, kun se vielä 2000-luvun alussa oli alle 70 %. Suorien palkansaajakorvausten osuus on puolestaan pysynyt n. 15 prosentissa. Tehdasteollisuuden välituotekäytöstä n. 60 % hankitaan kotimaasta. Tärkeimmät kotimaiset välituotteet ovat teollisuustuotteiden lisäksi yksityiset palvelut, joiden osuus on runsaat 30 % kotimaisista hankinnoista. Yksityisistä palveluista

tärkeimpiä ovat kuljetus- ja varastointipalvelut sekä ammatilliset, tieteelliset ja tekniset palvelut. Mikäli työvoimakustannukset nousevat VM:n ennusteen mukaisesti, Suomen yksikkötyökustannukset kasvavat lähivuosina edelleen euroalueen keskiarvoa nopeammin. Tämä kustannuskilpailukyvyn heikkeneminen on viennin kasvunäkymien kannalta hyvin haastavaa, varsinkin kun samaan aikaan on menossa suuri viennin rakennemuutos.

Lisäksi on huolestuttavaa, että palvelujen tuonti kasvoi viime vuonna reippaasti enemmän kuin palvelujen vienti. Tilastokeskuksen palvelujen ulkomaankauppatilaston mukaan palvelujen tuonnin kasvu tuli mm. tutkimus- ja kehittämispalveluista, tietotekniikka- ja konsernipalveluista sekä rojalti- ja lisenssimaksuista. Juuri näiden palvelujen on odotettu pitkällä aikavälillä muodostavan merkittävän perustan Suomen tulevalle talouskasvulle ja viennille. Asiantuntijapalvelujen tuonnin lisääntyminen muistuttaa osaltaan, että myös palveluissa kustannuskilpailukyvyllä on merkitystä.

Yksikkötyökustannukset
2005=100, nimelliset

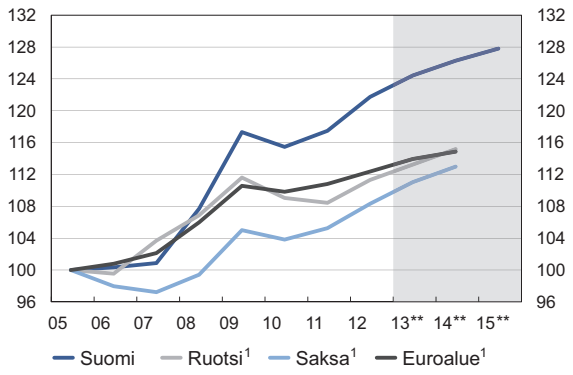

1 Euroopan komission ennuste

Lähde: Euroopan komissio, Tilastokeskus, VM

1.3 Kotimainen kysyntä

1.3.1 Yksityinen kulutus

Kotitalouksien reaalitulojen kehitys on muutaman viime vuoden aikana jäänyt vaatimattomaksi. Finanssikriisin jälkeen kotitaloudet ovat säästäneet vähemmän, mikä on mahdollistanut yksityisen kulutuksen kasvun heikosta tulokehityksestä huolimatta. Viime vuonna kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot eivät kasvaneet lainkaan. Samanaikaisesti kotitalouksien säästämisasteen aleneminen hidastui selvästi. Euroopan velkakriisin pitkittyminen ja siihen liittyvä yleinen taloudellinen epävarmuus ovat lisänneet kuluttajien varovaisuutta. Odotusten heikentymisen ja reaalitulojen kasvun pysähtymisen myötä myös yksityisen kulutuksen kasvu tyrehtyi viime vuonna jääden 0,2 prosenttiin.

Tänä vuonna kotitalouksien reaalitulot pysyvät lähes ennallaan ja yksityisen kulutuksen määrä ei kasva lainkaan. Muun muassa arvonlisäverotuksen kiristyminen nostaa hyödykkeiden hintoja, mikä nakertaa kuluttajien ostovoimaa. Valtion tuloveroasteikkoon ei tehdä inflaatiotarkistuksia, mikä yhdessä vakuutetun sosiaaliturvamaksujen nousun kanssa johtaa myös välittömän verotuksen kiristymiseen. Lisäksi kotitalouksien saamien työtulojen kehitystä heikentää työllisten lukumäärän supistuminen.

Kuluttajien varovaisuuden lisääntyessä kotitaloudet lykkäävät suurempia hankintoja joten kestokulutushyödykkeiden kysyntä heikkenee. Kuluttajabarometrin mukaan kestokulutushyödykkeiden ostoaikomukset ovat selvästi alle pitkän aikavälin keskiarvon ja esimerkiksi kuluttajien rekisteröimien autojen lukumäärä jatkaa supistumistaan tänä vuonna. Tammi-kesäkuussa vähittäiskaupan määrä supistui noin prosentin vuodentakaiseen verrattuna. Palvelujen kysyntä sitä vastoin kehittyy muuta kulutusta myönteisemmin. Palvelujen osuus kulutuksesta on noin puolet. Epävarmuuden lisääntyessä kotitalouksien säästämisaste nousee hieman viime vuoteen verrattuna.

Kotitalouksien luottamuksen heikkeneminen näkyy myös velkaantumiskehityksessä. Tänä vuonna kotitalouksien velkojen kasvu on hitaampaa kuin kertaakaan aiemmin 2000-luvulla. Alkuvuoden aikana kulutusluottojen määrä supistui vuodentakaiseen verrattuna. Asuntoluottokanta on jatkanut kasvuaan huolimatta asuntomarkkinoiden aktiviteetin heikkenemisestä. Lähes ¾ kotitalouksien luotoista on asuntolainoja. Rahoitustilinpidon mukaan kotitalouksien rahoitusvarallisuus ylsi viime vuonna 220 mrd. euroon. Merkittävimmän sijoituskohteen muodostavat talletukset, joiden osuus oli 36 %. Noteerattujen osakkeiden ja sijoitusrahastojen osuus ylsi puolestaan 17 prosenttiin v. 2012. Rahoitustilinpidossa asunto-osakkeita ei lueta rahoitusvarallisuuteen. Huolimatta velkaantuneisuuden kasvusta kotitalouksien nettomääräinen varallisuus oli 88 mrd. euroa v. 2012.

Poikkeuksellisen alhaisen korkotason myötä kotitalouksien korkomenot ovat edelleen kymmenen vuoden takaisella tasolla vaikka samanaikaisesti velkataakka on kasvanut huomattavasti. Korkojen odotetaan kääntyvän selvään nousuun ennusteajanjakson loppua kohden. Tämä kasvattaa tuntuvasti kotitalouksien velanhoitomenoja. Korkomenoja kasvattaa lisäksi myös pankkien korkomarginaalien nousu. Koronnousun vaikutuksia käytettävissä oleviin tuloihin vaimentaa kuitenkin se, että samanaikaisesti myös kotitalouksien korkotulot lisääntyvät.

Kotitalouksien käytettävissä olevat nimellistulot
muutos ja kasvuvaikutukset, prosenttia

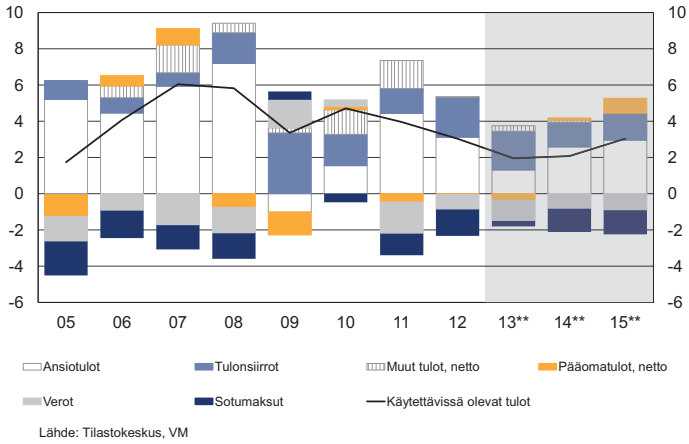

Lähde: Tilastokeskus, VM

Ensi vuonna yleisen suhdannetilanteen arvioidaan kohenevan viennin elpymisen myötä. Tämä heijastuu viiveellä kotimaiseen taloudelliseen aktiviteettiin ja myös kotitalouksien kulutukseen. Työttömyyden nousu pysähtyy mikä luo edellytykset kuluttajien luottamuksen vahvistumiselle. Kotitalouksien käytettävissä olevien reaalitulojen kehityksessä ei kuitenkaan vielä tuolloin tapahdu käännettä myönteisempään suuntaan. Yleisen suhdannetilanteen ja kotitalouksien odotusten kohentuessa säästämisaste alenee. Myös väestön ikärakenteen muutos osaltaan vähentää säästämistä. Eläkkeelle siirryttäessä ihmisten käytettävissä olevat tulot supistuvat. Eläkeläiset voivat kuitenkin tasoittaa kulutustaan työuran aikana kertyneillä säästöillä. Ensi vuonna yksityisen kulutuksen määrä lisääntyy 0,8 %. Erityisesti kestokulutushyödykkeiden kysyntä kasvaa luottamuksen kohentuessa.

Kotitalouksien säästäminen ja velkaantuminen
osuus käytettävissä olevista tuloista, prosenttia

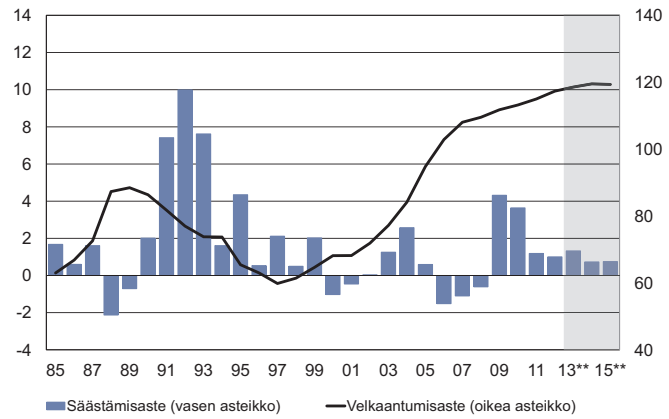

Lähde: Tilastokeskus, VM

Vuonna 2015 kotitalouksien ostovoiman ennustetaan kääntyvän nousuun. Taloudellisen aktiviteetin koheneminen kasvattaa työllisyyttä. Lisäksi ostovoimaa parantaa valtion tuloveroasteikon tarkistaminen siten, että verotus ei kiristy yleisen ansiotason nousun myötä. Tämän myötä yksityisen kulutuksen kasvu nopeutuu 1,4 prosenttiin. Korkotaso jatkaa nousemistaan mikä hillitsee kotitalouksien velanottoa. Tämä yhdessä käytettävissä olevien tulojen kasvun kanssa kääntävät velkaantumisasteen hienoiseen laskuun.

Teollisuuden ja kuluttajien luottamus
saldo, kausitasoitettu

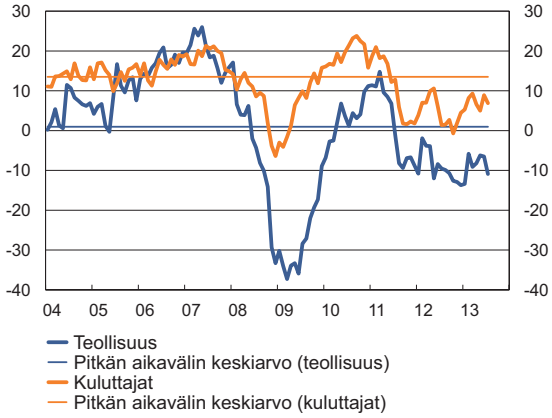

Lähde: Euroopan komissio

Kotitalouksien velkataakan kasvu heikentää talouden vakautta

Euroopan kriisimaiden kokemukset osoittavat, että yksityisen sektorin liiallinen velkaantuminen voi myötävaikuttaa asuntojen hintakuplan kehittymiseen. Hintojen yliarvostuksen purkautumisesta voi puolestaan seurata pankkikriisi ja kansantalouden ajautuminen hyvin vaikeaan tilanteeseen kuten Suomessa tapahtui 1990-luvun alun laman yhteydessä. Arvioidessaan vuosittain jäsenmaiden makrotaloudellista vakautta EU käyttää yhtenä indikaattorina yksityisen sektorin velkaantuneisuutta, johon luetaan kotitalouksien ottamien luottojen lisäksi myös yritysten velat. Vuonna 2012 Suomen tapauksessa yksityisen sektorin (pl. rahoitussektori) velkojen suhde kokonaistuotantoon oli 179 % eli se ylitti EU:n asettaman 160 prosentin raja-arvon.

Suomessa kotitalouksien tämänhetkinen velkaantuminen vastaa EU-maiden keskitasoa kun velka suhteutetaan käytettävissä oleviin tuloihin. Velan kasvu on kuitenkin jatkunut verrattain nopeana koko 2000-luvun, mikä on herättänyt huolta yhä suuremman velkataakan mukanaan tuomista riskeistä. Kotitalouksien halukkuus velanottoon on pitkään osoittautunut ennustettua suuremmaksi. Velan kasvua selittää pitkälti kotitalouksien ottamien asuntoluottojen kehitys. Reaalisesti asuntoluottojen määrä on viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvanut 130 %. Samanaikaisesti muiden luottojen määrä on pysynyt reaalisesti lähes ennallaan. Asuntoluottojen kasvua on osaltaan vauhdittanut laina-aikojen piteneminen. Viime vuosina otettujen asuntoluottojen laina-aikojen nousu on kuitenkin pysähtynyt ja ne ovat Finanssialan keskusliiton kyselytutkimuksen mukaan olleet keskimäärin 17-18 vuotta. Suomessa yli 65 % asuntokunnista asuu omistusasunnoissa. Vuonna 2012 kolmasosalla kaikista kotitalouksista oli asuntovelkaa.

Kansantalouden vakaan kehityksen kannalta velkaantuneisuus muodostaa sitä suuremman riskin, mitä enemmän asuntojen hinnat eroavat pidemmän aikavälin tasapainostaan. Suomen tapauksessa asuntojen hinnat suhteutettuna ansiotuloihin ovat lähellä historiallista keskiarvoa. Sitä vastoin asuntojen hintojen ja vuokrien välisen suhteen perusteella tämänhetkinen hintataso on hieman pitkän aikavälin keskiarvoa korkeampi. Tämän indikaattorin mukaan asuntojen hintoihin kohdistuu enemmän paineita alas- kuin ylöspäin.

Velkaantuneimpia ovat ne kotitaloudet, joiden viitehenkilö kuuluu ikäryhmään 35-39-vuotiaat. Kyseiseen ikäryhmään lukeutuvista kotitalouksista ¾ oli asuntovelkaa vuonna 2012. Asuntovelan määrään vaikuttaa mm. lasten lukumäärä. Lapsettomilla asuntovelallisilla talouksilla velkaa oli 72 990 euroa v. 2012 kun esim. kolmilapsisilla perheillä asuntovelan määrä nousi 126 410 euroon. Tästä huolimatta lapsiperheiden asumisväljyys on keskimääräistä heikompi. Ikäryhmittäisessä tarkastelussa velkojen määrä suhteutettuna käytettävissä oleviin tuloihin nousee korkeimmalle 25-34 -vuotiaiden kohdalla eli 195 prosenttiin. Velkaantumisastetta nostaa tässä ikäryhmässä mm. se, että opintovelat ovat tuolloin suurimmillaan ja myös ensiasunnon hankinta ajoittuu tyypillisesti tähän elämänvaiheeseen. Lisäksi työuran alkuvaiheessa ansiotaso on vielä keskimääräistä alhaisempi, mikä sekin nostaa velan suhdetta käytettävissä oleviin tuloihin.

Tarkasteltaessa velkaantumisen ja tulonjaon välistä suhdetta havaitaan, että velkaantuminen on vähäisintä kahden pienituloisimman desiilin tapauksessa. Velkasuhde oli niiden osalta keskimäärin 70 % v. 2011. Pienituloisimpien kotitalouksien kohdalla muiden kuin asuntoluottojen merkitys on sitä vastoin keskimääräistä suurempi. Suhteutettuna käytettävissä oleviin tuloihin pienituloisimmat kotitaloudet turvautuvat muita enemmän esim. kulutusluottoihin,

Käytettävissä olevien tulojen ja velkojen välisen suhteen lisäksi on tarpeen tarkastella myös varallisuuden ja velkojen välistä suhdetta. Mitä parempi on velallisten varallisuusasema suhteessa niiden velkataakkaan sitä pienempi on velkaantumisen muodostama riski esimerkiksi pankkijärjestelmälle. Vaikka kotitalouden velanmaksukyky heikkenisi pysyvästi, niin varallisuutta realisoimalla pankkien luottotappioiden riskiä voidaan pienentää.

Varallisuustilaston mukaan asuntovelallisten kotitalouksien tapauksessa asuntovelkojen suhde asuntovarallisuuteen oli 46 % v. 2009. Vuonna 2012 niiden kotitalouksien osuus, joiden velkojen suhde käytettävissä oleviin tuloihin nousi yli 500 prosenttiin oli 4,5 %. Vuonna 2009 tuohon ryhmään luettavien kotitalouksien asuntovelan ja –varallisuuden suhdeluku oli 82 %. Kotitalouksia joilla asuntovelkojen suhde asuntovarallisuuteen oli yli 90 % oli 5,5 % kaikista kotitalouksista v. 2009. Kun tarkastellaan ikäryhmittäin kotitalouksien asuntoluottojen ja –varallisuuden välistä suhdetta niin havaitaan odotetusti, että nuorempien ikäryhmien tapauksessa vastaava luku on selvästi keskimääräistä suurempi. Esimerkiksi ikäryhmän 20-29 -vuotiaiden tapauksessa 47 prosentilla asuntoluottojen määrä nousi yli 90 prosenttiin suhteutettuna asuntovarallisuuden arvoon.

Velan kasvun ohella myös kotitalouksien varallisuus on lisääntynyt. Asuntovelkaantumiseen voikin osaltaan vaikuttaa myös tieto pidemmällä aikavälillä odotettavissa olevasta perinnöstä. Perintöjen merkitystä kuvaa se, että viimeisimmän tilastotiedon mukaan, joka on vuodelta 2004 keskimääräinen perintö oli 32 000 euroa. Sen jälkeen kotitalouksien varallisuus on noussut rahoitustilinpidon mukaan lähes 40 %. Demografisen muutoksen myötä perinnönsaajien lukumäärä pienenee, mikä nostaa keskimääräisen perinnön arvoa saajaa kohden. Perintöjä saadaan yleisimmin keski-ikäisenä tai sen jälkeen. Vuoden 2004 varallisuustutkimuksessa perintöjä saaneiden talouksien viitehenkilön keski-ikä oli 50 vuotta.

Jos otetaan huomioon kotitalouksien varallisuus ja pankkisektorin suhteellisen vahva asema, velan kokonaismäärä ei muodosta lyhyellä aikavälillä ongelmaa koko talouden vakauden näkökulmasta. Velan epätasainen jakautuminen voi kuitenkin osoittautua pulmalliseksi tasapainoisen kehityksen kannalta jos työttömyys lisääntyy voimakkaasti. Julkinen valta on perinteisesti tukenut verotuksellisin keinoin omistusasumista. Jatkossa verotukseen kohdistuu edelleen nousupaineita julkisen talouden rahoitusaseman vahvistamiseksi. Tällöin olisi perusteltua arvioida myös omistusasumiseen liittyviä verotukia ja niiden mitoitusta. Pidemmän aikavälin tasapainoisen kehityksen näkökulmasta olisi tärkeää, että verojärjestelmä ei osaltaan lisäisi kotitalouksien velkaantumisalttiutta.

1.3.2 Julkinen kulutus

Julkisten palveluiden tuottamiseen käytetyistä kulutusmenoista yksilöllisten palveluiden osuus on kaksi kolmasosaa ja kollektiivisten yksi kolmasosa. Kollektiivisia palveluita ovat mm. hallinto, puolustus, tutkimus, liikenneväylien ylläpito ja poliisitoimi. Julkiset terveys-, koulutus- ja sosiaalipalvelut ovat tärkeimpiä yksilöihin kohdistuvia palveluja. Kelan ja muiden sosiaaliturvarahastojen palvelut luetaan kokonaan yksilöllisiin kulutusmenoihin. Kuntien kulutuksesta neljä viidesosaa on yksilöllisiä palveluja, kun taas valtion kulutusmenoista neljä viidesosaa on kollektiivisista kulutusta.

Kollektiivisten kulutusmenojen volyymi on kasvanut viimeisen 10 vuoden aikana keskimäärin 0,5 % vuodessa, ja jatkossa kasvu on tätäkin vähäisempää. Sen sijaan yksilöllisen kulutuksen määrä lisääntyy väestön ikääntymisen myötä.

Valtion kulutus lisääntyy tänä vuonna tavanomaista enemmän, koska Yle Oy luokitellaan valtio –sektoriin kuuluvaksi kuluvan vuoden alusta lukien. Suurin osa Ylen menoista on kulutusmenoja, ja siksi Ylen sektoriluokituksen muutos lisää kertaluonteisesti valtion kulutuksen volyymin kasvua selvästi tänä vuonna. Muutoin valtion kulutuksen lähivuosien näkymät ovat vaisut. Valtion henkilöstön määrä on vähenemässä, mikä alentaa kulutusta.

Hallituksen sopeutustoimet ovat toinen kulutusta vähentävä tekijä. Ansiotason kohoamisen vuoksi valtion nimellinen kulutus kuitenkin lisääntyy jatkossakin jonkin verran.

Kuntien kulutuksen määrän arvioidaan kasvavan lähivuosina keskimäärin vajaan prosentin vauhtia seuraten väestön ikärakenteen ja määrän muutoksen aiheuttamaa laskennallista peruspalvelujen kysynnän kehitystä. Reaalista kasvua ennakoidaan olevan lähinnä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Kulutusmenojen kasvun arvioidaan hidastuvan viime vuosien toteutuneelta tasoltaan, koska kuntatalouden tiukentuessa kunnat joutuvat sopeuttamaan toimintaansa. Nimellisten kulutusmenojen ennakoidaan lähivuosina kasvavan keskimäärin 3 % vuosittain.

Sosiaaliturvarahastojen kulutus heijastaa merkittäviltä osin lääkekorvausmenojen kasvua. Tänä vuonna kulutus alenee tehtyjen säästöpäätösten vuoksi. Väestön ikääntyessä ja uusien lääkkeiden tullessa markkinoille nämä menot kasvavat melko nopeasti, runsaat 4½ % vuodessa.

Kulutus

	2012 osuus, %	2010	2011	2012	2013**	2014**	2015**
		määrän muutos, prosenttia					
Yksityinen kulutus	100,0	3,3	2,6	0,2	0,0	0,8	1,4
Kotitaloudet	95,6	3,3	2,8	0,2	-0,1	0,7	1,4
Kestokulutustavarat	8,2	10,8	8,2	-0,2	-3,0	2,0	3,2
Puolikestävät kulutustavarat	8,7	6,1	3,4	1,3	-2,0	0,7	2,0
Lyhytikäiset tavarat	27,8	4,0	0,4	-0,8	-1,0	0,4	0,8
Palvelut	51,1	1,8	3,7	0,6	1,3	0,8	1,4
Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	4,4	3,2	-2,6	0,7	3,0	2,5	2,5
Julkinen kulutus	100,0	-0,4	0,5	0,6	1,2	0,8	0,8
Valtionhallinto	27,3	-1,7	-1,8	0,3	2,6	0,4	0,4
Paikallishallinto	65,3	0,3	1,4	0,8	0,7	0,8	0,8
Sosiaaliturvarahastot	7,4	-1,5	1,7	-0,3	-0,3	2,6	2,5
Kulutus yhteensä		**2,1**	**1,9**	**0,3**	**0,4**	**0,8**	**1,2**
Julkisyhteisöjen yksilölliset kulutusmenot		0,7	0,9	0,5	0,6	1,1	1,1
Yksilölliset kulutusmenot yhteensä		2,7	2,2	0,3	0,2	0,9	1,3
Kotitalouksien käytettävissä oleva tulo		4,7	4,0	3,0	2,0	2,1	3,0
Yksityisen kulutuksen hinta		1,9	3,5	3,0	1,8	2,0	1,7
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitulo		2,8	0,5	0,1	0,2	0,1	1,3
		prosenttia					
Kulutuksen osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)		80,2	80,2	81,5	82,2	81,8	81,2
Kotitalouksien säästämisaste		3,6	1,2	1,0	1,3	0,7	0,7
Kotitalouksien velkaantumisaste[1)]		113,1	115,0	117,3	118,3	119,3	119,1

[1)] Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.

1.3.3 Yksityiset investoinnit

Investoinnit alkavat toipua ensi vuonna

Finanssikriisin jälkeinen investointihuippu saavutettiin vuoden 2011 lopussa ja sen jälkeen investoinnit yhteensä kääntyivät viime vuonna jälleen lievään yhden prosentin laskuun. Kuluvasta vuodesta muodostuu edellistä heikompi - rakennusinvestoinnit alenevat edelleen ja nyt myös kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestointeja suunnitellaan supistettavan selvästi. Vuoden 2014 alussa investoinnit kääntyvät pieneen kasvuun, mutta koko vuoden osalta volyymi jää vähäisemmäksi vuodentakaiseen verrattuna. Vasta vuoden 2015 lopulla lähestytään aiempaa huipputasoa.

Kansantalouden investointiaste nousi vielä hieman viime vuonna, ollen 19,6 %, myös yksityiset investoinnit suhteessa bruttokansantuotteeseen nousivat 17 prosenttiin. Tänä vuonna investointiasteet kääntyvät uudelleen laskuun ja niiden arvioidaan jäävän koko ennusteperiodin osalta viimevuotista matalammiksi. Lasku tulee nimenomaan yksityisistä investoinneista, sillä julkisten investointien arvioidaan säilyvän nykytasolla suhteessa kansantuotteeseen koko ennusteperiodin ajan. Huolimatta sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuntuvasti vähentyneistä investoinneista kokonaisuutena teknologia/metalliteollisuuden investoinnit lisääntyivät, mm. metallien jalostus -toimialan investointien takia. Muista teollisuuden toimialoista mm. kemianteollisuus ja ehkä yllättäen paperiteollisuus investoivat voimakkaasti. Palveluissa kasvua oli etenkin kaupan sekä rahoituksen toimialoilla ja laskua viestinnän sekä liike-elämän palveluiden toimialoilla.

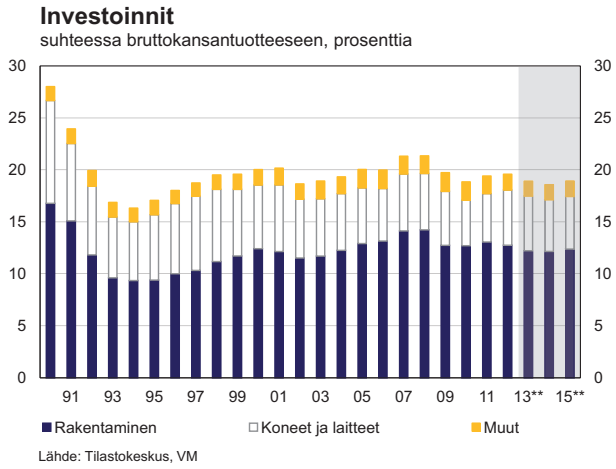

Investoinnit
määrän muutos ja kasvuvaikutukset, prosenttia

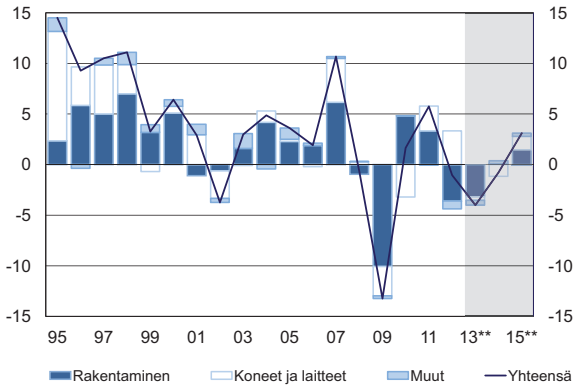

Lähde: Tilastokeskus, VM

Vuonna 2012 investoinnit vähentyivät kautta linjan eri tavaratyypeissä, poikkeuksena kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestoinnit. Nopeimmin laskivat toimitilainvestoinnit, noin 7 prosenttia, lähes yhtä heikosti kehittyivät maa- ja vesirakennusinvestoinnit. Asuntoinvestointien puolella huolta nostatti valtion tukemien tavallisten vuokra-asuntojen matalat aloitusluvut, johon osasyynä oli mm. tonttien puute.[1] Sen sijaan kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestoinnit kasvoivat edelleen voimakkaasti v. 2012 ja vuoden kokonaiskasvu niissä oli 14 %. Teollisuuden tutkimus- ja tuotekehitysmenot vähenivät Suomessa ja ulkomailla viime vuonna erityisesti teknologiateollisuuden supistuksista johtuen. Saman kehityksen arvioidaan jatkuvan myös kuluvana vuonna.

Vuoden 2013 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana investoinnit kasvoivat hieman, sillä suuren yksittäisen alustoimituksen takia kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestointien suhdannehuippu osui siihen. Alkuvuoden rekisteröintitiedot osoittavat kuljetusvälineinvestointeihin kuitenkin raskasta miinusta ja investointitavaroiden tuonti on laskenut lähes 10 %, joten seuraavat vuosineljännekset ovat laskusuunnassa. Kapasiteetin käyttöaste teollisuudessa on matala, eikä se edellytä uusinvestointeja. Kapasiteetti olisi kyselyn mukaan täyskäytössä vain vajaalla 60 prosentilla teollisuusyrityksistä, tosin pieni nouseva suunta jatkuu. Muihin tuotannonaloihin verrattuna energia-ala investoi edelleen vahvasti. Teollisuuden investointiasteen trendi on ollut jo hyvin pitkään laskussa, mikä johtuu ennen muuta teollisuuden rakennemuutoksesta. Kalustoinvestointien arvioidaan kääntyvän kohtalaiseen ja kiihtyvään kasvuun vuoden 2014 alusta lukien. Ensi vuonna kalustoinvestoinnit jäävät vielä 4 % tämän vuoden alle, suurelta osin vertailupohjan takia. Vuoden 2015 kasvuluku on jo 5 %.

[1] Helsingin kaupunki, Asuntotuotantotoimiston ATT toimintakertomus 2012, s. 24.

Hidas talouskasvu on näkynyt erityisesti toimitilainvestoinneissa, joissa aloitettujen rakennusten kuutiot ovat nyt lähestymässä finanssikriisin matalinta tasoa. Nopein lasku näyttäisi kuitenkin olevan jo ohitse ja uusia kohteita, varsinkin paranevaa lupakehitystä osoittavan liikerakentamisen puolelle, uskotaan aloitettavan. Vaikka rakentamisen luottamus on edelleen heikkoa, se on kuitenkin kääntynyt jo parempaan suuntaan. Ensi vuonna toimitilarakentamisen ei odoteta enää supistuvan ja v. 2015 sen arvioidaan kasvavan 2½ %.

Asuntotuotannon volyymi osoittaa kasvun käynnistyneen jo tämän vuoden huhtikuussa, erityisesti tämä näyttäisi johtuvan kerrostalorakentamisesta, jossa lupakehitys on ollut hyvää heikkoon viime vuoteen verrattuna. Pientä takapakkia voi vielä tulla ja tämä on sisällytetty ennusteeseen. Asuntoja arvioidaan aloitettavan tänä vuonna 26 500 – 27 000. Valtion tukemia ARA-vuokra-asuntoja aloitetaan viime vuotta hieman enemmän, koska kehysriihessä maaliskuussa 2013 päätettiin monista asuntotuotantoa elvyttävistä toimista. Jo huhtikuusta 2013 alkaen voimassa ovat olleet mm. käynnistysavustus sekä omavastuukoron lasku 1 prosenttiin. Syksyllä voimaantulevat mm. investointiavustuksen määrän korotus sekä valtion omistaman A-Kruunun pääomittaminen.

Asuntomarkkinoiden tilanne on edelleen kireä Helsingin seudulla, missä asunto- ja kaavatuotanto on jäänyt selvästi aiesopimuksissa sovittuja määriä pienemmäksi.[2] Pientaloinvestointien vähyys heikentää alueellista tilannetta pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Asuntojen korjaamisen arvioidaan kasvavan ennusteessa 2-3 %. Asuntoinvestoinnit kasvavat hieman ensi vuonna, mutta niissäkin varsinainen kasvu tulee vasta v. 2015.

Kone- ja laiteinvestoinnit ja kapasiteetin käyttöaste

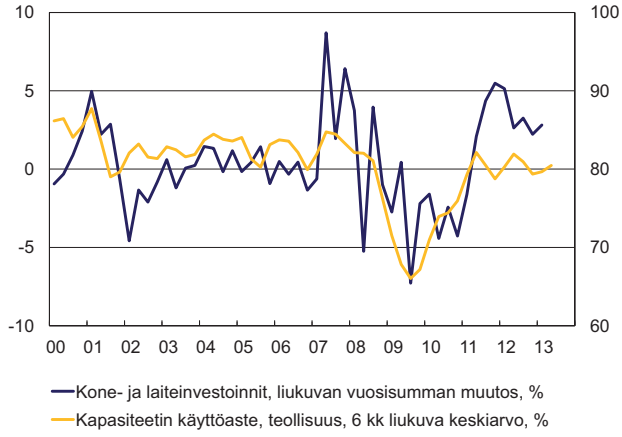

Lähde: Tilastokeskus

[2] Tavoitteena on ollut 65 000 asunnon kaavoittaminen vuosien 2008 - 2012 aikana. Tästä tavoitteesta on jäänyt puuttumaan lähes 17 000 asunnon kaavoitus. Näistä puuttuvista noin 3 000 olisi pitänyt olla ARA-vuokra-asuntoja.

Maa- ja vesirakennusinvestoinnit supistuvat tänä vuonna suhdannesyistä, sitä osoittaa mm. alkuvuoden myynnin määrän aleneminen. Ensi ja sitä seuraavana vuonna niitä supistavat erityisesti julkisten investointien määrän lievä lasku. Muut investoinnit, mm. ohjelmistoinvestoinnit, laskivat voimakkaasti jo viime vuonna, ja niiden arvioidaan palautuvan kohtuulliseen kasvuun, vaikkakin tasona ne jäävät selvästi vuoden 2011 alapuolelle.

Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

	2012 osuus, %	2010	2011	2012	2013**	2014**	2015**
		määrän muutos, prosenttia					
Talorakennukset	55,7	9,6	5,9	-5,1	-5,2	0,3	2,7
Asuinrakennukset	34,4	24,3	5,0	-4,0	-2,2	0,5	2,7
Muut talorakennukset	21,3	-7,4	7,5	-6,8	-10,0	0,0	2,6
Maa- ja vesirakennukset	9,4	-3,7	-0,6	-6,8	-3,2	-1,0	-0,4
Koneet ja laitteet	27,0	-12,2	10,6	13,9	-1,3	-4,2	5,0
Muut investoinnit	7,8	0,3	-0,4	-9,0	-6,0	4,0	4,0
Yhteensä	100,0	**1,7**	**5,7**	**-1,0**	**-4,0**	**-0,8**	**3,1**
Yksityiset	86,8	3,2	6,2	-1,3	-4,6	-0,9	3,6
Julkiset	13,2	-7,8	3,0	0,9	0,1	-0,2	-0,2
		prosenttia					
Investointien osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)							
Kiinteät investoinnit		18,9	19,4	19,6	18,9	18,6	18,9
Yksityiset		16,4	16,9	17,0	16,3	16,0	16,4
Julkiset		2,5	2,5	2,6	2,6	2,6	2,6

1.3.4 Julkiset investoinnit

Julkisista investoinneista noin neljännes on valtion investointeja ja kolme neljäsosaa kuntien investointeja. Pääomatavaratyypeittäin ne jakautuvat siten, että runsas 40 % on maa- ja vesirakennusinvestointeja, vajaa 40 % talonrakennusinvestointeja sekä loput lähinnä kone- ja laitehankintoja. Julkisten investointien volyymi oli viime vuonna samalla tasolla kuin 10 vuotta sitten. Lähivuosina niiden määrän arvioidaan hieman alenevan vaikean rahoitustilanteen vuoksi.

Valtion investoinnit ovat lähinnä panostuksia liikenneväyliin. Ensi vuonna käynnistetään neljä isompaa tiehanketta. Pohjanmaan radan peruskunnostus on suurimpia meneillään olevista väylähankkeista. Valtion investointivolyymin arvioidaan hieman kasvavan lähivuosina viime vuoden alhaiselta tasolta.

Kuntien investointipaineet ovat mittavat johtuen mm. peruskorjaustarpeista ja kasvukeskusten suurista hankkeista. Kuntien investointisuunnitelmien toteutuminen riippuu kuitenkin pitkälti kuntatalouden taloustilanteesta ja lainarahan hinnasta. Lähivuosina paikallishallinnon investointien määrän arvioidaankin vuosittain hieman laskevan kuntien taloudellisen tilanteen rajoittaessa uusien investointien aloituksia.

1.4 Kotimainen tuotanto

1.4.1 BKT

Viime vuonna kansantalouden tuottama arvonlisäys supistui yhden prosentin ja talous ajautui taantumaan. Tuotannon supistuminen oli seurausta heikosta kansainvälisestä taloustilanteesta sekä kotimaisista kilpailukykyongelmista ja rakennemuutoksesta. Teollisuuden ja rakentamisen tuotanto laski 5 %, kun taas palvelutuotanto oli yhä kasvussa yksityisten palvelujen tukemana. Julkiset palvelut vähenivät jo 7:ttä vuotta peräkkäin. Taantumasta huolimatta työllisyys kasvoi hieman, mikä johti koko talouden työn tuottavuuden heikkenemiseen. Tuottavuuskehitys oli erityisen heikkoa teollisuudessa: edellisen kahden vuoden aikana teollisuuden työn tuottavuus on laskenut noin kahdeksan prosenttia.

Talouskehitys on jatkunut heikkona alkuvuonna. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä talouden tuottama arvonlisä on edelleen vähentynyt. Tuotannon supistuminen on ollut laaja-alaista, sillä teollisuuden, rakentamisen kuin palveluidenkin tuotanto on vähentynyt. Tänä vuonna kokonaistuotanto supistuu lähes prosentin. Talouden ennustetaan pääsevän hitaalle kasvu-uralle vasta vuoden lopulla. Ensi vuonna kokonaistuotanto lisääntyy 1,2 % teollisuustuotannon tukemana. Kasvua tukee euroalueen asteittainen elpyminen, vientikysynnän lisääntyminen ja edelleen alhaisena säilyvä korkotaso. Vuonna 2015 kasvuksi ennustetaan noin kaksi prosenttia ja kasvu on aiempaa laajapohjaisempaa. Ennusteen loppuvuosina kasvuvauhti ylittää talouden potentiaalisen tuotannon kasvun, vaikka historiallisesti katsottuna talouskasvu on vaimeaa. Ennustejaksolla kansantalous velkaantuu ulkomaille, koska kotitaloudet ja julkinen sektori säilyvät alijäämäisinä.

Nettoluotonanto sektoreittain
suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

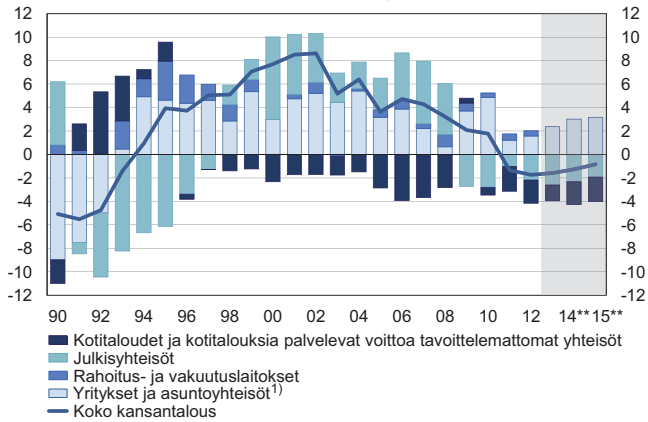

1) Sisältää rahoitussektorin vuosina 2013-2015

Lähde: Tilastokeskus, VM

Teollisuudessa on käynnissä suuri rakenteellinen muutos. Vanhaa teollista tuotantokapasiteettia on hävinnyt, mutta korvaavaa tuotantoa ei ole syntynyt tilalle riittävästi. Teollisen tuotannon osuus kansantaloudesta on supistunut 18 prosenttiin, kun vielä vuosituhannen alussa sen osuus oli 28 %. Tämän vuoden alussa sen tuotanto on jatkanut edelleen vähenemistään. Varovaisia merkkejä suhdannekäänteestä on kuitenkin nähtävissä, sillä

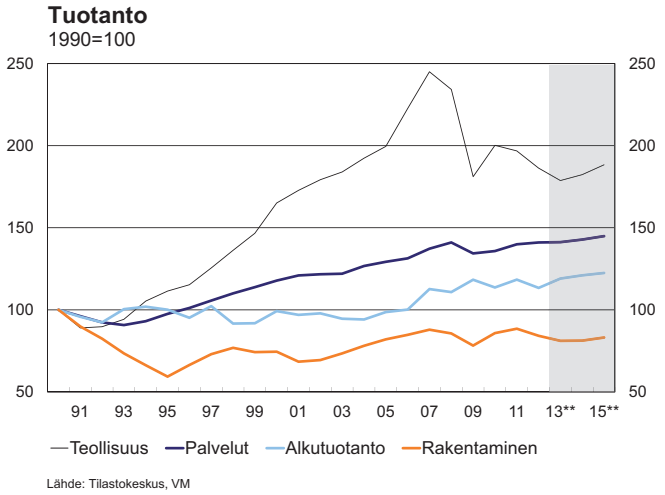

Lähde: Tilastokeskus, VM

tuotanto-odotukset ovat viime vuotta korkeammalla tasolla. Teollisuustuotannon odotetaan kääntyvään loivaan kasvuun vuoden lopulla vientikysynnän vetämänä. Tulevina vuosina tuotanto yltää vain muutaman prosentin kasvuvauhtiin, sillä toisaalta teollisuuden kysyntänäkymät vientiin ja kotimaahan ovat maltilliset ja samaan aikaan rakenteiden muuttuminen ja kilpailukykyongelmat rajoittavat kasvua.

Vaikea yleinen taloustilanne on välittynyt kotimarkkinoille. Kuluttajien kokema epävarmuus tulevasta on kohonnut ja varovaisuus lisääntynyt. Palvelutuotanto on supistunut vuoden alkupuolella ja alan yritysten luottamus on selvästi normaalia heikompaa. Tänä vuonna tuotannon ei odoteta kasvavan. Sekä teollisuudelle että kotitalouksille suunnattujen palvelujen kysyntänäkymät ovat vaisut. Palvelutuotanto palaa kasvuun ensi vuonna, mutta kasvuvauhti jää tulevina vuosina vain runsaaseen prosenttiin, sillä työttömyys vähenee hitaasti, verotus kiristyy ja kotimainen ostovoiman kehitys on vaatimatonta. Kotimarkkinoiden heikkoutta heijastaa rakentaminen, joka supistuu tänä vuonna. Tukevampaa kasvua saadaan odottaa vasta ennustejakson lopulle yleisen taloustilanteen asteittain lujittuessa. Korjausrakentamisen näkymät ovat uudisrakentamista myönteisemmät.

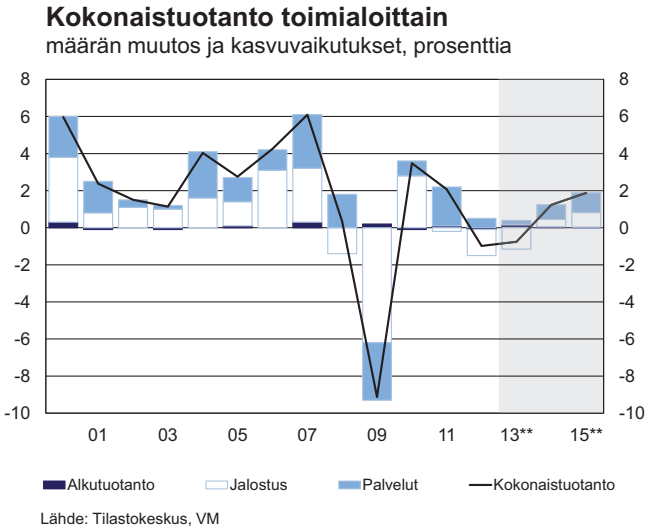

Lähde: Tilastokeskus, VM

1.4.2 Jalostus

Teollisuustuotannon elpyminen viivästynyt

Teollisuustuotanto supistui viime vuonna jo toista vuotta peräkkäin. Laskuvauhti nopeutui 5,3 prosenttiin, sillä vientikysyntä suomalaisille hyödykkeille oli hyvin vaisua ja kysyntää heikomman vientimenestyksen perusteella vientituotteiden kilpailukyvyssä on puutteita. Lisäksi toimialakohtainen rakennemuutos supisti tuotantoa ennätyksellisesti elektroniikkateollisuudessa sekä suhdannesyistä öljynjalostuksessa. Päätoimialoista vain metsäteollisuuden tuotannon määrä oli edellistä vuotta suurempi. Senkin määrän kasvu perustui lähinnä lisääntyneeseen sellun tuotantoon ja laskeviin paperiteollisuuden hintoihin. Muista toimialoista kasvua oli lääke- sekä tekstiiliteollisuudessa. Tehdasteollisuuden tuotanto on nyt supistunut yhdeksän perättäisen vuosineljänneksen ajan ja tuotannon taso on 24 % alle edellisen huipun v. 2007. Rakennemuutosta teollisuudessa kuvaa esimerkiksi elektroniikkateollisuuden osuuden jyrkkä pieneneminen koko teollisuuden arvonlisäyksestä: viime vuonna osuus oli enää 2,5 %, kun se parhaimmillaan v. 2000 oli 20 %.

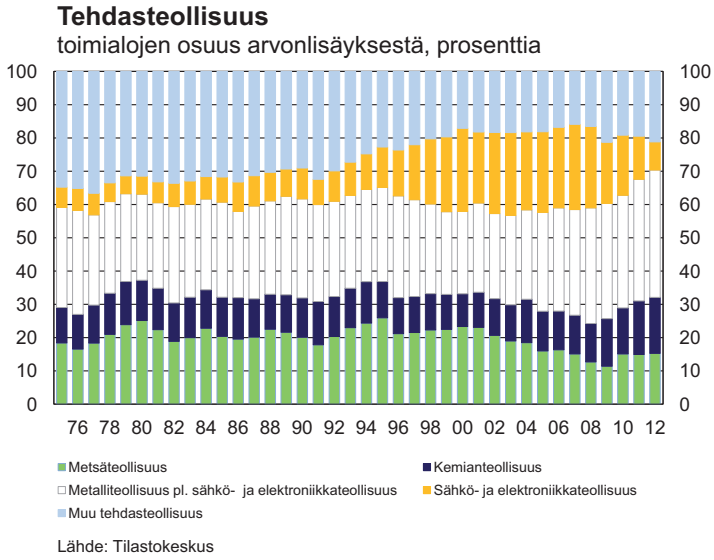

Lähde: Tilastokeskus

Teollisuuden tuotantonäkymät ovat vaimeat. Vuodesta 2011 lähtien teollisuustuotannon suhdannenäkymät ovat tiedustelujen mukaan vaihdelleet jyrkästi neljänneksestä toiseen. Toteutunut tuotanto on kuitenkin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta jäänyt odotettua pienemmäksi. Tänä kesänä suhdannenäkymät ovat jälleen hiukan alkuvuotta paremmat, mutta tuotanto-odotus on vuodenvaihdetta heikompi ja tilauskanta riittää keskimäärin vain kahden kuukauden tuotantoon. Varhaisia merkkejä käänteestä on kesän aikana ilmaantunut. Yksi niistä on toisella vuosineljänneksellä kasvuun kääntynyt uusien tilausten arvo. Tosin tilausten kasvua oli vain metalliteollisuudessa ja sekin hyvin heikon

Teollisuustuotannon volyymi-indeksi toimialoittain
muutos vuodentakaiseen, prosenttia

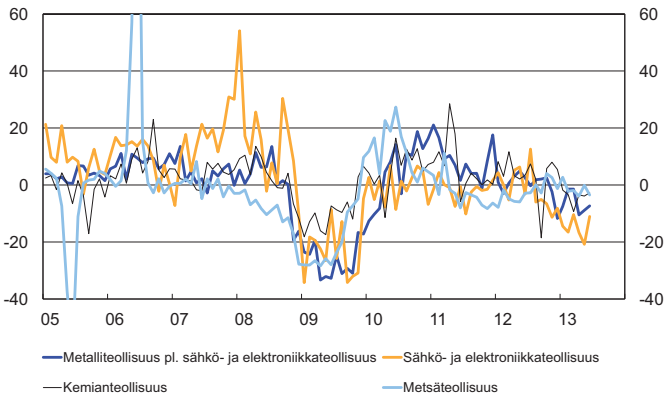

Lähde: Tilastokeskus

alkuvuoden jälkeen. Toinen positiivinen tekijä ovat indikaattorit kansainvälisestä taloudesta, jotka antavat olettaa kasvun vähitellen nopeutuvan. Esimerkkinä toisen vuosineljänneksen myönteiset kokonaistuotannon ennakkotiedot euroalueella ja EU:ssa. Tämä voi lisätä vientikysyntää suomalaiselle tuotannolle. Vaikka teollisuustuotannon kasvu pääsisi käyntiin vielä tämän vuoden puolella tuotanto kuitenkin laskee koko vuonna keskimäärin noin neljä prosenttia. Päätoimialoista parhaat edellytykset kasvulle ovat suhdannetiedustelujen mukaan kemian- ja paperiteollisuudessa sekä muista toimialoista elintarvike- ja rakennustuoteteollisuudessa. Toisaalta teknologia- ja puuteollisuudessa yritykset odottavat laskun jatkuvan lähikuukausina.

Käänteestä huolimatta kasvuvauhti uhkaa jäädä historiaan nähden vaatimattomaksi, sillä aiemmin merkittävät päätoimialat metsä- ja elektroniikkateollisuus ovat sopeuttaneet tuotantokapasiteettiaan Suomessa. Lisäksi kansainvälisen kysynnän kasvuvauhdin ja Suomen teollisuuden osuuden siitä odotetaan jäävän aiempaa vähäisemmäksi, joten teollisuustuotanto lisääntyy ensi vuonna noin kaksi prosenttia ja seuraavanakin vuonna vain päälle kolme prosenttia. Ennusteen toteutuessa teollisuustuotannon taso jäisi vielä viidenneksen finanssikriisiä edeltänyttä tasoaan matalammaksi, kun taas teollisuudessa tehdyt työtunnit jäisivät kuudenneksen vuoden 2008 tasoa matalammaksi. Työn tuottavuus heikentyisi siis selvästi, mikä on varsinkin teollisuudessa erittäin poikkeuksellista pitkällä aikavälillä.

Rakennustuotannon perusta ei kovin luja

Rakentamisen arvonlisäys kääntyi viime vuonna laskuun. Laskuvauhti oli vain hieman teollisuutta hitaampi, 4,8 %. Koko jalostustoiminta on siis vankasti taantumassa. Sekä talon- että maa- ja vesirakentamisen tuotanto supistuivat, jälkimmäinen jo viidettä vuotta peräkkäin. Korjausrakentaminen näyttäisi edelleen lisääntyneen viime vuonna, joten rakentamisen tuotannon lasku oli seurausta sekä asuin- että yrityksiä palvelevan uudisrakennustoiminnan supistumisesta. Erityisesti teollisuuden tarpeisiin aloitettiin

viime vuonna edellistä vähemmän uudistuotantoa. Koko rakentamisen arvonlisäys on nyt supistunut viisi vuosineljännestä perättäin ja taso on lähes 9 % matalampi kuin vuoden 2011 lopussa, jolloin käänne huonompaan tapahtui.

Rakentamisen suhdanteeseen voi odottaa varovaista käännettä. Vuoden alkupuoliskolla rakennustoimintaan myönnettyjen lupien määrä lisääntyi 4 %. Eniten lisääntyivät liike- sekä maatalousrakennusten luvat. Toisaalta asuinrakentamiseen myönnettiin 15 % vähemmän lupia kuin vuosi sitten tammi-toukokuussa. Kerrostalorakentamisen luvat lisääntyivät, mutta muiden asuntojen luvat vähenivät, osittain vaimean ostovoimakehityksen seurauksena. Lisäksi suhdannetiedustelun mukaan rakentamisen suhdannenäkymien koheneminen pysähtyi kesällä ja tuotanto-odotukset heikkenevät edelleen jyrkästi. Viime vuonna vähiten heikosti kehittyi asuntorakentaminen, mutta lupakehityksen perusteella vähäinen rakentamisen tuotanto perustuu tänä vuonna pääasiassa muuhun kuin asuinrakentamiseen. Koko vuonna rakentamisen arvonlisäys supistuu edelleen lähes 4 %, eli melkein yhtä nopeasti kuin viime vuonna.

Mikäli elinkeinoelämän kapasiteetti ja investoinnit elpyvät odotetusti ensi vuodesta alkaen, rakentamisen tuotanto pääsee vaimealle kasvu-uralle, eikä tuotanto enää ensi vuonna supistu. Varsinaiselle kasvu-uralle rakentamisen odotetaan pääsevän vasta v. 2015, jolloin arvonlisäyksen ennakoidaan lisääntyvän 2½ %. Tuotannon taso olisi tällöin edelleen 3 % finanssikriisiä edeltänyttä tasoa alempi.

Uudisrakentamisen volyymi-indeksi
muutos vuodentakaiseen, prosenttia

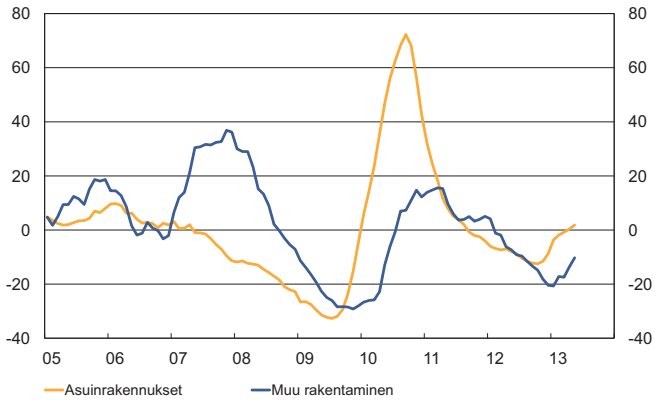

Lähde: Tilastokeskus

1.4.3 Palvelut

Tuotantorakenne jatkaa palveluvaltaistumistaan

Palvelujen osuus koko talouden arvonlisäyksestä jatkoi viime vuonna nousuaan, sillä jalostustoiminta supistui jo toista vuotta peräkkäin. Palvelujen osuus koko talouden arvonlisäyksestä on kohonnut jo päälle 71 prosenttiin eli lähelle euroalueen keskimääräistä 73 prosenttia. Viime vuonna palvelutuotannon kasvuvauhti hidastui 0,8 prosenttiin, kun yksityisen palvelutuotannon kasvu hiipui prosenttiin ja julkinen palvelutuotanto supistui jo seitsemättä vuotta peräkkäin. Yksityisistä aloista nopeinta kasvu oli ilmailiikenteen, rahoitustoiminnan ja matkatoimistojen toimialoilla, joilla kasvu oli kaksinumeroista. Tuotanto supistui vauhdikkaimmin rahapelitoiminnoissa. Vakiintuneen määritelmän mukaan palvelutuotanto vaipui taantumaan viime vuoden keväällä, kun tuotanto supistui kaksi perättäistä vuosineljännestä, mutta toimialan tuotanto lisääntyi niukasti jälleen viime vuoden lopulla. Palvelutuotanto saavutti viime vuoden alussa uudelleen tason, jolle se nousi ennen finanssikriisiä v. 2008, mutta laskun seurauksena palvelutuotanto on nyt ½ % tuota tasoa matalampi.

Palvelutuotannon on mahdollista välttää tuplataantuma, vaikka alkuvuonna arvonlisäys hieman supistui. Kesän suhdannekyselyt eivät tosin lupaa yhtään parempaa, sillä myyntiodotukset heikkenivät edelleen. Toisaalta kannattavuuden lasku on taittumassa, kun tuotantokustannusten nousu hidastuu samalla kun myyntihinnat ovat kääntyneet nousuun. Myös riittämätön kysyntä on hieman aiempaa pienempi ongelma. Yksityistä kulutusta palvelevien toimialojen tuotantonäkymät ovat erityisen vaatimattomat, sillä ostovoima jää heikoksi tänä ja ensi vuonna. Suhteellisesti myönteisemmät suhdannenäkymät ovat yrityksiä palvelevilla toimialoilla, erityisesti tieto- ja viestintäpalveluissa. Mahdollinen kasvu jää kuitenkin parhaimmillaankin jalostustoiminnan taantuman vuoksi vaimeaksi, joten tänä vuonna koko palvelutuotanto ei kasva lainkaan. Ensi vuonna yritystoiminnan vilkastuminen vauhdittaa palvelutuotannon kasvun noin prosenttiin ja seuravana vuonna puoleentoista prosenttiin. Vielä tuolloinkin kasvu jää keskimääräistä kahden prosentin kasvuvauhtia hitaammaksi, mutta tuotannon taso ylittää finanssikriisiä edeltäneen tasonsa toisin kuin muilla päätoimialoilla.

Palvelutuotanto
muutos vuodentakaiseen, prosenttia ja saldoluku, 3 kk

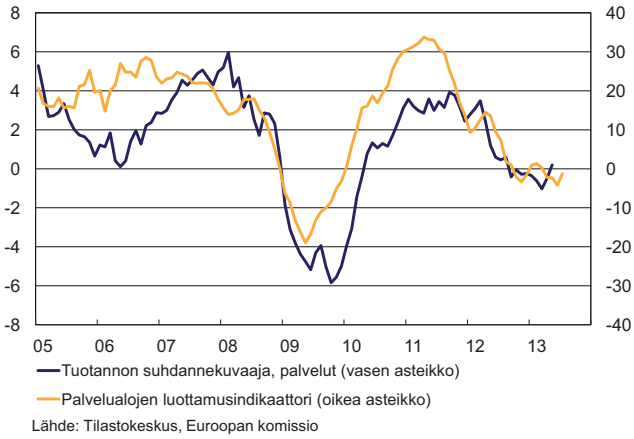

Lähde: Tilastokeskus, Euroopan komissio

Tuotanto toimialoittain

	2012* osuus, %[1)]	2010	2011	2012	2013**	2014**	2015**	Keski-määrin 2012/ 2002
		määrän muutos, prosenttia						
Teollisuus	19,0	10,5	-1,7	-5,3	-4,1	2,0	3,3	0,4
Tehdasteollisuus	15,4	11,8	-1,1	-8,4	-5,4	1,8	2,9	0,1
Rakentaminen	6,9	9,7	3,1	-4,8	-3,7	0,2	2,4	1,9
Maa- ja metsätalous	2,8	-5,6	6,7	-1,8	5,4	1,7	1,2	1,8
Teollisuus ja rakentaminen	26,0	10,3	-0,5	-5,2	-4,4	1,6	3,1	0,8
Palvelut	71,2	1,1	3,1	0,8	0,0	1,1	1,5	1,5
Tuotanto yhteensä perushintaan	100,0	3,5	2,1	-1,0	-0,8	1,2	1,9	1,3
Bruttokansantuote markkinahintaan		3,4	2,7	-0,8	-0,5	1,2	1,9	1,5
Kansantalouden työn tuottavuus		3,3	0,5	-1,1	0,0	0,7	0,9	0,9

[1)] Osuus käypähintaisesta tuotannosta perushintaan.

1.5 Työvoima

Työllisyystilanteen heikkeneminen jatkuu

Työllisyyden viime vuoden viimeisellä neljänneksellä alkanut heikkeneminen jatkuu edelleen. Työllisten määrä oli v. 2013 tammi-kesäkuussa noin prosentin verran pienempi kuin edellisen vuoden vastaavana ajanjaksona ja tehdyt työtunnit supistuivat miltei kaksi prosenttia. Työttömyyden kasvu kiihtyi alkuvuonna ja työttömyysaste oli tammi-kesäkuussa keskimäärin reilu puoli prosenttiyksikköä korkeampi kuin viime vuoden alkupuolella.

Työllisyysennuste perustuu oletukseen tuotannon kasvun käynnistymisestä kuluvan vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Kasvun käynnistyminen ei kuitenkaan välittömästi paranna työllisyyttä, joka jatkaa heikkenemistään vielä jonkin aikaa ja tasaantuu sitten viime vuotta selkeästi matalammalle tasolle. Työllisten määrän ennakoidaan jäävän kuluvana vuonna keskimäärin 0,7 % pienemmäksi kuin viime vuonna. Työllisyyden kasvunäkymät ovat myös ensi vuonna vaimeahkot, sillä työmarkkinoiden lisääntyneet yhteensopivuusongelmat heikentävät talouskasvun työllistävyyttä. Lisäksi yritysten oletetaan, etenkin teollisuudessa, pyrkivän hakemaan kasvua ensisijaisesti tuottavuuden kautta, sillä tuottavuuskehitys on ollut viime vuosina historiallisen huonoa. Vasta v. 2015 taloudellisen aktiviteetin vilkastumisen ennakoidaan heijastuvan enenevässä määrin myös työmarkkinoille.

Tuoreimpien tilastojen antama kuva työttömyyskehityksestä on ristiriitainen. Työvoimatutkimuksen (TK) mukainen työttömyys näyttää kuluvan vuoden toisella neljänneksellä kääntyneen laskuun, kun taas työvoimatoimistoihin rekisteröityneiden työttömien määrä (Työnvälitystilasto, TEM) on kasvanut voimakkaasti viime vuoden alkupuolelta lähtien, eikä trendissä havaita vielä minkäänlaista käännettä. Tämän seurauksena työttömäksi rekisteröityneitä henkilöitä on nyt jo yli 80 000 enemmän kuin niitä, jotka työvoimatutkimuksen mukaan aktiivisesti etsivät töitä. Osittain ero selittyy eläkejärjestelmän muutosten vaikutuksella ikääntyvien työttömien tilastointiin. Erityisesti työttömyyseläkkeen lakkaut-

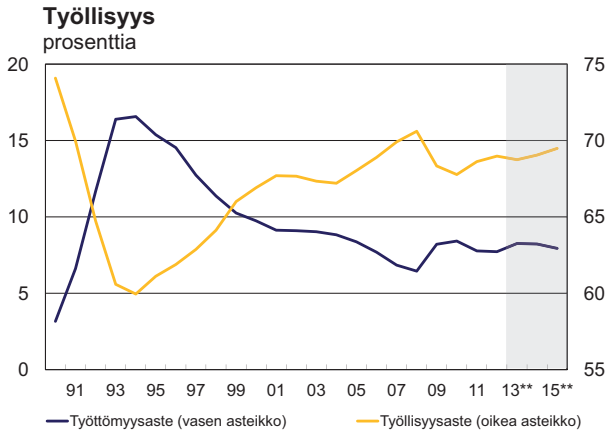

Työttömyysaste=työttömät/työvoima (15-74-vuotiaat)
Työllisyysaste=työlliset/työikäinen väestö (15-64-vuotiaat)
Lähde: Tilastokeskus, VM

tamisen myötä 60-64 –vuotiaiden pitkäaikainen työttömyysturva on siirtynyt eläkejärjestelmästä työttömyysturvajärjestelmään. Uudempi piirre kahden tilaston eron kasvussa on kuitenkin työuran keskivaiheessa olevien (25-54 –vuotiaiden) työttömien nopeampi kasvu työttömyysrekisterissä kuin työvoimatutkimuksessa. Tämä ilmiö voi liittyä mm. piilotyöttömien lukumäärän kasvuun, eli niiden, jotka heikon suhdannetilanteen vuoksi lopettavat aktiivisen työnhaun.

Kun työttömyyskehitystä ennakoivat tekijät osoittavat edelleen heikkenevän tilanteen suuntaan, ennusteessa oletetaan työvoimatutkimuksen mukaisen työttömyyden jatkavan kuluvan vuoden loppupuolella kasvuaan huolimatta toisen vuosineljänneksen pienestä paranemisesta. Työttömyysasteen ennustetaan kohoavan reilun puoli prosenttiyksikköä viime vuodesta 8,3 prosenttiin. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat varjostavat näkymiä työttömyyden vähenemisestä lähivuosina. Avoimia työpaikkoja on nyt n. 8 000 enemmän kuin vuoden 2009 alkupuolella. Tämän pitäisi vähentää työttömien työnhakijoiden määrää, ellei työnhakijoiden ja työpaikkojen yhteensopivuudessa ole ongelmia, esimerkiksi työnhakijat eivät ole valmiita muuttamaan työn perässä tai vaihtamaan alaa. Kun samalla ajanjaksolla kuitenkin havaitaan myös työttömien työnhakijoiden määrän kasvaneen, on työmarkkinoiden toiminnassa selvästi puutteita. Kun kasvu käynnistyy, työttömyyden ei näiden seikkojen vuoksi voida olettaa vähenevän kovin nopeasti. Vuonna 2014 työttömyysasteen ennakoidaankin jäävän 8,2 prosenttiin ja laskevan vasta v. 2015 7,9 prosenttiin.

Työllisyysaste (15-64 v.) heikkenee vain hieman kuluvana vuonna ja kohoaa seuraavana kahtena vuotena. Väestön ikääntymiseen liittyvä työvoiman supistuminen näkyy ennusteperiodilla siinä, että työllisyysaste paranee selvästi vuosina 2014 ja 2015, vaikka työllisten määrä lisääntyy vain vähän. Työllisyysaste nousee v. 2015 69,5 prosenttiin. Jos työikäinen väestö ei vuoden 2012 jälkeen supistuisi, työllisyysaste jäisi koko ennusteajanjaksolla 68,5 prosentin tuntumaan.

Työvoimatase

	2010	2011	2012	2013**	2014**	2015**
	1000 henkeä keskimäärin vuodessa					
Työikäinen väestö 15-74-vuotiaat	4 043	4 059	4 075	4 084	4 093	4 108
muutos	18	16	16	9	9	15
Työikäinen väestö 15-64-vuotiaat	3 555	3 539	3 524	3 507	3 492	3 480
muutos	8	- 16	- 15	- 17	- 15	- 12
Työlliset (15-74-vuotiaat)	2 447	2 474	2 483	2 465	2 467	2 483
siitä 15-64-vuotiaat	2 410	2 428	2 431	2 411	2 411	2 418
Työttömät (15-74-vuotiaat)	224	209	207	222	221	214
	prosenttia					
Työllisyysaste (15-64-vuotiaat)	67,8	68,6	69,0	68,7	69,0	69,5
Työttömyysaste (15-74-vuotiaat)	8,4	7,8	7,7	8,3	8,2	7,9
Alle 25-vuotiaat	21,1	19,8	18,8	..	..	..
	1000 henkeä vuoden aikana					
Maahanmuutto, netto	13,7	16,8	16,8	16,7	17,1	17,3

Rakennusalan työttömyys

Eri työttömyyslukuja julkisuudessa

Viime aikoina (mm. HS 10.8.2011 ja KL 12.8.2012) on julkisuudessa esitetty arvioita rakennusalan työttömyydestä. Arviot ovat vaihdelleet useita prosenttiyksikköjä. Rakennusalan työttömyyden kasvua on esitetty perusteluksi alalle kohdennettavalle täsmäelvytykselle.

Suomessa ei tilastoida työttömiä toimialoittain, minkä vuoksi rakennustoimialan työttömyysastetta arvioitaessa joudutaan yhdistämään eri lähteitä. Rakennustoimialan työttömyysastetta arvioidaan tässä tarkastelussa yhdistämällä ammattiryhmittäiset työttömyystiedot todellisista työttömiksi rekisteröidyistä työnhakijoista ELY-keskuksittain (TEM, Työnvälitystilasto) sekä Tilastokeskuksen (TK) tekemään otantahaastatteluun (Työvoimatutkimus) perustuvat työllisyystiedot. Rakennusalan tilannetta verrataan koko talouden työttömyyskehitykseen sekä tehdasteollisuudessa vallitsevaan tilanteeseen.

Työvoimatutkimuksen ja työnvälitystilaston luokitteluerojen takia, koko talouden työttömyysaste tässä tarkastelussa poikkeaa virallisesta, kansainvälisesti vertailukelpoisesta, työttömyysasteesta, joka lasketaan työvoimatutkimuksen lukujen perusteella[1]. Koska tietojen luokittelu ei ole eri lähteissä yhtenäistä, jonkinlainen mittausvirhe syntyy väistämättä. Eri tilastojen yhdistäminen ei kuitenkaan juuri vaikuta niihin vertailuihin, joita seuraavassa esitetään.

Työttömien määrä kasvaa

Rakennusalan työllisistä suurin osa, noin 90 %, toimii talonrakennusalalla[2] (sisältäen sekä varsinaisen talojen rakentamisen että erikoistuneen rakentamisen) ja loput maa- ja vesirakentamisessa. Vastaavasti työttömistä työnhakijoista suurin osa on peräisin talonrakennustyöstä.

Kuvio 1 osoittaa rakennusalan työttömien työnhakijoiden määrän lähteneen kasvuun vuoden 2012 toisella vuosineljänneksellä (verrattuna vuoden takaiseen kehitykseen). Rakennusalan työttömyys nousee kausiluonteisesti aina talvella ja on vastaavasti pienin aina kesällä sääolosuhteista johtuen. Rakennusalan työttömyyden vuodensisäinen vaihtelu on huomattavasti suurempaa suhteessa työttömien määrään kuin taloudessa keskimäärin, minkä vuoksi vertailut jäljempänä perustuvat kausivaihtelusta puhdistettuun aineistoon. Vuoden 2013 keväällä (toisella neljänneksellä) rakennusalalla oli keskimäärin n. 2 700 työtöntä työnhakijaa enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuosi sitten.

Kuvio 1. Rakennusalan työttömät työnhakijat 1991-2013

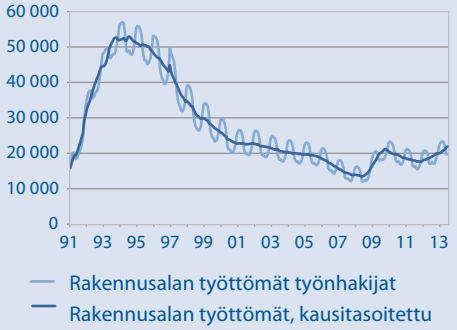

[1] Rakennusalan kannalta erona on, että työnvälitystilastossa kaivos- ja louhintatyöt kirjautuvat rakennusalalle, samoin lomautetut kirjataan työttömiksi työnhakijoiksi, kun taas TK tilastoi työllisyyttä ilman lomautuksia ja toimialaluokituksen mukaisesti, eikä kaivosala ole TK:n tilastoissa osa rakennustoimialaa. Yleisistä työvoimatutkimuksen ja työnvälitystilaston eroista ks. tarkemmin http://tilastokeskus.fi/til/tyti/tyti_2013-04-04_men_002.html.

[2] Rakennustoimialan työllisyys jakaantuu talonrakentamiseen, erikoistuneeseen rakentamiseen ja maa- ja vesirakentamiseen.

Kuviosta 1 nähdään myös rakennusalan työttömien määrän kehitys pitkällä aikavälillä. Rakennusalalla oli 1990-luvun lamassa eniten työttömiä vuoden 1994 ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Silloin työttömiksi rekisteröityi keskimäärin 55 500 henkeä, eli merkittävästi enemmän kuin tällä hetkellä. Tältä osin rakennusalan työttömyys on käyttäytynyt samoin kuin koko talouden työttömyys, joka on viime vuosina kehittynyt hämmästyttävänkin myönteisesti suhdannetilanteeseen nähden.

Rakennusalan työttömyysaste ja sen viimeaikainen kehitys

Kun lasketaan rakennusalan työttömyysaste työnvälitystilaston rakennusalan työttömistä työnhakijoista ja työvoimatutkimuksen rakentamistoimialan työllisistä sekä verrataan sitä vastaavalla tavalla laskettuihin yleiseen ja tehdasteollisuuden työttömyysasteeseen, havaitaan että se on seurannut hyvin tiiviisti koko talouden työttömyysastetta vuodesta 2005 alkaen (kuvio 2). Finanssikriisin alkuvaiheessa rakennusalan kausitasoitettu työttömyysaste kipusi nopeasti n. 3 prosenttiyksikköä, vuoden 2008 7,2 prosentista yli 10 prosenttiin vuonna 2009. Yleinen työttömyysaste nousi samalla ajanjaksolla 7,4 prosentista 9,8 prosenttiin.

Vuoden 2008 jälkeen rakennusalan työttömyysaste on ollut keskimäärin vain muutaman prosenttiyksikön kymmenyksen koko talouden työttömyysastetta korkeampi. Rakennusalan työttömyysaste kääntyi uudelleen kasvuun viime vuoden toisella neljänneksellä, samanaikaisesti koko talouden työttömyysasteen kanssa. Rakennusalan työttömyysaste on ollut kuluvana vuonna lievässä, hieman alle prosenttiyksikön nousussa. Yleinen työttömyysaste oli puolestaan tammi-kesäkuussa keskimäärin reilun prosenttiyksikön korkeampi kuin viime vuonna vastaavalla ajanjaksolla. Rakennusalan työttömyys on noussut siten kuluvan vuoden alkupuolella hieman hitaammin kuin yleinen työttömyys. Viime vuonna rakennusalan työttömyyden kasvu oli puolestaan hieman voimakkaampaa kuin yleisen työttömyyden.

TK:n julkaisemassa Suomen virallisessa työttömyysasteluvussa ei oteta huomioon lomautettuja. Jos TEM:in tilastojen mukaan lasketaan lomautetut mukaan työttömyysasteeseen, olisi rakennusalan työttömyysaste korkeampi, mutta niin olisi myös vastaavalla tavalla laskettu yleinen työttömyysaste. Esimerkiksi kuluvan vuoden toisen neljänneksen työttömyysasteeksi rakennusalalla tulisi 12,4 % (TK:n tilaston mukaan 10,4 %).

Jos vertailukohteeksi otetaan tehdasteollisuuden työttömyys, niin havaitaan rakennusalan viimeaikaisen työttömyyskehityksen olevan huomattavasti myönteisempi. Tehdasteollisuudessa työttömiä työnhakijoita on ollut esimerkiksi vuodesta 2005 alkaen selvästi enemmän suhteessa alan työvoimaan kuin koko taloudessa keskimäärin. Tehdasteollisuuden työttömyysaste läheni yleistä työttömyysastetta vuoteen 2008 asti, ollen reilun prosenttiyksikön korkeampi. Tämän jälkeen tehdasteollisuuden työttömyysaste nousi yleistä työttömyysastetta nopeammin ja on ollut viimeisen kolmen vuoden ajan yli 3 prosenttiyksikköä korkeampi.

Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että rakennusalan työttömyystilanne ei ole koko talouden työttömyyskehitykseen nähden erityisen huono. Jos toimialan korkea työttömyysaste olisi perustelu kohdennetulle tuelle, niin tuki tulisi ohjata esimerkiksi tehdasteollisuuteen. Toisaalta voidaan argumentoida, että korkean työttömyyden alojen tukeminen ylipäänsä vain hidastaa väistämätöntä rakennemuutosta. Talouden tehokkaan allokaation periaatteen mukaisesti tulisi pikemminkin tukea työvoiman siirtymistä korkean työttömyyden aloilta matalan työttömyyden aloille.

Kuvio 2. Työttömyysaste rakennusalalla, tehdasteollisuudessa ja koko taloudessa 2005-2013

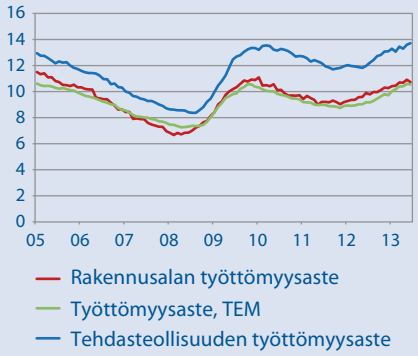

Kuvio 3. Työttömyysasteiden suhdannekomponentit

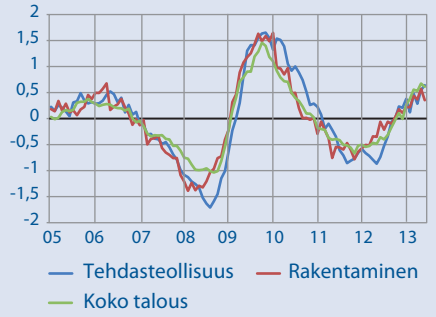

Rakentamistoimialan tukemiselle on julkisessa keskustelussa käytetty perusteluna myös alan suhdanneherkkyyttä, jota voitaisiin tasoittaa kohdennetulla suhdannepolitiikalla. Rakennusalan ja tehdasteollisuuden työttömyyden suhdanneherkkyyttä voidaan verrata koko talouden työttömyyden suhdannevaihteluihin poistamalla ko. aikasarjoista trendi[3]. Kuviosta 3 nähdään, että rakennusalan työttömyyden suhdannevaihtelu ei merkittävästi eroa tehdasteollisuuden tai koko talouden työttömyyden suhdannevaihtelusta, eli tämäkään tarkastelu ei puolla kohdennettuja toimia.

Lisäksi työmarkkinasuhdannetta rakennusalalla verrattuna muuhun talouteen voidaan tarkastella työmarkkinoiden kireyttä kuvaavan indikaattorin avulla. Tämä indikaattori kuvaa avoimien työpaikkojen suhdetta työttömiin työnhakijoihin. Sen tulkinta menee niin, että mitä suurempi luku (mitä kireämpi työmarkkinatilanne) sitä vaikeampaa on yrityksillä löytää työvoimaa ja sitä helpompaa työttömille löytää työpaikka. Kuviosta 4 nähdään, että sekä rakennusalalla että tehdasteollisuudessa on eletty finanssikriisin puhkeamisesta alkaen heikompaa suhdannetta kuin koko taloudessa keskimäärin. Näillä molemmilla aloilla työttömän työnhakijan työllistyminen on siis epätodennäköisempää kuin taloudessa keskimäärin. On kuitenkin huomattava, että viime vuoden loppupuolelta alkaen rakennusalan suhdannetilanne on tällä indikaattorilla mitaten parantunut ja lähentynyt koko talouden tilannetta, kun taas tehdasteollisuudessa alamäki on jatkunut.

Kuvio 4. Työmarkkinoiden kireys rakennusalalla, tehdasteollisuudessa ja koko taloudessa 2005-2013

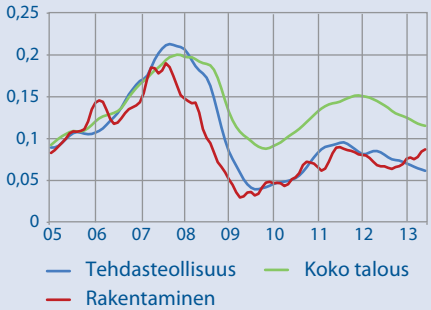

Kuvio 5. Rakennusalan työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat

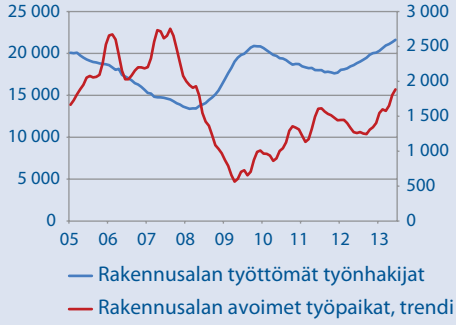

[3] Tässä on käytetty aikasarja-analyysille tyypillisesti nk. Hodrick-Prescott filtteriä, jolla on eroteltu rakennusalan, tehdasteollisuuden ja koko talouden työttömyysasteesta trendi ja suhdannekomponentti.

Avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut

Kuvio 5 kuvaa työttömien työnhakijoiden ja avoimien työpaikkojen määrän kehitystä. Avoimista työpaikoista käytetään kausi- ja satunnaisvaihtelusta puhdistettua trendisarjaa, joka lisäksi on skaalattu oikealle akselille vertailun helpottamiseksi. Kuviosta havaitaan, että samanaikaisesti avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut, vaikka työnhakijoiden määrä on noussut. Tämä voi antaa viitteitä paremmasta kehityksestä lähikuukausina ja toisaalta se tuo esiin sitä riskiä, mikä elvytystoimenpiteisiin aina liittyy. Voi olla, että keväällä 2013 päätetyistä toimenpiteistä johtuen työllisyystilanne on jo hieman parantunut rakentamisen työmarkkinoilla, mutta elvytys lisää ensisijaisesti tehtyjä työtunteja eikä niinkään työllisiä.

Avoimien työpaikkojen kasvu samaan aikaan työttömyyden nousun kanssa voi olla myös osoitus rakennusalan työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmasta. Työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmien on havaittu merkittävästi lisääntyneen koko talouden tasolla, mikä heijastaa puutteita alueellisessa ja ammatillisessa liikkuvuudessa. Tietyn toimialan sisällä ainakin ammatillisen liikkuvuuden esteiden voidaan olettaa olevan pienempiä kuin koko taloudessa. Rakennusalalla yhteensopivuusongelmat voivat liittyä esimerkiksi siihen, miten uudisrakentamistöistä halutaan siirtyä korjausrakentamisen puolelle.

1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat

Kansantulo

Nimellisen nettokansantulon kasvu hidastui viime vuonna runsaaseen prosenttiin kahden nopeamman kasvun vuoden jälkeen. Reaalisesti nettokansantulo supistui 2,1 %. Edellisen kerran reaalinen nettokansantulo aleni vuosina 2008-2009. Parin viime vuoden ajan nimellisen nettokansantulon myönteistä kehitystä on ylläpitänyt palkansaajakorvausten kasvu, kun omaisuus- ja yrittäjätulot ovat samaan aikaan vähentyneet.

Viime vuonna palkkasumma kohosi runsaat 3 %, ja palkansaajien hyväksi maksettujen sosiaaliturvamaksujen summa kasvoi lähes 4 %. Sotumaksut lisääntyivät suhteellisesti palkkasummaa enemmän, koska maksuperusteita korotettiin v. 2012. Kuluvana vuonna palkkasumman ennustetaan kasvavan 1,4 %, ja sotumaksuperusteiden oletetaan pysyvän ennallaan. Heikentyvä työllisyystilanne rajoittaa nimellisen palkkasumman kasvua, mutta sitä tukee ennusteessa oletettu, joskin edellisestä vuodesta hidastuva, noin kahden prosentin ansiotason nousu. Vuonna 2014 työllisyystilanne jälleen kohenee etenkin työtuntien määrällä tarkasteltuna ja palkkasumman ennakoidaan kohoavan noin 2,4 %. Vuonna 2015 palkkasumman kasvu vauhdittuu edelleen työllisyyden lisääntyessä ja ansiotason kohotessa. Sotumaksut lisääntyvät suhteellisesti palkkasummaa enemmän ensi ja sitä seuraavana vuonna, koska eläkemaksujen on oletettu kohoavan vuosina 2014-2015.

Viime vuoden heikko talouskehitys välittyi kansantulon kehitykseen etenkin omaisuus- ja yrittäjätulojen vähenemisen kautta. Omaisuus- ja yrittäjätulot alenivat jo v. 2011 ja viime vuonna niitä kertyi edelleen vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kehitystä selittää osin kotimaan heikko taloustilanne, mutta myös mm. yritysten toiminta Suomessa ja ulkomailla. Parin viime vuoden ajan Suomessa toimivat ulkomaalaisten omistamat yritykset ovat menestyneet paremmin kuin suomalaisten omistamat yritykset ulkomailla.[1] Tämä on heijastunut omaisuustulovirtoihin Suomen ja ulkomaiden välillä niin, että omaisuustulojen ja -menojen noin 2 mrd. euron ylijäämä v. 2010 kutistui toissavuonna lähelle tasapainoa ja painui viime vuonna runsaat 600 milj. euroa alijäämäiseksi. Ennustevuosina omaisuusvirtojen alijäämän odotetaan supistuvan lähelle tasapainoa, mikä vastaa kuluneen kymmenen vuoden historiallista kehitystä.

1 Tässä tarkastelussa yritysten menestystä indikoi yritysten maksamien osinkojen ja suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleen sijoitettujen voittojen summa.

Käytettävissä oleva tulo

	2012 osuus, %	2010	2011	2012	2013**	2014**	2015**	Keskimäärin 2012/2002
		muutos, prosenttia						
Palkansaajakorvaukset	62,1	1,6	4,7	3,3	1,4	2,7	3,0	3,8
Palkat ja palkkiot	50,3	2,5	4,5	3,1	1,4	2,4	2,9	4,0
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	11,7	-1,8	5,5	3,9	1,3	4,0	3,6	3,0
Omaisuus- ja yrittäjätulot	22,4	13,1	-1,2	-6,0	-1,5	5,4	7,2	0,7
Tuotannon ja tuonnin verot miinus tukipalkkiot	15,6	2,9	13,5	3,7	5,8	5,5	3,6	3,9
Kansantulo	100,0	4,5	4,4	1,1	1,4	3,7	4,0	2,9
Käytettävissä oleva tulo		4,6	4,6	1,2	1,5	3,8	4,1	2,9
Bruttokansantulo, mrd. euroa		181,4	189,2	192,3	195,3	201,8	210,2	

Viime vuonna toimintaylijäämä, joka kuvaa yritysten voittojen kehitystä kotimaassa, aleni noin neljä prosenttia. Yhteensä omaisuus- ja yrittäjätulot vähenivät noin 6 %. Taloustilanteen jatkuessa heikkona kuluvana vuonna omaisuus- ja yrittäjätulot alenevat edelleen, mutta maltillisemmin kuin viime vuonna ja vuosina 2014-2015 ne kääntyvät kasvuun. Kotimaassa toimivien yritysten toimintaylijäämän ennakoidaan alenevan noin 2 % kuluvana vuonna ja kasvavan runsaat 5 % ensi vuonna. Toimintaylijäämän kasvun kiihtymistä tukee vilkastuva talouden aktiviteetti, jonka aikana yritykset pyrkivät parantamaan toimintansa kannattavuutta ja voittojaan. Funktionaalisen tulonjaon näkökulmasta palkansaajakorvausten osuus on kohonnut muutaman viime vuoden ajan, mutta vuosina 2014-2015 sen ennakoidaan alenevan maltillisesti.

Palkat

Työmarkkinaosapuolten marraskuussa 2011 neuvottelema raamisopimus määrittää nimellisten ansioiden nousua hyvin kattavasti vielä kuluvana vuonna. Vuonna 2012 raamisopimuksen mukaiset palkankorotukset nostivat ansiotasoindeksiä 2,9 %. Muiden tekijöiden kuin sopimuskorotusten vaikutus jäi vain 0,3 prosenttiin, joten nimellinen ansiotasoindeksi kohosi yhteensä 3,2 %.

Vuonna 2013 ansiotasoindeksin nousu hidastuu, kun raamisopimukseen kuuluva toinen korotus on ensimmäistä korotusta matalampi. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä nimellisansioiden nousuvauhti hidastui 2,2 prosenttiin ja sopimuspalkkojen 1,5 prosenttiin. Sopimuspalkkaindeksin nousun hidastumiseen kuluvana vuonna vaikuttaa osaltaan myös raamisopimukseen v. 2012 sisältynyt 150 euron kertaerä. Sopimuskorotusten arvioidaan nostavan ansioita tänä vuonna keskimäärin 1,5 % ja muut tekijät mukaan lukien ansiotasoindeksin odotetaan kohoavan 2,1 %.

Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	2010	2011	2012	2013**	2014**	2015**	Keskimäärin 2012/2002
	muutos, prosenttia						
Sopimuspalkkaindeksi	2,0	2,0	2,9	1,5	1,5	1,5	2,6
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	0,6	0,7	0,3	0,6	0,6	0,6	1,0
Ansiotasoindeksi	**2,6**	**2,7**	**3,2**	**2,1**	**2,1**	**2,1**	**3,6**
Reaalinen ansiotaso [1)]	1,4	-0,7	0,4	0,5	0,0	0,1	1,9
Keskiansiot [2)]	2,3	3,2	3,0	2,2	1,9	2,0	3,5
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti [3)]							
Koko kansantaloudessa	-1,5	2,8	4,3	2,2	1,5	1,2	2,2

1) Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.

2) Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.

3) Palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohden jaettuna tuottavuudella työllistä kohden.

Vuosien 2014 ja 2015 ansiotason kehitys riippuu uusien työ- ja virkaehtosopimusten sisältämistä palkankorotuksista. Koska suhdanne-ennusteessa ei ole otettu 8.8. jälkeisiä tapahtumia huomioon, ansiotasoennuste ei perustu työmarkkinaosapuolten 30.8. neuvotteleman kasvu- ja työllisyyssopimuksen mukaisiin palkankorotuksiin, vaan tekniseen oletukseen, jonka mukaan ansiotason nousu jatkuisi kuluvan vuoden kaltaisena. Nimellisten ansioiden arvioidaan näin ollen kasvavan 2,1 % vuosina 2014 ja 2015 ansiotasoindeksillä mitattuna. Tämä ansiotason nousu on selvästi 2000-luvun keskimääräistä vauhtia (3,8 %) hitaampaa, mikä on sopusoinnussa hitaahkon talouskasvun ja vaisun työllisyyskehityksen kanssa. Työmarkkinaratkaisun toteutuessa ansiotason nousu jäisi oletettavasti tätäkin hitaammaksi.

Kuluttajahinnat

Alkuvuoden vaimea talouskehitys on heijastunut myös kuluttajahintojen kehitykseen. Hintapaineet kansainvälisiltä raaka-ainemarkkinoilta ovat jääneet vaimeiksi, minkä on voinut havaita esimerkiksi liikenteen polttoaineiden kuluttajahinnoissa. Kotimaisessa hintakehityksessä kuluvan vuoden hintojen nousu on jäänyt pääsääntöisesti odotuksia maltillisemmaksi eri hyödykeryhmissä. Kuluvan vuoden hintaennustetta on tarkistettu hieman alaspäin, ja koko vuoden keskimääräiseksi inflaatioksi ennustetaan nyt 1,6 %. Ensi vuoden inflaation keskiarvoksi ennustetaan 2,1 % ja ennusteperiodin viimeisenä vuonna inflaatio on noin 2 %.

Kuluvan vuoden alussa toteutetun arvonlisäverotuksen yhden prosenttiyksikön kiristyksen on arvioitu aiheuttavan noin 0,6 prosenttiyksikön nousupaineen kuluttajahintoihin. Alkuvuoden aikana alentunut yritysten voittoaste antaa kuitenkin viitteitä siitä, että osassa yrityksiä tuotteiden hintoja ei ole nostettu veronkiristyksen mukaisesti välittömästi vuodenvaihteessa, ja vaikutus hintoihin jäänee kuluvana vuonna hieman aiemmin arvioitua

alemmaksi. Valtiontalouden kohentamiseksi ja kulutuksen ohjaamiseksi välillisen verotuksen kiristyminen jatkuu ensi vuonna. Alkoholi- ja tupakkavero kiristyvät, sokeripitoisten virvoitusjuomien verotus kiristyy sekä liikenteen polttoaineiden ja sähkön verot nousevat. Yhteensä veromuutokset aiheuttavat noin 0,6 prosenttiyksikön nousupaineen kuluttajahintoihin. Vuotta 2015 koskevista julkisen vallan toimenpiteistä on tiedossa tällä hetkellä makeisveron kiristäminen, jolla on myös pieni, 0,1 prosenttiyksikön, vaikutus kuluttajahintoihin.

Kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla kuluttajahinnat kohosivat keskimäärin 1,6 % edellisen vuoden vastaavasta ajasta. Pääsääntöisesti inflaatio on hidastunut, mutta tuore-elintarvikkeiden eli liha- ja kalatuotteiden sekä hedelmien ja vihannesten hinnat ovat nousseet alkuvuoden aikana ripeästi. Toukokuussa tuore-elintarvikkeet olivat keskimäärin lähes 14 % edellisen vuoden toukokuuta kalliimpia. Kesäkuussa tuore-elintarvikkeiden inflaatio hieman hellitti, kun kotimaiset vihannekset saapuivat kauppoihin, mutta oli silti edelleen yli 10 %. Jalostettujen elintarvikkeiden inflaatio on ollut vakaampi ja keskimäärin noin 3 % ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Tämän kesän satonäkymät ovat viimevuotista myönteisemmät ja sen myötä viime vuoden kaltaista kustannusinflaatioshokkia ei ole odotettavissa elintarvikkeiden hintoihin. Valmisteverotuksen kiristyminen vaikuttaa alkoholittomien juomien, alkoholin ja tupakkatuotteiden hintoihin v. 2014. Yhteensä elintarvikkeisiin kohdistuvat veromuutokset kiihdyttävät vuoden keskimääräistä inflaatiota noin 0,4 prosenttiyksikköä. Muuten elintarvikkeiden hintakehityksen on arvioitu palautuvan lähelle tavanomaista kehitystään.

Elintarvikkeiden ohella toinen usein merkittävästi hintakehitykseen vaikuttava tekijä on energiahyödykkeiden hinnanvaihtelu. Öljyn hinnan odotetaan alentuvan kuluvana vuonna ja lisäksi sähkön tarjoushinnat ovat olleet laskussa viime kuukausina. Yhteensä energiahyödykkeiden ennustetaan halpenevan marginaalisesti tänä vuonna. Kuitenkin jo ensi vuonna öljyn hinnan oletetaan kääntyvän nousuun. Lisäksi liikenteen polttoaineiden verotus kiristyy runsaat 2 senttiä litralta bensiineissä ja vajaat 3 senttiä litralta dieselissä. Veron kiristyminen aiheuttaa noin 2 prosentin paineen polttoaineiden kuluttajahintoihin. Myös kotitalouksien sähkövero kiristyy 0,2 senttiä per kWh ensi vuoden alussa, mikä aiheuttaa vajaan 2 prosentin kuluttajahintojen korotuspaineen. Ensi vuonna energiahyödykkeiden yhteensä ennakoidaan kallistuvan näiden oletusten mukaan noin 4 %.

Kuluttajahinta- ja ansiotasoindeksi
muutos edellisestä vuodesta, prosenttia

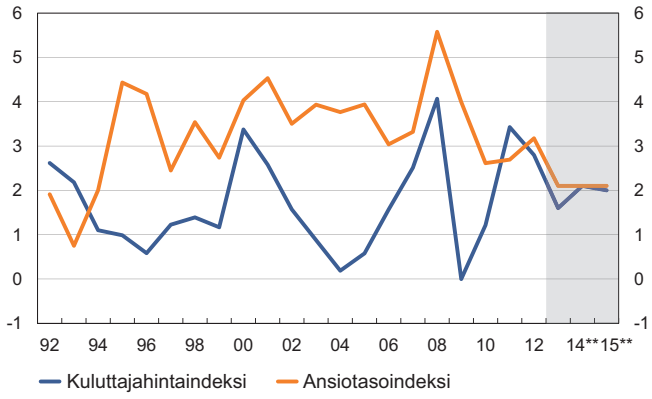

Lähde: Tilastokeskus, VM

Hintaindeksejä

	2010	2011	2012	2013**	2014**	2015**	Keskimäärin 2012/2002
	muutos, prosenttia						
Vientihinnat [1)]	3,8	4,4	1,2	0,1	0,7	1,2	0,3
Tuontihinnat [1)]	6,1	6,3	2,4	0,1	0,9	1,3	1,8
Kuluttajahintaindeksi	1,2	3,4	2,8	1,6	2,1	2,0	1,8
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	1,7	3,3	3,2	2,3	2,2	1,8	1,9
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	4,2	6,4	3,1	0,7	1,1	1,8	2,5
Rakennuskustannusindeksi	1,1	3,3	2,4	1,3	1,9	2,2	2,7

[1)] Kansantalouden tilinpidon mukaan.

Talouden vaisu kehitys alkuvuoden aikana on vaikuttanut tavaroiden ja palveluiden hintakehitykseen niin, että näissä kahdessa ryhmässä inflaatio hidastuu aiemmin arvioitua enemmän. Palveluiden hintaindeksiä painaa kuluvana vuonna mm. kilpailu matkaviestinpalveluissa sekä kulutusluottojen korkojen alenemisesta johtuva vaikutus. Korkojen alenemisen vaikutus kuitenkin vaimenee pois loppuvuoden aikana, koska suurin lasku viitekoroissa on jo tapahtunut, mutta vielä toistaiseksi vertailu vuodentakaiseen tilanteeseen tuottaa suuren suhteellisen eron. Palveluiden hintojen nousun ennustetaan maltillistuvan vuosina 2014-2015 ennusteen sisältämän aikaisempia vuosia hitaamman palkkakehityksen myötä.

EU-maiden yhdenmukaistetulla hintaindeksillä mitaten kuluttajahinnat kohoavat Suomessa keskimäärin 2,3 % kuluvana vuonna. Ero kansallisen ja yhdenmukaistetun hintaindeksin välillä on varsin suuri, yli puoli prosenttiyksikköä. Suurin yksittäinen selittäjä isolle erolle on asuntolainakannan keskikorko, joka on mukana kansallisen, mutta ei yhdenmukaistetun hintaindeksin hyödykekorissa. Lisäksi kansallinen indeksi sisältää osakehuoneistojen ja kiinteistöjen hinnat, jotka näyttävät reaalisesti alentuvan jonkin verran kuluvana vuonna. Ensi vuonna hintaindeksien ero pienenee. Vain kansalliseen indeksiin sisältyvien hyödykkeiden hintojen ennakoidaan kohoavan keskimäärin yhdenmukaistettua indeksiä hitaammin, mikä aiheuttaa maltillisemman hintojen nousun kansallisella indeksillä mitaten. Ennusteen viimeisenä vuotena tilanne kääntyy päinvastaiseksi, kun mm. viitekorkojen oletetaan nousevan taloustilanteen kohenemisen myötä. Tuolloin yhdenmukaistettu indeksi kohoaa vajaat 1,8 %, mutta kansallinen hieman nopeammin, noin 2 %.

Euroalueeseen verrattuna kuluttajahintojen nousu on ollut Suomessa euroalueen keskimääräistä vauhtia nopeampaa viime vuosina. Kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla inflaatio oli Suomessa keskimäärin 2,5 % kun euroalueella se oli keskimäärin 1,6 %. Hitaimmillaan euroalueen inflaatio oli huhtikuussa, vain 1,2 %, Suomessa puolestaan inflaatio on kevään aikana ollut hitaimmillaan 2,3 % kesäkuussa. Tänä ja ensi vuonna inflaatio Suomessa kohoaa edelleen euroaluetta nopeammin, kun euroalueelle odotetaan noin puolentoista prosentin inflaatiota. Vasta ennusteperiodin lopulla Suomen ja euroalueen inflaatiovauhdit lähestyvät toisiaan.

2 Talouspolitiikka ja julkinen talous

2.1 Julkisyhteisöt yhteensä

Julkisyhteisöjen rahoitusasema on alijäämäinen jo viidettä vuotta peräkkäin. Rahoitusasemaa heikentää pitkään jatkunut heikko suhdannetilanne sekä enenevässä määrin rakenteelliset tekijät, esimerkiksi väestön ikääntymisestä aiheutuvat menot. Vuonna 2012 julkisyhteisöjen alijäämä oli 2,3 % suhteessa BKT:hen. Kuluvana vuonna alijäämän arvioidaan heikkenevän 2,6 prosenttiin BKT:sta. Ennusteperiodin loppua kohden alijäämän arvioidaan kuitenkin pienenevän. Tasapainoisen julkisen talouden saavuttaminen tulevaisuudessa tulee silti olemaan hankalaa.

Suomen julkinen talous koostuu valtiosta, kunnista ja sosiaaliturvarahastoista, jotka jakautuvat vielä lakisääteistä eläkevakuutusta hoitaviin työeläkerahastoihin ja muihin sosiaaliturvarahastoihin. Suhdannevaihtelut heijastuvat selvimmin valtiontalouden rahoitusasemaan erityisesti verotulojen suuren suhdanneherkkyyden vuoksi. Väestön ikääntymisen vaikutukset näkyvät enemmän kuntien ja sosiaaliturvarahastojen rahoitusasemassa.

Valtiontalouden rahoitusjäämä on selkeästi alijäämäinen. Alijäämä heikkeni v. 2012 3,8 prosenttiin BKT:sta. Valtion alijäämän odotetaan kohenevan vähitellen ennusteperiodin loppua kohden. Paikallishallinnon rahoitusasema on muuttumassa selkeämmin alijäämäiseksi kuin mitä se on keskimäärin ollut 2000-luvulla. Työeläkelaitosten ylijäämää pienentää tulevina vuosina eläkemenojen kasvu. Muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusaseman arvioidaan pysyvän tasapainossa.

Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä
suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

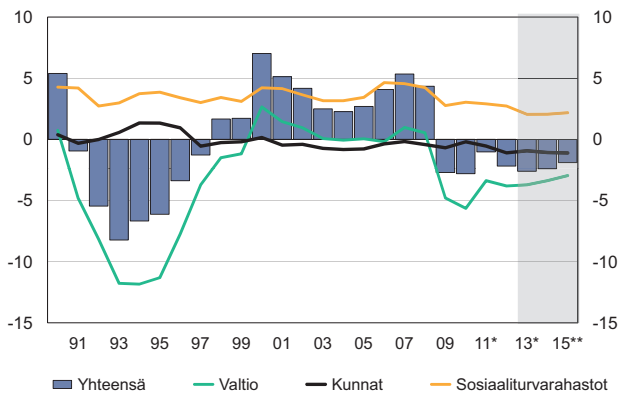

Lähde: Tilastokeskus, VM

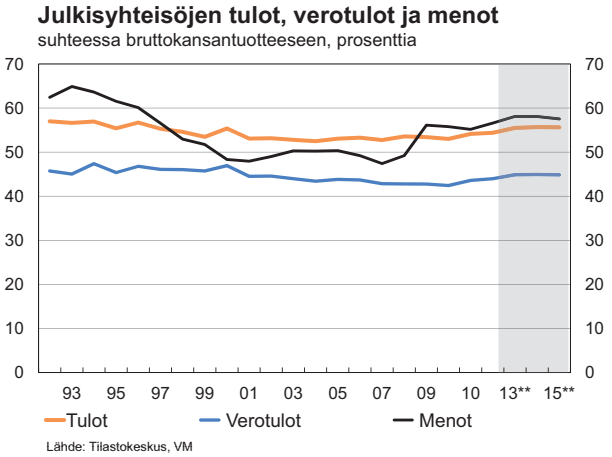

Menoaste on kivunnut suhteellisen korkeaksi verrattuna muihin EU-maihin. Vuonna 2012 menoaste oli 56,6 % suhteessa kokonaistuotantoon. Menoaste on jäänyt pysyvästi korkeammalle tasolle kuin se oli ennen finanssikriisiä. Ikäsidonnaisten menojen kasvu nostaa menoastetta, mutta toisaalta sopeutustoimet hillitsevät sen nousua. Korkeimmillaan menoasteen arvioidaan olevan tänä ja ensi vuonna jolloin se nousee yli 58 prosenttiin BKT:hen suhteutettuna.

Veroasteen, eli verojen ja sosiaaliturvamaksujen osuuden kokonaistuotannosta arvioidaan pysyvän ennusteperiodilla 45 prosentin tuntumassa. Kuluvan vuoden veroastetta nostaa vuoden alussa käyttöönotettu yleisradiovero sekä hallituksen päättämät lukuisat tulopuolen sopeutustoimet.

Julkisen talouden keskeisiin tunnuslukuihin, kuten menoasteeseen, veroasteeseen ja velkasuhteeseen vaikuttaa tuntuvasti myös BKT:n arvo, jonka arvioidaan olevan nyt noin 9 mrd. euroa pienempi vuoden 2017 tasolla kuin kevään Taloudellisessa katsauksessa. Sekä BKT:n volyymi- että hintakehitystä on kevään jälkeen tarkistettu alaspäin. Esimerkiksi menoaste on nyt yli 2 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kevään laskelmassa BKT:n tason alentamisen vuoksi.

EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen mukaan julkisen talouden alijäämä ei saa ylittää 3 prosenttia eikä julkisyhteisöjen velka nousta yli 60 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Julkinen alijäämä pysyy alle 3 prosentin viitearvon koko ennusteperiodin ajan. Sen sijaan julkinen velka nousee ensimmäisen kerran yli 60 prosentin v. 2014.

Suomen julkisen talouden rakenteelliselle jäämälle asetettiin kevään 2013 vakausohjelmassa uusi keskipitkän aikavälin tavoite, -0,5 % BKT:sta. Valtiovarainministeriön tuoreen laskelman mukaan Suomen rakenteellinen jäämä jää alle keskipitkän ajan tavoitteen.

EU-velvoitteet

Euroopan unioni asettaa puitteet jäsenvaltioiden julkiselle taloudelle, jonka tulee normaalioloissa olla ylijäämäinen tai lähellä tasapainoa. Näin voitaisiin pitää kiinni siitä, ettei missään olosuhteissa perussopimuksen mukaista 3 prosentin alijäämärajaa ylitetä. Liiallisia alijäämiä koskevaa kieltoa perustellaan sillä, että rahaliitossa politiikkavirheiden kustannukset ja niistä aiheutuvat häiriöt välittyvät helposti maasta toiseen.

Tasapainotavoitetta ei kuitenkaan ole saavutettu. Monissa maissa suhdanteiden tai muiden syiden vuoksi budjettikuri ei ole ollut riittävää ja monet maat ovat rikkoneet asetettua alijäämäkriteeriä. Tilanteen korjaamiseksi alijäämämaiden on sitouduttava noudattamaan neuvoston hyväksymiä politiikkasuosituksia. Näiden suositusten velvoittavuutta osoittaa se, että niille maille, jotka eivät ryhdy tehokkaisiin toimiin tasapainon korjaamiseksi, voidaan määrätä sanktioita. Suomea tämä liiallisten alijäämien menettely ei koske. Kokemus on osoittanut sen, että talouskehityksen käänteisiin on syytä varautua ja tähdätä tasapainoiseen julkiseen talouteen, joka antaa mahdollisuuden harjoittaa järkevää suhdannepolitiikkaa ja välttää velkaantumiskierrettä. EU-tason velvoitteet ovat sen vuoksi terveen taloudenpidon periaatteiden mukaisia.

Talouspolitiikan EU-koordinaatiossa on huomiota kiinnitetty viime vuosina yhä enemmän julkisen talouden velkaantumiseen. Perussopimuksen mukaan velkasuhde ei saisi ylittää 60 prosentin viitearvoa. Useimmat jäsenvaltiot ylittävät tämän tason ja jotta velkaantuminen saataisiin kuriin, on säädetty, että riippumatta julkisen talouden rahoitusasemasta myös liialliseen velkaantumiseen voidaan puuttua. Kysymys on verraten uusista säädöksistä, joten siirtymäaikojen vuoksi niitä ei ole vielä sovellettu.

Lähivuosina jäsenvaltioiden velkaantumiseen tultaneen kuitenkin puuttumaan siten, että velkaantuneen maan on leikattavaa vuosittain velkaansa tietyllä osuudella (1/20), jonka suuruus määräytyy sen mukaan, kuinka paljon velka ylittää viitearvon. Niissä jäsenvaltioissa, joiden velkasuhde ylittää 100 %, tämä tarkoittaisi sitä, että velkaa on leikattava vuosittain vähintään 2 prosentilla BKT:sta. Suomessa julkinen velka saattaa lähivuosina ylittää viitearvon, jolloin menettelyä voidaan joutua soveltamaan. Velkasäännön merkitys olisi tuskin kovinkaan merkittävä, mutta se merkitsisi vahvempaa sitoutumista julkisen talouden tasapainottamiseen ja altistumista tiiviimpään politiikkaohjaukseen.

Lisäksi Suomea koskee velvoite ylläpitää keskipitkällä aikavälillä sellaista julkisen talouden rakenteellista jäämää, joka varmistaa yhdessä rakenteellisten uudistusten kanssa pitkän aikavälin kestävyyden. Suomi on asettanut EU-tason asetuksen mukaisesti keskipitkän aikavälin tavoitteen (-0.5 % BKT:sta). Jos näyttää siltä, että Suomi ei kykene saavuttamaan tavoitetta ja tulee poikkeamaan siitä merkittävästi, neuvosto voi komission suosituksesta puuttua asiaan ja edellyttää, että hallitus antaa asiasta selvityksen ja ryhtyy korjaaviin toimiin. Jos asianomainen hallitus ei ryhdy riittäviin toimiin, jäsenvaltiolle voidaan osoittaa sanktio. Myös Suomen oma lainsäädäntö edellyttää, että hallituksen on ryhdyttävä korjaaviin toimiin, jos tällainen poikkeama on voitu havaita joko omasta takaa tai jos valtiontalouden tarkastusvirasto on kiinnittänyt asiaan huomiota.

Julkisyhteisöt [1)]

	2010	2011*	2012*	2013**	2014**	2015**
	miljardia euroa					
Välittömät verot	28,6	30,9	30,9	32,2	33,0	34,0
Tuotannon ja tuonnin verot	23,9	26,9	27,8	29,0	30,1	31,0
Sosiaalivakuutusmaksut	22,9	24,0	25,5	25,9	27,1	28,4
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä [2)]	75,8	82,2	84,7	87,7	90,8	94,0
Muut tulot [3)]	19,2	20,3	20,5	21,3	22,3	23,2
siitä korkotulot	2,9	3,3	3,0	2,9	3,3	3,7
Tulot yhteensä	**94,7**	**102,1**	**104,7**	**108,4**	**112,5**	**116,6**
Kulutusmenot	44,2	46,2	48,3	50,0	51,5	53,0
Tukipalkkiot	2,7	2,7	2,8	2,8	2,8	2,8
Sosiaalietuudet ja -avustukset	32,8	33,9	36,1	38,3	39,9	41,3
Muut tulonsiirrot	5,4	5,7	5,8	6,0	6,1	6,1
Tukipalkkiot ja tulonsiirrot yhteensä	40,8	42,3	44,7	47,1	48,7	50,2
Pääomamenot [4)]	5,1	5,4	5,6	5,8	5,9	6,0
Muut menot	9,5	10,1	10,4	10,7	11,1	11,4
siitä korkomenot	2,5	2,7	2,8	2,7	2,8	3,1
Menot	**99,7**	**104,1**	**108,9**	**113,5**	**117,2**	**120,6**
Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)	**-5,0**	**-1,9**	**-4,2**	**-5,1**	**-4,7**	**-4,0**
Valtionhallinto	-10,1	-6,4	-7,3	-7,3	-6,6	-6,2
Paikallishallinto	-0,4	-1,0	-2,1	-1,8	-2,2	-2,4
Työeläkelaitokset	5,4	5,4	4,8	4,1	4,2	4,6
Muut sosiaaliturvarahastot	0,0	0,1	0,4	-0,1	-0,1	0,0
Perusjäämä [5)]	-5,3	-2,4	-4,3	-5,1	-5,0	-4,5

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

2) Sisältää pääomaverot

3) Ml. pääomansiirrot ja pääoman kuluminen

4) Pääoman bruttomuodostus ja pääomansiirrot.

5) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja

	2010	2011*	2012*	2013**	2014**	2015**
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	42,4	43,6	44,0	44,9	45,0	44,8
Julkisyhteisöjen menot [1)]	55,8	55,2	56,6	58,1	58,1	57,5
Nettoluotonanto	-2,8	-1,0	-2,2	-2,6	-2,3	-1,9
Valtionhallinto	-5,6	-3,4	-3,8	-3,8	-3,3	-3,0
Paikallishallinto	-0,2	-0,6	-1,1	-0,9	-1,1	-1,1
Työeläkelaitokset	3,0	2,9	2,5	2,1	2,1	2,2
Muut sosiaaliturvarahastot	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
Perusjäämä [2)]	-3,0	-1,3	-2,2	-2,6	-2,5	-2,2
Julkisyhteisöjen velka	48,7	49,2	53,6	58,3	60,7	62,0
Valtionvelka	42,0	42,2	43,6	47,5	49,3	50,1
Julkisyhteisöjen työllisyys, 1000 henkeä	612	614	612	615	614	613
Valtio	143	141	139	141	140	139
Paikallishallinto	459	463	462	464	464	464
Sosiaaliturvarahastot	10	11	11	11	11	11

[1)] EU-harmonisoitu.

[2)] Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

Eräiden EU-maiden rahoitusjäämät ja velkasuhteet

	2012*	2013**	2014**	2012*	2013**	2014**
	Rahoitusjäämä			Velka		
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia					
Suomi	-2,2	-2,6	-2,3	53,6	58,3	60,7
Iso-Britannia	-6,3	-6,8	-6,3	90,0	95,5	98,7
Ruotsi	-0,5	-1,1	-0,4	38,2	40,7	39,0
Tanska	-4,0	-1,7	-2,7	45,8	45,0	46,4
Irlanti	-7,6	-7,5	-4,4	117,6	123,3	119,5
Espanja	-10,6	-6,5	-7,0	84,2	91,3	96,8
Alankomaat	-4,1	-3,6	-3,6	71,2	74,6	75,8
Luxemburg	-0,8	-0,2	-0,4	20,8	23,4	25,2
Portugali	-6,4	-5,5	-4,0	123,6	123,0	124,3
Itävalta	-2,5	-2,2	-1,8	73,4	73,8	73,7
Saksa	0,2	-0,2	0,0	81,9	81,1	78,6
Ranska	-4,8	-3,9	-4,2	90,2	94,0	96,2
Belgia	-3,9	-2,9	-3,1	99,6	101,5	102,1
Italia	-3,0	-2,9	-2,5	127,0	131,4	132,2
Kreikka	-10,0	-3,8	-2,6	156,9	175,2	175,1

Lähde: EU-komission ennuste kevät 2013, Suomi VM

2.1.1 Arvioita finanssipolitiikan vaikutuksista

Julkisyhteisöjen ja valtion suhdannekorjatun perusrahoitusaseman vuotuisten muutosten avulla voidaan arvioida, miten finanssipolitiikkaa koskevat päätökset vaikuttavat talouden toimeliaisuuteen.

Hallituksen päättämät sopeutustoimet näkyvät erityisesti valtion suhdannekorjatussa perusrahoitusasemassa vuosina 2013–2015 ja päätösperäinen finanssipolitiikka onkin liikkumassa kiristävämpään suuntaan, etenkin vuoden 2013 osalta. Tasoltaan valtion suhdannekorjattu perusrahoitusasema on negatiivinen koko ennustejakson.

Koko julkisen talouden tasolla suhdannekorjattu perusrahoitusasema pysyy hieman ylijäämäisenä koko ennustejakson. Perusrahoitusasemaa parantavat em. sopeutustoimet sekä oletetut eläkemaksujen korotukset. Tästä huolimatta ikäsidonnaisten menojen kasvu, etenkin kuntasektorilla ja työeläkerahastoissa, kasvattaa menoja tulojen kasvua vastaavasti, jolloin finanssipolitiikan viritys julkisyhteisöjen tasolla on neutraalia.

Julkisyhteisöjen perusrahoitusasemalla tarkoitetaan tulojen ja perusmenojen erotusta. Perusmenoja ovat kaikki muut julkisyhteisöjen menot paitsi velasta maksetut korot. Poistamalla perusrahoitusasemasta suhdanteiden vaikutus tuloihin ja menoihin saadaan suhdannekorjattu perusrahoitusasema, joka kuvaa julkisen talouden tilaa yli suhdannesyklin. Suhdannekorjatun perusrahoitusaseman laskennassa käytetään hyväksi arviota talouden potentiaalisesti tuotannosta ja sitä kautta lasketusta tuotantokuilusta. Tuotantokuilun sekä julkisen talouden suhdannejouston avulla voidaan määrittää suhdanteiden vaikutus julkisen talouden tilaan.

Suhdennekorjatun perusrahoitusaseman muutos kertoo finanssipolitiikan virityksestä, ts. siitä, ovako finanssipolitiikassa tehdyt muutokset kasvua tukevia vai sitä rajoittavia. Suhdannekorjatun perusrahoitusaseman muutokset eivät sellaisenaan anna yksiselitteistä kuvaa päätösperäisen finanssipolitiikan mittaluokasta, sillä väestön ikääntymisestä johtuva menojen kasvu heikentää julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa, vaikka finanssipolitiikka olisi muuten neutraalia. Finanssipolitiikka muuttuu kiristäväksi vasta kun päätösperäisten toimien määrä ylittää ikääntymisestä aiheutuvan menojen rakenteellisen kasvun.

Julkisyhteisöjen perusjäämä ja suhdannekorjattu perusjäämä[1)]
suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

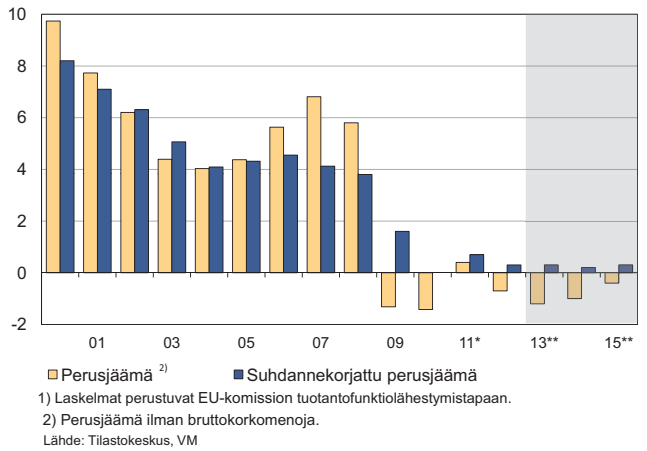

1) Laskelmat perustuvat EU-komission tuotantofunktiolähestymistapaan.
2) Perusjäämä ilman bruttokorkomenoja.
Lähde: Tilastokeskus, VM

Vuoden 2013 vakausohjelmassa Suomen keskipitkän aikavälin tavoitteeksi asetettiin 0,5 % BKT:sta suuruinen rakenteellinen alijäämä. Julkisyhteisöjen rakeellinen rahoitusasema uhkaa kuitenkin jäädä tätä tavoitetta heikommaksi tästä vuodesta eteenpäin. Julkisen talouden rakenteellinen rahoitusasema on nettoluotonanto, josta on poistettu suhdanteiden sekä väliaikaisten ja kertaluontoisten toimien vaikutus.

Hallituksen päättämät sopeutustoimet

Hallitusohjelmassa linjattiin vuoden 2015 tasolla 2,5 mrd. euroon kohoavat sopeutustoimet, jotka täsmennettiin hallituksen ensimmäisessä kehyspäätöksessä. Talouden näkymien heikennyttyä kävi ilmeiseksi, että uusia lisäsopeutustoimia tarvittiin ja toimenpiteistä päätettiin niin kevään 2012 kuin kevään 2013 kehysneuvottelujen yhteydessä. Kaikkiaan hallitus on päättänyt valtiontaloutta vahvistavista toimista, jotka ovat vuoden 2015 tasolla nettomääräisesti noin 4½ mrd. euroa[1] eli 2,2 % suhteessa BKT:een verrattuna edellisen vaalikauden viimeiseen kehyspäätökseen. Kun huomioon ei oteta vaalikaudeksi päätettyjä väliaikaisia toimia, ovat pysyvät sopeutustoimet vuositasolla nettomääräisesti yhteensä noin 4,8 mrd. euroa vuodesta 2017 lukien.

Sopeutustoimet kohoavat koko julkisen talouden tasolla valtion sopeutustoimia suuremmiksi, noin 5½ mrd. euroon vuodesta 2017 lukien. Tämä johtuu etenkin sosiaaliturvamaksujen korotuksista, joita tehdään vuosina 2012–2017 lähes 2,2 mrd. eurolla mm. kasvavien eläkemenojen vuoksi. Toisaalta osa valtiontalouden toimista, kuten kuntien valtionosuusleikkaukset tai kuntien ja seurakuntien yhteisövero-osuuden korotus vuosina 2012–2015, on julkisyhteisöjen sisäisiä siirtoja eikä vaikuta julkiseen talouteen kokonaisuutena.

Arvio sopeutustoimien mittaluokasta on alentunut kevään 2013 kehyspäätöksestä, sillä mm. yhteisö- ja osinkotuloverotuksen uudistusten kustannusvaikutukset ovat tarkentuneet talousarviovalmistelun yhteydessä kevään arvioihin verrattuna pienentäen arviota valtiontaloutta tasapainottavista toimista.

Hallituksen päättämät sopeutustoimet, netto, milj. euroa

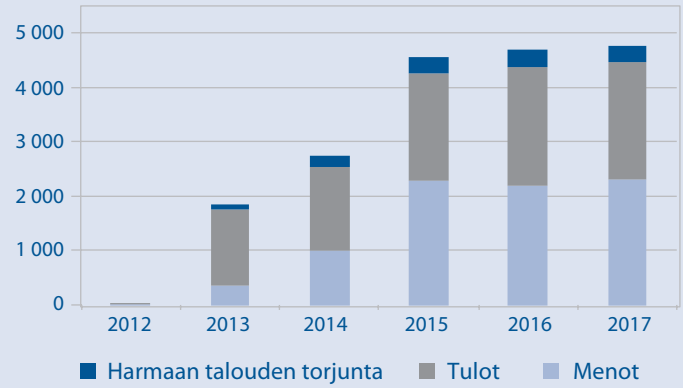

[1] Ml. harmaan talouden torjunnasta oletetut vuoden 2015 tasolla 300 milj. euroon nousevat verotulot.

Sopeutustoimet julkisen talouden tasolla, netto, mrd. euroa

	2013	2014	2015	2016	2017
Valtion verotuottoon vaikuttavat toimet	1,4	1,5	2,0	2,2	2,2
Valtion määrärahasäästöt	0,4	1,0	2,3	2,2	2,3
Oletetut tulot harmaan talouden torjunnasta	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3
VALTION SOPEUTUS YHTEENSÄ	**1,9**	**2,7**	**4,5**	**4,7**	**4,8**
Sosiaaliturvamaksukorotukset	0,6	1,2	1,7	2,0	2,2
Kuntien valtionosuusleikkaus	-0,8	-1,0	-1,3	-1,3	-1,4
Muut erät	0,3	0,2	0,2	-0,1	-0,1
JULKISYHTEISÖJEN SOPEUTUS YHTEENSÄ	**1,9**	**3,1**	**5,2**	**5,3**	**5,5**

Valtion menosäästöt

Vuonna 2014 menoleikkaukset kiristyvät noin 0,6 mrd. eurolla vuoden 2013 säästöihin verrattuna. Vuoden 2014 määrärahasäästöt ovat nettomääräisesti kaikkiaan noin miljardi euroa verrattuna edellisen vaalikauden viimeiseen kehyspäätökseen. Jos huomioon ei oteta hallituksen päättämiä lisäpanostuksia, ovat bruttosäästöt lähes 3 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla.

Hallituksen päättämät menoleikkaukset kohdistuvat laaja-alaisesti eri hallinnonaloille. Suurimmat leikkaukset kohdistuvat mm. kuntien peruspalveluiden valtionosuuteen (n. -1,1 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla verrattuna edellisen vaalikauden viimeiseen kehyspäätökseen), valtionhallinnon toimintamenoihin (n.- 0,2 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla), puolustusvoimien menoihin ja materiaalihankintoihin (n. -0,15 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla) sekä sairausvakuutuksen lääkekorvausmenoihin, matkakorvauksiin ja yksityisen hoidon korvauksiin (yht. n. -0,15 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla). Lisäksi vuosilta 2013–2014 on jäädytetty opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuuksien indeksikorotukset sekä vuosilta 2012–2015 lapsilisien indeksikorotukset (vaikutus yht. vajaa -0,2 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla).

Toisaalta hallitus on päättänyt kohdentaa lisärahoitusta teollisuuden tukemiseen v. 2015 voimaan tulevan rikkidirektiivin kustannusten kompensaationa (n. 0,2 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla) sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämiseen ml. vanhuspalvelulaki, oppilas- ja opiskelijahuolto sekä lastensuojelu (n. 0,1 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla). Edelleen kustannuksia valtiolle aiheuttavat myös mm. hallitusohjelmassa päätetyt lisäpanostukset työttömyysturvan ja perusturvan parantamiseen (n. 0,35 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla) sekä nuorten yhteiskuntatakuun toteuttamiseen (n. 0,1 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla).

Valtion budjettitalouden menosäästöt ja päätetyt lisäpanostukset vuoden 2014 tasolla, mrd. euroa

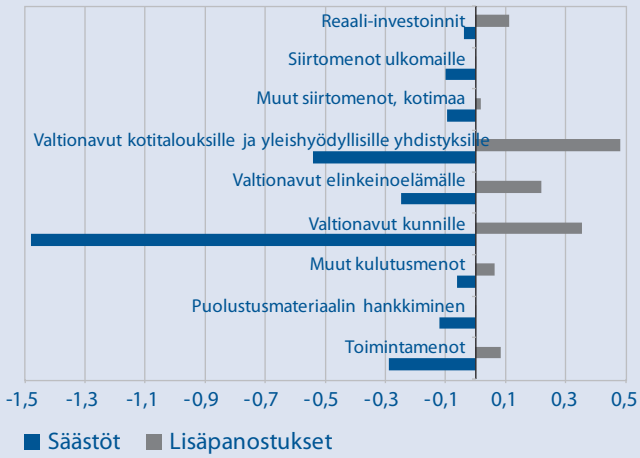

Veroperustemuutokset

Vuoden 2014 veroperustemuutokset eivät tuo valtion verotuloihin nettomääräistä lisäsopeutusta vuoteen 2013 verrattuna. Kaikkiaan hallituksen tekemien veroperustemuutosten vaikutus on noin 1,5 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla verrattuna edellisen vaalikauden viimeiseen kehyspäätökseen. Tässä luvussa yleisradioveron tuotto on jätetty huomioimatta[2] mutta hallituksen verotuloja lisääviksi toimiksi on luettu mukaan myös ansiotuloverotuksen ansiotasotarkistuksen tekemättä jättäminen vuosina 2013–2014[3].

Merkittävimpiä muutoksia ovat olleet kaikkien ALV:n verokantojen korotus (n. 0,8 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla), ansiotuloverotuksen ansiotasotarkistuksista luopuminen (n. 0,45 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla), osinkoverotuksen uudistus (n. 0,1 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla[4]) sekä yhteisöverokannan alentaminen v. 2014 (n. -0,8 mrd. euroa vuoden 2014 tasolla.)

[2] Yleisradiovero lisää verotuottoa mutta tuotto siirretään budjetin määrärahapuolella Yleisradio Oy:lle, joten yleisradioveroa ei tästä syystä lueta sopeutustoimiin.

[3] Ei ole veroperustemuutos, mutta on verotuottoja lisäävä toimi.

[4] Vuositasolla veroperustemuutos vaikuttaa n. 0,2 mrd. eurolla.

2.1.2 Julkisyhteisöjen velka

Julkisyhteisöjen velka kasvoi viime vuonna 10 mrd. eurolla ja ylitti ensimmäisen kerran 100 mrd. euroa. Julkinen talous säilyy joka vuosi alijäämäisenä myös keskipitkällä aikavälillä ja niinpä nimellinen velka, mutta myös velan suhde BKT:hen jatkaa kasvuaan ja ylittää jatkovuosina EU:n perustamissopimuksessa asetetun 60 prosentin viitearvon. Velkasuhde kohoaa korkeimmalle tasolleen sitten toisen maailmansodan. Suomen julkinen velka on kuitenkin edelleen noin 30 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin EU-maissa keskimäärin.

Julkisyhteisöjen velka suhteessa BKT:hen kasvoi 4,4 prosenttiyksikköä v. 2012. Oheisessa taulukossa eritellään julkisyhteisöjen velkasuhteen muutokseen vaikuttaneet tekijät. Taulukon avulla pyritään selventämään julkisyhteisöjen rahoitusaseman ja velkasuhteen muutoksen välistä yhteyttä kansantalouden tilinpidossa. Taulukossa plus-merkki tarkoittaa, että tekijä vaikuttaa velkasuhdetta kasvattavasti ja miinus-merkki, että tekijä vaikuttaa velkasuhdetta vähentävästi.

Julkisyhteisöjen perusrahoitusasema oli alijäämäinen viime vuonna, mikä lisäsi velan kasvua 0,7 prosenttiyksikköä. Velkasuhteen kasvusta 1,4 prosenttiyksikköä aiheutui korkomenojen kasvusta. Kun velka suhteutetaan BKT:hen, BKT:n kasvu alentaa velkasuhdetta. Vuonna 2012 BKT:n määrän supistuminen kasvatti velkasuhdetta hieman, mutta hinnan muutos alensi sitä 1,6 prosenttiyksikköä.

Työeläkerastojen luokittelu julkisyhteisöihin vaikuttaa merkittävästi siihen, miten julkisyhteisöjen vuotuinen rahoitusasema näkyy julkisyhteisöjen velan muutoksena. Suomessa osa palkansaajilta ja työnantajilta kerätyistä työeläkevakuutusmaksuista rahastoidaan. Tästä syystä työeläkelaitosten rahoitusasema on ylijäämäinen. Vuonna 2012 ylijäämä oli 2,2 % suhteessa BKT:hen. Koska työeläkelaitosten ylijäämä luetaan mukaan julkisyhteisöjen perusrahoitusasemaan, mutta sillä ei lyhennetä julkisyhteisöjen velkaa, työeläkelaitosten ylijäämä täytyy poistaa velkasuhteen muutokseen vaikuttavien tekijöiden joukosta.

Näiden tekijöiden lisäksi valtion lainananto sekä tulojen ja menojen arvostukseen ja ajoittamiseen liittyvät tekijät kasvattivat julkisyhteisöjen velkasuhdetta 0,8 prosenttiyksikköä v. 2012.

Julkisyhteisöjen nimellinen velka kasvaa tarkastelujaksolla, koska valtion ja kuntien rahoitusasema pysyy alijäämäisenä. Vuonna 2017 julkisyhteisöjen velka on arviolta 141 mrd. euroa eli 38 mrd. euroa suurempi kuin v. 2012. Kuntien velka on kasvanut kymmenessä vuodessa yli 8 mrd. euroa ja velkakanta ylittää jo 12 mrd. euroa. Sosiaaliturvarahastoilla ei ole velkaa käytännössä lainkaan.

Julkisyhteisöjen velkasuhteen muutos ja siihen vaikuttavat tekijät

	2011*	2012*	2013**	2014**	2015**	2016**	2017**
Velkasuhde, % BKT:sta	49,2	53,6	58,3	60,7	62,0	62,4	62,9
Velkasuhteen muutos	0,5	4,4	4,8	2,4	1,2	0,5	0,5
Velkasuhteen muutokseen vaikuttavat tekijät							
Perusrahoitusasema	-0,4	0,7	1,2	0,9	0,4	-0,1	-0,5
Korkomenot	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5	1,6	1,8
BKT:n määrän muutos	-1,4	0,4	0,3	-0,7	-1,2	-1,1	-1,0
BKT:n hinnan muutos	-1,3	-1,6	-1,2	-1,3	-1,2	-1,3	-1,3
Rahoitusvarojen hankinta (netto)	2,9	2,5	2,1	2,1	2,2	2,1	2,0
Muut tekijät [1)]	-0,6	0,8	0,9	0,0	-0,5	-0,9	-0,6

[1)] Muut tekijät sisältävät valtion yksityistämistulojen, lainanannon sekä tulojen ja menojen arvostukseen ja ajoittamiseen liittyvien tekijöiden vaikutuksen.

Plus-merkkinen vaikutus korottaa ja miinus-merkkinen vaikutus alentaa velkasuhdetta.

Suomen julkiseen velkaan oli vuoden 2012 loppuun mennessä kirjattu 2,7 mrd. euroa velkaa lainoista, joita Euroopan väliaikainen rahoitusvakausväline (ERVV) on myöntänyt kriisimaille. ERVV:n ottama velka tilastoidaan Eurostatin päätöksellä osaksi takauksia myöntäneiden euromaiden julkista velkaa, vaikka kyseessä on nimenomaan takaus, mikä ei sinällään aiheuta velanottotarvetta valtion budjettiin. Julkista velkaa kasvatti viime vuonna myös Euroopan vakausmekanismin pääomitus 1,44 mrd. eurolla. Tänä vuonna eurokriisin hoitoon liittyvät operaatiot eivät ole aiheuttaneet julkisen velan kasvua Suomessa.

Euroopan talous- ja velkakriisiin liittyviä Suomen taloudellisia sitoumuksia ja vastuita on tarkemmin kuvattu valtiovarainministeriön nettisivuilla.

Julkisyhteisöjen velka

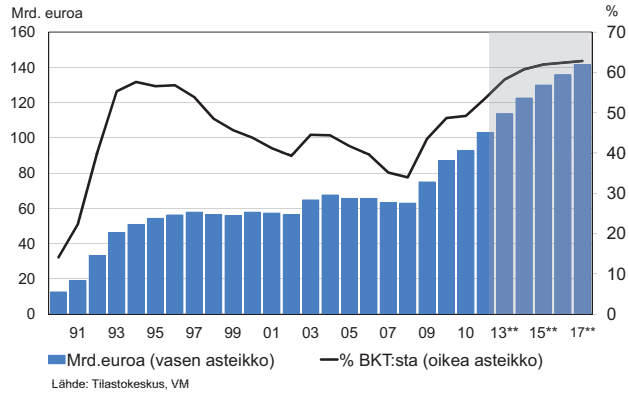

Lähde: Tilastokeskus, VM

2.2 Valtiontalous

Valtiontalous on pysynyt huomattavan alijäämäisenä viime vuodet. Vuonna 2012 kansantalouden tilinpidon mukainen alijäämä kasvoi lähes miljardin ja oli 3,8 % suhteessa BKT:hen. Verotulot kasvoivat vain 2 % samalla kun suurin menoerä, tulonsiirrot, lisääntyi yli 4 %. Kokonaismenot lisääntyivät liki 2 mrd. euroa kun samaan aikaan tulojen kasvu jäi alle miljardiin. Valtion jäämän arvioidaan kohenevan keskipitkällä aikavälillä, mutta pysyvän silti alijäämäisenä.

Vuosina 2012–2013 BKT:n volyymi supistuu, mikä heijastuu suoraan valtiontalouden rahoitusasemaan. Hallituksen päättämien sopeutustoimien ansiosta valtiontalouden alijäämä ei kuitenkaan heikkene tänä vuonna. Alijäämän arvioidaan olevan noin 7,3 mrd. euroa kuluvana vuonna, mikä on 3,8 % BKT:hen suhteutettuna.

Ensi vuonna talouskasvun elpyessä myös valtiontalouden tila kohentuu nopeammin. Menojen kasvu hidastuu huomattavasti ja tulot jatkavat kasvuaan. Keskipitkällä aikavälillä alijäämä kohenee hiljalleen vuosittain ja v. 2017 alijäämän arvioidaan olevan 2,1 % suhteessa BKT:hen.

Valtionvelka oli viime vuoden lopulla 84 mrd. euroa. Koska budjetit ovat reilusti alijäämäisiä, valtion velkaantuminen jatkuu ennustejaksolla. Valtionvelka kasvaa kuluvana vuonna noin 8,5 mrd. euroa. Hallituksen päättämistä mittavista sopeutustoimista huolimatta valtion velkasuhteen taittaminen v. 2015 ei toteudu. Valtionvelan arvioidaan olevan vuonna 2015 noin 105 mrd. euroa. Aikavälillä 2012–2017 valtionvelka kasvaa noin 30 mrd. euroa.

Useamman vuoden kestänyt euroalueen kriisi on lisännyt Suomen velkavastuita ja sitoumuksia. Viime vuoden lopulla toimintansa aloittanut Euroopan vakausmekanismin pääomitus lisäsi Suomen valtionvelkaa 1,44 mrd. eurolla. Suomi on myös myöntänyt kahdenvälisiä lainoja kriisimaille noin 1,1 mrd. euroa. Lisäksi valtio on taannut Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) liikkeelle laskemia joukkovelkakirjoja.

Valtion myöntämät takaukset eivät ole menoja eivätkä ne näy valtion budjetissa. Valtion myöntämien takausten määrä on kasvanut viime vuosien aikana. Takaukset kasvoivat myös osana vuoden 2009 taantuman elvytystä. Kaikkiaan valtion takauskanta oli noin 31 mrd. euroa vuoden 2012 lopussa ja se on kaksinkertaistunut viidessä vuodessa.

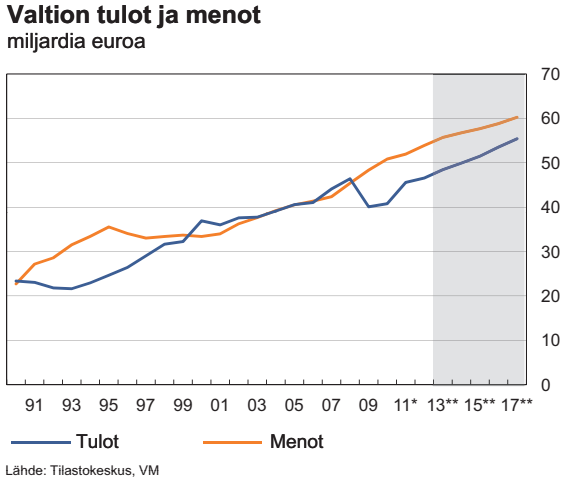

Lähde: Tilastokeskus, VM

Valtionhallinto [1)]

	2010	2011*	2012*	2013**	2014**	2015**
	miljardia euroa					
Välittömät verot	10,1	11,8	11,5	11,9	12,1	12,5
Tuotannon ja tuonnin verot	23,9	26,9	27,8	29,0	30,1	31,0
Verot yhteensä [2)]	34,4	39,0	39,8	41,5	42,9	44,1
Muut tulot [3)]	6,0	6,1	6,3	6,3	6,4	6,7
siitä korkotulot	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6
Tulot yhteensä	**40,4**	**45,1**	**46,1**	**47,8**	**49,3**	**50,8**
Kulutusmenot	12,5	12,7	13,2	13,9	14,3	14,8
Tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	33,3	34,1	35,5	36,5	36,8	37,2
Siitä muille julkisyhteisöille	22,1	22,6	23,7	24,4	24,5	24,8
Korkomenot	2,4	2,5	2,6	2,5	2,6	2,7
Pääomamenot [4)]	2,3	2,1	2,1	2,1	2,2	2,3
Menot yhteensä	**50,5**	**51,5**	**53,4**	**55,1**	**55,9**	**57,0**
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	**-10,1**	**-6,4**	**-7,3**	**-7,3**	**-6,6**	**-6,2**
Perusjäämä [5)]	-8,0	-4,3	-5,2	-5,2	-4,6	-4,1

[1)] Kansantalouden tilipidon mukaan

[2)] Sisältää pääomaverot

[3)] Ml.pääomansiirrot ilman pääomaveroja ja kiinteän pääoman kuluminen.

[4)] Pääoman bruttomuodostus ja maksetut pääomansiirrot.

[5)] Nettoluotonanto ilman korkomenoja.

2.2.1 Valtiontalouden menot

Kansantalouden tilinpidon mukaiset valtiontalouden menot kasvoivat viime vuonna 4 % eli saman verran kuin edeltävällä 10 vuoden ajanjaksolla keskimäärin. Tänä vuonna menojen kasvun arvioidaan hidastuvan 3½ prosenttiin ja myös keskipitkällä aikavälillä menot lisääntyvät varsin hitaasti valtiontalouden sopeutustoimien vuoksi. Reaalisesti menot eivät kasva lainkaan.

Valtion menoista runsas puolet on ns. siirtomenoja, joita valtion budjetista myönnetään muille julkisen talouden alasektoreille, voittoa tavoittamattomille yhteisöille sekä EU:lle. Suurin osa siirtomenoista, noin 24 mrd. euroa menee kunnille ja muille sosiaaliturvarahastoille. Valtion siirrot kunnille ovat lisääntyneet viimeisen 10 vuoden aikana keskimäärin vajaa 7 % vuosittain. Lähivuosina valtionosuudet kasvavat paljon hitaammin sopeutustoimien ja valtionosuusindeksin vähäisen nousun vuoksi. Työttömyyden kohoaminen lisää valtion siirtoja sosiaaliturvarahastoille.

Valtion menoista noin neljännes on kulutusmenoja, jotka koostuvat pääasiassa valtion henkilöstön palkoista ja toimintaa varten hankituista hyödykkeistä ja palveluista. Tänä vuonna valtion kulutusmenot lisääntyvät kertaluonteisesti paljon siitä syystä, että kuluvan vuoden alusta Yle Oy on luokiteltu kuuluvaksi valtio –sektoriin kansantalouden tilinpidossa, mikä lisää valtion henkilöstöä runsaalla 3 000 hengellä.

Muita suurempia valtion menoja kansantalouden tilinpidon mukaisessa ryhmittelyssä ovat valtion eläkkeet (8 % valtion kokonaismenoista), ennen muuta maataloudelle maksettavat tukipalkkiot (4 %) sekä investointimenot (2½ %).

Korkomenot ovat pysyneet varsin maltillisina alhaisen korkotason ja hyvän luottoluokituksen ansioista, vaikka valtionvelka on kohonnut tuntuvasti jo neljä vuotta peräkkäin. Tilinpidon mukaisten korkomenojen osuus kokonaismenoista oli viime vuonna vajaa 5 %. Velan kasvusta huolimatta korkomenot pysyvät vielä tänä ja ensi vuonna varsin maltillisina, mutta tämän jälkeen korkomenojen kasvu kiihtyy sekä absoluuttisesti että suhteessa BKT:hen kun velan määrä lisääntyy ja korkotasokin kohoaa ennen pitkää.

Vuoden 2014 budjetti ja valtiontalouden menokehys

Vastuullisen ja pitkäjänteisen menopolitiikan varmistamiseksi hallitus on sitoutunut valtion menojen kasvua rajoittaviin menokehyksiin, jotka kattavat n. 80 % talousarviomenoista. Menokehys varmistaa osaltaan valtiontalouden vakaan ja uskottavan hoidon.

Vuoden 2014 talousarvioesitys pohjautuu huhtikuun 2013 kehyspäätökseen vuosille 2014–2017. Valtiontalouden menokehys on asetettu ottaen huomioon hallitusohjelmassa sekä keväiden 2012 ja 2013 kehyspäätöksissä sovitut menosäästöt.

Vuoden 2014 kehystaso on 42 796 milj. euroa, josta n. 83 milj. euroa jää vuoden 2014 talousarvioesityksen jälkeen ns. jakamattomaksi varaukseksi. Lisätalousarvioita varten on varattu lisäksi 200 milj. euroa. Kehyksen ulkopuolelle jäävät suhdanteiden ja rahoitusautomatiikan mukaisesti muuttuvat menot, kuten työttömyysturvamenot, palkkaturva, asumistuki sekä valtion osuus toimeentulotukimenoista. Mainitut menot luetaan kuitenkin kehyksen piiriin niiden perusteisiin tehtyjen muutosten menovaikutusten osalta. Lisäksi kehyksen ulkopuolelle jäävät mm. valtionvelan korkomenot, arvonlisäveromenot, finanssisijoitukset sekä menot, joissa valtio toimii teknisenä ulkopuoliselta saatavan rahoitusosuuden välittäjänä. Kehyksen ulkopuoliset menot ovat n. 11,4 mrd. euroa v. 2014.

Valtion vuoden 2014 talousarvioesityksen mukaiset menot ovat yhteensä n. 53,9 mrd. euroa. Menot alenevat n. 0,6 mrd. eurolla verrattuna vuoden 2013 varsinaiseen talousarvioon. Hallituksen päättämät säästöt kasvavat nettomääräisesti yli 0,6 mrd. eurolla vuoden 2013 säästöihin verrattuna. Määrärahatasoa alentaa vuoteen 2013 verrattuna myös viennin jälleenrahoituksen siirtyminen Finnveran kautta toteutettavaksi. Toisaalta valtion menoja lisäävät hallituksen päättämät lisäpanostukset mm. nuorten yhteiskuntatakuuseen ja kouluttamattomien varannon purkuun, oppilas- ja opiskelijahuoltoon, vanhuspalveluiden kehittämiseen, LNG-terminaaleihin investoimiseen ja uuden kasvurahaston pääomittamiseen sekä eräät automaattitekijät, kuten laki- ja sopimusperusteiset indeksikorotukset ja valtion eläkemenojen kasvu. Valtionvelan korkomenot ovat n. 1,8 mrd. euroa, mikä vastaa kuluvan vuoden tasoa.

Vuonna 2014 budjettitalouden tulojen (pl. lainanotto) arvioidaan olevan n. 47,2 mrd. euroa ja verotulojen n. 40,1 mrd. euroa. Budjettitalouden tulot kasvavat vajaa 3 % verrattuna vuodelle 2013 budjetoituun (ml. lisätalousarvioesitykset). Kokonaistuotannon supistuminen v. 2013 ja vaatimaton talouskasvu v. 2014 rajoittavat veropohjien kasvua. Valtiontalouden rahoitusaseman vahvistamiseksi veronkorotuksia ehdotetaan mm. useisiin valmisteverolajeihin. Mittaluokaltaan merkittävin veropoliittinen ratkaisu on kuitenkin yhteisö- ja osinkoverouudistus.

Valtion talousarvioesitys on 6,7 mrd. euroa alijäämäinen, mikä katetaan ottamalla lisää velkaa. Vuoden 2014 lopussa valtionvelan arvioidaan olevan n. 100 mrd. euroa.

Budjettitalouden alijäämä kasvaa n. 1,8 mrd. eurolla verrattuna kevään 2013 kehyspäätökseen. Suurin muutosta selittävä tekijä on talousnäkymien heikkeneminen verrattuna keväällä 2013 ennustettuun, mikä näkyy erityisesti valtion verotuloarvioiden alenemisena.

Valtion budjettitalouden tasapainon muutokseen vaikuttaneita tekijöitä verrattuna 8.4.2013 kehyspäätökseen, mrd. euroa

	2014
TASAPAINOARVIO, KEHYSPÄÄTÖS 8.4.2013	**-4,9**
MENOARVION TARKENTUMINEN	**-0,2**
Suhdanne-ennusteen heikkeneminen	-0,2
Muu muutos	0,0
TULOARVION TARKENTUMINEN	**-1,6**
Suhdanne-ennusteen heikkeneminen	-1,0
Veroperustemuutosten arvioiden tarkentuminen	-0,6
Muu muutos	0,0
MUUTOS YHTEENSÄ	**-1,8**
TASAPAINOARVIO, TAE 2014	**-6,7**

2.2.2 Valtiontalouden tulot

Verotulojen kehitys määräytyy pitkälti yleisen talouskehityksen ja sen rakenteen perusteella. Hallitus pystyy myös päätöksillään vaikuttamaan osaltaan verokertymiin sekä verotuksen rakenteeseen. Valtion tuloista verotuloja on runsas 85 %. Valtion verotulokertymään vaikuttaa myös muutokset valtion, kuntien ja seurakuntien välisissä jako-osuuksissa. Merkittävimmät verotuloerät ovat ansio- ja pääomatuloverot, arvonlisävero sekä yhteisövero.

Verotulojen kasvu on poukkoillut viime vuosina. Vuonna 2010 kansantalouden tilinpidon mukaiset verotulot kasvoivat alle 2 %, kun taas v. 2011 kasvua kertyi yli 13 %. Viime vuonna talouskasvun hidastuessa verotulojen kasvu jäi taas vaivaiseen 2 prosenttiin. Eniten kasvoi arvonlisäveron tuotto, kun taas yhteisöveron tuotto supistui yhteisöverokannan alentamisen ja yritysten voittojen pienentymisen johdosta.

Kuluvana vuonna BKT supistuu, mikä ei luo edellytyksiä verotulojen kasvulle. Sen sijaan hallituksen päättämät veroperustemuutokset vahvistavat verotulojen kasvua. Suurin yksittäinen veroperustemuutos on arvonlisäveron kaikkien kantojen nostaminen yhdellä prosenttiyksiköllä. Vuoden alusta astui voimaan myös yleisradiovero, joka lisää valtion verotuloja. Kaiken kaikkiaan hallituksen päättämät perustemuutokset vahvistavat verotuloja kuluvana vuonna yli 1,5 mrd. euroa. Kansantalouden tilinpidon mukaisten verotulojen arvioidaan kasvavan hivenen yli 4 % tänä vuonna.

Vuonna 2014 keskeisimpien veropohjien arvioidaan kasvavan nopeammin, mikä vauhdittaa verotulojen kasvua. Hallituksen kevään 2013 kehysriihessä päättämät merkittävimmät veroperustemuutokset ovat yhteisöverokannan alentaminen, osinkoverotuksen uudistaminen sekä valmisteverojen kiristäminen. Veroperustemuutoksilla arvioidaan nettomääräisesti olevan lievästi negatiivinen vaikutus verotulokertymiin. Verotulojen arvioidaan kasvavan runsas 3 % v. 2014.

Vuodesta 2015 eteenpäin ennusteperiodin loppuun verotulojen arvioidaan kasvavan keskimäärin hieman alle 4 %. Ajanjaksolla ei astu voimaan merkittäviä veroperustemuutoksia sekä osa hallituksen päättämistä väliaikaisista toimista päättyy.

Valtion muissa tuloissa merkittäviä eriä ovat omaisuustulot sekä Valtion Eläkerahastolta saadut siirrot. Valtion Eläkerahastolta saadut siirrot määräytyvät siten, että ne kattavat vuosittain 40 % valtion eläkemenoista. Valtion saamien omaisuustulojen arvioidaan supistuvan kuluvana vuonna korkotulojen alenemisen vuoksi. Valtion muiden kuin verotulojen osuus bruttokansantuotteesta on hyvin pieni, keskimäärin 3,5 %.

Eräiden veronalaisiin tuloihin ja veropohjaan vaikuttavien tulo- ja kysyntäerien kehitysarviot 2011- 2017, vuosimuutos, %

	2011	2012	2013	2014	2017/2014
	muutos, prosenttia vuodessa				
Veronalaiset ansio- ja pääomatulot	5,2	3,4	2,7	3,1	3 1/2
Palkkatulot	4,8	3,2	1,4	2,4	3
Eläkkeet ja muut sosiaalietuudet	3,3	7,2	6,3	3,9	4
Pääomatulot	10,6	-11,4	2,7	2,4	4
Ansiotasoindeksi	2,7	3,2	2,1	2,1	2 1/2
Toimintaylijäämä	3,9	-4,1	-2,0	5,0	5 1/2
Kotitalouksien kulutusmenojen arvo	6,7	3,2	1,7	2,7	3
Arvonlisäveron pohja	5,7	2,8	0,2	2,8	3
Bensiinin kulutus	-2,4	-3,6	-2½	-2½	-2
Dieselöljyn kulutus	3,8	-0,4	1	1½	1½
Sähkön kulutus	-0,8	-5,1	4	1½	1½
Verollisen alkoholin kulutus	0,0	-1,8	-1	-3½	-½
Verotettavat uudet henkilöautot	15,1	-11,5	-4,6	1,9	3 1/2
Kuluttajahintaindeksi	3,4	2,8	1,6	2,1	2

Eräiden veropohjaerien muutoksen vaikutus verotuottoon

Verolaji	Veropohja / kysyntäerä	Muutos	Verotuoton muutos, milj. euroa
Ansiotuloverot	Palkkatulot	1%-yks.	374 josta valtio 131, kunnat 165
	Eläketulot	1%-yks.	113, josta valtio 30, kunnat 72
Pääomatulovero	Pääomatulot	1%-yks.	30
Yhteisövero	Toimintaylijäämä	1%-yks.	40, josta valtio 25, kunnat 14
ALV	Yksityisen kulutuksen arvo	1%-yks.	116
Autovero	Uusien henkilöautojen myynti, kpl	1000 kpl	7
Energiavero	Sähkön kulutus *	1 %	8
	Bensiinin kulutus	1 %	13
	Dieselin kulutus	1 %	14
Alkoholijuomavero	Alkoholin kulutus	1 %	15
Tupakkavero	Savukkeiden kulutus	1 %	7

*muut kuin teollisuus ja kasvihuoneet

Ansio- ja pääomatuloverot

Ansio- ja pääomatuloverokertymä koostuu progressiivisen ansiotuloveron, pääomatuloveron sekä rajoitetusti verovelvollisten maksaman lähdeveron tuotosta. Merkittävin näistä on progressiivinen ansiotulovero, jonka kertymään vaikuttaa eniten työllisyys- ja palkkakehitys. Pääomatuloja ovat mm. osinkotulot, luovutusvoitot, vuokratulot sekä puun myyntitulo. Erityisesti pääomatulojen ennustamiseen liittyy suurta epävarmuutta, sillä monet näihin tuloihin vaikuttavat erät ovat hyvin suhdanneherkkiä.

Palkkatulojen heikko kasvu rajoittaa ansioverotulojen kasvua kuluvana vuonna. Palkkasumman kasvuksi arvioidaan 1,4 %. Ansio- ja pääomatuloverokertymä kasvaa kuitenkin huomattavasti nopeampaa, yli 4,0 % kuluvana vuonna. Nopea kasvu johtuu kahdesta merkittävästä veroperustemuutoksesta: vuoden alusta käyttöönotetusta yleisradioverosta sekä tuloveroperusteiden tarkistamatta jättämisestä. Viime vuosina tuloveroperusteita on tarkistettu vuosittain siten, ettei työn verotus kiristy kuluttajahintojen ja ansiotason nousun seurauksena. Tarkistukset jätetään kuitenkin tekemättä vuosina 2013 ja 2014.[1]

Ensi vuonna palkkasumman kasvu nopeutuu, kun työllisyystilanne paranee hieman. Ansio- ja pääomatuloverokertymän odotetaan kasvavan yli 8 prosentin vuosivauhtia. Osinkoverouudistuksen arvioidaan lisäävän ansio- pääomatuloveron tuottoa yhteensä noin 140 milj. eurolla. Vuoden 2014 alusta toteutetaan myös henkilöverotukseen muutamia perustemuutoksia. Työtulovähennystä korotetaan ja kotitalousvähennyksen enimmäismäärää korotetaan 2 000 eurosta 2 400 euroon.

Vuosille 2015–2017 ansio- ja pääomatuloverojen odotetaan kasvavan keskimäärin yli 4 % vuosittain, joka on hieman enemmän kuin palkkatulojen kasvu. Tällä ajanjaksolla pääoma- ja eläketulot kasvavat palkkatuloja nopeammin. Ansio- ja pääomatuloveroennusteeseen sisältyy oletus, että tuloverotukseen tehdään ansiotason mukainen tarkistus v. 2015 sekä inflaatiotarkastukset vuosina 2016 ja 2017.

[1] Hallitus on varautunut tekemään päätöksiä työmarkkinaratkaisun tukemiseksi. Mahdollisista toimista, kuten tuloveroperusteisiin tehtävä ansiotason nousua vastaava tarkistus, tehdään päätös myöhemmin syksyllä.

Yhteisöverot

Yritykset maksavat tuloksestaan yhteisöveroa, jonka tuotto jaetaan valtion, kuntien ja seurakuntien kesken. Yhteisöveroennusteessa yhteisöveron veropohjan oletetaan löyhästi seuraavan kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän kehitystä. Kuluvan vuoden yhteisöveroennusteessa huomioidaan myös kertymätiedot alkuvuoden ajalta. Yhteisöveron osuus verotuloista on laskenut viime vuosina. Tähän vaikuttavat heikko taloustilanne, yhteisöverokannan alentuminen sekä enenevässä määrin kansainvälinen verokilpailu.

Kuluvana vuonna toimintaylijäämän arvioidaan supistuvan hieman. Yritysten tulosnäkymät ovat varsin maltilliset pitkään jatkuneessa heikossa taloussuhdanteessa. Lisäksi vuoden alusta voimaan tulleet perustemuutokset alentavat yhteisöveron tuottoa, joten tänä vuonna yhteisöveron tuoton arvioidaan supistuvan jälleen edellisvuodesta.

Ensi vuonna toimintaylijäämän kasvu nopeutuu, mutta perustemuutoksien seurauksena yhteisöveron tuotto kuitenkin laskee roimasti. Hallitus päätti kevään 2013 kehysriihessä laskea yhteisöverokantaa 4,5 prosenttiyksikköä 20 prosenttiin vuoden 2014 alusta. Yhteisöveroon toteutetaan toisaalta veropohjaa laajentavia ja verotuottoa lisääviä muutoksia vuoden 2014 alusta. Yritysten edustuskulujen vähennysoikeus poistetaan vuoden 2014 alusta sekä yritysten korkovähennysoikeutta rajoitetaan lisää. T&K -verovähennyksen viimeiseksi soveltamisvuodeksi muutetaan 2014 alkuperäisen 2015 sijaan.

Yhteisöverokantaa on hallituskauden aikana yhteensä alennettu 6,5 prosenttiyksikköä, kun yhteisöverokantaa laskettiin myös vuoden 2012 alussa. Yhteenlaskettuna verotuoton menetys on huomattava. Yhteisöverokannan keventämisellä ajatellaan kuitenkin olevan merkittäviä talouskasvua vauhdittavia vaikutuksia pitkällä aikavälillä. Kannan alentamisella arvioidaan olevan vaikutuksia mm. yritysmuodon valintaan, yritysten rahoitusrakenteeseen, voiton siirtämiseen, investointien määrään ja investointien sijoittumiseen. Täten yhteisöverokannan alentaminen voi parantaa Suomen asemaa kiristyneessä kansainvälisessä verokilpailussa.

Ennusteperiodin loppuun yhteisöveron tuoton arvioidaan kasvavan suurin pirtein toimintaylijäämän mukaisesti. Vuosina 2015–2017 toimintaylijäämän arvioidaan kasvavan keskimäärin 6 % vuodessa ja yhteisöveron tuoton arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 7 % vuosittain.

Valtion yhteisöverokertymän kehitys voi poiketa yhteisöveron koko tuoton kehityksestä useista syistä. Kalenterivuoden yhteisöverokertymä voi kasvaa hitaammin tai nopeammin kuin verovuoden yhteisövero. Verovuoden vero kertyy usean vuoden aikana ja esimerkiksi verovuoden päättymistä seuraavana vuonna maksettavien ennakon täydennysmaksujen taso vaihtelee huomattavasti. Valtion yhteisöveron tuoton arvioidaan kasvavan kuluvana vuonna lähes 4 %. Valtion yhteisöverokertymä kasvaa edellisestä vuodesta, koska vuoden 2012 kertymää alensivat poikkeuksellisen suuret aikaisempia verovuosia koskevat palautukset. Koska yhteisöverokannan muutokset kompensoidaan täysimääräisesti kunnille, näkyy vuoden 2014 yhteisöverokannan alentuminen erityisesti valtion verotuotossa. Vuonna 2016 päättyy kunnille maksettava korotettu yhteisövero-osuus mikä puolestaan lisää valtion yhteisöverotuottoa.

Välilliset verot

Välillisistä veroista merkittävimmät verot ovat energiaverot, arvolisävero sekä autovero. Hallituksen veropolitiikan painopiste on viime vuosina siirtynyt enemmän välillisiin veroihin.

Arvonlisäveron verotuotto vastaa noin kolmannesta talousarvion verotuloista. Arvonlisäveroennusteen osuvuus riippuu keskeisesti siitä, miten yksityisen kulutuksen arvon kehitys ja kohdentuminen kyetään ennakoimaan. Yksityisen kulutuksen arvo kehittyy ennusteperiodilla hyvin maltillisesti. Tänä vuonna arvonlisäveron tuottoa lisää kaikkien arvonlisäveron kantojen korotus yhdellä prosenttiyksiköllä vuoden alusta. Ennusteperiodilla kansantalouden tilinpidon mukaisen arvonlisäverontuoton arvioidaan kasvavan keskimäärin 3,5 %.

Hallitus on päättänyt useista valmisteverojen perustemuutoksista. Alkoholijuomaveroa nostetaan vuoden 2014 alusta; edellinen korotus tehtiin v. 2012. Alkoholiveron korottamisen merkittävä riski on, että matkustajatuonti lisääntyy, mikä vähentäisi veron tuottoa. Tupakkaveroa korotettiin samoin vuonna 2012, ja uusi korotus toteutetaan jälleen vuoden 2014 alusta. Tupakkaveron tuoton arvioidaan kasvavan ennusteperiodilla keskimäärin 2,5 % vuosittain. Makeisten- jäätelön ja virvoitusjuomien veroperusteita tarkistettiin v. 2012, uudelleen v. 2014 ja makeisten osalta myöhemmin v. 2015.

Autovero on suhdanneherkkä verolaji. Viime vuonna autoveroon toteutettiin veroperustemuutos, jossa huomioitiin paremmin hiilidioksidipäästöt. Kuluvana vuonna kotitalouksien heikko tulokehitys heikentää myös autojen kysyntää, minkä vuoksi autoveron tuoton arvioidaan supistuvan. Kestokulutushyödykkeiden kysynnän elpyessä hiljalleen kohden ennusteperiodin loppua kasvaa myös autojen kysyntä ja sitä kautta autoveron tuotto. Vuosille 2014–2017 autoveron tuoton arvioidaan kasvavan keskimäärin hieman yli 2,5 % vuosittain. Ajoneuvovero on aikaan sidottu vero, jota kannetaan 12 kuukauden jaksoissa henkilö- ja pakettiautoilta sekä kuorma-autoilta. Vuoden alusta ajoneuvoveroon toteutettiin verotuottoa lisäävä veroperustemuutos.

Energiaveron kertymästä noin 60 % koostuu moottoribensiinin ja dieselin valmisteveroista, 20 % sähköstä ja loput muiden energiatuotteiden veroista. Energiaveroja on korotettu viime vuosina huomattavasti. Hallitusohjelman mukaiset energiaveronkorotukset kohdistetaan liikennepolttoaineisiin, joiden veroja korotetaan kahdessa vaiheessa. Ensimmäisen kerran korotus toteutettiin v. 2012 ja toisen kerran korotus toteutetaan v. 2014. Näiden korotusten arvioidaan kasvattavan verotuottoa yhteensä noin 220 milj. euroa. Vuoden 2012 alusta tuli voimaan myös edellisen hallituksen päättämä dieselpolttoaineen veronkorotus. Myös turpeen ja maakaasun vero nousee asteittain vuosina 2013 ja 2015. Kotitalouksien sähköveroa korotetaan vuoden 2014 alusta. Lisäksi datakeskuksille myönnetään verohuojennuksia. Vuoden 2014 alusta otetaan käyttöön myös voimalaitosvero. Voimalaitosvero kohdistuu niihin vesi-, tuuli- ja ydinvoimalaitoksiin, jotka ovat valmistuneet ennen vuotta 2004 ja jotka laitoksina hyötyvät päästökauppajärjestelmän pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla aiheuttamasta sähkön hinnannoususta. Pienet voimalaitokset jäävät kuitenkin veron ulkopuolelle.

Valtion budjettitalouden tulojen arviot, mrd, euroa

	2012 tilin-päätös	2013 ml. LTAE	2014	2015	2016	2017	2017/2013 vuosi-muutos
Verotuloarviot yhteensä	37,3	38,8	40,1	41,2	43,1	44,7	3 1/2
Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot [1]	11,5	12,1	12,3	12,7	13,9	14,8	5
Liikevaihtoon perustuvat verot	16,6	17,3	17,9	18,4	19,1	19,8	3 1/2
Valmisteverot	6,4	6,6	7,0	7,1	7,1	7,1	2
Muut verotulot	2,7	2,8	2,9	2,9	3,0	3,1	2 1/2
Sekalaiset tulot	6,1	5,0	4,7	5,0	5,2	5,1	-3
Korkotulot ja voitontuloutukset	1,9	2,0	2,0	2,1	2,1	2,1	1 1/2
Tuloarviot yhteensä	**45,7**	**46,0**	**47,2**	**48,8**	**50,8**	**52,3**	**3**

[1] MI Yle-vero vuodesta 2013 lähtien (keskimäärin 500 milj, euroa vuosittain),

Keskeisten perustemuutosten verotuottovaikutuksia julkisyhteisöjen verotuloihin

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	miljoonaa euroa					
Ansiotuloverot	-688	90	124	-263	-186	-170
Keskimääräinen kunnallisveroprosentin nousu	80	135	0	0	0	0
Pääomatulovero	88	108	54	70	27	0
Yhteisövero	-276	-50	-904	201	0	0
Yle-vero	0	440	77	-6	7	5
Muut välittömät verot	15	183	162	0	-20	0
Arvonlisävero	53	742	151	2	0	0
Energiavero	315	76	169	63	0	0
Muut välilliset verot	380	180	225	87	0	0
Sosiaaliturvamaksut	622	-2	568	561	274	204

2.2.3 Budjettitalous ja kansantalouden tilinpito

Budjettitalouden rahoitusasema saattaa poiketa huomattavastikin kansantalouden tilinpidon mukaisesta rahoitusasemasta eli nettoluotonannosta. Joinain vuosina budjettitalouden rahoitusasema on ollut parempi kuin tilinpidon nettoluotonanto. Viime vuosina tilinpidon alijäämä on yleensä ollut pienempi kuin budjettitalouden alijäämä. Budjettitalouden ja kansantalouden tilinpidon alijäämiä erottavat keskeiset tekijät esitetään oheisessa taulukossa.

Budjettitalouden ja kansantalouden tilinpidon käsitteistö ja luokittelut poikkeavat monilta osin toisistaan. Esimerkiksi budjettitalouden kulutusmenomomenttien sisältö poikkeaa aika tavalla tilinpidon kulutusmenoista ja samoin budjetin reaalisijoitukset sisältävät vain pienen osan tilinpidossa investoinneiksi luokitelluista menoista.

Kansantalouden tilinpidossa valtiontalouteen luetaan budjettitalouden lisäksi 10 budjetin ulkopuolista rahastoa, mutta ei Valtion Eläkerahastoa, joka kuuluu työeläkelaitokset -sektoriin. Vuoden 2010 yliopistouudistuksen myötä yliopistot eivät enää kuulu budjettivaltioon, mutta kylläkin tilinpidon valtio -käsitteeseen. Myös valtion sijoitusyhtiö Solidium luetaan tilinpidossa kuuluvaksi valtioon. Tämän vuoden alussa otettiin käyttöön Yle-vero, jonka seurauksen Yle Oy siirrettiin sekin kuuluvaksi valtio –sektoriin.

Valtion budjettiin kirjataan menoina erilaiset finanssisijoitukset, kuten valtion myöntämät lainat, pääomitukset, osakehankinnat jne. Vastaavasti tulopuolella näkyvät takaisinmaksetut lainat, osakemyynnit jne. Tilinpidossa nämä käsitellään rahoitustaloustoimina, jotka eivät vaikuta nettoluotonotolla mitattuun valtiontalouden rahoitusasemaan. Tämänkaltaisia finanssioperaatioita on viime vuosina ollut aiempaa enemmän, kun valtio on myöntänyt lainoja paljon esim. viennin rahoitukseen ja eurokriisin hoitoon. Tämän vuoksi budjetin alijäämät ovat olleet suurempia kuin tilinpidon. Esimerkiksi kuluvan vuoden kolmannessa lisätalousarviossa budjetoitiin 200 milj. euroa Finavian pääomitukseen, mikä heikentää vain budjetin rahoitusasemaa.

Yksi merkittävä ero muodostuu budjetin siirtomäärärahojen käytöstä. Siirtomäärärahat ovat kaksi- tai kolmevuotisia määrärahoja, jotka budjetoidaan yhden vuoden talousarvioon. Kansantalouden tilinpitoon siirtomäärärahat kirjautuvat niiden käytön mukaan. Siirrettyjen määrärahojen nettovaikutus voi vaihdella suuresti vuosittain.

Jokainen EU-maa joutuu raportoimaan kaksi kertaa vuodessa EU:n tilastovirastolle Eurostatille budjetin ja tilinpidon välisten lukujen eroavuuksia alijäämä- ja velkaraportoinnin yhteydessä. Näissä raporteissa julkaistaan valtion lisäksi muidenkin julkisen talouden alasektoreiden budjettien ja tilinpidon välisiä eroavuuksia. Raportit julkaistaan Eurostatin sivuilla. Raportoinnin merkitys on entisestään korostunut lisääntyneen talouspolitiikan koordinaation myötä.

Budjettitalouden rahoitusasema ja valtionhallinnon nettoluotonanto[1], mrd. euroa

	2011	2012	2013*	2014**	2015**
	miljardia euroa				
Budjettitalouden ylijäämä (+) / alijäämä (-)[2]	**-7,2**	**-7,7**	**-9,0**	**-6,9**	**-5,6**
Yksityistämistulot (nettotulot osakemyynnistä)	-0,1	-0,2	-0,4	-0,5	-0,5
Finanssisijoitukset, netto	0,3	2,1	1,4	0,3	0,2
Rahastotalouden ja yliopistojen tuloylijäämä	0,1	-0,4	0,1	0,0	-0,4
Kassa-/suoriteperusteen korjaus	0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Muut erät[3]	0,4	-1,0	0,6	0,3	0,2
Valtionhallinnon nettoluotonanto (+) / -otto (-)	**-6,4**	**-7,3**	**-7,3**	**-6,8**	**-6,2**

[1] Kansantalouden tilinpidon mukaan.

[2] Sisältää velanhallintamenot.

[3] Sisältää mm. velkojen peruutukset, suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot, budjetin siirtomäärärahojen ajoittumisen vaikutus.

2.3 Paikallishallinto

Vuonna 2012 paikallishallinnon alijäämä oli 1,1 % suhteessa BKT:hen, ja rahoitusasema heikkeni edellisvuodesta noin miljardilla eurolla. Paikallishallinnon rahoitusasema on huonontunut nopeasti, sillä vielä v. 2010 kuntatalous oli lähellä tasapainoa. Edes 1990-luvun alun laman oloissa kuntien rahoitusasema ei heikentynyt näin voimakkaasti. Kokonaismenojen kasvu hidastui viiteen prosenttiin, mutta verotulojen ja valtionosuuksien kasvu hidastui vielä enemmän ja jäi 3½ prosenttiin. Paikallishallinnon velan määrä kasvoi noin 1,5 mrd. eurolla.

Vuonna 2013 kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan edellisvuotta reippaammin, vaikka keskeisten veropohjien kasvu hidastuu selvästi. Verokertymää kasvattaa kertaluontoisesti verovuoden 2012 jako-osuuksien oikaisu. Verotuksen valmistumisesta saatujen ennakkotietojen perusteella verokertymien tilityksessä käytetty kuntien jako-osuus on ollut liian pieni. Oikaisu lisää kuntien kertymää runsaalla 200 milj. eurolla. Kuntien saamien valtionosuuksien kasvu sen sijaan hidastuu valtiontalouden sopeutustoimien seurauksena 2½ prosenttiin.

Kuntien nimellisten kulutusmenojen kasvun arvioidaan hidastuvan edellisvuodesta. Paikallishallinnon investointimenot ovat kasvaneet nopeasti viime vuosina, mutta v. 2013 niiden ei ennusteta kasvavan edes nimellisesti.

Kuntatalous pysyy edelleen selvästi alijäämäisenä v. 2013. Alijäämän arvioidaan olevan vajaa prosentti suhteessa BKT:hen, ja kuntatalouden velkaantuminen jatkuu.

Kuntatalous pysyy lähivuodet alijäämäisenä

Vuosina 2014–2017 kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan keskimäärin 3 %. Kunnallisveron tuoton kannalta keskeisten palkkatulojen kasvuksi oletetaan keskimäärin vajaa 3 % ja eläketulojen 5 %. Ennusteeseen ei sisälly oletusta kuntien veroprosenttien korotuksista, vaikkakin korotuspaineet ovat tuntuvat.

Valtion päättämät veroperustemuutokset lisäävät kunnallisveron tuottoa noin 50 milj. eurolla v. 2014, mutta valtionosuuksiin tehdään vastaavan suuruinen vähennys. Yhteisöveron mittavat perustemuutokset v. 2014 eivät vaikuta kuntien saamaan yhteisöverotuottoon, koska muutokset kompensoidaan korottamalla kuntien saamaa osuutta yhteisöveron tuotosta. Vuonna 2014 kiinteistöjen arvostamisperusteita tarkistetaan siten, että kiinteistöverotulot kasvavat 100 milj. eurolla. Vuonna 2015 tuloveroperusteisiin tehdään hallitusohjelman mukaisesti ansiotason nousua vastaava tarkistus, minkä arvioidaan vähentävän kunnallisveron tuottoa 100 milj. eurolla. Vuosien 2016–2017 osalta oletetaan, että tuloveroperusteisiin tehdään vain asteikon inflaatiotarkistus, jonka vaikutus kuntien verotuloihin on pieni ja joka kompensoidaan kunnille. Kuntien yhteisöveron jako-osuuden määräaikainen korotus päättyy v. 2016, mikä vähentää kuntien verotuottoa noin 200 milj. eurolla.

Valtionosuuksien ennakoidaan kasvavan hitaasti, vain 1½ % vuodessa. Kasvua hidastavat osana valtiontalouden sopeutustoimia asteittain tehtävät kuntien valtionosuuksien vähennykset. Yhteensä verotulojen ja valtionosuuksien arvioidaan kasvavan keskimäärin vajaat 3 % vuodessa.

Kuntien ansiotasokehityksen oletetaan seuraavan yleisen ansiotason kehityksestä tehtyä teknistä oletusta. Kuntasektorin kustannustason nousuksi ennakoidaan noin 2 % v. 2014. Paikallishallinnon kulutuksen määrän arvioidaan kasvavan vajaalla prosentilla ennustejaksolla ja seuraavan väestörakenteen muutoksesta aiheutuvaa palvelutarpeen kasvua. Edellä kuvatuilla oletuksilla nimellisten kulutusmenojen kasvuksi ennakoidaan lähivuosina keskimäärin 3 %, mikä on selvästi hitaampaa kuin viime vuosien toteutunut kehitys.

Kuntien verot, valtionosuudet, kulutusmenot ja investoinnit
muutos edellisestä vuodesta, mrd. euroa (käyvin hinnoin)

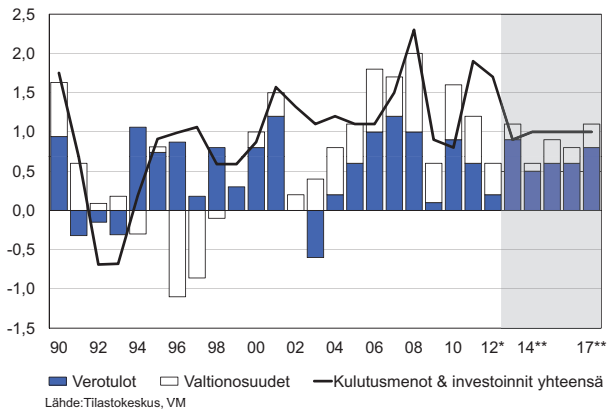

Lähde:Tilastokeskus, VM

Kuntien ja kuntayhtymien investointipaineet ovat mittavat. Ne johtuvat mm. peruskorjaustarpeista, kasvukeskusten suurista hankkeista sekä meneillään olevista rakenneuudistuksista. Investointisuunnitelmien toteutuminen riippuu kuitenkin pitkälti kuntatalouden tilanteesta ja lainarahan hinnasta. Kuntatalouden kiristymisen arvioidaan hillitsevän paikallishallinnon investointien kasvua.

Jos edellä kuvattu tulo- ja menokehitys toteutuu, paikallishallinnon alijäämä suhteessa BKT:hen pysyy lähivuosina prosentin tuntumassa. Tässä esitettävään ennusteeseen ei sisälly oletusta kuntien veroprosenttien korotuksista eikä kuntien toimenpiteistä toiminnan tehostamiseksi ja menotason sopeuttamiseksi. Laskelmassa syntyvä alijäämä kasvattaa suoraan velan määrää. Täten paikallishallinnon ennuste on luonteeltaan pikemminkin painelaskelma ja osoittaa sopeutustarpeen mittaluokkaa.

Ilman uusia toimia velkaantuminen uhkaa kiihtyä

Kuntien bruttovelka on tasoltaan yli kolminkertaistunut vuodesta 2000 lähtien. Vastaavasti velan suhde bruttokansantuotteeseen on kaksinkertaistunut samalla ajanjaksolla. Jos tulojen ja menojen kehitys olisi tässä ennustetun mukainen, kuntatalous velkaantuisi kiihtyvällä vauhdilla, ja velan määrä lähes kaksinkertaistuisi vuoteen 2017 mennessä. Korkotason ennakoidaan kääntyvän nousuun, mikä yhdessä velan määrän kasvun kanssa kiristää kuntataloutta ja kaventaa erityisesti pahimmin velkaantuneiden kuntien liikkumavaraa entisestään.

Kuntatalous on kestämättömällä uralla ilman uusia toimenpiteitä. Ellei kuntien palvelutuotantoa kyetään tehostamaan, uhkana on että kunnat joutuvat korottamaan tuntuvasti veroprosenttejaan lähivuosina. Jos ennusteessa syntyvä alijäämä katettaisiin kokonaisuudessaan veronkorotuksilla, keskimääräinen kunnallisveroprosentti nousisi noin 2½ prosenttiyksiköllä.

Ennusteessa kulutusmenojen oletetaan seuraavan laskennallisen palvelutarpeen kasvua. Menoennusteen toteutuminen edellyttää, että kunnat ryhtyvät määrätietoisiin toimenpiteisiin menokasvun hidastamiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi ja että valtio pidättäytyy uusien tehtävien ja velvoitteiden antamisessa kunnille. Näkymiä heikentää entisestään se, että väestön ikääntymisestä kuntatalouteen kohdistuvat paineet jatkavat kasvuaan myös pidemmällä aikavälillä.

Kevään 2013 valtiontalouden kehyspäätöksen yhteydessä linjattiin, että vuosina 2014–2017 toteutetaan toimintaohjelma, jolla vähennetään kuntien lakisääteisten tehtävien perusteella säädettyjä velvoitteita. Ohjelman tavoitteena on saavuttaa yhden miljardin euron kokonaisvähennys kuntien ja kuntayhtymien toimintamenoihin vuoden 2017 tasolla. Ohjelmaa ei ole otettu huomioon tässä kehitysarviossa, koska sen valmistelu on vielä kesken ja toimenpiteet täsmentämättä.

Henkilöstömenot muodostavat valtaosan kuntatalouden menoista, joten palkkamenojen kasvun hillitseminen on välttämätöntä. Tässä kuntien omien tasapainotustoimien lisäksi maltillisten palkankorotusten merkitys on keskeinen.

Kuntien velka

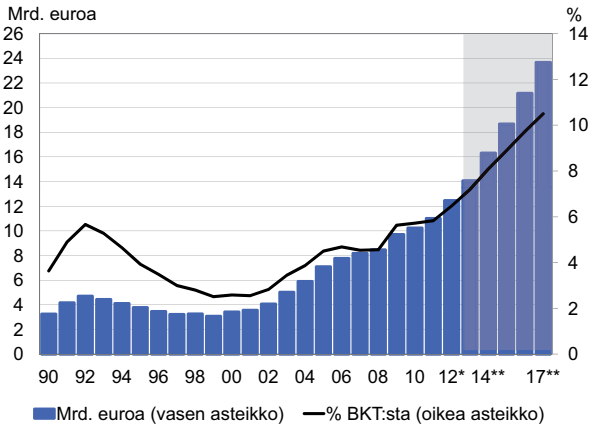

Lähde: Tilastokeskus, VM

Paikallishallinto[1)]

	2010	2011*	2012*	2013**	2014**	2015**
	miljardia euroa					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	18,5	19,2	19,4	20,3	20,9	21,5
Siitä kunnallisvero	15,9	16,3	16,8	17,5	18,2	19,0
Yhteisövero	1,5	1,6	1,5	1,5	1,3	1,4
Kiinteistövero	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3	1,4
Muut tulot[2)]	15,3	16,1	16,7	17,1	17,2	17,6
Siitä korkotulot	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Siitä tulonsiirrot valtiolta	11,7	12,2	12,7	12,9	12,8	13,1
Tulot yhteensä	**33,9**	**35,3**	**36,0**	**37,4**	**38,0**	**39,1**
Kulutusmenot	28,5	30,1	31,6	32,4	33,4	34,3
Siitä palkansaajakorvaukset	19,1	19,9	20,7	21,0	21,5	21,9
Tulonsiirrot	2,7	2,8	3,0	3,0	3,2	3,5
Siitä sosiaalietuudet ja -avustukset	1,1	1,1	1,2	1,3	1,3	1,3
Tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6	1,7
Korkomenot	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,5
Pääomamenot[3)]	3,1	3,4	3,6	3,7	3,7	3,7
Menot yhteensä	**34,2**	**36,3**	**38,2**	**39,1**	**40,2**	**41,5**
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	**-0,4**	**-1,0**	**-2,1**	**-1,8**	**-2,2**	**-2,4**
Perusjäämä[4)]	-0,5	-1,1	-2,2	-1,8	-2,2	-2,2

[1)] Kansantalouden tilinpidon mukaan.

[2)] Ml. saadut pääomansiirrot ja kiinteän pääoman kuluminen

[3)] Pääoman bruttomuodostus ja maksetut pääomansiirrot.

[4)] Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

2.4 Sosiaaliturvarahastot

2.4.1 Työeläkerahastot

Työeläkemenot kasvavat nopeasti tulevina vuosina. Eläkeläisten määrän odotetaan kasvavan 175 000 henkilöllä tämän vuosikymmenen aikana. Eläkemenoja kasvattavat lisäksi indeksikorotukset sekä keskimääräisen eläketason nousu, sillä alkavat eläkkeet ovat maksussa olevia eläkkeitä suurempia.

Vuoden 2009 sosiaalitupossa sovittiin työeläkemaksujen korottamisesta 0,4 % vuosittain 2011-2016. Vuonna 2013 eläkemaksujen korotus jätettiin tekemättä liian korkeina kerättyjen työkyvyttömyysmaksujen tasaamiseksi, minkä johdosta eläkemaksut pysyivät vuoden 2012 tasolla. Ennustelaskelma pitää sisällään oletuksen, että vuonna 2014 työeläkemaksuja ei koroteta täysimääräisesti pienille työnantajille ja palkansaajille tasoitusmäärärahojen korkeasta tasosta johtuen, joten työeläkemaksu nousee kokonaisuutena 0,4 prosenttiyksiköllä v. 2014[1]. Vuonna 2015 palataan aikaisemmin sovitulle maksu-uralle ja työeläkemaksut nousevat 0,8 %. Valtion eläkemaksun on ennakoitu nousevan ensi vuonna 1,5 prosenttiyksikköä.

Työeläkerahastojen kansantalouden tilinpidon mukaiset korkotulot ovat hyvin alhaiset tänä vuonna matalan korkotason vuoksi. Tuottojen odotetaan hiljalleen kasvavan ennustejaksolla yleisen korkotason noustessa. Osakevarallisuuden oletetaan tuottavan keskimäärin 2,5 prosentin osinkotuoton. Sijoituskannan odotetaan edelleen kasvavan työeläkerahastojen ylijäämän ansiosta.

Vuonna 2013 eläkerahastojen ylijäämä supistuu 2,1 prosenttiin BKT:sta palkkasumman kasvun hidastumisen sekä eläkemaksujen korotusten lykkäämisen vuoksi. Työeläkerahastojen kokonaismenojen ennakoidaan kasvavan tänä vuonna 7,1 %, kun kokonaistulojen kasvu jää vain 2,8 prosenttiin.

Vuonna 2014 eläkejärjestelmän tuloja kasvattavat eläkemaksujen nousu, palkkasumman kasvun kiihtyminen sekä korkotuottojen kasvu. Menojen kasvua rajoittaa edellistä vuotta pienemmän indeksikorotukset. Työeläkerahastojen ylijäämän odotetaan pysyvän v. 2014 edellisen vuoden tasolla. Vuodelle 2015 ennakoitu 0,8 prosentin TyEL-maksujen nousu kasvattaa ylijäämää 2,2 prosenttiin BKT:sta. Ansioeläkkeiden bkt-osuuden ennakoidaan kasvavan yhteensä yli kolme prosenttiyksikköä vuosina 2008-2015.

1 Oletus keskimääräisestä työeläkemaksusta vuoden 2014 osalta on 0,4 prosenttiyksikköä alempi kun työmarkkinajärjestöjen työllisyys- ja kasvusopimuksessa esittämä taso. Sopimuksen mukaisilla korotuksilla työeläkerahastojen tasapaino paranisi noin 300 milj. v. 2014. Jatkovuosille ennusteoletukset ovat linjassa esitetyn maksutasojen kanssa.

Sosiaaliturvarahastot [1)]

	2010	2011*	2012*	2013**	2014**	2015**
	miljardia euroa					
Sijoitustulot	3,6	4,0	3,8	4,0	4,4	4,9
Sosiaaliturvamaksut	22,9	24,0	25,5	25,9	27,0	28,4
Siitä työnantajien maksut	16,0	17,0	17,7	17,9	18,7	19,3
Vakuutettujen maksut	6,8	7,1	7,8	7,9	8,3	9,0
Tulon- ja pääomansiirrot julkisyhteisöiltä	11,7	11,6	12,3	12,7	12,9	13,1
Muut tulot	0,6	0,6	0,5	0,7	0,7	0,7
Tulot yhteensä	**38,7**	**40,2**	**42,1**	**43,2**	**45,0**	**47,0**
Kulutusmenot	3,3	3,4	3,6	3,6	3,8	3,9
Sosiaalietuudet ja -avustukset	27,6	28,7	30,6	32,6	34,0	35,3
Muut menot	2,4	2,6	2,7	2,9	3,1	3,2
Menot yhteensä	**33,3**	**34,7**	**36,8**	**39,2**	**40,9**	**42,4**
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	**5,4**	**5,5**	**5,2**	**4,0**	**4,1**	**4,6**
Työeläkelaitokset	5,4	5,4	4,8	4,1	4,2	4,6
Muut sosiaaliturvarahastot	0,0	0,1	0,4	-0,1	-0,1	0,0
Perusjäämä[2)]	3,2	3,1	3,1	1,9	1,8	1,8

[1)] Kansantalouden tilinpidon mukaan.

[2)] Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

2.4.2 Muut sosiaaliturvarahastot

Muut sosiaaliturvarahastot sisältävät lähinnä Kansaneläkelaitoksen, joka vastaa perusturvasta, sekä Työttömyysvakuutusrahaston, joka vastaa ansiosidonnaisesta työttömyysvakuutuksesta. Kansaneläkelaitoksen menot rahoitetaan valtion budjetista, sosiaalivakuutusmaksuista sekä vähäiseltä osin kunnilta. Ansiosidonnainen työttömyysvakuutus rahoitetaan palkansaajilta ja työnantajilta perittävillä työttömyysvakuutusmaksuilla sekä valtionosuuksilla.

Kansaneläkemenojen kasvua vaimentaa kansaneläkkeen saajien lukumäärän supistuminen, mikä johtuu siitä, että yhä useampi eläkeläinen saa ainoastaan työeläkettä. Kuluvana vuonna kansaneläkemenoja nostaa osittain aikaistettu indeksikorotus.

Työttömien määrän kasvu lisää ansiosidonnaisen työttömyysturvan sekä työttömyyden perusturvan menoja vuosina 2013-2014. Työttömyysmenoja on viime vuosina kasvattanut yleisen työttömyysasteen nousun lisäksi työttömyyseläkkeen lakkauttaminen, jonka johdosta ansiosidonnaisen työttömyysturvan lisäpäiviin oikeutettujen määrä on kasvanut.

Sairausvakuutusmenojen odotetaan kasvavan maltillisesti tänä vuonna hallitusohjelman mukaisten lääkekorvauksiin tehtyjen muutosten takia. Sairausvakuutusmenojen odotetaan kuitenkin jatkavan n. 5 prosenti kasvua tulevina vuosina. Työttömyysvakuutusmaksujen ennakoidaan pysyvän ennustejaksolla vuoden 2013 tasolla. Työntekijän sairausvakuutusmaksu nousee hieman ensi vuonna ja pysyy tällä tasolla koko ennustejakson.

Sosiaalivakuutusmaksut ja eläkeindeksit

	2010	2011	2012	2013*	2014**	2015**
Sosiaalivakuutusmaksut [1)]						
Työnantajat						
Sairausvakuutus	2,23	2,12	2,12	2,04	2,15	2,15
Työttömyysvakuutus	2,12	2,32	2,32	2,32	2,32	2,32
Työeläkevakuutus (TyEL)	16,9	17,1	17,35	17,35	17,70	17,95
Kuntien eläkevakuutus	23,6	23,6	23,6	23,9	23,90	23,50
Työntekijät						
Sairausvakuutus	2,4	2,01	2,04	2,04	2,18	2,18
Työttömyysvakuutus	0,4	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Työeläkevakuutus	4,7	4,9	5,45	5,45	5,50	6,05
Eläkeläiset						
Sairausvakuutus	1,64	1,36	1,39	1,47	1,50	1,50
Eläkeindeksit						
Työeläkeindeksi	2292	2323	2407	2475	2515	2568
Kansaneläkeindeksi	1502	1508	1565	1609	1633	1667

[1)] Vuosikeskiarvoina. Työnantajien maksut sekä vakuutettujen työttömyys- ja työeläkemaksut prosentteina palkoista.
Luvut ovat painotettuja keskiarvoja.

Sosiaalietuudet, -avustukset ja sairaanhoitokorvaukset
prosenttia bruttokansantuotteesta

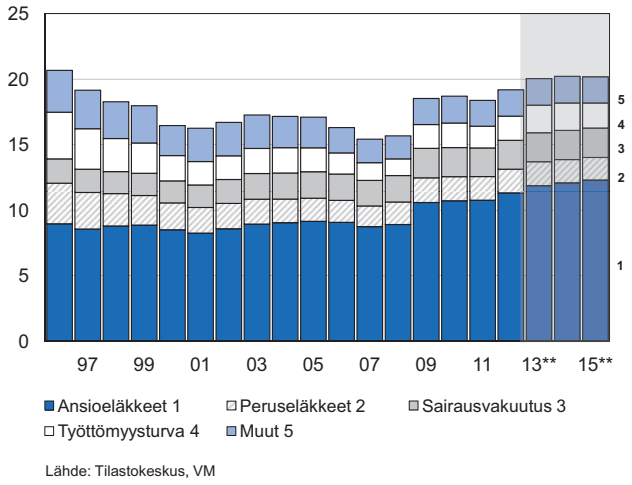

Lähde: Tilastokeskus, VM

Muiden sosiaaliturvarahastojen talouden oletetaan pysyvän lähellä tasapainoa koko ennustejakson. Vuosien 2013 ja 2014 menojen kasvua kompensoi valtion ja kuntien rahoituksen kasvu.

Sosiaaliturvaetuudet, -avustukset ja sairaanhoitokorvaukset kohoavat 20,2 prosenttiin suhteessa BKT:hen v. 2015, kun ne ennen finanssikriisiä v. 2007 olivat 15,4 % BKT:sta.

2.5 Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä

Julkinen talous ei näytä tasapainottuvan keskipitkällä aikavälillä ja julkisen velan suhde kokonaistuotantoon jatkaa kasvuaan. Lisähaasteen julkisen talouden tasapainottamiselle aiheuttaa väestön vanheneminen, mikä johtaa eläke-, terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon menojen kasvuun. Tuottavuuden kasvun hidastuminen ja työpanoksen kasvun pysähtyminen puolestaan rajoittavat talouskasvua ja sitä kautta verotulojen kasvua.

Huoltosuhteen heikkeneminen on luomassa mittavan paineen julkisen talouden rahoitukselle. Tilastokeskuksen vuoden 2012 väestöennusteen perustella 15-64-vuotiaan väestön ennakoidaan supistuvan 100 000 hengellä vuoteen 2030 mennessä ja samanaikaisesti 65 vuotta täyttäneen väestön kasvavan liki 500 000 hengellä. Julkisen talouden pitkän aikavälin tasapainoa mitataan kestävyysvajeella, joka on tulevien julkisen talouden alijäämien nykyarvo. Kestävyysvaje kertoo, paljonko julkista taloutta olisi tasapainotettava keskipitkällä aikavälillä, jotta velkaantuminen pysyisi hallinnassa myös pitkällä aikavälillä kun ikäsidonnaiset menot kasvavat.

Kestävyysvajearvio on kasvanut valtiovarainministeriön keväisestä arviosta, koska julkisen talouden rakenteellinen rahoitusasema on heikentynyt keskipitkällä aikavälillä ja velankasvu on aiemmin odotettua nopeampaa. Pitkän aikavälin menopaineissa ei ole tapahtunut muutoksia suhteessa kevään kestävyysarvioon. Kestävyysvajeen arvioidaan olevan 4,7 % suhteessa kokonaistuotantoon vuoden 2017 tasolla[1].

Kestävyysvaje tulee kuroa umpeen ennemmin tai myöhemmin. Jos velkataakka uhkaa kasvaa liian suureksi, markkinapaine nostaa ennen pitkää velasta maksettavaa korkoa ja pakottaa sopeuttamaan julkista taloutta. Mitä aiemmin julkinen talouden tasapainottavat päätökset tehdään, sitä pienemmillä kokonaiskustannuksilla selvitään.

Kestävyysongelmaa voidaan hoitaa välittömällä budjettisopeutuksella, jolla parannetaan julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa, mutta myös uudistuksilla, joilla hillitään tulevia menopaineita ja parannetaan talouden kasvuedellytyksiä ja sitä kautta julkisen sektorin tulojen kasvua pitkällä aikavälillä.

Julkinen palvelulupaus tulisikin määritellä tarkemmin. Minkä suuruisia sosiaalietuuksia julkinen valta lupaa kansalaisilleen jatkossa ja mikä on julkisten palvelujen taso, joka voidaan taata? Lisäksi tulisi määrittää riittävä työllisyyden taso, jolla nämä etuudet ja palvelut pystytään rahoittamaan ja ryhtyä toimenpiteisiin työllisyyden parantamiseksi. Verojen ja sosiaalivakuutusmaksujen taso tulisi asettaa siten, että pitkällä aikavälillä luvattu etuustaso voidaan rahoittaa ilman velkaantumisen kasvua.

Ikäsidonnaiset menot
miljardia euroa, vuoden 2010 hinnoin

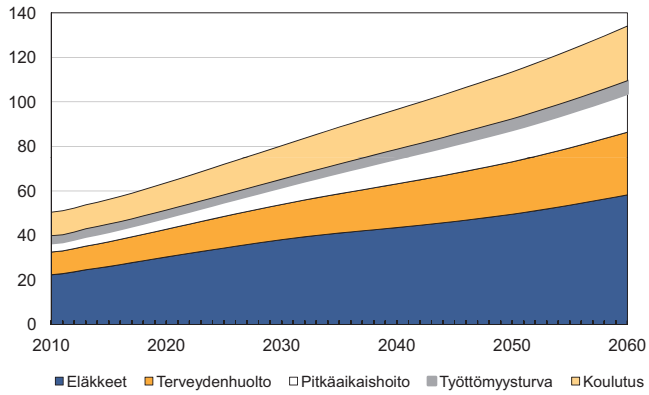

Kuvio on laadittu STM:n kehittämällä SOME mallilla.

1 Hallitus päätti elokuun 2013 budjettiriihen yhteydessä useista rakennepoliittisista toimenpiteistä, joilla pyritään kuromaan umpeen kestävyysvajetta. Näiden toimenpiteiden vaikutuksia ei ole huomioitu tässä laskelmassa.

Taloudellisia tapahtumia maaliskuu 2013 – syyskuu 2013

21.3.2013
Hallituksen neuvottelut valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014-2017

27.3.2013
Valtioneuvosto päätti valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014-2017. Päätöksellä tarkistetaan vaalikaudelle lokakuussa 2011 annettu kokonaiskehys vastaamaan vuoden 2014 hinta- ja kustannustasoa sekä rakenteellisia muutoksia. Lisäksi annetaan valtiontalouden kehykset vuosille 2014-2017 noudatettavaksi vuoden 2014 talous- ja lisätalousarvioesitysten valmistelussa. Kehyspäätöksessä esitetään myös arvio valtion talousarvion tuloista kehyskaudella. Valtioneuvosto päätti antaa eduskunnalle selonteon valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014-2017.

18.4.2013
Valtioneuvosto hyväksyi Suomen vakausohjelman. Vakausohjelmassa esitetään Suomen talouspolitiikan lähtökohdat ja tavoitteet erityisesti finanssipolitiikan osalta sekä arvioidaan niiden toteutumista vuoteen 2017 asti. Ohjelman perustana on eduskunnan 21.12.2012 hyväksymä vuoden 2013 talousarvio sekä vuosia 2014-2017 koskeva valtiontalouden kehyspäätös ja sen taustana olleet ennusteet. Keskipitkän aikavälin tavoite asetetaan julkisyhteisöjen rakenteelliselle alijäämälle -0,5 prosenttiin BKT:sta. Tavoite on sekä vakaus- ja kasvusopimuksen että vuoden 2013 alusta voimaan tulleen valtioiden välisen finanssipoliittisen sopimuksen edellyttämänä säädetyn kansallisen lain (ns. fipo-laki) mukainen. Julkinen talous vahvistuu ohjelmakaudella, mutta pysyy alijäämäisenä. Valtion velkasuhteen kasvu taittuu ja julkisyhteisöjen rakenteellinen jäämä pysyy keskipitkän aikavälin tavoitetta vahvempana.

Valtioneuvosto hyväksyi Eurooppa 2020 -strategian, kevään 2013 Suomen kansallisen ohjelman. Euroopan unionille kuvataan hallituksen vuosia 2014-2017 koskeva valtiontalouden kehyspäätös tarpeellisilta osin ja muut hallituksen päättämät toimenpiteet, joilla vuoden 2011 syksyllä vahvistetut Eurooppa 2020 -strategian kansalliset tavoitteet voidaan saavuttaa. Ohjelmassa huomioidaan myös Euroopan unionin neuvoston Suomelle v. 2012 antamat suositukset ja komission v. 2012 Suomen kokonaistalouden tasapainosta esittämät huomiot. Ohjelma noudattaa rakenteeltaan kevään 2012 ohjelmaa rajoittuen kuitenkin uusien linjausten ja päätösten esittelyyn. Yksilöityjä toimenpiteitä ja niiden budjetti-

vaikutuksia esitetään mahdollisuuksien mukaan. Ohjelma perustuu Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 2010 hyväksymään Eurooppa 2020 -strategiaan ja v. 2011 hyväksyttyyn vakaus- ja kasvusopimuksen asetuksen (1466/97) muutokseen.

2.5.2013

EKP:n neuvosto päätti, että eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden korko lasketaan 0,50 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 8.5.2013.

21.5.2013

Hallitus sopi vuoden 2013 lisätalousarvioesityksen sisällöstä.

23.5.2013

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle hallituksen esityksen vuoden 2013 lisätalousarvioksi. Tuloarvioiden vähennykseksi ehdotetaan nettomääräisesti 122 milj. euroa ja määrärahojen lisäykseksi nettomääräisesti 132 milj. euroa. Vuoden 2013 lisätalousarvioesitys on 253 milj. euroa alijäämäinen. Valtion nettolainanotoksi v. 2013 arvioidaan n. 7,8 mrd. euroa. Vuoden 2013 jakamattomaksi varaukseksi jäisi 167 milj. euroa. Lisäksi kertaluonteisiin menoihin on käytettävissä vuodelta 2012 käyttämättä jäänyttä jakamatonta varausta 200 milj. euroa.

30.5.2013

Valtioneuvosto päätti Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) varainhankinnalle myönnettävästä valtiontakauksesta. Valtioneuvosto voi antaa vastavakuuksia vaatimatta omavelkaisia valtiontakauksia Euroopan rahoitusvakausvälineen liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjalainojen ja muiden velkasitoumusten, muiden Euroopan rahoitusvakausvälineen ottamien velkojen sekä niihin liittyvien koronvaihto-, valuutanvaihto- ja muiden sopimusten sekä niissä sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi. Takauksia saa olla voimassa velkojen ja muiden sitoumusten pääoman ja sille annettavan ylitakauksen osalta yhteensä enintään 13 974,03 milj. euron arvosta. Päätöksellä valtioneuvosto antaa valtiontakauksen Euroopan rahoitusvakausvälineen pääomaltaan yhteensä enintään 241 mrd. euron varainhankinnalle. Päätöstä sovellettaisiin ERVV:n 21.10.2011 lukien tekemään varainhankintaan. Suomen takausosuus on 1,9288 %. Takaus annetaan varainhankinnan pääomalle ja sille maksettavalle koroille ja muille kuluille. Takaus annetaan enintään 65 prosentilla korotettuna. Takaus on voimassa enintään vuoden 2070 loppuun.

12.6.2013

Valtiovarainministeriö on vahvistanut peruskoroksi 0,50 % 1.7.2013 alkaen vuoden 2013 loppuun asti. Peruskorko on 1.1.2013 alkaen ollut 0,75 %.

19.6.2013

Eduskunta päätti, että vuoden 2013 lisätalousarviota sovelletaan 1.7.2013 alkaen.

1.8.2013

Valtioneuvosto lähetti eduskunnalle Euroopan unionin säädösehdotusta koskevan valtioneuvoston kirjelmän komission talousarvioesityksestä vuodelle 2014. Ehdotuksella hyväksytään komission 28.6.2013 hyväksymä esitys Euroopan unionin yleiseksi talousarvioksi vuodelle 2014.

29.8.2013

Hallitus sopi vuoden 2014 talousarvioesityksestä. Vuoden 2014 talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 53,9 mrd. euroa, mikä on yli miljardi euroa vähemmän kuin vuodelle 2013 on budjetoitu (ml. lisätalousarvioesitykset). Hintatason nousu ja talousarvioesityksen rakennemuutokset huomioiden hallinnonalojen määrärahat alenevat reaalisesti noin 3,8 % vuodelle 2013 budjetoidusta. Vuonna 2014 budjettitalouden tulojen (pl. lainanotto) arvioidaan olevan noin 47,2 mrd. euroa ja verotulojen noin 40,1 mrd. euroa. Budjettitalouden tulot kasvavat vajaat 3 % verrattuna vuodelle 2013 budjetoituun. Kokonaistuotannon supistuminen v. 2013 ja ennakoitu vaatimaton talouskasvu v. 2014 rajoittavat veropohjien kasvua. Vuoden 2014 budjettiesitys on 6,7 mrd. euroa alijäämäinen. Hallituksen päätökset valtiontalouden sopeuttamiseksi alentavat valtion menoja v. 2014 nettomääräisesti yli 600 milj. eurolla vuoteen 2013 verrattuna. Valtionvelka kasvaisi vuoden 2014 loppuun mennessä noin 100 mrd. euroon, mikä vastaisi noin 49 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Mittaluokaltaan merkittävin veropoliittinen ratkaisu on yhteisö- ja osinkoverouudistus. Samalla kun yhteisöverokantaa alennetaan 20 prosenttiin, veropohjaa myös laajennetaan osinkoverotuksen perusteita muuttamalla, poistamalla edustuskulujen vähennysoikeus, rajoittamalla yritysten korkomenojen vähennysoikeutta ja muuttamalla pitkäikäisten investointien poistot hyödykekohtaisiksi. Lisätalousarvioesityksen mukainen varsinaisten tulojen 0,9 mrd. euron vähennys ja määrärahojen 389 milj. euron lisäys kasvattavat valtion nettolainanoton tarvetta 1,3 mrd. eurolla kaikkiaan 9,1 mrd. euroon v. 2013. Verotuloarvioiden alentumisen taustalla ovat heikentynyt arvio kokonaistalouden kehityksestä sekä aiemmin ennakoitua heikommat verokertymätiedot.

Lähteet: Eduskunnan asiakirjat, Valtioneuvoston viikko, ministeriöiden tiedotteet, EKP:n tiedotteet.

Liitetaulukot

1. Ennusteiden tarkentuminen
2. Vuoden 2012 toteutuma ja budjettiprosessissa käytettyjä ennusteita
3. Kysynnän ja tarjonnan tase
4. Kansantalouden rahoitustasapaino
5. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
6. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
7. Valtion budjettitalouden menot hallinnonaloittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
8. Julkinen bruttovelka
9. Kansaneläkelaitos, kansaneläkerahasto
10. Kansaneläkelaitos, sairausvakuutusrahasto
11. Kansaneläkelaitos, sosiaaliturvarahaston yleisrahasto
12. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka

1. Ennusteiden tarkentuminen[1]

	2012*				2013**				2014**				2015**			
	sk2	tk1	sk1	tk2	sk2	tk1	sk1	tk2	sk2	tk1	sk1	tk2	sk2	tk1	sk1	tk2
BKT markkinahintaan, määrän muutos, %	-0,1	-0,2	-0,2	-0,8	0,5	0,4	-0,4	-0,5	1,7	1,6	1,2	1,2	-	2,1	1,9	1,9
Kulutus, määrän muutos, %	1,3	1,4	1,2	0,3	0,6	1,0	0,6	0,4	1,2	0,9	0,8	0,8	-	1,3	1,2	1,2
Vienti, määrän muutos, %	-1,7	-1,4	-1,3	-0,2	1,1	0,7	0,0	-0,5	4,2	3,8	3,7	3,7	-	4,1	4,2	4,2
Työttömyysaste, %	7,7	7,7	7,7	7,7	8,1	8,2	8,3	8,3	8,0	8,1	8,1	8,2	-	7,8	7,8	7,9
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	2,8	2,8	2,8	2,8	2,2	2,1	1,7	1,6	2,1	2,5	2,1	2,1	-	2,2	2,0	2,0
Valtion rahoitusjäämä, % BKT:sta	-3,6	-3,8	-3,8	-3,8	-3,0	-3,5	-3,7	-3,8	-2,4	-2,7	-3,0	-3,3	-	-2,2	-2,5	-3,0
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta	-1,6	-2,3	-2,3	-2,2	-1,5	-2,3	-2,5	-2,6	-0,9	-1,7	-2,1	-2,3	-	-1,2	-1,6	-1,9
Valtionvelka, % BKT:sta	43,3	43,1	43,1	43,6	46,0	45,8	46,5	47,5	46,9	46,4	48,0	49,3	-	46,3	48,3	50,1

[1] Julkaisuajankohdat: Suhdannekatsaus 20.12.2012 (sk2), Taloudellinen katsaus 27.3.2013 (tk1), Suhdannekatsaus 19.6.2013 (sk1) sekä Taloudellinen katsaus 16.9.2013 (tk2)
Lähde: Tilastokeskus, VM

2. Vuoden 2012 toteutuma ja budjettiprosessissa käytettyjä ennusteita, %-muutos

	Vuoden 2012 ennuste		Toteutuma 2012	Keskimääräiset ennustevirheet	
	Kevät 2011	Syksy 2011		Ennusteen ali- tai yliarviointi[1]	Ennuste-virheen suuruus[2]
BKT (määrä)	2,7	1,8	-0,8	2,1	3,9
BKT (arvo)	5,2	4,5	2,0	2,4	4,3
Yksityinen kulutus (arvo)	4,5	4,7	3,2	0,5	3,0
Vaihtotase, % BKT:sta	2,1	1,2	-1,8	1,9	2,1
Inflaatio	2,7	3,3	2,8	-0,1	1,2
Palkkasumma	4,1	3,8	3,1	0,8	2,0
Työttömyysaste	7,2	7,6	7,7	0,0	1,1
Valtionvelka, % BKT:sta	43,9	45,2	43,6	-0,6	3,6
Valtion nettoluotonanto, % BKT:sta	-3,4	-3,4	-3,8	1,0	1,6
Julkisen talouden nettoluotonanto, % BKT:sta	-1,1	-1,7	-2,2	0,8	2,1

Ennusteiden vertailu tehdään kansantalouden tilipidon ennakkotietoon heinäkuussa.
Viiden viimeisen vuoden keskiarvot on laskettu keväällä ja syksyllä tehdyistä budjettivuotta koskevista ennusteista.

[1] Ali- tai yliarvioinnin indikaattori on keskimääräinen ennustevirhe.

[2] Virheiden itseisarvojen keskiarvo kertoo ennustevirheiden keskimääräisestä suuruudesta, virheen suunnasta riippumatta.

3. Kysynnän ja tarjonnan tase, miljoonaa euroa

	Käypiin hintoihin					
	2010	2011*	2012*	2013**	2014**	2015**
Bruttokansantuote markkinahintaan	178 724	188 679	192 541	195 339	201 745	209 711
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	69 736	78 671	79 762	79 308	82 373	86 499
Kokonaistarjonta	**248 460**	**267 350**	**272 303**	**274 647**	**284 118**	**296 210**
Tavaroiden ja palvelujen vienti	72 117	77 313	78 118	77 776	81 228	85 698
Kulutus	143 308	151 364	156 852	160 485	165 081	170 200
yksityinen	99 084	105 182	108 546	110 502	113 618	117 185
julkinen	44 224	46 182	48 306	49 983	51 463	53 015
Investoinnit	33 698	36 632	37 724	36 953	37 492	39 694
yksityiset	29 241	31 884	32 739	31 855	32 250	34 301
julkiset	4 457	4 748	4 985	5 098	5 242	5 392
Kysyntäerät yhteensä	**249 123**	**265 309**	**272 694**	**275 214**	**283 801**	**295 592**
	Viitevuoden 2000 hintoihin; ei summautuvia					
	2010	2011*	2012*	2013**	2014**	2015**
Bruttokansantuote markkinahintaan	156 965	161 244	159 911	159 050	160 881	163 948
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	64 533	68 504	67 798	67 314	69 323	71 847
Kokonaistarjonta	**220 884**	**229 031**	**227 001**	**225 662**	**229 454**	**234 982**
Tavaroiden ja palvelujen vienti	74 974	77 018	76 896	76 488	79 350	82 705
Kulutus	115 753	117 990	118 399	118 831	119 803	121 287
yksityinen	84 926	87 111	87 321	87 326	88 044	89 302
julkinen	31 089	31 244	31 427	31 795	32 052	32 315
Investoinnit	29 003	30 667	30 348	29 131	28 903	29 799
yksityiset	25 446	27 014	26 654	25 419	25 195	26 112
julkiset	3 556	3 661	3 694	3 697	3 691	3 683
Kysyntäerät yhteensä	**219 405**	**227 690**	**226 227**	**224 258**	**228 026**	**233 520**

4. Kansantalouden rahoitustasapaino

	2008	2009	2010	2011*	2012*
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Bruttoinvestoinnit	**21,4**	**19,7**	**18,9**	**19,4**	**19,6**
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	6,9	6,4	7,0	7,1	6,9
yritykset ja rahoituslaitokset	12,0	10,5	9,4	9,8	10,1
julkisyhteisöt	2,5	2,8	2,5	2,5	2,6
Bruttosäästäminen [1)]	**25,5**	**20,6**	**20,2**	**19,1**	**17,6**
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	4,2	7,2	6,6	5,3	5,3
yritykset ja rahoituslaitokset	14,4	13,3	14,0	12,4	11,9
julkisyhteisöt	6,8	0,1	-0,3	1,5	0,4
Rahoitusylijäämä	**3,2**	**2,1**	**1,8**	**-1,3**	**-1,7**
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-2,8	0,4	-0,7	-2,1	-2,0
yritykset ja rahoituslaitokset	1,7	4,4	5,2	1,7	2,0
julkisyhteisöt	4,3	-2,7	-2,8	-1,0	-2,2
Tilastollinen ero	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,4

[1)] MI. pääomansiirrot, netto.

5. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2010	2011	2012	2012	2013	2014 (esitys)
Tulovero	9 468	11021	10 775	11261	11 795	11 356
Arvonlisävero	13 710	15166	15 814	15712	16 803	17 030
Valmisteverot	5 284	6049	6 448	6702	6 711	6 975
tupakkavero	698	739	752	753	779	811
alkoholijuomavero	1 284	1281	1 381	1399	1 429	1 499
energiaverot	3 252	3880	4 103	4356	4 285	4 400
muut valmisteverot	50	149	212	194	218	267
Autovero	941	1068	1 007	1209	1 034	997
Muut verot ja veronluonteiset tulot	2 804	3012	3 277	3253	3 580	3 699
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	**32 207**	**36316**	**37 321**	**38137**	**39 923**	**40 057**
Sekalaiset tulot	5 069	4723	6 065	4860	4 936	4 742
Korkotulot ja voiton tuloutukset	1 486	2043	1 925	1965	1 922	1 995
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	**38 762**	**43082**	**45 311**	**44962**	**46 781**	**46 794**
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	289	160	423	205	252	402
Tulot ilman lainanottoa	**39 051**	**43242**	**45 734**	**45 167**	**47 033**	**47 196**
Nettolainanotto ja velanhallinta	11 272	4735	4 703	7 351	7 503	6 724
Tulot yhteensä	**50 323**	**47976**	**50 437**	**52 517**	**54 536**	**53 920**

6. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2010	2011	2012	2012	2013	2014 (esitys)
Eläkkeet	3 733	3 823	4 043	4 116	4 244	4 377
Puolustusvoimien kalustohankinnat	577	598	650	733	685	470
Muut kulutusmenot	8 651	8 667	8 919	8 923	9 040	9 246
Kulutusmenot yhteensä	12 961	13 088	13 612	13 772	13 969	14 093
Valtionavut kunnille ym.	11 125	11 456	11 991	12 103	12 233	12146
Valtionavut elinkeinoille	3 273	3 383	3 386	3 659	3 740	3623
Valtionavut kotitalouksille yms.	9 899	9 877	10 350	10 522	10 959	11038
Siirrot budjetin ulkopuolisille rahastoille ja Kela:lle	4 570	4 830	5 098	5 044	5 641	5718
Muut siirtomenot	3 374	3 881	3 859	4 004	3 969	4 115
Siirtomenot yhteensä	32 242	33 427	34 684	35 333	36 543	36 640
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	31	33	54	50	110	65
Talonrakennukset	35	41	43	40	69	59
Maa- ja vesirakennukset	568	430	628	601	612	521
Reaalisijoitukset yhteensä	633	505	725	692	791	645
Valtionvelan korot	1 867	1 874	1 836	2 146	1 827	1 775
Erittelemättömät menot	140	60	57	60	46	57
Muut menot yhteensä	2 006	1 934	1 893	2 206	1 873	1 832
Menot ilman rahoitustaloustoimia	**47 842**	**48954**	**50 914**	**52 003**	**53 176**	**53210**
Lainananto	1 696	720	1 042	501	1 049	505
Muut finanssisijoitukset	341	707	1 490	14	311	206
Finanssisijoitukset yhteensä	2 037	1 427	2 532	515	1 360	711
Menot ilman kuoletuksia	**49 880**	**50 382**	**53 446**	**52 517**	**54 536**	**53 920**
Nettokuoletukset ja velanhallinta	-	-	-	-	-	-
Menot yhteensä	**49 880**	**50 382**	**53 446**	**52 517**	**54 536**	**53920**

7. Valtion budjettitalouden menot hallinnonaloittain[1)] tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2010	2011	2012	2012	2013	2014 (esitys)
21. Eduskunta	120	134	146	143	158	158
22. Tasavallan Presidentti	15	19	16	19	40	38
23. Valtioneuvoston kanslia	78	79	83	82	84	85
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1174	1254	1 284	1276	1 303	1294
25. Oikeusministeriön hallinnonala	813	852	887	860	870	896
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	1329	1234	1 293	1248	1 317	1264
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2732	2697	2 804	2849	2 876	2751
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	16278	15609	17 415	16216	16 982	16947
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	6374	6666	6 541	6644	6 656	6597
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2761	2767	2 678	2708	2 723	2657
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	2252	2110	2 401	2385	2 964	2968
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	2592	3546	3 765	3342	3 842	3376
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	11165	11176	11 990	12282	12 593	12810
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	307	332	279	276	261	267
36. Valtionvelan korot	1890	1907	1 864	2185	1 866	1814
Menot yhteensä	**49880**	**50382**	**53 446**	**52517**	**54 536**	**53920**

8. Julkinen bruttovelka, miljardia euroa

	2010	2011*	2012*	2013*	2014**	2015**
Valtio	76,7	81,8	90,7	99,7	106,2	111,2
Kunnat	10,2	11,0	12,5	14,2	16,4	18,7
Sosiaaliturvarahastot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	**87,0**	**92,8**	**103,1**	**113,9**	**122,5**	**129,9**
%/BKT	48,7	49,2	53,6	58,3	60,7	62,0

9. Kansaneläkelaitos, kansaneläkerahasto

Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa euroa

	2 008	2 009	2 010	2011	2012	2013[1)]
Tuotot						
Työnantajien vakuutusmaksut	1 083	679	46	1	0	0
Valtion rahoitusosuus	1 814	2 614	3 377	3581	3659	3777
eläkeväh. kansaneläkkeisiin	958	1 664	2 341	2345	2363	2415
lapsikorotuksiin	.	4	6	6	6	6
perhe-eläkkeisiin	37	37	36	34	34	34
takuueläkkeisiin	.	.	.	124	155	159
rintamasotilasetuuksiin	70	64	56	48	42	37
eläkkeensaajan asumistukiin	355	369	390	420	442	466
lasten vammaistukiin	70	70	70	72	75	79
aikuisten vammaistukiin	32	32	31	32	33	35
eläkettä saavien hoitotukiin	286	310	398	421	439	464
ruokavaliokorvauksiin	6	7	7	8	8	9
toimintakuluihin	.	57	44	73	64	74
Omaisuuden tuotot	23	27	26	15	7	4
Yhteensä	**2 920**	**3 320**	**3 449**	**3597**	**3667**	**3780**
Valtion takuusuoritus	505	.	.	.	.	.
Valtion lisärahoitusosuus / lisäsuoritus	.	130	.	.	.	.
Kulut						
Etuudet	3 262	3 355	3 400	3505	3596	3701
Kansaneläkkeet	2 444	2 502	2 443	2385	2403	2455
eläkeväh. kansaneläkkeet	2 401	2 459	2 401	2345	2364	2416
lapsikorotukset	6	6	6	6	6	6
perhe-eläkkeet	37	37	36	34	34	34
Takuueläkkeet	.	.	.	121	154	159
Rintamasotilasetuudet	70	64	56	48	42	37
Eläkkeensaajan asumistuki	349	370	393	420	442	466
Vammaisetuudet	399	419	509	532	555	585
eläkettä saavien hoitotuet	291	310	401	421	440	462
lasten vammaistuet	70	70	70	72	75	79
aikuisten vammaistuet	31	32	31	31	33	34
ruokavaliokorvaukset	7	7	7	8	8	9
Toimintakulut	149	126	115	112	85	110
Yhteensä	**3 411**	**3 481**	**3 515**	**3617**	**3681**	**3811**

[1)] Kansaneläkelaitoksen arvio.

10. Kansaneläkelaitos, sairausvakuutusrahasto

Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa euroa

	2008	2009	2010	2011	2012	2013[1)]
Tuotot						
Vakuutusmaksut	2 958	3 039	3 553	3288	3447	3430
vakuutettujen maksut	1 546	1 625	1 980	1695	1792	1802
työnantajain maksut	1 411	1 414	1 574	1593	1655	1628
Takautumissuoritukset	3	7	4	8	7	9
Omaisuuden tuotot	30	4	4	10	3	1
Valtion rahoitusosuus	1 128	1 190	1 293	1260	1319	1254
Yhteensä	**4 119**	**4 240**	**4 854**	**4566**	**4776**	**4693**
Kulut						
Suoritukset vakuutetuille[2)]	3376	3 526	3 591	3718	3824	3856
päivärahat	781	809	826	851	863	884
äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat	883	970	1 023	1055	1081	1131
lääkekorvaukset	1243	1 245	1 226	1262	1303	1273
lääkärinpalkkiokorvaukset	185	198	194	198	199	205
tutkimus- ja hoitokorvaukset	68	70	72	76	79	63
matkakorvaukset	216	235	251	276	298	300
Työterveyshuolto	278	279	304	318	327	345
Kuntoutus	300	306	311	339	356	389
Muut etuudet	15	27	25	29	39	40
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	10	10	8	9	9	10
Toimintakulut	224	182	186	194	204	215
Yhteensä	**4 204**	**4 330**	**4 425**	**4606**	**4759**	**4854**

1) Kansaneläkelaitoksen arvio.
2) Sisältää myös työpaikkakassojen kautta maksetut korvaukset.

11. Kansaneläkelaitos, sosiaaliturvan yleisrahasto

Kansaneläkelaitoksen toimeenpantavaksi säädetyt muut kuin kansaneläkerahastosta ja sairausvakuutusrahastosta maksettavat etuus- ja toimintakulut sekä tuotot, miljoonaa euroa

	2008	2009	2010	2011	2012	2013[1)]
Tuotot						
Palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu	33	21	40	63	56	60
Valtion rahoitusosuus 2)	3 307	3 811	4 014	4033	4418	4686
Kuntien rahoitusosuus	534	569	589	587	629	664
Muut tuotot	0	2	2	4	2	2
Yhteensä	**3 874**	**4 403**	**4 645**	**4687**	**5105**	**5412**
Kulut						
Työttömyysturvan perusturva	823	975	1 097	1134	1421	1627
Lapsilisät	1 425	1 437	1 433	1436	1490	1491
Lastenhoidon tuki	394	427	444	446	458	473
Äitiysavustus ja adoptiotuki	11	11	11	11	11	12
Elatustuki	.	70	102	102	112	114
Opintoetuudet	738	833	845	822	812	818
Yleinen asumistuki	428	482	530	552	606	675
Muut etuudet	56	48	50	51	52	55
Toimintakulut	.	120	132	134	143	148
Yhteensä	**3 874**	**4 403**	**4 645**	**4687**	**5105**	**5412**

[1)] Kansaneläkelaitoksen arvio
[2)] Sisältää myös Ahvenanmaan maakuntahallituksen suoritukset.

12. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka (rahastot), miljoonaa euroa.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013[a)]
Vakuutusmaksut							
palkoista[1)]	9 537	10 382	10 030	10417	11 200	11 900	12 100
yrittäjätuloista[2)]	800	826	883	931	1043	1144	1195
Yhteensä	10 337	11 208	10 913	11351	12 243	13 044	13 295
Eläkkeet							
palkansaajat[1)]	8 547	9 124	10 089	10639	11 221	12 100	12 900
yrittäjät[2)]	1 221	1 281	1 391	1450	1 533	1 640	1 740
- siitä valtion rahoitus	476	510	578	598	574	605	640
Yhteensä	9 768	10 405	11 480	12089	12 754	13 740	14 640
Vastuuvelka 31.12.	**77 008**	**70 618**	**77 000**	**80733**	**80 456**	**87 000**	**94 000**
Vakuutusmaksut, % BKT:sta	5,8	6,1	6,3	6,4	6,5	6,8	6,8
Eläkkeet, % BKT:sta	5,4	5,6	6,7	6,8	6,8	7,1	7,5
Keskimääräinen TEL-maksu, % palkasta	21,1	21,1	21,3	21,6	22,1	22,8	22,8
Laskuperustekorko, % (keskim. vuodessa)	5,75	5,50	3,0	4,0	4,6	3,6	4,4

a) ETK:n arvio
1) TyEL ja MEL
2) MYEL ja YEL